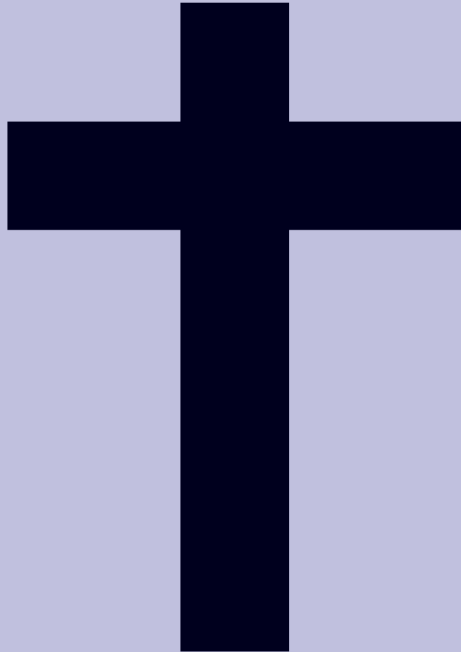


K̄abas Qae-xg'ae  
sa



The New Testament in the Naro language of Botswana

**Kabas Qae-xg'ae sa**  
**The New Testament in the Naro language of Botswana**

copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 16 Sep 2023 from source files dated 31 Aug 2023

d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b

## Contents

Kabas Qae-xg ae sa . . . . .	1
MATAIO . . . . .	7
MAREKO . . . . .	58
LUKA . . . . .	90
JOHANE . . . . .	144
TSÉÉ ZI . . . . .	181
ROMA NE . . . . .	227
1 KORINTA NE . . . . .	249
2 KORINTA NE . . . . .	269
GALATIA NE . . . . .	282
EFESO NE . . . . .	289
FILIFI NE . . . . .	297
KOLOSA NE . . . . .	303
1 TESALONIKA NE . . . . .	308
2 TESALONIKA NE . . . . .	313
1 TIMOTEO . . . . .	316
2 TIMOTEO . . . . .	322
TITO . . . . .	327
FILEMONE . . . . .	330
HEBERA NE . . . . .	332
JAKOBO . . . . .	350
1 PETERE . . . . .	356
2 PETERE . . . . .	362
1 JOHANE . . . . .	366
2 JOHANE . . . . .	372
3 JOHANE . . . . .	374
JUTA . . . . .	376
XGÒRE-KG'AI . . . . .	378

# Kabas Qae-xg ae sa

## The New Testament in the Naro language of Botswana

*Kabas Qae-xg ae sa*

The New Testament in the Naro language of Botswana  
[nhr]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2012 The Bible Society of Botswana

Print publisher, 2012 by The Bible Society of Botswana

Web version  
© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.  
[www.Wycliffe.org](http://www.Wycliffe.org)

<http://pngscriptures.org>

[www.ScriptureEarth.org](http://www.ScriptureEarth.org)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).  
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

**Your are free to share** – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

**Notice** – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

### **Tok Orait**

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

## Table of Contents

page

### **Téé-cookg ai sa Naro dis Baebes di góá-kabian koe**

Tcgāyas ncēe tsi ko nxará kana ko komsana sa, qarian dis tcgāya si i, a Nqarim dim kg ui me e. Kgoarakuan di qaria nes úúa hãa, a sa a ga wèé kg òè-kg áma tsi kabí. Ncēe komsana si tsi kò ne tsi ga kg òèa tsi ka aaguse cgaeè, igabaga tsi gha chòò tamas kg òè sa hòò!

Ncēe ba càm dim xòè me e Baebes di ba, Kabas Qáé-xg ae sa ta ko ma tciiè ba, Naro kg uis cgoa góá kabíèa ba. Baebele sa c ãe zi tcgāya zi ka kias tcgāya si i. Q ãa-q ãa ta as ko, ntam ko ma Nqari ba khòè ne cgoa tséé sa. A sa a ko Gam ka kg ui, Gam di ncàm kuan ka hēéthēé e. Cgáé si i. Ncēe c ães gúús cgáé sa tsi ko tcáós q oo koe tcãa kg oana ne méé tsi tcáóa tsi koe hãnas kg ui sa tséékagu. Si tcáóa tsi dis kg ui sa saòs dim tam me e. Gaa domkam cgáém dàòm Baebele sa tsi gha nxará ba saòs dim tam cgoa a.

Tcoman ta úúa hãa Baebele sa gha kóma q ãaè sa. X aigam Nqari ba méém Baebes di góá-kabian ncēe Naros di tséékagu naka khòè ta di zi tc ãe zi hēé, naka tcáóa ta hēé, naka kg òè-kg áma ta hēé, naka x áea ta hēéthēé kaba-kaba. Dqòm mē méém!

Còrè Me, còrè Me,  
Còrè Me ntcuukg ai cgoa, còrè Me koaba ka.  
Còrè Me, còrè Me,  
Còrè Me cáris ko dqòa ka.

#### *Baebele sa tséékagua ne*

Baebes q oo koe ta ko tãáka zi gúù zi Baebes ka nxará. Ncēe zi gúù zia ko x áí ta a, nta nooses Baebele sa cgáé ii sa, a zi a gha ntcàm ta a, ta Baebele sa tséékagu.

- Jeso ba kò Mk 13:31 koe máá: “Nqarikg aian hēé naka nqòókq aian hēéthēéa gha chòò, igaba i Tiri kg uian chòò tite,” témé.
- Jn 5:39 koem kò máá: “Nqarim di zi Tcgāya zi tu ko kaisase bóò q oo, gatua tc ãea máá, gazi koe tu gha chòò tamas kg òè sa hòò, ta tc ãea khama. Igabaga zi ko ãe zi Tcgāya zi Tíí ka nxàea tseegukagu,” témé.
- Paulo ba ko Rom 15:4 koe góá a máá: “Wèé zi gúù zi ncēe xg ao góáèa hãa zia góáèa, xgaa-xgaa ta a zi gha ka, nxãasega ta gha Nqarim di zi Tcgāya zi koe guua hãa qáo tcáóan hēé naka ghùi-ghui-tcáókuan hēéthēé koe guu a nqòòan úú ka,” témé.
- Paulo ba ko 2 Tim 3:15-17 koe Timoteo ba góá máá a máá: “Cg árè-q ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcom-tcomsa zi Tcgāya zi Nqarim di zi ma q ana hãa, ncēe ko kgoana a qãè tc ãean q ãa di màà tsi zi, Jeso Krestem koe dtcòm a kgoaraèan di i. Wèés Tcgāya sa Nqarim koe guua hãa, a xgaa-xgaan hēé, naka dqàèkuan hēé, naka tchànò-tchanokuan hēé, naka tchànòan ka xgaa-xgaan hēéthēé di tsééan úúa; nxãasegam gha Nqarim dim khòè ba tc ãòa hãa xgaa-xgaasean úú, a gha wèés tséés qãè sa kg ónòsea máána hãa ka,” témé.
- Hebera ne 4:12 ba ko máá: “Nqarim dim kg ui ba kg òèa hãa, a ko tséé, a wèé za ga ntcòe-kg ám ntcàum ka kaisase ts èè me e, a ko khòèan koe qhàea tcãase, a tcáó sa hēé naka tc ãe ba hēéthēé gáda q aa, a q amku-q oo zi hēé naka tcgaèan hēéthēé q aa-q aa, a ba a ko tcáós di cauan hēé naka tc ãe-kg áman hēéthēé bóda tcg òò,” témé.
- Me Jeso ba Xgorekg ai dis tcgāyas koe (22:18,19) máá: “Wèém khòèm ãe ko ncēs tcgāyas di porofitan di kg uian komsana ba Ra ko tseeguan bìrí a ko máá: Ncēe c ãem khòèm kò c ãe gúúan gaan koe càua mááse, nem gha Nqari ba ncēs tcgāyas koe góáèa hãa cg ãèan càua máá me, a ncēe c ãem khòèm kò ncēs tcgāyas porofitan dis koe c ãe

kg uian séèa tçg òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg òèan dis hùis koe hěé, naka tcom-tcomsam x áé-dxoom koe hěéthěé séèa tçg òó, ncées tçgāyas koe góàèa a,” tam Jeso ba méé.

Nqarim dim Kg ui ba tǎáka zi kg ui-kg ám zi úúa hǎa. Johane 1 ba ko Nqarim dim Kg ui ba cgàa ba kúrúá hǎas ka kg ui. Ncēe sa kò Nqarim dim Cóm koe kúrúse, gatá dim X aigam Jeso Kreste ba. Kg uim ncēe ko 2,000 xu kuri xu cookg ai ka cgàa ba kúrúsea ba méém gataga wèé cárm ka cgàa ba kúrúse gatá di kg òè-kg ámán koe, Baebeles di qarian koe guu a.

### *Dàò-kg ám zi nta ta gha ma Baebele sa tséékagu di zi*

Baebele sa ta ga ma tséékagu xu dàò xu:

- Qhàòà tsi cgoa nxárá si
- Khòè ne ēe nxárá c úúa ne cgoa nxárá si
- Cúím cárm ka tu cúím tcee ba nxárá
- Chóà xg ae tu, dùús ka tu kòò nxárá sa: qhàòà tu cgoa hěé, naka gatu di tcáràn cgoa hěé, naka c ēe ne khòè ne cgoa hěéthěé e
- Tc ēem ēe kaisase qgóó tcáó tsia hǎa ba tcáóá tsi q oo koe tcǎà
- C ēe xòèan tcáóá tsi koe xgaa-xgaase
- Bóòà tçg òó, Baebeles ko nta méé sa c ēe zi gùù zi ka
- C ēe ne khòè ne Baebeles ka xgaa-xgaa

### *Baebele sa*

Baebele sa cúis tçgāya si i, igabas tǎáka zi tçgāya zi dis xg ae-q oo si i. Càm xòèan cgoas q aa-q aaèa: Nciís Qáé-xg ae sa hěé nakas Kǎbas Qáé-xg ae sa hěéthěé e. Nciís Qáé-xg aes di góá-kǎbian koe ta ko gataga thěé tséé, a tǎ a nqòòan úúa hǎa, 10 kurian qǎá q oo koe ta gha xg ara cgoa si di i.

Kǎbas Qáé-xg aes ncēe tu ncēeska tshàu q ooa tu koe úúa sa, 27 zi tçgāya zi úúa hǎa.

- 5 zi tçgāya zi hǎna hǎa, nxàea ko tçg òó zi, dùús kúrúsea hǎa sa:
  - Mataio, Mareko, Luka naka Johanem di zi tçgāya zia ko Jesom di kg òèan ka kg ui nqòóm koe, si ko
  - “Tséé zi” dis tçgāya sa ko nxàe, dùú sam Nqari ba gaa x aèan qǎá q oo koe nqarikg ai koe guu a Gam di xu xgaa-xgaase-kg ao xu koe hěé naka kerekes koe hěéthěé kúrúá hǎa sa.
- Kái zi tçgāya zia hǎna, Paulo ba hěé naka Petere ba hěé naka Johane ba hěéthěé ka góàèa zi, naka c ēe xu hěéthěé e.
- Chòò dis kas ko “Chómsea zi gùù zi xgòrekg ai” dis tçgāya sa x áí ta a, Nqarim ko ma nqòómkg ai koe kúrúsea zi gùù zi bóò sa, naka kái-kg aise ko hàà kúrúse zi hěéthěé e.

## **Ncēes tséés góá-kǎbian dis ma tshoa-tshoasea hǎa sa**

### *Tséés ka*

Tséés ncēe sa 1990 ka tshoa-tshoasea hǎa. Gaa x aè ka xu kò tc àà-cookg ai xu RCBs Dtcoaga dis di xu “Christian Reformed Churches” zi Holland di zi cgoa xg ae, a hùian dtcàrà, Naro kg uis dis Baebeles gha góàè di i. Si kò tséé sa 1991 ka tshoa-tshoàè.

### *Hùia ne*

Kái ne khòè nea kò ncēes tséés koe hùì: kái-kg aise x áém di ne khòè ne, naka gataga xg ae zi ncēe zi hěéthěé e: “Wycliffe Bible Translators” di ne hěé, UBS (“United Bible Societies”) sa hěé, naka “Bible Society of Botswana” di ne hěéthěé e. C ēe ne khòè nea kòò góá kǎbi dis xg aes koe tséé, ne ko c ēe ne khòè ne ēe góá kǎbièa zi bóò q oon koe

hùi. Eẽ góá kabièa sa bóò q ooa ne kòò khòè ne x áe koe dàra a kúrúè, tçgãyan koe hẽè naka khòè ne xg ae-xg ae a workshopoan kúrúan ka hẽèthẽé e. Gatagam kòò tãá nqõò koe guua hãam kg ui zi q ãa-kg ao ba hàà, a ãe góá kabièa hãa sa bóò q oo.

Tsée sa kòò qóm si i, igaba i kòò kái khòèan hùi. Wèé zi gúù zi tc amkg ai koem kòò Tcom-tcomsam Tc ãe ba hùi ta a. C ãe ne khòè nea kòò gatá cookg ai koe Baebele sa nxará, a góá kabi sia hãa, ta gane dis tsée sa tséékagua hãa thẽé.

Naro dis Baebele sa wèém khòè ba kúrúa máàèa, dtcòm-kg ao ne cúí ne tamase, kg uim Nqarim di ba wèém khòèm di me e khama.

Gáó-kabi sa xg ara tite. Wèé x aè ka i tãáka dàòan hàna, me wèém dàò ba qãè xòèan hẽè naka tshúù xòèan hẽèthẽé úúa hãa. Kái xu dàò xu ta tcana, a qãèse bóò q ooa hãa. C ãe gúù tu ko bóò i qãè tama, kana tu ko qãè khama iim dàòm c ãe ba c ãe xu kg ui xu koe úúa hãa, ne tu cgómna gatá koe ãe kg uian óá.

Gatá ncèe kg ui sa ko góá kabi ta kaisase ncèes gúùs ka korè tu u kg oana:

**GÓÁ KABIÈA KG UIAN TSÉÉKAGU!**  
Nqari ba méém gaan koe guu na kg ui cgoa tu u.

### *Gúù zi ncèe góá-kabian koe tu ga q ãa zi*

Góá ta ko kabi ka ta kòò kg aia Gerika dis kg uis ka góáèa hãa kg uian qãèse bóò q oo. Góá-kabi sa méés ncèe ko xùri zi khama ii:

1. Góá-kabi sa méés Gerika dis kg uis cgoa cúíta xam gúùan nxàe.
2. Góá-kabi sa méés khòèan ko ma kg ui khama xam.
3. Góá-kabi sa méés khòèan ka kóma q ãaè.

### *1. Góá-kabi sa méés Gerika dis kg uis cgoa cúíta xam gúùan nxàe*

Nqarim di Kg uian koe méé ta táá c ãe gúù càù guu, naka ta táá cúí gúù ga tçg óó guu. Nqarim di Kg uian wèé ga méé i góá-kabian q oo koe hãa, c ãe xòèan gaan di cúí tamase, naka ta táá cúí kg uian khòèan di ga càù guu. C ãe gúù ta ga tãákase nxàe sa ta kgoara máàè tama. Kg ui zia tãáka zi i khama i gha tãáka zi kg ui zi koe gúùan tãákase nxàè. Gatá i ga ma ii-q ooaan tãáka a igaba méé ta kúrú naka i méése-q ooaan cúíta ii.

### *2. Góá-kabi sa méés khòèan ko ma kg ui khama xam*

Góá-kabis ncèe sa ta kúrúa bóò hãa, si khòèan ko ma kg ui khama xam.

Lk 1:12 koes ko Gerika sa máá: “q áòa nea ko cg áè cgae me” témé. Naro di ne khòè nea ncèeta méé tama, khama ta ko bóò me cgáém kg uim tséékaguè gha ba “q áòs ka tcãèè” me e, tchànose ko Naros koe kómse ba.

Lk 2:26 koem “x oo sa bóò” dim kg ui ba qãèse kómse tama, khama ta kòò “x óó” dim kg ui ba tséékagu.

Lk 3:14 koe ta kòò bóò tçg óó hãa, “tshuu-ntcõan cgoa chibi-chibi” dim kg ui ba qãèse tséékaguè tama sa, ta nxãaska ncèe ba téé-q ooa ba koe tòóa: “khòèan gaan di tama chibian hãakagu” di ba.

Lk 9:44 koe ta “Tcãà ncèe kg uia ne tceea tu koe” di kg uian téé-q oo koe “Qãèse dxãa tceea” di kg uian tséékagua.

Tsee 4:24 koe ta “Ghùi dom” dim kg uim téé q oo koe “tchàa-tchaa dom” dim kg ui ba tséékagua.

### *3. Góá-kabi sa méés khòèan ka kóma q ãaè*

Wèé x aè ka méé ta qãèse bóò, kg uian ko kóma q ãase sa. Ncèè c ãem khòèm kòò c ãem xg aekum koe nxará a ko c ãe qgáì koe tèèse, a tèèse dim x áí ba [ ? ] kg áía ba koe úúa ne

ta bóda tcg òóá hãa, gaam khòem dis tèèse sa ta gha tcg òó cgae me sa, a kgoanase i kò ne qãè-tcaokagu me, me qãè-tcaoan dim x áí ba [ ! ] kg áí ba koe úú.

Ncèè c èem kg uim kò wèém khòem ka kóma q ãaè tama ne méé ta c èem kg ui ba tséékagu. Gúùan gha qãèse kóma q ãaè sa ta ko tc èe ne méé ta c èe x aè ka kg uian càù.

Mt 28:3 koe i ko máá, bóòse-q oolan moengelem di ko “nxõa-nxõan khama ma q úú u,” téméè. Naros ka ta èeta méé tama. Kg uim tséékagu ta ga ba “nqõara-nqau” di me e. Tc úúm úú tama khama ta ko “nqõara-nqau” ba tséékagu a máá, “nqõara-nqauan khama q úú,” témé, igabam nxãam igaba qãèse kóma q ãase tama. Gaa domka ta “gõya-gõya” dim kg ui ba tséékagua hãa, kómam gha q ãaè ka.

Tsee 6:10 “q ãan di tc èean hëé naka Tc èe ba hëéthëéa” cuiskaga kóma q ãasea hãa tite, “tc èean” hëé naka “Tc èem” hëéthëé di tsara kg ui tsara kò ko tséékaguè ne, khama ta ko *Tcom-tcomsa* dim kg ui ba tséékagu “Tc èem” cookg ai koe.

Tsee 12:4 koe xu kái xu kg ui xu “me” di xu hàna hãa. Kóma i gha q ãase ka ta ko “Herote” dim cg òè ba cúí q oro tséékagu.

Kóma i gha q ãase ka ta kò c èe xu dàò xu tséékagu:

- Ncèè khòem kò cààm cg òèan tãáka úúa hãa ne ta ko q ãa-q ãasam cg òè ba tséékagu.

o X áí sa: Petere ba ko c èe x aè ka “Kefase” ta ma tcièè. Gatá ii xg aeku koe ta “Petere” ba tséékagua hãa gaam xg aekum koe, a ta a kò gaam tceem ka nqãaka góá a máá: “Gerika sa ko máá ‘Kefase’ témé”.

o Perisila (Tsee 18:36) sa ko Rom 16:3 dim xg aekum koe Gerikas koe “Perisika” ta ma tcièè, igaba ta kò “Perisila” dis cg òè sa tséékagu.

- Gatá dim X aiga ba Kãbas Qáé-xg aes koe kái xu cg òè xu ka tcièèa hãa. C èe koem ko “Jeso” ta ma tcièè, a c èe koe “Kreste” ta ma tcièè, a c èe koe “Jeso Kreste” ta ma tcièè, c èe koem ko “Kreste Jeso” ta ma tcièè. Naros koe, cààm dim cg òè ba kái-kg aise saòm dim cg òè me e, khamam gha “Krestem Jesom” dim cg òè ba tãáse kóma q ãaè “Jeso Krestem” dim cg òèem ka, a ba a gha nqùu sa tcãà ta a. C úúa ta hãa, dùú sa tãáka si i sa cg òèan ka, domka ta kò “Jeso Krestem” dim cg òè ba tséékagu.

Kg ui sa góá-kãbian koe hàna zi xháé zi

- Naro sa kái kg uian qgóóas kg ui si i. Naro sa ko ncèe kg uian tséékagu: “tsao, “sao”, “khao”, “xao”, naka “tu” ba hëéthëé e, si ko Gerika sa wèé kg uian ncèe koe cúím kg ui ba tséékagu, ncèe ko góá-kãbi-kg ao ne koe kúrúa bóò zi ghùu ba. Gerika sa ko kái-kg aise “Tíí qõe ga xaoè” dim kg ui ba tséékagu, igabam ga gataga “tíí qõe ga saoè” dim kg ui ba thëé nxàe, gaa domka ta “xao” dim kg ui ba “tum” koe kãbia hãa.

- Naros koe ta kái zi xháé zi úúa hãa nxárá-q oolan di zi. Naro sa nxárán koe nqoana ba nqáé tama, gaa domka ta ko c èe kg uian koe nxárá-q oolan cgóbè. Ta gataga q ana hãa, kái ne Naro ne ko nxárán koe tãá zi kg ui zi di kg uian tséékagu sa.

C èe koe ta kò kg ui xu kãbi, kóma ko q ãase kg uian koe, Mk 14:5 dim tceem koe khama: “300 denarii” di marian ta kò kãbi a “kurim di maria ne” témé (c èe koe ta ko “qano mari” dim kg ui ba tséékagu).

- Botswana koe ko tséékaguè qóm-q oolan hëé naka qáò-q oolan hëéthëé ta ko tséékagu, “kilomitara” dim kg uim khama.

Baebeles di zi kg ui zi koe i ko cg òèan tãákase kómse Naros koe. Ncèe i Naros ka góásea ka, qaase i ko cg áré zi gúù zi méé zi tshentshaè sa.

- Gerika sa ko “Iesous,” témé, igaba ta ko Naros koe “Jeso,” témé. Naro di ne khòè nea ncèe góá-q oolan q ana hãa (c èe zi góá-kãbi zi q oo koe).

- Gerika sa ko “Yakoobos,” témé, igaba ta ko Naros koe “Jakobe” ba tséékagu Nciis Qáé-xg aes koe (X àù kg ui sa ko “Jacob” ba tséékagu), ta ko Kãbas Qáé-xg aes koe “Jakobo” ba tséékagu (X àù kg ui sa ko ncèe koe “James” ba tséékagu).



*C ẽe zi x áí zi tçgãyas q oo koe hàna zi*

Ncẽe ko xùri zi gúú zia Baebes koe Gerika dis kg uis ka góàe tama.

a. Téé-cookg ai zi Baebes di zi tçgãya zi di zi ko xòmse bìrí ta a, wèés tçgãyas q oo koes dùú hàna sa.

b. Tcúú dim tcee ba ko wèém xg aekum ko méé sa nxàe. Gataga xu c ẽe xu xg aeku xu xg ae-xg aeèa hãa cgáé zi tcúú zi koe, nxãasegam gha wèém dàòm cgáém wèés tçgãyas di ba thamkase kóma q ãase ka. Ncẽe zi tcúú zi cgáé zia gataga x áíèa hãa wèés téé-cookg ais koe.

c. C ẽem xg aekum ko c ẽem khama xam, nem ko ẽem xg aekum dim kg ui ba c ẽe xu xg aeku xu koe x áíse.

d. Xg aeku xua x áíèa hãa, nxãasega i gha x áí ndaka xòèan ko qõòa mááku sa ka, nxáràse-kg áman gha kúrú i thamka a.

e. Kái-kg aise ta sere-sere zi tcana hãa, nxãasega i gha sere-serean ẽe góásea hãas cgoa qõòa mááku ka, ne nxárà-kg ao ne kóma q ãa a.

f. Qãèse i gha kómse ka ta ko nqãaka kg uian góá, qãèse tu gha kóma q ãa a ka.

g. Nqõó xu ko x áí zi sere-sere zi Baebes qãá koe hàna.

h. Kg uian kaikagu sa

Cg òèan ta kò góá ne ta ko kiam kg uim cgoa tshoa-tshoa a, Nqari ba ko nxàe kg uian hẽéthéé e (Gam, Me; “ba” ka tamase).

Kiam kg uim cgoa ta tshoa-tshoa tama satana ta kòo góá ne, kaikagua ba ta tc ẽe tama khama.

Ncèè c ẽe kg uian kòo cgáé-cgaeè ne ta ko kaia kg uian cgoa góá a. Gal 3:16 koe tsara kg ui tsara hàna: “ba” ba hẽé naka “xu” ba hẽéthéé tsara. Qãèse tsara gha ncẽe tsara kg ui tsara x áíse sa ta ko tc ẽe domka ta ko kg ui tsara ncẽe tsara kaikagu.

Wèé xu kg ui xu kg uim koe hàna xua ga kaikaguè a tcúú sa x áí (Tsee 17:23m khama).

i. C ẽe xu xg aeku xu koe i kg uian nqúú xg aekuse dxàe xòè dim xg aekum koe góáèa, gaa domka i c ẽe kg uian kg áòm xòèm za hãa.

X áí sa Mt 5 koe:

<sup>3</sup>“Ts ee-ts eekg aièa nea

gane ẽe tc ẽem koe dxàua hãa

igaba Nqari ba dtcãasea hãa ne,

nqarìkg ai di x aia nea gane di i khama.

<sup>4</sup>Ts ee-ts eekg aièa nea

gane ẽe ko kg ae ne,

qgài-qgai tcáóè ne gha khama.

j. Tc úú-tc uuèa hãa qgáa ne

Tc úú-tc uuèa hãa qgáa nea ko càua máásea hãa kg uian x áí. Càua máásea hãa kg uian ta kò táá kaisase tcàa. Eẽ kg uia nea tséékaguèa hãa ẽe qãèse kómse tama qgáian koe. Baebele sa góá hãam Khóèm (Nqarim) di qámse máán ka hẽé, naka nxárà-kg aoan koe ga hẽéthéé ta ko bòò i ko qaase x áí ta gha sa dùútsa xòè xu cúí xu ta càua máásea hãa sa.

k. Kg ui xu [xgàris q oo koe hãa xu] ko x áí, gaa kg uia nea kò c ẽedaoka Baebes ẽe kò ncúísega góáèa hãas koe hãa tama sa.

Ncẽe kg uia nea góá-kabi-kg ao ne dis xg aes ka góáèa.

## MATAIO Mataiom ka góàèa qâè tchõa ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncêes tçgãyas dim góá-kg'ao ba Mataio me e, mari xg'ae-xg'ae-kg'aom ncêe kò Jesom dim xgaa-xgaase-kg'ao ba kúrú ba (Mt 9:9). Mataio ba kò gam dis tçgãyas koe bìrí ta a, Jeso Kreste ba nqòòkaguèam Kgoara-kg'ao Me e sa. Mataio ba kò kái kg'uian Nciís Qáé-xg'aes koe hàna tséékagu, a ba a ncêem dàòm ka x'ái, Nqari ba kò Jesom koe guu a Gam di ne khòè ne cgoam kò Nciís Qáé-xg'aes koe kúrú hãa zi nqòòkaguku zi nxàea tseegukagu sa.

Ncêe qâè tchõa nea Juta ne di cúí tama, gane ncêem kò Jeso ba gane koe ábàè, a gane cgoa x'ãèa hãa ne, igabaga i wèém nqõóm di ne khòè ne di i. Mataiom dis tçgãya sa ko kg'aia tç'ãa a Jesom di ábà x'aèan ka tshoa-tshoa, a sa a Gam di tçguù-tçguukuan ka hêé naka kúrú bòèan ka hêéthêé nxàe. A sa a nxãaska Gam di qâè tchõan di xgaa-xgaan ka hêé naka Me kò ma khòè ne Galilea koe kg'òèkagus ka hêéthêé nxàe. Gaa koe guus kas ko Jesom di dàòan ncêem kò Galilea koe guu a Jerusalema koe sían ka hêéthêé nxàe, naka Jesom kò ko còò dim bekem ka kúrú sa hêéthêé e: Gam dis xgàus koe hêé naka ãem kò ko x'ooan koe tãe x'aè ka hêéthêé e.

Jeso ba kaim Xgaa-xgaa-kg'ao Me e sas ko ncêes tçgãya sa x'ái. Gaam ncêe Nqarim di x'áèa nem gha nxàea kabi, a ba a gataga Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa di qarian úúa hãa ba. Gam di xgaa-xgaa ne ko tãáka zi guù zi di zi dtcõo-coa zi 5 zi cgoa q'aa-q'aa a nxàèe:

1. Xàbim dis xgaa-xgaa sa. Ncêe sa ko nqarikg'ai di x'aian di ne khòè ne ka nxàe: ne ii sa hêé, naka tséé zi kúrú méé ne ga zi hêé naka ts'ee-ts'eekg'aiku zi ãe ne gha máàè zi hêé naka ãe ne gha hààkom x'aèm ka hòò zi hêéthêé e (Mt 5-7)
2. 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu di x'áè-kg'ama ne, ãe xu kò tsééa tçg'òòè hãa ka (Mt 10)
3. Nqarikg'ai di x'aian di zi sere-sere zi (Mt 13)
4. Xgaa-xgaase-kg'aom di tsééan nta ii sa (Mt 18)
5. Ncêem x'aèm di chòò-q'ooan hêé naka nqarikg'ai di x'aian di hàà-q'ooan hêéthêé e (Mt 25)

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- nqarikg'ai di x'aia ne
- “nxãasega i gha Tçgãyas di kg'uian tseegukaguè”

Tçgãyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)
- Jeso ba Galilea koe (4:12-16:12)
- Jeso ba ko Jerusalema koe qõò (16:13-20:34)
- Jeso ba Jerusalema koe (21:1-25:46)
- Jesom di xgàrasean hêé naka Gam dis x'oo sa hêé naka Gam di x'ooan koe tãe sa hêéthêé e (26:1-28:20)

### Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)

*Jesom dis qhàò sa  
(Lk 3:23-38)*

<sup>1</sup> Tçgãyas Jeso Krestem dis qhàòs di sa, Dafitem ka tsgõose-coa ba, Abrahamam ka tsgõose-coa ba.

<sup>2</sup> Abrahama ba kò Isakam ka xõò me e,  
me Isaka ba Jakobem ka xõò me e,  
me Jakobe ba Jutam ka xõò me e,

káíkhoe ga xu hěé naka qõese ga xu hěéthěé di ba.

<sup>3</sup> Me kò Juta ba Perese ba hěé  
naka Sera ba hěéthěé tsara ka xõò me e  
(gatsara ka xõò sa kò Tamara si i).

Me Perese ba Heseronem ka xõò me e,  
me Heserone ba Ramem ka xõò me e,  
<sup>4</sup> me Rame ba Aminadabem ka xõò me e,  
me Aminadabe ba Nasonem ka xõò me e,  
me Nasone ba Salemonem ka xõò me e,

<sup>5</sup> me kò Salemonem ba Boasem ka xõò me e  
(gam ka xõò sa kò Rahabe si i),  
me kò Boase ba Obetem ka xõò me e  
(gam ka xõò sa kò Rute si i),

me Obete ba Jesem ka xõò me e,  
<sup>6</sup> me Jese ba x'aigam Dafitem ka xõò me e.

Dafite ba kò Solomonem ka xõò me e  
(xõò sa kò Uriam ka kò séèèas khòè si i).

<sup>7</sup> Me kò Solomone ba Rehoboamem ka xõò me e,  
Me Rehoboame ba Abiam ka xõò me e,  
me Abia ba Asam ka xõò me e,

<sup>8</sup> me Asa ba Jehosafatem ka xõò me e,  
me Jehosafate ba Joramem ka xõò me e,  
me Jorame ba Usiam ka xõò me e,

<sup>9</sup> me Usia ba Jotamem ka xõò me e,  
me Jotame ba Ahasem ka xõò me e,  
me Ahase ba Heskiam ka xõò me e,

<sup>10</sup> me Heskia ba Manasem ka xõò me e,  
me Manase ba Amosem ka xõò me e,  
me Amose ba Josiam ka xõò me e,

<sup>11</sup> me kò Josia, Jekonia ba hěé  
naka qõese ga xu hěéthěé ka xõò me e,  
ncêe khòè ne kò tcg'òóè a ko Babilone koe úúè ka.

<sup>12</sup> Eēs séèa tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus qãá q'oo

koem kò Jekonia ba Salatiele ba ábà,  
me Salatiele ba Serobabelem ka xõò me e,

<sup>13</sup> me Serobabele ba Abiutem ka xõò me e,  
me Abiute ba Eliakimem ka xõò me e,  
me Eliakime ba Asorem ka xõò me e,

<sup>14</sup> me Asore ba Satokem ka xõò me e,  
me Satoke ba Akimem ka xõò me e,  
me Akime ba Eliutem ka xõò me e,

<sup>15</sup> me Eliute ba Eleasarem ka xõò me e,  
me Eleasare ba Matanem ka xõò me e,  
me Matane ba Jakobem ka xõò me e,

<sup>16</sup> me kò Jakobe ba Josefam ka xõò me e,  
ncêe kò Marias dim khòè ba ii ba,  
ncêe Jesom ka xõò kò ii sa,  
ncêe ko Krete ta ma tciie ba.

<sup>17</sup> Nxãaska zi kò wèé zi qhàò zi Abrahamam koe guu a sí Dafitem koe tcãà zi 14 zi i, zi  
kò Dafitem koe guu a sí séèa tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus dim x'aèm koe tcãà ka zi

14 zi qhàò zi i, zi kò séèa tcg'òóku a Babilone koe úúkus dim x'aèm koe guu, a sí Krestem di x'aèan koe tcãà ka zi kò 14 zi qhàò zi i.

*Jeso Krete ba ko ábàè*  
(Lk 2:1-7)

<sup>18</sup> Ncêe zi gúù zi kò Jeso Krestem ko ábàè ka kúrúse. Gam ka xõòs Maria sa kò Josefam ka séèkuan tòóa mááèa hãa. Igaba ãe khara qanega xg'ae ta ga hãa kas kò bóòè a Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka ncãàn úúkguèa. <sup>19</sup> Gas dim khòèm Josefa ba kò tchànóm khòè me e, a kò tc'ẽe tama nxàea tcg'òóan gaan di i, sau-cgaekagu sim gha khama, a ba a kò tcáóa ba q'oo koe birísea hãa, cg'uri-cg'uri si tamasem gha q'aa cgoa si sa. <sup>20</sup> Qanegam hãa a ko ncêe zi gúù zi ka tc'ẽe-tc'ẽese kam ko moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sòokuris q'oo koe qhúí cgae me, a birí me a máá: “Josefaè, Dafitem ka tsgõose-coaè, táá Maria sa séè bèe guu, nakas tsaris khòè sa kúrú. Eẽ gas ka qómmea nea Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guua ke. <sup>21</sup> Si gha kg'àòm cóá ba ábà, tsi gha cg'õèa ba Jeso ta ma tcii, Gam di ne khòè nem gha gane di chìbian koe kgoara khama,” témé.

<sup>22</sup> Wèèan ncêea kò kúrúse, nxãasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncêe kò máá: <sup>23</sup> “Dxàe-coas qanega xóè cgoaè tama sa gha ncãàn úú, a sa a gha kg'àòm Cóá ba ábà, Me gha Emanuele ta ma tciiè,” tam méé, ncêe sa ko máá, ‘Nqari ba hãa cgoa taa,’ témé.

<sup>24</sup> Me Josefa ba tc'oman koe tãe, a ba a ãem kò ma X'aigam dim moengele ba ma x'áè mea khama ma kúrú. A ba a sí Maria sa gam dis khòès iise séè. <sup>25</sup> Igabam kò táá xóè cgoa si, si nxãakg'aiga sí kg'àòm cóá ba ábà. Me cg'õèa ba Jeso ta ma tcii.

## 2

*Cg'áè-kg'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guua xu*

<sup>1</sup> Jesom Betelehema koe ábàèa hãa, Jutea di i, x'aigam Herotem di x'aèan ka, ka xu kò tçonò q'ãa-kg'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guu a Jerusalema koe hàà, <sup>2</sup> a hàà tèè a máá: “Gaam ãe ábàèam x'aigam Jutea ne di ba ndaa? Gaam dim tçonò ba xae ncãa cáms ko tcg'oa xòè za bóò, xae hààraa hãa, hàà xae gha dqòm Me ka,” témé.

<sup>3</sup> Eẽm ko x'aigam Herote ba ncêes gúùs ka kóm kam kò tcg'ái-tcao, naka wèém x'áém Jerusalema di ba hẽéthèe e, gam cgoa. <sup>4</sup> Me wèé xu kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu khòè ne di xu hẽéthèe tciiia xg'ae, a tèè xu nda koe méém ga *nqòòkaguèam* Krete ba ábàè sa. <sup>5</sup> Xu birí me a máá: “Betelehema koe e, Jutea di i. Ncêea porofitim kò ma góá hãa ga a khama:

<sup>6</sup> “Tsáá Betelehema tseè,  
Juta dim nqõóm koe hãa tsi,  
cg'aré tama tsia x'aiga xu Jutea di xu koe.  
Tsáá koem gha tc'ãà-cookg'ai ba guu a tcg'oa khama,  
ncêe gha Tiri ne khòè ne Iseraele di ne kòre ba,  
témé,” ta xu méé.

<sup>7</sup> Nxãaskam kò Herote ba tçonò q'ãa-kg'ao xu kàa ka tciiia tcg'òó, a ba a qãèse tèèa kg'ónò xu dùútsa x'aè kam tçonò ba bóòsea sa. <sup>8</sup> A ba a Betelehema koe tsééa úú xu a máá: “Qõò naka sí Cóám ka qãèse kóm, naka ãe xao kòò hòò Me ne kg'uiian tsééa máá te, nakar gha nxãasega tí igaba sí dqòm Me,” témé.

<sup>9</sup> Eẽ xu ko x'aiga ba kóma xg'ara ka xu kò xgoaba a qõò. Me gaa x'aè kaga tçonóm ãe xu kò cáms ko tcg'oa xòè za bóò ba tc'ãà-cookg'ai xu, a ba a nxãakg'aiga sí Cóám hãa qgái tc'amkg'ai koe téé. <sup>10</sup> Tçonò ba xu ko bóò ka xu kò kaisase qãè-tcao. <sup>11</sup> Nquum q'oo koe xu kò tcãà, a Cóá ba bóò xõòs Marias cgoa, a xu a qámse a dqòm Me, a x'aian di cãan gaxu di xgobekg'am, a gautan di zi gúù zi hẽé, qãè hmòm xg'ào tshãán hẽé naka tcg'áuse di tshãán hẽéthèe di zi aba zi tcg'òó a máa Me.

<sup>12</sup> Sõokuris q'oo koe xu ko q'ãakaguèa, táá méé xu Herotem koe kabise sa khama xu kò tãám dàò ba sèè a gaxu dim nqõóm koe kabise.

*Josefa xuku ne ko ts'ãà a Egepeto koe qgóé*

<sup>13</sup> Eë xu qõòà hãa kam kò moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sõokuris q'oo koe Josefam koe x'áise, a máá: “Tëe, naka Cóa ba hëé naka xõò sa hëéthëé sèè, naka Egepeto koe ts'ãà naka qgóé! Gaa koe méé tsi hãa nakar nxãakg'aiga síi bìrí tsi *kúru tsi gha sa*. Kúruise i gha me gha Herote ba Cóa ba qaa, cg'õo Mem gha ka ke,” témé. <sup>14</sup> Me ãem ntcùúm ka tãe, a ba a Cóa ba hëé naka xõò sa hëéthëé sèè, a Egepeto koe qõò. <sup>15</sup> Gaa koem kò hãa, me nxãakg'aiga síi Herote ba x'óó.

Ncëe sa kò kúruise, nxãasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim koe guu a kg'uia hãa sa tseegukaguè ka, ncëe ko máá: “Egepeto koer Cóm Tiri ba tciia tcg'òóa hãa,” témé ba.

*Herote ba ko cóa xu cg'õo*

<sup>16</sup> Eëm ko Herote bóda q'ãa, tçonò q'ãa-kg'ao xu kam qàe-qaeèa hãa sa, kam kò nxãaska kaisase xgòà, a ba a ncõo-kg'ao xu tsééa tcg'òó, síi xu gha wéé xu cóa xu ãe cam kuri xu, kana gaxu ka nqãaka hàna kurian úúa xu, Betelehem ba hëé naka gam qàe koe hàna xu qgài xu wéé xu koe hëéthëé hàna xu cg'õo ka. Ncëe sam kò kúru, tçonò q'ãa-kg'ao xu hàà bìrí mea hãas domka, ãe xu kò bìrí meam x'aèm koe guu a.

<sup>17</sup> Ka i kò nxãaska porofitim Jeremiam ka kò kg'uièa sa tseegukaguè, ncëe kò máá:

<sup>18</sup> “Dòm ba kò Rama koe kómse,  
kg'ae sa hëé  
naka thõò-tcaoase kg'ae sa hëéthëé di ba.  
Ragele sa ko gas di cóan kg'ae cgae,  
a kò qgài-qgai-tcáókuan xguì,  
kaàra i hãa khama,”  
témé ba.

*Josefa ne ko kabise, a Nasareta koe qõò*

<sup>19</sup> Herotem ko x'óó qãá q'oo koem kò moengelem X'aigam *Nqarim* di ba Josefam koe sõokuris q'oo koe x'áise, Egepeto koe, <sup>20</sup> a ba a máá: “Tëe naka tsia Cóa ba hëé naka xõò sa hëéthëé sèè, naka tsia Iseraele dim nqõóm koe qõò, ãe kò Cóm di kg'õèan qaa nea x'óóa hãa ke,” témé.

<sup>21</sup> Me tãe, a Cóa ba hëé naka xõò sa hëéthëé sèè, a ba a Iseraele dim nqõóm koe qõò. <sup>22</sup> Igaba ãem ko Josefa kóm Arekelose ba Jutea dim nqõó ba tc'ãà-cookg'aia sa, gam ka xõòm Herotem téé-q'oo koe, kam kò gaa koe síian bèe. Sõokuris koem ko q'ãakaguèa, khamam kò Galilea dim xòèm koe qõò, <sup>23</sup> a síi Nasareta ta ko ma tcièm x'áé-dxoom koe x'ãè, ãe porofiti xu ka kg'uièa hãas gha nxãasega tseegukaguè ka, ncëe kò máá: “Nasareta dim khòè ba, tam gha ma tciè,” témé sa.

### 3

*Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di zi kg'ui zi xгаа-xгаа*  
(*Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28*)

<sup>1</sup> Eë xu cam xu kam kò Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hàà, a ba a hàà tchàa-xgóós Jutea dis q'oo koe *Nqarim* di zi kg'ui zi xгаа-xгаа a máá: <sup>2</sup> “Tcóóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cùu u ke,” témé. <sup>3</sup> Ncëem Johane ba porofitim Isaiam kò gam ka kg'uia hãam ga me e, a ko máá:

“C'ëem dòm ba ko tchàa-xgóós koe guu  
a q'au a ko máá:  
'X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòa máá,  
naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,' ”  
témé ba.



<sup>4</sup> Johane ba kò nqabè c'òò cgoa kúrúèa qgáían hana, a khò dim bàne ba kháóa ba koe qáéa. Gam di tc'òoa nea kò tcòmàn hēé naka qāáka di dènean hēéthēé e. <sup>5</sup> Ne kò khòè ne Jerusalema hēé naka wèè Jutea hēé naka wèém xg'aeku-coam Jorotane qàe dim koe hēéthēé guu a sí cgae me, <sup>6</sup> a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè.

<sup>7</sup> Igaba ãem ko kái xu Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēé bóò, xu tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa, kam kò bìrí xu a máá: “Gaxao cg'aoan di xao cóa xaoè! Dìín ka xaoa q'āa-q'āaèa hāa a ko hààko xgòàn *Nqarim di bèe?* <sup>8</sup> Nxāaska méé xao chìbian koe xao tcóósea hāa sa gha x'ái tc'áróan kúrú. <sup>9</sup> Táá méé xao bìríse naka máá, ‘Abrahama ba xae úúa, sixae ka tsgōose ba,’ témé guu. Bìrí xao or ko a ko máá: Nqari ba qarian úúa, ncēe zi nxōá zim gha sèè a Abrahama ba tsgōo-coan kúrúa máá di i ke. <sup>10</sup> Bòó sa nxāakamaga hìi zi di tōbean kg'ónòa tòóa mááèa, si gha wèés hìis ēe qāè tc'áróan kúrú tama sa xg'aoa tcg'óó, a c'eean q'oo koe xaoa tcāàè.

<sup>11</sup> “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, chìbian koe tu gha tcóóse ka, igaba Gaam ēe ko tíí qāá q'oo koe hàà ba tíí ka qari Me e, ncēe Gam di zi nxàbo zi qgóóan gar tc'ào tama ba. Gabá gha Tcom-tcomsam Tc'ēem cgoa hēé naka c'eem cgoa hēéthēé tcguù-tcguu tu u. <sup>12</sup> Mabere tsoroa nem ko dqòrò cgoam hìi ba tshàua ba koe hāa, Me gha mabere nem ko dqòròs qgáís koe dqòròa xgāá a, a gha Gam di maberean Gam dis nxàés koe xg'ae-xg'ae, igabam gha ts'irìi tamam c'eem koe tsoroan dàò,” tam méé.

*Jeso ba ko tcguù-tcguuè*  
(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

<sup>13</sup> Me kò Jeso ba Galilea koe guu, a Jorotane koe hàà, hààm gha Johanem ka tcguù-tcguuè ka. <sup>14</sup> Igabam kò Johane ba xgàè-kg'am Me, a máá: “Tsáá kar gha tcguù-tcguuè sa ko qaase, ka Tsi gáé ko Tsáá tíí koe hàà?” témé. <sup>15</sup> Me Jeso ba xoa me a máá: “Guu u ncēeska, kg'anoa i máá tsama, ncēeta tsam gha hēé sa ke. Ncēem dàòm ka tsam gha ko wèé zi guù zi tchàno zi kúrú, Nqarim ka ko qaaè zi,” témé. Me dtcòm Me.

<sup>16</sup> Eēm kò Jeso ba tcguù-tcguuèa xg'ara kam kò kúúga tshàam koe tcg'oa, i kò gaa x'aè kaga nqarikg'aian xgobekg'amse, Me Nqarim dim Tc'ēe ba bóò, Me tcíbís khama ii a ko Gam koe xōa. <sup>17</sup> Me gaa x'aè kaga dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Ncēe ba Tirim Cóám ncàma Raa Me e, Gam kar ko kaisase qāè-tcao,” témé.

## 4

*Jeso ba ko kúrúa bóòè*  
(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

<sup>1</sup> Me nxāaska Jeso ba Tc'ēem ka sèè a qāáka úúè, síím gha dxāwam ka kúrúa bóòè ka. <sup>2</sup> Eēm ko 40 cáman hēé naka 40 ntcùúan hēéthēé tc'òoan carasea hāa kam kò gaa koe guus ka xàbàa.

<sup>3</sup> Me kò kúrúa bóò-kg'ao ba hàà cgae Me, a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, ncēe nxōán bìrí naka i péréan kúrúse,” témé. <sup>4</sup> Me Jeso ba xoa a máá: “Góásea i hāa a ko máá: ‘Khòè ba péréan ka cúí kg'òèkaguè tite, igaba wèém kg'uim ka a, ēe ko Nqarim di kg'áman koe guu a tcg'oa ba,’ témèèa,” tam méé.

<sup>5</sup> Kam ko nxāaska dxāwa ba tcom-tcomsam x'áé-dxoom *Jerusalema dim* koe úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgáían tempelem tçobe dim koe síí tòó Me, <sup>6</sup> a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, nqāaka xaoa xòóse. Góásea i hāa ke a ko máá:

‘Gam di xu moengele xum gha Tsáá ka x'áèan máà,

xu gha gaxu di tshàuan cgoa ghùì Tsi,

táá Tsi gha nxāasega nqàrèa Tsi

nxōán koe xg'áma tòó ka,’ ”

tam méé. <sup>7</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Gaicara i góásea hāa a ko máá: ‘Táá méé tsi tsarim X'aigam Nqari ba kúrúa bóò guu,’ ” témé.

<sup>8</sup> Gaicaram kò dxāwa ba sèe a kaisase kaiam xàbìm koe úú Me, a ba a wèé x'aian nqõomkg'ai di hēé, naka gaan di karean hēéthēé x'ái Me. <sup>9</sup> A ba a bìrí Me a máá: “Wèéan ncēe gar gha máà Tsi, gómankg'ai koe Tsi kòo cg'áé a ko dqom te ne,” témé. <sup>10</sup> Me Jeso ba nxāaska bìrí me a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Góásea i hāa a ko máá: ‘X'aigam Nqari ba tsi gha dqom, a Gam cúí ba kúrúa máá,’ témé,” tam méé.

<sup>11</sup> Me nxāaska dxāwa ba guu Me. Ka i ko gaa x'aè kaga moengelean hàà, a hàà hùì Me.

## **Jeso ba Galilea koe (4:12–16:12)**

*Jeso ba ko Gam dis tséé sa Galilea koe tshoa-tshoa*  
(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

<sup>12</sup> Eēm ko Jeso ba Johane ba qáéèa hāa sa kóm, kam kò Galilea koe kabise. <sup>13</sup> Nasareta koem kò tcg'oa, a Kaperenaume koe síí x'āè, ncēe ko tshàam qàe koe hànám qgái ba, Sebulone ba hēé naka Nafetali ba hēéthēé tsara dim nqõóm koe, <sup>14</sup> èe porofitim Isaiam ka kò kg'uièas gha nxāasega tseegukaguè ka, ncēe kòo máá:

<sup>15</sup> “Sebulonem dim nqõó ba hēé  
naka Nafetalim dim nqõó ba hēéthēé tsara  
tshàam koe ko qõòm dàòm koe hāa,  
Jorotanem qàe koe, Galilea koe,  
nqõóm tǎá zi qhàò zi di ba;

<sup>16</sup> khòe ne ncēe gaa koe ntcùúan q'oo koe x'āèa hāa nea  
kaiam x'āà ba hòà.  
X'ooan dim nqõóm ntcùúm q'oo koe hāa ne koe  
i x'āàn hààraa,”  
témé.

<sup>17</sup> Eēm x'aèm koem kò Jeso ba guu a tshoa-tshoa a xгаа-xгаа a máá: “Tcóóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cùu u ke,” témé.

*Jeso ba ko tc'āà di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tcii*  
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

<sup>18</sup> Eēm Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe xóé a ko qõò kam kò khòe qõeku tsara bóò, Simonem ncēe kòo Petere ta ma tciiè ba hēé naka Anterea ba hēéthēé e, tsara c'uisí sa tshàn q'oo koe tcāà, x'au qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama. <sup>19</sup> A ba a bìrí tsara a a máá: “Xùri Te tsao, kúrú tsao or gha tsao khòe ne qgóó-kg'ao tsao ii,” témé. <sup>20</sup> Tsara kúúga gatsara di c'uisían guu, a xùri Me.

<sup>21</sup> Gaa koem guu a ko qõò kam kò khòe qõeku tsara c'èe tsara bóò, Sebetem ka cóásem Jakobo ba hēé naka qõesem Johane ba hēéthēé e, tsara gatsara ka xõòm Sebetem cgoa dxòrom q'oo koe hāa, xu ko gaxu di c'uisían kg'ónò, Me Jeso ba tcii tsara a. <sup>22</sup> Ka tsara kò kúúga dxòro ba hēé naka gatsara ka xõò ba hēéthēé guu, a xùri Me.

*Jeso ba ko tsàako ne khòe ne kg'õèkagu*  
(Lk 6:17-19)

<sup>23</sup> Me Jeso ba wèém Galileam koe qõòa te, a gane di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа, a ko x'aian di qàè tchòàn ka khòe ne bìrí, a ko wèé tciiàn koe hēé naka wèé thõàn koe hēéthēé qāèkagu ne. <sup>24</sup> Gaam di tchõà ne kò wèém Siriam koe tsai-tsaise, ne kò Gaam koe wèé ne èe ko tǎáka zi tcii zi tsàa ne óá, naka thõòkase tsàara hāa ne hēé naka dxāwa tc'èean ka tcāèa ne hēé, naka x'óóa qae ko ne hēé naka nqõara ne hēéthēé e, Me kúrú ne ne qāè. <sup>25</sup> Zi kò kái zi xg'ae zi Galilea koe hēé naka Dekapolise koe hēé naka Jerusalema koe hēé naka Jutea koe hēé naka c'èe xòè Jorotane di koe hēéthēé guu a xùri Me.

## **Jeso ba ko xàbìm koe xгаа-xгаа (5:1–7:29)**

## 5

<sup>1</sup> Eëm ko Jeso ba xg'ae zi bóò kam kò xàbìm koe qaò, a síí gaa koe ntcóò, xu Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hàà cgae Me.

*Tseegu dis ts'ee-ts'eekg'aiku sa*  
(Lk 6:20-23)

<sup>2</sup> Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа xu a máá:

<sup>3</sup> “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea  
gane ãe tc'ëem koe dxàua hãa  
igaba Nqari ba dtcãasea hãa ne,  
nqarig'ai di x'aia nea gane di i khama.

<sup>4</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa nea  
gane ãe ko kg'ae ne,  
qgài-qgai tcáóè ne gha khama.

<sup>5</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa nea  
gane ãe ko cg'aré-cg'arese ne,  
nqóò ba ne gha q'òò khama.

<sup>6</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa nea  
gane ãe tchànoan xàbà máána hãa ne,  
a cáma máá ana ne,  
xg'ãàkaguè ne gha khama.

<sup>7</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa nea  
ãe thõò-xama-máákuan úúa ne,  
Nqarim ka ne gha thõò-xama mááè khama.

<sup>8</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa nea  
gane ãe q'ano-tcáó ne,  
Nqari ba ne gha bóò khama.

<sup>9</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa nea  
gane ãe ko tòókuan kúru ne,  
Nqarim di ne cóa ne ta ne gha ma tcièè khama.

<sup>10</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa nea  
gane ãe ko tchànoan domka xgàràè ne,  
nqarig'ai di x'aia nea gane di i khama.

<sup>11</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa tua,  
ncèè khóèan kòo ncoi tu u, a ko xgàra tu u ne,  
a ko Tíí domka wèé zi gúù zi cg'ãè zi  
[tshúù-ntcõase] gatu ka nxàe ne.

<sup>12</sup> Qãè-tcao méé tu naka tua cgabà-cgaban-tcao,  
gatu di surutan nqarig'ai dia kaia hãa ke,  
gatà iim dàòm kaga ne kò porofiti xu xgàra  
ncèè kò gatu cookg'ai koe ga hàna xu khama.

*Tabean hëé naka x'ààn hëéthëé e*  
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

<sup>13</sup> “Gatua nqóòmkg'ai di tu tabe tu u. Igaba i kò tabean di tsau-q'ooan kaà cgae e, ne i gha gaicara ntama kúrué a tsau? Cúí gúù ga i qãèa máánaa hãa tite, kg'ama tchàa koe aaguè a khóèan ka náàès cúí si i.

<sup>14</sup> “Gatua nqóòm di tu x'àà tu u. X'áé-dxoom xàbìm tc'amkg'ai koe hàna ba cuiskaga chómmea hãa tite. <sup>15</sup> Cúí khóè ga gataga lampi sa x'àà-x'aa naka q'ores ka nqãaka tòó sia hãa tite, igaba i gha téé-q'ooa sa koe tòó si, si gha wèé ne ãe nquum q'oo koe hàna ne x'ààn máà. <sup>16</sup> Gatu di x'ààn méé i gatà iim dàòm ka khóè ne cookg'ai koe x'àà, naka ne gha nxãasega gatu di qãè tsééan bóò, naka nea gatu dim Xõòm nqarig'ai koe hàna ba dqòm.



### *X'àèan kaàkagu sa kana tseegukagu u sa*

<sup>17</sup> “Táá tu tc'èea máá, hààr ko x'àèan ko méé sa kana porofiti xu ko méé sa kaàkagu, ta tc'èe guu. Hààra Raa, hààr gha táá kaàkagu si ka, igabar ko hàà tseegukagu si. <sup>18</sup> Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Nqarikg'aian hěé naka nqōók'g'aian hěéthěéa gha kaà, igabam cúim góám cg'árém ga ba kana góá-hiim ka góáèa gúùan ga igaba x'àèan koe guu a kaà tite, i gha nxãakg'aiga sí wèè gúùan kúrúse. <sup>19</sup> Khama nxãaska, diim wèém ãe gha ncēe x'àè-k'áman ka cg'aré ba kaàkagu ba, a ba a ncēes gúù sa kúrúan khòè ne xgaa-xgaa ba, nxãa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ba ta ma tciè. Igaba ãe ko x'àè-k'áman kúrú, a ba a ko xgaa-xgaa a ba, nxãa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ta ma tciè. <sup>20</sup> Bìrí tu ur ko a ko máá: Gatu di tchànoan kòo x'àè xgaa-xgaa-k'g'ao xu dian hěé naka Farasai xu dian hěéthěé nqáé tama ne tu cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcãa tite.

### *Cg'õo sa*

*(Lk 12:57-59)*

<sup>21</sup> “Kóma tu hãa, ne kò ncií kuri di ne khòè ne bìriè a ko máá: ‘Táá cg'õo guu.’ ‘Wèém ãe gha cg'õo ba gha xgàrakuan tééa máá,’ témèè. <sup>22</sup> Igabar ko Tíia bìrí tu u a ko máá: Diim wèém ãe qōesem koe xgòà hãa ba gha xgàrakuan tééa máá. Gataga diim wèém ãe ko qōese ba bìrí a máá: ‘Kàà hùì tsi gúù tsi i,’ témé ba gha x'àèan di xu kaia xu cookg'ai koe xqara mááse. Igaba diim wèém ãe ko máá: ‘Tsáá kàà tc'èe tsi gúù tsi,’ témé ba chòò tamas c'ees dxãwam dis ka tééa mááèa hãa.

<sup>23</sup> “Khama nxãaska, ãe tsi kò tsaris aba sa altaram koe úú ne, a tsi a ko gaa koe tc'èe-tc'èese tsáá qōe ba c'ees gúù sa tsáá cgoa úúa sa ne, <sup>24</sup> méé tsi tsari aban gaa koe guu, altaram cookg'ai koe. Naka tsia kg'aia qōò naka sí tsáá qōem cgoa tòókuan kúrú, naka nxãwa hàà tsari aban úú.

<sup>25</sup> “Qháésega méé tsi ãe ko chibi-chibi tsim cgoa kómku, ãe tsi kòo xgàrakuan dis qhàis koe sí cgoa me ne. Nxãa tama kò ii nem gha xgàra-k'g'aom tshàu q'oo koe tcãa tsi, me gha xgàra-k'g'ao ba qáé-k'g'aom tshàu q'oo koe tcãa tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcãàè. <sup>26</sup> Tseegua ner ko bìrí tsi a ko máá: cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hãa tite, a gha nxãakg'aiga sí ãe qaúa hãam mari-coa ba suruta.

### *Cg'árà kúrúa ne*

<sup>27</sup> “Kóma tu hãa i kò ncēeta mééè a ko máá: ‘Táá cg'áràn kúrú guu,’ témèè. <sup>28</sup> Igabar ko Tíi bìrí tu u a ko máá: wèém khòèm ãe ko dxàe-khoe sa bóò, a ba a ko ncóó si ba, ncãa nxãakamaga cg'áràn kúrú cgoa si tcáóa ba koe. <sup>29</sup> A ncēè kg'áo xòè dim tcgáim tsarim kòo chibian kúrúagu tsi ne méé tsi nxqbea tcg'óò naka aagu me. Qãè e, c'èe xòèa tsi gha aaguè sa ke, wèè tc'áróa tsi chòò tamas c'ees dxãwam dis koe xaoa tcãàèan ka. <sup>30</sup> Gataga ncēè kg'ám x'òàm tsarim kòo chibian kúrúagu tsi ne méé tsi q'ãea tcg'óò naka aagu me. Qãè e c'èe xòèa tsi gha aaguè sa, wèè tc'áróa tsi gha chòò tamas c'ees dxãwam dis koe tcãàèan ka ke.

### *Khòès cgoa q'aa sa*

*(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)*

<sup>31</sup> “Gataga i kò ncēeta mééè a ko máá: ‘Diim wèém ãe ko gam dis khòès cgoa q'aa ba méém tcgãya sa góá máá si, q'aa cgoa siam hãa di sa,’ ta mééè. <sup>32</sup> Igabar ko Tíi bìrí tu u a ko máá: Wèém khòèm ãe ko gam dis khòè sa aagu ba, cg'árà nes kúrúa domka tamase, ba ko cg'árà-k'g'ao sa kúrú si, me ko diim wèém ãe ko aaguèas khòè sa sèè ba cg'áràn kúrú, tar ko méé.

### *Gaisea ne*

<sup>33</sup> “Gataga tu kóma hãa, ne kò ncií kuri di ne khòè ne bìriè a ko máá: ‘Táá tshúù-ntcōan cgoa gaise guu, igaba méé tsi tsari gaisean X'aigam Nqarim cookg'ai koe tseegukagu,’ témèè. <sup>34</sup> Igabar ko Tíi bìrí tu u a ko máá: Táá gaise guu, nqarikg'ai cgoa ga igaba, Nqarim dis ntcōó-q'ooos x'aian di si i ke, <sup>35</sup> kana nqōómkg'ai cgoa ga igaba, Gam di nqàrèa nem ko

tòò qgàì i ke, kana Jerusaleman cgoa ga igaba, kaim X'aigam dim x'áé-dxoo me e ke. <sup>36</sup> Gataga méé tsi táá tcúúa tsi cgoa gaise guu, cuiskaga tsi cúim c'òòm tsarim ga ba kúru nakam q'uú kana ntcúúa hãa tite ke. <sup>37</sup> Kg'amaga méés gatu dis 'Eè' sa 'Eè' sa ii, nakas gatu dis 'Eè èe' sa 'Eè èe' sa ii. A ncèè c'èes gúù sa tsi kò ncèe zi kg'ui zi koe càua mááse nes gha nxãa sa dxãwam koe guua.

*Kabia mááku sa*  
(Lk 6:29-30)

<sup>38</sup> “Kóma tu hãa i kòò ncèeta méèè a ko máá: ‘Tcgáì ba méém tcgáim c'èem domka tcg'òòè, nakam xõò ba xõóm domka tcg'òòè,’ ta méèè. <sup>39</sup> Igabar ko Tíì bìrí tu u a ko máá: Táá cg'ãè tc'èem khòè ba kabia máá guu, igaba diím wèém èe ko kg'àò xòè di góóa tsi koe xg'ám tsi ba, nxãa ba c'èem góó xòè ba máà thèé *nakam xg'ám*. <sup>40</sup> A ncèè khòèm kò xgàrakuan dis qhàis koe úú tsi, a tsari subu marian di qgáìan sèè kg'oana ne, máà me gataga thèé tsari kaisa marian di qgáì ne. <sup>41</sup> Diím wèém èe gha ko chùì tsi, cúim kilomitar ba tsi gha gam di zi gúù zi xgàm a qòò ba, nxãam cgoa méé tsi càim kilomitaran qòò. <sup>42</sup> Máà èe ko dtcàrà tsi ba, naka èe cgòbè cgae tsi kg'oana ba táá q'aumana guu.

*Tsari cg'òò-kg'aoan ncàma ne*  
(Lk 6:27-28, 32-36)

<sup>43</sup> “Kóma tu hãa i kòò ncèeta méèè a ko máá: ‘Tsáá ka c'èe ba méé tsi ncàm, naka tsia tsarim cg'òò-kg'ao ba hòre,’ témèè. <sup>44</sup> Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: Gatu di cg'òò-kg'aoan méé tu ncàm, naka còrèa máá èe ko xgàra tu u ne, <sup>45</sup> naka tua gha nxãasega gatu ka Xòòm nqarìkg'ai koe hànã di tu cóá tu ii. Gam dis càim sam ko kúru si èe cg'ãè ne hèé naka èe qãè ne hèéthèé qaò cgae, a ba a ko túúan èe tchàno ne koe hèé naka èe kàma ne koe hèéthèé tsééa úú. <sup>46</sup> Èè ncàm tua hãa ne tu kò ncàma hãa, ne ia gha dùútsa surutan kabisea máá tu u? Mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu igaba xu ko thèé gataga hèé khama. <sup>47</sup> A ncèè gatu di qòèan cúí ga tu kòò tsgámkagu, ne tu ko dùús cgáé sa kúru? A táá zi qhàò zi di ne igaba ne gáé thèé gataga hèé tama? <sup>48</sup> Nxãaska méé tu tchàno ii, ncèem ma gatu ka Xòòm nqarìkg'ai koe hàna ba ma tchàno Me e khamaga ma.

## 6

*Tchàno zi tséé zi*

<sup>1</sup> “Q'ãa méé tu naka tua gatu di zi tséé zi tchàno zi táá khòè ne cookg'ai koe kúru guu, naka táá khòè ne x'ái zi guu. Gatà tu kò hèé ne tu surutan hòò tite, gatu ka Xòòm nqarìkg'ai koe hànã koe.

<sup>2</sup> “A c'èem dtcàrà-kg'ao ba tu kò c'èes gúù sa máà kg'oana ne méé tu còrè-nquuan hèé naka x'áéan xg'aeku koe hèéthèé táá torompitan cgoa nxàe ana téé guu, qãè khòèan khama ko ma kúru se xu khòè xu ko hèé khama, nxãasega xu gha c'èe khòèan ka dqòmèè ka. Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khòè ne koe* cg'oèase hòò. <sup>3</sup> Igaba tsáá èe tsi kòò c'èem dtcàrà-kg'ao ba c'èes gúù sa máà ne, táá hèé nas dxàes x'òàs tsari sa q'ãa, kg'àòm x'òàm tsarim ko kúru sa. <sup>4</sup> Naka i gha nxãasega gúúan tsi tcg'òò q'oo chómsea hãa, Me gha Saòm ncèe ko chómsea zi gúù zi bóò ba gha suruta tsi.

*Còrèan ka xgaa-xgaa sa*  
(Lk 11:2-4)

<sup>5</sup> “Naka gatà còrè tu kò ne méé tu táá qãè khòèan khama ko ma kúru se xu khòè xu khama ii guu, còrè-nquuan q'oo koe hèé naka x'áéan xg'aeku koe hèéthèé ko nqàrè ka téé a còrèan ncàma xu, nxãasega ne gha wèè ne khòè ne bóò xu ka. Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu *khòè ne koe* cg'oèase hòò. <sup>6</sup> Igaba tsáá èe tsi kò còrè ne méé tsi tsarim nquum q'oo koe tcãà, naka nquu-kg'ám ba tcèekg'am, naka tsia Saò ba còrè, ncèe hòòse tama ba. Nakam gha nxãasega Saò ba suruta tsi, ncèe ko chómsea zi gúù zi bóò ba. <sup>7</sup> Naka gatà còrè tu kòò ne, táá qaase tama zi kg'ui zi kái zi tséékagu guu, táá zi qhàò zi di

ne ko hěe khama, kái zi kg'ui zi ěe ne ko kg'ui zi ka ne gha komsanaè, ta ne tc'ěe khama.  
<sup>8</sup>Táá gane khama ii guu. Gatu ka Xòò ba tu ko dtcàràs cookg'ai koem gatu koe ko tcào sa  
 nxāakamaga q'ana hāa ke. <sup>9</sup>Ke méé tu ncēeta ma còrè na máá:

Sita ka Xòò Tseè  
 nqarikg'ai koe hàna Tseè,  
 cg'òèa Tsi méé i dqomè,

<sup>10</sup>Tsari x'aian méé i hàà.  
 Tsáá ko tc'ěe sa méés nqòómkg'ai koe kúrúè  
 nqarikg'ai koes ko ma kúrúè khama.

<sup>11</sup>Sita dis tc'òos wèé cáń di sa  
 ncēe cáń ka máa ta a.

<sup>12</sup>Naka qgóóa máá ta a chìbia ta,  
 sita ma c'ěe ne gane di chìbian  
 ma qgóóa máána hāa khama.

<sup>13</sup>Táá kúrúá bóòkuan koe tcèèa úú ta a guu,  
 igaba dxāwam dim dàòm koe tcg'òó ta a.

[X'aian hěé,  
 naka qarian hěé,  
 naka x'ààn hěéthěéa  
 chòò tamase Tsari i ke.  
 Amen.]

<sup>14</sup>“Khòè ne tu kò gane di chìbian qgóóa máá nem gha gataga gatu ka Xòòm nqarikg'ai di  
 ba gatu di chìbian koe qgóóa máá tu u khama. <sup>15</sup>Igaba ncēè khòèan tu kò gaan di chìbian  
 qgóóa máá tama, nem gatu ka Xòò ba thěé cuiskaga chìbia tu qgóóa máá tu ua hāa tite.

#### *Tc'òoan carasea ne*

<sup>16</sup>“Gataga thěé, ěe tu kò tc'òoan carase ne méé tu táá cg'āè-cg'āe kg'ái guu, qāè khòèan  
 khama ko ma kúrúse xu khama ma, ncēe cg'āè-cg'āe kg'ái ko xu, c'ěe ne xu gha nxāasega  
 x'ái, tc'òoa ne xu ko carase sa ka xu. Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu di surutan  
 xu khòè ne koe cg'oèase hòò. <sup>17</sup>Igaba ěe tsi kò tc'òoan carase ne méé tsi xg'aà kg'ái naka  
 nxùian tcg'áuse. <sup>18</sup>Naka i gha nxāasega tsari tc'òoan carasean táá c'ěe ne ka bóòè guu,  
 igaba tsarim Xòòm ka, ncēe hòòse tama ba. Me gha Saòm ncēe chòmsea zi gúù zi ko bóò  
 ba suruta tsi.

#### *Qguùan ka xgaa-xgaa sa*

(Lk 12:33-34)

<sup>19</sup>“Táá méé tu nqòómkg'ai koe qguùan tòóa mááse guu, ncēe tcg'āàn hěé naka ncàbàn  
 hěéthěé ko tc'òó o koe, ncēe ts'āà-kg'aoan ko khòá a tcāà a ts'āà a koe. <sup>20</sup>Igaba méé tu  
 gatu di qguùan nqarikg'ai koe tòóa mááse, ncēe tcg'āàn hěé naka ncàbàn hěéthěé tc'òó o  
 tite koe, kana ts'āà-kg'aoan ga khòá naka tcāà na ts'āà tite koe. <sup>21</sup>Eě tsari qguùan hāa koe  
 i gha gataga thěé tsari tcáoan hāa khama.

#### *Qāèm tcg'ái ba*

(Lk 11:34-36)

<sup>22</sup>“Tcg'ái ba tc'áróm dim x'àà me e. Ncēè tcg'áia tsi kò qāè ii, nem tsarim tc'áróm wèé  
 ba x'ààn ka cg'oèa. <sup>23</sup>Igaba ncēè tcg'áia tsi kò tshúù ii, nem tc'áróm tsari ba dcùú-qoman  
 ka cg'oèe cgaeèa. A ncēè tsari x'ààn kò dcùú-qom sa ii ne, i gáé gha nta noose dcùú-qoman  
 kaia!

#### *Cám x'aigan tsééa máá ne*

(Lk 16:13; 12:22-31)

<sup>24</sup>“Cám x'aigan gha tsééa máám khòè ba káà me e. C'ěe bam gha hòre, a c'ěe ba ncàm  
 khama, kanam gha c'ěem koe dtcāase, a c'ěe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hěé  
 naka qguùan dim nqàrì ba hěéthěé tsara cúí x'àè ka tsééa máána hāa tite.

*Táá káise tc'ěe-tc'ěese guu*

<sup>25</sup> “Gaa domkar ko birí tu u, a ko máá: Táá gatu di kg'òèan ka káise tc'ěe-tc'ěese guu, dùú tu gha tc'òó kana kg'áà sa, kana tc'áróa tu ka igaba, dùú tu gha hãa sa. Kg'òè sa gáé tc'òoan ka cgáé tama, me tc'áró ba qgáían ka cgáé tama? <sup>26</sup> Bòò nqarikg'ai di tsará ne: xhàrà tama i hãa, a tcuù tama, a gataga tòóa mááse tama, gabàm ko qanega gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba xárò o. Ka gatu gáé gaan ka cgáé tama? <sup>27</sup> Gatu ka c'ěem dii ba gha gáé káise tc'ěe-tc'ěesean ka, kg'òèa ba di cáman koe cáim ba càù?

<sup>28</sup> “A tu a ko dùús domka qgáían ka káise tc'ěe-tc'ěese? Bòò, nta i qãáka di x'aan ii sa, nta i ko ma tšom sa. Tséé tama i hãa, a gataga qgáían qgãéa mááse tama. <sup>29</sup> Igabar ko birí tu u a ko máá: *x'aigam* Solomonem gabà kò gam di x'aian wèé koe ga ncēe zi x'aa zi ka c'ěea zi khama ma táá hãa. <sup>30</sup> Ncēè Nqarim kòo qãáka di dcāan, ncēe ko ncēe cáim ka hãa, a q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa tcāè, nxāan ncēeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgáése gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncēe cg'aré dtcòman úúa tuè!

<sup>31</sup> “Gaa domka méé tu táá káise tc'ěe-tc'ěese guu naka máá: ‘Dùú sa ta gha tc'òó?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha kg'áà?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha hãa?’ témé guu. <sup>32</sup> Táá zi qhàò zi di nea ko wèé gúuan ncēe ga qaa, Me gatu ka Xòòm nqarikg'ai di ba ncēe gúuan tu ko tcào sa q'ana hãa ke. <sup>33</sup> Igabaga méé tu kg'áíka *X'aigam* Nqarim di x'aian hēé naka Gam di tchànoan hēéthēé qaa, naka tua gha ncēe zi gúù zi wèéa zi ga thēé máàè. <sup>34</sup> Ke tu táá q'uu dim cáim ka káise tc'ěe-tc'ěese guu, q'uu dim cáim ba gha cúia tc'ěe-tc'ěese gam ka ke. Wèém cáim ba gam di xháéan tc'àòà.

## 7

*C'ěe ne bóò a tc'ěea máá sa*  
(Lk 6:37-38, 41-42)

<sup>1</sup> “Táá c'ěem khòè ba xgàra guu, naka tua gha nxāasega táá xgàràè guu. <sup>2</sup> Gaam dàòm cúim ēe tu ko c'ěe ne bóò a xgàram cgoaga tu gha Nqarim ka bóò a xgàràè ke, si gha tc'òò-tc'òòs ēe tu ko c'ěe ne koe tséékagu sa gatu koe tséékaguè.

<sup>3</sup> “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'ěem tcgáí q'oo koe hãam tcg'óbé ba hòòà máá, igaba tsi tsáá tcgáí q'oo koe hãam hì-dxoo ba hòòà tama? <sup>4</sup> Nta tsi gha tsáá ka c'ěe ba birí a máá: ‘Tíí tcàràè, hàà nakar tcgáí q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òò,’ témé, ncēe tsáá tcgáí q'oo koe hãam hì-dxoo ba tsi hòòà tama koe. <sup>5</sup> Tsáá qàè khòèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áíka tcgáí q'ooa tsi koe hànam hì-dxoo ba tcg'òò, naka nxāwa qàèse bóò naka tsáá ka c'ěem tcgáí q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òò.

<sup>6</sup> “Táá ēe tcom-tcomsa ii sa haghuan máà guu, naka gataga táá gatu di tcààko nxòán xgùuan cookg'ai koe aagu guu. Gatà tu kò hēé ne i gha nqàrèan gaan di ka nàà tcàà a, a i a gha kàbise a tòà q'aa tu u.

*Dtcàrà, Qaa, Xg'ám-xg'am*  
(Lk 11:9-13)

<sup>7</sup> “Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, nquu-kg'ám ba tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke. <sup>8</sup> Diim wèém ēe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém ēe ko qaa ba hòò, me gha wèém ēe ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama. <sup>9</sup> Kana ndakam khòè ba gha gam dim cóám kòo péréan dtcàrà me ne, péréan téé-q'oo koe nxòán máà me? <sup>10</sup> Kana ēem kòo x'àu ba dtcàrà me ne, cg'ao ba máà me? <sup>11</sup> A ncēè gatu ncēe cg'àè tc'ěe ii tu kò qàè aban gatu di cóán máà q'ana hãa, ne ba gha nxāaska gatu ka Xòòm ncēe nqarikg'ai koe hãa ba ēe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáéa hãase qàè aban máà!

<sup>12</sup> “Gaa domkar ko birí tu u a ko máá: wèé zi gúù zi ēe tu ko tc'ěe khòè ne méé ne gatu koe kúrú zi, nxāa zi méé tu gane koe thēé kúrú. Ncēe sa x'àèan ka hēé naka porofitian ka hēéthēé ko nxàèès ga si i khama.

*Cg'árés heke-kg'ám sa*  
(Lk 13:24)

<sup>13</sup> “Xgám-xgam naka nquu-kg'ám koe tcãà. Cg'ãèan koe ko úúm kg'ám ba tchàà me e, me gaa koe ko qõòm dàò ba thamka me e ke, ne gaa koe ko tcãà ne kái ne e. <sup>14</sup> Igaba bóò, kg'õèan dis heke-kg'ám sa cg'áré si i, me gaa koe ko qõòm dàò ba qóm me e, ne ãe ko hòò me ne cg'orò ne e.

*Hii sa hëé naka tc'áróa sa hëéthëé e*  
(Lk 6:43-44)

<sup>15</sup> “Tshúù-ntcõan di xu porofiti xu méé tu q'ãa! Gatu koe xu ko ghùuan di khòoan hãa a hàà, igabaga xu q'ooa xu koe xaùko xu ncuutshaa xu u. <sup>16</sup> Gaxu di tc'áróan ka tu gha bóò q'ãa xu. Khóèa ne gáé ko kuri dxàman úúa zi hii-coa zi koe kg'oman tcuù, kana ia ko dxàmga zi hii-coa zi koe faian tcuù? <sup>17</sup> Gatagas ko ma wëés hii qãè sa qãè tc'áróan kúrú, igabas ko tshúùs hii sa tshúù tc'áróan kúrú. <sup>18</sup> Qãès hii sa cuiskaga tshúù tc'áróan kúrú hãa tite, kanas gataga tshúùs hii sa cuiskaga qãè tc'áróan kúrú hãa tite. <sup>19</sup> Wëés hii ãe tc'áróan qãè kúrú tama sa ko xg'aoa tcg'òòè, a c'eean q'oo koe tcãàè. <sup>20</sup> Gaa domka tu gha gaxu di tc'áróan ka q'ãa xu.

*Nciìsegar kò c'úù tsia*  
(Lk 13:25-27)

<sup>21</sup> “Wëém khòèm ãe ko bìrí Te a máá: ‘X'aigaè, X'aigaè,’ témé ba nqarikg'ai di x'aian koe tcãà tite, igaba ãe ko Tirim Abom nqarikg'ai koe hànám ko tc'ãe sa kúrúm cúím ga ba gha tcãà. <sup>22</sup> Kái ne gha ãem cáím còò *dim* ka bìrí Te a máá: ‘X'aigaè, X'aigaè, a gatá tama taa ncëe kòò Tsarim cg'òèm cgoa porofita ta, a Tsarim cg'òèm cgoa dxãwa tc'ãean xhàigu ta, a gam cgoa kái zi gúù zi are-aresa zi kúrú ta?’ témé. <sup>23</sup> Ra gha nxãaska tchànose bìrí ne a máá: ‘Nciìsegar c'úù tua, gatu cg'ãè gúù kúrú-kg'ao tu, ke tu Tíí koe tcg'oa!’ témé.

*Cám tsara tshào-kg'ao tsara*  
(Lk 6:47-49)

<sup>24</sup> “Dìím wëém ãe ko Tiri kg'uian ncëe kóm, a i ko méé sa kúrú ba gha tc'ëegam khòèm khama ii, ncëe ko gam dim nquu ba qãès tshoa-tshoase-q'oos koe tshào ba. <sup>25</sup> I túúan hàà, i tshàn cg'òè a tòè, i tc'ãán tc'ãá a i a ãem nquu ba xàbù, igabagam kò táá cg'áé, qãès tshoa-tshoase-q'oos koem kò tshàoa tòòèa khama. <sup>26</sup> Igaba dìím wëém ãe ko Tiri kg'uian kóm, igaba kúrú u tama ba gha káà tc'ëem khòèm khama ii, ncëe ko gam dim nquu ba gómankg'ai koe tshàoa tòò ba, *qãès tshoa-tshoase-q'oos cgoa tamase*. <sup>27</sup> I túúan hàà, i tshàn cg'òè a tòè, i tc'ãán tc'ãá, a i a ãem nquu ba tcãò, me cg'áé, a kias gúùs khama ma cg'áé ba,” tam méé.

<sup>28</sup> Eëm ko Jeso ba ncëe zi gúù zi nxàea xg'ara ka zi ko xg'ae zi Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hãa. <sup>29</sup> Qarian úúam khòèm khamam kòò ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

## 8

*Jeso ba ko lepero dis tcì sa úúam khòè ba qãèkagu*  
(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

<sup>1</sup> Eëm kò Jeso ba xàbim koe guu a ko xõa ka zi kò kái zi xg'ae zi khòè ne di zi xùri Me. <sup>2</sup> Me gaa x'áè kaga lepero dis tcì sa tsàaram khòè ba hàà cgae Me, a hàà cookg'aia ba koe qgom-tsi-quri, a máá: “X'aigaè, tc'ãe Tsi kòò ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé. <sup>3</sup> Me tchoanà tshàu, a qgòó me, a máá: “Gatàr ko ma tc'ãe, ke q'ano!” témé. Kas kò gam dis tcìs lepero di sa kúúga kaà cgae me. <sup>4</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Q'ãa, naka táá cúí khòè ga c'ãe gúù ga bìrí guu. Igaba méé tsi qõò naka síí peresitim koe x'áise, naka ãem Moshe x'áèa hãas aba sa tcg'òò, x'áís iise khòè ne koe,” témé.



*Ncõo-kg'aom di dtcòma ne  
(Lk 7:1-10)*

<sup>5</sup> Eẽm ko Jeso ba Kaperenaume koe sí tcãa kam kò ncõo-kg'ao xu dim tc'ãa-cookg'ai ba hàà cgae Me, a hàà hùikuan dtcàrà cgae Me a máá: <sup>6</sup> “X'aigae, tirim qãa ba x'áea te koe xõe, a nqõara hãa, a ba a kaisa thõðan koe hãa,” témé. <sup>7</sup> Me bìrí me a máá: “Sír gha a kúrú mem qãe,” témé. <sup>8</sup> Me ncõo-kg'ao xu dim tc'ãa-cookg'ai ba xõa a máá: “X'aigae, dìi cgaér tama ra a, nquua te tcoḃe dòḃm q'oo koe Tsi ga tcãa ra. Ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qãa ba kg'õè. <sup>9</sup> Tíi igabar kaia xu dòḃm q'oo koe hãnar khòe ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíi dòḃm q'oo koe hãna ke. Ra ko ncẽe ba bìrí a máá: ‘Qõò,’ témé, me qõò, ra c'ẽe ba bìrí a máá: ‘Hàà,’ témé, me hàà. Ra tirim qãa ba bìrí a máá: ‘Ncẽe sa kúrú,’ témé, me kúrú si,” tam méé.

<sup>10</sup> Eẽm ko Jeso ba ẽe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a ẽe kòo xùri Me ne bìrí a máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u: Qanegar cúi khòe ga Iseraele koe hòò ta ga hãa ncẽeta ma kaias dtcòm sa úúa hãa a. <sup>11</sup> Bìrí tu ur ko, kái ne gha cáms ko tcg'oa xòe koe hẽe naka cáms ko tcheè xòe koe hẽéthẽe guu a hàà, a ne a hàà Abraham a ba hẽe naka Isaka ba hẽe naka Jakobe ba hẽéthẽe xu cgoa ntcõó a tc'õó, nqarikg'ai di x'aian koe. <sup>12</sup> Igaba ne gha gane ẽe x'aian di ne tchàa koe xaoa tcg'òòè, dcùú-qoms q'oo koe, ncẽe kg'ae an hẽe naka gãò xõóan hẽéthẽe gha hãa koe,” tam méé.

<sup>13</sup> Me nxãaska Jeso ba ncõo-kg'ao xu dim tc'ãa-cookg'ai ba bìrí a máá: “Eẽ tsi ma dtcòma hãa khamaga méé i tsáa koe ii, ke qõò,” témé. Me kò gam dim qãa ba gaa x'aean ẽe kaga qãe.

*Jeso ba ko kái ne khòe ne kúrú ne qãe  
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)*

<sup>14</sup> Eẽm ko Jeso ba Peterem dim nquum koe tcãa kam kò Peterem ka c'uise sa bóò, si cgùrukagu si kos tcìis ka qgóòea, a xóe-xõe. <sup>15</sup> Me kò tshàua sa qgóó, i tcìian guu si, si tẽe a sa a tshoa-tshoa a tséea máá Me.

<sup>16</sup> Eẽm dqòam ka ne kò kái ne khòe ne dxãwa tc'ẽean úúa hãa ne Gam koe óa. Me kg'uim cgoa dxãwa tc'ẽean xhàiaagu, a ba a wèe ne ẽe kò tsàa ne kúrú ne kg'õè. <sup>17</sup> Ncẽe sa kò kúrúse, nxãasegas gha ẽem ko porofitim Isaia ba nxàea sa tseegukaguè ka, ncẽe ko máá: “Gatá di thõða nem séea, a ba a tcìia ta xgàm a qõò cgoaa,” témé sa.

*Qaase ko sa Jeso ba xùrian koe  
(Lk 9:57-62)*

<sup>18</sup> Eẽm ko Jeso ba khòe ne dis xg'ae sa qàea ba koe bóò, kam kò x'áean tcg'òó, tchoaba méé xu c'ẽem xòem tshàam dim koe di i. <sup>19</sup> Me nxãaska x'áe xgaa-xgaa-kg'ao ba hàà cgae Me, a hàà bìrí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'aoè, ẽe Tsi ko sí qgái wèe koer gha xùri Tsi,” témé. <sup>20</sup> Me Jeso ba xõa me a máá: “Círía ne gaan di hãean úúa, i tsaràn gaan di nquuan úúa, igabagam Khòem dim Cóa ba tòó tcúúm gha qgái úú tama,” témé.

<sup>21</sup> Me c'ẽem xgaa-xgaa-kg'ao ba bìrí Me a máá: “X'aigae, kg'aia qãa te nakar sí tirim xõò ba kg'ónò,” témé. <sup>22</sup> Igabam kò Jeso ba bìrí me a máá: “Xùri Te, naka ẽe x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian ẽe x'óóa hãa kg'ónò,” témé.

*Jeso ba ko tc'ãa ba nqaekagu  
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)*

<sup>23</sup> Eẽm ko dxòrom q'oo koe tcãa ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu xùri Me. <sup>24</sup> Me kò kúúga kaim tc'ãa ba tshàam tc'amkg'ai koe tẽe, me dxòro ba tshàam di qhonèan ka xàbùu tcg'òòè, igabam kò Jeso ba x'òma hãa. <sup>25</sup> Xu sí ghùì Me a máá: “X'aigae, hùì xae e! Tom xae ko ke!” témé. <sup>26</sup> Me bìrí xu a máá: “Dùús domka xao ko ma q'aea, gaxao ncẽe cg'aré dtcòm an úúa hãa xaoè?” témé. Kam ko nxãaska tẽe a ba a tc'ãa ba hẽe naka tshàa

ba hěéthěé dqàè, si kaisas nqoo sa xóé. <sup>27</sup> Xu ẽe kò hãa cgoa Mea xu are, a tẽèku a máá: “Dùútsa khòè ba gáé ncẽe ba? Tc'áán ga hěé naka tshàan ga hěéthěé ka ko komsanaè ba!” témé.

*Cám tsara khòè tsara dxãwa tc'ẽean úúa tsara ko qãèkaguè*  
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

<sup>28</sup> Eẽm ko c'ẽem xòem tshàam dim koe síí, Gadarene dim xg'aekum di ba, kam ko cam tsara khòè tsara dxãwa tc'ẽean úúa tsara cgoa xg'ae, tc'ám zi koe kò guua hãa tsara. Kaisase bèe-beesa kò ii tsara, i kò cúí khòè ga gaam dàò ba sèè naka nqáé tite. <sup>29</sup> Gaa x'aè kaga tsara kò q'au a máá: “Dùú sa Tsi ko tc'ẽe sitsam koe, Nqarim di Tsi Cóa Tseè? A hààra Tsia, hàà Tsi gha xgàra tsam m ka, nxárá tòòeam x'aèm cookg'ai koe?” ta méé.

<sup>30</sup> Zi kò kái zi xgùu zi gaxu ka cg'árése nqúu ka hãa a ko dxòó. <sup>31</sup> I kò gatsara di dxãwa tc'ẽean Jeso ba dtcàrà a máá: “Ncẽè hàà Tsi kò ko xhàigu ta a ne méé Tsi xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a,” témé. <sup>32</sup> Me bìrí i a máá: “Qõò!” témé. I tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcãà. Si wèés xg'aes xgùuan di sa kari-karisea xõa a síí tshàan q'oo koe x'óó.

<sup>33</sup> Xu ẽe kòo xgùuan kòre xu khòè xu bèe a qgóé, a x'áé-dxoom koe síí, a síí wèéan ga nxàe, ẽe kò dxãwa tc'ẽean úúa tsara khòè tsara koe kúrúsean ga hěéthěé e. <sup>34</sup> Kam kò wèém x'áé-dxoo ba tcg'oa, a síí Jesom cgoa xg'ae. Eẽ ne ko bóò Me, ka ne kò dtcàrà Me, gane dim nqõóm koem gha tcg'oa sa.

## 9

*Jeso ba ko nqaram khòè ba kúrú me qãè*  
(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

<sup>1</sup> Nxãaskam kò Jeso ba dxòrom q'oo koe tcãà, a tchoaba a ba a Gam dim x'áé-dxoom koe síí. <sup>2</sup> Ka xu kò gaa x'aè kaga c'ẽe xu khòè xu khòem nqoara hãa ba Gam koe óága, gam dim tcoàm koe xòó mea hãase. Eẽm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò ẽe nqoara hãa ba bìrí a máá: “Tòón tcáó, Tiri tsi cóá tseè, chibia tsi tsi qgóóa máàèa hãa ke,” témé.

<sup>3</sup> Ka xu ko c'ẽe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu tcáóa xu q'oo koe máá: “Ncẽem khòè ba ko Nqari ba cóè!” témé.

<sup>4</sup> Igabam ko Jeso ba bóò q'ãa ẽe xu tc'ẽea hãa sa a máá: “Dùús domka xao ko cg'ãè zi gúu zi tcáóa xao q'oo koe tc'ẽea máá? <sup>5</sup> Ndaka nea thamkaà? ‘Chibia tsi tsi qgóóa máàèa,’ témé saa kana máá: ‘Tẽe naka qõò,’ témé saa?” tam ma tẽe xu. <sup>6</sup> “Igabagar gha x'ái xao o, xao gha nxãasega q'ãa, Khòem dim Cóa ba nqõómkg'ai koe qarian úúa hãa sa, khòèa nem gha gaan di chibian qgóóa máá di i,” témé. Nxãaskam kò ẽe nqoara kò hãa ba bìrí a máá: “Tẽe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áé koe dìbi,” témé. <sup>7</sup> Me tẽe a ba a x'áéa ba koe dìbi.

<sup>8</sup> Eẽ zi ko khòè ne di zi xg'ae zi ncẽes gúu sa bóò, ka ne kò q'áòs ka tcãàè, a ne a Nqari ba dqom, ncẽe kò ẽeta ii qarian khòèan máà ba.

*Jeso ba ko Mataio ba tcii*  
(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

<sup>9</sup> Eẽm ko Jeso ba gaa koe guu kam kò Mataio ta ko ma tciiem mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba bóò, me marian ko sèèa xg'ae-xg'aeem nquum koe ntcõóa-ntcõe. Me bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé. Me tẽe a xùri Me.

<sup>10</sup> I kúrúse Me Jeso ba Mataiom x'áé koe síí hãa a ko tc'õó. Ka i ko kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hěé naka chibi-kg'aoan hěéthěé hàà, a hàà Jeso ba hěé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hěéthěé cgoa ntcõó. <sup>11</sup> Eẽ xu ko Farasai xu ẽes gúu sa bóò ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tẽe a máá: “Dùús domka ba ko gaxao dim Xgaa-xgaa-kg'ao ba mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hěé naka chibi-kg'aoan hěéthěé cgoa tc'õóa máá?” témé.

<sup>12</sup> Ncẽes gúu sam ko kóm kam kò Jeso ba máá: “Eẽ tsàa tama ne khòè nea naakan qaa tama, igaba ẽe ko tsàa ne ko qaa a. <sup>13</sup> Ke xao qõò naka síí xgaa-xgaase, ncẽem kg'ui ba ko dùú sa méé sa: ‘Thõò-xama-máákua ner ko khòè ne xg'ae ku koe tc'ẽe, dàò-máákuan ka

tamase,' ta ko méé ba. Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chibi-kg'ao ne tcii ka khama," tam méé.

*Jeso ba ko tc'òoan carasean ka tèèè*  
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

<sup>14</sup> Nxāaska xu kò Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu síí cgae Me a síí tèè Me a máá: “Dùús domka xae ko sixae hēé naka Farasai xu hēéthēé xae káise tc'òoan carase, igaba xu Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'òoan carase tama?” témé. <sup>15</sup> Me Jeso ba xoa xu a máá: “Séè-kg'aom kò gam di ne cg'áè-kg'ao ne cgoa hāa ne nea gha dùús domka kg'ae? Igabam gha x'aè ba hàà, séè-kg'aom gha gane koe guu a séèa tcg'òòè ba, ne gha nxāaska tc'òoan carase.

<sup>16</sup> “Dùim ga ba cuiskaga qgáí cg'anà ba kabam qgáím cgoa nqàba hāa tite, ēes nqàba sa gha ēem qgáím koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càuse khama. <sup>17</sup> Gataga i khòèan cuiskaga kabā gōéan ncii zi khòo dtcòbè zi gōéan di zi q'oo koe gōéan qg'oea hāa tite. A ncèè gatà i kò ko hēé ne zi gha khòo dtcòbè zi qgaise, i gōéan ntcāa, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba i ko kabā gōéan kabā zi khòo zi koe qg'oeè, i wèéan qāè qgáí koe tòòè,” tam méé.

*X'óoas cóa sa hēé naka tsàakos khòè sa hēéthēé e*  
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

<sup>18</sup> Eēm qanega hāa a ko ncēes gúù sa gane cgoa nxàe kam kò kúúga c'ēm tc'āà-cookg'ai ba hàà, a hàà cookg'aia ba koe qámse, a máá: “Tiris cóa sa ncāa sencgaga x'óó. Ke hàà naka hàà Tsari tshàuan tòó cgae si, nakas kg'òè,” témé. <sup>19</sup> Me Jeso ba tèè a qòò cgoa me, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xùri tsara a.

<sup>20</sup> Kas ko 12 kurian kò úúa hāa, a ko xòm x'aèse nxoean hòos khòè sa qāāa ba koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáím di xgám-kg'aman qgóó. <sup>21</sup> Gaas kas kò bìrise a máá: “Gam dim qgáí bar kò qgóó ne cúigar gha qāè,” témé.

<sup>22</sup> Me Jeso ba kabise a bóò si, a máá: “Tòón tcáo, Tiri si cóa seè, sari dtcòma nea qāèkagu sia ke,” témé. Si khòè sa gaa x'aèan ēe kaga qāè.

<sup>23</sup> Eēm ko Jeso ba tc'āà-cookg'aim dim nquum koe tcāà, a ko fulutu cii-kg'ao xu hēé naka tcēè-tcēè kò kos xg'ae sa hēéthēé bóò, <sup>24</sup> kam kò máá: “Qòò tu, cóa sa x'óó tama, igabagas kg'ama x'óma hāa ke,” témé. Igabaga ne kò kg'āè Me. <sup>25</sup> Igaba ēes kò xg'ae sa tchāa koe tcg'òóèa xg'ara kam kò q'oo koe tcāà, a ba a cóa sa tshāua sa koe séè, si tèè. <sup>26</sup> Ncēè tchōà ne kò wèém xg'aekum ēem koe qòò.

*Jeso ba ko khòè tsara kàà tcgáí tsara kúru tsara qāè*

<sup>27</sup> Eēm Jeso ba ēe koe guu a ko qòò ka tsara ko kàà tcgáí tsara khòè tsara xùri Me, a q'au a ko máá: “Thòò-xama máá tsam m, Dafitem ka Tsgōose-coa Tseè,” témé.

<sup>28</sup> Eēm ko nquum q'oo koe tcāà ka tsara ko gaa tsara kàà tcgáí tsara khòè tsara hàà cgae Me, Me tèè tsara a, a máá: “Dtcòm tsao ko qaria ner úúa sa, ncēè gúua ner gha kúru di i?” témé. Tsara xoa Me a máá: “Eè, X'aigaè,” témé. <sup>29</sup> Me nxāaska tcgáí tsara qgóó, a ba a máá: “Gatsao di dtcòman khamaga méé i ma kúrusé,” témé. <sup>30</sup> I gatsara di tcgáían xgobekg'amse. Me Jeso ba qarika dqàè tsara a, a máá: “Bóò méé tsao naka i táá cúí khòè ga ncēes gúù sa q'āa guu!” témé. <sup>31</sup> Igabaga tsara kò qòò, a síí Gam di tchōàn wèém xg'aekum ēem koe xāà.

*Jeso ba ko khòè kg'ui tama ba qāèkagu*

<sup>32</sup> Eē tsara kò qòò kam kò dxāwa tc'ēèan ka tcāàèa a kg'ui tamam khòè ba Jesom koe óágaè. <sup>33</sup> Eē i ko gaa dxāwa tc'ēèan xhàiguè kam kò gaam khòè èe kò kg'ui tama ba kg'ui. Zi kò xg'ae zi area, a zi a máá: “Ncēeta iis gúù sa qanega Iseraele koe kúrusé tama!” témé.

<sup>34</sup> Igaba xu kò Farasai xu máá: “Dxāwa tc'ēèan dim tc'āà-cookg'aim cgoam ko dxāwa tc'ēèan xhàigu,” témé.

*Tséé-kg'aoa nea cg'orò o*



<sup>35</sup> Me kò Jeso ba wèe xu x'áé-dxoo xu koe hěe naka x'áé-coa xu koe hěéthěe qõòà te, a ba a gane di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа, a kò x'aian di qãe tchõàn khòe ne xгаа-xгаа, a ba a kò wèes tcii sa hěe naka wèes thõò sa hěéthěe tsoò. <sup>36</sup> Eẽm ko xg'ae zi bóò kam kò thõò-xama máá zi, ntcãa-ntcãaè ne kòo, a ne a kò káà hùi ne e khama, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ma. <sup>37</sup> Me nxãaska Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bìrì a máá: “Tcuùe gha gúùà ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o. <sup>38</sup> Ke xao tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà, nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù,” témé.

## 10

*Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tsééa tcg'òó*  
(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

<sup>1</sup> Me kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu 12 xu Gaam koe tcii a óá, a ba a dxãwa tc'ëean xhàiagu di qarian máà xu, naka wèe zi tcii-kg'ám zi hěe naka wèe zi thõò-kg'ám zi hěéthěe qãekaguan di i.

<sup>2</sup> Ncëea kò cg'õèan x'áè úú-kg'ao\* xu 12 xu di ga a. Tc'ãà di ba kò Simonem ncëe kò Petere ta ma tciiè me e, naka gam ka qõesem Anterea ba hěe, naka Sebetem ka cóásem Jakobo ba hěe, naka gam ka qõesem Johane ba hěe, <sup>3</sup> Filipi ba hěe naka Baretolomaio ba hěe, Tomase ba hěe naka Mataiom mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hěe, Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hěe naka Tadaio ba hěe, <sup>4</sup> Simonem ncëe kò tòókuan x'ãà máá ba hěe naka Jutasem Isekariote ba hěéthěe e, ncëe kò khòe ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba.

*12 xu x'áè úú-kg'ao di tsééa ne*  
(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

<sup>5</sup> Nxãa xu 12 xum kò Jeso ba ncëe x'áè-kg'ámán cgoa tsééa tcg'òó, a máá: “Táá tãá zi qhàò zi di qgáian koe síí guu, naka táá x'áé-dxooan Samaria ne di ka c'ëean koe ga tcãà guu. <sup>6</sup> Igaba méé xao Iseraele di ne khòe ne koe qõò, ncëe aagusea ghùuan khama ii ne. <sup>7</sup> Naka xaoa ãe xao xóe a ko qõò ka, ncëe kg'uian xгаа-xгаа naka máá: ‘Nqarikg'ai di x'aia nea cùu u!’ témé. <sup>8</sup> Eẽ ko tsãa ne kg'õèkagu, ãe x'óóa ne ghùu, gane ãe lepero dis tcii di ne q'ano-q'ano, dxãwa tc'ëean xhàiagu. Surutakaguè tamase xao máàèa hãa, ke xao kg'ama c'ëe ne surutakagu tamase thëe máà. <sup>9</sup> Táá xao c'ëe mari x'õà ga qòè guu. <sup>10</sup> Gaxao dis qõòs koe méé xao táá dtcòbèan ga, kana cím tsara qgái tsara igaba, kana nxàboan ga igaba, kana dqàbian ga igaba sèe guu. Tséé-kg'ao ba gam di tc'õoan ka kg'anoèa hãa ke.

<sup>11</sup> “Wèém x'áé-dxoo ba kana x'áém ãe xao ko tcãàm koe méé xao khòèan kg'ano-kg'anosa qaa, naka gaan di x'áéan koe hãa naka nxãakg'aiga síí gaa koe tcg'oa. <sup>12</sup> Eẽ xao kò x'áém koe tcãà ne méé xao tsgámkagu me. <sup>13</sup> A ncèe x'áém kò kg'ano-kg'anosa ba ii, ne méé i gaxao di tòókuan gaam koe hãa, igaba ncèe gatàm kò ii tama ne méé i gaxao di tòókuan kabise cgae xao o. <sup>14</sup> A ncèe c'ëe khòe ga kò qãèse hàakagu xao o tama, kana gaxao di kg'uian komsana tama, ne méé xao gaam x'áém koe kana x'áé-dxoom koe tcg'oa naka xaoa nqàrèa xao di tsharàn qãè-qãe. <sup>15</sup> Tseeguan kagar ko bìrì xao o a ko máá: xgàrakuan dim cím kam gha gam x'áé-dxoo ba Sodoma hěe naka Gomora hěéthěe ka kaisa xgàrakuan hòò.

*Xgàrakuan hààko kúruše e*  
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)

<sup>16</sup> “Bòò, Tíí ra ko ghùu zi khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o. Gaa domka méé xao nxãaska tc'ëega ii cg'aoan khama ma, naka xaoa tcíbí zi khama ma tc'aua hãa. <sup>17</sup> Igabaga méé xao khòe ne koe kòrese, qáé xao o ne gha a qhàis cookg'ai koe úú xao o, a gha gane di còrè-nquuan koe xg'ám xao o ke. <sup>18</sup> Xao gha Tíí domka c'ëe xu tc'ãà-cookg'ai xu koe hěe naka x'aiga xu koe hěéthěe tcéèa úúè, a gha gaxu cookg'ai koe hěe naka tãá zi qhàò zi di ne cookg'ai koe hěéthěe Tíí ka nxàea tseegukagu. <sup>19</sup> Igaba ãe ne kò ko gaxu

\* **10:2:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

tshàu q'oo koe tcãa xao o ne méé xao táá káise tc'ëe-tc'ëese guu, dùú sa xao gha kg'ui sa, kana nta xao gha ma nxàe si sa, ãe xao gha kg'ui sa xao gha ãem x'aèm ka máàe ke. <sup>20</sup> Gaxao tama xao gha ko kg'ui khama, igaba gaxao ka Xõòm dim Tc'ëe Me e gha ii, ãe gha ko gaxao koe kg'ui ba.

<sup>21</sup> “Khòè ba gha qõese ba x'oos koe tcãa, me xõò ba gam dim cóám ka gataga hëé, i gha cóán gaan di xõòan ntcoe, a gha cg'õo o. <sup>22</sup> Xao gha Tiri cg'õèan domka wèé khòèan ka hòrèè. Igaba gaam ãe gha qarika téé a chõò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè. <sup>23</sup> Eë c'ëem x'áém koe xao kò ko xgàraè ne méé xao c'ëem za bèea síí. Tseegua ner ko bìrí xao o a ko máá: X'áé-dxoo xu Iseraele di xu koe qõoatean cgoa xao xg'ara tite, Me gha nxãakg'aiga síí Khòèm dim Cóá ba hàà.

<sup>24</sup> “Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hãa tama, kana qãà ba gam ka q'õðsem ka tc'amaka hãa tama. <sup>25</sup> Tc'ãò a i hãa, xgaa-xgaase-kg'aom ga gaam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii sa, me qãà ba gaam ka q'õðsem khama ii. X'áém dim tcúúm kò ko Belesebule ta ma tciie ne, ne gha gaam x'áém di ne nxãaska ntama cg'ãèse tciie!

### *Dìí ba q'áò sa*

*(Lk 12:2-7)*

<sup>26</sup> “Ke táá q'áò ne guu. Wèés gúùs ãe chómsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchòàs chómsea sa nxàese ke. <sup>27</sup> Eër ko ntcúúan q'oo koe bìrí xao o gúúan méé xao x'áàn q'oo koe nxàe. Naka ãe xao kóm si ko c'amà hãase nxàèè sa méé xao nquuan tcobe koe kgoarasea hãase nxàe. <sup>28</sup> Táá méé xao *khòè ne* ãe ko tc'áró ba cg'õo, igaba tc'ëe ba ne gha cg'õo di qarian úú tama ne q'áò guu. Igaba méé xao *Nqarim* ãe tc'áró ba hëé naka tc'ëe ba hëéthëé gha chõò tamas c'ees dxãwam dis koe kaàkagu di qarian úúa hãa ba q'áò. <sup>29</sup> A nxãe tsarà sara gáé cúím mari-coam cgoa x'ámáè tama? Igabas cúís ga sa gatú ka Xõòm tc'ëe tamase, góman koe tcheèa hãa tite. <sup>30</sup> I gataga wèé c'õðan tcúúa tu di ga nxáràèa. <sup>31</sup> Ke táá q'áò guu. Kái zi nxãe tsarà zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

### *Nxàese sa hëé naka xõase sa hëéthëé e*

*(Lk 12:2-7)*

<sup>32</sup> “Khama wèém khòèm ãe ko khòè ne cookg'ai koe Tíí ka nxàese bar gha Tíí igaba Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hãam cookg'ai koe nxàea tcg'òó. <sup>33</sup> Igaba dìím wèém ãe ko khòè ne cookg'ai koe xõase Te bar gha Tíí igaba Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hãam cookg'ai koe xõaseè.

### *Tòókus tamase igaba ntcàu ba*

*(Lk 12:51-53; 14:26-27)*

<sup>34</sup> “Táá tc'ëea máá, nqõómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tc'ëea guu. Hààr tòókuan óá tama, igaba ntcàu me e. <sup>35</sup> Hààra Raa, hààr gha khòè ba kabi ka, me gam ka xõòm cgoa táá kómku, si cóá sa gas ka xõòs cgoa táá kómku, si c'uise-coa sa c'uises cgoa táá kómku ka.

<sup>36</sup> I gha khòèm di cg'õo-kg'aoan gam dim x'áém di ne khòè ne ii.

<sup>37</sup> “Wèém ãe xõò ba kana xõò sa kaisase Tíí ka ncàma ba kg'ano Te tama. Me wèém ãe gam dim cóá ba kana cóá sa kaisase Tíí ka ncàma ba kg'ano Te tama. <sup>38</sup> Me dìím wèém ãe gam dim xgàu ba sèè naka xùri Te tama ba kg'ano Te tama. <sup>39</sup> Dìím wèém ãe ko gam dis kg'õè sa qarika qaa ba gha aaguse cgaeè si, me gha dìím wèém ãe ko Tíí domka gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ba gha hòò si.

### *Suruta ne*

*(Mk 9:41)*

40 “Wèém ãe ko qãese hàakagu xao o ba ko Tíi ga Ra qãese hàakagu, Me ko dìim wèém ãe ko qãese hàakagu Te ba qãese hàakagu ãe tsééa óága Tea ba. 41 Dìim wèém ãe ko porofiti ba qãese hàakagu, porofiti me e domka ba gha porofitian ko máàe surutan hòò. Me gha dìim wèém ãe ko tchànóm khòè ba qãese hàakagu, tchànóm khòè me e domka ba tchànóm khòém ko máàe surutan hòò. 42 Tseeguan kagar ko gataga bìrì xao o a ko máá: Dìim wèém ãe ko qgàisa tshàn dis kubis igaba ncèe ne cg'aré ne ka c'èe ba máà, Tirim xгаа-xgaase-k'ao me e domka ba gha tseeguan kaga gam di surutan hòò.”

## 11

*Jeso ba hěé naka Johanem tcguù-tcguu-k'ao ba hěéthěé e*  
(Lk 7:18-35)

1 Eëm ko Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-k'ao xu 12 xu x'áèa xg'ara, kam kò ãe koe guu a qòò, síim gha Galilea di xu x'áé xu koe khòè ne xгаа-xгаа, a *Nqarim di kg'uian* bìrì ne ka.

2 Me Johane qáé-nquus koe hànase Krestem ko kúrú zi tséé zi ka kóm, a ba a kg'uian gam di tsara xгаа-xgaase-k'ao tsara cgoa tsééa úú, 3 síi méé tsara tèè Me naka máá: “A Tsáá ga Tsia ncèe ga ko koma hàà Tsi kana méé xae c'èem khòè ba nqòò?” témé.

4 Me kò Jeso ba xọa tsara, a máá: “Qòò naka síi Johane ba bìrì ãe tsao ko kóm a ko bóò sa: 5 Ncèe káà tcgáí ne ko bóò, ne ko ãe kò qòò tama ne qòò, ne kò lepero dis tciis di ne qãekaguè, ne ko ãe kóm tama ne kóm, ne ãe kò x'óóa hãa ne ghùè, ne ko ãe dxàua hãa ne qãè tchòàn xгаа-xгааè. 6 Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòém ãe gam di dtcòman Tíi koe tcgàba tite ba ncèe khòém ko kuri ma nxõás koe ma tcgàba a cg'áé khama,” tam méé.

7 Eë tsara ko qòò kam kò Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi cgoa kg'ui Johanem ka a máá: “Tchàa-xgóós koe tu kò ko qòò ka tu kò síi dùú sa bóò? Tc'áán ka ko ntcãa-ntcãaèm tc'áà baa kò ii? Eë-ëe. 8 Nxãas tamas kò ii ne tu kò ko síi dùú sa bóò? Khòém xam qgáí ba hana baa? Eë-ëe, khòè ne ãe xaa qgáían ko hãa nea x'aigan di nquuan koe hãa. 9 Kháé dùú sa tu kò nxãaska síi ko bóò? A porofiti baa? Eè, bìrì tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hãa me e. 10 Ncèe ba gaam ka i góáèa hãam ga me e, a ko máá:

‘Bòò, Tirim tchõà xàà-k'ao bar gha

Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,

ncèe gha síi Tsarim dàò ba

kg'ónòa máá Tsi ba,’

ta méèèa ba. 11 Tseegukar ko bìrì tu u, a ko máá: Eë khòè zi ka ábàèa hãa xu ka x'áísea hãa ba káà me e, Johanem tcguù-tcguu-k'ao kam kaia hãa sa. Igaba gam ãe nqarikg'ai di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka kaia hãam ga me e. 12 Johanem tcguù-tcguu-k'ao di cáman koe guu a ncèem x'aèm koe hààs koe i kò nqarikg'ai di x'aian qarian cgoa qgóókua, ne ko qarìs di ne khòè ne qarian cgoa sèè e. 13 Porofiti xu wèé xu hěé naka *Moshem di x'áèan hěéthěéa* kò ko porofita khama, me síi nxãakg'aiga Johane hàà. 14 A ncèes gúù sa tu kò dtcòm kg'oana ne, gam Johane ba Elijam ga me e, ncèe *Nqarim kò nqòòkagu tua ba* hààm gha sa. 15 Eë tceean úúa hãa ba méém kóm.

16 “Igaba Ra gha kháé ncèem x'aèm dis qhàò sa dùús cgoa nxará xg'ae? Kg'amaga i cg'aré cóán khama ii, ncèe gúúan ko x'ámáguè qgáí koe hãa a ko tciiku u, a ko máá:

17 ‘Fulutuan ta kò ciia máá tu u,

tu kò táá ntcãà,

ta kò gataga x'ooan di ciian nxáè,

tu kò táá kg'ae,’

témé. 18 Johanem ko hàà kam kò tc'óó tama kana kg'áà tama, ne kò máá: ‘Dxãwa tc'èea nem úúa,’ témé khama. 19 Igabam kò Khòém dim Cóá ba hàà, a ko tc'óó a ba a ko kg'áà, ne kò máá: ‘Bòò, tc'óó-k'ao ncèe ba, a kg'áà-k'ao gõéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-k'aoan

hěé naka chìbi-kg'aoan hěéthěé dim tcàrà ba,' ta mée. Igaba i ko q'ãan di tc'ëean gaan di kúrúse-kg'áman ka tchàno o sa x'áise.”

*X'áé-dxoo xu gaxu di chìbian koe tcóóse tama xu  
(Lk 10:13-15)*

<sup>20</sup> Me Jeso ba nxãaska tshoa-tshoa a ba a x'áé-dxoo xu, ncëe kái-kg'aise zi Gam di zi x'ái zi are-aresa zi gaxu koe kúrúsea xu dqàè, táá xu kò gaxu di chìbian koe tcóóse khama, a ba a máá: <sup>21</sup> “Haò, cg'ãè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ii tsáá ka Betesaidaè! Are-aresa zi x'ái zi ncëe ko gatsao koe kúrúsea zi kò Ture hěé naka Sitone hěéthěé koe kúrúsea hãa ne ne ga kò nciúse gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáian hãa, a tháúan tçgáúsea. <sup>22</sup> Igabar ko bìrí tsao o a ko máá: ‘Xgàrakuan dim cáím ka tsara gha Turea tsara Sitonea tsara subu xgàrakuan hòò gatsao dian ka,’ témé. <sup>23</sup> A ncëe tsáá ka, Kaperenaume tseè! Ncëe x'ái zi are-aresa zi tsáá koe kúrúsea zi kò Sodomam koe kúrúsea nem ga ko ncëeska qanega hàna. Gaa domka tsi gha kaisase nqãaka xòòè, x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe, nqarìkg'ai koe tsi gha ghùì a úúè, ta tsi tc'ëea igaba. <sup>24</sup> Igabar kò bìrí tsi a ko máá: Xgàrakuan dim cáím kam gha Sodoma ba subu xgàrakuan hòò tsarian ka, témé,” tam Jeso ba mée.

*Tíí koe tu hàà naka sãa  
(Lk 10:21-22)*

<sup>25</sup> Eëm x'aèm kam kò Jeso ba nxàe a máá: “Dqòm Tsi ko, Aboè, X'aiga Tsi, nqarìkg'ai hěé naka nqòómkg'ai hěéthěé di Tsi, ncëe zi gúù zi Tsi kò tc'ëega ne hěé naka xgaa-xgaasea hãa ne hěéthěé chóm-kg'aia hãa, a Tsi a kò èe cg'aré ne xgaa-xgaase tama ne\* x'ái zia hãa khama. <sup>26</sup> Eè, Aboè, ncëea Tsi kò ma ncàma hãa ga a khama.

<sup>27</sup> “Wèè zi gúù zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khòè ga Cóá ba c'úúa, Xòòm oose, i cúí khòè ga Xòò ba c'úúa hãa, Cóásem oose, naka wèém èe Cóám ka nxará tçg'òóèa ba hěéthěé e, gaam koem gha Cóá ba Xòò ba x'ái ka ba.

<sup>28</sup> “Hàà tu Tíí koe gatu wèè tu èe xhòea a ko tààè tu, sãakagu tu ur gha ke. <sup>29</sup> Sèè tu Tiris joko sa naka gatu ka xgàm, naka tua Tíí koe xgaa-xgaase. Tíí Ra kgàea hãa a ko cg'aré-cg'arese, a Ra a tcáóa Te koe tc'aua, tu gha nxãaska sãa-q'ooan hòò gatu di i. <sup>30</sup> Tiris joko sa xhòà-xhòà si i, si xgàms Tiri sa subu si i khama.”

## 12

*Jeso ba Sabata dim X'aiga Me e  
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)*

<sup>1</sup> Eëm x'aèm kam kò Jeso ba maberean dim xhàrà m q'oo koe ko Sabata dim cáím ka qòò. Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kò xàbà hãa ka xu kò nxãaska tshoa-tshoa a maberean tc'áro khòá a tc'òó. <sup>2</sup> Igaba èe xu ko Farasai xu èe sa bóò, ka xu kò bìrí Me a máá: “Bòò! Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko Sabata dim cáím ka x'áèan koe kgoara máàè tama sa kúrú,” témé.

<sup>3</sup> Igabam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé nxará ta ga hãa Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hěé naka gam ka c'ëea xu hěéthěé kò xàbà hãa ka? <sup>4</sup> Nqarim dim nquum koem kò ma tcãà, a ba a gam ka c'ëea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa pérean tc'òó, ncëe peresiti xu ka cúí ko tc'òóè e, gabá hěé naka èem kò hãa cgoa xu hěéthěé kò tc'òóan gaan di kgoara máàè tama a. <sup>5</sup> Kana xaoa qanega Moshem di x'áèan koe nxará ta ga hãa, Sabata dim cáím ka xu kò peresiti xu tempelem q'oo koe Sabata dim cáím ba táá tcom, igaba xu kò táá chibi-chibiè sa. <sup>6</sup> Bìrí xao or ko a ko máá: C'ëes gúùs tempelem ka kaia sa ncëe koe hàna, témé. <sup>7</sup> Nqarim di kg'uaia ne ko máá: ‘Thòò-xama-máákua ner ko qaa, dàòà-máákuan ka tamase,’ témé. Ncëe tseegukaga xao kò q'ana ncëes gúùs ko nxàe sa ne xao ga kò khòè

\* **11:25:** èe cg'aré ne xgaa-xgaase tama ne - Gerika sa ko máá: “cg'aré ne cóá ne,” témé.

ne ncêe chibi úú tama ne, chibi-chibi naka xgàra tama. <sup>8</sup> Khòem dim Cóá ba Sabata dim cárn dim X'aiga Me e khama," tam méé.

*Khòem nq̄ara x'òà hãa ba  
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)*

<sup>9</sup> Eẽm q̄gáim koem kò guu a gane dim còrè-nquum koe síi tcãà. <sup>10</sup> Gaa x'aè kagam kò nq̄ara tshàua hãam khòè ba gaa koe hàna. C'èe xu khòè xu kò hàna a xu a ko dàòan qaa, Jeso ba xu gha chibi-chibi di i, khama xu kò tèè Me, a máá: "A x'áèan koe i kgoaraèa Sabata dim cárn ka khòèan q̄èkagua ne?" ta méé.

<sup>11</sup> Me bìrí xu a máá: "Kháé ncèè gaxao ka c'èem kò cúis ghùu sa úúá, si Sabata dim cárn ka hãém q'oo koe cg'áéa tcãà ne, a cuiskaga baa q̄góó si naka tcg'òó sia hãa tite? <sup>12</sup> Nta noose ba khòè ba ghùuan koe cg'áé baa! Gaa domka i x'áèan koe kgoaraèa Sabata dim cárn ka q̄èan kúrúa ne," tam méé.

<sup>13</sup> A ba a nxãaska gaam khòè ba bìrí a máá: "Tchoanà tshàua tsi," témé. Me khòè ba tchoanà a, i tshàua ba kabise a q̄èa xg'ara a c'èean khamaga ii. <sup>14</sup> Igaba xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a kãan qaa, ntama xu gha ma Jeso ba cg'òo di i.

*Nq̄arim nxárá tcg'òóa mááseam Q̄à ba*

<sup>15</sup> Eẽm ko Jeso ba bóò q'ãa kàa nem ko kúrúa mááè sa kagam kò ãem hànã q̄gáì ba tcg'oara guu. Zi kái zi xg'ae zi xùri Me, Me wèéa ne kg'òèkagu. <sup>16</sup> A ba a q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha c'èe ne bìrí, dií Me e sa ka. <sup>17</sup> Ncèes gúù sam kò kúrú, porofitim Isaiam kò kg'uia gúùan gha nxãasega hàà tseegukaguè ka, ncèem kò máá:

<sup>18</sup> "Bòò, Ncèea tirim Q̄àm ga Me e,  
nxárár tcg'òóa hãa ba,  
ncèer ncàma ba,  
ncèe Gam kar ko q̄è-tcao ba.  
Tirim Tc'èe bar gha Gam koe tòò,  
Me gha tchànoan ka nq̄óm di zi qhàò zi bìrí.

<sup>19</sup> Khòèan cgoam mēékua hãa tite  
kana q'aau hãa tite,  
i cúí khòè ga dòma ba  
dàòan q'oo koe kóma hãa tite.

<sup>20</sup> Nãiseam tc'áa bam khóá tite,  
a ba a x'óó kg'oanam lampi dq̄ui ba ts'íría hãa tite,  
a ba a gha tchànoan tcg'òó tcúúkagu.

<sup>21</sup> Gam dim cg'òem koe  
zi gha nq̄óm di zi qhàò zi  
gazi di nq̄òòan tòó,"  
témé ka.

*Jeso ba ko Belesebulem ka xgaa-xgaa  
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)*

<sup>22</sup> Nxãaska ne kò khòè ne dxãwa tc'èean ka tcãàèam khòè ba Gam koe óá, ncèe kò bóò tama a kg'ui tama ba, Me kò Jeso ba q̄èkagu me, me kg'ui a bóò. <sup>23</sup> Zi kò wèé zi xg'ae zi area, a zi a máá: "A ncèe ba Dafitem ka Tsgòose-coam gabàa?" témé.

<sup>24</sup> Igaba èe xu ko Farasai xu ncèes gúù sa kóm ka xu kò máá: "Ncèem khòè ba ko Belesebulem ncèe dxãwa tc'èean dim tc'ãa-cookg'aim di qarian cgoa cúí ga dxãwa tc'èean xhàigu!" témé.

<sup>25</sup> Igabam kò Jeso ba gaxu di tc'èean q'ana khamam kò bìrí xu a máá: "Wèés x'ais èe q'aara hãa sa gha kaà, i gha x'áé-dxooan kana nquuan èe q'aa-q'aasea hãa a, táá gaicara hãa. <sup>26</sup> A ncèè satanam kò satana ba xhàigu, nem gaam igaba q'aara. Ntama i gha kháé nxãaska gam di x'aian hãa? <sup>27</sup> A ncèè tí kò Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'èean



xhàiaigu, ne ia ko gaxao di khòean dìim cgoa xhàiaigu u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khòe ne chibi-chibi xao o a ãe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa x'ái xao o. <sup>28</sup> Igaba ncèe Tíi kò ko dxāwa tc'ēan Nqarim dim Tc'ēm cgoa xhàiaigu, nes ko nxāa sa Nqarim di x'aia ne gatu koe hàaraa sa x'ái.

<sup>29</sup> “Ka ba gha khòe ba ntama ma qarim khòem dim nquum koe tcāa, a gam di zi gúu zi ts'āa, kg'aia méem ãem khòem qari ba qáea ntcòo. Nxāaska cúigam gha nquua ba q'oo koe tcāa a gam di zi gúu zi ts'āa.

<sup>30</sup> “Gaam ãem Tíi cgoa hāa tama ba q'aumana Tea, me gaam ãem Tíi cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsai-tsai. <sup>31</sup> Khama Ra ko birí tu u a ko máa: Khòe ne gha wées chibi sa hēe naka wées cg'āes gúus Nqarim ka ne ko kg'uis ka hēéthēe qgóoa máaè, igaba ne cuiskaga cg'āes gúus Tc'ēm ka ne ko kg'uis ka qgóoa máaè tite. <sup>32</sup> Me wèem khòem ãe ko Khòem dim Cóam ka cg'āese kg'ui ba gha qgóoa máaè, igaba wèem khòem ãe gha Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'āese kg'ui ba qgóoa máaè tite, ncēm x'aem koe igaba kana hàakom x'aem koe ga igaba,” tam méé.

*Hii sa hēe naka tc'ároa sa hēéthēe e*  
(Lk 6:43-45)

<sup>33</sup> “Qāes hii sa tsi kò úua ne tsi gha qāe tc'ároan hòo, a tshúus hii sa úua ne gha tshúu tc'ároan hòo. Hii sa ko gas di tc'ároan ka xāma q'āaè khama. <sup>34</sup> Cg'aoan di tu cóa tuè, ncèe cg'āe cau tu kò ii ne tu gha ntama qāe zi gúu zi nxàe? Dùus wées ãe tcáos koe cg'oèa hāa sas ko kg'ám sa nxàea tcg'óo ka. <sup>35</sup> Qāem khòe ba ko gam di qāean koe guu a qāe zi gúu zi tcg'óo, me ko cg'āe caum khòe ba gam di cg'āe cauan koe guu a cg'āe zi gúu zi tcg'óo.

<sup>36</sup> “Igabar ko birí tu u a ko máa: Xgàrakuan dim cámi ka ne gha khòe ne cg'āem kg'uim wèem ãe ne kò kg'uia hāam ka xōara máase. <sup>37</sup> Tsari kg'uian ka tsi gha tchàno iise bóòe, a tsi a gha tsari kg'uian ka chibi-chibi a xgàraè khama,” tam méé.

*Jonam dis x'ái sa*  
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

<sup>38</sup> Xu kò nxāaska c'ēe xu x'āe xгаа-xгаа-kg'ao xu hēe naka Farasai xu hēéthēe xu birí Me a máa: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, *are-aresas* x'ái sa xae Tsáa koe bóo kg'oana,” témé. <sup>39</sup> Igabam kò xōa xu a máa: “Qhàòs ncēe cg'āe cau a cg'ára di sa ko *are-aresas* x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áiea hāa tite, porofitim Jonam dis x'áis cúis oose. <sup>40</sup> Eēm xg'ao ma Jona ma nqoana cáman hēe naka nqoana ntcúuan hēéthēe kiam x'aum ncāa q'oo koe hāa khamagam gha gataga Khòem dim Cóa ba nqoana cáman hēe naka nqoana ntcúuan hēéthēe nqōóm ka nqāaka hāa. <sup>41</sup> Xgàrakuan dim cámi ka xu gha khòe xu Ninfefe di xu tēe a téé, a gha ncēs qhàò sa chibi-chibi. Jonam di xгаа-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chibian koe tcóose khama. Me ncēska Jonam ka kaia ba ncēe koe hàna. <sup>42</sup> X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cámi ka tēe a téé, a ncēs qhàò sa chibi-chibi, nqōóm chōò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ēgan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia ba ncēska ncēe koe hàna.

*Dxāwa tc'ēan di kabisean ka*  
(Lk 11:24-26)

<sup>43</sup> “Eē i ko dxāwa tc'ēan khòem koe tcg'oa, ne i ko c'óoa qgáian koe qōò, a síi sãa i gha qgáian qaa, a ncèe hòo o tama i kò hāa ne <sup>44</sup> i ko nxāaska biríse a máa: ‘Tirim nquum ãer guua hāam koer gha kabise,’ témé, a ãe i kò hàà nquu ba bóò me kàa gúu ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qāese kg'ónòèa, <sup>45</sup> ne i ko nxāaska qōò a síi 7 tc'ēan sée ncēe gaan nqáease cg'āe tc'ēe e a hàà cgoa, i hàà tcāa a ia a gaa koe x'āe. Si ãem khòem dis téé-q'oo sa hàà kaisase cg'āe kg'aiaka dis ka. Ncēeta ga i gha qhàòs ncēe cg'āe caus ka ii,” tam méé.

*Jesom ka xōò sa hēe naka Gam ka qōese ga xu hēéthēe e*  
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

<sup>46</sup> Eẽm Jeso ba qanega hãa a ko xg'aes cgoa kg'ui, ka ne kò xõo sa hẽe naka qõese ga xu hẽethẽe ne tchàa za hàà téé, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Me ne gha sa. <sup>47</sup> [C'ẽem khòe ba kò bìrí Me a máá: “Bòò, saò sa hẽe naka Tsáá qõe ga xu hẽethẽe tchàa za tẽe, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” témé.] <sup>48</sup> Igabam kò xõa me a máá: “Dìí sa tiris xõo sa, i dín Tíí qõea?” témé. <sup>49</sup> A ba a Gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne nxáá a máá: “Bòò, ncẽea Tiris xõos ga si i, a Tíí qõe ga ne ne e. <sup>50</sup> Wèém khòem ãe ko Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hànãam ko tc'ẽe sa kúrú ba Tíí qõem ga me e, a Tíí qões ga si i, a gataga Tiris xõos ga si i khama,” témé.

## 13

*Khàrà-kg'aom dis sere-sere sa*  
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

<sup>1</sup> Eẽm cáim kagam kò Jeso ba nquum q'oo koe tcg'oa, a ba a sí tshàam-kg'ám koe ntcõó. <sup>2</sup> Kái ne khòe ne kò hàà cgae Me, khamam nxãaska dxòrom q'oo koe tcãa a gaa koe ntcõó, si wèes xg'ae sa tshàam-kg'ám koe téé. <sup>3</sup> Kam ko kái zi gúù zi sere-sere zi cgoa bìrí ne a máá:

“Bòò, c'ẽe x'aè kam kò xhàrà-kg'ao ba qõo a sí xhàrà.

<sup>4</sup> A ãem kò xhàrà ka i kò c'ẽe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsarà zi hàà tc'õo o.

<sup>5</sup> I c'ẽe cgùrian nxõá-kg'ai di qgálan koe tcheè, ncẽe kái góman kò káa a koe. I kò kúúga qháese tsom, góma ne kò kaisa tama khama. <sup>6</sup> Igaba ães ko cáim sa qaò ka i kò gaa tsoman dào. A i a kò tobe ga i kò úú tama khama nqai.

<sup>7</sup> I c'ẽe cgùrian dxàman hàna qgái koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

<sup>8</sup> I c'ẽe cgùrian qãe góman koe tcheè, a i a tc'õoan kúrú, i c'ẽean 100 q'oro kúrúse, i c'ẽean 60 q'oro kúrúse, i c'ẽean 30 q'oro kúrúse.

<sup>9</sup> “Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóm,” tam Jeso ba méé.

*Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa*  
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

<sup>10</sup> Xu kò nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà, a tẽe Me a máá: “Dùús domka Tsi ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne?” témé.

<sup>11</sup> Me xõa xu a máá: “Gaxaoa máàè, chómsea zi kàa zi nqarikg'ai di x'aian di zi xao gha q'ãa sa, igaba ne gane máàe e tama. <sup>12</sup> Wèém khòem ãe úúa hãa ba gha kálan máàè, a ba a gha kaian úú khama. Igaba wèém ãe gúù úú tama ba, ãem úúa hãa gúù-coan gam gha sée cgaeè. <sup>13</sup> Gaa gúù domkagar ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, bóòan kaga ne bóò tama,

a ne a kóman kaga kóm tama,

a kóma q'ãa ga hẽe tama khama.

<sup>14</sup> “Gatà iis gúùs ka i kò Isaiam di porofitan gane koe tseegukaguè, ncẽem kò Nqari ba máá:

'Kóm tu gha, igaba tu kóma q'ãa tite,

a tu a gha bóò, igaba tu bóò q'ãa tite.

<sup>15</sup> Ncẽe ne khòe ne di tcáóa nea c'óda hãa,

i ko gane di tceean tshúù-xamse kóm,

ne tcgáía ne tcẽekg'ama khama,

nxãasega ne gha táá tcgáía ne cgoa bóò,

a táá tceea ne cgoa kóm,

a táá tcáóa ne cgoa kóma q'ãa,

a ne a táá Tíí koe kabise,

Ra qãèkagu ne ka,'

ta ko méé e. <sup>16</sup> Igaba i gaxao di tcgáían ts'ee-ts'ee'kg'aièa, bóò i ko khama, naka tceea xao ga hẽethẽe ts'ee-ts'ee'kg'aièa, kóm i ko khama. <sup>17</sup> Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá:

Kái porofitian hěé naka tchàno khòèan hěéthěéa kò bóò kg'oana, ẽe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si, a kò kóm kg'oana ẽe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si.

*Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano*  
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

<sup>18</sup> “Ke xao nxàaska komsana xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa.

<sup>19</sup> Gane ẽe x'aian dim kg'ui ba ko kóm, igaba kóma q'ãa me tama nea dàòm qàe koe xhàràèa cgùrian khama ii ne ne e. Gaam cg'ãem *ncěe dxãwa ii ba* ko hàà a hàà gane tcáó koe xhàràèa sa ntcàua tcg'óò ne.

<sup>20</sup> A ncěe nxõán hàna qgài koe xhàràèa nea: ẽe kg'ui ba ko kóm ne ko kúúga qãe-tcaoan cgoa hàakagu me ne e, <sup>21</sup> igaba ne káá tobe ne e, a ko xòm x'aè sèè a hãa. A ẽe i ko kg'uim domka xháèa ne kana xgàrakuan hàà nem ko qháésega cg'áé.

<sup>22</sup> Cgùrian ẽe dxàman koe tcheèa nea kg'ui ba kómam khòè me e, igaba tc'ẽe-tc'ẽese zi ncěes kg'òès di zi hěé, naka qguù sa ncàman hěéthěéa kò kg'ui ba xgàè-kg'am, me táá tc'áróan kúú.

<sup>23</sup> Igaba ẽe qãe góman koe xhàràèa cgùria nea, kg'ui ba ko kóm a kóma q'ãa mem ga me e. Tc'áróa nem ko kúú, 100 q'oro, kana 60 q'oro, kana 30 q'oro ẽe ko xhàràèa cgùrian ka,” témé.

*Tc'ẽese tama tsoman dis sere-sere sa*

<sup>24</sup> Jeso ba ko gaicara c'ẽes sere-sere sa bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea khòèm gam dim xhàràem koe qãe cgùrian xhàràem khama ii. <sup>25</sup> Igaba ẽe i wèé khòèan x'óma hãa kam kò gam dim cg'õo-kg'ao ba hàà, a hàà gam di maberean xg'aeku koe tc'ẽese tama tsoman xhàrà, a ba a qõò.

<sup>26</sup> “Eẽ i ko maberean kai, a ko tc'áróan kúú ka i ko tc'ẽese tama tsoman qhúí thěé. <sup>27</sup> Xu qãa xu xhàràem koe ko tséé xu hàà q'òò mea ba bìrí a máá: ‘X'aigaè, a tsarim xhàràem koe tsi gáé kò qãe cgùrian xhàrà hãa tama? Kháé tc'ẽese tama tsoma nea nxàaska nda guua?’ témé. <sup>28</sup> Me xoa xu a máá: ‘Tiri cg'õo-kg'aoa nea ncěe gúúan kúúa,’ témé. Xu qãa xu tèè me a máá: ‘Kháé tsi ko tc'ẽe, sí méé xae tshõé e sa?’ témé. <sup>29</sup> Me xoa a máá: ‘Eẽ-ẽe, tc'ẽese tama tsoman xao kò tshõé ne xao gha maberean di tobean cgoa xg'ae-xg'ae a q'óè e. <sup>30</sup> Ke guu u naka i xg'ae naka kai, naka i nxãakg'aiga sí khõá di x'aèan hàà. Eẽ x'aè kar gha khõá-kg'ao xu bìrí a máá: ‘Tc'ẽese tama tsoman méé xao kg'aia tshõé naka qáé xg'ae, naka i sí dàòè, naka xao nxàaska maberean khõá naka tòóa mááse nquum tirim koe óága,’ témé,” tam Jeso ba méé.

*Cg'árém cgùrim dis sere-sere sa*  
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

<sup>31</sup> C'ẽes sere-sere sam kò gaicara bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea mosetara *dis hùis* dim cgùrim khama ii, ncěe khòèm kò sèè a gam dim xhàràem koe xhàrà ba. <sup>32</sup> Wèé xu cgùri xu kam cg'aré me e, igaba ẽem kò tsom nem wèé hian xhàràem di ka kiam ga me e, a ba a ko hii sa kúú, i gha nqarikg'ai di tsaràn hàà gas di nxãan koe nquuan kúú,” témé.

*Péré gãé-gãean dis sere-sere sa*  
(Lk 13:20-21)

<sup>33</sup> Gatagam kò c'ẽes sere-sere sa bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'ai ne péré gãé-gãean khama ii, ncěes ko dxàes khòè sa sèè a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèés pérées koe tséé, si gãe,” tam méé.

*Dùús domkam kò Jeso ba sere-sere zi tséékagu sa*  
(Mk 4:33-34)

<sup>34</sup> Jeso ba kò wèé gúúan ncěe ga sere-serean cgoa xg'ae zi bìrí. Táám kò cúí gúú ga gazi cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase. <sup>35</sup> Ncěe gúúa nem kò kúú, porofitim kg'uia gúúan gha hàà nxãasega tseegukaguè ka, ncěem kò máá: “Sere-sere zi cgoar gha kg'áma Te xgobekg'am,



a gha nq̄óm dis tshoa-tshoas koe guu a chómsea zi gúù zi bìrí ne,”  
témé ka.

*Tc'ēese tama tsoman dis sere-seres ko nxàe sa*

<sup>36</sup> Jeso ba kò nxãaska xg'ae zi guu a ba a nquum q'oo koe tcãà. Xu Gam di xu xgaaxgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Bìrí tchàno-tchano xae e xhàrà koe tc'ēese tama tsoman dis sere-seres ka,” témé.

<sup>37</sup> Me xoa xu a máá: “Gaam ãem q̄àe cgùrian xhàrà baa Khòem dim Cóa Me e, <sup>38</sup> me xhàrà ba nq̄ó me e, i q̄àe cgùrian khòe ne e *nqarikg'ai di x'aian di ne*, i tc'ēese tama tsoman nxãaska khòe ne e ãe cg'ãem di ne *ncēe dxãwa ii ba*. <sup>39</sup> Me cg'õo-kg'aom ãe xhàrà ana ba dxãwa me e, i khòán di x'aèan kurian chõò-q'oo o, xu khõá-kg'ao xu moengele xu u. <sup>40</sup> Ncēe ãe i ko ma tc'ēese tama tsoman q'òea tcg'òòe a ko ma dàòe khamaga i gha kurian chõò-q'oo koe ii: <sup>41</sup> Khòem dim Cóa ba gha Gam di xu moengele xu tséea tcg'òó, xu gha wèe gúùan ãe ko khòean chìbian kúrúkguan hēe naka cg'ãen ko kúrú khòean hēéthēe Gam di x'aian koe q'òea tcg'òó. <sup>42</sup> A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcãà ne, ncēe kg'aeen hēe naka gão xõóan hēéthēe gha hàna koe. <sup>43</sup> Nxãaska ne gha ãe tchàno ne gane ka Xòòm di x'aian koe cáms khama ma x'áà. Gaam ãe tceean úúa ba méem kóm.”

*Nqoana zi sere-sere zi*

<sup>44</sup> “Nqarikg'ai di x'aia nea qguùs xhàrà koe chómmeas khama ii, khòem ko hòò nem ko gaicara chóm sa, a ba a gam di q̄àe-tcaoan ka q̄òò a sí wèean ãem úúa ga x'ámágu, a ba a ãem xhàrà ba hàà x'ámá.

<sup>45</sup> “Gataga i gaicara nqarikg'ai di x'aian x'ámá-kg'aom khama ii, ncēe tcaàko zi nxõá zi ko qaa ba, ncēe kaisa marian ko tc'òà zi. <sup>46</sup> A ãem kò c'ēs tcaàkos nxõás kaisase kái marian ko tc'òà sa hòò, nem ko q̄òò a sí wèe gúùan ãem úúa x'ámágu, a ba a hàà x'ámá si.

<sup>47</sup> “Gaicara i nqarikg'ai di x'aian c'uisís khama ii, ncēe ko tshàan q'oo koe tcãàe sa, a wèe x'aù qhàòan qgóó. <sup>48</sup> A ãe cg'oèas kò hãa ne xu ko x'aù qgóó-kg'ao xu tchàa koe tshàam-kg'ám koe tceea úú si, a xu a sí ntcóó a q̄àe x'aùan sáa tcãà gaba xu koe, a ãe q̄àe taman aagu. <sup>49</sup> Ncēeta ga i gha hàà ii kurian chõò-q'oo koe. Moengele xu gha hàà a ãe tchàno tama ne ãe tchàno ne xg'aeku koe tcg'òó. <sup>50</sup> A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcãà ne, ncēe kg'aeen hēe naka gão xõóan hēéthēe gha hàna koe,” tam méé.

*Kaba zi qguù zi hēe naka ncii zi hēéthēe e*

<sup>51</sup> Me Jeso tēe xu a máá: “Ncãa xao wèe gúùan ncēe kóma q'ãa?” témé. Xu xoa Me a máá: “Èè” témé. <sup>52</sup> Me bìrí xu a máá: “Gaa domkam wèem x'àe xgaaxgaaxgaax-kg'ao ba, ncēe nqarikg'aian di x'aian ka q̄àese xgaaxgaaxgaax ba, nquum ka q'õosem khama ii, ncēe ko gam di zi qguù zi kaba zi hēe naka ncii zi hēéthēe gam dim nquum tòóa máase dim koe tcg'òó, a gam di ne khòe ne máa ba.

*Jeso ba ko Nasareta koe xguèe*

*(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)*

<sup>53</sup> Ëm ko Jeso ba ncēe zi sere-sere zi cgoa xg'ara, kam kò gaam qgái ba tcg'oara guu. <sup>54</sup> Gam dim x'áe-dxoom koem ko hàà kam ko tshoa-tshoa a gane dim còre-nquum koe khòe ne xgaaxgaax, ne khòe ne kaisase are a máá: “Ncēm khòe ba ncēe tc'ēean hēe naka are-aresa zi qari zi hēéthēe nda hòò? <sup>55</sup> A ncēe ba gáe hìi xom-kg'aom dim cóám tama baa? A gam ka xõòs di cg'òea ne gáe Maria tama? A gataga gaam ka qõesea xu gáe Jakoboa xu, Josefaa xu, Simonea xu, Jutasea xu tama xua? <sup>56</sup> A gam ka qõese ga zi wèe zia gáe gatá cgoa hãa tama? Kháe ba nxãaska ncēm khòe ba ncēe zi gúù zi wèe zi nda séea?” ta ne ma tēe. <sup>57</sup> Ne bóda xguè Me.

Igabam kò Jeso ba bìrí ne a máá: “Porofiti ba wèe za ga tcommèam khòe me e, gam dim x'áe-dxoom koe hēe naka gam di x'áean koe hēéthēe cúí oose,” témé. <sup>58</sup> A ba a kò gaa koe táá kái zi are-aresa zi tséé zi kúrú, gane di dtcòmàn úú tama domka.

## 14

*Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa*  
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

<sup>1</sup> Eëm x'aèm kam kò x'aigam Galilea dim Herote ba Jesom ka kóm. <sup>2</sup> A ba a gam di ne qãa ne bìrí a máá: “Ncêe ba Johanem tcguù-tcguu-kg'ao me e. X'ooan koem tēea! Gaa domka i ko ncêe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé.

<sup>3</sup> Herote ba kò Johane ba qgóó a qáé, a qáé-nquus koe tcãa mea khama, Herotiasés gam ka káíkhoem Filipim dis khòès domka. <sup>4</sup> Johane ba kò bìrí mea a máá: “X'àèan koe tsi kgoara máàè tama, sèé si tsi ga kò hãa sa,” tam mééa khama. <sup>5</sup> *Gaa domkam* kò Herote ba cg'òo me kg'oana hãa, igabam kò khòè ne q'áò, Johane ba ne kòo porofitim iise sèé khama.

<sup>6</sup> Igaba Herotem di ábà x'aèan di cáman kas kò Herotiasés ka cóáse sa ntcãa máá ne, a sa a Herote ba kaisase qãè-tcaokagu. <sup>7</sup> Me gaisés cgoa nqòòkagu si, dùús wèés èes ko dtcàrà sam gha máà si sa. <sup>8</sup> Xòòs kas kò qg'áìèa xg'ara khamas kò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa gàbas q'oo koe máà te,” témé. <sup>9</sup> Me x'aiga ba kaisase tshúù-tcao, igabam kò gaisean èem kò kúrúa hãa hēé naka cg'áè-khoe ne hēéthēé domka x'àè sa tcg'òó, máàè sis gha sa. <sup>10</sup> A ba a *ncòo-kg'ao ba* qáé-nquus koe tsééa úú, síim gha Johanem dis tcúú sa q'ãe ka. <sup>11</sup> Si kò gam dis tcúú sa gàbas koe óáè a hàà dxàe-coa sa máàè, si kò sèé a xòòs koe úú si. <sup>12</sup> Xu gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà a hàà tc'áróa ba sèé a síi kg'ónò. A xu a qòò a síi Jeso ba bìrí i.

*Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'òókagu*  
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

<sup>13</sup> Eëm ko Jeso ba ncêe sa kóm kam kò dxòrom cgoa tcg'oa a nqoo-nqoosam qgàim koe qòò a síi cúise hãa. Igaba èes ko xg'ae sa ncêes gúù sa kóm ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a nqàrè cgoa xùri Me. <sup>14</sup> Eëm ko Jeso ba tcg'oa kam kò kaias xg'ae sa bóò si ko xùri Me, Me thòò-xama máá ne a ba a gane di tcìi-khoean kg'òèkagu.

<sup>15</sup> Dqòara i ko qòò ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Ncêe ba cúia hãam qgàì me e, i ncãa gataga dqòà, ke khòè ne qòòà q'aakagu naka ne x'áéa ne koe dìbi, naka síi tc'òoan x'ámá mááse,” témé. <sup>16</sup> Me Jeso ba xoa xu a máá: “Qaase tama ia qòò ne gha sa, gaxao c'èe gúúan máà ne naka ne tc'òó,” témé. <sup>17</sup> Xu bìrí Me a máá: “5 xu péré xu cúi xu xae úúa, naka cáman x'au tsara hēéthēé e,” témé. <sup>18</sup> Me máá: “Ncêe koe óága a, Tíi koe,” témé.

<sup>19</sup> A ba a khòè ne bìrí ne dcãan-kg'ai koe ntcòó, Me 5 xu péré xu hēé, naka cáman x'au tsara hēéthēé sèé, a nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khòá q'aa. A ba a xгаа-xgaase-kg'ao xu máà, xu xгаа-xgaase-kg'ao xu khòè ne máà a. <sup>20</sup> Ne kò wéèa ne ga tc'òó a ne a xg'ãà, xu xгаа-xgaase-kg'ao xu èe ncãa tc'òóa qaùèan ka 12 xu q'ore xu tcãa, xu cg'òè.

<sup>21</sup> Eë kò tc'òóa hãa xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khòè xu u, khòè zi hēé naka cóán hēéthēé ko nxará tcãàè tama ne.

*Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qòò*  
(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

<sup>22</sup> Me nxãaska Jeso ba qháése xгаа-xgaase-kg'ao xu chùì, xu dxòrom q'oo koe tcãa, a c'èem xòèm *tshàam dim* koe Gam ka tc'ãa a qòò, Gam qanega qaù a ko khòè ne di zi xg'ae zi qòòà q'aakagu ka. <sup>23</sup> Eëm ko xg'ae zi qòòà q'aakagua xg'ara kam kò cúise xàbim koe q'ábà qaò, síim gha còrè ka. Eë i ko dqòà kam kò gaa koe cúise hãa. <sup>24</sup> Igabam kò dxòro ba tshàan nqáè koe hãa, nqòóm ka nquú ka, a ko tshàan di qhonèan ka ntcãa-ntcãè, tc'ãa ba xu kò q'óá-kg'ama khama.

<sup>25</sup> Me Jeso ba q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam tc'amkg'ai koe náà qòò a. <sup>26</sup> Igaba èe xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu bóò Mem ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qòò ka xu kò

kaisase q'ae, a máá: “Dcausoma me e!” témé, a xu a q'áòan ka q'au. <sup>27</sup> Igabam kò Jeso ba qháése kg'ui cgoa xu a máá: “Tíí Ra a ke xao tòón tcáo! Táá q'áo guu,” témé. <sup>28</sup> Me Petere xoa Me a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Tsáá ga Tsi kò ii ne, bìrí te nakar tshàam tc'amkg'ai koe síí cgae Tsi,” témé. <sup>29</sup> Me máá: “Hàà,” témé. Me kò nxãaska Petere ba dxòrom koe xõa, a ba a tshàam tc'amkg'ai koe qõò a Jesom koe síí. <sup>30</sup> Igaba ãem ko tc'ãá ba bóò kam kò q'áo, a ba a tshoa-tshoa a tshàan ka tòmme, kam ko q'au a máá: “X'aigaè, hùì te,” témé. <sup>31</sup> Me Jeso ba tshàua ba qháése tchoanà a qgóo me, a bìrí me a máá: “Tsáá ncëe cg'aré dtcòman di tsi, dùús domka tsi kò káise tc'ëe-tc'ësea máá?” témé.

<sup>32</sup> Eë tsara ko dxòrom koe q'ábà kam kò gam tc'ãá ba téé. <sup>33</sup> Xu nxãaska ãe kò dxòrom koe hàna xu dqòm Me a máá: “Tseeguan kaga Tsi Nqarim di Tsi Cóa Tsi i,” témé.

*Jeso ba ko Genesarete dim nqõóm koe tsàara ne khòè ne qãèkagu*  
(Mk 6:53-56)

<sup>34</sup> Eë xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqõóm koe hàà. <sup>35</sup> Eë nqõóm di xu khòè xu ko Jeso ba bóò q'ãa ka ne kò kg'uian tsééa úú gaam nqõó ba nxama-nxama hãa xu nqõó xu koe, ne wèè ne khòè ne gane di tcii-khoean Gam koe óága, <sup>36</sup> a ne a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáim xgám-kg'am qgóo sa. Ne kò wèéa ne ãe ko qgóo Me ne kg'õèkaguè.

## 15

*Ncií kuri di cauan kaia ne khòè ne di i*  
(Mk 7:1-13)

<sup>1</sup> Xu nxãaska Farasai xu hëé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé Jerusalema koe guu a Jeso ba hàà cgae, a hàà tèè Me a máá: <sup>2</sup> “Dùús domka xu ko Tsari xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ncií kuri di cauan kaia ne khòè ne di ntcoea máá? Eë xu ko tc'õós cookg'ai koe xu xg'aa tshàu tama ka,” témé.

<sup>3</sup> Me Jeso ba xoa xu a máá: “Dùús domka xao ko gaxao igaba gaxao di cauan tc'ãà-tc'ãa a Nqarim di x'áèan ntcoea máá? <sup>4</sup> Nqari ba ko máá: ‘Tcom méé tsi saò ba hëé naka saò sa hëéthëé e,’ a ko gataga máá: ‘Wèém ãe ko xõòm ka kana xõòs ka cg'ãése kg'ui ba gha cg'õòè,’ témé. <sup>5</sup> Igaba xao ko gaxao máá: ‘Khòèm kò ko xõò ba kana xõò sa bìrí a máá: ‘Eër ga ko hùì cgoa tsia sa, nxãa sa Nqari bar nqòòkagua hãas máàku si i khamar ko hùia tsi ka tààè,’ témé <sup>6</sup> ne i qaase tama xõò bam gha tcom sa,’ ta xao mééa, a xao a ncëem dàòm ka gaxao di cauan cgoa Nqarim dim kg'ui ba káà-hùikagua hãa. <sup>7</sup> Gaxao qãè khòèan khama ko ma kúrúse xaoè, tseegusem kò ko Isaia porofita gaxao ka, ncëem kò ko Nqarim kg'uia hãa sa nxàe ka a ko máá:

<sup>8</sup> ‘Ncëe ne khòè ne ko kg'áma ne cgoa tcom Te, igabaga i gane di tcáoan Tíí koe nqùu u,

<sup>9</sup> a ne a ko káà hùise dqòm Te.

Gane di zi xгаа-xгаа zia  
x'áè-kg'ám zi khòè ne di zi i khama,'  
témé ka,” tam Jeso ba méé.

*Gúù zi khòè ne ko kúrú ne cg'uriga zi*  
(Mk 7:14-23)

<sup>10</sup> A ba a khòè ne Gam koe tciaa óa a bìrí ne a máá: “Komsana naka tua kóma q'ãa. <sup>11</sup> Eë ko kg'áms koe tcãa sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ãe ko khòèm kg'ám koe tcg'oa sa ko khòè ba cg'uri-cg'uris ga si i,” témé.

<sup>12</sup> Xu nxãaska xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà cgae Me a bìrí Me a máá: “A q'ana Tsia, Farasai xua kò xg'aia hãa sa, ncëes gúù sa xu kò kóm ka?” témé. <sup>13</sup> Me xoa xu a máá: “Wèém hìim Tirim Xõòm nqarikg'ai dim xhàrà tama ba gha q'óèa tcg'òòè tõebea ba cgoa. <sup>14</sup> Guu xu! Káà-tcgáí xu tcéè-tcuì-kg'ao xu u, káà-tcgáí ne khòè ne di xu ke. Káà-tcgáim khòèm kò

c'ëem khòem káà-tcgái ba tcéè-tcuì ne tsara gha wèéa tsara ga haém q'oo koe cg'áéa tcàà," tam méé.

<sup>15</sup> Me Petere xòa Me a máá: "Ncées sere-seres ka bìria tchàno-tchano xae e," témé. <sup>16</sup> A ba a máá: "Qanega xao gáé kóma q'ãa tama? <sup>17</sup> Bòò tama xao gáé hãa, dùús wèés ãe ko kg'áms koe tcàà sa ko ncàas koe qõò, a sa a síí tc'áróm koe tcg'oa sa? <sup>18</sup> Igaba ãe kg'áms koe guu a tcg'oara hãa sa tcáós koe guua, si ko nxãa sa khòè ba cg'uri-cg'uri. <sup>19</sup> Tcáós koe i ko cg'ãè tc'ëean guu a tcg'oa khama, cg'òokuan hëé, cg'áràn hëé, xóé cgoakuan hëé, ts'ãàn hëé, tshúù-ntcõakagukuan hëé, naka cóèkuan hëéthëé e. <sup>20</sup> Ncëea gazi gúù zi khòè ba ko cg'uri-cg'uri zi zi i, igaba cg'uriga tshàuan cgoa tc'õó sa khòè ba cg'uri-cg'uri tama," tam méé.

*Khòès di dtcòma ne  
(Mk 7:24-30)*

<sup>21</sup> Eëm qgám koem ko Jeso ba guu kam kò Ture hëé naka Sitone hëéthëé dim nqõóm koe qõò.

<sup>22</sup> Kas kò gaa x'aè kaga Kanana dis khòès gaam xg'aekum di sa hàà cgae Me, a sa a q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thòò-xama máá te, tiris cóá sa ko kaisase dxãwa tc'ëean ka xgàèè ke," témé. <sup>23</sup> Me Jeso ba táá c'ëem kg'uim ga ba xòa si. Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà dtcàrà Me, a máá: "Bìri si nakas qõò, q'auas ko xùri xae e ke," témé. <sup>24</sup> Me xòa a máá: "Iseraele di ne khòè ne ncëe hoàra ghùuan khama ii ne koe cúíga Ra tsééa óàèa hãa," témé.

<sup>25</sup> Si khòè sa hàà, a cookg'aia ba koe qúrùa sa cgoa qom a máá: "X'aigaè, hùì te," témé. <sup>26</sup> Me xòa si a máá: "Qãè tama ia cóán di péréan gha sée a haghuan xaoa máàè sa," témé.

<sup>27</sup> Si máá: "Eè X'aigaè, igaba i ko haghuan igaba qàmà-coa zi péréan di zi q'õòsean di tafolean koe ko guu a tcheè zi tc'õó na," témé. <sup>28</sup> Me nxãaska Jeso ba xòa si a máá: "Khòè seè, kaisa dtcòman si úúa! Eè si ko ma tc'ëe khamaga ma méé i kúrúse," témé. Si kò gas dis cóá sa gaam x'aèm ãem kaga qãè.

*Jeso ba ko kái ne khòè ne qãèkagu*

<sup>29</sup> Me Jeso ba ãe koe guu a Galilea dim tshàam qàe koe síí, a ba a xàbì ba q'ábà qaò a síí ntcõó gaa koe. <sup>30</sup> Zi kái zi xg'ae zi hàà cgae Me a óá ts'ũko ne hëé naka káà tcgái ne hëé, naka nqõara ne hëé naka kg'ui tama ne hëé naka kái ne c'ëe ne hëéthëé e, a ne a hàà nqàrè-kg'ama ba koe xòo ne, Me qãèkagu ne. <sup>31</sup> Ne khòè ne are, ãe ne ko kg'ui tama ne khòè ne bòò ne ko kg'ui ka, naka ãe nqõara hãa ne hëé ne ko qãè ka, naka ãe ts'ũko ne hëé ne ko qõò ka, naka ãe káà tcgái ne ko bòò ka hëéthëé e. Ka ne ko Iseraele dim Nqari ba dqom.

*Jeso ba ko 4,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'õókagu  
(Mk 8:1-10)*

<sup>32</sup> Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tciia óá a máá: "Ncëe ne khòè ner ko thòò-xama máá, ncéeska ne nqoana cáman Tíí cgoa hãa khama, a tc'õó ne gha gúù ga úú tama, Ra xàbà ne hãase dibikagua ne tc'ëe tama, hëé ne gha a dàòan q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé khama," tam méé. <sup>33</sup> Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xòa Me a máá: "Ncëem tchàa-xgóóm koe xae gha ndaa koe tc'ãò péréan hòò, a ncëeta noos xg'ae sa tc'õókagu?" témé. <sup>34</sup> Me Jeso ba tãè xu a máá: "Nta noo péréan xao úúa?" témé. Xu máá: "7 péréan hëé naka cg'orò x'àu-coan hëéthëé e," témé.

<sup>35</sup> Me xg'ae sa bìri si góman-kg'ai koe ntcõó. <sup>36</sup> Me gaxu péré xu 7 xu hëé naka x'àuan hëéthëé sée, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá xg'ara, a khõá q'aa a, a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà a, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu khòè ne máà a. <sup>37</sup> Ne wèéa ne ga tc'õó a ne a xg'ãà, gaa koe guus ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu ãe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe. <sup>38</sup> Khòè ne ãe kò tc'õó nea kò 4,000 ne e, khòè zi hëé naka cóán hëéthëé kò nxará tcàèa tama ne.

<sup>39</sup> Me kò khòè ne dibikagu, a ba a dxòrom koe tcàà a Magatane dim nqõóm koe qõò.



## 16

*Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěéa ko x'ái sa qaa*  
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

<sup>1</sup> Xu kò Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěé xu hàà cgae Me, a qgóó Me xu gha qgáian xu kòo qaa khama dtcàrà Me, *are-aresas* x'áis nqarikg'ai di sam gha x'ái xu sa. <sup>2</sup> Me xọa xu a máá: ["Dqòara i kò hãa ne tu ko máá: 'Nqarikg'ai ne ncoà a, khamam gha q'uu dim cáim ba qãe me e,' témé, <sup>3</sup> a ncěe ntcùúkg'ai cgoa kò ii ne tu ko máá: 'Nqarikg'ai ne ncoà a, a ntcùú u, khama i gha ncěe cáim ka tuu-c'òðan hàna,' témé. Nqarikg'ai di bóòse-q'ooan nxàea kabian tu q'ana hãa, ka tu gáe cuiskaga ncěem x'aem ka ko kúrúse zi x'ái zi kgoana naka nxàea kabia hãa tite?]" <sup>4</sup> Qhàòs ncěe cg'ãe cau, a cg'árà di sa ko *are-aresas* x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áièa hãa tite, Jonam dis x'áis cúis oose," tam Jeso ba méé. A ba a nxãaska guu ne a qòò.

*Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěé di péré gãe-gãea ne*  
(Mk 8:14-21)

<sup>5</sup> Eě xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu tshàa ba tchoaba ka xu kò péréan sée c'urùa hãa. <sup>6</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Q'ãa méé xao, naka xaoa kòresea hãa Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěé di péré gãe-gãean koe," témé.

<sup>7</sup> Xu nxãaska kg'ui cgoaku a máá: "Ncãa xae táa péréan cgoa hàà," témé.

<sup>8</sup> Igabam kò Jeso ba *Gaxu di kg'uiian* q'ana hãase bìrí xu a máá: "Gaxao ncěe cg'aré dtcòman úua xaoè, dùús domka xao ko péréan xao úú tamas ka kg'ui cgoakua máá? <sup>9</sup> Qanega xao gáe bóòa q'ãa tama? A tc'ěe-tc'ěese tama xaoa 5 xu péré xu ncěe Ra kò 5,000 ne khòe ne khóá q'aa máá xu, naka nta noo q'ore zi xao kò tcana cg'oè-cg'oe sa? <sup>10</sup> Kana xaoa tc'ěe-tc'ěese tama 7 xu péré xu ka, 4,000 ne khòe ne koe, naka nta noo zi q'ore zi xao ko tcana cg'oè-cg'oe sa? <sup>11</sup> Dùúska xao bóòa q'ãa tama, péréan kar kg'ui cgoa xao o tama sa? Igaba méé xao Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěé di péré gãe-gãean koe kòresea," tam méé.

<sup>12</sup> Xu nxãaska kóma q'ãa, péré gãe-gãean koe méé xu kòresea sam nxàe tama sa, igaba Farasai xu hěe naka Saduke xu hěéthěé di xгаа-xgaan koe e sa.

### Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (16:13–20:34)

*Petere ba ko Jesom koe nxàese*  
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

<sup>13</sup> Eěm ko Jeso ba Kaesarea Filipi ta ko ma tciiem nqòóm koe hàà kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tềe a máá: "Khòem dim Cóám ka ne ko khòe ne máá dìí Me e, témé?" ta méé. <sup>14</sup> Xu xọa a máá: "C'ěe ne ko máá: Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i," témé, ne ko c'ěe ne máá: "Elija Tsi i," témé, ne ko c'ěe ne qanega máá: "Jeremia Tsi i kana porofiti xu ka c'ěe Tsi i," témé.

<sup>15</sup> Me máá: "Kháe xao ko gaxao nta méé, dìí Raa, ta xao ko méé?" témé. <sup>16</sup> Me Simone Petere ba xọa Me a máá: "Tsáá Tsia nqòòkaguèa Tsi Krete Tsi i, kg'òeam Nqarim di Tsi Cóá Tsi," témé.

<sup>17</sup> Me Jeso ba xọa me a máá: "Ts'ee-ts'eekg'aièa tsia tsáá Simone tsi, Jonam di tsi cóá tsi, ncěe sa tsi khòean ka x'áièa tama, igaba tirim Xòòm nqarikg'ai koe hànam ka a khama. <sup>18</sup> Ra ko Tíí bìrí tsi a ko máá, Petere tsi i, témé, ra gha Tiris kereke sa ncěes nxòás tc'amkg'ai koe tshào, i dxãwam di qarían ga tàà si tite. <sup>19</sup> Xgobekg'aman nqarikg'ai di x'aian dir gha máà tsi, si gha wées gúús èe tsi ko nqòómkg'ai koe qáe sa nqarikg'ai koe qáèa hãa, si gha wées gúús èe tsi ko nqòómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hãa," tam méé. <sup>20</sup> A ba a nxãaska Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu qarika x'àiè a máá, táa méé xu cúí khòe ga bìrí Krete Me e sa, témé.

*Jeso ba ko Gam di xgàrasean hěe naka Gam di x'ooan hěéthěé ka kg'ui*  
(Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)

<sup>21</sup> Jeso ba kò ãem x'a'em koe guu a Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu tshoa-tshoa a x'ái, Jerusalema koe méém qõò sa, naka síí kaia xu hée, naka kaia xu peresiti xu hée, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu ka héeéthée thõò-thõòè sa, naka baa cg'õòè, naka baa nqoana dim cáń ka x'ooan koe ghùè.

<sup>22</sup> Me Petere ba séèa tcg'òó Me, a tshoa-tshoa a dqàè Me a máá: “Cuiskaga a, X'aigaè, ncées gùù sa cuiskaga Tsáá koe kúrúse tite!” témé. <sup>23</sup> Igabam kò Jeso ba kabise a Petere ba bìrì a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè, Tiri tsi qae-kg'ao tsi i, Nqarim di zi gùù zi koe tsi tc'èea tsi tcàà tama ke, igaba tsi khóèan di zi gùù zi koe tcàà tc'èea,” témé.

<sup>24</sup> Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu bìrì a máá: “Ncèè c'èem khóèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóòa xguise naka baa gam dim xgàu hì ba dcèé naka xùri Te.

<sup>25</sup> Dìim wèém ãe gaam dis kg'òè sa qgóóa qari kg'oana bas gha aaguse cgae, igaba dìim wèém ãe ko Tíí domka gaam dis kg'òès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò si khama. <sup>26</sup> Dùús ka ba gha khóè ba kháè kabisea mááè, ncèè wèém nqóó bam kòò hòò, a ba a gaam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khóè ba gaam di kg'òèan téé-q'oo koe dùútsa gùù sa tcg'òó a máá? <sup>27</sup> Xòòm dim x'ààm koe hãnasem gha Khóèm dim Cóá ba Gam di xu moengele xu cgoa hàà khama, a ba a gha wèém khóè ba ãem kúrúá hãa zi tséé zi koe guu a suruta.

<sup>28</sup> Tseegua ner ko bìrì tu u: Ncèè koe téé-tèe ne ka c'èea ne x'ooan xáma hãa tite, Khóèm dim Cóá ba ne bóò, Me Gam di x'aian koe hãase hàà tama cookg'ai koe,” tam méé.

## 17

### *Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kabise a tãá*

*(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)*

<sup>1</sup> 6 cáńan qãá q'oo koem kò Jeso ba Petere ba hée, naka Jakobo ba hée, naka gam ka qõesem Johane ba héeéthée xu séè, a kaian xàbì ba q'ábà qao cgoa xu, xu gaa koe síí cúia hãa. <sup>2</sup> Gaxu cookg'ai koe i kò bóòse-q'ooa ba kabise a tãá, i kg'áía ba cáńs khama ma tcàà, i Gam di qgáían x'ààm khama ma q'úú. <sup>3</sup> Ka tsara kò gaa x'áè kaga Moshe ba hée naka Elija ba héeéthée tsara gaxu ka bóòè, a ko Jesom cgoa kg'ui. <sup>4</sup> Me Petere ba Jeso ba bìrì a máá: “X'aigaè, qãès gùù si i ncèè koe xae hãa sa. Ncèè tc'èe Tsi kòò ne, ra gha nqoana nquu xu ncèè koe tshào, me gha c'èe ba Tsari ii, me c'èe ba Moshem di, me gha c'èe ba Elijam di,” tam méé.

<sup>5</sup> Eëm qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga x'áàkos túú-c'õò sa qàbia tcàà xu. Me kò gaa x'áè kaga kg'ui ba túú-c'õòs q'oo koe tcg'oa a máá: “Ncèè ba Tirim Cóá Me e, ncàma Raa ba, Gaam kar kaisase qãè-tcaoa hãa. Komsana Me,” témé.

<sup>6</sup> Eè xu ko xгаа-xгааse-kg'ao xu ncées gùù sa kóm ka xu kò kg'áía xu cgoa gómankg'ai koe cg'áé, a xu a kaisase q'ae. <sup>7</sup> Igabam kò Jeso ba hàà a qgóó xu a máá: “Tèea xao téé, naka táá q'ádò guu,” témé. <sup>8</sup> Eè xu ko ghùì-kg'ai ka xu kò táá cúí khóè ga hòò, Jesom cúim oose.

<sup>9</sup> Eè xu ko xàbìm koe xõa kam kò Jeso ba x'áè xu a máá: “Táá cúí khóè ga ãe xao bóòà hãa sa bìrì guu, nakam nxãakg'aiga Khóèm dim Cóá ba x'ooan koe síí tée,” témé. <sup>10</sup> Xu xгаа-xгааse-kg'ao xu tèè Me a máá: “Dùús domka xu ko nxãaska x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá, Elija ba méém kg'aia hàà, téméa máá?” témé. <sup>11</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tseeguan kagam gha Elija ba hàà, a hàà wèé zi gùù zi kg'ónò, <sup>12</sup> igabar ko bìrì xao o a ko máá: Elija ba ncíisega hààraa, igabaga ne kò bóòà q'ãa me tama, a kò wèé zi gùù zi tc'èe ne kò ko zi kúrú cgae me. Gaam dàòm cúim kagam ko Khóèm dim Cóá ba hàà tshào q'ooa ne koe xgàràè,” tam méé. <sup>13</sup> Xu nxãaska xгаа-xгааse-kg'ao xu kóma q'ãa, Johanem tcguu-tcguu-kg'aom kam ko kg'ui sa.

### *Jeso ba ko dxãwa tc'èean ka tcãàèam cóá ba kg'òèkagu*

*(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)*

<sup>14</sup> Eè xu ko xg'aes koe hàà, kam kò c'èem khóè ba Jesom koe hàà, a ba a hàà cookg'aia ba koe qom, <sup>15</sup> a máá: “X'aigaè, thõò-xama máá tirim cóá ba, x'óóa qae dis tcìi sam úúa,

a ko kaisase xgàrase, a ko kái-kg'aise c'eean hěé naka tshàan hěéthěé q'oo koe cg'áéa tcãà ke. <sup>16</sup> Ra Tsari xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe óága mea, igaba xu kò kg'òèkagua ba ka tààè,” tam méé.

<sup>17</sup> Me Jeso ba xọa me a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncěe sa, a cg'ãè tc'ěe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa! Nta noose Ra gha qáò-tcaoa máá tu u! Ncěe koe óá me, Tíí koe!” témé. <sup>18</sup> Me Jeso ba dxāwa tc'ěean dqàè, i gam cóám koe tcg'oa, me gam x'aèm koe ga guu a qãè.

<sup>19</sup> Nxãaska xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jeso ba dxùukg'ai koe séèa tcg'òó, a tềè Me a máá: “Dúús domka xae kò tààè, a táá xhàiaigu u?” témé. <sup>20</sup> Me xọa xu a máá: “Cg'áré dtcòmān xao úúa hãa domka a. Tseeguan kar ko bìrí xao o, a ko máá: Dtcòmān xao kò úúa mosetara dis hìis dim tc'ubim khama noo o, ne xao gha ncěem xàbì ba bìrí a máá: ‘Ncěe koe tcg'oa naka ěe síí hãa koe síí,’ témé, nem gha tcg'oa. Cúí gúù ga tàà xaoa hãa tite. <sup>21</sup> [Igaba i ncěeta iian tcg'oa tama, igaba còrèan hěé naka tc'òoan carasean ka hěéthěé cúíga i ko kúrúse],” témé.

*Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui*  
(Mk 9:30-32; Lk 9:43b-45)

<sup>22</sup> Eẽ xu ko Galilea koe hààraa xg'ae kam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Khóèm dim Cóá ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè, <sup>23</sup> ne gha cg'òo Me, Me gha nqoana dim cárn ka x'óóan koe ghùèè,” témé. Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu kaisase tshúù-tcao.

*Tempelem ko tcg'òóa máàè maria ne*

<sup>24</sup> Eẽ xu ko Jeso ba hěé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hěéthěé xu Kaperenaume koe tcãà ka xu kò tempelem di xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Peterem koe hàà a tềè me a máá: “Gaxao dim xгаа-xгаа-kg'ao ba gáé tempelem di marian tcg'òó tama?” témé. <sup>25</sup> Me xọa a máá: “Eè, tcg'òó om ko,” témé.

Eẽm ko Petere nquum q'oo koe tcãà, kam kò Jeso ba tc'ãà a kg'ui cgoa me a máá: “Nta tsi ko ma tc'ěe, Simoneè? Díín koe xu ko nqóóan di xu x'aiga xu marian séè? X'áé-kg'ao ne koea kana c'ěe ne koea?” ta méé. <sup>26</sup> Me Petere xọa a máá: “C'ěe ne koe e,” témé. Me Jeso ba bìrí me a máá: “Nxãaska ne x'áé-kg'ao ne kgoarasea. <sup>27</sup> Gatà i ii igaba méé xae táá ghãa xu guu, ke tshàam koe qđò naka x'àù qgóó cgoa dim dqùì ba síí tcãà, naka tc'ãà dim x'aùm qgóó tsi ko ba séè, naka kg'árna ba kgóà, kaim mari ba tsi gha hòè ke. Séè me naka síí mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu máà me, Tíí hěé naka tsáá hěéthěé tsam di suruta iise,” tam méé.

## 18

*Nqarikg'ai di x'aian koe kaisase kaia ba*  
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

<sup>1</sup> Eẽm x'aèm ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a tềè Me a máá: “Díina nqarikg'ai di x'aian koe kaia?” témé.

<sup>2</sup> Me cg'árém cóá ba Gam koe tciia óá, a hàà xg'aekua xu koe tòó me, <sup>3</sup> a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Kàbise xao kò a cóán khama ii tama, ne xao cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcãà tite. <sup>4</sup> Gaa domkagam gha wèém ěe ko ncěem cóám khama ma cg'aré-cg'arese ba nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ii. <sup>5</sup> Díim wèém ěe ko ncěeta iim cóá ba Tiri cg'òèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíí tc'áróga qãèse hààkagu.

*Chibi kúrúraguku sa*  
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

<sup>6</sup> “Igabaga díim wèém ěe ko ncěe ne cg'áré ne ncěe ko Tíí koe dtcòm ne ka c'ěe ba chibian kúrúragum ka i gha qãè ii, gáí cgoa dis nxōás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me tshàam ka nqãaka xaoa tcãàè, a tòmmè ne. <sup>7</sup> Haò, cg'ãè i gha ii nqđóm koe, gúù zi ncěe ko khòèan

chìbian kúrúkgu zi ka! Eēta ii zi gúu zi méé zi hàà, igabaga haò, cg'ãè i gha ii, khòem ãe zi ko gaa zi gúu zi gam koe guu a hààm ka.

<sup>8</sup> “Ncèè tsarim tshàu ba kana tsarim nqàrèm kò ko chìbi kúrúkgu tsi ne méé tsi q'ãea tcg'òó naka aagu me. Qãèa i gha máá tsi, nqoara hãase kana ts'íkose tsi gha kg'òèan koe tcãà ne, cam tshàu kana cam nqàrèse chõò tama c'eean koe xaoa tcãàèan ka khama.

<sup>9</sup> “A ncèè tsarim tcgáim kò ko chìbian kúrúkgu tsi ne, hobeia tcg'òó naka aagu me. Qãè i gha máá tsia, kàà tcgáise tsi gha kg'òèan koe tcãà sa, cam tcgáí úúase chõò tamas c'ees dxāwam dis koe xaoa tcãàèan ka ke.

*Hoàra hãas ghùus dis sere-sere sa*

*(Lk 15:3-7)*

<sup>10</sup> “Q'ana méé tu hãa naka táá ncèe ne cg'aré ne ka c'èea ne ga cg'ãa-cg'ana iise bóò guu. Bìrí tu ur ko a ko máá: gane di xu moengele xu nqarikg'ai koe hãa xu ko Abom nqarikg'ai koe hàna ba wèè x'aè ka bóò ke. <sup>11</sup> [Khòem dim Cóa ba hààraa, hààm gha hòara ne kgoara ka.]

<sup>12</sup> “Nta tu ko ma tc'èe? Ncèè khòem kò 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xg'aeku koe cúí sa hòà, ne ba cuiskaga ãe zi 99 zi xàbian koe guu naka ãe hòara hãa sa síí qaa tite? <sup>13</sup> A ncèè hòò sim kòo ne, tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Kaisasem gha gaas ães cúís domka qãè-tcao, hòà ta ga hãa zi 99 zi nqáéa hãase. <sup>14</sup> Gatà iim dàòm cúím kam gatu dim Xõòm nqarikg'ai koe hàna ba tc'èe tama, ãe cg'aré ne ka i gha cúía ne ga kaàkaguè sa.

*Tsáá qõem ncèe ko chìbian kúrú máá tsi ba*

<sup>15</sup> “Ncèè tsáá qõem kò chìbian kúrú cgae tsia ne méé tsi síí cgae me, naka dqàè me cam tsao ii koe, a ncèè komsana tsim kò ko ne tsi ncãa tsáá qõe ba gaicara hòò mááse.

<sup>16</sup> Igabam kò komsana tsi tama ne méé tsi cúí kana cam khòèan cgoa síí cgae me. *Ncèes gúu sa tsi kò kúrú ne tsi ko Nqarim di zi Tcgãya zi ko nxàe sa kúrú ncèe ko máá: 'Cám kana nqoana khòèan kò c'èes gúu sa nxàea tseegukagu ne i gha wèè khòèan ga tseeguan bóòà hãa,' témé sa.* <sup>17</sup> A ncèè komsana ne tamam kò hãa ne méé tsi kerekes dis xg'aes di ne koe síí naka bìrí ne. A ncèè kerekes di ne nem kò komsana tama ne méé tsi tãám nqõóm dim khòem khama ma qgóó me, kana mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khama ma.

<sup>18</sup> “Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Dùús wèés ãe tu gha nqõómkg'ai koe qáé sa gha nqarikg'ai koe qáéèa hãa. Si gha gatà dùús wèés ãe tu gha nqõómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hãa.

<sup>19</sup> “Gaicara Ra ko [tseeguan] bìrí tu u a ko máá: A ncèè gatu ka cam tsara kò nqõómkg'ai koe c'èes gúús dtcàrà koe dtcòmku ne, ne tsara gha Abom nqarikg'ai koe hànam ka kúrú mááè si. <sup>20</sup> Nda koe ga igaba cam kana nqoana khòèan kòo tirim cg'òèm cgoa xg'aea hãa, ner gaa koe gane xg'aeku koe hàna,” tam méé.

*Cgómku úú tamam qãàm dis sere-sere sa*

<sup>21</sup> Me nxãaska Petere ba Jesom koe hàà a tèè Me a máá: “X'aigaè, nta noo q'oro ba gha tíí qõe ba chìbian kúrú cgae te, ra chìbia ba qgóóa máá me, 7 q'oroa gáé?” témé. <sup>22</sup> Me Jeso ba xoa me a máá: “Bìrí tsir ko: 7 q'oro ka tamase, igaba 70 zi 7 zi i.

<sup>23</sup> “Gaa domka i nqarikg'ai di x'aian x'aigam cgoa ko nxará xg'aèè, ãe ko gam di ne qãà ne cgoa xg'ae a ntcõò a ãe ne cgóbè cgae mea zi gúu zi nxàe cgoa ne ba. <sup>24</sup> Eëm ko tshoa-tshoa a kò gatà hëé kagam kò khòem 10 cãan marian di kò cgóbè cgae mea ba gam koe óáè. <sup>25</sup> Surutaa ba kam kò ko tààè khamam kò x'aiga ba x'aè sa tcg'òó, gabá hëé naka gam dis khòè sa hëé naka cóáa khara hëé naka wèé gúúan ãem úúa hãa hëéthhëé méé i x'amáguè, nakam suruta kabìè sa. <sup>26</sup> Me qãà ba cookg'aia ba koe qom, a còrè me a máá: 'X'aigaè, qáò-tcaoa máá te, wèé gúúa ner gha suruta kabì ke,' témé. <sup>27</sup> Me ãem qãàm dim x'aiga ba thõò-xama máá me, a kgoara me, a chìbia ba qgóóa máá me.

<sup>28</sup> “Igabaga ãem ko gaam qãà ba tcg'oa, kam kò c'èem qãàm cg'aré mari-coan kò cgóbè cgae mea ba hòò. A ntcàù me, a tshoa-tshoa a chúú-chuu me, a máá: ‘Cgóbè cgae tea tsias



gùu sa suruta kabì, témé. <sup>29</sup> Me gam ka c'èe ba qom̄ a dtcàrà me a máá: 'Qáò-tcaoa máá te, surutar gha kabì tsi ke, témé. <sup>30</sup> Gabagam ko xguì, a ba a qòò a sí kúrú me khòè ba qáé-nquus koe tcààè, a nxāakg'aiga sí suruta kabì me.

<sup>31</sup> "Eè xu ko c'èe xu qāà xu èe kúrúsea sa bóò ka xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a sí gaxu dim x'aiga ba bìrí wèè zi gùu zi èe kúrúsea zi. <sup>32</sup> Me nxāaska x'aiga ba qāà ba tciia tcāà a máá: 'Tsáá qāà tsi cg'èè cau tsi, wèè chìbia tsi èe gar kò qgóóa máá tsia, dtcàrà tea tsi kò hāa domka. <sup>33</sup> Qaase tama i gáé kò hāa, thōò-xama-máákuan tsi ga tsáá ka c'èem koe úú sa, ncēer kò ma thōò-xama máá tsia khamaga ma?' témé. <sup>34</sup> Me xgòàm hāa khama gam ka q'òòse ba sí qáé-nquus koe tcāà me, me kaisase thōò-thōòè, a sí nxāakg'aiga suruta kabì wééan èem kò cgóbèa a.

<sup>35</sup> "Ncēea tirim Xòòm nqarìkg'ai dim gha thēé gatu koe kúrús ga si i, ncèè gatu ka c'èem wèém kò gam ka qòese ba wèè tcáóa ba cgoa qgóóa máá tama ne," tam Jeso ba méé.

## 19

### *Aagukus khòè khara di sa*

*(Mk 10:1-12)*

<sup>1</sup> Èem ko Jeso ba ncēe zi gùu zi kg'uia xg'ara kam kò Galilea koe guu a Jutea koe qòò Jorotane di c'èe xòèan za. <sup>2</sup> Zi kò kaia zi xg'ae zi xùri Me, Me gaa koe ga kúrú ne ne qāè.

<sup>3</sup> Xu c'èe xu Farasai xu hàà cgae Me, qáé Me xu gha qgàian xu kòò qaa khama a máá: "A x'èèan koe ia kgoaraèa, khòèm gha gam dis khòè sa aagu sa c'èes gùús domka?" témé.

<sup>4</sup> Me xoa a máá: "Nxará ta ga xao gáé hāa, tshoa-tshoas koem Kúrú-kg'ao ba khòè ba hēè naka khòè sa hēéthēé kúrú hāa sa?" témé. <sup>5</sup> A ba a máá: "Gaa domkagam gha khòè ba gam ka xòò ba hēè naka xòò sa hēéthēé khara guu a ba a gha gam dis khòès koe tc'àmàse, khara gha cúim cgàa ba ii. <sup>6</sup> Gaa domka khara cuiskaga càmm tite, igabaga khara gha cúim cgàa ba ii. Gaa domka méés táá Nqarim ka xg'ae-xg'aeèa sa khòèm ka q'aa-q'aaè guu.

<sup>7</sup> Xu tèè Me a máá: "Kháé dùús domka ba kò ko Moshe nxāaska x'èèan tcg'òóa máá, khòèm ga gam dis khòè sa q'ara khara hāa dis tcgāya sa máà, a aagu si di i?" témé.

<sup>8</sup> Me xoa xu a máá: "Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba kgoara máá xao o, gaxao di zi khòè zi xao gha aagu sa. Igabaga i kò tshoa-tshoas koe gatà ii tama. <sup>9</sup> Igabar ko bìrí xao o a ko máá: Dìim wèém èe ko gam dis khòè sa aagu, cg'ará di gùu ka tamase, a ko c'èes khòè sa sèè ba ko cg'aràn kúrú," ta méé.

<sup>10</sup> Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: "A ncèè séèkus kò ncēeta ii ne i qāè e khòè khara gha táá séèku sa," témé.

<sup>11</sup> Me xoa xu a máá: "Wèè khòèan ga cuiskaga ncēe kg'uian kóma q'āa tite, igaba èe máàè ea ne cúí ne ne e. <sup>12</sup> Khòè xua hàna khama, cóán ábà tite xu: c'èe xua gatà ma ábàèa, xu c'èe xu khòèan ka gatà ma kúrúèa, xu c'èe xu gaxu ka kúrúse ana, nqarìkg'ai di x'aian domka. Eè ga kóma q'āa ba méém kóma q'āa," témé.

### *Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'kg'ai*

*(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)*

<sup>13</sup> Nxāaska ne kò cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòò cgae, a còrèa máá a ka. Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu khòè ne dqàè.

<sup>14</sup> Igabam kò Jeso ba máá: "Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu! Nqarìkg'ai di x'aia nea gatà ii ne di i ke," témé. <sup>15</sup> A ba a tshàua ba gane koe tòò, a gaa koe guus ka tcg'oa a qòò.

### *Qáí-kg'aom qguàa ba*

*(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)*

<sup>16</sup> Kam kò gaa x'aè kaga c'èem khòè ba Jesom koe hàà a ba a tèè Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dùútsa gùús qāè sa ra gha kúrú a nxāasega chòò tamas kg'òè sa hòò?" témé.

<sup>17</sup> Me bìrí me a máá: "Dùútsa tsi ko qāèan ka tèè Tea máá? Cúim khòèm cúim ga ba qāè Me

e. Igaba tsi kò kg'òèan koe tcãa kg'oana ne mée tsi x'áè-kg'áman qg'óoa qari," tème. <sup>18</sup> Me tõe Me a máá: "Ndaka nea?" tème. Me Jeso ba xoa a máá: "Táá mée tsi cg'òo guu, táá mée tsi cg'ára kúru guu, táá mée tsi ts'ãa guu, táá mée tsi tshúu-ntcõan nxæe guu. <sup>19</sup> Saò ba hëe naka saò sa hëéthëe mée tsi tcom. Tsáa ka c'ëe ba ncàm, ëe tsi ma ncàmsea khamaga ma," tème. <sup>20</sup> Me gam qári-kg'ao ba máá: "Wèe x'áè-kg'áman ncëe gar qg'óoa qaria, dùu sa ra qanega tcàoa hãa?" tème. <sup>21</sup> Me Jeso ba xoa me a máá: "Ncëe wèe za ga tsi kò tchàno kg'oana ne qòo naka tsia sí wèe zi gúu zi ëe tsi úua hãa zi x'ámágu naka tsia ëe dxàua ne khòe ne máá, nxãaska tsi gha nqarikg'ai koe qguàn úua. Naka nxãaska hàà xùri Te," tam mée. <sup>22</sup> Eëm ko gaam qári-kg'ao ba ncëe sa kóm kam kò tshúu-tcaoase qòo, kái zi gúu zim kò úua hãa khama.

<sup>23</sup> Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "Tseegua ner ko bìrí xao o: Qguàm khòem gha nqarikg'ai di x'aian koe tcãa sa kaisase qari si i. <sup>24</sup> A ra a ko gaia máá: Kamelean gha dqàam di kòm-coan koe nqurì sa thamka si i, qguàm khòem gha Nqarim di x'aian koe tcãas ka," tème.

<sup>25</sup> Eë xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu ncëe sa kóm ka xu kò kaisase are a xu a tõe a máá: "Kháe ba gha nxãaska díí ba kgoaraè?" tème. <sup>26</sup> Me Jeso ba bóò xu a máá: "Khòea ne ko tààe, igabam Nqari ba tààe tama, wèe gúua ne Nqarim koe subu u khama," tème.

<sup>27</sup> Me Petere nxãaska xoa Me a máá: "Bóò! Sixaea wèe gúuan ga guua, a ko xùri Tsi. Dùu sa gha kabisea máá xae e?" tème.

<sup>28</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Tseegukar ko bìrí xao o: kabam nqòóm koe, ncëe Khòem dim Cóm ko x'aian dis ntcõó-q'ooos x'áàn dis koe hàà ntcõó, ne xao gha gaxao ëe ko xùri Tea hãa xao thëe x'aian di zi ntcõó-q'oo zi 12 zi koe sí ntcõó, a xao a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra. <sup>29</sup> Igaba díim wèem ëe Tiri cg'òèan domka x'áea ba guua ba, kana qõese ga xu, kana qõese ga zi, kana xòom ga ba, kana xòos ga sa, kana cóán ga, kana xhàrà ga, nxãa ba gha 100 q'oro ncëe zi gúu zi máàe, a ba a gha chòò tamas kg'òe sa q'òo. <sup>30</sup> Igabaga ne gha kái ne ëe tc'ãa di ne kháóka di ne ii, ne gha ëe kháóka di ne tc'ãa di ne ii," tam mée.

## 20

### *Kg'om xhàrà di tséé-kg'aoan di surutaa ne*

<sup>1</sup> Nqarikg'ai di x'aia nea xhàrà ba q'òoam khòem khama ii khama, ncëe ko ntcùukg'ai cgoa tcg'oa a qòo, a sí khòe xu gam dim kg'om xhàrà koe gha tséé xu qaa ba. <sup>2</sup> A ba a dtcòmku cgoa xu, cáman di maria nem gha ko suruta xu sa, a ba a gam dim kg'om xhàrà koe tséea tcãa xu. <sup>3</sup> A ba a 9 di x'aè ka tcg'oa, a qòo a sí c'ëe xu bóò xu x'ámágu dis qgáls koe téé-tëe, cúí gúu ga kúru tamase. <sup>4</sup> Me bìrí xu a máá: "Gaxao igaba mée xao thëe tirim kg'om xhàrà koe sí tséé. Eë tchàno ii sar gha suruta xao o ke," tème. <sup>5</sup> Xu qòo. Me gaicara koaba ka hëe naka dqòa tcg'ai ka hëéthëe tcg'oa a qòo, a sí gatà iis gúus ga sa kúru. <sup>6</sup> Me dqòa ka tcg'oa a qòo, a gaicara c'ëe xu bóò xu tõe. Me tõe xu a máá: "Dúús domka xaoa koabam wèe ba gúu kúru tamase ncëe koe téé-tëe?" tème. <sup>7</sup> Xu xoa me a máá: "Cúí khòe ga tséean máà xae e tama domka a," tème. Me máá: "Gaxao igaba mée xao tirim kg'om xhàrà koe sí tséé," tème.

<sup>8</sup> Cáms ko tcãa kam kò kg'om xhàrà ka q'òose ba tc'ãa-cookg'aim gaxu di ba bìrí a máá: "Tséé-kg'ao xu tcii naka suruta xu. Kháóka hààraa xu cgoa tshoa-tshoa naka tc'ãa di xu koe sí chòo," tème. <sup>9</sup> Xu tséé-kg'ao xu ëe kò dqòa ka tséean tshoa-tshoa xu hàà a xu a wèea xu cáim dim mari ba gàbakaguè. <sup>10</sup> Igaba ëe kò tséean tc'ãa a tshoa-tshoa xu ko hàà surutaa ka xu kò tc'ëea máá, kaisa maria ne xu gha surutaè, ta tc'ëea. Igaba xu kò gaxu igaba wèea xu ga cáim dim mari ba gàbakaguè. <sup>11</sup> Eë xu ko gàbakaguè e ka xu kò tshoa-tshoa a xhàrà ka q'òosem cgoa méeúku, <sup>12</sup> a máá: "Khòe xu ncëe kò kháóka tshoa-tshoa xua cúim aoara ba tséea, igaba tsi kúru xua xu sixae khama noo, ncëe tséean di qómán hëe naka cáms ka dàoku sa hëéthëe xàma hãa xae," ta xu mée. <sup>13</sup> Me xhàrà ka q'òose ba gaxu ka c'ëe ba

xoạ a máá: “Khòe tseè, kàa tsi tama ra hãa, ka tsam gáe ncãa dtcòmku tama cáman dim marim ka? <sup>14</sup> Sèe tsari maria ne naka qõò. Kháóka tséean tshoa-tshoa hãam tséé-kg'ao bar tsáá khama ma suruta kg'oana ke. <sup>15</sup> Kgoarasea tama ra gáe hãa, tc'eer kos guù sar gha tiri marian cgoa kúrú sa? Kana ba ko tsarim tcgái ba tiri qãe tcáóan domka nxãe te?” ta méé.

<sup>16</sup> Ncëem dàòm ka ne gha tc'ãa di ne kháóka di ne ii, ne gha kháóka di ne tc'ãa di ne ii.

*Jeso ba ko gaia Gam di x'ooan ka kg'ui*  
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

<sup>17</sup> Eëm kò Jeso ba Jerusalema koe qõò kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 12 xu cúia sèea tcg'òó, a dàò q'oo koe bìrí xu a máá: <sup>18</sup> “Bòò, Jerusalema koe xae ko qõò, Me gha Khòem dim Cóá ba kaia xu peresiti xu hëé naka x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé tshàu q'oo koe tcãàe. Xu gha x'óós koe chibi-chibi Me. <sup>19</sup> A xu a gha tãá zi qhàò zi di xu khòe xu tshàu q'oo koe tcãà Me, nxãasega xu gha ncoi Me, a qoa Me, a xgàu Me ka. Igabam gha nqoana dim cáman ka x'ooan koe ghùiè.

*Xòòs dis dtcàrà sa*  
(Mk 10:35-45)

<sup>20</sup> Si kò nxãaska Sebetem di tsara cóá tsara ka xõò sa gas di tsara cóá tsara cgoa Gam koe hàà, a sa a qom, a c'ees guù sa dtcàrà Me. <sup>21</sup> Me Jeso ba gas ka máá: “Dùú sa si ko dtcàrà?” témé. Si xoạ Me a máá: “Nxàe, tiri tsara cóá tsara gha Tsari x'aian koe Tsáá qàe koe ntcõó sa, me c'èe ba kg'áo xòèa Tsi koe ntcõó, me c'èe ba dxàe xòèa Tsi koe ntcõó,” tas méé. <sup>22</sup> Me Jeso ba xoạ a máá: “Dùú sa tu ko dtcàrà sa tu q'ãa tama. A Tiris kubis kg'áàr kos koe tsao ga kg'áà?” ta méé. Tsara máá: “Kg'áà tsam ga,” témé. <sup>23</sup> Me bìrí tsara a máá: “Kubis Tiris koe tsao gha kg'áà. Igaba ncëe kg'áo xòèa Te koe hëé naka dxàe xòèa Te koe hëéthëé ntcõóan ka, nxãa nea Tíi ka kúrúe tama, igaba i gane èe Abom ka kg'ónò mááe ea ne di i,” ta méé.

<sup>24</sup> Eë xu ko 10 xu ncëe sa kóm ka xu kò èe tsara khòe qõeku tsara kaisase xgòà cgae.

<sup>25</sup> Igabam Jeso ba Gam koe tciaa óá xu a máá: “Q'ana xao hãa, tãá zi qhàò zi di xu x'aiga xu ko gane koe gaxu di qarian x'ái sa, xu ko gane di xu kaia xu gane koe gaxu di qarian tséékagu. <sup>26</sup> Táá méé i gaxao koe gatà ii guu. Igaba dìim wèém èe gha ko gaxao koe kai kg'oana ba, méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii. <sup>27</sup> Naka méém wèém èe gaxao xg'aeku koe tc'ãa kg'oana ba gaxao dim qãa ba ii, <sup>28</sup> ncëem ma Khòem dim Cóá ba ma hàà khòe ne ka tséea máàe tama khama. Igabam hààraa, hààm gha khòe ne tséea máá ka, a gha hàà kg'òèa ba máà, kái ne khòe nem gha suruta máá, ne kgoaraè ka.

*Jeso ba ko kàa tcgái tsara khòe tsara bóòkagu*  
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

<sup>29</sup> Eë xu ko Jeso ba hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hëéthëé Jeriko koe tcg'oa kas kò kias xg'ae sa xùri Me. <sup>30</sup> Ka tsara kò gaa x'aè kaga cáman khòe tsara kàa tcgái tsara dàòm dxùukg'ai koe ntcõe. Eë tsara ko kóm Jesom ko nqáe sa ka tsara kò q'au a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá tsam m!” témé. <sup>31</sup> Igabas kò xg'ae sa dqàe tsara a, a máá, nqoo méé tsara, témé, tsara kaisase q'au a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka cóáse Tseè, thõò-xama máá tsam m!” témé.

<sup>32</sup> Me kò Jeso ba téé a tcii tsara a, a ba a máá: “Dùú sar gha kúrúa máá tsao o sa tsao ko tc'èe?” ta ma tèè. <sup>33</sup> Tsara bìrí Me a máá: “X'aigaè, tcgáia tsam méé i xgobekg'amse sa tsam ko tc'èe,” témé. <sup>34</sup> Me Jeso ba thõò-xama máá tsara am ko khama tcgáia tsara qgóó, tsara kúúga bóò, a xùri Me.

**Jeso ba Jerusalema koe (21:1–25:46)**

## 21

*Jeso ba ko ciian cgoa Jerusalema koe qãèse hààkaguè*  
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

<sup>1</sup> Eë ne ko Jerusalema koe cúù, a ko Betefage koe hàà, Olife dim xàbìm koe, kam kò Jeso ba càìm xgaa-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó, <sup>2</sup> a birí tsara a, a máá: “Qòò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe, gaa koe tsao gha donghi sa hòò, si qáése tēe, donghi-coam cgoa. Kgoara naka Tíí koe óá si. <sup>3</sup> A ncēe c'ēm khòèm kò c'ēe gúù birí tsao o, ne méé tsao birí me naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa khara a,’ témé, nxãaskam gha kúúga guu khara a,” témé.

<sup>4</sup> Ncēes gúù sa kò kúrúse, porofitim ka kò kg'uièa hãas kg'uis gha nxãasega tseegukaguè ka, ncēe kò máá:

<sup>5</sup> “Cóás Sione di sa birí naka máá:  
‘Bóò, sarim X'aiga ba ko cg'aré-cg'aresease hàà cgae si,  
a ba a donghi sa qábìa hãa, donghi-coam cgoa hàna sa,  
donghis dim cóá ba,’ ” ta méèè sa.

<sup>6</sup> Tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara qòò, a síí Jesom ko ma x'áè tsara a khama ma kúrú, <sup>7</sup> a síí donghi sa óá, donghi-coam cgoa, a tsara a gatsara di qgáían gam koe tcee, Me gaa koe ntcóó. <sup>8</sup> Si káís xg'ae sa dàòm q'oo koe gane di qgáían khàrà, ne c'ēe ne hìian di nxãan xg'ao a ne a dàòm q'oo koe khàrà. <sup>9</sup> Si kò xg'aes ēe kò cookg'aia ba koe hēé naka kháóa ba koe hēéthēé hãa sa q'au a máá:

“Hosana, Dafitem ka tsgõose-coa ba!

Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,

Gaam ēe ko X'aigam Nqarim di cg'òèan cgoa hàà ba!

Hosana, ēe kaisase tc'amaka hàna ba!”

témé.

<sup>10</sup> Eëm ko Jeso ba Jerusalema koe tcãà kam kò wèém x'áé-dxoo ba nqàrè ka téé a máá: “Ncēe ba dìí baa?” témé. <sup>11</sup> Zi xg'ae zi xòa a máá: “Ncēe ba Jeso Me e, porofitim Galilea dim xg'aekum Nasareta dim koe guua hãa ba,” témé.

*Jeso ba ko tempelem koe tcãà*  
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

<sup>12</sup> Me Jeso ba tempelem koe tcãà, a ba a wèé ne ēe kòo tempelem q'oo koe x'ámá, a ko x'ámágu ne xhàiaгу, a ba a kò khòè ne ncēe tãá nqòó di marian ko séè a gaan téé-q'oo koe tempelem di marian khòè ne máà ne di tafolean xùbu, naka gane ēe ko tcíbían x'ámágu ne di ntcóó-q'ooan hēéthēé e, <sup>13</sup> a ba a birí ne a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba méém còrèan dim nquu ba ta ma tcièè, igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne dim nquu ba kúrú mea,” témé.

<sup>14</sup> Ne káà tcgáí ne hēé naka nqàra ne hēéthēé tempelem koe hàà cgae Me, Me kúrú ne ne qãè. <sup>15</sup> Igaba ēe xu ko kaia xu peresiti xu hēé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé ko are-aresa zi gúù zi kúrúm ko zi bóò, i ko cóán tempelem koe q'au a ko máá: “Hosana, Dafitem ka tsgõose-coam koe,” témé ka xu kò xgòà, <sup>16</sup> a xu a Gam ka máá: “A kóm Tsi ko ncēe cóán ko méés gúù sa?” témé. Me Jeso ba xòa a máá: “Eè, qanega xao gáé nxará naka kóm ta ga hãa Nqarim di zi Tcgãya zi koe góásea sa, ncēe ko máá:

‘Cóán hēé naka comko cóá-coan hēéthēé

di kg'áñan koer dqòmàn kg'ónò máásea hãa,

ta méé sa?” témé.

<sup>17</sup> A ba a guu xu a x'áé-dxoom ka tchàa koe tcg'oa a Betania koe síí, a gaa koe síí x'óm.

*Jeso ba ko faia dis hì sa cgúí*  
(Mk 11:12-14, 20-24)

<sup>18</sup> Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, ēem ko x'áé-dxoom koe kabise kam kò xàbàa hãa. <sup>19</sup> Faia dis hì sam ko dàòm qàè koe bóò kam kò síí cgae si, a síí cúí gúù ga táá hòò cgae si, igaba tòaran



cúí ga a. Kam kò gaas ka máá: “Chõò tamase méé i cúí tc'õo ga sáá koe gaia táá tcg'oa guu!” témé. Si kò faia dis hìi sa gaa x'aè kaga nqai.

<sup>20</sup> Eẽ xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu bóò si ka xu kò are, a máá: “Nta sa ko ma faia dis hìi sa kúúga nqai?” ta ma tēè.

<sup>21</sup> Me Jeso ba xoa xu a máá: “Tseegukagar ko bìrí xao o: Dtcòmàn xao kò úúa hãa, a káise tc'ēe-tc'ēese tama, ne xao cuiskaga faia dis hìis koe kúrúseas gúús cúí sa kúrúa hãa tite, igaba ēe xao kòò ncēem xàbì ba bìrí a máá: ‘Séèa ghùèè naka síí tshàam q'oo koe ncemea tcààè’ témé, ne i gha gatà ii. <sup>22</sup> A ncēè dtcòmàn xao kò úúa hãa ne xao gha dùús wèés ēe xao ko còrèan cgoa dtcàrà sa hòò,” témé.

*Jesom di qarian ka tēè sa  
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)*

<sup>23</sup> Jesom ko tempelem koe tcàà ka xu kò kaia xu peresiti xu hēé naka khòè ne di xu kaia xu hēéthēè hàà cgae Me, ēem hãa a ko xгаа-xгаа ka, a xu a máá: “Dùútsa qarís cgoa Tsi ko ncēe zi gúù zi kúrú, i gataga dīn ncēe qarian máá Tsia hãa ncēe gúù zi kúrú di i?” témé.

<sup>24</sup> Me Jeso ba xoa xu a máá: “Tíí igabar gha cúís gúù sa tēè xao o thēé, a ncēè xoa ba xao kò màà Te, ner gha Tíí igaba bìrí xao o dùútsa qarís cgoar ko ncēe zi gúù zi kúrú sa.

<sup>25</sup> Tcguù-tcguukuan Johanem dia kò ndaa guua, nqaríkg'ai koea kana khòèan koea?” témé.

Xu xóé a tēèku a máá: “ ‘Nqaríkg'ai koe e,’ ta xae kò ko méé nem gha tēè xae e a máá: ‘Dùús domka xaoa kò kháé nxãaska gam koe dtcòm tama?’ témé. <sup>26</sup> Igaba ncēè: ‘Khòèan koe e,’ ta xae kò ko méé ne xae ko khòèan bèe. Wèé ne khòè ne ko Johane ba porofitim iise bóò khama,” ta xu méé. <sup>27</sup> Xu Jeso ba xoa a máá: “C'úúa xae hãa,” témé.

Me bìrí xu a máá: “Nxãaskar Tíí igaba cuiskaga bìrí xaoa hãa tite dùútsa qarís cgoar ko ncēe zi gúù zi kúrú sa,” témé.

*Cóá tsara dis sere-sere sa*

<sup>28</sup> “Nta xao ko ma tc'ēe? C'ēem khòè ba kò cam cóá tsara úúa. A ba kò tc'ãà dim cóám koe síí, a bìrí me a máá: ‘Tiri cóáè, qõò naka síí ncēe cam ka kg'om xháràm koe tséé,’ témé.

<sup>29</sup> Me xoa me a máá: ‘Cuiskaga a,’ témé, igabam kò kháóka tc'ēea kabi, a ba a qõò.

<sup>30</sup> “Me khòè ba cam dim cóám koe síí, a gataga gam ka méé, me xoa a máá: ‘Qõòr gha àboè,’ témé, igabam táá qõò. <sup>31</sup> Gatsara ka ndaka ba kòò xõòm ko tc'ēe sa kúrú?” tam Jeso ba ma tēè. Xu máá: “Tc'ãà di me e,” témé.

Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o: Mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka cg'árà-kg'ao zi hēéthēèa gha Nqarim di x'aian koe gaxao ka tc'ãà a tcàà. <sup>32</sup> Johane ba kò gaxao koe tchànóm dàòm cgoa hàà, xao kò táá gam koe dtcòm, igaba i kò mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka cg'árà-kg'ao zi hēéthēè gam koe dtcòm. Gataga xao kò ncēs gúù sa bóò, igaba xao kò táá kháóka tc'ēea kabi a gam koe dtcòm,” témé.

*Chõó-kg'oman di xu xhárà-kg'ao xu dis sere-sere sa  
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

<sup>33</sup> A ba a máá: “C'ēes sere-sere sa kóm. C'ēem x'ãè-kg'ao ba kò hàna, ncēe kò kg'om xhárà ba xháràa ba, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrúa nxama-nxama, a ba a gõèan ko kúrúèm qgài ba hēé naka qáòm nquu ba hēéthēè gaa koe tshào, a ba a xhárà-kg'ao xu cgóbè me, a c'ēem nqõóm koe qõò.

<sup>34</sup> “Eēm ko tc'õoan ko kúrúsem x'aè ba cúù kam kò gam di qãàn tsééa úú, xhárà-kg'ao xu koe, síí xu gha gam di tc'õoan sèè ka. <sup>35</sup> Xu kò xhárà-kg'ao xu gam di qãàn sèè, a c'ēe ba xg'ám, a c'ēe ba cg'õo, a xu a c'ēe ba nxõán cgoa xgàrùbe.

<sup>36</sup> “Gaicaram kò c'ēe qãàn tsééa úú, kg'aiakan nqáéa hãa a, xu síí gataga hēé e.

<sup>37</sup> “Kháókam kò gam dim cóá ba tsééa úú cgae xu, a máá: ‘Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóóse,’ témé. <sup>38</sup> Igaba ēe xu ko xhárà-kg'ao xu cóá ba bóò ka xu kò bìríku a máá: ‘Ncēe ba gúù zi ka q'òòsem ga me e, ncēe gha ko hàà xhárà ba q'õò ba, ke hàà naka xae cg'õo me



naka gam di x'aian sée,' témé. <sup>39</sup> Xu kò sée, a kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òó me, a cg'òó me.

<sup>40</sup> “Kháé nxãaska, ãem kòo kg'om xhàrà ka q'òòse ba hàà, ne ba gha ãe xu xhàrà-kg'ao xu xhàrà di xu dùú sa kúrú?” tam ma Jeso ba tõe. <sup>41</sup> Xu bìrí Me a máá: “Eã xu cg'ãe kúrú-kg'ao xum gha cg'ãem dàòm cgoa kaàkagu, a ba a gha c'ãe xu xhàrà-kg'ao xu kg'om xhàrà ba máà, xu qg'óó máá me, ncãe gha gam di xòèan tc'òoan di máà me xu, tc'áróan ko kúrúse x'aèan kòo hàà ne xu,” témé.

<sup>42</sup> Me Jeso ba gaxu ka máá: “Qanega xao gáé *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe nxará tama, ncãe ko máá:

'Nxõás ãe tshàò-kg'ao xu ka bóòà xguìèa hãa sa,

kaisase cgáés nxõá sa kúrúa hãa.

Ncãea X'aigam *Nqarim* ma kúrúa hãa a,

si ncãe sa tcgáí-q'ooa ta koe t'òè si i,'

témé zi?

<sup>43</sup> “Gaa domkar ko bìrí xao o, a ko máá: X'aian *Nqarim* dia gha gaxao koe sèèa tcg'òòè, a ia a gha qhàòs ãe ko qãè tc'áróan kúrú sa máàè. <sup>44</sup> [Gaam ãe ko ncães nxõás koe cg'áé ba gha khoana tòòm-tomse, igaba ães kòo c'ãe khóèan koe cg'áé nes gha tòòm-tom m,” témé.]

<sup>45</sup> Eã xu ko kaia xu peresiti xu hãé naka Farasai xu hãéthéé Gaam di zi sere-sere zi kóm ka xu kò q'ana hãa gaxu kam ko kg'ui sa. <sup>46</sup> Qáé Me kg'oana xu kò hãa, igaba xu kòo khòè ne dis xg'ae sa bèè, porofitim iise ne kòo sée Me khama.

## 22

### *Séèkuan dis kòès dis sere-sere sa*

*(Lk 14:15-24)*

<sup>1</sup> Me Jeso ba gaicara gane cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui, a máá: <sup>2</sup> “*Nqarikg'ai* di x'aia nea x'aigam ncãe ko gam dim cóá ba séèkuan dis kòè sa kúrúa máám cgoa nxará xg'aeèa hãa.

<sup>3</sup> Me nxãaska gam di qãàn tsééa úú ãe ko séèkuan dis kòès koe tciìèa hãa ne koe, sí ne gha bìrí ne ne hàà ka. Igaba ne kò hààn xguì.

<sup>4</sup> “Me gaicara c'ãe qãàn tsééa úú a máá: ‘Bìrí ãe kò tciìèa hãa ne naka máá: ‘Bòò, kg'ónòar xg'ara hãa tc'òoan kòès di i, tiri xu ghòè xu hãé naka tiri ghòè-coan tsáúa hãa hãéthééa cg'òòèa hãa, i wèè gúúan kg'ónòa xg'araèa hãa, ke séèkuan dis kòès koe hàà,’” témé. <sup>5</sup> Igaba ne kò tc'irì-tc'irise, a ne a qõò, Me c'ãe ba gam dim xhàrà koe qõò, me c'ãe ba gam di tsééan koe qõò. <sup>6</sup> Ne c'ãe ne wèèa ne ga gam di qãàn qg'óó, a xgàra a, a ne a cg'òo o. <sup>7</sup> Me x'aiga ba xg'òà, a ba a gam di ncõo-kg'aoan tsééa úú, a ãe ne cg'òo-kg'ao ne cg'òo, a gane di x'áé-dxooan dàò.

<sup>8</sup> “A ba a nxãaska gam di qãàn bìrí a máá: ‘Séèkuan dis kòè sa kg'ónòa xg'araèa hãa, igaba ãer kò tciia hãa nea tciiku sa kg'ano tama. <sup>9</sup> Ke ncãeska x'áé-dxoom xg'aeku di dàòan ko nxãa koe qõò, naka séèkuan dis kòès koe tciia óá khóèan wèè ãe xao gha hòò o,’ témé. <sup>10</sup> I kò ãe qãàn x'áéan xg'aeku di dàòan koe qõò, a i a wèèan ãe xu kòo xg'ae cgoan xg'ae-xg'ae, tshúúan ga hãé naka qãèan ga hãéthéé e, me séèkuan dis kòès dim nquu ba cg'áè-kg'aoan ka cg'òè.

<sup>11</sup> “Igabam ãem ko x'aiga ba tcàà, cg'áè-kg'aoa nem gha bóò ka, kam kò gaa koe séèkuan dis kòès di qgáían hãa tamam khòè ba bóò. <sup>12</sup> A ba a bìrí me a máá: ‘Tíí tcáràè, nta tsi ma ncãe koe tcana, séèkuan dis kòès di qgáían úú tamase?’ témé. Me khòè ba kààn kg'ui.

<sup>13</sup> Kam ko nxãaska x'aiga ba qãà xu bìrí a máá: ‘Qáé me tshàua ba koe hãé naka nqàrèa ba koe hãéthéé e, naka tchàa koe xaoa tcg'òó me, dcùú-qoms q'oo koe, ncãe gaa koe i gha kg'aeen hãé naka gãò xõóan hãéthéé hãa koe,’ témé. <sup>14</sup> Káí nea kò tciìèa, igaba ne kò cg'orò ne nxará tcg'òòèa hãa khama.”

### *Kaesaram koe surutan dis tõe sa*

*(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)*

<sup>15</sup> Xu nxãaska Farasai xu tcg'oa, a sí kàa zi xg'ae-xg'ae, nta xu gha ma kg'uian cgoa qgóó Me sa. <sup>16</sup> A xu a nxãaska gaxu di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu hěe naka Herotem di xu xuri-kg'ao xu hěéthěe Gam koe tsééa úú, xu sí máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa tseegu di Tsi khóè Tsi i sa, a ko Nqarim dim dàò ba xгаа-xгаа sa, a c'ěe khóè cgoa ga tchòà úú tama, khóèan di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama. <sup>17</sup> Ke ncēeska birí xae e, dùú sa tsi ko tc'ěe sa: A tchànoa, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa kana méém táá surutaè saa?” ta xu méé.

<sup>18</sup> Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàas cg'ǎè sa q'ana hãase máá: “Dùús domka xao ko kúrúa bóò Te, gaxao qǎè qgóóse ko igabaga cg'ǎè cau xaoè? <sup>19</sup> X'aigam ko suruta cgoaèm mari ba x'ái Te,” témé. Xu gaam mari ba máà Me. <sup>20</sup> Me Jeso ba x'ái xu me a tēè xu a máá: “Díin dis tcúú sa ncēe sa, naka gatàa díin di cg'ǎè ncēe e?” témé. <sup>21</sup> Xu xǒa a máá: “Kaesaram di si i,” témé. Me nxãaska birí xu a máá: “Eě Kaesaram di ii sa nxãaska Kaesara ba máà, naka ěe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé. <sup>22</sup> Eě xu ko ncēe sa kóm ka xu kò area, khama xu kò guu Me a qǎò.

*X'ooan koe tēean dis tēè sa  
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)*

<sup>23</sup> Gaam cám ěem kaga xu kò Saduke xu hàà, ncēe x'ooan koe tēes hàna sa dtcòm tama xu, a xu a hàà tēè Me, <sup>24</sup> a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, Moshe ba kò máá: ‘Khóèm kò x'óó, cóá úú tamase, ne méém qǎese ba ěes khóès káà kg'ǎò-khoe sa sèè naka káikhoe ba cóán ábà máá,’ témé. <sup>25</sup> Nxãaska xu kò 7 xu khóè qǎeku xu hàna, gatá cgoa kò x'ǎèa xu. Tc'ǎà di ba kò séèa hãa, a ba a cóá úú tamase x'óó, a kò qǎese ba khóè sa qaùa máá. <sup>26</sup> Me kò cám di ba gataga hěé, nqoana di ba hěéthěe e, Me nxãakg'ai ga sí 7 di ba tcǎà. <sup>27</sup> Si wèèa xu qǎá q'oo koe khóès ga sa x'óó. <sup>28</sup> Ka sa gha nxãaska x'ooan koe i kò tēèèm cám ka ndakam di saa, ěe xu 7 xu ka? Wèèa xu kò úú sia hãa ka,” ta xu méé.

<sup>29</sup> Me Jeso ba xǒa xu a máá: “Tsǎa xao hãa, *Nqarim di zi Tcgǎya* zi ko méé sa hěe naka Nqarim di qarian hěéthěe xao c'úùa hãa khama. <sup>30</sup> Eě ne ko khóè ne x'ooan koe tēe ne i gha séèkuan káà ii khama, ne gataga séèkuan kgoara máàè tama, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii. <sup>31</sup> X'ooan koe ghùies ka: A nxára ta ga xao gǎé hãa, Nqarim gatu koe nxàea hãa sa? Ncēem kò máá: <sup>32</sup> ‘Tíi Ra Nqarim Abrahamam di Ra a, a Nqarim Isakam di Ra a, a Nqarim Jakobem di Ra a,’ témé ka. X'óóa ne dim Nqarim tama Me e, igabagam kg'ǎèa hãa ne di Me e,” tam méé.

<sup>33</sup> Eě zi ko xg'ae zi kóm Me, ka zi kò Gam di xгаа-xgaan ka arekaguè.

*Kaiam x'ǎè-kg'ám dis tēè sa  
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)*

<sup>34</sup> Eě xu ko Farasai xu kóm, Saduke xum kò tcēekg'am kg'ám sa, ka xu kò xg'ae. <sup>35</sup> Me gaxu ka c'ěe ba, ncēe x'ǎè q'ǎa-kg'ao kò ii ba, qǎé Mem gha qǎái nem ko qaa khama tēè Me a máá: <sup>36</sup> “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, x'ǎèan q'oo koe ba ndakam x'ǎè-kg'ám ba kaia?” témé.

<sup>37</sup> Me birí me a máá:

“ ‘X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi  
wèè tcáóa tsi cgoa hěé,  
naka wèè kg'ǎèa tsi cgoa hěé  
naka wèè tc'ěea tsi cgoa hěéthěe ncàm.’

<sup>38</sup> “Ncēea tc'ǎà di a kaiam x'ǎè-kg'ám ga me e. <sup>39</sup> Me cám di ba ko gam cgoa qǎòa mááku a ko máá:

‘Tsáá ka c'ěe ba ncàm,  
ěe tsi ma ncàmsea khamaga ma,’  
témé.

<sup>40</sup> “Ncēe tsara x'ǎè-kg'ám tsara koe i wèè x'ǎèan ga hěe naka porofiti xu ka góáèas ga sa hěéthěe qgóó xg'aeèa,” tam méé.

*Krestem diin dim tsgõo-coam ii dis tõe sa  
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)*

<sup>41</sup> Eẽ xu ko Farasai xu xg'aea hãa kam kò Jeso ba tõe xu <sup>42</sup> a máá: “Krestem ka xao ko ntama ma tc'ẽe? Diin dim tsgõo-coa baa?” témé. Xu birí Me a máá: “Dafitem ka tsgõose-coa Me e,” témé. <sup>43</sup> Me birí xu a máá: “Gatà i ko ii ne, ne ba kò kháé nxãaska Dafite ba dùús domka *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka kg'uikaguè a 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me, ncẽem kòo máá:

<sup>44</sup> 'X'aigam *Nqari* ba kò Tirim X'aiga ba birí a máá: 'Kg'áo xòèa Te dim x'òàm koe méé tsi ntcõó, nakar gha nxãakg'aiga síi tsari cg'õo-kg'aoan nqàrè-kg'ama tsi ka nqãaka tòó,' témé ka.

<sup>45</sup> “A ncèè Dafitem kòo 'X'aiga ba' ta ma ma tcii Me ne ba gha nxãaska ntama ma gam dim tsgõo-coa ba ii?” témé. <sup>46</sup> I kò cúí khòè ga táá kgoana a Jeso ba xõa, i kò ãem cáím koe guu a khòè ne bèe a táá gaicara c'ẽe tõe ga tõe Me.

## 23

*Jeso ba ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé dqàè  
(Mk 12:38-40; Lk 11:39-52; 20:45-47)*

<sup>1</sup> Me nxãaska Jeso ba xg'ae zi hẽé naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽéthẽé birí a máá: <sup>2</sup> “X'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽéa Moshem dis téé-q'oos koe hãa. <sup>3</sup> Ke méé tu wèé zi gúú zi ãe xu ko birí tu u zi kúrú naka qgóóa qari zi. Igaba ãe xu ko kúrú zi táá kúrú guu, ãe xu ko xгаа-xгаа sa xu kúrú tama ke. <sup>4</sup> Kaia zi xgãm zi qóm zi xu ko qáé a khòèan nxàra koe tòó, igaba xu gaxu tshàua xu ka ghùì a nxònokagu zia hãa tite. <sup>5</sup> Wèé zi gúú zi kúrú xu ko zi, xu ko khòèan gha bóò zi ka kúrú zi: gaxu di zi tcãà tcúú zi hẽé naka horo q'óm zi hẽéthẽé, còrè di kg'uian góásea hãa zi xu ko tchàa-tchaa, a xu a gaxu di qgáian di x'òàn qádò-qao. <sup>6</sup> Tcomkuan di zi qgái zi xu ncàma hãa, naka dòan xõe koe hẽéthẽé e, a xu a gataga còrè-nquuan koe kaia zi ntcõó-q'oo zi ncàma hãa thẽé, <sup>7</sup> naka x'ámágu di zi qgái zi koe tsgámkaguku sa hẽéthẽé e, naka gataga khòè ne ka 'xгаа-xгаа-kg'aoè' ta ma tciikuan hẽéthẽé e.

<sup>8</sup> “Igaba méé tu táá 'xгаа-xгаа-kg'aoè' ta ma tciiè guu, cúím Khòè ba gatu dim Xгаа-xгаа-kg'ao Me e, tu wèéa tu ga qõekua hãa ke. <sup>9</sup> Naka tua nqõómkg'ai koe táá cúí khòè ga 'àboè' ta ma tcii guu, cúím Khòè ba gatu dim Xòò Me e ke, ncèe nqarikg'ai koe hàna ba. <sup>10</sup> Táá méé tu gataga 'tc'ãà-cookg'aiè' ta ma tciiè guu, cúím Khòè ba gatu dim Tc'ãà-cookg'ai Me e ke, Kreste ba. <sup>11</sup> Gatu xg'aeku koe kaia hãa ba méém gatu dim qãà ba kúrú. <sup>12</sup> Wèém ãe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè, me gha wèém ãe ko cg'aré-cg'arese ba kaikaguè.

<sup>13</sup> “Igaba haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xao hẽé naka Farasai xao hẽéthẽé e, gaxao ncèe qãè khòèan khama ko ma kúrúse xao! Nqarikg'ai di x'aian xao ko khòè ne cookg'ai koe tcèekg'am khama. A gaxao igaba táá tcãà, a xao a gataga ãe tcãà kg'oana ne guu naka ne tcãà tama khama. <sup>14</sup>\*

<sup>15</sup> “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xao hẽé naka Farasai xao hẽéthẽé e, gaxao ncèe qãè khòèan khama ko ma kúrúse xao! Nqõó ba hẽé naka tshàa ba hẽéthẽé xao ko qõòà nxàma-nxàma, khòèm c'ees qhàòs di ba xao gha séèa mááse me hàà gaxao dis xg'aes koe tcãà ka! A ncèè gatàm kò ko hẽé, ne xao ko kúrú mem kg'ano, chõò tamas c'ees dxãawam dis koe síia ne, cáím q'oro nqáé xaoa hãase.

<sup>16</sup> “Haò, cg'ãè i gha ii, gaxao tc'ãà-cookg'ai xao káà tcgái xao ka, ncèe ko máá: 'Khòèm kò tempelem cgoa gaise ne i káà hùì i, igabam kò tempelem di gautan cgoa gaise ne méém

\* **23:14:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncèe xùri ko kg'uian úúa: 14Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xao hẽé naka Farasai xao hẽéthẽé ka, qãè khòèan khama ko ma kúrúse xao! Dxàe-ntcõa zi xao ko nquua zi xhùu cgae, a xao a ko qádò còrèan cgoa x'ái-x'aise. Gaa domka xao gha kaias xgàraku sa hòò.

gaas gaise sa tséékagu, ta ko méé xao. <sup>17</sup> Gaxao káà tc'êe xaoè, a káà tcg'ái xaoè! Dùú sa cg'áe saa? Gautaa, kana tempele baa, ncêe q'ooa ba koem úúa hãa gautan ko kúrú, i Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòè ba? <sup>18</sup> Xao ko gataga máá: 'Khóèm kò altaram cgoa gaise ne, i káà hùì i, igabam kò ko Nqarim ko tcg'òóa mááès abas cgoa gaise ne, ncêe altaram koe hàna sa, ne méém gaas gaise sa tséékagu, témé. <sup>19</sup> Gaxao káà tcg'ái xaoè! Dùú sa cg'áe saa? Nqarim ko tcg'òóa mááès aba saa, kana altara baa, ncêe aba sa ko kúrú si Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòè ba? <sup>20</sup> Gaa domkam, gaam êe ko altaram cgoa gaise ba, gam cgoa hêé naka wèés gúús êe gam tc'amkg'ai koe hãnas cgoa hêéthêé ko gaise. <sup>21</sup> Gatà iim dàòm kam kò êe ko tempelem cgoa gaise ba gaam cgoa hêé, naka Gaam êe q'ooa ba koe x'ãèa hãam *Nqarim* cgoa hêéthêé gaise. <sup>22</sup> Me ko gaam êe ko nqarikg'aian cgoa gaise ba Nqarim dis ntcõó-q'oos cgoa hêé, naka Gaam êe gaas koe ntcõem cgoa hêéthêé gaise.

<sup>23</sup> "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hêéthêé e, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Nqari ba xao ko tc'òoan ko xg'ãò-xg'ãò zi gúú zi† koe cúis tshàu-q'oos dian tcg'òó a máá. Igaba xao kaisase cg'áe zi gúú zi x'áèan di zi xguà hãa khama: ncêe qãèse qgóókuan hêé, thòò-xama-mááku sa hêé naka tcom-tcomsa sa hêéthêé zi. Qaase i ko, ncêe zi gúú zi *cg'áe zi* xao ga kò kúrú hãa sa, igabaga c'êe zi c'urù tamase. <sup>24</sup> Gaxao tc'ãà-cookg'ai xao káà tcg'ái xaoè. Dcène ba xao ko êe xao ko kg'áà gúúan q'oo koe tcg'òó, igaba xao ko kamele sa tòm!

<sup>25</sup> "Haò, cg'ãè i gha ii, gaxao x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xao hêé naka Farasai xao hêéthêé ka, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Kubi sa hêé naka gàba sa hêéthêé ka xao ko qãáa sara xg'aà, igaba sara q'ooa sara koe chìikuan hêé naka cèèan hêéthêé ka cg'oèa hãa. <sup>26</sup> Tsáá káà tcg'ái tsi Farasai tseè! Kg'áíka q'ano-q'ano kubis q'oo naka gàba sa hêéthêé e, naka i gha nxãasega qãáa sara q'ano ii.

<sup>27</sup> "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hêéthêé e, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Xg'aàa a q'úú zi tc'ám zi khama xao ii, ncêe tchãa za tsi kò ko bóò zi ne t'òè ii zi, igaba q'ooa zi koe x'óóa hãa khóèan di c'òán hêé, naka wèé cg'uri qhàòan hêéthêé ka cg'oèa hãa zi. <sup>28</sup> Gataga xao ii a khòè ne koe tchãa za tchàno khóèan di bóòse-q'ooan úúa, igaba xao q'ooa xao koe cg'ãè cauan ka hêé naka cg'urian ka hêéthêé cg'oèa hãa.

<sup>29</sup> "Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hêéthêé e, naka qãè qgóóse ko igaba cg'ãè cau xao hêéthêé e! Porofiti xu di zi tc'ám zi koe xao ko dqòm cgoaè xu gha zi gúú zi tshàoa tòó, a xao a ko êe kò tchàno ii ne di tc'áman t'òè-t'òè. <sup>30</sup> A xao a ko máá: 'Sixae ka tsgõosea xu di x'aèan ka xae kò xg'ao kg'òèa hãa ne, xae ga xg'ao porofiti xu di c'áòan ntcãágua hãa tama,' ta ko méé xao. <sup>31</sup> Ncèeta mééan ka xao ko nxàea tseegukagua mááse, êe xg'ao porofitian cg'òo ne di xao tsgõo-coa xao o sa. <sup>32</sup> Ke méé xao ncèeska gaxao ka tsgõose ga xu di chìbian xg'ara-xg'ara.

<sup>33</sup> "Gaxao cg'ao xaoè! A dcàúan di xao cóá xaoè! Nta xao gha ma chòò tamasa c'ees dxãwam dis koe xgàrakuan bèe? <sup>34</sup> Q'ãa méé xao: porofiti xu hêé, naka tc'èega xu khòè xu hêé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hêéthêér ko tsééa úú sa. Xao gha c'êe-kg'áíka xu cg'òo, a gha c'êe xu xgàu, a gha c'êe xu gaxao di còrè-nquuan koe xg'ám, a xao a gha wèé xu x'áé-dxoo xu koe xgàra. <sup>35</sup> Ncèes gúú sa gha kúrúse, nxãasega xao gha xgàraè ka, káà chìbi ne khòè ne di c'áòan xao góman koe ntcãàgua khama. Ncèes ntcãàgu c'áòku sa kò tchànóm khòèm Abelem koe guu a tshoa-tshoa, a síí Sakariam, Barakiam dim cóám koe tcãà, ncêe xao xg'ao tempele ba hêé naka altara ba hêéthêé xg'aeku koe cg'òoa ba. <sup>36</sup> Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèèan ncèea gha ncèem x'aèm di ne khòè ne koe hàà kúrúse, témé.

*Jeso ba ko Jerusalema ba thòò-xama máá*  
(Lk 13:34-35)

† 23:23: tc'òoan ko xg'ãò-xg'ãò zi gúú zi - Gerika sa ko nqoana hii-coa zi ka kg'ui, Naros koe cg'òè úú tama zi.



<sup>37</sup> “Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè, tsáá ncêe ko porofitian cg'õo tsi, a ko ãe tsáá koe tséèa hãa xu nxõán cgoa cg'õo tsi. Nta noose ra kò tc'èe hãa, tsari khóèa ner gha xg'ae-xg'ae sa, ghòròs ko ma cóáa sa tcgàmàa sa dòm q'oo koe ma xg'ae-xg'ae khama, igaba tu kò tc'èe e tama. <sup>38</sup> Q'ãa méé xao, gaxao dim tempele ba xao gha cg'ãa-cg'anasea hãase guua mááè sa. <sup>39</sup> Bìrí xao or ko, cuiskaga xao gaicara bóò Te tite, a xao a gha nxãakg'aiga máá: ‘Gaam ãe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'õem cgoa hàà ba ts'ee-ts'ee'k'g'aiaè,’ témé,” tam méé.

## 24

*Nqõó ba ko chõò di zi x'ái zi*

*(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)*

<sup>1</sup> Jeso ba kò tempelem koe guu a tcg'oa a ba a qõò, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me, hàà xu gha gaa nquuan tempelem di x'ái Me ka. <sup>2</sup> Me xõa xu a máá: “Wèéan ncêe ga xao ko bóò na? Tseegukar ko bìrí xao o: Cuiskagas ncêe koe cúis nxõás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèéa zi ga gha xòóa qàriè,” témé.

*Cg'ãè zi hëé naka xgàraku zi hëéthëé e*

*(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)*

<sup>3</sup> Eëm Jeso ba Olife dim xàbim koe ntcõóa-ntcõe, ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu cúíaga hàà cgae Me, a máá: “Bìrí xae e, n-cáma i gha ncêe guúan kúrúse sa, i gha gataga Tsari hàà-q'ooan hëé naka nqõóm di chõò-q'ooan hëéthëé dùús ka x'áiè sa?” témé.

<sup>4</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: “Q'ãa xao naka i táá cúí khóè ga hoàkagu xao o guu. <sup>5</sup> Kái ne gha Tirim cg'õem cgoa hàà, a máá: ‘Tíí ra Krete ra a,’ témé, a ne a gha kái ne hoàkagu ke. <sup>6</sup> Tu gha ncõoan hëé naka ncõoan di zi nxàe zi ka hëéthëé kóm, igaba bóò naka tu táá q'aekaguè guu. Gatà ii zi gúù zi méé zi kúrúse ke, igaba i qanega chõò-q'ooan hàà ta ga hãa. <sup>7</sup> *Nqõóm di zi qhàò* zi gha c'èe zi qhàò zi cgoa x'ãaku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ãaku, i xàbàn hãa, i nqõóan di cgùruan kái zi qgài zi koe hãa khama. <sup>8</sup> Wèé zi ncêe zia ábàn di thõòan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

<sup>9</sup> “Ne gha nxãaska xgàrakuan koe tcãà tu u, a cg'õo tu u. Tu gha Tiri cg'õèan domka *nqõóm di zi qhàò* zi wèé zi ka hòrèè. <sup>10</sup> Nxãaska ne gha kái ne gane di dtcòmàn aagu, a gha qáékuan koe tcãaku, a ne a gha gane ka c'èe ne hòrè. <sup>11</sup> I gha tshúù-ntcõan di porofitian kái x'áise, a kái ne khóè ne hoàkagu. <sup>12</sup> Cg'ãèan di càùse-q'ooan domka i gha kái khóèan di ncàm'kuan qgài, <sup>13</sup> igaba gaam ãe ko qarika téé a chõò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè. <sup>14</sup> I gha *Nqarim di x'aian di qãè tchõàn* wèém nqõóm koe xгаа-xгааè, x'áís iise *nqõóm di zi qhàò* zi wèé zi koe, si gha nxãaska chõò-q'oo sa hàà.

*Q'àò-q'aosas gúù sa*

*(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)*

<sup>15</sup> “Eë tu ko q'àò-q'aosas gúù sa bóò, ncêe ko tcom-tcomsam qgài ba kúrú me xãòm khama ii sa, si gaa koe téé-tëe. Porofitim Danielelem kò tcom-tcomsam qgàim koe hãase gaas ka kg'ui sa (èe ko nxará ba méém kóma q'ãa). <sup>16</sup> Ne méé ne nxãaska ãe Jutea koe hàna ne xàbian koe qgóéa síí, <sup>17</sup> nakam ãe nquuan tcobe koe hàna ba táá xõa na síí ãe nquuan q'oo koe hãa sa sée guu, <sup>18</sup> nakam ãe xhàràan koe hàna ba táá kabise naka síí gam di qgáian sée guu. <sup>19</sup> Haò, cg'ãè i gha ii, ãe zi cáim zi ka ãe ncãà zi koe cóán úúa zi khóè zi ka hëé naka ãe gha ko comkagu zi ka hëéthëé e! <sup>20</sup> Còrè naka i gha gatu di qgóéan táá sao di x'aè ka hãa guu kana Sabata dim cáim ka. <sup>21</sup> Nxãaska i gha kaia xgàrakuan hãa ke, ncêe nqõóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncêes noose ga, a i a gaicara hãa tite e. <sup>22</sup> A ncèè ãe xu cáim xu kò xòm-xommè ta ga hãa ne, i cúí khóè ga kgoaraèa hãa tite, igaba xu gha ãe nxará tcg'òòèa hãa ne domka ãe xu cáim xu xòm-xommè.

<sup>23</sup> “A ncèè èem x'aèm kam kò c'èem khóè ba bìrí tu u a ko máá: ‘Bóò, ncêe ga Me e Krete ba,’ kana máá: ‘Eë gam síí hãa,’ témé ne, méé tu táá dtcòm m guu. <sup>24</sup> Tshúù-ntcõan di xu Krete xu hëé naka tshúù-ntcõan di xu porofiti xu hëéthëéa gha x'áise, a kaia zi x'ái zi



hěe naka are-aresa zi gùu zi hěéthěe kúrú ke, ěe nxará tcg'òóea ne xu gha hoàkagu ka, kgoanase i kòo ne. <sup>25</sup> Bòò, x'aèan cookg'ai koer kò bìrì tu ua.

<sup>26</sup> “A ncěe gatu ka ne kòo máá: ‘Bòò, tchàa-xgóóm koem hãa,’ témé ne méé tu táá tcg'oa naka qòò guu. *A ncěe gaicara ne kòo máá:* ‘Bòò, nquum q'oo koem hàna,’ témé ne méé tu táá dtcòm guu. <sup>27</sup> Cám̄s ko tcg'oa xòè koe i ko ma túú-tebean guu a cáms ko tcãà xòè koe ma síí bóòse khama i gha ma Khòem dim Cóám di hàà-q'ooan ii. <sup>28</sup> Eě x'óóa hãam tc'áróm hãa qgài koe i gha kg'æan xg'ae.

*Khòem dim Cóám di hàà-q'ooa ne  
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)*

<sup>29</sup> “Eě xu cáms xu di xgàrakuan qãá q'oo koes gha kúúga cáms sa ntcùú-ntcuuè, Me nxoe ba x'áà tite, i gha tçonòn nqarikg'ai koe guu a tcheè, i gha nqarikg'ai di qarian ntcãa-ntcãè.

<sup>30</sup> “Eem x'aem kas gha Khòem dim Cóám dis x'ái sa nqarikg'ai koe x'áise, zi gha wèé zi qhàò zi nqòómkg'ai di zi kg'ae, a zi a gha Khòem dim Cóá ba bóò, Me nqarikg'ai di túú-c'òòan koe guu a ko hàà, qarian hěe naka kaia x'áàn hěéthěe cgoa. <sup>31</sup> Me gha Gam di xu moengele xu kiam q'aum torompitam dim cgoa tsééa tcg'òó, xu gha Gam nxará tcg'òóa hãa ne wèé xòèan ěe tc'ãán ko guu za xg'ae-xg'ae, nqarikg'ai dim chòò-q'oom c'ěem koe guu a síí c'ěem koe tééan koe.

<sup>32</sup> “Ke tu ncěes gúús faia dis hìis koe kúrúsea hãas koe xgaa-xgaase: ěe i ko gas di nxãàn tshoa-tshoa a ko tsòm, i ko tçara sa tsòm, ne tu q'ana hãa qhóóa ne tcana hãa sa. <sup>33</sup> Gataga ěe tu kòo ncěe zi gùu zi wèé zi bóò ne tu q'ana hãa cúu Me e sa, a nquu-kg'áman koe hãa. <sup>34</sup> Tseegukar ko bìrì tu u a ko máá: Ncěes qhàò sa kaà tite, i gha nxãakg'aiga síí ncěe gúúan wèé ga kúrúse. <sup>35</sup> Nqarikg'aian hěe naka nqòókg'aian hěéthěea gha chòò, igaba i Tiri kg'uiian chòò tite.

*Cúí khòè ga c'úúa hãa cáms ba kana x'aè ba  
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)*

<sup>36</sup> “Igabaga i cúí khòè ga ěem cáms ba kana ěem x'aè ba q'ãa tama, moengele xu nqarikg'ai di xu ga igaba kana Cóám ga igaba, Xòòm cúím ka oose. <sup>37</sup> Nowam di x'aèan ka i kò ii khama i gha Khòem dim Cóám di hàà-q'ooan ii khama. <sup>38</sup> Eě xu cáms xu ka kiam tshàam hàà tama cookg'ai koe ne kòo tc'òó a ko kg'áà, a ko séèku, a ko séèkuan bìrìku, me nxãakg'aiga síí Nowam ko arakam koe tcãàm cáms ba hàà, <sup>39</sup> igaba ne kò *cúí gúú ga c'úúa dùús ko hàà kúrúse sa*, me nxãakg'aiga kiam tshàa ba hàà, a hàà tchùua tcg'òó ne. Gatà i gha Khòem dim Cóám di hàà-q'ooan ii. <sup>40</sup> Càm tsara khòè tsara gha xhàràam koe hãa. C'ěe ba gha séèè, me gha c'ěe ba guuè. <sup>41</sup> Càm sara khòè sara gha hãa a ko hãkg'um koe maberean táó. C'ěe sa gha séèè, si gha c'ěe sa guuè.

<sup>42</sup> “Gaa domka méé tu kòresea hãa, dùútsa cáms kam gha gatu dim X'aigam Nqari ba hàà sa tu c'úúa hãa ke. <sup>43</sup> Igaba méé tu ncěe sa q'ana hãa: Ncěe nquu ba kàoa hãam khòem kò q'ana, dùútsa x'aè kam ko ts'ãà-kg'ao ba ntcùú ka hàà sa, nem ga kò ěem x'aem ka kòrea hãa, a táá kúrú me gam dim nquu ba khòè. <sup>44</sup> Gaa domka méé tu gatu igaba wèé x'aè ka kg'ónòsea. Khòem dim Cóá ba ko ěe tsi q'ãa tamam x'aem ka hàà ke.

*Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba  
(Lk 12:41-48)*

<sup>45</sup> “Kháé dìi ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'ěegam qãà baa? Ncěe gam ka q'òòsem ko nquua ba di qarian máà ba, me qãè x'aè ka gaxu di tc'òoan máà xu ba? <sup>46</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa baa ěem qãà ba, ncěe gam ka q'òòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hěe ba. <sup>47</sup> Tseegukar ko bìrì tu u a ko máá; wèé zi gùu zi ěem úúa hãa zi di qaria nem gha gam koe tòò. <sup>48</sup> Igaba ěem qãàm cg'ãem kò ko tcáóa ba koe bìrìse a ko máá: ‘Tíí

q'òò ba ão me e,' témé, <sup>49</sup> a ba a tshoa-tshoa a qãà ne gam ka c'ëe ne xg'ám, a ko tc'óó a ko kg'áà-kg'aoman cgoa kg'áà, <sup>50</sup> nem gha ãem qãàm ka q'òòse ba tcom tamam hãam cáam ka hàà, c'úuam hãa x'aè ka, <sup>51</sup> a ba a gha hàà xgàra me, a qãè qg'óóse ko igaba cg'ãè cau khóèan cgoa xg'ae-xg'ae me, ncëe gaa koe i gha kg'ae an hëé naka gãò xõóan hëéthëé hãa koe."

## 25

### *10 zi dxàe-coa zi dis sere-sere sa*

<sup>1</sup> "Gaa x'aè ka i gha nqarikg'ai di x'aian 10 zi dxàe-coa zi cgoa nxará xg'aeè. Gazi di lampian zi kò sèè a zi a síi sèèkom khóè ba qãà, xg'ae cgoa me zi gha ka. <sup>2</sup> Gazi ka 5 zia kò káà tc'ëe ii, zi 5 zi tc'ëega ii. <sup>3</sup> Káà tc'ëe zi kò lampia zi sèè, gabà zi ko táá nxúian sèèa mááse. <sup>4</sup> Zi tc'ëega zi lampian sèè a zi a nxúian gában koe sèèa mááse. <sup>5</sup> Me sèè-kg'ao ba táá qháése hàà, ka zi ko wèéa zi ga x'óm, x'óma zi ko cg'áé khama.

<sup>6</sup> "Ntcúú nqáè kam kò q'au ba tcg'oa a máá: 'Bóò, sèè-kg'aom ga me e síi ko hàà ba, ke tcg'oa naka hàà xg'ae cgoa me!' témé. <sup>7</sup> Ka zi ko wèé zi dxàe-coa zi tée a lampia zi kg'ónò. <sup>8</sup> Zi káà tc'ëe zi tc'ëega zi bìrí a máá: 'Au se e nxúia ne gasao di nxúian koe, gase di lampia nea ko ts'irì ke,' témé. <sup>9</sup> Zi tc'ëega zi xò a máá: 'Cuiskaga i wèéa se ga tc'ãò tite. Ke qòò sao ãe ko x'ámágu u ne koe naka saoa síi x'ámá mááse e,' témé. <sup>10</sup> Igaba ãe zi dàò q'oo koe hãa, síi zi gha gaa nxúian x'ámá, kam kò sèè-kg'ao ba hàà. Zi dxàe-coa zi ãe ko kg'ónòsea zi kòès sèèkuan dis koe gam cgoa tcãà, me nquu-kg'ám ba tcëekg'ammè.

<sup>11</sup> "Gam x'aè-coam qãà q'oo koe zi gha c'ëe zi dxàe-coa zi gataga hàà, a hàà máá: 'X'aigaè, x'aigaè, xgobekg'ama máá se e,' témé. <sup>12</sup> Igabam kò xò a máá: 'Tseegua ner ko bìrí sao o: C'úu saoa ra hãa,' témé.

<sup>13</sup> "Gaa domka méé tu kòrese, cáam ba hëé naka x'aè ba hëéthëé tu c'úua hãa ke," tam Jeso ba méé.

### *Nqoana qãà xu dis sere-sere sa* (Lk 19:11-27)

<sup>14</sup> "Gaicara i gha nqarikg'ai di x'aian c'ëem nqóóm koe xóé a ko qòòm khóèm khama ii, gam di xu qãà xu ko tcii a ba a gam di zi gúù zi gaxu tshàu q'oo koe tcãà ba. <sup>15</sup> A cúí ba 5 xu cãa xu marian di xu máà, a c'ëe ba cáam cãan máà, a c'ëe ba cúím cãa ba máà. Wèém khóè bam kò gam di qarian di tc'ãò-tc'ãoan cgoa máà. A ba a tshoa-tshoa a dàò ba koe qòò. <sup>16</sup> Me 5 xu cãa xu marian di xu máàèam khóè ba kúúga qòò a ba a síi tséékagu u, a gaicara c'ëe xu cãa xu 5 xu kúú. <sup>17</sup> Me gataga ãe kò cáam cãa tsara máàèa ba c'ëe tsara kúú. <sup>18</sup> Igabam kò cúím cãam mari di ba máàèa ba qòò a síi gómankg'ai koe hãé ba tshào, a gam ka q'òòsem dim cãa ba kãé.

<sup>19</sup> "Qáòm x'aèm qãà q'oo koem kò ãe xu qãà xu ka q'òòse ba kabise a hàà cgae xu, a gaa marian xu ma tséékagua sa hàà nxàe cgoa xu. <sup>20</sup> Me khóèm ãe kò 5 xu cãa xu máàèa ba cúú-cuuse a 5 xu cãa xu c'ëe xu úú, a ba a máá: 'Tíi q'òòè, 5 xu cãa xu tsi kò máà tea hãa. Bóò, 5 xu cãa xu c'ëe xur kúú,' témé. <sup>21</sup> Me gam ka q'òòse ba bìrí me a máá: 'Qãèse tsi kúú, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãà tsi. Cg'aré gúúan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúù zi di qarian máà tsi. Tcãà naka tsia tsáá q'òòr cgoa qãè-tcao,' témé.

<sup>22</sup> "Me gataga cáam cãa tsara ko máàèa ba cúú-cuuse a ba a máá: 'Tíi q'òòè, cáam tsara cãa tsara tsi kò máà tea. Bóò, c'ëe tsara cãa tsarar kúú,' témé. <sup>23</sup> Me gam ka q'òòse ba bìrí me a máá: 'Qãèse tsi kúú, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãà tsi. Cg'aré gúúan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúù zi di qarian máà tsi. Tcãà naka tsia tsáá q'òòr cgoa qãè-tcao,' témé.

<sup>24</sup> "Gatagam kò cúím cãa ba kò máàèa ba hàà a máá: 'Tíi q'òòè, q'ana ra hãa tsi kàa tsi khóè tsi i, a tsi a ko xhàrà tama tsi hãa koe ga tcuù, a ko qanega tsi cgùrian tsai-tsai tama koe ga sáa sa. <sup>25</sup> Ra kò nxãaska q'áò tsi, a ra a qòò a síi tsarim cãa ba góman q'oo koe kãé. Bóò, ncëe ga ia tsari gúua ne,' témé.

<sup>26</sup> “Me gam ka q'õdse ba xõa me a máá: ‘Tsáá cg'ãè cau a kg'amka tsi qãà tsi! Q'ana tsia, xhàrà tama ra hãa koe ga ra ko tcuù sa, a ra a ko qanega ra cgùrian tsai-tsai tama koe ga sàà sa. <sup>27</sup> Khama tsi ga kò marian ko tòòè koe marian tiri úúa, ne i ga kò ncēeska càusea, ra kabise a hàà sèè e, càusea i hãase.

<sup>28</sup> “ ‘Ke xao gam koe cãa ba sèèa kabì, naka ãe 10 xu cãa xu úúa hãa ba máà me. <sup>29</sup> Wèém khòèm ãe c'èe gùùan úúa ba gha máàè, a ba a gha káían úú, igabaga ãe cúí gùù ga úú tama ba gha ãem úúa hãa gùù-coan ga sèè cgaeè khama. <sup>30</sup> Naka xaoa ãe káà tséém qãà ba tchàa za dcuù-qoms q'oo koe xaoa tcãà. Ncēe gaa za i gha kg'aeen hēé naka gãò xõoan hēéthēé hãa koe, témé.”

### *Ghùuan hēé naka pirian hēéthēé e*

<sup>31</sup> “Khòèm dim Cóám kò Gaam dim x'áàm koe hãase hàà naka wèé xu moengele xu Gaam di xu cgoa hēéthēé e, nem gha Gaam di x'áàn dis ntcõó-q'ooos koe hàà ntcõó. <sup>32</sup> Zi gha nqõóm di zi qhàò zi wèé zi Gaam cookg'ai koe xg'ae-xg'aeè, Me gha hàà c'èe zi koe q'aa-q'aa zi, ãem ko ma kòre-kg'ao ba ma ghùuan pirian koe ma q'aa-q'aa khamaga ma. <sup>33</sup> Ghùua nem gha Gam dim x'õàm kg'áòm xòè za tòó, a ba a pirian dxàes x'õàs xòè za tòó.

<sup>34</sup> “Me gha X'aiga ba nxãaska kg'áòm x'õàm xòè di ne bìrí a máá: ‘Hàà gatu ãe Abom ka ts'ee-ts'eekg'aièa tu, x'aian di ntcõó-q'ooan xáè, ncēe tu kò nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'ónòà máàèa a. <sup>35</sup> Xàbàr kò hãa, tu tc'õoan máà ter tc'õó, ra kò cáma hãa tu c'èe gùùan máà ter kg'áà, ra kò tãá za guuar khòè ra ii, tu x'áéa tu koe qãèse qgóó te, <sup>36</sup> qg'aè-cgaeear kò hãa tu hãakagu te, ra kò tsàa tu q'õé te, ra kò qáé-nquus koe hàna tu hàà kabì te khama, tam méé.

<sup>37</sup> “Gaa x'aè ka ne gha ãe tchàno ne xõa Me a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta kò bóò Tsia Tsi xàbàa hãa, ta tc'õókagu Tsia, Tsi cáma hãa ta c'èe gùù au Tsi, Tsi kg'áàa hãa? <sup>38</sup> Ta kò n-cáma bóò Tsi, Tsi tãá za guua Tsi khòè Tsia, ta x'áéa ta koe qãèse qgóó Tsia, ta n-cáma bóò Tsi, Tsi qg'aè-cgaea, ta hãakagu Tsia? <sup>39</sup> Ta kò n-cáma bóò Tsi, Tsi ko tsàa, kana qáé-nquus koe tcãàèa, ta síí kabì Tsia?’ témé. <sup>40</sup> Me gha X'aiga ba xõa ne a máá: ‘Tseegua ner ko bìrí tu u: Wèés gùùs ãe tu Tíí ka c'èe ne ncēe ne cg'aré ne ka cúia ne koe ga kúrúsa, tu Tíí ga ra kúrúsa máánaa, témé.

<sup>41</sup> “Me gha nxãaska ãe dxàes x'õàs xòè di ne bìrí a máá: ‘Tcg'oa cgae Te tu, gatu ãe chòò tama c'eean koe cgúisea hãa tu, dxãwa ba hēé naka Gam di xu moengele xu hēéthēé kg'ónòà máàèa ba. <sup>42</sup> Xàbàr kò hãa, tu táá gùù máà ter tc'õó, ra ko cámaa, tu táá gùù máà ter kg'áà, <sup>43</sup> tãá za guuar khòè ra a kò ii, tu táá x'áéa tu koe qãèse qgóó Te, qg'aè-cgaeear kò hãa, tu táá hãakagu Te, ra kò tsàa, a qáé-nquus koe hàna, tu táá kabì Te khama, témé.

<sup>44</sup> “Nxãaska ne gha gane igaba gataga xõa a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta bóò Tsi Tsi xàbàa, a cámaa, a tãá za guua Tsi khòè Tsia, a qg'aè-cgaea, a kò tsàa, a qáé-nquus koe hàna, ta táá hùì Tsia?’ témé. <sup>45</sup> Me gha nxãaska xõa ne a máá: ‘Tseegukar ko bìrí tu u: Wèés gùùs ãe tu ncēe ne cg'aré ne ka cúia ne kúrúsa máá tama sa, nxãa sa tu Tíí ga ra kúrúsa máá tama thēé, témé. <sup>46</sup> Ne gha nxãaska chòò tamas xgàrakus koe qõò, ne gha ãe tchàno ne chòò tamas kg'òès koe qõò,” tam Jeso ba méé.

## **Jesom di xgàrasean hēé naka Gam dis x'oo sa hēé naka Gam di x'ooan koe tēe sa hēéthēé e (26:1–28:20)**

### **26**

#### *Kàas Jeso ba qae di sa*

*(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)*

<sup>1</sup> Eëm ko Jeso ba gaa zi kg'ui zi kg'uia xg'ara kam kò Gaam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: <sup>2</sup> “Q'ana xao hãa, Paseka dis kòè sa cam cáman qãá q'oo koe hãa sa, Me gha Khòèm dim Cóá ba khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè, nxãasegam gha xgàuè ka,” témé.

<sup>3</sup> Xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu hěé, naka khòè ne di xu kaia xu hěéthěé kiam peresitim Kaifase ta ko ma tciièm dis qhàis koe xg'ae, <sup>4</sup> a xu a Jeso ba xu gha qgóó a cg'õo di kàan kúrú. <sup>5</sup> Igaba xu ko máá: “Kõès di x'aè ka tamase, nxãaskas gha kias xg'ore sa khòè ne xg'aeku koe hãa khama,” témé.

*Jeso ba ko Betania koe nxúian cgoa tcgáùè*  
(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

<sup>6</sup> Eëm ko Jeso ba Betania koe hãa, Simonem ncěe xg'ao lepero dis tcì sa tsàara hãam dim nquum koe <sup>7</sup> kas kò khòè sa hàà cgae Me, kaisa marian ka x'ámàèa tshãán qgóó a, alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'oo-c'õà-coam koe hàna a, a sa a ntcóó a ba a kò tc'õó koe hàà ntcãá tcúú Me.

<sup>8</sup> Eë xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncěe sa bóò ka xu kò xgóà a máá: “Dùús ka sa ko ncěeta ma ma kòè cgoa a? <sup>9</sup> Ncěe tshãá nea ga kò kái marian cgoa x'ámáguèa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khòè ne máàèa hãa!” témé.

<sup>10</sup> Igabam kò Jeso ba ncěe sa q'ana hãase bìrí xu a máá: “Dùús ka xao ko khòè sa xgàèa máá? T'òès tséé sas Tíí koe kúrúa hãa ka. <sup>11</sup> Dxàua ne khòè ne cgoa xao gha wèè x'aè ka hãa, igaba xao wèè x'aè ka Tíí cgoa hãa tite. <sup>12</sup> Ncěes ncãa ko ncěe tshãán cgoa ntcãá tc'áró Te kas ncãa ko kg'ónòa máá Te kg'ónòkuan Tiri i. <sup>13</sup> Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèém nqõóm èe i ko ncěe qàè tchõàn xгаа-xгааèm koe i gha èes kúrúa hãa gúàn nxàèè, tc'èe-tc'èeseès gha ka,” tam méé.

*Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha x'ámágu sa*  
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

<sup>14</sup> Me kò nxãaska 12 xu ka c'èe ba ncěe Jutase Isekariote ta ko ma tciiè ba, kaia xu peresiti xu koe síí, <sup>15</sup> a ba a máá: “Dùú sa xao máà te kg'oana, ncěè gaxao tshàu q'oo koer kò tcãà Me ne?” témé. Ka xu kò 30 marian seleferan di kg'ónò máá me. <sup>16</sup> Me gaam x'aèm kaga Jutase tshoa-tshoa a qaa, ntamam gha ma gaxu tshàu q'oo koe tcãà Me sa.

*Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao cgoa Paseka di tc'õoan tc'õó*  
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-13, 21-23; Jn 13:21-30)

<sup>17</sup> Tc'ãá dim cárn péré gãé-gãe úú tamas pérés di kòèan dim ka xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsi ko tc'èe?” témé. <sup>18</sup> Me xọa a máá: “Qõò naka x'áé-dxoom koe síí, c'èem khòèm koe naka bìrí me naka máá: ‘Xгаа-xгаа-kg'ao ba ko máá: ‘Tsarim nquum koer gha Tiri xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa Paseka di ghùu-coan kg'oo,’ témé,’ ” tam méé. <sup>19</sup> Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu èem ma Jeso ba bìrí xua hãa khama ma kúrú, a Paseka di tc'õoan kg'ónò.

<sup>20</sup> Eë i ko dqòa kam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu 12 xu cgoa qàò. <sup>21</sup> Eë xu hãa a ko tc'õó kam ko máá: “Tseegukar ko bìrí xao o, gaxao ka c'èe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te,” témé. <sup>22</sup> Xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a wèèa xu tshoa-tshoa a cúí mana cúí tèè Me a máá: “A tíí tama raa, X'aigaè?” témé. <sup>23</sup> Me Jeso ba xọa a máá: “Eë Tíí cgoa tshàua ba gàbas q'oo koe tcana hãa ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te. <sup>24</sup> Eë i ma Khòèm dim Cóám ka ma goásea khamaga i gha ii. Igaba haò, cg'ãè i gha ii, èe ko Khòèm dim Cóá ba khòè ne tshàu q'oo koe tcãàm ka! Qàèa i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa,” témé. <sup>25</sup> Me Jutasem èe ko hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba máá: “A tíí tama raa, xгаа-xгаа-kg'ao Tseè?” témé. Me Jeso ba xọa me a máá: “Ncãa tsi nxàese,” témé.

*Dqòa di tc'õoan X'aigam Nqarim di i*  
(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

<sup>26</sup> Eë xu hãa a ko tc'õó kam kò Jeso ba péré sa sèè, a ba a ts'ee-ts'eekg'ai si, a khõá q'aa si, a xгаа-xgaase-kg'ao xu máà si, a ba a máá: “Sèè naka xaoa tc'õó, ncěea cgàaa Te ga a ke,” témé.



<sup>27</sup> A ba a kubi sa sèè a ts'ee-ts'eekg'ai si a máà xu si a máá: “Wèèa xao ga méé xao gaas koe kg'áà. <sup>28</sup> Ncèea c'áda Te ga a ke qáé-xg'aes di i, ncèe gha ntcãáguè e, kái ne khòè ne gha chìbia ne qgóóa mááè ka. <sup>29</sup> Bìrì xao or ko, ncèe kg'om dis hiis di gōéan ncèer ncēm cárn koe guu a kg'áà tite, me gha nxãakg'aiga síí cárn ãer gha gaxao cgoa Abom di x'aian koe kabase kg'áà a ba hàà,” témé.

<sup>30</sup> Eè xu ko cii ba nxáèa xg'ara ka xu kò tcg'oa a Olife dim xàbim koe qōò.

*Jeso ba ko Peterem gha xoase Me sa nxàe*  
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

<sup>31</sup> Me nxãaska Jeso ba bìrì xu a máá: “Ncēm ntcùúm ka xao gha gaxao wèèa xao khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá:

'Kòre-kg'ao bar gha xg'ám,

si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,'

témèè khama. <sup>32</sup> Igaba ãer ko x'ooan koe ghùìèa xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o a Galilea koe qōò,” témé.

<sup>33</sup> Me Petere ba nxàe a máá: “Eèta xu ga ko ma wèèa xu khuùagu Tsi igabar tíí cuiskaga khuùagu Tsi tite,” témé. <sup>34</sup> Me Jeso ba xoase me a máá: “Tseegukar ko bìrì tsi: Ncēm ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha senè nqoana q'oro xoase Te,” témé. <sup>35</sup> Me Petere ba xoase Me a máá: “Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xoase Tsia hãa tite,” témé. Xu kò wèé xu xгаа-xgaase-kg'ao xu gatà méé.

*Getesemane koe*  
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

<sup>36</sup> Kam kò nxãaska Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa Getesemane ta ko ma tcièm qgáim koe qōò, a ba a síí gaa koe bìrì xu a máá: “Ncèe koe xao ntcóò, ãe síí hãa koer ko síí còrè ke,” témé. <sup>37</sup> A ba a Petere ba hëé naka Sebetem di tsara cóá tsara hëéthëé sèè, kam kò tshoa-tshoa a tshúù-tcao a kaisase thōò-xám. <sup>38</sup> A ba a bìrì xu a máá: “Tcáóá Tea x'oos q'oo koe tshúù-tcaoan ka cg'òèa hãa. Ncèe koe xao qaù, naka Tíí cgoa kókòda hãa,” témé.

<sup>39</sup> Cg'árésem ko còoka qōò kam kò kg'áíá ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a ba a còrè a máá: “Aboè, kgoanase i kòo ne, kúrú nakas ncèes kubis xgàrakuan di sa Tíí koe tcg'òòè. Igaba Tsari tc'èean ka, Tíí ko tc'èes ka tamase,” témé.

<sup>40</sup> Kam kò xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kabise a hàà sao-xg'ae xu xu x'òma. Me Petere ba bìrì a máá: “A tààè xao koáé, x'aè-coa ba Tíí cgoa hãa a kókòda hãan ka? <sup>41</sup> Kókòda hãa naka còrè, naka xaoa nxãasega táá kúrúá bóòkuan koe tcãà guu. Tc'èe ba kúrú kg'oana hãa, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke,” témé.

<sup>42</sup> Càm di sam kò gaicara kabise a síí còrè, a máá: “Tiri Aboè! Ncèè kgoanase i kòo ne méés cgómna ncèes kubi sa Tíí koe sèèa tcg'òòè, nakar táá nxãasega gaas q'oo koe kg'áà. Igaba ncèè kgoanase tama i kò hãa ne méés nxãaska Tsáá ko tc'èe sa kúrúse,” tam méé.

<sup>43</sup> Eèm ko gaia kabise a hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, nqãéa xu kò hãa khama.

<sup>44</sup> Me gaicara guu xu a qōò a síí nqoana di sa còrè, a cúis gúùs ga sa gaicara méé. <sup>45</sup> A ba a nxãaska xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kabise a máá: “A qanega xao x'òma, a ko sãa? Bòò, x'aè ba hààra, Me ko Khòèm dim Cóá ba hàà chìbi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãàè. <sup>46</sup> Tèe xao, naka xae qōò! Bòò, khòè ne tshàu-q'oo koe tcãà Team khòè ba cúuse hàna ke!” témé.

*Jeso ba ko qgóòè*  
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

<sup>47</sup> Eèm qanega hãa a ko kg'ui kam kò Jutasem ncèe 12 xu ka c'èe ba hàà, xu kò kái xu khòè xu dis xg'ae sa gam cgoa hàà, ntcàuan hëé naka dxòman hëéthëé kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu hëé naka khòè ne di xu kaia xu koe hëéthëé guua hãa. <sup>48</sup> Me kò nxãaska ãe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba x'ái sa máá xua hãa a ko máá: “Eèr gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me,” témé. <sup>49</sup> Me Jutase tchànose Jesom koe síí a



máá: “Tsgám̄mo, Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè!” témé. A x'obè Me. <sup>50</sup> Me Jeso ba gam ka máá: “Tiri Tsi ncàm-khoe tseè, dùú sa tsi hààra máána?” témé.

Xu kò nxãaska cúù-cuuse a Jeso ba qgóó a sée Me. <sup>51</sup> Me kò kúúga Jesom cgoa kò hãa xu 12 xu ka c'èe ba tchoanà tshàu, a gam dim ntcàu ba tsgúùa tcg'òó, a kiam peresitim dim qãàm dim tcee ba xg'aoa qhòm. <sup>52</sup> Me kò nxãaska Jeso ba gam ka máá: “Kabi tsarim ntcàu ba téé-q'ooa ba koe, wèém ãe ko ntcàuan sée ba gha ntcàuan cgoa kaàkaguè ke. <sup>53</sup> Kana tsi c'úùa qari ner úúa sa tirim Abo bar ga tcii cgoa a, Me ncēeskaga 12 sa nqáéa zi xg'ae zi tcám-tcám zi moengele xu di zi tsééa óá máá Te sa? <sup>54</sup> Ncēes gúù sar kò ko kúrú ne zi gha Nqarim di zi Tcgãya zi ntama nxàea tseegukaguè, ncēe zi ko máá, ncēeta mée i ga kò ma kúrúse, témé ka?” tam mée.

<sup>55</sup> Eēm x'aèm kam kò Jeso ba khòe xu dis xg'ae sa bìrí a máá: “Ts'ãà-kg'ao ba tsãá hààraa khama xao gáé ntcàuan hēé naka dxòman hēéthēé cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka? Wèé cárn kar tempelem q'oo koe hãa a ko xгаа-xгаа, igaba xao gaa koe síí táá qgóó Te. <sup>56</sup> Igaba wèéan ncēea kúrúsea, nxãasega zi gha Tcgãya zi porofiti xu di zi tseegukaguè ka,” ta mée. Ka xu kò nxãaska wèé xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

### *Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúe*

*(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)*

<sup>57</sup> Xu ãe kò Jeso ba qgóóa xu kiam peresitim Kaifasem koe úú Me, x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé naka kaia xu hēéthēé kò xg'aea koe. <sup>58</sup> Me Petere ba kháóka téé a xùri Me, a kiam peresitim dis qgáis koe síí. A ba a síí q'oo koe tcãà a kòre-kg'ao xu cgoa síí ntcõó, chõò-q'ooa nem gha bóó ka.

<sup>59</sup> Xu kaia xu peresiti xu di xu hēé, naka wèés xg'aes x'áèan di xu kaia xu di sa hēéthēé tshúù-ntcõan dim dàò ba qaa Jeso ba xu gha chibi-chibi cgoa ba, cg'õo Me xu gha ka. <sup>60</sup> Eēta i kò ma kái tshúù-ntcõan di chibi-chibi-kg'aosan hààraa xg'aea igaba xu kò táá cúím dàòm ga ba hòò.

Igaba tsara kò kháóka cárn tsara hàà, <sup>61</sup> a tsara a máá: “Ncēem khòe ba kò máá, qari nem úúa Nqarim dis tempele sam ga kòbea q'aa, a nqoana cárn q'oo koe gaicara tshào si di i, témé,” ta tsara mée.

<sup>62</sup> Me nxãaska kiam peresiti ba tēe a Jeso ba tēe a máá: “C'èe gúù ga Tsi gáé xoa tama? Ncēe ne khòe ne ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?” témé. <sup>63</sup> Igabam kò Jeso ba kg'ama nqoo.

Me kiam peresiti ba bìrí Me a máá: “Kg'òèam Nqarim cookg'ai koe mée Tsi tseeguan bìrí xae e, Krete Tsi ii sa, Nqarim di Tsi Cóá Tsi?” témé. <sup>64</sup> Me Jeso ba xoa me a máá: “Eē tsi ko mée khamaga i ii. Igabar ko bìrí xao o, ncēe koe guus ka xao gha Khòèm dim Cóá ba bóò, Me ãe qari iim dim kg'áòm x'òàm xòè za ntcõóa-ntcõe, a ba a gha nqarikg'ai dis túú-c'òòs cgoa hàà,” témé.

<sup>65</sup> Me nxãaska kiam peresiti ba gam dim qgáí ba tòà q'aa a máá: “Ncãam nxàe e, cóèkua nem kg'uia! Dùú sa xae ko qanega tseegukagu-kg'aosan qaara máá? Bóò, ncãa xao ncēeska Gam di cóèkuan kóma mááse. <sup>66</sup> Ka xao ko ntama ma tc'èe?” témé. Xu xoa a máá: “X'oo sam kg'anoa,” témé.

<sup>67</sup> Xu nxãaska kg'ám tshàran cgoa tcg'ae kg'ái Me, a xu a tshàua xu cgoa xg'ám Me. Xu c'èea xu x'ábú Me a máá: <sup>68</sup> “Porofita naka bìrí xae e, Krete Tseè! Dìina xg'ám Tsia sa?” témé.

### *Petere ba ko Jeso ba xõase*

*(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)*

<sup>69</sup> Me kò Petere ba tchàa koe ntcõóa-ntcõe, xhàros koe, si kò dxàe-coas qãà di sa hàà cgae me a máá: “Tsáá igaba tsi kò Jesom Galilea dim cgoa hãa,” témé. <sup>70</sup> Igabam kò wèéa ne cookg'ai koe xõase a máá: “Eē si ko nxàes gúùs sar c'úùu,” témé.

<sup>71</sup> Si kò ěem ko heke-kg'áms koe tcg'oa a ko síí, ka c'ěes q̄à sa gaa koe bóò me, a gaa koe hãa ne khòè ne bìrì a máá: “Ncěem khòè ba kò Jesom Nasareta dim cgoa hãa,” témé. <sup>72</sup> Me kò gaicara gaises cgoa x̄ase, a máá: “Eěm khòè bar c'úù!” témé.

<sup>73</sup> X'aè-coam q̄á q'oo koe ne ko ěe kò téé-těe ne Peterem koe hàà a gam ka máá: “Tseeguan kaga tsi Gam ka c'ěe tsi i, tsari kg'ui-q'ooa ne ko x'ái i khama,” témé. <sup>74</sup> Me kò nxãaska tshoa-tshoa a cgúise a gaise a máá: “Khòèm ěe bar c'úù hãa!” témé.

Me kò kúúga ghòrò ba kg'ae. <sup>75</sup> Me Petere ba Jesom kò bìrì mea hãa kg'uian tc'ěe-tc'ěese ncěem kò máá: “Ghòròm qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro x̄ase Te,” témé e. Me kò tchàa koe tcg'oa a síí thòkase kg'ae.

## 27

### *Jeso ba ko Pilatom koe úùè*

*(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)*

<sup>1</sup> Eě i ko q'uu ka xu kò kaia xu peresiti xu di xu wèè xu hěé naka kaia xu khòè ne di xu hěéthěé xu nxàea xg'ae a dtcòmku Jeso ba xu gha cg'õo sa. <sup>2</sup> Qáé Me xu kò a tc'ãà-cookg'aim Pilatom koe úú Me, a xu a tshàua ba q'oo koe tcãà Me.

### *Jutasem dis x'oo sa*

*(Tsee 1:18-19)*

<sup>3</sup> Eěm ko Jutasem ncěe kò Jeso ba x'ámágu ba ko bóò Jesom ko ma x'oo sa xgàra mááè sa kam kò tc'ěea kabi a ba a 30 marian seleferean di i kaia xu peresiti xu hěé naka *khòè ne di xu* kaia xu koe hěéthěé kabi, <sup>4</sup> a máá: “Chìbi ner kúrúa, khòèm kàà chìbim di c'áòà ner ntcãágu khama,” témé. Xu x̄a me a máá: “Kháé sa ko nxãa sa sixae koe dùú sa méé? Tsáá tsi gha nxãan bóòà mááse ka,” témé. <sup>5</sup> Me Jutase marian tempelem q'oo koe xaoa guu, a ba a tcg'oa a síí qáé a tceese.

<sup>6</sup> Xu kaia xu peresiti xu gaa marian sàà xg'ae, a xu a máá: “Kgoara i mááè tama, ncěe marian gha tempelem di marian q'oo koe tcãàè sa, khòèm tcúú di mari i khama,” témé.

<sup>7</sup> Ka xu ko dtcòmku a gaa marian cgoa “Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba” x'ámá, gaa koe xu gha tãá za guua ne khòè ne kg'ónò ka. <sup>8</sup> Gaa domkam kò gaam xhàrà ba “C'áòan dim xhàrà ba” ta ma tciie, ncěes noosega.

<sup>9</sup> Nxãaskas kò porofitim Jeremiam kò kg'uia sa tseegukaguè ncěem kò máá: “Gaa 30 marian selefere di ne kò sèè, ncěe Iseraele di ne khòè ne kò x'ámá cgoa mea a, <sup>10</sup> a ne a ‘Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhàrà ba’ x'ámá, ěem kò ma X'aigam *Nqari* ba ma x'áèa hãa khamaga ma,” téméa sa.

### *Jeso ba Pilatom cookg'ai koe*

*(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)*

<sup>11</sup> Jeso ba kò nqõóm dim kaim cookg'ai koe hàà téé, me tề Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi i ta ko méé Tsi?” témé. Me Jeso ba x̄a a máá: “Eě tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

<sup>12</sup> Igaba ěem ko kaia xu peresiti xu ka hěé naka *khòè ne di xu* kaia xu hěéthěé ka chìbi-chibiè, kam kò táá x̄a.

<sup>13</sup> Me nxãaska Pilato ba tề Me a máá: “Ncěeta noo zi kg'ui zi chìbi-chibi cgoa Tsi xu ko zi Tsi kóm tama?” témé. <sup>14</sup> Igabam kò Jeso ba gazi kg'ui zi ka cúia zi ga táá x̄a, me Pilato\* kaisase are.

### *Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè*

*(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)*

<sup>15</sup> Cau me e kò ii nqõóm dim kaim koe, Paseka di x'aèan ka khòè ne kò nxàrá tcg'òóa mááse hãam khòèm qáèèa kò hãa ba kgoara sa. <sup>16</sup> Gaa x'aè ka ne kò q'ãaseam chìbi-kg'ao ba

\* **27:14:** Pilato - Gerika sa ko máá: “nqõóm dim kaia ba” témé.

úúa, [Jeso] Barabase ta kòo ma tciie ba. <sup>17</sup> Nxãaska ãe ne ko khòe ne xg'ae kam kò Pilato bìrí ne a máá: “Díí ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'êe? [Jesom] Barabase baa, kana Jesom ncêe Krete ta ko ma tciie baa?” témé. <sup>18</sup> *Tc'ãã-cookg'ai* xua kò chikuan domka Jeso ba tshàu q'ooa ba koe tcana hãa sam kò q'ana hãa khama.

<sup>19</sup> Eẽm qanega ntcõó-q'oos xgàrakuan dís koe hãa kas kò gam dis khòe sa kg'uian gam koe tséea úú a máá: “Tcg'òó tshàua tsi ãem khòem tchànóm koe, ntcùúm ncẽem kar ncãa kaisase tshúús sòokuri sa gam ka sòokuri, a ncãa táá qãèse x'óm† ke,” témé.

<sup>20</sup> Ka xu ko kaia xu peresiti xu hẽe naka *khòe ne di xu* kaia xu hẽethẽe khòe ne qg'ái, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse sa, naka nea Jeso ba cg'õo. <sup>21</sup> Me nqõóm dim kaia ba xõa ne a máá: “Khòe tsara ncêe tsara ka ndaka ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'êe?” témé. Ne máá: “Barabase me e,” témé. <sup>22</sup> Me Pilato ba bìrí ne a máá: “Kháe ra gha nta hẽe Jesom ncêe Krete ta ko ma tciiem ka?” témé. Ne wèe ne máá: “Xgàuè méém!” témé. <sup>23</sup> Me máá: “Dùús domka? Dùútsa gúús cg'ãè sa ba kúrúá hãa?” Ne kaisase q'au a máá: “Xgàuè méém!” témé.

<sup>24</sup> Eẽm ko Pilato bóò, cúí gúù kúrúm gha ga káà a sa, si ko tshúù sa tẽe, kam ko tshàan sée a khòe ne cookg'ai koe xg'aà tshàu, a máá: “Ncẽem khòem di c'áðan koer chibi úú tama, ke tu gatu *kúrú naka bóða* mááse,” témé. <sup>25</sup> Ne wèe ne khòe ne xõa a máá: “Gam di c'áðan ta gha sita hãa, sita di cóán cgoa!” témé.

<sup>26</sup> Me nxãaska Barabase ba kgoara máá ne, a ãem ko Jeso ba xg'ármèa xg'ara kam kò ncõo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcãã Me, síím gha xgàuè ka.

*Ncõo-kg'ao xu ko Jeso ba ncõi*  
(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

<sup>27</sup> Nxãaska xu kò nqõóm dim tc'ãã-cookg'aim di xu ncõo-kg'ao xu Jeso ba sée a nquum koe úú, a xu a wèes xg'aes ncõo-kg'ao xu di sa Gam cookg'ai koe xg'ae-xg'ae. <sup>28</sup> A xu a kò qgáía ba nxõo cgae Me, a ncõàm qgái ba hãakagu Me. <sup>29</sup> A xu a dxàman cgoa kúrúeas cába sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a kg'áò xòè di tshàua ba koe tc'áà ba qgóókagu Me, a xu a cookg'aia ba koe qom, a ncõi Me, a máá: “Tsgámmo, Juta ne di Tsi x'aiga Tseè!” témé. <sup>30</sup> A xu a kg'ám tsharàn cgoa tcg'ae Me, a tc'áà dim hì ba sée a xg'ám tcúú Me. <sup>31</sup> Eẽ xu ko gatà ma ncõi Mea xg'ara ka xu kò qgái ba nxõo cgae Me, a Gam di qgáían hãakagu Me, a xu a nxãaska sée a úú Me, síí xu gha xgàu Me ka.

*Jeso ba ko xgàuè*  
(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

<sup>32</sup> Eẽ xu ko tcg'oa ka xu kò Kurene koe guuam khòem Simone ta ko ma tciiem cgoa xg'ae, a xu a chùi Me xgàu sam gha dcèe ka. <sup>33</sup> A xu a Gologota ta ko ma tciiem qgáím koe síí, ncêe sa ko máá: “Tcúú-c'òás dim qgái ba,” témé. <sup>34</sup> Gaa koe xu ko hàà ka xu kò Jeso ba tgabian cgoa xg'ae-xg'aeèa qgarìan máà, kg'áà am gha ka, igaba ãem ko xám m kam kò xguì i. <sup>35</sup> Xu xgàu Me, a xu a cgúúan ntcòo a qgáía ba q'aa-q'aaku. <sup>36</sup> A xu a gaa koe ntcõó a kòre Me. <sup>37</sup> A xu a tcúúá ba koe Gam di chìbian ka ko kg'uis tcgãya sa tòó, ncêe kò máá: “NCËEA JESO ME E, JUTA NE DIM X'AIGA BA,” témé sa. <sup>38</sup> A xu a nxãaska cam ts'ãã-kg'ao tsara Gaam cgoa xgàu, me c'êe ba Gam dim kg'áòm x'òàm xòè za téé, me c'êe ba dxàe xòèa ba za téé.

<sup>39</sup> Ne ãe kò ko gaa koe nqáé ne cg'ãèse kg'ui cgoa Me, a nxãa-nxãnan tcúú <sup>40</sup> a ko máá: “Tsáá ncêe ga ko koma tempele ba kòbea q'aa, a nqoana cáman qãá q'oo koe tshào me Tsi Tsia, Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne xgàús koe xõa naka kgoarase,” témé.

<sup>41</sup> Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hẽe naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽe naka *khòe ne di xu* kaia xu hẽethẽe xu ma ncõi Me, a ko máá: <sup>42</sup> “C'êe nem kgoara hãa, igabagam ko kgoarasean ka tààè. Iseraele ne dim X'aiga Me e, ke méém ncẽeska xgàús koe xõa, nxãaska

† 27:19: ntcùúm ncẽem kar ... Gerika sa ko máá: “ntcùúm ncẽem kar ncãa sòokuris q'oo koe gam domka kái zi gúù zi ka xhàèè,” témé.

ta gha Gam koe dtcòm ke. <sup>43</sup> Nqarim koem kò tcoma hãa. Ncêe *Nqarim* kò ko tc'êe Me ne méém ncêeska kgoara Me. "Tíí ra Nqarim dir Cóa Ra a,' tam ko méé ke," ta xu méé.

<sup>44</sup> Tsara kò êe kò Gaam cgoa xgàuèa tsara ts'ãà-kg'ao tsara thêé gataga ma còe Me.

### *Jeso ba ko x'óó*

*(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)*

<sup>45</sup> Koaba di x'aèan 12 di koes kò guu a wèém nqõóm koe ntcùú sa xóe a síí dqòa di x'aèan nqoana di koe téé. <sup>46</sup> Me kò Jeso ba nqoana di x'aèan ka kaim dòm cgoa q'au a máá: "Eli, Eli, lama sabakatani?" témé. Ncêe sa ko máá: "Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?" témé. <sup>47</sup> Ne êe kò gaa koe téé-têe ne ka c'êe ne kóm Me a máá: "Ncêem khòè ba ko Elija ba tcii," témé. <sup>48</sup> Me kò gane ka c'êe ba kúúga qgóé, a x'úrúan séè, a síí gaa x'úrúan koe tsau tshàan ntcãá, a tc'áam koe qhàea tòó, a hàà máà Me kg'áam gha ka. <sup>49</sup> Ne c'êe ne máá: "Qãà, naka ta bóó Elija ba gha hàà kgoara Me sa," témé.

<sup>50</sup> Me kò Jeso ba gaicara kaim dòm cgoa q'au, a ba a còo di sa sònòa tcg'òó.

<sup>51</sup> Ka bóó, còrè-nquum dim qgáí ba kò cam xòè tsara cgoa tòàra q'aase, tc'amaka guu a síí nqãaka téé, me kò nqõó ba cgùru, i nxõán q'aa, <sup>52</sup> zi tc'ám zi xgobekg'amse, i tc'áróan ncêe kò x'óóa‡ hãa ne kái ne tcom-tcomsa ne di i x'ooan koe ghùè. <sup>53</sup> Ne kò Jesom x'ooan koe ghùèa qãá q'oo koe tc'ám zi koe tcg'oa, a ne a tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe tcãà, a kái ne khòè ne koe x'áise.

<sup>54</sup> Eëm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hêé naka gam cgoa kòo hãa a ko Jeso ba kòre xu nqõóm di cgùruan bóò naka êe ko kúrúse zi hêéthêé e, ka xu kò q'áòs ka tcãàèa, a máá: "Tseegukagam kò ncêem khòè ba Nqarim dim Cóa Me e," témé.

<sup>55</sup> Gataga zi kò kái zi khòè zi êe koe hàna, a nqúú ka téé a ko bóó. Ncêe kò Galilea koe guu a Jeso ba còo a hààraa zi, hàà zi gha hùì Me ka. <sup>56</sup> Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hãa, naka Jakoboa tsara Josefaa tsara ka xòòs Maria sa hêé, naka Sebetem ka cóásea tsara ka xòò sa hêéthêé e.

### *Jeso ba ko kg'ónòè*

*(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)*

<sup>57</sup> Eë i ko dqòa kam kò qguùam khòèm Arimatea di ba hàà. Cg'òèa ba kò Josefa a, me kò Jesom dim xгаа-xgaase-kg'ao me e. <sup>58</sup> Pilatom koem kò síí, a síí Jesom dim tc'áró ba dtcàrà, me Pilato x'áèan tcg'òó máàè mem gha di i. <sup>59</sup> Me Josefa ba tc'áró ba séè, a q'úúm qgáím q'anom cgoa tcám Me. <sup>60</sup> A ba a Gam dis tc'áms kãbas koe tcãà Me, ncêe nxõám koem kò tshàoa sa. A ba a kaim nxõá ba tc'áms-kg'ám koe ghànèa úú, a qõò. <sup>61</sup> Sara kò Maria Magatalena sa hêé naka Marias c'êe sa hêéthêé sara tc'ám sa q'óá-kg'amase ntcõóa-ntcõe.

### *Kòre-kg'ao xu tc'áms di xu*

<sup>62</sup> Xùrikom cam ka, *Sabata dim cam ko kg'ónòèsea* máàèm cam qãá q'oo koe, xu kò kaia xu peresiti xu hêé naka Farasai xu hêéthêé xu Pilatom cookg'ai koe xg'ae, <sup>63</sup> a xu a máá: "Kaia tseè, ncêem kàa-kg'aom kò qanega kg'òèa hãa kam kò ko méé sa xae ko tc'êe-tc'êese, ncêem kòo máá: 'Nqoana dim cam kar gha x'ooan koe tõe,' témé sa, <sup>64</sup> ke x'áèan tcg'òó nakas tc'ám sa qarika kòrèè nakam nxãakg'aiga síí nqoana dim cam ba tcãà, naka xu nxãasega Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu táá síí Gam dim tc'áró ba ts'ãà guu, naka xua khòè ne bìrí naka máá: 'X'ooan koem tõe,' témé guu. Ncêes tshúù-ntcõas kháóka ka di sa gha tc'ãà dis ka kaisase cg'ãè sa ii ke," ta xu méé. <sup>65</sup> Me Pilato xoa xu a máá: "Kòre-kg'aoan xao gha úúa, ke qõò naka síí tc'ám sa kòre êe xao ma q'ana khama ma," témé. <sup>66</sup> Xu qõò, a síí tc'ám sa kòre, a tc'ámà-tcêekg'am si, a xu a gaa koe kòre-kg'aoan tòó.

‡ 27:52: x'óóa - Gerika sa ko máá: "x'óma hãa," témé.



## 28

*Jeso ba ko x'ooan koe tēe**(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)*

<sup>1</sup> Sabata dim cám q'áa q'oo koe, tc'ãà dim cám di ntcùúkg'ai cgoa kas kò Maria Magatalena sa hēe naka c'ēs Maria sa hēéthēe sara q'òò a sí ko tc'ám sa bóò.

<sup>2</sup> Kas kò kúúga kaias cgùrus nq'òóm di sa kúrúse, Nqarim dim moengele ba kò nqarikg'ai koe guu a ko x'oa khama, a tc'ám koe sí, a ba a sí nx'òá sa ghànèa dìbi, a gaas koe q'ábà ntc'òó. <sup>3</sup> Gam di bóòse-q'ooa ne kò túú-tebem dian khama ii, i kò gam di qg'áian ts'òan khama ma g'òya-g'òyase q'úú u. <sup>4</sup> Xu kò kòre-kg'ao xu káise q'áò me, a cgùru, a xu a x'óóa khòèan khama ma xg'aruku.

<sup>5</sup> Igabam kò moengele ba khòè sara bìrí a máá: “Táá sao q'áò guu, Jesom ncēe kò xg'auèa hãa ba sao ko qaa sar q'ana ke. <sup>6</sup> Ncēe koem káa Me e, ghùìem hãa, ãem kò mééa khama. Ke sao hàà naka x'òèam kò hãa qg'áian bóò. <sup>7</sup> Naka saoa ncēeska qh'áése q'òò naka sí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí, x'ooan koem ghùìèa hãa sa, a ncēeska gaxao ka tc'ãà a ko Galilea koe q'òò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, témé. Bóò, táá sao c'urù guu bìrí saoar hãa sa,” tam méé.

<sup>8</sup> Sara kò q'áòan hēe naka kaisa q'áè-tcaoan hēéthēe cgoa tc'ám koe guu a qh'áése tcg'oa, a q'arò a sí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí.

<sup>9</sup> Me Jeso ba gaa x'aè kaga xg'ae cgoa sara a, a máá: “Tsgám sao!” témé. Sara hàà cgae Me, a nq'arèa ba qg'òó, a sara a dq'om Me. <sup>10</sup> Me nx'aska Jeso ba máá: “Táá q'áò guu, q'òò naka sí Tíi q'òe ga xu bìrí naka xu Galilea koe q'òò, gaa koe xu gha sao-xg'ae Te ke,” témé.

*Kòre-kg'ao xu dis x'aa sa*

<sup>11</sup> Eē sara khòè sara dàò q'oo koe hãa ka xu kò gaa x'aè kaga kòre-kg'ao xu ka c'ēe xu x'áe-dxoom koe sí, a xu a sí w'èe zi g'ùu zi ēe kò kúrúsea hãa zi kaia xu peresiti xu koe x'aa.

<sup>12</sup> Xu kò kaia xu peresiti xu khòè ne di xu kaia xu cgoa xg'ae, a qg'áiku, a xu a nc'òo-kg'ao xu kái marian máá, <sup>13</sup> a bìrí xu a máá: “ ‘Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nc'aa ntc'úú ka hàà, a hàà ts'ãà Me, ēe xae nc'aa x'òma hãa ka, ta méé xao méé. <sup>14</sup> Nc'ees x'aa kò ko tc'ãà-cookg'aim ka kóimè ne xae gha bìrí tch'ano-tchano me, a xae a gha q'óman koe tcg'òó xao o ke,” ta xu méé. <sup>15</sup> Xu nc'òo-kg'ao xu marian s'èe a xu a ēe xu kò ma x'áèèa khama ma kúrú. Si kò nc'ees tch'òà sa Juta ne koe tsai-tsaiè, nc'ees noosega.

*Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'áise**(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)*

<sup>16</sup> Xu 11 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Galilea koe sí, ãem kò Jeso ba bìrí x'uum x'abim koe.

<sup>17</sup> Eē xu ko bóò Me ka xu kò dq'om Me, igaba xu kò c'ēe-kg'áia xu káise tc'ēe-tc'ēese. <sup>18</sup> Me Jeso ba hàà cgae xu a bìrí xu a máá: “W'èe q'aria ner nqarikg'ai koe hēe naka nq'òómk'gai koe hēéthēe máàèa hãa, <sup>19</sup> ke xao q'òò naka sí nq'òóm di zi qh'òò zi w'èe zi kúrú, naka zi Tiri xgaa-xgaase-kg'aoan kúrú, naka xaoa X'òò ba hēe, naka C'óa ba hēe, naka Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hēéthēe xu di cg'òèan cgoa tcg'uù-tcguu ne, <sup>20</sup> naka xgaa-xgaa ne naka ne w'èe zi g'ùu zi ēer x'áe xaoa hãa zi qg'òóa qari. Q'ãa méé xao: Tíi ra gha w'èe c'áman ka gaxao cgoa hãa, i gha nx'akg'aiga sí kurian di ch'òò-q'oo tc'ãà sa ke,” tam méé.



## MAREKO

### Marekom ka góàèa qǎè tchǒà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Marekom di qǎè tchǒà ne ko ncēe kg'uian cgoa tshoa-tshoase ncēe ko máá: “Jeso Krestem di qǎè tchǒàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóa ba,” témé e, a qhàò zi di ne dtcòm-kq'ao ne góá mááèa hǎa.

Ncēes tcgāya sa Marekom ka góàèa hǎa, igabas ko Peterem nxàea hǎa kg'uian ka kg'ui. (Ncēe zi tcee zi ko Marekom ka kg'ui: Tsee 12:12; 13:13; 15:37-39, Kol 4:10, 2Tim 4:11.) Marekom dis tcgāyas koe zi ko guù zi qhàése kúrúse: “kúúga” dim kg'ui ba hēe naka “gaa x'aè kaga” di ba hēe naka “qhàése” di ba hēéthēe xu ko ncēes tcgāyas koe kái q'oro tséékaguè.

Gataga ta ko bóò, Jeso ba qarian úúa hǎa sa. Gam di qaria ne ko Gam di xгаа-xgaan koe hēe, naka Gam di qarian ncēm dxāwa tcēean koe úúa hǎa koe hēe, naka khòèa nem ko ma gaan di chìbian qgóóa máás koe hēéthēe x'áise.

Jesom kò Gam ka kg'ui nem ko kái-kq'aise “Khòèm dim Cóa ba” dim kg'ui ba tséékagu, ncēe ko máá, Nqari Me e, a ba a gaa khoa khòè Me e, témé ba. Hààraa baa, nxāasegam gha hàà Gam di kg'òèan khòè ne tcg'òóa máá, a gane di chìbian koe kgoara ne ka (Mk 10:45).

Mareko ba kò kaisase Jesom kò ko kúrú tséean koe tcàa tcgáía hǎa, Gam di kg'uian hēe naka Gam di xгаа-xgaan ka hēéthēe tamase.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qǎà (8:34-37; 10:45)

- kúúga, gaa x'aè kaga, qhàése

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba Galilea koe (1-9)

- Jeso ba Jutea koe (10)

- Jeso ba Jerusalema koe (11-13)

- Jesom di xgàrasean hēe naka Gam dis x'oo sa hēe naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hēéthēe e (14-16)

### Jeso ba Galilea koe (1-9)

*Johanem tcguù-tcguu-kq'aom di xгаа-xгаа ne*

*(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)*

<sup>1</sup> Jeso Krestem di qǎè tchǒàn dis tshoa-tshoase sa, Nqarim dim Cóa ba.

<sup>2</sup> Ncēe i ma porofitim Isaiam *dis Tcgāyas* koe ma góásea hǎa khama, a ko máá:

“Bóò, Tirim tchǒà xàa-kq'ao bar gha

Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,

ncēe gha sí Tsarim dàò ba kg'ónòna máá Tsi ba.

<sup>3</sup> Tchàa-xgóós koe ko q'au a ko máá:

‘X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòna máá,

naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,’

témém dòm ba.”

<sup>4</sup> Me ko nxāaska Johanem tcguù-tcguu-kq'ao ba tchàa-xgóós koe hàà, a khòè ne tcguù-tcguu, a ba a chìbia ne koe ne gha tcóóse a tcguù-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxāasega ne gha gane di chìbian qgóóa mááè ka. <sup>5</sup> Me kò wèém nqóóm Jutea di ba hēe, naka wèe ne khòè ne Jerusalema di ne hēéthēe sí cgae me, a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè. <sup>6</sup> Johane ba kò nqabè c'òò cgoa kúrúèa qgáían hàna, a khòò dim

bàne ba kháóa ba koe qáéa, a kò tcòman hěe naka qãáka di dènean hěéthěe tc'óó. <sup>7</sup> A ba a ko *Nqarim di kg'uian* xгаа-xгаа a ko máá: “Tíi qãá q'oo koem ko Gaam ěe tíi ka qari ba hàà, ncěe qarian ka nqáe tea hãa ba, ncěe qámse a nxàbo tcaia ba kgoara gar tc'ãò tama ba. <sup>8</sup> Tshàan cgoar tcguù-tcguu tua hãa, igabam gha Gabá Tcom-tcomsam Tc'ěem cgoa tcguù-tcguu tu u,” tam méé.

*Jesom dis tcguù-tcguuku sa hěe naka kúrua bóòe sa hěéthěe e*

*(Mt 3:13-4:11; Lk 3:21-22; 4:1-13)*

<sup>9</sup> Eě xu cámi xu kam kò Jeso ba Galilea di Nasareta koe guu, a ba a kò Jorotane dim tshàam koe hàà Johanem ka tcguù-tcguuè. <sup>10</sup> Eěm ko Jeso ba tshàan q'oo koe tcg'oa kam ko nqarikg'aian bóò i xgobekg'amse, Me Tcom-tcomsam Tc'ěe ba tcíbís khama ii a ko xõa cgae Me. <sup>11</sup> Me kò dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi ncàma Raa Tsi i, Tsáá koe Ra ko qãè-tcao,” témé.

<sup>12</sup> Tc'ěe ba kò kúuga sée a qãáka úu Me. <sup>13</sup> Me kò 40 cáman qãáka hãa, a ko satanam ka kúrua bóòe. A ba a kò gataga qãáka di kg'oo-coan cgoa hãa, i kò moengelean hàà hùì Me.

*Jeso ba ko Gam dis tsée sa tshoa-tshoa*

*(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)*

<sup>14</sup> Eěm ko Johane ba qáe-nquus koe tcãàèa xg'ara kam kò Jeso ba Galilea koe síi, a Nqarim di qãè tchõàn síi xгаа-xгаа, <sup>15</sup> a máá: “X'aè ba hààraa, i Nqarim di x'aian cùu u, ke tu gatu di chìbian koe tcóóse naka qãè tchõàn koe dtcòm,” témé.

*Jeso ba ko 4 xu x'àu qgóó-kg'ao xu tcii*

*(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)*

<sup>16</sup> Eěm kò Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe nqáe, kam ko Simone ba hěe naka Simonem ka qõesem Anterea ba hěéthěe tsara bóò, tsara ko c'uisí sa tshàan q'oo koe xaoa tcãà; x'àu qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama. <sup>17</sup> Me Jeso ba bìrí tsara a a máá: “Xùri Te tsao, kúru tsao or gha tsao khòe ne qgóó-kg'ao tsao ii ke,” témé. <sup>18</sup> Tsara kúuga gatsara di c'uisían guu a xùri Me.

<sup>19</sup> Eěm ko cg'árése còoka qõò kam ko Sebetem ka cóásem Jakobo ba hěe naka qõesem Johane ba hěéthěe tsara bóò, tsara dxòrom q'oo koe hãa a ko gatsara di c'uisían kg'ónò. <sup>20</sup> Me kò kúuga tcii tsara a, tsara kò gatsara ka xòòm Sebete ba hěe naka gam koe ko tsée xu khòe xu hěéthěe dxòrom q'oo koe qaù, a xùri Me.

*Jeso ba ko dxãwa tc'ěean xhàiaqu*

*(Lk 4:31-37)*

<sup>21</sup> Xu kò Kaperenaume koe síi. Me kò kúuga Sabata dim cámi ka Jeso ba còrè-nquum koe tcãà, a xгаа-xгаа. <sup>22</sup> Ne kò Gam di xгаа-xгаа-q'ooan ka area hãa. Qarian úúam khòem khamam kò ma xгаа-xгаа ne khama, gane di xu x'àe xгаа-xгаа-kg'ao xu khama tamase.

<sup>23</sup> Gaam x'aèm ěem kam kò gane dim còrè-nquum q'oo koe c'ěem khòe ba hãa, cg'ãè tc'ěean kò úúa ba, me kò q'au a máá: <sup>24</sup> “Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ěe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa dìí Tsi i sa - Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i,” témé.

<sup>25</sup> Igabam kò Jeso ba cg'ãè tc'ěean dqàè a máá: “Nqoo, naka tcg'oa cgae me!” témé. <sup>26</sup> I kò cg'ãè tc'ěean khòe ba qarika ntcãa-ntcãa, a kaisam q'aum cgoa tcg'oa cgae me.

<sup>27</sup> Ne kò wèe ne khòe ne area hãa, a ne a kò tēeku a máá: “Dùútsa gúu saa ncěe sa? Kabas xгаа-xгаа saa - qarian úúa hãasem ko cg'ãè tc'ěean ga dqàè i komsana Me ka!” témé. <sup>28</sup> I kò kúuga nxàea ba wèem xg'aekum Galilea dim koe qháesega tsai-tsaise.

*Jeso ba ko kái khòean kg'òèkagu*

*(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)*

<sup>29</sup> Eěm ko còrè-nquum koe tcg'oa kam kò Simonea tsara Anterea tsara x'àe koe síi tcãà, Jakoboa tsara Johanea tsara cgoa. <sup>30</sup> Si kò Simonem ka c'uise sa cgùrukagu si kos tcìs ka

qgóòèa, xu kò Jeso ba gaa x'aè kaga gas ka bìrì. <sup>31</sup> Me kò hàà, a hàà tshàua sa koe sèè a ghùì si. Si tcìì sa guu si, si tshoa-tshoa a tséèa máá ne.

<sup>32</sup> Eëm dqòam ka, cáms ko tcāà ka ne kò wèé khòèan tsàako Gam koe óá, dxāwa tc'ēan úúa hāan ga hēéthēé e. <sup>33</sup> Ne kò wèém x'áé-dxoom di ne khòè ne nquu-kg'ám koe xg'aea hāa. <sup>34</sup> Me kò *Jeso ba* kái ne ēe ko tǎáka zi tcìì zi tsàara hāa ne kg'òèkagu, a kò gataga kái dxāwa tc'ēan xhàia tcg'òó cgae ne, a kò táá dxāwa tc'ēan kgoara máá i kg'ui, q'āa Mea i kò hāa khama.

*Jeso ba ko Galilea koe xгаа-xгаа*  
(Lk 4:42-44)

<sup>35</sup> Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, qanega i ntcùú u kam kò Jeso ba tēe a c'ēm qgám nqooa hām koe qòò, a ba a síí gaa koe còrè. <sup>36</sup> Xu kò Simone ba hēé naka gam cgoa kò hāa xu khòè xu hēéthēé xùri Me. <sup>37</sup> A xu a ēe xu ko hòò Me ka bìrì Me a máá: “Wèém khòè ba ko qaa Tsi,” témé. <sup>38</sup> Me bìrì xu a máá: “Hàn xae cúuse hāa xu x'áé-coa xu koe qòò, nakar gha nxāasega gaa koe thēé síí xгаа-xгаа; gaan domkagar hààraa hāa ke,” témé.

<sup>39</sup> Me kò wèém Galileam koe qòòa te, a gane di xu còrè-nquu xu koe Nqarim di kg'uiian xгаа-xгаа, a dxāwa tc'ēan xhàiaagu.

*Jeso ba ko lepero dis tcìì sa tsàaram khòè ba kg'òèkagu*  
(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)

<sup>40</sup> Me kò lepero dis tcìì sa tsàaram khòè ba hàà cgae Me, a hàà qgom-tsi-quri a còrè Me a máá: “Tc'ēe Tsi kòò ne, Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé. <sup>41</sup> Me kò Jeso ba thòò-xama máá me, a tchoanà tshàu a qgóó me, a bìrì me a máá: “Gatàr ko ma tc'ēe, ke q'ano,” témé. <sup>42</sup> Kas kò tcììs lepero di sa kúúga kaà cgae me, me q'ano. <sup>43</sup> Me kò Jeso ba qarika x'áè me, a ba a tcg'òó mem qòò, <sup>44</sup> a bìrì me a máá: “Q'āa, naka táá cúí khòè ga c'ēe gúù ga bìrì guu! Igaba méé tsi qòò naka síí peresitim koe x'áise, naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka síí dàòamááku zi tcg'òó, ncēm kò Moshe x'áèa hāa zi, x'áís iise khòè ne koe,” témé. <sup>45</sup> Igabam kò gaam khòè ba tcg'oa a qòòa te a ba a tshoa-tshoa a wèé za ga nxàe e. Me kò gaas gúùs domka Jeso ba tààè, x'áéan q'oo koem gha kgoarasea hāase qòòa tean ka, igabagam ko nqoo-nqoosa zi qgái zi koe hāa. Ne kòò khòè ne *qanega* wèé za guu a hàà cgae Me.

## 2

*Jeso ba ko nqara hām khòè ba kg'òèkagu*  
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

<sup>1</sup> Cg'orò xu cárn xu qǎá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Kaperenaume koe síí, ne kò khòè ne x'áé koem hàna hāa sa kóm. <sup>2</sup> Ka ne kò kái ne khòè ne gaa koe xg'aea, i kò kòm ga káa a, nquu-kg'ám koe ga igaba, Me kò *Nqarim dim* kg'ui ba xгаа-xгаа ne. <sup>3</sup> Ka xu kò 4 xu khòè xu hàà, khòèm nqara kò hāa ba ko qgóóa mááku a óágara xu. <sup>4</sup> Eë xu ko Gam koe úúa ba ka tààè, khòè ne di kái-q'ooan ka, ka xu kò nxāaska ēem kò Jeso ba hànám qgám di tchànoan cgoa nquum tçobe chùrù, a xu a ēem khòèm nqara kò hām kò xòòèam tcoà ba qám. <sup>5</sup> Eëm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bòò kam kò nqara hām khòè ba bìrì a máá: “Tiri cóàè, chìbia tsi tsi qgóó máàèa,” témé.

<sup>6</sup> Xu kò x'áé xгаа-xгаа-kg'ao xu gaa koe ntcōóa-ntcōe, a ko tcáóa xu q'oo koe tc'ēe a ko máá: <sup>7</sup> “Dùúska ba koáé ncēm khòè ba ncēeta mééa máá? *Nqari bam* ko cóè! Dìí ba ga khòèan chìbian gaan di qgóóa máá, Nqarim cúí Me e ka?” ta tc'ēe.

<sup>8</sup> Me kò Jeso ba qháése gatà xu ma tcáóa xu koe tc'ēe hāa sa bóò, a ba a tēè xu a máá: “Dùús domka xao ko ēe zi gúù zi tcáóa xao q'oo koe tc'ēe máá? <sup>9</sup> Ndaka nea thamkaà? Khòèm nqara hāa ba bìrì a máá: ‘Chìbia tsi tsi qgóó máàèa,’ témé, kana máá: ‘Tēe naka tsarim tcoà ba sèè naka tsia qòò,’ témé saa? <sup>10</sup> Igabar gha x'ái xao o, xao gha nxāasega q'āa, Khòèm dim Cóá ba nqòók'gai koe qarían úúa hāa sa, khòèa nem gha chìbian qgóóa

máa di i,” témé. A ba a nq̄ara hãam khòe ba bìrì a máá: <sup>11</sup> “Bìrì tsir ko a ko máá: t̄e naka tsarim tcoà ba sèe naka x'áea tsi koe dìbi,” témé.

<sup>12</sup> Me kúúga qhàése t̄e a ba a gam dim tcoà ba sèe, a wèe ne khòe ne cookg'ai koe tcg'oa, ne wèe ne khòe ne are, a ne a Nq̄ari ba dq̄m̄ a máá: “Nc̄eta iis guù sa ta qanega bóò ta ga hãa,” témé.

*Jeso ba ko Lefi ba tcii*  
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

<sup>13</sup> Me Jeso ba gaicara tshàam q̄ae koe síí, ne kò kái ne khòe ne hàà cgae Me, Me tshoa-tshoa a xгаа-xгаа ne. <sup>14</sup> Ēm ko gaa koe guu kam kò Lefi ba bóò, Alefaiom dim cóá ba, me marian ko sèea xg'ae-xg'aeem nquum koe ntc̄óo-a-ntc̄oe. Me bìrì me a máá: “Xùri Te,” témé. Me t̄e a xùri Me.

<sup>15</sup> Ēm Jeso ba hãa a ko Lefim dim nquum koe tc'óó, ka i kò kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan h̄e naka ch̄ibi-kg'aoan h̄eéth̄eé tc'óó cgoa Me, Gabá h̄e naka Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu h̄eéth̄eé cgoa; kái ne khòe nea kò xùri Me khama. <sup>16</sup> Ē xu kò x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu Farasai di xu bóò Me mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu h̄e naka ch̄ibi-kg'aoan h̄eéth̄eé cgoa ko tc'óó, ka xu kò Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu t̄e a máá: “Dùús domka ba ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan h̄e naka ch̄ibi-kg'aoan h̄eéth̄eé cgoa tc'óó máá?” témé.

<sup>17</sup> Ēm ko Jeso ba nc̄e sa kóm kam kò máá: “Ē tsàa tama ne khòe nea naakan qaa tama, igaba ãe ko tsàa ne ko qaa a. Tchàno ne khòe ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha ch̄ibi-kg'ao ne tcii ka,” témé.

*Jeso ba ko tc'óoan carasean ka t̄eè*  
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

<sup>18</sup> Nxãaska xu kò Johanem di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu h̄e naka Farasai xu di xu h̄eéth̄eé tc'óoan carase. Ne kò c'ẽe ne khòe ne Jeso ba síí cgae a t̄e Me a máá: “Dùús domka xu ko Johanem di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu h̄e naka Farasai xu di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu h̄eéth̄eé tc'óoan carasea máá, igaba xu Tsari xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tc'óoan carase tama?” témé.

<sup>19</sup> Me Jeso ba x̄a ne a máá: “Sèe-kg'aom kò gam di ne cg'áe-kg'ao ne cgoa hãa ne nea gha ntama tc'óoan carase? Ēm sèe-kg'aom ko qanega gane cgoa hãa x'aè ka ne cuiskaga tc'óoan carasea hãa tite. <sup>20</sup> Igabam gha x'aè ba hàà, ãem gha ko sèe-kg'ao ba gane koe sèea tcg'òòe ba; gaam cárn ka ne gha nxãaska tc'óoan carase.

<sup>21</sup> “Cúí khòe ga káa a, kabam qgái ba gha nc̄im cgoa nq̄aba a; gatà i kò h̄e nem gha kabam qgái ba nc̄im koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càuse. <sup>22</sup> Gataga i khòean káa a, kaba ḡóean gha nc̄i zi khòe dtcòbè zi koe qg'oe e. A nc̄e gatà i kò h̄e ne i gha ḡóean dtcòbè zi tòà, i gha ḡóean ntc̄a, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba méé i kaba ḡóean kaba zi khòe dtcòbè zi koe qg'oèe,” tam méé.

*Sabata dim cárn dis t̄e sa*  
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

<sup>23</sup> C'ẽem cárn Sabata dim kam kò Jeso ba ko mabere di xu xhárà xu xg'aeku koe q̄ò, xu Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tshoa-tshoa a ko maberean di tcúúan tcuù. <sup>24</sup> Xu Farasai xu bìrì Me a máá: “Bòò, dùúska xu ko Sabata dim cárn ka x'áean koe kgoara máaè tama sa kúrúa máá?” témé.

<sup>25</sup> Me bìrì xu a máá: “Qanega xao gáe nxárà ta ga hãa Dafitem xg'ao kúrús ka? Ē xu kò gabá h̄e naka gam ka c'ẽea xu h̄eéth̄eé xabà hãa a kò c'ẽe guúan tcào ka xu kò kúrú sa. <sup>26</sup> Nq̄arim dim nquum koem kò ma tcãa sa, Abitarem kò kaim peresiti ba ii x'aè ka, a ba a gam ka c'ẽea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa péréan tc'óó, nc̄e peresiti xu ka cúí ko tc'óòe e, nc̄e gabá h̄e naka ãe hãa cgoa mea xu h̄eéth̄eé kò tc'óoan gaan di kgoara máaè tama a,” témé.

<sup>27</sup> A birí xu a máá: “Sabata dim cáim ba khóèan kúrúa máàèa, i khóèan Sabata dim cáim ba kúrú máàè tama. <sup>28</sup> Khamam Khóèm dim Cóá ba Sabata dim cáim koe ga igaba X'aiga Me e,” témé.

### 3

#### *Khóèm nq̄ara tshàua ba (Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)*

<sup>1</sup> Me kò gaicara còrè-nquum koe síi tcāà. Me kò nq̄ara tshàua hãam khóè ba gaa koe hãa. <sup>2</sup> Xu kò Farasai xu xaèa kg'ónò Me, a bóò Sabata dim cáim kam gha gaam khóèm ãe nq̄ara tshàua hãa ba qãèkagu sa, nxãasega xu gha chibi-chibi Me ka. <sup>3</sup> Me kò ãe nq̄ara tshàua hãam khóè ba birí a máá: “Tãe naka tsia síi khóè ne cookg'ai koe téé,” témé.

<sup>4</sup> Me kò birí xu a máá: “Sabata dim cáim ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qãèan kúrú saa kana cg'ãèan kúrú saa, khóè ba kg'òèkagu saa kana cg'òo me saa?” témé. Igaba xu kò kg'ama nq̄oo. <sup>5</sup> Me kò xgòàse bóò ne, a ba a gane di qari tcúúan ka thòò-tcoa hãase khóè ba birí a máá: “Tchoanà tshàua tsi,” témé. Me kò khóè ba tshàua ba tchoanà, i tshàua ba kabise a qãè. <sup>6</sup> Xu kò Farasai xu tcg'oa, a xu a x'aigam Herotem di xu tséé-kg'ao xu cgoa xg'ae a qg'áiku, nta xu gha ma Jeso ba cg'òo sa.

#### *Jeso ba ko tshàam qàe koe kái ne khóè ne kg'òèkagu*

<sup>7-8</sup> Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa tshàam koe síi, ne kò kái ne khóè ne Galilea koe guu a xùri Me. Eã ne ko wèé zi ãem kòò kúrú zi kóm, ka ne ko kái ne khóè ne Jutea koe hëé, naka Jerusalema koe hëé, naka Itumea koe hëé, naka Jorotane ka ncíi za hëé, naka Ture koe hëé naka Sitone koe hëéthëé guu a hàà cgae Me. <sup>9</sup> Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu birí xu dxòro ba kg'ónòa máá Me, khóè ne dis xg'aes domka, táá ne gha nxãasega qãea cg'òo Me ka. <sup>10</sup> Kái ne khóè nem kò kg'òèkagua hãa, khama ne kòò ãe kò tcíia hãa ne dq̄ria síi, síi ne gha qg'óó Me ka. <sup>11</sup> Eã ne kòò cg'ãè tc'èean ka tcāà cgaeèa ne bóò Me ne ne ko cg'áé a q'au a máá: “Nq̄arim di Tsi Cóá Tsi i,” témé. <sup>12</sup> Me kaisase dxãwa tc'èean dq̄àè, táá i gha c'èe ne birí diim ii sa ka.

#### *Jeso ba ko 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nxará tcg'òó (Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)*

<sup>13</sup> Me Jeso ba xàbì ba q'ábà qàò, a ba a Gam ko tc'èe xu tcii, xu Gam koe hàà. <sup>14</sup> Me 12 xu nxará tcg'òó a x'áè úú-kg'ao\* xu ta ma tcii xu, Gam cgoa xu gha hãa ka, a xu a tséèe a Nq̄arim di kg'uian qòòkagu, <sup>15</sup> a dxãwa tc'èean xu gha xhàigu di qarian máàè.

<sup>16</sup> Ncëe xua kò: Simonem ncëem kò Petere ta ma tcii ba hëé, <sup>17</sup> Sebetem ka cóásem Jakobo ba hëé, naka Jakobom ka qõesem Johane ba hëé (ncëem kò Boaneregese dis cg'òè sa máà tsara; ncëes cg'òè sa kòò máá: ‘Túú tebean di tsara cóá tsara a,’ témé), <sup>18</sup> Anterea ba hëé, naka Filipi ba hëé, naka Baretolomaio ba hëé, naka Mataio ba hëé, naka Tomase ba hëé, naka Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hëé, naka Tadaio ba hëé, naka Simonem (ncëe kò tòókuan x'ãà máá ba) hëé, <sup>19</sup> naka Jutase Isekariotem (ncëe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcāà Me ba) hëéthëé xu u.

#### *Jeso ba ko Belesebulem ka xgaa-xgaa (Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)*

<sup>20</sup> Me nxãaska Jeso ba *dibi a síi* nquum q'oo koe tcāà. Ne gaicara kái ne khóè ne xg'ae, xu Gabá hëé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hëéthëé péréan tc'òó ka tààè. <sup>21</sup> Eã ne ko Gam x'áé di ne ncëe sa kóm, ka ne ko síi tceea tcg'òó Me, tc'èea ba nxana hãa, ta ne kò tc'èea hãa khama.

<sup>22</sup> Xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu Jerusalema koe kò guua hãa xu hàà máá: “Belesebulem kam hãa cgaeèa, a ko dxãwa tc'èean dim x'aigam cgoa dxãwa tc'èean xhàigu,” témé.

\* **3:14:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.



<sup>23</sup> Me Jeso ba tcii ne, a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, a máá: “Ntama ba ga ma satana ba c'ëem satana ba xhàigu? <sup>24</sup> X'aian kò q'aa-q'aasea hãa ne i cuiskaga ãe x'aian hãa tite. <sup>25</sup> X'áem kò gataga q'aara hãa nem cuiskaga ãem x'áe ba hãa tite. <sup>26</sup> A ncëe satanam kò cúia ntcoeku cgoase a q'aara hãa nem cuiskaga téea hãa tite, igabam ko chõò-q'oos koe síí. <sup>27</sup> Igabam c'ëem khòe ba cuiskaga qarim khòem dim nquum koe tcãà, naka gam di zi gúù zi ts'ãà hãa tite, kg'aia méem ãem khòem qari ba qáea ntcòo. Nxãaska cúgam gha nquua ba q'oo koe tcãà a gam di zi gúù zi ts'ãà. <sup>28</sup> Tseegukar ko bìrí tu u: Khòe ne gha wèe chibia ne koe hëe naka wèe cg'ãe kg'uian kg'ám q'ooa ne koe ko tcg'oa koe hëéthëe qgóóa máàe. <sup>29</sup> Igaba ãe ko Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'ãese kg'ui nea chõò tamase qgóóa-máákuan hòò tite, igaba ne chõò tamase chibiga ne e,” tam méé. <sup>30</sup> “Cg'ãe tc'ëea nem úúa,” ta ne mééa domkam Jeso ba ncëeta mééa.

### *Jesom di ne qhàò ne*

*(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)*

<sup>31</sup> Jesom ka xòò sa hëe naka qõese ga xu hëéthëea kò hàà, a hàà tchàa koe téé, a c'ëem khòe ba tséé, me síí Jeso ba tcii. <sup>32</sup> Ne kò kái ne khòe ne ntcòóa nxama-nxama Mea hãa khama ne máá: “Bòò, saò sa hëe naka Tsáa qõe ga xu hëéthëea tchàa za tãe a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” témé.

<sup>33</sup> Me xõa ne a máá: “Tiris xòò sa díí saa, xu Tíí qõe ga xu díí ga xua?” témé. <sup>34</sup> Me ãe kò ntcòóa nxama-nxama Mea ne ntcáa, a ba a máá: “Ncëea Tiris xòòs ga si i, a Tíí qõe ga xu xu u. <sup>35</sup> Wèem khòem ãe ko Tirim Nqarim nqarikg'ai koe hànám ko tc'ëe sa kúrú ba Tíí qõem ga me e, a Tíí qões ga si i, a gataga Tiris xòòs ga si i,” tam méé.

## 4

### *Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa*

*(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)*

<sup>1</sup> Me gaicara tshoa-tshoa a tshàam qàe koe xгаа-xгаа. Si kò kaias xg'ae sa qàea ba koe hãa, Me dxòrom q'oo koe tcãà a tshàam qàe koe síí ntcòó, si kò wèes xg'ae sa tshàam-kg'ám koe gómankg'ai koe téé-tãe. <sup>2</sup> Me kái zi gúù zi xгаа-xгаа ne sere-sere zi cgoa, a ba a Gam di xгаа-xgaan koe máá:

<sup>3</sup> “Komsana méé tu. Xhàrà-kg'ao ba kò qõò a síí xhàrà.

<sup>4</sup> Eëm ko xhàrà ka i kò c'ëe cgùrian dàòm qàe koe tchee, zi tsarà zi hàà tc'óo o.

<sup>5</sup> I c'ëe cgùrian nxõá-kg'ai di qgáan koe tchee, ncëe kái góman kò kàa a koe. I kò kúúga qháese tsom, góma ne kò kaisa tama khama. <sup>6</sup> Eës ko cáam sa qaò ka i ko gaa tsoman dào, a i a kò tobe ga i kò úú tama khama nqai.

<sup>7</sup> I c'ëe cgùrian dxàman hàna qgái koe tchee, i dxàman kai, a chúú-chuu u, i táá tc'óoan kúrú.

<sup>8</sup> I c'ëe cgùrian qãe góman koe tchee, a i a tc'óoan kúrú, ãe i ko qhúí a ko kai ka i c'ëean 30 khama noo, i c'ëean 60 khama noo, i c'ëean 100 khama noo tc'óoan kúrú.

<sup>9</sup> Me Jeso ba máá: “Eë tceean úúa hãa ba méem kóm,” témé.

### *Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa*

*(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)*

<sup>10</sup> Eëm cúia hãa ka xu kò 12 xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hëe naka c'ëe ne ãe kò gaa koe hãa ne hëéthëe sere-sere zi ka tãe Me. <sup>11</sup> Me kò bìrí ne a máá: “Gatua máàèa, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi tu gha q'ãa sa. Igaba gane ãe tchàa za hãa ne koe i ko wèe gúúan ga sere-sere zi cgoa nxará xg'aeè. <sup>12</sup> Nxãasega

'ne gha wèe x'aèan kaga bóò

igaba ne bóò q'ãa tite ka.

A ne a gha wèe x'aèan kaga kóm

igaba ne kóma q'ãa tite,

Nqarim koe ne ko kabise

a qgóóá máàè ne cúí ga a gha ii.' ”

<sup>13</sup> Me bìrí ne a máá: “Ncēes sere-sere sa tu gáé kóma q'ãa tama? Kháé tu gha nxãaska c'ēe zi sere-sere zi ntama kóma q'ãa?”

<sup>14</sup> Xhárà-kg'ao ba ko kg'ui ba xhárà.

<sup>15</sup> C'ēè ne khòè nea dàòm qàe koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii, ncēe kg'uim xháràèa koe. Eè ne ko kóm me kagam ko kúúga satana ba hàà, a hàà kg'uim ēe gane koe xháràèa hãa ba sèèa tcg'òó.

<sup>16</sup> Ne c'ēe ne khòè ne nxõán hàna qgài koe kò tcheèa hãa cgùrian khama ii. Nxãa nea ncēe kg'ui ba ne ko kóm ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hààkagu me ne e, <sup>17</sup> igaba ne kàà tobe ne e khama ne ko xòm x'aè sèè a hãa, a ne a ēe i ko kg'uim domka xháéa ne kana xgàrakuan hàà ne ne ko qháésega cg'áé.

<sup>18</sup> “C'ēe ne khòè nea ēe dxàman koe tcheèa hãa cgùrian khama ii. Gane ēe kg'ui ba kóma ne ne e, <sup>19</sup> igaba kg'òès di zi xháé zi hēé, naka qguù sa ncàman hēé, naka c'ēe zi gúù zi ncóóan hēéthēéa kò tcàà cgae ne, a kg'ui ba chúú-chuu, me táá tc'áróan kúrú.

<sup>20</sup> “C'ēea ne qãè góman koe kò xháràèa cgùrian khama ii. Nxãa ne ko kg'ui ba kóm a ne a ko dtcòma mááse me, a ne a ko tc'áróan kúrú, i c'ēean 30, i c'ēean 60, i c'ēean 100 ne ne e.”

*X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs dis sere-sere sa*

*(Lk 8:16-18)*

<sup>21</sup> Me bìrí ne a máá: “Dìina ga x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa gàbas cgoa xoaba-kg'ai, kana kgàrom dóm q'oo koe tòó? Tseeguan kagas gha téé-q'ooa sa koe tòóè! <sup>22</sup> Wèés gúùs ēe chómsea hãa sa gha x'áise, si gha ēe qàbi-kg'aièa hãa sa, xgòre-kg'aiè khama. <sup>23</sup> Khòèm ēe tceean úúa hãa ba méém kóm,” témé.

<sup>24</sup> Me bìrí ne a máá: “Qãèse tu komsana! Eè tsi tcg'òóa hãas tc'ãò-tc'ão sa gaas máàè tsi ghas ga si i, a tsi a gha gataga càua máàè si. <sup>25</sup> Wèém khòèm ēe úúa hãa ba gha káian máàè. Me gha ēe gúù úú tama ba, ēem úúa hãa gúù-coan ga sèè cgaeè khama,” tam méé.

*Tsòmkom cgùrim dis sere-sere sa*

<sup>26</sup> A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea ncēeta ii: ‘Khòèm góman koe cgùri ba xhárà hãam khama i ii, <sup>27</sup> ncēe ko ntcùú ka x'óm a ko koaba ka tēe, me cgùri ba ko cúíaga kai, gam c'úua hãase. <sup>28</sup> Góm ba kò cúíga kg'ama tc'òoan kúrú: kg'aian ko tsòm a qhúí, a ba a kai, a x'òàn kúrú, i x'òàn tc'áróan kúrú. <sup>29</sup> Eè i ko tc'òoan x'áé kaga i ko tcuèè, tcuù di x'aè ne hààraa khama,’ ” tam méé.

*Mosetara dis hùis di cgùrian dis sere-sere sa*

*(Mt 13:31-32, 34; Lk 13:18-19)*

<sup>30</sup> A ba a máá: “Nqarim di x'aia nea gha dùús cgoa nxárá xg'aeè, kana dùútsa sere-seres cgoa ia gha nxárá xg'aeè? <sup>31</sup> Mosetara dis hùis dim cgùrim khama i ii. Ncēè cgùrian kò ko góman koe xháràè nem wèè cgùrian nqòómkg'ai di kaga cg'aré me e. <sup>32</sup> Igaba ēem kò xháràè nem ko tsòm, a kias hùis xhárà di sa kúrú, a kaia nxãan kúrú, i gha nqarikg'ai di tsaràn hàà gas di sóman koe nquuan kúrú,” tam méé.

<sup>33</sup> Jeso ba kò kái zi sere-sere zi tséékagu, a kg'ui ba bìrí ne tc'ãò-tc'ãos ēe gane ko kóma q'ãas cgoa. <sup>34</sup> Táám kò cúí gúù ga gane cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase, igabam ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoam kò cúía hãa ka wèés gúù sa qãèse bìrí xu.

*Jeso ba ko tc'ãá ba téékagu*

*(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)*

<sup>35</sup> Me gaam cáim ēem dim dqòam ka bìrí xu a máá: “Hàà naka xae c'ēem xòèm tshàam dim za tchoaba,” témé.

<sup>36</sup> Xu kò khòè ne gaa koe qau, a xu a ēem kò hãam dxòrom q'oo koe tcàà, zi kò gataga thēé c'ēe zi dxòro zi gaa koe hàna.

<sup>37</sup> Me kò kiam tc'ãá ba tēe, i tshàam di qhonèan qùbise a dxòrom q'oo koe tcàà, me dxòro ba cg'oè ka hēé. <sup>38</sup> Igabam kò Jeso ba dxòrom kháo koe hàna, a tcgábí ba dcãa a x'ómà xōe.

Xu ghù Me, a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tomè xae ko igaba i gáé Tsáá koe gúù méé tama?” témé.

<sup>39</sup> Me tēe a ba a tc'ää ba dqàè a tshàa ba bìrí a máá: “Nqoo naka kgàe!” témé. Me tc'ää ba téé, si kò kaisas nqoo sa xóé.

<sup>40</sup> Me tēè xu a máá: “Dùús domka xao ma q'aea? Dtcòman xao gáé úú tama?” témé.

<sup>41</sup> Xu kaisase q'áo, a xu a tēèku a máá: “Dùútsa khòè ba gáé ncēe ba? Tc'ään ga hēé naka tshàan ga hēéthēé ka ko komsanaè ba?” témé.

## 5

### *Jeso ba ko dxāwa tc'ēan úúam khòè ba qāèkagu*

*(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)*

<sup>1</sup> Xu tshàa-dxoom ka c'ēe xòèa ba za tchoaba, Gerase ne dim nqōóm xòè koe. <sup>2</sup> Eēm ko Jeso ba dxòrom koe tcg'oa, kam ko cg'āè tc'ēan kò úúa hāam khòèm cgoa xg'ae, tc'ám zi xòè koe kò guua hāa ba. <sup>3</sup> Tc'ám zi koe kò x'āèa hāa ba, ncēe khòè ne kò qáéa ba ka tààèa hāa ba, qano di xu tau xu cgoa ga igaba. <sup>4</sup> Kái-kg'aisem kò ko tshàua ba koe hēé naka nqàrèa ba koe hēéthēé qano cgoa qáéa ntcòòè, igabam kò ko qhòm m, a ba a nqàrè di qanoan khòà q'aa. Cúí khòè ga kò káà a ncèè me i ga di qarian kò úúa hāa a. <sup>5</sup> Ntcúú ba hēé naka koaba ba hēéthēém kò ko tc'ám zi hēé naka xàbì xu koe hēéthēé q'aua te, a ko nxōán cgoa thòò-thòose.

<sup>6</sup> Eēm ko Jeso ba nqúù ga ii a ko bóò, kam kò qgóéa síí, a síí cookg'aia ba koe qom, <sup>7</sup> a kaisase q'au a máá: “Jesoè, kaisase tc'ámáka hànám Nqarim di Tsi Cóa Tseè, dùú sa Tsi ko tíí cgoa tc'ēe? Nqarim cgoa ra ko gaise Tsi a ko máá, táá xgàra te guu,” témé. <sup>8</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncēm khòèm koe tcg'oa, tsáá cg'āè tc'ēe tseè!” témé.

<sup>9</sup> Me nxāaska Jeso ba tēè me a máá: “Cg'ōèa tsi díia?” témé. Me máá: “Cg'ōèa te Milione e, kái xae e khama,” témé. <sup>10</sup> Me kaisase Jeso ba dtcàrà, táám gha ãem qgáim koe xhàigu xu ka.

<sup>11</sup> Kái zi xgùu zia kò xàbìm dxùukg'ai koe hāa a ko dxòó. <sup>12</sup> Ka i ko dxāwa tc'ēan Jeso ba dtcàrà a máá: “Xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a, kgoara máá ta a naka ta gaan koe tcāà,” témé. <sup>13</sup> Me cg'āè tc'ēan kgoara máá i tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcāà, i ēe xgùuan ncēe kò 2,000 khama noo o, kari-karisea xōa a síí tshàam koe tcāà a tomè.

<sup>14</sup> Eē kò xgùuan kòre xu khòè xua kò bèe a qgóé a síí x'áé-dxooan koe hēé naka x'áé-coa xu koe hēéthēé xàà a. Ne kò khòè ne ēe kúrúsea hāa sa hàà bóò. <sup>15</sup> Eē ne ko Jesom koe hàà ka ne kò ēe kò dxāwa tc'ēan úúa hāam khòè ba bóò, me gaa koe ntcōóa-ntcōe, a qgáian hana, i tc'ēea ba qāè e, ka ne kò q'áo. <sup>16</sup> Gane ēe kò ēe kúrúsea hāa sa bóò ne kò dxāwa tc'ēan kò úúam khòèm koe hēé naka xgùuan koe hēéthēé kúrúsea hāa sa khòè ne bìrí. <sup>17</sup> Ne tshoa-tshoa a Jeso ba dtcàrà, gane dim nqōóm koem gha tcg'oa sa.

<sup>18</sup> Eēm ko Jeso ba dxòrom koe tcāà kam kò ēe kò dxāwa tc'ēan ka tcāàèa hāam khòè ba Gam cgoam gha qōò sa dtcàrà Me. <sup>19</sup> Igabam kò Jeso ba táá kgoara máá me Gam cgoa qōòa ne, a bìrí me a máá: “Dìbi x'áéa tsi koe, tsari ne khòè ne koe, naka tsia síí X'aigam nta noose kúrú máá tsia hāa sa hēé naka nta noosem thòò-xama máá tsia hāa sa hēéthēé ka bìrí ne,” témé.

<sup>20</sup> Me kò khòè ba wèé xu x'áé-dxoo xu ēe kò Dekapolise koe hāa xu koe qōòa te a Jesom gam koe kúrú hāa zi gúù zi kaisa zi ka tshoa-tshoa a khòè ne bìrí, ne wèé ne khòè ne are.

### *Jairom ka cóáse sa hēé naka khòès Jesom dim qgáí ba kò qgóó sa hēéthēé e*

*(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)*

<sup>21</sup> Eēm ko Jeso ba dxòrom cgoa tshàam ka ncíí za ka xòèa ba koe tchoaba, ka ne kò kái ne khòè ne Gam koe xg'ae, Me kò tshàam dxùukg'ai koe téé-tēe. <sup>22</sup> Me kò c'ēem khòèm, còrè-nquum di xu tc'ää-cookg'ai xu ka c'ēe ba hàà, Jairo ta kò ko ma tcièe ba, a ba a ãem ko Jeso ba bóò ka nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé. <sup>23</sup> A kaisase dtcàrà Me a máá: “Tiris cóás cg'áré sa x'oos qàe koe hāa, ke cgómna hàà naka Tsia tshàua Tsi tòó cgae si nakas gha nxāasega

qãè naka kg'òè,” témé. <sup>24</sup> Me tõe a qõò cgoa me, ne kái ne khòè ne xùri Me, a ne a ncorú Me.

<sup>25</sup> Si kò thée c'ees khòès 12 kurian kò úúa hãa a ko xòm x'aèse nxoean hòò sa hãa, <sup>26</sup> ncõe kò kái kurian sée a ko naakan koe tsoòse sa, a kò wèé gúuan ães úúa hãa ga tséékagu, qãèkaguses gha ka, igabagas kò táá qãè, i kò gaas di tcìlan càuse. <sup>27</sup> Eès ko Jesom ka kóm, kas kò kái ne khòè ne xg'aeku koe guu a hàà Jesom kháó koe tcãà, a sa a ãem kò hanam qgáim di xgám-kg'aman qgóó. <sup>28</sup> Gas kas kò bìrise a máá: “Ncèè Gam dim qgái bar kò qgóó ne cúigar gha qãè,” témé. <sup>29</sup> Si Gam dim qgái ba qgóó, i kò gaa x'aè kaga gas di tcìlan kaà, si cgáé-q'ooa sa koe xám ncãas gas di tcìlan koe tsoòè sa. <sup>30</sup> Me Jeso ba qararian ncãa tcg'oa cgae Me sa qháésega xamà q'ãa. A ba a kabise khòè ne koe a máá: “Dìi na ncãa qgáia Te qgóó?” témé. <sup>31</sup> Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xõa Me a máá: “Khòè ne ma xg'ae cgae Tsia hãa sa Tsi ko bóò, igaba Tsi ko tõe dín qgóó Tsia hãa sa!” témé. <sup>32</sup> Me Jeso ba ntcãà, dín ães gúu sa kúrú hãa sam gha bóò ka. <sup>33</sup> Si nxãaska khòè sa ãe kúrúse cgae sia hãa sa bóò q'ãa, a sa a hàà nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé q'áòan cgoa, a wèé tseeguan bìrí Me. <sup>34</sup> Me bìrí si a máá: “Tiri si cóá seè, sari dtcòmà nea qãèkagu sia, ke tòókuan cgoa qõò naka sia sari xháéan koe tcg'oa,” témé.

<sup>35</sup> Eèm qanega hãa a ko khòè ne cgoa kg'ui, ka ne kò c'ee ne *Jairom ncõe kò còrè-nquum* dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe kò guua hãa ne hàà, a ne a máá: “Tsáá xuù sa ncãa x'óó, ka tsia ko dùús domka xgaa-xgaa-kg'ao ba qanega xhõe-xhõea máá?” témé. <sup>36</sup> Igabam kò Jeso ba táá nqábé kg'uiian ãe kòo kg'uiè e, a ba a còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí a máá: “Táá q'áò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm,” témé. <sup>37</sup> A ba a kò táá c'ee khòè ga kgoara máá i xùri Me, Petere ba hëé naka Jakobo ba hëé naka Johanem Jakobom ka qõese ba hëéthëé xu ka oose. <sup>38</sup> Eè xu ko còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe síi tcãà, kam ko Jeso ba bóò zi gúu zi qãè tama, ne ko khòè ne q'aua kg'aeku a ko xõò. <sup>39</sup> Me tcãà a síi bìrí ne a máá: “Dùús domka zia gúu zi qãè tama, tu ko kg'aeku, a ko xõò? Cóá sa x'óó tama a x'ómà hãa ka,” témé.

<sup>40</sup> Igaba ne kò kg'ãè Me. Me wèéa ne ga tcg'òó, a ba a cóás ka xõò ba hëé, naka xõò sa hëé naka ãe kò Gam cgoa hãa xu xgaa-xgaase-kg'ao xu nqoana xu hëéthëé sée a cóás kò hãa koe tcãà cgoa ne.

<sup>41</sup> Me tshàua sa koe qgóó si, a bìrí si a máá: “Talita kumi!” témé. Ncõe sa ko máá: ‘Cóá seè, tõe tar ko sáá ka méé,’ témé.

<sup>42</sup> Si gaa x'aè kaga cóá sa tõe a sa a qõò te (12 kuri si i kò ii). Eès ko ncõe sa kúrúse ka ne kò kaisase are. <sup>43</sup> Me Jeso ba qarika q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha cúí khòè ga ncées gúús ka q'ãakagu sa. A ba a bìrí ne a máá: “C'ee gúu máà si nakas tc'õó,” témé.

## 6

### *Jeso ba ko Nasareta koe xguè* (Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

<sup>1</sup> Jeso ba kò ãem qgái ba tcg'oaragu, a Gam dim x'áé-dxoom koe síi, xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xùri Me. <sup>2</sup> Me kò Sabata dim cáim ka tshoa-tshoa a còrè-nquum koe xgaa-xgaa. Ne kò kái ne ãe kò kóm Me ne kaisase are a máá: “Ncèem khòè ba wèé zi ncõe zi nda hòòà? Dùútsa tc'ee saa ncõe Gam máàèa sa, ncèem ko kaia tsééan are-aresa ga kúrú sa? <sup>3</sup> Kháé ncõe ba gáé xom-kg'aom tama baa, Marias ka cóáse ba, Jakobo ba hëé, Josefa ba hëé, Jutase ba hëé, naka Simone ba hëéthëé xu ka káimkhoe ba. Gam ka qõesea zi gáé gatá cgoa ncõe koe hãa tama?” ta ne méé. A ne a bóòà xguè Me.

<sup>4</sup> Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Porofiti ba wèé za ga tcommèam khòè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hëé naka gam di x'áéan koe hëéthëé cúí oose,” témé. <sup>5</sup> A ba a kò gaa koe táá are-aresa zi tséé zi kúrú, igabam kò kg'ama cg'orò ne khòè ne tsàà ko ne koe cúíga tshàua ba tòó, a kg'òèkagu ne. <sup>6</sup> Kaisasem kò area hãa, gane di dtcòmàn úú tama domka.

A ba a kò x'áé-coa xu koe qõò te a xgaa-xgaa.



*Jeso ba ko 12 xu xгаа-xгаase-kg'ao xu tsééa tcg'òó*  
(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

<sup>7</sup> Me kò Jeso ba 12 xu xгаа-xгаase-kg'ao xu Gam koe tciia óá, a ba a tshoa-tshoa a càm-càm tsééa tcg'òó xu, a cg'ǎè tc'ēēan xhàigu di qarian máà xu. <sup>8</sup> A ba a x'áè xu a máá: “Táá méé xao cúí gúù dàò q'oo di ga séèa mááse guu, igaba méé xao dqàbi hìim cúim gabá séè, naka táá péré kana dtcòbè ga séè guu, naka táá cúí mari ga qòè guu. <sup>9</sup> Igaba méé xao nxàbo, naka xaoa táá c'ēē qgáí ga séèa mááse guu,” témé. <sup>10</sup> Gatagam kò thēē bìrì xu a máá: “Eē xao ko tcāàm x'áém koe xao kòo qǎēse hààkaguè, ne méé xao gaa koe x'ǎè, naka xaoa nxāakg'aiga síí ēem qgáì ba tcg'oara guu. <sup>11</sup> A ncēè c'ēē qgáì gaa kò qǎēse hààkagu xao o tama, ne khòè ne komsana xao o tama, ne méé xao ēem qgáim koe nqàrèa xao di tsharàn qǎè-qǎè, naka xaoa tcg'oaragu me, nxāasegas gha ēē sa ēē ne khòè ne koe x'áí sa ii ka,” témé.

<sup>12</sup> Xu tcg'oa a xu a síí Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа, khòè ne méé ne gane di chìbian koe tcóóse di ba. <sup>13</sup> A xu a kái dxāwa tc'ēēan khòè ne koe xhàigu, a kái ne khòè ne tsàako ne nxúian cgoa tcgáù, a xu a qǎèkagu ne.

*Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa*  
(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)

<sup>14</sup> Me x'aigam Herote ba Jesom ka kóm, cg'òèa ba kò q'ǎasea hāa khama. C'ēē ne khòè nea kòo máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'ao Me e. X'ooan koem tēea! Gaa domka i ko ncēē qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé. <sup>15</sup> Igaba ne kò c'ēē ne máá: “Elija Me e,” témé, ne ko c'ēē ne máá: “Porofiti Me e, c'ēē xu porofiti xu ncìi x'áè di xu khamaga ma,” témé. <sup>16</sup> Igaba ēem ko Herote ncēē sa kóm kam kò máá: “Johanem, ncēer kò q'ǎè tcúúa hāa ba, x'ooan koe tēea hāa,” témé.

<sup>17-18</sup> Herote ba kò gam ka káikhoem Filipim dis khòès Herotiasè sa séèa hāa. Me kò Johane ba Herote ba bìrì hāa a máá: “X'áèan koe tsi kgoara máàè tama, tsáá kím dis khòè sa tsi ga kò séèa hāa sa,” témé. Khamam kò Herote ba c'ēē khòèan tsééa úú, síí i gha Johane ba qgòó, a qǎé, a qǎé-nquus koe tcāà ka.

<sup>19</sup> Herotiasè sa kò Johane ba hòrea hāa, a kò cg'òo me kg'oana, igabagas kòo tààè. <sup>20</sup> Herote ba kò Johane ba q'áda hāa, a kò nqáó-nqao mea hāa, tchàno a tcom-tcomsam khòè me e sam kò q'ana hāa khama. Eēm kò Johane ba kóm nem kò qǎēse hāa tama, igabam kò komsana ba ncàna hāa.

<sup>21</sup> Igabas kò qǎēm x'áè ba hòè, me kò Herote ba ábà cáma ba ka gam di xu tc'ǎà-cookg'ai xu kaia xu hēé, naka ncōo-kg'ao xu di xu kaia xu hēé, naka Galilea koe kò tc'ǎà-cookg'aia xu khòè xu hēéthēé kòè sa kúrúa máá. <sup>22</sup> Eēs ko Herotiasè ka cóase sa tcāà a ko Herote ba hēé naka kòès di xu cg'ǎè-khoe xu hēéthēé xu ko ntcāà máá kas ko Herote ba kaisase qǎè-tcaokagu. Me x'aigam Herote ba cóa sa bìrì a máá: “Wèès gúùs ēē si ga dtcàrà te sa dtcàrà te, máà si sir gha ke,” témé. <sup>23</sup> A ba a gaisè cgoa nqòòkagu si a máá: “Dùús wèès ēē si gha dtcàrà te sar gha máà si, tiri x'aian di xòèan c'ēēa ga ii igaba,” témé. <sup>24</sup> Si xòòs koe síí a máá: “Dùú sa ra gha dtcàrà?” témé. Si xòò sa máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa dtcàrà,” témé.

<sup>25</sup> Si kò x'aigam koe kúúga kabise a máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sar ko gàbas q'oo koes tòòèa hāase dtcàrà,” témé.

<sup>26</sup> Me x'aiga ba kaisase tshúù-tcao, igabam kò gaisean ēem kò kúrúa hāa hēé naka cg'ǎè-khoe ne hēéthēé domkam kò gam dim kg'ui ba ntcoean tc'ēē tama. <sup>27</sup> A ba a kò cg'òo-kg'ao ba qhǎése x'áèan cgoa tsééa úú, síim gha Johanem dis tcúú sa óága ka. Me kò qòò a síí Johanem dis tcúú sa q'ǎè, qǎé-nquus koe. <sup>28</sup> A ba a gaas tcúú sa gàbas koe tòò a óá, a hàà gaas dxàè-coa sa máà si, si kò cóa sa séè a xòò sa máà si. <sup>29</sup> Eē xu ko gam di xu xгаа-xгаase-kg'ao xu ēē sa kóm, ka xu kò hàà tc'áróa ba séè, a síí tc'áms koe kg'òno o.



*Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'òókagu  
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)*

<sup>30</sup> Xu kò x'áè úú-kg'ao xu Jesom koe kabise, a hàà wèè zi gúù zi ãe xu kò kúrú zi hěé naka ãe xu xгаа-xгаа hãa zi ka hěéthěé bìrì Me. <sup>31</sup> Igaba i kòo nxãaska kái khòèan hààku a ko qòòku, xu kò Jeso ba hěé naka Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé táá tc'òó di x'aèan ga úú khamam kò bìrì xu a máá: “Hàà xao naka xae nqoo-nqoosam qgáim koe qòò naka xaea síí cúia hãa naka xao gha nxãasega sãa,” témé. <sup>32</sup> Xu dxòrom cgoa qòò a xu a cúia nqoo-nqoosam qgáim koe síí hãa.

<sup>33</sup> Ne kái ne khòè ne bóò xu, xu ko tcg'oa, ne dii ga xu u sa bóò q'ãa. Ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a tshàam dxùukg'ai sèè, a tc'ãà a nqàrèa ne ka gaa za qgóéa síí, a síí còoka hãa a qãà xu. <sup>34</sup> Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe xõa kam ko kias xg'ae sa bóò, a ba a thòò-xama máá ne, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ne kò ii khama. Me nxãaska tshoa-tshoa a kái zi gúù zi ka xгаа-xгаа ne.

<sup>35</sup> Eẽs ko cáim sa dqòara qòò ka xu ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hàà cgae Me, a máá: “Ncẽem qgáim ba cúia hãam qgáim me e, i ncãa gataga dqòa, <sup>36</sup> ke khòè ne qòò q'aakagu naka ne nxãasega cúuse nxama-nxama hãa xu x'áé xu koe hěé naka x'áé-coa xu koe hěéthěé síí c'ẽe gúùan x'ámá máase naka tc'òó,” témé. <sup>37</sup> Igabam kò xoa xu a máá: “Gaxao c'ẽe gúùan máà ne naka ne tc'òó,” témé. Xu bìrì Me a máá: “Kháé mée xae síí kái marian 200 xu qano mari xu tséekagu naka pérén x'ámá máá ne naka ne tc'òó?” témé. <sup>38</sup> Me máá: “Nta noo pérén xao úúa? Qòò naka síí bóò,” témé. Xu síí bóò a máá: “5 xu péré xu hěé naka cáim x'aù tsara hěéthěé e,” témé.

<sup>39</sup> Me Jeso ba bìrì xu xu wèè ne khòè ne xg'ae-coa zi cgoa ntcòókagu, tsãa dcãan kg'ai koe. <sup>40</sup> Ne xg'ae-coa zi 100 ne khòè ne di zi hěé, naka 50 ne khòè ne di zi hěéthěé cgoa ntcòó. <sup>41</sup> Me ãe xu 5 xu péré xu hěé naka x'aù tsara hěéthěé sèè, a nqarikg'ai koe ghùu-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khõá q'aa. A ba a xгаа-xгаа-kg'ao xu máà a, nxãasega xu gha khòè ne sama a ka. Me gataga x'aù tsara wèè ne khòè ne q'aa-q'aaa máá. <sup>42</sup> Ne kò wèèa ne ga tc'òó a ne a xg'ãà, <sup>43</sup> xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ãe ncãa tc'òóa qauèan ka 12 xu q'ore xu péré-qàmàn hěé naka x'aù-qàmàn hěéthěé di xu tcãa, xu cg'òè.

<sup>44</sup> Eẽ kò péréan tc'òó xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khòè xu u.

*Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qòò  
(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)*

<sup>45</sup> Me Jeso ba qháése Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu chùu, xu dxòrom q'oo koe tcãa, Gam ka xu gha tc'ãà a Betesaida koe qòò ka, Gam qanega qau a ko khòè ne qòò q'aakagu ka. <sup>46</sup> Eẽm ko x'áè nea xg'ara kam ko xàbì ba q'ábà qad a síí còrè.

<sup>47</sup> Eẽs ko cáim sa dqòa kam kò dxòro ba tshàam nqáè koe hàna, Me kò Gabá gómankg'ai koe cúise hàna. <sup>48</sup> Dxòro ba xu kò ko xháé-xháésase qòòkagu sam kò bóò, tc'ãá ba xu kò q'óá-kg'ama khama, kam kò q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgae xu, tshàam tc'amkg'ai koe náà qòò a, qàea xu koem kò hãa a ko nqáé xu, <sup>49</sup> igaba ãe xu kò bóò Me, Me tshàam tc'amkg'ai koe xóé a ko náà qòò, ka xu kò tc'ẽea máá dcausoma Me e, ta tc'ẽea hãa, a xu a kaisase q'au. <sup>50</sup> Wèèa xu ga kò bóò Me khama, a xu a kaisase q'aea. Me gaa x'aè kaga kg'ui cgoa xu a máá: “Tíí Ra a, ke xao tòn tcáo! Táá q'ád guu,” témé. <sup>51</sup> Eẽm ko dxòrom koe gaxu cgoa q'ábà kam kò tc'ãá ba téé. Xu kò kaisase area. <sup>52</sup> Pérén kaga xu kò q'ãa tama, i tcáoá xu ga qari-qarièa khama.

*Jeso ba ko Genesarete koe tsàako ne khòè ne qãèkagu  
(Mt 14:34-36)*

<sup>53</sup> Eẽ xu ko tshàa ba tchoaba ka xu kò Genesarete dim nqòóm koe hàà, a xu a gaa koe gaxu dim dxòro ba tòó. <sup>54</sup> Eẽ xu ko gaxu dim dxòrom koe tcg'oa, ka ne ko khòè ne kúúga Jeso ba bóò q'ãa. <sup>55</sup> A ne a wèè x'áéan koe qgóéa te, a tshoa-tshoa a tcìi-khoean gaan di tcoàn koe xòóa hãase séèa úú, ãe ne ko kóm i ko máá hànam hãa téméè qgáim koe. <sup>56</sup> Me ãem

ko nqđó-coa zi koe hěé, naka x'áé xu koe hěé naka nqđóm di c'ěe xòèan koe hěéthěé tcāa ka tsāako khóèan Gam koe sèè a úúè, a síí gúù zi ko x'ámáguè qgài koe xòòè, a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáim xgám-kg'am qgóó sa, ne kò wèéa ne ěe ko qgóó Me ne kg'òèkaguè.

## 7

### *Nqarim di x'áè-kg'áma ne kana khóèan di caua ne (Mt 15:1-9)*

<sup>1</sup> Xu Farasai xu hěé naka Jerusalema koe kò guua hāa xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu c'ěe xu hěéthěé Jesom koe hààra xg'ae. <sup>2</sup> Ka xu ko c'ěe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bóò, xu ko cg'uriga tshàuan cgoa tc'óó, xg'aà tshàu tamase. <sup>3</sup> (Farasai xu hěé naka wèé ne Juta ne hěéthěéa kò ncíi cauan tsgóosea ne di koe ga guu a xg'aà tshàu tama ne hāas cookg'ai koe tc'óó tama. <sup>4</sup> Eě ne kò x'ámágu dis qgáis koe guua hāa ne ne tshàua ne xg'aà tamas cookg'ai koe tc'óó tama. Gataga ne kò kái cauan c'ěe úúa hāa, kubian hěé naka suuan hěé naka tc'óó cgoa di zi gàba zi [hěé naka tcoà xu] hěéthěé xg'aà di i.)

<sup>5</sup> Xu nxāaska Farasai xu hěé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé Jeso ba tēè a máá: “Dùús domka xu Tsari xu xгаа-xгаа-kg'ao xu gatá ka tsgóosea ne di cauan khama ma kg'òè tama, a ko cg'uriga tshàua xu cgoa péréan tc'óó?” témé.

<sup>6</sup> Me Jeso ba xọa xu a máá: “Eěm kò ko Isaia ba porofita kam kò tseegukaga gaxao qāè khóèan khama ko ma kúrúse xao ka porofita, ncēe i ma góásea hāa khama a ko máá: ‘Ncēe ne khóè ne ko kg'áma ne cgoa dqom̄ Te, igaba i tcáóa ne Tíi koe nqúù u.

<sup>7</sup> Káà hùise ne ko dqom̄ Te,

a ko khóè ne di x'áèan xгаа-xгаа,’

témé khama. <sup>8</sup> Nqarim di x'áè-kg'áman xao kúrú tama a xao a khóèan di cauan qgóóa qaria hāa,” tam méé.

<sup>9</sup> A ba a bìrí xu a máá: “Nqarim di x'áè-kg'áman xao gha máaa xguì sa xao q'ana hāa, nxāasega xao gha gaxao di cauan di x'áèan qgóóa qari ka. <sup>10</sup> Moshe ba kò ncēeta mééa a máá: ‘Saò ba hěé naka saò sa hěéthěé tcom,’ a ba a kò gaia máá: ‘Díim wèém ěe ko xòòm ka kana xòòs ka cg'āése kg'ui ba méém cg'òòè,’ témé, <sup>11</sup> igaba ncēè khóèm kò ko xòòm ka kana xòòs ka máá: ‘Eěr ga ko hùì cgoa tsia sa, nxāa sa *Nqari bar nqòòkagua hāas máàku\** si i *khamar ko hùia tsi ka tààè,*’ témé ne xao ko *ncēe sa dtcòm.* <sup>12</sup> Gaa koe guus ka xao guu me nakam xòò ba hěé naka xòò sa hěéthěé c'ěe gúù ga kúrúa máá tama. <sup>13</sup> Gaxao di cauan ncēe xao kúrúa máásea hāa koe xao guu a Nqarim dim kg'ui ba káà-hùikagua hāa. A xao a kò ěeta iim dàòm ka kái zi gúù zi kúrú,” tam *Jeso ba méé.*

### *Gúù zi khóè ne ko kúrú ne cg'uriga zi (Mt 15:10-20)*

<sup>14</sup> A ba a khóè ne Gam koe gaicara tciia óá, a bìrí ne a máá: “Komsana Te tu wèéa tu ga, naka tua kóma q'āa. <sup>15</sup> Khóèm ka tchàa koe hāa, a ko gam koe tcāa sa khóè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ěe ko khóèm koe guu a tcg'oa sa ko khóè ba cg'uri-cg'uris ga si i. <sup>16</sup> [Díim wèém ěe tceean úúa hāa ba méém kóm,]” tam méé.

<sup>17</sup> Eěm ko Jeso ba khóè ne koe guu a ko nquum q'oo koe tcāa, ka xu ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ěes sere-seres ka tēè Me. <sup>18</sup> Me bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé kóma q'āa tama? Bòò tama xao gáé hāa? Dùús wèés ěe ko khóèm koe tchàa za guu a tcāa sa cg'uri-cg'uri me tite, <sup>19</sup> tcáóa ba koes tcāa tama, a ko ncāaa ba koe tcāa, a gatà ma nqáé khama,” témé. (Ncēeta mééan kam kò Jeso ba wèé tc'óoa nea ts'ee-ts'eekg'aièa sa nxàe.)

\* **7:11:** Gerika sa ko “korebane” dim kg'ui ba tséekagu, a sa a kháóka nxàe, dùú sam ko ncēm kg'ui ba méé sa: “‘korebane’ (ncēe sa ko máá *'Nqarim tcg'óóa máàèa hāas máàku sa,*’ témé)”

<sup>20</sup> Me máá: “Eẽ khòem *tcáo* koe ko guu a *tcg'oa* sa, gaas khòe ba ko *cg'uri-cg'uris* ga si i. <sup>21</sup> Igaba i ko *q'oo* koe, *tcáós* koe guu a *cg'ãè* *tc'ëean* hêé, *xóé* *cgoakuan* hêé, *ts'ään* hêé, *cg'òokuan* hêé, <sup>22</sup> *cg'áràn* hêé, *cg'ãè* *zi cau* *zi hêé*, *kàa* sa hêé, *cëean* hêé, *qgóose* *tama* sa hêé, *cg'ãè* *tcgái* *cgoa* *bóoku* sa hêé, *zàróku* sa hêé, *tc'amaka* *bóose* sa hêé, *naka* *cg'ãè* *tcáo* sa hêéthêé *tcg'oa* *khama*. <sup>23</sup> Wèé *zi* *cg'ãè* *zi ncëe* *zia* *kò* *q'oo* *koe* *guu* a *tcg'oa* a *zi* a *ko* *khòe* *ba* *cg'uri-cg'uri*,” *tam* *méé*.

*Khòès di dtcòma ne*  
(Mt 15:21-28)

<sup>24</sup> Me Jeso ba gaa koem kò guu a *tcg'oa* ne Ture dim *nqõóm* koe síí. A gaa koem ko síí ka *c'ëem* *nquum* koe *tcãà*, a ba a *kò* *tc'ëe* *tama* *c'ëe* *khòe* *gha* *gaa koem hãa* *sa* *q'ãa* *sa*, *igabam* *gha* *ma* *xài* *sa* *kò* *kàa* *si* *i*.

<sup>25</sup> Kas ko *kúúga* *khòès* *gas* *dis* *cóás* *kò* *cg'ãè* *tc'ëean* *ka* *tcãàèa* *hãa* *sa* *Jesom* *ka* *kóm*, a *sa* *a* *hàa* *a* *nqàrè*-*kg'ama* *ba* *koe* *cg'áé*. <sup>26</sup> *Khòès* *ëe* *sa* *kò* *Gerika* *si* *i*, a *sa* *a* *kò* *Sirofonike* *dim* *nqõóm* *koe* *ábàèa* *hãa*. A *sa* *a* *kò* *Jeso* *ba* *dtcàrà*, *dxãwa* *tc'ëea* *nem* *gha* *cóás* *koe* *tcg'òó* *sa*. <sup>27</sup> Me Jeso ba *xoa* *si* a *máá*: “*Hàn* *ta* *kg'aia* *cóán* *tc'òókagu*, *qãè* *tama* *i* *hãa* *cóán* *dí* *péran* *gha* *sèè* *a* *haghuan* *xaoa* *máàè* *sa* *ke*,” *témé*.

<sup>28</sup> *Igabas* *kò* *khòe* *sa* *xoa* *Me* *a* *máá*: “*Eè*, *X'aigaè*, *ëe* *tafolean* *ka* *nqãaka* *hàna* *hãa* *haghuan* *ga* *ko* *cóán* *dí* *péré* *qàmàn* *tc'òó*,” *témé*. <sup>29</sup> Me Jeso ba *bìrí* *si* a *máá*: “*Eëm* *xoam* *domka* *si* *gha* *qõò*, *saris* *cóás* *koe* *i* *dxãwa* *tc'ëean* *tcg'oara* *hãa* *khama*,” *témé*. <sup>30</sup> *Si* *x'áéa* *sa* *koe* *dìbi* *a* *sa* *a* *síí* *sao*-*xg'ae*, *si* *cóáse* *sa* *tcoàm* *koe* *xõe* *i* *dxãwa* *tc'ëean* *tcg'oa* *cgae* *sia*.

*Jeso ba ko q'omase tcee dòman khòe ba qãèkagu*

<sup>31</sup> Me Jeso ba Ture dim *nqõóm* koe *gaicara* *guu* a *xgoaba* a *ba* a *síí* *Sitone* *dim* *nqõó* *ba* *gãá* a *tshàam* *Galilea* *dim* *koe* *síí*, *Dekapolise* *dim* *xg'aekum* *koe*.

<sup>32</sup> Ne *kò* *khòem* *ncëe* *kò* *q'omase* *tcee* *dòma* a *kg'ui* *tama* *ba* *Gam* *koe* *úú*, a *ne* a *dtcàrà* *Me*, *síim* *gha* *tshàua* *ba* *gaam* *khòem* *koe* *tòó* *sa*. <sup>33</sup> Me Jeso ba *khòe* *ne* *xg'aeku* *koe* *cúia* *tciia* *tcg'òó* *me*, a *ba* a *síí* *gaam* *khòem* *di* *tcee* *dòman* *koe* *tshàua* *ba* *tcãà* a *ba* a *tcg'ae* a *gaam* *khòem* *di* *taman* *qgóó*. <sup>34</sup> Me Jeso ba *nqarikg'ai* *koe* *ghùì*-*kg'ai* a *ba* a *kaisase* *sónò*, a *bìrí* *me* a *máá*: “*Efata!*”† *témé* (*ncëeta* *i* *kò* *méèè* *ne* *i* *ko* *máá*: “*Xgobekg'amse*,” *téméè*). <sup>35</sup> *I* *khòem* *di* *tcee* *dòman* *xgobekg'amse*, *i* *tama* *ba* *ga* *gataga* *kgoarase*, *me* *qãèse* *kg'ui*. <sup>36</sup> Me Jeso ba *khòe* *ne* *x'áè*, *táá* *ne* *gha* *cúí* *khòe* *ga* *bìrí* *i* *ka*. *Igabaga* *ne* *kò* *ëem* *ko* *ma* *kúru* *u* *khama* *noose* *Gam* *ka* *kg'ui*.

<sup>37</sup> Ne *kò* *khòe* *ne* *kaisase* *are* a *máá*: “*Wèé* *zi* *gúù* *zim* *qãèse* *kúrua* *hãa*, *kg'ui* *taman* *gam* *kg'uikagua* *hãa*, a *ëe* *kóm* *taman* *ga* *kómkagua* *hãa*,” *témé*.

## 8

*Jeso ba ko 4,000 ne khòe ne tc'òókagu*  
(Mt 15:32-39)

<sup>1</sup> Eẽ *xu* *cám* *xu* *koes* *kò* *gaicara* *kaias* *xg'aes* *khòe* *ne* *di* *sa* *xg'aea*, *ka* *ne* *kò* *tc'òó* *ne* *gha* *gúù* *úú* *tama*, *Me* *Jeso* *ba* *Gam* *di* *xu* *xgaa*-*xgaase*-*kg'ao* *xu* *tciia* *óá*, a *bìrí* *xu* a *máá*: <sup>2</sup> “*Ncëe* *ne* *khòe* *ner* *ko* *thòò*-*xama* *máá*, *ncëeska* *ne* *nqoana* *cáman* *Tíí* *cgoa* *hãa* *khama*, a *tc'òó* *ne* *gha* *gúù* *ga* *úú* *tama*. <sup>3</sup> *Ncëè* *x'áéa* *ne* *koer* *kòò* *xàbà* *ne* *hãase* *dìbikagu* *ne*, *ne* *ne* *gha* *dàdan* *q'oo* *koe* *qgaè*-*kg'ai* a *cg'áé*; *c'ëe*-*kg'áia* *nea* *nqúù* *ka* *guua* *hãa* *khama*,” *tam* *méé*. <sup>4</sup> *Xu* *Gam* *di* *xu* *xgaa*-*xgaase*-*kg'ao* *xu* *xoa* *Me* a *máá*: “*Ncëem* *tchàa*-*xgóóm* *koe* *nea* *gha* *ncëe* *ne* *khòe* *ne* *ntama* *ma* *péran* *xg'ãà?*” *témé*. <sup>5</sup> *Me* *tèè* *xu* a *máá*: “*Nta* *noo* *péran* *xao* *úúá?*” *témé*. *Xu* *máá*: “*7* *xu* *péré* *xu* *u*,” *témé*.

<sup>6</sup> Me *Jeso* *ba* *xg'ae* *sa* *bìrí* *si* *góman*-*kg'ai* *koe* *ntcõó*, *Me* *gaxu* *péré* *xu* *7* *xu* *sèè*, a *ba* a *Nqari* *ba* *qãè*-*tcaoa* *máá* *xg'ara* a *khóá* *q'aa* *xu*, a *Gam* *di* *xu* *xgaa*-*xgaase*-*kg'ao* *xu* *máá* *xu*, *nxãasega* *xu* *gha* *khòe* *ne* *máa* a *ka*. <sup>7</sup> *Xu* *kò* *gataga* *théè* *cg'orò* *x'aù*-*coan* *úúá*, *Me* *kò*

† 7:34: *Efata* - *Ncëem* *kg'ui* *ba* *Hebera* *dis* *kg'uis* *di* *me* *e*.

gataga Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ba a Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu máà xu, xu khòè ne máà xu. <sup>8</sup> Ne kò tc'óó a ne a xg'ãà, xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu ãe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe. <sup>9</sup> Gane ãe kò tc'óó hãa nea kò 4,000 khama noo. Me kò qõòa q'aakagu ne, <sup>10</sup> a ba a gaa x'aè kaga dxòrom q'oo koe tcãà, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa, a Dalamenuta dim xg'aekum koe qõò.

*Farasai xu ko are-aresas x'ái sa qaa*

*(Mt 12:38-42; 16:1-4)*

<sup>11</sup> Farasai xu kò Jeso ba hàà cgae, a tshoa-tshoa a ntcoeku cgoa Me, a xu a qgóó Me xu gha qgáian qaa ka are-aresas x'áis nqarikg'ai di sa qaa cgae Me. <sup>12</sup> Me nxãaska kaisase sònò a kg'ui a máá: “Dùús domka sa ko ncëes qhàò sa are-aresas x'ái sa qaa? Tseegukar ko bìrì tu u a ko máá: Cuiskagas ncëes qhàò sa cúis x'áis ga sa x'áíèa hãa tite!” témé. <sup>13</sup> Me guu xu a dxòrom q'oo koe tcãà, a xgoaba a tshàa ba b̄ara, a tshàam di c'ãe xòèan za qõò.

*Farasai xu hẽe naka Herote ba hẽethẽe xu dis péré gãe-gãe sa*

*(Mt 16:5-12)*

<sup>14</sup> Xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu péréan sèè c'urúa hãa, a cúim péré ba dxòrom q'oo koe úúa hãa. <sup>15</sup> Me Jeso ba q'ãa-q'ãa xu a máá: “Q'ãa méé xao, naka kòresea hãa Farasai xu hẽe naka Herotem di péré gãe-gãean hẽethẽe koe,” témé. <sup>16</sup> Xu nxãaska kg'ui cgoaku a máá: “Péré cgoa xae hàà tama,” témé.

<sup>17</sup> Me Jeso ba tc'ëea xu q'oo koe hàna sa q'ana hãase bìrì xu a máá: “Dùús domka xao ko péréan xao úú tamas ka kg'ui cgoakua máá? Qanega xao gáé bóòa q'ãa tama kana kómá q'ãa tama? Tcáóa xao gáé tsóágase x'óó-x'ooèa? <sup>18</sup> Tcgáian xao úúa hãa ka xao gáé bóò tama, a tceean úúa hãa ka xao gáé kóm tama? Tc'ëe-tc'ëese tama xaoa? <sup>19</sup> Eër kò ko 5 xu péré xu 5,000 ne khòè ne khõá q'aa máá, ka xaoa kò ãe kò qaùà hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe?” témé. Xu xõa Me a máá: “12 zi q'ore zi i,” témé. <sup>20</sup> Me gaia máá: “7 xu péré xu 4,000 ne khòè ner ko khõá q'aa máá xu, ka xaoa kò ãe kò qaùà hãa péréan ka nta noo zi q'ore zi tcana cg'oè-cg'oe?” témé. Xu xõa Me a máá: “7 zi q'ore zi i,” témé. <sup>21</sup> Me tèè xu a máá: “Kháé xaoa qanega kómá q'ãa tama?” témé.

*Jeso ba ko Betesaida koe káà tcgáim khòè ba bóòkagu*

<sup>22</sup> Ka xu kò Betesaida koe síí. Ne c'ãe ne khòè ne káà tcgáim khòè ba Gam koe óága, a ne a dtcàrà Me, tshàua bam gha tòò cgae me ka. <sup>23</sup> Me kò Jeso ba káà tcgáim khòè ba x'õàa ba koe sèè, a x'áém ka tchàa za tcg'oa cgoa me. A ba a ãem ko tcg'ae tcgáim mea xg'ara, ka tshàua ba tòò cgae me, a tèè me a máá: “C'ãe gúù ga tsi ko bóò?” témé. <sup>24</sup> Me ghùì-kg'ai a ba a máá: “Eè, khòèa ner ko bóò, igaba i hìi zi khama ii a ko qõòa te,” témé. <sup>25</sup> Me Jeso ba gaicara gaam tcgáim koe tshàua ba tòò, me qãèse bóò, i tcgáia ba qãè, me wèes gúù sa qãèse bóò. <sup>26</sup> Me x'áéa ba koe tsééa úú me a máá: “Táá x'áém q'oo koe tcãà guu,” témé.

*Petere ba ko Jesom koe nxàese*

*(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)*

<sup>27</sup> Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa Kaesaream Filipim dim qgáim qàe koe hàna hãa xu x'áé-coa xu koe tcg'oa a síí.

Eè xu dàò q'oo koe hãa kam ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tèè a máá: “Khòè nea ko máá, dìí Raa témé?” témé. <sup>28</sup> Xu xõa Me a máá: “Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i, ta ne ko méé, ne ko c'ãe ne máá: ‘Elija Tsi i,’ témé, ne ko c'ãe ne máá: ‘Porofiti xu ka c'ãe Tsi i,’ témé,” ta xu méé.

<sup>29</sup> Me gaicara tèè xu a máá: “Kháé gaxaoa ko máá, dìí Raa?” témé. Me Petere xõa Me a máá: “Tsáá Tsia Krete Tsi i,” témé. <sup>30</sup> Me Jeso ba qarika x'áè xu, táá xu gha cúí khòè ga Gam ka bìrì sa.

*Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui*

*(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)*



<sup>31</sup> Me nxãaska tshoa-tshoa a xгаа-xгаа, Khóem dim Cóá ba gha kái zi gúù zi koe xgàrase sa, a gha *khòe ne di xu* kaia xu hée, kaia xu peresiti xu hée, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu ka héeéthée bóda xguè, a gha cg'òòè, a ba a gha nqoana cáman qãá q'oo koe x'ooan koe tée sa, tam méé. <sup>32</sup> Ncèe sam kò kgoarasease kg'ui, me Petere séèa tcg'òó Me a tshoa-tshoa a dqàè Me. <sup>33</sup> Igabam kò Jeso ba ìem ko ntcèè a ko Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bóò ka Petere ba dqàè a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Nqarim di zi gúù zi koe tsi tc'èea tsi tcãà tama, igaba tsi khòèan di zi gúù zi koe tcãà tc'èea ke,” témé.

<sup>34</sup> Kam ko kaias xg'aes khòe ne di sa hée naka Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu héeéthée Gam koe tciia óá, a bìrí ne a máá: “Ncèè c'èem khóem kò xùri Te kg'oana ne méém bóda xguè naka baa gam dim xgàu ba dcèè naka xùri Te. <sup>35</sup> Dìim wèem ìe gam dis kg'òè sa qgóóa qari kg'oana hãa bas gha aaguse cgae, igaba dìim wèem ìe ko Tíí hée naka qãè tchòàn héeéthée domka gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè, ba gha hòè si khama. <sup>36</sup> Dùúska ba gha khòe ba kháè kabisea mááè, ncèè wèem nqóó bam kòo hòè, a ba a gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ne? <sup>37</sup> Kana ba gha khòe ba gam dis kg'òès téè-q'oo koe dùútsa gúù sa tcg'òó a máá? <sup>38</sup> Dìim wèem ìe ko Tíí hée naka Tiri kg'uian héeéthée sau-cgaeese ba, ncèes qhàòs cg'áràn hée naka cg'ãèan héeéthée dis koe, ba gha thée Khóem dim Cóám ka sau-cgaeeseè, ìem gha ko tcom-tcomsa xu moengele xu cgoa, Xòòm di x'áàn koe hãase hàà ne,” tam méé.

## 9

<sup>1</sup> Me bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Ncèe koe téè-tèe ne ka c'èea nea x'ooan xáma hãa tite, Nqarim di x'aia ne ne bóò, i qarian cgoa hàà tamas cookg'ai koe,” témé.

*Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kabise a táá*  
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

<sup>2</sup> Jeso ba kò 6 cáman qãá q'oo koe Petere ba hée naka Jakobo ba hée naka Johane ba héeéthée xu séè a gaxu cúí xu cgoa kaiam xàbì ba q'ábà qaò; i kò gaa koe ga cookg'aia xu koe bóòse-q'ooa ba kabise a táá. <sup>3</sup> Gam di qgáia ne kò kabise a tcaàkose q'úú, ncèe cúí khòe ga nqóómkg'ai koe qgáian xg'aà naka i q'úú hãa titem q'úú ba. <sup>4</sup> Ka tsara kò kúúga Elija ba hée naka Moshe ba héeéthée tsara gaa koe bóòse, a ko Jesom cgoa kg'ui. <sup>5</sup> Me Petere ba Jeso ba bìrí a máá: “X'aigaè, qãès gúù si i ncèe xae ncèe koe hãa sa. Ke hàà naka xae nqoana nquu-coa xu ncèe koe kúru, nakam c'èe ba Tsari, nakam c'èe ba Moshem di, nakam c'èe ba Elijam di,” témé. <sup>6</sup> C'úúam kò hãa dùú sam gha kg'ui sa, kaisase xu kò q'aea hãa khama.

<sup>7</sup> Si kò túú-c'òò sa qàbia tcãà xu, me kò kg'ui ba túú-c'òòs q'oo koe guu a tcg'oa a máá: “Ncèe ba Tirim Cóá Me e, ncàma Raa ba, komsana Me,” témé.

<sup>8</sup> Eè xu ko qháése ntcèè ka xu kò cúí khòe ga táá bóò, a Jesom cúim Gabá bóò.

<sup>9</sup> Eè xu ko xàbim koe xõa kam kò x'áè xu, táá xu gha ncãa xu ko bóòs gúù sa cúí khòe ga bìrí sa, qaneam Khóem dim Cóá ba sí x'ooan koe tée tamas còokg'ai koe. <sup>10</sup> Xu gaam kg'ui ba tcáóa xu koe tòóa mááse, a gaxu ka tèeku: x'ooan koe tées ko dùú sa nxàe sa.

<sup>11</sup> Xu nxãaska tèè Me a máá: “Dùús domka xu ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu máá: ‘Elija ba méém kg'aia hàà?’” témé. <sup>12</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Elija ba ko kg'aia hàà wèè zi gúù zi kg'ónò; ka i dùús domka góáèa hãa, Khóem dim Cóá ba méém xgàrase, naka baà khòe ne ka xguè, ta ma ma? <sup>13</sup> Igabagar ko Elijam hààraa hãa sa bìrí xao o, ne kò wèès gúùs ìe ne kò tc'èea hãa sa kúru cgae me, ìe i kò ma gaam ka ma góásea hãa khamaga ma,” tam méé.

*Jeso ba ko dxãwa tc'èean úúam cóá ba qãèkagu*  
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43a)

<sup>14</sup> Eè xu ko xгаа-xгаа-kg'ao xu koe hàà, ka xu ko kaias xg'ae sa bóò si nxàma-nxàma xua hãa, xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hãa a ko ntcoeku cgoa xu.



<sup>15</sup> Si kò kúúga wèés xg'ae sa Jeso ba bóò, a sa a kaisase are, a qàròà síí cgae Me a síí tsgám Me. <sup>16</sup> Me kò tèè xu a máá: “Dùú sa xao ko ntcoeku cgoa ne?” témé.

<sup>17</sup> Me xg'aes koe kò hãam khóèm c'èe ba xòà Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tirim cóá bar Tsáá koe óágaraa, kg'uikagu me tamam dxãwa tc'èe bam úúa hãa khama. <sup>18</sup> Wèé x'aèan èe i ko qarú cgae me ka i ko qáú me, me kg'ám-q'ooa ba koe xùbúan tcg'òò, a xõóa ba gãò, a xgàruku. Ra ncãa Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu ko tààè,” témé.

<sup>19</sup> Me Jeso ba xòà ne a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncèe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hãa? Nta noose Ra gha qàò-tcoa máá tu u? Oá me Tíí koe,” témé.

<sup>20</sup> Ne ko cóá ba Gam koe óá. Eè i ko gaa dxãwa tc'èean Jeso ba bóò kaga i kò cóá ba qarika ntcãa-ntcãa, me gómankg'ai koe cg'áé a dìbi-dibise, i kg'ám-q'ooa ba koe xùbúan tcg'oa.

<sup>21</sup> Me Jeso ba cóám ka xõò ba tèè a máá: “Nta noo x'aèan ba úúa a ko ncèeta hèé?” témé. Me cóám ka xõò ba máá: “Cg'áré-q'ooa ba koe ga i guu a tshoa-tshoa mea hãa. <sup>22</sup> Kái-kg'aise èe i kò ko tshoa-tshoa me ne i ko c'eean q'oo koe xaoa tcãà me naka tshàan q'oo koe hèéthèe e, cg'òo me i gha ka, igaba ncèè c'èe gúù tsi ga kò kúrú ne méé tsi thòò-xama máá ta a naka hùì ta a!” témé.

<sup>23</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “A ncèè dtcòma tsi kò hãa ne i wèé gúùan ga thamka a,” témé. <sup>24</sup> Kúúgam ko cóám ka xõò ba q'au a máá: “Dtcòm ra ko, ke tiris káà dtcòm s koe hùì tel!” témé.

<sup>25</sup> Eè ko Jeso ba xg'ae sa bóò si ko qàròà síí cgae Me, kam ko cg'ãè tc'èean dqàè a máá: “Tsáá tc'èe tsi nqóbó a q'omasen tcee dòma tseè, dqàè tsir ko a ko máá, tcg'oa cgae me naka táá gaia gam koe tcãà guu!” témé. <sup>26</sup> Ka i ko dxãwa tc'èean q'au, a èe i ko kaisase qgaè-qgae-kg'ai mea xg'ara ka tcg'oaragu me. Me kò cóá ba x'óóam khóèm khama ii, ne kái ne khòè ne tc'èea máá, x'óóam hãa, ta tc'èea.

<sup>27</sup> Me Jeso ba tshàua ba koe qgóó a ghùì me, me tèe a nqàrè ka téé.

<sup>28</sup> Eè ko nquum q'oo koe tcãà, ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dxùukg'ai koe tèè Me a máá: “Dùús domka xaea kò tààè, a xhàia gu u tama?” témé.

<sup>29</sup> Me Jeso ba xòà xu a máá: “Ncèeta iia nea c'èe gúù kaga tcg'òòèa hãa tite, igaba còrèan ka cúíga a,” témé.

*Jeso ba ko gaicara Gam dis x'oos ka kg'ui*  
(Mt 17:22-23; Lk 9:43b-45)

<sup>30</sup> Eè ko qgáim koe xu kò tcg'oa a Galilea dim nqõò ba tchoaba. Jeso ba kò c'èe khóèan ga gha hàna xu hãa qgáian q'ãa sa tc'èe tama, <sup>31</sup> Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xum kòò xgaa-xgaa khama, a ko bìrí xu a máá: “Khóèm dim Cóá ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè, ne gha cg'òo Me, Me gha èem cg'òoèa ka nqoana cáman qãá q'oo koe tèe,” témé. <sup>32</sup> Igaba xu kò èem ko méé sa táá kóma q'ãa, a xu a kò gataga thèé tèèa ba q'ào.

*Dùú ba kaia?*  
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

<sup>33</sup> Xu kò Kaperenaume dim nqõóm koe síí. Me èe xu nquum q'oo koe hãa ka tèè xu a máá: “Dùú sa xao ncãa ko dàòm q'oo koe ntcoekua máá?” témé. <sup>34</sup> Igaba xu kò nqoo, ncãa xu dàòm q'oo koe kg'ui cgoaku díina kaia hãas ka khama.

<sup>35</sup> Me ntcõó a ba a 12 xu tciia xg'ae a bìrí xu a máá: “Ncèè c'èem khóèm kò tc'ãà di ba ii kg'oana hãa, ne méém wèé ne ka kháóka ka dis téé-q'oo di ba ii, naka qãà ba ii,” témé.

<sup>36</sup> A ba a cg'árém cóá ba sèè a xg'aekua xu koe tòó, a sèè a tchàma me, a bìrí xu a máá: <sup>37</sup> “Díim wèém èe ko ncèeta iim cóá ba Tiri cg'òèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíí tc'áróga qãèse hààkagu; me díim wèém èe ko Tíia qãèse hààkagu Te ba, Tíia qãèse hààkagu Te tama, igabam ko Gam èe tséé Tea hãa ba qãèse hààkagu,” témé.

*Eë gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae ka c'ëe me e*  
(Lk 9:49-50)

<sup>38</sup> Me Johane ba birí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, c'ëem khòè ba xae kò bóò, me ko Tsari cg'òèan cgoa dxāwa tc'ëean xhàiaгу, xae kò sixae ka c'ëem tama me e domka gatà hēèan cara me,” témé.

<sup>39</sup> Igabam kò Jeso ba máá: “Táá cara me guu. C'ëem khòèm èe ko Tíi cg'òè cgoa kaias tséé sa kúrú ba qháése kabise naka Tíi ka cg'ǎése kg'uia hãa tite ke, <sup>40</sup> èe gaxae cgoa ntcoeku tama ba gaxae xòè koe hàna khama. <sup>41</sup> Tseeguan kagar ko birí xao o a ko máá: Dím wèém èe ko Tiri cg'òèan domka qgàisa tshàan dis kubi sa máá xao o, Krestem di xao o domka ba gha tseeguan kaga Gam di surutan hòò,” témé.

*Chìbi kúrúaguku sa*  
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

<sup>42</sup> “Dím wèém èe ko ncèe ne cg'aré ne ncèe ko Tíi koe dtcòm ne ka c'ëe ba chìbian kúrúaguku ka i gha qǎè ii, gáí cgoa dis nxōás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me kaiam tshàam q'oo koe xaoa tcǎàè ne.

<sup>43</sup> “A ncèè tsarim tshàum kòo chìbi kúrúaguku tsi ne, q'ǎea tcg'òó me. Qǎèa i máá tsia, nq̄ara tshàu tsi gha a kg'òès koe tcǎà sa, cam x'òà tsi gha a chòò tamas c'ees dxāwam dis q'oo koe tcǎàn ka ke. <sup>44</sup> \*

<sup>45</sup> “A ncèè nq̄arèa tsi kò ko chìbian kúrúaguku tsi ne, q'ǎea tcg'òó o. Qǎèa i gha máá tsia, cúí c'óá tsi gha a kg'òès koe tcǎà sa, cam c'óá a chòò tamas c'ees dxāwam dis q'oo koe tcǎàn ka ke. <sup>46</sup> †

<sup>47</sup> “A ncèè tsarim tcgáim kò ko chìbian kúrúaguku tsi ne, hōbèa tcg'òó me. Cúí tcgáí a Nq̄arim di x'aian koe tcǎà sa qǎè si i, cam tcgáí a chòò tamas c'ees dxāwam dis q'oo koe tcǎàn ka ke, <sup>48</sup> ncèe gaa koe hàna ne di nxāian x'óó tama koe, c'ëem ts'irì tamam koe.

<sup>49</sup> “Wèém khòè ba gha c'ëean cgoa tsaubereè, si gha wèés dàò-a-mááku sa tǎbean cgoa tsaubereè. <sup>50</sup> Tǎbea ne qǎè e, igaba gaan di tsau-q'ooan kòo káà, ne i gha gaicara ntama ma kúrúè a tsau? Gatu xg'aeku koe méé tu tǎbean khama ii, naka tua tòókuan úúa hãase c'ëe ne cgoa x'ǎè,” tam méé.

## Jeso ba Jutea koe (10)

### 10

*Aagukus khòè khara di sa*  
(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

<sup>1</sup> Me kò Jeso ba gaa koem ko guu ka Jutea dim xg'aekum koe síi, a Jorotane dim tshàa ba tchòaba, zi kò khòè ne di zi xg'ae zi gaicara xg'ae cgoa Me, Me caua ba a kò ii khama gaicara xгаа-xгаа ne.

<sup>2</sup> Xu kò Farasai xu hàà cgae Me, a xu a kúrúa xu kòo bóò Me khama tèè Me a máá: “A x'áèan koe ia kgoaraèa khòèm gha gam dis khòè sa aagu sa?” témé.

<sup>3</sup> Me Jeso ba tèèm cgoa xoa xu a máá: “Moshe ba kò ntama ma x'áè xao o?” témé. <sup>4</sup> Xu máá: “Moshe ba xg'ao khòè ba kgoara máá aagukuan dis tcgāya sam gha góá, a gam dis khòè sa aagu sa,” témé.

<sup>5</sup> Me Jeso ba birí xu a máá: “Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba ncèem x'áè ba góá máá xao o. <sup>6</sup> Igabam xg'ao Nq̄ari ba nq̄óm ko tshoa-tshoase koe ga guu a khòè ba hēè naka khòè sa hēéthēé kúrúa. <sup>7</sup> Gaa domkagam gha khòè ba xòò ba hēè naka xòò sa hēéthēé khara guu, a ba a gha gam dis khòès koe tc'àmàse, <sup>8</sup> khara gha nxāaska èe khara cam khara cúim tc'áro ba kúrú, a gaicara cam ii tite, igaba khara gha cúim tc'áro ba ii.

\* **9:44:** C'ëe zi tcgāya zi Gerika di zi ncèe xùri ko kg'uiian úúa: “ncèe gaa koe hàna ne di nxāian x'óó tama koe, c'ëem ts'irì tamam koe” (48 dim xg'aeku ba bóò thēé). † **9:46:** 44 dim xg'aeku ba bóò

<sup>9</sup> Gaa domka méés ãem Nqari ba xg'ae-xg'aeèa hãa sa táá cúí khòè kaga q'aa-q'aaè guu," tam méé.

<sup>10</sup> Eẽ xu Gam cgoa nquum q'oo koe hãa ka xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu gaicara ncẽes gúùs ka Jeso ba tèè. <sup>11</sup> Me kò birí xu a máá: "Dìim wèém ãe ko gam dis khòè sa aagu, a ko c'ees khòè sa sèè ba ko cg'áràn kúrú, <sup>12</sup> a ncèè gaas igabas kòo gas dim khòè ba aagu, a ko c'ẽem khòè ba sèè nes ko cg'áràn kúrú," témé.

*Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'ee'kg'ai*  
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

<sup>13</sup> Ne kò khòè ne cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòò cgae e ka, xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu dqàè ne.

<sup>14</sup> Igaba ãem ko Jeso ba ãe sa bóò kam kò kaisase xgóà, a birí xu a máá: "Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgàè-kg'am m guu, Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke. <sup>15</sup> Tseegua ner ko birí tu u a ko máá: Dìim wèém ãe Nqarim di x'aian, cóán ko ma sèè e khama ma sèè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite," témé. <sup>16</sup> A ba a nxãaska gaa cóán sèè a tchàma, a tshàua ba tòò cgae e, a ts'ee-ts'ee'kg'ai i.

*Qguàm khòè ba*  
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

<sup>17</sup> Eẽm ko Jeso ba xgoaba a ko dàòà ba koe qõò, kam kò khòè ba qàràa síí cgae Me, a síí cookg'aia ba koe qhòm tsi qúrùà ntcõó, a tèè Me a máá: "Qãè Tsi xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, nta ra gha hẽe a nxãasega chõò tamas kg'õè sa hòò?" témé. <sup>18</sup> Me Jeso ba birí me a máá: "Dùúska tsi ko qãè tsi khòè Tseè ta ma tcii Tea máá? Cúí khòè qãè ga káà a, igaba Nqarim cúí Me e. <sup>19</sup> X'áèan tsi q'ana hãa: Táá cg'õo guu, táá cg'áràn kúrú guu, táá ts'ãà guu, táá tshúù-ntcõan nxàe guu, táá kàan cgoa gúùan sèèa mááse guu, saò ba hẽe naka saò sa hẽéthèé tcom, ta ko méé e," tam méé. <sup>20</sup> Me birí Me a máá: "Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, ncèe zi gúù zir ncìsega tshoa-tshoa a cóár ii koe ga ko kúrú," témé. <sup>21</sup> Me kò Jeso ba ãem ko bóò me ka ncàm me, a birí me a máá: "Cúís gúù sa tsi ko tcào. Qõò naka tsia síí wèès gúùs ãe tsi úúa hãa sa x'ámágu, naka tsia ãe dxàua hãa ne khòè ne máà, naka tsia gha nxãasega nqarikg'ai koe qguù sa úúa hãa, naka hàà xùri Te," témé. <sup>22</sup> Me kò ncèes gúùs ka tshúù-tcaokaguè, a kò tshúù-tcaoa hãase qõò, kái zi gúù zim kò q'õòà hãa khama.

<sup>23</sup> Me kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ntcàà a ba a máá: "Tsóágase i gáé gha qaria, gane ãe qguùà hãa ne khòè ne gha Nqarim di x'aian koe tcãà sa," témé.

<sup>24</sup> Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam di kg'uiian ka kaisase area.

Igabam kò Jeso ba gaia birí xu a máá: "Cóá xaoè, tsóágase i gáé qaria Nqarim di x'aian koe tcãà sa. <sup>25</sup> Kameles ga dqààm tcgái di kòmàn koe tcãà sa thamka si i, qguùam khòèm gha Nqarim di x'aian koe tcãàs ka," tam méé.

<sup>26</sup> Xгаа-xgaase-kg'ao xu kò kaisase are, a xu a tèè Me a máá: "Kháé ba gha nxãaska dìí ba kgoaraè?" témé.

<sup>27</sup> Me Jeso ba bóò xu a máá: "Khòèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wèè gúùà ne Nqarim koe subu u khama," témé.

<sup>28</sup> Me nxãaska Petere ba tshoa-tshoa a birí Me a máá: "Bóò, wèè gúùan ga xae guua hãa a ko xùri Tsi," témé.

<sup>29</sup> Me Jeso ba máá: "Tseegua ner ko birí xao o a ko máá: Wèém khòèm ãe gha Tíí hẽe naka Tiri qãè tchõàn hẽéthèé domka x'áèa ba guu, kana káíkhoea ba, kana qõea ba, kana xõò sa, kana xõò ba, kana cóáa ba, kana xháràa ba ga igaba, <sup>30</sup> nxãa ba gha 100 q'oro noose hòò o: x'áèan ga hẽé, naka káíkhoea ba ga hẽé, naka qõea ba ga hẽé, naka dxàe xõòà ba ga hẽé, naka cóáa ba ga hẽé, naka xháràn ga hẽé, naka xgàrakuan ga hẽéthèé e, ncèeta hãa x'aèan kaga, a gataga hààko x'aèan ka chõò tamas kg'õè sa hòò. <sup>31</sup> Igaba ãe kái ne còoka hàna nea gha kháóka di ne ii, ne gha ãe kháóka hãa ne còoka di ne ii," tam méé.

*Jeso ba ko nqoana dis ka Gam dis x'oos ka kg'ui*  
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

<sup>32</sup> Xu kò dàòm q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe qđò, Me Jeso ba tc'ãa-cookg'ai xua, xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu kaisase area hãa, ne kò ãe ko xùri Me ne q'aea hãa. Me kò gaicara 12 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu séèa tcg'òó, a tshoa-tshoa a dùútsa guús gha hàà kúrúse cgae Me sa bìrí xu <sup>33</sup> a máá: “Bòò, Jerusalema koe xae ko qđò, Me gha Khóèm dim Cóa ba kaia xu peresiti xu hěé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé tshàu q'oo koe tcãàè. Xu gha x'oos koe chibi-chibi Me, a gha táá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà Me, <sup>34</sup> a ncõi Me, a kg'ám tsharàn cgoa tcg'ae cgae Me, a qoa Me, a cg'òo Me. Igabam gha nqoana dim cári ka x'ooan koe tãe,” tam méé.

*Jakoboa tsara Johanea tsara dis dtcàrà sa*  
(Mt 20:20-28)

<sup>35</sup> Tsara kò nxãaska Jakobo ba hěé naka Johane ba hěéthěé tsara síi cgae Me, ncěe kò Sebetem ka cóase ii tsara, a bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, wées guús ãe tsam ko Tsáá koe tc'òà sa méé Tsi kúrúá máá tsam m sa tsam ko tc'ěe,” témé. <sup>36</sup> Me bìrí tsara a a máá: “Dùú sa ra gha kúrúá máá tsao o sa tsao ko tc'ěe?” témé. <sup>37</sup> Tsara máá: “Kúrúá Tsi gha máá tsam sa ncěe si i: Tsari x'áàn koe méé Tsi kgoara máá tsam m nakam c'ěe ba Tsarim x'òàm kg'ám xòè za ntcòó nakam c'ěe ba dxàes x'òàs xòè za ntcòó,” témé. <sup>38</sup> Igabam kò Jeso ba bìrí tsara a a máá: “Dùú sa tsao ko dtcàrà sa tsao c'úua hãa! Kgoana tsaoa gha a kubis Tíi ko kg'áà q'òos koe kg'áà kana tsaoa gha ncěer tcguù-tcguuèa hãas tcguù-tcguuku cgoa tcguù-tcguuè?” témé. <sup>39</sup> Tsara máá: “Kgoana tsam gha a gatá hěé,” témé. Me Jeso ba bìrí tsara a, a máá: “Kubis ãer ko kg'áà q'òos koe tsao gha kg'áà, a tcguù-tcguukus ãer gha ko tcguù-tcguuès cgoa tcguù-tcguuè, <sup>40</sup> igabaga ncěe kg'áo x'òàa Te xòè za ntcòó sa hěé, naka dxàe x'òàa Te xòè za ntcòó sa hěéthěér Tíi kgoara máá tama, igaba i nxãan ãe i kg'ónòa máàèa hãa ne di i,” tam méé.

<sup>41</sup> Eè xu ko c'ěe xu 10 xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ncěe sa kóm ka xu ko tshoa-tshoa a kaisase Jakoboa tsara Johanea tsara xgòà cgae. <sup>42</sup> Me Jeso ba Gam koe tciaa óá xu a bìrí xu a máá: “Q'ana xao hãa, ãe táá zi qhàò zi koe koma x'aiga ii xu ko gaxu di qarian gane koe tséékagu sa, xu ko gane di xu tc'ãa-cookg'ai xu gaxu di qarian gane koe x'ái sa. <sup>43</sup> Igaba méé i gaxao koe táá gatà ii guu, igaba ãe ga gaxao ka kaia hãa ba méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii, <sup>44</sup> nakam diím wèém ãe gha gaxao ka tc'ãa-tc'ãase ba wèém khóèm dim qãà ba ii. <sup>45</sup> Khóèm dim Cóa ba hààraa, hààm gha tsééa máàè ka tamase, igabam hààraa, hààm gha khòè ne tsééa máá ka khama, a ba a hààraa, kg'òèa bam gha hàà khòè ne máà ka, kái ne khòè ne di chibia nem gha x'ámá tcg'òó di iise,” tam méé.

*Jeso ba ko káà tcgáim Baretimaio ba qãèkagu*  
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

<sup>46</sup> Xu kò Jeriko koe hàà. Eëm ko Jeso ba Jeriko koe tcg'oa, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa hěé naka kái ne khòè ne cgoa hěéthěé e, kam ko káà tcgáim dtcàrà-kg'aom Baretimaio, Timaio ka cóase ba dàòm qàe koe ntcòóa-ntcòe. <sup>47</sup> Eëm ko kóm Jesom Nasareta di Me e sa kam ko tshoa-tshoa a q'au a máá: “Jesoè, Dafitem ka tsgòose-coa Tseè, thòò-xama máá te,” témé. <sup>48</sup> Ne kái ne dqàè me a máá, nqoo méém témé, igabam ko kaisase q'au a máá: “Dafitem ka cóase Tseè, thòò-xama máá te,” témé. <sup>49</sup> Me Jeso ba tée a ba a máá: “Tcii me,” témé. Ne ãe káà tcgáim khòè ba tcii, a bìrí me a máá: “Tòón tcáo naka tsia tãe, tcii tsim ko ke,” témé. <sup>50</sup> Me gaam khòè ba gam dim kòà ba ncemeagu, a ba a nxàla tãe a Jesom koe síi. <sup>51</sup> Me Jeso ba tée me a máá: “Dùú sar gha kúrúá máá tsi sa tsi ko tc'ěe?” témé. Me káà tcgáim khòè ba bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, bóòr gha sar ko tc'ěe,” témé. <sup>52</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Qđò, tsari dtcòma nea qãèkagu tsia hãa ke,” témé. Me kò kúúga bóò, a xùri Me.

## **Jeso ba Jerusalema koe (11–13)**



# 11

## *Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà* (Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

<sup>1</sup> Eẽ ne ko Jerusalema koe hẽe naka Betefage koe hẽe naka Betania koe hẽethẽe cùu, Olife dim xàbim koe, kam kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu ka cam tsara tséa tcg'òó, <sup>2</sup> a birí tsara a, a máá: “Gatsao cgoa q'óá-kg'amkua hãam x'áém koe tsao qõò. Eẽ tsao ko tcãà ne tsao gha qanega cúí khòe kaga qábìe ta ga hãam donghi-coa ba hòò me qáésea tẽe; kgoara naka Tíí koe óága me. <sup>3</sup> A ncẽe c'ẽe khòe kò tẽe tsao o, dùúska tsao ko ncẽeta hẽe sa ne méé tsao birí i naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa me, a ba a gha kúúga kabi me,’ témé.”

<sup>4</sup> Tsara qõò a sí donghi-coa ba sao-xg'ae, me xhàrom-kg'ám ka tchàa koe qáéa tòóèa, tsara kgoara me. <sup>5</sup> Ne kò c'ẽe ne khòe ne gaa koe kò téé-tẽe ne tẽe tsara a, a máá: “Dùú sa tsao ko kúru, a ko donghi-coa ba kgoara máá?” témé. <sup>6</sup> Tsara kò ãem ko ma Jeso ba ma birí tsara a khamaga ma birí ne, ne guu tsara a, tsara qõò. <sup>7</sup> A tsara a donghi-coa ba Jesom koe óá, a tsara a kò gatsara di qgáian gam koe tcee, Me qábì me. <sup>8</sup> Ne kò kái ne khòe ne gane di qgáian dàòm q'oo koe khàrà, ne c'ẽe ne hian di nxãán khòá a khàrà. <sup>9</sup> Eẽ kòò cookg'aia ba koe qõò ne hẽe naka kháóa ba koe kò xùri Me ne hẽethẽe kò q'au a máá: “Hosana!

Ts'ee-ts'eekg'aiè méém  
ẽe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hàà ba.

<sup>10</sup> Ts'ee-ts'eekg'aiè méé i x'aian  
gatá ka xõòm Dafitem di i, ncẽe kò hàà a,  
Hosana, ẽe kaisase tc'amaka hàna ba!”  
témé.

<sup>11</sup> Me kò Jerusalema koe tcãà, a tempelem koe síí, a ãem kò caate a wèé zi gúu zi bóò ka, nxãakamaga i kò dqòara hãa khamam *Gam di xu 12* xu cgoa xgoaba a Betania koe qõò.

## *Jeso ba ko faia dis hii sa cgúí* (Mt 21:18-19)

<sup>12</sup> Q'uu dim cam ka, ãe xu Betania koe guua hãa kam kò xàbàa hãa. <sup>13</sup> Khamam kò nqúu ka hãa a faia dis hii sa bóò, si tqàràn úúá, kam ko síí cgae si, síím gha c'ẽe gúu ga hòò cgae si ka. Eẽm ko hàà cgae si kam kò cúí gúu ga táá hòò, igaba tqaran cúí ga a, faia di zi hii zi gha tc'õoan kúrum x'aèm tama me e kò ii khama. <sup>14</sup> Kam kò gaas ka máá: “Táá méé i cúí khòe ga gaicara chõò tamase, sáá koe tc'õoan tc'õó guu,” témé. Xu kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu kóm Me.

## *Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano* (Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

<sup>15</sup> Xu ko Jerusalema koe hàà tcãà, Me kò Jeso ba tempelem q'oo koe tcãà a tshoa-tshoa a khòe ne ãe hãa a ko x'ámágu ne hẽe naka ãe ko hàà x'ámá ne hẽethẽe xhàiagu, a ba a marin ko xg'áma q'aa ne di tafolean hẽe naka ntcõó-q'ooan ãe ko tcíbian x'ámágu ne di hẽethẽe xùbuku cgoa. <sup>16</sup> A kò cúí khòe ga táá kgoara máá i c'ẽe gúu cgoa ga tempelem q'oo koe nqáé. <sup>17</sup> Me kò khòe ne xгаа-xгаа, a birí ne a máá: “Góáse tama i gáé hãa naka máá:

‘Tirim nquu ba gha  
wèé zi qhàò zi dim còrè-nquu ba  
ta ma tciè'  
témèè tama?

Igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne di x'ãè-q'ooan kúru mea!” tam méé. <sup>18</sup> Xu kò kaia xu peresiti xu hẽe naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽethẽe gaas gúu sa kóm, ka xu kò cg'õo Me xu gham dàò ba qaa; bèe Me xu kò ko khama, wèes xg'aes khòe ne di sa kò Gam di xгаа-xgaan ka area hãa khama.



<sup>19</sup> Eẽ i ko dɔ̀̀a ka xu kò *Jeso ba hẽe naka Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hẽethẽe x'áe-dxoom* koe tcg'oa.

*Faia dis hìis nq̄ia sa*  
(Mt 21:20-22)

<sup>20</sup> Eẽ xu ko ntcùúkg'ai cgoa nq̄áe ka xu ko faia dis hìis q̄ae koe nq̄áe, a bóò si si tɔ̀bea sa cgoa ga c'ò̀a hãa. <sup>21</sup> Petere ba kò tc'ẽe-tc'ẽese a bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, bóò! Faia dis hìis nc̄e Tsi nc̄aa ko gúí sa nc̄aa nq̄ai,” témé.

<sup>22</sup> Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Nq̄arim koe méé xao dtcòm̄an úú. <sup>23</sup> Tseegukagar ko bìrí xao o: Diím wèém ẽe ko nc̄em nx̄oá xàbì ba bìrí a máá: ‘Tẽe naka tshàam q'oo koe xaoa tcãàè,’ témé, a tcáóa ba q'oo koe káise tc'ẽe-tc'ẽese tama, igaba ko dtcòm̄, ẽem nx̄aea hãas gha kúrúse sa, nx̄aam ka i gha hàà kúrúse. <sup>24</sup> Gaa domkar ko bìrí xao o a ko máá: Dùús wèés ẽe xao ko cò̀rèan cgoa dtcà̀r̀as ka méé xao nx̄aakamaga xao mááe sia hãa sa dtcòm̄, nx̄aaskas gha gaxao koe kúrúse. <sup>25</sup> Gataga méé xao wèé x'aèan ẽe xao téé ko cò̀rè ka q̄góóa mááku, c'ẽe gúù xao kò gaxao ka c'ẽean cgoa úúa hãa ne, nakam gha nx̄asega gaxao ka Xò̀m nc̄e nq̄arikg'ai koe hãa ba ch̀ibia xao q̄góóa máá xao o. <sup>26</sup> [Igaba nc̄e q̄góóa mááku tama xao kò hãa nem cuiskaga gaxao ka Xò̀m nq̄arikg'ai koe hãa ba ch̀ibia xao q̄góóa máá xaoa hãa tite,]” tam méé.

*Jesom di qarian dis tẽe sa*  
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

<sup>27</sup> Xu gaicara Jerusalema koe hàà. Eẽm ko Jeso ba tempelem q'oo koe tcãà, ka xu kò kaia xu peresiti xu hẽe, naka x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu hẽe, naka *khòè ne di xu* kaia xu hẽethẽe hàà cgae Me. <sup>28</sup> A tẽe Me a máá: “Ndaka q̄ari cgoa Tsi ko nc̄e zi gúù zi kúrú kana ia diín qarian máà Tsia hãa Tsi ko nc̄e zi gúù zi kúrú?” témé.

<sup>29</sup> Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Cúis gúù sar gha tẽe xao o. Xɔa Te méé xao, nakar gha nx̄asega bìrí xao o, ndaka qarian cgoar ko nc̄e zi gúù zi kúrú sa. <sup>30</sup> Johanem dis tcguù-tcguukus ka bìrí Te: nq̄arikg'ai koe sa kò guua hãa, kana sa kò khòèan koe guua hãa? Xɔa Te,” témé.

<sup>31</sup> Xu kò gaxu ka c'ẽea xu cgoa xóe a tẽeku a máá: “ ‘Nq̄arikg'ai koe e,’ ta xae kò ko méé, nem gha nx̄aska tẽe xae e a máá: ‘Kháe xao nx̄aska dùús domka dtcòm̄ me tama?’ témé. <sup>32</sup> Igaba xae gha máá: ‘Khòèan koe e,’ témé - Khòè ne xu kò ko bèe, Johane ba tseegu ò̀m porofiti me e sa ne kò wèé ne khòè ne q'ana hãa khama.” <sup>33</sup> Xu kò nx̄aska Jeso ba xɔa a máá: “C'ù̀a xae hãa,” témé.

Me kò Jeso ba xɔa xu a máá: “Tíí igabar bìrí xao o tite, ndaka qarian cgoar ko nc̄e zi gúù zi kúrú sa,” témé.

## 12

*Chòó-kg'oman di xu xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa*  
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

<sup>1</sup> Me kò tshoa-tshoa a sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne a máá: “C'ẽem khòè ba kò kg'om xhàrà ba xhàrà, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrúa nx̄ama-nx̄ama, a ba a gòéan ko kúrúem háe ba hẽe naka tc'amaka qáom nquu ba hẽethẽe gaa koe tshào. A ba a c'ẽe xu xhàrà-kg'ao xu cgò̀bè me, a c'ẽem nq̄oóm koe q̄ò̀.

<sup>2</sup> “Eẽm ko tcuàan ò̀m x'aè ba hàà kam ko q̄à ba xhàrà-kg'ao xu koe tsééa úú, nx̄asegam gha síí kg'om xhàrà di tc'ò̀oan c'ẽe séè cgae xu ka. <sup>3</sup> Xu kò séè a xg'ám me, a kàà gúùse tsééa kabi me.

<sup>4</sup> “Me gaia c'ẽem q̄à ba tsééa úú cgae xu, xu síí tcúúa ba koe thò̀-thò̀ me, a sau-saugase q̄góó me.

<sup>5</sup> “Me kò c'ẽe ba tsééa úú, xu nx̄a ba cg'ò̀. A xu a c'ẽe xu kái xu kaga gataga hẽe, c'ẽe xu xu kò xg'ám, a c'ẽe xu cg'ò̀.

<sup>6</sup> “Cúim cóám kaisasem kò ncàma hãa bam kò úúa, a ba a kò gaam gabá tsééa úú cgae xu, a bìrìse a máá: ‘Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóóse,’ témé. <sup>7</sup> Igaba xu kò ãe xu xhàrà-kg'ao xu bìríku a máá: ‘Ncãe ba gúù zi ka q'òðsem ga me e, ke hààn xae cg'òo me, naka zi gha gúù zi gaxae di ii,’ témé. <sup>8</sup> Xu kò sèè a cg'òo me, a kg'om xhàrà ka tchàa koe xaoa tcg'òó me,” tam méé.

<sup>9</sup> *Me nxãaska Jeso ba tãe xu a máá:* “Kháé ba gha nxãaska kg'om xhàrà ka q'òðse ba hàà dùú sa kúruú?” *témé, a ba a máá:* “Eã xu xhàrà-kg'ao xum gha hàà cg'òo, a ba a gha xhàrà ba c'ãe xu xhàrà-kg'ao xu máá. <sup>10</sup> Qanega xao gáé ncães Tcgãyas *Nqarim di* sa nxará tama, ncãe ko máá:

‘Nxõás ãe kò tshàò-kg'ao xu ka bóòà xguìèa hãa sa, kaisase cgáés nxõá sa kúruú hãa.

<sup>11</sup> Ncãea X'aigam *Nqarim* ma kúruú hãa ga a, si ncãe sa tcgáí-q'ooa ta koe t'òè si i,' ”  
témé.

<sup>12</sup> Ka xu ko qáé Me kg'oana, igaba xu kò xg'ae sa bèe, ães sere-seres kam kòo gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama, xu kò guu Me a qõò.

*Kaesaram koe suruta ne*  
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

<sup>13</sup> Ka xu ko nxãaska kháóka c'ãe xu Farasai xu hãe naka c'ãe xu Herotem di xu xùri-kg'ao xu hãethãe Gam koe tsééa úú, nxãasega xu gha síí kg'uim ko zi gúù zi cgoa qgóó Me ka.

<sup>14</sup> Xu hàà a bìrí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa tseegu di Tsi khòè Tsi i sa, a c'ãe khòè cgoa ga tchõà úú tama, khòèan di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama. Igaba Tsi ko Nqarim òim kg'ui ba tseeguse xgaa-xgaa. Ka i gáé kgoara máàèa hãa *Roma ne òim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa, kana méém táá surutaè saa? Suruta méé ta kana méé ta táá suruta saà?” témé.

<sup>15</sup> Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàa sa q'ana hãase bìrí xu a máá: “Dùús domka xao ko kúruú bóò Tea máá? C'ãem qano mari ba xao máà Te nakar bóò,” témé. <sup>16</sup> Xu mari ba máà Me, Me bìrí xu a máá: “Dìín dis tcúú sa ncãe sa, naka gatàa dìín cg'òèa ncãe e?” témé. Xu máá: “Kaesaram di si i,” témé.

<sup>17</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Eã Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka ãe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé. Xu kò kaisase are Me.

*X'ooan koe tães qãá q'oo koe séèku sa*  
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

<sup>18</sup> Xu kò Saduke xu, ncãe kò ko máá, x'ooan koe tãe sa káà si i, témé xu hàà cgae Me, a hàà tãe Me, a máá: <sup>19</sup> “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba xg'ao x'ãèan koe góá a máá, ncãe khòèm kò káà cóáse khòè sa x'óóa guu, ne méém gam ka qõese ba ães dxàe-ntcõa sa sèè, naka baà gam ka káímkhoe ba cóán àbà máá. <sup>20</sup> Xu kò 7 xu khòè qõeku xu hàna. Me kò kg'áíaka di ba khòè sa sèè a cóán úú tamase x'óó. <sup>21</sup> Me kò cààm di ba gaas dxàe-ntcõa sa sèè, a gataga cóán úú tamase x'óó. I kò nqoana òim ka gataga cúí ga thèé ii. <sup>22</sup> Xu kò wèéa xu ãe 7 xu ga cóá úú tamase x'óó. Si kò khòès ga sa thèé kháóka x'óó. <sup>23</sup> Eã i ko x'ooan koe tãeè ka sa gha gaxu ka ndakam di saà? Ncãe wèéa xu 7 xu xg'ao sèè sia hãa ka?” ta xu ma tãe Me.

<sup>24</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: “Dùús domka xao tsãa hãa? *Nqarim di* zi Tcgãya zi ko méé sa hãe naka Nqarim di qarian hãethãe xao c'úúa hãa domkaa? <sup>25</sup> Eã ne ko khòè ne x'ooan koe tãe ka ne sèèa hãa tite, a ne a séèkuan kgoara máàèa hãa tite, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii. <sup>26</sup> A ãe x'óóa hãa ne ko x'ooan koe ghùiès ka xao gáé qanega Moshem dis Tcgãyas koe nxará ta ga hãa, hìis di tchõàn òim xg'aekum koem kò Nqari ba nta gam ka méé sa a máá: ‘Tíí Ra Abrahamam òim Nqari Ra a, a Isakam òim Nqari Ra a, a Jakobem òim Nqari Ra a,’ tam mééa koe? <sup>27</sup> Eã x'óóa hãa ne òim Nqarim tama Me e, igabagam ãe kg'òèa hãa ne di Me e; khama xao kaisase tsãa hãa,” tam méé.

*Kaiam x'áè-k'ám ba**(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)*

<sup>28</sup> Me kò c'ëem x'áè xгаа-xгаа-k'áo ba hàà, a kóm xu xu hãa a ko ntcoeku. Me ãem ko Jeso ba qãem xoa ba máà xua hãa sa bóòà q'ãa ka tèè Me a máá: “Ndakam x'áè-k'ám ba wèé xu ka tc'ãà di baa?” témé.

<sup>29</sup> Me Jeso ba xoa me a máá: “Wèé xu x'áè-k'ám xu ka tc'ãà di ba ncëe me e:

'Oo, Iseraeleè, komsana,  
gatá dim X'aigam Nqari ba,  
X'aigam Nqari ba cúí Me e,

<sup>30</sup> naka tsia gha X'aigam tsarim Nqari ba

wèé tcáóa tsi cgoa hëé,

wèé kg'õèa tsi cgoa hëé,

wèé tc'ëea tsi cgoa hëé,

naka wèé qaria tsi cgoa hëéthëé ncàm,'

témé,

<sup>31</sup> Me ko cáàm di ba máá:

'Eë tsi ma ncàmseá hãa khamaga ma

méé tsi tsáá ka c'ëe ba ncàm,'

témé. C'ëe x'áè-k'ám ga káà a ncëem x'áè-k'ám ka kaia a,” tam méé.

<sup>32</sup> Me kò x'áè xгаа-xгаа-k'áo ba bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-k'áo Tseè, tseegu Tsi ko, c'ëean ga káà a, igaba gaam cúí Me e, <sup>33</sup> gataga i cgáé e, Nqari ba tsi ga wèé tcáóa tsi cgoa hëé, naka wèé kóma q'ãa tsi cgoa hëé, naka wèé qaria tsi cgoa hëéthëé ncàm sa, naka ãe tsi ma ncàmseá hãa khamaga ma tsáá ka c'ëe ba ncàmán hëéthëé e. A wèé zi dàòà-mááku zi hëé naka qhàea-mááku zi ka hëéthëé cgáé e,” témé.

<sup>34</sup> Eëm ko Jeso ba bóò, tc'ëegasem ncãa xoa sa kam kò bìrí me a máá: “Nqarim di x'aian ka tsi nquù tama,” témé. I kò gaa koe guus ka khóèan bèe, c'ëe tèè ga i gha tèè Me sa.

*Dafitem ka Tsgõose-coam dis tèè sa**(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)*

<sup>35</sup> Eëm Jeso ba tempelem q'oo koe hãa a ko xгаа-xгаа kam kò tèè ne a máá: “Nta hëés ka xu ko x'áè xгаа-xгаа-k'áo xu máá, Krete ba Dafitem ka Tsgõose-coa Me e, témé?

<sup>36</sup> Dafitem tc'áró-tc'aró kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka kg'uikaguè, a máá:

'X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba bìrí a máá:

'Kg'áò x'õàa Te xòè za ntcõó

nakar nxãak'g'aiga síí Tsari cg'õo-k'g'aoan

nqàrè-k'g'ama Tsi koe tòó,'

témé. <sup>37</sup> Dafitem ga ba ko 'X'aiga' ta ma tcii Me, ka ba gha nxãaska ntama gam ka Tsgõose-coa ba ii?” témé.

Si kò kaias xg'ae sa qãè-tcaoan cgoa komsana Me.

*Jeso ba ko Farasai xu hëé naka x'áè xгаа-xгаа-k'áo xu hëéthëé dqàè**(Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)*

<sup>38</sup> Eëm ko xгаа-xгаа kam kò Jeso ba máá: “X'áè xгаа-xгаа-k'áo xu koe méé tu q'õésea hãa, ncëe ko qáò qgáí-dxooan hãa, a x'amágu di zi qgáí zi koe tsgámkagukuan qaa xu,

<sup>39</sup> a ko kaia zi ntcõó-q'oo zi còrè-nquu xu koe qaa xu, naka tcom-tcomsa zi ntcõó-q'oo zi hëéthëé e kòèan di zi qgáí zi koe. <sup>40</sup> Ncëe ko dxàe-ntcõa zi di nquuan tc'õóa xgãá, a ko x'áíse xu gha ka qáòse còrè xu. Eëta ii khóèa ne gha kaisase thòòkase xgàràè,” tam méé.

*Dxàe-ntcõas dis tcg'òóa mááku sa**(Lk 21:1-4)*

<sup>41</sup> Me kò Jeso ba aban ko tòòèm qgáí ba q'óá-k'g'ama hãase ntcõó, a ntcõó a ko xg'aes ko ma gaas di marian tempelean di ma tcàa sa bóò. Ne kò kái ne khóè ne qguùà hãa ne

káí marian tcãà. <sup>42</sup> Si kò dxàua hãas dxàe-ntcõa sa hàà cím qano mari tsara ncemea tcãà, xg'ae-q'ooa tsara kò thebe dim mari ba kúrú tsara.

<sup>43</sup> Me kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciaa óá, a bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Ncëes dxàe-ntcõas dxàua hãa sa ncãa wèé ne khòè ne nqáéa hãase aban ko tòòèm qgáim koe marian tcana. <sup>44</sup> Wèé ne khòè nea kò gane di qguàn koe guu a tcg'òò, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan ães kò úúa hãa ga tcg'òò khama,” témé.

## 13

### *Jeso ba ko tempelem dis kòbes ka kg'ui* (Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

<sup>1</sup> Eëm ko Jeso ba tempelem koe guu a tcg'oa, kam ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'èe ba bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, tsóágase t'òè xu nxõá xu hëé naka nquu xu hëéthëéa gáé ncëe e,” témé.

<sup>2</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncëe xu nquu xu kaia xu tsi ko bóò? Cuiskagas ncëe koe cúis nxõás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite, wèéa zi ga gha xòóa qarìè,” témé.

### *Xгаа-xgaase-kg'ao ne gha xgáèè* (Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

<sup>3</sup> Me ãem kò qanega Olife dim xàbim tc'amkg'ai koe q'ábà ntcõe, a tempele ba q'óá-kg'ama hãa, ka xu ko Petere ba hëé, Jakobo ba hëé, Johane ba hëé naka Anterea ba hëéthëé xu dxùukg'ai koe tõe Me a máá: <sup>4</sup> “Bìrí xae e, n-cáma i gha ncëe gúuan kúrúse sa, naka gataga ncëe gúuan wèé ga gha hàà kúrúse dis x'áís gha dùú sa ii sa thëé?” témé.

<sup>5</sup> Me Jeso ba tshoa-tshoa a kg'ui cgoa xu a máá: “Q'ãa xao, naka i táá cúí khòè ga hõàkagu xao o guu. <sup>6</sup> Káí ne gha Tíí cg'òè ka hàà a gha máá, ganea Tíí ga Ra a, témé, a ne a gha káí khòèan hõàkagu. <sup>7</sup> Naka ãe tu kòo ncõoan hëé naka gaan di nxàean hëéthëé kóm ne méé tu táá q'ae guu. Ncëe gúua ne gha kúrúse, igaba i qanega chõò-q'ooan hàà tama ke. <sup>8</sup> Nqõóm di zi qhàò zi gha c'èe zi qhàò zi cgoa x'ãaku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ãaku. Me gha nqõó ba gataga cgúru tãáka zi qgáí zi koe, xàbà ne gha nqõómkg'ai koe tcãà. Zi gha ncëe zi gúú zi ábàn di thõòan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

<sup>9</sup> “Igabaga méé tu gatu q'õése, sèèè tu gha a qhàís cookg'ai koe úúè, a tu a gha síí còrè-nquuan koe qoaè, a gha Tíí domka tc'ãà còo-kg'ao xu hëé naka x'aiga xu hëéthëé cookg'ai koe tòòè. Gatà hëéan ka tu gha Tíí ka nxàea tseegukagu. <sup>10</sup> Kg'aia méé i qàè tchõàn nqõóm di zi qhàò zi wèé zi koe xгаа-xгааè. <sup>11</sup> Naka ãe xu kòo sèè a ko qhàís cookg'ai koe úú tu u ne, táá ãe tu ga kg'ui kg'oana hãas gúús ka q'áò guu, igaba tu wèés gúús ãe tu gha ãem x'aèm ka máàè sa kg'ui. Gatu tama tu u ãe gha ko kg'ui tu ke, igaba Tcom-tcomsam Tc'èe Me e gha ii.

<sup>12</sup> “Khòè ba gha qõese ba x'oos koe tcãà, me gha xõò ba gam dim cóám ka gataga hëé, i gha cóán gaan di xõòan ntcoe, a gha cg'õo o. <sup>13</sup> Tu gha Tiri cg'õèan domka wèé khòèan ka hòrèè. Igaba gaam ãe gha qarika téé a chõò-q'ooos koe síí ba gha kgoaraè.

### *Q'áò-q'aosas gúú sa* (Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

<sup>14</sup> “Igaba ãe tu ko q'áò-q'aosas gúú sa bóò si ães ga kò téé tama qgáí koe tõe (ãe ko nxará ba méém kóma q'ãa!), ne méé ne nxãaska ãe Jutea koe hàna ne xàbian koe qgóéa síí, <sup>15</sup> nakam ãe nquuan tçobe koe hãa ba táá xõa, naka gam dim nquum q'oo koe tcãà guu, naka síí gaa koe hãa sa sèè, <sup>16</sup> nakam ãe xhàrán koe hãa ba táá kabise naka síí gam di qgáían sèè guu. <sup>17</sup> Haò, cg'ãè i gha ii, ãe zi cím zi ka ãe ncãaa zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hëé naka ãe gha ko comkagu zi ka hëéthëé e. <sup>18</sup> Ke tu còrè naka i gha táá saò di x'aè ka kúrúse guu. <sup>19</sup> Eë xu cím xu ka i gha gatà ii xgàrakuan hãa, ncëe nqõóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hãa tama a, ncëem kò Nqari ba kúrú ba, ncëes noose ga, a i a gaicara

hãa tite. <sup>20</sup> A ncèè X'aigam *Nqarim* kò ãe xu cáim xu xòm-xom ta ga hãa, ne i cúi khòè ga kgoaraèa hãa tite. Igaba ãe nxára tcg'òóèa hãa ne domkam kò ãe xu cáim xu xòm-xom.

<sup>21</sup> “A ncèè ãem x'aèm kam kò c'ãem khòè ba bìrí tu u a ko máá: ‘Bòò, ncèe ga Me e Kreste ba,’ kana ko máá: ‘Bòò, ãe gam síi hãa,’ témé ne méé tu táá dtcòm m guu. <sup>22</sup> Tshúù-ntcõan di xu Kreste xu hëé naka tshúù-ntcõan di xu porofiti xu hëéthëéa gha x'áise, a gha x'ái zi hëé naka are-aresa zi gúù zi hëéthëé kúrú, ãe nxára tcg'òóèa ne xu gha hoàkagu ka, kgoanase i kòò ne. <sup>23</sup> Ke méé tu gatu q'õése hãa, x'aèan cookg'ai koer kò bìrí tu ua hãa ke.

*Khòèm dim Cóa ba gha hàà*

*(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)*

<sup>24</sup> “Igabagas gha ãe xu cáim xu di xgàrakuan qãá q'oo koe

‘cáim sa ntcúú-ntcuuè,  
me nxoe ba x'áà tite,

<sup>25</sup> tconò zi gha nqarikg'ai koe guu a tcheè,  
i gha nqarikg'aian di qarian ntcãa-ntcãaè.’

<sup>26</sup> Ne gha ãe x'aè ka Khòèm dim Cóa ba bóò, Me túú-c'òòan q'oo koe guu a ko hàà, kaia qarian hëé naka x'áàn hëéthëé cgoa. <sup>27</sup> Me gha nxãaska moengele xu tsééa tcg'òó, a ba a gha Gam di ne ãe nxára tcg'òóèa hãa ne wéé xòèan ãe tc'áàn ko guu za xg'ae-xg'ae, a ba a gha nqõóm di chõò-q'ooan koe guu a síi nqarikg'ai di chõò-q'ooan ko chõò koe guu a Nqarim di ne ãe nxára tcg'òóèa hãa ne xg'ae-xg'ae.

*Faia dis hìis dis sere-sere sa*

*(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)*

<sup>28</sup> “Ke tu faia dis hìis koe xgaa-xgaase: Eè i ko gas di nxãàn tshoa-tshoa a ko tsòm, i ko tpara sa tsòm, ne tu q'ana hãa qhóóa ne tcana hãa sa. <sup>29</sup> Gataga ãe tu kòò ncèe zi gúù zi bóò zi ko kúrúse, ne tu q'ana hãa cúù me e sa, a nquu-kg'áman koe hãa sa. <sup>30</sup> Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Ncèes qhàò sa kaà tite, ncèe gúúan wéé ga kúrúse tamas cookg'ai koe. <sup>31</sup> Nqarikg'aian hëé naka nqõókg'aian hëéthëéa gha chõò, igaba i Tiri kg'uian chõò tite.

*Cúí khòè ga cáim ba kana x'aè ba c'úùà*

*(Mt 24:36-44)*

<sup>32</sup> “Igabaga i cúi khòè ga ãem cáim ba, kana ãem x'aèm gabá q'ãa tama, moengele xu nqarikg'ai koe hàna xua ga igaba, kana Cóaem ga igaba, Xòòm cúim ka oose. <sup>33</sup> Q'õése méé tu hãa, naka kókòà hãa, c'úùà tu hãa n-cámám gha ãem x'aè ba hàà sa ke. <sup>34</sup> Khòèm x'áéa ba koe ko guu a tãám nqõóm koe dàram khama i gha ii: gam dim nquu ba ko guu a qãà xu qarian máà ba, a wèém khòè ba gam di tsééan máà, a ba a nquu-kg'ám ba ko kòre ba x'áè, q'õé mem gha sa.

<sup>35</sup> “Gaa domka méé tu kòrese hãa, n-cámám ko nquum ka q'òòse ba hàà sa tu c'úùà hãa ke, dqòà kaa, kana ntcúú nqáé kaa, kana ghòòan ko kg'ae x'aè kaa, kana ntcúúkg'ai cgoaa. <sup>36</sup> A ncèè qháesem kòò hàà ne méém táá hàà sao-xg'ae tu u, naka tu x'òma hãa guu.

<sup>37</sup> Ncèer ko bìrí xao o sar ko wééa tu ga bìrí a ko máá: ‘Q'õése méé tu!’ témé.”

**Jesom di xgàrasean hëé naka Gam dis x'oo sa hëé naka Gam dis x'ooan koe tãe sa hëéthëé e (14–16)**

**14**

*Tc'ãà-cookg'ai xua ko Jeso ba xu gha cg'õo sa dtcòmku*

*(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)*

<sup>1</sup> I kò ncèeska cáim cáman qaùà hãa Pasekan hëé naka péré gãé-gãe úú tamas pérés dis kòè sa hëéthëé gha kúrúès cookg'ai koe, xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëéthëé kàan qaa, Jeso ba xu gha qgóó a cg'õo di i, <sup>2</sup> a xu a kò máá: “Kõès



di x'aè ka tamase, nxãaskas gha kaias xg'ore sa khòè ne xg'aeku koe hãa khama,” ta xu méé.

*Khòè sa ko Jeso ba Betania koe tshãán cgoa ntcãá*  
(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

<sup>3</sup> Jeso ba kò Betania koe hãa, Simonem ncêe kò lepero dis tcìi sa úúa hãam dim nquum koe. Eëm gaa koe hãa a ntcõo a ko tc'õó koes kò khòès alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'óó-c'õám koe kò qãè hm̄m xg'ãòm tshãám, kaisa marian di ba qgóóa hãa sa hàà, a hàà alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'óó-c'õá ba óè, a *Jesom* tcúú koe ntcãá.

<sup>4</sup> Ne kò c'èe ne khòè ne èe kò gaa koe hãa ne xgòà a máá: “Dùús domka ba koáé ncêem tshãá ba ncêeta ma kòè cgoaèa máá? <sup>5</sup> Ncêe tshãá nea ga kò x'ámáguèa, kurim di marian di tc'ãò-tc'ãoan cgoa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khòè ne máàèa hãa,” ta ne méé. A ne a kaisase mée si.

<sup>6</sup> Igabam kò Jeso ba máá: “Guu si tu, dùús ka tu ko xgáè sia máá? T'òès tséé sas Tíi koe kúrúá hãa. <sup>7</sup> Dxàua ne khòè ne cgoa tu wèè x'aè ka hãa, a tu a gha èe tu ko tc'èe x'aè ka qãè zi gúù zi kúrúá máá a, igaba tu wèè x'aè ka Tíi cgoa hãa tite. <sup>8</sup> Eës ga kò kúrúá sas kúrúá hãa. Kg'ónòè tamar hãas cookg'ai koes tc'áróa Te tshãán cgoa ntcãá hãa khama. <sup>9</sup> Tseegukar ko bìrí tu a ko máá: Wèém nqõóm èe i ko ncêe qãè tchòàn xgaa-xgaaèm koe, i gha èes kúrúá hãa gúùan nxàèè, tc'èe-tc'èeseès gha ka,” tam méé.

*Jutase ba ko tc'ãà-cookg'ai xu cgoa dtcòmku*  
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

<sup>10</sup> Me kò nxãaska Jutase Isekariote ba, 12 xu ka c'èe ba, kaia xu peresiti xu koe síí, nxãasegam gha síí *Jeso ba* tshàu q'ooa xu koe tcãà ka. <sup>11</sup> Eë xu ko èe sa kóm ka xu ko kaisase qãè-tcao, a bìrí me mari xu gha máà me sa. Me nxãaska qãèm x'aè ba qaa, Jeso bam gha tshàu q'ooa xu koe tcãà di ba.

*Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Pasekan tc'õó*  
(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

<sup>12</sup> Tc'ãà dim cáím péré gãé-gãe úú tamás pérés di kòèan dim ka, èe xu ko ghùu-coam Paseka di ba cg'õo, ka xu ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi, naka Tsi síí gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsi ko tc'èe?” témé.

<sup>13</sup> Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe cáím tsara tsééa tcg'òò a bìrí tsara a, a máá: “Qõò naka x'áé-dxoom koe síí, c'èem khòèm tshàa gaba ba qgóóa hãa ba tsao gha xg'ae cgoa. Xùri me, <sup>14</sup> naka èem kòo nquum ka q'òòse ba tcãà ne bìrí me naka máá: ‘Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'õoan tc'õó ba nda hãa sa?’ témé. <sup>15</sup> Me gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèé zi gúù zi tc'èeseeko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'ái tsao o, gaa koe tsao kg'ónòa máá xae e,” témé.

<sup>16</sup> Tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao tsara tcg'oa a x'áé-dxoom koe qõò, a síí èem kò ma bìrí tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara ko Pasekan kg'ónòa máá Me.

*Jeso ba ko c'èem xgaa-xgaase-kg'aom gha x'ámágu Me sa nxàè*

<sup>17</sup> Eë i ko dqòa kam kò 12 xu cgoa hàà. <sup>18</sup> Eë xu hãa a ko tc'õó kam ko Jeso ba máá: “Tseegukar ko bìrí xao o, gaxao ka c'èe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te, ncêe *koe hãa a* ko Tíi cgoa tc'õó ba,” témé. <sup>19</sup> Xu tshoa-tshoa a tshùù-tcaoa, a wèéa xu cúí mana cúí tèè Me a máá: “A tíi tama raa?” témé. <sup>20</sup> Me xòa xu a máá: “Eë gaxao 12 xao ka c'èe me e, ncêe ko Tíi cgoa gàbas koe péréan tcguù-tcguu ba. <sup>21</sup> Eë i ma Khòèm dim Cóám ka ma góásea khamaga i gha ii, igaba haò, cg'áè i gha ii, èe ko Khòèm dim Cóá ba khòè ne tshàu q'oo koe tcãàm ka! Qàèa i ga kò máá mea hãa, táám ga kò ábàèa hãa sa,” tam méé.

*Dqòa dis tc'õo sa*  
(Mt 26:26-30; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

<sup>22</sup> Eẽ xu hãa a ko tc'õó, kam ko Jeso ba péré sa sée, a ts'ee-ts'eekg'ai si, a khõá q'aa si, a máa xu si, a ba a máá: “Sée, ncëea Tirim cgàa me e,” témé.

<sup>23</sup> A ba a kubi sa sée, a ts'ee-ts'eekg'ai si, a máa xu si, xu wèe xu ga gaas q'oo koe kg'áa.

<sup>24</sup> Me bìrí xu a máá: “Ncëe nea Tiri c'áò o, qáé-xg'aes di i, ncëe ko kái ne khóè ne di iise ntcãáguè e. <sup>25</sup> Tseegua ner ko bìrí xao a ko máá: Cuiskaga Ra gaicara kg'om dis hìis di gõéan kg'áa hãa tite, me gha nxãakg'aiga síí ãem cáím Nqarim di x'aian di ba tcãà, gaicara Ra gha kabase kg'áa a di ba,” tam méé.

<sup>26</sup> Eẽ xu ko cii ba nxáèa xg'ara, ka xu ko tcg'oa a Olife dim xàbim koe qõò.

*Jeso ba ko Peterem gha xoase Me sa nxàe*  
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

<sup>27</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Wèèa xao ga gha khuùagu Te, góásea i hãa a ko máá: ‘Kòre-kg'ao bar gha xg'ám, si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,’ témèè khama. <sup>28</sup> Igaba ãer ko x'ooan koe ghùìèa xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o, a Galilea koe qõò,” témé.

<sup>29</sup> Me Petere ba bìrí Me a máá: “Eẽta xu ga ko ma wèèa xu ga khuùagu Tsi, igabar tíí cuiskaga gatà hée tite,” témé. <sup>30</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Tseegukar ko bìrí tsi: Ncëem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba cáím q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xoase Te,” témé. <sup>31</sup> Igabam kò Petere tcana hãa tcáo cgoa kg'ui a máá: “Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xoase Tsia hãa tite,” témé. Xu kò wèe xu gatà méé.

*Jeso ba ko Getesemane koe còrè*  
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

<sup>32</sup> Xu Getesemane ta ko ma tciièm qgàim koe qõò. Eẽ xu ko gaa koe síí kam ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Ncëe koe xao ntcõó, nakar nxãakg'aiga síí xg'ara còrèan cgoa,” témé. <sup>33</sup> Kam ko Petere ba hée, naka Jakobo ba hée, naka Johane ba hée hée xu sée, si kò tshoa-tshoa a kaisas tshúù-tcao sa hée nakas nxùrù-tcao sa hée hée tcãà Me. <sup>34</sup> Me bìrí xu a máá: “Tc'èea Tea kaisase thòðan xáma hãa, x'óór ga khama noose. Ncëe koe xao qaù naka q'õé,” témé.

<sup>35</sup> Me cg'árése còoka síí a gómankg'ai koe cg'áé, a ba a còrè, ncëè kgoanase i kò nem ga ãem x'aè ba nqáé Me sa, <sup>36</sup> a ba a máá: “Aboè, Tiri Tsi Xòò Tseè, wèe zi guù zia Tsáá koe tàà tama, ncëes kubis xg'arasean di sa Tíí koe sèèa tcg'óò. Igaba Tsari tc'èean ka, Tíí ko tc'èes ka tamase,” tam méé.

<sup>37</sup> A ba a kabise a síí cgae xu, a síí sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, Me Petere ba bìrí a máá: “Simoneè, x'òma tsi gáé hãa? Táá tsi gáé ga kò kg'ama cúím aoaram ga ba kókòda ntcõó a q'õé? <sup>38</sup> Q'õésea méé xao hãa naka còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrua bóòkuan koe tcãà guu. Tc'èe ba kúruú kg'oana hãa, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke,” tam méé.

<sup>39</sup> Me gaicara kabise a qõò, a síí ãem ncãa ko ma còrè khamaga ma còrè.

<sup>40</sup> Eẽm ko gaicara kabise a ko hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'òma hãa, tcg'áa xu kò ntcàma hãa khama. Xu kò táá q'ãa nta xu gha ma xoa Me sa.

<sup>41</sup> Me gaicara nqoana dis ka hàà, a máá: “Qanega xao gáé x'òma hãa, a ko sãa? Ncãa i tc'ãò ncëeska, x'aè ba ncãa hàà. Bòò, Khòèm dim Cóa ba ko hàà chibi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcãà. <sup>42</sup> Tëe xao, naka xae qõò. Eẽ khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Team khóè ba cúuse hàna ke,” tam méé.

*Jeso ba ko qgóòè*  
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

<sup>43</sup> Eẽm Jeso ba qanega hãa a ko kg'ui kam ko kúúga Jutase ba hàà, 12 xu ka c'èe ba, a kái xu khóè xu cgoa hãa, ntcàuan hée naka dxòman hée hée kò qgóóa hãa xu, a kaia xu peresiti xu koe hée, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu koe hée naka khóè ne di xu kaia xu koe hée hée guua hãa xu.

<sup>44</sup> Me kò nxãaska ãe kò khòè ne tshàu q'oo koe tcãa Me ba x'ái sa máa xua hãa a ko máá: “Eër gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me naka xaoa q'óé Mea hãase úúa tcg'òó Me,” témé. <sup>45</sup> Me Jutase ãem ko hàà ka gaa x'aè kaga Jesom koe síí a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè,” témé. A x'obè Me.

<sup>46</sup> Xu khòè xu Jeso ba séè a qgóó Me.

<sup>47</sup> Igabam kò ãe kò cúuse tãe xu ka c'ãe ba gam dim ntcàu ba tsgúua tcg'òó, a kaim peresitim dim qãam dim tcee ba xg'aoa qhòm.

<sup>48</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Ts'ãa-kg'ao ba tsãa hààraa khama xao gáé ntcàuan hãe naka dxòman hãéthãe cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka? <sup>49</sup> Wèé cáím kar kò tempelem koe gaxao cgoa hãa a ko xgaa-xgaa, igaba xao kò gaa koe síí táá qgóó Te. Igaba méés *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe góásea hãa sa nxàea tseegukaguès gúú si i,” tam méé.

<sup>50</sup> Xu kò nxãaska wèé xu *xgaa-xgaa-kg'ao* xu tcg'oara guu Me a bèe a qgóé.

<sup>51</sup> Me c'ãem qáí-kg'ao-coa ba xùri Me, gúú ga kò hãa tama, a kò q'úúm qgáím cgoa tcámsea hãa ba, xu ntcàu me ka hãe, igabam tshàu q'ooa xu koe nxàia tcg'oa, <sup>52</sup> a qgáí ba tshàu q'ooa xu koe qaù, a ba a hãa tamase qgóé.

*Jeso ba ko kias xg'ae cookg'ai koe tãèè*

*(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)*

<sup>53</sup> Ka xu kò Jeso ba kaim peresitim koe úú. Xu kò nxãaska wèé xu kaia xu peresiti xu hãe, naka *khòè ne di xu* kaia xu hãe, naka x'aè xgaa-xgaa-kg'ao xu hãéthãe xu hààra xg'ae.

<sup>54</sup> Me Petere ba kháóka téé a còò Me, a síí nxãakg'aiga kaim peresitim dim xhàrom q'oo koe tcãa, a ba a síí kòre-kg'ao xu cgoa c'ees-kg'ám koe ntcóó a kùru-kuruse.

<sup>55</sup> Xu kò kaia xu peresiti xu hãe naka wèé xu tc'ãa-cookg'ai xu hãéthãe Jeso ba xu gha chibi-chibi a cg'òm dàò ba qaa, igaba xu kò táá hòò kòm Me. <sup>56</sup> Kái xu khòè xu kò ko Gam ka tshúú-ntcòan nxàea tseegukagu khama, igaba zi kò ãe xu ko nxàe zi gúú zi táá qòò mááku. <sup>57</sup> Tsara c'ãe tsara tãea-téé a tshúú-ntcòan Gam ka nxàe a máá: <sup>58</sup> “Sitsama kò kóm Mea Me ko máá: “Tíí Ra gha ncãem tempelem *khòèan* tshàu ka tshàòea ba kòbea q'aa, a ra a gha ngoana cáím qã q'oo koe táá ba tshàò, *khòèan* tshàu ka tshàòe tama ba,” témé,” ta tsara méé. <sup>59</sup> Igabagas kò ãe tsara ko nxàea tcg'òó sa táá qòò mááku.

<sup>60</sup> Me kaim peresiti ba hàà a gaxu xg'aeku koe téé, a Jeso ba tãe a máá: “C'ãe gúú ga Tsi gáé xòa tama? Ncãe tsara khòè tsara ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?” témé. <sup>61</sup> Igabam kò nqoo a táá cúím tãem ga ba xòa.

Me gaicara kaim peresiti ba tãe Me a máá: “Kreste Tsi Tsia, Gam ncãe ts'ee-ts'ee kg'aièa hãam di Tsi Cóá Tsi?” témé. <sup>62</sup> Me Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a. Khòèm dim Cóá ba tu gha bóò, Me Gaam ãe wèé qarian úúa hãam dim kg'ám x'òàm xòè za ntcóóa-ntcòe, a ko nqarikg'ai di túú-c'òòan cgoa xòa,” témé.

<sup>63</sup> Me kaim peresiti ba qgáí ba tòàra q'aa a máá: “Dúú di nxàea tseegukagu-kg'ao xae gáé ko qanega qaa? <sup>64</sup> Ncãa xao kóm kaisas cóèkus ncãe sa! Gaxaoa ko ntama ma tc'ãe?” témé.

Xu wèéa xu ga xgàra Me a máá, x'oos kam kg'anoèa, témé.

<sup>65</sup> Xu c'ãea xu tshoa-tshoa a tcg'ae cgae Me, a qáé tcgáí Me, a xu a xg'ámku cgoa Me, a bìrí Me a máá: “Porofita naka *bìri xae e ndaka kg'áí xae ncãa xg'ám Tsi sa*,” témé. Xu kòre-kg'ao xu séè a xg'ámku cgoa Me.

*Petere ba ko Jeso ba xòase*

*(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)*

<sup>66</sup> Eãm kò Petere ba nqãaka qanega xhàrom koe hãa kas kò kaim peresitim di zi qãa zi ka c'ãe sa hàà cgae me, <sup>67</sup> a ães ko Petere ba bóò me hãa a ko kùru-kuruse, kas kò qãèse bóò me a máá: “Tsáá igaba tsi kò thãe Nasareta dim Jesom cgoa hãa!” témé. <sup>68</sup> Igabam kò xòase e a máá: “C'úùar hãa, a ra a kóma q'ãa tama, dùús ka si ko kg'ui sa,” témé. A ba a xhàros-kg'ám koe síí tcg'oa, [me ghòò ba kg'ae].

<sup>69</sup> Si kò q̄à sa gaa koe bóò me, a tshoa-tshoa a gaicara ã kò gaa koe téé-tëe ne khòè ne bìrí a máá: “Ncēm khòè ba gaxu ka c'ēm ga me e!” témé. <sup>70</sup> Igabam kò gaicara x̄oase e.

X'aè-coam q̄á q'oo koe ne ko ã kò téé-tëe ne Petere ba bìrí a máá: “Tseeguan kaga tsi gaxu ka c'ëe tsi i, Galilea di tsi khòè tsi i thëe khama,” témé. <sup>71</sup> Me kò tshoa-tshoa a cgúise a gaise a máá: “Khòèm ncëe bar c'úua hãa, ncëe tu ko Gam ka kg'ui ba,” témé.

<sup>72</sup> Me kò kúuga ghòrò ba cím di sa kg'ae. Me Petere ba Jesom kò bìrí mea hãa kg'uian tc'ëe-tc'ëese, ncēm kò máá: “Ghòròm qanega cím q'oro kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro x̄oase Te,” témé e. Kagam ko qhuia òè a kg'ae.

## 15

### *Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úuè*

*(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)*

<sup>1</sup> Kaisa ntcùúkg'ai cgoa xu kò kaia xu peresiti xu hëe, naka khòè ne di xu kaia xu hëe, naka x'aè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëe, naka wèe xu tc'ãa-cookg'ai xu hëéthëe kg'uia xg'ae. A xu a Jeso ba qáé, a chùia tcg'òó a Pilatom koe úú Me.

<sup>2</sup> Me Pilato ba tèè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi?” témé. Me x̄o me a máá: “Eë tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

<sup>3</sup> Xu kò kaia xu peresiti xu kái zi gúù zi koe chibi-chibi Me. <sup>4</sup> Me Pilato ba gaicara tèè Me a máá: “Kháé Tsi c'ëe x̄o ga úú tama? Bòò, nta noo zi chibi zi ka xu ko chibi-chibi Tsi sa,” témé. <sup>5</sup> Igabam kò Jeso ba táá cúí x̄o ga kúrú, me Pilato ba are.

### *Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè*

*(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)*

<sup>6</sup> Me kò Pilato ba wèes kōès koe c'ēm khòèm qáé-nquum koe tcãàèa ba kgoara, ncëe khòè ne kò ko dtcàrà mááse ba. <sup>7</sup> Eë x'aè kam kò Barabase ta ko ma tcièm khòè ba qáé-nquum koe hãa, ncëe kò xg'ae sa kúrú hãa a ko khòè ne cg'òo xu khòè xu cgoa kò xg'ae a qáèèa hãa ba. <sup>8</sup> Ne khòè ne hààraa xg'aeku a ne a tshoa-tshoa a Pilato ba dtcàrà ãem ko kg'aiga ma kúrú máá ne khama méém ma kúrú máá ne sa.

<sup>9</sup> Me Pilato ba x̄o ne a máá: “Juta ne dim X'aiga bar gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'ëe?” témé. <sup>10</sup> Kaia xu peresiti xu kò tauan xu úú cgoa Mea hãa domka gam koe óága Mea hãa sam kò q'ana hãa khama. <sup>11</sup> Igaba xu kò kaia xu peresiti xu khòè ne qg'ài, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse naka nea nxãa ba kgoara mááè sa.

<sup>12</sup> Me kò Pilato ba gaicara tèè ne a máá: “Kháé ra gha Juta ne dim X'aiga Me e ta tu ko méém ka dùú sa kúrú sa tu ko tc'ëe?” témé. <sup>13</sup> Ne q'au a máá: “Xgàu Me!” témé.

<sup>14</sup> Me Pilato ba tèè ne a máá: “Dùútsa gúùs cg'ãè sa ba kúrú hãa?” témé. Igaba ne kò kaisase q'au a máá: “Xgàu Me!” témé. <sup>15</sup> Me kò Pilato ba khòè ne qãè-tcaokagu kg'oana hãa khamam kò Barabase ba kgoara máá ne. A ba a Jeso ba qoara xg'ara a tcg'òó Me, síim gha xgàuè ka.

### *Ncõo-kg'ao xu ko Jeso ba ncoi*

*(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)*

<sup>16</sup> Xu kò ncõo-kg'ao xu Jeso ba x'aigam dim nquum q'oo koe tcãà (Peretoriume ta ko ma tciè ba), a xu a wèes xg'aes ncõo-kg'ao xu di sa tciia xg'ae. <sup>17</sup> A xu a ncoàm qgái ba hãakagu Me, a dxãman cgoa kúrúèas cába sa kabea xg'ae a cábakagu Me, <sup>18</sup> a xu a tshoa-tshoa a tsgám Me a máá: “Tcgáío, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!” témé. <sup>19</sup> A xu a kò tcúua ba koe tc'áà dim hìim cgoa xg'ám Me, a tcg'ae Me, a xu a qhòem tsi qurù a ncoia ba ka dqom Me. <sup>20</sup> Eë xu ko gatà ma ncoi Mea xg'ara ka xu kò ncoàm qgái ba nxõo cgae Me, a nxãaska sèè a úú Me, sí xu gha xgàu Me ka.

### *Jeso ba ko xgàuè*

*(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)*



<sup>21</sup> Eẽ xu xóe a ko qõò ka xu kò c'ẽem khòem Simone ta ko ma tciiem, Kurene dim, Alekesantere tsara Rufasea tsara ka xõòm cgoa xg'ae, me xhàrà m koe guu a ko x'áe-dxoom koe qõò, ka xu kò chùi mem Gam dis xgàu sa dcẽe. <sup>22</sup> Xu kò Jeso ba Gologota ta ko ma tciiem qgáim koe úú (ncẽe sa ko máá: 'Tcúú c'õás dim qgái ba,' témé), <sup>23</sup> a xu a mira ta ko ma tciiem tsóòm cgoa tcg'ome-xg'aeèa gõéan máà Me kg'áàm gha ka, igabam kò táá sée e. <sup>24</sup> Xu kò xgàu Me, a xu a Gam di qgáian cgúúan ntcóò a q'aa-q'aaku.

<sup>25</sup> Eẽ xu ko xgàu Me ka i kò 9 di x'aè e, ntcùúkg'ai cgoa di i. <sup>26</sup> Eẽm kò chibi-chibi cgoaèa hãas tcgãya sa kò 'JUTA NE DIM X'AIGA BA' ta ma góásea hãa. <sup>27</sup> Xu kò cá m tsara ts'ãà-kg'ao tsara Gam cgoa xgàu, c'ẽe ba xu kò kg'ào xòèa ba za xgàua hãa, a c'ẽe ba dxàe xòèa ba za xgàua hãa. <sup>28</sup>\*

<sup>29</sup> Ne ãe kò ko dàòm cgoa nqáé ne khòe ne cóe Me, a ne a nxa-a-nxana tcúú a máá: "Eheè, Tsáá koma ko tempele ba kòbe, a nqoana cáman q'oo koe tshào me Tsi Tsia, <sup>30</sup> kgoarase naka Tsia xgàu hìis koe xõa," témé.

<sup>31</sup> Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hée, naka x'áe xгаа-xгаа-kg'ao xu héeéthée xu ma ncoi Me thée, a máá: "C'ẽe ne khòe nem kgoara hãa, igabam ko kgoarasean ka tààe. <sup>32</sup> Ncẽem Krete ba, ncẽe Iseraele dim x'aiga ba méem xgàu hìis koe xõa, naka ta gha nxãasega bóò naka dtcòm," ta xu méé.

Tsara ãe kò Gam cgoa xgàuèa tsara gataga thée ncoi Me.

### *Jesom dis x'oo sa*

*(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)*

<sup>33</sup> Koaba di x'aèan 12 di ko tcàa kas kò ntcúú sa wèem nqõóm koe xóe, a síi dqòa di x'aèan nqoana di koe téé. <sup>34</sup> Me kò Jeso ba nqoana dim x'aèm ka kaim dò m cgoa q'au a máá: "Eloi, Eloi, lama sabakatani?" témé. Ncẽe sa ko máá: "Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?" témé. <sup>35</sup> Ne ãe kò gaa koe téé-tèe ne ka c'ẽe ne kóm Me a máá: "Kóm, ncẽe ba ko Elija ba tcii," témé. <sup>36</sup> Me kò c'ẽe ba qgóé, a síi x'úrúan koe tsau tshàan ntcãá, a tc'áam koe qhàea tòó, a hàà máà Me, kg'áàm gha ka, a máá: "Qãa naka ta bóò Elija ba gha hàà xóó Me sa," témé.

<sup>37</sup> Me kò Jeso ba kaim dò m cgoa q'au, a ba a cò di sa sònàa tcg'òó.

<sup>38</sup> Me kò tempelem dim qgái ba cá m xòè tsara cgoa tòàra q'aase, a tc'amaka guu a síi nqãaka téé. <sup>39</sup> Eẽm ko ncõo-kg'ao xu dim kaim ncẽe kò *Jesom* cookg'ai koe téé-tèe ba, Jesom ma cò di sa sònàa tcg'òóa hãa sa bóò, kam kò máá: "Tseegukagam kò ncẽem khòe ba Nqarim dim Cóá Me e," témé.

<sup>40</sup> Gataga zi kò c'ẽe zi khòe zi nquú ka téé a ko bóò. Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hãa, naka Jakobom cg'aré ba hée naka Josefa ba héeéthée tsara ka xòs Maria sa hée, naka Salome sa héeéthée zi. <sup>41</sup> Eẽm kò Jeso ba qanega Galilea koe hàna ka kòò cò Me, a ko hù Me zi khòe zi i kò ii. Kái zi khòe zi ãe kò Jerusalema koe síi cgoa Mea hãa zi kò thée hàna.

### *Jeso ba ko kg'ónòè*

*(Mt 27:57-61; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)*

<sup>42</sup> Eẽ i ko dqòa, kg'ónòsean dim cá m me e kò ii khama, Sabata cookg'ai di ba, <sup>43</sup> kam kò Josefam Arimatea di ba hàà, tcommèa kò hãam khòe me e kò ii, kaia xu dis xg'aes di ba, ncẽe gam tc'áro ga kò thée Nqarim di x'aian qãà hãa ba. A ba a kò kgoarasea hãase Pilatom koe síi, a síi Jesom dim tc'áro ba dtcàrà. <sup>44</sup> Jesom nxãakamaga x'óóa hãa sam ko Pilato kóm kam kò are. A ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tcii, a tèe me Jesom ncãa nciise x'óó sa. <sup>45</sup> Eẽm ko ncõo-kg'ao xu dim kaim koe kóm gatà i ii sa, kam ko Josefa ba tc'áro ba máà. <sup>46</sup> Me Josefa ba q'úúm qgái ba x'ámá, a tc'áro ba xòò a gaam qgáim cgoa tcám, a ba

\* **15:28:** C'ẽe zi tcgãya zi Gerika di zi ncẽe xùri ko kg'uiian úúa: "Si ãe Nqarim di zi Tcgãya zi koe góáèa hãas gúús ncẽe ko máá, "cg'uri-kg'ao xu cgoam kò nxará xg'aeè" ta méé sa tseegukaguèa."



a sí qarim nxõám koe tshàoèa hãas tc'áms koe xòó Me. A nxõá-dxoo sa gaas tc'áms kg'ám koe ghànèa tcëekg'am cgoa.

<sup>47</sup> Sara kò Maria Magatalena sa hëé naka Marias Josefam ka xõò sa hëéthëé sara Jesom dim tc'áróm xòóèa hãa qgáian bóò.

## 16

*Jeso ba ko x'oos koe tõe*

*(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)*

<sup>1</sup> Eëm ko Sabata dim cáim ba nqáé ka zi kò Maria Magatalena sa hëé, naka Marias Jakobom ka xõò sa hëé, naka Salome sa hëéthëé zi tshãán x'ámá, sí zi gha tcgáù Me ka. <sup>2</sup> Tc'ãà dim cáim bekem dim di kaisa ntcùúkg'ai cgoa zi kò cáms tcg'oara hãa ka xgoaba a tc'áms koe qõò. <sup>3</sup> A ko tõeeku a ko máá: “Díi na gha nxõá sa tc'áms-kg'ám koe ghànèa tcg'òóa máá se e?” témé. <sup>4</sup> Igaba ãe zi ko ghùì-kg'ai ka zi kò nxõá sa bóò si téé-q'ooa sa koe ghànèa tcg'òóèa hãa, kaisases ko kaia khama. <sup>5</sup> Zi kò nxãaska ãe zi ko tc'áms koe tcãà ka q'úúm qgáí ba hanam qáí-kg'ao ba bóò me kg'àò xèè koe ntcõóa-ntcõe, ka zi kò area. <sup>6</sup> Me bìrí zi a máá: “Táá sao q'àò guu, Jesom Nasareta di ba sao ko qaa, ncëe kò xgàuèa hãa ba. Ghùìeam hãa, a ncëe koe káà Me e; bóò, ncëea xòóeam kò hãa qgáian ga a. <sup>7</sup> Igabaga méé sao qõò, naka sí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí - naka Petere ba hëéthëé e - naka máá, gaxao kam gha tc'ãà a Galilea koe qõò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, ãem ma bìrí xaoa hãa khamaga ma, témé,” tam méé. <sup>8</sup> Zi kò *Jesom dis* tc'áms koe tcg'oa a zi a qgóé, cgùruan hëé naka q'àòan hëéthëéa kò tcãà cgae zia khama, zi kò c'ëe khòé ga táá cúí gúú ga bìrí, q'àò zi kòò khama.\*

*[Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áíse*

*(Mt 28:9-10; Jn 20:11-18)*

<sup>9</sup> Eëm ko tc'ãà dim cáim bekem dim ka Jeso ba x'ooan koe ntcùúkg'ai cgoa tõe kam kò Maria Magatalenas koe tc'ãà a x'áíse, ncëem kò gaas koe 7 dxãwa tc'ëean xhàiaagua hãa sa. <sup>10</sup> Si kò qõò a sa a sí ãem kò ko hëé cgoa ne bìrí, ãe ne hãa a tshúù-tcaoa hãa, a ko kg'ae ka. <sup>11</sup> Igaba ãe ne ko kg'òeam hãa, a ba a Maria Magatalenas ka bóòèa hãa sa kóm, ka ne kò táá dtcòm.

*Jeso ba ko cáim tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara koe x'áíse*

*(Lk 24:13-35)*

<sup>12</sup> Ncëes gúús q'áá q'oo koem kò Jeso ba tãám dàòm ka gane ka c'ëe tsara koe x'áíse, ãe tsara xóé a ko c'ëem qgáim koe qõò ka. <sup>13</sup> Tsara kabise a tsara a sí c'ëe ne koe xàà a, igabaga ne kò táá dtcòm.

*Jeso ba ko 11 xu koe x'áíse*

*(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)*

<sup>14</sup> Me gaa koe guus ka Jeso ba 11 xu koe x'áíse, ãe xu hãa a ko tc'õó ka, a ba a gaxu di dtcòm taman ka hëé, naka gaxu di qari tcáóan ka hëéthëé dqàè xu, ãem x'ooan koe tõe hãa ka bóò Mea hãa ne xu kò táá dtcòm khama. <sup>15</sup> A ba a bìrí xu a máá: “Wèém nqõóm ncëe ba xao qõò, naka xaoa wèé ne khòé ne Nqarim di qãè tchõàn ka xgaa-xgaa. <sup>16</sup> Díim wèém ãe ko dtcòm a ko tcgùù-tcgùuè ba gha kgoaraè, igaba díim wèém ãe dtcòm tama ba gha xgàràè. <sup>17</sup> Zi gha ncëe zi x'ái zi gane ãe dtcòm hãa ne koe tséé: dxãwa tc'ëean ne ne gha Tiri cg'òèan cgoa xhàiaagu, a ne a gha kaba xu tam xu cgoa kg'ui. <sup>18</sup> Tshàua ne cgoa ne gha cg'aoan qgóó ghùì, a ne a gha ãe ne dqãèan kg'àà hãa igabaga i cuiskaga thõò-thõo nea hãa tite. A ne a gha tsàako ne khòé ne koe gane di tshàuan tòò, ne gha qãè,” tam méé.

*Jeso ba ko nqarikg'ai koe qàòkaguè*

*(Lk 24:50-53; Tsee 1:9-11)*

\* **16:8:** C'ëe zi Gerika di zi tcgãya zi ncíi zi koes ko Marekom dis tcgãya sa ncëe koe chõò.

<sup>19</sup> Me kò nxãaska X'aigam Jeso ba ãem ko kg'ui cgoa xua xg'ara, ka séèa ghùì a nqarìkg'ai koe qaòkaguè, a ba a síí Nqarim dim kg'ám x'òám xòè koe ntcõó. <sup>20</sup> Xu nxãaska xgaaxgaase-kg'ao xu tcg'oa a síí Nqarim dim kg'ui ba wèém nqõóm koe xgaaxgaa. Me kò X'aiga ba gaxu cgoa tséèa xg'ae, a kò Gam dim kg'ui ba x'ái zi cgoa tseegukagu. Amen.]

## LUKA Lukam ka góàè a qǎè tchõa ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Luka ba kò naaka me e (Kol 4:14) a ba a kòo Paulom cgoa tséé (Film 24). Ncées tcgāya sam kò Teofila ba góá máá (1:3).

Tcgāyas ncées Lukam di sa kò Jeso ba Gaam nqòòkaguèam Kgoara-kg'aom Iseraele di Me e sa hēé, naka wèém nqòóm di ta khòè ta dim Kgoara-kg'ao Me e sa hēéthēé ka nxàè. Tǎá zi qhàò zi di ne dtcòm-kg'ao nem kò kái-kg'aise góá máá.

Luka ba ko Jesom kò ma Tcom-tcomsam Tc'èem ka ma ntcǎá tcúúèas ka nxàè, qǎè tchõa nem gha èe dxàua hãa ne koe xгаа-xгаа ka (4:18), a ba a ko káise ncēe zi gúù zi tcàoa hãa ne khòè ne ka tc'èe-tc'èese.

Luka ba ko kái q'oro qǎè-tcaoan ka kg'ui (1:14, 2:10, 24:41,52).

Luka ba kò càm dis tcgāya sa góá - si ncées tcgāya sa “Tséé zi” dis tcgāya si i. Lukam dis tcgāyas tc'ǎa di sa ko Jesom di nqarikg'ai koe qada cgoa chõò, a sa a ko “Tséé zi” dis tcgāyas koe còoka qòòkaguè. C'èè khòèa ne ga kg'ama máá, Lukam dis tcgāya sa ko Jesom xg'ao ko qanega nqòómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, témé, si ko “Tséé zi” dis tcgāya sa Jesom xg'ao ko nqòómkg'ai koe kúrú zi gúù zi ka kg'ui, èem xg'ao nqarikg'ai koe hãa ka.

Càm tsara xg'aeku tsara hàna (tcee tsara 1-2 di tsara koe hēé naka tcee xu 9-19 di xu koe hēéthēé e) ncées tcgāyas q'oo koe cúí ga ko nxàèè zi gúù zi úúa hãa tsara; ncēe zi x'ái zi khama: moengelean kò ko nxàè cian hēé naka ghùu-kòre-kg'ao xu ncēe kò Jesom ko ábàè koe dàra xu hēé, naka Jesom kò tempelem koe cóá ba ii kam kò hãa koe hēé, naka qǎèm khòèm Samaria dim dis sere-sere sa hēé, naka cóám aagusea kò hãa ba hēéthēé di zi.

Ncées tcgāyas wèés koe ko kaisase gaas ka kg'uièas gúù sa còrè si i naka Tcom-tcomsam Tc'èem ka hēé, naka khòè zi kò Jeso ba kúrúan ka hēé naka Nqarim kò ko khòè ne chìbia ne qgóóa máás ka hēéthēé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- “i kúrúse”, “x'aèan”, “èe xu càm xu ka”

- Tcom-tcomsam Tc'èe ba

- dxàua ne, khòè zi

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:13)

- Jeso ba Galilea koe (4:14-9:50)

- Jeso ba ko Jerusalema koe qòò (9:51-19:44)

- Jeso ba Jerusalema koe (19:45-21:38)

- Jesom di xgàrasean hēé naka Gam dis x'oo sa hēé naka Gam dis x'ooan koe tēe sa hēéthēé e (22-24)

### Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:13)

*Tshoa-tshoa sa*

<sup>1</sup> Kái ne khòè nea xg'ao xg'aekua ta koe xg'ao ko kúrúse zi gúù zi bóò a góá. <sup>2</sup> Khòè ne ncēe tshoa-tshoas ka kò gane tcgái ka ncēe zi gúù zi bóò a ne, a ne a kò hàà Nqarim dim kg'uim di ne xгаа-xгаа-kg'ao ne ii nea ncēe zi gúù zi máà taa hãa. <sup>3</sup> Tíí igabar kò wèé zi gúù zi tshoa-tshoas koe qǎèse tēèa xám, i ncéeska qǎèa máá tea, èe zi ma kúrúsea xùrikua hãas kar ga góá máá tsi sa, tsáá Teofila tsi tcom-tcomsa tsi, <sup>4</sup> nxãasega tsi gha wèé tseeguan ncēe tsi xгаа-xгааèa ka q'ãa ka.

*Moengele ba ko Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba gha ábàès ka kg'ui*

<sup>5</sup> I kúrúse Herotem xg'ao x'aigam Jutea di ba ii x'aè ka, me kò Sakaria ta ko ma tcièm peresiti ba hàna, Abiam dis xg'aes di xu peresiti xu di ba. Gam dis khòès Elisabete sa kò *kaiam peresitim* Aronem dis qhàò si i. <sup>6</sup> Sakaria khara Elisabetea khara kò Nqarim cookg'ai koe tchàno khara khòè khara a, a wèé x'áè-kg'áman X'aigam Nqarim di ko kúrú, a chibi úú tama. <sup>7</sup> Elisabete sa kò ábà tamas khòè si i khama khara kò káà cóá khara a. A kò gataga wèéa khara ga gàeaisea hãa.

<sup>8</sup> I kúrúse me x'aè ba hàà Sakariam dis xg'aes di xu gha tempelem koe síí tséé di ba, me kò Sakaria ba síí peresitim di tsééan Nqarim cookg'ai koe kúrú. <sup>9</sup> Peresiti xu di cauan ka xu xg'ao ko cúim khòè ba nxará tcg'òó, tempelem q'oo koe gha tcàà a qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan Nqari ba dàòà máá ba. Gaam cám kam kò Sakaria ba nxará tcg'òóè. <sup>10</sup> Eẽm tempelem q'oo koe hãa a ko qãè hm̀m̀ xg'ãò gúùan Nqari ba dàòà máá ka ne kò wèé ne khòè ne tempelem ka tchàa koe hãa a ko còrè.

<sup>11</sup> Me moengelem Nqarim di ba qhúí-kg'ai me, a ba a kg'áom x'òàm xòè za téé, ãem gabá hãa a ko ães qãè hm̀m̀ xg'ãòs gúù sa altaram koe Nqari ba dàòà máá koe. <sup>12</sup> Eẽm ko Sakaria ba moengele ba bóò kam kò q'ae a q'áòs ka tcààè. <sup>13</sup> Me moengele ba bìrí me a máá: “Táá q'áo guu, Sakariaè. Còrèa tsi komsanaèa, si gha tsaris khòès Elisabete sa cóá ba ábà, tsi gha Johane ta ma tcii me ke. <sup>14</sup> A tsi a gha kaisase qãè-tcao, i gha gataga kái khòèan gaam di ábà x'aèan ka qãè-tcao. <sup>15</sup> X'aigam *Nqarim* cookg'ai koem gha tcom-tcomsam khòè ba ii, ke méém táá qgarì kana dùútsa tshàam xgòàm ga ba kg'áa guu. Eẽ ábà x'aèa ba koe gam gha guu a Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oèa, <sup>16</sup> a ba a gha kái ne khòè ne Iseraele di ne X'aigam gane dim Nqarim koe kabì. <sup>17</sup> Elijam di tc'ẽean hẽé naka qarian hẽéthẽé cgoam gha *Nqarim* cookg'ai koe kg'òè, a xòòga xu di tcáóan cóán koe kabì, a ãe komsana tama ne di tcáóan kabì tchàno ne khòè ne di tc'ẽean koe, a khòè ne X'aigam *Nqari* ba kg'ónòà máá,” tam méé.

<sup>18</sup> Me Sakaria ba moengele ba tèè a máá: “Nta ra gha ma q'ãa ncẽe zi gúù zi gha kúrúse sa? Gàeaisea raa, si tiris khòès igaba gàeaisea hãa ka,” témé. <sup>19</sup> Me moengele ba xòà me a máá: “Tíí ra Gabariele ra a, a ra a Nqarim cookg'ai koe tèe. Gaam ga ba tséé tea, hààr gha kg'ui cgoa tsi, a qãè zi tchòà zi ncẽe zi óágara máá tsi ka. <sup>20</sup> Bóò, dtcòm̀ tama tsia domka tsi gha ncẽe koe guus ka nqooa hãa, a kg'ui tite, me gha nxãakg'aiga síí x'aè ba hàà ncẽe zi gúù zi gha hàà kúrúse ba,” tam méé.

<sup>21</sup> Nxãaska i ko kái khòèan tchàa koe téé-tẽe a ko Sakaria ba qãà, a area hãa, dùús domkam tempelem q'oo koe ncẽeta noose ãoa hãa sa. <sup>22</sup> Eẽm ko tcg'oa kam kò gane cgoa kg'uian ka tààè, ne kò bóòà q'ãa tempelem q'oo koem kò x'ái sa bóòà hãa sa. Me kò nqoo-nqoosase nxàem ko sa tshàua ba cgoa x'ái ne. <sup>23</sup> A ba a kò ãe xu cám xu kam ko tempelem koe tsééa xg'ara ka x'áéa ba koe kabise.

<sup>24</sup> Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koes kò gam dis khòès Elisabete sa ncãàn úú, a sa a 5 nxoean sèè a nquum q'oo koe cúía hãa, khòè ne gha táá bóò si ka. Si bìríse a máá: <sup>25</sup> “X'aigam *Nqari* ba ncẽes gúù sa kúrúa máá tea hãa, a ba a ncẽem x'aèm ka Gam di thòò-xama-máákuan tíí koe x'áía, a ba a khòè ne koe tiri sau-cgaean cóá ner úú tama di koe tcg'òò tea hãa,” témé.

### *Moengele ba ko Jeso ba gha ábàès ka kg'ui*

<sup>26</sup> Me kò moengelem Gabariele ba 6 dim nxoem ka Galilea dim x'áé-dxoom Nasareta dim koe Nqarim ka tsééa úúè, <sup>27</sup> dxàe-coas koe, ncẽe kò Josefa ta ko ma tcièm qáí-kg'aom ka séèkuan tòóà mááèa hãa sa. Josefa ba kò Dafitem dis qhàòs dim khòè me e, i gaas dxàe-coas di cg'òèan kò Maria a. <sup>28</sup> Moengelem ko Marias koe hàà kam kò hàà tsgámkagu si a máá: “X'aigam *Nqari* ba cgóm sia a sáá cgoa hàna,” témé.

<sup>29</sup> Si Maria sa ãem ko gatà méé ka kaisas q'áòs ka tcààè, a sa a kò tèèse dùús domkam ko gatà ma tsgámkagu si sa. <sup>30</sup> Me moengele ba bìrí si a máá: “Táá q'áo guu, Mariaè, Nqarim koe si cgómkuan hòòà hãa ke.

<sup>31</sup> Bóò, ncãa si gha úú, a kg'ám cóá ba ábà,  
a si a gha Jeso ta ma tcii Me.

<sup>32</sup> Tcom-tcomsam khòè Me e gha ii,  
a ba a gha tc'amaka hãam Nqarim dim Cóá ba iise tciiè,  
Me gha X'aigam Nqari ba x'aian dis ntcõó-q'oo sa máá Me,  
Gam ka xòò-dxoom Dafitem khamaga ma.

<sup>33</sup> Jakobem dis qhàòs koem gha chòò tamase x'aiga ii,  
si Gam dis x'ai sa cuiskaga chòò tite,"  
tam moengele ba méé.

<sup>34</sup> Si Maria sa moengele ba bìrí a máá: "Nta i gha ii, qane cgoar kg'ám-khoe cgoa xóé tama ka?" témé.

<sup>35</sup> Me moengele ba xòa si a máá:  
"Tcom-tcomsam Tc'èe ba gha sáá koe hàà,  
kaisase Tc'amaka hànám di qaria nea gha qàbi si,  
Me gha gaa domka

Gaam èe gha ko ábàè ba tcom-tcomsa ii,  
a ba a gha Nqarim dim Cóá ba ta ma tciiè.

<sup>36</sup> Bóò kg'ama, ncèe Elisabete koe kúrúsea sa.

Wèé khòèa ne kò q'ana hãa cóás úú tite sa,  
a sa a ábà tamas khòè si i sa,  
igaba ncèes gaeasea hãa kas kg'ám cóá ba qóma hãa,  
i nxoea sa ncèeska 6 i.

<sup>37</sup> Cúí gúú ga káà a, Nqarim ka kúrúè tite e khama,"  
tam méé.

<sup>38</sup> Si Maria sa xòa me a máá: "Ncãa ga ra a, X'aigam *Nqarim* dir qãà ra. Eè tsi ko méé khamaga méé i tíí koe ii," tas méé. Me moengele ba guu si a qòò.

### *Maria sa ko Elisabete sa dàra*

<sup>39</sup> Gaa x'aè kas kò Maria xgoaba a sa a qháése c'èem x'áé-dxoom xàbìan dim koe síí, Juta ne di ba. <sup>40</sup> A sa a Sakariam x'áé koe tcãà a Elisabete sa tsgámkagu. <sup>41</sup> Eès ko Elisabete sa kóms ko Maria tsgám sia ts'oo kam ko cóá ba ncãaa sa q'oo koe kòri, si Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'oè cgaèè, <sup>42</sup> a sa a tc'amaka kg'ui a máá:

"Wèé zi khòè zi cookg'ai koe si sáá ts'ee-ts'eekg'aièa. Me gataga sarim cóá ba thèé ts'ee-ts'eekg'aièa. <sup>43</sup> Dùútsa gúús kaia sa ko ncèe cáím ka tíí koe kúrúse, ncèe tirim X'aigam *Nqarim* ka xòòs ko tíí koe hàà ka? <sup>44</sup> Eèr ko kóm si ko ma tsgám tea ts'oo sa kam ko gaa x'aè kaga cóá ba ncãaa te q'oo koe qãè-tcaoan ka kòri khama. <sup>45</sup> Ncèem X'aigam *Nqari* ba sáá cgoa kg'uia hãa zi gúú zi wèé zi gha kúrúse sa si dtcòma hãa, khama si ts'ee-ts'eekg'aièa," tas méé.

<sup>46</sup> Si Maria sa máá:  
"X'aigam *Nqari* bar ko wèé tcáóa te cgoa kaikagu,

<sup>47</sup> i tc'èea te Nqarim Kgoara-kg'aom Tirim koe qãè-tcaoan ka cg'oèa hãa,

<sup>48</sup> Gam dis qãàs di nqãaka hãa nem bóò hãa khama.  
Bóò, ncèe koe guus ka zi gha wèé zi qhàò zi nxàe ts'ee-ts'eekg'aièar hãa sa.

<sup>49</sup> Qarian úúa hãa ba kaisa zi gúú zi kúrúá máá tea hãa khama,  
i cg'òèa ba tcom-tcomsa a.

<sup>50</sup> Gam di thòò-xama-máákua nem ko èe ko q'ám Me ne koe x'ái

èe zi ko ma qhàò zi hàà khama.

<sup>51</sup> *Nqari* ba tshàua ba cgoa cgáé zi gúú zi kúrúá,  
a ba a èe tc'èega ne e,



ta tcáóa ne q'oo koe tc'ëea hãa ne khóè ne  
tsai-tsaia q'ara hãa.

<sup>52</sup> Kaia x'aiga nem

gaan di ntcõó-q'ooan x'aian di koe guu a xòoa hãa,  
a ãe nqãaka hàna khóèan ghùia hãa.

<sup>53</sup> Xàbàa khóèa nem xg'ãàkagua hãa

qãè zi gùù zi cgoa,

a ba a ãe qguùà hãa khóèan

kàa gùù tshàu-q'oose tcg'òóa hãa.

<sup>54</sup> Gam dim qãàm Iseraele bam hùia,

thòò-xama-máákuan Gam dim ko tc'ëe-tc'ëese khama.

<sup>55</sup> Ncëem ma gatá ka xòoga ne nqòòkagua hãa khama,

Abrahamam ka hëé

naka qhàòà ba ka hëéthëé e,

chòò tamase,”

tas Maria méé.

<sup>56</sup> Si kò Maria sa nqoana khama noo nxoean Elisabetes cgoa síí hãa, a sa a nxãwa kãbise a x'áéa sa koe dìbi.

*Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di ábà x'aèa ne*

<sup>57</sup> Me kò Elisabetes gha ábàm x'aè ba hàà, si kò kg'àòm cóá ba ábà. <sup>58</sup> Ne kò cúùse x'ãèa ne khóè ne hëé naka gas di qhàòan hëéthëé kóm X'aigam *Nqarim* ma kaisase thòò-xama máá sia hãa sa, a ne a kò gas cgoa qãè-tcao.

<sup>59</sup> A ne a 8 cáma nem cóá ba úúa ka hàà, hàà ne gha q'ãe nqãa-qgai khòo me ka, a ne a Sakaria ta ma tcii me kg'oana, xòòm cg'òè cgoa. <sup>60</sup> Si gam ka xòò sa xòà a máá: “Eë ãe, Johane tam gha ma tciiè,” témé. <sup>61</sup> Ne khóè ne bìrí si a máá: “Eëta xamès cg'òès kò qhàòà si di ne koe kàa si i ná,” témé. <sup>62</sup> Ne tshàua ne cgoa sere-sere a xòò ba tèè, ntam ko cóám di cg'òèan ka méé sa. <sup>63</sup> Me góám gha gùùan tcãba drcàrà, a góá a máá: “Cg'òèa ba Johane e,” témé. Ne wèéa ne are.

<sup>64</sup> Me kò gaa x'aè kaga Sakaria gaicara tshoa-tshoa a kg'ui, a Nqari ba dqòm.

<sup>65</sup> Ne kò ãem qgáim di ne khóè ne wèé ne q'àòs ka tcãè, ne kò Jutea di xu xàbì xu wèé xu di ne khóè ne ncëe ko kúrúse zi gùù zi wèé zi ka kg'ui. <sup>66</sup> Ne kò wèé ne ãe kò kóm ne are a tèèse a máá: “Dùútsa cóá ba gáé ncëe ba?” témé. X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba kò hãa cgoa mea khama.

*Sakaria ba ko Nqari ba dqòm*

<sup>67</sup> Me kò cóám ka xòòm Sakaria ba Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaeè, a ba a porofita a máá:

<sup>68</sup> “Dqòmè méém X'aigam *Nqarim* Iseraele di ba,

Gam di ne khóè ne koem hààraa

a ba a ko hàà kgoara ne ke.

<sup>69</sup> Kgoarakuan dim nxãà bam tc'amaka ghùia máá ta a hãa.

Gam dim qãàm Dafitem di ne qhàò ne koe.

<sup>70</sup> Ncëem ko ma ncìísega

Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu koe ma kg'uia hãa khama,

<sup>71</sup> a ba a ko máá,

hààm gha gatá di ne cg'òo-kg'ao ne koe hëé

naka wèé ne ãe hòre taa ne

di tshàu-q'ooan koe hëéthëé kgoara ta a.

<sup>72</sup> Ncëem dàòm kam ko *Nqari ba*

gatá di xòòan koe thòò-xama-máákuan x'ái,

ncëem kò nqòòkagu nea hãa a,

naka Gam dis q'áé-xg'aes tcom-tcomsa sa tc'ěe-tc'ěesean hěéthěé e,

<sup>73</sup> gaises ncēm gatá ka x'òòm Abrahamam koe gaisea sa,

<sup>74-75</sup> gatá di ne cg'òo-kg'ao ne koem gha tcg'òò ta a ka,

ta gha nxāasega q'áo tamase hěé,

tcom-tcomsase hěé

naka tchànose hěéthěé

cookg'aia ba koe tsééa máá Me,

wèé kg'òèa ta q'oo koe.

<sup>76</sup> Tsáá tiri tsi cóá tsi,

*X'aigam Nqarim* ncēm tc'amaka hànám

di tsi porofiti tsi iise tsi gha tciè,

*Nqarim* cookg'ai koe tsi gha q'òò,

a tsi a gha hààm gha xu dàò xu kg'ónòa máá Me.

<sup>77</sup> Gam di ne khòè ne tsi gha bìrì

nta ne gha ma q'āan di tc'ěean di kgoarasean hòò sa,

gane di chìbian di qg'óóa-máákuan koe guu a.

<sup>78</sup> Gatá dim Nqari ba ko tcáóa ba q'oo koe th'òòan xám,

gaa domkam gha cáms ko tcg'oa x'òè koe guuam x'áàm

ncēe tc'amaka guuam cgoa x'áà-x'aa ta a.

<sup>79</sup> Wèém khòèm ēe

ntcùús q'oo koe hěé

naka x'ooan di sòmán koe hěéthěé hànám

koem gha x'áà ba óága,

a ba a gha dàò ta tchàno-tchano

tòókuan dim dàòm koe,"

tam méé.

<sup>80</sup> Me kò cóá ba kai a tc'ěean koe qari, a ba a kò tchàa-xg'óós koe hàna, me síi hààm gha Iseraele di ne khòè ne cookg'ai koe x'áísem x'aè ba hàà.

## 2

### *Jeso ba ko ábàè*

*(Mt 1:18-25)*

<sup>1</sup> Eēm x'aèm kam xg'ao *Roma dim* x'aigam Agusetosi ba x'áèan tcg'òò, wèém nq'òóm *di ne khòè ne* gha nxaráè di i. <sup>2</sup> Ncēes nxarákus kg'áíka di sa xg'ao Kurinem kò Siria koe x'aiga ii x'aè ka kúrúse. <sup>3</sup> Me kò wèém khòè ba nxāaska gam dim x'áé-dxoom koe síi góáse.

<sup>4</sup> Me Josefa thěé Nasareta dim x'áé-dxoom Galilea dim koe guu a síi Jutea dim x'áé-dxoom koe tcāa, Betelehema ta ko ma tciè ba, *x'aigam* Dafitem *ábàèa* koe, Dafitem dim qhàò me e kò ii khama. <sup>5</sup> Gaa koem kò síi Marias cgoa góáse, ncēm kò séèkuan tòóa máána hāa sa, si kò gataga q'óm ii. <sup>6</sup> *Qanega* khara Betelehema koe hāa kam kò cóá bas gha ábà dim x'aè ba hàà. <sup>7</sup> Si kò qg'áé-kg'ai dim cóám gas di ba ábà, a sa a qg'áían cgoa tcám Me, a dxòrom q'oo koe x'òò Me, cg'áè-nquum koe i kò x'óm-q'ooan káà a khama.

### *Ghùu kòre-kg'ao xu hěé naka moengele xu hěéthěé e*

<sup>8</sup> Xu kò c'ěe xu ghùu kòre-kg'ao xu q'áka hāa a tééa q'uu a ko ghùu zi kòre. <sup>9</sup> Me kúúga moengelem *X'aigam* di ba hàà q'aea xu koe téé, me *X'aigam* dim x'áà ba x'áà-x'aa xu, xu kò kaisase q'áo. <sup>10</sup> Me kò moengele ba bìrì xu a máá: "Táá q'áo guu! Bòò, q'āè tch'òà ner ko óága máá xao o, ncēe gha hàà wèé khòèan kaisa q'āè-tcaoan máá a ke. <sup>11</sup> Ncēm cáń ka tu Dafitem dim x'áé-dxoom koe Kgoara-kg'ao ba ábà mááèa - *X'aigam* Kreste ba! <sup>12</sup> Si gha ncēes g'ùu sa gaxao koe x'ái sa ii: cóá-coam qg'áían ka tcám a dxòrom q'oo koe x'òèa ba xao gha hòò," tam méé.

<sup>13</sup> Si kò kúúga moengele xu dis xg'aes nqarikg'ai di sa qhúí a gaam moengelem cgoa hàna hãase Nqari ba dqom̃, a máá:

<sup>14</sup> “Dqom̃kuan méé i kaisase tc'amaka hànam Nqarim koe hãa, naka tòókuan hěéthěé e nqõómkg'ai koe, khòè ne ãem ncàma hãa ne koe,” témé.

<sup>15</sup> Eẽ xu ko moengele xu guu xu a ko nqarikg'ai koe kabise, ka xu kò kòre-kg'ao xu bìríku a máá: “Hàan xae Betelehema koe qõò naka síí ncēes gúús kúrúsea sa bóò, ncēe X'aigam Nqarim bìrí xaea hãa sa,” témé. <sup>16</sup> A xu a qháése xgoaba a qõò, a síí Maria khara Josefa khara hěé naka Cóa-coa ba hěéthěé hòò, Me dxòrom q'oo koe xõe. <sup>17</sup> Eẽ xu ko kòre-kg'ao xu hòò ne ka xu kò ncãa i Cóm ka mééè sa bìrí khara a. <sup>18</sup> Ne kò wèé ne ãe kòre-kg'ao xu ko bìrí ne sa ko kóm ne are. <sup>19</sup> Si Maria sa wèé zi gúù zi ncēe zi tcáóa sa koe tòó, a sa a gazi ka kaisase tc'ẽe. <sup>20</sup> Xu ghùu kòre-kg'ao xu kabise, a xu a Nqari ba dqom̃ a koa Me, wèé zi gúù zi ãe xu kò kómá zi ka hěé naka ãe xu kò bóò zi ka hěéthěé e; ãe xu kò ma bìrièa khama i kò ii.

<sup>21</sup> 8 cáman qãá q'oo koem kò Cóa ba q'ãe nqãa-qgai khòè, a ba a Jeso ta ma tciiè, qórmè tamam hãa cookg'ai koem kò moengelem ka máàèa hãas cg'õè sa.

### *Jeso ba tempelem koe hàna*

<sup>22</sup> Eẽm ko x'aè ba hàà Josefa khara Maria khara méé khara peresitim ka q'ano-q'anoè di ba, ncēe Moshem di x'àèan kòò méé khama, ka khara kò Cóa ba Jerusalema koe úú, a síí X'aigam Nqarim cookg'ai koe tòó Me. <sup>23</sup> Eẽ i kò ma X'aigam Nqarim di x'àèan koe ma góásea khama, a ko máá: “Wèém cóám kg'áòm tc'ãà a ábàèa ba méém X'aigam Nqarim di tsééan tòóa máàè,” témèè khama. <sup>24</sup> Gataga khara kò dàò-a-mááku sa X'aigam Nqari ba kúrúa máá, ãem kò ma X'aigam Nqari ba x'àèa khama a ko máá: “Cám tcíbí sara kana cámm tcíbí-coa sara ga igaba,” témé.

<sup>25</sup> Gaa x'aè kagam kò Jerusalema koe Simone ta ko ma tciièm khòè ba x'ãèa. Tchàno, a Nqari-tcáóa hãam khòè me e kò ii, Nqarim gha Iseraele ne qgài-qgai tcáo òm x'aè ba kò tééa máána hãa ba, me kò Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba gam koe hãa, <sup>26</sup> me kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka x'áièa hãa, X'aigam Nqarim òm Krete bam bóò tamas cookg'ai koem x'óóa hãa tite sa. <sup>27</sup> Tcom-tcomsam Tc'ẽem kam kò tempelem koe óágaè. Khara kò Jesom ka xòò ga khara thěé gakhara òm Cóm Jeso ba tempelem koe óá, hàà khara gha x'àèan ko méé sa kúrúa máá Me ka, <sup>28</sup> me kò Simone ba gaam Cóm Jeso ba sèè a x'òàa ba koe tchàma a ba a Nqari ba dqom̃, a máá:

<sup>29</sup> “Tíí Q'òè, ãe Tsi ma bìrí tea khama

Tsi gha ncēeska Tsarir qãà ra tòókuan cgoa dàò ba xgobekg'ama máá.

<sup>30</sup> Tiri tcgáa nea Tsari kgoarakuan bóò hãa khama,

<sup>31</sup> ncēe Tsi wèé zi qhàò zi tcgái q'oo koe kg'ónò a,

<sup>32</sup> tãá zi qhàò zi gha xgobekg'am tc'ẽem x'áà Me e gha ii, a ba a gha Tsaris qhàòs Iseraele di sa x'áàkagu,” tam méé.

<sup>33</sup> Khara kò Cóm ka xòòga khara Simonem ko Cóm ka méé gúúan are. <sup>34</sup> Me kò Simone ba ts'ee-ts'ee'kg'ai ne, a ba a Marias Cóm ka xòò sa bìrí a máá: “Bóò, Nqari ba ncēem Cóa ba qaara máásea, kái ne khòè nem gha kúrú ne cg'áé, a ba a gha kái ne khòè ne Iseraele koe tēekagu ka. X'ái Me e gha ii ntcoeku cgoaè gha ba, <sup>35</sup> nxãasega zi gha kái ne khòè ne di zi tc'ẽe zi tcg'oa a x'áise ka, me gha ntcàu ba qhàè tcáo si,” témé.

<sup>36</sup> Si kò gataga Anna ta ko ma tciiès porofiti sa hànaa, Fanulem ka cóáse sa, Asere dis qhàòs di ba. Kaisases kò gáeasea hãa, ncēe ko ães ko sèèèa xg'ara ka 7 kurian gas òm khòèm cgoa x'ãèa hãa sa. <sup>37</sup> A sa a kò dxàe-ntcõa sa kúrú, a nxãakg'aiga síí 84 kuri, a kò wèé x'aè ka tempelem koe hàna, a ko ntcúú ba hěé naka koaba ba hěéthěé Nqari ba dqom̃,

tc'õoan carasean hěe naka còrèan hěéthěe cgoa. <sup>38</sup> Gaam x'aem ãem kagas kò hàà cgae ne, a hàà Nqari ba qãe-tcaoa máá, a sa a wèea ne ãe kò Nqarim gha Jerusalema ba kgoara sa qãa hãa ne Cóám ka kg'ui cgoa.

<sup>39</sup> Eẽ khara ko wèe zi gúu zi X'aigam *Nqarim* kò x'áèa hãa zi kúrua xg'ara ka khara ko Galilea koe kabise, gakhara dim x'áé-dxoom Nasaretam koe. <sup>40</sup> Eẽm ko Cóá ba kai kam kò qari, a tc'ẽega, i Nqarim di cgómkuan Gam cgoa hãa.

### *12 kuri qãá q'oo koem ko Jeso ba tempelem koe kabise*

<sup>41</sup> Wèem kurim q'oo koe khara kò ko *Jesom* ka xõo ga khara Jerusalema koe qõo, Paseka dis kões koe. <sup>42</sup> Eẽm *Jeso ba* 12 kurian úua ka ne kò gaicara qõo a gaas kões koe síi, khòe ne kò ko wèe x'aè ka hěe khama.

<sup>43</sup> Eẽs ko kõe sa xg'ara ka khara kò x'áéa khara koe kabise, igabam kò Jeso ba Jerusalema koe qau, khara kò Gam ka xõo ga khara ncẽes gúu sa c'úua. <sup>44</sup> Khòe ne xg'aeku koem kò hàna, ta khara kò tc'ẽea, khama khara kò tc'ãà dim cáam ba qõo, a khara a gakhara di qhàoan hěe naka khòe ne ãe khara kò q'ana ne hěéthěe koe qaa Me.

<sup>45</sup> Táá khara kò hòo Me khama khara kò Jerusalema koe kabise a síi qaa Me.

<sup>46</sup> Ngoana cáman qãá q'oo koe khara kò tempelem q'oo koe hòo Me, Me xгаа-xгаа-kg'ao xu xg'aeku koe ntcõe, a ntcõo a ko komsana xu, a ko tẽe-kg'ám zi tẽe xu. <sup>47</sup> Xu kò wèe xu ãe kò kóm Me xu Gam di kóma q'ãan hěe naka xoa-kg'áma ba ka hěéthěe arekaguè.

<sup>48</sup> Gam ka xõoga khara ko bóo Me ka khara kò kaisase are, si Gam ka xõo sa máá: “Tiri Tsi Cóá Tseè, dùús domka Tsi kò ncẽeta hěea máá? Bóo, saò ba hěe naka tíi hěéthěe khama ncãa ko thõo-tcaoase qaa Tsi,” témé. <sup>49</sup> Me xoa khara a, a máá: “Dùús domka khaoa kò ko qaa Te? C'úua khaoa kò hãa, Abom Tirim Xõom di zi gúu zi koe méer ga hãa sa?” témé.

<sup>50</sup> Khara kò dùú sam ko méé sa táá koma q'ãa.

<sup>51</sup> Me Nasareta koe kabise cgoa khara a, komsana khara am kò ko. Si kò Gam ka xõo sa ncẽes gúu sa tcáoa sa q'oo koe tòo. <sup>52</sup> I ko *Jesom* di tc'ẽean hěe naka qaria ba hěéthěe kai a càuse, i kò Nqari ba hěe naka khòe ne hěéthěe di tòókuan càuse cgae Me.

## 3

### *Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di kg'uiian xгаа-xгаа* (Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jn 1:19-28)

<sup>1</sup> 15 dim kuri me e kò ii *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram Tiberiam kò wèem nqõo ba tc'ãà-cookg'aia hãa ka, me kò Pontiose Pilato ba Jutea dim x'aiga ba ii, me Herote ba Galilea dim nqõo ba tc'ãà-cookg'aia, me káikhoem Filipi ba Iturea ba hěe naka Terakoniti ba hěéthěe di tsara nqõo tsara tc'ãà-cookg'aia, me Lisania ba Abelenem dim nqõo ba tc'ãà-cookg'aia. <sup>2</sup> Gaa x'aè ka tsara kò Anase ba hěe naka Kaifase ba hěéthěe tsara kò kaia tsara peresiti tsara ii. Kam kò Nqarim dim kg'ui ba Sakariam dim cóám Johanem koe hàà, tchàa-xgóóm koem hãase. <sup>3</sup> Me Jorotane dim tshàa ba nxama-nxama xu nqõo xu wèe xu koe qõoate, a ba a chibia ne koe ne gha tcóose a tcguù-tcguuès ka xгаа-xгаа ne, nxãasega ne gha gane di chibian qgóoa mááè ka, <sup>4</sup> ãe i ma porofitim Isaiam dis Tcgãyas koe ma góásea hãa khama a ko máá:

“C'ẽem dòm ba ko tchàa-xgóós koe guu a q'au a ko máá:

'X'aigam *Nqari* ba tu dào ba kg'ónòa máá,  
naka Gam di dàoan tchàno-tchanoa máá Me.

<sup>5</sup> Wèe qgálan ãe qàm gha cg'oè-cg'oeè,  
i gha wèe xàbian hěe naka nxõá xàbian hěéthěe  
nqãaka qámme,

i gha kàma dàoan tchàno-tchanoè,

i gha xgárá dàoan tcgariè.

<sup>6</sup> Ne gha wèe ne khòe ne  
Nqarim di kgoarakuan hòo a bóo,' ”

témé ba.

<sup>7</sup> Me kò Johane ba tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa zi xg'ae zi bìrí a máá: “Gatu cg'aoan di tu cóá tuè, dìín ka tua q'ãà-q'ãàèa hãa a ko hààko xgòàn *Nqarim di bèe?* <sup>8</sup> Nxãaska méé tu chìbian koe tu tcóósea hãa sa gha x'ái tc'áróan kúrú, naka tua táá tshoa-tshoa naka bìríse naka máá: ‘Abrahama ba ta úúa hãa, sita ka tsgõose ba,’ témé guu. Bìrí tu ur ko a ko máá: Nqari ba tààè tama ncêe zi nxõá zi sée a Abrahama ba tsgõo-coan kúrúa máán ka ke. <sup>9</sup> Si gataga bòó sa nxãakamaga hìi zi dìi tóbean kg'ónòna tòóa mááèa, si gha wèés hìis ãe qãè tc'áróan kúrú tama sa xg'aoa tcg'óó a c'eean q'oo koe xaoa tcãàè,” témé.

<sup>10</sup> Ne xg'ae zi di ne khòè ne tèè me a máá: “Kháé nxãata i kò ii ne ta gha dùú sa kúrú?” témé. <sup>11</sup> Me xõa ne a máá: “Dìím wèém ãe cãm qgáían úúa hãa ba méém ãe cúís ga sa úú tama ba c'èe sa máá, nakam dìím wèém ãe tc'õoan úúa hãa ba gataga thée hée,” témé.

<sup>12</sup> Xu c'èe xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu hàà, tcguù-tcguuè xu gha ka. A tèè me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao tseè, dùú sa xae gha *sixae* kúrú?” témé. <sup>13</sup> Me xõa xu a máá: “Táá méé xao qaaseko marian nqáéa hãan sée cgae ne guu,” témé.

<sup>14</sup> Xu gataga ncõo-kg'ao xu hàà a tèè me a máá: “Kháé nxãaska *sixae* ka, dùú sa méé xae kúrú?” témé. Me Johane xõa xu a máá: “Táá cúí khòè koe ga qari cgoa marian sée guu, naka táá khòèan gaan di tama chìbian hãakagu guu. Naka xaoa gaxao di surutan qãè-tcao máá,” témé.

<sup>15</sup> Khòè ne kò nqòòda hãase qãà a ne a ko wèéa ne ga tcáóa ne q'oo koe tèèse a ko máá, Johane ba gha c'èedaoka Krestem ga me e, ta tc'èea. <sup>16</sup> Me Johane wèéa ne ga xõa a máá: “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, igabam ko Gaam ãe tíí ka qari ba hàà, ncêe Gam di nxàbo tcáian kgoara ner kg'ano tama ba. Gaa ba gha hàà Tcom-tcomsam Tc'èem cgoa hée naka c'èem cgoa hée thée tcguù-tcguu tu u. <sup>17</sup> Mabere tsoroan ko dqòò cgoaèm hìi ba tshàua ba koe hãa, Me gha maberean ko dqòòès qgáís koe wèè maberean ga dqòò, a gha Gam di maberean Gam dis nxàés koe xg'ae-xg'ae, igabam gha tsoroan ts'irìi tamam c'èem koe dàò,” témé.

<sup>18</sup> Johane ba kò káí zi dàò zi tãáka zi cgoa khòè ne koe qãè tchõàn óá. <sup>19-20</sup> Igabam kò Herotem tc'ãa-cookg'ai ba tãás gúù sa kúrú a gam di chìbian càù, Johane ba qáé-nquus koe tcãàn ka. Johane ba kò chibi-chibi mea, Herotiasés gam ka káíkhoem dis khòès cgoam kò xóéa hãa, a ba a kò gataga káí zi gúù zi cg'ãè zi kúrúa hãa khama.

*Jeso ba ko tcguù-tcguuè*  
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

<sup>21</sup> Khòè ne wèè ne ko tcguù-tcguuè kam kò Jeso ba thée tcguù-tcguuè. Eëm hãa a ko còrè ka i kò nqarikg'aian xgobekg'amse, <sup>22</sup> Me kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba tcíbís khama ii a xõa cgae Me. Me kg'ui ba nqarikg'ai koe guu a tcg'oa, a máá: “Tiri Tsi Cóá Tsi ncàma Ra hãa Tsi i. Tsáá koe Ra ko qãè-tcao,” témé.

*Jesom dis qhàò sa*  
(Mt 1:1-17)

<sup>23</sup> Eëm ko Jeso ba Gam dis tsée sa tshoa-tshoa kam kò 30 kuri Me e, ncêe khòè ne kò ko máá,

Josefam ka cóáse Me e, témé ba,

Josefam Elim ka cóáse ba,

<sup>24</sup> Elim Matatem ka cóáse ba,

Matatem Lefim ka cóáse ba,

Lefim Melekim ka cóáse ba,

Melekim Janaim ka cóáse ba,

Janaim Josefam ka cóáse ba.

<sup>25</sup> Josefam Matatisim ka cóáse ba,

Matatisim Amosem ka cóáse ba,

Amosem Naumem ka cóáse ba,



Naumem Eselim ka cóáse ba,  
Eselim Nagaim ka cóáse ba,  
<sup>26</sup> Nagaim Matam ka cóáse ba,  
Matam Matatisim ka cóáse ba,  
Matatisim Seminem ka cóáse ba,  
Seminem Josekim ka cóáse ba,  
Josekim Jodam ka cóáse ba,  
<sup>27</sup> Jodam Joanam ka cóáse ba,  
Joanam Resam ka cóáse ba,  
Resam Serobabelem ka cóáse ba,  
Serobabelem Salatielem ka cóáse ba,  
Salatielem Nerim ka cóáse ba,  
<sup>28</sup> Nerim Melekim ka cóáse ba,  
Melekim Adim ka cóáse ba,  
Adim Kosam ka cóáse ba,  
Kosam Elemadam ka cóáse ba,  
Elemadam Erem ka cóáse ba,  
<sup>29</sup> Erem Joshuam ka cóáse ba,  
Joshuam Elieserem ka cóáse ba,  
Elieserem Jorim ka cóáse ba,  
Jorim Matatem ka cóáse ba,  
Matatem Lefim ka cóáse ba,  
<sup>30</sup> Lefim Simonem ka cóáse ba,  
Simonem Jutam ka cóáse ba,  
Jutam Josefam ka cóáse ba,  
Josefam Jonam ka cóáse ba,  
Jonam Eliakim ka cóáse ba,  
<sup>31</sup> Eliakim Meleam ka cóáse ba,  
Meleam Menam ka cóáse ba,  
Menam Matatem ka cóáse ba,  
Matatem Natanem ka cóáse ba,  
Natanem Dafitem ka cóáse ba,  
<sup>32</sup> Dafitem Jesem ka cóáse ba,  
Jesem Obetem ka cóáse ba,  
Obetem Boasem ka cóáse ba,  
Boasem Salemonem ka cóáse ba,  
Salemonem Nasonem ka cóáse ba,  
<sup>33</sup> Nasonem Aminadabem ka cóáse ba,  
Aminadabem Ademinem ka cóáse ba,  
Ademinem Arenim ka cóáse ba,  
Arenim Heseronem ka cóáse ba,  
Heseronem Peresem ka cóáse ba,  
Peresem Jutam ka cóáse ba,  
<sup>34</sup> Jutam Jakobem ka cóáse ba,  
Jakobem Isakam ka cóáse ba,  
Isakam Abrahamam ka cóáse ba,  
Abrahamam Teram ka cóáse ba,  
Teram Nahorem ka cóáse ba,  
<sup>35</sup> Nahorem Serugem ka cóáse ba,  
Serugem Regum ka cóáse ba,  
Regum Pelegem ka cóáse ba,  
Pelegem Eberem ka cóáse ba,

Eberem Selam ka cóáse ba,  
<sup>36</sup> Selam Kainanem ka cóáse ba,  
 Kainanem Arefekesatem ka cóáse ba,  
 Arefekesatem Shem ka cóáse ba,  
 Shem Nowam ka cóáse ba,  
 Nowam Lamekem ka cóáse ba,  
<sup>37</sup> Lamekem Methuselah ka cóáse ba,  
 Methuselah Enokem ka cóáse ba,  
 Enokem Jaretem ka cóáse ba,  
 Jaretem Mahalalem ka cóáse ba,  
 Mahalalem Kainanem ka cóáse ba,  
<sup>38</sup> Kainanem Enosem ka cóáse ba,  
 Enosem Setem ka cóáse ba,  
 Setem Adam ka cóáse ba,  
 Adam Nqarim ka cóáse ba.

## 4

*Jeso ba ko kúrúá bóòè*  
 (Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

<sup>1</sup> Jeso ba kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oè cgaeèa, a ba a kò Jorotane dim tshàm koe guu a kabise. A ba a kò Tcom-tcomsam Tc'ëem ka séè a qãáka úúè. <sup>2</sup> Gaa koem kò dxãwa ba 40 cáman Jeso ba kúrúá bóò. Jeso ba kò èe xu cámi xu ka táá cúí guú ga tc'óó, khamam kò gaa koe guus ka xàbàa hãa.

<sup>3</sup> Me dxãwa ba bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, nxõás ncëe sa bìrí nakas pérean kúrúse,” témé. <sup>4</sup> Me Jeso ba xõa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Khóèa nea pérean ka cúí kg'òè tama,’ témé,” tam méé.

<sup>5</sup> Me kò dxãwa ba séè a kaisase tc'amaka hãam qgáim koe úú Me, a ba a kò èem x'aèm ka wèè x'aian nqõómkg'ai di hëé naka gaan di kãrean hëéthëé x'ái Me. <sup>6</sup> A ba a bìrí Me a máá: “Ncëe guúan di qarian wèè hëé naka x'aian di x'àan hëéthëé ra gha máà Tsi, máàè ana raa, a ra a ko tc'ëer kom khòè ba máà a khama. <sup>7</sup> A ncëè cookg'aia te koe Tsi ko dqom ne i gha wèéan ncëe ga Tsari ii,” témé. <sup>8</sup> Me Jeso ba xõa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘X'aigam Nqarim tsari ba dqom, naka Gaam cúí ba tsééa máá,’ téméè,” tam méé.

<sup>9</sup> Me kò dxãwa ba Jerusalema koe séè a úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hàna qgáian tempelem tçobe di koe síí tòó Me, a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, ncëe koe guu naka nqãaka xaoa xòóse. <sup>10</sup> Góásea i hãa ke a ko máá:

‘Gam di xu moengele xum gha x'áèan máà,  
 xu gha kòre Tsi,’

téméè khama. <sup>11</sup> Gataga i góásea a ko máá:

‘Tshàua xu cgoa xu gha qgóóá ghùì tsi,

táá tsi gha nxãasega nqàrèa tsi nxõán koe xg'áma tòó ka,’

téméè,” tam méé. <sup>12</sup> Me Jeso ba xõa me a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Táá méé tsi X'aigam tsarim Nqari ba kúrúá bóò guu,’ téméè,” tam méé.

<sup>13</sup> Eëm ko dxãwa ba gam di kúrúá bóòkuan wèè cgoa xg'ara kam kò gaa koe guu Me a qãèm x'aè ba qãà.

## Jeso ba Galilea koe (4:14–9:50)

*Jeso ba ko Nasareta koe xguìè*  
 (Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

<sup>14</sup> Me kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian ka Galilea koe kabise, i nxàea ba wèém xg'aekum koe tsai-tsaise. <sup>15</sup> Me kò gane di còrè-nquuan koe xgaa-xgaa, i wèè khóèan dqom Me.

<sup>16</sup> Me kò Nasareta koe q̄ò, ncēm xg'ao kaikaguè koe. A kg'aigam ko hēé khama Sabata dim cáim ka còrè-nquum koe síi. *Nqarim dis Tcgāya sam* gha nxará kam kò tēe, <sup>17</sup> a ba a porofitim Isaiam dis Tcgāya sa máàè, a xgobekg'am si, a ba a ncēeta i ma góáèa qgáian koe síi:

<sup>18</sup> “X'AIGAM *Nqarim* dim Tcom-tcomsam Tc'ēe ba Tíi koe hàna, *nxarám tcg'òó a nxúian* ntcāá tcúú Tea hãa khama, ãe dxàua ne koer gha qãè tchõàn óága ka.

Tsééam óá Tea, ãe gáèèa ner gha hàà bìrì, kgoaraè ne gha sa, a ãe bóò tama ne, xgobekg'am tcgáìe ne gha sa, a Ra a gha ãe nqāaka hàna ne hàà kgoara sa ka,

<sup>19</sup> a Ra a gha khòè ne bìrì, x'aè ba hààra sa, X'aigam *Nqarim* gha *Gam di ne khòè ne Gam di* cgómkuan x'ái di ba,”

tam ma nxará.

<sup>20</sup> Jeso ba kò tcgāya sa tcēekg'am, a ba a qãàm koe úúa kabi si, a ntcóó. I kò còrè-nquum koe ko hãa ne khòè ne wèè ne di tcgáian Gam koe qãesea tēe. <sup>21</sup> Me tshoa-tshoa a bìrì ne a máá: “Ncēe cáim kas ncāa ncēs qgáis *Nqarim dis Tcgāyas* di sa tseegukaguè, ncēe tu ncāa ma kóm i ko ma nxaráè khamaga ma,” tam méé.

<sup>22</sup> Ne kò wèè ne khòè ne Gam ka qãèse kg'ui, a ne a kò kare kg'uian ncēe kg'áma ba koe ko tcg'oa ka arekaguè, a ne a máá: “A ncēe ba gáé Josefam dim Cóám tama baa?” témé.

<sup>23</sup> Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Tseeguan kaga tu gha ncēs sere-sere sa nxàea máá Te a máá: ‘Naaka Tseè, Tsáa ka qãèkaguse! Ncēe ta ko kóm Tsi Kaperenaume koe kúrúa zi gúù zi ncēe nqóóa Tsi koe kúrú,’” témé. <sup>24</sup> A ba a bìrì ne a máá: “Tseegua ner ko bìrì tu u a ko máá: Porofiti ba x'áea ba koe dtcòmme tamam khòè me e.

<sup>25</sup> “Tseeguan kar ko bìrì tu u: Elijam di x'aèan ka, ãe i ko nqarikg'aian nqoana kurian hēé naka 6 nxoean hēéthēé tcēekg'amsea kas kò thòòs xàbà sa nqóómkg'ai koe hãa, zi kò kái zi dxàe-ntcōa zi Iseraele koe hàna, <sup>26</sup> igabam kò Elija ba c'ēe zi koe ga tsééa úúè tama, a kò Sarefata dim qgáì-coam koe hànas dxàe-ntcōas koe tsééa úúèa, Sitone dim nqóóm koe.

<sup>27</sup> Ne kò porofitim Elisham di x'aè ka kái ne lepero dis tcìi sa kò tsàara hãa ne Iseraele koe hàna, igaba ne kò táá cúia ne ga q'ano-q'anoè, Namanem ncēe Siria dim cúim ga me e kò ii,” tam méé.

<sup>28</sup> Ncēs gúù sa ne ko kóm ka ne kò wèè ne khòè ne còrè-nquum koe kò hàna ne kaisase xgòà. <sup>29</sup> Nxàia ne kò tēe a ne a x'áé-dxoom xg'aeku koe xàbua tcg'òó Me, a xàbim gane dim x'áé-dxoom tshàòeam tc'amkg'ai koe tceea úú Me, gaa koe ne gha síi guu a xaoa xòó Me ka. <sup>30</sup> Igabam kò Jeso ba kg'ama xg'aekua ne koe nqáè a q̄ò.

*Jeso ba ko dxāwa tc'ēean xhàiaqu*  
(Mk 1:21-28)

<sup>31</sup> A ba a nxāaska Kaperenaume koe síi, Galilea dim x'áé-dxoom koe, a ba a kò Sabata dim cáim ka khòè ne xgaa-xgaa. <sup>32</sup> Ne kò Gam di xgaa-xgaa-q'ooan ka area hãa, Gam dim kg'ui ba kò qarian úúa hãa khama.

<sup>33</sup> Me kò còrè-nquum koe dxāwa tc'ēean úúam khòè ba hãa, a kò kaisam dòm cgoa q'au a máá: <sup>34</sup> “Haaà! Jeso Tsi Nasareta di Tseè, dùú sa Tsi ko gatá cgoa tc'ēe? Hàà Tsi ko kaàkagu ta a? Q'ana raa díi Tsi i sa, Nqarim di Tsi Tcom-tcomsa Tsi i,” témé.

<sup>35</sup> Igabam kò Jeso ba dxāwa tc'ēean dqàè a máá: “Nqoo, naka tcg'oa cgae me!” témé. I kò dxāwa tc'ēean khòè ba qarika ntcāa-ntcāa a khòè ne xg'aeku koe xaoa xòó me, a i a thòò-thòo me tamase tcg'oa cgae me.

<sup>36</sup> Ne kò wèè ne khòè ne area hãa, a ne a c'ēe ne bìrì a máá: “Dùútsa gúù saa ncēe sa? Qarian úúa hãasem ko dxāwa tc'ēean ga dqàè i tcg'oa ka!” témé. <sup>37</sup> I kò kúúga nxàea ba ãem xg'aekum koe hàna xu qgáì xu wèè xu koe qhàése q̄ò.

*Jeso ba ko kái ne khòè ne qǎèkagu*  
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

<sup>38</sup> Me kò Jeso ba gaam còrè-nquum koe tcg'oa, a sí Simonem dim nquum koe tcǎà. Si kò Simonem ka c'uisè sa cgùrukagu si kos tcìis kaias ka qgòóèa, ne Jeso ba gas ka bìrì. <sup>39</sup> Me Jeso ba gas koe qámse, a ba a èes tcìi sa dqàè, si guu si, si kò kúúga tēe a sa a tshoa-tshoa a tsééa máá ne.

<sup>40</sup> Eēs kò cáim sa tcǎà ka ne kò wèé ne khòè ne gane di tcìi-khoean tǎáka zi tcìi zi ko tsàaraa hǎa a Jesom koe óá. Me kò wèém khòèm koe tshàua ba tòó, a kg'òèkagu me. <sup>41</sup> I kò gataga dxǎwa tc'èean kái ne khòè ne koe guu a q'aua tcg'oa, a ko máá: “Tsáá Tsia Nqarim di Tsi Cóa Tsi i!” témé. Igabam kò dqàè e, a táá kgoara máá a i kg'ui, q'ana i ko hǎa Kreste Me e sa khama.

*Jeso ba ko còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа*  
(Mk 1:35-39)

<sup>42</sup> Eē i ko q'uu kam kò Jeso ba c'èem qgáim nqooako hǎam koe qǒò. Ne kò kái ne khòè ne qaa Me. Eē ne ko hàà sao-xg'ae Me ka ne ko xgáèa tòó Me, táám gha qǒòa guu ne ka.

<sup>43</sup> Igabam kò bìrì ne a máá: “Qǎè tchǒàn Nqarim di x'aian di méér c'èe xu x'áé-dxoo xu koe thèé xгаа-xгаа, gaan domkagar tsééa óáèa hǎa ke,” témé.

<sup>44</sup> A ba a kò Jutea ne di xu còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа.

## 5

*Jeso ba ko tc'ǎà di xu xгаа-xгаа-se-kg'ao xu tcii*  
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

<sup>1</sup> C'èem cáim ka ne kò khòè ne Jeso ba Genesarete dim tshàam-kg'ám koe nxama-nxamaa a ko Nqarim dim kg'ui ba komsana. Jesom gaa koe téé-tēe <sup>2</sup> kam kò cáim dxòro tsara bóò, tsara tshàam dxùukg'ai koe téé-tēe, x'aù qgóó-kg'ao xu ka xoana guuèa hǎa tsara, ncēe kò síi hǎa a ko gaxu di c'uisían xg'aà xu. <sup>3</sup> Me Jeso ba c'èem dxòrom Simonem di kò iim koe tcǎà, a ba a dtcàrà me, dxòro bam gha cg'árèse tshàn q'oo koe ghànèa tcǎà sa. Me kò gaam q'oo koe ntcǒó a khòè ne xгаа-xгаа.

<sup>4</sup> Eēm ko kg'uia xg'ara kam kò Simone ba bìrì a máá: “Tshàam nqáè koe ncēm dxòro ba úú, naka xaoa gaxao di c'uisían tcǎà naka x'aùan qgóó,” témé. <sup>5</sup> Me Simone xǒa a máá: “X'aigaè, ncǎa xae wèém ntcùú ba qarika tséé, a xae a táá cúí gùú ga qgóó. Igabaga ncǎaga Tsi ko ncēeta méé khamar gha c'uisían tcǎà,” témé.

<sup>6</sup> Gatà xu kò hēé a xu a kái x'aùan qgóó, i gaxu di c'uisían tòà gha khama ii. <sup>7</sup> Ka xu ko c'èem dxòrom koe kò hàna xu x'aù qgóó-kg'ao xu dtcàrà, hàà xu gha hùì xu ka. Xu hàà a èe tsara dxòro tsara wèéa tsara ga cg'òè-cg'oe, tsara tshoa-tshoa a tom gha khama ma kúrúse.

<sup>8</sup> Eēm ko Simone Petere ncēe sa bóò kam kò Jesom nqàrè-kg'am koe qáúse, a máá: “X'aigaè, tcg'oara guu te, chibi-kg'aor khòè ra a ke,” témé. <sup>9</sup> Gabá hēé naka wèé xu èe kò gam cgoa hàna xu hēéthééa kò kaisas ares ka tcǎàèa khama, x'aùan èe xu kò qgóóa hǎa ka.

<sup>10</sup> Sebetem ka cóásea tsara, Jakoboa tsara Johanea tsara kò gataga area hǎa thèé, ncēe kò Simonem cgoa tsééa xg'ae tsara. Me Jeso ba Simone ba bìrì a máá: “Táá q'áo guu; ncēm cáim koe tsi gha guu a tshoa-tshoa a khòè ne di tsi qgóó-kg'ao tsi i ke,” témé. <sup>11</sup> Xu kò èe xu ko gaxu di dxòroan tshàam-kg'ám koe tòó, kaga wèé zi gùú zi guu, a xùri Me.

*Jeso ba ko lepero dis tcii sa úúam khòè ba qǎèkagu*  
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

<sup>12</sup> Eēm Jeso ba c'èem x'áé-dxoom koe hàna kam kò lepero dis tcìi sa tsàaraa hǎam khòè ba hàà. Eēm ko Jeso ba bóò kam kò kg'áia ba cgoa gómankg'ai koe cg'áé a còrè Me a máá: “X'aigaè, tc'èe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé. <sup>13</sup> Me Jeso ba tchoanà tshàu, a ba a khòè ba qgóó, a máá: “Gatà Ra ko ma tc'èe, ke q'ano!” témé. Kas ko lepero dis tcìi sa kúúga kaà cgae me. <sup>14</sup> Me kò Jeso ba qarika x'áè me a máá: “Táá méé tsi cúí khòè ga síi

chòà máá guu, igaba méé tsi qõò naka tsia tsari q'ano-q'anosean domka síí peresitim koe x'áise, naka dàà-mááku sa x'áis iise tcg'óò, ãem ma Moshe x'áèa hãa khamaga ma," témé.

<sup>15</sup> Igabas kò Jesom dis tchõà sa kaisase tsai-tsaise, zi khòè ne di zi xg'ae zi kái zi hààku, hàà zi gha komsana Me a zi a thëé gazi di tcìian koe qãèkaguè ka. <sup>16</sup> Me Jeso ba tcg'oara guu ne, a nqooa hãa xu qgái xu koe qõò, a síí gaa koe còrè.

*Jeso ba ko nqõara hãam khòè ba qãèkagu*

*(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)*

<sup>17</sup> C'ëe cáím kam hãa a ko xгаа-xгаа ka xu kò Farasai xu hëé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé xu gaa koe ntcõe, ncëe kò wèé xu x'áé xu Galilea di xu koe hëé naka Jutea di xu koe hëé naka Jerusalema di xu koe hëéthëé guua hãa xu. I kò X'aigam di qarian Gam cgoa hãa, gaan cgoam gha khòè ne qãèkagu ka. <sup>18</sup> Bóò, ka xu kò c'ëe xu khòè xu kúúga khòèm nqõara hãa ba óága, gam dim tcoàm koe xòò mea hãase, a xu a kò dàò ba qaa, tcãà me xu gha a síí cookg'aia ba koe xòò me ba. <sup>19</sup> Igaba ãe xu ko bóò, khòè ne di kái-q'ooan ka xu ko xháé, nta xu gha ma nquum q'oo koe ma tcãà me sa, ka xu kò nquum tcoabe koe chùrù a tcãà, a xu a nquum nqàè koe gam dim tcoàm cgoa xòò me, Jesom cookg'ai koe. <sup>20</sup> Eëm ko Jeso ba gaxu di dtcòman bóò kam kò máá: "Khòè tsee, tsari chìbian tsi qgóóa mááèa hãa," témé.

<sup>21</sup> Ka xu ko x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëé naka Farasai xu hëéthëé tshoa-tshoa a tēèe a máá: "Díí ba gáé ncëe ba, ncëe Nqari ba ko cóè khama ko ma kg'ui ba? Nqarim cúí ba khòèan gaan di chìbian qgóóa máá di qarin úúa hãa ka, c'ëe khòè ka oose!" ta xu méé.

<sup>22</sup> Jeso ba ko tc'ëea xu hãa sa q'ana hãa khamam kò tēè xu a máá: "Dùús domka xao ko ma tcáóa xao q'oo koe ma tc'ëea ãe e? <sup>23</sup> Ndaka nea thamkaà? 'Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,' témé nea kana máá: 'Tēe naka qõò,' témé nea?" *tam ma tēè xu.* <sup>24</sup> A ba a máá: "Igaba méé xao q'ãa, Khòèm dim Cóá ba nqõómkg'ai koe qarian úúa sa, khòèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá di i," témé, kam kò ãe nqõara kò hãa ba bìrí a máá: "Bìrí tsir ko a ko máá, tēe naka tsarim tcoà ba sèè naka x'áèa tsi koe dìbi," témé.

<sup>25</sup> Gaa x'áè kagam kò gane cookg'ai koe tēe, a ba a ãem kò gam tc'amkg'ai koe xõem tcoà ba sèè, a x'áèa ba koe Nqari ba dqomà máásea dìbi. <sup>26</sup> Si are sa wèèa ne ga tcãà, ne Nqari ba dqom, a ne a q'áòs ka tcãàè, a máá: "Are-aresa zi gùù zi ta ncëem cáím ka bóòa hãa!" témé.

*Jeso ba ko Lefi ba tcii*

*(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)*

<sup>27</sup> Ncëe zi gùù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba tcg'oa, a mari xg'ae-xg'ae-kg'aom c'ëem Lefi ta ko ma tciiè ba bóò, me marian ko séèa xg'ae-xg'aeem nquum koe ntcõóa-ntcõe. Me bìrí me a máá: "Xùri Te," témé. <sup>28</sup> Me kò Lefi ba wèè gùùan guu a xùri Me.

<sup>29</sup> A ba a x'áèa ba koe síí Jeso ba kaias kõè sa kúrúa máá. Si kò kaias xg'aes mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu di sa hëé, naka c'ëe xu hëéthëé di sa gam cgoa tc'óó. <sup>30</sup> Xu kò Farasai xu hëé naka gaxu di xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hëéthëé Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoa mēéku a máá: "Dùús domka xao ko mari xg'ae-xg'ae-kg'aon hëé naka chìbi-kg'aon hëéthëé cgoa tc'óó a kg'áà máá?" témé.

<sup>31</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: "Eë tsàa tama khòèa ne naakan qaa tama, igaba ãe ko tsàa ne ko qaa a. <sup>32</sup> Tchàno ne khòè ner gha hàà tcii kar hàà tama, igabar hààraa, hààr gha chìbi-kg'ao ne tcii ne tcóóse ka," témé.

*Jeso ba ko tc'õoan carasean ka tēèè*

*(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)*

<sup>33</sup> Xu kò bìrí Me a máá: "Johanem di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ko káíse tc'õoan carase a ko còrè, khamaga xu ko Farasai di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hëé; igaba xu ko Tsari xu wèè x'áè ka tc'óó a ko kg'áà," témé.



<sup>34</sup> Me Jeso ba xoa xu a máá: “A sée-kg'aom di cg'áè-kg'aom xao ga tc'òoan cara, qanegam gane cgoa hãa koe? Cuiskaga a! <sup>35</sup> Igabam gha x'aè ba hàà, sée-kg'aom gha gane koe guu a sèèa tcg'òòè ba; ne gha ãe xu cáim xu ka tc'òoan carase,” tam méé.

<sup>36</sup> A ba a gataga ncées sere-sere sa bìrí ne a máá: “Cúí khóè ga káà a, kabam qgáí ba gha tòà, a ncíim qgáim koe qgãéa ntcòo me e. Gatà i kò hěé nem gha kabam qgáí ba tòà, me gataga kabam qgáí ba ncíim cgoa qòòà mááku tite. <sup>37</sup> Gataga i khóèan káà a, kaba góèan gha ncii zi khòo dtcòbè zi koe qg'oe e. A ncèè gatà i kò hěé ne i gha kaba góèan dtcòbè zi tòà, a i a gha ntcãa, zi gha dtcòbè zi tòàra q'aase. <sup>38</sup> Igaba méé i kaba góèan kaba zi khòo dtcòbè zi koe qg'oeè. <sup>39</sup> Me gataga cuiskaga c'èem khóè ba ncii góèan kg'áà xg'ara naka kaban tc'èea hãa tite; 'Nciia nea qãè e,' tam gha méé khama,” tam Jeso ba méé.

## 6

### *X'aigam Sabata di ba*

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

<sup>1</sup> C'èem Sabatam kam kò Jeso ba maberean dim xhàràm koe xóé a ko qòò, ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu gaan di tc'ároan khóá, a ko tshàu q'ooa xu koe ncóbéa tc'óó. <sup>2</sup> Igaba xu kò c'èe xu Farasai xu bìrí Me a máá: “Dùús domka xao ko Sabata dim cáim ka x'àèan koe kgoara máàè tama sa kúrúa máá?” témé.

<sup>3</sup> Me Jeso ba xoa xu a máá: “Qanega xao gáé nxará ta ga hãa x'aigam Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hěé naka gam ka c'èea xu hěéthěé kò xàbà hãa ka? <sup>4</sup> Nqarim dim nquum koem kò tcãà, a ba a ts'ee-ts'eekg'aièa péréan sèè, ncèe peresiti xu ka cúí ko tc'òòè e, a tc'óó a ba a gam ka c'èea xu au,” témé. <sup>5</sup> A ba a bìrí xu a máá: “Khóèm dim Cóá ba Sabata dim X'aiga Me e,” témé.

### *Khóèm nqoara tshàua ba*

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

<sup>6</sup> I kúrúse Me c'èem cáim Sabata dim ka còrè-nquum koe síí tcãà, a xgaa-xgaa. Me kò kg'áò xòè di tshàua ba nqoara hãam khóè ba gaa koe hãa. <sup>7</sup> Xu kò Farasai xu hěé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hěéthěé xu xaèa kg'ónò Me, Sabata dim cáim kam gha qãèkagu sa xu kò bóò kg'oana khama, nxãasega xu gha chibi-chibi Me ka. <sup>8</sup> Igabam ko Jeso ba ãe xu tc'èea hãa zi wéé zi q'ana khamam kò nqoara tshàua hãam khóè ba bìrí a máá: “Tèe naka tsia wéè ne khóè ne ncèe koe hãa ne cookg'ai koe téé,” témé. Me tèe a síí gaa koe téé.

<sup>9</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tèè xao or ko a ko máá: Sabata dim cáim ka sa kháé ndaka sa kgoaraèa: qãèan kúrú saa kana cg'ãèan kúrú saa, khóè ba kg'òèkagu saa kana cg'òo me saa?” témé. <sup>10</sup> A ba a wéèa ne ga bóò a gaam khóè ba bìrí a máá: “Tshàua tsi tchoanà,” témé. Me gatà hěé, i tshàua ba kabise a qãè.

<sup>11</sup> Igaba xu kò kaisase xgòà a xu a tshoa-tshoa a nxàe cgoaku, dùú sa xu gha Jeso ba kúrú sa.

### *12 xu x'áè úú-kg'ao xu*

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

<sup>12</sup> Gaa xu cáim xu kam kò Jeso ba xàbim koe síí, a ko síí còrè, a wèém ntcúú ba hãa a Nqari ba còrè. <sup>13</sup> Eè i ko q'uu kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe tciia xg'ae, a ba a 12 xu nxará tcg'òó, a x'áè úú-kg'ao\* xu ta ma tcií xu: <sup>14</sup> Simonem ncèe kò Petere ta ma tcièè ba hěé, naka gam ka qòesem Anterea ba hěé, naka Jakobo ba hěé, naka Johane ba hěé, naka Filipi ba hěé, naka Baretolomaio ba hěé, <sup>15</sup> naka Mataio ba hěé, naka Tomase ba hěé naka Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hěé, naka Simonem ncèe kò tòókuan x'ãà máá ta ko ma tcièè ba hěé, <sup>16</sup> naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hěé, naka Jutasem Isekariotem ncèe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Mea ba hěéthěé e.

\* **6:13:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

*Jeso ba ko xгаа-xгаа a ba a ko tsoò*  
(Mt 4:23-25)

<sup>17</sup> Me kò xàbim koe xõa cgoa xu a sí nqáman koe téé. Si ko gaa koe kaias xg'aes Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu di sa hëé, naka khóè ne di sa hëéthëé hàna, wèém nqõóm Jutea di ba hëé, naka Jerusalema di ba hëé naka tshàam qàe di tsara x'áé-dxoo tsara Ture ba hëé naka Sitone ba hëéthëé tsara koe guua ne khóè ne di sa. <sup>18</sup> Hàà ne gha komsana Me ka kò hààraa ne, a gataga thëé tcìà ne koe kg'òèkaguè ka. Ne kò èe cg'ãè tc'ëean ka kò xgáèè ne thëé qàèkaguè. <sup>19</sup> Wèè ne khóè nea kò qgóó Me ne gha sa tc'ëe, qaria ne kò Gam koe guu a ko wèéa ne èe kòo qgóó Me ne qàèkaguè khama.

*Ts'ee-ts'eekg'aikuan hëé naka dqàèkuan hëéthëé e*  
(Mt 5:1-12)

<sup>20</sup> Xгаа-xгаа-kg'aoa nem téé a ko ntcáà koem kò máá:

“Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu èe dxàua hãa tu,

Nqarim di x'aia nea gatu di i khama.

<sup>21</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa tua

gatu èe ncëeska ko xàbàn ka cg'òoè tu,

xg'ãàkaguè tu gha khama.

Ts'ee-ts'eekg'aièa tua gatu èe ko kg'ae tu,

kg'ãè tu gha khama.

<sup>22</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa tua, ncèè khóèan kò hòre tua hãa ne,

a ko gaan xg'aeku koe xhàigu tu u ne,

a ko còe tu u ne,

i ko Khóèm dim Cóám domka cg'òèa tu cg'ãès gúús khama ma aaguè ne.

<sup>23</sup> “Èém cáám ka qàè-tcao, naka tua nxài-nxaise qàè-tcaoan ka, gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hãa ke. Gaxu ka xòò ga xu xg'ao ma porofiti xu ma qgóóa hãa ga a ke.

<sup>24</sup> Igaba haò, cg'ãè i gha ii gatu ncèe qguúa hãa tu ka,

nxãakamaga tu gatu di qgài-qgai-tcáókuan hòòà hãa khama.

<sup>25</sup> Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncèeska qàèse xg'ãà tu ka,

xàbàn ka tu gha cg'òoè khama.

Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncèeska ko kg'ãè tu ka,

tshúù-tcao tu gha a kg'ae khama.

<sup>26</sup> Haò, cg'ãè i gha ii gatu ncèe wèé khóèan ga ko qàèse kg'ui gatu ka tu,

èea gane ka xòò ga xu xg'ao ma

tshúù-ntcõa di xu porofiti xu ma qgóóa hãa ga a khama.

*Cg'õo-kg'aoa tu ncàm*  
(Mt 5:38-48; 7:12a)

<sup>27</sup> “Igabar ko birí tu u gatu kóm Te ko tu a ko máá: Gatu di cg'õo-kg'aoan méé tu ncàm, naka qàèan kúrúa máá èe hòre tua ne. <sup>28</sup> Ts'ee-ts'eekg'ai èe ko cgúi tu u ne, naka èe ko xgàra tu u ne còrèa máá. <sup>29</sup> Ncèè c'èem khóèm kò kg'áò xòè di góóa tsi x'ábú ne, nxãa ba c'èem góó ba máà thëé nakam x'ábú. A ncèè c'èem khóèm kòo tc'amaka tsi hàna qgáían nxõo cgae tsi, ne táá c'èean nxõo cgaea tsi cara me guu. <sup>30</sup> Máà dìím wèém èe ko dtcàrà tsi ba, naka khóèm kò q'òòà tsi hãas gúù sa sèè cgae tsia hãa ne táá sèèa kabi si guu. <sup>31</sup> Èè tu ko tc'ëe, khóè ne méé ne gatu koe kúrú, nxãa zi méé tu thëé gane koe kúrú.

<sup>32</sup> “Èè ncàm tua hãa ne tu kò ncàmà hãa ne sa gha dùú sa kabisea máá tu u? Ncèe chibi-kg'ao ne ne ko thëé gatà hëé a ko èe ncàm nea hãa ne thëé ncàm ka. <sup>33</sup> A ncèè èe ko qàèan kúrúa máá tu u ne tu kòo qàèan kúrúa máá, ne sa gha dùú sa kabisea máá tu u? Ncèe chibi-kg'ao ne ne ko thëé gataga hëé ka. <sup>34</sup> A ncèè nxãakamaga tu q'ana hãa suruta tu u gha ne tu kòo cgóbè, ne ba gha Nqari ba gaan domka qàè-tcaoa máá tu u? Ncèe chibi-kg'ao ne ne ko thëé gane ka c'èe ne chibi-kg'ao ne cgóbè, nxãasega ne gha surutaè domka

ka. <sup>35</sup> Igaba méé tu gatu di cg'õo-kg'aoan ncàm, naka tua qãèan kúrú máá a, naka cgóbè e, surutakuan qaa tamase. Nxãaska i gha gatu di surutan kaisa ii, tu gha gataga Kaisase Tc'amaka hãam di tu cóá tu ii, ãe qãè-tcaoa máákuan úú tama ne hëé naka ãe cg'ãè cau ne hëéthëé koem qãè Me e khama. <sup>36</sup> Thõð-xama-mááku di méé tu ii, ncëem ma gatu ka Xõð ba ma thõð-xama-mááku di ii khamaga ma.

*Xgàrakua ne  
(Mt 7:1-5)*

<sup>37</sup> “Táá xgàra guu naka tua gha nxãasega táá xgàràè. Gataga táá chìbi-chibi naka xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá chìbi-chibi naka xgàràè. Qgóóa máá, naka tua gha nxãasega chìbia tu qgóóa mááè. <sup>38</sup> Máà naka tua gha nxãasega *Nqarim ka* mááè. Qãès tc'ãð-tc'ãos, qãea ntcòoèa, a khõð-khõoèa sa, a cg'oè a ko ntcãa sa gha cookg'aia tsi koe tòoè. Eë tsi ko tcg'òós tc'ãð-tc'ão sa gha ãe tsi gha hòòs tc'ãð-tc'ãos ga si i ke,” tam méé.

<sup>39</sup> Gatagam kò thëe sere-sere sa bìrí xu a máá: “A káà tcgáim khóè ba ga c'ëem khóèm káà tcgái ba tcèè tcuì? A wèèa tsara ga haém q'oo koe cg'áèa tcãà tite? <sup>40</sup> Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hãa tama, igaba wèém ãe qãèse xgaa-xgaasea xg'ara ba gha gam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii.

<sup>41</sup> “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'ëem tcgái q'oo koe hãam tcg'óbé ba hòò máá, igaba tsi tsáá tcgái q'oo koe hãam hì-dxoo ba hòò tama? <sup>42</sup> Nta tsi gha ma tsáá ka c'ëe ba bìrí a máá: ‘Tíí tcáràè, hàà nakar tcgái q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òó,’ témé, ncëe tsáá tcgái q'oo koe hãam hì-dxoo ba tsi hòò tama koe. Tsáá qãè khóèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áika tcgái q'ooa tsi koe hànam hì-dxoo ba tcg'òó, naka tsia qãèse bóò naka nxãwa tsáá ka c'ëem tcgái q'oo koe hàna tcg'óbéan tcg'òó,” tam méé.

*Hì sa hëé naka gas di tc'áróan hëéthëé e  
(Mt 7:16-20; 12:33-35)*

<sup>43</sup> A ba a máá: “Qãès hì sa cuiskaga tshúù tc'áróan kúrúa hãa tite, si gataga tshúùs hì sa qãè tc'áróan kúrúa hãa tite khama. <sup>44</sup> Wèès hì sa tc'áróa sa ka q'ãèa khama. Dxàman úúa zi hì-coa zi koe i faia di tc'áróan tcuèè tama, kana i xg'òà di zi hì zi koe kg'oman tcuèè tama khama. <sup>45</sup> Qãèm khóè ba ko gam di tcáóan di qãèan koe guu a qãè zi gúù zi tcg'òó, me ko cg'ãè caum khóè ba gam di cg'ãè cauan koe guu a cg'ãè zi gúù zi tcg'òó. Kg'ám sa ko tcáós koe cg'oèa a ko ntcãa zi gúù zi nxàe khama,” tam méé.

*Tc'ëegam tshào-kg'ao ba hëé naka káà tc'ëe ba hëéthëé e  
(Mt 7:24-27)*

<sup>46</sup> A ba a máá: “Dùús domka tu ko ‘X'aigaè, X'aigaè,’ ta ma tcii Te, igaba tu bìrí tu ur ko sa kúrú tama?

<sup>47</sup> “Dìím wèém ãe ko Tíí koe hàà, a Tiri kg'uian kóm, a i ko méé sa kúrú bar gha x'ái tu u ntam ii sa. <sup>48</sup> Khóèm ncëe gam dim nquu ba ko tshoa-tshoa a tshàom khamam ii, ncëe ko kaisase nqãaka tshào, a tshoa-tshoa sa nxõán koe tshào ba. A ãe i ko tòèko tshàan hàà, a ko hàà ãem nquu ba tcãð igabam kòri tite ba, qãèsem tshàoèa hãa khama.

<sup>49</sup> “Igaba dìím wèém ãe ko Tiri kg'uian kóm, igaba kúrú u tama baà khóèm ncëe ko gam dim nquu ba tshoa-tshoa úú tamase gómankg'ai koe tshàom khama ii; tòèko tshàan kò gaam nquu ba tcãð ne kò gaa x'aè kaga cg'áè ba - si kò ãem nquum dis cg'áè sa cg'ãè ii,” tam méé.

## 7

*Jeso ba ko ncõo-kg'ao xu dim kiam dim qãà ba qãèkagu  
(Mt 8:5-13)*

<sup>1</sup> Eëm ko Jeso ba wèé zi gúù zi ncëe zi khóè ne cgoa kg'uia xg'ara kam kò Kaperenaume koe síí tcãà. <sup>2</sup> Gaa koem kò ncõo-kg'ao xu dim kiam dim qãàm kaisasem kò ncàma hãa ba hàna, a ba a kòò x'oos qãè koe tsàa. <sup>3</sup> Eëm ko Jesom ka kóm kam kò kaia xu Juta di xu

Gam koe tsééa úú, xu síí dtcàrà Me hààm gha gam dim qãà ba kg'òèkagu ka. <sup>4</sup> Xu kò Jesom koe síí a síí qarika còrè Me a máá: “Ncēm khòè ba tsari hùikuan ka kg'anoèa. <sup>5</sup> Gaxae di ne khòè nem ncàma, a ba a gataga còrè-nquu ba tshàoa máá taa khama,” témé. <sup>6</sup> Me Jeso ba qòò cgoa xu.

Eẽ xu qanega gaam khòèm dim nquum koe cùu tama kam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tcàràsea xu tsééa tcg'òóa máá Me, síí xu gha bìrì Me a máá: “X'aigaè, táá xhõe-xhõese guu, dìi cgáér tama ra a ke, nquua te tcobe dòm q'oo koe Tsi ga tcãa ra. <sup>7</sup> Cgáéser bóòse tama, gaa domkaga ra kò táá tíia hàà a hùikuan dtcàrà Tsi, ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qãà ba qãè. <sup>8</sup> Tíi igabar kaia xu dòm-q'oo koe hànar khòè ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíi dòm-q'oo koe hàna ke. Ra ko ncēe ba bìrì a máá: ‘Qòò,’ témé, me qòò, ra c'ēe ba bìrì a máá: ‘Hàà,’ témé, me hàà. Ra tirim qãà ba bìrì a máá: ‘Ncēe sa kúru,’ témé, me kúru si ke,” tam méé.

<sup>9</sup> Eēm ko Jeso ba ncēe sa kóm kam kò kaisase are, a ba a kabise cgae ēe kò xùri Mes xg'ae sa a máá: “Bìrì tu ur ko a ko máá: Qanegar cúi khòè ga Iseraele koe hòò ta ga hãa, ncēeta ma kias dtcòm sa úúa hãa a,” témé.

<sup>10</sup> Xu tchõà xàà-kg'ao xu gaxu dim kaia dim nquum koe kabise, a síí qãà ba sao-xg'ae me qãè me e.

### *Jeso ba ko dxàe-ntcõas dim cóa ba ghùì*

<sup>11</sup> Gaa koe guus kam kò Jeso ba x'áé-dxoom Naine ta ko ma tciièm koe síí, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hēé naka khòè ne dis xg'aes kaia sa hēéthēé xùri Me.

<sup>12</sup> Eēm ko heke-kg'áms x'áé-dxoom dis koe cùu kam kò kúúga x'óóam cóa ba tchàa koe tcg'oa cgoaè, síim gha kg'ónòè ka. C'ēs khòès dim cóam cúi me e kò ii, ncēe kò dxàe-ntcõa ii sa. Si kò kias xg'aes x'áé-dxoom di ne khòè ne di sa gas cgoa hãa. <sup>13</sup> Eēm ko X'aigam Jeso ba bóò si kam kò kaisase thòò-xama máá si, a ba a bìrì si a máá: “Táá kg'ae guu,” témé. <sup>14</sup> Me còoka nqáé a síí káá ba qgóó, xu kò khòè xu ēe kò káá ba qgóóa xu téé. Me kg'ui a máá: “Cóa tseè, tēe, tar ko tsáá ka méé,” témé. <sup>15</sup> Me kò x'óóam cóa ba tēe a ntcõo, a ba a tshoa-tshoa a kg'ui, Me Jeso ba síí xòò sa máa me.

<sup>16</sup> Si kò q'áo sa wèéa ne ga tcãà, ne Nqari ba dqom a máá: “Kaiam porofiti ba hàà cgae taa,” témé, a ne a máá: “Nqari ba hààraa a ko hàà Gam di ne khòè ne kabi!” témé. <sup>17</sup> Si ncēs tchõàs Jesom di sa wèém Juteam koe tsai-tsaise naka wèé xu qgái xu nxama-nxama mea hãa xu koe hēéthēé e.

### *Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di xu tchõà xàà-kg'ao xu (Mt 11:2-19)*

<sup>18</sup> Johanem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kò ncēe zi gúú zi wèé zi ka bìrì me. Me gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka cam tsara tcii, <sup>19</sup> a X'aigam Jesom koe tsééa úú tsara a, a máá: “A Tsáá ga Tsia ncēe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'ēm khòè ba nqòò?” témé.

<sup>20</sup> Eẽ tsara ko ncēe tsara khòè tsara Jesom koe síí ka tsara kò máá: “Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba Tsáá koe tséé tsama, a ba a ko máá, hàà méé tsam tēe Tsi, Tsáá ga Tsia sa ncēe ga koma hàà Tsi, kana méé xae c'ēm khòè ba nqòò?” témé.

<sup>21</sup> Gaa x'aè ēe kam kò Jeso ba kái ne khòè ne gane di tciiàn koe hēé naka cg'ãè tc'ēan koe hēéthēé qãèkagu, a ba a khòè ne ēe káá tcgái ne kúru ne bóò. <sup>22</sup> Me kò xqa tsara a, a máá: “Qòò naka síí Johane ba bìrì ēe tsao ko kóm a ko bóò sa:

'Ncēe káá tcgái ne ko bóò,  
ne ko ēe kò qòò tama ne qòò,  
ne kò lepero dis tcìis di ne qãèkaguè,  
ne ēe kóm tama ne ko kóm,  
ne ēe kò x'óóa hãa ne ghùie,  
i kò qãè tchõàn ēe dxàua hãa ne xгаа-xgaae.

<sup>23</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa baa khòèm ēe gam di dtcòmàn Tíi koe tcgàba hãa tite ba, ' ” tam méé.

<sup>24</sup> Eẽ tsara ko Johanem di tsara tchõa xàa-kg'ao tsara qõo kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi birí Johanem ka a máá: “Tchàa-xgóós koe tu kò ko qõo ka tu kò sí dùú sa bóò? Tc'áán ka ko ntcãa-ntcãaem tc'áa baa kò ii? <sup>25</sup> Nxãas tamas kò ii ne tua kò sí dùú sa bóò? Khòem xaam qgái ba hàna baa? Eẽ-ẽe, khòe ne ẽe kái mari qgáian ko hãa, a kãrese x'ãea hãa nea x'aigan di nquuan koe hãa. <sup>26</sup> Kháé dùú sa tu kò nxãaska sí ko bóò? A porofiti baa? Eè, birí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hãa me e. <sup>27</sup> Ncẽe ba gam ka i góáea hãam ga me e, a ko máá:

'Bòò, Tirim tséé-kg'ao bar gha  
Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,  
ncẽe gha Tsarim dàò ba  
kg'ónòa máá Tsi ba,'

ta mééèa ba. <sup>28</sup> Birí tu ur ko a ko máá: Eẽ khòe zi ka ábàèa ne ka Johanem ka kaia hãa ba káa me e, igaba gaam ẽe Nqarim di x'aian koe cg'aré ii ba gam ka kaia hãam ga me e.”

<sup>29</sup> (Ne kò wèe ne khòe ne komsana me, xu kò gataga mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Nqarim di tchànoan dqom, ne kò Johanem ka tcguù-tcguuè. <sup>30</sup> Igabaga xu kò Farasai xu hẽe naka x'áe q'ãa-kg'ao xu hẽéthèe xu Nqarim tc'èea máá xua hãa sa xguì, a táá Johanem ka tcguù-tcguuè.)

<sup>31</sup> “Kháé Ra gha nxãaska ncẽem x'aem di ne khòe ne dùús cgoa nxará xg'ae? Dùús khama ne ii? <sup>32</sup> Cg'aré cóán khama ne ii, ncẽe gúuan ko x'amáguè qgái koe hãa a ko tciiku u, a ko máá:

'Fulutuan ta kò ciia máá tu u,  
tu kò táá ntcãa;  
ta kò gataga x'ooan di ciian nxàè,  
tu kò táá kg'ae,'

témé e. <sup>33</sup> Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba kò hàà, a péré tc'õó tama, a gõé kg'áa tama, igabaga tu kò máá: 'Dxãwa tc'èea nem úúa hãa,' témé. <sup>34</sup> Igabam kò Khòem dim Cóá ba hàà, a ko tc'õó a ba a ko kg'áa, tu kò máá: 'Bòò, tc'õó-kg'aom ncẽe ba, a kg'áa-kg'aom gõéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoman hẽe naka chibi-kg'aoman hẽéthèe dim tcára ba,' ta méé. <sup>35</sup> Igaba i ko q'ãan di tc'èean gaan di cóán wèe koe guu a tchàno o sa x'áise,” tam méé.

### *Jeso ba Farasaim Simonem x'áe koe hàna*

<sup>36</sup> C'ẽem Farasai ba kò Jeso ba dtcàrà, síim gha tc'õó cgoa me ka. Me kò Jeso ba nquum q'oo koe sí tcãa, a ba a ntcõó a tc'õó. <sup>37</sup> Si kò gaam x'áe-dxoom koe c'èes khòes chibi-kg'ao sa hàna. Eẽs ko kóm, Jeso ba Farasaim x'áe koe hãa a ko tc'õó sa, kas kò alabasetere di nxõán cgoa kúrúèam ts'óó-c'õám koe hãa qãè hm̀m̀ xg'ãò tshãán cgoa sí, <sup>38</sup> a sa a Jesom nqàrè-kg'am koe hàà téé, a kg'ae, a tshoa-tshoa a tcgái-tshàra sa cgoa nqàrèa ba cg'ãa-cg'ãa, a sa a c'òò sa cgoa tchùu u, a x'obè nqàrè Me, a sa a tshãán cgoa ntcãá nqàrè Me. <sup>39</sup> Eẽm ko Farasaim ncẽe kò tcii Mea ba ncẽes gúu sa bóò kam ko biríse a máá: “Ncẽem khòem kò tseegukaga porofiti ba ii nem ga kò q'ana hãa ncẽe ko qgóó Me sa dùútsa khòe si i sa, chibi-kg'ao si i,” témé.

<sup>40</sup> Me kò Jeso ba birí me a máá: “Simoneè, c'èes gúu sar chòà cgoa tsi kg'oana,” témé. Me máá: “Xgaa-xgaa-kg'aoè, birí te si,” témé. <sup>41</sup> Me máá: “C'èe x'aè ka tsara kò cam khòe tsara hàna, marian kò c'èem khòem koe cgòbèa tsara. C'èe ba kò 500 khama noo marian qano di cgòbèa, me c'èe ba 50 khama nooan cgòbèa. <sup>42</sup> Cúí gúu ga tsara kò úú tama, suruta kabi cgoa me tsara gha a, khamam kò wèea tsara ga qgóóa máá. Ke ncẽeska birí Te, ndaka ba gha kaisase gatsara ka ncàm me sa?” tam ma tẽe me.

<sup>43</sup> Me Simone xoa a máá: “Bòòr ko ka ẽe kaisa marian cgòbèa me e,” témé. Me Jeso ba máá: “Qãese tsi bóò,” témé.

<sup>44</sup> A ba a nxãaska khòes koe kabise a Simone ba birí a máá: “Ncẽes khòe sa tsia ko bóò? Tsarim nquum koer ncãa hàà, igabaga tsi ncãa xg'aa nqàrèr ko tshàan táá màa Te, igabagas ncãa tcgái-tshàraa sa cgoa nqàrèa Te cg'ãa-cg'ãa, a c'òò sa cgoa tchùu u. <sup>45</sup> Ncãa



tsi táá x'obè Te, igabas ncāar hààm x'aèm koe guu a nqàrèa Te x'obèan chõòkagu tama. <sup>46</sup> Ncāa tsi táá tcúúa Te ga nxúian cgoa tcgáu, igabagas ncāa qāè hm̀m̀ xg'ǎò tshāán ka nqàrèa Te tcgáu. <sup>47</sup> Gaa domkar ko bìrì tsi, gas di kái ch̀bian kas qgóóa mááèa. Kaisa ncàmkua nes x'áía hāa khama. Igabaga ēe cg'áré ch̀bian ka qgóóa mááèa ba ko cg'áré ncàmkuan x'ái," tam méé.

<sup>48</sup> Me kò nxāaska Jeso ba bìrì si a máá: "Sari ch̀bian koe si qgóóa mááèa," témé.

<sup>49</sup> Xu kò cg'áè-kg'ao xu tshoa-tshoa a tèèse a máá: "Dìi ba gáé ncēe ba, ncēe ko khóèan ch̀bian gaan di qgóóa máá ba?" témé.

<sup>50</sup> Igabagam ko Jeso ba khóè sa bìrì a máá: "Sari dtcòma nea kgoara sia, ke tòókuan cgoa qõò," témé.

## 8

### *Jesom cgoa kò hāa zi khóè zi*

<sup>1</sup> Ncēe zi gúù zi qāá q'oo koem kò Jeso ba x'áé-dxoo xu koe hēé naka x'áé-coa xu koe hēéthēé qõòa te, a ko Nqarim di x'aian di qāè tchõàn khóè ne xгаа-xгаа. Xu kò 12 xu xгаа-xгаа-kg'ao xu Gam di xu hāa cgoa Mea, <sup>2</sup> naka gataga c'ēe zi khóè zi hēéthēé e, ncēe kò cg'áè tc'ēean koe hēé naka tcìian koe hēéthēé kg'õèkaguè zi. Ncēe zia kò Marias Magatalena ta ko ma tciiè sa hēé, ncēe i kò 7 dxāwa tc'ēean gas koe tcg'òòèa sa, <sup>3</sup> naka Herotem dim nquu kòre-kg'aom Gusam dis khóès Joana sa hēé, naka Susana sa hēé, naka c'ēe zi khóè zi kái zi, ncēe kò ko gazi di gúuan cgoa hùì xu zi hēéthēé e.

### *Xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa*

*(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)*

<sup>4</sup> Ne kò khóè ne tǎáka xu x'áé-dxoo xu koe guu a Jesom koe hàà. Eēs ko kaias xg'ae sa xg'ae kam kò Jeso ba sere-seres ka kg'ui a máá:

<sup>5</sup> "C'ēe x'aè kam xg'ao xhàrà-kg'ao ba qõò a síi xhàrà.

A ēem ko xhàrà ka i c'ēe cgùrian dàòm qàe koe tcheè, a i a nqàrèan cgoa nàà tcāàè, zi tsarà zi hàà tc'õó o.

<sup>6</sup> I c'ēean tcheè nxõá-kg'ai di qgáian koe. Eē i ko qhúì ka i ko dào, tchàua ne ko káà a khama.

<sup>7</sup> I c'ēe cgùrian dxàman hàna qgáì koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

<sup>8</sup> I c'ēe cgùrian qāè góman koe tcheè, a kái tc'õoan 100 kúru," tam méé.

Eēm ko ncēe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam kò máá: "Eē tceean úúa hāa ba méém kóm," témé.

### *Jesom ko dùús domka sere-sere zi tséékagu sa*

*(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)*

<sup>9</sup> Xu Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tèè Me, dùú sas ko ncēes sere-sere sa nxàe sa.

<sup>10</sup> Me máá: "Gaxaoa máàèa, chómsea zi kàa zi Nqarim di x'aian di zi xao gha q'āa sa, igabar ko c'ēe ne khóè ne cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui:

'nxāasega ne gha bóò, a táá bóòa q'āa ka,

a nxāasega kóm a táá kóma q'āa ka.'

### *Jeso ba ko xhàrà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano*

*(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)*

<sup>11</sup> "Si ncēe sa xhàrà-kg'aom dis sere-seres ko nxàes ga si i: Cgùri nea Nqarim dim kg'ui me e.

<sup>12</sup> Dàòm q'oo di nea ēe kg'ui ba ko kóm ne ne e, igabam ko dxāwa ba hàà a kg'ui ba tcáóa ne koe séèa tcg'òó, nxāasega ne gha táá dtcòm a kgoaraè ka.

<sup>13</sup> Eē nxõán koe kò xhàràè nea gane ēe kg'ui ba ne ko kóm, ne ko kúúga qāè-tcaoan cgoa hààkagu me ne ne e, igaba ne káà tōbe ne e, a ko cg'orò x'aè-coan q'oo koe dtcòm. A ko kúrua bóòkuan di x'aèan ka qhàésega cg'áé.

<sup>14</sup> Eẽ dxàman za tcheèa nea, gane ãe kóma ne ne e, igaba gane di kg'òèan q'oo koe ne ko tc'èe-tc'èese zi hëé, qguùan hëé naka kg'òèan di karean hëéthëé ka chúú-chuuè, a ne a kai tama.

<sup>15</sup> Eẽ qãè góman koe tcheèa nea, gane ãe kg'ui ba kóma, a qãè zi tcáó zi cgoa qgóóa qari mea ne ne e, a ne a ko qáò tcáó cgoa me, a nxãakg'aiga síí tc'áróan kúru," tam méé.

*X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúùs dis sere-sere sa  
(Mk 4:21-25)*

<sup>16</sup> A ba a máá: "X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ga dàò a gàbas cgoa xoaba-kg'ai si, kana kgàrom dòm q'oo koe tcãà si ba kãà me e, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòò si, ãe ko tcãà ne gha nxãasega x'áàn hòò ka. <sup>17</sup> Dùús wèés ãe chómsea sa gha tchàa koe tcg'òóè, si gha dùús wèés qàbi-kg'aièa hãa sa q'ãaè, a sa a gha x'áàn koe óágaè khama. <sup>18</sup> Ke méé tu nxãaska q'ãa, nta tu ko ma komsana sa. Wèém khóèm ãe gúù úúa hãa ba gha káían máàè, igaba wèém ãe gúù úú tama ba gha ãem úúa hãa gúù-coan ga sèè cgaeè khama," tam méé.

*Jesom ka xòò sa hëé naka qõese ga xu hëéthëé e  
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)*

<sup>19</sup> Jesom ka xòò sa hëé naka qõese ga xu hëéthëéa kò hàà cgae Me, igaba ne kò khóèan di kái-q'ooan ka tààè, a táá Gam koe cúù. <sup>20</sup> Me kò bìrié a máá: "Saò sa hëé naka Tsáá qõe ga xu hëéthëéa tchàa za tãe, a bóò Tsi kg'oana," téméè.

<sup>21</sup> Igabam kò xòà a máá: "Tiris xòò sa hëé naka Tíí qõe ga xu hëéthëéa Nqarim di kg'uiian ko kóm a ko kúru u ne khòè ne e," témé.

*Jeso ba ko tc'ãá ba téékagu  
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)*

<sup>22</sup> C'èem cám kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa dxòrom q'oo koe tcãà a bìri xu a máá: "Hààn xae c'èem xòèm tshàam dim koe qõò," témé, xu xgoaba. <sup>23</sup> Eẽ xu xóé a ko qõò kam kò x'óm.

Me kúúga kaim tc'ãá ba tshàam tc'amkg'ai koe xgoaba, me dxòro ba tshàan ka cg'oè, xu kias cg'ãès koe hãa. <sup>24</sup> Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu síí ghù Me a máá: "X'aigaè, X'aigaè, tom xae ko!" témé.

Me tãe a tc'ãá ba hëé naka tshàam di tc'èe-tc'èean hëéthëé dqàè, i téé, si kò kaisas nqoo sa xóé.

<sup>25</sup> Me tèè xu a máá: "Gaxao di dtcòma nea ndaa?" témé.

Igaba xu kò q'áò, a area khama xu kò tèèku a máá: "Dúútsa khòè ba gáé ncëe ba? Tc'ãán ga hëé naka tshàan ga hëéthëé ko kg'ui cgoa i komsana Me ba," témé.

*Jeso ba ko dxãwa tc'èean úúam khòè ba qãèkagu  
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)*

<sup>26</sup> Xu tshàam tc'amkg'ai koe qõò a síí Gerase ne dim nqõóm koe tcãà, Galilea dim cgoa q'óá-kg'amkua hãa ba. <sup>27</sup> Eẽm ko Jeso ba dxòrom koe xõa a ko gaam nqõóm koe tcãà kam kò c'èem khóèm x'áé-dxoom koe guua hãam cgoa xg'ae. Gaam khòè ba kò dxãwa tc'èean úúa, a kò qgái hãa tamase qáò x'aèan hãa, a nquuan koe ga x'ãè tama, a tc'áman koe cúí ga ko x'ãèa te. <sup>28</sup> Eẽm ko Jeso ba bóò kam kò kaisase q'au a ba a cookg'aia ba koe cg'áé, a kaim dòm cgoa máá: "Dúú sa Tsi ko tíí koe qaa, Jesoè, Nqarim tc'amaka hãam di Tsi Cóá Tseè? Dtcàrà Tsi ko, táá xgàra te guu," témé. <sup>29</sup> Jeso ba kò dxãwa tc'èean bìri i ãem khóèm koe tcg'oa, gaa domkam kò khòè ba gatà méé. Kái q'oro i kò qgóó mea, me kò q'óma ba koe hëé naka nqàrèa ba koe hëéthëé táúan cgoa qáéèa, a kòrèa, igabam xg'ao gaa táúan qhòma tcg'òó, a kò dxãwa tc'èean ka sèèa tcg'òó a qãáka úúèa hãa.

<sup>30</sup> Me Jeso ba tèè me a máá: "Cg'òèa tsi díia?" témé. Me xòà Me a máá: "Milone ra a," témé. Kái dxãwa tc'èe nea kò tcãà mea hãa khama. <sup>31</sup> I kò qarika dtcàrà Me, táám gha x'aèan tcg'òó, i chòò-q'oo úú tamam hàém koe tcãà sa.

<sup>32</sup> Zi kò kái zi xgùu zi xàbìm dxùukg'ai koe hãa a ko dxòó. Ka i kò dxãwa tc'ëean Jeso ba dtcàrà, xgùu zi koe i gha tcãa sa, Me kgoara máa a. <sup>33</sup> I khòèm koe dxãwa tc'ëean tcg'oa a i a síí xgùuan koe tcãa, zi xgùu zi xàbìm tc'amkg'ai koe guu a kari-karisea xõa a zi a tshàm koe cg'áéa tcãa, a tomè.

<sup>34</sup> Eẽ xu ko xgùuan ko kòre xu khòè xu ãe kúrúsea hãa sa bóò ka xu kò bèe a qgóé, a síí x'áé-dxoom koe hëé naka xhàràn koe hëéthëé xàa a. <sup>35</sup> Ne kò khòè ne tcg'oa a síí ãe kúrúsea hãa sa bóò. Eẽ ne ko Jesom koe hàà ka ne kò dxãwa tc'ëean kò úúa hãam khòè ba sao-xg'ae, me Jesom ngàrè-kg'am koe ntcõe, a qgáian hana, i tc'ëea ba qãè e, ne kò q'áò. <sup>36</sup> Gane ãe kò ãe kúrúsea hãa sa bóò nea kò chóa a, ntam kò ma ãe dxãwa tc'ëean ka tcãàèam khòè ba ma qãèkaguè sa.

<sup>37</sup> Ne wèé ne khòè ne Gerase dim xg'aekum di ne dtcàrà Me, gane koem gha tcg'oa sa, kaisa q'áòa nea kò tcãa nea hãa khama.

Me kò dxòrom koe tcãa a ba a kabise, <sup>38</sup> kam ko ãe kò dxãwa tc'ëean ka tcg'oa cgaeèam khòè ba dtcàrà Me, Gam cgoam gha qõò sa. Igabam kò Jeso ba tsééa kabi me a máa: <sup>39</sup> “Kabise x'áéa tsi koe naka síí nxàe, nta noosem Nqari ba kúrúá máa tsia hãa sa,” témé.

Me khòè ba kabise a síí wèém x'áé-dxoom koe qõòa te a khòè ne bìrí, Jesom nta noose kúrúá máa mea hãa sa.

*Jairom dis cóa sa hëé naka Jesom dim qgáí ba ko qgóós khòè sa hëéthëé e  
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

<sup>40</sup> Eẽm ko Jeso ba *Galilea dim nqõóm koe kabise* kas ko khòè ne dis xg'ae sa qãèse hàakagu Me, wèé ne ne kò qãà Mea hãa khama.

<sup>41</sup> Kam kò gaa x'aè kaga c'ëem khòèm Jairo ta ko ma tciièm ncëe kò còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'ai ii ba gaa koe hàà, a hàà Jesom ngàrè-kg'am koe cg'áé, a còrè Me, gam dim x'áém koem gha síí cgoa me sa. <sup>42</sup> Cúís cóa sam kò úúa hãa, ncëe kò 12 kuri ii sa, si kò x'oos qàe koe hãa khama.

Eẽm ko Jeso ba gaa koe qõò ka i kò kái khòèan ncorú Me. <sup>43</sup> Gane xg'aeku koes kò 12 kurian kò úúa a ko xòm x'aèse nxoean hòès khòè sa hàna, [a sa a kò wèé gúuan ães kò k'òè cgoa, naakan koe xgãá hãa] *qãèkaguès gha ka*, igabas kò táá cúían kaga qãèkaguèa.

<sup>44</sup> Si Jesom qãá koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáim c'am qgóó, i ko c'áòan kúúga téé.

<sup>45</sup> Me Jeso ba tèe a máa: “Díina qgóó tea?” témé. Eẽ ne ko wèé ne xqase kam ko Petere ba máa: “Aboè, khòè nea kái ne e, a nxama-nxama Tsia, a ko tcãò Tsi,” témé. <sup>46</sup> Igabam kò Jeso ba máa: “C'ëe khòèa nea qgóó Tea, xàm Ra ko i kò qaria Te tcg'oa cgae Te khama,” témé. <sup>47</sup> Eẽs ko khòè sa bóò, xài tamas kò hãa sa kas ko cgùrukose hàà, a sa a hàà Jesom ngàrè-kg'am koe cg'áé, a wèé ne khòè ne cookg'ai koe bìrí Me, dùús domkas qgóó Mea hãa sa, naka si kò ma kúúga qãèkaguè sa hëéthëé e. <sup>48</sup> Me bìrí si a máa: “Tiri si cóa seè, sari dtcòmà nea qãèkagu sia, ke tòókuan cgoa qõò,” témé.

<sup>49</sup> Qanegam Jeso ba téé a ko kg'ui kam kò c'ëem khòè ba hàà, còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe guua ba, a bìrí me a máa: “Tsáá xuù sa ncãa x'óó, ke táá xgaa-xgaa-kg'ao ba xhõe-xhõe guu,” témé. <sup>50</sup> Igabam kò Jeso ba ãe sam ko kóm ka Jairo ba bìrí a máa: “Táá q'áò guu, kg'amaga méé tsi dtcòm, qãès gha ke,” témé.

<sup>51</sup> Eẽm ko Jairom dim x'áém koe tcãa kam kò táá c'ëe khòè ga guu i Gam cgoa nquum q'oo koe tcãa, Petere ba hëé naka Johane ba hëé naka Jakobo ba hëé, naka cóás ka xòò ba hëé naka xòò sa hëéthëé cúí ga a kò ii. <sup>52</sup> Ne kò wèé ne khòè ne kg'ae, a ko cóa sa kg'ae cgae, Me Jeso ba máa: “Táá tu kg'ae guu, x'óó tamas hãa a sa a x'òma hãa ke,” témé.

<sup>53</sup> Ne kò wèéa ne kg'ãè Me, x'óóas hãa sa ne kò q'ana hãa khama.

<sup>54</sup> Igabam ko Jeso ba x'òaa sa koe qgóó si, a máa: “Tiri si cóa seè, tãe,” témé. <sup>55</sup> I kg'òèa sa kabise, si kúúga tãe, Me Jeso ba máa, c'ëe gúù méés máàè naka tc'õó, témé. <sup>56</sup> Khara kò gas ka xòò ga khara kaisase are. Me bìrí khara a, táá méé khara cúí khòè ga dùús kúrúsea sa bìrí guu sa.

## 9

*Jeso ba ko 12 xu xгаа-xгаase-kg'ao xu tsééa tcg'òó*  
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

<sup>1</sup> Me kò Jeso ba 12 xu tciia xg'ae a ba a qarim máà xu, wèè dxāwa tc'ēan xu gha xhàiaгу, a wèè tciian thēè tsoò di i. <sup>2</sup> A ba a tsééa tcg'òó xu, síi xu gha Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа, a xu a tsàako ne khòè ne kg'òèkagu ka. <sup>3</sup> A ba a bìrí xu a máá: “Táá méé xao qõò xao ko ka cúí gúù ga sèè guu, dqàbi hìim ga igaba, dtcòbè ga igaba, péré ga igaba, mari ga igaba, kana cím di qgáian ga igabaga. <sup>4</sup> Eè xao ko tcāam nquu ba, ndakam ga igaba, gaam koe méé xao hāa naka nxāakg'aiga síi ēem x'áé-dxoom koe tcg'oa. <sup>5</sup> A ncēè khóèan kò qāèse hàakagu xao o tama ne méé xao nqàrèa xao di tsharàn qāè-qāè, ēe xao ko gaam x'áé-dxoom koe tcg'oa ne, nakas gha nxāasega gane koe x'ái sa ii,” témé.

<sup>6</sup> Xu xгаа-xгаase-kg'ao xu xgoaba a wèè xu x'áé xu koe qõòa te, a xu a ko qāè tchòan xгаа-xгаа a ko wèè za ga khóèan kg'òèkagu.

*Herotem dis xháé tc'ēe sa*  
(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

<sup>7</sup> Eēm ko Galilea dim x'aigam Herote ba wèè zi gúù zi kúrúse ko zi ka kóm kam kò táá q'āa. C'ēe ne khòè nea kò máá, Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba x'ooan koe tēea, témé khama, <sup>8</sup> ne ko c'ēe ne máá, Elija ba hòðsea, témé, ne ko c'ēe ne máá, c'ēe xu porofiti xu ncii x'aè di xu ka c'ēe ba x'ooan koe tēea, témé. <sup>9</sup> Me Herote máá: “Johane bar kò q'āe tcúúa hāa, ka ncēe zi gúù zi gam kar ko kóm ba dii baà?” témé. A ba a kò bóò mem gha sa tc'ēe.

*Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khòè ne tc'òókagu*  
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jn 6:1-14)

<sup>10</sup> X'áé úú-kg'ao xu kò kabise a hàà wèè zi gúù zi ēe xu kò kúrú zi ka bìrí Me. Me sèè xu, xu Gam cgoa cúía síi hāa Betesaida ta ko ma tcièm x'áé-dxoom koe. <sup>11</sup> Ncēes gúù sa ne ko kóm kas kò xg'ae sa xùri Me, Me qāèse hàakagu ne, a ba a Nqarim di x'aian ka kg'ui cgoa ne, a ēe kò ko kg'òèkagukuan qaa ne qāèkagu.

<sup>12</sup> Nxāaskas cím sa tshoa-tshoa a ko dqòara qõò ka xu kò 12 xu xгаа-xгаase-kg'ao xu Gam koe hàà a máá: “Khòè ne qõòa q'aakagu, naka ne nxāasega nxāma-nxāma hāa xu x'áé xu koe hēè naka xhàrà xu koe hēéthēé síi, naka nea síi x'óm-q'ooan hēè naka tc'òoan hēéthēé qaara mááse, cúía hāam qgáim koe ta hāa ke” témé. <sup>13</sup> Igabam kò bìrí xu a máá: “Gaxao c'ēe gúúan máà ne naka ne tc'òó,” témé. Xu máá: “5 xu péré xu cúí xu xae úúa naka cím x'au tsara hēéthēé e, kana méé xae síi khòè ne wèè ne tc'òoan x'ámá máá?” témé. <sup>14</sup> 5,000 khama noo xu khòè xu kò ēe koe hàna domka.

Me kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгаase-kg'ao xu bìrí a máá: “Khòè ne bìrí naka ne wèès xg'aes koe 50 khama noose ntcóó,” témé. <sup>15</sup> Xu gataga hēè, i wèè khóèan ntcóó. <sup>16</sup> Me Jeso ba 5 xu péré xu hēè naka cím x'au tsara hēéthēé sèè, a ba a nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khóá q'aa, a xгаа-xгаase-kg'ao xu máà a, xu khòè ne q'aa-q'aa máá a.

<sup>17</sup> Ne kò wèèa ne ga tc'òó, a ne a xg'āà, xu ēe kò qaùan xg'ae-xg'ae a 12 xu q'ore xu tcāà, xu cg'òè.

*Petere ba ko Jesom koe nxàese*  
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

<sup>18</sup> Eēm cúise hāa a ko còrè ka xu xгаа-xгаase-kg'ao xu síi cgae Me. Me tèè xu a máá: “Dii Raà, ta zi ko xg'ae zi méé?” témé. <sup>19</sup> Xu xoa Me a máá: “C'ēe ne ko máá, Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i, témé, ne ko c'ēe ne máá, Elija Tsi i, témé, ne ko c'ēe ne qanega máá, ncii kuri di Tsi porofiti Tsi i x'ooan koe tēea Tsi, témé,” ta xu méé.

<sup>20</sup> Me tèè xu a máá: “Kháé xaoa ko gaxao máá, dii Raa, témé?” Me Petere xoa a máá: “Ncēe kò nqòðakaguèa hāa Tsi Krete Tsi Nqarim di Tsi i,” témé.



*Jeso ba ko Gam di xgàrasean ka hěe naka x'oos ka hěéthěe kg'ui*  
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

<sup>21</sup> Me Jeso ba qarika x'áe xu, táa xu gha ncēes gúu sa cúí khòe ga bìrí sa. <sup>22</sup> A ba a máá: “Khòem dim Cóa ba gha kái zi gúu zi koe xgàrase, a gha *khòe ne di xu* kaia xu hěe, kaia xu peresiti xu hěe, naka x'áe xgaa-xgaa-kg'ao xu ka hěéthěe bóòà xguè, a gha cg'òòe, a ba a gha nqoana dim cáń ka x'ooan koe tēe,” tam méé.

<sup>23</sup> Nxãaskam kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Ncēe c'ēm khòem kò xùri Te kg'oana ne méem bóòà xguise naka baa gam dim xgàu hìi ba dcéé, naka xùri Te. <sup>24</sup> Dìim wèem ēe gam dis kg'òe sa qgóóa qaria hãa bas gha aaguse cgae, igaba wèem ēe ko Tíi domka gam dis kg'òes ka aaguse cgaeè ba gha hòò si khama. <sup>25</sup> Dùús ka ba gha khòe ba kabisea máaè, ncēe wèem nqóó bam kòò hòò, a ba a gam dis kg'òes ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khòe ba dùútsa gúu sa gam di kg'òean téé-q'oo koe tcg'òó a máá? <sup>26</sup> Dìim wèem ēe ko Tíi hěe naka Tiri kg'uian hěéthěe sau-cgaese ba gha thěe Khòem dim Cóm ka sau-cgaeseè, ēem gha ko Gam di x'áan koe hěe naka Xòòm di x'áan koe hěe naka tcom-tcomsa xu moengele xu di x'áan koe hěéthěe hãase ko hàà ne. <sup>27</sup> Igabar ko tseeguan bìrí tu u: Ncēe koe téé-tēe ne ka c'ēea ne x'ooan xàma hãa tite, Nqarim di x'aia ne ne ko bóò i hàà tama cookg'ai koe,” tam méé.

*Jesom di bóòse-q'ooa nea ko kabise a tãá*  
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

<sup>28</sup> Eēm ko Jeso ba ncēe zi gúu zi nxàea xg'ara kam kò 8 khama noo cáman qãá q'oo koe Peterea xu, Johanea xu, Jakoboa xu sée, a ba a xàbim koe qòò cgoa xu a síi còrè. <sup>29</sup> Eēm hãa a ko còrè ka i kò kg'áíá ba kabise a tãá, i Gam di qgáían kabise a tcaàkose q'úú. <sup>30</sup> Ka tsara ko kúúga cáń tsara khòe tsara kg'ui cgoa Me, Moshe ba hěe naka Elija ba hěéthěe tsara, <sup>31</sup> ncēe kò nqarikg'ai di x'áan koe qhúí tsara, a ko Jesom cgoa kg'ui, a ko Gam di x'ooan hààko ka kg'ui, kháóa cgae ga ko Jerusalema koe kúrúse e. <sup>32</sup> Xu kò Petere ba hěe naka gam ka c'ēea tsara hěéthěe xu qarika x'óma cg'áé. Eē xu ko kókò ka xu kò Gam dim x'áa ba bóò, naka gaa tsara khòe tsara hěéthěe e, ēe ko Gam cgoa tēe tsara. <sup>33</sup> Eē tsara ko khòe tsara Jeso ba guu a ko qòò kam kò Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, tsóágase i gáé qãèa, ncēe koe xae ga hãa sa! Nqoana xu nquu-coa xu xae gha tshào, me c'ēe ba Tsari, me c'ēe ba Moshem di, me c'ēe ba Elijam di,” tam méé. (C'úuam ko hãa dùú sam ko kg'ui sa.)

<sup>34</sup> Qanegam hãa a ko kg'ui kas kò túú-c'òò sa qàbia tcãà xu, a sa a gas di sóman cgoa qàbi xu. Eē xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu túú-c'òòs koe tcãà ka xu kò q'áo. <sup>35</sup> Me kò kg'ui ba túú-c'òòs koe guu a máá: “Ncēe ba Tirim Cóa Me e, nxárár tcg'òóa ba, ke komsana Me,” témé.

<sup>36</sup> Eēm ko kg'ui ba xg'ara kam kò Jeso ba cúise hãa. Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu ncēes gúus cgoa nqoo, a xu a gaa xu cáń xu ka táá cúí khòe ga bìrí dùú sa xu bóòà hãa sa.

*Jeso ba ko cóa ba qãèkagu*  
(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

<sup>37</sup> Xùrikom cáń kam ko Jeso ba hěe naka xgaa-xgaase-kg'ao xu hěéthěe xàbim koe guu a kabise, si kaidas xg'ae sa Jesom cgoa xg'ae. <sup>38</sup> Kam kò gaa x'áe kaga c'ēm khòe ba ēes xg'aes q'oo koe q'au a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, dtcàrà Tsi ko Tsi tirim cóa ba bóò, nooam cóam ga me e khama. <sup>39</sup> Dxãwa tc'ēean kòò tcãà cgae me ne i ko kúúga q'aukagu me, a qgae-kg'aukagu me, a kg'áma ba koe xùbúan tcg'òókagu me, a ko khóá tòòm-tom me, a qháése guu me tama. <sup>40</sup> Ra kò Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu dtcàrà, xhàia xu gha guu u ka, igaba xu kò tààè,” témé.

<sup>41</sup> Me Jeso ba xqà a máá: “Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncēe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gaxao cgoa hãa a qád-tcaoa máá tu u? Tsarim cóa ba ncēe koe óá!” témé.

<sup>42</sup> Cóm ko hàà koe ga i ko dxãwa tc'ēean gómankg'ai koe xàbua qáú me, a i a qgae-qgae-kg'ai



me. Kam ko nxãaska Jeso ba dxãwa tc'ëean dqàè, a cóá ba qãèkagu, a ba a xòò ba máà me. <sup>43</sup> Ne kò wèé ne khòè ne Nqarim di kaian ka area.

*Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui*  
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Eë ne wèéa ne qanega ãem Jeso ba kúrúá zi gúú zi wèé zi ka area kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: <sup>44</sup> “Qãèse dxãà tcee ncëer ko bìrí xao o kg'uia ne: Khòèm òm Cóa ba gha hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè,” témé. <sup>45</sup> Igaba xu kò ãem ko méé sa táá kóma q'ãa, gaxu koe i kò chómsea, táá xu gha kóma q'ãa a ka khama. A xu a kò ãe kg'uia ne ko dùú sa méé sa tèèan bèe.

*Dù ba kaia?*  
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

<sup>46</sup> Si kò gaxu xg'aeku koe ntcoeku sa tãe, díina gaxu xg'aeku koe kaia hãa di sa. <sup>47</sup> Igabam kò Jeso ba tcáoá xu q'oo koe xu tc'ëea hãa sa q'anaa, khamam kò cg'arém cóá ba sèè, a Gam qàe koe tòó, <sup>48</sup> a ba a bìrí xu a máá: “Dím wèém ãe ko ncëem cóá ba Tiri cg'òèan koe qãèse hààkagu ba ko Tíí tc'aró ga qãèse hààkagu. Me ko dím wèém ãe ko Tíí qãèse hààkagu Te ba ãe tséé Tea ba qãèse hààkagu. Eë gaxao koe kaisase cg'aré ba gaxao ka kaian ga me e khama,” témé.

*Eë gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna*  
(Mk 9:38-40)

<sup>49</sup> Me Johane xòá a máá: “Kaia Tseè, c'ëem khòè ba xae kò bòò me ko Tsari cg'òèan cgoa dxãwa tc'ëean xhàigu, xae kò sixae ka c'ëem tama me e domka gatà hëéan cara me,” témé. <sup>50</sup> Igabam kò Jeso ba gam ka máá: “Táá cara me guu, ãe gaxao cgoa ntcoeku tama ba gaxao xòè koe hàna ke,” témé.

## **Jeso ba ko Jerusalema koe qõò (9:51–19:44)**

*Samaria òm x'áé ba ko Jeso ba qãèse hààkaguan xguì*

<sup>51</sup> Eë ko Jeso ba nqarikg'ai koe sèè a úúèm x'aèm ko cúu kam kò bìríse a Jerusalema koe qõò. <sup>52</sup> A ba a tséé-kg'ao xu tc'ãà a tsééa tcg'òó. Xu Samaria ne òm x'áé-coam koe sí tcãà, gúú zi xu gha kg'ónòa máá Me ka. <sup>53</sup> Igaba ne kò gaa koe hãa ne khòè ne táá qãèse hààkagu Me, Jerusalema koem kò úú-kg'aia khama. <sup>54</sup> Eë tsara ko xgaa-xgaase-kg'ao tsara Jakoboa tsara Johanea tsara ncëes gúú sa bòò ka tsara ko máá: “X'aigaè, nqarikg'ai koe guuam c'ee ba tsam gha tcii, me hàà cg'òo ne sa Tsi ko tc'ëe?” témé. <sup>55</sup> Me Jeso ba ntcèè a dqàè tsara a. \* <sup>56</sup> Xu kò Jeso ba hëé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hëéthëé xu c'ëem x'áém koe qõò.

*Nqoana khòèan Jeso ba ko xùri kg'oana a*  
(Mt 8:19-22)

<sup>57</sup> Eë xu dàòm q'oo koe hãa a ko qõò kam ko c'ëem khòè ba bìrí Me a máá: “Eë Tsi ko sí qgái wèé koer gha xùri Tsi,” témé. <sup>58</sup> Me Jeso ba xòá me a máá: “Círí nea gaan di hãéan úúá, i tsaràn gaan di nquuan úúá, igabagam Khòèm òm Cóa ba tòó tcúúm gha qgái úú tama,” témé.

<sup>59</sup> Me kò Jeso ba c'ëem khòè ba bìrí a máá: “Xùri te,” témé. Igabam ko gaam khòè ba máá: “X'aigaè, kg'aia qãà te nakar sí tirim xòò ba kg'ónò,” témé. <sup>60</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Eë x'óóa hãa ne guu naka ne gane dian ãe x'óóa hãa kg'ónò, igaba tsáá qõò naka tsia sí Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa,” témé.

\* **9:55:** C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úúá: “a máá: “C'úúsea tsao hãa, dùútsa tc'ëem di tsao ii sa. <sup>56</sup> Khòèm òm Cóa ba hàà tama, hààm gha khòèan kaàkagu ka, igabam hààraa, hààm gha kgoara a ka,” tam méé.”

<sup>61</sup> Me kò c'ëem khòè ba gataga máá: “Xùri Tsir gha, X'aigaè, igaba qãà te nakar kg'aia síí x'áéa te di ne khòè ne x'áè,” témé. <sup>62</sup> Me Jeso ba xɔa me a máá: “Eëm tshoa-tshoa a ko xhàrà koe gha kàbise a kháóka bóòm khòè ba Nqarim di x'aian kg'ano tama,” témé.

## 10

### *Jeso ba ko 72 xu khòè xu tsééa tcg'òó*

<sup>1</sup> Ncëe zi gùù zi qãá q'oo koem kò X'aigam Nqari ba 72 xu khòè xu nxárá tcg'òó, a ba a cãm-cãmse tsééa tcg'òó xu, tc'ãà xu gha a ãem ko hàà Gabá qõò xu x'áé-dxoo xu koe hëé naka qgái zi koe hëéthëé qõò ka. <sup>2</sup> A ba a bìrí xu a máá: “Tcuùè gha gúùa ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o. Ke xao Nqarim ncëe tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà nakam tséé-kg'aoan tsééa óá naka i hàà tcuù. <sup>3</sup> Qõò xao. Igaba bóò, Tíí Ra ko ghùu-coan khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tsééa úú xao o sa. <sup>4</sup> Táá méé xao qgóá ga kana dtcòbèan ga kana nxàboan ga igaba sèè guu, naka táá cúí khòè ga dàòan q'oo koe tsgám guu.

<sup>5</sup> “Nquum ãe xao ga ko gaam q'oo koe tcãà ba, ndakam ga igaba, méé xao kg'aia máá: ‘Tòókuan méé i ncëem nquum cgoa hãa,’ témé. <sup>6</sup> Tòókuan dim khòèm kò gaam nquum q'oo koe x'ãèa ne i gha gaxao di tòókuan gam cgoa hãa. Eëta i kò ii tama ne i gha gaxao di tòókuan kàbise cgae xao o. <sup>7</sup> Eëm nquum koe méé xao hãa, naka xaoa wèés tc'òos ãe ne ko màà xao o sa tc'òó naka kg'áà, tséé-kg'ao ba gam di tsééan di surutan ka kg'anoèa hãa ke. Táá méé xao nquu xu koe kg'ama qõòa te guu.

<sup>8</sup> “X'áé-dxoom ãe xao ga ko tcãàm koe, ndakam ga igaba, ne ko qãèse sèè xao o ne méé xao ãe ko cookg'aia xao koe tòòès wèé sa kg'ama tc'òó. <sup>9</sup> Tsàako ne méé xao kg'òèkagu, naka xaoa khòè ne bìrí naka máá: ‘Nqarim di x'aia nea cúù cgae tua,’ témé. <sup>10</sup> Igaba x'áé-dxoom wèém ãe xao ko tcãàm koe ne kò khòè ne qãèse sèè xao o tama ne méé xao x'áéan xg'aeku koe tcãà naka máá: <sup>11</sup> ‘Gatu dim x'áé-dxoom di tsharà a ncëe nqàrèa xae koe hãa a, xae ko qãè-qãe cgae tu u, igaba méé tu q'ana, Nqarim di x'aia nea cúù cgae tua sa,’ témé. <sup>12</sup> Bìrí xao or ko, xgàrakuan dim cãm kam gha ncëem x'áé-dxoo ba Sodomam ka kaisa xgàrakuan hòò.

### *X'áé-dxoo xu komsana tama xu (Mt 11:20-24)*

<sup>13</sup> “Cg'ãè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'ãè i gha ii tsáá ka Betesaidaè! Are-aresa zi x'ái zi ncëe ko gatu koe kúrúèa zi kò Ture hëé naka Sitone hëéthëé koe kúrúèa hãa ne ne ga kò ncíise gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáian hãa, a tháúan tcgáúsea hãa. <sup>14</sup> Igabar ko bìrí tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cãm ka i gha Ture hëé naka Sitone hëéthëé gatu ka subuse xgàràè, témé.

<sup>15</sup> “A ncëe tsáá ka, Kaperenaume tseè, nqarikg'ai koe tsi gha ghùu a úúè, *ta tsi gáé tc'èea?* Nqãaka tsi gha xòòè, x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe.

<sup>16</sup> Me Jeso ba nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Wèém ãe ko gaxaoa komsana xao o ba ko Tíí komsana Te, me ko gataga ãe ko xguì xao o ba Tíí ga Ra xguì. Me ko ãe ko Tíí xguì Te ba ãe tsééa óága Tea ba xguì,” témé.

<sup>17</sup> Xu gaxu khòè xu 72 xu qãè-tcaoase kàbise a máá: “X'aigaè, dxãwa tc'èean igaba i ko komsana xae e, Tsari cg'òèan cgoa xae kò ko dqàè e ne,” témé.

<sup>18</sup> Me xɔa xu a máá: “Satana bar kò bóòda me kò túú-tebem khama ma nqarikg'ai koe guu a ko tcheè. <sup>19</sup> Bóò, qaria ner màà xaoa, cg'aoan hëé naka xg'árian hëéthëé xao gha náà cgoa di i. A Ra a gataga qarian màà xaoa hãa, dxãwam gaxao dim cg'òo-kg'aom di qarian wèé xao gha tàà cgoa a. I cuiskaga cúí gùù ga thòò-thòo xaoa hãa tite. <sup>20</sup> Cg'ãè tc'èean ko komsana xao o domka méé xao táá qãè-tcao guu, igaba méé xao gaxao di cg'òèa nea nqarikg'ai koe góáèa domka qãè-tcao,” témé.

### *Jeso ba ko Xõò ba qãè-tcaoa máá (Mt 11:25-27; 13:16-17)*

<sup>21</sup> Eëm x'aèm kam kò Jeso ba Tcom-tcomsam Tc'ëem di qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeèa, a máá: “Dqom Tsir ko, Aboè, X'aiga Tsi nqarikg'ai hëé naka nqõómkg'ai hëéthëé di Tsi, ncëe zi gúù zi Tsi kò tc'ëega ne hëé naka xгаа-xgaasea hãa ne hëéthëé chòm-kg'aia hãa, a Tsi a kò cg'aré ne cóa ne x'ái zia hãa khama. Eè, Aboè, ncëea Tsi kò ma ncàma hãa ga a khama.

<sup>22</sup> “Wèé zi gúù zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khòè ga Cóám dìi ii sa c'ùua hãa, Xõòm oose, kana i cúí khòè ga Xõòm dìi ii sa c'ùua hãa, Cóásem oose, naka wèém ãe Cóám ka nxárá tcg'òóèa ba hëéthëé e,” témé.

<sup>23</sup> Me Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kabise a dxùukg'ai za bìrí xu a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa ia tcgáian ãe ko gaxao ko bóò zi gúù zi bóò o, <sup>24</sup> bìrí xao or ko khama, kái porofitian hëé naka x'aiga xu hëéthëéa kò bóò kg'oana ãe xao ko gaxao bóò sa, igaba i kò táá bóò si; a kò kóm kg'oana ãe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si,” témé.

### *Qãèm khòèm Samaria di ba*

<sup>25</sup> Me kò gaa x'aè kaga c'ëem x'áè q'ãa-kg'ao ba tãe a Jeso bam kúrúa bóò kg'oana khama máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, dùú sa ra gha kúrú a chõò tamas kg'òè sa hòò?” témé. <sup>26</sup> Me Jeso ba tãe me a máá: “Dùú sa *Moshem di x'áèan* koe góáèa? Nta tsi ko ma kóma q'ãa a?” témé. <sup>27</sup> Me gaam khòè ba xõa Me a máá:

“X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi

wèé tcáóa tsi cgoa hëé,

naka wèé kg'òèa tsi cgoa hëé,

naka wèé qaria tsi cgoa hëé,

naka wèé tc'ëea tsi cgoa hëéthëé

ncàm,

naka tsia gataga thëé

ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma

tsáá ka c'ëe ba

ncàm,”

témé. <sup>28</sup> Me bìrí me a máá: “Qãèse tsi xõara hãa. Kúrú ncëe gúua ne naka tsia gha kg'òèan hòò,” témé. <sup>29</sup> Igabam kò gabá tchànóm iise bóòè kg'oana khamam kò Jeso ba tãe a máá: “Kháé tíi ka c'ëe ba dìi ba?” témé.

<sup>30</sup> Me Jeso ba xõa me a máá: “C'ëem khòè ba kò Jerusalema koe guu a ko Jeriko koe qõò, a ba a kò ts'ãà-kg'ao xu cgoa qõòa xg'ae, xu qgáia ba xhùu me, a xg'áma cg'òos q'oo koe xg'ám me, a xu a guu me a qõò.

<sup>31</sup> “Í kò kúrúse me c'ëem peresiti ba c'ùúase ko gaam dàòm cgoa hàà. Eëm ko gaam khòè ba bóò kam kò nxãa a c'ëe xòèan dàòm di sèè a nqáé.

<sup>32</sup> “Me kò gatà thëé tempelem koe ko hùim khòè ba\* gaam qgám koe hàà, a ãem ko gaam khòè ba bóò ka gaam caum cúím cgoaga nxãa a c'ëem xòèm dàòm di ba sèè a nqáé.

<sup>33</sup> “Igabam kò Samaria dim khòèm c'ëe ba gaam dàòm ga ba sèè a ko qõò, a gaam khòè ba hàà sao-xg'ae. A ãem ko bóò me ka thõò-xama máá me, <sup>34</sup> a ba a síi cgae me a gaa zi chibi zi nxúian hëé naka gõéan hëéthëé ka ntcãá cgae a tcárí zi, a ba a gam dim donghim koe qábikagu me, a cg'áè-nquum koe úú me, a ba a síi gaa koe q'òé me.

<sup>35</sup> “Eë i ko q'uu kam kò qano mari tsara tcg'òò a cg'áè-nquu-kg'ao ba máà, a máá: ‘Q'òé me, kháóar ko síi kabise ner gha wèé gúuan ãe tsi tsééa máá mea koe hàà suruta tsi ke,’ témé.”

<sup>36</sup> Me Jeso ba tãe me a máá: “Ts'ãà-kg'ao xu ka xg'ámmèam khòè ba kò hàà cgae xu khòè xu nqoana xu ka tsi ko ntama ma tc'ëe? Gam ka c'ëem iise sèè mea ba ndaka baa?” témé.

<sup>37</sup> Me máá: “Eë thõò-xama máá mea me e,” témé.

Kam ko Jeso ba bìrí me a máá: “Qõò naka tsia síi gatà hëé thëé,” témé.

### *Jeso ba ko Maria sara Mareta sara dàra*

\* **10:32:** Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs dim khòè ba” témé.

<sup>38</sup> Jeso ba hěe naka Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu hěethěea ko dàòm koe hàna a ko qđò kam kò c'ěem x'áe-coam koe hàà, si kò Mareta ta ko ma tciiès khòe sa gas dim nquum koe qđeسه hààkagu Me. <sup>39</sup> Mareta sa kò qđe sa úúa Maria ta ko ma tciiè sa. Si kò Maria X'aigam Jesom nqàrè-kg'am koe ntcđóa-ntcđe, a ko Gam di zi xгаа-xгаа zi komsana. <sup>40</sup> Igabagas kò Mareta sa kái tséean ka xáèèa, khamas kò Jesom koe hàà a máá: "X'aigaè, tí qđes ka Tsi gáe c'ěe gúù méé ta ga hãa? Guu tes ko ra ko cúisega tséea máá tu u ka. Bìrì si nakas hàà hùì te," témé.

<sup>41</sup> Me X'aigam Nqari ba xoa si a máá: "Maretaè, Maretaè, kái zi gúù zi ka si ko tc'ěe-tc'ěese a ko xhōe-xhōese, <sup>42</sup> igabas ko cúis gúù sa qaase, si Maria sa qđes gúù sa nxará tcg'óóa máásea hãa, si ncées gúù sa gas koe séea kabìè tite," témé.

## 11

### *Jeso ba ko còrèan ka xгаа-xгаа* (Mt 6:9-13; 7:7-11)

<sup>1</sup> C'ěem cáim kam kò Jeso ba c'ěem qgáim koe hãa a ko còrè. Eēm ko còrèa xg'ara kam kò Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu ka c'ěe ba bìrì Me a máá: "X'aigaè, xгаа-xгаа xae e còrèa ne, eēm ko ma gataga Johane gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu ma xгаа-xгаа a khamaga ma," témé. <sup>2</sup> Me Jeso ba bìrì xu a máá: "Còrè xao kò ne méé xao máá:

'Sita ka Xđò Tseè,  
Tsari cg'òèan méé i dqomòmè.  
Tsari x'aian méé i hàà.

<sup>3</sup> Sita dis tc'òos wèé cáim di sa wèé cáim ka máà ta a.

<sup>4</sup> Naka qgóóa máá ta a chìbia ta,  
sita igaba ta ko wèém  
ěe sita koe chìbian kúrúa hãa ba qgóóa máá ke.

Naka Tsia táá kúrúa bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,' témé," tam méé.

<sup>5</sup> Me gaa koe guus ka Jeso ba bìrì xu a máá: "C'ěem-kg'ám kam gaxao ka c'ěe ba tcára ba úúa, a ba a ntcúú nqáè ka síi cgae me, a bìrì me a máá: "Tíi tcáraè, nqoana xu péré xu cgóbè te, <sup>6</sup> tíi tcàrà dàò koe hàna ba ncãa hàà cgae te, ra cúí gúù ga úú tama máà mer gham tc'òó o ke,' témé. <sup>7</sup> Me nxãaska eē nquum q'oo koe hàna ba xoa a máá: "Táá xhōekagu te guu, nquu-kg'ám ba tcēekg'amsea, ra x'ómà cóáa te cgoa, khama ra cuiskaga tēe naka máà tsi xua hãa tite ke,' témé. <sup>8</sup> Bìrì xao or ko, tēem gha a tcg'òó xu, gam dim tcàrà me e domka. Nxãa tama ko ii nem gha tēe a eēm dtcàràèa hãa sa kúrú, gam dim tcàrà ba kò saucgae tamase téé-kg'am me a dtcàrà me si khama.

<sup>9</sup> "Ra ko bìrì tu u a ko máá: Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, nquu-kg'ám ba tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke. <sup>10</sup> Dìim wèém eē ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém eē ko qaa ba hòò, me gha wèém eē ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama.

<sup>11</sup> "Ndakam xđò ba gha gam dim cóám kòo x'aù ba dtcàrà me ne, x'aùm téé-q'oo koe cg'ao ba máà me? <sup>12</sup> Kana xg'arì ba máà me, tc'ubi bam kò dtcàrà me koe? Káà me e. <sup>13</sup> A ncèè gatu ncēe cg'ãè tc'ěe ii tu kò qđe aban gatu di cóán máà q'ana hãa ne ba gha nxãaska gatá ka Xđòm nqarìkg'ai di ba eē ko dtcàrà Me ne nta noose nqáèa hãase Tcom-tcomsam Tc'ěe ba máà?" tam ma tēè.

### *Jeso ba ko dxãwa tc'ěean ka kg'ui* (Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

<sup>14</sup> Jeso ba kò nqóbóm khòem koe dxãwa tc'ěean xhàiaigu. Eē i ko dxãwa tc'ěean tcg'oa kam kò gaam khòem eē kò kg'ui tama ba kg'ui, zi xg'ae zi gaa koe kò hàna zi kaisase are. <sup>15</sup> Igaba ne kò c'ěe ne máá: "Dxãwa tc'ěean dim x'aigam Belesebulem di qarian cgoam ko dxãwa tc'ěean xhàiaigu," témé.



<sup>16</sup> Ne c'êe ne qgóó Me ne gha qgáian qaa ka dtcàrà Me, *are-aresas* x'áis nqarikg'ai di sam gha x'ái ne sa. <sup>17</sup> Jeso ba kò gane di tc'êean q'ana khamam kò birí ne a máá: “Eẽ q'aara hãas x'ais wèé sa gha kaà, me ãe q'aa-q'aasea hãam x'áé ba gaicara hãa tite. <sup>18</sup> A ncèè satanam kò gaam ka q'aara hãa ne i gha kháé nxãaska ntama x'aian hãa? Ncèè gatu ko máá, Belesebule ba qarian máà Tea ra ko dxãwa tc'êean gaan cgoa xhàiaigu, témé ne. <sup>19</sup> A ncèè Tíí kò Belesebulem di qarian cgoa dxãwa tc'êean xhàiaigu, ne ia ko gatu di khóèan dìim cgoa xhàiaigu u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khóè ne x'ái, ãe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa. <sup>20</sup> Igaba ncèè Tíí kò ko dxãwa tc'êean Nqarim dim tshàum cgoa xhàiaigu, nes ko nxãa sa x'ái, Nqarim di x'aia nea gatu koe hààraa sa.

<sup>21</sup> “Ncèè qarim khóèem ncõo gàba zi úúam kò ko gam dim nquu ba kòre ne i ko gam di gúúan qãè qgái koe hãa. <sup>22</sup> Igaba qarian ka tàà meam kái zi ncõo gàba zi dim kò ko hàà a ko x'áà me nem ko tàà me, a gam di zi ncõo gàba zi ãem kò dtcãàsea hãa zi xhùu me, a ba a ãem ko sèè cgae mea zi gúú zi q'aa-q'aa. <sup>23</sup> Eẽ Tíí cgoa hãa tama ba, Tíí cgoa tééa q'aumanakua, me gataga ãem Tíí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsai-tsai q'aa.

#### *Dxãwa tc'êean di kabisea ne (Mt 12:43-45)*

<sup>24</sup> “Eẽ i ko dxãwa tc'êean khóèem koe tcg'oa ne i ko c'óòà qgáian koe qõò, a sãa i gha qgáian qaa, a ncèè hòò o tama i kò hãa ne i ko nxãaska biríse a máá: ‘Tirim nquum ãer guua hãam koer gha kabise,’ témé, <sup>25</sup> a ãe i kò hàà nquu ba bóò me káà gúú ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qãèse kg'ónòèa, <sup>26</sup> ne i ko nxãaska qõò a síí 7 tc'êean sèè a hàà cgoa, gaan nqáéase cg'ãè e, i hàà tcãà a i a gaa koe x'ãè. Si ãem khóèem dis téé-q'oo sa hàà kaisase cg'ãè kg'aiaka dis ka,” tam méé.

#### *Tseegu di ts'ee-ts'eekg'aikua ne*

<sup>27</sup> Eẽm ko Jeso ba ncèeta mééa xg'ara kas ko khóè sa xg'aes q'oo koe guu a q'aua kg'ui a Jeso ba birí a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa saa khóès ãe ábà Tsia sa, naka bíian ãe Tsi coma hãa hēéthēé e,” témé.

<sup>28</sup> Me Jeso ba xõa si a máá: “Tseegukaga, igaba ãe Nqarim di kg'uiian ko kóm a ko ãe i ko méé khama hēé nea kaisase ts'ee-ts'eekg'aièa ne ne e,” témé.

#### *Cg'ãè caus qhàò sa ko x'ái sa qaa (Mt 12:38-42)*

<sup>29</sup> Eẽ zi ko khóè ne di zi xg'ae zi càùse kam ko Jeso ba tshoa-tshoa a máá: “Ncèes qhàò sa cg'ãè cau si i, a ko *are-aresas* x'ái sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áièa hãa tite, Jonam dis x'áis cúis oose. <sup>30</sup> Eẽm xg'ao ma Jona ma Nínefe di ne khóè ne koe ma x'ái sa ii, khamagam gha ma khóèem dim Cóa ba ma ncèes qhàòs koe x'ái sa ii khama. <sup>31</sup> X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cáim ka ncèes qhàòs di khóèan cgoa tēe a téé, a gha chibi-chibi a xgàra si, nqõóm chõò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'èegan komsana khama. Igaba bóò, Solomonem ka kaia hãa ba ncèeska ncèe koe hàna. <sup>32</sup> Xgàrakuan dim cáim ka xu gha khóè xu Nínefe di xu tēe a téé, a gha ncèes qhàò sa chibi-chibi a xgàra. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chibian koe tcóóse khama. Me ncèeska Jonam ka kaia hãa ba ncèe koe hàna,” tam méé.

#### *Cgáé-q'oom dis x'áà sa (Mt 5:15; 6:22-23)*

<sup>33</sup> A ba a máá: “X'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúú sa ga dàò a gàbas cgoa xoaba-kg'ai si ba káà me e, kana gàbas ka nqãaka tòó si ba, igabam gha téé-q'ooa sa koe tòó si, ne gha nxãasega ãe ko nquum q'oo koe tcãà ne x'áàn hòò. <sup>34</sup> Tsarim tcgáí ba tsarim tc'áróm dim x'áà me e. Tsarim tcgáím kò qãè e, nem wèém tc'áróm tsari ba x'áàn ka cg'oèa. <sup>35</sup> Gaa domka méé tsi bóò naka i tsáá koe hàna x'áàn táá ntcùú sa ii guu. <sup>36</sup> Khama nxãaska ncèè wèé cgáé-q'ooa tsi kò x'áàn ka cg'oè cgaea, i cúí xòèa tsi ga ntcùús q'oo koe hãa tama, nem wèém cgáé-q'oo



ba x'áàn úúa, ncēes ko ma x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa ma tsáá koe ma kaisase ma x'áà khamaga ma,” tam méé.

*Jeso ba ko Farasai xu hēé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé dqàè*  
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

<sup>37</sup> Eēm ko Jeso ba kg'uia xg'ara kam ko c'ēm Farasai ba dtcàrà Me, síim gha tc'óó cgoa me ka. Me kò Jeso ba tcāà a síi tafolem koe ntcōó cgoa me, tc'óó cgoa mem gha ka.

<sup>38</sup> Igaba ēem ko Farasai ba bóòà q'āa, Jesom ko xg'aà tshàu tamase tc'óó sa kam kò are.

<sup>39</sup> Me X'aigam Jeso ba bìrí me a máá: “Gaxao Farasai xao ko kubi zi hēé naka gāba zi hēéthēé zi ka qāá zi xg'aà, igabaga xao q'ooa xao koe xhùuku sa hēé naka cg'āè cauan hēéthēé ka cg'òè cgaeèa. <sup>40</sup> Gaxao káà tc'ēe xaoè, ēe qāá sa kúrúa ba gáé gam q'ooa sa thēé kúrúa hāam tama baà? <sup>41</sup> Igaba dùús wēés gābas q'oo koe hàna sa ēe dxàua ne khòè ne máà, naka xaoa gha nxāasega tchàa za hēé naka q'oo za hēéthēé q'ano ii.

<sup>42</sup> “Haò, cg'āè i gha ii gaxao Farasai xao ka! Nqari ba xao ko tc'óoan ko xg'āò-xg'āò zi gúù zi\* koe cúis tshàu-q'ooos dian tcg'òó a máà khama, wèé zi tc'óo-kg'ám zi xhàrà di zi koe hēéthēé e. Igabaga xao ko Gam di qāèse qg'óókuan hēé naka ncàmkuuan hēéthēé nxorè. Qaase i ko, ncēe sara gúù sara cgáé sara xao ga kò kúrúa hāa sa, igaba méé xao táá c'ēe zi nxorè guu.

<sup>43</sup> “Haò, cg'āè i gha ii gaxao Farasai xao koe! Còrè-nquuan koe xao kaia zi ntcōó-q'oo zi ncàma hāa, naka x'ámágu di zi qgái zi koe tsgámku sa hēéthēé e.

<sup>44</sup> “Haò, cg'āè i gha ii gaxao koe, x'áise tama zi tc'ám zi khama xao ii, ncēe khòèan ko kg'ama tc'amkg'aia zi koe, bóòà q'āa zi tamase gāá zi,” tam méé.

<sup>45</sup> Me kò x'áè q'āa-kg'aom c'ēe ba xoa Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ēeta Tsi kòò méé ne Tsi ko sixae igaba cóè xae e thēé,” témé.

<sup>46</sup> Me Jeso ba xoa me a máá: “Gaxao x'áè q'āa-kg'ao xao igaba: Haò, cg'āè i gha ii gaxao koe, qómse xao kò khòèan qóm gúùan dcēékagu, igaba xao gaxao cúim tshàum gaxao òm kaga qg'óó o tama.

<sup>47</sup> Haò, cg'āè i gha ii gatu koe. Porofiti xu di zi tc'ám zi koe tu kò dqom cgoaè xu gha zi gúù zi tshàoa tòó, ncēe gatu ka tsgōose ga xu ka cg'ōòèa xu. <sup>48</sup> Ncēes gúù sa xao ko nxàea tseegukagu, gaxao ka tsgōose ga xu kúrúa hāa tsééa ne. Porofiti xu xu kò cg'ōo khama, xao kò gaxu di tc'áman tshào. <sup>49</sup> Ncēes gúùs domkam kò Nqari ba Gam di tc'ēegan koe máá: “Porofiti xu hēé naka x'áè úú-kg'ao xu hēéthēér gha gane koe tsééa úú, ne gha c'ēe-kg'áia xu cg'ōo, a c'ēea xu xgàra. <sup>50</sup> Gaa domkas gha ncēes qhàò sa nqōóm tshoa-tshoasea koe guu a ntcāàguèa c'áòan wèé xu porofiti xu di xòara máá, <sup>51</sup> Abelem di c'áòan koe guu a síi Sakariam dian koe tcāà. Sakariam ncēe kò altara ba hēé naka còrè-nquu ba hēéthēé xg'aeku koe cg'ōòè ba. Eè, bìrí tu ur ko, qhàòs ncēe sa gha wéèan ncēe ga xòara máá.

<sup>52</sup> “Haò, cg'āè i gha ii gaxao x'áè q'āa-kg'ao xao koe, q'āan di tc'ēean dim xgobekg'am ba xao séèa máásea. Gaxaoa kò gaxao ka táá tcāà, a xao a kò ēe ko tcāà ne xgàè-kg'am,” tam méé.

<sup>53</sup> Eēm ko Jeso ba ēem qgáim koe tcg'oa a ko qōò ka xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēé xu tshoa-tshoa a xgàèa tòò Me, a kái zi tēe-kg'ám zi qaa tcáo Me ko zi tēe Me, <sup>54</sup> Nxāasegam gha tshúù gúùan kg'ui xu chibi-chibi Me ka.

## 12

*Jeso ba ko khòè ne q'āa-q'āa Farasai xu ka*  
(Mt 10:26-27)

<sup>1</sup> Gaa koes kò kaias xg'aes tcám-tcáms khòè ne di sa xg'aea hāa, ne kò xáèkua hāa i kòm ga káà a, kam kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu cgoa tc'āà a tshoa-tshoa a máá: “Farasai xu di péré gāè-gāean koe méé xao q'óésea hāa, ncēe qāè khòèan khama ko ma

\* 11:42: tc'óoan ko xg'āò-xg'āò zi gúù zi - Gerika sa ko cam hìi-coa sara ka kg'ui, Naros koe cg'òè úú tama sara.

kúrúse igaba cg'ãè cau xu. <sup>2</sup> Wèés gùús ãe chómsea hãa sa gha xgòre-kg'aiè, si gha wèés tchõàs ãe chómsea hãa sa q'ãase. <sup>3</sup> Eë xao ko ntcùuan q'oo koe kg'ui sa gha x'àan q'oo koe kómse, si gha gataga ãe xao kòo nquuan q'oo koe c'am̃ sa thëé nquuan tcõbe koe nxàese.

### *Q'òòè gha ba*

*(Mt 10:28-31)*

<sup>4</sup> “Tíi ka c'ëea tuè, bìrí tu ur ko, a ko máá: Táá *khòè ne* ãe ko tc'áró ba cg'õo, a ne a gaa koe guus ka kúrú ne gha gùú úú tama ne q'ào guu. <sup>5</sup> Igabar gha bìrí tu u dìi ba méé tu q'ào sa: *Nqarim* ãem kòo cg'õoa xg'ara ne ko chòò tamas c'ees dxãwam dis koe xaoa úú di qarian úúa hãa ba méé tu q'ào. Eè, bìrí tu ur ko, q'ào Me méé tu! <sup>6</sup> A 5 tsarà zia gáé mari-coa tsara cgoa x'ámáguè tama? Igabas cúis ga sa Nqarim ka c'urùèa hãa tite. <sup>7</sup> I gataga wèé c'òòan tcúúa tu di ga nxáràèa. Ke táá q'ào guu, kái zi tsarà zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

### *Nxàea tcg'òòse sa hëé naka Krete ba xõase sa hëéthëé e*

*(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

<sup>8</sup> “Bìrí tu ur ko a ko máá: Dìim wèém ãe gha khòè ne cookg'ai koe Tíi ka nxàese bam gha Khòèm dim Cóa ba thëé Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe nxàea tcg'òò. <sup>9</sup> Igaba dìim wèém ãe gha khòè ne cookg'ai koe xõase Te ba gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe xõaseè. <sup>10</sup> Me gha wèém khòèm ãe ko Khòèm dim Cóm ka cg'ãèse kg'ui ba qgóóa mááè, igaba ãe gha Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'ãè kg'uian kg'ui ba cuiskaga qgóóa mááèa hãa tite.

<sup>11</sup> “Igaba ãe ne kòo còrè-nquu xu koe hëé naka x'àèan di xu kaia xu koe hëé naka tc'ãà-cookg'ai xu koe hëéthëé xõara máásean ka tcãà tu u, ne méé tu táá káise tc'ëe-tc'ëese guu, dùú sa tu gha nxàe sa, kana nta tu gha ma nxàe e sa, ncëem x'aèm kòo hàà ne tu gha nxàe tu gha sa máàè ke, <sup>12</sup> Tcom-tcomsam Tc'ëe ba gha ãem x'aèm ka xgaa-xgaa tu u, dùú sa méé tu nxàe sa ke,” tam méé.

### *Qguuam khòèm káà tc'ëem dis sere-sere sa*

<sup>13</sup> C'ëem khòè ba kò èes xg'aes q'oo koe guu a Jeso ba bìrí a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, tíi kíim cgoa kg'ui nakam sitsam ka xòòm x'óóa guua zi gùú zi tíi cgoa q'aa-q'aaku,” témé.

<sup>14</sup> Igabam kò Jeso ba xõa me a máá: “Khòè tseè, dìi na qarian máà Tea, gúua ner gha q'aa-q'aa tsao o di i?” témé. <sup>15</sup> Me *Jeso ba* bìrí ne a máá: “Bòò naka tua chiikuan koe q'òèse, khòèm dis kg'òè sa gùú zi kái zi ãem kàoa hãa zi koe hãa tama ke,” témé.

<sup>16</sup> A ba a ncëes sere-sere sa bìrí ne a máá: “C'ëem khòèm qguuà kò hãa ba xg'ao hàna, gam dim xhàrààm kòo kái tc'òoan kúrú ba. <sup>17</sup> Me tcáóa ba koe tèèse a máá: ‘Dùú ra gha kúrú? C'ëe qgái gar úú tama ka, tiri tc'òoa ner gha tòóa mááse e,’ témé. <sup>18</sup> Kam ko máá: ‘Ncëea ra gha hëé ga a: Tòóa máásean di xu nquu xu tiri xur gha kòbe a ra a kaia xu tshào, a tiri mabere cãan hëé naka tiri zi gùú zi c'ëe zi hëéthëé gaa koe tòó. <sup>19</sup> Ra gha *nxãaska* bìríse a máá: ‘Qãè zi gùú zi wèé zi ãer ko qaa zir úúa hãa, kái kurian gha kg'òèkagu te zi. A ra a gha kg'òè sa thamkase sèè, a gha tc'òó a kg'áà, a ra a qãè-tcoa mááse,’ témé.

<sup>20</sup> Igabagam ko Nqari ba bìrí me a máá: ‘Tsáá khòè tsi káà tc'ëe tseè, ncëem ntcúum ka tsi gha kg'òèa tsi sèè cgaèè, ka zia gha nxãaska ãe tsi kúrúa máásea hãa zi gùú zi dìin di ii?’ témé. <sup>21</sup> Ncëea i gha ii ga a, dìim wèém ãe ko x'aia ba tòóa mááse ba Nqarim cookg'ai koe qguuà tama,” tam *Jeso ba* méé.

### *Káise tc'ëe-tc'ëese sa*

*(Mt 6:25-34)*

<sup>22</sup> Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu bìrí a máá: “Gaa domkar ko bìrí xao o, a ko máá: Táá gaxao di kg'òèan ka káise tc'ëe-tc'ëese guu, dùú xao gha tc'òó kana dùú xao gha cgáé-q'ooa xao koe hãa sa. Kg'òè sa tc'òoan ka cgáé si i, me tc'áró ba qgáian ka cgáé me e ke. <sup>23</sup> Kg'òè sa tc'òoan ka kaisase cgáé si i, me cgáé-q'oo ba qgáian ka kaisase cgáé me e. <sup>24</sup> Hõaran bóò, xhàrà tama i hãa, a tcuù tama, a tc'òoan i gha tòóa mááse nquuan úú tama, gabàm ko Nqari ba xárò o. Tu gatu tsaràn ka kaisase cgáé tu u. <sup>25</sup> A gatu ka c'ëem

dii ba gha kg'õèa ba di cáman koe káise tc'ëe-tc'ëesean ka cámi ba càù? <sup>26</sup> Ncëes gúùs cg'árés kúrú kaga tu ko tààè, ka tu koáé nxãaska dùúska c'ëe zi ka káise tc'ëe-tc'ëesea máá? <sup>27</sup> Bódò, nta zi qãáka di zi x'aa zi ii sa, zi ko ma tsòm sa; tséé tama zi hãa, a zi a gataga qgálan qgãéa mááse tama. Igabar ko birí tu u, x'aigam Solomonem ga ba kò gam di x'aian wèé koe ga ncëe zi x'aa zi ka c'ëea zi khama ma hãa tama. <sup>28</sup> A ncëè Nqarim kòo qãáka di dcãan ncëe ko ncëe cámi ka hãa, a q'uu ka c'eean q'oo koe xaoa tcãàè, nxãan ncëeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgáése gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncëe cg'aré dtcòmàn úúa tuè?

<sup>29</sup> “Ke tu táá dùú sa tu gha tc'óó kana kg'áà sa qaa guu, naka káise tc'ëe-tc'ëese guu. <sup>30</sup> Táá zi qhàò zi di nea ko wèé gúúan ncëe ga qaa, Me gatu ka Xòòm ga ba ncëe gúúan tu ko qaa sa q'ana hãa. <sup>31</sup> Igabaga méé tu kg'aika X'aigam Nqarim di x'aian qaa, naka tua gha ncëe zi gúù zi wèé zi thée máàè.

*Nqarikg'ai di qguàa ne*  
(Mt 6:19-21)

<sup>32</sup> “Ghùu-coa tuè, táá tu q'áo guu, qãè-tcaokagu i ko gatu ka Xòò ba, Me gha ntc'óó-q'ooan máà tu u ke. <sup>33</sup> Eè tu úúa hãa zi tu x'amágu, naka tua gazi di marian dxàua ne khòè ne máà. Cg'ãa-cg'anase tama qgóán tu kúrúa mááse, naka nqarikg'ai di qguúan ncëe kaà tite cgoa, cúí ts'ãà-kg'ao kaga cúù-cuuse cgaeè tite e kana tcg'ãàn kaga tc'óóè tite e. <sup>34</sup> Eè tsari qguúan hãa koe i gha gataga thée tsari tcáóan hãa khama.

*Kókòà hãa xu qãà xu*

<sup>35</sup> “Tséé sa méé tu kg'ónòsea máána hãa, naka i gatu di x'áà-x'aa-kg'ai cgoa di gúúan ko karu. <sup>36</sup> Gane ka q'òòse ba qãà hãa ne tséé-kg'ao ne khama ma, séèkuan dis kòès koe kò qòòa hãa ba. Eèm ko hàà a ko nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am, ne gha kúúga xgobekg'ama máá me ne. <sup>37</sup> Eè xu qãà xu, ncëe gaxu ka q'òòsem ko hàà a hàà sao-xg'ae xu kókòà hãa xu ka i gha kaisase cgáé ii. Tseegukar ko birí tu u: Tsééam gha máá xu sam kg'ónòsea máána hãa, a gha tafolem koe ntc'oo xu, a tsééa máá xu. <sup>38</sup> Eè gaxu ka q'òòsem kòo ntc'úú ka hàà kana ntc'úú nqáè ka igaba gha kókòà hãa xu qãà xua ts'ee-ts'eekg'aièa. <sup>39</sup> Igaba méé xao ncëe sa q'ana hãa: Ncëè nquu ba kàoa hãam khòèm kò q'ana hãa ts'ãà-kg'aom ko dùútsa x'èè ka tcãà sa, nem ga kò táá gam dim nquu ba guu me khòèa hãa. <sup>40</sup> Ke méé tu gatu igaba kg'ónòsea hãa, Khòèm dim Cóa ba gha tcom tama tu hãam cámi ka hàà cgae tu u ke,” tam méé.

*Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba*  
(Mt 24:45-51)

<sup>41</sup> Petere ba kò máá: “X'aigaè, ncëes sere-seres ncëe Tsi ko nxàè sa koáé sixae cgoa kg'ui, kana saa ko wèém khòèm cgoa kg'ui?” témé. <sup>42</sup> Me X'aigam Jeso ba xòà me a máá: “Kháé dii ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'ëegam qãà baa? Ncëe gam ka q'òòsem gha nquua ba di qarian máá ba, me qãè x'èè ka gaxu di tc'óoan máá xu ba. <sup>43</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa baa èem qãà ba, ncëe gam ka q'òòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hée ba. <sup>44</sup> Tseegukar ko birí tu u a ko máá: wèé zi gúù zi èem úúa hãa zi di qaria nem gha gam koe tòó. <sup>45</sup> Igabaga ncëè èem qãàm ko tcáóa ba q'oo koe biríse a máá: ‘Tíí q'òò ba ãoa hãa a qháése hàà tite,’ témé, a ba a tshoa-tshoa a c'ëe ne qãà ne xg'ámku cgoa, a tc'óó a kg'áà a tshoa-tshoa a nqàre, <sup>46</sup> nem gha èem qãàm ka q'òòse ba tcom tamam hãam cámi ka hàà, c'úúam hãa x'èè ka, a ba a gha hàà xgàra me, a èe tcom-tcomsa tama ne cgoa xg'ae-xg'ae me.

<sup>47</sup> “Qãàm èe gam ka q'òòsem ko qaa sa q'ana hãa, igaba kg'ónòse naka kúrú si tama ba gha kái tsaman xg'ámmè. <sup>48</sup> Igaba èem kúrú hãas domkam ko xgàràè sa c'úúa hãam qãà ba gha cg'orò tsaman xg'ámmè. Wèém èe káian máàèam koe i gha káian qaaè, èe kaisase káian máàèam koe i gha gataga kaisase káian qaaè.

*Jeso ba ko q'aa-q'aase sa óá*  
(Mt 10:34-36)

<sup>49</sup> “Nqõómkg'ai koer gha hàà c'eean óá kar hààra, a kò gataga káise ncàmaa, nxãakamaga i ga kò karukaguèa sa! <sup>50</sup> Tcguù-tcguuku sa hàna tcguù-tcguuèr gha ko sa, gaas kar qgóóea si gha nxãakg'aiga sí xg'ara. <sup>51</sup> Nqõómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tu gáé tc'èea? Bìrí tu ur ko: nxãas tama si i, igabar ko q'aa-q'aase sa óága. <sup>52</sup> Ncèe koe guus ka ne gha 5 ne khòè ne cúim x'áém di ne q'aa-q'aaè, ne gha nqoana ne cáman cgoa táá kómku, i cáman táá nqoanan cgoa kómku. <sup>53</sup> Q'aa-q'aaè ne gha, me xõò ba cóám cgoa táá kómku, me cóá ba xõòm cgoa táá kómku, si xõò sa cóás cgoa táá kómku, si cóá sa gaas ka xõòs cgoa táá kómku, si c'ui sa c'uise-coas cgoa táá kómku, si c'uise-coa sa c'uises cgoa táá kómku,” tam méé.

*X'aèm di zi x'ái zi*  
(Mt 16:2-3)

<sup>54</sup> A ba a xg'ae zi bìrí a máá: “Túú-c'òò sa tu kò bóò si ko cáms ko tcãà xòè za guu a ko qaò ne tu ko kúúga máá: ‘Tuu i ko sene,’ témé, i gataga ii. <sup>55</sup> Dtcèè xòè za guuam tc'ãá ba tu kòò bóò ne, tu ko máá: ‘Sene i gha kaisase kùrusa a,’ témé, i gataga ii. <sup>56</sup> Gatu khòè tu qãè khòèan khama ko ma kúrúse tuè! Nqõómkg'ai hēè naka nqarikg'ai hēéthēé koe gha kúrúse zi gúù zi nxàe tu q'ana hãa, igaba tu dùús domka x'aèan di zi x'ái zi nxàean c'úua hãa?

*Tsarim chibi-chibi-kg'aom cgoa qhàis koe dtcòmkuu ne*  
(Mt 5:25-26)

<sup>57</sup> “Dùús domka tu cúíaga bóòà tcg'òóa mááse tama qãè gúùan kúrúè gha a? <sup>58</sup> Eè ko chibi-chibi tsim cgoa, méé tsi wèé qaria tsi kúrú naka tsao xg'aen ntcõó naka èes chibi sa nxàe nakas qanega tsao dàòm q'oo koe hãa a xgàrakuan dis qhàis koe sí ta ga hãase chòò. Nxãa tama kò ii nem gha xgàra-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, me gha xgàra-kg'ao ba qáé-kg'aom tshàu q'oo koe tcãà tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcãàè. <sup>59</sup> Bìrí tsir ko a ko máá: Cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hãa tite, a gha nxãakg'aiga sí èe qaùà hãam mari-coa ba suruta,” tam méé.

## 13

*Chìbian koe tcóósea ne*

<sup>1</sup> Gaa x'aè ka ne kò c'èe ne khòè ne gaa koe hàna, ncèe kò Jeso ba Galilea di ne khòè ne ka bìrí ne, ncèem kò Pilato cg'òoa hãa ne, èe ne kò ko dàòà-mááku zi kúrú x'aè ka. <sup>2</sup> Me Jeso ba xòe ne a máá: “Gatu ko bóò ka nea kò ncèe ne Galilea ne, wèé ne Galilea ne c'èe ne ka tshúù ne chibi-kg'ao nea, ncèeta ne kò ma xgàrase ka? <sup>3</sup> Bìrí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèéa tu ga gataga ma kaàkaguè. <sup>4</sup> Kana tua ko ntama ma tc'èe 18 ne khòè ne ncèe kò Siloame koe qáòm nxõá nquum ka cg'áé cgaeè ne ka, a cg'òoè ne, gatu ko bóò ka nea kò wèé khòèan èe Jerusalema koe x'ãèa hãa ka chìbiga nea? <sup>5</sup> Bìrí tu ur ko, gatà i ii tama, igaba tu kò gatu di chìbian koe tcóóse tama ne tu gha wèéa tu ga gataga ma kaàkaguè,” tam méé.

*Hìis tc'ároan kúrú tama sa*

<sup>6</sup> Jeso ba kò nxãaska ncèes sere-seres ka bìrí ne a máá: “Khòè ba kò hàna a ba a faia dis hì sa úua, gam dim kg'om xhàràam q'oo koe kò xhàràèa sa. Gaa koem kò sí ko tc'ároa sa qaa, igabam ko táá cúían ga hòò. <sup>7</sup> Me nxãaska khòèm gam dim xhàrà ba ko kòre ba bìrí a máá: ‘Bòò, nqoana xu kuri xu ra úua a ko ncèe koe hàà a ko hàà ncèes hìis faia dis di tc'ároan qaa, igabagar cúían ga hòò tama. Ke xg'aoa tcg'òó si! Kg'amagas téé a ko góman tséekagu ke!’ témé. <sup>8</sup> Igabam kò khòè ba xòe a máá: ‘Tíí q'òòè, guu si gaicara cúim kuri ba nakar tshào qaò si naka c'aruan màà si. <sup>9</sup> Ncèeko hààm kurim kas kò tc'áro kúrú ne i gha qãè e, igabagas kò kúrú u tama ne tsi gha nxãaska xg'aoa tcg'òó si,’ témé.”

*Jeso ba ko Sabata dim cáam ka khòè sa qãèkagu*



<sup>10</sup> Sabata dim cárn kam kò Jeso ba hãa a ko c'ëem còrè-nquum koe xгаа-xгаа. <sup>11</sup> Igabagas ko gaa koe khòe sa hàna, <sup>18</sup> kurian ko dxãwa tc'ëan ka nqarakaguèa hãa sa, a sa a kò qhùusea, a cg'árés kaga tchoanàse tama. <sup>12</sup> Eëm ko Jeso ba bóò si kam kò Gam koe tciaa óá si a máá: “Khòe seè, tciaa si koe si kgoaraèa,” témé. <sup>13</sup> A ba tshàua ba tòó cgae si, si gaa x'aè kaga tchoanàse a sa a Nqari ba dqom.

<sup>14</sup> Jesom ko Sabata di cárn ka kg'òèkagus gúùs domkam kò còrè-nquum dim tc'ãa-cookg'ai ba xgòà, a ba a khòe ne bìrí a máá: “6 cárn ne hàna khòean ga tséé e, ke méé ne gaa cárn ka hàà naka nea hàà kg'òèkaguse, Sabata dim cárn ka tamase,” témé.

<sup>15</sup> Me kò X'aigam Jeso ba xoa me a máá: “Gatu qãè khòean khama ko ma kúrúse tuè, a gatu ka c'ëem ga ba gáé cuiskaga Sabata dim cárn ka gam dis ghòe sa kana donghim igabaga xgàris koe kgoara hãa naka chùia úú me naka síú kg'áakagu mea hãa tite? <sup>16</sup> Ka sa gáé ga ncëes khòes Abrahamam ka cóáses, ncëe kò ncëeta noo kurian <sup>18</sup> sèe a satanam ka qáèèa hãa sa, Sabata dim cárn ka táá kgoaraè èe kò qáé sia hãas gúùs koe?” tam méé.

<sup>17</sup> Eëm ko ncëes gúù sa nxàe ka i kò Gam di ntcoe-kg'aoan saucgae, igabas kò wèes xg'aes èe sa wèe zi gúù zi cgáé zi èem kúrú hãa zi qãè-tcoa máá.

*Mosetara dis hùis di cgùrian dis sere-sere sa*  
(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

<sup>18</sup> Me Jeso ba tèè ne a máá: “Nqarim di x'aia nea nta ii? Dùús cgoa Ra gha nxárá xg'ae e? <sup>19</sup> Mosetara dis hùis dim cgùrim khama i ii, ncëem kò khòe ba sèe a gam dim xháràm koe xhàrà ba. Me tsom a ba a hìi sa kúrú, i kò nqarikg'ai di tsaràn hàà gaas hùis di nxãan koe nquuan kúrú,” témé.

*Péré gãè-gãean dis sere-sere sa*  
(Mt 13:33)

<sup>20</sup> Me gaicara tèè a máá: “Dùús cgoa Ra gha Nqarim di x'aian nxárá xg'ae? <sup>21</sup> Péré gãè-gãean khama i ii, ncëes ko dxàes khòe sa sèe a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèes pérés koe tséé, si gãe e,” tam méé.

*Cg'árém nquu-kg'ám ba*  
(Mt 7:13-14, 21-23)

<sup>22</sup> Eëm kò Jeso ba Jerusalema koe qõò kam kò x'áé-dxoo xu hëé naka x'áé-coa xu koe hëéthëé tcãà, a ba a èem ko ma qõò khama ma xгаа-xгаа. <sup>23</sup> C'ëem khòe ba kò tèè Me a máá: “X'aigaè, a cg'orò ne khòe ne cúí ne ko hàà kgoaraè?” témé.

Me bìrí ne a máá: <sup>24</sup> “Wèé qaria tsi ga tséékagu naka tsia xgam-xgam nquu-kg'ám koe tcãà. Bìrí tu ur ko a ko máá: kái nea gha tcãà ne gha sa tc'ëe igaba ne gha tààè. <sup>25</sup> Eëm ko nquu-kg'ao ba tèe a ko nquu-kg'ám ba tcëekg'am x'aè ka tu gha tchàa za hãa, a tu a gha tshoa-tshoa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am, a kg'aea mááse a máá: ‘X'aigaè, nquu-kg'ám ba xgobekg'ama máá ta a,’ témé, igabam gha xoa tu u a máá: ‘C'úù tua raa ke tu tíú koe tcg'oa, gatu cg'ãè kúrú-kg'ao tuè!’ témé. <sup>26</sup> Tu gha tshoa-tshoa a máá: ‘Tsáá cgoa ta kò ko tc'õó a ko kg'áà, tsi kò ko gatá di x'áéan koe ga thëé xгаа-xгаа,’ témé. <sup>27</sup> Igabagam gha xoa a máá: ‘C'úù tua ra hãa, a guua tu hãa qgál ga c'úù, ke tu tíú koe tcg'oa, gatu wèe tu cg'ãè kúrú-kg'ao tuè,’ témé. <sup>28</sup> Abrahama ba hëé, Isaka ba hëé, naka Jakobe ba hëé, naka wèe porofitian Nqarim di x'aian koe hàna hëéthëé tu kò ko bóò nes gha kg'ae sa hëé nakas gãò xõò sa hëéthëé hãa, igabaga tu gha gatu tchàa za xaoa tcg'òòèa hãa. <sup>29</sup> Igaba ne gha khòe ne cárn ko tcg'oa xòe koe guu, ne c'ëe ne cárn ko tcheè xòe koe guu, ne c'ëe ne c'ëe xòean nqõóm di koe guu, a hàà x'aian Nqarim di koe ntcõó. <sup>30</sup> Igabaga méé tu q'ãa, c'ëe ne èe kháóka kò hãa nea gha tc'ãà di ne ii, ne gha c'ëe ne èe tc'ãà di kò ii ne kháóka di ne ii,” tam méé.

*Jeso ba ko Jerusalema ba thõò-xama máá*  
(Mt 23:37-39)



<sup>31</sup> Eẽm x'aem ka xu kò c'ẽe xu Farasai xu Jeso ba hàà cgae, a bìrí Me a máá: “Ncẽem qgái ba tcg'oara guu naka Tsia c'ẽe za qõò, Herote ba cg'õo Tsi kg'oana ke,” témé. <sup>32</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: “Qõò naka síi ẽem círí ba bìrí naka máá: ‘Dxãwa tc'ẽea ner ko xhàigu, a Ra a ko khòè ne ncẽem cáím ka hẽé naka q'uu dim cáím ka hẽéthẽé qãèkagu, a Ra a gha Tiri tséean nqoana dim cáím ka xg'ara-xg'ara,’ témé. <sup>33</sup> Gatà i ii igaba méér dàòà te koe hãa ncẽem cáím ka hẽé, q'uu dim cáím ka hẽé, naka q'uu dim cáím qãã q'oo dim cáím ka hẽéthẽé e. Porofitim ga Jerusalema ka tchàa za cg'õòè sa qãè tama khama.

<sup>34</sup> “Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè. Tsáá porofitian ko cg'õo tsi, a ẽe tsáá koe i kò tsééa óáèa hãa ne ko nxõán cgoa xao o tsi. Nta noose ra kò tc'ẽea hãa, tsari cóá ner ga cúí koe xg'ae-xg'aea hãa sa, ẽes ko ma ghòrò sa tcgàmà sa dòm q'oo koe ma gas di ghòrò-coan ma xg'ae-xg'ae khama. Igabaga tu ko tc'ẽe e tama. <sup>35</sup> Q'ãa méé tu, Nqari ba gha Gam dim nquu ba guua máá tu u sa. Bìrí tu ur ko, gaicara tu bóò Tea hãa tite a tu a gha nxãakg'aiga máá: ‘Eẽ ko X'aigam dim cg'õèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'aiaèa hãa,’ témé,” tam méé.

## 14

### *Jeso ba Farasaim x'áé koe*

<sup>1</sup> C'ẽem cáím Sabata dim kam kò Jeso ba Farasai xu dim tc'ãà-cookg'aim x'áé koe hàna, a ko tc'õó, ka ne kò khòè ne qãèse bóò Me. <sup>2</sup> Me kò kúúga x'õàa ba hẽé naka c'õáa ba hẽéthẽé kò gãèa hãam khòè ba Jesom koe hàà. <sup>3</sup> Me kò Jeso ba x'áé q'ãa-kg'ao xu hẽé naka Farasai xu hẽéthẽé tèè a máá: “Sabata dim cáím ka khòèan qãèkagua nea x'áèan ka kgoaraèa kana ia kgoaraèe tama?” témé. <sup>4</sup> Igaba xu kò táá cúí gúú ga nxàe. Me kò Jeso ba khòè ba sèè, a qãèkagu, a guu mem qõò. <sup>5</sup> Kam ko bìrí xu a máá: “Ncèè gaxao ka c'ẽem kò cóá ba úúa kana ghòè ba, me Sabata dim cáím ka tsàùm q'oo koe cg'áéa tcãà, ne ba síi tcg'òó mea hãa tite?” témé. <sup>6</sup> Igaba xu kò ncèes gúús ka táá kgoana a xõa Me.

<sup>7</sup> Eẽm ko Jeso ba bóòà q'ãa, cg'áè-kg'ao ne ko ma kaia zi ntcõó-q'oo zi koe ma ntcõó sa, kam kò ncèes sere-sere sa bìrí ne a máá: <sup>8</sup> “Eẽ tsi kò c'ẽem khòèm ka séèkuan dis kòès koe tciìa hãa ne táá kaia zi ntcõó-q'oo zi koe ntcõó guu, c'èedaokam gha c'ẽem khòèm tsáá ka kaisase tcom-tcomsa ba thèé tciìa hãa ke. <sup>9</sup> Gatà i kò ii nem gha ẽe tcii tsoa hãa ba hàà, a bìrí tsi a máá: ‘Ncẽem khòè ba tsaris ntcõó-q'oo sa máà,’ témé, tsi gha saucgae, a gha nxãaska tshoa-tshoa a cg'árés ntcõó-q'oo koe síi ntcõó. <sup>10</sup> Igaba ẽe tsi kò tciìa hãa ne, cg'árés ntcõó-q'oo koe ntcõó, nakam gha nxãasega ẽe tcii tsia hãam kò ko hàà ne bìrí tsi naka máá: ‘Tíí tcáràè, còoka hànas ntcõó-q'oo koe ntcõó,’ témé, naka tsi gha nxãasega cg'áè-kg'ao ne tsáá ka c'ẽe ne cookg'ai koe tcom-tcomsakaguè. <sup>11</sup> Wèém ẽe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè, me gha ẽe ko cg'aré-cg'arese ba kaikaguè khama,” tam méé.

<sup>12</sup> Me Jeso ba nxãaska ẽe kò tcii mea hãam khòè ba bìrí a máá: “Eẽ tsi kò dòàs koaba, kana dqòà di tc'õoan di sa ko kúú, ne méé tsi táá tsáá tcárà ne, kana tsáá qõè ga ne, kana tsari ne qhàò ne, kana tsáá ka c'ẽea ne ẽe qguùà ne igaba tcii guu. Gatà tsi kò ko hẽé ne, ne gha gane igaba thèé dòàn kúú a gha tciià úú tsi, a síi ẽe tsi kúúá máá nea hãa sa suruta kabi tsi ke. <sup>13</sup> Igaba ncèè dòà sa tsi kò kúúá hãa ne méé tsi dxàua ne khòè ne hẽé, nqõara ne hẽé, ts'ũko ne hẽé naka káà tcgái ne hẽéthẽé tciià óá, <sup>14</sup> naka tsia gha nxãasega ts'eekg'ai ii, c'ẽe gúú gaan cgoa ne gha suruta kabi tsi ne úú tama khama, a tsi a gha tchàno ne khòè ne ko x'ooan koe ghùèè x'aè ka suruta kabiè,” tam méé.

### *Dòàs dis sere-sere sa (Mt 22:1-10)*

<sup>15</sup> Eẽ kò Gam cgoa ntcõe xu ka c'ẽem ko ncèes gúú sa kóm kam kò Jeso ba bìrí a máá: “Ts'eekg'ai me e gha ii, ẽe gha ko dòàs Nqarim di x'aian dis koe tc'õó ba!” témé.

<sup>16</sup> Me Jeso ba xõa me a máá: “C'ẽem khòè ba kò hãa, kaias dòà sa kò kúú, a kái ne khòè ne tciià óá ba.

<sup>17</sup> “Eẽs dòàs di x'aè kam ko gam dim qãà ba tsééa úú, síím gha ẽe kò tciìa hãa ne bìrí a máá: ‘Wèè zi gúú zia kg'ónòèa hãa ke tu hàà,’ témé ka. <sup>18</sup> Igabaga ne ko wèèa ne ga cúíta

mée a tshoa-tshoa a c'ěe zi tsée zi ka ne ma qgóóa tòòèa sa nxàe. Tc'ãà di ba kò máá: 'Ncãar xhàrà ba x'ámá, qđò méér naka sí bóò mes gúú si i, ke cgómna kg'aika qãà te,' témé. <sup>19</sup> Me c'ěe ba máá: 'Ncãar 5 xu ghòè xu jokoan di xu x'ámá, a ncēer ii ka ko sí kúrúá bóò xu, ke cgómna kg'aika qãà te,' témé. <sup>20</sup> C'ěem igabam kò máá: 'Khòè sar kãbasega sèèa hãa, khamar sí tite,' témé.

<sup>21</sup> "Me qãà ba kãbise a hàà ncēe zi gúú zi gam ka q'òðsem koe xàà. Me kò x'áé-kg'ao ba xgóà, a gam dim qãà ba bìrí a máá: 'Qhàé naka tsia x'áé xu koe hěé, naka x'áé tcúú xu koe hěéthěé sí, naka tsia sí ě dxàua ne hěé, ě nqoara ne hěé, ě káà tcgái ne hěé, naka ts'íko ne hěéthěé, sèè naka ncēe koe óá,' témé. <sup>22</sup> Me *gaa koe guus ka qãà* ba máá: 'Tí q'òðè, ě tsi nxàea hãa sa kúrúsea, igabaga i qanega ntcōó-q'ooan hàna,' témé.

<sup>23</sup> "Me nxãaska qãàm ka q'òðse ba bìrí me a máá: 'Dào xu koe hěé naka x'áéan xg'aeku di xu dào-coa xu koe hěéthěé qđò naka tsia kúrú ne naka ne hàà, nakam gha nxãasega tirim nquu ba cg'oè. <sup>24</sup> Bìrí tu ur ko, ě kò tciìea hãa xu khòè xu ka cúím ga ba tiris dòàs di tc'òoan xáma hãa tite!' témé," tam Jeso ba méé.

### *Xgaa-xgaase-kg'ao ba kúrúá ne* (Mt 10:37-38)

<sup>25</sup> Zi kò kaia zi xg'ae zi Jesom cgoa qđò. Me kãbise a bìrí ne a máá: <sup>26</sup> "Ncēè c'ěem *khòèm* kò Tí koe hàà kg'oana, igabam kò xòò ba, kana xòò sa, kana gam dis khòè sa, kana gam di cóá ne, kana káíkhoea ba, kana qđea ba ga igaba hòre tama, kana gam di kg'òèan igaba hòre tama nem cuiskaga Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite. <sup>27</sup> Dìím wèém ě gam dim xgàu hìi ba dcéè naka xùri Te tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

<sup>28</sup> "C'ěedaokam gaxao ka c'ěe ba qáòm nquu ba tshào kg'oana, ka ba gáé kg'aika ntcōó naka tc'ěe-tc'ěesea hãa tite, nta noo marian ko qaase sa, gaas tsée sam ga xg'ara-xg'ara cgoa a? <sup>29</sup> Eēm ko tshoa-tshoa sa kúrú, a kò xg'ara-xg'ara sa ka tààè, nem gha wèém khòèm ě ko bóò me ba kg'ãè me khama, <sup>30</sup> a kg'ui a máá: 'Ncēem khòè ba tshoa-tshoa a ko tshào, igabam xg'ara-xg'aran ka tààèa hãa,' témé.

<sup>31</sup> "A ncēè c'ěem x'aigam kò 10,000 xu ncōo-kg'ao xu úúa hãa, a ko sí c'ěem x'aigam 20,000 xu ncōo-kg'ao xu úúa hãam cgoa x'ãàku, ne ba gáé kg'aika ntcōó naka tc'ěe naka bóò tama, tc'ãòà hãa qaria nem úúa hãa sa, síím ga c'ěem x'aiga ba x'ãà cgoa a? <sup>32</sup> A ncēè gatàm kò hěé tama, nem gha tchòà xàà-kg'ao xu tsééa úú, c'ěem qanega nquú ii koe, xu sí tòókuan dtcàrà. <sup>33</sup> Gatà iim dàòm kam, dìím wèém ě gatu xg'aeku koe hãa ba, a gam di zi gúú zi wèé zi ěem úúa hãa zi aagu tama ba Tirim xgaa-xgaase-kg'ao ba ii tite.

### *Tabean hěé naka x'áà ba hěéthěé e* (Mt 5:13; Mk 9:50)

<sup>34</sup> "Tabea ne qãè e, igaba i kò tabean gaan di tsau-q'ooan ka kaà cgaeè, ne i gha gaicara ntama ma kúrúe a tsau? <sup>35</sup> Góman koe ga hěé naka cg'urian ě tcheèguèa koe ga hěéthěé i káà tsée e, a ko khòèan ka tchàa za aaguè. Eẽ tceean úúa hãa ba méém kóm," tam méé.

## 15

### *Hòàra ko hãas ghùu sa* (Mt 18:12-14)

<sup>1</sup> C'ěem cáím ka i kò wèé mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hěé naka chibi-kg'aoan hěéthěé Jesom koe cúú-cuuse, hàà ne gha komsana Me ka. <sup>2</sup> Xu Farasai xu hěé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hěéthěé tshoa-tshoa a kg'uia mááse a máá: "Ncēem khòè ba ko chibi-kg'ao ne qãèse hàakagu, a ko gane cgoa tc'òó," témé.

<sup>3</sup> Me nxãaska Jeso ba ncēes sere-sere sa bìrí xu a máá: <sup>4</sup> "C'ěem-kg'ám kam gatu ka c'ěe ba 100 zi ghùu zi úúa, si gazi xg'aeku koe cúí sa hòà, ne ba cuiskaga ěe zi 99 zi qãáka guu, naka ěe hòàra hãa sa sí qaa, naka ba nxãakg'aiga sí hòò si tite? <sup>5</sup> A ěem kòò hòò si, nem gha kaisase qãè-tcao a ba a gha nxàra ba koe dcéè si. <sup>6</sup> Eēm ko x'áé koe hàà nem gha gam

ka tcàràse ga xu xg'ae-xg'ae gam di qhàòan cgoa, a bìrí ne a máá: 'Tiris ghùus ncêe ko hoàra hãa sar hòda ke tu tí cgoa qãe-tcao,' témé. <sup>7</sup> Bìrí tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúim ka i gha nqarikg'ai koe qãe-tcaoan hãa, cúim chibi-kg'aom ãe ko chibian koe tcóósem domka, 99 ne khòe ne ãe tchàno ne e *ta ko méèè ne ka*, ncêe chibian koe tcóóse qaa tama ne.

### *Aagusea ko hãam qano mari ba*

<sup>8</sup> "Kanas kò c'ëem-kg'ám ka khòès 10 qano mari xu úúa hãa sa, c'ëem ka aaguse cgaeè, ne sa gáé ga táá x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gùù sa dàò, naka nquu ba xgài q'oo, naka qãèse ãem mari ba qaa, naka nxãakg'aiga síi hòò me tite? <sup>9</sup> Eês kò hòò me nes gha gas di tcàràan hêé naka gas di qhàòan hêéthêé tciia xg'ae, a máá: 'Marim ãe kò aagusea hãa bar hòda hãa ke tu tí cgoa qãe-tcao,' témé. <sup>10</sup> Bìrí tu ur ko a ko máá: gatà iim dàòm cúim ka i gha Nqarim di xu moengele xu cookg'ai koe qãe-tcaoan hãa, cúim chibi-kg'aom ãe gha gam di chibian koe tcóósem domka," tam méé.

### *Hoàra ko hãam cóá ba*

<sup>11</sup> Me Jeso ba nxãaska máá: "Khòèm cam cóá tsara kò úúa hãa ba kò hãa. <sup>12</sup> Me cg'aré ba xòò ba bìrí a máá: 'Aboè, tsari zi gùù zi q'aa-q'aa máá tsam m, naka tiri gha ii zi máà te,' témé. Me kò gam di gùúan gam di tsara cóá tsara q'aa-q'aa máá.

<sup>13</sup> "Me cg'aré ba cg'orò xu cam xu qãa q'oo koe gam di zi gùù zi wèè zi x'ámágu, a ba a marian sée, a x'áéa ba guu, a nqùùm nqõóm koe qõò, a síi gaa koe gam di marian x'ãè a cg'ãè zi gùù zi koe xgãá. <sup>14</sup> Eëm ko gam di zi gùù zi wèè zi tséekagua xg'ara kas kò gaam nqõóm koe qhóó sa tcãà, me tshoa-tshoa a *ëem cóá ba* qóm cgoa qgóóku. <sup>15</sup> Kam ko c'ëem khòèm gaam nqõóm dim koe síi a síi tsééan dtcàrà, me nxãa ba gam dim xhàràam koe tsééa úú me, síim gha xgùuan kòre ka. <sup>16</sup> Me kò káise tc'ëea hãa, xgùuan di tc'õoan cgoam ga kg'õèkaguse sa, i kò táá cúí khòè ga c'ëe gùù tc'õó di ga máà me.

<sup>17</sup> "Me ãem ko ãe sa bóda q'ãa ka bìríse a máá: 'Nta noo tséé-kg'aoman àbom dia kái tc'õoan úúa, ra ko tíi ncêe koe xàbàn ka cg'õòè. <sup>18</sup> Xgoabar gha a àbom koe síi, a ra a gha síi bìrí me a máá: 'Aboè, nqarikg'aian hêé naka tsáá cookg'ai koe hêéthêé ra chibian kúrú hãa. <sup>19</sup> Tsarir cóá ra a tar ga ma tciie sar kg'ano tama; ke tsari xu tséé-kg'ao xu khama ma qgóó te,' tam méé. <sup>20</sup> A ba a xgoaba, a xòòm koe qõò.

"Eëm qanega nqùù ii kam kò xòò ba bóò me, a thòò-xama máá me, a qàràa síi cgae me, a síi xgábé me, a x'obè me. <sup>21</sup> Me cóáse ba bìrí me a máá: 'Aboè, nqarikg'aian hêé naka tsáá cookg'ai koe hêéthêé ra chibian kúrú hãa. Tsarim cóá ba tar gha ma tciie sar kg'ano tama,' témé. <sup>22</sup> Me xòò ba gam di xu qãa xu bìrí a máá: 'Qhãése xao t'õèm qgái ba óa, na hàà hãakagu me, naka xaoa tcãà tshàu sa tcãà tshàu me, naka xaoa nxàbokagu me. <sup>23</sup> Naka xaoa síi tsauam ghòè-coa ba sée na cg'õò, naka ta kg'oo na dòà sa kúrú. <sup>24</sup> Ncëem cóám tiri ba kò x'óóa hãa, igabam ncëeska kg'õèa hãa; hoàram kò hãa igabam hòòsea hãa ke,' tam méé. Ne tshoa-tshoa a dòà sa kúrú.

<sup>25</sup> "Gaa x'aè kam kò gam ka cóásem kaia ba xhàrà-kg'ai za hãa. Síim kabise a x'áéan qàe koe hãa kam ko khòè ne kóm ne ko nxàè a ko ntcãà. <sup>26</sup> Kam kò c'ëem qãa ba tciia a tõe, dùús ko kúrúse sa. <sup>27</sup> Me nxãa ba xòà me a máá: 'Tsáá qõè ba kabisea hãa, me saò ba qãèsem kabisea hãas gùús domka tsauam ghòè-coa ba qhàea hãa,' témé. <sup>28</sup> Me káimkhoe ba kaisase xgóá a ba a nquum q'oo koe tcãàn xgù.

"Me kò xòò ba tcg'oa a hàà dàna me. <sup>29</sup> Me xòà me a máá: 'Bóò, kái kurian ncëeta noor qãàm khama ma tsééa máá tsia hãa, a qanega tsari x'áè-kg'áman ntcoe ta ga hãa. Igaba tsi qanega piri-coas ga sa máà te, nakar gha nxãasega tíi tcàrà ne cgoa dòà sa kúrú ta ga hãa. <sup>30</sup> Igaba ãem ko ncëem cóám tsari ba kabise, ncêe kò tsari zi gùù zi cg'àràan koe kòè cgoa ba, ka tsi kò tsauam ghòè-coa ba cg'õòa máá me,' témé. <sup>31</sup> Me xòò ba bìrí me a máá: 'Tiri cóáè, tsáá tsi wèè x'aè ka tíi cgoa hãa, i tiri gùúan wèè ga tsari i. <sup>32</sup> Gaa domka méé

ta kòè naka qãè-tcao, tsáá qõem ncêe ba kò x'óóa hãa, igabam ncêeska kg'õèa hãa; hõaram kò hãa, igabam hòðsea hãa domka,' témé."

## 16

### *Tc'ëegam nquu kòre-kg'ao ba*

<sup>1</sup> Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xгааse-kg'ao xu bìrí a máá: "C'ëem khòè ba kò hãa qguùà ba, a ba a kò nquu kòre-kg'ao ba úúa hãa, ncêe gam di zi guù zi kò ko kòre ba. I ko xààn hààra hãa, gaam nquu kòre-kg'ao ba ko gam di zi guù zim ko ma tc'ëe khama ma tséekagu sa. <sup>2</sup> Me nxãaska gam ka q'õðse ba tciia tcãà me a máá: 'Dùú sa ncêer ko tsáá ka kóm sa? Tsari tséé-q'ooan dis tcgãya sa máà te, gaicara tsi cuiskaga nquu kòre-kg'ao ba kúrúa hãa tite ke,' témé.

<sup>3</sup> "Me nquu kòre-kg'ao ba bìríse a máá: 'Dùú sa ra gha kúrú, ncêe tíí q'õðm ko tsééa te xhùu cgae te ka? Tshào cgoar gha qarian tc'ãða hãar úú tama, a ra a ko gataga dtcàràn ka cgómgase sau-cgaekaguè. <sup>4</sup> Ncêeskar q'ana hãa dùú sar gha kúrú sa, nxãasega ne gha khòè ne x'áéa ne koe qãèse hààkagu te ka, ncêe koer ko tsééan koe tcg'òòè ne,' tam méé.

<sup>5</sup> "Kam ko wèé ne khòè ne èe kò gam ka q'õðse ba chìbian kúrú cgaea ne cúí cúí tcií, a tc'ãà di ba bìrí a máá: 'Tíí q'õðm koe tsi nta noo chìbian úúa?' témé. <sup>6</sup> Me xõa me a máá: '100 xu gàba xu *olife dis hùis di* nxúian di xu u,' témé. Me máá: 'Tsaris tcgãya sa sèè naka qháése ntcõó naka 50 xu góá tòó,' témé. <sup>7</sup> Me nxãaska cààm di ba bìrí a máá: 'Kháé tsáá ka, nta noo chìbian tsi úúa?' témé. Me máá: '100 xu cãa xu maberean di xu u,' témé. Me bìrí me a máá: 'Tsaris tcgãya sa sèè naka 80 xu góá tòó,' témé.

<sup>8</sup> "Me kò gam ka q'õðse ba gam òm nquu kòre-kg'aom tcom-tcomsa tama ba dõm, tc'ëegasem tsééa hãa khama. Ncêem kámám di ne khòè nea gane ka c'ëea ne cgoa *tsééan koe* x'áàn di ne cóá ne ka kaisase tc'ëega ne e khama. <sup>9</sup> Tíí ra ko bìrí tu u a ko máá: Nqõómkg'ai di x'aian cgoa tcàràn kúrú, naka tua gha nxãasega èe i kò x'aian kaà ne, chõò tamam x'áém koe qãèse hààkaguè. <sup>10</sup> Dìím wèém èe cg'aré guùan koe tcommèa hãa ba gha thèé kaian koe ga tcommè. Dìím wèém èe cg'aréan koe tcommè tama ba gha thèé èe kaian koe ga táá tcommè. <sup>11</sup> Kháé nxãaska ncêe nqõóm di zi qguù zi qgóó koe tu kò tcom-tcomsa tama, ne tua gha ntama ma tseeguan di qguùan qgóó koe tcommè? <sup>12</sup> Khama ncèe c'ëem khòèm di zi guù zi ka tu kò tcom-tcomsa tama ne, tu gha nxãaska gatu di zi dìín ka máàè?

<sup>13</sup> "Càm x'aigan gha tsééa máám qãà ba káà me e. C'ëe bam gha hòre, a c'ëe ba ncàm khama, kanam gha c'ëem koe dtcãàse, a c'ëe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hèé naka x'aian òm nqàri ba hèéthèé tsara cúí x'aè ka tsééa máána hãa tite," tam méé.

### *Jeso ba ko porofiti xu ka hèé naka Johanem ka hèéthèé kg'ui*

*(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)*

<sup>14</sup> Eè xu ko Farasai xu, ncêe marian ncàma hãa xu wèé guùan ncêe kóm, ka xu kò kg'ãèa ncoi Me. <sup>15</sup> Igabam kò Jeso ba bìrí xu a máá: "Khòè ne cookg'ai koe xao ko tchàno iise bóðse, igabagam Nqari ba tcáóa xao q'ana hãa. Eè ko khòèm ka cgáé iise bóðè sam ko Nqari ba tcgáí-q'ooa ba koe cg'ãa-cg'ana iise bóð khama.

<sup>16</sup> "X'áèan hèé naka porofiti xu hèéthèéa kò hãa i nxãakg'aiga síí Johanem di x'aèan tcãà, i kò gaa koe guus ka nxãaska Nqarim di x'aian di qãè tchòàn xгаа-xгааè, i kò wèé khòèan ghùì tcáó a tcana máá a. <sup>17</sup> Nqarikg'aian hèé naka nqõómkg'ai hèéthèéa gha kaà sa thamka si i, igaba cg'aré xòè-coan x'áèan di ga kaà sa thamka tama.

<sup>18</sup> "Wèém khòèm èe ko gam dis khòè sa aagu, a c'ëes khòè sa sèè ba ko cg'aràn kúrú, me gataga èe aaguèa hãas khòè sa ko sèèm khòè ba thèé ko cg'aràn kúrú," tam méé.

### *Lasaro ba hèé naka qguuàm khòè ba hèéthèé e*

<sup>19</sup> A ba a máá: "C'ëem khòèm qguùà hãam, kái marian ko tc'òàm qgáím ncoà ba hana hãa ba kò hàna, a kòò wèé x'aè ka dòàs q'oo koe kg'õè. <sup>20</sup> Me kò gataga c'ëem khòèm Lasaro ta ko ma tcièm dxàua hãa ba hãa, ncêe kòò gam dis xhàros-kg'ám koe káise xóé ba, a kò



cgáé-q'ooa ba koe kái chìbian úúa hãa. <sup>21</sup> A kò káise ncóóa hãa ãem khòem qguùu hãam òim tafolem koe ko guu a tcheè tc'òoan cgoam gha kg'òèkaguse sa. Gataga i kòo haghuan igabaga hàà a hàà gam di zi chìbi zi tshãa.

<sup>22</sup> “Me x'aè ba hàà me ãem dtcàrà-kg'aom dxàua kò hãa ba x'óó, xu moengele xu sée a síí Abrahamam qàe koe ntcòó me, me ãe kò qguùu hãa ba thée x'óó, a síí kg'ónòè.

<sup>23</sup> Igabam kò x'óóa ne khòè ne òim qgàim xgàrakuan òim koe kaisas thòòs koe hãase, ghù-kg'ai a Abrahama ba bóò, me nquùu ii, me Lasaro ba qàea ba koe ntcõe, <sup>24</sup> kam ko q'au a máá: ‘Abrahama, àboè, thòò-xama máá te, naka tsia Lasaro ba tsééa óá, nakam gha hàà nxãasega tshàu c'ama ba tshàan q'oo koe tcãa naka tama te qgài-qgai, kaisas thòòs koer hãa ke,’ témé.

<sup>25</sup> “Me kò Abrahama ba xòe me a máá: ‘Tiri cóáè, tc'èe-tc'èese, kg'òèa tsi q'oo koe tsi kò tsáá qàe gúuan máàèa, me kò Lasaro ba tshúu zi gúu zi máàè, igabam ko ncéeska qgài-qgai tcáoè, tsi ko tsáá thòòan xàmkguè. <sup>26</sup> Me gataga, wèè zi gúu zi ncèe zi oose, sitsam hée naka tsáá héeéthée xae xg'aeku koe kaïam qàm ba kúrúèa hãa, q'odè tite ba, nxãasega ne gha ncèe koe guu a ãe koe síí kg'oana ne hée naka ãe koe guu a q'oase hàà kg'oana ne héeéthée tààè ka,’ tam méé. <sup>27</sup> Me máá: ‘Aboè, nxãaskar ko dtcàrà tsi, tirim xòòm òim nquum koe tsi gha Lasaro ba tsééa úú sa, <sup>28</sup> nakam síí tíí qõe ga xu 5 xu gaa koe hãa xu q'ãa-q'ãa, naka xu gha nxãasega táá gataga thée ncèer hànam qgàim xgàrakuan òim koe hàà guu,’ témé.

<sup>29</sup> “Me kò Abrahama ba xòe me a máá: ‘Tsáá qõe ga xua Moshe ba hée naka porofiti xu héeéthée di zi Tcgãya zi úúa, ke méé xu komsana zi,’ témé. <sup>30</sup> Me máá: ‘Nxãan tama a, àbo tsi Abrahama tsee, igaba ncèè c'èem khòem kò x'ooan koe guu a síí cgae xu, ne xu gha gaxu di chìbian koe tcóóse,’ tam méé.

<sup>31</sup> “Me Abrahama ba bìrí me a máá: ‘Moshe ba hée naka porofiti xu héeéthée xu kò komsana tama, ne xu cuiskaga khòem ãe x'ooan koe tteam ko méés ga sa dtcòma hãa tite,’ témé.”

## 17

### *Chìbia ne*

(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

<sup>1</sup> Jeso ba kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Eè ko khòèan chìbian kúrúkgu gúuan méé i hãas gúu si i, igaba i gáé tsóágase ãe ko gaa cg'ãè-kg'ooan kúrú ba cg'ãèa máána hãa! <sup>2</sup> Gam ka i gha qàe e, gáí cgoa òis nxòás kaias kòo qg'áóa ba koe qáéa tòòè, me kaïam tshàam q'oo koe xaoa tcãàè ne, guuè naka ncèe ne cg'aré ne ka c'èe ba chìbian kúrúkgu tamase. <sup>3</sup> Ke méé tu kòrese hãa.

“Tsáá qòem kòo chìbian kúrú, ne méé tsi dqàè me, naka ãem kòo chìbi bóòse ne qgóóa máá me. <sup>4</sup> Eè kòo cáim q'oo koe 7 q'oro chìbian kúrú cgae tsi, a ba a 7 q'oro kabise a hàà cgae tsi, a hàà chìbi bóòse ne méé tsi qgóóa máá me,” tam méé.

### *Dtcòma ne*

<sup>5</sup> Xu x'aè úú-kg'ao xu X'aigam Jeso ba bìrí a máá: “Sixae di dtcòman kaikagu,” témé.

<sup>6</sup> Me X'aiga ba xòe xu a máá: “Dtcòman xao kò úúa hãa, mosetara òis hìis òim tc'ubim khama noo o, ne xao ga ncèes hìis kaias faia di sa bìrí a máá: ‘Tòbea si cgoa q'òè naka síí tshàam q'oo koe xhàràse,’ témé, nes ga komsana xao o.

### *Qãàm di tsééa ne*

<sup>7</sup> “C'èedaokam gaxao ka c'èe ba xhàràko máá me kana ghùuan ko kòrea máá mem qãa ba úúa, ne ba gha ãem qãaka guua hãa ne bìrí a máá: ‘Qhàé naka hàà ntcòón tsam tc'óó?’ témé. <sup>8</sup> Kana ba cuiskaga bìrí me naka máá: ‘Dqòa di tc'òoan tsãàgua máá te, naka tsia ãer hãa a ko tc'óó a ko kg'áa x'aè ka kg'ónòse naka qãa te, ãer kòo xg'ara ne tsi gha tsáá igaba thée tc'óó a kg'áa ke,’ témé hãa tite? <sup>9</sup> Gam òim qãa ba ba gha qãè-tcaoa máá, ãem kò bìrí me sam kúrú hãa domka? *Cuiskaga a!* <sup>10</sup> Gaxao ka igaba i gha thée gatà ii: wées gúus ãe



xao kúrú si xao gha ka máàèa hãa sa xao kò kúrúa xg'ara ne xao gha máá: 'Cg'ãa-cg'ana di xae qãa xae e, sixae ga kò kúrúa hãa tsééan cúí ga xae kúrúa hãa khama,' témé," tam Jeso ba méé.

*10 xu khòè xu lepero dis tcì sa kò tsàara hãa xu*

<sup>11</sup> Eëm dàòm koe hãa a ko Jerusalema koe qõò, kam kò Jeso ba Samaria hěé naka Galilea hěéthěé xg'aeku koe ko nqáé. <sup>12</sup> Eëm ko c'ëem x'áé-coam koe tcãà, ka xu kò 10 xu khòè xu lepero dis tcì sa kò tsàara hãa xu xg'ae cgoa Me. A xu a kò nqúù ka téé <sup>13</sup> a q'au a máá: "Jesoè, X'aigaè, thõò-xama máá xae e!" témé. <sup>14</sup> Eëm ko bòò xu kam kò bìrí xu a máá: "Qõò xao peresiti xu koe naka xu sí bóò xao o," témé.

Eë xu ko qõò ka xu kò q'ano-q'anoè. <sup>15</sup> Eëm ko gaxu ka c'ëe ba bóòse a qãèkaguèa kam kò kabise a q'aua Nqari ba dqòm. <sup>16</sup> Gómankg'ai koem kò qámse Jesom nqàrè-kg'am koe, a ba a qãè-tcoa máá Me. Ncëem khòè ba kò Samaria dim khòè me e. <sup>17</sup> Me kò Jeso ba tèem cgoa xoa a máá: "10 xu khòè xu gáé kò qãèkaguèa tama, xu c'ëe xu 9 xu ndaa? <sup>18</sup> Dùús domka ba ncëem khòè tãa za guuam cúí ba hàà ko Nqari ba dqòm?" témé. <sup>19</sup> A ba a bìrí me a máá: "Tëe naka tsia qõò, tsari dtcòmà nea kg'òèkagu tsia hãa ke," témé.

*Nqarim di x'aian di hàà-q'ooa ne  
(Mt 24:23-28, 37-41)*

<sup>20</sup> Eë xu ko Farasai xu tèè Me, n-cáma i ko Nqarim di x'aian hàà sa, kam ko xoa xu a máá: "Nqarim di x'aia nea qãèse ko bóòkose hààs guús tama si i, <sup>21</sup> kana i cuiskaga khòèan máá: 'Bòò, ncãa ga ia,' kana: 'Eë ga ia,' téméa hãa tite, Nqarim di x'aia nea gatu xg'aeku koe hãa khama," tam méé.

<sup>22</sup> A ba a Gam di xu xgae-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: "X'aè ba ko hàà, hàà xao gha Khòè dim Cóám di xu cáma xu ka c'ëe ba bóòan xgónè ba, igaba xao cuiskaga bóò mea hãa tite. <sup>23</sup> Bìrí xao o ne gha a máá: 'Eë sí hãa koe bóò!' kana 'Ncëe koe bóò!' témé, igaba táá qõò kana xùri ne guu. <sup>24</sup> Eëm ko ma túú-tebe ba x'áà, a ko c'ëem xòèm koe guu a sí c'ëem xòèm koe nqarikg'aian x'áà-x'aa khama i gha ma Khòè dim Cóám ka ii, Gam dim cáma ka. <sup>25</sup> Igaba méém kg'aia kái zi guú zi koe xgàrase, naka baa ncëes qhàòs ka bóòa xguèè.

<sup>26</sup> "Ncëe i kò Nowam di cáman ka ii khamaga i gha Khòè dim Cóám di cáman ka ii. <sup>27</sup> Khòè ne kò tc'òó, a kò kg'áà, a kò séèku, a kò séèkuan bìríku, me nxãakg'aiga Nowam ko arakam koe tcãàm cáma ba sí hàà, me kò tshàa-dxoo ba hàà, a hàà wèè ne ne kaàkagu.

<sup>28</sup> "Lotem di cáman cgoa i ko cúí ii, khòè ne kò tc'òó, a kò kg'áà, a kò x'ámá, a kò x'ámágu, a kò xhàrà, a kò tshàò. <sup>29</sup> Igabaga ãem ko Lote ba Sodoma koe guu a qõòm cáma kam kò c'ee ba hěé naka dàokom nxùì ba hěéthěé nqarikg'ai koe guu a hàà wèèa ne ga kaàkagu.

<sup>30</sup> "Ncëeta cgáéga i gha ii, Khòè dim Cóám ko hàà x'áísem cáma ka. <sup>31</sup> Gaam ãe nquuan tcobe koe hãa, i gam di guúan nquuan q'oo koe hãa ba méém táá xãa naka sí sèè e guu; gataga méém xhàrà koe hãa ba táá kabise guu. <sup>32</sup> Lotem dis khòè sa tc'ëe-tc'ëese. <sup>33</sup> Dìím wèém ãe ko gam dis kg'òè sa qgóóa qari bas gha aaguse cgae, igaba dìím wèém ãe ko *Tíí domka* gam dis kg'òès ka aaguse cgaeè ba gha qgóóa qari si. <sup>34</sup> Bìrí tu ur ko a ko máá: Eëm ntcùúm ka i gha cáma khòèan cúím tcoàm koe x'óma hãa, me gha cúí ba sèèè, me cúí ba guuè. <sup>35</sup> Cáma khòè sara gha xg'ae a ko maberean táó, si gha c'ëe sa sèèè, si c'ëe sa guuè," tam méé. <sup>36</sup> \*

<sup>37</sup> Xu kò xgae-xgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: "Nda koe, X'aigaè?" témé. Me xoa xu a máá: "Eë x'óóa hãam tc'áróm hãa qgái koe i gha kg'áéan xg'ae," témé.

\* **17:36:** C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úúa: <sup>36</sup> "Cáma khòèa nea gha xhàrà koe hãa, me gha c'ëe ba sèèè, me gha c'ëe ba guuè."

## 18

### *Dxàe-ntcõa sa hěé naka bóda-tcg'òó-kq'ao ba hěéthěé khara dis sere-sere sa*

<sup>1</sup> Jeso ba kò Gam di xu xgaaxgaase-kq'ao xu c'ěes sere-seres ka bìrí, wèé x'aè ka méé xu còrè, naka táá xhōen-tcáo di sa, <sup>2</sup> a ba a máá: “C'ěem x'áé-dxoom koem kò bóda-tcg'òó-kq'ao ba hãa, Nqari ba kò q'áo tama ba, a khòè ga tchõà úú cgoa tama. <sup>3</sup> Si kò gataga dxàe-ntcõa sa ěem x'áé-dxoom koe hãa, wèé x'aè ka kò ko hàà cgae me, a ko máá: ‘Tchànose bóda tcg'òó naka tiri cg'õo-kq'aoan x'ái tchàno ra ii sa,’ témé sa. <sup>4</sup> Me kò gaam bóda-tcg'òó-kq'ao ba x'aè ba xguì, igabam kò kháóka bìríse a máá: ‘Nqari bar q'áo tama, a ra a khòèan cgoa ga tchõà úú tama, <sup>5</sup> igabas ko ncěes dxàe-ntcõa sa xhōè-xhōè te domkar gha kg'uia máá si. Gatàr kò hěé tama nes gha wèé x'aè ka qõda máá te ka xhōè-xhōè te khama,’ témé,” tam Jeso ba méé.

<sup>6</sup> Kam kò X'aiga ba máá: “Tchàno úú tamam xgàra-kq'aom ko méé sa kóm. <sup>7</sup> Kháé ba gáé Nqari ba cuiskaga Gam di ne khòè ne ěem nxára tcg'òó hãa ne tchànoan máàna hãa tite, ncěe ko ntcùú ba hěé naka koaba ba hěéthěé Gam koe kg'ae ne? Kana ba gha hùia ne ka nqúú tcáo ii? <sup>8</sup> Bìrí tu ur ko a ko máá: qháésem gha tchànoan máà ne, témé. Gatà i ga ii igaba ba gha Khòem dim Cóá ba ěem kòo nqõómkg'ai koe hàà ne hàà ěe dtcòma hãa ne hòò?” témé.

### *Farasai ba hěé naka mari xg'ae-xg'ae-kq'ao ba hěéthěé tsara dis sere-sere sa*

<sup>9</sup> Jeso ba kò gataga thěé ncěes sere-sere sa khòè ne ncěe gane cúí ne tcomsea hãa, a c'ěe khòèan ntcoea hãa ne bìrí, <sup>10</sup> a ba a máá: “Cám khòè tsara kò còrè-nquum koe qõò a ko sí còrè, c'ěe ba kò Farasai me e, me c'ěe ba mari xg'ae-xg'ae-kq'ao me e.

<sup>11</sup> “Farasai ba kò tēe a còrèa mááse a máá: ‘Nqariè, qãè-tcaoar ko máá Tsi, c'ěe ne khòè ne khamar ii tama khama, ts'ãà-kq'ao ne, cg'ãè cau ne, cg'árà-kq'ao ne, kana ncěem mari xg'ae-xg'ae-kq'aom khamaga igaba, <sup>12</sup> a ra a ko cám q'oro bekem ka tc'õoan carase, a ko wéean ěer ko hòò koe cúís tshàu-q'ooos dian tcg'òó a máá,’ témé.

<sup>13</sup> “Igabam kò mari xg'ae-xg'ae-kq'ao ba nqúú ka téé, a ba a táá nqarikg'ai koe ga ghùì-kq'ai, a dxùua ba xg'ám a máá: ‘Nqariè, tí chìbi-kq'ao ra thõò-xama máá,’ témé.”

<sup>14</sup> Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Bìrí tu ur ko, ncěem khòè ba kò Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòèa hãase x'áéa ba koe dìbi, c'ěem oose; wèém khòè ěe ko kaikaguse ba gha cg'aré-cg'areè khama, igaba gaam ěe ko cg'aré-cg'arese ba gha kaikaguè,” tam méé.

### *Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'eeq'ai*

*(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

<sup>15</sup> C'ěe ne khòè nea kò cóán Gam koe óá, nxãasegam gha hàà tshàua ba tòó cgae e ka. Eẽ xu ko xgaaxgaase-kq'ao xu ncěe sa bóò, ka xu kò dqàè ne. <sup>16</sup> Igabam kò Jeso ba cóán Gam koe tciia óá a máá: “Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kq'am m guu! Nqarim di x'aia nea gatà ii ne di i ke. <sup>17</sup> Tseegua ner ko bìrí tu u: Dím wèém ěe Nqarim di x'aian cóám ko ma sèè e khama ma sèè e tama ba cuiskaga gaan koe tcana hãa tite,” témé.

### *Qgùuam tc'ãà-cookg'ai ba*

*(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)*

<sup>18</sup> Me kò c'ěem tc'ãà-cookg'ai ba Jeso ba tēè a máá: “Qãè Tsi xgaaxgaax-kq'ao Tseè, dùú sa ra gha kúru a chõò tamas kg'õè sa hòò?” témé. <sup>19</sup> Me Jeso ba máá: “Dùúska tsi ko ‘Qãè Tseè’ ta ma tciia Tea máá? Cúí khòè ga qãè tama igaba Nqarim cúí Me e ka. <sup>20</sup> X'áèan tsi q'ana: ‘Táá cg'áràn kúru guu, táá cg'õo guu, táá ts'ãà guu, táá tshùù-ntcõan nxàe guu. Saò ba hěé naka saò sa hěéthěé tcom,’ ta ko méé e,” témé. <sup>21</sup> Me xoa a máá: “Cg'aré-q'ooa te koe gar guu a ko ncěe x'áèan wèé ga komsana,” témé. <sup>22</sup> Eẽm ko Jeso ba ncěes gúú sa kóm kam kò bìrí me a máá: “Cúís gúús qanega tsi tcáo sa ncěe si i: X'ámágu wèés gúús ěe tsi úúa hãa sa naka tsia ěe dxàua hãa ne khòè ne marian sama, naka tsia nqarikg'ai koe x'aian úú, naka tsia hàà xùri Te,” témé. <sup>23</sup> Igaba ěem ko ncěe sa kóm kam kò kaisase tshùù-tcao, kaisase qgùuam khòè me e kò ii khama.

<sup>24</sup> Me kò Jeso ba bóò me, a máá: “Tsóágase i gáé qaria, ãe kái mari a qguùà hãa ne gha Nqarim di x'aian koe tcãa sa. <sup>25</sup> Thamka a kameles gha dqààm tcgái dim kòm koe tcg'oa sa, qguuam khòem gha Nqarim di x'aian koe tcãan ka,” témé. <sup>26</sup> Ne kò ãe ko kóm m ne tèè a máá: “Kháé ba gha nxãaska dìi ba kgoaraè?” témé.

<sup>27</sup> Me Jeso ba xòa a máá: “Gùu zi ncẽe khòe ne ko tàà zia Nqari ba tàà tama,” témé. <sup>28</sup> Me Petere ba máá: “Bóò, sixaea x'áéa xae guu a ko xùri Tsi,” témé.

<sup>29</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Khòem ãe Nqarim di x'aian domka x'áéa ba, kana gam dis khòe sa, kana qõea ba, kana gam ka xõoga ne, kana cóáa ba guua hãa ba káa me e, <sup>30</sup> ncẽe gha ncẽem x'aem ka káian máàè tamase kg'ama tcg'oa ba, naka hàakos kg'òès chõò tamasa koe hẽéthẽe e,” témé.

*Jeso ba ko nqoana di sa Gam dis x'oos ka kg'ui*  
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

<sup>31</sup> Jeso ba kò 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cúia sèèa tcg'òó a bìrí xu a máá: “Bóò! Jerusalema koe xae ko qõò, si gha wèès gúùs ãe porofiti xu ka Khòem dim Cóám ka góáèa hãa sa tseegukaguè. <sup>32</sup> Tãá zi qhàò zi tshàu q'oo koem gha tcãàè, ne gha ncoi Me, a cóè Me, a tcg'ae cgae Me, <sup>33</sup> a qoa Me, a cg'õo Me, Me gha nqoana dim cáim ka x'ooan koe tẽe,” témé.

<sup>34</sup> Igaba xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu táá cúí gúù ga kóma q'ãa, ncẽe zi kg'ui zi ko nxàè sa kò gaxu koe chòmsea hãa khama, xu kò c'úua hãa dùútsa gúùs kam ko kg'ui sa.

*Jeso ba ko káà tcgáim dtcàrà-kg'ao ba qãèkagu*  
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

<sup>35</sup> Eẽm ko Jeso ba Jeriko sao-xg'ae kam kò káà tcgáim khòe ba dàòm dxùukg'ai koe ntcõóa-ntcõe a ko dtcàrà. <sup>36</sup> Eẽm ko xg'ae sa kóm si ko nqáé kam ko tèè, dùús ko kúrúse sa. <sup>37</sup> Ne bìrí me a máá: “Jesom Nasareta di ba ko nqáé,” témé. <sup>38</sup> Me q'au a máá: “Jesoè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te,” témé. <sup>39</sup> Ne kò khòe ne ãe ko còoka hãa ne dqàè me a máá, nqoo méém, témé, igabam kò kaisase q'au a máá: “Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te,” témé.

<sup>40</sup> Me kò Jeso ba téé, a ba a x'áèan tcg'òó, káà tcgáim khòem gha Gam koe óágaè sa. Eẽm ko Gam koe cúu kam ko Jeso ba tèè me a máá: <sup>41</sup> “Dùú sar gha kúrúá máá tsi sa tsi ko tc'ẽe?” témé, me máá: “X'aigaè, bóòr gha sar ko tc'ẽe,” ta ma xòa. <sup>42</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Xgobekg'amsen tcgái, tsari dtcòmà nea qãèkagu tsia hãa ke,” témé. <sup>43</sup> Me kò kúúga bóò, a ba a xùri Me, a Nqari ba dqom. Ne kò wèè ne khòe ne ncẽes gúù sa ne ko bóò ka Nqari ba dqom.

## 19

*Jeso ba hẽe naka Sakaio ba hẽéthẽe*

<sup>1</sup> Me kò Jeso ba Jeriko koe tcãa, a ba a ko nqáé. <sup>2</sup> Gaa x'aè kagam kò c'ẽem khòem Sakaio ta kò ma tcièè ba hãa; kaim mari xg'ae-xg'ae-kg'ao me e kò ii, a ko gataga qguùà hãa. <sup>3</sup> Bóò kg'oanam kò hãa Jeso ba dìi Me e sa, igabam kò kaisase xòm me e khama táá bóò Me, khòe nea kò kái ne e khama. <sup>4</sup> Kam ko còoka qàrà síi, a ba a síi faia dis hii sa q'ábà, nxãasegam gha Jeso ba bóò ka, gaa xòè koe méém hàà nqáé khama.

<sup>5</sup> Eẽm ko Jeso ba gaam qgáim koe hàà kam ko ghù-i-kg'ai a bìrí me a máá: “Sakaioè, qháese xõa, tsarim nquum koe méér ncẽem cáim ka hãas gúù si i ke,” témé. <sup>6</sup> Me kò qháese xõa, a qãè-tcaoase Jeso ba qãèse hàakagu. <sup>7</sup> Wèè ne khòe ne ko ncẽes gúù sa bóò ka ne ko kg'ui a máá: “Kaim chibi-kg'aom dim dàra-kg'ao bam kúrúá hãa,” témé. <sup>8</sup> Igabam kò Sakaio ba tẽe a X'aiga ba bìrí a máá: “Bóò, X'aigaè; tiri zi gúù zi di c'ẽe xòèa ner ko dxàua ne khòe ne máà, a ncèè c'ẽe khòèa ner kò kàaraa hãa ner gha gaan di zi gúù zi 4 q'oro suruta kabi,” témé.

<sup>9</sup> Me kò Jeso ba bìrí me a máá: “Ncēm cáń ka i kgoarasean ncēm nquum koe hãa, ncēm khòem igabam thēé Abrahamam ka cóáse me e khama. <sup>10</sup> Khòem dim Cóá ba hààraa, hààm gha ãe aagusea hãa ne qaa a kgoara ka,” témé.

*10 xu tsée-kg'ao xu dis sere-sere sa  
(Mt 25:14-30)*

<sup>11</sup> Khòe ne hãa a ko ncēe zi gúù zi komsana kam kò Jeso ba sere-seres ncēe sa bìrí ne. Jerusalema qàe koem kò hãa khama ne kò khòe ne tc'ēea máá, Nqarim di x'aia nea gha kúúga x'áise, ta tc'ēea. <sup>12</sup> Gaa domkam kò máá: “C'ēm khòem x'aigan x'áe di ba kò nquùm nqòóm koe qòò, síím gha x'aiga ba kúrúe, a x'aiga iise kabise ka. <sup>13</sup> Qòòm ko cookg'ai koem kò 10 qãa xu gam di xu tcii, a wèém khòe ba qano dim marim gautan di ba máá, a bìrí xu a máá: ‘Tseekagu ncēe maria ne naka i kái nakar nxãakg'aiga síi kabise na hàà,’ témé.

<sup>14</sup> “Igabaga ne kò gam nqòóm di ne khòe ne hòre mea hãa, khama ne kò khòean tséea tcg'òó i còò me a síi máá: ‘Ncēm khòem gha sita dim x'aiga ba ii sa ta tc'ēe tama,’ témé. <sup>15</sup> Me kò gaam khòe ba síi x'aiga ba kúrúe a ba a x'áean koe kabise. Kam kò x'áean tséea tcg'òó, qãa xu ãem kò marian máàna hãa xum gha tcii máàe di i, nxãasegam gha q'ãa, marian cgoa xu ma tséea i ma càusea hãa sa ka.

<sup>16</sup> “Me kò kg'aika di ba tc'ãa a hàà, a hàà máá: ‘X'aigaè, tsarim mari ba 10 xu mari xu cgoa càusea hãa,’ témé. <sup>17</sup> Me bìrí me a máá: ‘Qãese tsi kúrúe, qãe tsi qãa tsee, cg'áré gúùan koe tsi tcom-tcomsa tsi qãa tsi i domkar gha 10 xu x'áe-dxoo xu máà tsi tsi tc'ãa-cookg'ai,’ témé.

<sup>18</sup> “Me kò cam di ba hàà a ba a máá: ‘X'aigaè, cúím marim ãe tsi kò máà tea ba 5 mari xu cgoa càusea hãa,’ témé. <sup>19</sup> Me bìrí me a máá: ‘Tsáá tsia gha 5 xu x'áe-dxoo xu tc'ãa-cookg'ai,’ témé.

<sup>20</sup> “Me kò c'ēm qãa ba hàà a máá: ‘X'aigaè, bóò, ncãa ga me e tsarim marim qano di ba; lapim koer kò tcám a chòma tòó mea, <sup>21</sup> xgòà tsi khòe tsi i khama, ra kò ko bèe tsi domka. Eẽ tsi tòó tama sa tsi ko sée, a tsi a ko xhàrà tama tsia koe ga tcuù,’ témé. <sup>22</sup> Me kò bìrí me a máá: ‘Tsari kg'uian cgoar gha xgàra tsi, tsáá cg'ãe cau tsi qãa tsi. Q'ana tsi kò hãa xgòar khòe ra a, a ko ãer tòó tama sa sée, a ra a ko ãer xhàrà tama koe ga tcuù sa, <sup>23</sup> ka tsi kò kháe nxãaska dùús domka tiri marian síi marian ko tòòe qgái koe tcãa tama? Nakar gha ãer ko kabise ka hàà càusea i hãa koe sée e?’ témé. <sup>24</sup> Me kò nxãaska ãe cúuse tãe ne bìrí a máá: ‘Mari ba sée cgae me, naka ãe 10 xu mari xu úúa hãa ba máà me,’ témé. <sup>25</sup> Ka ne ko bìrí me a máá: ‘X'aigaè, 10 xu mari xum nxãakamaga úúa!’ témé.

<sup>26</sup> “Me kò xoa ne a máá: ‘Bìrí tu ur ko, wèém khòem ãe úúa hãa ba gha káían máàe, igaba gaam ãe cúí gúù ga úú tamam ka i gha ãem úúa hãa gúù-coan ga sée. <sup>27</sup> Igaba ncēeska tiri ne cg'òo-kg'ao ne ãe kò tc'ēe tama gane dim x'aiga bar gha ii sa ne ncēe koe óága, naka cookg'aia te koe cg'òo ne,’ tam méé.”

*Jeso ba ko Jerusalema koe tcãa  
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)*

<sup>28</sup> Jesom ko ncēe zi gúù zi kg'uia xg'ara kam ko tc'ãa-cookg'ai xu, a Jerusalema koe qòò. <sup>29</sup> Eẽm ko Betefage hēe naka Betania hēéthēe koe cúù, Olife ta ko ma tciiem xàbim koe, kam kò Jeso ba cam tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara tséea tcg'òó a máá: <sup>30</sup> “Qòò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áem koe. Eẽ tsao ko gaa koe tcãa ne tsao gha donghi-coa ba bóò, me gaa koe qáése tãe, ncēe cúí khòe ga qanega qábì tama ba. Kgoara naka Tíi koe óá me. <sup>31</sup> A ncēe c'ēe khòe kò tãe tsao o, dùúska tsao ko kgoara me sa ne méé tsao bìrí i naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa me,’ témé,” tam méé.

<sup>32</sup> Eẽ kò tsééa hãa tsara kò qòò a síi ãem kò ma bìrí tsara hãa khamaga ma sao-xg'ae me. <sup>33</sup> Eẽ tsara hãa a ko donghi-coa ba kgoara ka ne kò gam ka q'òòse ga ne tãe tsara a, a máá: “Dùús domka tsao ko ãem donghi-coa ba kgoara máá?” témé. <sup>34</sup> Tsara xoa a máá:



“X'aiga ba ko qaa me,” témé. <sup>35</sup> A tsara a Jesom koe óá me, a gatsara di qgáian donghi-coam koe tcee, Me Jeso ba qábì. <sup>36</sup> Eēm ko qábì a ko qòò ka ne kò khòè ne qgáia ne dàòm q'oo koe khàrà.

<sup>37</sup> Eēm ko dàòm ko nqãaka xõam qgàim koe cúù, Olife dim xàbim koe kas ko wèés xg'aes xgaa-xgaase-kg'ao ne di sa qãè-tcaoase tshoa-tshoa a kiam dòm cgoa Nqari ba dqom, are-aresa zi x'ái zi wèè zi ãe ne bóò hãa zi domka. <sup>38</sup> A ne a máá:

“Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, X'aigam ãe ko X'aigam Nqarim di cg'òèan cgoa hàà ba.

Tòókuan méé i nqarikg'ai koe hãa naka i x'ààn kaisase tc'amaka hãa,” témé.

<sup>39</sup> Xu kò c'èe xu Farasai xu xg'aes koe kò hãa xu Jeso ba bìrì a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Tsari ne xgaa-xgaase-kg'ao ne dqàè,” témé. <sup>40</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: “Bìrì xao or ko: ncèè nqoo ne kòò, ne zi gha nxõá zi tshoa-tshoa a q'au,” témé.

<sup>41</sup> Eēm ko Jerusalema dim x'áé-dxoom koe cúù a ko bóò me, kam kò kg'ae-kg'ai me <sup>42</sup> a máá: “Tsóágaser gáé ko tc'èe, tòókuan ko óá zi gúù zi tsi gha ncèe cárm ka q'ana hãa sa! Igaba zi ncèeska tcgái-q'ooa tsi koe chómsea hãa. <sup>43</sup> Cárm ba gha hàà cgae tsi, tsari ne cg'õo-kg'ao ne gha xhàro ba kúrúa nxama-nxama tsi ba, a xg'aekua ne koe tcãà tsi, wèè xòèa tsi koe guu a. <sup>44</sup> Gómankg'ai koe ne gha xàbùà qáú tsi, tsáá hëé naka cóáa tsi hëéthëé e. A ne a tsáá koe cúís nxõás ga sa c'èes tc'amkg'ai koe guua hãa tite, táá tsi kò Nqarim ko hàà cgae tsim x'aè ba bóòà tcg'òò khama,” tam méé.

## Jeso ba Jerusalema koe (19:45–21:38)

### *Jeso ba tempelem koe*

*(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)*

<sup>45</sup> Kam ko tempelem q'oo koe tcãà, a ba a ãe ko x'amágu ne tshoa-tshoa a tchàa za xhàia tcg'òò. <sup>46</sup> A ba a bìrì ne a máá: “Góásea i hãa a ko máá: ‘Tirim nquu ba gha còrèan dim nquu ba ii,’ téméè, igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne di x'ãè-q'ooan kúrú mea,” tam méé.

<sup>47</sup> Wèé cárm kam kòò Jeso ba tempelem koe xgaa-xgaa. Xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé, naka tc'ãà-cookg'ai-kg'ao xu khòè ne di xu hëéthëé cg'õo Me kg'oana. <sup>48</sup> Igaba xu kò cúím dàòm cg'õo cgoa Me xu gham ga ba hòò tama, wèè ne khòè nea kò Gam di kg'uian qarika komsana khama.

## 20

### *Jesom di qarian ka i ko tèè*

*(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)*

<sup>1</sup> C'èe cárm kam kò Jeso ba tempelem koe hàna a ko xgaa-xgaa, a ko qãè tchõàn chòà máá ne, ka xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé naka *khòè ne di xu kaia xu hëéthëé hàà cgae Me.* <sup>2</sup> A xu a bìrì Me a máá: “Bìrì xae e, dùútsa qari cgoa Tsi ko ncèe zi gúù zi kúrú sa, kana dìi na ncèe qarian màà Tsia hãa ncèe zi gúù zi kúrú di i sa?” témé.

<sup>3</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: “Tíí igabar gha tèè xao o. Ke bìrì Te, <sup>4</sup> Johanem dis tcguù-tcguuku sa kò nqarikg'ai koe guua kana khòèan koea?” témé.

<sup>5</sup> Ka xu ko tshoa-tshoa a chòà mááku a máá: “‘Nqarikg'ai koe e,’ ta xae kòò méé nem gha máá: ‘Dùútsa xao kháé nxãaska dtcòm me tama?’ témé. <sup>6</sup> Igaba xae kò ko máá: ‘Khòèan koe e,’ témé ne ne gha wèè ne khòè ne nxõán cgoa xg'ána cg'õo xae e, Johane ba kò porofiti me e sa ne kò tcoma hãa khama,” ta xu méé. <sup>7</sup> Ka xu ko xõa a máá: “C'ùua xae hãa nda koe i guua sa,” témé.

<sup>8</sup> Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Tíí igabar nxãaska bìrì xao o tite, dùútsa qarìs cgoar ko ncèe zi gúù zi kúrú sa,” témé.



*Xhàrà-kg'ao xu dis sere-sere sa  
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)*

<sup>9</sup> Me kò tshoa-tshoa a ncēes sere-sere sa khòe ne bìrí a máá: “C'ēm khòe ba kò kg'om xhàrà ba xhàrà, a ba a c'ēe xu xhàrà-kg'ao xu cgóbè me, a c'ēm nqōóm koe qōò.

<sup>10</sup> “Eēm ko x'aè ba hàà kam kò xhàrà-kg'ao xu koe qāà ba tsééa úú, nxāasega xu gha kg'om xhàrà di tc'ōoan c'ēe máà me ka. Igaba xu kò xhàrà-kg'ao xu xg'ám me, a káà gúuse tsééa kabi me.

<sup>11</sup> “Me gaia c'ēm qāà ba tsééa úú cgae xu, xu síí xg'ám me, a sau-saugase qgóó me, a xu a káà gúuse tsééa kabi me.

<sup>12</sup> “Kam ko nqoana dim qāà ba tsééa úú. Xu nxāa ba thòò-thòo, a xu a tchàa za xaoa tcg'óó me.

<sup>13</sup> “Kam kò kg'om xhàrà di q'òòse ba máá: ‘Dùú sa ra gha kúrú? Tirim cóám ncàma ra hãa bar gha tsééa úú, c'ēedaoka xu gha tcom me khama,’ témé. <sup>14</sup> Igaba ēe xu ko xhàrà-kg'ao xu bóò me ka xu ko bìríku a máá: ‘Ncēe ba xhàrà di q'òòsem ka cóáse me e! Ke hààn xae cg'ōo me, naka zi gha nxāasega gúù zi sixae di ii,’ témé. <sup>15</sup> Xu kò kg'om xhàrà di tchàa koe xaoa tcg'óó me, a cg'ōo me.

“Kháe ba gha nxāaska xhàrà di q'òòse ba dùú sa kúrú xu? <sup>16</sup> Hààm gha a ba a ēe xu khòe xu cg'ōo, a ba a kg'om xhàrà ba c'ēe xu xhàrà-kg'ao xu máà,” tam Jeso ba méé.

Khòe ne ko ncēes gúù sa kóm, ka ne kò máá: “Táá méés ncēes gúù sa kúrúse guu!” témé.

<sup>17</sup> Igabam kò Jeso ba bóò ne a máá: “Kháe nxāaska ncēe *Nqarim dis Tcgāyas* koe góásea hãa sa ko dùú sa nxàe, ncēe ko máá:

‘Nxōás ncēe tshàò-kg'ao xu ka bóò xguìèa hãa sa ncēeska kabise a cgaés nxōá sa kúrú hãa,’

témé sa? <sup>18</sup> Wèém khòem ēe gha gaas nxōás koe cg'áé ba gha khoana tòò-tomse, igaba ēes kò c'ēe khòèan koe cg'áé nes gha tòò-tom m,” tam Jeso ba méé.

*Marian surutan dis tēe sa  
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)*

<sup>19</sup> Xu kò x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēe naka kaia xu peresiti xu hēéthēe xu gaa x'aè kaga Jeso ba qáé kg'oana, ēes sere-seres kam kò gaxua nxàe xu sa xu kò q'ana hãa khama, igabaga xu kò ko khòe ne bèe. <sup>20</sup> A kò dàòan qaa, qgóó cgoa Me xu gha a, a xu a kò khòe xu dtcòm-kg'aolan khama ko ma qgóóse xu Gam koe tsééa úú, síí xu gha Jeso ba ēem kg'uia hãa kg'uian cgoa qgóó ka, nxāasega xu gha x'áé-dxoom dim kaia koe séè a úú Me ka. <sup>21</sup> Xu Jeso ba tēe a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hãa, tseeguse Tsi ko xgaa-xgaa a ko tseegu sa kg'ui sa, a Tsi a khòèan tākase qgóó tama, igabaga Tsi ko tseeguse Nqarim dim dàò ba xgaa-xgaa. <sup>22</sup> Bìrí xae e, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méé xae suruta saa, kana méé xae táá suruta me?” ta xu ma tēe Me.

<sup>23</sup> Me Jeso ba gaxu dis kàa sa bóò q'ana hãase bìrí xu a máá: <sup>24</sup> “X'aigam ko suruta cgoaèm qano mari ba x'ái Te. Dìín dis tcúú sa ncēe sa, naka gatàa dìín di cg'òèa ncēe e?” témé. Xu máá: “Kaesaram di si i,” témé.

<sup>25</sup> Me bìrí xu a máá: “Nxāaska xao ēe Kaesaram di ii sa Kaesara ba máà, naka ēe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé. <sup>26</sup> Xu kò khòe ne cookg'ai koe xu gha ma ēem ko méé gúàn ka qgóó ba ka tààè, igaba xu kò Gam di xòan ka arekaguè a nqoo.

*X'ooan koe tēe sa  
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)*

<sup>27</sup> C'ēe ne Saduke ne, khòèan x'ooan koe tēe temas koe dtcòma hãa, nea ko Jesom koe hàà, a hàà tēe Me a máá: <sup>28</sup> “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba ko x'áèan ncēe góá máá ta a ko máá: ēem ko khòe ba káà cóáse dxàese sa guu a x'óó, ne méém ēem khòem ka qōese ba gaas dxàe-ntcōa sa séè naka káimkhoem ēe x'óóa hãa ba cóán ábà máá. <sup>29</sup> Nxāaska xu kò 7 xu khòe qōeku xu hãa. Kaia ba kò séèa hãa a ba a cóá úú tamase x'óó. <sup>30</sup> Me cam di ba gaas khòe sa séè, a x'óó thēe, <sup>31</sup> me nqoana di ba séè si, xu kò wèéa xu ga cúí ta ga ma

táá cóán ábà, a xu a x'óó. <sup>32</sup> Si ko thée khòès ga sa x'óó. <sup>33</sup> Ka sa gha nxãaska x'ooan koe ne ko tēe ne ndakam di sa ii? Wèéa xu 7 xu kò sée sia hãa ka.

<sup>34</sup> Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Khòè xu ncēm x'aèm di xua ko sée, a séèkuan máàèa. <sup>35</sup> Igaba khòè ne ncēe hààkom x'aèm koe gha kg'òè ne hēé, naka x'ooan koe gha tēe ne hēéthēéa séèku tite, a séèkuan koe tcãa tite. <sup>36</sup> Gaicara ne x'óó tite khama, moengelean cgoa ne cúíta noo, a ne a Nqarim di ne cóá ne e khama, a x'ooan koe tēea ne cóá ne e khama. <sup>37</sup> Igaba x'óóan koe i ko khòèan ghùìe sam kò Moshem ga ba x'áíá hãa, ãem kò c'eean dis xg'aekus koe X'AIGAM Nqarim Abrahamam di ba hēé, naka Isakam di ba hēé, naka Jakobem di ba hēéthēé tcii me koe. <sup>38</sup> Eẽ x'óóa hãa ne dim Nqarim tama Me e, igabam ãe kg'òèa hãa ne di Me e, wèéa ne ga ko Gam koe kg'òè khama,” tam méé.

<sup>39</sup> Xu kò c'ēe xu x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu xɔa a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, qãèse Tsi xɔara hãa,” témé. <sup>40</sup> Khòè nea kò bèe, c'ēe tēè ga ne gha tēè Me sa khama.

*Krestem dún dim Tsgõo-coam ii dis tēè sa*  
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

<sup>41</sup> Me Jeso ba tēè ne a máá: “Dùúska ne ko khòè ne máá, Kreste ba Dafitem dim Tsgõose-coa Me e, témé? <sup>42</sup> Dafite ba ko Pesalema zi dis Tcgãyas koe bìrí me a máá:

'X'aiga ba ko Tirim X'aiga ba bìrí a máá:

'Kg'áo xòèa Te za ntcõó,

<sup>43</sup> nakar nxãakg'aiga síí Tsari cg'õo-kg'aoan kúrú  
naka i nqàrè-kg'ama Tsi koe ntcõó,

témé. <sup>44</sup> Dafite ba ko X'aiga ta ma tcii Me, ka ba kháé nxãaska ntama ma Gam dim tsgõose-coa ba ii?” tam ma tēè ne.

*Jeso ba ko khòè ne x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu koe dqàè*  
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

<sup>45</sup> Wèé ne khòè ne ko komsana Me koem ko Jeso ba Gam di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu bìrí a máá: <sup>46</sup> “X'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu koe méé xao q'òésea hãa, ncēe ko qáo qgáí-dxooan hãa a caatean ncàmaa hãa xu, a x'ámágu di zi qgáí zi koe tsgámkuan hēé naka kaia zi ntcõó-q'oo zi còrè-nquu xu koe hàna zi ncàma hãa xu, naka cgáé zi ntcõó-q'oo zi hēéthēé e kòèan di qgáian koe. <sup>47</sup> Ncēe ko dxàe-ntcõa zi di nquuan kaàkagu xu, a ko qáòse còrèan ka x'áíse tu u xu. Gaxu di xgàràè-q'ooa ne gha kaisase cg'ãè ii,” tam méé.

## 21

*Dxàe-ntcõas ko tcg'òó aba ne*  
(Mk 12:41-44)

<sup>1</sup> Jeso ba kò ghùì-kg'ai a tempelem koe qguùa ne khòè ne bóò ne ko aban dis gàbas koe aban tòó. <sup>2</sup> Kam kò kaisase dxàua hãas dxàe-ntcõa sa bóò si hàà càmm qano mari tsara tòó. <sup>3</sup> Kam ko máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u: Ncēes dxàe-ntcõas dxàua hãa sa wèé ne khòè ne nqáéa hãase marian tcana. <sup>4</sup> Wèé ne khòè nea kò gane di qguùan koe guu a gane di aban tcg'òó, igabas kò gaa sa gas di dxàuan koe guu a wèéan ães úúa hãa ga tcg'òó khama,” tam méé.

*Jeso ba ko tempele ba gha kòbeès gúùs ka kg'ui*  
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

<sup>5</sup> Eẽ xu c'ēe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu hãa a ko tempelem ka kg'ui, a ko me ma t'òè nxõán ka hēé naka khòè ne koe guua hãa zi aba zi, Nqari ba ne tcg'òóa máána hãa zi ka hēéthēé ma t'òè-t'òèèa hãa sa nxàe, kam ko Jeso ba máá: <sup>6</sup> “Gúù zi ncēe tu ko ncēe koe bóò zi ka: x'aè ba gha hàà, cúís nxõás ga sa c'ēes tc'amkg'ai koe guuèa hãa tite ba, wèéa zi ga gha xòóa qàrìè,” témé.

*Are-aresa zi gúù zi*  
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

<sup>7</sup> Xu *xгаа-xгаа-kg'ao* xu tēè Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, n-cáma zia gha ncēe zi gúu zi kúrúse? Si gha thēe x'áís gúu zi ncēe zi ko hàà kúrúse di sa nta ii?” témé.

<sup>8</sup> Me xọa a máá: “Q'ōése méé tu hāa, naka tua táá hoàkaguè guu, kái ne gha Tíí cg'ōè cgoa hàà ke, a gha khòè ne bìrì a máá: ‘Tíí ra Krester ga ra a,’ témé, a ne a gha máá: ‘X'aèa nea cùu u,’ témé, igaba méé tu táá komsana ne guu. <sup>9</sup> Igaba èe tu kò ko ncōoan hēe naka kómku taman hēéthēe ko kóm ne méé tu táá q'ae guu. Ncēe zi gúu zi méé zi kg'aika kúrúses gúu si i ke, igaba i chōò-q'ooan kúúga hàà tite,” tam méé.

<sup>10</sup> Me gaicara bìrì xu a máá: “*Nqōóm di zi qhàò* zi gha c'ēe zi qhàò zi cgoa x'āàku, i gha x'aian x'aian cgoa x'āàku. <sup>11</sup> Kaisasem gha nqōò ba cgùru, i gha kaisa xàbàn hēe naka tcìlan hēéthēe kái xu nqōò xu koe hāa, q'ád-q'áòsa zi gúu zi hēe naka kaia zi x'ái zi arearesa zi hēéthēe gha nqarikg'ai koe guu a kúrúse.

<sup>12</sup> “Igaba ncēe zi gúu zi wèè zi cookg'ai koe, ne gha tshàua ne cgoa qgóó tu u, a gha xgàra tu u, a gha còrè-nquuan koe úú tu u qhàlan koe, a ne a gha qáé-nquuan koe tcāà tu u, tu gha x'aigan hēe, naka tc'āà-cookg'ai xu koe hēéthēe úúè, i gha wèéan ncēe ga Tiri cg'ōèan domka kúrúse. <sup>13</sup> Ncēe ba gha x'aè ba ii ncēe gatu gha Nqarim di kg'uian nxàea tseegukagu di ba. <sup>14</sup> Igaba méé tu x'aèan cookg'ai koe ga tc'ēea kabi naka gha nxāasega táá káise tc'ēe-tc'ēese guu nta tu gha ma xọara máase sa. <sup>15</sup> Kg'uian hēe naka tc'ēean hēéthēer gha màà tu u khama, i gha wèè cg'ōo-kg'aoan gatu di táá qarìan hòò a xguì kana ntcoè tu u. <sup>16</sup> Gatu di ne khòè ne, ncēe gatu di qōè ii ne hēe, naka gatu di ne qhàò ne hēe, naka gatu di ne tcàrà ne hēéthēe gha qáé tu u, a gha gatu ka c'ēea tu x'ooan koe tcāà. <sup>17</sup> Tu gha Tiri cg'ōèan domka wèè khòèan ka hòrèè. <sup>18</sup> Igabam cúim c'ōòm tcúúa tu òm ga ba kaà tite. <sup>19</sup> Gatu di qarika tééan ka tu gha kg'ōèan hòò.

*Jerusalem ba gha kaàkaguè*  
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

<sup>20</sup> “Eè tu kòò Jerusalem ba bóò, me ncōo-kg'aoan ka nxama-nxamaèa, ne méé tu q'āa, gam di x'aèan kaàkaguèm koa cùu u sa. <sup>21</sup> Ke méé ne èe Jutea koe hàna ne xàbìan koe qgóéa síí, naka ne èe Jerusalem koe hàna ne tcg'oa naka nea táá hēe naka ne èe x'áé-coa xu koe hàna ne Jerusalem koe tcāà guu. <sup>22</sup> Ncēe ba gha xgàrakus òm x'aè me e, wèès gúus èe *Nqarim di zi Tcgāya* zi koe góásea hāas gha tseegukaguè ba. <sup>23</sup> Hàò, cg'āè i gha ii, èe zi cáim zi ka èe ncāà zi koe cóán úúa zi khòè zi ka hēe naka èe gha ko comkagu zi ka hēéthēe e. Kaias thòò-tcao sa hēe naka *Nqarim di* xgòàn hēéthēe gha ncēe ne khòè ne koe nqōómkg'ai koe hāa. <sup>24</sup> Ntcàum cgoa ne gha cg'ōòè, a ne a gha qáé-nquuan di ne khòè ne iise séèè, a wèè zi qhàò zi koe úúè, Jerusalem ba gha táá zi qhàò zi ka nàà c'āa-c'anaè, i gha nxāakg'aiga síí x'aèan táá zi qhàò zi di xg'ara.

*Khòem òm Cóám di hàà-q'ooa ne*  
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

<sup>25</sup> “X'ái zi táá zia gha cáms koe hēe naka nxoem koe hēe, naka tçonàn koe hēéthēe kúrúse. Zi gha kaim tshàam di ts'oo-q'ooan hēe naka qhonèan hēéthēe ka nqōómkg'ai di zi qhàò zi qóm ba hēe naka arean hēéthēe ka tcāà cgaèè. <sup>26</sup> Khòè nea gha q'aeen hēe naka tc'ēea ne ko máá zi gúu zi ka hēéthēe x'óóa qae, nqōómkg'ai koe ko hàà kúrúse zi gúu zi domka, nqarikg'aian di qarìan ne gha ko hàà ntcāa-ntcāè khama. <sup>27</sup> Eèm x'aèm ka ne gha Khòem òm Cóá ba bóò Me túú-c'òòs q'oo koe guu a ko qarìan hēe naka kaia x'áàn hēéthēe cgoa hàà. <sup>28</sup> Ncēe zi gúu zi ko hàà tshoa-tshoa a ko kúrúse ne, tēea-tée naka ghù-kg'ai, gatu di kgoarasea nea cùu u ke,” tam méé.

*Faia dis hìis di xгаа-xгаакуа ne*  
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

<sup>29</sup> Me kò Jeso ba ncēs sere-sere sa bìrì xu a máá: “Faia dis hìi sa hēe naka c'ēe zi hìi zi wèè zi hēéthēe bóò. <sup>30</sup> Eè i ko gazi di toaran tçom, ne tu ko bóò máase a q'āa qhóóa

ne tcana hãa sa. <sup>31</sup> Gataga ãe xao kòo ncêe zi gùu zi bóò zi ko kúrúse ne xao q'ana hãa, Nqarim di x'aia ne cúu u sa.

<sup>32</sup> “Tseegukar ko birí tu u a ko máá: Ncêes qhàò sa kaà tite, i gha nxãakg'aiga sí ncêe gúuan wèé ga kúrúse. <sup>33</sup> Nqarikg'aian hêé naka nqõók'g'aian hêéthêéa gha chõò, igaba i Tiri kg'uian chõò tite.

### *Q'õése sa ko qaase*

<sup>34</sup> “Q'õése méé tu, naka i tcáóa tu táá kãrean nqõóm di ka tààè guu, kana qgarian nqàre ka igaba, kana kg'õèan di zi tc'êe-tc'êese-kg'ám zi ka igaba, tcom tama tu hãa koem gha ãem cáam ba hàà cgae tu u ke, <sup>35</sup> a gha wèé ne khòè ne, ncêe wèém nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe ntcómmea ne hãa khama ma hàà cgae. <sup>36</sup> Wèé x'aè ka méé tu kókòà hãa, naka tua còrèa mááse, naka tua gha nxãasega qarian úúa hãa wèé gúuan ãe gha ko hàà kúrúse koe tu gha nxana mááse di i, naka tua gha nxãasega Khòèm dim Cóám cookg'ai koe hàà téé,” tam méé.

<sup>37</sup> Wèém koaba bam kòo Jeso ba tempelem koe xгаа-xгаа, a kòo wèé dqòà ka Olife dim xàbim koe sí hãa. <sup>38</sup> I kòo wèé khòèan ntcúúkg'ai cgoa tempelem koe hàà cgae Me, a hàà komsana Me.

## **Jesom di xgàrasean hêé naka Gam dis x'oo sa hêé naka Gam dis x'ooan koe tãe sa hêéthêé e (22-24)**

### **22**

#### *Jeso ba ko cg'õoèm gha dis kàa sa kúrúá mááè (Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Jn 11:45-53)*

<sup>1</sup> Paseka ta ko ma tciièm x'aèm, péré gãé-gãe úú tamas pérés dis kõès di ba kò cúu me e, <sup>2</sup> xu kò kaia xu peresiti xu hêé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hêéthêé xu kàan qaa, xu ga ma cg'õo Me di i, khòè ne xu kòo q'àò khama.

#### *Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãa sa (Mt 26:14-16; Mk 14:10-11)*

<sup>3</sup> Kam ko nxãaska satana ba Jutase Isekariote ta ko ma tciièm, 12 xu xгаа-xгаа-kg'ao xu ka c'ẽem koe tcãa. <sup>4</sup> Me Jutase ba tãe a ba a sí kaia xu peresiti xu hêé naka, tempele ba ko kòre xu x'aiga xu hêéthêé cgoa chòà xg'ae, Jeso bam ga ntama ma tshàu q'ooa xu koe tcãas ka. <sup>5</sup> Xu kò qãè-tcao a xu a marin xu gha máa me sa dtcòmku. <sup>6</sup> Me kò Jutase gaxu cgoa dtcòmku, a ba a tshoa-tshoa a qãèm x'aè ba qaa, khòè ne c'úúasem gha Jeso ba gaxu tshàu q'oo koe tcãa di ba.

#### *Jeso ba ko Pasekan kg'ónòsea máá (Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)*

<sup>7</sup> Me kò péré gãé-gãe úú tamas pérés di kõèan dim cáam ba hàà, Paseka dim ghùu-coam ko cg'õoèm x'aè ba. <sup>8</sup> Me nxãaska Jeso ba Petere ba hêé naka Johane ba hêéthêé tsara tsééa úú ncêe x'áè-kg'ámán cgoa a máá: “Qõò naka sí Paseka di tc'õoan kg'ónòa máá xae e naka xae nxãasega tc'õó,” témé. <sup>9</sup> Tsara tãè Me a máá: “Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsi i sa Tsi ko tc'êe?” témé. <sup>10</sup> Me xoa tsara a, a máá: “Bòò, ãe tsao ko x'áé-dxoom koe tcãa ne tsao gha c'ẽem khòèm tshàa gàba ba qgóóa hãam cgoa xg'ae. Xùri me tsao naka ãem ko tcãàm nquum koe sí tcãa. <sup>11</sup> Naka nquum ka q'õòse ba birí naka máá: ‘Xгаа-xгаа-kg'ao ba ko máá, cg'áè-nquum Tiri xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoar gha hàà Paseka di tc'õoan tc'õó ba nda hãa?’ témé. <sup>12</sup> Nakam gha tc'amaka hãam nquum kaia, a wèé zi gùu zi tc'êese ko zi úúa hãam, nxãakamaga kg'ónòa xg'araèa ba x'ái tsao o, tsao gha gaa koe hãas wèé sa kg'ónò,” tam méé.

<sup>13</sup> Tsara kò qõò, a sí ãem kò ma birí tsara a hãa khamaga ma sao-xg'ae i ii, tsara kò Pasekan kg'ónòa máá Me.



*X'aigam dis tc'ōos dqòà di sa**(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1Ko 11:23-25)*

<sup>14</sup> Eëm ko x'aè ba hàà kam kò Jeso ba x'aè úú-kg'ao xu cgoa qàòà. <sup>15</sup> A ba a bìrí xu a máá: “Kaisaser kò tc'ēea hãa, ncēes Pasekas di tc'ōoa ner gha gaxao cgoa tc'ōó sa, qanega Ra xgàràè tamas cookg'ai koe. <sup>16</sup> Bìrí xao or ko, cuiskaga Ra tc'ōó si tite, si gha nxãakg'aiga síí ēes tc'ōos ko nxàe sa Nqarim di x'aian koe tseegukaguè,” tam méé.

<sup>17</sup> A ba a kubi ba séè a Nqari ba qãè-tcao máá, a ba a máá: “Séè xao naka xaoa kg'áà. <sup>18</sup> Bìrí xao or ko, Nqarim di x'aian hàà tamas cookg'ai koer cuiskaga kg'om dis hiis di gōéan ncēe kg'áà hãa tite,” témé.

<sup>19</sup> Kam ko péré qàmà sa séè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khõá q'aa si, a màà xu si, a ba a máá: “Ncēea cgàaa Te ga a, gatu ko máàè e. Ncēes gúù sa tu kúrú naka tc'ēe-tc'ēese Te,” témé.

<sup>20</sup> Gaam dàòm cúím kam kò tc'ōoan qãá q'oo koe kubi sa màà xu, a máá: “Ncēes kubi sa Nqarim dis qáé-xg'aes kaba si i, c'áòà Te koe, ncēe gatu ntcãáguá máàèa hãa a.

<sup>21</sup> “Igaba méé xao q'ãa, gaam ēe ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te ba ncēe koe Tíí cgoa ntcõóa-ntcõe sa. <sup>22</sup> Eè i ma Khòèm dim Cóám ka mééèa hãa khamaga i gha ii, igaba haò, cg'ãè i gha ii ēe ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Mem ka,” tam méé. <sup>23</sup> Xu tshoa-tshoa a gaxu xg'aeku koe tèèku, díí ba gha ãeta iis gúù sa kúrú sa.

*Díí ba kaia?*

<sup>24</sup> Si kò kaias kg'ui sa gaxu xg'aeku koe tēe, díím kaia hãa di sa. <sup>25</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “X'aiga xu tãá zi qhàò zi di xu ko tc'ãà-cookg'ai ne, xu ko ēe qarian úúa hãa xu khòè xu qãè xu ta ma tciiè. <sup>26</sup> Igaba méé i gaxao ka táá gatà ii guu. Eè gaxao wèé xao ka kaia hãa ba méém cg'áré ba ii, nakam ēe ko tc'ãà-cookg'ai xao o ba qãà ba ii. <sup>27</sup> Ka ba ndaka ba gatsara xg'aeku koe kaia: ēe ntcõó a ko tc'õó baa, kana qãà baa? Tseeguan kaga, ēe ntcõó a ko tc'õo me e. Igabar Tíí gaxao xg'aeku koe qãàm khama ma hãa. <sup>28</sup> Igaba xao kò gaxao wèé zi kúrúa bóòku zi Tiri zi koe Tíí cgoa hãa. <sup>29</sup> Ncēm ma Abo ba ma qarian tc'ãà-cookg'ai di màà Tea hãa, khamagar gha ma qarian màà xao o. <sup>30</sup> Tiri x'aian koer ko Tíí ntcõó a tc'õóm qgáim koe xao gha nxãasega Tíí cgoa ntcõó a tc'õó, a kg'áà, a xao a gha x'aian dis ntcõó-q'ooos koe ntcõó, a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bóò a xgàra ka,” tam méé.

*Jeso ba ko Peterem gha xoase Me sa nxàe**(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)*

<sup>31</sup> A ba a máá: “Simoneè, Simoneè, q'ãa méé tsi, satana ba dtcàrà mááse xaoa hãa, séèam gha mááse xao o ka, q'aa-q'aa xaom gha ka, ēe i ko maberean ma dqòròè i gaan di tsoroan gaan cgoa ma q'aa-q'aaè khamaga ma. <sup>32</sup> Igabar còrèa máá tsia Simoneè, táá i gha tsari dtcòmàn kaà ka. Nxãasega tsi gha, ēe tsi kòò *Tíí koe* kabisem x'aèm ka tsáá ka c'ēe ne qari-qari ka,” tam Jeso ba méé.

<sup>33</sup> Me Petere ba xoa Me a máá: “X'aigaè, Tsáá cgoa qáé-nquus koe síían ga hēé, naka x'óóan ga hēéthēér kg'ónòsea máána hãa!” témé.

<sup>34</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Petereè, bìrí tsir ko, ncēm cáím kam ghòrò ba kg'aea hãa tite, tsi gha nxãakg'aiga síí nqoana q'oro xoase Te, c'úù Tea tsi hãa sa,” témé.

*Qgóá sa hēé, dtcòbè sa hēé, naka ntcàu ba hēéthēé e*

<sup>35</sup> Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tèè a máá: “Eèr xg'ao kàà qgóáse hēé, naka kàà dtcòbèse hēé, naka kàà nxàbose hēéthēé, tsééa úú xaoa hãa ka xaoa xg'ao dùú cúí ga tcào?” témé. Xu máá: “C'ēe gúù tama a,” témé.

<sup>36</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Igaba Ra ko ncēeska bìrí xao o a ko máá: Díím wèém ēe qgóá sa hēé naka dtcòbè sa hēéthēé úúa hãa ba méém séè sara a, nakam ēe ntcàu ba úú tama ba gam di qgáían x'ámágu, naka c'ēe ba x'ámá. <sup>37</sup> Bìrí xao or ko khama a ko máá: Ncēe Tíí ka *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe góáèa a ko máá: ‘Ts'ãà-kg'ao ne ka c'ēm khama ne



kò ma qgóó Mea, ' tème sa méés tseegukaguè. Si gha ncêes gúù sa hàà Tíí koe tseegu, i gha ncêe gúùan qháése kúrúse," tam méé.

<sup>38</sup> Xu xгаа-xgaase-kg'ao xu máá: "Bòò, cà m ntcàuan xae úúa, X'aigaè!" tème. Me xoa xu a máá: "Qãè e," tème.

*Jeso ba ko Olife dim xàbim koe còrè*

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

<sup>39</sup> Me Jeso ba ãem x'áé-dxoom koe guu a tcg'oa, a ba a Olife dim xàbim koe qđò ãem ko kg'aiga hêé khama, xu xгаа-xgaase-kg'ao xu xùri Me. <sup>40</sup> Eẽm ko gaam qgàim koe tcãà kam ko bìrì xu a máá: "Còrè xao naka xao nxãasega táá kúrúá bóòkuan koe tcãà guu," tème.

<sup>41</sup> Me gaa koe guu a tcg'oa a ba a gaxu ka cg'árese nqúù ka síí hãa, nxõás ga xaoè a síí tcheè khama noo di nqúù-q'ooa koe, a ba a síí gaa koe qhòm tsi quri a còrè, <sup>42</sup> a máá: "Aboè, tc'èe Tsi kò ko ne, ncêes kubis xg'àrakuan di sa Tíí koe séèa tcg'òó. Igaba Tsari tc'èean ka, Tíí ko tc'èes ka tamase," tam méé. <sup>43</sup> [Me moengelem nqarìkg'ai koe guua ba Gam koe x'áise, a qari-qari Me. <sup>44</sup> Me kò kaias q'áòs arekagu me kos koe hàna, khamam kò kaisase qarika còrè. I kò Gam di khùbuan c'áòan khama ma gómankg'ai koe ntcãa.]

<sup>45</sup> Eẽm Gam di còrèan koe guu a ko tãe kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe kabise, a ba a sao-xg'ae xu xu tshúù-tcaoa hãase x'òma. <sup>46</sup> Me bìrì xu a máá: "Dùús domka xao x'òma hãa? Tãe xao naka xaoa còrè, naka xaoa gha nxãasega táá kúrúá bóòkuan koe tcãà guu," tème.

*Jeso ba ko qgóòè*

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-11)

<sup>47</sup> Eẽm Jeso ba qanega hãa a ko kg'ui kas kò kúúga xg'ae sa hàà, me kò Jutase ta ko ma tciièm khóèm 12 xu ka c'èe ba tc'ãà-cookg'ai sia, a ko Jeso ba q'óá, x'obè Mem gha ka. <sup>48</sup> Igabam kò Jeso ba gam ka máá: "Jutaseè, a Khóèm ãim Cóa ba tsi gáé ko khòe ne tshàu q'oo koe tcãà x'obèkus cgoa?" tème.

<sup>49</sup> Eẽ xu ko Gam cgoa kò hãa xu dùús ko kúrúse sa bóòa q'ãa, ka xu kò máá: "X'aigaè, sixae di ntcàuan xae gha tséekagu?" tème. <sup>50</sup> Me kò gaxu ka c'èe ba kaim peresitim ãim qãàm ãim tceem kg'áò xòè di ba xg'aoa qhòm. <sup>51</sup> Me Jeso ba máá: "Eẽ tsi kúrúá hãa sa tc'ãà," tème, a khóèm ãim tcee ba qgóó, a qãèkagu me.

<sup>52</sup> Me kò nxãaska Jeso ba kaia xu peresiti xu hêé, naka tc'ãà-cookg'ai xu tempelem di xu hêé, naka khòè ne di xu kaia xu hêéthêé, ãe kò Gam koe hààraa hãa xu bìrì a máá: "Ts'ãà-kg'ao ba tsãá hààraa khama xao gáé ntcàuan hêé naka dxòman hêéthêé cgoa hààraa? <sup>53</sup> Wèé cà m kar kò tempelem q'oo koe gaxao cgoa hãa, igaba xao kò gaa koe táá síí qgóó Te. Igabam ncêe ba gaxao ãim x'aè me e, naka ntcúús di qarian di ba hêéthêé e," tam méé.

*Petere ba ko Jeso ba xoase*

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

<sup>54</sup> Jeso ba xu kò qgóó, a xu a séè a kaim peresitim ãim nquum koe úú Me. Me kò Petere kháóka téè a còò xu. <sup>55</sup> Eẽ xu xhàrom nqàè koe c'ee sa dxùu a ntcõóa-ntcõe, kam kò Petere gaxu xg'aeku koe ntcõe.

<sup>56</sup> Si kò c'èes qãà sa bóò me me c'ees x'áà koe ntcõe, si qãèse bóò me, a sa a máá: "Ncẽem khòè ba kò thêé Gam cgoa hãa," tème. <sup>57</sup> Igabam kò Petere xoase a máá: "Khòè seè, c'úù Mea raa," tème.

<sup>58</sup> X'aè-coam qãá q'oo koem kò c'ẽem khòè ba thêé bóò me a máá: "Tsáá igaba tsi thêé gaxu ka c'èe tsi i," tème. Igabam kò Petere máá: "Khòè tseè, tíí tama ra a," tème.

<sup>59</sup> Qáòm x'aè-coam qãá q'oo koem kò gaicara c'ẽem khòè ba kaisa tcoman úúa hãase kg'ui a máá: "Tseegan kagam kò thêé ncẽem khòè ba Gam cgoa hãa, Galilea ãim khòè me e khama," tème. <sup>60</sup> Me Petere xoa a máá: "Khòè tseè, c'úù ra hãa dùús ka tsi ko kg'ui sa!" tème. Me kò kúúga ãem qanega hãa a ko kg'ui ka ghòrò ba kg'ae. <sup>61</sup> Me kò X'aiga

ba kabise a Petere ba bóò. Me Petere ba X'aigam di kg'uian tc'êe-tc'êese, ncêem kò máá: “Ncêe cáń kam ghòrò ba qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha sene nqoana q'oro xqase Te,” témé e. <sup>62</sup> Me kò Petere tchàa koe tcg'oa, a sí thòòkase kg'ae.

*Jeso ba ko ncoiè, a ko xg'ármè*  
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

<sup>63</sup> Xu kò êe kò Jeso ba qgóóa xu khòè xu ncoi Me, a xu a xg'ám Me, <sup>64</sup> a xu a qáé tcgái Me, a tēè Me a máá: “Porofita naka bìrí xae e, dìina ko xg'ám Tsi sa?” témé. <sup>65</sup> A kái zi gúù zi c'êe zi cóèkuan di zi Gam ka nxàe.

*Jeso ba ko qhàis cookg'ai koe úúè*  
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

<sup>66</sup> Eè i ko q'uu ka xu kò khòè ne di xu kaia xu hēé, naka kaia xu peresiti xu hēé, naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé xg'ae, a Jeso ba sèè a cookg'aia xu koe úú. <sup>67</sup> Xu sí máá: “Kreste Tsi kò ii ne méé Tsi bìrí xae e,” témé. Me xqà a máá: “Ncèè bìrí xaor kò ko ne xao dtcòm tite. <sup>68</sup> A gataga ncèè tēè xaor kò ko ne xao xqà Te tite. <sup>69</sup> Igabagam gha ncêe koe guus ka Khòèm dim Cóa ba Nqarim dim x'òàm kg'áòm xòè za sí ntcòó, ncêe qariga ba,” tam méé. <sup>70</sup> Xu wèéa xu ga máá: “Kháé Tsi gáé nxãaska Nqarim di Tsi Cóa Tsia?” témé. Me xqà xu a máá: “Gaxaoa ko máá, Gar ga Ra a, témé,” tam méé. <sup>71</sup> Xu máá: “Dùútsa gúùs tseeguan gha x'ái sa xae ko qanega qaa? Gam kg'ám koe ga xae guu a kóm ana ka!” témé.

## 23

*Jeso ba ko Pilatom cookg'ai koe úúè*  
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

<sup>1</sup> Si nxãaska wèés xg'ae sa tēe, a sa a Jeso ba Pilatom cookg'ai koe úú. <sup>2</sup> Xu kò gaa koe tshoa-tshoa a chibi-chibi Me, a xu a máá: “Ncêem khòè ba xae sao-xg'aea, me ko sixae di ne khòè ne tãám dàòm koe tceea úú, a ko khòè ne xgàè-kg'am, táa ne gha *Roma dim x'aigam* Kaesaram di marian suruta ka, a ba a ko máá, gabá Kreste Me e, a X'aiga Me e, témé,” ta xu méé.

<sup>3</sup> Me Pilato ba tēè Me a máá: “A tsáá ga tsia Juta ne di tsi x'aiga tsi?” témé. Me xqà me a máá: “Eè tsi ko méé khamaga i ii,” témé.

<sup>4</sup> Me Pilato kaia xu peresiti xu hēé naka kaias xg'aes khòè ne dis gaa koe kò hàna hãa sa hēéthēé bìrí a máá: “Khòèm ncêem koer cúí chibi ga hòò tama,” témé. <sup>5</sup> Igaba xu kò Gam ka qarika nxàe a máá: “Wèém Juteam koem ko khòè ne xгаа-xгаа, a ko khòè ne tcg'ome tcúú, Galilea koem tshoa-tshoaa, a ba a ncêe koe hàà tcana hãa,” ta xu méé.

*Jeso ba ko Herotem koe tsééa úúè*

<sup>6</sup> Eèm ko Pilato ncêe sa kóm, kam kò tēè gaam Khòè ba Galilea dis qhàòs di Me e sa. <sup>7</sup> A ba a èem ko bóòda q'ãa, Herotem dim nqóóm di x'áèan dòm q'oo koem hãa sa, kam ko Herotem koe úú Me, ncêe kò êe x'aè ka Jerusalema koe hãa ba.

<sup>8</sup> Eèm ko Herote ba Jeso ba bóò kam kò kaisase qãè-tcao, ncísem kò bóòda ba tc'êea hãa khama, a ba a kò Gam ka kóma hãa, a kò nqòòan úúaa hãa, are-aresa zi x'ái zim gha kúru me bóò di i. <sup>9</sup> Me Herote kái zi tēè-kg'ám zi tēè Me, igabam kò Jeso ba táa xqà me. <sup>10</sup> Xu kò kaia xu peresiti xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé xu qarika chibi-chibi Me. <sup>11</sup> Herote ba hēé naka gam di xu ncòo-kg'ao xu hēéthēéa kò ntcoe Me, a ncoi Me, a t'òèm qgái ba hãakagu Me, a Pilatom koe gaia tsééa kabi Me. <sup>12</sup> Gaam cáń èem ka tsara kò Herotea tsara Pilatoa tsara kg'aiga tsara kò hòrekua hãa igaba tcáràku.

*Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè*  
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

<sup>13</sup> Pilato ba kò kaia xu peresiti xu hēé, naka tc'ãà-cookg'ai xu hēé, naka khòè ne hēéthēé tciia xg'ae, <sup>14</sup> a bìrí ne a máá: “Ncêem Khòè ba tu kò tí koe óá, tãám dàòm koe ko xg'ae

sa tceea úúm khòem khama ma, igaba bóò, cookg'aia tu koer ncãa tẽea xamè Me, a ra a ncãa ncẽem Khòem koe cúí chibi ga táá hòò, ãe tu kò chibi-chibi Mea hãa zi gùú zi koe. <sup>15</sup> Herotem igabam cúí chibi ga hòò cgae Me ta ga hãa, gaa domkam kò gatá koe tsééa kabi Me, ncẽe tu ko ma bóò khamaga ma, cúí gùú tshúú kúrúam hãa ga káa a, gaan domka ta ga cg'õo Me e. <sup>16</sup> Gaa domkar gha kg'ama tsaman cgoa xg'ám Me, a ra a gha kgoara Me, Me qõò," témé. <sup>17</sup> [Kõès domka méém ga kòò c'ẽem khòè ba kgoara máá nes gùú si i.]

<sup>18</sup> Si kò wèés xg'ae sa q'au a máá: "Cg'õo Me, naka Barabase ba kgoara máá ta a," témé. <sup>19</sup> Barabase ba kò ncõoan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hẽé, naka khòè ne cg'õoan domka hẽéthẽé qáé-nquus koe tcãàèa.

<sup>20</sup> Me kò Pilato ba Jeso ba kgoara kg'oana hãa, khamam kò gaia kg'ui cgoa ne. <sup>21</sup> Igaba ne kò kaisase q'au a máá: "Xgàu Me! Xgàu Me!" témé.

<sup>22</sup> Me nqoana dis ka gaia máá: "Kháé ba gáé dùútsa cg'ãè sa kúrúá hãa? Cúí gùú gar hòò tama x'oo sam gha xgàra máàè di i ka. Ra gha xg'ám Me, a kgoara Mem qõò," témé.

<sup>23</sup> Igaba ne kò qanega kaisase q'au Jesom gha xgàuès ka, i kò gane di q'au-q'ooan tàà.

<sup>24</sup> Me kò Pilato ba nxàè, ãe ne tc'ẽea hãa sa gha kúrúè sa: <sup>25</sup> gaam khòem ãe gane kò tc'ẽea hãa kgoaraèm gha sa bam kò kgoara, ncẽe kò ncõoan x'áé-dxoom koe kúrúsea ka hẽé, naka khòè ne cg'õoan domka hẽéthẽé qáé-nquus koe tcãàèa hãa ba, a ba a Jeso ba *ncõo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcãà, nxãasega xu gha* ãe ne kò khòè ne ma tc'ẽea hãa khama ma kúrú Me ka.

### *Jeso ba ko xgàuè*

*(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)*

<sup>26</sup> Eẽ xu ko ncõo-kg'ao xu Jeso ba úú ka xu kò Kurene dim khòem cgoa xg'ae, Simone ta ko ma tciiè ba, me qãáka guua hãa, xu kò xgàu sa dcèékagu me, me Jesom qãá koe téé a xùri Me.

<sup>27</sup> Si kò kaias xg'aes khòè ne di sa còò Me, zi kò gaas xg'aes q'oo koe c'ẽe zi khòè zi hàna, tshúú-tcaoase kò ko kg'ae cgae Me zi. <sup>28</sup> Me kò Jeso ba gazi koe kabise a máá: "Jerusalema di sao khòè saoè! Táá sao Tíia kg'ae cgae Te guu, igaba sao gasao hẽé naka cóáa sao hẽéthẽé kg'ae cgae. <sup>29</sup> X'áè ba gha hàà khama, khòè ne gha máá: 'Tsóágase zi gáé khòè zi ncẽe cóán úú tama zi ts'ee-ts'eekg'aièa hãa, naka tchòoan ncẽe cóán úú tama hẽé, naka bíian ncẽe qanega comkagu tama hẽéthẽé e,' témé ba. <sup>30</sup> Nxãaska ne gha tshoa-tshoa a xàbian ka máá: 'Cg'áé cgae ta a,' témé, a nxõán ka máá: 'Qàbia tcãà ta a,' témé. <sup>31</sup> Ncèè hìian tsãá ii koe ne kòò ncẽe zi gùú zi kúrú ne, ne gha ãe i xgòò hãa koe dùú sa kúrú?" tam méé.

<sup>32</sup> Tsara kò cãm tsara khòè tsara c'ẽe tsara chibi-kg'ao tsara a, tsara kò gatsara igaba úúè, síí tsara gha Jesom cgoa cg'õòè ka. <sup>33</sup> 'Tcúú-c'õá' ta ko ma tciièm qgáim koe xu ko hàà ka xu kò gaa koe Jeso ba xgàu, gaa tsara chibi-kg'ao tsara cgoa, c'ẽe ba kò kg'áò xòèa ba za xgàuè, me c'ẽe ba dxàè xòèa ba za xgàuè.

<sup>34</sup> [Me kò Jeso ba máá: "Aboè, qgóóa máá ne, c'úúa ne hãa dùú sa ne ko kúrú sa ke," témé.] Gam di qgáia ne xu kò cgúúan ntcòò ka q'aa-q'aaku. <sup>35</sup> Ne kò khòè ne téé a ko xaè, ãe xu kòò tc'ãà-cookg'ai xu zàro Me ka, a ko máá: "C'ẽe nem kò kgoara hãa, ke méém kgoarase, ncẽe nxárá tcg'òòèa hãam Krestem Nqarim dim Cóám kò ii ne," témé.

<sup>36</sup> Xu kò ncõo-kg'ao xu thèé ncoi Me, a kò tsau tshàan cgoa hàà a hàà kg'áàkagu Me, <sup>37</sup> a máá: "Juta ne di Tsi X'aiga Tsi kò ii ne, Tsáá ka kgoarase," témé. <sup>38</sup> Gam tc'amkg'ai koe i ko ncèeta ma góásea hãa: 'NCÈEA JUTA NE DIM X'AIGA ME E,' ta ma ma.

<sup>39</sup> Khòè tsara ãe kò Gam cgoa xgàuèa hãa tsara ka c'ẽe ba kò dcàro Me a máá: "Kreste Tsi tama Tsia gáé? Tsáá ka kgoaraseò, naka kgoara tsam m thèé!" témé. <sup>40</sup> Me c'ẽe ba xòà me a dqàè me a máá: "Nqarim igaba tsi gáé q'áò Me tama? Tsáá igaba tsi gatà iis xgàrakus koe hàna! <sup>41</sup> Gatsama ko tchànose xgàraè, gatsam kúrúá hãas tséés di surutan tsam hòò khama, igabagam Gabá cúí gùú kàma ga kúrú ta ga hãa," témé. <sup>42</sup> A ba a máá: "Jesoè, tc'ẽe-tc'ẽese te, Tsari x'aian koe Tsi kòò tcãà ne," témé.

<sup>43</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Tseegua ner ko bìrí tsi: Ncêe cá m ka tsi gha sene Tíi cgoa paradaisi koe hãa!” témé.

*Jeso ba ko x'óó*

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

<sup>44</sup> Koaba di x'aèan 12 di i kò ii, si kò wèem nqõóm koe ntcùú sa xóé, a síi dqòà di x'aèan nqoana di koe téé. <sup>45</sup> Eê i ko cá m di x'aàn kaà kam kò tempelem koe tceèeam qgáí ba tòàra q'aase cá m qàmà tsara cgoa. <sup>46</sup> Me kò Jeso ba kiam dò m cgoa q'au a máá: “Aboè! Tiri tc'èea ner ko tshàu q'ooa Tsi koe tcãà,” témé. A ba a ncêe sam ko kg'uia xg'ara ka cò di sa sònà tcg'óó.

<sup>47</sup> Eêm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba êe kúrúsea sa bóò, kam kò Nqari ba dqòm a máá: “Tseegukagam kò ncêem khòè ba tchànò khòè Me e,” témé.

<sup>48</sup> Wèé ne khòè ne êe kò gaa koe xg'aea hãa, a ko xaè ne kò êe zi gúù zi bóò zi ko kúrúse ka ne kò tshúù-tcaoa hãase dìbi. <sup>49</sup> Wèé ne êe kò q'ãa Mea ne hêé, naka Galilea koe guu a cò Mea hãa zi khòè zi hêéthêé kò nqúú ka téé a ko bóò Me.

*Jeso ba ko kg'ónòè*

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

<sup>50-51</sup> Kam kò gaa x'aè kaga c'èem khòem Josefa ta ko ma tciè ba hàna, Juta ne dim x'áé-dxoom Arimateam koe kò guua ba. Qãem khòem, tchànò me e kò ii, Nqarim di x'aian di hàà-q'ooan kò qãa hãa ba, tc'ãà-cookg'ai xu ka c'èe me e kò ii, igabam kò táá c'èe xu di tc'èean cgoa dtcòmku. <sup>52</sup> Pilatom koem kò síi, a Jesom dim tc'á ró ba dtcàrà. <sup>53</sup> Me gaam tc'á ró ba xòò, a q'úúm qgáim cgoa tcám, a ba a tshàòèa hãam nxõám dis tc'ám s koe síi tcãà Me, ncêe c'èe khòè ga kò qanega gas koe kg'ónòè tama sa. <sup>54</sup> Me kò èem cá m ba kg'ónòsean dim cá m me e, Sabata dim cá m ba kò ko tshoa-tshoase khama.

<sup>55</sup> Zi kò khòè zi êe kò Jesom cgoa Galilea koe guua hãa zi Josefam cgoa qõò, a zi a síi Jesom dis tc'ám sa bóò, a síi Jesom dim tc'á róm ma xòòèa hãa sa bóò thêé. <sup>56</sup> Ka zi ko x'áéa zi koe kabise, a zi a síi Jesom dim tc'á ró ba qãè-hm m xg'ãò tshãán kg'ónòà máá. Sabata dim cá m ka zi kò sãa, êe i ko ma x'áèèa hãa khamaga ma.

## 24

*Jeso ba ko x'ooan koe tõe*

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

<sup>1</sup> Tc'ãà dim cá m bekem dim di ntcùúkg'ai cgoa zi kò êe zi kúrúa hãa tshãán séè a tc'ám s koe qõò. <sup>2</sup> A zi a kò nxõá sa bóò si tc'ám s-kg'ám koe ghànèa tcg'óòèa. <sup>3</sup> Igaba êe zi ko tcãà ka zi kò X'aigam Jesom dim tc'á ró ba táá hòò. <sup>4</sup> Eê zi qanega ncêes gúùs ka area hãa, ka tsara kò cá m khòè tsara qáò qgáian x'áàko hàna tsara qàea zi koe téé. <sup>5</sup> Zi kò q'áòan ka gòrò a gómankg'ai koe qám-kg'ai. Tsara kò khòè tsara gazi ka máá: “Dùús domka sao ko kg'òèa hãam khòè ba x'óóa hãa ne *di qgáian* koe qaa? <sup>6</sup> Ncêe koem káà Me e, igabagam tõe hãa. Eêm kò qanega Galilea koe hãa kam kò bìrí tu u sa tc'èe-tc'èese, ncêem kò máá, <sup>7</sup> Khòem dim Cóá ba méém cg'ãè ne khòè ne tshàu q'oo koe tcãàè, naka baa xg'àuè, naka nqoana dim cá m ka x'ooan koe tõe, ta mééa hãa ka,” ta tsara méé.

<sup>8</sup> Ka zi kò Gam di kg'uian tc'èe-tc'èese, <sup>9</sup> a zi a tc'ám s koe zi guu a ko kabise ka síi wèé gúùan ncêe ga Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 11 xu hêé, naka wèé ne c'èe ne hêéthêé bìrí. <sup>10</sup> Maria Magatalena sa hêé, naka Joana sa hêé, naka Marias Jakobom ka xòò sa hêé, naka c'èe zi khòè zi hêéthêéa kò x'áè úú-kg'ao xu ncêe gúùan bìrí, <sup>11</sup> igaba xu kò ncêe zi khòè zi táá dtcòm, gazi di kg'uia ne kò gaxu koe huwan khama xam khama. <sup>12</sup> Igabam kò Petere ba tõe a tc'ám s koe qgóéa síi, qámsem ko a ko bóò kam kò q'úú qgáí cgoa kúrúèa qòn èem kò tcám cgoaèa cúí ga bóò i cúia hãa, me kò ncêe kúrúsea hãas gúùs ka area hãase x'áé koe kabise.



*Emause dis qõò sa  
(Mk 16:12-13)*

<sup>13</sup> Gaam cáim cúim kaga tsara kò cáim xгаа-xgaase-kg'ao tsara xóé ko Emause ta ko ma tcièm x'áém koe qõò, Jerusalema koe tsi kò guu a ko gaa koe síí, ne 11 kilomítara khama noo qáò-q'ooan úúa hãa ba. <sup>14</sup> Eẽ tsara xóé ko qõò ka tsara kòò wèé zi gúù zi ãe kúrúsea hãa zi ka chóà.

<sup>15</sup> Eẽ tsara xóé ko chóàa qõò, kam kò Jeso ba cúu-cuuse cgae tsara a, a hàà xu xg'ae a qõò, <sup>16</sup> igaba tsara kò qgóó tçgáiea hãa, khama tsara kò táá bóò q'ãa Me. <sup>17</sup> Me tẽe tsara a, a máá: “Dúú sa tsao xóé ko chóàa qõò?” témé. Ka tsara ko ncóó a téé, a tshúù-tcaoa hãa khama ii.

<sup>18</sup> Me kò gatsara ka c'ẽem Kelopase ba xõa Me a máá: “A Tsáá cúí Tsi Tsia gáé Jerusalema koe cg'áè-kg'ao Tsia, ncẽe zi cáim zi ka gaa koe kúrúsea hãa zi gúù zi Tsi c'úúa hãa ka?” témé. <sup>19</sup> Me tẽe tsara a, a máá: “Dúútsa gúù zi?” témé. Tsara xõa Me a máá: “Jesom Nasareta dim ka, ncẽe kò porofiti ii ba, a kò tséean koe hẽé, naka kg'uiian koe hẽéthẽé kaisa qarían úúa hãa, Nqari ba hẽé naka wèé khóèan hẽéthẽé cookg'ai koe. <sup>20</sup> Kaia xu peresiti xu hẽé, naka gatá di xu tc'ãa-cookg'ai xu hẽéthẽéa kò qgóó Me, a x'ooan koe xgàra Me, a xgàu Me. <sup>21</sup> Igaba ta kò tc'ẽea máá, Gaam hàà gha Iseraele ne kgoaram ga Me e, ta tc'ẽea hãa! Ncẽe zi gúù zi wèé zi oose, ncẽea nqoana dim cáim ga me e, zi ncẽe zi gúù zi kúrúsea hãa. <sup>22</sup> Zi kò c'ẽe zi khóè zi gatá dis xg'aes di zi arekagu ta a, kaisa ntcúúkg'ai cgoa zi kò tc'áms koe síí, <sup>23</sup> igaba zi kò tc'áróa ba síí táá hòò, a kò hàà birí ta a, moengele tsara zi bóò hãa sa, ncẽe kò birí zi a máá, Jeso ba kg'õèa hãa, témé tsara. <sup>24</sup> Ne kò gatá cgoa kò hãa ne c'ẽe ne tc'áms koe síí, a síí bóò si ãe zi kò khóè zi mééa hãa khamaga ii, igaba ne kò Gabáa táá hòò Me,” ta tsara méé.

<sup>25</sup> Me kò gatsara ka máá: “Tsóágase káà tc'ẽe tsao khóè tsao gáé, a tsao a porofitian ka nxãèa gúúan dtcòm ka qóm tcáo tsao o! <sup>26</sup> Krestem gha ncẽe zi gúù zi koe xgàrase, a ba a Gam di x'áàn koe tcãa sa gáé kò qaase tama?” tam méé. <sup>27</sup> A ba a Moshem dis Tçgãyas koe hẽé naka wèé xu porofiti xu di zi Tçgãya zi koe hẽéthẽé guu a tshoa-tshoa, a qãèse birí tsara a, wèé zi Tçgãya zi *Nqarim di zi* koe ko Gam ka kúrúsea sa.

<sup>28</sup> Eẽ xu ko ncãa xu ko síim x'áém koe cúù, kam kò Jeso ba còoka ko nqáé khama ma kúrúsea, <sup>29</sup> igaba tsara kò qarika dtcàrà Me a máá: “Hãa cgoa tsam m, ncẽeska i dqòa kg'oana, me cáim ba nqáéa hãa ke,” témé. Me kò síí cgae tsara a, xu síí xg'ae a hãa.

<sup>30</sup> Eẽ xu tafolem koe ntcõe, kam kò pérean sèè, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a ba a khõá a máá tsara a. <sup>31</sup> I kò tçgáia tsara xgobekg'amse, tsara bóò q'ãa Me. Me nxãaska tçgáí-q'ooa tsara koe kaà. <sup>32</sup> Tsara kò tẽèku a máá: “Tcáóa tsam gáé kò nxùrù tama, ãem kòò dàòm q'oo koe kg'ui cgoa tsam m, a kòò *Nqarim di zi* Tçgãya zi ka q'ãa-q'ãa tsam m ka?” témé.

<sup>33</sup> A tsara a kò gaa x'aè kaga tẽe, a Jerusalema koe kabise. Gaa koe tsara ko síí ka tsara kò xгаа-xgaase-kg'ao xu 11 xu hẽé, naka ãe kò hãa cgoa xua ne hẽéthẽé sao-xg'ae, ne xg'aea hãa, <sup>34</sup> a ne a ko máá: “Tseeguan kagam X'aiga ba tẽea, a ba a Simonem ka bóòèa hãa!” témé.

<sup>35</sup> Tsara kò dúú sa kò dàòm q'oo koe kúrúsea cgae tsara a sa chóà máá ne, naka tsara kò ma Jeso ba ãem kò pérean khõá máá tsara a qãá q'oo koe ma bóò q'ãa sa hẽéthẽé e.

*Jeso ba ko Gam di ne xгаа-xgaase-kg'ao ne koe x'áise  
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)*

<sup>36</sup> Eẽ ne qanega hãa a ko ncẽes gúùs ka kg'ui kam kò X'aigam Jeso ba hàà xg'aekua ne koe téé, a ba a birí ne a máá: “Tòókuan méé i gatu cgoa hãa,” témé. <sup>37</sup> Ne kò kaisase q'aea hãa, a ne a area hãa, a tc'ẽea máá, dcau-soma ba ne bóò hãa, ta tc'ẽea.

<sup>38</sup> Igabam kò birí ne a máá: “Dúús domka tu q'aea hãa? Dúús domka tu ko ncẽeta ma ma tẽèsea máá? <sup>39</sup> Tshàua Te hẽé, naka nqàrèa Te hẽéthẽé bóò, naka tua Tíí ga Ra ii sa bóò: Qgóóa xám Te, naka bóò, dcau-soma nea cgàa kana c'õá ga úú tama, ncẽe tu kò bóò



Ra Tíí úúa hãa a,” tam méé. <sup>40</sup> Eẽm ko ncẽe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hěé naka nqàrèa ba hěéthěé x'ái ne.

<sup>41</sup> Eẽ ne qanega dtcòm tama, qãè-tcaoan hěé naka arean hěéthěé domka, kam ko tẽe ne a máá: “C'ěe gúù tc'òóè gha tu úúa hãa?” témé. <sup>42</sup> Ka ne ko x'ãèa kò hãam x'aù qàmà ba máà Me. <sup>43</sup> Me bóò Me ne ko koe ga sèè a tc'òó me.

<sup>44</sup> A ba a nxãaska bìrí ne a máá: “Ncẽea bìrí tuar kò hãa kg'uian Tiri ga a, ãer kò gatu cgoa qanega hãa ka. Wèé gúùan ãe Moshem di x'áè-kg'áman koe hěé, naka Porofiti xu di góán koe hěé, naka Pesalema zi koe hěéthěé Tíí ka góásea hãa méé i tseegukaguè,” témé. <sup>45</sup> A ba a kò gane di tc'ëean xgobekg'am, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko dùú sa méé sa ne gha kóma q'ãa ka. <sup>46</sup> A ba a bìrí xu a máá: “Ncẽeta i ma góásea hãa: Krete ba gha xgàrase, a ba a gha nqoana dim cáma ka x'ooan koe tẽe, <sup>47</sup> ke méé zi *nqõóm di zi qhàò* zi wèé zi, Jerusalema koe guu naka tshoa-tshoa naka zia *Nqarim* dim cg'õèm koe xgaa-xgaaè, chìbian koe méé ne tcóóse, nxãasega ne gha gane di chìbian qgóóa máàè ka. <sup>48</sup> Gatua ncẽe zi gúù zi di tu nxàea tseegukagu-kg'ao tu u. <sup>49</sup> Ra gha Tíí, Tirim Abom nqòòkagu tua hãa sa tsééa máá tu u, igabaga méé tu ncẽem x'áé-dxoom *Jerusalemam* koe hãa, naka tua gha nxãakg'aiga síí tc'amaka guua hãa qarian hãakaguè,” tam méé.

*Jeso ba ko qàò*

*(Mk 16:19-20; Tsee 1:9-11)*

<sup>50</sup> Kam kò tchàa za úúa tcg'òó ne, Betania khama noose nqúù ka. A ba a x'õàa ba ghùì a ts'ee-ts'eekg'ai ne. <sup>51</sup> Eẽm hãa a ko ts'ee-ts'eekg'ai ne, kam kò gane koe sééa tcg'òóè, a ba a nqarikg'ai koe qaòkaguè. <sup>52</sup> Ka ne ko dqòm Me, a kaisa qãè-tcaoan cgoa Jerusalema koe kabise. <sup>53</sup> A ne a wèé x'áè ka tempelem koe hãa, a ko Nqari ba dqòm.

## JOHANE

### Johanem ka góáèa qãè tchõa ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncêes tcgãya sa Johanem ka góáèa, xгаа-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàma hãa ba (21:20), Sebetem ka cóáse ba.

Ncêes tcgãya sa kò góáèa hãa, “nxãasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóa Me e sa ka, a tu a gha dtcòmã ka Gam dim cg'òem koe kg'òèan úú ka” (20:31).

Johanem dis tcgãya sa ko Jesom ncêe Nqarim dim Kg'uim chõò tamase hãam ka kg'ui, Gaam ncêe kò khòè ba ii ba a ba a kò gatá cgoa x'ãèa hãa ba (1:14). Are-aresa a, Jeso ba ko kái xu dàò xu cgoa kaikaguè sa (ncêe ko xùri zi x'ái zi bóò: 1:1a, 1c, 14, 18, 29, 33, 34, 39, 42, 50b, 50c, 52).

Tc'ãà di xòèan tcgãyas dia ko tãáka zi x'ái zi are-aresa zi Jesom, Kgoara-kg'aom Nqarim dim Cóam ncêe nqòòèa hãam di zi ka kg'ui. Xùriko zia ko gúù zi gazi x'ái zi are-aresa zi ko dùú sa nxàe sa nxàea tcg'òó.

7 zi x'ái zia ko nxàèè (2:1-12; 4:43-54; 5:1-18; 6:1-15; 6:16-21; 9:1-41; 11:1-44).

Johane ba ko cg'orò zi gúù zi ka góá, igabagam ko gazi gúù zi ka kaisase nxàe zi ma kúrúsea hãa sa. Ncêes tcgãyas di xòèa nea ko ntama ne kò ma c'èe ne khòè ne Jesom koe dtcòm a ne a Gam di ne xùri-kg'ao ne kúrú sa nxàe. Ne kò c'èe ne ntcoe Me a ne a kò xguì dtcòmã ne.

Tcee xu 13-17 xu ko Jesom kò ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa cúuse tsééa xg'aes ka nxàe, èem kò qgóòèam ntcùúm ka. Gataga xu ko gaxu tcee xu nxàe, ntam kò ma Jeso ba Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu nxãakamaga kg'ónò tòóa hãa sa, a ghùì-ghui tcáo xua hãa, xu Gam dis x'oo sa q'ana hãa.

Còò di xu tcee xu ko Jesom kò ko qgóòès ka hëé naka Gam di xgaùèan ka hëé naka x'ooan koe tées ka hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu koe x'ooan koe tées qãá q'oo koe hòðsean ka hëéthhëé kg'ui.

Johane ba ko kaisase chõò tama kg'òèan dis abas Krestem koe hànas ka góá. Gane èe ko Krestem koe dtcòm nea gha chõò tamas kg'òè sa úú, gaas ncêe ko tshoa-tshoase a ncêeskaga hàna sa, Jn 1:12; 5:24; 17:3.

Johane ba kò ko ncêeska ta ko kg'òèa ta q'oo koe tséékagu zi gúù zi tséékagu a ba a ko gam di zi x'ái zi kúrú: tshàan hëé, naka péréan hëé, naka x'áàn hëé, naka kòre-kg'aoan hëé, naka ghùuan hëé, naka Chõó-kg'oman hëé, naka gaan di cgùrian hëéthhëé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qòòà mááku tama kg'uia ne:

- x'áà ne – ntcùú sa

- kg'òè sa – x'oo sa

- tc'amaka – nqãaka

- tseegu – tshúù-ntcõa

- “Tíí Ra a” di kg'uia ne:

- Kg'òèan dir péré Ra a (6:35)

- Nqõóm dir x'áà Ra a (8:12)

- Qãèr ghùu-kòre-kg'ao Ra a (10:11)

- X'ooan koe tée sa hëé naka kg'òè sa hëéthhëé Ra a (11:25)

- Dàò Ra, Tseegu Ra, Kg'òè Ra a (14:6)

- Tseegu dir Kg'om Ra a (15:1)

- Nqarim dim Cóa ba, Khòèm dim Cóa ba

- dtcòm (1:11-13; 3:16; 20:30, 31)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai tcgãyas di sa (1:1-18)

- Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba; tc'ãà di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)

- Jeso ba ko khòè ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xгаа-xгаа (2-12)

- Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu xгаа-xгаа; Gam dim còrè ba (13-17)

- Jesom di xgàrasean hěé naka Gam dis x'oo sa hěé naka Gam di x'ooan koe tēan hěéthěé e (18-21)

## **Tcgãyas dis Téé-cookg'ai sa (1:1-18)**

*Kreste ba kg'òèa hãam Kg'ui Me e*

<sup>1</sup> Tshoa-tshoases koem kò Kg'ui ba hàna, Me kò Kg'ui ba Nqarim cgoa hàna, Me kò Kg'ui ba Nqari Me e. <sup>2</sup> Nqarim cgoam kò tshoa-tshoases koe hàna. <sup>3</sup> Wèés guù sa kò Gam koe guu a kúrúè, i Gam oose cúí guù ga kúrúè tama, ěe kúrúsea a. <sup>4</sup> Gam koe i kò kg'òèan hãa, i kò kg'òèan khòè ne di x'áa a. <sup>5</sup> I ko x'áàn ntcúúan q'oo koe x'áa, i ntcúúan tàa a hãa tama.

<sup>6</sup> Nqarim ka kò tsééa tcg'òèa hãam khòè ba kò hàna, cg'òèa ba kò Johane ii. <sup>7</sup> X'áàn kam gha hàà nxàea tseegukagu kam kò hààraa, nxãasega ne gha wèè ne khòè ne gam koe guu a dtcòm ka. <sup>8</sup> X'áàm tama me e kò ii, igabam kò hààraa, nxãasegam gha hàà x'áàn ka nxàea tseegukagu ka.

<sup>9</sup> Tseegu dim X'áàm, ncēe ko wèém khòè ba x'áa-x'aa ba kò nqõómkg'ai koe hàà. <sup>10</sup> Nqõómkg'ai koem kò hãa, me kò nqõó ba Gam koe guu a kúrúè, igabam nqõó ba c'úú Mea. <sup>11</sup> Gam x'áé koem kò hàà, ne kò Gam x'áé di ne táá qãèse hààkagu Me. <sup>12</sup> Igabam kò wèè ne ěe kò qãèse hààkagu Me ne, gane ncēe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ne, nxãa nem kò qarian máà, Nqarim di ne cóá ne ne gha ii ka. <sup>13</sup> Ncēe ta ma q'ana hãa i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama\*, cgàam ma ncàma hãa khama tamase, kana khòèm ma ncàma hãa khama tamase, igaba ne Nqarim koe guu a ábàèa.

<sup>14</sup> Me kò Kg'ui ba cgàa ba kúrú, a ba a gatá koe x'áè, cgómkuan hěé naka tseeguan hěéthěé ka cg'òèa hãase. Ta kaia x'áàn Gam di bóda hãa, kaia x'áàn ncēe Xòòm koe guu a cúise ábàèam Cóám di i.

<sup>15</sup> Johane ba kò Gam ka nxàea tseegukagu, a ba a q'au a máá: “Ncēe ba kò Gam ga Me e, ncēer kò máá: ‘Gaam ěe qãáa te koe ko hàà ba téé-q'ooan ka nqáé tea, tí qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna khama,’ témé ba.” <sup>16</sup> Gam di cg'òèa hãase hãan koe ta wèèa ta ga guu a chòè tama cgómkuan hòèa. <sup>17</sup> X'áè ba kò Moshem koe guu a tcg'òèa hãa khama, i cgómkuan hěé naka tseeguan hěéthěé Jeso Krestem koe guua. <sup>18</sup> Cúí khòè ga Nqari ba qanega bóò tama. Igabagam cúise ábàèam Cóám ncēe Nqari ii ba, a Xòòm dxùu koe ntcõóa-ntcõe ba, nxãa ba Nqari ba q'ãakagu ta a hãa.

## **Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba; tc'ãà di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu Jesom di xu (1:19-51)**

*Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba*

*(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)*

<sup>19-20</sup> Jerusalema di xu Juta xu kò peresiti xu hěé naka tempelem koe ko hùì xu khòè xu† hěéthěé Johanem koe tsééa úú, síí xu gha díím ii sa tēè me ka. Me kò Johane ba tseeguan nxàe, a táá xoase e, igabam tseeguan nxàe a máá: “Tíí ra Krester tama ra a,” témé.

<sup>21</sup> Xu tēè me a máá: “Kháé tsi gáé nxãaska díì tsia? Elija tsia?” témé. Me máá: “Gaar tama ra a,” témé.

\* **1:13:** Ncēe ta ma q'ana i ko ma cóán ábàè sa khama ne ma ábàè tama - Gerika sa ko máá: “ncēe c'áàn koe guu a ábàè tama ne,” témé. † **1:19-20:** tempelem koe ko hùì xu khòè xu - Gerika sa ko máá: “Lefi dis qhàòs di xu khòè xu” témé.

Xu máá: “Kháé tsi gáé gaa tsi porofiti tsi tsia, *Nqarim kò nxàea tsi?*” témé. Me xɔa a máá: “Eě ēe,” témé.

<sup>22</sup> Ka xu ko nxãaska tēè me a máá: “Kháé tsia nxãaska dii tsia? Bìrí xae e naka xae ēe tsééa óá xaea hãa ne koe xɔan úú. Dií tsia, ta tsi ga méé?” témé. <sup>23</sup> Me máá: “Tíí ra tchàa-xgóós q'oo koe ko q'aur dòm ra a, a ko máá: ‘X'aigam *Nqarim* dim dàò ba tchàno-tchanao máá Me,’ ēem porofitim Isaiam ma mééa hãa khama,” témé ra.

<sup>24</sup> (Xu kò ncēe xu khòè xu Farasai xu ka tsééa tcg'òóèa hãa.) <sup>25</sup> Ka xu ko tēè me a máá: “Ncēe Kreste tsi tama tsi kò ii, a Elija tsi tama tsi ii, a tsi a gataga gaa tsi porofiti tsi *Nqarim kò nxàea tsi* tama tsi ii, ne tsia ko dùús domka nxãaska *khòè ne* tcguù-tcguua máá?” témé.

<sup>26</sup> Me Johane ba xɔa xu a máá: “Tíí ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba xao gaxao ēe xg'aekua xao koe téé-tēe ba c'úua hãa. <sup>27</sup> Gaam ēe tíí qãá koe ko hàà ba, ncēe Gam di nxàbo tcaian kgoara gar tc'ãò tama ba,” témé.

<sup>28</sup> Ncēe zi gúù zia kò Betania koe kúrúse, Jorotane ka ncìi za, ncēe Johanem kò tcguù-tcguu koe.

### *Jeso ba Nqarim dim Ghùu-coa Me e*

<sup>29</sup> Me Johane ba xùrikom cárn ka Jeso ba bóò Me ko hàà, me máá: “Ghùu-coam *Nqarim* di ba tu bóò, ncēe ko hàà nqòóm di chìbian xgàm a qòò cgoa ba! <sup>30</sup> Gaam ga Me e ncēer kòò Gam ka kg'ui a ko máá: ‘Qãáa te koem ko Khòè ba hàà, ncēe téé-q'ooan ka nqáé tea ba, tíí kò qanega hàà tamas cookg'ai koem kò hàna hãa khama,’ témé ba. <sup>31</sup> Tíí igabar kò diím ii sa c'úua hãa. Igabar kòò tshàan cgoa tcguù-tcguu, nxãasegam gha Iseraele ne koe x'áíè ka,” tam méé.

<sup>32</sup> Me kò Johane ba ncēes gúù sa nxàea tseegukagu a máá: “Tc'ēe bar kò bóò Me nqarikg'ai koe guu a tcíbís khama ii a ko xõa cgae Me, a ba a kò hàà Gam koe x'ãè. <sup>33</sup> Tíí igabar kò diím ii sa c'úua hãa. Igabam kò ēe kò tséé tea hãa, hààr gha tshàan cgoa tcguù-tcguu ka ba, bìrí te a máá: ‘Eě tsi gha Tc'ēe ba bóò Me ko Gam koe xõa, a Gam koe hãa ba, nxãa ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ēem cgoa gha tcguù-tcguum ga Me e,’ témé. <sup>34</sup> Ra bóòà hãa, a ra a ko nxàea tseegukagu *Nqarim dim Cóám ga Me e sa,*” tam méé.

### *Tc'ãà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom di xu*

<sup>35</sup> Xùrikom cárn kam kò Johane gaicara gam di tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara cgoa téé-tēe. <sup>36</sup> Eēm ko *Johane ba* Jeso ba bóò Me ko qòò kam kò máá: “Ghùu-coam *Nqarim* di ba bóò!” témé.

<sup>37</sup> Eě tsara ko xgaa-xgaase-kg'ao tsara ncēe sa kóm, ka tsara kò Jeso ba xùri. <sup>38</sup> Me Jeso ba kabise a ntcēè a bóò tsara a, tsara ko xùri Me, Me tēè tsara a, a máá: “Dùù sa tsao ko qaa?” témé. Tsara xɔa Me a máá: “Nda Tsi x'ãèa, Rabiè?” témé. (Ncēem kg'ui ba ko 'Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè' témé, kg'uiam kò kabìè ne). <sup>39</sup> Me bìrí tsara a, a máá: “Hàà naka tsaoa bóò,” témé. Ka tsara ko qòò cgoa Me a síí ēem kò x'ãèa hãa qgàian bóò, a tsara a wèém cárn ēe ba Gam cgoa dxãà. 4 di x'aè e kò ii dqòà di i.

<sup>40</sup> Eě tsara khòè tsara ncēe kò Johane ba kóm a *Jeso ba* xùri tsara ka c'ēe ba kò Anterea me e, Simonem Peterem ka qòese ba. <sup>41</sup> Tc'ãà dis gúús Anteream kò kúrús kam kò káíkhoem Simone ba qaa, a bìrí me a máá: “Mesia ba tsam hòòà,” témé (ncēem kg'ui ba ko 'Krester ba' témé, kg'uiam kò kabìè ne). <sup>42</sup> Kam kò *Anterea ba qòesem* Simone ba Jesom koe óága, Me Jeso ba bóò me a máá: “Simone tsi Johanem di tsi cóá tsi i, igaba tsi gha ncēeska Kefase ta ma tcièè,” témé (ncēes cg'òè sa Petere si i *Gerika dis kg'uis ka* a ko 'Nxõá sa' nxàe).

<sup>43</sup> Xùrikom cárn kam kò Jeso ba Galilea koe qòò sa bìríse. A ba a kò Filipim cgoa xg'ae, a bìrí me a máá: “Xùri Te,” témé. <sup>44</sup> Filipi ba kò Betesaida koe guua, Anterea ba hēé naka Petere ba hēéthēé tsara guua hãam x'áé ba. <sup>45</sup> Filipi ba ko Nataniele ba sao-xg'ae a bìrí a máá: “Gaam Khòèm ēe xu kò ko Moshe ba hēé naka porofiti xu hēéthēé Gam ka góóa hãa ba tsam hòòà hãa! *Jesom Nasareta* di ba, Josefam ka Cóáse ba,” témé.

<sup>46</sup> Me Nataniele ba t̄e me a máá: “Nasareta koe i ga q̄àe gùuan guu a tcg'oa?” témé, kam kò Filipi x̄oa me a máá: “Hàa naka tsam síi tsi bóò,” témé.

<sup>47</sup> Ēm ko Jeso ba Nataniele ba bóò me ko hàa kam kò gam ka nxàe a máá: “Iseraelem tc'áró-tc'aro ga a nc̄e e, cúi tshúù-ntc̄oa ga úú tama ba,” témé.

<sup>48</sup> Me Nataniele ba bìrí Me a máá: “Nta Tsi ma q'ãa tea h̄ãa?” témé. Me Jeso ba x̄oa me a máá: “Qanega tsi kò faia dis h̄is dòm q'oo koe ntc̄óa-ntc̄oe, me Filipi tcii tsi tamas cookg'ai koer kò bóò tsi,” témé. <sup>49</sup> Me Nataniele x̄oa a máá: “Rabiè, Tsáá Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i, Tsáá Tsi X'aiga Tsi i Iseraele di Tsi,” témé.

<sup>50</sup> Me Jeso ba x̄oa me a máá: “Nc̄aar bìrí tsi a máá: ‘Faia dis h̄is dòm q'oo koe tsi ntc̄óa-ntc̄oe koer hòò tsia,’ témé domka tsi ko dtcòm, igabaga tsi gha nc̄e zi gúù zi nqáea h̄ãa zi bóò,” témé. <sup>51</sup> A ba a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Nqarikg'ai xao gha bóò i xgobekg'amsea h̄ãa, i ko Nqarim di moengelean Khòem dim Cóám koe q'ábà x̄oa,” témé.

## **Jeso ba ko khòe ne còokg'ai koe Gam di zi x'ái zi are-are sa zi kúrú, a ba a ko xgaa-xgaa (2-12)**

### **2**

#### *Jeso ba ko séekuan dis k̄ès koe tshàn kabì i gōéan kúrú*

<sup>1</sup> Nqoana dim cárn kas kò séekuan dis k̄è sa Kana *dim x'áem* koe kúrúse, nc̄e kò Galilea koe hàna ba. Si kò Jesom ka x̄ò sa gaa koe hàna. <sup>2</sup> Me kò Jeso ba h̄e naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu h̄éth̄e gaas k̄ès séekuan di sa tcii mááea. <sup>3</sup> Ē i ko gōéan tcào kas kò Jesom ka x̄ò sa bìrí Me a máá: “Gōéan ne úú tama,” témé.

<sup>4</sup> Me Jeso ba bìrí si a máá: “Khòe seè, kháe méer dùú sa kúrú? Tirim x'aè ba qanega hàa ta ga h̄ãa ka,” témé.

<sup>5</sup> Si Jesom ka x̄ò sa tséé-kg'ao xu bìrí a máá: “Ēm ko bìrí xao os gúùs wèe sa méé xao kúrú,” témé.

<sup>6</sup> Gaa koe xu kò nx̄án cgoa kúrúea xu káná xu 6 xu tshàn di xu téé-t̄e, a xu a kò gaa koe tòóa h̄ãa Juta ne dis cau si i kò ii khama, xg'aàse di tshàn tòóa mááse sa. Me kò wèém káná ba 100 litara khama noo tshàn úú. <sup>7</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Káná xu tshàn cgoa cg'oè-cg'oe,” témé. Xu cg'oè-cg'oe xu, xu cg'oè a síi kg'áma xu koe téé. <sup>8</sup> Me bìrí xu a máá: “Nc̄eska xao x̄obe naka xaoa k̄ès dim tc'ãa-cookg'aim koe úú,” témé. Xu x̄obe e a xu a síi máa me e. <sup>9</sup> Ēm ko k̄ès dim tc'ãa-cookg'ai ba tshàn nc̄e gōéan koe kabìea xàm, nc̄em kò nda i guua h̄ãa sa c'úua a, (igaba xu kò tséé-kg'ao xu nc̄e kò tshàn xàia h̄ãa xu q'ana h̄ãa nda i guua sa), kam kò séé-kg'ao ba tcii, <sup>10</sup> a bìrí me a máá: “Wèe ne khòe ne ko kuri k̄are gōéan kg'aia tcg'òó a khòe ne máa. Ē ne ko khòe ne kg'áa xg'ara, ne i ko nx̄aska nx̄awa èe k̄are taman tcg'òòe. Igaba tsi tsáa k̄are gōéan nc̄em x'aè ba tòóa máana h̄ãa,” témé.

<sup>11</sup> Nc̄e sa kò kg'aikas x'áis ga si i, Jesom ko Kana *dim x'áem* koe kúrú sa, nc̄e Galilea di ba. Gam di x'áa nem kò x'ái, xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Gam koe dtcòm.

<sup>12</sup> Nc̄e zi gúù zi q̄á q'oo koem kò *Jeso ba* Kaperenaume koe síi, Gabá h̄e naka x̄ò sa h̄e, naka q̄ese ga xu h̄e, naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu h̄éth̄e e, ne kò gaa koe cg'orò cáman h̄ãa.

#### *Jeso ba ko tempele ba q'ano-q'ano*

*(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)*

<sup>13</sup> Si kò Paseka dis k̄ès Juta ne di sa cúu si i, Me kò Jeso ba Jerusalema koe q̄ò. <sup>14</sup> Ēm ko tempelem koe tcãa kam kò khòe ne bóò ne ko ghòean h̄e, naka ghùuan h̄e naka tcíbian h̄éth̄e x'ámágu, ne c'èe ne tafolean koe ntc̄óa-ntc̄oe a ko tãa nq̄ó di marian xg'áma q'aa. <sup>15</sup> Me kò dq̄ian cgoa tsam ba kúrú, a ba a wèea ne ga tempelem koe xhàiaigu, ghùuan ga h̄e naka ghòean ga h̄éth̄e cgoa, a ba a ghànèa q̄á marian ko xg'áma q'aa ne



di ntcõó-q'ooa ne, a ba a gane di qano marian tsai-tsaia q'aa. <sup>16</sup> A ba a ãe kò tcíbian x'ámágu ne bìrí a máá: “Eẽ zi guù zi tu ncẽe koe tcg'òó. Abom dim nquu ba tu táá x'ámágu-nquu ba kúrú guu!” témé. <sup>17</sup> Ka xu ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'ẽe-tc'ẽese ãe ko góáèa hãa sa, ncẽe kòo máá: “Tsarim nquum di ncóóa ne ko cg'òo te,” témé sa.

<sup>18</sup> Xu kò Juta xu xọa Me a máá: “Ndakas x'ái sa Tsi gha x'ái ta a, ncẽe zi guù zi di qarian Tsi úúa hãa di sa?” témé.

<sup>19</sup> Me Jeso ba xọa xu a máá: “Ncẽem tempele ba tu kòbè, nakar nqoana cáman q'oo koe tshàoa ghùì me,” témé.

<sup>20</sup> Ka xu kò Juta xu máá: “Tempelem ncẽe kò 46 kurian sèè a tshàòè ba Tsi gha Tsáá nqoana cáman q'oo koe ghùì dèe?” témé. <sup>21</sup> Igabam kòo Jeso ba tc'áróa ba dim tempele ba nxàe. <sup>22</sup> Eẽm ko x'ooan koe ghùìèa xg'ara ka xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ãem xg'ao méèa hãa sa tc'ẽe-tc'ẽese. A xu a *Nqarim di zi Tcgãya* zi hẽe naka Jesom kò kg'uia hãa kg'uiian hẽéthèé dtcòm.

### *Jeso ba khòem ko qaa sa q'ana hãa*

<sup>23</sup> Eẽm ko Jeso ba Jerusalema koe hàna, Paseka dis kòès dim x'aèm ka, ka ne kò kái ne khòè ne x'ái zi ãem kò kúrú zi bóò, a ne a Gam dim cg'òèm koe dtcòm. <sup>24</sup> Igabam ko Jeso ba táá tcom ne, wèè ne khòè nem q'ana hãa khama. <sup>25</sup> Gataga i kò Gam koe qaase tama, c'ẽem khòèm gha c'ẽe khòèan ka nxàea tseegukagu sa. Gabá kò Gam ka q'ana hãa khòèm koe hàna sa khama.

## 3

### *Jeso ba ko Nikodemase ba xгаа-xгаа*

<sup>1</sup> Me kò c'ẽem khòèm Farasai xu dim Nikodemase ta ko ma tciiè ba hàna, Juta ne dim tc'ãa-cookg'ai ba. <sup>2</sup> Jesom koem kò ntcúú ka hàà, a hàà bìrí Me a máá: “Rabiè, Nqarim koe guua Tsi xгаа-xгаа-kg'ao Tsi i sa ta q'ana hãa; cúí khòè ga Tsáá ko kúrú zi x'ái zi kúrúa hãa tite, Nqarim kò gaan cgoa hãa tama ne khama,” témé.

<sup>3</sup> Me Jeso ba xọa me a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Khòèm kò kabase ábàè tama nem cuiskaga Nqarim di x'aian bóò hãa tite,” témé.

<sup>4</sup> Me Nikodemase ba bìrí Me a máá: “Khòè ba ga kháé ntama ma gàeseam hãa koe ábàè? Xòòs di ncãan koe ba ko kháé gaicara tcãa, a nxãwa ábàè?” témé.

<sup>5</sup> Me Jeso ba xọa me a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Khòèm kò tshàan hẽe naka Tc'ẽe ba hẽéthèé ka ábàè tama, nem cuiskaga Nqarim di x'aian koe tcana hãa tite. <sup>6</sup> Eẽ cgàam ka ábàèa sa cgàa si i, si ãe Tc'ẽem ka ábàèa sa Tc'ẽe si i. <sup>7</sup> Táá méé tsi bìrí tsir kòo a ko máá: ‘Kabase méé tu ábàè,’ témé ne are guu. <sup>8</sup> Tc'ãá ba ko gam ko tc'ẽe xòè za tc'ãá, tsi ko gam di ts'oo-q'ooan kóm, igaba tsi cuiskaga ãem guua hãa kana ãem ko qòò qgàian q'ãa tite. Me wèém khòèm ãe Tc'ẽem ka ábàè ba gatà ii,” témé.

<sup>9</sup> Me Nikodemase ba xọa Me a máá: “Ntama zi gha ma ncẽe zi guù zi kúrúse?” témé.

<sup>10</sup> Me Jeso ba xọa me a máá: “Tsáá tsia Iseraele di tsi xгаа-xгаа-kg'ao tsi i, igaba tsia ncẽe zi guù zi ka q'ãa tama? <sup>11</sup> Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi, a ko máá: Sita q'ana hãa zi guù zi ka ta ko kg'ui, a ta a ko ãe ta bóò hãa zi ka nxàea tseegukagu, igaba tu gatu ãe ta ko gaas ka nxàea tseegukagu sa dtcòm tama. <sup>12</sup> Nqòóm di zi guù zi kar ko kg'ui cgoa tu u igaba tu dtcòm tama, ka tua gha ntama ma dtcòm, ncèè nqarikg'ai di zi guù zi kar kòo kg'ui cgoa tu u ne? <sup>13</sup> Cúí khòè ga qanega nqarikg'ai koe qaò ta ga hãa, ãe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam oose, Khòèm dim Cóá ba, ncẽe nqarikg'ai koe hãa ba.

<sup>14</sup> “Eẽm kò ma Moshe tchàa-xgóós koe cg'ao ba ma ghùì khamaga ma méém Khòèm dim Cóá ba ma ghùìè, <sup>15</sup> nakam gha nxãasega wèém khòèm ãe ko Gam koe dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úú. <sup>16</sup> Nqari ba nqòó ba ncèeta noose ncàma hãa domkam kò Gam dim Cóám cúise ábàèa hãa ba tcg'òóa hãa khama, nxãasegam gha díim wèém ãe ko Gam koe dtcòm ba táá kaakaguè, igabam gha chòò tamas kg'òè sa úú ka. <sup>17</sup> Nqari ba kò Gam dim

Cóám gha hàà nq̄ó ba xgàra ka tsééa óá Me tama, igabam kò hààm gha nq̄ó ba kgoara ka tsééa óá Mea hãa. <sup>18</sup> Eẽ ko Gam koe dtcòm ba xgàràè tite, igaba gaam ãe Gam koe dtcòm tama ba nxãakamaga xgàràèa hãa, Nqarim dim Cóám, ncẽe cúise ábàèa hãam koem kò táá dtcòm khama. <sup>19</sup> Ncẽea xgàrakus *ko ma tséé* ga a: X'áà ba kò nq̄ómkg'ai koe hààraa, igabaga i kò khòèan ntcùúan ncàma hãa x'áàn ka, gaan di zi tséé zia kò cg'ãè zi i domka. <sup>20</sup> Wèém khòèm ãe ko cg'ãèan kúrú ba x'áàn hòrea, a x'áàn koe hàà tite khama, nxãasega i gha gam di *cg'ãè* tsééan táá x'áise ka. <sup>21</sup> Igaba diim wèém ãe ko tseeguan kúrú ba ko x'áàn koe hàà, nxãasega i gha gam di tsééan qãèse bòðse ka, Nqarim ko ma tc'èe khamam ma kúrú hãa sa," tam méé.

### *Jeso ba hëé naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hëéthëé e*

<sup>22</sup> Ncẽe zi gúù zi qãá q'oo koe xu kò Jeso ba hëé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hëéthëé xu Jutea dim nq̄óm koe q̄ò. Gaa koem kò síí gaxu cgoa ão, a ba a *khòè ne* tcguù-tcguu. <sup>23</sup> Me kò thëé Johane ba Ainone koe *khòè ne* tcguù-tcguu, ncẽe kò Salime dim x'áém ka cúuse hãam x'áé ba, gaa koe i kò tshàan kái i khama, ne kòo khòè ne gaa koe q̄òda tcguù-tcguuè. <sup>24</sup> Johane ba kò qanega qáé-nquus koe tcãàè ta ga hãa khama.

<sup>25</sup> Xu kò Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu c'èem Jutam cgoa q'ano-q'anosean dis ntcoeku sa ghùu. <sup>26</sup> Ka xu kò Johanem koe síí, a bìrí me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao tseè, ãe kò tsáá cgoa Jorotane ka ncií za hànam Khòè ba, ãe tsi kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa ba ko ncẽeska *khòè ne* tcguù-tcguu, i ko wèé khòèan Gam koe síí," témé.

<sup>27</sup> Me Johane ba xoa xu a máá: "Khòè ba cuiskaga cúí gúù ga q'òda hãa tite, nqarikg'ai koem kò guu naka máàè e tama ne. <sup>28</sup> Gaxao igaba xao ga tíí ka nxàea tseegukagu ãer kòo máá: "Tíí ra Krester tama ra a, igaba ra Gam ko hààs cookg'ai koe tsééa tcg'òòea hãa," témé ka. <sup>29</sup> Eẽ séè-kg'aos cgoa hàna ba séè-kg'ao me e, me séè-kg'aom dim tcáràm ãe téé a ko komsana me ba ko kaisase séè-kg'aom dim dòm ba qãè-tcaoa máá. Gaa domka i ncẽeska tiri qãè-tcaoaan cg'oèa hãa. <sup>30</sup> Gam di cgáéan méé i kaisase càuse, naka i tiri cg'aré-cg'arésean kaisase nqãaka síí," tam méé.

<sup>31</sup> Eẽ tc'amaka guua ba wèé ne ka tc'amaka hàna. Eẽ nq̄ómkg'ai koe guua ba nq̄ómkg'ai di me e a ko nq̄ómkg'ai di zi gúù zi ka kg'ui. Eẽ nqarikg'ai koe guua hãa ba wèé ne tc'amkg'ai koe hàna. <sup>32</sup> Eẽm bóda hãa, a kóma hãa gúua nem ko nxàea tseegukagu, igaba i cúí khòè ga Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm tama. <sup>33</sup> Khòèm ãe ko Gam ko nxàea tseegukagu sa dtcòm ba ko Nqari ba tseegu di Me e sa nxàea tcg'òó. <sup>34</sup> Eẽm Nqari ba tsééa tcg'òóa hãa ba ko Nqarim di kg'uiian kg'ui khama, tc'ãò-tc'ão sa nqáéa hãasem ko Nqari ba Tc'èe ba máà *Me* khama. <sup>35</sup> Xòò ba Gam dim Cóá ba ncàma hãa, a wèé zi gúù zi Gam tshàu q'oo koe tcana hãa. <sup>36</sup> Diim wèém ãe ko Cóám koe dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa, igaba ãe ko Cóá ba xguì ba cuiskaga kg'òèan hòè tite, i gha Nqarim di xgòàn gaam koe hãa.

## 4

### *Jeso ba ko Samaria dis khòès cgoa kg'ui*

<sup>1-3</sup> Jeso ba kò kái xgaa-xgaase-kg'aoan kúrú, a ba a Johane ba nqáéa hãase kái ne khòè ne tcguù-tcguu. Xu kò Farasai xu ncẽe sa kóm. (Igabam ko Jeso ba tcguù-tcguu tama, xu kòo Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko tcguù-tcguu.) Eẽm ko Jeso ba ãe kò nxàèè sa kóm, kam kò Jutea koe guu a ba a gaicara Galilea koe kabise kg'oana.

<sup>4</sup> Samaria dim nq̄óm koe méém tcana tcg'oas gúù si i kò ii. <sup>5</sup> Me Samaria koe hànam x'áé-coam Sikare ta ko ma tcièm koe síí tcãà, c'èem xhàrààm Jakobem kò cóásem Josefa ba máà hãam koe. <sup>6</sup> Me kò Jakobem dim tsàù ba gaa koe hãa. Me kò Jeso ba qàòs q̄òs koem guua hãa khama xhòea hãa, khamam kò gaam tsàùm qàe koe síí ntcõóa-ntcõe, koaba nqáè e kò ii.

<sup>7</sup> Si ko Samaria dis khòe sa gaa koe hàà, tshàa nes gha hàà xài ka, Me Jeso ba bìrì si a máá: “Tshàan au Ter kg'áà,” témé. <sup>8</sup> (Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu x'áém koe tcana hãa, sí xu gha tc'òoan x'ámá ka.) <sup>9</sup> Si Samaria dis khòe sa bìrì Me a máá: “Tsáá Tsi Juta Tsi i, ra tíí Samaria dir khòe ra a. Ka Tsia ga nxãaska ntama ma tshàan dtcàrà te?” témé. Juta ne hëé naka Samaria ne hëéthëéa ko xg'ae qgáa káa a khama.

<sup>10</sup> Me Jeso ba xọa si a máá: “Nqarim dis máàku sa si kò q'ana hãa ne, a Dìim ko dtcàrà si sa q'ana hãa, ne si ga ko sáá dtcàrà Mea hãa, Me ga kò kg'òèan di tshàan máà sia hãa,” témé. <sup>11</sup> Si khòe sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, xài cgoa Tsi ga gàba Tsi úú tama, me tsàù ba nqúù q'ane me e. Ka Tsia ko nxãaska gaa kg'òèan di tshàan nda hòò? <sup>12</sup> A Tsáá Tsia gatá ka xòòm Jakobem ka kaia hãa, ncëe kò tsàù ba máà ta ba, i kò gabá hëé, naka gam ka cóáse ga xu hëé, naka gam di kg'oo-coan hëéthëé gam koe kg'áà ba?” témé.

<sup>13</sup> Me Jeso ba xọa si a máá: “Wèém khòèm ncëe tshàan ko kg'áà ba gha gaicara cáím. <sup>14</sup> Igaba dìim wèém ãe gha tshàan ãer gha máà me kg'áà ba gaicara chòò tamase cáíma hãa tite. Igaba wèém ãer gha ko ncëe tshàan máàm koe i gha chòò tamas kg'òès di tshàan di tsgórèan kúrúse,” tam méé. <sup>15</sup> Si khòe sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, ncëe tshàan máà te, nakar gha nxãasega táá gaicara cáím guu, naka ra nxãasega ncëe koe hàà xàian ka táá ncëeta noom dàò ba qđò guu,” témé.

<sup>16</sup> Me Jeso ba bìrì si a máá: “Qđò naka sia síí sarim khòe ba tcii na kabise na hàà,” témé. <sup>17</sup> Si khòe sa xọa Me a máá: “Khòe bar úú tama,” témé.

Me Jeso ba bìrì si a máá: “Tseegu si ko, ãe si ko máá, khòe ba si úú tama, témé ka. <sup>18</sup> 5 xu khòe xu si kò úúa hãa, igaba si ncëeska úúam khòe ba sarim tama me e. Eë si ko nxàe gúua nea tseegu u,” témé. <sup>19</sup> Si khòe sa bìrì Me a máá: “X'aigaè, Tsáá Tsia porofiti Tsi i sar ko bóò. <sup>20</sup> Gatá ka xòò ga xua kòò ncëem xàbìm koe còrè, igaba tu ko gatu máá, Jerusalema ba gaam qgáim gaa koe méé ta còrèm ga me e, témé,” tas méé.

<sup>21</sup> Me Jeso ba bìrì si a máá: “Khòe seè, dtcòm ãer ko méés gúu sa: X'aè ba ko hàà ncëem xàbìm koe kana Jerusalema koe ga igaba tu Abo ba còrèa hãa tite ba ke. <sup>22</sup> Gatu Samaria tua kò c'úua tu hãa gúuan còrè, ta ko sita *Juta ta q'ana ta hãa sa còrè*, kgoarasea nea Juta ne koe guua hãa khama. <sup>23</sup> Igabam ko x'aè ba hàà, a nxãakamaga hààraa, ncëe tseeguan di dqòm-kg'aoan gha Tc'ëem koe hëé naka tseeguan koe hëéthëé Abo ba dqòm ba. Abo ba ko gatá ii ne dqòm-kg'ao ne qaa khama. <sup>24</sup> Nqari ba Tc'ëe Me e, ke méé ne Gam di ne dqòm-kg'ao ne Tc'ëe ba hëé naka tseeguan koe hëéthëé dqòm Me,” tam méé. <sup>25</sup> Si khòe sa bìrì Me a máá: “Mesiam Kreste ta ko ma tciie ba ko hàà sar q'ana hãa. Eëm ko hàà nem gha hàà wèè zi gúu zi ka bìrì ta a,” témé.

<sup>26</sup> Me Jeso ba xọa si a máá: “Tíí ncëe ko sáá cgoa kg'ui Ra gar ga Ra a,” témé.

<sup>27</sup> Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu kabise. Eë xu ko hàà ka xu kò sao-xg'ae Me Me hãa a ko khòès cgoa kg'ui xu are. Igaba i ko táá cúia xu ga tèè a máá: “Dúú sa Tsi ko qaa?” kana “Dúús domka Tsia ko gas cgoa kg'ui?” témé.

<sup>28</sup> Kas ko gas ðim gàbam xài cgoa di ba guu, a sa a x'áé-dxoom koe kabise a síí khòe ne bìrì a máá: <sup>29</sup> “Hàà naka síí wèè zi gúu zi ãer kúrúa hãa zi ka bìrì tea hãam Khòe ba bóò. A Gaam Krestem ga ba ga ii?” témé. <sup>30</sup> Ne x'áé-dxoom koe guu a ne a Gam koe síí.

<sup>31</sup> Xu gaa x'aè kaga Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu Gam cgoa kg'ui a máá: “Xгаа-xгаа-kg'aoè, tc'òó,” témé. <sup>32</sup> Me bìrì xu a máá: “Tc'òó Ra gha tc'òoa ner Tíí úúa hãa, gaxao ka c'úuèa hãa a,” témé. <sup>33</sup> Xu xгаа-xгаа-kg'ao xu xóe a bìrìku a máá: “Ncãa i gáé c'ëe khòean tc'òoan óaga máá Me?” témé.

<sup>34</sup> Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Tiri tc'òoa nea Gaam ãe tséé Tea hãam ko tc'ëe sa kúrú si i, naka Gam dis tséé sa xg'ara-xg'ara sa hëéthëé e. <sup>35</sup> Ncëeta tu gáé gatu méé tama: ‘4 nxoea nea qaúa hãa, me ko nxãawa x'aèm tc'òoan méé i khõáè di ba hàà,’ témé tama? Bóò, bìrì xao or ko, ghùi-kg'ai xao naka bóò xhàrà ma x'ãéa hãa, a i a khõáè i gha sa tééa máána hãa. <sup>36</sup> Eë ko tc'òoan khõá ba ko surutaè, a ba a ko chòò tamas kg'òès di tc'áróan sáà-xg'ae, tsara gha nxãasega ãe ko xhàrà ba hëé naka ãe kò khõá ba hëéthëé tsara xg'ae a qãè-tcao.

<sup>37</sup> Ncëem kg'ui ba tseegu me e khama, ncëe ko máá: 'C'ëe ba ko xhàrà, me ko c'ëe ba khóá! tème ba. <sup>38</sup> Tséé xaoa Ra hãa, síi xao gha ãe xao tséé tama koe khóá ka. C'ëe nea gaa koe tsééa hãa, xao ko gaxao gane di tsééan koe tcuù," tam méé.

<sup>39</sup> Ne kò kái ne Samaria ne ãem x'áé-dxoom di ne Gam koe dtcòm, kg'uim khóès kò nxàea tseegukagua hãam domka, ncëe kò máá: "Wèé zi gùù zi ãer kúrúa hãa zi kam bìrí tea hãa," tème ba. <sup>40</sup> Eë ne ko Samaria ne Gam koe hàà, ka ne kò dtcàrà Me gane cgoam gha hãa sa, Me cámm cáman hãa cgoa ne.

<sup>41</sup> Ne kò Gam di kg'uiian domka kaisase kái ne dtcòm. <sup>42</sup> A ne a khóè sa bìrí a máá: "Ncëeska ta ãe si nxàea hãa gùúan domka cúí dtcòm tama, igaba ta ncãa kóma mááse Me, a ta a ncëem khóè ba nqõóm dim Kgoara-kg'ao Me e sa ncëeska q'ana hãa," ta ne méé.

<sup>43</sup> Eë tsara cámm tsara qãá q'oo koem kò gaa koe tcg'oa a Galilea koe qõò. <sup>44</sup> (Jeso ba kò Gam ka nxàea tseegukagua hãa, porofiti ba gam dim x'áém koe dtcòmme tamam khóè me e sa khama.) <sup>45</sup> Eëm ko Galilea koe tcãà, ka ne kò Galilea di ne khóè ne qãèse hààkagu Me. Wèé zi gùù zi ãem kò Jerusalema koe kõès dim cámm ka kúrúa hãa zi ne kò bóò a hãa khama, gane igaba ne ko gaas kõès koe hààraa khama.

### *Jeso ba ko x'aiga-coam dim cóá ba qãèkagu*

<sup>46</sup> Gaiam kò Kana dim x'áém koe síi Galilea di i, ncëe gaa koem kò tshàan kúrú i gõé ii koe. Me kò Kaperenaume koe c'ëem tc'ãà-cookg'ai ba hãa, ncëe gam dim cóám kòò tsàa ba. <sup>47</sup> Eëm ko Jeso ba Jutea koe guu a Galilea koe hààraa hãa sa kóm, kam kò Gam koe síi a dtcàrà Me, hààm gha gam dim cóá ba kg'òèkagu ka, ncëe ko x'oos qàe koe hãa ba.

<sup>48</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: "X'ái zi hëé naka are-aresa zi gùù zi hëéthëé tu kò bóò tama ne tu cuiskaga dtcòm tite," tème. <sup>49</sup> Me x'aiga-coa ba bìrí Me a máá: "X'aigaè, cóám tirim x'óó tamas cookg'ai koe hàà," tème.

<sup>50</sup> Me Jeso ba xò me a máá: "Tsarim cóá ba gha kg'òè ke qõò," tème. Me khóè ba ãem Jeso ba bìrí mea kg'uiian dtcòm, a ba a qõò. <sup>51</sup> Qanegam dàòm q'oo koe hãa a ko qõò, ka xu kò gam di xu qãà xu qãè tchõàn gam dim cóá ba kg'òèa hãa di cgoa hàà xg'ae cgoa me. <sup>52</sup> Me dùútsa x'aèm kam kò cóá ba qãè sa tèè xu, xu bìrí me a máá: "Ncëe ncãa nqáém cámm ka i ncãa tciiàn guu me, koaba di x'aè ka," tème. <sup>53</sup> Me kò cóám ka xõò ba nxãaska q'ana hãa gaam x'aèm ãem ka gam kò Jeso ba bìrí mea hãa a máá: "Tsarim cóá ba gha kg'òè," tème sa. Ka ne kò gabá hëé naka gam dim nquum di ne wèé ne hëéthëé dtcòm.

<sup>54</sup> Ncëea kò cámm dis x'áis ga si i, Jesom kò Jutea koe guu a Galilea koe hàà kam kò kúrúa hãa sa.

## 5

### *Jeso ba ko khóè ba tèbem koe qãèkagu*

<sup>1</sup> Ncëe zi gùù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Jerusalema koe qõò, c'ëes kõès Juta ne di sa kò gaa koe hàna khama. <sup>2</sup> Nxãaskas kò Jerusalema koe heke-kg'ám sa hàna, ncëe kò 'Ghùuan dis Heke-kg'ám sa' ta ma tciiè sa. Me kò ncëes heke-kg'ám qàe koe tèbe ba hãa, Hebera dis kg'uis ka ko 'Betesata' ta ma tciiè ba, 5 zi xàò-xao zi kò úúa hãa ba. <sup>3</sup> Gaa zi xàò-xao zi koe ne kò kái ne khóè ne tsàako ne hãa, káà tcgáí ne hëé naka qõò tama ne hëé naka nqõara ne hëéthëé e. <sup>4</sup> <sup>5</sup> Nxãaskam kò c'ëem khóè ba gaa koe hàna, 38 kurian kòò úú a kò tsàa ba. <sup>6</sup> Eëm ko Jeso ba bóò me, me gaa koe xóé-xõe, kam kò nciišem tsàara hãa sa bóò a q'ãa, a tèè me a máá: "A qãè kg'oana tsia?" tème. <sup>7</sup> Me ãem tcii-khoe ba xò me a máá: "X'aigaè, cúí khóè gar úú tama ãem kòò tshàa ba kòbi-kòbise ne gha gaam koe tcãà te e. Eër kò tcãà kg'oana ne i ko c'ëe khóèan tíi ka tc'ãà a tcãà," tam méé.

\* **5:4:** C'ëe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uiian úúa: "a ne a ko tshàan di kòbi-kòbisean qãà. 4 Moengele ba ko kuri c'ëe x'aè ka gaam tshàm koe xõa, a tshàan kòbi-kòbi khama. Me ãe tc'ãà a tshàm koe hààraam khóè ba tcãà a wèes tciiš ãem ga úúa hãas koe qãèkaguè, ãe i ko tshàan kòbi-kòbiè ka."



<sup>8</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Têe naka tsarim tcoà ba sèè naka tsia qõò,” témé. <sup>9</sup> Me gaam khòè ba kúúga qãè. A ba a gam dim tcoà ba sèè, a qõò.

Eëm cárn ba kò Sabata dim cárn me e. <sup>10</sup> Ka xu kò Juta xu ãe ko qãèkaguèam khòè ba bìrí a máá: “Sabata dim cárn me e khama tsi tsarim tcoà ba tsi ga sèè sa kgoara mááè tama,” témé. <sup>11</sup> Me xõa xu a máá: “Khòèm ãe qãèkagu tea ba ncãa bìrí te a máá: ‘Tsarim tcoà ba sèè naka tsia qõò,’ témé,” tam méé. <sup>12</sup> Ka xu kò tèè me a máá: “Dìí ba ãem khòè ba ncãe ko máá, tcoà ba méé tsi sèè naka qõò, témé ba?” ta xu méé. <sup>13</sup> Igabam kò ãe qãèkaguèam khòè ba c'ùua hãa dìí Me e kò ii sa, Jeso ba kò qõò hãa, ne kò gataga gaam qgáim koe kò hãa ne khòè ne kái ne e thèé khama.

<sup>14</sup> Eẽ zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba tempelem koe sao-xg'ae me, a bìrí me a máá: “Bòò, ncãeska tsi qãè tsi i. Táá méé tsi gaicara chìbian kúrú guu, nxãasega i gha kaisase cg'ãè gúuan táá kúrúse cgae tsi ka,” témé. <sup>15</sup> Me gaam khòè ba tcg'oa, a síí Juta xu bìrí, Jeso Me e kò ii, ncãe kò qãèkagu mea hãa ba sa.

<sup>16</sup> Ka xu kò gaas kaga Juta xu *tshoa-tshoa* a Jeso ba xgàra, Sabata dim cárn kam kò ncãe zi tséé zi kúrú hãa khama. <sup>17</sup> Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tirim Abo ba ko wèè x'aè ka tséé, ncãeskaga igaba, Ra ko Tíí igaba thèé tséé,” témé.

<sup>18</sup> Gaa domkaga ne kò Juta ne cg'õo Me ne gham dàò ba kaisase tcg'ai-tcaoa hãase qaa, Sabata dim cárn di x'àèan cúim kò khõá tama, igabam kò thèé máá, Nqari ba Gam ka Xõòm tc'áró-tc'aro Me e, ta mééa, a kòo Nqarim cgoa tc'ãò-tc'ãose.

### *Jesom di qaria ne*

<sup>19</sup> Me Jeso ba xõa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Cuiskagam Cóa ba c'ãe gúù cúí ga kúrú hãa tite, igabam gha ãem ko Xõò ba bòò Me ko kúrú cúí sa kúrú. Wèés ãem ko Xõò ba kúrú sam ko Cóa ba gataga thèé kúrú khama. <sup>20</sup> Xõò ba Cóa ba ncãma hãa, a ko wèè zi ãem ko kúrú zi x'ái Me. A ba a gha ncãe zi tséé zi ka kaia hãa zi tséé zi x'ái Me, nxãasega tu gha are ka. <sup>21</sup> Eëm ko Xõò ba ãe x'óóa hãa ne ghùí a kg'õèkagu khamagam gha ma Cóa ba ãem ncãma hãa ne kg'õèkagu. <sup>22</sup> Abo ba cúí khòè ga xgàra tama, igabam Cóa se ba wèè qarian xgàran di máàna hãa, <sup>23</sup> nxãasega ne gha wèéa ne ga Cóa ba tcom ka, ãe ne ma Xõò ba tcoma hãa khamaga ma. Eẽ Cóa ba tcom tama nea Xõòm ãe tséé Mea hãa ba tcom tama.

<sup>24</sup> “Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Eẽ ko Tiri kg'uiian komsana, a ko Gaam ãe tséé Tea hãam koe dtcòm, ba chõò tamas kg'õè sa úúa hãa, a xgàrakuan koe tcãà tite, igabam x'ooan koe tcg'oara hãa, a kg'õèan koe tcana hãa. <sup>25</sup> Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: X'aè ba ko hàà, a nxãakamaga hààra xg'araa, ãe x'óóa hãa ne gha Nqarim dim Cóm dim dòm ba kóm ba, ne gha gane ãe ko kóm Me ne kg'õè. <sup>26</sup> Eëm ma Xõò ba ma Gam ka kg'õèan úúa hãa khamagam gataga thèé Cóa se ba qarian máàna hãa, Gam kam gha kg'õèan úú di i. <sup>27</sup> A ba a Cóa ba xgàram gha di qarian máàna hãa, Khòèm dim Cóa Me e khama. <sup>28</sup> Táá méé tu ncães gúùs ka arekaguè guu, x'aè ba ko hàà wèé ne ãe tc'ám zi koe hàna ne gha Gam dim dòm ba kóm ba ke, <sup>29</sup> a ne a gha gane di zi tc'ám zi koe tcg'oa: ãe kò qãèan kúrú hãa ne gha tãe a kg'õè, ne gha ãe kò cg'ãèan kúrú hãa ne tãe a xgàrà. <sup>30</sup> Tíí ra cúí gúù ga cúí kúrú hãa tite. Eër ko ma Abom koe ma kóm khamar ko ma xgàra, i Tiri xgàra-q'ooan tchàno o, Tíí ko tc'ãe sar qaa tama, igabar ko ãe tséé Tea hãam ko tc'ãe sa kúrú khama.

### *Jesom ka nxàea tseegukagua ne*

<sup>31</sup> “Tíí kar kòo nxàea tseegukagua mááse nes Tiris nxàea tseegukagu sa cuiskaga tseegu di sa ii tite. <sup>32</sup> C'ãe ba hàna ãe ko Tíí ka nxàea tseegukagu ba, Ra q'ana hãa ãem gha ko Tíí ka nxàea tseegukagus kg'ui sa tseegu di si i sa. <sup>33</sup> Johanem koe tu kò khòèan tsééa úú, me kò síí tseeguan nxàea tseegukagu. <sup>34</sup> Khòèan di nxàea tseegukagua ner ko dtcòm tama si i, igabar ko ncãe zi gúù zi kg'ui, kgoaraè tu gha ka. <sup>35</sup> Johane ba kò x'áà-x'aa-kg'ai cgoa



dis gúùs karuko a ko x'áàs khama ii, tu kò x'aè-coam ka tu gha gam di x'ààn koe qãè-tcao sa tc'ëe.

<sup>36</sup> “Nxàea tseegukagu sar úúa, ncêe Johanem dis kaga kaia hãa sa. Ncêe zi tséé zim Abo ba máà Tea hãa, xg'ara-xg'ara zir gha ka, gazi ncêe ko kúrú zi ko Tíí ka nxàea tseegukagu khama, Abom tséé Tea hãa sa. <sup>37</sup> Abom ncêe tséé Tea hãa ba Tíí ka nxàea tseegukagua hãa. Tu gatu qanega dòma ba kóm ta ga hãa, kana kg'áía ba igabaga tu bóò ta ga hãa. <sup>38</sup> Gam di kg'uian igaba i gatu koe hãa tama, ãem tsééa hãa ba tu dtcòm tama khama. <sup>39</sup> Nqarim di zi Tcgãya zi tu ko kaisase bóò q'oo, gatu tc'ëea máá, gazi koe tu gha chõò tamas kg'õè sa hòò, ta tc'ëea khama. Igabaga zi ko *ëe zi Tcgãya zi* Tíí ka nxàea tseegukagu. <sup>40</sup> Igabaga tu ko Tíí koe hààn xguì, hàà tu gha kg'õèan hòò ka.

<sup>41</sup> “Dqòmkuia ner khòèan koe qaa tama. <sup>42</sup> Igabar q'ana hãa nta ii tu khòè tu u sa, Nqarim di ncàmkuian tcáóa tu q'oo koe úú tama tu. <sup>43</sup> Abom dim cg'õèm cgoar hààraa, igaba tu kò táá séèa mááse Te. Igabaga ncêe c'ëem khòèm kòò gam di cg'õèan cgoa hàà ne tu ko séèa mááse me. <sup>44</sup> Nta tu gha ma dtcòm, ncêe gatu ka c'ëea ne koe cúíga tu kòò dqòmàn qaara mááse, a tu a Nqarim cúím koe guua hãa dqòmàn qaa tama ne?

<sup>45</sup> “Igaba méé tu táá tc'ëea máá, Nqarim cookg'ai koer gha Tíí chibi-chibi tu u, ta tc'ëea guu. Gatu gha chibi-chibi tu um khòè ba Moshe me e, gatu di nqòòan tu gam koe tòóa hãa ba. <sup>46</sup> Ncêe Moshe ba tu kò dtcòm hãa, ne tu ga kò Tíí thée dtcòm Tea hãa, Tíí kam góáa hãa khama. <sup>47</sup> Igaba ncêe gam góáa hãa zi tu kò dtcòm tama, ne tua gha nxãaska Tíí ko méé zi ntama dtcòm?” tam Jeso ba méé.

## 6

*Jeso ba ko 5,000 ne khòè ne tc'õókagu  
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)*

<sup>1</sup> Ncêe zi gúù zi qãá q'oo koem kò Jeso ba Galilea dim tshàam ka c'ëe xòèa ba za tchoaba, ncêe Tiberia di ta kòò ma tciiè e. <sup>2</sup> Si kò kaias xg'aes khòè ne di sa xùri Me, ãe kòò tsàa ne khòè ne koem kò kúrú zi x'áí zi ne kò bóò khama. <sup>3</sup> Me Jeso ba xàbim di c'ëe xòèa ba za q'ábà qaò, a síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa gaa koe ntcõó. <sup>4</sup> Si kò Juta ne dis kòès Paseka di sa cúù si i.

<sup>5</sup> Eẽm ko Jeso ba ghùi-kg'ai a ko kaias xg'aes khòè ne di sa bóò si ko Gam koe hàà, kam kò Filipi ba bìrí a máá: “Nda xae gha síí péréan x'ámá, ncêe ne khòè ne gha hàà tc'õó o?” témé. <sup>6</sup> (Ncêetam ko ma kúrúa bóò ba domka tèè me, tc'ëea ba koem kò nxãakamaga q'ana hãa dùú sam gha kúrú sa khama.)

<sup>7</sup> Me Filipi ba xqà Me a máá: “Khòèm ko 8 nxoean q'oo koe gàbakaguè maria ne cuiskaga tc'ãò tite, ncêeta noo ne khòè ne tc'õókagua ne!” témé.

<sup>8</sup> Me Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ëem Anteream ncêe Simonem Peterem ka káímkhoe ba kg'ui a máá: <sup>9</sup> “C'ëem cóá ba ncêe koe hãa, 5 xu péré xu hëé naka cam x'aù tsara hëéthëé qgóóa hãa ba, ka sa ncêe sa dùú cgáé saa ncêeta noo ne khòè ne koe?” témé.

<sup>10</sup> Me Jeso ba máá: “Khòè ne xao bìrí naka ne ntcõó,” témé. Káí dcãa nea kò ãem qgáim koe hãa khama. Ne kò wèé ne khòè ne ntcõó, 5,000 khama noo xu khòè xu u kò ii. <sup>11</sup> Me Jeso ba nxãaska péré xu séè, a ba a Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khòè ne ãe koe kò ntcõóa-ntcõe ne máà xu, ne kò ãe ne ko ma tc'ëe khama ma tc'õó. A ba a kò x'aùan ka thée gataga hëé.

<sup>12</sup> Eẽ ne ko wèé ne tc'õóa xg'ara a ko xg'ãa, kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Sáà xg'ae péré qàmàn ãe qaùà hãa a, naka i gha nxãasega táá cúí gúù ga ncoiè guu,” témé. <sup>13</sup> Xu kò ãe khòè ne ka kò tc'õóa qaùè péréan ka 12 xu q'ore xu péré qàmàn di xu tcãà, xu cg'òè, ãe xu péré xu 5 xu koe guu a.

<sup>14</sup> Eẽ ne ko khòè ne x'áís ãem kò Jeso ba kúrúa hãa sa bóò, ka ne ko tshoa-tshoa a máá: “Tseegukagam Gaam porofitim ga Me e nqõóm koe ga ko hàà ba,” témé. <sup>15</sup> Me kò Jeso

ba, hàà ne ko kgãà ka sèè a x'aiga ba kúru Me sa nxãakamaga q'ana hãa, khamam kò tcg'oaragu ne a xàbim koe qõò.

*Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe qõò*  
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

<sup>16</sup> Eë i ko dqòà ka xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tshàam koe qõò, <sup>17</sup> a xu a sí dxòrom koe tcãa a tshàa ba tchoaba a Kaperenaume koe qõò. Ntcùu u kò ii, Me kò Jeso ba qanega hàà cgae xu ta ga hãa. <sup>18</sup> Tshàa ne kò kòbi-kòbise, kiam tc'ãa ba kò tc'ãa khama. <sup>19</sup> Eë xu ko 5 kana 6 di qáò-q'ooan khama noo kilomitaran qõò, ka xu kò Jeso ba bóò Me tshàam tc'amkg'ai koe ko náà qõò, a ko dxòrom koe cúu, ka xu kò q'ae. <sup>20</sup> Igabam kò birí xu a máá: “Tíí Ra a. Ke xao táá q'áò guu,” témé. <sup>21</sup> Ka xu kò dxòrom koem gha gaxu cgoa hãa sa qãè-tcoa máána hãa, igabam kò dxòro ba ãe xu kò qõòm nqõóm koe kúúga sí tcãa, a sí gómankg'ai koe téé.

<sup>22</sup> Xùrikom cáim kas kò khòè ne dis xg'aes ãe kò tshàam ka ncii za hãa sa cúim dxòro ba hãa sa bóò, Me Jeso ba qanega Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa gaam koe tcãa ta ga hãa, igaba xu kò xгаа-xgaase-kg'ao xu cuiaga qõò hãa sa. <sup>23</sup> Nxãaska xu kò c'ãe xu dxòro xu Tiberia koe guua hãa xu, ãem kò X'aiga ba péréan qãè-tcoa máá xg'ara si xg'ae sa ntcõó a ko tc'õó qgái qàè ka cúuse hàà. <sup>24</sup> Eës ko khòè ne dis xg'ae sa Jesom káà ii, xu Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu thèé káà xu u sa bóò q'ãa, ka ne kò dxòro xu koe tcãa a ne a Kaperenaume koe qõò, a sí Jeso ba qaa.

*Jeso ba kg'õèan dim Péré Me e*

<sup>25</sup> Eë ne ko tshàam ka ncii za sí sao-xg'ae Me ka ne kò tèè Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, ncèe koe Tsi n-cáma hààraa?” témé.

<sup>26</sup> Me Jeso ba xõa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: X'ái zi tu bóò hãa domka tu qaa Te tama, igabaga tu péréan tc'õó a xg'ãà hãa domka a. <sup>27</sup> Táá méé tu kaàko tc'õoan tséé-kg'am guu, igaba méé tu chòò tamas kg'õès koe gha hãa tc'õoan tséé-kg'am, Khòèm dim Cóám gha máà tu u. Nqarim Abo ba Gam koe x'ái sa tòó hãa *Gaam dim cóám ii di sa,*” tam méé.

<sup>28</sup> Ka ne ko nxãaska tèè Me a máá: “Dùú sa ta gha kúru, a nxãasega Nqarim ko tc'ãe sa kúru?” ta ne méé.

<sup>29</sup> Me Jeso ba xõa ne a máá: “Nqarim ko tc'ãe sa ncèe si i: Gaam ãem tsééa hãam koe tu gha dtcòm si i,” témé. <sup>30</sup> Ka ne kò nxãaska xõa Me a máá: “Dùútsa x'ái sa Tsi gha Tsáá kháé kúru, ta nxãasega bóò a Tsáá koe dtcòm? Dùú sa Tsi gha kúru? <sup>31</sup> Gatá ka xõò ga nea ko tchàa-xgóós koe Mana *ta ko ma tciie péréan* tc'õó. Ncèe i ma góásea a ko máá: ‘Nqarikg'ai koe guua hãa péré nem kò máà ne ne tc'õó,’ témé khamaga ma,” ta ne méé.

<sup>32</sup> Me Jeso ba birí ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan birí tu u, a ko máá: Moshem tama me e kò ii, ãe nqarikg'ai koe guua hãa péréan máà tu ua ba, igaba Abo Me e kò ii, ãe tseegu di péréan nqarikg'ai koe guua hãa máà tu ua ba. <sup>33</sup> Nqarim di péréa ne Gaam ãe nqarikg'ai koe guu a xoana hãam ga Me e khama, nqõó ba kg'õèan máána hãa ba,” tam méé.

<sup>34</sup> Ne birí Me a máá: “X'aigaè, ãe péréan wèé cáim ka máà ta a,” témé.

<sup>35</sup> Me Jeso ba birí ne a máá: “Tíí Ra kg'õèan dir Péré Ra a. Dìim wèém ãe ko Tíí koe hàà ba cuiskaga xàbà hãa tite, me dìim wèém ãe ko Tíí koe dtcòm ba cuiskaga gaicara cáma hãa tite. <sup>36</sup> Igaba ãer ma birí tua khama: bóò Tea tu hãa igaba tu qanega dtcòm tama. <sup>37</sup> Wèém *khòèm* ãem Abo ba máà Tea hãa ba gha Tíí koe hàà, Ra dìim wèém ãe gha ko Tíí koe hàà ba tchàa koe aagua hãa tite. <sup>38</sup> Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa, hààr gha Tíí ko tc'ãe sa kúru ka tamase, igaba ãe tséé Tea hãam ko tc'ãe sar gha hàà kúru ka khama. <sup>39</sup> Ncèea Gaam ãe tséé Tea hãam ko tc'ães ga si i: *wèé ne khòè ne* ãem máà Tea hãa ne ka méém táá cúim ga ba aaguse guu, igaba méém còo dim cáim ka ghùiè. <sup>40</sup> Ncèea Abom ko ma tc'ãe ga a khama: Wèém ãe ko Cóá ba bóò, a ko Gam koe dtcòm ba gha chòò tamas kg'õè sa úú. Ra gha nxãaska Tíí còo dim cáim ka x'ooan koe ghùi me,” tam méé.

<sup>41</sup> Ne kò Juta ne tshoa-tshoa a Gam ka kg'ui-kg'uisse, ncētam kò méé a máá: “Tíí Ra nqarikg'ai koe guu a xoana hãar Péré Ra a,” ta mééa hãa khama. <sup>42</sup> A ne a máá: “Ncēe ba gáé Jesom tama baa, Josefam ka Cóáse ba, ncēe xòò ba hēé naka xòò sa hēéthēé khara ta q'ana hãa ba? Ntama ba gha ncēeska máá: ‘Nqarikg'ai koer guu a xoana hãa,’ témé?” ta ne méé.

<sup>43</sup> Me Jeso ba xɔa ne a máá: “Táá tu gatu ka kg'ui-kg'uisse guu. <sup>44</sup> Cúí khòè ga cuiskaga Tíí koe hàà tite, Abom ncēe tsééa óá Tea hãam kòò Tíí koe tsééa úú u ne cúí ga a, Ra gha còò dim cáím ka x'ooan koe ghùì ne. <sup>45</sup> Góásea i hãa porofiti xu di zi Tcgãya zi koe, a ko máá: ‘Wèéa nea gha Nqarim ka xgaa-xgaaè,’ témé. Me gha diím wèém èe ko Abom koe komsana a ko Gam koe xgaa-xgaae ba Tíí koe hàà. <sup>46</sup> Cúí khòè ga Nqari ba bóò ta ga hãa, Gaam èe Nqarim koe guua hãam Cúím oose. Gaam Cúí ba Abo ba bóò hãa. <sup>47</sup> Tseegukar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Gaam èe ko dtcòm ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa. <sup>48</sup> Tíí Ra kg'òèan dir Péré Ra a. <sup>49</sup> Gatu ka tsgòose ga xua kò tchàa-xgóós koe Mana *ta ko ma tciìè péréan* tc'òó, a kò x'óó. <sup>50</sup> Igaba nqarikg'ai koe guua hãa Péréan ga ncēe e, ncēe khòèan ga tc'òó, a táá x'óó o. <sup>51</sup> Tíí Ra kg'òèan dir Péré Ra a nqarikg'ai koe guua hãa Ra. Ncēe c'èem khòèem kòò ncēe Péréan tc'òó nem gha chòò tamase kg'òè. I ncēe Péréan Tiri cgàa a, ncēer gha nqòóm di kg'òèan di iise tcg'òó o.

<sup>52</sup> Ne kò Juta ne xgòase kg'ui cgoaku a máá: “Ntama ba gha ncēem khòè ba cgàaa ba màà ta a ta tc'òó?” ta ne méé.

<sup>53</sup> Me Jeso ba bìrí ne a máá: “Tseeguan kar ko tseeguan bìrí tu u, a ko máá: Khòèem dim Cóám di cgàan tu kò tc'òó tama, a tu a c'áòà ba kg'áà tama ne tu gatu koe kg'òèan úú tama. <sup>54</sup> Diím wèém èe gha Tiri cgàan tc'òó, a Tiri c'áòan kg'áà ba chòò tamas kg'òè sa úúa hãa, Ra gha còò dim cáím ka x'ooan koe ghùì me. <sup>55</sup> Tirim cgàa baa tseegu dim tc'òó me e, i Tiri c'áòan tseegu di kg'áà gúù u khama. <sup>56</sup> Diím wèém èe ko Tiri cgàan tc'òó a ko Tiri c'áòan kg'áà ba gha Tíí koe hãa, Ra gha Tíí gam koe hãa. <sup>57</sup> Eèm ma kg'òèa hãam Abo ba ma tsééa óá Tea hãa, Ra Abom domka kg'òèa hãa, khamagam gha ma èe ko Tíí tc'òó Te ba Tíí domka kg'òè. <sup>58</sup> Ncēea nqarikg'ai koe guu a xoana hãa Péréan ga a. Gatu ka tsgòose ga xua Mana *ta ko ma tciìè péréan* tc'òó, a x'óóa hãa, igabagam gha èe gha ncēe Péréan tc'òó ba chòò tamase kg'òè,” tam méé.

<sup>59</sup> Ncēe zi gúù zim kò èem kò Kaperenaume dim còrè-nquum koe hãa a ko xgaa-xgaa ka kg'ui.

### *Chòò tamas kg'òès di kg'uia ne*

<sup>60</sup> Káí xu xgaa-xgaae-kg'ao xu Jesom di xu kò kóm Me, ka xu ko máá: “Ncēe kg'uia nea qóm m. Diína gha kóma q'ãa a?” témé.

<sup>61</sup> Me kò Jeso ba Gam ka q'ana hãa, Gam di xu xgaa-xgaae-kg'ao xu kò gaan ka kg'ui-kg'uisse sa, khamam kò tèè xu a máá: “Ncēes gúù sa gáé ko tshúù-tshuu tcáo xao o? <sup>62</sup> Kháé xaoa gha nta méé, ncēe Khòèem dim Cóá ba xao kòò bóò Me ko èem ko kg'aia hãa koe qaò ne? <sup>63</sup> Tc'èe ba ko kg'òèan máàm ga Me e, me cgàa ba cúí hùì ga úú tama. Eèr kò kg'ui cgoa tu u kg'uia nea kg'òèan ko máàm tc'èem koe guua hãa. <sup>64</sup> Igaba ne gatu ka c'èe ne hàna ncēe dtcòm tama ne,” tam méé. (Diína dtcòm tama, i gha diín khòè ne tshàu q'oo koe tcàa Me sam kò Jeso ba tshoa-tshoases koe ga guu a q'ana hãa khama.) <sup>65</sup> Me gaia kg'ui a máá: “Gaa domkar kò bìrí tua hãa a ko máá: Cúí khòè ga Tíí koe hàà tite, ncēe Abom kò kgoara máá a tama ne, témé,” tam méé.

<sup>66</sup> Eèm x'aèm koe guu ka ne kò káí ne xgaa-xgaae-kg'ao ne Gam di ne kháóka tòóa dìbise a táá xùri Me.

<sup>67</sup> Me Jeso ba 12 xu tèè a máá: “Gaxao igaba xaoa qòò kg'oana?” témé.

<sup>68</sup> Me Simone Petere ba xɔa Me a máá: “X'aigaè, diín koe xae gha qòò? Tsáá Tsia chòò tama kg'òèan di kg'uian úúa hãa ka! <sup>69</sup> Dtcòm xae ko, a xae a q'ana hãa Tsáá Tsia Nqarim di Tsi i sa, ncēe Tcom-tcomsa Tsi,” tam méé.

<sup>70</sup> Me Jeso ba xɔa a máá: “Tíi ga Ra gáé kò gaxao 12 xao nxárá tcg'òóa mááse tama? Igabam gaxao ka c'ée ba dxāwa me e,” témé. <sup>71</sup> (Jutasem, Simonem Isekariotem ka cóáse bam kòo nxàe, Jutase ba kò xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'ée me e, igabam kò khòe ne tshàu q'oo koe hàà tcāà Me khama.)

## 7

### *Jeso ba hēe naka qōese ga xu hēéthēe e*

<sup>1</sup> Eē zi gúu zi qāá q'oo koem kò Jeso ba Galilea koe qōòa te, Juta ne *di xu kaia xu* kò cg'òo Me kg'oana hāa khamam kò Jutea koem gha qōòa te sa tc'ée tama. <sup>2</sup> Me kò x'aèm Juta ne di zi xhái zi tshào dis kōès di ba cúu me e, <sup>3</sup> xu kò Jesom ka qōese ga xu birí Me a máá: “Ncēe koe méé Tsi tcg'oa naka Tsia Jutea koe qōò, naka ne Tsari ne xгаа-xgaase-kg'ao ne síi nxāasega kúrú Tsi ko zi gúu zi bóò. <sup>4</sup> Cúí khòe ga káà a gaan di zi gúu zi gha xàia hāase kúrú u, q'āaè i gha sa i ko tc'ée ne. Gaa domka méé Tsi nqōóm koe x'áisel!” témé. <sup>5</sup> Xu kò Gam ka qōese ga xu igaba Gam koe dtcòm tama khama.

<sup>6</sup> Me Jeso ba birí xu a máá: “Tirim x'aèm qāè ba qanega hàà ta ga hāa, igaba i gaxao ka wèe x'aèan ga qāèa máá xaoa hāa. <sup>7</sup> Nqōò ba cuiskaga gaxaoa hòre xao o tite, igabam Tíia hòre Tea, cg'āè zi tséé zi ēem ko kúrú zir ko nxàea tseegukagu khama. <sup>8</sup> Qōò xao kōès koe gaxao ka. Tíi kam x'aè ba qanega hàà ta ga hāa khamar síi tite ke,” témé. <sup>9</sup> Ncēetam ko méé kam kò Galilea koe qaù.

### *Jeso ba ko xhái zi tshào dis kōès koe xгаа-xгаа*

<sup>10</sup> Eē xu ko qōese ga xu kōès koe qōò, kam kò Gam igaba thēe xgoaba a qōò, khòe ne ka hòòe tamase igaba xàia hāase. <sup>11</sup> Xu kò Juta xu kōès koe qaa Me a tēè a máá: “Gaam Khòe ba nda?” témé.

<sup>12</sup> Eē zi xg'ae zi khòe ne di zi koe i kò Gam ka kái kg'ui-kg'uissean hāa. Ne kò c'ée ne máá: “Qāèm khòe Me e,” témé, ne ko c'ée ne máá: “Eē ēe, khòe nem ko hòakagu,” témé. <sup>13</sup> Igaba i kò cúí khòe ga kgoarasease Gam ka kg'ui tama, Juta xu ne kòo bèe khama.

<sup>14</sup> Me kò Jeso ba kōès nqàè koe tempelem koe tcāà, a xгаа-xгаа. <sup>15</sup> Ka xu kò Juta xu kaisase are a xu a tēè a máá: “Ncēem khòe ba ncēe xгаа-xgaan ntama ma hòòa, ncēe qanegam xгаа-xgaaè e tama ka?” témé.

<sup>16</sup> Me Jeso ba xɔa xu a máá: “Tiri xгаа-xгаа nea Tiri tama. Igaba i Gaam ēe tséé Tea hāam koe guua. <sup>17</sup> Ncēè c'ēm khòèm kòo *Nqarim ko* tc'ée sa kúrú kg'oana hāa, nem gha bóòa tcg'òó, Tiri xгаа-xgaan Nqarim koe guua hāa, kana Ra ko Tíi ka kg'ui sa. <sup>18</sup> Gaam ēe ko cúíaga gam ka kg'ui ba ko dqòmkuan qaara mááse. Igaba gaam ēe tséé mea hāam di dqòmkuan ko qaa ba tseegu di me e, i gam koe cúí cg'āè ga káà a. <sup>19</sup> Moshe ba gáé x'áè-kg'áman máà tu u ta ga hāa? Gataga i ii, igaba i cúí tu ga x'áè-kg'áman ko méé sa kúrú tama! Dùús domka tu ko cg'òo Te tu gha sa tc'ée?” tam ma tēè ne.

<sup>20</sup> Si xg'ae sa xɔa Me a máá: “Dxāwa tc'ēan Tsi úúa hāa! Dii na cg'òo Tsi kg'oana?” témé.

<sup>21</sup> Me Jeso ba xɔa ne a máá: “Cúis tséés are-aresa sar kò kúrú, tu kò wèea tu ga are. <sup>22</sup> Moshe ba kò x'áè-kg'áman gatu di xu cóá xu tu gha q'āe nqāa-qgai khòo di máà tua hāa, tu ko Sabata dim cáim ka gatu di cóán q'āe nqāa-qgai khòo (ēe x'áea nea kò Moshem koe guu tama, a kò khòe xuku xu koe guua hāa igaba), <sup>23</sup> nxāasega tu gha Moshem di x'áè-kg'áman komsana ka. Kháé nxāaska ncēè cóám kò ko Sabata dim cáim ka q'āe nqāa-qgai khòòe, Moshem di x'áè-kg'áman gha táá ntcoèè ka, ne tu ko dùús domka xgòà cgae Tea máá, ncēè Sabata dim cáim kar kò khòèm dim tc'áróm wèe ba qāèkagu ne? <sup>24</sup> Táá tu tcg'áian di bóò-q'ooan cgoa bóòa tcg'òó guu, igaba méé tu bóòa tcg'òó qāè bóòa tcg'òóan cgoa,” tam méé.

### *Jeso ba Krestem ga baa?*

<sup>25</sup> Gaa domka ne kò c'ée ne khòe ne Jerusalema di ne tshoa-tshoa a tēè a máá: “A gaam khòèm tama baa ncēe cg'òoa ba ko qaaè ba? <sup>26</sup> Bóò tu, ncēe gam ko kgoarasease kg'ui,



igaba ne cúí gúù ga Gam ka kg'ui tama. A tseeguan kaga xu tc'ãà-cookg'ai xu ncēm khòem Krete Me ii sa q'ana hãa? <sup>27</sup> Ncēm khòem guua hãa qgàian ta q'ana hãa. Igaba Krestem ko hààm x'aèm ka i gha cúí khòe ga c'ùua hãa guuam hãa qgài," ta ne méé.

<sup>28</sup> Kam kò nxãaska Jeso ba tc'amaka kg'ui, ãem tempelem koe hãa a ko xгаа-xгаа ka a máá: "Tíí tu q'ãa Tea hãa, a tu a thée ãer guua hãa qgàian q'ana hãa. Tíí kar óágase tama, igabam ãe tsééa óá Tea hãa ba tseegu di Me e, ncēe tu gatu c'ùua hãa ba. <sup>29</sup> Tíí ra q'ãa Mea hãa. Gam koe gar guua hãa, Me tsééa óá Tea hãa khama," témé.

<sup>30</sup> Qgóó Me kg'oana xu kò hãa. Igaba i kò cúí khòe ga táá gaan di tshàuan tòó cgae Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama. <sup>31</sup> Igaba ne kò ães xg'aes koe kái ne khòe ne Gam koe dtcòm a ne a máá: "Krestem kò ko hàà ne ba gha hàà ncēm khòem kúrú hãa zi x'ái zi nqáéa hãa zi kúrú? *Ka ncēe ba gáé Gaam Krestem tama baa?*," ta ne ma tèeku.

<sup>32</sup> Farasai xu kò khòe ne ko ma Gam ka ma kg'ui-kg'uisse sa kóm, ka xu ko kaia xu peresiti xu hēe naka Farasai xu hēéthēe tempelem di xu kòre-kg'ao xu tsééa úú, síí xu gha qgóó Me ka.

<sup>33</sup> Me Jeso ba nxãaska máá: "Gatu cgoar gha qanega xòm x'aè-coa ba hãa, a Ra a gha Gaam ãe tséé Tea hãam koe kabise. <sup>34</sup> Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite, a tu a ãer hãa qgài koe cuiskaga hàà tite," témé.

<sup>35</sup> Xu nxãaska Juta xu tèeku a máá: "Ncēm khòe ba gha nda koe qòò, xae gha táá hòò Me? Gatá di ne khòe ne tsai-tsaisea hãa ne Gerika ne koe ba gha qòò, a síí Gerika ne xгаа-xгаа? <sup>36</sup> Dùú sa ba ko méé ncēm ko máá: 'Qaa Te tu gha, igaba tu hòò Te tite,' a ko máá: 'Hàna Ra gha hãa qgài koe tu cuiskaga hàà tite,' témé ka?" ta xu méé.

<sup>37</sup> Còò dim cárn kòès dim kaiam kam kò Jeso ba tc'amaka kg'uia ghùì a máá: "Ncēe c'ēm khòem kò cáma hãa ne méém Tíí koe hàà naka kg'áà. <sup>38</sup> Eē ko Tíí koe dtcòm ba, 'Kg'òèan di tshàan di tsgórèa ne gha ncãaa ba koe guu a ntcãa,' ãe zi ma *Nqarim di zi Tcgãya* zi ma nxàea khama," tam méé. <sup>39</sup> Eēm kòò Jeso ba ncēe gúúan nxàe kam kòò Tc'ēm ka kg'ui, ãe ko Gam koe dtcòm ne gha hòò Me ka. Tc'ēe ba ne ko qanega máàè tama, Jeso ba kò qanega x'áakaguè tama khama.

<sup>40</sup> Gam di kg'uian ko kómse ka ne kò c'ēe ne khòe ne máá: "Tseegukagam ncēm khòe ba Porofiti Me e," témé. <sup>41</sup> Ne kò c'ēe ne máá: "Kreste Me e," témé. Igaba ne kò c'ēe ne tèe a máá: "Hàò! Ntama ba gha ma Kreste ba Galilea koe guu? <sup>42</sup> *Nqarim di zi Tcgãya* zi gáé máá: 'Dafitem dis qhàòs koem Kreste ba guua hãa' témé tama, Betelehem koe, Dafitem kò x'ãèa hãam x'áé ba?" ta xu ma tèe. <sup>43</sup> Si kò Jesom domka kaias q'aa-q'aase sa khòe ne xg'aeku koe hãa. <sup>44</sup> C'ēe nea kò qgóó Me kg'oana hãa. Igaba i kò táá cúí khòe ga gaan di tshàuan tòó cgae Me.

### *Juta ne di xu tc'ãà-cookg'ai xu di dtcòm tama ne*

<sup>45</sup> Ka xu kò tempelem di xu kòre-kg'ao xu ncēe ko tsééèa hãa xu kaia xu peresiti xu koe hēe naka Farasai xu koe hēéthēe kabise. Xu nxãa xu tèe xu a máá: "Dùús domka xaoa kò óá Me tama?" témé. <sup>46</sup> Xu kòre-kg'ao xu xoa a máá: "Cúí khòe ga Gam khama kg'ui ta ga hãa!" témé. <sup>47</sup> Ka xu kò Farasai xu xoa xu a máá: "Gaxao igaba ba gáé qàe-qae xaoa hãa? <sup>48</sup> Tc'ãà-cookg'ai xu ka c'ēe baa, kana Farasai xu ka c'ēm ga ba gáé Gam koe dtcòmaa? <sup>49</sup> Igaba ncēe ne khòe ne, ncēe x'áè-kg'áman c'ùua hãa nea cgúíèa!" ta xu méé.

<sup>50</sup> Nikodemasem ncēe kò Jesom koe kg'aia síía ba, gaxu ka c'ēe kò ii ba, nxãa ba kò bìrí xu a máá: <sup>51</sup> "Gaxae dim x'áè-kg'ám ba koáé kuri khòèan xgàra, dùú sa i ko gaan koe kúrú sa kg'aia kóm tamase?" témé.

<sup>52</sup> Xu xoa me a máá: "Tsáá igaba tsi gáé Galilea di tsia? *Tcgãya* zi koe qaara tcg'òò naka bóò, porofitian Galilea koe guu tama sa," témé.

### *Khòès cg'áràn kúrú koe qgóòèa sa\**

\* 7:52: C'ēe zi Gerika di zi tcgãya zi ncíí zi ncēe xg'aekuan 7:53-8:11 úú tama.



<sup>53</sup> [Me kò wèém khòè ba x'áéa ba koe kabise.

## 8

<sup>1</sup> Kam ko Jeso ba Olife dim xàbim koe qòò. <sup>2</sup> Me kò ntcùúkg'ai cgoa gaicara tempelem koe síí, i kò wèé khòèan ga síí cgae Me, Me ntcóó a xгаа-xгаа ne. <sup>3</sup> Xu kò x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēé khòès hāa a ko cg'áràn kúrú koe qgóóèa sa óá. A xu a hàà khòè ne cookg'ai koe tòó si. <sup>4</sup> A xu a bìrí Me a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè, khòès ncēe sa cg'árà nes hāa a ko kúrú koe qgóóèa. <sup>5</sup> Igabam kò Moshe x'áèan máà ta a, ncēeta ii zi khòè zi méé zi nxōán cgoa xg'áma cg'ōè di i, ka Tsi ko Tsáá nta méé?” témé. <sup>6</sup> Ncēm kg'ui ba xu kò ko kg'ui, qáé Me xu gha qgáian xu kò ko qaa khama, a xu a ko chibi-chibi Me xu gha zi dàò-kg'ám zi qaa. Kam ko Jeso ba qámse, a tshàua ba cgoa gómankg'ai koe góá.

<sup>7</sup> Qanega xu hāa a ko tēè Me kam ko tēè a bìrí xu a máá: “Ncēè c'ēm khòèm káà chibi iim kò gaxao xg'aeku koe hāa, ne méém tc'āà naka nxōá sa sèè naka xao si,” témé. <sup>8</sup> A ba a gaicara qámse a gómankg'ai koe góá.

<sup>9</sup> Ncēe sa xu ko kóm ka xu kò kaia xu koe guu a tshoa-tshoa a cúimana-cúí tcg'oara qòò. Me Jesom cúim ga ba síí qau, naka gaas khòè sa hēéthēé e, si qanega gaa koe téé-tēe. <sup>10</sup> Me Jeso tēè a ba a tēè si a máá: “Khòè seè, nda xua? Ncāa i gáé cúí khòè ga táá chibi bóò si?” témé. <sup>11</sup> Si máá: “Ncāa i táá cúí khòè ga chibi bóò te, X'aigàè,” témé. Me Jeso ba máá: “Nxāaskar Tíí igaba cúí guù kaga chibi bóò si tama, ke qòò, naka sia ncēe koe guus ka táá gaicara chibi kúrú guu,” témé.]

### *Jeso ba nqōóm dim X'áà Me e*

<sup>12</sup> Me Jeso ba gaicara khòè ne cgoa kg'ui a máá: “Tíí Ra nqōóm dir X'áà Ra a. Dím wèém ēe gha xùri Te ba ntcùúan q'oo koe qòò hāa tite, igabam gha kg'ōèan di x'áàn úúa hāa,” témé.

<sup>13</sup> Xu kò Farasai xu bìrí Me a máá: “Tsáá ka Tsi ko nxàea tseegukagu, khamas Tsáá ko Tsáá ka nxàea tseegukagu sa tchàno tama,” témé.

<sup>14</sup> Me Jeso ba xọa xu a máá: “Tíí kar kò nxàea tseegukagu igabagas tiris nxàea tseegukagu sa tchàno si i, ēer guua hāa qgáia ner q'ana hāa, a Ra a gataga ēer ko qòò qgáian q'ana hāa. Igabaga xao gaxao ēer guua hāa qgáian hēé, naka Ra ko qòò qgáian hēéthēé c'úua hāa khama. <sup>15</sup> Gaxaoa ko tc'áró ba xgàra, Tíí Ra cúí khòè ga xgàra tama. <sup>16</sup> Igaba ncēè xgàrar kò ne i xgàra-q'ooa Te tchàno o, Tíí Ra Tíí ka cúise xgàra tama khama, igaba Ra Abom ncēe tsééa óá Tea hāam cgoa hāa. <sup>17</sup> Gaxao di x'áèan koe i góásea hāa a ko máá: ‘Cám khòèan dis nxàea tseegukagu sa cgáé si i,’ témé. <sup>18</sup> Gaas ēe Tíí ka tseegu ii sar kò Tíí nxàea tseegukagu. Me ko gataga thēé Abom ncēe tsééa óá Tea hāa ba Tíí ka nxàea tseegukagu,” tam méé.

<sup>19</sup> Xu nxāaska tēè Me a máá: “Saò ba nda?” témé.

Me Jeso ba xọa xu a máá: “C'úu Te xao hāa, a xao a Abom ga ba c'úua hāa, a ncēè q'āa Tea xao kò hāa ne xao ga ko thēé Abom ga ba q'ana hāa,” tam méé.

<sup>20</sup> Jeso ba kò ncēe kg'uiian tempelem q'oo koem hāase kg'ui, aban ko tòòèm qgáim qàe koe. Igaba i kò táá cúí khòè ga qgóó Me, Gam dim x'aè ba kò qanega hàà tama khama.

<sup>21</sup> Me kò Jeso ba gaicara bìrí xu a máá: “Qòò Ra ko, xao gha qaa Te, a xao a gha gaxao di zi chibi zi q'oo koe ga x'óó. Tíí ko qòò koe xao cuiskaga síí tite,” témé.

<sup>22</sup> Xu nxāaska Juta xu tēèku a máá: “Cg'ōose ba gha? Ncēm ko máá: ‘Tíí ko qòò koe xao cuiskaga síí tite’ témé ka?” témé.

<sup>23</sup> Me bìrí xu a máá: “Gaxaoa nqāaka di xao o, Ra Tíí tc'amaka di Ra a; ncēm nqōóm di xao o, Ra Tíí ncēm nqōóm di tama. <sup>24</sup> Gaa domkar kò bìrí xao o, a ko máá: ‘Gaxao di chibian koe ga xao gha x'óó,’ témé. Ncēè Tíí Ra gaar ga Ra a tar ko méé sa xao ko dtcònn tama, ne xao gha tseeguan kaga gaxao di chibian koe x'óó,’ tam méé.

<sup>25</sup> Xu bìrí Me a máá: “Kháé Tsi Tsáá dìí Tsia?” témé.

Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Ncēer kò ma tshoa-tshoas koe guu a bìrì xao o khama cúí ga Ra ko méé. <sup>26</sup> Káí zi gùú zi Ra úúa hãa bóòà Ra ga tcg'òó a gaxao ka nxàe zi, igaba Gaam ēe tsééa óá Tea ba tseegu di Me e, Ra ko ēer kò Gam koe kóm sa nqǒó ba bìrì,” tam méé.

<sup>27</sup> Xòòm kam kò ko kg'ui cgoa xu sa xu kò kómá q'ãa tama. <sup>28</sup> Kam ko nxãaska Jeso ba bìrì xu a máá: “Eē xao ko Khóèm dim Cóá ba tc'amaka ghùia xg'ara, ne xao gha nxãwa q'ãa Gaar ga Ra a sa, a Tíí ka cúise gùú zi kúrú tama, igaba Ra ko Abom ma xgaa-xgaa Tea hãa khama ma kg'ui. <sup>29</sup> Me Gaam ēe tséé Tea hãa ba Tíí cgoa hãa, a cúise guu Te ta ga hãa, wèé x'aè kar ko ēe ko qǎè-tcaokagu Me sa kúrú khama,” tam méé.

<sup>30</sup> Ncēe gùúa nem ko nxàe ka i ko káí khóèan Gam koe dtcòm.

### *Abrahamam di ne cóá ne*

<sup>31</sup> Me Jeso ba nxãaska Gam koe ko dtcòmà ne Juta ne bìrì a máá: “Tirim kg'ui ba tu kò ko komsana a ko qgóó qari me, ne tu gha tseegukaga Tiri tu xgaa-xgaase-kg'ao tu ii. <sup>32</sup> A tu a gha nxãaska tseeguan q'ãa, i gha tseeguan kgoara tu u,” témé.

<sup>33</sup> Ne xọa Me a máá: “Abrahamam di ta cóá ta a, a ta a qanega c'ēe khòe di qǎa kúrú ta ga hãa, ka Tsi nta méé-q'ooa, ncēe Tsi ko máá, kgoarasea ta gha hãa, témé ka?” témé.

<sup>34</sup> Me Jeso ba xọa ne a máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrì tu u, a ko máá: Dìim wèém ēe ko chìbian kúrú ba chìbian dim qǎa me e. <sup>35</sup> Me qǎa ba chòò tamase x'áé koe hēé tama, igabam ko cóá ba chòò tamase x'áé koe hēé. <sup>36</sup> Gaa domkaga tu gha, ēem ko Cóá ba kgoara tu u, ne tseeguan kaga kgoarasea hãa. <sup>37</sup> Abrahamam di tu cóá tu u sar q'ana hãa, igaba tu cg'òo Te kg'oana hãa, Tirim kg'ui ba tcáó tu q'oo koe x'ãè-q'ooan úú tama khama.

<sup>38</sup> “Tirim Xòòm koer bóòà hãa zi gùú zi kar ko kg'ui, tu ko gatu, gatu ka xòòga xu koe tu kómá hãa zi kúrú,” tam méé.

<sup>39</sup> Ne xọa Me a máá: “Gatá ka xòò ba Abrahamama me e,” témé.

Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Ncēe Abrahamam di tu cóá tu kò ii ne tu ga ko Abrahamam ko kúrú zi kúrú. <sup>40</sup> Igaba tu ncēeska cg'òo Te kg'oana, Tíí ncēe Nqarim koer kómá tseeguan kò bìrì tu ur khòe Ra. Abrahamama ba kò ēeta ii gùú kúrú tama. <sup>41</sup> Gatu ka xòò ga xu kòò kúrú zi gùú zi tu ko kúrú,” tam méé.

Ne bìrì Me a máá: “Sita cg'áràn di ta cóá ta tama ta a; sita dim Xòòm cúim úúa ta hãa ba Nqari Me e,” témé.

<sup>42</sup> Me Jeso ba bìrì ne a máá: “Ncēe Nqarim kò gatu ka Xòò ba ii, ne tu ga kò ncàm Tea hãa, Nqarim koe Ra guu a hààraa khama. Tiri qarian kar ncēe koe hàà tama, igabam Gabá tsééa óá Tea hãa. <sup>43</sup> Dùús domka tua ēer ko kg'ui sa kómá q'ãa tama? Eēer ko kg'uis kóm ka tu ko tààè domka a. <sup>44</sup> Gatua gatu ka xòòm dxãwam di tu cóá tu u, a tu a gatu ka xòòm ko tc'ēe zi gùú zi kúrú kg'oana. Tshoa-tshoases kagam kò cg'òo-kg'ao me e, a ba a tseeguan cgoa tchòà úú tama, tseegua nem úú tama khama. Ncēe tshùù-ntcōan ábà cgoaèa hãa khamam ko ma kg'ui ii ba. Tshùù-ntcōa-kg'ao me e, a tshùù-ntcōan ka xòò me e khama. <sup>45</sup> Igabar ko Tíí tseeguan nxàe, domka tu Tíí koe dtcòm tama. <sup>46</sup> Ndaka kg'áí tu ga chìbiga Ra a sa x'ái? Ncēe tseegua ner kò ko nxàe, ne tu kháé nxãaska dùús domka dtcòm Te tama? <sup>47</sup> Gaam ēe Nqarim di ba ko Nqarim di kg'uian komsana, igaba tu gatu Nqarim di tama, gaa domkaga tu komsana a tama,” tam méé.

### *Jeso ba hēé naka Abrahamama ba hēéthēé e*

<sup>48</sup> Xu Juta xu xọa Me a máá: “Tseegu tama xae gáé kò hãa ncēe xae kòò máá: ‘Samaria di Tsi i, a Tsi a dxãwa tc'ēean úúa hãa,’ témé ka,” témé.

<sup>49</sup> Me Jeso ba xọa a máá: “Dxãwa tc'ēea ner úú tama, igabaga Ra Abo ba tcoma hãa, xao ko gaxao Tíí ntcoe Te. <sup>50</sup> Tíí Ra Tíí ka dqòm'kuan qaara mááse tama, igabagam qaa a ko ba hàna, ncēe gha xgàra ba. <sup>51</sup> Tseegukar ko tseeguan bìrì tu u, a ko máá: Dìim wèém ēe gha Tirim kg'ui ba qgóó qari ba chòò tamase x'óó hãa tite, témé,” tam méé.

<sup>52</sup> Xu kò Juta xu nxãaska bìrì Me a máá: “Dxãwa tc'ēean Tsi úúa hãa sa xae ncēeska q'ana hãa. Abrahamama ba x'óó, xu porofiti xu thēé x'óó hãa, igabaga Tsi ko Tsáá máá, dìim

wèém ãe ko Tsari kg'uian qgóóa qari ba chõò tamase x'óóan xám tite, témé. <sup>53</sup> Gaxae ka xõòm Abrahamam ka Tsi Tsáá kaia? X'óóam hãa, xu gataga thëé porofiti xu x'óóá hãa. Ka Tsi gáé Tsáá tc'ëea máá, dii cgáé Tsi ii, ta tc'ëea?" ta xu méé.

<sup>54</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: "Ncëè Tíí kòo dqomse, ne i Tiri dqomsean káà hùì i. Tíí ko dqom Te ba Abo Me e, ncëe gaxao ko máá, gatu dim Nqari Me e, témé ba. <sup>55</sup> Igabaga xao c'úù Mea, Ra Tíí q'ãa Mea. Ncëè c'úù Mea Ra hãa tar kòo méé ner nxãaska tshúù-ntcõa-kg'ao Ra a, gaxao khamaga ma. Igabaga Ra q'ãa Mea, a Ra a ko kg'uia ba qgóóa qari. <sup>56</sup> Gaxao ka xõòm Abrahamama ba kò Tirim cárn bam ko hàà bóò khama qãè-tcao hãa, a kò bóò me a qãè-tcao.

<sup>57</sup> Xu nxãaska Juta xu bìrí Me a máá: "Qanega Tsi 50 kuri ga úú tama, igaba Tsi Abrahamama ba bóò hãa dèe?" témé.

<sup>58</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: "Tseegukar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Abrahamam ko ábàès cookg'ai koe, Ra hàna," témé.

<sup>59</sup> Ka xu ko nxõán sáà, xao Me xu gha ka, igabam ko Jeso ba tempelem q'oo koe ts'ana tcg'oa a qõò.

## 9

### *Jeso ba ko káà tcgáise ábàèam khòè ba qãèkagu*

<sup>1</sup> Eëm Jeso ba xóe a ko qõò kam kò káà tcgáise ábàèa hãam khòèm cgoa xg'ae. <sup>2</sup> Ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tèè Me a máá: "Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, diin chibi domka ba káà tcgáise ábàèa? Gaam chibia kana xõò ba dia, ncëe kúru mem káà tcgáise ábàèa hãa?" témé.

<sup>3</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: "Ncëem khòèm chibi tama a, gataga xõò ba di chibi tama a, igabagas ncëe sa kúruce cgae mea hãa, nxãasega i gha Nqarim di qarian bóòe a ko gam koe tséé ka. <sup>4</sup> Qanega i koaba di x'aè e, ka méé xae ncëe tsééa óá Tea hãam di tsééan kúru, ntcúua nea ko hàà ke, ncëe cúí khòè ga tséé tite e. <sup>5</sup> Eër qanega nqõóm koe hãa x'aè kar nqõóm dir X'àa Ra a," tam méé.

<sup>6</sup> Ncëe zi gúù zim ko kg'uia xg'ara kam kò gómankg'ai koe tcg'ae, a kg'ám-tsharà ba cgoa tcoàn kúru a gaa tcoàn khòèm tcgái koe tcgáù, <sup>7</sup> a ba a gaam khòè ba bìrí a máá: "Qõò, naka tsia síí Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai," témé. (Ncëem kg'uim Siloame di ba ko máá 'Tsééa úúèa' témé.) Me ko qõò a síí xg'aà-kg'ai, a ba a kabisem ko ka ko bóò.

<sup>8</sup> X'áé qàea ba di ne khòè ne hëé, naka kg'áíga kò ko bóò me, me ko dtcàrà ne hëéthëéa kò tèèse a máá: "Ncëea gáé gaam khòèm xg'ao ko káise ntcõóa te a ko dtcàrà tam baa?" témé. <sup>9</sup> C'ëe ne kò máá: "Gaam ga me e," témé, ne ko c'ëe ne máá: "Eë ãe, kg'ama tsara tc'ëèkua hãa," témé. Me kò gaam khòè ba máá: "Tíí ga ra a," témé. <sup>10</sup> Ne tèè me a máá: "Kháé i nxãaska tcgáía tsi ntama ma xgobekg'ammèa?" témé. <sup>11</sup> Me xõa ne a máá: "Jeso ta ko ma tciièm Khòè ba kò tcoàn kúru a tcgáía te tcgáù, a bìrí te a máá, síí méér Siloame dim tèbem koe xg'aà-kg'ai, témé, ra síí xg'aà-kg'ai, a gaa koe ga bóò," témé. <sup>12</sup> Ne tèè me a máá: "Gaam khòè ba nda?" témé. Me xõa ne a máá: "C'úua ra hãa," témé.

### *Farasai xu ko Jesom di kg'õèkaguku-kg'áman di dàòan qaa*

<sup>13</sup> Ka ne ko gaam khòèm ãe kò káà tcgáise ábàèa hãa ba sèè a Farasai xu koe úú. <sup>14</sup> Nxãaskam kò, gaam cárn ãem kò Jeso ba tcoàn kúru, a khòè ba xgobekg'am tcgái ba Sabata di me e. <sup>15</sup> Ka xu ko Farasai xu khòè ba tèè, ntama i ma qõò hãa me ko bóò sa. Me xõa xu a máá: "Tcoà nem kò tcgáía te koe tcgáù, ra síí xg'aà-kg'ai, a kò gaa koe ga guu a bóò," témé.

<sup>16</sup> Xu kò c'ëe xu Farasai xu máá: "Ncëem Khòè ba Nqarim koe guu tama, Sabata dim cárn bam qgóóa qari tama khama," témé. Xu c'ëe xu máá: "Ntama ba ga ma chibi-kg'ao ba ncëeta ii zì x'ái zì kúru?" témé. Xu kò tc'ëe-kg'ám zi koe q'aara hãa.

<sup>17</sup> Ka xu ko kabise a gaicara ãe kò káà tcgái ii ba bìrí a máá: "Xgobekg'am tcgái tsia baa ka tsi ko tsáá Gam ka nta méé?" témé. Me xõa xu a máá: "Porofiti Me e," témé.

<sup>18</sup> Xu kò Juta xu qanega dtcòm tama, kàà tcgái me e kò ii, a ba a kúrúè a ko ncēeska bóò sa, khama xu khòèan tsée i síi xòò ga khara tcii. <sup>19</sup> A hàà tèè khara a, a máá: “Ncēea gakhao dim cóám ga baa, ncēe kò koma kàà tcgáise ábàèa hãa ba? Kháé nxãaska i ntama ma qòòda hãa me ko ncēeska bóò?” témé.

<sup>20</sup> Khara xòò ga khara xòà xu a máá: “Sikham dim cóá me e sa kham q'ana hãa, a kham a gataga q'ana hãa, kàà tcgáisem ábàèa hãa sa. <sup>21</sup> Igaba kham gakhama ntama i ma qòòda hãa me ko ncēeska bóò sa c'úua hãa, naka diin xgobekg'am tcgái mea hãas ga sa hēéthēé e. Ke xao gaxao tèèa mááse me, kuria ba tc'ãòda hãa, me gha xòara mááse xao o ke,” témé.

<sup>22</sup> Khara kò xòò ga khara ncēeta ma xòà, Juta xu khara kòò bèè khama. Nxãakamaga xu kò kg'uia xg'ara hãa, ncēè c'ēm khòèm kò nxàea tseegukagu Jeso ba Kreste Me e sa, ne i gha gaa khòèan còrè-nquum koe xhàiauguè sa khama. <sup>23</sup> Gaa domka khara kò ko xòò ga khara máá: “Kuria ba tc'ãòda hãa, ke méé xu tèè me,” témé.

<sup>24</sup> Xu cam dis ka gaam khòèm èe kò kàà tcgái ii ba tcii, a xu a bìrí me a máá: “Nqari ba dqom tseeguan kg'ui ka, ncēm Khòè ba chibi-kg'ao Me e sa xae q'ana hãa ke,” témé.

<sup>25</sup> Me xòà xu a máá: “Chibi-kg'ao ba ga ii kana ba ga chibi-kg'ao tama sar tíi c'úua hãa. Cúis gúús tíi q'ana hãa saà: kàà tcgái ra a kò ii, igaba ra ko ncēeska bóò si i,” témé.

<sup>26</sup> Xu tèè me a máá: “Dúú sa ba kò kúrú cgae tsi? Ntama ba kò ma tcgáia tsi xgobekg'am?” témé.

<sup>27</sup> Me xòà xu a máá: “Ncãar nxãakamaga bìrí xao o, xao ncãa táá kóm te, ka xaoa ko dùús domka gaicara kóman gaan di qaa? Kana xaoa Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kúrúse kg'oana thée?” témé.

<sup>28</sup> Xu xhóré me a máá: “Tsáá tsia Gam di tsi xgaa-xgaase-kg'ao tsi i! Sixaea Moshem di xae xgaa-xgaase-kg'ao xae e. <sup>29</sup> Nqarim xg'ao Moshem cgoa kg'ui sa xae q'ana hãa, igaba ncēm Khòèm ka xae ndam guua sa c'úua hãa,” témé.

<sup>30</sup> Me khòè ba xòà xu a máá: “Cg'ãèse i are-aresa a, Me guua hãa qgáian ga xao c'úua hãa, igabagam xgobekg'am tcgái tea hãa khama. <sup>31</sup> Nqari ba chibi-kg'ao ne komsana tama sa ta q'ana hãa: igaba ncēè c'ēm khòèm kò Nqari ba dqom, a ko Gam ncàma hãa sa kúrú, nem ko Nqari ba komsana me. <sup>32</sup> Xg'aom kò ntcóò a nqóò ba tshoa-tshoase ne ta qanega kóm naka i máá, diim ga ba khòèm kàà tcgáise ábàèa ba xgobekg'am tcgáia hãa téméè ta ga hãa. <sup>33</sup> Ncēm Khòèm kò Nqarim koe guu tama nem ga kò cúí guú ga kúrú tama!” tam méé.

<sup>34</sup> Xu gaa kg'uiian ncēe tc'amkg'ai koe xòà me a máá: “Chìbian q'oo koe tsi ábàèa, ka tsi tsáá dùú sa xgaa-xgaa xae e kg'oana?” témé. A xu a tchàa koe xhàiaugu me.

### *Jeso ba ko tcgáian úú tamas ka kg'ui*

<sup>35</sup> Jeso ba kò gaam khòè ba xu xhàiaugu hãa sa kóm, èem ko hòò me kam kò tèè me a máá: “Khòèm dim Cóám koe tsia ko dtcòm?” témé. <sup>36</sup> Me gaam khòè ba tèè Me a máá: “Kháé dii baa, X'aigaè? Bìrí te Me nakar gha nxãasega Gam koe dtcòm!” témé.

<sup>37</sup> Me Jeso ba máá: “Ncēe tsi ko bóò, Me ko tsáá cgoa kg'ui ba, Gaam ga Me e,” témé.

<sup>38</sup> Kam kò khòè ba máá: “Dtcòm r ko, X'aigaè,” témé, a cookg'aia ba koe cg'áé a dqom Me.

<sup>39</sup> Me Jeso ba máá: “Xgàrar gha domkar ncēm nqóóm koe hààraa, nxãasega ne gha èe kàà tcgái ne bóò, ne èe ko bóò ne kàan tcgái ka,” témé.

<sup>40</sup> Xu c'èe xu Farasai xu èem kòò ncēe gúuan nxàe ka kò hãa cgoa mea xu kóm, a xu a tèè Me a máá: “Dúú dèe? Sixae igaba xae thée kàà tcgái xaea dèe?” témé.

<sup>41</sup> Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Kàà tcgái xao kò ii ne xao ga ko ncēeska chibi úú tama. Igaba xao tcgáiga xao o sa bìrísea hãa, khama i gha gaxao di chìbian gataga ma hãa cgoa xao o.

## 10

*Ghùu Kòre-kg'ao ba hēé naka Gam di zi ghùu zi hēéthēé e*



1 “Tseegukar ko tseeguan bìrì tu u, a ko máá: Khòèm ãe ghùu zi dis xgàris-kg'ám koe tcãà tama a ko ngurì si, kana c'ëem dàòm ka q'ooa sa koe tcãà ba ts'ãà-kg'ao me e, a cg'ãe kúrú-kg'ao me e. <sup>2</sup> Igaba gaam ãe ko xgàris-kg'ám koe tcãà ba ghùu zi dim kòre-kg'ao me e. <sup>3</sup> Xgàris-kg'ám ko xgobekg'am ba ko gaam ghùu kòre-kg'ao ba xgobekg'ama máá, zi ghùu zi kg'ui-q'ooa ba kóm, me gam di zi ghùu zi cg'òèa zi ka tcii, a tc'ãà-cookg'ai zi. <sup>4</sup> Eëm kò gam di zi wèèa zi tcg'òóa xg'ara nem ko tc'ãà-cookg'ai zi, zi ghùu zi xùri me, kg'ui-q'ooa ba zi q'ana hãa khama. <sup>5</sup> Igaba zi cuiskaga tãám khòè ba xùri tite, a gha bèe me a qgóé, tãá khòèan di kg'ui-q'ooan zi c'ùua hãa khama,” tam méé.

<sup>6</sup> Jeso ba kò ncëes sere-sere sa gaxu koe tséékagu, igaba xu kò ãem ko bìrì xu sa táá kóma q'ãa.

<sup>7</sup> Kam ko nxãaska Jeso ba gaicara máá: “Tseegukar ko tseeguan bìrì xao o, a ko máá: Tíí Ra ghùu zi dir Xgàri-kg'ám Ra a. <sup>8</sup> Wèé xu ãe kò Tíí ka tc'ãà a hàà xua ts'ãà-kg'ao xu u, a cg'ãe kúrú-kg'ao xu u, igaba zi kò ghùu zi táá komsana xu. <sup>9</sup> Tíí Ra Xgàri-kg'ám Ra a. Dìím wèém ãe ko Tíí koe tcãà ba gha kgoaraè, a ba a gha tcãà a tcg'oa a gha dxòó-q'ooan hòè. <sup>10</sup> Ts'ãà-kg'ao ba kg'amaga hàà tama, a ts'ãà sa hëé naka cg'òo sa hëé naka kòbe sa hëéthëé cúíga hààraa máana. Ra Tíí hààraa, nxãasega ne gha kg'òèan úú ka, a gataga kaisase úú u ka.

<sup>11</sup> “Tíí ra qãèr ghùu Kòre-kg'ao Ra a. Me ko qãèm Kòre-kg'ao ba gam di kg'òèan ghùu zi tcg'òóa máá. <sup>12</sup> Gaam ãe ghùu zi kòre dis tséés koe tcãàèa ba ghùu kòre-kg'aom tama me e, a ba a ghùu zi ka q'òòsem tama me e, ãem ko ncuutshaan bóò i ko hàà nem ko ghùu zi guu a qgóé, me ncuutshaa ba hàà ntcàu zi a tsai-tsai q'aa zi khama. <sup>13</sup> Ghùu zi kòre di tsééan máàèam khòè ba ko guu zi a qgóé. Kg'amagam máàèa hãa tséé e, khamam tchòà úú cgoa zi tama.

<sup>14</sup> “Tíí ra qãèr Kòre-kg'ao Ra a, a Ra a Tiri zi ghùu zi q'ana, zi Tiri zi ghùu zi q'ãa Tea, <sup>15</sup> ncëem ma Abo ba ma q'ãa Tea, Ra gataga Tíí ma q'ãa Mea khamaga ma. Ra ko Tiri kg'òèan ghùu zi tcg'òóa máá. <sup>16</sup> C'ëe zi ghùu zir úúa hãa, ncëem xgàrim-q'oo di tama zi. Gataga méer óága zi thëés gúù si i, naka zi hàà kg'ui-q'ooa Te kóm naka zia ncëe zi ghùu zi cgoa xg'ae naka cúí zi ghùu zi dis xg'ae sa kúrú, cúím kòre-kg'aom di zi.

<sup>17</sup> “Ncëes gúùs kam Abo ba ncàm Tea, Tiri kg'òèa ner ghùu zi tcg'òóa máana hãa khama, nxãasegar gha gaicara sèèa kabi i ka. <sup>18</sup> Khòèm Tíí koe gha kg'òèa Te sèèa kabi ba kàà me e, igaba Ra ko Tíí ka tcg'òó o. Qari ner úúa hãa tcg'òó or gha di i, a Ra a qarian úúa hãa gaicara Ra gha sèèa kabi i di i. Ncëem x'áè-kg'ám bar Abom koe hòò,” tam méé.

<sup>19</sup> Eë xu ko Juta xu ncëe kg'uian kóm ka xu kò tc'ëe-kg'ám zi koe gaicara q'aa. <sup>20</sup> Kái-kg'áa ne kò máá: “Dxãwa tc'ëea nem úúa, a teme, ka ba ko dùús domka kómme?” témé.

<sup>21</sup> Igaba ne kò c'ëe ne máá: “Ncëe zi gúù zi ga táá dxãwa tc'ëean ka tcãàèam khòèm ka mééè. Dxãwa ba kàà tcgáím khòè bam ga xgobekg'am tcgái di qarian úúa hãa ii?” témé.

### *Juta ne di dtcòm tama ne*

<sup>22</sup> Me x'áè ba tcãà, si tempelem ko kaba-kabaè dis kòè sa xóé Jerusalema dim x'áém koe. Sao di x'áè e kò ii. <sup>23</sup> Me kò Jeso ba tempelem koe hãa a ko caate, Solomonem dis xàò-xao sa ta ko ma tciiès xàò-xaos koe. <sup>24</sup> Ka ne ko Juta ne Gam koe hààraa xg'ae, a nxama-nxama Me a máá: “Nta noo x'aèan Tsi ko hàà sèè a ghùia tòó ta a? Ncèè Krete Tsi kò ii ncëem Nqari ba nqòòkagu taa hãa Tsi ne kg'ama kgoarasease bìrì ta a,” ta ne méé.

<sup>25</sup> Me Jeso ba xòe ne a máá: “Bìrì tu ur kò, igabaga tu kò táá dtcòm. Tséé zi ncëer ko Abom cg'òè cgoa kúrú zia ko Tíí ka nxàea tseegukagu, <sup>26</sup> igaba tu dtcòm tama, Tiri tu ghùu tu tama tu u khama. <sup>27</sup> Tiri zi ghùu zia ko kg'ui-q'ooa Te kóm, Ra q'ãa zia, zi ko xùri Te. <sup>28</sup> Chòò tama kg'òèa ner ko máà zi, zi chòò tamase kaà tite, i cúí khòè ga tshàu q'ooa Te koe sèèa tcg'òó zi tite. <sup>29</sup> Abom ncëe máà Te zia hãa ba wèé gúùan kaga kaia, i cúí khòè ga Abom tshàu q'oo koe sèèa tcg'òó zia hãa tite. <sup>30</sup> Tíí hëé naka Abo ba hëéthëé Tsama cúí Tsam m,” tam méé.



<sup>31</sup> Ka ne ko Juta ne gaicara nxõá zi sáà, xao Me ne gha ka, <sup>32</sup> igabam kò Jeso ba xoa ne a máá: “Kái zi tséé zi qâè zi Ra x'ái tua, Abom koe guua hãa zi. Ka tua ko gazi xg'aeku koe ndakas domka nxõán cgoa xao Te?” témé.

<sup>33</sup> Ne Juta ne xoa Me a máá: “C'ëes tséés qâès domka ta xao Tsi tama, igaba Tsi ko Nqari ba còè domka a, kg'ama Tsi khòè Tsi i, igaba Tsi ko Nqari Tsi ii khama ma sèèse domka a,” témé.

<sup>34</sup> Me Jeso ba xoa ne a máá: “Gatu di X'áèan koe i gáé ncēeta ma góásea naka máá: ‘Gatu kar ko máá: nqàrì tu u,’ témé tama? <sup>35</sup> Eẽ *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe ko méése sa chõò tamase tseegu si i sa ta q'ana hãa. Me kò Nqari ba gane ãe Gam dim kg'ui ba kò máàèa hãa ne nqàrì ta ma tcii. Ncèè Nqarim kò ko gaa ne khòè ne ãe ne nqàrì ta ma tcii, <sup>36</sup> ne tua nxãaska gatu dii tua ncēe ko máá, Nqari bar ko còè témé tu, Nqarim dir Cóa Ra a tar ko méé domka, Tíi ncēe Abom nxará tcg'òò, a nqõómkg'ai koe tsééa óa Ra! <sup>37</sup> Ncèè Abom di zi tséé zir kò kúrú tama ne méé tu nxãaska táá Tíi koe dtcòm guu. <sup>38</sup> Igaba ncèè kúrú zir kò, igaba tu kò Tíi koe dtcòm tama ne méé tu nxãaska ãer ko kúrú zi tséé zi koe dtcòm, naka tua gha nxãasega q'ãa naka kómá q'ãa, Abom Tíi koe hãa, Ra Tíia Gam koe hãa sa,” tam méé.

<sup>39</sup> Ne gaicara qgóó Me ne gha sa tc'ëe, Me tcg'oaragu ne.

<sup>40</sup> Me nxãaska Jeso ba Jorotanem ka ncii za ka xòèa ba koe kabise, Johanem kò ko kg'aika khòè ne tcguù-tcguum qgám koe, a ba a síi gaa koe hãa. <sup>41</sup> Ne kái ne khòè ne Gam koe síi a ne a máá: “Johane ba xg'ao táá c'ëes x'áis ga sa kúrú, igabam xg'ao ncēm Khòèm ka bìrì ta a zi gùù zi wèé zia tseegu zi i,” témé. <sup>42</sup> Ne kò ãem qgám koe kái ne khòè ne Jesom koe dtcòm.

## 11

### *Lasarom dis x'oo sa*

<sup>1</sup> Nxãaskam kò c'ëem khòèm Lasaro ta ko ma tciiè ba ko tsàa, Betania koe guua ba, Maria sa hée naka gas ka káikhoes Mareta sa héeéthéé sara dim x'áé-coa ba. <sup>2</sup> Ncēes Maria sa gaas ncēe kò X'aigam *Nqari* ba tshãá di nxúian cgoa tcgáu nqàrèa hãas ga si i, a c'òò sa cgoa tchùu u, ncēe káimkhoem Lasarom kò tsàa sa. <sup>3</sup> Ka sara kò nxãaska khòè qõeku sara Jesom koe kg'uian tsééa úú, a máá: “X'aigaè, ãe Tsi ncàma hãa ba ko tsàa,” témé.

<sup>4</sup> Eẽm ko ncēe sa kóm, kam kò Jeso ba máá: “Ncēes tcii sa cuiskaga cg'õo mea hãa tite, igabas Nqari ba dqom di si i, nxãasegam gha Nqarim dim Cóa ba dqommè ka,” témé.

<sup>5</sup> Me kò Jeso ba Mareta sa hée naka qõese sa hée naka Lasaro ba héeéthéé ncàma. <sup>6</sup> Khama ãem ko Lasaro ba ko tsàa sa kóm, kam kò cámm cámm tsara hãa ãem ko hãam qgám koe.

<sup>7</sup> A ba a nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrì a máá: “Hàa naka xae Jutea koe gaicara kabise,” témé.

<sup>8</sup> Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrì Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Juta ne ncãaga nxõán cgoa xao Tsi kg'oana, igaba Tsia ko gaicara gaa koe ga kabise?” témé.

<sup>9</sup> Me Jeso ba xoa a máá: “Cám ba gáé 12 aoaran úú tama? Koaba ka ko qõòm khòè ba cuiskaga cg'áéa hãa tite, ncēm nqõóm di x'áà nem ko bóò khama. <sup>10</sup> Igaba ncèè khòèm kò ko ntcúuan q'oo koe qõò nem ko cg'áé, x'áà nem úú tama khama,” tam méé. <sup>11</sup> Ncēetam ko mééa xg'ara kam kò bìrì xu a máá: “Gaxae ka c'ëem Lasaro ba x'ómá hãa, Ra ko gaa koe síi tc'oman koe ghùì me,” témé.

<sup>12</sup> Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrì Me a máá: “X'aigaè, x'ómam kò hãa nem gha qâè,” témé.

<sup>13</sup> Me kò Jeso ba x'óóam hãa sa nxàe, igaba xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'ëea máá, tc'oman ncēe tseegu di Gam ko nxàe, ta tc'ëea.

<sup>14</sup> Kam kò nxãaska Jeso ba tchànose bìrì xu a máá: “Lasaro ba x'óóa hãa. <sup>15</sup> Ra gaxao domka qâè-tcoa, káà ra a kò ii khama, nxãasega xao gha dtcòm ka. Igaba hàà naka xae síi cgae me,” tam méé.

<sup>16</sup> Kam kò Tomase *ncēe kò Didimo ta ma tciie ba; ncēes cg'òè sa ko máá: 'Hoo-hore' témé* ba gam ka c'ēe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu birí a máá: “Hàan xae thēe qđò, naka xae nxāasega síí x'óó cgoa Me,” témé.

*Jeso ba ko khòè qđeku sara qgài-qgai tcáo*

<sup>17</sup> Eēm ko Jeso ba hàà kam ko hàà sao-xg'ae, me Lasaro ba nxākamaga 4 cáman tc'ám̄s q'oo koe úúa hãa. <sup>18</sup> (Nxāaska i kò Jerusalema koe guu a Betania koe síian 3 kilomítara khama noo. <sup>19</sup> Ne kò kái ne Juta ne hààraa, hàà ne gha Mareta sa hēe naka Maria sa hēéthēe sara qgài-qgai tcáo ka, gasara ka káikhoem di x'ooan koe.)

<sup>20</sup> Eēs ko Mareta sa Jesom ko hàà sa kóm kas kò tcg'oa a síí xg'ae cgoa Me, si kò Maria sa nquum q'oo koe hãa.

<sup>21</sup> Si kò Mareta sa Jeso ba birí a máá: “X'aigaè, thuu Tsi kò ncēe koe hãa nem ga kò tíí kíí ba x'óóa hãa tama. <sup>22</sup> Ra ncēeskaga igaba q'anaa, wēes gúús ēe Tsi ko Nqarim koe dtcàrà sam gha Nqari ba máà Tsi sa,” témé.

<sup>23</sup> Me Jeso ba birí si a máá: “Sáá kíí ba gha x'ooan koe tēe,” témé.

<sup>24</sup> Si Mareta sa xọa Me a máá: “Q'ana ra hãa me gha x'ooan koe tēe, còo dim cáń x'ooan koe i ko tēeem ka,” témé.

<sup>25</sup> Me Jeso ba birí si a máá: “Tíí Ra x'ooan koe Tēe Ra a, a Ra a Kg'òè Ra a. Gaam ēe ko x'óó igaba ko Tíí koe dtcòm̄ ba gha kg'òè, <sup>26</sup> me díím wēem ēe kg'òèa hãa a ko Tíí koe dtcòm̄ ba cuiskaga x'óó tite. Ncēe sa sia ko dtcòm̄?” tam méé.

<sup>27</sup> Si birí Me a máá: “Eè, X'aigaè, dtcòm̄ ra ko Krete Tsi i sa, Nqarim di Tsi Cóa Tsi, ncēe kòo nqđómkg'ai koe hàà Tsi,” témé.

<sup>28</sup> Ncēe zi gúú zis ko nxàea xg'ara kas kò qđò a síí qđeses Maria sa dxùukg'ai koe tciia tcg'òó a birí si a máá: “Xгаа-xгаа-kg'ao ba ncāa hàà, a ko tcií si,” témé. <sup>29</sup> Eēs ko ncēe sa kóm kas kò qháese tēe a síí cgae Me. <sup>30</sup> Nxāaskam kò Jeso ba qanega x'áé-coam koe tcàa ta ga hãa, igabam kò Maretas ncāa xg'ae cgoa Me koe ga qanega tēe. <sup>31</sup> Eē kò Marias cgoa nquu q'oo koe hãa a ko qgài-qgai tcáo si ne Juta ne ko bóò, si ma qháese tēe a tcg'oara hãa sa, ka ne kò còò si, tc'ám̄s koes ko síí hãa a kg'ae, ta ne kò tc'ēea khama.

<sup>32</sup> Eēs ko Maria sa Jesom hãas qgáís koe síí, a ko bóò Me kas kò nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé a máá: “X'aigaè, thuu Tsi kò ncēe koe hãa nem ga kò tíí kíí ba x'óóa hãa tama,” témé.

<sup>33</sup> Eēm ko Jeso ba bóò sis ko kg'ae, naka ēe kò xùri si a hààraa ne Juta ne hēéthēe ko kg'ae, kam kò kaisase xg'ai, i tcáo ba nxùrù. <sup>34</sup> Me tēe ne a máá: “Nda koe tu xòó mea?” témé. Ne birí Me a máá: “X'aigaè, hàà naka bóò,” témé.

<sup>35</sup> Me Jeso ba kg'ae. <sup>36</sup> Ne kò nxāaska Juta ne máá: “Bòò, nta noosem ncàm̄ mea sa,” témé.

<sup>37</sup> Igaba ne kò c'ēea ne máá: “Ncēem khòem ncēe thuu káà tcgáím khòè ba xgobekg'am tcgáía hãa ba gáé kò táá ncēem khòè ba kúru me x'óóa hãa tite?” ta ma tēeku.

*Jeso ba ko Lasaro ba x'ooan koe ghùì*

<sup>38</sup> Me kò Jeso ba gaicara kaisase xg'aia hãase tc'ám̄s koe síí. Xòam q'oo koes kò hãa, si nxōá sa kg'áma ba koe tòòèa. <sup>39</sup> Me Jeso ba máá: “Nxōá sa tcg'òó,” témé.

Si ēe kò x'óóa hãam khòem ka qđeses Mareta sa birí Me a máá: “X'aigaè, ncēem x'aem kam hm̄msam xg'ào ba hãa, 4 cáma nem úúa a kg'ónòèa hãa khama,” témé.

<sup>40</sup> Kam kò Jeso ba birí si a máá: “Birí si ta ga Ra gáé hãa, dtcòm̄ si kòo ne si gha Nqarim di x'ààn hòò sa?” témé. <sup>41</sup> Ka ne ko nxōá sa tcg'òó. Me Jeso ba tc'amaka ghùì-kg'ai a máá: “Aboè, qāè-tcaoa Ra ko máá Tsi, kóm Tea Tsi hãa domka. <sup>42</sup> Q'ana Ra hãa wèè x'aè ka Tsi ko kóm Te sa, igabar ko ncēe tēe ne khòè ne domka ncēe sa nxàe, nxāasega ne gha dtcòm̄, Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa ka,” témé. <sup>43</sup> Ncēetam ko mééa xg'ara kam kò tc'amaka hãam dòm cgoa q'au a máá: “Lasaroè, tchàa koe tcg'oa!” témé. <sup>44</sup> Me x'óóa kò hãam khòè ba tcg'oa, tshàua ba hēe naka nqàrèa ba hēéthēea kò lapian cgoa tcám̄mèa, i kg'áía ba c'ēm qgáím cgoa tcám̄mèa. Me Jeso ba birí ne a máá: “Kgoara tcg'òó cgae me qgáía ne nakam qđò,” témé.

*Juta ne ko Jesom di cg'õoan qg'áikua máá*  
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

<sup>45</sup> Nxãaska ne kò kái ne Juta ne ncêe kò Maria sa dàra hãa ne, a kò Jesom kò kúrúa hãa zi gúù zi bóda ne, Gam koe dtcòm. <sup>46</sup> Igaba ne kò c'êe ne Farasai xu koe síí a bîrí xu Jesom dùú sa kúrúa hãa sa. <sup>47</sup> Ka xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu hêé naka Farasai xu hêéthêé xg'ae sa tcii a têeku a máá: “Dùú sa xae gha kúrú? Ncêem Khóè ba ko kái zi x'ái zi kúrú ka. <sup>48</sup> Guu Me xae kò Me ko ncêe zi gúù zi qanega kúrú, ne i gha wèé khóèan Gam koe dtcòm, ne gha Roma ne nxãaska hàà sixae dim nqõó ba hêé naka khóè ne hêéthêé xhùu cgae xae e,” ta xu méé.

<sup>49</sup> Igaba gaxu ka c'êem Kaifase ta ko ma tciiè ba, ncêe kò êem kurim ka kaim peresiti ii ba kò kg'ui a máá: “Cúí gúù ga xao c'úua hãa! <sup>50</sup> Bóda xao gáé q'ãa tama, cúím khóè ba guu me wèé ne khóè ne x'óóa máá sa qãe si i, wées qhàò sa guu si kaàkaguèan ka sa?” témé.

<sup>51</sup> Ncêe sam kò gam koe guuase nxàe tama, igabam kò êem kurim ka kaim peresiti me e khama porofita, Jeso ba gha ko Juta dis qhàò sa x'óóa máá sa, <sup>52</sup> naka êes qhàòs cúís tama sa, igaba gataga Nqarim di ne cóá ne ncêe tsai-tsaisea xõe ne hêéthêé e, xg'ae-xg'ae nem gha, ne cúís gúù sa ii ka.

<sup>53</sup> Xu kò nxãaska êem cáím koe ga guu a qg'áiku, cg'õo Me xu gha ka.

<sup>54</sup> Me kò Jeso ba nxãaska táá kgoarasease Juta ne xg'aeku koe caate. Igabam kò gaa koe tcg'oa a tchàa-xgóós qàe koe hãam qgáim koe qõò, Eferaimè ta ko ma tciiè ba, a síí gaa koe Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa hãa.

<sup>55</sup> Juta ne dis Pasekas dim x'aè ba kò cùu me e, ne kò Pasekas cookg'ai koe kái ne nqõóm koe guu a Jerusalema koe qõò, síí ne gha q'ano-q'anoè ka. <sup>56</sup> Ne kò Jeso ba qaa, a ne a ko êe ne tempelem q'oo koe hãa ka têeku, a ko máá: “Dùú sa tu ko tc'êe? Cuis kaga ba gáé kõès koe hàà tite?” témé. <sup>57</sup> Igaba xu kò kaia xu peresiti xu hêé naka Farasai xu hêéthêé x'áean tcg'óóa hãa, ncêe c'êem khóèm kò ndam hãa sa q'ana hãa ne méém q'ãa-q'ãa xu sa, nxãasega xu gha qg'óó Me ka.

## 12

*Jeso ba ko Betania koe nxúian cgoa ntcãa nqàrèè*  
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

<sup>1</sup> 6 cáímán Paseka dim cáím cookg'ai di kam kò Jeso ba Betania koe qõò, Lasarom kò x'ãèa hãa koe, ncêem kò x'ooan koe ghùia hãa ba. <sup>2</sup> Me kò Jeso ba gaa koe dqòa di tc'õoan máàè. Si kò Mareta sa nxaà máá xu, me kò Lasaro ba êe ko Jesom cgoa tc'óó xu ka c'êe me e. <sup>3</sup> Kas kò nxãaska Maria sa nareta cgoa cúí kúrúèa tshãán dim ts'óó-c'õám kaia ba\* séè, ncêe kaisa marian cgoa ko x'amámè tshãá ba, a Jesom nqàrè koe ntcãá, a sa a c'õò sa cgoa tchùu nqàrè Me. Me kò nquu ba êem tshãám di xg'ãóan ka cg'oè.

<sup>4</sup> Igabagam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'êem Jutase Isekariote ba, (ncêe gha hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcãà Me ba) máá: <sup>5</sup> “Dùús domka ba kò ncêem tshãá ba x'amáguè tama, kurim di marian cgoa, naka i maria ba dxàua ne khóè ne máàè?” témé. <sup>6</sup> Ncêes gúù sam kò dxàua ne khóè nem ncàma hãa domka nxàe tama, igaba ts'ãà-kg'ao me e domka a. A kò mari dtcòbè sam qg'óóa hãa khama, q'oo koe marian séèa mááse kg'oana.

<sup>7</sup> Me Jeso ba xõa a máá: “Guu sí tu, Tiri kg'ónò cáma nes tòóa máá mea ke. <sup>8</sup> Dxàua ne khóè ne cgoa tu wèé x'aè ka hãa, igaba tu wèé x'aè ka Tíí cgoa hãa tite,” tam méé.

*Lasaro ba ko qg'áikua mááè*

<sup>9</sup> Êes ko kias xg'aes Juta ne di sa Jeso ba hàna sa kóm, ka ne kò gaa koe síí, Jesom domka cúí tamase, igaba ne gha kúúa hàà Lasaro ba bóò ka hêéthêé e, ncêem kò x'ooan koe ghùia hãa ba. <sup>10</sup> Nxãaska xu kò kaia xu peresiti xu qg'áiku, Lasarom ga ba xu gha thêé cg'õo sa. <sup>11</sup> Gaam domka ne kò ko kái ne Juta ne Jesom koe síí, a ne a ko Gam koe dtcòm khama.

\* 12:3: qáó-qaooseam litaram khama noo ba.

*Jeso ba ko Jerusalema koe tcãà*  
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

<sup>12</sup> Q'uu dim cáim ka ne kò kái ne khòè ne ãe kò kòès koe hààraa ne kóm, Jeso ba ko Jerusalema koe hàà sa. <sup>13</sup> Ka ne kò mokolane dis hìis di toàràan sèè a tcg'oa, a síi xg'ae cgoa Me, a ne a q'au a máá:

“Hosana!

Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,

Gam ãe ko X'aigam *Nqarim* di cg'òèan cgoa hàà ba,

ncèe Iseraele dim X'aiga ba!”

ta ne méé.

<sup>14</sup> Me kò Jeso ba donghi-coa ba hòè a ba a qábì me, ncèe i ko ma góá tòòèa khamaga ma a ko máá:

<sup>15</sup> “Táá q'áo guu, Sione di si cóá seè;

bòò, sarim X'aiga ba ko hàà,

donghi-coam koe qábì ntcóó a ke,”

témèè khama.

<sup>16</sup> Xu kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu tc'ãà dis ka ncèe zi gúù zi kóma q'ãa tama. Igaba ãem ko Jeso ba x'áakaguè ka cúíga xu kò bóò a q'ãa, ncèe zi gúù zi *Nqarim dis Tcgãyas* koe góáèa hãa zi ko Gam ka kg'ui, a zi a Gam koe kúrúèa hãa sa.

<sup>17</sup> Eẽm ko Lasaro ba tc'áms koe tciia tcg'òó, a ko x'ooan koe ghùì me ka kò hãa cgoa Meas xg'ae sa kò Gam ka nxàea tseegukagu. <sup>18</sup> Ncèes x'ái sam kúrúa hãa sa ne kò kóm, domka ne kò kái ne khòè ne síi xg'ae cgoa Me. <sup>19</sup> Ka xu kò Farasai xu nxãaska bìríku a máá: “Bòò tama xao gáé hãa, cúí gúù kúrú xae gha ga káà a sa? Bòò, wèem nqóó ba ko xùri Me!” témé.

*Jeso ba ko Gam dis x'oos ka kg'ui*

<sup>20</sup> Nxãaska xu kò ãe kò qòò a síi ko Jerusalema dis kòès koe còrè ne xg'aeku koe c'ãe xu Gerika xu hàna. <sup>21</sup> Ka xu kò Filipim koe hàà, ncèe ko Betesaida dim x'áém Galilea dim koe guua ba, a dtcàrà me a máá: “Aboè, Jeso ba xae bóò kg'oana,” témé. <sup>22</sup> Me kò Filipi ba síi Anterea ba bìrí, tsara kò Anterea ba hẽe naka Filipi ba hẽéthèé tsara síi Jeso ba bìrí.

<sup>23</sup> Me Jeso ba xoa tsara a, a máá: “X'aè ba hààraa, Khòèm dim Cóám gha x'áakaguè ba.

<sup>24</sup> Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Mabere cgùrim kòò gómankg'ai koe tcheè, a x'óó tama, nem cúim cgùri me e. Igaba ãem kòò x'óó nem ko kái cgùrian kúrú. <sup>25</sup> Khòèm ãe gam dis kg'òè sa ncàma hãa bas gha aaguse cgae, igaba khòèm ãe gam dis kg'òè sa ncèem nqóóm koe hòrea hãa ba gha chòò tamase hòè si. <sup>26</sup> Dìim wèem ãe ko tséèa máá Te ba méém xùri Te, ãer hàna koem gha Tirim tséé-kg'ao ba thèé hãa, Me gha Abo ba ãe ko tséèa máá Te ba dqòm.

<sup>27</sup> “Ncèeskas tiris tcáo sa tshúù qgài koe hãa, ka Ra gha nta méé? ‘Aboè, ncèem x'aèm koe kgoara Te,’ ta ra gha méé? Eẽ-ãe, ncèes gúùs domka ga Ra ncèem x'aèm koe hààraa.

<sup>28</sup> Aboè, cg'òèa Tsi x'áakagu!” tam méé.

Kam kò dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá: “Ncãar x'áakagu u, a Ra a gha gaia x'áakagu u,” témé. <sup>29</sup> Gaa koe hànas xg'aes ko kóm kas kò máá, túúm ts'oo-q'oo o, témé. Ne ko c'ãe ne máá: “Moengele ba ncãa kò kg'ui cgoa Me,” témé.

<sup>30</sup> Me Jeso ba xoa ne a máá: “Ncèem dòm ba gatu domka hààraa, Tíi domka tamase.

<sup>31</sup> Ncèe ba ncèeska ncèem nqóóm gha xgàràè dim x'aè me e, me gha ncèeska x'aiga-coam ncèem nqóóm di ba xhàiguè. <sup>32</sup> Ra gha Tíi, nqóómkg'ai koer kòò ghùìè ne wèè khòèan Tíi koe tcéèa óá,” tam méé. <sup>33</sup> Ncèe sam kò ko nxàe, hààm ko x'óós x'oo-kg'ám sam gha x'ái ka.

<sup>34</sup> Si xg'ae sa xoa Me a máá: “X'áèan koe ta kóma hãa i ko máá, Krete ba gha chòò tamase hãa, témèè, ka Tsi gáé ko Tsáá nta hẽes ka máá: ‘Khòèm dim Cóá ba gha ghùìè,’ témé? Khòèm dim Cóám ncèe ba dìi baa?” ta ne méé.



<sup>35</sup> Kam kò Jeso ba bìrí ne a máá: “X'áà ne gha cg'aré x'aè-coan gatu xg'aeku koe hãa. Ke tu qõò te, qanega tu x'áàn úúa hãa x'aè ka, naka i gha nxãasega táá ntcùúan tcãa cgae tu u. Khóèm ãe ko ntcùúan q'oo koe qõò ba c'úúa hãa nda koem ko qõò sa ke. <sup>36</sup> Eẽ tu qanega x'áàn úúa hãa x'aè ka méé tu gatu di tcoman x'áàn koe tòó, naka tua gha nxãasega x'áàn di tu cóá tu ii,” tam méé. Eẽm ko Jeso ba kg'ui cgoa nea xg'ara kam kò tcg'oa a qõò a sí xài-kg'ai ne.

*Juta nea gane dis dtcòm tamas koe qanega hãa*

<sup>37</sup> Jeso ba kò kái zi x'ái zi tcgáí-q'ooa ne koe kúru, igaba ne kò qanega Gam koe dtcòm tama. <sup>38</sup> Si kò ncẽe sa kúru, nxãasega i gha porofitim Isaiam di kg'uian nxàea tseegukaguè ka, ncẽe ko máá:

“X'aigaè, dìi na gatá di kg'uian ncẽe ta nxàea hãa koe dtcòmaa?

Me gataga X'aigam dim x'òà ba dìin x'áíèa hãa?”

témé e.

<sup>39</sup> Ncẽes gúus domkaga ne kò dtcòmàn ka tààè. Isaiam ba kò gaicara máá:

<sup>40</sup> “Gane di tcgáí nem kaàkagua hãa,

a tcáóa ne x'óó-x'ooa hãa,

nxãasega ne gha táá gane di tcgáían cgoa bóò ka,

a ne a gane di tcáóan cgoa táá kóma q'ãa ka,

a ne a Tíi koe táá kabise,

Ra Tíi qãèkagu ne ka,”

tam Nqari ba mééa khama.

<sup>41</sup> Isaiam ba kò ncẽe zi gúu zi kg'ui, Jesom di x'áà nem kò hòò hãa, a ko Gam ka kg'ui khama.

<sup>42</sup> Gatá i ii igaba xu kò kái xu tc'ãà-cookg'ai xu Gam koe dtcòm. Igaba xu kò Farasai xu domka gaxu di dtcòmàn táá x'ái, nxãasega xu gha táá còrè-nquum koe xhàiguè ka. <sup>43</sup> Khóè ne di dqòmkuàn xu kaisase ncàma hãa Nqarim dian ka khama.

<sup>44</sup> Kam kò Jeso ba q'aua kg'ui a máá: “Khóèm kò ko Tíi koe dtcòm nem Tíi koe cúí dtcòm tama, igabam ko thée ãe tsééa óá Team koe dtcòm. <sup>45</sup> Eẽm kò bóò Te, nem ko Gaam ãe tséé Tea hãa ba bóò. <sup>46</sup> Nqõóm koer X'áà iise hààraa, nxãasega i gha táá cúí khóè ãe ko Tíi koe dtcòm ga ntcùú q'oo koe hãa ka.

<sup>47</sup> “Ncèè khóèm kò Tiri kg'uian kóm, igabam kò qgóóa qari i tama, ne Ra Tíi xgàra tama. Nqõó ba hàà xgàra di ser hàà tama, igaba Ra nqõó bar gha hàà kgoara ka hààraa khama.

<sup>48</sup> Gam ãe ko xguì Te, a kg'uia Te kóm tama ba xgàra me ko ba úúa: ãer kg'uia hãa kg'uia ne gha còò dim cámi ka xgàra me. <sup>49</sup> Tíi ka Ra kg'uia mááse tama, igabam Abom ncẽe tséé Tea hãa ba x'áè Tea, dùú sar gha kg'ui a nxàe sa. <sup>50</sup> Ra q'ana hãa Gam di x'áè-kg'árma nea chòò tamas kg'òè si i sa. Gaa domkas wèes gúus ãer ko nxàe sa, Ra ko ãem ma Abo ba ma bìrí Te sia hãa khama ko ma nxàe si,” tam méé.

**Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xgaa-xgaa; Gam dim còrè ba (13–17)**

**13**

*Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xg'aa nqàrè*

<sup>1</sup> Paseka dis kòès cookg'ai i kò ii. Me kò Jeso ba q'ana hãa, x'aè ba hààraa, ncẽem nqõó bam gha tcg'oaragu a Abom koe qõò di ba sa. Gam di ne khóè ne nqõóm koe hãa nem kò ncàma hãa, khamam kò cg'oèasem ncàm nea sa x'ái ne.

<sup>2</sup> Dqòà di tc'òoa ne kò kúruè, me dxãwa ba nxãakamaga Jutasem Isekariotem tcáó koe tcana, Simonem ka cóáse ba, Jeso bam gha khóèan tshàu q'oo koe tcãa ka. <sup>3</sup> Jeso ba kò q'ana, Abo ba wèé zi gúu zi Gam di qarian koe tòóa hãa sa, Me Nqarim koe guua hãa, a ba a ko Nqarim koe ga kabise sa. <sup>4</sup> Kam kò nxãaska tc'òoan ko tc'òóè qgáì koe tãe, a ba a



tc'amakam hana qgáian nxõo, a tchùuse cgoa dim qgái ba tcám kháó. <sup>5</sup> A gaa koe guus ka, xg'aàse cgoa dis gábas koe tshàan ntcãa, a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a xg'aà nqàrè, a tcám kháóam kò hãam qgáim tchùuse cgoa dim cgoa tchùu nqàrè xu.

<sup>6</sup> A ba a Simonem Peterem koe hàà, me Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, hàà Tsia gáé ko Tsáá nqàrèa te xg'aà?” témé. <sup>7</sup> Me Jeso ba xõa me a máá: “Ncëer ko kúru sa tsi cuiskaga ncëeskaga bóòà q'ãa tite, igaba tsi gha nxãwa kháóka bóòà q'ãa si,” témé. <sup>8</sup> Kam kò Petere máá: “Cuiskaga Tsi nqàrèa te xg'aàra hãa tite,” témé. Me Jeso ba xõa me a máá: “Ncëè xg'aà nqàrè tsi tamar kò hãa ne tsi Tíí koe hãa tama,” témé. <sup>9</sup> Me Simone Petere ba máá: “Kháé nxãaska, X'aigaè, nqàrèa te cúí tamase, igaba tshàua te hëé naka tcúúa te ga hëéthëé xg'áàò,” témé.

<sup>10</sup> Me Jeso ba xõa a máá: “Khóèm ãe ncãa xg'aàse ba ko nqàrèa ba cúíga xg'aàn tc'ëe, wèé tc'áróa ba ga q'ano o khama. Xao gaxao q'ano xao o, wèéa xaoa q'ano tama igaba,” témé. <sup>11</sup> Q'anam kò hãa dìí ba ko hàà khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Me sa khama, gaa domkagam kòo máá: “Wèéa xao ga q'ano tama,” témé.

<sup>12</sup> Eëm ko nqàrèa xu xg'aà cgoa xg'ara kam kò Gam di zi qgái zi hãa a ntcõó-q'ooa ba koe kabise, a ba a tèè xu a máá: “A bóòà xao ko q'ãa, ncëer ncãa kúru cgae xao o sa? <sup>13</sup> Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, ta xao ko ma tcii Te, a ko máá: ‘X'aiga Tseè,’ témé, tseeguse, gaar ga Ra a domka. <sup>14</sup> Ra Tíí gaxao dir X'aiga, a Xgaa-xgaa-kg'ao Ra ncãa nqàrèa xao xg'aà, ke méé xao gaxao igaba thëé gaxao ka c'ëea xu di nqàrèan xg'aà. <sup>15</sup> Sere-sere sar kúrua máá xaoa, ke méé xao gaxao igaba ãer ma kúrua hãa khamaga ma thëé kúru. <sup>16</sup> Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Gam ka q'õõsem ka kaia hãam qãà ba káà me e, me gataga ãe tsééèa hãa ba ãe tséé meam ka kai tama. <sup>17</sup> Ncëeska xao ncëe zi gúú zi q'ana hãa, khama xao gha kúru zi xao kòo ne ts'ee-ts'ee'g'aiè.

*Jeso ba ko khòè ne tshàu q'oo koe tcãàkus ka kg'ui  
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)*

<sup>18</sup> “Wèéa xao gar nxàe tama, ãer nxará tcg'òóà hãa xur q'ana hãa. Igabas ko ncëe sa Nqarim dis Tcgãyas koe goásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncëe ko máá: ‘Gaam ãe ko tíí cgoa péréan tc'õó ba tirim cg'õo-kg'ao ba kúrua hãa,’ témé sa. <sup>19</sup> Ra ko kúru sa ias cookg'ai koe ncëeska bìrí xao o, nxãasega xao gha ãe i kòo kúru sa ne, Tíí ga Ra a sa dtcòm ka. <sup>20</sup> Tseegu ner ko bìrí xao o, a ko máá: Wèém ãe ko ãer tsééa úúa hãa ba qãèse hààkagu ba ko Tíí ga Ra qãèse hààkagu, me ko dìím wèém ãe ko Tíí qãèse hààkagu Te ba ãe tsééa óága Tea ba qãèse hààkagu,” tam méé.

<sup>21</sup> Ncëetam ko Jeso ba mééa xg'ara ka i kò tcáóa ba tshùú qgái koe hãa, Me kò nxàea tseegukagu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Gaxao ka c'ëe ba gha khòè ne tshàu q'oo koe tcãà Te, témé,” tam méé.

<sup>22</sup> Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko téé a bóòku, gaxu ka ndaka bam ko nxàe sa c'úúa hãase. <sup>23</sup> Me kò gaxu ka c'ëem ncëe kò Jesom ka kaisase ncàmmèa hãam xgaa-xgaase-kg'ao ba Gam koe ghãasea ntcõe. <sup>24</sup> Me kò Simone Petere ba gaam xgaa-xgaase-kg'ao ba tcgáia ba cgoa qãè a bìrí me a máá, ndaka bam ko nxàe sa tèè Me, témé.

<sup>25</sup> Me Jesom koe ntcõóa ghãase, a tèè Me a máá: “X'aigaè, dìí baa?” témé.

<sup>26</sup> Me Jeso ba xõa me a máá: “Gaam ãer ko ncëes péré qàmà sa máà me e, ãer kò gábas q'oo koe tcguù-tcguu sia xg'ara ne,” témé. Eëm ko gaas péré qàmà sa tcguù-tcguua xg'ara, kam kò Jutase Isekariote ba máà si, Simonem ka cóáse ba. <sup>27</sup> Eëm ko Jutase ba péré qàmà sa sèè kagam ko satana ba tcãà cgae me. Me Jeso ba bìrí me a máá: “Kúru kg'oana tsi hãas gúú sa qháése kúru,” témé. <sup>28</sup> Igaba tc'õòè ko qgái koe i kò cúí khòè ga táá q'ãa, dùús domkam ko Jeso ba ãeta méé sa. <sup>29</sup> Jutase ba kò mari dtcòbè sa úúa hãa khama xu kò c'ëe xu tc'ëea máá, Jeso ba ko bìrí me, kòès koe ko tc'ëese zi gúú zim gha x'ámá sa, kana c'ëe gúú-coa nem gha ãe dxàua hãa ne máà sa, ta tc'ëea. <sup>30</sup> Eëm ko Jutase ba péréan sèèa xg'ara kam kò kúúga tcg'oa. I kò ntcúú u.

*Kabam x'áè-kg'ám ba*

<sup>31</sup> Eẽm ko qõò, kam kò Jeso ba máá: “Ncẽeskam ko Khóem dim Cóa ba x'áàkaguè, Me ko Nqari ba Gam koe x'áàkaguè. <sup>32</sup> Ncèè Nqarim kò ko Gam koe x'áàkaguè, nem gha Nqari ba nxãaska thëé Cóa ba Gam koe x'áàkagu, a ba a gha cúí q'oro x'áàkagu Me.

<sup>33</sup> “Cóa xaoè, xòm x'aèa ner gha hãa cgoa xao o. Qaa Te xao gha. Eẽr kò ma Juta ne ma bìrí khamaga Ra ko ma ncẽeska bìrí xao o a ko máá: Eẽr ko qõò koe xao cuiskaga síia hãa tite.

<sup>34</sup> “Ra ko kabam x'áè-kg'ám ba máa xao o, a ko máá: Gaxao ka c'èe ne ncàm. Ncèer ma ncàm xaoa hãa khama méé xao ma gaxao ka c'èea ne thëé ncàm. <sup>35</sup> Ncèes gúús ka i gha wéé khóèan q'ãa, Tiri xao xgaa-xgaase-kg'ao xao o sa, gaxao ka c'èean xao kò ncàm hãa ne,” tam méé.

*Jeso ba ko Peterem gha xoase Me sa nxàe  
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)*

<sup>36</sup> Me Simonem Petere ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, nda koe Tsi ko qõò?” témé.

Me Jeso ba xoase me a máá: “Ncèer ko qõò koe tsi cuiskaga kgoana naka xùri Tea hãa tite, igaba tsi gha kháóka nxãawa xùri Te,” témé.

<sup>37</sup> Me Petere ba Gam ka máá: “X'aigaè, dùús domka ra gáé ga ncẽeskaga xùri Tsi tama? Tsáá domkar gha kg'òèa te tcg'òò,” témé.

<sup>38</sup> Me Jeso ba xoase me a máá: “Tíi domka tsia gha kg'òèa tsi tcg'òò? Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi a ko máá: Ghòrò ba kg'aea hãa tite, tsi gha nqoana q'oro xoase Te,” témé.

**14***Jeso ba dàò Me e, Abom koe ko síi ba*

<sup>1</sup> “Táá méé i tcáóa tu nxùrù qgái koe hãa guu. Nqarim koe hëé naka Tíi koe hëéthëé tcoman úú. <sup>2</sup> Abom dim nquum q'oo koe i kái x'ãè-q'ooan hàna; ncèè gatà i kò ii tama ner ga kò q'ãa-q'ãa tua hãa, síir ko x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá tu u sa. <sup>3</sup> Ncèè qõòr kò a ko síi x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá tu u, ner gha kabise a hàà séèa máase tu u, nxãasega tu gha gatú igaba thëé síi Tíi hàna qgái koe hãa ka. <sup>4</sup> Tu gataga qõòr kom qgáim di dàòan q'ana hãa,” tam méé.

<sup>5</sup> Me Tomase ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, qõò Tsi kom qgái ba xae c'úúa, ka xae ga ntama ma gaa qgái dim dàò ba q'ãa?” témé.

<sup>6</sup> Me Jeso ba xoase me a máá: “Tíi Ra Dàò Ra a, a Tseegu Ra a, a Ra a Kg'òè Ra a. Tíi ka oose ko Abom koe síim khóem cúim ga ba káa me e. <sup>7</sup> Ncèè q'ãa Tea xao kò hãa ne xao ga kò thëé Abo ba q'ana hãa. Igaba xao ncẽeska q'ãa Mea, a bóò Mea hãa,” tam méé.

<sup>8</sup> Me Filipi bìrí Me a máá: “X'aigaè, Abo ba x'ái xae e, nxãaska xae gha qãè xae e,” témé.

<sup>9</sup> Me Jeso ba bìrí me a máá: “Ncèetar ma qáo x'aèan gaxao cgoa hãa igaba Tsi ko c'úú Te, Filipiè? Díim wéem èe bóò Tea hãa ba Abo ba bóò hãa. Nta tsi gha máá: ‘Abo ba x'ái xae e,’ témé? <sup>10</sup> A dtcòm tama tsia Abom koer hãa, Me Abo ba Tíi koe hãa sa? Kg'uian ncèer ko gaxao cgoa kg'ui nea Tíi koe guu nakar kg'ui i tama, igaba Abom ncèe Tíi koe x'ãèa hãa ba ko tséèa ba kúú. <sup>11</sup> Dtcòm méé xao, Abom koer hãa, Me Gabá Tíi koe hãa sa. Ncèè gatà i kò ii tama ne méé xao nxãaska dtcòm are-aresa zi tséé zi èer ko kúú zi domka. <sup>12</sup> Tseegua ner ko bìrí xao o, a ko máá: Díim wéem èe ko Tíi koe dtcòm ba gha èer ko Tíi kúú sa kúú, a ba a gha ncèe tséèan ka kaia hãa tséèan kúú, Tíi Ra ko Abom koe qõò khama. <sup>13</sup> A Ra a gha dùús wées èe xao ko Tíi cg'òè koe dtcàrà sa kúú, nxãasegam gha Abo ba Cóm koe guu a dqòmme ka. <sup>14</sup> Ncèè c'èes gúú sa xao kò Tíi cg'òè koe dtcàrà ner gha kúú si.

*Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba nqòòkagu*

<sup>15</sup> “Ncèè ncàm Tea xao kò hãa ne xao gha x'áè-kg'áma Te qgóóa qari. <sup>16</sup> Ra gha Abo ba dtcàrà Me gha c'èem Hùì-kg'ao ba tséèa úú máá xao o, gaxao cgoa gha chòò tamase hãa ba. <sup>17</sup> Ncèe ba tseeguan dim Tc'èe Me e. Nqóò ba cuiskaga hòò Me tite, bóò Meam hãa

tite, a ba a c'ùu Mea khama. Igaba xao gaxao q'ãa Mea, gaxao cgoam x'ãèa, a ba a gha gaxao koe hãa khama.

<sup>18</sup> “Cuiskagar khãadoma-coa khama ma guu xaoa hãa tite, a gha kabise a hàà cgae xao o. <sup>19</sup> Xòm x'aè q'oo koem nqõó ba gaicara hòò Tea hãa tite, igaba xao gha gaxao hòò Te, kg'õèa Ra hãa domka, xao gha gaxao igabaga kg'õè khama. <sup>20</sup> Gaam cáím ka xao gha q'ãa, Tíí Ra Abom koe hãa, xao gaxao Tíí koe hãa, Ra Tíí gaxao koe hãa sa. <sup>21</sup> Dìím wèém ãe x'áè-kg'árna Te úúa, a qgóóa qari ana ba gaam ncàm Tea hãam ga me e. Gaam ãe ncàm Tea hãa ba gha Abom ka ncàmmè, Ra gha Tíí igaba thèé ncàm me a gha gaam koe x'áise,” tam méé.

<sup>22</sup> Me Jutase (ncèe Isekariote tama ba) bìrí Me a máá: “X'aigaè, dùús domka Tsia gha x'áise xae e, nqõó ba x'áise tamase?” témé.

<sup>23</sup> Me Jeso ba xõa a máá: “Ncèè khòèm kò ncàm Tea hãa nem gha kg'uia Te qgóóa qari, Me gha Abo ba ncàm me, Tsam gha hàà cgae me, a Tsam a gha Sitsam di x'ãè-q'ooan gaam koe kúrú. <sup>24</sup> Gaam ãe ncàm Te tama ba kg'uia Te qgóóa qari tama; i gataga kg'uiian ãe xao ko kóm, Tíí koe guu tama, igaba i ncèe tsééa óá Team Abom koe guua.

<sup>25</sup> “Ncèe gúua ner bìrí xaoa hãa, ãer kò qanega gaxao cgoa hãa ka. <sup>26</sup> Igaba Hùì-kg'aom ncèe Tcom-tcomsam Tc'èe ii ba, ncèem gha Abo ba Tiri cg'õèan cgoa tsééa óá ba, nxãa ba gha wèé gúuan ga xgaa-xgaa xao o, a ba a gha wèé gúuan ãer bìrí xaoa hãa tc'èe-tc'èesekagu xao o.

<sup>27</sup> “Tòókuan cgoar ko guu xao o, Tiri tòókua ner ko máà xao o. Nqõóm ko ma máà xao o khamar ma máà xao o tama. Táá méé i tcáóa xao nxùrù qgài koe hãa guu, kana méé xao táá q'áo guu. <sup>28</sup> Kóm tea xao kò hãa Ra ko bìrí xao o a ko máá: ‘Qòò Ra ko, a Ra a gha kabise a hàà cgae xao o,’ témé. Ncèè ncàm Tea xao kò hãa ne xao ga kò Abom koer ko qòò khama qãè-tcaoa, Abo ba Tíí ka kaia hãa khama. <sup>29</sup> Ra ncãa ncèeska bìrí xao o, qanega i kúrúse tama cookg'ai koe, nxãasega xao gha ãe i kò kúrúse ne dtcòm ka. <sup>30</sup> Gaicarar qádse kg'ui cgoa xaoa hãa tite, ncèem nqõóm òim x'aiga ba ko hàà khama. Cúí qari gam Tíí koe úú tama, <sup>31</sup> igaba méém nqõó ba q'ãa, Abo ba Ra ncàma hãa, a ko Abom ma x'áè Tea hãa khama ma tséé sa.

“Tèe xao ncèeska, naka hààn xae qõò,” tam méé.

## 15

### *Jeso ba tseegu òim Kg'om Me e*

<sup>1</sup> A ba a máá: “Tíí Ra tseegu òim Kg'om Ra a, Me Tirim Xõò ba Xhàrà-kg'ao Me e. <sup>2</sup> Tíí koe hãam nxãam wèém ãe tc'áróan kúrú tama bam ko q'ãea tcg'òó, a ba a ko wèém nxãam ãe ko tc'áróan kúrú ba dcào, nxãasegam gha q'ano a kái tc'áróan kúrú ka. <sup>3</sup> Nxãakamaga tu ncèer kò kg'ui cgoa tu um kg'uim ka q'anokaguèa. <sup>4</sup> Tíí koe tu hãa nakar Tíí gatu koe hãa. Cúím nxãam ga ba cúiam kò hãa ne tc'áróan kúrú hãa tite, kg'om dis hìis koem kò hãa ne cúí ga a, gatu igaba tu gatà hèéa tite, Tíí koe tu kò hãa ne cúí ga a.

<sup>5</sup> “Tíí Ra Kg'om Ra a, tu gatu nxãa tu u. Gaam ãe Tíí koe hãa, Ra Tíí gam koe hãa ba, gam kái tc'áróan ko kúrú ga me e, Tíí ka oose tu cúí gúu ga kúrú hãa tite khama. <sup>6</sup> Ncèè khòèm kò Tíí koe hãa tama, nem ko nxãam khama ma xaoaguè, a ba a xgóó; èeta ii nxãa ne ko sàà xg'ae, a c'eean q'oo koe síí xaoa tcãà, a dàdè. <sup>7</sup> Ncèè Tíí koe tu kò hãa, i Tiri kg'uiian gatu koe hãa ne tu gha ãe tu ko tc'èes wèé sa dtcàrà, a tu a gha kúrú máàè si. <sup>8</sup> Si ko ncèe sa Tirim Xõò ba x'áakagu: kái tc'áróan tu gha kúrú, a tu a gha gatà iim dàòm ka Tiri tu xgaa-xgaa-kg'ao tu ii. <sup>9</sup> Ncèem ma Abo ba ncàm Tea hãa khamagar ma ncàm tu ua hãa. Ke méé tu ncèeska Tiri ncàm kuan koe hãa. <sup>10</sup> Ncèè Tiri x'áèan tu kò qgóóa qaria, ne tu gha Tiri ncàm kuan koe hãa, ncèer ma Tirim Xõòm di x'áèan ma qgóóa qaria, a Gam di ncàm kuan koe ma hãa khamaga ma.

<sup>11</sup> “Ncèe gúua ner bìrí tua hãa, nxãasega i gha Tiri qãè-tcaoan gatu koe hãa ka, naka gatu di qãè-tcaoan gha cg'òè ka hèéthèé e. <sup>12</sup> Tirim x'áè-kg'ám ba ncèe me e: ncàm gatu ka c'èea

ne, ãer ma ncàm tua hãa khamaga ma. <sup>13</sup> Cúí khòè ga ncêes ncàm̄s ka kaia hãas ncàm sa úúa hãa tama, ncêe khòem ko ãem ncàm̄a hãa ne khòè ne gam di kg'òèan tcg'òóa máá sa. <sup>14</sup> Tu gatu ãer ko x'áè tu u sa tu kòo kúrú ne Tiri tu ncàm-khoe tu u. <sup>15</sup> Cuiskagar gaicara qãa ta ma tcii tua hãa tite, qãa ba gam ka q'òðsem ko dùú sa kúrú sa c'úúa hãa khama. Ncêes gúùs téé-q'oo koe Ra kò ncàm-khoe tu ta ma tcii tu u, wèes gúùs ãer Tirim Xòom koe xгаа-xgaasea hãa sar q'ãakagu tua hãa khama. <sup>16</sup> Gatua nxará tcg'òó Te ta ga hãa, igabar Tíí nxará tcg'òó tua hãa, a Ra a qòò tu gha a síí tc'áróan kúrú ka nxará tcg'òó tua, tc'áróan ncêe gha qáo x'aèan hãa a, nxãasegam gha Abo ba wèes gúùs ãe tu gha ko Tíí cg'òè koe dtcàrà sa máa tu u ka. <sup>17</sup> Ncêea Ra ko ma x'áè tu u ga a, a ko máá, gatu ka c'ãe ne ncàm, témé.

### *Nqóó ba ko Jesom di xгаа-xgaase-kg'aoan hòre*

<sup>18</sup> “Ncêe nqóóm kò hòre tua hãa ne méé tu q'ãa, gatua hòre tua hãa cookg'ai koem kò Tíí hòre Tea hãa sa. <sup>19</sup> Ncêe nqóóm di tu kò ii nem ga kò nqóó ba gam di tu iise ncàm tua hãa; igaba tu nqóóm di tu tama tu u, Ra kò nqóóm koe guu a nxará tcg'òó tu u, gaa domkam ko nqóó ba hòre tu u. <sup>20</sup> Ncêer kòo kg'ui cgoa tu u kg'uian méé tu tc'ãe-tc'ãese, a ko máá: ‘Qãa ba gam ka q'òðsem ka tc'amaka hãa tama,’ témé sa. Ncêe xgàra Te ne kòo ne, ne gha gataga thêe xgàra tu u. A ncêe Tiri xгаа-xгаа ne ne kòo qgóóa qari ne ne gha gataga thêe gatu dian igabaga qgóóa qari i. <sup>21</sup> Igaba ne gha wèé gúúan ncêe ga Tiri cg'òèan domka kúrú cgae tu u, Gaam ãe tsééa óá Tea hãa ba ne c'úúa hãa domka. <sup>22</sup> Ncêe thuur kò hàà kg'ui cgoa ne tama ne, ne ga kò chìbian úú tama. Igaba ne ncêeska gane di chìbian koe ne gha qgóóa máàm *dàò ba* úú tama. <sup>23</sup> Gaam ãe hòre Tea ba gataga Tirim Abo ba hòrea. <sup>24</sup> Ncêe c'ãe khòè ga qanega kúrú tama sar kò gane koe kúrú ta ga hãa, ne ne ga kò chibi úú tama. Igaba ne *ncêe zi x'ái zi* bóòa hãa, a ne a Tíí ga Ra hêe naka Tirim Xòom ga ba hêethêe Tsam hòrea. <sup>25</sup> Igabas ko ncêe sa x'aèan koe góásea hãa sa nxàea tseegukagu, ncêe ko máá: ‘Hòrea ne máá tea hãas gúù sa kàà si i,’ témé sa.

<sup>26</sup> “Igaba ãem kòo Hùi-kg'ao ba hàà, ncêer gha Abom koe guu a gatu koe tsééa úú ba, tseeguan dim Tc'ãe ba, ncêe ko Abom koe guu a tcg'oa ba, nem gha Gabá Tíí ka nxàea tseegukagu. <sup>27</sup> Gatu igaba tu gha Tíí ka hàà nxàea tseegukagu, Tíí cgoa tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a hãa khama.

## 16

<sup>1</sup> “Ncêe gúúan wèer bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha táá gaxao di dtcòm̄an aagu ka. <sup>2</sup> Còrè-nquuan koe ne gha xhàiagu xao o, me gha gataga x'aè ba hàà, wèem khòem ãe ko cg'òo xao om gha tc'ãea máá, Nqari bam ko tsééa máá, ta tc'ãea ba. <sup>3</sup> Ncêe zi gúú zi ne gha kúrú cgae tu u, Abo ba kana Tíí ga Ra ne c'úúa hãa khama. <sup>4</sup> Igabar ncêe gúúan bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha ãem kòo gaan dim x'aè ba hàà ne tc'ãe-tc'ãese, gaan kar q'ãa-q'ãa xaoa hãa sa ka.

### *Tcom-tcomsam Tc'ãem di tsééa ne*

“A ra a kò ncêe zi gúú zi tshoa-tshoas koe táá bìrí xao o, gaxao cgoar kò hãa khama. <sup>5</sup> Igabar ko ncêeska Gam ãe tséé óá Team koe qòò, igaba i gaxao ka cúía xao ga tèè Te naka máá: ‘Nda koe Tsi ko qòò?’ témé tama. <sup>6</sup> Igaba ncêe gúúa ner nxàea hãa domka xao tshúù-tcaoan ka cg'òè cgaeèa hãa. <sup>7</sup> Gatà i ii igabar ko tseeguan bìrí xao o: Gaxaoa i qãea máá xaoa hãa qòòr gha sa. Ncêe qòò tamar kò hãa nem Hùi-kg'ao ba hàà cgae xaoa hãa tite khama. Igaba ãe qòòr kòo ner gha gaxao koe tsééa úú Me. <sup>8</sup> Eëm kòo hàà nem gha hàà nqóó ba xгаа-xгаа a chibi-chibi; chìbian domka hêe, naka tchànoan domka hêe, naka xgàrakuan domka hêethêe e. <sup>9</sup> Chìbian kam *gha xгаа-xгаа*, Tíí koe ne dtcòm̄ tama khama. <sup>10</sup> Tchànoan kam *gha xгаа-xгаа*, Tirim Xòom koer ko qòò, xao gaicara hòò Te tite khama. <sup>11</sup> Xgàra-kg'aman kam *gha xгаа-xгаа*, ncêem nqóóm dim x'aiga ba nxãakamaga xgàraèa hãa khama.



<sup>12</sup> “Qanegar kái zi gúu zi úúa, gaxao cgoar gha nxàe zi, igaba xao ncēeska kgoana zia hãa tite. <sup>13</sup> Igaba ãem kòo tseeguan dim Tc'êe ba hàà, nem gha wèe tseeguan koe úú xao o. Cuiskagam Gam koe guua zi ka kg'uia hãa tite, igabam gha ãem ko kóm's ka cúí kg'ui, a ba a gha hààko zi gúu zi ka bìrí xao o. <sup>14</sup> X'áàkagu Tem gha, ãe Tiri ii sam gha sée, a ba a bìrí xao o si khama. <sup>15</sup> Wèéan ãe Abom úúa hãa nea Tiri i. Gaa domkar ko máá: Eë Tiri ii sam gha Tc'êe ba sée, a ba a bìrí xao o si, témé.

<sup>16</sup> “X'aè-coa ba xao hòo Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòo Te,” tam méé.

*Xгаа-xгаase-kg'ao xu di tshúù-tcaoa ne gha kabise a qãè-tcaoan kúru*

<sup>17</sup> Xu kò Gam di xu xгаа-xгаase-kg'ao xu c'êe xu tẽeku a máá: “Dùú sa ba ko nxàe, ncẽem ko máá: ‘X'aè-coa ba xao hòo Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòo Te,’ témé ka, a ko gataga máá: ‘Tirim Xòom koer ko qòo domka a,’ témé?” ta xu méé. <sup>18</sup> Xu hãa a tẽese a ko máá: “Dùú sa ba koáe nxàe: ‘X'aè-coam q'oo koe,’ tam kòo méé ne? Dùú sam ko nxàe sa xae kóma q'ãa tama,” ta xu méé.

<sup>19</sup> Me kò Jeso ba bóda q'ãa, ncẽes gúus ka xu tẽe Me kg'oana hãa sa, khamam kò nxãaska bìrí xu a máá: “Ntar ko méé sa xao koáe tẽeku, ncẽer ko máá: ‘X'aè-coam q'oo koe xao hòo Tea hãa tite, a xao a gha gaicara x'aè-coam qãá q'oo koe hòo Te,’ témé ka? <sup>20</sup> Tseeguaner ko bìrí xao o, a ko máá: Kg'ae xao gha, a gha thòo-tcaoase kg'ae, igabam gha nqòo ba qãè-tcaoa hãa. Thòo-tcaoa xao gha hãa, igaba i gha gaxao di thòo-tcaoan kabise a qãè-tcao sa ii. <sup>21</sup> Eë khòes kòo cóan ábà di thòo koe hãa nes tshúù-tcaoa hãa, gas dim x'aè ba hààraa khama. Igaba ães ko cóan ábà xg'ara nes gaicara thòan tc'êe-tc'êese tama, qãè-tcaoan ãe cóa nea nqòomkg'ai koe ábàèa hãa di domka. <sup>22</sup> Khama xao gaxao ncēeska tshúù-tcaoan úúa hãa, igabar gha gaicara hàà bóo xao o, xao gha qãè-tcao, i cúí khòe ga gaxao di qãè-tcaoan sée cgae xaoa hãa tite. <sup>23</sup> Eẽm cáam ka xao cuiskaga cúí gúu ga drcàrà Tea hãa tite. Tseeguar ko tseeguan bìrí xao o, a ko máá: Wèes gúus ãe xao ko Tíí cg'òe cgoa Abom koe drcàrà sam gha màa xao o. <sup>24</sup> Ncēeska igaba xao qanega cúí gúu ga Tíí cg'òe cgoa drcàrà tama. Drcàrà, màaè xao gha ke, naka xaoa gha nxãasega qãè-tcaoan ka cg'òe.

<sup>25</sup> “Ncẽe gúua ner kò sere-sere zi cgoa bìrí xao o, igabam ko x'aè ba hàà, gaxao cgoar gaia sere-sere zi cgoa kg'uia hãa tite ba, igabar gha hàà kgoarasea hãase Tirim Xòom ka bìrí xao o. <sup>26</sup> Eẽm cáam ka xao gha Tíí cg'òe koe drcàrà. Gaxao téé-q'oo koer gha Abo ba hàà drcàrà, tar méé tama. <sup>27</sup> Abo ba Gam ka ncàm xaoa hãa, ncàm Tea xao hãa domka, a xao a Nqarim koer guua sa drcòma hãa khama. <sup>28</sup> Abom koer guu a nqòom koe hààraa. A Ra a ko gaicara nqòo ba guu, a Abom koe kabise,” tam méé.

<sup>29</sup> Xu kò nxãaska Gam di xu xгаа-xгаase-kg'ao xu máá: “Bòo, ncēeska Tsi ko kgoarasea hãase kg'ui, a Tsi a cúis sere-seres ga sa tséekagu tama. <sup>30</sup> Ncēeska xae ko bóo wèe gúuan Tsi q'ana hãa sa, a Tsi a gataga c'êe khòe ga gha tẽe Tsi sa qaa tama. Ncẽes gúus domka xae ko drcòm Nqarim koe Tsi guua hãa sa,” ta xu méé.

<sup>31</sup> Me Jeso ba xoa xu a máá: “Ncēeska xaoa ko drcòm? <sup>32</sup> Bòo, x'aè ba ko hàà, a ba a hààraa xg'ara, ãe xao gha wèea xao ga x'áea xao koe guu a tsai-tsaise ba, a xao a gha cúise qau Te. Igabar cúise hãa tama, Tirim Xòo ba Tíí cgoa hãa khama.

<sup>33</sup> “Ncẽe gúua ner bìrí xaoa hãa, nxãasega xao gha Tíí koe tòókuan úú ka. Ncẽem nqòóm koe xao gha qóman cgoa qgóoku. Igaba méé xao tòon tcáo! Nqòo bar tàaa hãa ke,” tam méé.

## 17

*Jeso ba ko còrèa máase*

<sup>1</sup> Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kg'uia xg'ara kam ko nqarikg'ai koe ghùi-kg'ai a máá: “Aboè, x'aè ba hààraa. Tsarim Cóa ba x'áàkagu, nakam gha nxãasega Tsarim Cóa ba x'áàkagu Tsi, <sup>2</sup> wèe ne khòe ne tc'amkg'ai koe Tsi qarian màa Mea hãa ke, nxãasegam gha chòo tamas kg'òe sa wèe ne ãe Tsi màa Mea hãa ne màa ka. <sup>3</sup> Si chòo tamas kg'òe sa ncẽe si i: q'ãa



Tsi ne gha, Tsáá Tsia cúisega tseegu di Tsi Nqari Tsi i sa, naka Jeso Krestem ncêe Tsi tsééa óága hãa ba q'ãa sa hêéthêe e. <sup>4</sup> Nqôómkg'ai koer x'áakagu Tsia hãa, êe Tsi kò máà Tea hãa tsééan kúrúa xg'ara-xg'ara ka. <sup>5</sup> Ke ncêeska, Aboè, hàna Tsia koe x'áàn máà Te, ncêe nqôóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koer kò Tsáá cgoa úúa hãa a.

*Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu còrèa máá*

<sup>6</sup> “Eê Tsi kò nqôómkg'ai koe guu a máà Te xu khòè xu koer kò Tsari cg'òèan q'ãakagu. Tsari xu u kò ii, Tsi kò máà Te xu, xu kò Tsarim kg'ui ba qg'óóa qaria. <sup>7</sup> Ncêeska xu q'ana, êe Tsi máà Tea hãa gúùan wèéa Tsáá koe guua hãa sa. <sup>8</sup> Eê Tsi kò máà Tea kg'uia ner máà xua hãa khama, xu kò cam tshàua máá a. A xu a kò tseeguan kaga q'ãa, Tsáá koer guua hãa sa, a kò Tsáá Tsia tséé Tea hãa sa dtcòm. <sup>9</sup> Nqôó bar còrèa máá tama, a ko gaxu êe Tsi máà Tea hãa xu còrèa máá, Tsari xu u khama. <sup>10</sup> Wèés èer úúa hãa sa Tsari si i, si wèés èe Tsi úúa sa Tiri si i. Ra gaxu koe guu a x'áakaguèa. <sup>11</sup> Nqôómkg'ai koe Ra gaia hãa tite, igaba xu gaxu qanega nqôómkg'ai koe hãa, Ra ko Tíi sencgaga Tsáá koe síi. Tcom-tcomsa Tsi Abo Tseè, Tsarim cg'òèm di qarian cgoa xgáèa máá xu - cg'òèm ncêe Tsi máà Tea ba, naka xu gha nxãasega cúí ii, ncêe Tsam ma cúí ii khamaga ma. <sup>12</sup> Eêr kò gaxu cgoa hãa kar kòo xgáèa máá xu, a êe Tsi kò máà Tea hãam cg'òèm cgoa kòre xu. Cúia xu ga kò táá aaguse, gaam êe kò kaàkaguèm gha sa tééa máána hãam cúím oose, *Nqarim dis Tcgãyas* gha nxãasega nxàea tseegukaguè ka.

<sup>13</sup> “Igabar ko ncêeska Tsáá koe síi, a Ra a ko ncêe zi gúù zi kg'ui, nqôómkg'ai koer qanega hãase, nxãasega xu gha Tiri qãè-tcaoan ka cg'òèa hãa ka. <sup>14</sup> Tsarim kg'ui bar máà xua, me nqôó ba hòre xua, nqôóm di xu tama xu u khama, ncêer Tíi ma nqôóm di tama khamaga ma. <sup>15</sup> Tiri còrèa ne máá, nqôóm koe méé Tsi séèa tcg'óó xu, témé tama, igaba méé Tsi êe cg'ãè iim koe xgáèa máá xu si i. <sup>16</sup> Nqôóm di xu tama xu u, ncêer Tíi ma nqôóm di tama khamaga ma. <sup>17</sup> Tcom-tcomsakagu xu tseeguan cgoa, Tsarim kg'ui ba tseeguan di me e ke. <sup>18</sup> Eê Tsi ma nqôómkg'ai koe ma tsééa óá Tea hãa khamagar ma nqôómkg'ai koe tsééa úú xua hãa. <sup>19</sup> Gaxu domkar ko tcom-tcomsakaguse, nxãasega xu gha gaxu igaba thêe tseeguan koe tcom-tcomsakaguè ka.

*Jeso ba ko wèè ne dtcòm-kg'ao ne còrèa máá*

<sup>20</sup> “Gaxu cúí xur còrèa máá tama. Eê gha gaxu di kg'uian koe guu a Tíi koe dtcòm ner ko gataga thêe còrèa máá, <sup>21</sup> wèéa ne ga gha cúí ii sa, êe Tsi ma Tsáá Aboè Tíi koe hãa, Ra ma Tíi Tsáá koe hãa khamaga ma. Gane igaba méé ne thêé Gatsam koe hãa, nakam gha nxãasega nqôó ba Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa dtcòm. <sup>22</sup> Eê Tsi máà Tea hãa x'áà ner máà nea, nxãasega ne gha cúí ii ka, ncêe Tsam ma Gatsam ma cúí ii khamaga ma. <sup>23</sup> Tíi Ra gane koe hãa, Tsi Tsáá Tíi koe hãa, nxãasega ne gha cg'òèase cúí ii ka, me gha nxãasega nqôó ba q'ãa, Tsáá Tsia tsééa óá Tea hãa sa ka, a Tsi a ncàm nea, êe Tsi ma ncàm Tea hãa khamaga ma ka.

<sup>24</sup> “Aboè, êe Tsi máà Tea hãa ne gha Tíi cgoa ncêer hãa koe hãa sar ko tc'êe, nxãasega ne gha Tiri x'áàn bóò, ncêe Tsi máà Tea hãa a, nqôóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Tsi kò guu a ncàm Tea hãa khama. <sup>25</sup> Abo Tsi tchàno Tseè, èetam ga ma nqôó ba c'úù Tsia igaba Ra Tíi q'ãa Tsia, ne q'ana hãa Tsáá Tsia tsééa óá Tea sa. <sup>26</sup> Cg'òèa Tsir q'ãakagu nea, a Ra a gha kúrú i q'ãaè, nxãasega i gha ncàm kuan ncêe Tsi kò ncàm Tea hãa gane koe hãa ka, Ra gha gataga thêe Tíi ga Ra gane koe hãa ka,” tam ma còrè.

**Jesom di xgàrasean hêé naka Gam dis x'oo sa hêé naka Gam di x'ooan koe tãean hêéthêe e (18–21)**

**18**

*Jeso ba ko qáèè*

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

<sup>1</sup> Eëm ko Jeso ba còrèa xg'ara, kam kò Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa xgoaba, a Kiterone dim dòm ba tchoaba. C'ëem xòem koem kò Olife di zi hii zi dim xhàrà ba hãa. Xu kò Gabá hëé naka Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu hëéthëé xu gaa koe tcãa.

<sup>2</sup> Nxãaskam kò Jutasem, ncëe kò khòe ne tshàu q'oo koe tcãa Me ba gaam qgái ba q'anaa, Jeso ba kò gaa koe kái-kg'aise Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae khama. <sup>3</sup> Me kò nxãaska Jutase ncõo-kg'ao xu dis xg'ae sa hëé naka kaia xu peresiti xu ka c'ëea xu hëé naka Farasai xu hëéthëé cgoa gaa koe síí. X'áa zi xu kò qgóóa, lampian hëé naka ncõo gaban hëéthëé e.

<sup>4</sup> Me kò Jeso ba wèéan ëe gha hàà kúrúse cgae Me sa q'ana hãase tcg'oa a tõe xu a máá: “Dii ba xao ko qaa?” témé. <sup>5</sup> Xu xõa Me a máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

Me Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a,” témé. (Me kò Jutasem, khòe ne tshàu q'oo koe tcãaku-kg'ao ba gaxu cgoa téé-tëe.) <sup>6</sup> Eëm ko Jeso ba máá: “Tíí ga Ra a,” témé, ka xu kò tééa dìbi, a xu a gómankg'ai koe cg'áé.

<sup>7</sup> Me kò gaicara tõe xu a máá: “Dii ba xao ko qaa?” témé. Xu máá: “Jesom Nasareta di Me e,” témé.

<sup>8</sup> Me Jeso ba xõa xu a máá: “Ncãar birí xao o, ncëe ga Ra a sa. A ncëe Tíí xao kòo qaa Te ne méé xao nxãaska ncëe xu khòe xu guu naka xu qõò,” témé. <sup>9</sup> Ncëe sa kò kúrúse, kg'uian ëem kg'uia hãa gha nxãasega tseegukaguè ka, ncëe kòo máá: “Eë Tsi kò máà Te xu kar c'ëem ga ba qanega aagu tama,” témé sa.

<sup>10</sup> Me kò nxãaska Simonem Petere ba ntcàu bam úúa hãa khama tsgúua tcg'òó me, a kaia peresitim dim qãa ba gáò, a kg'áò xòe dim tcee ba xg'aoa tcg'òó. (Qãàm di cg'õèa ne kò Malekose e.) <sup>11</sup> Kam kò nxãaska Jeso ba Petere ba birí a máá: “Kabi tsarim ntcàu ba naka qòè! Cuiskaga Ra gáé ga Abom máà Tea hãas kubis *xgàrasean* dis koe kg'áà hãa tite?” témé.

### *Jeso ba ko Anasem koe úúé*

<sup>12</sup> Si kò nxãaska ncõo-kg'ao xu dis xg'ae sa hëé, naka gaas dim tc'ãà-cookg'ai ba hëé, naka Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu hëéthëé Jeso ba qgóó, a qáé, <sup>13</sup> a xu a kg'aia Anasem koe úú Me, ncëe kò Kaifasem ka c'uise ii ba, ncëe kò ëem kurim ka kaia peresiti ba ii ba. <sup>14</sup> Kaifase ba gaam khòem Juta xu kò tc'ëe sa máàm ga me e, a máá: “Qãè e gha ii, ncëe c'ëem khòem kò khòe ne x'óóa máá ne,” témé ba.

### *Peterem dis xõases tc'ãà di sa*

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

<sup>15</sup> Simonem Petere ba hëé naka c'ëem xгаа-xgaase-kg'ao ba hëéthëéa kò Jeso ba xùri. Ncëem xгаа-xgaase-kg'ao ba kò kaia peresitim ka q'ãàèa, khamam kò Jesom cgoa kaia peresitim x'áé koe tcãa. <sup>16</sup> Igabam kò Petere ba tchàa koe téé, xhàrom-kg'ám koe. Kam ko c'ëem xгаа-xgaase-kg'aom ncëe kò kaia peresitim ka q'ãàèa ba kabise a tcg'oa, a dxàe-coas ëe kò xhàrom-kg'ám koe hãas cgoa kg'ui, a Petere ba q'oo koe tcãa.

<sup>17</sup> Si kò qãàs ëe kò xhàrom-kg'ám koe tõe sa Petere ba birí a máá: “A tsáá tsia gáé ncëem khòem di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka c'ëe tsi tama tsia?” témé. Me xõa a máá: “Gaar tama ra a,” témé.

<sup>18</sup> Qgàisa a kò ii, xu kò qãà xu hëé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hëéthëé xu ëe xu kò dxùua hãas c'ees koe téé-tëe, a ko x'òò-x'oose. Petere ba kò gataga thëé gaxu cgoa téé-tëe, a ko x'òò-x'oose.

### *Kaia peresiti ba ko Jeso ba tõe*

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

<sup>19</sup> Me kò nxãaska kaia peresiti ba Jeso ba tõe, Gam di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu ka hëé naka Gam di xгаа-xgaan ka hëéthëé e. <sup>20</sup> Me Jeso ba xõa me a máá: “Xgobekg'amseaser kò wèem nqõóm cgoa kg'ui, a Ra a kò ko wèe x'áè ka còrè-nquuan koe hëé, naka tempelem koe hëéthëé xгаа-xгаа, ncëe wèe Jutan ko xg'ae koe. Cúí gùu gar kò táá xàise nxàe.

21 Kháé tsia ko dùús domka tēè Te? Tēè ēe kò kóm Tea hãa ne, tseeguan kaga ne q'ana dùú sar nxàea hãa sa,” tam méé.

22 Eēm ko Jeso ba ncēe gúùan kg'uia xg'ara kam kò c'ēm kòre-kg'aom, cúuse kò tēe ba Jeso ba x'ábú, a máá: “Ncēea Tsi ga ko ma kiam peresiti ba ma xɔa gaa?” témé. 23 Me Jeso ba xɔa me a máá: “Ncēe c'ēe gúùan cg'ãè Ra kò kg'uia hãa ne méé tsi nxàea tseegukagu, dùú sa cg'ãè si i sa. Igaba ncēe tchànosser kò kg'uia hãa ne tsi ko dùús domka x'ábú góó Tea máá?” témé.

24 Me nxãaska Anase ba kiam peresitim Kaifasem koe tsééa úú Me, qanegam qáéèa hãase.

*Peterem dis xɔases cam di sa hēe naka nqoana di sa hēéthēe e*  
(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

25 Eēm Simonem Petere ba hãa a ko kùru-kuruse kam kò tēèè a máá: “Tsáá tsia gáé Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ka c'ēe tsi tama tsia?” témé. Me xɔase a máá: “Gaar tama ra a,” témé.

26 Me kò c'ēm qãàm kiam peresitim di ba, ncēe Peterem kò xg'aoa tcg'óó tceeam khóè dim qhàò ba tēè me a máá: “Gaam cgoa ra gáé kò Olife dim xhàrà m q'oo koe bóò tsi tama?” témé. 27 Me gaicara Petere xɔase e, me kò kúúga ghòrò ba tshoa-tshoa a kg'ae.

*Jeso ba Pilatom cookg'ai koe*  
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

28 Xu kò Juta xu Jeso ba Kaifasem dim nquum koe guu a, Roma ne dim tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe úú. Gaa x'aèan ēe ka i kò kaisa ntcúúkg'ai cgoa a. Xu kò Juta xu táá xu gha cg'uriga domka nquum q'oo koe táá tcãà, nxãasega xu gha Paseka di tc'óoan tc'óó ka.

29 Khamam kò Pilato ba tcg'oa a sí cgae xu, a tēè xu a máá: “Dùútsa chibi sa xao ko ncēm Khóè ba tcee?” témé. 30 Xu xɔa me a máá: “Chibi kúrú-kg'ao tamam kò ii ne xae ga kò tsáá koe óá Me tama,” témé.

31 Me Pilato nxãaska bìrí xu a máá: “Séèa xao mááse Me, naka xaoa sí gaxao di x'aèan cgoa xgàra Me,” témé. Xu Juta xu xguí a bìrí me a máá: “Igaba xae c'ēm khóè ba xae gha x'ooan koe xgàra di qari úú tama,” témé. 32 Ncēe sa kò kúrúse, ēem kò Jeso ba kg'uia hãa, nta iis x'oo sam gha hàà x'óó di kg'uian gha hàà nxãasega tseegukaguè ka.

33 Me kò nxãaska Pilato ba kabise a nquum q'oo koe tcãà, a Jeso ba tcii, a tēè Me a máá: “A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi x'aiga Tsi?” témé. 34 Me Jeso ba xɔa a máá: “Tsáá ka tsi ko ma cuiaga tēè Tea, kana c'ēe khóèa Tíí ka tsáá cgoa kg'uia hãa?” témé.

35 Me Pilato xɔa a máá: “Kháé tíí ga ra gáé Juta raa? Tsari ne khóè ne hēe naka Tsari xu kaia xu peresiti xu hēéthēea tíí tshàu q'oo koe tcãà Tsia. Ka Tsia dùú sa kúrú hãa?” témé. 36 Me Jeso ba xɔa a máá: “Tiri x'aia nea ncēm nqóóm di tama. Ncēe gatà i kò ii, ne xu ga kò Tiri xu tséé-kg'ao xu ncóo sa x'ãà hãa, nxãasegar gha táá Juta ne tshàu q'oo koe tcãàè di sa. Igaba i ncēeska Tiri x'aian ncēm nqóóm di tama a,” tam méé.

37 Me Pilato nxãaska tēè Me a máá: “Kháé Tsia x'aiga Tsia?” témé. Me Jeso ba xɔa a máá: “X'aiga Ra a, ta tsi ko méé. Gaas gúús domkaga Ra ábàèa, a Ra a ncēs gúús domkaga nqóómkg'ai koe hààraa, hààr gha nxãasega tseeguan nxàea tseegukagu ka. Wèè khóèan ēe tseeguan dia ko kg'uia Te komsana,” tam méé.

38 Me Pilato ba bìrí Me a máá: “Tseegua nea dùúá?” témé.

*Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè*  
(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Ncēs gúú sam ko mééa xg'ara kam kò tchàa koe tcg'oa, a gaicara Juta xu koe síí, a bìrí xu a máá: “Cúí chibi gar hòò cgae Me tama gaan kam gha chibi-chibiè e. 39 Igaba i gatu di cau u, Paseka di x'aè ka méér c'ēm chibi-kg'ao ba kgoara máá tu u sa. Ka tu ko tc'ēe, Juta ne dim X'aiga ba méér kgoara máá tu u sa?” témé. 40 Xu q'au a xɔa me a máá: “Eē-ēe, Gam ka tamase, Barabase ba máà ta a,” témé. Barabase ba kò ts'ãà-kg'ao me e.

## 19

<sup>1</sup> Nxãaskam kò Pilato ba Jeso ba sèè a úú, Me sí qoaè. <sup>2</sup> Xu kò ncõo-kg'ao xu dxàman cgoa kúrúeas cába sa kabea xg'ae a cábakagu Me, a xu a ncoàm qgái ba hãakagu Me, <sup>3</sup> a téé a qõòà máá Me a ko máá: “Tcgáiò, Juta ne di Tsi X'aiga Tseè!” témé. A xu a tshàua xu cgoa x'ábú góó Me.

<sup>4</sup> Me kò Pilato ba gaicara tcg'oa a Juta xu bìrí a máá: “Bòò, tcg'òó ra ko a gaxao koe óá Me, nxãasega xao gha q'ãa, tíí ra cúí chibi ga hòò cgae Me tama sa ka,” témé. <sup>5</sup> Eëm ko Jeso ba tcg'oa, dxàman dis cába sa cába hãase, a ncoàm qgái ba hana, kam ko Pilato bìrí xu a máá: “Bòò! Ncèe ga Me e khòè ba!” témé.

<sup>6</sup> Eë xu ko kaia xu peresiti xu hëé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu hëéthëé ko bóò Me, ka xu kò q'au a máá: “Xgàu Me! Xgàu Me!” témé. Igabam kò Pilato xõa xu a máá: “Gaxao sèè naka sí xgàu Me, tíí ra cúí chibi ga hòò cgae Me tama ke,” témé.

<sup>7</sup> Xu Juta xu xõa a máá: “X'àèan ta úúa; gaa x'àèan èe ka méém x'óós guù si i, Nqarim dim Cóa Me e tam ko méé khama,” ta xu méé.

<sup>8</sup> Eëm ko Pilato ncèes guù sa kóm kam kò kaisase q'àò, <sup>9</sup> a ba a kabise a gaicara nquum q'oo koe tcãà, a Jeso ba tèè a máá: “Nda koe Tsi guua?” témé. Igabam kò Jeso ba táá cúí xõa ga kúrú. <sup>10</sup> Me Pilato ba tèè Me a máá: “Tíí cgoa kg'uian Tsi tc'èe tama? C'úúa Tsia, qaria ner úúa, kgoara Tsiir gha di i kana xgàu Tsi di i sa?” témé. <sup>11</sup> Me Jeso ba xõa a máá: “Cúí qari ga tsi Tíí koe úú tama, ncèè nqarikg'ai koe tsi kò guu naka máàè e tama ne. Gaa domkam gaam èe tshàu q'ooa tsi koe tcãà Tea ba chibiga me e, kias chibi sa,” tam méé.

<sup>12</sup> Gaa koe guus kam kò Pilato ba Jeso bam gha kgoara cgoa dàòan qaa, igaba xu kò Juta xu q'au a ko máá: “Eë tsi kò ncèem khòè ba kgoara ne tsi *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram ka tcàràse tsi tama tsi i. Wèém khòèm èe ko máá, x'aiga Me e, témé ba ko Kaesaram cgoa ntcoeku,” témé.

<sup>13</sup> Eëm ko Pilato ncèe kg'uian kóm kam kò Jeso ba tchàa koe tcg'òó, a ba a xgàra-kg'aom dis ntcõó-q'oos koe síí ntcõó, 'Nxõán dim nqám ba' ta ko ma tciièm qgáim koe (Hebera dis kg'uis ka ko Gabata ta ma tciiè ba). <sup>14</sup> Paseka dim cáím ba kg'ónòsea máá dim cáím me e kò ii, i kò koaba di x'aè e. Kam kò Pilato ba Juta ne bìrí a máá: “Bòò, ncèe ga Me e gatu dim X'aiga ba,” témé. <sup>15</sup> Igaba xu kò q'au a máá: “Tcg'òó Me! Tcg'òó Me! Xgàu Me!” témé. Me Pilato tèè xu a máá: “Kháé méér gaxao dim X'aiga ba xgàu dèe?” témé. Xu *kaia xu peresiti xu xõa* a máá: “X'aiga ta úú tama, Kaesaram oose,” témé.

<sup>16</sup> Me kò nxãaska Pilato màà xu Me, nxãasegam gha xgàuè ka.

### *Jeso ba ko xgàuè*

*(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)*

Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu Jeso ba sèè, <sup>17</sup> Me Gam dis xgàu sa dcèè a tcg'oa, a 'Tcúú c'õá' ta ko ma tciiès qgáís koe síí (ncèè ko Hebera dis kg'uis ka ko 'Gologota' ta ma tciiè sa). <sup>18</sup> Gaa koe xu kò xgàu Me, naka c'èe tsara khòè tsara hëéthëé e Gam cgoa, cúí ba c'èe xòèa ba za, me c'èe ba c'èe xòèa ba za, Me Jeso ba nqàè koe téé.

<sup>19</sup> Me kò Pilato x'ái sa góá hãa, a xgàus koe qáéa tòò sia; ncèetas kòò ma nxárase: “NASARETA DIM JESO BA, JUTA NE DIM X'AIGA BA,” ta ma ma. <sup>20</sup> Ne kò kái ne Juta ne ncèes x'ái sa nxára, èem kò Jeso ba xgàuèam qgái ba kò x'áé-dxoom ka cúú me e khama. Si kò x'ái sa Hebera dis kg'uis ka hëé, Latini dis ka hëé naka Gerika dis ka hëéthëé góáèa. <sup>21</sup> Xu kò nxãaska kaia xu peresiti xu Juta ne di xu Pilato ba bìrí a máá: “Táá góá naka máá: ‘Juta ne dim X'aiga ba,’ témé guu, igaba máá: ‘Ncèem khòè ba kòò máá, Juta ne dim X'aiga Me e,’ témé,” ta xu méé. <sup>22</sup> Me Pilato xõa a máá: “Eër góá hãa sar góá hãa,” témé.

<sup>23</sup> Eë xu ko ncõo-kg'ao xu Jeso ba xgàu ka xu kò qgáía ba sèè, a 4 zi dtcòò zi cgoa q'aa-q'aa a, si dtcòò sa khòèm di sa ii, me q'oo koe ko hãaèm qgáím cúí ba qaù. Ncèem qgái ba kò qgáè-dàò úú tama, a cúí xòè koe tc'amaka guu a nqãaka xõas koe qgáèa.



<sup>24</sup> Xu kò bìríku a máá: “Hààn xae táá tòà me guu, igaba hàà naka xae cgúúan ntcòò naka bóò dìína gha sèè me sa,” témé. Ncèe sa kò kúrúse, ãe *Nqarim dis* Tcgāyas koe góáèas gha nxāasega nxàea tseegukaguè ka, ncèe kòò máá:

“Qgáíá Te xu kò q'aa-q'aaku,  
a Tiri qgáíán domka cgúúan ntcòò,”  
témé sa. Ncèea ncõo-kg'ao xu kò hēé ga a.

<sup>25</sup> Jesom dis xgàus qàe koes kò xõò sa tēe, naka Gam ka xõòs ka qõese sa hēé, Marias ncèe Kelopasem dis khòè sa, naka Maria Magatalena sa hēéthēé e. <sup>26</sup> Eēm ko Jeso ba xõò sa ãe koe bóò, naka xgaa-xgaase-kg'aom ãem kò ncàma hãa ba hēéthēé e me qàea sa koe tēe, kam kò xõò sa bìrí a máá: “Khòè seè, sarim cóám ga me e ncèe ba!” témé. <sup>27</sup> A ba a xgaa-xgaase-kg'ao ba bìrí a máá: “Bóò, saòs ga si i ncèe sa,” témé. Me kò xgaa-xgaase-kg'ao ba ãem x'aem koe guu a sèè a x'áea ba koe úú si.

### *Jeso ba ko x'óó*

*(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)*

<sup>28</sup> Wèé gúúa nea xg'ara hãa sa q'ana hãasem kò Jeso ba ncèes gúús qāá q'oo koe máá: “Cáma raa!” témé. Ncèes gúú sa kò kúrúse, *Nqarim di zi* Tcgāya zi gha nxāasega nxàea tseegukaguè ka. <sup>29</sup> Si kò tsau tshàan ka cg'oèa hãas gàba sa hãa, khama xu kò tsau tshàan ka cg'oèa hãas x'úrú sa tcìka-tcamkuan dim hìim koe tòò, a ghùì a kg'áma ba koe úú. <sup>30</sup> Eēm ko Jeso ba tsau tshàan kg'áà xg'ara kam kò máá: “Xg'ara-xg'araèa ia!” témé. A ba a tcúúa ba qám, a sònòà tcg'òó.

<sup>31</sup> Kg'ónòsean dim cáim me e kò ii, me kò q'uu dim cáim ba cgáém cáim Sabata di me e. Ne kò Juta ne Sabata dim cáim ka i gha tc'áróan xgàuan koe tceesea téé sa tc'èe tama, khama ne kò Pilato ba dtcàrà c'óán gha khòáè, i tc'áróan xòòè sa. <sup>32</sup> Xu kò nxāaska ncõo-kg'ao xu hàà, a hàà tc'ãà dim khòèm di c'óán khòá, ncèe kò Jesom cgoa xgàuèa ba, naka c'èem dian hēéthēé e. <sup>33</sup> Igaba ãe xu ko Jesom koe hàà, ka xu kò sao-xg'ae Mem nxāakamaga x'óóa hãa, xu kò táá c'óáa ba khòá. <sup>34</sup> Igabam kò ncõo-kg'ao xu ka c'èe ba Jeso ba kg'áo-xgàom cgoa gáò dxàbè, i kúúga qháése c'àòan hēé naka tshàan hēéthēé gaa koe guu a ntcãa. <sup>35</sup> (Khòèm ãe kò bóò o ba kò nxàea tseegukagu u, si gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i. Me q'anaa, tseegu sam ko nxàe sa, *a ba a ko nxàea tcg'òó o*, gatu igaba tu gha thēé nxāasega dtcòm ka.) <sup>36</sup> Ncèe zi gúú zia kò kúrúse, ãe *Nqarim dis* Tcgāyas koe góáèas gha nxāasega nxàea tseegukaguè ka, ncèe kòò máá: “C'óáa ba ka cúían ga khòáè tite,” ta méé sa. <sup>37</sup> Si ko c'èes Tcgāyas *Nqarim di* sa gataga máá: “Bóò xu gha gaam ãe xu gáòà hãa ba,” témé.

### *Jeso ba ko kg'ónòè*

*(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)*

<sup>38</sup> Ncèe zi gúú zi qāá q'oo koem kò Josefam Arimatea di ba, ncèe kò Jesom di xgaa-xgaase-kg'ao ii ba, Jesom dim tc'áró ba xàia hãase Pilatom koe dtcàrà, Juta nem kòò q'áo khama. Me kò Pilato ba kgoara máá me me. Me hàà a Gam dim tc'áró ba sèè. <sup>39</sup> Nikodemasem ncèe kò kg'aia Jeso ba ntcúú ka dàraa hãa ba kò hãa cgoa mea. Nikodemase ba kò tshãán hēé, naka tcgáúse di nxúian hēéthēé óá, 30 qóm-q'ooan khama noo o. <sup>40</sup> Jesom dim tc'áró ba tsara kò sèè, a tsara a tshãán cgoa xg'ae-xg'ae a q'úú qgáí cgoa kúrúèa kòàn cgoa tcám me. Ncèe sa kò caus Juta ne ko ma kg'aiga kg'ónòkus ga si i. <sup>41</sup> Eēm kò Jeso ba xgàuèa hãam qgáim koem kò xhàrà ba hãa, me kò kàbam haém tc'àms di ba xhàrà q'oo koe hãa, ncèe cúí khòè ga qanega gam koe kg'ónòè tama ba. <sup>42</sup> Juta ne dim cáim kg'ónòsean di me e kò ii, si kò tc'ám sa cúú si i, khama ne kò Jeso ba gas koe ga kg'ónò.

## 20

### *Kàà gúús tc'ám sa*

*(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)*

<sup>1</sup> Tc'ãà dim cáim bekem dim di ntcùúkg'ai cgoa, qanega i ntcùú u koes kò Maria Magatalena sa tc'àms koe hàà, a hàà nxõã sa bóò si tc'àms-kg'ám koe ghànèa tcg'òóèa.

<sup>2</sup> Si ko Simonem Peterem koe hëé naka c'ëem xгаа-xгааase-kg'aom koe hëéthëé qgóóa síí, ncëe kò Jesom ka ncàmmea ba, a síí bìrí tsara a a máá: “X'aiga ba xu tc'àms koe séèa tcg'òóà hãa, ta c'úúa hãa nda koe xu úú Mea hãa sa!” tas méé.

<sup>3</sup> Me kò nxãaska Petere gaam xгаа-xгааase-kg'aom cgoa xgoaba, tsara tc'àms koe qõò.  
<sup>4</sup> Wèéa tsara ga kòò qàrò, igabam kò gaam xгаа-xгааase-kg'ao ba Petere ba qgóóa guu, a tc'àms koe tc'ãà a síí. <sup>5</sup> Téém ko a qámse a xhõo a bóò kam kò q'úú qgáí cgoa kúrúèa koàn cúí ga bóò i gaa koe hãa, igabam kò táá q'oo koe tcãà. <sup>6</sup> Me kò nxãaska Simonem Petere ba kháóka xùri me a hàà, a hàà tc'àms koe tcãà; a q'úú qgáían cgoa kúrúèa koàn bóò i gaa koe xõe, <sup>7</sup> naka kg'ónò cgoa dim qgáím ncëe kò Jesom tcúú koe hãa ba hëéthëé e. Qgáí ba kò koàn cgoa hãa tama a kò cúíaga qabesea ntcõe. <sup>8</sup> Me kò nxãaska gaam xгаа-xгааase-kg'aom, ëe kò tc'àms koe tc'ãà a síí ba, q'oo koe tcãà thëé, a bóò, a dtcòm. <sup>9</sup> Qanega tsara kò *Nqarim dis* Tcgãya sa kóma q'ãa tama, Jeso ba méém x'ooan koe tëès guú si i ta kòò méé sa. <sup>10</sup> Tsara kò nxãaska xгаа-xгааase-kg'ao tsara x'áé koe kabise a dìbi.

### *Jeso ba ko Maria Magatalenas koe x'áise*

*(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)*

<sup>11</sup> Igabas kò Maria sa tc'àms ka tchàa koe téé a ko kg'ae. Eëh hãa a ko qanega kg'ae kas kò qámse a tc'àms q'oo koe xhõo a bóò, <sup>12</sup> a sa a cáim moengele tsara q'úúse hana tsara bóò, tsara Jesom dim tc'áróm kò xõe koe ntcõóa-ntcõe, c'ëe ba kò tcúúa ba kò hãa koe ntcõe, me c'ëe ba nqàrèa ba kò hãa koe ntcõóa-ntcõe. <sup>13</sup> Tsara tëè si a máá: “Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae?” témé. Si máá: “Tirim X'aiga ba xu tcg'òóà hãa, ra c'úúa hãa nda xu úú Mea sa!” témé.

<sup>14</sup> Ncëetas ko méé kas kò kabise a Jeso ba bóò Me tééa-tëe, igabas kò Jeso Me e sa táá bóò a q'ãa.

<sup>15</sup> Me Jeso ba bìrí si a máá: “Khòè seè, dùús domka si ko kg'ae? Dii ba si ko qaa?” témé. Xhàrà-kg'ao Me e, tas kò tc'ëea hãa khamas kò bìrí Me a máá: “Aboè, ncëè tsáá ga tsi kò séè Mea hãa ne bìrí te nda koe tsi xòó Mea hãa sa, nakar séè Me,” témé.

<sup>16</sup> Me Jeso ba bìrí si a máá: “Mariaè!” témé.

Si tééa kabise a q'óá-kg'ai Me, a Hebera dis kg'uis ka máá: “Raboni!” témé. (Ncëe sa ko máá: 'Xгаа-xгаа-kg'ao Tseè,' témé.)

<sup>17</sup> Me Jeso ba bìrí si a máá: “Táá qgóó Te guu, qanega Ra Abom koe kabise ta ga hãa ke. Igaba méé si Tíí qõe ga xu koe qõò naka síí bìrí xu naka máá: 'Kabiser ko Tirim Abom koe, gaxao dim Abo ba; a Tirim Nqari ba, gaxao dim Nqari ba,' ” témé.

<sup>18</sup> Si kò Maria Magatalena sa xгаа-xгааase-kg'ao xu koe qõò a síí bìrí xu a máá: “X'aiga bar bóò hãa!” témé. A sa a bìrí xu ncëe zi guú zim bìrí sia sa.

### *Jeso ba ko Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu koe x'áise*

*(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)*

<sup>19</sup> Tc'ãà dim cáim bekem dim di dqòan ka xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu xg'aea hãa, i kò Juta ne di bèean ka nquu-kg'áman qarika tcëekg'ammèa. Kam kò Jeso ba hàà xg'aekua xu koe téé a ba a bìrí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa!” témé. <sup>20</sup> Eëm ko ncëe sa mééa xg'ara kam kò tshàua ba hëé naka xòèa ba hëéthëé x'ái xu. Eë xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu X'aiga ba bóò ka xu kò qãè-tcao.

<sup>21</sup> Me gaicara Jeso ba bìrí xu a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa! Ncëem ma Abo ba ma tsééa óá Tea khamaga Ra ko ma tsééa úú xao o ke,” témé. <sup>22</sup> Eëtam ko mééa xg'ara kam kò dqòma tcãà cgae xu u, a máá: “Tcom-tcomsam Tc'ëe bar ko máà xao o. <sup>23</sup> Ncëè c'ëe khòèan xao kòò gaan di chibian qgóóa máá ne i qgóóa mááèa, a ncëè qgóóa máá a tama xao kò hãa, ne i qgóóa mááè tite,” tam méé.

### *Jeso ba ko Tomasem koe x'áise*

<sup>24</sup> Nxãaskam kò Tomasem (ncêe Didimo ta kòo ma tciièm) 12 xu ka c'êe ba gaxu cgoa hãa tama, ãem kò Jeso hààraa ka. <sup>25</sup> Khama xu kò c'êe xu xгаа-xгааase-kg'ao xu bìrì me a máá: “Ncãa xae X'aiga ba bóò!” témé.

Igabam kò bìrì xu a máá: “Cgabian di xg'ama ner kòo tshàua ba koe bóò tama, a tshàua te gaa xg'aman koe tcãa tama, naka tshàua te xòèa ba koe tcãa tama ner cuiskaga dtcòmà hãa tite,” tam méé.

<sup>26</sup> Bekem qãá q'oo koe xu kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu nquum koe gaicara xg'aea hãa, me kò Tomase ba hãa cgoa xua. Nquu-kg'ám ne kò tcëekg'amsea hãa, igabam kò Jeso ba gaxu xg'aeku koe hàà téé, a máá: “Tòókuan méé i gaxao cgoa hãa!” témé. <sup>27</sup> A nxãaska Tomase ba bìrì a máá: “Tshàua tsi ncêe koe tcãa, naka tsia tshàua Te bóò. Tchoanà tshàua tsi naka xòèa Te koe tcãa a. Káise tc'êe-tc'êesean cgoa q'aa naka dtcòm,” témé.

<sup>28</sup> Me Tomase xoa Me a máá: “Tiri Tsi X'aiga Tseè, a tiri Tsi Nqari Tseè!” témé.

<sup>29</sup> Me nxãaska Jeso ba bìrì me a máá: “Ncêe tsi ncãa bóò Te ka tsia ko dtcòm? Eè bóò tama igaba ko dtcòm nea ts'ee-ts'eeekg'aièa!” témé.

### *Dùú domkas ncêes tcgãya sa góàèa sa*

<sup>30</sup> Jeso ba kò Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu cookg'ai koe káí zi x'ái zi c'êe zi kúru, ncêes tcgãyas koe góáse tama zi, <sup>31</sup> igaba i ncêean góàèa hãa, nxãasega tu gha dtcòm, Jeso ba Krestem Nqarim dim Cóa Me e sa ka, a tu a gha dtcòmàn ka Gam dim cg'òèm koe kg'òèan úú ka.

## 21

### *Jeso ba ko 7 xu xгаа-xгааase-kg'ao xu koe x'áise*

<sup>1</sup> Ncêe zi gúú zi qãá q'oo koem kò Jeso ba gaicara Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu koe x'áise, Tiberia ðim tshàam koe. Ncëetam ma x'áisea. <sup>2</sup> Simonem Petere ba hëé, naka Tomase ba hëé (ncêe kò Didimo ta ma tciiè ba), naka Nataniele ba hëé, ncêe kò Kana koe guua ba, Galilea di i, naka Sebetem di tsara cóa tsara hëé, naka xгаа-xгааase-kg'ao tsara c'êe tsara hëéthëé xua kò xg'aea hãa. <sup>3</sup> Simonem Petere ba kò c'êe xu bìrì a máá: “Qòòr ko a síí x'aúan qgóó,” témé. Xu máá: “Qòò cgoa tsi xae gha,” témé. Xu tcg'oa a xu a síí dxòrom koe q'ábà, igaba xu kò ãem ntcúum ka táá cúí gúú ga qgóó.

<sup>4</sup> Kaisa ntcúukg'ai cgoam kò Jeso ba tshàam-kg'ám koe téé-tëe, igaba xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu táá Jeso Me e sa bóò a q'ãa. <sup>5</sup> Me Jeso ba tcii xu a máá: “Cóa xaoè, cúí x'aú ga xao gáé hòò tama?” témé. Xu xoa Me a máá: “Eè-èe!” témé. <sup>6</sup> Me bìrì xu a máá: “Gaxao dis c'uisí sa kg'áò xòèan dxòrom di koe xaoa tcãa, c'êe gúú xao gha hòò ke,” témé. Xu xaoa tcãa si, a xu a dxòrom q'oo koe tcéèa tcãa sa ka tààè, x'aúan di káí-q'ooan ka.

<sup>7</sup> Me kò nxãaska xгаа-xгааase-kg'aom ãe Jesom kò ncàmà hãa ba Petere ba bìrì a máá: “X'aiga Me e!” témé. Eëm ko Simonem Petere ba kóm X'aiga Me e sa kam kò gam di qgáían hãa (tséé sam kò nxòò a máá ana hãa khama), a ba a tshàn q'oo koe nxàa tcãa. <sup>8</sup> Igaba xu kò c'êe xu xгаа-xгааase-kg'ao xu dxòrom cgoa tshàam tsam-tsáo koe síí, x'aúan ka cg'oèa hãas c'uisí sa tcéè a. Nqòómkg'ai ka xu kò nquú tama, 100 khama noo zi náà-q'oo zi cúí zi kò qaúa hãa. <sup>9</sup> Eè xu ko nqòómkg'ai koe hàà ka xu kò gaa koe bóò si c'ee sa dxúúsea hãa, a x'aúan úúa hãa naka péréan hëéthëé e.

<sup>10</sup> Me kò Jeso ba bìrì xu a máá: “C'êe x'aúan ãe xao ncãa qgóó xao óá,” témé.

<sup>11</sup> Me kò Simone Petere ba q'ábà, a c'uisís x'aúan ka kò cg'oèa sa tcéèa tcg'òó, 153 i kò ii. Káí i kò ii igabas kò c'uisí sa táá tòà. <sup>12</sup> Me Jeso ba bìrì xu a máá: “Hàà xao naka hàà tc'òó,” témé. Nxãaska i kò xгаа-xгааase-kg'aon kgoarase tama, tãè Me i gha a máá: “Díí Tsia?” témé ka. X'aiga Me e sa xu kò q'ana hãa khama. <sup>13</sup> Me Jeso ba hàà, a hàà péréan sèe, a máà xu. A ba a gataga hëé x'aúan ka.

<sup>14</sup> Ncêea kò nqoana ðim x'aèm ga me e, ncêem kò Jeso ba Gam di xu xгаа-xгааase-kg'ao xu koe x'áise ba, ãem kò x'ooan koe ghùèa ka.

*Jeso ba hěe naka Petere ba hěethěe tsara*

<sup>15</sup> Eě xu ko tc'óóa xg'ara kam kò Jeso ba Simonem Petere ba bìrí a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncěe xu khóè xu ka tsia ncàm Tea?” témé. Me bìrí Me a máá: “Eè, X'aigaè, ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba bìrí me a máá: “Tiri ghùu-coan dxòókagu,” témé.

<sup>16</sup> Me kò gaicara Jeso ba bìrí me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Me bìrí Me a máá: “Eè, X'aigaè, ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana,” témé. Me Jeso ba máá: “Tiri ghùuan kòre,” témé.

<sup>17</sup> Nqoana dis kam kò Jeso ba bìrí me a máá: “Simoneè, Johanem di tsi cóá tseè, ncàm Tea tsia?” témé. Petere ba kò tshùù-tcao, Jeso ba kò nqoana q'oro tēè me a máá: “Ncàm Tea tsia?” témé khama, kam kò máá: “X'aigaè, wèè zi gùù zi Tsi q'ana; ncàm Tsia raa sa Tsi q'ana!” témé. Me Jeso ba máá: “Tiri ghùuan dxòókagu. <sup>18</sup> Tseegukar ko tseeguan bìrí tsi a ko máá: Eě tsi xg'ao cg'aré ii ka tsi xg'ao ko hãakaguse, a ko kg'ama tēe a qõõ ēe tsi ko tc'ēe koe. Igaba ncěe tsi kaia hãa ka tsi gha tshãua tsi tchoanà, me gha c'ēm khóè ba hãakagu tsi, a ba a ēe tsi tc'ēe tama koe úú tsi,” tam méé. <sup>19</sup> (Ncěeta mééan kam kò Jeso ba Peterem gha hàà x'óóm dàò ba nxàe, a ba a Nqari ba x'áàkagu.) Kam kò nxãaska bìrí me a máá: “Xùri Te!” témé.

<sup>20</sup> Petere ba kò ntcěè, a c'ēm xгаа-xgaase-kg'aom Jesom kò ncàmà hãa ba qãáa ba koe bóò, me ko xùri tsara a. (Ncěe ba gam ēe kò dqòà di tc'óoan koe, Jesom koe ghãase ntcēm ga me e, ncěe kò tēè Me a ko máá: “X'aigaè, díina ko hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcàà Tsi?” témé ba.) <sup>21</sup> Eēm ko Petere bóò me, kam kò Jeso ba tēè a máá: “X'aigaè, kháé gam ka ntamaà?” témé. <sup>22</sup> Me Jeso ba xọa me a máá: “Kg'õèasem gha hãa, Ra nxãakg'aiga sí kàbise sar kò tc'ēe ne i ko nxãan tsáá koe dùú sa nxàe? Tsáá méé tsi xùri Te,” tam méé.

<sup>23</sup> Si kò ncěes tchõà sa khóè qõeku xu koe qòàrase, ncěem xгаа-xgaase-kg'ao ba x'óó tite di sa. Igabam kò Jeso ba máá, x'óóm tite, témé tama, kg'amam kò máá: “Kg'õèasem gha hãa, Ra nxãakg'aiga sí kàbise sar kò tc'ēe ne i ko nxãan tsáá koe dùú sa nxàe?” témé.

<sup>24</sup> Ncěem xгаа-xgaase-kg'ao ba gam ncěe zi gùù zi kò nxàea tseegukaguam ga me e, a kò góá zi ba. Ta q'ana hãa gam dis nxàea tseegukagu sa tseegu si i sa.

*Tcgãyas dis chõò-q'oo sa*

<sup>25</sup> Jeso ba kò gataga thěe c'ēe zi gùù zi kái zi kúrú. Ncěè wèéa zi ga kò cúí-cúí góáèa hãa nem ga kò, bóòr ko ka, nqõóm ga ba kgoana naka wèé zi tcgãya zi ncěe zi qgóó tama, ēe ga kò góáèa hãa zi.



## TSÉÉ ZI x'áè úú-kg'ao xu di zi Téé-cookg'ai sa

“Tséé zi x'áè úú-kg'ao xu di zi” dis tcgāya sa ko Lukam dis tcgāya sa còoka qḡòkagu. Luka ba ko ncēes tcgāyas koe góá, ntama ne kò ma Jesom di ne xùri-kg'ao ne tc'āà di ne ma Tcom-tcomsam Tc'ēm ka tc'āà-cookg'aiès ka, a qāè tchōàn Gam ka tsai-tsai: “Jerusalema koe hēé naka Jutea koe hēé naka Samaria koe hēé naka nqḡóm chḡò-q'oo koe hēéthēé e” (1:8). Kaisases ko ncēes tcgāya sa bìrì ta a, Nqarim kò ntama ma kg'aia Juta ne xg'aeku koe ma tséé sa, igabagam kò gaa koe guus ka Gam di x'aian wèém nqḡóm koe ma tsai-tsais ka hēéthēé e.

“Tséé zi” dis tcgāya sa nqoana xḡèan cgoa q'aa-q'aasea hāa, a ko x'ái, Jesom di qāè tchōàn kò ma xгаа-xгааè sa hēé, naka si kò ma kereke sa tshàoèa sa hēéthēé e:

1. Dtcòm-kg'ao ne kò Jerusalema koe tshoa-tshoa
2. Iseraele di c'ēe xḡèan khama noose ne kò qḡò
3. Càusea ne kò qḡò, a wèém nqḡóm koe sí, Roma khama noose

“Tséé zi” dis tcgāyas koe ta kò kaisase Tcom-tcomsam Tc'ēm di zi tséé zi ka nxará. Qarian cgoam kò xōa ncēe kò dtcòm-kg'ao ne Jerusalema koe hàna ne koe Pentekoste dim cárn ka hàà a. A ba a kò kereke sa tc'āa-cookg'ai a qari-qari.

X'áè úú-kg'ao xu di xгаа-xgaan hēé naka Nqarim dim kg'uim di qarian hēéthēéa ko “Tséé zi” dis tcgāyas koe qāèse x'áise.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Tcom-tcomsam Tc'ēe ba
- nxāea tseegukagu-kg'ao
- kereke sa
- kgoarasea ne
- tāá zi qhàò zi di ne khòè ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jesom di nqarikg'ai koe qaḡa ne (1)
- Petere ba hēé naka c'ēe xu x'áè úú-kg'ao xu hēéthēé di tsééa ne Jerusalema koe (2-7)
- Filipia xu Peterea xu di tsééa ne Jutea hēé naka Samaria hēéthēé koe (8-12)
- Paulom di tsééa ne wèém nqḡóm koe: (13-28)
  - Paulom di xгаа-xgaan dis qḡòs tc'āà di sa (13:1-14:28)
  - Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)
  - Paulom di xгаа-xgaan dis qḡòs cárn di sa (15:36-18:22)
  - Paulom di xгаа-xgaan dis qḡòs nqoana di sa (18:23-21:16)
  - Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcāè, a Roma koe sí (21:17-28:31)

### Jesom di nqarikg'ai koe qaḡa ne (1)

*Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'ēm gha hàà sa nqḡòkagu*

<sup>1</sup> Teofilaè, tc'āà dis tcgāyas tiris q'oo koer kò wèé zi gùù zi ncēem kò ko Jeso ba tshoa-tshoa a kùrú a xгаа-xгаа zi ka góáa hāa. <sup>2</sup> Me nxāakg'aiga nqarikg'ai koem ko sèe a úùèm cárn ba sí tcāà, ēem kòo Tcom-tcomsam Tc'ēm di qarian ka ēem nxará tcg'òóa hāa xu x'áè úú-kg'ao\* xu x'áèan máà ka. <sup>3</sup> A ba a kò ēem ko xgàrasea xg'ara ka, gaxu koe kái zi dàò zi cgoa x'áise, kg'òèam hāa sa. <sup>4</sup> A kò ēem hāa a ko tc'óó cgoa xu ka ncēe x'áèan máà xu a máá: “Tāá méé xao Jerusalema koe tcg'oa guu, igaba méé xao kg'aia Abom nqḡòkagua hāa sa qāà,

\* 1:2: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

ncêe xao Tíí koe kóma hãa sa. <sup>5</sup> Johane ba kòo tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba tu gha gatu cg'orò cáman qãa q'oo koe hàà Tcom-tcomsam Tc'èem cgoa tcguù-tcguuè," tam méé.

*Jeso ba ko nqarìkg'ai koe sèè a úúè*  
(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

<sup>6</sup> Khama ãe xu ko xg'ae cgoa Me ka xu kò tõe Me a máá: "X'aigaè, ncêem x'aèm ka Tsia gáé ga táá Iseraele ne gane di x'aian kabia máá?" témé. <sup>7</sup> Me *Jeso ba* bìrí xu a máá: "Ncêem Abo ba Gam di qarian ka tòóa x'aèan hëé naka cáman hëéthëé xao gha q'ãa sa gaxao di tama. <sup>8</sup> Igaba ãem ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba hàà cgae xao o ka xao gha qarian hòò, a xao a gha Tiri xao nxàea tseegukagu-kg'ao xao ii: Jerusalema koe hëé, naka wèém xg'aekum Jutea dim koe hëé, naka Samaria dim xg'aekum koe hëé, naka nqõóm chõò-q'oo koe ga hëéthëé e," tam méé. <sup>9</sup> Ncêetam ko mééa xg'ara kam kò téé a xu a ko bóò Me koe ga sèè a *nqarìkg'ai koe* qaòkaguè, si túú-c'òò sa tcgáí-q'ooa xu koe ga qàbia tcãa Me.

<sup>10</sup> Eë xu nqarìkg'ai koe tcgáía xu qãea tòóa, ãem ko ma qõò khama ma, ka tsara ko kúúga q'úúse hana tsara khòè tsara hàà qãea xu koe téé, <sup>11</sup> a tsara a máá: "Galilea di xao khòè xaoè, dùús domka xao ncêe koe téé-tõe a téé a ko nqarìkg'ai koe bóò? Jesom ncêe gaxao koe sèè a nqarìkg'ai koe úúèa hãa ba gha gaam dàòm ncêe xao bóò Mem ko qõòm cgoa ga kabise a hàà," ta tsara méé.

*Matiasè ba ko Jutasem dis téé-q'oo sa sèè*  
(Mt 27:3-10)

<sup>12</sup> Ka xu ko nxãaska x'áè úú-kg'ao xu Olife ta ko ma tcièm xàbìm koe guu a Jerusalema koe kabise. Xàbìm ncêe ba kò Jerusalema ka cúu me e, Sabata dim cáim ka tsi ko kgoara máàè a síí cgae me khama noo qáò-q'ooa ne. <sup>13</sup> Eë xu ko *Jerusalema koe* tcãa ka xu kò tc'amaka hãam nquum koe síí, ncêe xu kò gaa koe cg'orò cáman hãa ba: Petere ba hëé, naka Johane ba hëé, naka Jakobo ba hëé, naka Anterea ba hëé, naka Filipi ba hëé, naka Tomase ba hëé, naka Baretolomaio ba hëé, naka Mataio ba hëé, naka Jakobom Alefaiom ka cóáse ba hëé, naka Simonem ncêe kò tòókuan x'ãa máá ba hëé, naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hëéthëé xu u kò ii. <sup>14</sup> Wèèa xu ncêe xua kò khòè zi hëé, naka Marias Jesom ka xõò sa hëé, naka Gam ka qõese ga xu hëéthëé cgoa xg'ae a tcãa tcáo a cúim tc'èem cgoa còrè.

<sup>15</sup> Si kò khòè ne dis xg'ae sa 120 khama noo. Me kò ãe xu cáim xu ka Petere ba tõe a qõese ga xu xg'aeku koe téé a ba a máá: <sup>16</sup> "Tíí qõe ga xaoè, ncêes gúús *Nqarim dis* Tcgãyas koe góásea hãa sa méés tseegukaguè, ncêem kòo Tcom-tcomsam Tc'èe ba Dafitem kg'ám koe guu a Jutasem ka kg'ui sa, gaam ncêe Jeso ba kò hàà qgóó xu khòè xu dim tc'ãa-cookg'ai kò ii ba. <sup>17</sup> Jutase ba kò sixae ka c'èe me e, a kò sixae cgoam gha cúis tséé sa kúrú ka nxará tcg'òòèa hãa. <sup>18</sup> Eëm ko Jutase cg'ãè cauan kúrú kam kò ãem kò suruta cgoaè marian cgoa xhàrà ba x'ámá. Ncêem kò gaam koe cg'áé a x'óó, a q'arase nqáè, i wèè q'oo gúua ba tcg'oa ba. <sup>19</sup> Ne kò wèè ne khòè ne ãe kò Jerusalema koe x'ãèa hãa ne gaas gúu sa q'ãa, me gaa domkaga gaam xhàrà ba gane dis kg'uis ka kò Akele-dama ta ma tcièè. Ncêe sa ko máá, 'Xhàràim c'áòan di ba,' témé. <sup>20</sup> Pesalema zi dis Tcgãyas koe i góásea hãa khama a ko máá: 'Gam di x'áéan méé i nqoo-nqoosam qgáí ba ii, naka i táá cúí khòè ga gaa koe x'ãè guu,'

témèè, a i a ko gaicara máá:

'C'èem khòè ba méém gam di téé-q'ooan máàè,'

témèè. <sup>21</sup> Gaa domkagam kò c'èem khòè ba qaase, ncêe kò sixae cgoa wèé x'aè ka hãa, ãem kò ko X'aigam Jeso ba qõò te cgoa xae e ka ba, <sup>22</sup> Johanem di tcguù-tcguukuan dim x'aèm koe guu a tshoa-tshoa, a síí Jesom kò sixae koe guu a *sèè a nqarìkg'ai koe úúèm* x'aèm koe tcãan koe. Ncêe xu khòè xu ka c'èe ba méém sixae cgoa hàà nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii, Jesom x'ooan koe tõe hãa di ba," tam *Petere* méé.

<sup>23</sup> Xu kò cáim khòè tsara nxará tcg'òò, Josefam ncêe kòo Barenabase ta ma tcièè ba, ncêe kò Jusetò dis cg'òès ka q'ãaèa hãa ba hëé, naka Matiasè ba hëéthëé tsara. <sup>24</sup> Ne kò nxãaska

còrè a máá: “X'aigaè, ncêe wèè khòèan di tcáóan q'ana hãa Tsee, x'ái ta a xg'aekua tsara koe Tsi ndaka ba nxará tcg'òóa máásea hãa sa, <sup>25</sup> nakam ncêe tsééan koe tcãà, x'áè úú-kg'ao di i, ncêem kò Jutase aagua a, a ba a ãem ko qaam qgáim koe† qòò,” témé. <sup>26</sup> A ne a kò cgúúan xg'ám, i cgúúan Matiase ba nxáá, me 11 xu x'áè úú-kg'ao xu koe tcãàè.

## **Petere ba hěé naka c'ěe xu x'áè úú-kg'ao xu hěéthěé xu di tsééa ne Jerusalema koe (2-7)**

### **2**

#### *Tcom-tcomsam Tc'ěem di hàà-q'ooa ne*

<sup>1</sup> Eẽm ko Pentekoste dim cáim ba hàà, ka ne kò wèéa ne ga cúim qgáim koe xg'aea hãa. <sup>2</sup> Me kò kúúga tcéé-tcêe ba nqarikg'ai koe guu a tc'irìa ne hãa koe hàà, kaiam tc'ám di ts'oo-q'ooan khama xam ba, a hàà ãe ne ko hãam nquum koe cg'oè. <sup>3</sup> I kò c'eean di taman khama ii gúúan hòòse, a tsai-tsai q'aase, a gane koe ntcóó. <sup>4</sup> Ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ěem ka cg'oè cgaeè, a ne a tshoa-tshoa a tãáka zi tam zi kg'ui, ãem kò Tc'ěe ba ma máà nea khama.

<sup>5</sup> Nxãaska ne kò Nqari-tcáóa ne Juta ne Jerusalema koe x'ãèa hãa, wèè zi qhàò zi nqarikg'ai ka nqãaka hãa zi di ne. <sup>6</sup> Eẽ ne ko ncêes tcéé-tcêe sa kóm, ka ne kò kái ne khòè ne hààra xg'ae, wèém khòè ba ne kò kóm me ko gam di taman kg'ui. <sup>7</sup> Ne kò are, a xháé, a ne a máá: “Kháé ncêe ko kg'ui ne khòè ne wèè ne gáé Galilea di ne tama nea? <sup>8</sup> Ka ta koáé dùús domka kháé kóm ne ne ko sita dis kg'ui sa kg'ui, ncêe ta ábà cgoaèa hãa sa? <sup>9</sup> Paretia ta hěé, naka Mede ta hěé, naka Elame ta hěé, naka Mesopotamia koe x'ãèa hãa ta hěé, naka Jutea di ta hěé, naka Kapatokia di ta hěé, naka Ponto di ta hěé, naka Asia di ta hěé, <sup>10</sup> naka Ferugia di ta hěé, naka Pamfilia di ta hěé, naka Egepeto di ta hěé, naka Libia di c'ěe xòè di ta hěé, Kurene ta ko ma tciièm x'áém qàe koe hàna a, Roma koe guua ta cg'áè-kg'ao ta hěé, <sup>11</sup> Juta ta hěé, naka Juta khama kúrúsea ta hěé, naka Kereta ta hěé, naka Arabia ta hěéthěé e - wèéa ta ga ko kóm ne ne ko are-aresa tsééan Nqarim di sita di taman cgoa kg'ui,” ta ne méé. <sup>12</sup> Ne kò wèéa ne ga kaisase are a q'ãa tama khama ne kò tẽèku a máá: “Dùú sa ko nxàes gúú sa gáé ncêe sa?” témé. <sup>13</sup> Igaba ne kò c'ěe ne ncòi ne a máá: “Kái gòéa ne ne kg'áà hãa,” témé.

#### *Petere ba ko khòè ne cgoa kg'ui*

<sup>14</sup> Igabam kò Petere 11 xu cgoa téé-tẽe, a ba a khòè ne cgoa kaisase tc'amaka kg'ui a máá: “Gaxao khòè xao Jutea di xao hěé, naka gatu wèé tu ncêe Jerusalema koe x'ãèa tu hěéthěé méé tu komsana te, nakar birí tu u, ncêes gúús ko dùú sa nxàe sa. <sup>15</sup> Ncêe ne khòè nea nqàre tama, ãe tu ma tc'ěea khama, qanega i 9 di x'áè e ntcúúkg'ai cgoa di i khama. <sup>16</sup> Igabas ko ncêes gúú sa porofitim Joelem ka nxàeèas ga si i, ncêem kò Nqari ba máá:

<sup>17</sup> Còò di xu cáim xu kar gha Tíi Nqari Ra  
wèém khòèm koe Tirim Tc'ěe ba ntcãa.  
Xu gha gatu di xu cóá xu hěé naka cóá zi hěéthěé porofita,  
xu gha gatu di xu qári-kg'ao xu x'ái zi bóò,  
xu gha gatu di xu xòòkhoe xu gataga sòokuri zi sòokuri.

<sup>18</sup> Tiri qãàn koe ga igaba,  
kg'àòan hěé naka dxàean hěéthěé  
koer gha ãe xu cáim xu ka  
Tirim Tc'ěe ba ntcãa,  
ne gha porofita.

<sup>19</sup> Are-aresa zi gúú zir gha tc'amaka x'ái,  
nqarikg'ai koe,

† 1:25: ãem ko qaam qgáim koe - Gerika sa ko máá: “qgáia ba koe” témé.

a Ra a gha *are-aresa zi* x'ái zi nqãaka x'ái,  
nqõómkg'ai koe,  
c'áòan hěé naka c'eean hěé naka ts'énèan hěéthěé di zi.

<sup>20</sup> Cám sa gha ntcùú sa kúru,  
me gha nxoe ba c'áòan khama ii,  
Nqarim dim cám hàà tamas cookg'ai koe,  
ncěe kaia hãa a ko x'ámám cám ba.

<sup>21</sup> Me gha wěém  
ěe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'òè ba tcii ba kgoaraè,  
tam Joele mééa.

<sup>22</sup> “Gaxao khòè xao Iseraele di xaoè, ncěe kg'uiian xao komsana: Jesom Nasareta di ba kò Khòèm Nqarim ka xao nxará tcg'òóa mááèa hãa Me e; qarian di zi tséé zi hěé, naka are-aresa zi x'ái zi hěéthěém kò Nqari ba Jesom koe guu a gaxao xg'aeku koe kúru, ncěe xao ma q'ana khamaga ma. <sup>23</sup> Nqari ba kò nxãakamaga kàa sa úúa hãa, a ba a bóòà tcg'òóa hãase kò Jeso ba tshàu q'ooa xao koe tcãà, xao kò cg'õo Me, cg'ãè cau xu khòè xu máà xu xgàus koe tceea ba ka. <sup>24</sup> Igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me, a ba a x'ooan di thòòan koe kgoara Me, x'ooa nea qg'óó Me i gha di qarian úú tama khama.

<sup>25</sup> “Me kò Dafite ba Gam ka kg'ui a máá:  
'X'aigam *Nqari* bar kò wèè x'aè ka cookg'aia te koe bóò.  
Tirim x'òàm kg'áòm xòè zam hàna  
khamar cuiskaga ntcãà-ntcãàèa hãa tite.

<sup>26</sup> Gaa domka i tcáóa te qãè-tcaoa;  
i tama te thěé qãè-tcaoa,  
me gha tirim tc'áróm ga ba thěé gataga nqòòan koe kg'òè.

<sup>27</sup> Cuiskaga Tsi tc'ěea te  
x'óóa ne khòè ne dim qg'ám koe aagua hãa tite,  
kana Tsi gataga cuiskaga Tsarim Tcom-tcomsa ba  
guu nakam ts'óóa hãa tite khama.

<sup>28</sup> Kg'òèan koe ko úú te dàòan Tsi x'ái tea hãa;  
a Tsi a gha hàna Tsi ko hãa ne  
qãè-tcaoaan ka cg'òè-cg'oe te, tam Dafite ba mééa.

<sup>29</sup> “Tíí kíí ga xaoè, kgoarasea hãaser gha gaxae ka tsgõosem Dafitem ka bìrí xao o, x'óóam hãa a kg'ónòèa hãa sa, si gam dis tc'ám sa ncěe cám ka igaba qanega gatá xg'aeku koe hãa.

<sup>30</sup> Porofiti me e kò ii, a q'ana hãa Nqarim ma nqòòkagu mea hãa sa, a máá, gam di x'aian dis ntcõó-q'ooos koem gha gam dim qhàò ba ntcòó, téméa sa. <sup>31</sup> Còokam kò bóòà hãa, a kò gaa domka Krestem di x'ooan koe těean ka kg'ui, a máá, *Kreste ba* kò x'óóa ne khòè ne dim qg'ám koe táá aaguè, i kò gataga cgàaa ba táá ts'óó, témé. <sup>32</sup> Ncěem Jeso bam kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa, ta sita wèéa ta ga gaan di ta nxàea tseegukagu-kg'ao ta a. <sup>33</sup> Eěm ko *Jeso ba* tc'amaka dis ntcõó-q'ooos Nqarim dim x'òàm kg'áò xòè dim dis koe ghùì a úúè, kam kò nqòòkaguèam Tcom-tcomsam Tc'ěe ba Xòòm koe hòò, a ba a kò wèès gúùs ncěe tu ko bóò a ko kóm sa ntcãa xòó. <sup>34</sup> Dafite ba kò nqarikg'ai koe qaò tama khama, igabam kò máá:

'X'aiga ba kò Tirim X'aiga ba bìrí a máá:  
'Kg'áò x'òàa Te xòè koe ntcõó,

<sup>35</sup> nakar gha nxãakg'aiga síí Tsari cg'õo-kg'aoan kúru  
naka i nqàrèa Tsi ka nqãaka hãa,'  
témé.

<sup>36</sup> “Gaa domka méé ne wèè ne Iseraele ne ncěe sa qãèse q'ãa: ncěe tu kò xg'àum Jeso bam Nqari ba X'aiga ba hěé naka Kreste ba hěéthěé kúrua,” tam Petere méé.

<sup>37</sup> Eě ne ko khòè ne ncěe sa kóm ka i kò tcáóa ne qhòmse, ne Petere ba hěé naka c'ěe xu x'áè úú-kg'ao xu hěéthěé bìrí a máá: “Sita ka qõese ga xaoè, nta ta gha hěé?” témé.



<sup>38</sup> Me Petere x̄oa a máá: “Tcóóse gatu di ch̀bian koe naka tua wèea tu ga Jeso Krestem dim cg'òem koe tcguù-tcguuè, nx̄ãsega i gha gatu di ch̀bian qg'óoa mááe ke. A tu a gha Tcom-tcomsam Tc'èe ba abas khama hòò. <sup>39</sup> Nqòòkaguku sa gatu h̄éé, naka gatu di cóán h̄éé, naka wèéan èe nqúú ka hàna h̄ééth̄éé di sí i khama, wèé ne èem gha X'aigam gatá dim Nqari ba tcii ne,” tam méé.

<sup>40</sup> A ba a kái kg'uiian cgoa nx̄aea tseegukagu, a ntcàm ne a máá: “Kgoarase nc̄ees qhàòs cg'ãè caus koe,” témé. <sup>41</sup> Ne kò gane èe kò gam di kg'uiian dtcòm ne tcguù-tcguuè, ne kò 3,000 ne èem cárn ka càuse.

#### *Dtcòm-kg'ao ne ko ma kg'òèa xg'ae sa*

<sup>42</sup> Wèé x'áè ka ne kò x'áè úú-kg'ao xu di xgaa-xgaan koe máàse, a kò xg'ae a cúis gúú sa kúrú, a ne e péréan tc'òó, a còrè. <sup>43</sup> Ne kò wèé ne khòè ne q'áòs ka tcãàè, zi kò kái zi gúú zi are-aresa zi h̄éé naka x'ái zi h̄ééth̄éé x'áè úú-kg'ao xu ka kúrúe. <sup>44</sup> Ne kò wèé ne dtcòm-kg'ao ne xg'aea h̄ãa, a cúis gúú sa xg'aea máána h̄ãa. <sup>45</sup> A ne a wèé zi gúú zi èe ne q'òòda h̄ãa zi x'ámágu, a ne a q'aa-q'aaku, èem ma wèém khòè ba ma tcàoa h̄ãa khama ma. <sup>46</sup> A ne a kò wèé cárn ka tempelem koe xg'ae, a kò x'áé xu ma xùrikua khama péréan tc'òó; qãè-tcaoa h̄ãa a auku di tcáóan úúa h̄ãase ne kò tc'òó. <sup>47</sup> Nqari ba ne kòo dqòm, a ne a kò wèé khòèan ka ncàmmeà h̄ãa. Me kò Nqari ba wèé cárn ka gane di nx̄áràse-q'ooan càù èe kò kgoaraèa h̄ãa ne cgoa.

## 3

#### *Nq̄ara h̄ãam dtcàrà-kg'ao ba ko qãèkaguè*

<sup>1</sup> C'èem cárn ka tsara kò Petere ba h̄éé naka Johane ba h̄ééth̄éé tsara còrè di x'áè ka tempelem koe qòò, nqoana di x'áè ka. <sup>2</sup> Me kò ábà nqais koe ga guu a nq̄ara h̄ãam khòè ba 'T'òè' ta ko ma tciièm tempelem-kg'ám koe hàna. Wèé cárn kam kò gaa koe séè a úúè a síí tòòè a ko èe ko tcãà ne khòè ne máàku zi dtcàrà ba. <sup>3</sup> Eèm ko Peterea tsara Johanea tsara bóò tsara ko tempelem-kg'ám koe tcãà kam kò máàku sa dtcàrà tsara a. <sup>4</sup> Tsara téé a tcgái-q'ooa ba koe bóò me, ka tsara ko Petere tsara bìrí me a máá: “Bóò tsam m,” témé. <sup>5</sup> Me khòè ba qãèse bóò tsara a, au me tsara gha di tcoman úúa h̄ãase. <sup>6</sup> Igabam kò Petere ba máá: “Selefera ga h̄éé naka gauta ga h̄ééth̄éér úú tama, igabar gha èer úúa h̄ãa sa máá tsi: Jeso Krestem Nasareta dim cg'òè ka t̄e naka tsia qòòda te!” témé. <sup>7</sup> A ba a kg'áòm x'òàm gam dim cgoa qg'óoa ghùì me, i khòèm di nqàrèan h̄éé naka nqòáa ba h̄ééth̄éé kúúga q'am. <sup>8</sup> Me nx̄àia t̄e a nqàrèa ba ka téé a tshoa-tshoa a qòòda te, a ba a gatsara cgoa tempelem q'oo koe tcãà; qòòam ko téé a nx̄ài a Nqari ba dqòm. <sup>9</sup> Eè ne ko wèé ne khòè ne bóò me, me ko qòò a ko Nqari ba dqòm, <sup>10</sup> ka ne ko bóòda q'ãa me, me gaam khòèm nc̄ee kòo káise tempelem 'T'òè kg'ám' ta ko ma tciièm koe ko ntcòó a ko dtcàrà ga me e sa, ka ne ko kaisas ares ka tcãàè, dùús kúrúse cgae mea h̄ãa sa.

#### *Petere ba ko tempelem koe kg'ui*

<sup>11</sup> Gaam khòèm qanega Peterea tsara Johanea tsara cgoa tc'àmà-tc'amasea h̄ãa ka ne kò khòè ne qàrà síí cgae xu, xào-xaos Solomonem di sa ta ko ma tciiès qgáis koe, kaisas ares ka tcãàèase. <sup>12</sup> Eèm ko Petere nc̄ee sa bóò, kam ko bìrí ne a máá: “Khòè xao Iseraele di xaoè, dùús domka sa ko nc̄ee sa arekagu xao o? Dùús domka xao ko ma bóò tsam maà? Sitsam di qarian h̄éé kana sitsam di Nqari-tcáóan h̄ééth̄éé domka tsam kúrú mem ko qòò, ta xao tc'èea? <sup>13</sup> Nqarim Abrahamam di ba, a Isakam di ba, a Jakobem di ba, Nqarim gaxae ka xòò ga xu di ba, nx̄ãa ba Gam dim Qãàm Jeso ba x'áàkagua. Tcg'óó Me xao kò, síím gha cg'òèe ka, a xao a kò Pilatom cookg'ai koe c'úúse Me, nc̄ee kò qòòm gha ka kgoara Mea h̄ãa ba. <sup>14</sup> A xao a kò Tcom-tcomsa a Tchàno ii ba c'úúse, a dtcàrà máàse cg'òò-kg'aom gha kgoaraè sa. <sup>15</sup> X'aigam kg'òèan di ba xao kò cg'òò, igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me. Nc̄ees gúús di xae nx̄aea tseegukagu-kg'ao xae e. <sup>16</sup> Dtcòm̄s ka i kò

Jesom di cg'òèan ncēm khòem, ncēe tu ko bóò a q'ana ba, qarían máàna hãa. I Jesom koe guua dtcòmàn ncēm khòe ba gatu wèé tu cookg'ai koe kg'òèkagua.

<sup>17</sup> “Ncēeska, tí kíf gatuè, q'ana ra hãa, c'ùua tu kò hãa domka tu ncēes guù sa kúrúa hãa sa, gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu kò hēéa khama. <sup>18</sup> Nqari ba wèé xu porofiti xu kg'ám koe guu a kg'aiga nxàea hãa a ko máá, Gam dim Krete ba gha xgàràè, témé. A ba a kò ncēe kg'uiàn ncēm dàòm ka tseegukagua. <sup>19</sup> Gaa domka méé tu gatu di chìbian koe tcóóse, naka *Nqarim koe* kabise, naka i gha nxãasega chìbia tu tchùua tcg'òòè, <sup>20</sup> nxãasega i gha kaba-kaban tc'èe di x'aèan X'aigam koe guu a hàà ka, a ba a gha Jeso ba tsééa óá, Krete ii ba, ncēm nxãakamaga nxárá tcg'òóa máá tua hãa ba. <sup>21</sup> Nqarikg'ai koe méém hãa, me gha nxãakg'aiga síí x'aè ba hàà, Nqarim gha wèé zi guù zi kúrúa kabi di ba, ãem ko ncísega Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu kg'ám koe guu a kg'uia hãa sa ba. <sup>22</sup> Moshe ba kò kg'ui a máá: ‘X'aigam gatu dim Nqari ba gha gatu di ne khòe ne xg'aeku koe guu a tí khama iim porofiti ba tsééa óá máá tu u. Ke méé tu wèés guùs ãem gha ko bìrí tu u sa komsana. <sup>23</sup> Dím wèém ãe porofiti ba komsana tama ba gha gam di ne khòe ne xg'aeku koe q'ãea tcg'òòè,’ témé. <sup>24</sup> Xu kò ncísega wèé xu porofiti xu ncēe xu cáím xu ka kg'uia hãa: Samuele ba hēé naka ãe kháóka hààraa xu hēéthéé e. <sup>25</sup> Gatua porofiti xu hēé naka Nqarim kò gatu ka xòò ga xu cgoa kúrúa hãas qáé-xg'ae sa hēéthéé di tu cóá tu u. Ncēm kò Abrahamam cgoa kúrúa hãa sa, a bìrí me a máá: ‘Wèé zi qhàò zi nqòómkg'ai di zia gha tsaris qhàòs domka ts'ee-ts'eekg'aiè,’ témé. <sup>26</sup> ãem ko Nqari ba Gam dim Qãàm *Jeso* ba ghù, kam kò kg'aia gatu koe tséé úú Me, síím gha ts'ee-ts'eekg'ai tu u ka, wèea tu gam gha gatu di zi dàò zi cg'ãè zi koe tcg'òò ka,” tam Petere méé.

## 4

### *Peterea tsara Johanea tsara kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe*

<sup>1</sup> ãe tsara Peterea tsara Johanea tsara hãa a ko khòe ne cgoa kg'ui, ka xu kò peresiti xu hēé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu ka kaia hãa ba hēé, naka Saduke xu hēéthéé xu hàà cgae tsara a, <sup>2</sup> xg'aia xu kò hãa, ãe tsara x'aè úú-kg'ao tsara kòo khòe ne xgaa-xgaa, a kòo Jesom x'ooan koe tēeas ka khòe ne xgaa-xgaa khama. <sup>3</sup> Dqòa a kò ii khama xu kò qgòó a qáé-nquus koe tcãà tsara a, me nxãakg'aiga síí xùrikom cáím ba hàà. <sup>4</sup> Igaba ãe kò *Nqarim dim* kg'ui ba kóm ne koe ne kò kái ne dtcòm, i kò khòe xu di nxáráse-q'ooan 5,000 khama noo.

<sup>5</sup> Xùrikom cáím ka xu ko tc'ãà-cookg'ai xu hēé naka *khòe ne di xu* kaia xu hēé naka x'aè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthéé Jerusalema koe xg'ae. <sup>6</sup> Me kò Anase kaim peresiti ba hàna, Kaifase ba hēé, naka Johane ba hēé, naka Alekesantere ba hēé, naka wèé xu khòe xu kaim peresitim x'aé di xu hēéthéé e. <sup>7</sup> Xu *Peterea tsara Johanea* tsara xg'aekua xu koe tòò, a tshoa-tshoa a tèè tsara a, a máá: “Dùútsa qarim ka kana cg'òèm cgoa tsaoa kò ncēeta hēéa?” témé.

<sup>8</sup> Me kò nxãaska Petere ba Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'oè cgaea hãase bìrí xu a máá: “Gaxao khòe ne di xao tc'ãà-cookg'ai xao hēé naka kaia xao hēéthéé xaoè! <sup>9</sup> Ncēm cáím ka tsam kò ko nqòara hãam khòe ba kúrúse cgaeas guùs ncēes qãès ka ko tèè, ntamam ma qãèkaguèa hãa sa ne <sup>10</sup> méés nxãaska ncēes guù sa gaxao hēé naka wèé ne khòe ne Iseraele di ne hēéthéé koe q'ãase, Jeso Krestem Nasareta dim di cg'òèan cgoa a, ncēe xao kò xgàua hãa ba, ncēm kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa ba, Gam domkam ncēm khòe ba cookg'aia xao koe qãè a téé-tèe. <sup>11</sup> Ncēea gaxao ‘tshào-kg'ao xao ka xguèa hãam nxõám ga Me e, ncēe cgáés nxõá sa kúrúa hãa ba. <sup>12</sup> I kgoarakuan c'èe khòe koe ga káa a, me gataga c'èem khòem\* ga ba nqarikg'ai ka nqãaka káa me e, ncēe *Nqarim ka* khòèan xg'aeku koe máàèa hãa ba. Gam dis cg'òès koe méé ta guu naka kgoaraè,” tam méé.

<sup>13</sup> ãe xu ko Peterea tsara Johanea tsara di kgoarasean bóò, a xgaa-xgaae tama tsara hãa sa bóò, a kg'amaga khòe tsara a sa, ka xu ko are, a xu a bóò q'ãa, Jesom cgoa tsara kò

\* 4:12: khòem Gerika sa ko máá, “cg'òè,” témé.

hãa sa. <sup>14</sup> Eẽ xu ko *tc'ãa-cookg'ai xu* gataga khòem ãe qãèkaguèa hãa ba bóò me gatsara cgoa tãe, ka xu kò kg'ui xu gha gúù ga úú tama. <sup>15</sup> A xu a x'áè a máá, *Peterea* xu méé xu xg'aes koe tcg'oa. Ka xu kò tshoa-tshoa a xu a kg'uia xg'ae, <sup>16</sup> a máá: “Nta xae gha ma ncẽe tsara khòe tsara kúrú? Wèém khòem Jerusalema koe x'ãèa hãa ba q'ana hãa, *are-aresas* x'ái sa tsara kúrúa hãa sa, xae gaxae igaba cuiskaga ntcoea hãa tite sa ka. <sup>17</sup> Igaba ncẽes gúùs gha khòe ne koe táá còoka tsai-tsaisea qđò domka méé xae ncẽe tsara khòe tsara dqàe naka tsara táá cúí khòe cgoa ncẽes cg'òès ka kg'ui guu,” ta xu méé.

<sup>18</sup> Ka xu kò nxãaska gaia q'oo koe tciia tcãa tsara a, a x'áè tsara a, táá méé tsara gaia Jesom di cg'òèan ka kg'ui sa, kana gaan ka xгаа-xгаа sa. <sup>19</sup> Igabaga tsara kò Peterea tsara Johanea tsara xoa xu a máá: “Gaxao ka bóòa mááse, Nqarim tcgái q'oo koe i tchàno o sa, gaxao méé xao kaisase komsanaè sa, Nqarim ka oose? <sup>20</sup> Sitsama ko tààè, ncẽe tsam bóòa a kóma hãa zi gúù zi tsam ga nqoo cgoan ka ke,” ta tsara méé. <sup>21</sup> Eẽ xu ko dqàe tsara xg'ara ka xu kò guu tsara a tsara qđò, xu gha ma xgàra tsara a sa kò kàa si i khama, wèè ne khòe nea kò ãe kò kúrúsea hãas gúùs ka Nqari ba dqom khama. <sup>22</sup> Are-aresam dàòm ka qãèkaguèam khòem di kuria ne kò 40 sa nqáèa hãa khama.

### *Dtcòm-kg'ao ne òim còrè ba*

<sup>23</sup> Eẽ tsara ko guuè ka tsara kò gatsara ka c'ãe ne koe kabise a sí xàaa máá ne, kaia xu peresiti xu hẽe naka *khòe ne di xu* kaia xu hẽéthẽéa ko gatsara ka nta mééa sa. <sup>24</sup> Eẽ ne ko ncẽe gúùan kóm kaga ne kò wèèa ne ga cúí koe tchàa-tchaa dòm, a Nqari ba còrè a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, nqarikg'ai hẽe, naka nqđókg'ai hẽe, naka tshàa ba hẽe, naka wèè zi gúù zi gaa koe hàna zi hẽéthẽe kúrúa hãa Tseè. <sup>25</sup> Ncẽe ko gatá ka xòòm Dafitem Tsarim qãam kg'ám koe guu a, Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guu a kg'ui a máá:

‘Táá zi qhàò zia dùús domka xgòà hãa,  
ne ko khòe ne kàa hùì zi kàa zi kúrú?

<sup>26</sup> Nqđómkg'ai di xu x'aiga xu  
tée-q'ooa xu séèa hãa, *x'ãa xu gha ka*,  
xu tc'ãa-cookg'ai xu xg'aea hãa,  
X'aigam *Nqari* ba hẽe  
naka Gam ka ntcãa tcúúèa ba hẽéthẽe cgoa  
xu gha x'ãaku ka,  
tam Dafite méé.

<sup>27</sup> Tseeguan kaga xu kò ncẽem x'áè-dxoom koe Herote ba hẽe naka Pontiose Pilato ba hẽe, táá zi qhàò zi di ne hẽe naka Iseraele di ne hẽéthẽe nea xg'aea hãa a ko Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom cgoa *x'ãaku*, ncẽe Tsi ntcãá tcúúa hãa ba. <sup>28</sup> A ne a ãe Tsi kò Tsari qarian koe hẽe naka Tsari tc'ẽean koe hẽéthẽe bóòa tcg'òóa hãa sa kúrú, ncẽe gha hàà kúrúse sa. <sup>29</sup> Ke ncẽeska X'aiga Tsi Nqari Tseè, gane di q'aekagukuan koe tòón tcgái, naka Tsia Tsari ta qãa ta di tcáóan ghùì-ghui, naka ta Tsarim kg'ui ba kgoarasea hãase xóé naka kg'ui, <sup>30</sup> naka Tsi Tsari x'òàn tchoanà xòó naka i qãèkagu, naka zi gataga x'ái zi hẽe naka are-aresa zi gúù zi hẽéthẽe kúrúè, Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom cg'òè koe,” ta ne ma còrè.

<sup>31</sup> Eẽ ne ko còrèa xg'ara kagam ko ãe ne kò hãam qgài ba cgùru, ne wèèa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'òè cgaèè, a Nqarim dim kg'ui ba kgoarasea hãase xóé a kg'ui.

### *Dtcòm-kg'ao ne ko gane di gúùan q'aa-q'aaku*

<sup>32</sup> Wèè ne dtcòm-kg'ao nea kò tcáóa ne hẽe naka tc'ẽea ne hẽéthẽe koe cúí ne e. Cúim ga ba kò gam q'òòà hãa gúùan cúía kàoa mááse tama, igaba ne kò ãe ne q'òòà hãa gúùan wèèa ne ga q'aa-q'aaku. <sup>33</sup> Xu kò x'áè úú-kg'ao xu X'aigam Jeso ba x'ooan koe tãea hãa di tchòàn kaisa qarika nxàea tseegukagu; i kò kaisa cgómkuan gane wèèa ne koe ga hãa, <sup>34</sup> c'ãe gúù ko tcào khòèa kò gane xg'aeku koe kàa a khama. Wèém khòem ãe xhàràan úúa kana nquuan úúa hãa ba kò x'ámágu u, a ãe ne ko x'ámágu u ka ne hòòà hãa marian ko úú, <sup>35</sup> a

ne a kò x'áè úú-kg'ao xu di nqàrè-kg'aman koe hàà tòó o khama, me kò wèém khòè ba ãem ma tcàoa hãa khamaga ma samaè e. <sup>36-37</sup> Me kò Josefa ba gataga q'òòam kò hãam xhàrà ba x'ámágu, a kò marian cgoa hàà, a hàà x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòó o. Lefi dis qhàòs di me e kò ii, a Kuperò koe guua hãa, a ba a kò x'áè úú-kg'ao xu ka Barenabase ta ma tciie, ncèe ko máá: 'Ghùì-ghui-tcáókuan dim cóá ba,' téméè ba.

## 5

### *Ananiasea khara Safira khara*

<sup>1</sup> Igabam kò c'ẽem khòè ba hàna a kòo Ananiase ta ma tciie. A ba a kò dxàeses Safiras cgoa hàna, a c'ẽe gúuan gakhara di x'ámágu hãa. <sup>2</sup> A ba a kò c'ẽe marian sèè a tòóa mááse, gam dis khòès q'ana hãase, a c'ẽe xòèan síí x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòó.

<sup>3</sup> Me Petere ba máá: "Ananiaseè, dùús domka tsi ko satana ba *guu me* tcáóa tsi cg'oè-cg'oe, tsi kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba tshúù-ntcōaa máá, a tsi a kò c'ẽe marian xhàrà di sèè a tòóa mááse? <sup>4</sup> X'ámágu me tama tsi hãa cookg'ai koe ba kò tsari tama? Eẽm ko x'ámáguè ka ia kò gataga marian tsari tama? Dùús domka tsi ko nxãaska kháè ncèes gúu sa tcáóa tsi koe tcãà? Tíí tsi qàe-qae tea hãa tama, igaba tsi Nqari ba qàe-qaea hãa!" témé. <sup>5</sup> Eẽm ko Ananiase ncèe zi kg'ui zi kóm kam kò cg'áè a x'óó. Ne kò wèé ne gaas gúu sa kóma hãa ne kaias q'áòs ka tcãà. <sup>6</sup> Xu qárí-kg'ao xu hàà tc'áróa ba sèè a tcám a tcg'òó, a síí kg'ónò o.

<sup>7</sup> Si kò nqoana khama noo aoaran qãá q'oo koe gam ka dxàe sa tcãà, dùu sa kúrúsea hãa sa c'úua hãase. <sup>8</sup> Me Petere ba tẽe si a máá: "Bìrí te, gaam marim xhàrà ba khao x'ámágu cgoam ga me e sa?" témé, si máá: "Eè, gaam marim ga me e," témé.

<sup>9</sup> Me Petere ba tẽe si a máá: "Nta khao gha ma dtcòmku a X'aigam *Nqarim* dim Tc'èe ba kúrúá bóò? Q'ãa méé si: khòè xu sarim khòè ba kò síí kg'ónò xu di dàòa nea nquum-kg'ám koe hàna, xu gha sáá sèè a tcg'òó si *théé*," témé. <sup>10</sup> Kas ko gaa x'áè kaga qhãésèga nqàrè-kg'ama ba koe cg'áè a x'óó, xu qárí-kg'ao xu tcãà, a sao-xg'ae sis x'óóa hãa, xu sèè a tcg'òó a síí dxàesem qàe koe kg'ónò si. <sup>11</sup> Si kò wèès xg'aes dtcòm-kg'ao ne dis koe hẽe naka ãe kò ncèe gúuan kóm ne koe hẽéthèé kaisas q'áò sa xóé.

### *X'ái zi hẽe naka are-aresa zi gúu zi hẽéthèe e*

<sup>12</sup> Xu x'áè úú-kg'ao xu kái zi x'ái zi hẽe naka are-aresa zi gúu zi hẽéthèé khòè ne xg'aeku koe kúrú. Ne kò wèé ne *dtcòm-kg'ao* ne wèé x'áè ka Solomonem dis xàò-xaos koe xg'aea hãa. <sup>13</sup> Ne kò c'ẽe ne khòè ne ães xg'aes koe tcãàn bèe, igaba ne kò khòè ne tcom nea hãase qgóó ne. <sup>14</sup> Eẽta i ii igaba ne kò kái ne dtcòm-kg'ao ne Nqarim koe càùse, kái xu khòè xu hẽe naka kái zi khòè zi hẽéthèe e. <sup>15</sup> Ka ne kò tcìi-khoe ne tchàa koe tcg'òó, a síí gane di tcoàn cgoa dàòan qàe koe xòòè, nxãasega ne gha ãem kòo Petere gaa koe nqáé ne sóma ba ga sòm-som ne ka. <sup>16</sup> Jerusalema ba nxama-nxama hãa zi nqóó zi koe ne kò khòè ne guu a xg'aeku, a ãe tciia hãa ne óága, naka dxãwa tc'èean ka ko xgáèè ne hẽéthèe e, ne wèéa ne ga hàà kg'òèkaguè.

### *X'áè úú-kg'ao xu ko xgáèè*

<sup>17</sup> Igabam kò kaim peresiti ba hẽe naka wèé xu gam cgoa kò hãa xu hẽe naka Saduke xu dis xg'aes di xu hẽéthèé tauan ka tcãà, <sup>18</sup> a xu a kò x'áè úú-kg'ao xu qgóó a qáé a síí x'áè-dxoom dis qáé-nquus koe tcãà xu. <sup>19</sup> Me ntcúú ka X'aigam *Nqarim* dim moengele ba qáé-nquum-kg'ám xgobekg'am, a tcg'òó xu, a bìrí xu a máá: <sup>20</sup> "Qòò xao naka síí tempelem koe téé, naka khòè ne cgoa kg'ui wèé kg'uian ncèe *kaba* kg'òèan di i," témé. <sup>21</sup> Eẽ xu ko kóm ka xu kò qòò a q'uu i ko ka síí tempelem koe tcãà, a xgaa-xgaa.

Me kò kaim peresiti ba hẽe naka ãem kò hãa cgoa xu hẽéthèe ko hàà, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai xu hẽe naka Iseraele di xu kaia xu dis xg'ae sa hẽéthèe tciia xg'ae, a xu a qáé-nquus koe c'ẽe xu tsééa úú, síí xu gha x'áè úú-kg'ao xu tciia óá ka. <sup>22</sup> Eẽ ko tsééa xu ncõo-kg'ao xu ko qáé-nquum koe síí ka xu kò síí táá sao-xg'ae xu, ka xu ko kábise a síí xàa a, a máá: <sup>23</sup> "Ncãa xae qáé-nquu ba bóò me qarika tcèekg'ammèa, xu kòre-kg'ao xu wèé xu



heke-kg'ám zi koe téé-têe, igaba êe xae ko heke-kg'ám zi xgobekg'am ka i kò cúí khòè ga q'oo koe káà a," ta xu méé. <sup>24</sup> Eẽ xu ko tc'ãà-cookg'aim tempelem di xu kòre-kg'ao xu di ba hêé naka kaia xu peresiti xu hêéthêé xu ncêe gúùan kóm, ka xu kò are, dùútsa gúùs ko kúrúse sa. <sup>25</sup> Me kò c'ẽem khòè ba hàà bìrí xu a máá: "Bóò, gaxao thuu qáé-nquum koe tcana hãa xu khòè xua tempelem koe téé-têe a ko khòè ne xгаа-xгаа," témé. <sup>26</sup> Me nxãaska tc'ãà-cookg'ai ba gam di xu kòre-kg'ao xu cgoa qõò, a sí sèè a óága xu, chùì xu tamase, nxõán cgoa xu gha khòè ne ka xaoè sa xu kòò bée khama.

<sup>27</sup> Xu ko óága xu a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú xu. Me kò kaia peresiti ba tẽe xu, <sup>28</sup> a máá: "Qarika xae kò x'áè xaoa a máá, táá xao êes cg'òès ka xгаа-xгаа guu témé, igaba bóò, Jerusalema ba xao gaxao di xгаа-xgaan ka cg'oè-cg'oea hãa, ncêem khòèm di chìbian xao gaxae koe óá kg'oana," témé.

<sup>29</sup> Igabam kò Petere hêé naka c'ẽe xu x'áè úú-kg'ao xu hêéthêé xoa a máá: "Nqari ba méé ta khòèan ka kaisase qámsea máá. <sup>30</sup> Gaxae ka xõòa xu dim Nqari ba Jeso ba x'ooan koe ghùia hãa, ncêe xao kò xgàus\* koe tceea ba ka cg'õo ba. <sup>31</sup> Nqari ba Gam dim x'õàm kaia xòè koe ghùì Mea, Tc'ãa-cookg'ai a Kgoara-kg'ao bam gha ii ka, a ba a gha Iseraele ne kúrú ne chìbian koe tcóòse, a chìbia ne qgóóa mááè ka. <sup>32</sup> Sixaea êe zi gúù zi di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e, sixae hêé nakam Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba hêéthêé e, ncêem kò Nqari ba êe qámsea hãa ne máàa ba," ta xu méé.

<sup>33</sup> Eẽ xu ko ncêe sa kóm ka xu kò kaisase xgòà a cg'õo xu kg'oana. <sup>34</sup> Igabam kò c'ẽem Farasaim Gamaliele ta ko ma tcièè ba xg'aes koe tẽea téé, ncêe kò wèé khòèan ka tcommèam x'áè xгаа-xгаа-kg'ao ii ba. X'áèa nem kò tcg'òò, x'áè úú-kg'ao xu méé xu xòm x'áè tchàa koe tcg'òòè di i, <sup>35</sup> a *êe q'oo koe hàna* xu bìrí a máá: "Gaxao Iseraele di xao khòè xaoè, êe xao ko hàà ncêe xu khòè xu koe kúrús gúùs ka méé xao q'ãa tc'ẽea hãase kúrú. <sup>36</sup> Ncêe xu cáím xu cookg'ai koem kò Tutase ba tẽe, a ba a máá khòè cgáé me e témé, xu kò 400 khama noo xu khòè xu xùri me. Igabam kò cg'õòè, i kò wèèan êe ko xùri me tsai-tsaise, a kaà. <sup>37</sup> Eẽm khòèm qãá q'oo koem kò Jutasem Galilea di ba tẽe, khòè ne ko nxaráè x'áèan ka, a kò kái ne khòè ne ka xùriè. Me gaam igaba kaà, i kò wèèan êe kòò xùri me ga tsai-tsai q'aase. <sup>38</sup> Khamar ko ncèeska bìrí xao o a ko máá: ncêe xu khòè xu koe méé xao tcg'òòse, guu xu méé xao. Ncèè gaxu dis tséés kana gaxu dis kàas kò khòè ne di sa ii, nes gha kaákaguè ke. <sup>39</sup> Igaba ncèè Nqarim dis kò ii ne xao cuiskaga kobe sia hãa tite. Nqarim cgoa ga xao gha ko x'ãàku," témé. <sup>40</sup> Xu kò gam cgoa dtcòmku, a x'áè úú-kg'ao xu tciì, a hàà xg'ám qãá xu, a dqàè xu, táá méé xu Jesom di cg'òèan ka gaicara kg'ui guu sa, a guu xu xu qõò.

<sup>41</sup> Xu kò qãè-tcaoa hãase xg'aes koe guu a tcg'oa, Jesom di cg'òèan domka xgàràèa ne kò kg'ano xua hãa khama. <sup>42</sup> A xu a kò wèé cáíman êe ka tempelem q'oo koe hêé naka khòè ne x'áè koe hêéthêé xгаа-xgaan cgoa chõò tama, a ko xгаа-xгаа Jeso ba *nqòòkaguèa hãam Krete* Me e sa.

## 6

### *7 xu kaia xu kerekes di xu ko nxará tcg'òòè*

<sup>1</sup> Eẽ xu cáím xu ka ne ko xгаа-xgaase-kg'ao ne càùse a kái, ka ne ko Gerika di ne Juta ne mēéku Hebera di ne Juta ne cgoa, wèé cáíman tc'õoan ko gabaè x'áè ka zi kò Gerika di zi dxàè-ntcõa zi qãèse máàè tama khama. <sup>2</sup> Xu 12 xu *x'áè úú-kg'ao* xu wèé ne xгаа-xgaase-kg'ao ne tciia xg'ae a máá: "Qãèa i máá xae e tite, Nqarim dim kg'uim di tséèan guu a sí tc'õoan gábakagu ne. <sup>3</sup> Gaxae ka qõese ga tuè, gatu xg'aeku koe 7 xu khòè xu nxará tcg'òò, q'ana tu hãa xu *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka cg'oèa a tc'èega xu, naka xae ncêe tséèan máá xu. <sup>4</sup> Igaba xae gha sixae còrèan hêé naka *Nqarim dim* kg'ui ba hêéthêé dis tséé sa tcãa tcáóa máá," ta xu méé.

\* **5:30:** xgàu - Gerika sa ko máá: 'hì' témé.

<sup>5</sup> Me kg'uim ncēe ba wèés xg'ae sa qāè-tcaokagu. Ne Stefane ba nxárá tcg'òó, khòem ncēe kò dtcòman ka hēé naka Tcom-tcomsam Tc'ēm ka hēéthēé cg'oèa ba; naka Filipi ba hēé, naka Perokoro ba hēé, naka Nikanore ba hēé, naka Timone ba hēé, naka Paremenase ba hēé, naka Nikolao ba hēéthēé xu, ncēe kò Antioke koe kò guua hāa a Juta dis dtcòms koe máàsea hāa ba. <sup>6</sup> Ne kò ncēe xu khòè xu x'áè úú-kg'ao xu cookg'ai koe tòó, ncēe kò còrè a tshàua xu tòó cgae xu xu.

<sup>7</sup> Me kò Nqarim dim kg'ui ba tsai-tsaise. Ne xгаа-xgaase-kg'ao ne Jerusalema di ne qháése càuse a kaisase kái, si gataga thēé peresiti xu dis xg'aes kaia sa dtcòman koe máàse.

### *Stefane ba ko qáèè*

<sup>8</sup> Stefane ba ko Nqarim di cgòmkuan hēé naka qarian hēéthēé ka cg'oè cgaeèam khòè me e, a kò are-aresa zi gùù zi hēé naka kaia zi x'ái zi hēéthēé khòè ne xg'aeku koe kúrú.

<sup>9</sup> Igaba xu kò c'ēe xu khòè xu ncēe kò còrè-nquum qāàn di tsééan koe guu a kgoaraèa xu khòè xu di ba ta ko ma tcièem di xu, ncēe kò Juta xu Kurene hēé naka Alekesantheria hēéthēé di ii xu hēé, naka c'ēe xu Kilikia hēé naka Asia hēéthēé di xu Stefanem cgoa ntcoeku. <sup>10</sup> Igaba xu kò gam di tc'ēan hēé naka Tcom-tcomsam Tc'ēm ēem kò ko Gam di hùian ka kg'uim cgoa hēéthēé tc'āòku tama.

<sup>11</sup> Nxāaska xu ko c'ēe xu khòè xu qg'ái, xu Stefanem ka máá: “Ncēm khòè ba xae kóma hāa me ko Moshem di x'áèan hēé naka Nqarim ka hēéthēé cg'āése kg'ui,” témé. <sup>12</sup> Xu kò nxāaska khòè ne hēé naka kaia xu hēé naka x'áè xгаа-xгаа-kg'ao xu hēéthēé kòbi-kòbi. Ne qg'óó me a ne a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú me. <sup>13</sup> A xu a tshúù-ntcōan di tééa-máá-kg'aoan qg'ái i máá: “Ncēm khòè ba ncēm tcom-tcomsam tempelem\* ka hēé naka x'áèan ka hēéthēé tshúùse kg'uian cgoa chōò tama. <sup>14</sup> Kóm mea xae hāa me ko máá: ‘Ncēm Jesom Nasareta di ba gha ncēs qg'ái sa kòbe, a ba a gha Moshem máà xaea hāa cauan qg'uri,’ témé khama,” ta xu méé. <sup>15</sup> Xu kò kaia xu wéé xu ēe kò xg'aes q'oo koe ntcōe xu tcg'áa xu Stefanem koe qāea tòó, a kg'áa ba bóò i moengelem dian khama ii.

## 7

### *Stefane ba ko xōara mááse*

<sup>1</sup> Me nxāaska kaia peresiti ba tēè me a máá: “Kháé zi ncēe zi *chibi-chibiku* zi tseegu zia?” témé. <sup>2</sup> Me Stefane xōa a máá: “Tíi kíi ga xao, àbo ga xaoè, komsana te! X'áàn dim Nqari ba kò gatá ka xōòm Abrahamam koe hòòse, qanegam kò Mesopotamia koe hāa ka, qanegam Harane koe x'áèe tamas cookg'ai koe, <sup>3</sup> a bìrí me a máá: ‘Tcg'oa tsarim nqōóm koe hēé naka tsari ne qhàò ne koe hēéthēé, naka tsia x'ái tsir gham nqōóm koe qōò,’ témé. <sup>4</sup> Me nxāaska Kaletea ne dim nqōóm koe tcg'oa a ba a Harane *dim x'áè-dxoom* koe síi x'áè. Me Nqari ba xōòm dis x'oos qāá q'oo koe gaa koe tcg'òó me, a ncēe tu ncēska x'áèa hāam nqōóm koe tsééa óá me. <sup>5</sup> Me kò nqōóm di c'ēe xòèan ga táá máà me, a cúim nqàrèem ga bam gha tòó qg'ái ga táá máà me, igabam kò nqòòkagu me, gabá hēé naka qāáa ba dis qhàòs ga sa hēéthēém gha ēem nqōó ba máà ne q'òò sa, *Abrahama* ba kò cóá úú tama igaba. <sup>6</sup> Me kò Nqari ba gam ka ncēeta méé a máá: ‘Tsaris qhàò sa gha gane di tamam nqōóm koe c'úúsea hāa, a gha qāà kúrúè, a gha 400 khama noo kurian táá qāése qg'óóè. <sup>7</sup> Igabar gha ēe ne ko tsééa máás qhàò sa xgàra, ne gha ēe zi gùù zi qāá q'oo koe tcg'oa, a hàà ncēs qg'áis koe dqòm Te,' tam Nqari ba méé. <sup>8</sup> A ba a kò q'āe nqāa-qgai khòokus dis qáé-xg'ae sa máà me. Me kò *Abrahama* ba Isaka ba ábà, a ba a kò 8 dim cáim ka q'āe nqāa-qgai khòò me; me kò Isaka ba Jakobe ba ábà, me kò Jakobe ba 12 xu cóá xu ábà, ncēe tc'āà di xu tsgōo xu gatá di xu.

<sup>9</sup> “Xu kò gatá ka tsgōose ga xu, gaxu ka qōesem Josefam cgoa tauan úú, a xu a kò Egepeto koe qāàse x'ámágu me. Igabam kò Nqari ba hāa cgoa mea, <sup>10</sup> a kò gam di zi xháé zi wèé

\* **6:13:** tempele - Gerika sa ko máá: “qg'ái” témé.

zi koe kgoara me, a Egepeto dim x'aigam Farom cookg'ai koe cgòmkuan hêé naka q'ãan di tc'ëean hêéthêé máá me, me kò *Faro ba* Egepeto koe hêé naka wèém x'áém gam dim koe hêéthêé tc'ãa-cookg'ai ba kúrú me. <sup>11</sup> Si kò nxãaska wèém *nqôóm* Egepeto dim koe hêé naka Kanana dim koe hêéthêé xàbà sa tcãà, a kaisa thòòan óága, xu kò gatá ka xòò ga xu táá tc'òoan hòò. <sup>12</sup> Eëm ko Jakobe ba kóm i ko máá, Egepeto koe i maberean hãa, téméè kam kò gatá ka xòò ga xu tc'ãa dis dàras gaxu dis koe tsééa úú. <sup>13</sup> Me kò Josefa ba cáàm dis dàras gaxu dis ka káikhoe ga xu q'ãakaguse, si kò Josefam dis qhàò sa Farom koe q'ãase. <sup>14</sup> Ncëes gúùs qãá q'oo koem kò Josefa ba khóèan tsééa hãa, i síí gam ka xòòm Jakobe ba hêé naka gam di qhàòan wèé ga hêéthêé tcii. Wèéa ne ga kò 75 ne e. <sup>15</sup> Me kò nxãaska Jakobe ba Egepeto koe síí, ncëe xu kò gabá hêé naka gatá ka xòò ga xu hêéthêé síí x'óó koe. <sup>16</sup> Gaxu di tc'áróa ne kò kabí a Shekeme koe úúè, a síí ncëem xg'ao Abrahama ba Hamorem di xu cóá xu koe marian tc'ãà cgoa x'ámás tc'ámás koe xòòè.

<sup>17</sup> “Eëm ko Nqarim xg'ao Abrahama ba nqòòkagua hãam x'aè ba cúù, ka ne kò khóè ne Egepeto koe kái a càùsea. <sup>18</sup> Me kò c'ëem x'aiga ba nxãakg'aiga síí Egepeto koe tc'ãa-cookg'ai, ncëe kò Josefa ba c'úùa hãa ba. <sup>19</sup> A ba a kòò gatá di ne khóè ne cgoa cg'ãèm dàòm ka tséé, a ko gatá ka xòò ga xu chùì, xu cóá-coan tchàa koe tcg'òò, nxãasega i gha cg'òòè ka.

<sup>20</sup> “Me kò ìem x'aèm ka Moshe ba ábàè, a ba a kò Nqarim cookg'ai koe kaisase t'òè me e. A kò xòòm dim nquum koe nqoana nxoean kòrèè. <sup>21</sup> Eëm síí tchàa za tòòèa kas kò Farom ka cóáse sa sèè a gas dim cóám khama ma kaikagua mááse me. <sup>22</sup> Me kò Moshe ba Egepeto ne di q'ãan di tc'ëean wèé ga xgaa-xgaaè, a ba a kò kg'uiian hêé naka tsééan hêéthêé koe qari me e.

<sup>23</sup> “Eëm Moshe 40 kuri ii kam kò bìríse, gam ka c'ëe ne Iseraele nem gha dàra sa. <sup>24</sup> Me kò gam ka c'ëe ba bóò me ko *Egepetom ka ghãaè* a ko xg'ámme, kam ko ìe ko ghãaè ba hùì, a ncèèa máá me, a Egepeto ba xg'ám. <sup>25</sup> Me Moshe tc'ëea máá, gam di ne khóè ne gha bóòa q'ãa Nqari ba kò tséékagu me a ko kgoara ne sa, ta tc'ëea, igaba ne kò táá bóòa q'ãa. <sup>26</sup> Me q'uu dim cáàm ka Moshe x'ãàku ko tsara Iseraele tsara koe hàà. Kúrúm ko a xg'aekua tsara koe tòókuan óá kg'oana, khamam ko máá: ‘Khóè tsaòè, qòekua tsaò! Dùús domka tsaò ko thòò-thòoku?’ témé. <sup>27</sup> Igabam kò khóèm ìe kò c'ëe ba ghãa ba Moshe ba dxùukg'ai za xàbùà tcg'òò a máá: ‘Dìina sitsam koe tc'ãa-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia? <sup>28</sup> A cg'òò te kg'oana tsia, ncëe tsi ncãa ma ncãaka cáàm ka Egepeto ba ma cg'òò khama ma?’ témé. <sup>29</sup> Eëm ko Moshe ba ncëe sa kóm kam kò Midiane dim nqôóm koe qgóéa síí, ncëem kò gaa koe síí x'ãè koe, gaam nqôóm dim khóèm tamam iise, a ba a kò gaa koe cáàm cóá tsara ábà.

<sup>30</sup> “Eë i ko 40 kurian nqáéa xg'ara kam kò Sinai dim xàbìim koe moengele ba qãáka hãas hìis karukos koe hòòse cgae me. <sup>31</sup> Eëm ko Moshe ba ìes gúù sa bóò kam kò ares ka tcãàè, a cúù-cuuse, qãèsem gha síí bóò ka, kam kò X'aigam *Nqarim* dim dòòm ba kómse a ko máá: <sup>32</sup> ‘Tíí Ra Nqarir saò ga xu di Ra a, Nqarir Abrahama ba hêé naka Isaka ba hêé naka Jakobe ba hêéthêé di Ra,’ témé. Me Moshe q'áòan ka cg'òè cgaeè a gaa zam gha bóò sa bèè. <sup>33</sup> Me X'aigam *Nqari* ba bìrí me a máá: ‘Nqàrèa tsi koe nxàboan tcg'òò, ìe tsi téé-tëem qgái ba tcom-tcomsam nqám me e ke. <sup>34</sup> Tseeguan kagar Tiri ne khóè ne Egepeto koe hàna ne di xháé-q'ooan bóò, gane di sònò ntcòòse-q'ooa ner kóma hãa, a Ra a hààra hãa, hààr gha kgoara ne ka, ke ncëeska hàà nakar Egepeto koe tsééa úú tsi,’ témé.

<sup>35</sup> “Ncëe ba gaam Moshem ga me e, ncëe ne kò xguìa hãa a máá: ‘Dìina tc'ãa-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?’ témé ba. Nqari ba kò ncëe ba tsééa hãa, tc'ãa-cookg'ai a kgoara-kg'ao bam gha kúrú ka, moengelem ncëe kò *karukos* hìis koe x'áise mea hãam di hùian ka. <sup>36</sup> Me kò Egepeto koe guu a sèèa tcg'òò ne. Gaa koem kò are-aresa zi gúù zi hêé naka x'ái zi hêéthêé kúrú, naka Ncòàm Tshàam koe hêé, naka tchàa-xgóós koe hêéthêé e, 40 kuria ne.

<sup>37</sup> “Ncëea gaam Moshem ga me e, ncëe kò Iseraele di ne khóè ne bìrí a máá: ‘Nqari ba gha gatu di ne khóè ne xg'aeku koe guu a tíí khama iim Porofiti ba tsééa óá máá tu u,’ témé ba. <sup>38</sup> Gaam ga me e ncëe kò tchàa-xgóós koe Iseraele di ne khóè ne dis xg'aes q'oo

koe gaam moengelem cgoa hãa ba, ncêe kò Sinai dim xàbim koe gam cgoa hêé naka gatá ka xòò ga xu hêéthêé cgoa kg'ui ba. Me kò kg'òèa hãa kg'uiian *Nqarim di* hòò, nxãasegam gha hàà gatá koe óága a ka ba.

<sup>39</sup> “Igaba ne kò gatá ka xòò ga ne komsanaa ba xgui. A ne a dxùukg'ai za xàbùà tcg'òó me, a ne a kò tcáóa ne q'oo koe Egepeto koe úú-kg'ai, <sup>40</sup> a ne a Arone ba bìrí a máá: ‘Nqàrian kúrúa máá ta a, cookg'aia ta koe gha qòò o. Moshem ncêe kò Egepeto dim nqòóm koe sèèa tcg'òó ta am koes dùú sa kúrúsea sa ta c'ùua hãa ke,’ témé. <sup>41</sup> Gaa x'aèan êe kaga ne kò ghòè-coam dis iis koe nqàri ba kúrúa mááse, a ne a dàòà-mááku zi óáгаа máá me, a gane di tshàuan kúrúas gúús dis kòè sa kúrú. <sup>42</sup> Igabam kò Nqari ba q'aumana ne, a ba a guu ne ne nqarikg'ai di zi tconò zi qámsea máá, ncêe i ma porofiti xu dis Tcgãyas koe ma góáèa hãa a ko máá:

‘Iseraele di tu khòè tuè,  
40 kurian ncêe tu kò tchàa-xgóós koe hãa  
ka tua gáé kò dàòà-mááku zi hêé  
naka qhàea-mááku zi hêéthêé Tíí kúrúa máá Tea?

<sup>43</sup> Igaba tu kò wèé zi qgái zi êe tu ko qòò zi koe  
Molokem dim còrè-nquu ba hêé,  
naka gatu dim nqàrim Rafanem  
dim tconò ba hêéthêé tsara dqòm,  
xommèa nqàrian tu gatu kúrúa máásea,  
dqòm m tu gha ka.  
Gaa domkar gha tòèkagu tu u,  
a Babilonem ka ncii za úú tu u,’  
témé khamaga ma.

<sup>44</sup> “Gatá ka xòò ga xu kò tchàa-xgóós koe xgàuèkom còrè-nquu ba úúa, ncêe Nqarim kò khòè ne cgoa kg'ui koe. Nqarim kò Moshe ba ma x'áía, a x'áè mea hãa khama kò ma kúrúèa ba. <sup>45</sup> Xu gatá ka xòò ga xu gaam còrè-nquu ba máàèa, a xu a sèè a *ncêem nqòóm koe* óá me, Joshuam kò tc'ãà-cookg'ai xua ka. Xu kò nqòó ba sèè, Me Nqari ba gaam nqòóm koe kò x'ãèa zi qhàò zi gaxu cookg'ai koe xhàiaгу. Gaam xgàuèkom còrè-nquu ba kò hàna, i síí nxãakg'aiga Dafitem di x'aèan ga tcàà, <sup>46</sup> ncêe kò Nqarim tcgái-q'oo koe cgómkuan hòò ba. A ba a kò *Nqari ba* drcàrà, còrè-nquu bam gha Jakobem dim Nqari ba tshàoa máá sa, <sup>47</sup> me kò Solomone ba nquu ba tshàoa máá Me.

<sup>48</sup> “Igabam kò kaisase tc'amaka hànám *Nqari* ba khòè tshàu ka kúrúèa hãa nquuan koe x'ãè tama, porofitim ko ma kg'ui khama, <sup>49</sup> a ko máá:

‘Nqarikg'ai ne Tiri x'aian dis ntcòó-q'oo si i,  
me nqòó ba nqàrèa Ter ko tòó qgái i.  
Nta iim nquu ba tu gha tshàoa máá Te?  
Kana sãa-q'ooa Te di qgáìà nea ndakaa?

<sup>50</sup> Wèé zi gúù zi ncêe zia gáé Tiri tshàuan ka kúrúè tama?’  
tam X'aigam *Nqari* ba méé.

<sup>51</sup> “Gaxao khòè xao qari-tcúú xaoè, ncêe tcáóa xao hêé, naka tceea xao hêéthêé koe q'ãe nqãa-qgai khòè ta ga hãa xaoè! Gaxao ka xòò ga xu khamaga xao ii: wèé x'aè ka xao ko Tcom-tcomsam Tc'èem cgoa x'ãàku! <sup>52</sup> Gaxao ka xòò ga xu kò wèé xu porofiti xu xgàraa hãa, a xu a kò ncêe xu *porofiti xu*, ncêe kò x'aè cookg'ai koe tchànóm Khòém di hàà-q'ooan nxàea hãa xu cg'òo, *Jesom* ncêe xao gaxao ncèeska x'ámáгуa, a Gam di xao cg'òo-kg'ao xao ii ba. <sup>53</sup> Gaxao ncêe kò moengele xu ka xao kò máàèa hãa x'aèan kò cam tshàua máá, igaba kò táá komsana a xao,” tam Stefane méé.

*Stefane ba ko nxõán cgoa xaoa cg'òòè*

<sup>54</sup> Ncêe zi gúù zi xu ko kóm ka xu kaisase tcg'aìn tcáó a xu a dqurì cgae me. <sup>55</sup> Igabam kò Stefane ba Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'òè cgaeèa hãase nqarikg'ai koe ghùì-kg'ai, a ba



a Nqarim dim x'áà ba bóò, naka Jeso ba hěéthěe e, Me Nqarim dim kg'áòm x'òàm xòè za téé-těe. <sup>56</sup> Kam ko máá: “Bóò, nqarikg'ai nea xgobekg'amsea ra ko bóò, Me Khòèm dim Cóa ba Nqarim dim kg'áòm x'òàm xòè za téé-těe,” témé.

<sup>57</sup> Xu kò khòè xu ncées gúùs ka tceea xu tcěekg'am, a xu a kaisase q'au a qàròà síi cgae me, <sup>58</sup> a xu a x'áé-dxoom qāá koe tceea tcg'òó a úú me, a gaa koe síi nxōán ka xgàrùbe me. Nxaèa tseegukagu-kg'ao xu kò gaxu di qgáian Saulo ta ko ma tciièm qárí-kg'aom nqàrè-kg'am koe tòó.

<sup>59</sup> Eě xu hāa a ko Stefane ba nxōá zi cgoa xgàrùbe kam kò *Nqari ba* tcii a máá: “X'aiga Tsi Jeso Tseè, tirim tc'ěe ba sée,” témé. <sup>60</sup> Kam ko qhòm tsi qurù a ba a kaim dòm cgoa q'au a máá: “X'aigaè, ncěe ne ko tíi koe kúrús gúùs koe táá chibi bóò ne guu,” témé. Eěm ko gatà mééa xg'ara kam kò x'óó\*.

## 8

<sup>1</sup> Me kò Saulo ba *Stefanem* di cg'òokuan dtcòmà máána hāa.

### Filipia xu Peterea xu di tsééa ne, Jutea hěe naka Samaria hěéthěe koe (8-12)

#### *Saulo ba ko kereke sa xgàra*

Eěm cáim kas kò Jerusalema dis kerekes koe kias xgàraku sa tshoa-tshoase, ka ne kò wèéa ne ga Jutea hěe naka Samaria hěéthěe di tsara nqóó tsara koe tsai-tsaise, xu x'áé úú-kg'ao xu cúi xu qaù. <sup>2</sup> Ne kò Nqari-tcáóa ne khòè ne Stefane ba kg'ónò, a kò kaisase kg'ae cgae me.

<sup>3</sup> Igabam ko Saulo tshoa-tshoa a nquu xu koe tcana te a kereke sa dxàùà q'aa, a khòè xu hěe naka khòè zi hěéthěe tcéèa tcg'òó a síi qáé-nquuan koe tcāa.

#### *Qāè tchōà ne ko Samaria koe xgaa-xgaaè*

<sup>4</sup> Ne kò gane ěe kò tsai-tsaisea hāa ne, wèè qgáian ěe ne ko síi koe qāè tchōàn xgaa-xgaa. <sup>5</sup> Me kò Filipi Samaria dim x'áé-dxoom koe síi, a gaa koe síi nqòòkaguèa hāam Krestem ka xgaa-xgaa ne. <sup>6</sup> Eě zi ko xg'ae zi khòè ne di zi Filipi ba kóm a ko kúrúm ko zi x'ái zi *are-aresa* zi bóò, ka zi ko wèéa zi ga cúu-cuuse a qāèse kóm me. <sup>7</sup> Dxāwa tc'ěea ne kò kái ne khòè ne koe kaim q'aum cgoa q'aua tcg'oa khama, ne kò gataga kái ne khòè ne x'óó xòèa kò hāa ne hěe naka nqara kò hāa ne hěéthěe qāèkaguè. <sup>8</sup> Si kò ěem x'áé-dxoom koe kias qāè-tcao sa xóé.

#### *Simonem tsòò-kg'ao ba*

<sup>9</sup> Igabam kò c'ěem khòèm Simone ta ko ma tciiè ba gaam x'áé-dxoom koe hāna, tsòò-kg'ao kò ii ba, a kò Samaria di ne khòè ne arekagu. A ba a kò gabá cgám khòè me e sa koase. <sup>10</sup> Ne kò wèè ne khòè ne, ěe nqāaka hāas téé-q'oos di ne hěe naka tc'amaka hāas téé-q'oos di ne hěéthěe qāèse komsana me, a ne a ko q'aua kg'ui a ko máá: “Ncěem khòè ba Nqarim di qarian úúa, ncěe kaia qari ka q'āasea a,” témé. <sup>11</sup> Gam koe ne ko qāèse komsana, tc'āòà kuri nem ko sée a ko gam di tsoò-kg'áman kàan di cgoa arekagu ne khama. <sup>12</sup> Igaba ěe ne ko Filipi ba dtcòm, ěem kò Nqarim di x'aian hěe, naka Jeso Krestem di cg'òèan hěéthěe di qāè tchōàn xgaa-xgaa ka, ka ne kò wèéa ne ga tcguù-tcguuè, kg'áò-khoean ga hěe naka dxāe-khoean ga hěéthěe e. <sup>13</sup> Simonem igabam ko thěe dtcòm, a ba a kò ěem ko tcguù-tcguuèa xg'ara ka Filipi ba wèè qgáian ěem ko qòò koe xùri. A ba a kò ěem ko *are-aresa* zi x'ái zi hěe naka kaia qarian kúrúse ko hěéthěe bóò ka kaisase are.

<sup>14</sup> Eě xu ko x'áé úú-kg'ao xu Jerusalema koe hāna xu kóm, Samaria di ne khòè nea Nqarim dim kg'ui ba dtcòmà hāa sa, ka xu kò Petere ba hěe naka Johane ba hěéthěe tsara tsééa úú cgae ne. <sup>15</sup> Ncěe kò ěe tsara ko síi ka còrèa máá ne tsara, nxāasega ne gha Tcom-tcomsam Tc'ěe ba hòò ka. <sup>16</sup> *Tcom-tcomsam Tc'ěe* ba kò qanega cúia ne koe ga hàà tcāa

\* **7:60:** x'óó - Gerika sa ko máá: “x'óm,” témé.

ta ga hãa khama, ne ko kg'amaga X'aigam Jesom dim cg'òè koe tcguù-tcguuèa. <sup>17</sup> Ka tsara kò nxãaska tshàua tsara tòó cgae ne, ne Tcom-tcomsam Tc'èe ba hòò.

<sup>18</sup> Eëm ko Simone, Tcom-tcomsam Tc'èem ko x'áé úú-kg'ao tsara di tshàuan tòó cgaekus ka máàkuè sa bóò, kam kò marian tcg'òó a máà tsara a, *èe qaria nem gha x'ámá ka*, <sup>19</sup> a máá: “Eë qarian tsao thée máà te naka i gha nxãasega wèé khòèan èe ra ko tshàua te tòó cgae e Tcom-tcomsam Tc'èe ba hòò,” témé. <sup>20</sup> Me Petere xòe me a máá: “Maria tsi méé i tsáá cgoa kaà, Nqarim dis máàkus ka tsi tc'èea máá, marian cgoa tsi gha x'ámá si, ta tc'èea ke! <sup>21</sup> C'èe xòè-coa ga tsi ncèes tséés koe úú tama, i tcáóa tsi Nqarim cookg'ai koe tchàno tama khama. <sup>22</sup> Gaa domka méé tsi tsari chìbian koe tcóóse naka tsia tsari tsééan cg'áè tcg'oaragu, naka X'aigam koe còrè, nakam gha èeta ii tc'èean tcáóa tsi q'oo koe tsi úúa domka qgóóa máá tsi. <sup>23</sup> Cg'ãèan ka tsi cg'oè cgaeèa, a chìbian ka qgóóèa sar ko bóò khama,” tam méé. <sup>24</sup> Me Simone xòe a máá: “Nxãaska tsao gatsao X'aigam *Nqari* ba còrèa máá te, naka i gha nxãasega táá ncèe tsao ko méé cgae te gúàn kúrúse cgae te,” témé.

<sup>25</sup> Eë tsara ko X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba nxàea tseegukagu, a ko xгаа-xгаа xg'ara, ka tsara ko Peterea tsara Johanea tsara Jerusalema koe kabise, a *dàòm q'oo koe tsara hãase qãè tchòàn kái xu x'áé-coa xu Samaria di xu koe xгаа-xгаа*.

### *Filipi ba hëé naka Etiopia dim khòè ba hëéthëé e*

<sup>26</sup> Me nxãaska moengelem X'aigam di ba Filipi ba bìrí a máá: “Tëe naka koaba nqáè ka qõò, dàòm ncèe Jerusalema koe guu a ko Gaasa koe qõòm cgoa, ncèe tchàa-xgóós di ba,” témé. <sup>27</sup> Me xgoaba a qõò, a gaa x'aè kaga dàòm q'oo koe Etiopia dim khòèm cgoa xg'ae, ábà tama kò hãa ba, kaiam mari qgóó-kg'aom Kandakes di ba, x'aigas Etiopia ne di sa. Ncèem khòè ba kò Jerusalema koe hààraa, a ko hàà Nqari ba còrè. <sup>28</sup> Me kò èem xóé a ko gam dis karas q'oo koe hãase dibia qõò ka porofitim Isaiam dis Tcgãya sa ko nxará qõò. <sup>29</sup> Me *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba Filipi ba bìrí a máá: “Qõò èe síí hãas karas koe naka síí qàea sa koe xóén qõò,” témé.

<sup>30</sup> Me nxãaska Filipi qàrà síí karas koe, a ba a kóm me ko khòè ba porofitim Isaiam koe ko nxará. Me *Filipi* tèe me a máá: “Kóma tsi ko q'ãa dùú sa tsi ko nxará sa?” témé. <sup>31</sup> Me xòe me a máá: “Nta ra gha ma q'ãa, c'èe khòè kò qãèse bìrí tchàno-tchano te e tama ne?” témé. A ba a Filipi ba dtcàrà, q'ábàm gha a hàà qàea ba koe ntcóó sa. <sup>32</sup> Eëm khòè ba kò ncèem tceem *Nqarim* dis Tcgãyas dim koe nxará, *ncèe kò ncèeta ma góáèa a ko máá:*

“Ghùu-coam khamam kò ma  
cg'òoku dis qgáís koe chùia úúè,  
a ba a kò nqoo-nqoosase ko dqòmmèm ghùu-coam khama ma  
táá xgobekg'am kg'ám.

<sup>33</sup> Sau-cgaekaguèm gha kam kò táá qãèse qgóóè.  
Díí na gha gam dis qhàòs hààkos cgoa kg'ui?  
Ncèe nqóómkg'ai koem kg'òèa ba sèè cgaeèa ka,  
ta i ma góáèa koe.

<sup>34</sup> Me ábà tama kò hãam khòè ba Filipi ba tèe a máá: “Bìrí te, cgómna, díín ka ba gáé ko porofiti ba kg'ui, gabá ko nxàese kana ba ko c'èe khòè ka kg'ui?” témé. <sup>35</sup> Me Filipi tshoa-tshoa a kg'ui, a ba a gaam tceem èem cgoa ga tshoa-tshoa a xгаа-xгаа me qãè tchòàn Jesom di ka.

<sup>36</sup> Eë tsara xóé a ko dàòm q'oo koe qõò, ka tsara ko tshàan *kò hãam qgáim* koe hàà, kam ko ábà tamam khòè ba máá: “Bóò, tshàan ga ncèe e. Ka dùúa ko tàà ra tcguù-tcguuè tite?” témé. <sup>37</sup> [Me bìrí me a máá: “Ncèe wèé tcáóa tsi cgoa tsi kòò dtcòm ne i kgoarasea,” témé. Me xòe me a máá: “Dtcòm ra ko Jeso Krete ba Nqarim dim Cóá Me e sa,” témé.] <sup>38</sup> Me x'áèan tcg'òó me kara qáé-kg'ao ba téé. Tsara wéèa tsara ga tshàan q'oo koe tcãà, Filipi ba hëé naka ábà tamam khòè ba hëéthëé e, me Filipi tcguù-tcguu me. <sup>39</sup> Eë tsara ko tshàan q'oo koe tcg'oas kagam ko kúúga X'aigam *Nqarim* dim *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba Filipi ba

séèa tcg'òó, me ábà tamam khòè ba táá gaicara hòò me, igabagam ko kg'ama qõò qãè-tcaoase. <sup>40</sup> Igabam kò Filipi Asetote koe síí hòòse a ko gaa koe caate, a ba a ko wèé xu x'áé xu koe qãè tchòàn xгаа-xгаа, a ba a nxãakg'aiga Kaesarea koe síí tcãà.

## 9

### *Saulo ba ko Jesom cgoa xg'ae* (Tsee 22:6-16; 26:12-18)

<sup>1</sup> Eë x'áé kam kò Saulo qanega tcg'ai-tcaoa, a X'aigam *Nqarim* di ne xгаа-xгааase-kg'ao ne cg'òo kg'oana, khamam kò kaïam peresitim koe síí, <sup>2</sup> a síí dtcàrà me, Damaseko koe hàna xu còrè-nquu xum gha tcgãya zi góá máá sa, ncëe gha qarian máà me zi, me ãem kòo *Nqarim dim* dàòm di ne khòè ne síí hòò ne qáé ne a Jerusalema koe úú ne sa - kg'àò khòèa ga ii kana dxàea ga ii igaba.

<sup>3</sup> Eëm gam dis qõòs-q'oo koe hànasem ko Damaseko koe cúù, kam ko kúúga x'áà ba dxùukg'aia ba koe nqarïkg'ai koe guu a x'áà. <sup>4</sup> Me cg'áé gómankg'ai koe, kam ko dòm ba kóm me ko máá: 'Saulòè, Saulòè, dùús domka tsi ko xgàra Tea máá?' témé. <sup>5</sup> Me Saulo máá: "Díí Tsia, X'aigaè?" témé. Me xọa me a máá: "Tíí Ra a Jeso Ra, ncëe tsi ko xgàra Ra. <sup>6</sup> Ke ncëeska tēe naka tsia x'áé-dxoom q'oo koe tcãà, gaa koe tsi gha síí birìè dùú sa tsi gha kúrú sa ke," tam ma xọa me.

<sup>7</sup> Xu kò khòè xu ãe kò Saulom cgoa hãa xu kg'ama téé káà kg'uisse, dòm ba xu kò kóm, igabaga xu kò táá cúí khòè ga hòò khama. <sup>8</sup> Me Saulo ba gómankg'ai koe tēe, igaba ãem ko xgobekg'am tcgáí kam kò cúí gúù ga bóò tama. Ka xu ko qgóó me tshàua ba ka, a Damaseko koe úú me. <sup>9</sup> Me kò nqoana cáman sèè, a táá bóò, a ba a táá c'ēe gúù ga tc'òó kana kg'áà.

<sup>10</sup> Me kò Damaseko koe xгаа-xгааase-kg'aom Ananiase ta ko ma tciìè ba hàna. Me kò X'aigam *Nqari* ba gam koe x'áise, a tciì me a máá: "Ananiaseè!" témé. Me xọa Me a máá: "Eè, X'aigaè, ncãa ga ra a," témé. <sup>11</sup> Me X'aiga ba birì me a máá: "Jutasem x'áé koe ncëem tchànóm cgoa qõò, naka khòèm Tareso koe guua hãam Saulo ta ko ma tciìè ba tēè me, hãa a ba a ko còrè ke. <sup>12</sup> X'áis koem khòèm Ananiase ta ko ma tciìè ba x'áíèa hãa, me tcãà a ko tshàua ba tòò cgae me, tcgáía ba gha bóò ka ke," tam méé. <sup>13</sup> Me kò Ananiase xọa Me a máá: "X'aigaè, kái ne khòè ne koer kómá hãa ãem khòèm ka, ntamam kò ma Tsari ne khòè ne tcom-tcomsa ne Jerusalema koe hàna ne koe cg'ãèan kúrú sa. <sup>14</sup> Me ncëeska ncëe koe kaia xu peresiti xu di qarian úúa, hààm gha qgóó ãe ko Tsari cg'òèan tciì ne ka," témé. <sup>15</sup> Igabagam kò X'aigam *Nqari* ba Ananiase ba birì a máá: "Ncëem khòè bar nxará tcg'òóa máásea hãa a ko hàà tséékagu me, me tãá zi qhàò zi di ne hēé, naka x'aiga xu hēé, naka Iseraele di ne khòè ne cookg'ai koe hēéthēé cg'òèa Te úúa te. <sup>16</sup> Ra gha x'ái me, Tiri cg'òèan domkam gha nta noose xgàrase sa. Ke qõò!" tam méé.

<sup>17</sup> Nxãaskam ko Ananiase qõò a síí nquum q'oo koe tcãà. A ba a Saulom koe tshàua ba tòò a máá: "Saulòè, tíí qõèè, X'aigam Jesom ncëe kò dàòm q'oo koe tsi hãase ko tsáá koe x'áise ba tsééa óá tea, nxãasega tsi gha gaicara bóò, a tsi a gha gataga Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cg'oèè-cg'oèè ka," témé. <sup>18</sup> I kò kúúga tsoro khama ii gúúan tcgáía ba koe q'òàse, me Saulo gaicara bóò, a ba a tēe a tcguù-tcguuè. <sup>19</sup> Eëm ko tc'òóa xg'ara, kam ko gaicara qarian hòò.

### *Saulo ba ko Damaseko koe hēé naka Jerusalema koe hēéthēé xгаа-xгаа*

Saulo ba kò cg'orò cáman sèè a ba a xгаа-xгааase-kg'ao xu Damaseko koe hàna xu cgoa hàna. <sup>20</sup> A ba a kò kúúga còrè-nquu xu koe xгаа-xгаа, Jesom *Nqarim dim* Cómá ii sa. <sup>21</sup> Ne kò wèé ne ãe ko kóm me ne are, a ne a tēè a máá: "Gaam khòèm tama ba gáé ncëe ba, ncëe kò Jerusalema koe tshúù sa óágara hãa ba, gane ãe kòo ncëem cg'òè ba tciì ne koe? Ncëe kò ncëe koe hààra ba, hààm gha khòè ne qáé, a kaia xu peresiti xu cookg'ai koe úú

ne ka ba?” ta ne ma tēeku. <sup>22</sup> Igabagam kò Saulo càuse qarían koe, a Damaseko koe x'ãèa ne Juta ne arekagu, qãèsem kò x'ái ne, Jeso ba *nqòðkaguèam* Krestem ga Me e sa khama.

<sup>23</sup> Kái cáman qãá q'oo koe ne kò Juta ne qg'áiku a cg'õo me kg'oana. <sup>24</sup> Igabagam kò Saulo ãe ne kò kúru kg'oana hãa sa q'ãakaguè. Ne kò x'áé-dxoom di heke-kg'áman ntcúú ba hēé naka koaba ba hēéthēé q'õé, cg'õo me ne gha ka. <sup>25</sup> Igabaga ne kò gam di ne xгаа-xgaase-kg'ao ne ntcúú ka *ts'ãákagu me* gãbas koe *tcãà me a x'áé-dxoom dim xhàrom* tc'amkg'ai koe guu a *xhoròkagua ba ka*.

<sup>26</sup> Eẽm ko Jerusalema koe sí kam ko xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae kg'oana, igabaga xu kò wèé xu ga bèe me, a xu a kò xгаа-xgaase-kg'ao me e sa tcom tama. <sup>27</sup> Igabagam kò Barenabase sée a x'áé úú-kg'ao xu koe úú me, a *Saulom* ntama ma X'aiga ba dàòm q'oo koe bóda hãas ka birí xu, naka *X'aigam* kò ma kg'ui cgoa me sa hēéthēé e. Gatagam kò Damaseko koem kò *Saulo* ma kgoarasease Jesom cg'õè ka ma xгаа-xгаа sa birí xu. <sup>28</sup> Nxãaskam ko Saulo hãa cgoa xu, a ba a qõða te Jerusalema koe, a kgoarasea xóé a X'aigam cg'õè ka kg'ui. <sup>29</sup> Juta ne Gerika *sa kò kg'ui* ne cgoam kò kg'ui a ntcoeku, igabaga ne kò cg'õo me kg'oana. <sup>30</sup> Eẽ ne ko gam di ne khóè ne ncēs gúù sa bóda q'ãa ka ne ko sée a Kaesarea koe úú me, a Tareso koe tsééa úú me.

<sup>31</sup> Si ko wèés kerekes Jutea di sa hēé, naka Galilea di sa hēé, naka Samaria di sa hēéthēé tòókuan úúa hãa, a sa a kò qari-qariè, a kò Nqari ba q'áða hãa, a kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka ntcàm qaoè, a sa a ko càuse.

### *Enease ba hēé naka Dorekase sa hēéthēé e*

<sup>32</sup> Eẽm kò Petere wèé xu xòè xu nqõóm di xu koe qõða te kam kò Lita dim nqõóm koe ko hàna ne dtcòm-kg'ao ne dàra. <sup>33</sup> Gaa koem kò khóèm Enease ta ko ma tciiè ba xg'ae cgoa, nqara kò hãa ba, 8 kurian kò kgàrom koe xõe ba. <sup>34</sup> Me Petere ba birí me a máá: “Eneaseè, Jeso Kreste ba ko qãèkagu tsi, ke tēe naka tsarim kgàro ba kg'ónò,” témé. Me kúúga tēe. <sup>35</sup> Ne kò wèé ne khóè ne ãe kò Lita hēé naka Sarone hēéthēé koe x'ãèa hãa ne bóò me, a ne a kò X'aigam *Nqarim* koe kabise.

<sup>36</sup> Si kò Jopa koe c'ees xгаа-xgaase-kg'ao sa hàna, Tabita ta kò ma tciiè sa. *Gerika di* cg'õèa sa kò Dorekase ii sa, ncēe kg'ui a tsi kòo kabi i ne tsi ga ‘Tcaí’ ta ma tcii sa. Ncēe kò wèé x'aè ka qãè tsééan kúru a ko dxàua ne khóè ne hùì sa. <sup>37</sup> Gaam x'aèm ãem kas kò tsàa a sa a x'óó, i kò tc'áróa sa xg'aàè a tc'amaka kò hànam nquum-q'oo koe tòòè. <sup>38</sup> Lita dim nqõó ba kò Jopa dim ka cúú me e, khama ne kò ãe ne ko xгаа-xgaase-kg'ao ne Peterem Lita koe hàna sa kóm, ka ne ko cámm khóè tsara gam koe tsééa úú, tsara sí dtcàrà me a máá: “Cgómna táá ão guu naka sita koe hàà,” témé.

<sup>39</sup> Me kò Petere xgoaba a qõð cgoa tsara a, a ba a ãem ko gaa koe sí ka tc'amaka hànam nquum-q'oo koe úúè. Wèé zi dxàe-ntcõa zia kò *Peterem* qàe koe hàà téé a kg'ae, a zi a hãaèko xu qgáí xu hēé naka c'ẽe qgáían hēéthēé x'ái me, Dorekases kò gazi cgoa qanega hãa x'aè kas kò qgãea hãa a. <sup>40</sup> Me Petere wèéa ne ga tchàa koe xhàigu, a ba a qúrua ba ka ntcõó a còrè. Eẽm ko x'óóas khóès dim tc'árom koe kabise kam ko máá: “Tabitaè, tēe!” témé, si tcgáí sa xgobekg'am, a Petere ba bóò a sa a tēe a ntcõó. <sup>41</sup> Me kò tshàua sa ka sée si a ba a nqàrèa sa ka téekagu si. A ba a dtcòm-kg'ao ne hēé naka dxàe-ntcõa zi hēéthēé tciaa xg'ae, a kg'õèas hãase x'ái ne si. <sup>42</sup> Si kò ncēs gúù sa wèém Jopam koe q'ãase, ne kái ne X'aigam *Nqarim* koe dtcòm. <sup>43</sup> Me kò Petere ba Jopa koe, khòo tséé-kg'aom Simone ta ko ma tciièm cgoa tc'ãða cáman sée.

## 10

### *Petere ba hēé naka Koniliase ba hēéthēé e*

<sup>1</sup> Kaesarea koem kò khóè ba hàna Koniliase ta kò ma tciiè ba, tc'ãà-cookg'ai me e kò ii, ncõo-kg'ao xu ncēe kò Italea ta ko ma tciiè xu di ba. <sup>2</sup> Gabá hēé naka wèé ne khóè ne x'áéa ba di ne hēéthēéa kò Nqari-tcáóa ne khóè ne e, a kò Nqari ba q'áò. Khóè nem kò kái aban máa, a ba a kò wèé x'aè ka Nqari ba còrè. <sup>3</sup> Me kò c'ẽem koabam ka, nqoana



di zi x'aè zi ka, x'ái sa bóò ncēe gaas koem kò qǎèse moengelem Nqarim di ba bóò sa, me ko tcāà, a ko bìrí me a máá: “Koniliaseè,” témé. <sup>4</sup> Me gam koe qǎea tòón tcgái a bóò me, a q'áòs ka tcāàe a máá: “Dùú saà, X'aiga Tseè?” témé. Me xoa a máá: “Tsari còrèan hēè naka tsari aban hēéthēéa tc'ēe-tc'ēses iise Nqarim koe tc'amaka qaòà hāa, <sup>5</sup> ke ncēeska khòè xu Jopa koe tsééa úú, naka xu sí Simonem ncēe ko Petere ta ma tciie ba óá; <sup>6</sup> c'ēm Simonem x'áé koem dàra hāa, khòò tséé-kg'ao ba, ncēe gam dim nquum tshàa-dxoom qàe koe hàna ba ke,” témé.

<sup>7</sup> Eēm ko moengelem ēe kò kg'ui cgoa me ba qǒò kam kò gam di xu qǎa xu ēe kò tsééa máá me xu koe guu a cam qǎa tsara tcii, naka Nqari-tcáoam ncōo-kg'ao ba hēéthēé e, <sup>8</sup> a ba a wèes gúùs ēe kúrúsea hāa sa bìrí xu, a Jopa koe tsééa úú xu.

<sup>9</sup> Xùrikom cam di koaba ka, ēe xu gaxu dis qǒòs koe hāa, a x'áé-dxoom koe cúu xu u, kam ko Petere nquum tçobe koe q'ábà a sí gaa koe còrè. <sup>10</sup> Si kò xàbà sa tcāà me, me c'ēe gúù tc'òóm gha tc'ēe. Eē i hāa a ko tsāaguè kam ko sōokuris khama xams gúùs ka tcāàe, <sup>11</sup> kam ko nqarikg'aian bóò i ko xgobekg'amse, me c'ēm gúùm qádòm qgáim khama ii ba, gaa koe guu a ko nqāaka xōa, a ko 4 c'ama ba cgoa gómankg'ai koe xòòè. <sup>12</sup> Gam koe i kò wèè kg'oo-coa-qhàòan hēé, naka ncāa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hēé, naka tsaràn hēéthēé hàna. <sup>13</sup> Me nxāaska dòm ba kóm me ko máá: “Tēe Petereè; cg'ōo naka kg'oo,” témé. <sup>14</sup> Igabam kò Petere ba máá: “Eē-ēe X'aigaè, qanegar cg'uriga gúùan tc'óò ta ga hāa kana tc'òokuan kg'ano tama gúùan gar tc'óò ta ga hāa thēé,” témé. <sup>15</sup> Me kò dòm ba cam dis ka gaicara bìrí me a máá: “Eē Nqarim q'ano iise kúrúas ka táá máá, q'ano tama saa, témé guu,” témé. <sup>16</sup> Ncēe sa kò nqoana q'oro kúrúse, me gúù ba nqarikg'ai koe qhāésega séèa kabiè.

<sup>17</sup> Eēm Petere qanega hāa a ko are, ēem ncāa ko bóòs x'ái sa ko dùú sa nxàe sa, ka xu ko kúúga Koniliasem ka tsééèa xu khòè xu hàà heke-kg'áms koe téé, Simonem dim nquum ka xu kò tèèa hāa khama. <sup>18</sup> Q'au xu kò a tèè, Simonem ncēe Petere ta ko ma tciie ba ēe koe x'āèa hāa sa.

<sup>19</sup> Eēm Petere hāa a ko ēes x'áis ka tc'ēe, kam ko *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba bìrí me a máá: “Bóò, nqoana xu khòè xu hāa a ko qaa tsi. <sup>20</sup> Ke tēe naka xōa, naka tsia qǒò cgoa xu, c'ēe gúù tc'ēe-tc'ēese tamase, Tíi ra tséé xua hāa ke,” témé. <sup>21</sup> Me Petere xōa a khòè xu koe sí a ba a máá: “Bóò, tíi ga ra a, qaa xao ko ra, dùú sa xao ko qaara máá te?” témé. <sup>22</sup> Xu xoa me a máá: “Koniliasem ka xae tsééa óàèa, ncōo-kg'ao xu dim tc'āà-cookg'ai ba, tchànóm khòèm, Nqari ba ko q'áò ba, ncēe gam ka i ko qǎèse kg'uiè ba, wèes qhàòs Juta ne dis ka. Tcom-tcomsam moengelem kam kò q'āakaguè, tsáá koem gha khòèan tsééa úú, tsi sí tciie, a gam dim nquum koe hàà, me hàà kóm nta tsi ko méé sa ka,” témé. <sup>23</sup> Me Petere tcia tcāà xu, a x'óm-q'ooan máà xu.

Q'uu dim cam kam kò tēe a gaxu cgoa qǒò, xu kò c'ēe xu dtcòm-kg'ao xu Jopa di xu qǒò cgoa me thēé. <sup>24</sup> Xùrikom cam ka xu ko Kaesarea koe tcāà, Koniliase ba kò qǎa nea, a gam di qhàòan tcia xg'aea, naka ncāmam hāa a tòóku cgoa khòèan hēéthēé e. <sup>25</sup> Eēm ko Petere tcāà kam kò Koniliasem cgoa xg'ae, me nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a dçòm me. <sup>26</sup> Me Petere ghùì me a máá: “Táá ēeta hēé guu, khòè ra a, a tsáá khamaga ii ke,” témé.

<sup>27</sup> Eēm ko kg'ui cgoa me, kam kò tcāà a kái ne khòè ne bóò ne hààra xg'aea. <sup>28</sup> Me bìrí ne a máá: “Gatu igaba tu gatu ka qǎèse q'ana hāa, x'áèa nea kgoara máá tama, Juta ba gha c'ēe zi qhàò zi di ne cgoa xg'ae kana dàra ne sa. Igabam Nqari ba x'ái tea, táá méér cúí khòè ga q'ano tama ia kana kg'amaga di i ta ma tcii guu sa, <sup>29</sup> khama ēer ko khòèan tsééa máàèa kar kò xguì tamase kg'ama hàà. Khamar ko ncēeska tèè, dùú sar tcia máàèa sa,” témé. <sup>30</sup> Me Koniliase ba xoa a máá: “4 caman ncēe nqáéa koe, ncēe x'aèan nqoana di kaga, ra kò hāa a ko tirim nquum koe còrè, kam kò kúúga tçàa qgáikom khòè ba cookg'aia te koe hàà téé, <sup>31</sup> a máá: ‘Koniliaseè, tsari còrèa ne komsanaèa, i tsari aban Nqarim cookg'ai koe tc'ēe-tc'ēeseèa. <sup>32</sup> Ke nxāaska Jopa koe c'ēe khòèan tsééa úú naka i Simone ba síi dtcàrà, ncēe ko Petere ta ma tciie ba. Simonem khòò tséé-kg'aom x'áé koem hàna, ncēe tshàa-dxoom qàe

koe x'ãèa ba,' tam méé. <sup>33</sup> Ra kò nxãaskaga kúúga khóèan tsáá koe tsééa úú, tsi qãèse hëé a hààraa. Ta ncëeska wèéa ta ga ncëe koe hàna Nqarim cookg'ai koe, a ko hàà komsana wèéan ãe X'aigam Nqarim x'áè tsia, tsi ko hàà kg'ui i," tam méé.

<sup>34</sup> Me kò nxãaska Petere tshoa-tshoa a kg'ui cgoa ne a máá: "Tseeguan kagar ko *ncëeska* bóòà q'ãa, Nqari ba khóèan tãákase qgóó tama sa, <sup>35</sup> igaba wèés qhàòs koe, wèém ãe ko q'áo Me, a ko ãe tchàno ii sa kúrú bam ko Gam koe qãèse hààkagu. <sup>36</sup> Q'ana tu hãa, Iseraele di ne khòè ne koem kò kg'uian tsééa úúa hãa sa, Jeso Krestem koe guua tòókuan di qãè tchòà nem kòo xгаа-xгаа, ncëe X'aigam Nqari ba wèéa ne di Me e di i. <sup>37</sup> Eë tchòà nea kò Galilea koe tshoa-tshoase a síi Jutea koe tsai-tsaise sa tu q'ana, tcguù-tcguukus ncëe Johanem kò nxàes koe guu a, <sup>38</sup> ntam ko ma Nqari ba ma Jesom Nasareta di ba ma Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hëé naka qarian hëéthëé cgoa ntcãá tcúú sa, ntam ko ma qðòa te a qãèan kúrú sa, naka ãe wèéa ne ãe kò dxãwam ka qgóòèa hãa ne khòè ne wèé nem ko ma kg'òèkaguan ka, Nqari ba ko Gam cgoa hãa khama. <sup>39</sup> Ta wèéa ta ga ãem kúrú hãas koe nxàea tseegukagu-kg'ao ta a, Juta ne dim nqðóm koe hëé naka Jerusalema koe hëéthëé e. Cg'òo Me ne kò, xgàus\* koe tceea ba ka, <sup>40</sup> igabam kò Nqari ba nqoana dim cám ka ghù Me, a kúrú Mem x'áise, <sup>41</sup> wèé khóèan koe tamase, igaba sixae koe ncëe Nqarim ka ko nxará tcg'òòèa xae, nxàea tseegukagu-kg'ao xae gha ii ka, ncëe ko tc'òó, a kg'áà cgoa Me xae, x'ooan koem tées qãá q'oo koe. <sup>42</sup> Me kò x'áè xae e, khòè ne xae gha xгаа-xгаа ka, a Gam ga Me e sa x'ái, Nqarim ka nxará tcg'òòèa ba, a ba a gha ãe kg'òèa ne hëé naka x'óóa ne hëéthëé dim Xgàra-kg'ao ba ii ba ka. <sup>43</sup> Wèé xu porofiti xu kò Gam ka nxàea tseegukagu, wèém ãe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ba gha qgóóa-máákuan chibian di hòò sa," tam Petere ba méé.

<sup>44</sup> Eëm Petere qanega hãa a ko kg'ui kam kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba wèéa ne ãe kò kg'ui ba komsana ne koe tcãà. <sup>45</sup> Ne kò Juta di ne dtcòm-kg'ao ne, ncëe ko Peterem cgoa hààraa ne kaisas ares ka tcãàè, Tcom-tcomsam Tc'ëe ba kò abas iise tãá zi qhàò zi di ne koe igabaga thëé tcãà khama. <sup>46</sup> Ne kò kóm ne ne ko tãáka xu tam xu cgoa kg'ui, a ko Nqari ba kaikagu khama. Nxãaskam ko Petere máá: <sup>47</sup> "A c'ëe ba hàna tshàn gha xguì ba, ncëe ne khòè ne gha táá tcguù-tcguuè ka, ncëe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hòò ne, sita khama?" témé. <sup>48</sup> Me x'áè, khòè ne gha Jeso Krestem dim cg'òèm cgoa tcguù-tcguuè sa. Ne kò dtcàrà me, cám-coa nem gha x'ãè cgoa ne sa.

## 11

### *Petere ba ko xqara mááse Jerusalema koe hànas kerekes koe*

<sup>1</sup> Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hëé naka c'ëe xu dtcòm-kg'ao xu Jutea di xu hëéthëé kóm, tãá zi qhàò zia gataga thëé Nqarim di kg'uian dtcòmà hãa sa. <sup>2</sup> Xu kò nxãaska ãem ko Petere Jerusalema koe síi ka q'ãe nqãa-qgai khòèa xu dtcòm-kg'ao xu chibi-chibi me, <sup>3</sup> a xu a máá: "Q'ãe nqãa-qgai khòèa tama xu khòè xu di nquuan koe tsi tcana, a tsi a gaxu cgoa síi tc'òóa," témé.

<sup>4</sup> Me Petere ba tshoa-tshoa a wèé gúuan ma qðòa sa chòà máá xu, a máá: <sup>5</sup> "Jopa dim x'áè-dxoom koer kò hàna a ko còrè, kar ko sòokuris q'oo koe bóòkaguè, kaim qgáim khama iim gúu ba, me nqarikg'ai koe guu a ko xóa ãer hàna koe, 4 c'ama ba cgoa ko xòòè ba. <sup>6</sup> Ra kò qãèse ntcãà me, kar kò kg'oo-coan bóò, x'áéan dian hëé naka qãáka dian hëé, naka ncãà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hëé, naka tsaràn hëéthëé e. <sup>7</sup> Ra kò dòm ba kóm Me ko bìrí te a ko máá: 'Petereè, tãe naka cg'òo naka kg'oo,' témé. <sup>8</sup> Ra kò xqà a máá: 'Eë ãe X'aigaè, q'ano tama zi hëé kana tc'òókuan kg'ano tama zi hëéthëéa qanega tí kg'ám-q'oo koe tcãà ta ga hãa,' témé. <sup>9</sup> Me kò dòm ba gaia cám di sa nqarikg'ai koe guu a kg'ui a máá: 'Eë Nqarim q'anos iise kúrúas ka táá máá q'ano tama sa témé guu,' témé. <sup>10</sup> Ncëe sa kò nqoana q'oro kúrúse, si wèés gúu sa gaia séèa ghùie a nqarikg'ai koe kabiè. <sup>11</sup> Eë x'áè kaga xu kò nqoana xu khòè xu hànar kò hãam nquum koe hàà téé, Kaesarea koe guu a

\* 10:39: xgàu - Gerika sa ko máá: 'hì' témé.

tí koe tsééa xu. <sup>12</sup> Me kò *Tcom-tcomsam* Tc'ée ba bìrí te a máá, táá méér tãákase khóèan qgóó guu naka qđò cgoa xu, témé. Xu kò ncēe xu dtcòm-kg'ao xu 6 xu gataga tí cgoa qđò, xae sí khóèan òm nquum koe tcãa. <sup>13</sup> Me kò *Koniliase ba* bìrí xae e, moengele bam ma gam òm nquum-q'oo koe bóda sa, naka gaam moengelem kò ma x'áè me a máá: 'Khóèan Jopa koe tsééa úú naka i Simone ba tcii, Petere ta ko ma tciiè ba. <sup>14</sup> Kg'uia nem gha óágara máá tsi, ncēe gha tsáá hēé naka wēes x'áés tsari sa hēéthēé kgoara a ke, tam méé. <sup>15</sup> Eē ko tshoa-tshoa a ko kg'ui cgoa ne kagam ko *Tcom-tcomsam* Tc'ée ba tcãa cgae ne, ncēm kò ma kg'aia gatá koe ma tcana khamaga ma. <sup>16</sup> Ra nxãaskaga X'aigam *Jeso* ba nta mééa sa tc'ēe-tc'ēese, ncēm kò máá: 'Johane ba tshàan cgoa tcguù-tcguua, igaba tu gha gatu *Tcom-tcomsam* Tc'ēm cgoa tcguù-tcguuèa,' témé sa. <sup>17</sup> Ncēè Nqarim kò gatáa cúis aba sa máá ta a, ncēm kò máá ta as khama ii sa, gatá ncēe X'aigam *Jeso* Krestem koe ko dtcòm ta, ne ra tí nxãaska díí raà, Nqarim cgoa ga ntcoeku ra?" tam méé.

<sup>18</sup> Xu ēe xu ko ncēe gúuan kóm ka táá cúí gúu ga kg'ui, a Nqari ba dɔm a máá: "Cèè, Nqari ba gáé gatá thēé táá zi qhàò zi gha gane di chibian koe tcóóse a zì a kg'òèan hòò sa kgoara máána hãa!" témé.

### *Kerekes Antioke koe hàna sa*

<sup>19</sup> Stefanem kò cg'òès qáá q'oo koe ne kò dtcòm-kg'ao ne tsai-tsaise, xgàràè ne kò khama, ka ne kò nquù ka qđò, Finikia koe hēé, Kupro koe hēé naka Antioke koe hēéthēé e, a ko Juta ne cúí ne Nqarim di kg'uian bìrí. <sup>20</sup> Igaba i ko c'ēea xu hàna, khóè xu Kupro di xu hēé naka Kurene di xu hēéthēé e, ēe xu ko Antioke koe hàà ka xu ko gataga thēé Gerika ne cgoa kg'ui, a ko X'aigam *Jesom* di qāè tchòàn xgaa-xgaa ne. <sup>21</sup> Me kò X'aigam *Nqarim* òm tshàu ba gaxu cgoa hãa, ne kò kái ne khóè ne dtcòm, a X'aigam *Nqarim* koe kabise.

<sup>22</sup> I kò tchòàn ncēe *Jerusalem* koe hànas kerekes koe sí kómse, xu *Barenabase* ba Antioke koe tsééa úú. <sup>23</sup> Eēm ko hàà a ko hàà cgómkuan Nqarim di bóò, kam ko qāè-tcao, a ba a wēea ne ga korè, X'aigam Nqarim koe ne gha tseeguse hãa sa, tòón-tcaoase. <sup>24</sup> *Barenabase* ba kò qāè khóè me e khama, *Tcom-tcomsam* Tc'ēm ka kò cg'òè cgaeèa ba, kaisa dtcòmàn kò úúba, ne kò kái ne khóè ne X'aigam *Nqarim* koe ógàè.

<sup>25</sup> Me *Barenabase* ba Tareso koe qđò, a sí Saulo ba qaa. <sup>26</sup> A ba a ēem ko hòò me kaga Antioke koe úú me. Tsara kò *Barenabase* tsara Saulo tsara nxãaska wēm kuri ba hēé a kerekes di ne khóè ne cgoa xg'ae, a kái ne xgaa-xgaa. Ne kò Nqarim di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne Antioke koe tc'ãa a dtcòm-kg'ao ne ta ma tciiè.

<sup>27</sup> Eē x'aè ka xu kò c'ēe xu porofiti xu *Jerusalem* koe guu, a xu a ko Antioke koe sí. <sup>28</sup> Me gaxu ka c'ēm porofitim *Agabose* ta ko ma tciiè ba tēe, a ba a *Tcom-tcomsam* Tc'ēm ka cg'òè cgaeèase bìrí ne, kaisas xàbà sa gha wēm nqđò ba xōa cgae sa. Si kò ncēe sa kúrúse *Kelaodiam* ko *Roma* koe tc'ãa-cookg'aia x'aè ka. <sup>29</sup> Ne xgaa-xgaase-kg'ao ne wèè ne dtcòmku, gane di kg'òè-q'ooan khama ne gha ma gane ka qōesea ne hùì sa, ncēe *Jutea* koe hàna ne. <sup>30</sup> Ncēe sa ne kò kúrú, a *Barenabase* tsara Saulo tsara cgoa aban gane di kaia xu koe tsééa úú.

## 12

### *Herote ba ko kereke sa xgàra*

<sup>1</sup> Gaa x'aè kam kò x'aigam *Herote* ba tshoa-tshoa a kerekes di xu c'ēe xu xgàra. <sup>2</sup> A ba a x'áèan tcg'òó, me kò *Jakobom*, *Johanem* ka káimkhoe ba, ntcàum cgoa cg'òè. <sup>3</sup> Eēm ko bóò, si ncēe sa Juta ne tcgái q'oo koe qāè si i, kam kò còoka qđò, a x'áèan tcg'òó, me *Petere* ba thēé qáèè. Cám xu ēe xua kò péré gāè-gāè úú tamas pérés ko tc'òòè xu cám xu u. <sup>4</sup> Eēm ko qgóó mea xg'ara kam ko qáè-nquum koe tcãa me, me 4 zi xg'ae zi ncōo-kg'ao xu di zi ka kòrè. Me kò *Herote* bìríse, *Paseka* dis kōès qáá q'oo koem gha khóè ne cookg'ai koe óa me sa.

<sup>5</sup> Me kò Petere ba gataga ma qáé-nquum koe kòrèè. Igabas kò kereke sa Nqarim cookg'ai koe qarika còrèan kúrúá máá me.

*Petere ba ko qáé-nquum koe guu a kgoaraè*

<sup>6</sup> Eëm gha Herote khòè ne koe tcg'òó a úú mem cáím dim ntcùúm cookg'ai koem kò Petere cáím tsara ncõo-kg'ao tsara xg'aeku koe x'òma, a ba a cáím tsara táù tsara cgoa qáéèa, kòre-kg'ao xu ko nquum-kg'ám koe hãa, a xu a kò qáé-nquu ba kòre. <sup>7</sup> Igabam kò kúúga moengelem X'aigam Nqarim di ba gam koe hàà téé, me qáé-nquum q'oo koe x'áà ba x'áà. Me Petere ba nxaraa ba koe ntcãa-ntcãa, a ghùì me, a máá: “Tèe qháése,” témé. I táùan q'ómá ba koe guu a kgoarase. <sup>8</sup> Me moengele ba bìrí me a máá: “Kg'ónòse naka tsia nxàboa tsi nxàbo,” témé. Me gatà hēé. Me bìrí me a máá: “Hãa tsarim qgái ba naka tsia xùri te,” témé. <sup>9</sup> Me Petere xùri me, a tcg'oa cgoa me. Ncēe moengelem ka ko kúrúè sa tseegu si i sam kò c'úúà hãa, sòokuris q'oo koem kòo x'ái sa bóò, tam ko tc'èea khama. <sup>10</sup> Eë tsara ko tc'ãà di kòre-kg'aoan nqáé, a ko cáím dian nqáé ka tsara ko síí qano dis heke-kg'ám koe tcãà, heke-kg'ám x'áé-dxoom koe i ko tcg'oa a sííè sa. Igabas ko kg'ama cuiaga xgobekg'amsea máá tsara a. Tsara tchàa koe tcg'oa, a tsara a c'èem dàòm cgoa tcg'oa, me moengele ba kúúga guu me.

<sup>11</sup> Eëm ko Petere síí cuiaga bóòà q'ãa kam ko máá: “Ncēskar tseegukaga q'ana hãa, Nqarim Gam dim moengele ba tsééa óágara hãa sa, hààm gha Herotem tshàu-q'oo koe kgoara te ka, naka wèès guùs Juta ne kò nqòò cgae teas koe hēéthēé e,” témé.

<sup>12</sup> Eëm ko èes guù sa tc'èea xg'ara kam ko Marias dim nquum koe síí, Johanem ka xòò sa, Mareko ta ko ma tcièè ba. Kái ne khòè nea kò gaa koe xg'aea, a ko còrè. <sup>13</sup> Nquu-kg'ám bam kò xg'ám-xg'am kas ko c'èes qãàs, Roda ta ko ma tcièè sa síí komsana. <sup>14</sup> Eës ko Peterem dim dòm ba kómá q'ãa kagas ko táá síí xgobekg'ama máá me, a qãè-tcaoan domka qàròà tcãà q'oo koe, a sa a síí Peterem nquu-kg'ám koe tèe sa nxàe. <sup>15</sup> Ne bìrí si a máá: “Teme si ko,” témé, si gataga cúíga ma bìrí ne, gaan ga a sa. Ne máá: “Gam dim moengele me e,” témé.

<sup>16</sup> Me Petere hãa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am. Xgobekg'am ne kò, a bóò me a kaisase are. <sup>17</sup> Me kò tshàua ba cgoa x'ái ne, nqoo ne gha ka, me chòà máá ne X'aigam Nqarim ma qáé-nquum q'oo koe tcg'òó mea sa. Me bìrí ne a máá: “Ncēes guù sa méé tu Jakobo ba bìrí, tíí qõe ga ne hēéthēé e,” témé. Kam ko tcg'oa, a tãá qgài koe síí.

<sup>18</sup> Eë i ko q'uu kas ko kaias xháé sa ncõo-kg'ao xu koe tcãà, Peterem kas dùú sa kúrúsea di sa. <sup>19</sup> Me Herote qaa a táá hòò me, kam ko kòre-kg'ao xu xgòàse tèè, a cg'òòè xu gha di x'áèan tcg'òó. A ba a Jutea koe tcg'oa a Kaesarea koe síí, a síí gaa koe ão.

*Herotem dis x'oo sa*

<sup>20</sup> Herote ba kò Turea tsara Sitonea tsara di ne khòè ne cgoa mēéku. Gane di tsara nqòó tsara kò Herotem kò tc'ãà-cookg'aiaam qgáím koe guu a gane di tc'òoan hòò. Kas ko xg'aes gane di sa Belasetom koe síí, tcom-tcomsam qãàm x'aigam Herotem di ba, a síí tòókuan dtcàrà.

<sup>21</sup> Eë kò nxará tòòèam cáím kam ko Herote x'aian di qgáían hãa, a síí x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõó, a khòè ne cgoa kg'ui. <sup>22</sup> Ne kò khòè ne qãè-tcaoan ka q'au a máá: “Ncēea Nqarim dim dòm me e, khòèm dim tama me e!” témé. <sup>23</sup> Herote ba kò Nqari ba táá dqomà máá, khamam kò Nqarim dim moengele ba qháése xg'ám me, me nxáian ka kg'ooè, a x'óó.

<sup>24</sup> Me kò Nqarim dim kg'ui ba càùse a kái.

<sup>25</sup> Barenabasea tsara Sauloa tsara kò tsééa tsara kúrúá xg'ara ka tsara ko Jerusalema koe kabise, Johane ba tsara ko sèé, Mareko ta ko ma tcièè ba.

**Paulom di tsééa ne wèém nqõóm koe (13-28)**  
**Paulom di xgaa-xgaan dis qõòs tc'ãà di sa (13:1–14:28)**



## 13

### *Barenabasea tsara Sauloa tsara ko tsééa tcg'òòè*

<sup>1</sup> Antioke koe hànas kerekes q'oo koe xu ko porofiti xu hěé, naka xгаа-xгаа-kg'ao xu hěéthěé xu hàna: Barenabase ba hěé, naka Simonem ncēe ko Nigere ta kò ma tciie ba hěé (*ncēe kg'uia i ko kabie ne i ko máá, ntcúúm khòè ba témèè ba*), naka Lukiom Kurene di ba hěé, naka Manaenem ncēe kò tc'ãà-cookg'aim Herotem cgoa xg'ae a kaikaguèa ba hěé, naka Saulo ba hěéthěé xu u kò ii. <sup>2</sup> Hãa a xu a kò X'aiga ba dqom a ko tc'õoan carase, kam ko Tcom-tcomsam Tc'ěe ba bìrí xu a máá: “Nxará tcg'òóa máá Te Barenabasea tsara Sauloa tsara, naka tsara tsééan tciia Ra máá tsara síi kúrú,” témé. <sup>3</sup> Eẽ xu ko tc'õoan carase a ko còrèa xg'aras kaga xu ko tshàua xu gatsara koe tòò a tsééa tcg'òó tsara a.

### *Barenabasea tsara Sauloa tsara Kuperu koe*

<sup>4</sup> Gatsara ãe kò Tcom-tcomsam Tc'ěem ka tsééa tcg'òòèa tsara ko Selukia koe qõò, a tsara a gaa koe síi skepe sa q'ábà a tshàam ka nxama-nxamaèam nqõò-coam Kuperu dim koe qõò. <sup>5</sup> Tsara Salamise koe síi a gaa koe Nqarim dim kg'ui ba Juta ne di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа. Me Johane ba gatsara cgoa hãa gatsara dim hùi-kg'aom iise.

<sup>6</sup> Tshàam ka nxama-nxamaèam nqõóm wèem ãe ba tsara kò caate, a tsara a nxãakg'aiga Pafose *dim x'áém* koe síi tcãà, a gaa koe Juta dim tsòò-kg'aom cgoa xg'ae, ncēe kò gataga thěé tshùù-ntcõa dim porofiti ii ba, Bare-Jeso ta kò ma tciie ba. <sup>7</sup> Me kò tc'ãà-cookg'aim Seregio Paulom cgoa ko hãa, tc'ěega kò iim khòè me e. Me Barenabasea tsara Sauloa tsara tci, Nqarim dim kg'ui bam kò kóm kg'oana khama. <sup>8</sup> Igabam ko tsòò-kg'aom Bare-Jeso, Elemase ta ko ma *Gerikas ka ma* tciie ba ntcoe tsara a, a ba a gataga *tc'ãà-cookg'ai* bam gha dtcòman koe tcg'òó sa tc'ěe. <sup>9</sup> Me nxãaska Saulom, ncēe kò gataga Paulo ta ma tciie ba, Tcom-tcomsam Tc'ěem ka ko cg'oè cgaeèa ba qãea tòon tcgái *Elemasem koe* a máá: <sup>10</sup> “Tsáá dxãwam di tsi cóá tseè, wèè zi gúù zi tchàno zi di tsi cg'õo-kg'ao tseè! Wèè kàan x'ooan hěé naka xhùukuan hěéthěé di ka cg'oè cgaea tseè, cuiskaga tsi gáé X'aigam *Nqarim* di dàan ncēe tchàno guua hãa tite kàma-kama a tamase?”

<sup>11</sup> “Ncēeska bóò, X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba tsáá cgoa tééa q'aara. Kàa tcgái tsi gha, a gha gataga qám x'aè ba sèe a táá cáms di x'àan hòò a bóò,” tam méé. Me kúúga qháésega nqara-nqau sa hěé naka ntcúù sa hěéthěé ka cg'áé-kg'aiè, me qõòa nxama-nxama a qgòò-hi me gha khòèan qaa. <sup>12</sup> Eẽm tc'ãà-cookg'aim ko dùús kúrúsea sa bóò kagam kò dtcòm, xгаа-xgaan ãe X'aigam *Nqarim* dia ko kaisas are sa tcãà mea khama.

### *Pauloa tsara Barenabase tsara Antioke Pisidia di koe*

<sup>13</sup> Pafose koem kò Paulo ba gam ka c'ěea tsara cgoa skepe sa q'ábà, a Perega koe síi, Pamfilia di i. Me kò Johane síi gaa koe q'aa cgoa tsara a, a Jerusalema koe kabise. <sup>14</sup> Perega koe guus ka tsara kò Antioke Pisidia koe hàna koe síi. Ka tsara ko Sabata dim cárn ka còrè-nquum q'oo koe tcãà, a tsara a ntcõó. <sup>15</sup> X'áèan hěé naka porofiti xu hěéthěé di zi tcgáya zi ko nxaráèa xg'ara, ka xu kò còrè-nquum di xu tc'ãà-cookg'ai xu khòèan tsééa úú, i síi dtcàrà tsara a, a máá: “Gaxae ka káikhoea tsaòè, ghùì-tcáókuan dim kg'ui ba tsao kò úúa, ncēe khòè ne tsao gaam cgoa x'áè kg'oana ba, ne tsao khòè ne bìrí me,” témé.

<sup>16</sup> Me Paulo ba tẽem ko ka, x'õàa ba cgoa nqookagu ne a máá: “Iseraele di tu khòè tuè, naka gatu c'ěe zi qhàò zi di tu hěéthěé e, gatu ncēe Nqari ba ko q'áò tu, komsana te méé tu! <sup>17</sup> Nqarim, Iseraele di ne khòè ne di ba kò gaxae ka xõò ga xu nxará tcg'òóa máásea, a ko khòè ne di kg'òèan qãèse qõòkagu, Egepeto koe ne ko x'ãèa ka, a ba a ko kaisa qarian cgoa gaam nqõóm koe sèèa tcg'òó ne, <sup>18</sup> a ba a kò 40 khama noo kurian tchàa-xgóós koe gane di kg'òòan qád-tcaoa máá. <sup>19</sup> A ba a kò Kanana koe ãem ko 7 zi qhàò zi cg'òoa xgãá kam ko khòè ne nqõóan gane di máá, q'õò o ne gha ka.

<sup>20</sup> “Wèè zi gúù zi ncēe zia ko 450 khama noo kurian sèè. Me kò ncēe zi gúù zi qãá q'oo koe Nqari ba x'aigan máà ne, i kò nxãakg'aiga porofitim Samuelem di x'aèan síi tcãà.

<sup>21</sup> Ne kò khòè ne nxãaska x'aiga ba dtcàrà, Me Nqari ba Saulo ba máà ne, Kishem ncēe

Benjaminem dis qhàòs di ko iim ka cóáse ba, me 40 kurian tc'ãà-cookg'ai ne. <sup>22</sup> Saulo bam ko x'aigan koe tcg'òòs qãá q'oo koem kò Nqari ba Dafite ba x'aiga ba tòó. A gam ka nxàea tseegukagu a máá: 'Dafitem Jesem ka cóáse bar hòòà, tcáo-c'òáa te dim khòè me e, tíí ko tc'èes gúùs wèé sam gha kúrú,' témé. <sup>23</sup> Ncēm khòèm dis qhàòs koem kò Nqari ba guu a Kgoara-kg'aom Jeso ba Iseraele ne koe tsééa óá, ncēm kò ma nqòòkagua khama. <sup>24</sup> Jesom hàà tamas cookg'ai koem kò Johane ba chìbian koe tcóósean di tcguù-tcguukuan ka wèé ne khòè ne Iseraele di ne xгаа-xгаа. <sup>25</sup> Eēm ko Johane tsééa ba cgoa xg'ara qòò kam kò tèè a máá: 'Tíí ra díí ra, ta tu tc'èea? Eē tu nqòòkaguèar tama ra a, igaba bóò, C'èe ba ko qãáa te koe hàà, ncēe nxàbo tcaia ba kgoara gar kg'ano tama ba,' tam méé.

<sup>26</sup> "Tíí kíí ga xaoè, a Abrahamam ka cóáse ga xaoè, naka gatu ncēe ko Nqari ba q'áo tu, qhàò zi di tuè, kg'uian ncēe kgoarasean dia gatá koe tsééa óágaèa. <sup>27</sup> Jerusalema koe x'èèa hãa ne khòè ne hēé naka gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu hēéthēéa kò Jeso ba bóòà q'ãa tama kana kómá q'ãa tama. Igaba ne kò chibi-chibi a xgàra Me, a ne a ko ncēm dàòm ka porofiti xu di kg'uian tseegukagu, ncēe wèé cáman Sabata di ka ko nxáràè e. <sup>28</sup> Táá xu kò q'ãa, dùútsa dàòm ka xu gha chibi-chibi a cg'òo Me sa, igaba xu kò Pilato ba dtcàrà, cg'òo Mem gha sa. <sup>29</sup> Eē xu ko Gam ka ko góásea gúùan wèé tseegukagua xg'ara ka xu ko xgàus\* tc'amkg'ai koe xòo Me, a tc'ám̄s koe tcàà Me. <sup>30</sup> Igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me. <sup>31</sup> Me kò gataga kái cáman ga bóòè ēe kò ko Gam cgoa Galilea koe guu a ko Jerusalema koe qòò ne ka. Ncēs noose ga ne gatá di ne khòè ne koe Gam di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne e. <sup>32</sup> Tsam ncēe koe hààraa, hàà tsam gha qàè tchòàn xгаа-xгаа tu u ka. Nqòòkagukus Nqarim gatá ka xòò ga xu máàna hãa <sup>33</sup> sam ncēska tseegukagua gatá ka, gaxu di ta cóá ta, Jeso ba x'ooan koe ghùian ka. Ncēe i gataga ma cámm dim pesalemam koe ma góásea khama a ko máá:

'Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi i;

Ra ncēm cámm koe guu a Tsarir Xòò Ra a,'

téméè khama. <sup>34</sup> Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea, táám gha gaia ts'óó ka, di tseeguan di kg'uian ga ncēe e *Baebes koe ncēe ko máá*:

'Tcom-tcomsa a tseegu di ts'ee-ts'eekg'aikua

ner gha máà tu u,

ncēe Dafite bar kò gaan ka nqòòkagua a,'

témé e.

<sup>35</sup> I gataga c'èe koe ncēeta ma góásea a ko máá:

'Cuiskaga tsi tcom-tcomsam *Qãàm* tsari ba guu,

nakam ts'óóa hãa tite,' témé.

<sup>36</sup> Dafite ba kò gam di x'aèan ka Nqarim ko tc'èea sa kúrú, a ba a kò x'óó, a ba a gam ka xòò ga xu cgoa kg'ónòè, i tc'áróa ba ts'óó. <sup>37</sup> Igaba Gaam ēe Nqarim ka kò x'ooan koe ghùìeam di tc'áróa ne kò táá ts'óó. <sup>38</sup> Gaa domka méé xao q'ãa, tíí kíí ga xaoè, qgóóa-máákuan chìbian dia ncēm Khòèm Jesom koe hàna sa. Ncēe tchòà nea gaan xгаа-xгаа xao o tsam ko ga a. Moshem di x'áèan *qgóóa qari* ka tu kò táá tchàno tu iise bóòè, <sup>39</sup> igabam ko wèém ēe ko *Jesom koe* dtcòm ba Gaam domka tchànóm iise bóòè. <sup>40</sup> Ke méé tu q'òése, nakas táá porofiti xu nxàeas gúù sa kúrúse cgae tu u guu, ncēe ko máá:

<sup>41</sup> 'Bòò, gatu ntcoe-kg'ao tu,

are méé tu naka tua x'óóa xgãáse,

hààr gha gatu di xu cámm xu ka c'èes gúù sa kúrú,

c'èe ne khòè ne kòo gaas ka bìrí tu u

ne tu dtcòm tite sa,' "

tam Paulo ba méé.

<sup>42</sup> Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasea tsara* còrè-nquum koe guu a ko qòò, ka ne kò khòè ne dtcàrà tsara a, kabise tsara gha a hààkom Sabatam ka gaicara xгаа-xгаа ne sa. <sup>43</sup> Eēs

\* 13:29: xgàu - Gerika sa ko máá: 'hì' témé.

ko xg'ae sa qõòà q'aa ka ne kò kái ne Juta ne hěé, naka Nqari-tcáóa ne khòè ne ncěe Juta di cauan koe dtcòmà ne hěéthěé, Paulo tsara Barenabase tsara xùri, ncěe ko síí kg'ui cgoa ne, a korè ne, Nqarim di cgómkuan koe méé ne kg'ama gataga cúí ma hãa sa tsara.

<sup>44</sup> Xùrikom cáím Sabata dim ka ne ko wèé ne khòè ne x'áé-dxoom ãem di ne hàà ne gha X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kóm ka qõòà xg'ae *ne kò cg'orò ne táá síí*. <sup>45</sup> Eě ne ko Juta ne xg'ae zi khòè ne di zi bóò, ka ne ko chùi di tc'ëean ka cg'oè cgaeè, a ne a Paulo ba ncoi, a ãem ko kg'ui zi gúù zi ka ntcoeku cgoa me. <sup>46</sup> Tsara nxãaska Paulo tsara Barenabase tsara kgoarasease xoa xu a máá: “Kg'aia méé tsam ga kò Nqarim dim kg'ui ba gatua bìrí tu us gúù si i. Igabaga tu xguì Mea, a gataga x'áía hãa, chòò tama kg'òèan tu kg'ano tama sa, khama tsam gha ncěeska táá zi qhàò zi di ne koe síí. <sup>47</sup> Ncěea X'aigam *Nqarim* ma x'áé tsama hãa ga a khama a máá:

‘Táá zi qhàò zi dim x'áà bar kúrú tu ua hãa,  
nxãasega tu gha Tiri kgoarasean nqõóm chòò-q'oo koe úú ka,  
témé,’ ta tsara méé.

<sup>48</sup> Táá zi qhàò zi di ne ko ncěe gúùan kóm ka ne ko qãè-tcao, a ne a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba dqom. Ne kò wèé ne ãe kò nxára tcg'òóèa ne chòò tama kg'òèan ne gha hòò ka dtcòm.

<sup>49</sup> Me kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba wèém nqõóm ãem koe tsai-tsaise. <sup>50</sup> Igaba ne kò Juta ne tcom-tcomsa zi khòè zi dtcòmà hãa zi hěé, naka x'áé-dxoom di xu tc'ãà-cookg'ai xu hěéthěé ntcàma ghùi, a khòè ne kúrú, ne Paulo tsara Barenabase tsara cgáé-q'oo koe téé, a ne a gane dim nqõóm koe xhàiagu tsara a. <sup>51</sup> Tsara nxãaska gaa koe ga nqàrè tc'amkg'aia tsara di tsharàn qãè-qãe, a tsara a Ikonio dim nqõóm koe qõò. <sup>52</sup> Gatà i ko ii igaba ne kò xgaa-xgaase-kg'ao ne qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeè, Tcom-tcomsam Tc'ãem ka hěéthěé e.

## 14

### *Paulo tsara Barenabase tsara Ikonio koe*

<sup>1</sup> Kg'aiga tsara ko hěé khama tsara ko *Paulo tsara Barenabase tsara Ikonio* koe síí còrè-nquum Juta ne dim koe tcãà. Gaa koe tsara kò qarika kg'ui, ne gaa koe kái ne khòè ne Juta di ne hěé naka Gerika di ne hěéthěé dtcòm. <sup>2</sup> Igaba ne kò Juta ne ãe kò dtcòmàn xguì ne táá zi qhàò zi di ne kúrú ne cg'ãè tc'ëean ka tcãàè, a ne a kò táá dtcòm-kg'ao ne cgoa kómku. <sup>3</sup> Tsara kò *Paulo tsara Barenabase tsara* gaa koe tc'ãòa x'aèan sée a hãa, a tsara a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kgoarasea xóé a kg'ui, Me Nqari ba x'ái Gam di cgómkuan dim kg'ui ba tseegu me ii sa, qarian máà tsara ka, x'ái zi hěé naka are-aresa zi gúù zi hěéthěé tsara gha kúrú di i. <sup>4</sup> Ne kò khòè ne x'áé-dxoom di ne q'aa-q'aaè. C'ëe nea kò Juta ne cgoa kómku, ne c'ëe ne x'áé úú-kg'ao tsara cgoa kómku. <sup>5</sup> Qhàò zi di ne hěé, naka Juta ne hěé, naka gane di xu tc'ãà-cookg'ai xu hěéthěé ne kò qg'áikua máá tsara a, xgáé tsara ne gha, a nxõán cgoa xao tsara a ka. <sup>6</sup> Igaba tsara kò gaas kàa sa bóò q'ãa, a Lukonia di tsara x'áé-dxoo tsara koe bèe a qgóéa síí, Lusetera hěé naka Derebe hěéthěé di tsara *x'áé-dxoo tsara* koe, naka gatsara x'áé tsara nxama-nxamaa hãa xu x'áé xu koe hěéthěé e. <sup>7</sup> A tsara a kò gaa koe qãè tchòàn xgaa-xgaa.

### *Paulo tsara Barenabase tsara Lusetera koe hěé naka Derebe koe hěéthěé e*

<sup>8</sup> Lusetera koem kò nqàrèa ba koe kò nqòara hãam khòè ba hàna, kg'aiga kò gataga ma ábàèa ba, a xg'aom ko ntcóò a ábàè ne qõò tama ba. <sup>9</sup> Paulo bam kò komsana ãem ko ma xgaa-xgaa khama. Me kò Paulo ba qãea tòón tcgái gam koe, a bóò me me dtcòmàn úúa hãa kg'òèkagu me gha a. <sup>10</sup> Kam ko q'aua kg'ui cgoa me a máá: “Těe naka nqàrè ka téé tchànose!” témé. Me kò gaa x'aè kaga khòè ba tc'ãò ta ma tãe a tshoa-tshoa a qõò.

<sup>11</sup> Eě ne ko khòè ne Paulom ncãa kúrús gúù sa bóò ka ne ko Lukonia dis kg'uis cgoa q'au a máá: “Nqària ne ncãa xõa-kg'ai ta a, khòèan dis iis koe,” témé. <sup>12</sup> A ne a kò Barenabase ba Zese ta ma tcii *nqàrìm tc'amaka ka ba*, a Paulo ba Heremese ta ma tcii, kg'ui-kg'ao me

e kò ii khama. <sup>13</sup> Me kò peresitim Zesem di ba, ncēe gam dim tempelem kò x'áé-dxoom cookg'ai koe hãa ba, ghòean hēe naka x'aa zi hēéthēe óá, heke-kg'áns x'áé-dxoom dis koe, gabá hēe naka khòe ne hēéthēe ko dàò-a-mááku zi x'áé úú-kg'ao tsara kúrúa máá kg'oana khama.

<sup>14</sup> Igaba ēe tsara x'áé úú-kg'ao tsara Barenabasea tsara Paulo tsara kò ncēes gúús ka kóm ka tsara ko qgáa tsara tòà q'aa, a khòe ne koe qgóea síí, a tsara a q'au a máá: <sup>15</sup> “Khòe tuè, dùúska tu ko hēea? Gatsam igaba tsam khòe tsam m gatu khamaga ma ka, qãe tchòan tsam ko óágara máá tu u, cg'ãa-cg'ana zi gúú zi ncēe zi méé tu guu, naka kg'òea hãam Nqarim koe kabise, ncēe nqarikg'ai hēe naka nqóokg'ai hēe naka tshàa ba hēe naka wèe zi gaan koe hàna zi hēéthēe kúrúa ba. <sup>16</sup> Ncēe nqáea x'aè kam kò wèe zi qhàò zi guu, zi dàò-a zi ēe zi ko ma tc'ēe khama ma qòò. <sup>17</sup> Gatà i ii igabam kò nxàea tseegukagu, hàna baa sa, qãe zi gúú zi kúrúan ka, a ba a nqarikg'ai koe guu a túúan máà tu u, naka tc'òoan ko tcuèe x'aèan hēéthēe e, a ba a kò tcáóa tu tc'òoan cgoa xg'ãakagu, a qãe-tcaokagu tu u,” tam méé. <sup>18</sup> Ncēeta xám kg'uiian tsara ko kg'ui igaba i kò qaria máá tsara a, xgàe-kg'am ne tsara ga sa, dàò-a-máákuan kúrúa máá tsara an koe.

<sup>19</sup> Nxãaska ne ko c'ēe ne Juta ne Antioke koe hēe naka Ikonio koe hēéthēe guua ne xg'ae sa kg'uia tàà a máá, Paulo tsara tshúú tsara a, témé. Ne kò Paulo ba nxòán cgoa xg'ám, a ne a x'áé-dxoom ka tchàa za tcèea tcg'òó me, x'óóa baa, ta ne kò tc'ēea khama. <sup>20</sup> Igaba ēe xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ko qàea ba koe nxama-nxama me kagam ko tēe, a ba a x'áé-dxoom koe kabise. Xùrikom cáám kam ko gabá hēe naka Barenabase ba hēéthēe tsara Derebe koe qòò.

### *Paulo tsara Barenabasea tsara ko Antioke koe kabise*

<sup>21</sup> A tsara a gaam x'áé-dxoom koe qãe tchòan xgaa-xgaa, a kái xgaa-xgaase-kg'aonan hòò. Nxãaska tsara ko Lusetera koe hēe naka Ikonio koe hēe naka Antioke koe hēéthēe kabise. <sup>22</sup> A tsara a síí xgaa-xgaase-kg'aonan qari-qari, a ntcám ne, dtcòman koe ne gha qgóóa qari ka. Tsara bìrí ne a máá: “Kái xgàrakuan koe méé ta hãa naka nxãatama Nqarim di x'aian koe tcãa,” témé. <sup>23</sup> Ne kò kaia xu wèes kerekes koe nxará tcg'òóa mááse. A ne a còrè a tc'òoan carase a ne a Nqarim cookg'ai koe tòò xu, ncēe Gam koe xu dtcòma hãa ba.

<sup>24</sup> Eē tsara ko Pisidia tchoaba ka tsara ko Pamfilia koe hàà, <sup>25</sup> a ko Peregga koe Nqarim dim kg'ui ba xgaa-xgaa, ka tsara ko Atalia koe xòa. <sup>26</sup> A tsara a kò gaa koe guu a skeepes cgoa Antioke koe síí, ncēe khòe ne kò gaa koe còrèa máá tsara a koe a ne a kò Nqarim di cgómkuan di qarian dòm q'oo koe tséea úú tsara a, tséés ēe tsara kò ncēeska xg'ara-xg'ara hãas koe.

<sup>27</sup> Gaa koe tsara ko tcãa ka tsara ko kereke sa xg'ae-xg'ae, a tsara a wèe gúú ēem Nqari ba kúrú cgoa tsaraà nxàe, naka Nqarim ma tãá zi qhàò zi di ne heke-kg'áns dtcòman di sa kgoara máána hãa sa. <sup>28</sup> Gaa koe tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao ne cgoa qáòm x'aè ba sèe a hãa.

## **Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)**

### **15**

<sup>1</sup> Xu kò c'ēe xu khòe xu Jutea koe guu a Antioke koe dtcòm-kg'ao ne síí xgaa-xgaa, a kò máá: “Moshem di x'áé-kg'áman ka xao ko q'ãe nqãa-qgai khòeè tama ne xao cuiskaga kgoaraè tite,” témé. <sup>2</sup> Ncēe sa kò Paulo ba hēe naka Barenabase ba hēéthēe tsara kúrú tsara ntcoeku cgoa xu, a qarika tēeku cgoa xu. Tsara kò Paulo ba hēe naka Barenabase ba hēéthēe tsara, c'ēe xu dtcòm-kg'ao xu cgoa nxará tcg'òòe, Jerusalema koe xu gha qòò ka, a x'áé úú-kg'ao xu hēe naka kaia xu koe hēéthēe síí ncēes tēes ka kg'ui ka.

<sup>3</sup> Si kò kereke sa tséea tcg'òó xu, xu ko Finikia koe hēe naka Samaria koe hēéthēe tcãa, a xu a nxàe, nta ne ma tãá zi qhàò zi di ne Nqarim koe kabisea hãa sa. Ncēe tchòà nea kò wèe ne dtcòm-kg'ao ne kúrú ne kaisase qãe-tcao. <sup>4</sup> Eē xu ko Jerusalema koe tcãa ka xu kò kereke sa hēe naka x'áé úú-kg'ao xu hēe naka kaia xu ka hēéthēe qãese hàakaguè.



A tsara a kò ěem Nqari ba gatsara koe kúrúa hãa zi gúù zi wèé zi nxàe. <sup>5</sup> Igaba ne kò c'ěe ne dtcòm-kg'ao ne ncěe kò Farasai xu dis xg'aes koe hãa ne těea-téé a máá: “*Nqǒóm di zi qhàò zi di* ne méé ne q'ǎe nqǎa-qgai khòè, naka nea bìrìè Moshem di x'ǎe-kg'ámán méé ne qgóóa qari sa,” témé.

<sup>6</sup> Xu kò x'ǎe úú-kg'ao xu hěé naka kaia xu hěéthěé xu ncěes tchõà sa xg'aea máá a nxàe. <sup>7</sup> Me kò Petere kaias nxàes qǎá q'oo koe těea-téé a bìrì xu a máá: “Tíí ka c'ěe xaoè, q'ana xao hãa me kò kg'aiaka x'aè ka Nqari ba gatu xg'aeku koe nxárá tcg'òó sa kúrúa hãa, tíí kg'ám koe ne gha tǎá zi qhàò zi di ne guu a qǎè tchõàn kóm sa, a ne a dtcòm ka. <sup>8</sup> Nqarim ncěe khòèm dis tcáó sa q'ana ba ko x'ái ne, qǎesem ko hàakagu ne sa, Tcom-tcomsam Tc'ěe ba máà ne ka, ncěem kò sixae ka hěé khama. <sup>9</sup> Sita hěé naka gane hěéthěé xg'aeku koem kò cúí q'aa-q'oo ga tǎá kúrú, gane di tcáóa nem kò dtcòmán cgoa q'ano-q'ano khama. <sup>10</sup> Dùús domka xao ko Nqari ba kúrúa bóò máá? Dùús domka xao ko xgaa-xgaa-kg'ao ne qg'áo koe jokoan xòó, ncěe gaxae kana gaxae ka xòò ga xu xu kò gaan dcěé ka tàèè e? <sup>11</sup> Igaba xae ko tseeguan kaga dtcòm, cgòmku X'aigam Jesom di ka ta gha gane khamaga ma kgoaraè sa,” tam méé.

<sup>12</sup> Xu wèé xu khòè xu nqoo, a Barenabasea tsara Paulo a tsara komsana, tsara ko ma x'ái zi hěé naka are-aresa zi gúù zi hěéthěé ma nxàe sa, ěem kò Nqari ba tǎá zi qhàò zi di ne koe gatsara ka kúrúa zi. <sup>13</sup> Eě tsara ko kg'uia xg'ara kam ko Jakobo xǒa a máá: “Tíí ka c'ěe xaoè, komsana te xao: <sup>14</sup> Simone ba ko nxàe, me ma Nqari ba ma tǎá zi qhàò zi di ne ma kg'aia dàra hãa sa, gaa zi koem gha cg'òèa ba domka khòè ne nxárá tcg'òóa mááse ka. <sup>15</sup> Kg'uian porofiti xu di igabaga i ko ncěes gúùs cgoa dtcòmku, ncěe i ma ncěeta ma góáèa koe, *ncěem ko Nqari ba máá*:

<sup>16</sup> ‘Ncěe zi gúù zi qǎá q'oo koer gha kǎbise,  
a Ra a gha Dafitem dim nquu ba kǎbase tshào, ncěe cg'áéa ba.  
Eě cg'áéa hãa xòèa ba Ra gha gaia tshàoa ghùì,  
a gha kúrú me me tchànose téé,

<sup>17</sup> nxãasega ne gha ěe qǎa ne khòè ne X'aigam Nqari ba qaa ka,  
naka wèé ne tǎá zi qhàò zi di ne hěéthěé e,  
ncěe cg'òèa Te ka ko tcièè ne.

<sup>18</sup> Nqarim ko ma kg'ui i,  
ncěe ko nciěsega ncěe zi gúù zi nxàea tcg'òó zi q'ǎaèa ba,' tam méé.

<sup>19</sup> Gaa domkaga ra bóò tcg'òóa, a ko còò dis ka ko máá: Ncěè tǎá zi qhàò zi di ne kò Nqarim koe kǎbise ne méé ta tǎá xgàè ne guu. <sup>20</sup> Igaba méé xae góá máá ne, naka ne tǎá kúrú mááseèa nqárian máàèa hãa zi gúù zi tc'òó guu, naka nea gataga tǎá cg'áràn kúrú guu, naka nea tǎá chúú-chuuèa kg'oo-coan di kg'òóan kg'oo guu, naka nea tǎá c'áòan tc'òó guu. <sup>21</sup> Nciěsega i ko Moshem di x'áèan x'ǎe-dxoo xu koe xgaa-xgaaè, ncěe i ko ma còrè-nquuan koe wèé Sabatan ka nxáràè khama,” tam méé.

### *Tcgãyas dtcòm-kg'ao ne ko góá máàè sa*

<sup>22</sup> Ka xu ko nxãaska x'ǎe úú-kg'ao xu hěé, naka kaia xu hěé, naka wèes kereke sa hěéthěé bóò i qǎè e, càm khòè tsara ne gha xg'aes koe guu a nxárá tcg'òó, a Paulo ba hěé naka Barenabase ba hěéthěé tsara cgoa Antioke koe tsééa úú sa. Jutasem ncěe kò Baresabase ta ma tcièè ba hěé naka Silase ba hěéthěé tsara kò nxárá tcg'òóè, ncěe kò dtcòm-kg'ao ne ka kaisase tcommèa hãa tsara. <sup>23</sup> Ka xu ko tcgãyas ncěeta ma góásea hãa sa gatsara cgoa tsééa úú, ncěe ko máá:

“Gaxae x'ǎe úú-kg'ao xae hěé naka kaia xae hěéthěéa ko, gataga gatu ka káíkhoe ga xae ko tsgámkagu tu u, gatu dtcòm-kg'ao tu tǎá zi qhàò zi di tu, Antioke koe hěé, Siria koe hěé, naka Kilikia koe hěéthěé hàna tu, a xae a ko máá:

<sup>24</sup> Gaxae ka c'ěea xua gaxae dis xg'aes koe tcg'oara hãa sa xae kóma hãa, a xu a kg'uian cgoa tcg'ome tcúú tua, a tshúù-tshuu tc'ěe tua sa, gaxae x'áèan máà xu tama koe. <sup>25</sup> Gaa domka xae xg'ae a dtcòmku, a càm tsara khòè tsara nxárá tcg'òóa, a gatu koe tsééa

úúa hãa, gaxae di tsara ncàm-khoe tsara Barenabasea tsara Pauloa tsara cgoa tsara gha qõò ka, <sup>26</sup> khòè tsara ncêe kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem domka gatsara di kg'õèan cg'oè-cg'oegam qgáim koe tcana hãa tsara. <sup>27</sup> Gaa domka xae ko Jutase ba hêé naka Silase ba hêéthêé tsara gatu koe tsééa úú, sí tsara gha ncêe koe xae góáa hãas gúú sa kg'áma tsara ka chóà máá tu u ka. <sup>28</sup> Tcom-tcomsam Tc'êe ba hêé naka gaxae hêéthêéa kò bóò i qãèa máá xaea hãa, táá méé xae cúí gúú qóm ga xgàm kagu tu u guu sa, ncêe zi gúú zi gatu koe ko qaase zi ka oose, ncêe ko xùri zi: <sup>29</sup> táá méé tu kúrú mááseèa nqárian ko mááè tc'õoan tc'õó guu, naka tua c'áðan tc'õó guu, naka tua táá chúú-chuu a cg'õoè kg'oo-coan kg'oo guu. Naka tua gataga táá cg'áràn kúrú guu. Ncêe x'áè-kg'áman tu kò ko xùri ne tu gha ko qãèse hêé. Qãèse tu hãa."

<sup>30</sup> Eẽ xu ko tsééa tcg'òòè ka xu kò Antioke koe sí tcãà, a xu a kò gaa koe khòè ne xg'ae-xg'ae, a tcgãya sa máà ne. <sup>31</sup> Eẽ ne ko nxará si ka ne kò ghù-ghui-tcáo kuan di kg'uian qãè-tcaoa máá. <sup>32</sup> Ka tsara kò Jutasea tsara Silasea tsara, porofiti tsara a kò ii khama qáo x'aèan sèè a dtcòm-kg'ao ne cgoa kg'ui, a ghù-ghui tcáo ne, a qari-qari ne. <sup>33</sup> Eẽ tsara kò gaa koe x'aèan sèèa hãa, ka tsara kò dtcòm-kg'ao ne ka tòókuan cgoa tsééa kabìè, a tsara a kò gane èe kò tsééa úú tsara hãa ne koe kabìse. <sup>34</sup> [Igaba i ko Silase ba qãèa máá gaa koem gha qaù sa.]

<sup>35</sup> Igaba tsara ko Pauloa tsara Barenabasea tsara Antioke koe qaù, ncêe gatsara hêé naka kái ne khòè ne c'êe ne hêéthêé kò X'aigam Nqarim di qãè tchõàn xгаа-xгаа koe.

## **Paulom di xгаа-xgaan dis qõòs cáàm di sa (15:36–18:22)**

*Paulo ba hêé naka Barenabase ba hêéthêé tsara ko qõòa q'aa*

<sup>36</sup> Cg'orò cáman qãá q'oo koem kò Paulo Barenabase ba birí a máá: "Hààn tsam kabìse naka tsama sí wèè xu x'áè-dxoo xu koe gatsam ka c'êe ne kabi, ncêe tsam kò X'aigam dim kg'ui ba xгаа-xгаа hãa xu, naka bóò nta ne ma hãa sa," témé. <sup>37</sup> Me kò Barenabase tc'êe, Johanem ncêe Mareko ta kò ma tciièm cgoa tsara ga qõò sa. <sup>38</sup> Igabam kò Paulo tc'êe a bóò, i qãèa máá tsara tama gatsara cgoam gha qõò sa, Pamfilia koem kò q'aa cgoa tsara a, a kò táá còoka tsééa qõò cgoa tsara a khama. <sup>39</sup> Kas kò kaisas ntcoekus tshúù sa têe, tsara kò gaa koe ga q'aa. Me Barenabase ba Mareko ba sèè, a ba a Kuperò koe skepes cgoa qõò. <sup>40</sup> Me Paulo Silase ba nxará tcg'òóa mááse, a ba a xgoaba, ne kò dtcòm-kg'ao ne còrèa máá tsara a, Nqarim di cgóm kuan gha hãa cgoa tsara a ka, <sup>41</sup> tsara kò Siria hêé naka Kilikia koe hêéthêé tcana nqáè a kò gaa koe kereke zi qari-qari.

## **16**

*Timoteo ba ko Pauloa tsara Silasea tsara cgoa qõò*

<sup>1</sup> Me kò Paulo gataga Derebe koe qõò, a sí Lusetera koe tcãà. Gaa koem kò c'êem xгаа-xгаа-kg'ao Timoteo ta kò ma tciiè ba x'ãèa, ncêe xõòs kò Juta dis qhàòs di ii, a dtcòm-kg'ao sa ii, me xõò ba Gerika dis qhàòs di ii ba. <sup>2</sup> Dtcòm-kg'ao ne Lusetera hêé naka Ikonio hêéthêé di nea kò ko qãè zi gúú zi gam ka kg'ui. <sup>3</sup> Me kò Paulo ba tc'êe, Timoteom gha xùri me sa, khamam kò sèè me a q'ãè nqãa-qgai khòò me, Juta ne èe zi nqõó zi koe hàna ne domka, xõò ba Gerika me e sa ne kò wèéa ne ga q'ana hãa khama. <sup>4</sup> Eẽ xu ko ma x'áè-dxoo xu koe ma qõòa te khama xu kò ma x'áè úú-kg'ao xu hêé naka kaia xu Jerusalema koe hàna xu hêéthêé xu kúrú hãa x'aèan birí ne, a xu a qarika méé ne qgóó o sa birí ne. <sup>5</sup> Zi kò kereke zi dtcòm an koe qari-qariè, a wèè cáàm ka càùse.

*Paulom dis bóòkaguè sa Teroa koe*

<sup>6</sup> Xu Ferugia hêé naka Galatia hêéthêé di xu xg'aeku xu koe qõò, Asia dim xg'aekum koe xu ga kg'ui ba xгаа-xгаа sam kò Tcom-tcomsam Tc'êe ba cara xua hãa khama. <sup>7</sup> Eẽ xu ko Misia dim xg'aekum koe cúù, ka xu kò Bitunia dim xg'aekum koe xu gha tcãà sa x'ãà máá, igabam kò Jesom dim Tc'êe ba táá kgoara máá xu. <sup>8</sup> Khama xu kò Misia dim

xg'aekum koe tcana nqáé, a Teroa dim x'áé-dxoom koe sí. <sup>9</sup> Eëm ntcùúm kam kò Paulo Maketonia dim khòem dis x'ái sa bóòkaguè, me téé-tèe a ko dtcàrà me a ko máá: “Tchoaba naka Maketonia koe hàà hùì ta a,” témé. <sup>10</sup> Eëm ko Paulo ès x'ái sa bóòa xg'ara ka xae kò qháése Maketonia koe xae gha sí sa kg'ónòsea máá, gaa koe xae gha qãè tchòàn sí xгаа-xгаа ne sam kò Nqari ba tciia máá xaea hãa sa xae kò bóòa tcg'òóa khama.

### *Filipi koes ko Lidia Jesom koe dtcòm*

<sup>11</sup> Teroa koe xae ko skeepes cgoa guu ka xae kò tchànose Samoterake koe qõò, a xùrikom cáím ka Neapolise koe sí. <sup>12</sup> Gaa koe xae kò guu a Filipi koe sí tcãà, kiam x'áé-dxoom Maketonia dim xg'aekum di ba, Roma dim nqõóm di qarian dòm q'oo koe hãa ba. Eëm x'áé-dxoom koe xae kò cg'orò cáím-coan sèè.

<sup>13</sup> Sabata dim cáím ka xae kò x'áé-dxoom dis heke-kg'áms koe tcg'oa, a tshàam koe sí, còrè di qgáia ne ko gaa koe hàna, ta xae kò tc'èea khama. Khòè zi èe kò gaa koe xg'aea hãa zi cgoa xae kò ntcõò a kg'ui. <sup>14</sup> Gazi ka c'èe sa kò Lidia si i, Tiatira dim x'áé-dxoom di sa, Nqari ba kò còrè sa, ncèe kò ko nqòà a tcaàko qgáian t'òè x'ámágu sa. Paulom ko kg'ui zi gúù zis kò qarika komsana, Nqari ba kò xgobekg'am tcáo sia hãa khama. <sup>15</sup> Eè ne ko gasá hëé naka gas dim x'áé-q'oom di ne hëéthëé tcguù-tcguuè, kas ko x'áéa sa koe tciia úú xae e, a máá: “Ncèe X'aigam Nqarim koe dtcòmàr khòèr ii sa xao kò bóòa hãa ne méé xao nxãaska x'áéa te koe hàà, naka tíi cgoa hãa,” témé. A kò qarika dtcàrà xae e, xae síi cgae si.

### *Pauloa tsara Silasea tsara qáé-nquum koe*

<sup>16</sup> C'èem cáím ka, èe xae xóé a ko còrè dim qgáim koe qõò ka xae kò qãàs cgoa xg'ae, ncèe kò tc'èean úúa sa, hààko zi gúù zi gha nxàe di i sa, ncèe kò ko hààko kúrúse zi gúù zi nxàean ka gas ka q'òòse ga ne kái marian kúrúa máá sa. <sup>17</sup> Ncèes cóá sa kò Pauloa xae q'aua xùri, a ko máá: “Ncèe xu khòè xua kaisase tc'amaka hãam Nqarim di xu qãà xu u, ncèe ko kgoarase tu gha di dàòan ka bìrì tu u xu,” témé. <sup>18</sup> Kái cáíma nes kò sèè a ncèes gúù sa kúrú, me Paulo xg'ai a ba a kabise a dxãwa tc'èe ba bìrì a máá: “Jeso Krestem cg'òè kar ko bìrì tsi, a ko máá, gas koe méé tsi tcg'oa,” témé. Me dxãwa tc'èe ba gaa x'aè kaga tcg'oa cgae si.

<sup>19</sup> Eè xu ko q'òòsea xu bóòa q'ãa, gaicara xu marian hòò tite sa, ka xu ko Pauloa tsara Silasea tsara qgóò a x'ámágu dis qgáis koe úú, tc'ãà-cookg'ai xu koe. <sup>20</sup> Eè xu ko Roma di xu kaia xu cookg'ai koe síi cgoa tsara a ka xu kò máá: “Ncèe tsara khòè tsara Juta tsara a, a ko x'áé-dxoom koe ncõoan kúrú, <sup>21</sup> a tsara a ko gataga tãá cauan khòè ne xгаа-xгаа, Roma di ta khòè ta di x'áèan koe tc'èese tama a, ta dtcòm m tama,” témé.

<sup>22</sup> Si kò xg'aes khòè ne di sa thëé qarú cgae tsara a, xu kò Roma di xu kaia xu qgáian méé tsara tcg'òó cgaeè naka qoaè sa x'áè. <sup>23</sup> Eè tsara ko thòòkase xg'ámèa xg'ara ka tsara kò qáé-nquum koe tcãàè, me kò kòre-kg'ao ba qãèse méém kòre tsara a sa x'áèè. <sup>24</sup> Eëm kò máàèa hãa x'áèa nem kò tséékagu, a ba a kò q'oo koe hànám qáé-nquu-coam q'oo koe tcãà tsara a, a hùì-tcúrian koe nqàrèa tsara qáéa ntcòo.

<sup>25</sup> Ntcùú nqáè ka tsara ko Pauloa tsara Silasea tsara còrè, a Nqari ba ciian nxáèa máá, xu kò c'èe xu khòè xu qáèèa kò hãa xu kóm tsara a. <sup>26</sup> Si kò kúúga kias cgùrus nqõóm di sa kúrúse, si kò qáé-nquum ko tc'amkg'aia sa koe tshàòèa hãas tshoa-tshoase-q'oo sa qori, i kúúga wèè qáé-nquuan di kg'áman xgobekg'amse, i wèém khòem di táuan kgoarase. <sup>27</sup> Eëm ko qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba tèe kam kò bóò i qáé-nquum di kg'áman xgobekg'amsea hãa, kam ko ntcàu ba tsgúua tcg'òó a cg'òose ka hëé, khòè xua qgóéa hãa, tam kò tc'èea hãa khama. <sup>28</sup> Igabam kò Paulo ba kaisase q'au a máá: “Táá tshúú gúù kúrú cgaese guu, wèèa xae ga ncèe koe hàna ke,” témé.

<sup>29</sup> Me qáé-nquum dim khòè ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúù sa dtcàrà a qháése tcãà, si kò cgùru sa tcãà me, me kò Pauloa tsara Silasea tsara nqàrè-kg'am koe cg'áé. <sup>30</sup> A ba a tchàa koe tcg'òó tsara a, a tèè tsara a, a máá: “Khòè tsaòè, dùú sa ra gha kúrú a nxãasega Nqarim

di kgoarakuan hòò?” témé. <sup>31</sup> Tsara x̄oa me a máá: “X'aigam Jesom koe dtcòm, tsáá hěé naka x'áéa tsi di ne hěéthěé tu, nxāaska tu gha kgoaraè ke,” témé. <sup>32</sup> Ka tsara kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba gabá hěé, naka wèé ne ěe kò gam x'áé koe hàna ne hěéthěé bìrì.

<sup>33</sup> Eēm ntcùúm kagam kò qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba sée tsara a, a sí gatsara di chìbian xg'aà-kg'am, ne kò gaa x'aè kaga gabá hěé naka gam dis x'áé-q'oos di ne hěéthěé tcguù-tcguuè. <sup>34</sup> A ba a gam dim nquum koe úú tsara a, a tc'õoan máà tsara a. Gabá hěé naka gam dis x'áé-q'oos di ne hěéthěéa kò qāè-tcaoan ka cg'oè cgaeè, ncēeska ne Nqarim koe dtcòmà hāa khama.

<sup>35</sup> Xùrikom *cám ka* ntcùúkg'ai cgoa di x'aè ka xu kò Roma di xu kaia xu x'áèan pirisean cgoa tsééa úú ncēe kò máá: “Eě tsara khòè tsara kgoara naka tsara qõò,” témé e. <sup>36</sup> Me qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba gaa kg'uian Paulo ba bìrì a máá: “Kaia xu ncāa kgoaraè méé tsao di x'áèan tcg'òó, ke tsao ncēeska tòókuan cgoa tcg'oa naka qõò,” témé.

<sup>37</sup> Igabam kò Paulo bìrì xu a máá: “Khòè ne cookg'ai koe ne kò xg'ám tsam m, qāèse tēea cgáé-cgae naka chibi-chibi tsam m tamasega, Roma di tsam khòè tsam m igaba, a kò qáé-nquum koe tcāa tsam m, ka xua ko ncēeska ts'āa ka tcg'òó tsam m sa tc'ēe? Cuiskaga a! Gaxu méé xu hàà naka hàà gaxu ka tcg'òó tsam m,” témé.

<sup>38</sup> Pirise xua kò Roma di xu kaia xu ncēe kg'uian bìrì. Eě xu ko Roma di tsara khòè tsara ii sa kóm ka xu kò q'áò, <sup>39</sup> a xu a hàà qg'óóa-máákuan dtcàrà, a tcg'òó tsara a, a dtcàrà tsara a, x'áé-dxoom koe tsara gha tcg'oa sa. <sup>40</sup> Tsara ěe tsara ko qáé-nquum koe guu ka Lidia sa dàra, ka tsara kò gaa koe dtcòm-kg'ao ne cgoa xg'ae, a tsara a ghùì-ghui tcáó ne ko kg'uian máà ne, a xgoaba.

## 17

### *Tesalonika koe*

<sup>1</sup> Eě tsara ko *Pauloa tsara Silasea tsara* Amfipolise hěé naka Apolonia hěéthěé tchoaba ka tsara kò sí Juta ne dim còrè-nquum Tesalonika koe hàna hāam koe tcāa. <sup>2</sup> Me Paulo caua ba a kò ii khama sí còrè-nquum q'oo koe tcāa, a nqoana xu cámi xu Sabata di xu sée a qarika khòè ne cgoa kg'ui, *Nqarim di zi* Tcgāya zi koe guu a. <sup>3</sup> A ba a kabì, a bìrì kg'ónò ne, qaase i ko Krestem *ncēe nqòòkaguèa* ba méém xgàrase naka ba x'ooan koe tēe sa. Bìrì nem kò a máá: “Jesom ncēer ko bìrì tu u ba, Gaam Krestem ga Me e,” témé. <sup>4</sup> Ne kò c'ēe ne *Juta* ne ncēe kò ncēe gúùan kóm ne kaisase nxùrù-tcáóa máá Pauloa tsara Silasea tsara xùria ne. Kaias xg'aes Nqari ba ko còrè ne Gerika ne di sa hěé, naka kái zi khòè zi tc'amaka hàna téé-q'ooan di zi hěéthěé e kò ii.

<sup>5</sup> Igaba ne kò c'ēe ne Juta ne tau di ne e khama ne kò c'ēe ne khòè ne dàòan qàe koe x'āèa hāa ne cg'āè cau ne xg'ae-xg'ae a tshúùan ghùì. Jasonem dim x'áé ba ne kò qaru cgae, sí ne gha Pauloa tsara Silasea tsara qaara tcg'òó a khòè ne cookg'ai koe úú tsara a ka. <sup>6</sup> Igaba ěe ne kò táá hòò tsara a ka ne kò Jasone ba hěé naka c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne hěéthěé tcéèa tcg'òó, a x'áé-dxoom di xu tc'āà-cookg'ai xu koe úú ne, a q'au a máá: “Khòè tsara ncēe kò ko nqóó ba tshúù-tshuu tsara ncēeska ncēe koe hàna, <sup>7</sup> me Jasone ba x'áéa ba koe tciia tcāa tsaraa hāa. Xu ko wèéa xu ga *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram di x'áè-kg'áman xguì, a kò máá: ‘C'ēem X'aigam Jeso ta ko ma tciè ba hāa,’ ” témé. <sup>8</sup> Eě ne ko khòè ne hěé naka tc'āà-cookg'ai xu hěéthěé ncēes gúù sa kóm ka ne kò kaisase xg'ai. <sup>9</sup> Xu *kaia* xu Jasone ba hěé naka c'ēe ne hěéthěé surutakagu, a guu ne ne qõò.

### *Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe*

<sup>10</sup> Eēm ntcùúm kaga ne kò kúúga dtcòm-kg'ao ne, Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe tsééa úú. Eě tsara ko sí ka tsara kò Juta ne dim còrè-nquum koe tcāa. <sup>11</sup> Berea di ne khòè ne ko qāè ne khòè ne e Tesalonika di ne khòè ne ka t'õè-tcáó ne, khama ne kò kg'ui ba wèé tcáóa ne ka séea máase, a ne a kò *Nqarim di zi* Tcgāya zi wèé cámi ka nxará, Paulom kg'uia hāas tseegu ii sa ne kò bóò kg'oana hāa khama. <sup>12</sup> Ne kò kái ne dtcòm, kái zi khòè zi tcom-tcomsa zi Gerika di zi hěé naka kái xu khòè xu Gerika di xu hěéthěéa kò dtcòm.



<sup>13</sup> Igabaga ãe ne ko Juta ne Tesalonika koe hàna ne Paulom ko Nqarim dim kg'ui ba Berea koe xгаа-xгаа sa kóm, ka ne kò gaa koe síí, a síí ncõoan ghùí. <sup>14</sup> Ne nxãaska dtcòm-kg'ao ne Paulo ba tshàa-dxoom qàe koe qháése tsééa úú, igaba tsara kò Silasea tsara Timoteo tsara Berea koe qaù. <sup>15</sup> Eẽ kò Paulo ba úúa tòó xu khòè xua kò Atene noose qòò cgoa me, a síí Berea koe kabise, Silasea tsara Timoteoa tsara méé tsara qháése síí cgae me di x'áè-kg'ámán cgoa.

### *Paulo ba Atene koe*

<sup>16</sup> Eẽm kò Paulo qanega Atene koe Silasea tsara Timoteoa tsara qãà hãa, kam kò ãem ko x'áè-dxoom koe i kúrúa mááseèa hãa nqárian cg'oèa hãa sa bóò ka kaisase tshúú-tcao. <sup>17</sup> A ba a kò ko wèé cáím ka còrè-nquum koe Juta ne hëé, qhàò zi di ne ncëe Nqari ba kò ko còrè ne hëé, naka khòè ne ncëe kò ko wèé cáím ka gúú zi ko x'amáguèm qgáím koe nqáé ne hëéthëé cgoa qarika kg'ui. <sup>18</sup> Xu kò gataga thëé c'ëe xu Epikuria hëé naka Setoike hëéthëé *di sara dtcòm sara* di xu q'ãa-kg'ao xu ntcoeku cgoa me. C'ëe xua kò ko máá: “Dùús tc'amkg'ai koe ba gáé ko ncëem khòè ba kg'ui?” témé. Xu c'ëe xu xoa a máá: “Kúrúa mááseèa nqárian kam ko kg'ui khama i xám,” témé. Paulo ba kò ko Jesom ka hëé naka x'ooan koe tées ka hëéthëé xгаа-xгаа domka xu kò ko ncëeta méé khama. <sup>19</sup> Ne nxãaska tc'ãa-cookg'ai xu dis xg'aes Areopago ta ko ma tciiès cookg'ai koe séé a úú me, a máá: “Q'ãa kg'oana ta hãa, dùútsa xгаа-xgaas kabas ka tsi ko kg'ui sa. <sup>20</sup> C'ëe zi gúú zi ãe ta ko kóm tsi tsi ko nxàe zia gatá koe are-aresa zi i, ta dùú zi ko nxàe sa q'ãa kg'oana,” ta ne méé. <sup>21</sup> Wèé ne x'ãè-kg'ao ne Atene di ne hëé naka tãá xu nqòó xu koe guua ne khòè ne, ncëe kò gaa koe x'ãèa hãa ne hëéthëéa kò ko tc'ëe, gane di x'aèan ne gha kabase ne ko nxàe a ko kóm zi gúú zi koe nqáékagu sa.

<sup>22</sup> Me kò nxãaska Paulo ba Areopagom dis xg'aes nqáé koe tée a téé a máá: “Gaxao khòè xao Atene di xao koer ko wèé zi dàò-kg'ám zi koe bóò, dtcòmán xao úúa hãa sa. <sup>23</sup> Eẽr kò caate gatu dim x'áè-dxoom koe kar kò ãe tu ko còrè zi qgáí zi bóò kar kò altaram ncëeta ma góásea hãa ba bóò: 'NQARIM C'ÚÚSEA HÃAM DI BA,' ta ko mééè ba. Tu kò díím ii sa tu c'úúa hãa igaba còrè Me, ra ko ncëeska Gam kar ga bìrí tu u sa tc'ëe.

<sup>24</sup> “Nqarim ga Me e, ncëe nqòómkg'ai hëé naka wèé zi gúú zi gaam koe hãa zi hëéthëé kúrúa hãa ba. X'aigam nqarikg'ai hëé naka nqòómkg'ai hëéthëé di ba, khòèan tshàu ka kúrúèam tempelem koe x'ãè tama ba, <sup>25</sup> kana c'ëe gúú ko qaa khòè khama ma khòèan tshàu ka kúrúa máàè tama ba, Gabá ko wèé khòèan ga kg'òèan hëé naka sònòan hëé naka wèés gúú sa hëéthëé máà khama. <sup>26</sup> Cúím khòèm koem guu a *nqòóm di zi* qhàò zi wèé zi kúrúa hãa, wèém nqòóm koe zi gha x'ãè ka, Me x'aèan hëé naka hàà zi ko x'ãè qgáian hëéthëé q'aa-q'aa máá zia hãa. <sup>27</sup> Nqari ba ne gha nqòòan úúa hãase qaa ka, a gha c'èedaoka ãe ne ko qaa Me ka hòò Me. Gatàm ma gatá wèé ta ka nqúú tama igaba. <sup>28</sup> Ncëe ta ko c'ëea ta méé khama a ko máá:

'Gam koe ta kg'òèa, a ko qòòa te, a hàna hãa.'

Ncëe ne ko gatu di ne dqomn-kg'ao ne méé a ko máá,

'Gatá igaba ta thëé Gam di ta cóá ta a,'

témé khama.

<sup>29</sup> “Ncëe ta Nqarim di ta cóá ta ii, ka méé ta táá tc'ëea máá, Nqari ba khòèan tshàu ka kúrúèa hãa, kana t'òè nxõán tcaàko hëé naka seleferan hëéthëé cgoa kúrúèa hãa, ta tc'ëea guu. <sup>30</sup> Nqari ba xg'ao kò khòè ne di tc'irì-tc'irisean bóòa guu, igabagam ko ncëeska wèé zi qgáí zi koe khòèan bìrí, kúrúa mááseèa hãa nqárian méé ne tcg'oaragu, naka gane di chibian koe tcóóse sa. <sup>31</sup> Cáím bam tòóa hãa, Gam kam gha nqòó ba bóò q'oo a Gam nxará tcg'òóa hãam Khòèm cgoa xgàra me ba khama. Ncëe sa tseegu si i sam wèé ne khòè ne x'áía hãa, x'ooan koe ghúia ba ka.

<sup>32</sup> Eẽ ne ko Paulo ba kóm me ko x'ooan koe ghúies ka kg'ui, ka ne kò c'ëe-kg'áía ne tsaruan kúrú u, igaba ne kò c'ëe ne máá: “Gaicara tsi gha ncëes gúús ka kg'ui sa ta ko tc'ëe,” témé. <sup>33</sup> Me nxãaska Paulo gane xg'aeku koe tcg'oa. <sup>34</sup> Igaba xu kò c'ëe xu khòè xu

hàa cgae me, a xu a dtcòm. Gaxu cgoam kò Dionisio, Areopagom x'áé di ba, xg'aes dim tc'ãà-cookg'ai ba hěé naka c'ěes khòes Damarise ta ko ma tciie sa hěé, naka c'ěe ne hěéthěé hàna.

## 18

### *Paulo ba Korinta koe*

<sup>1</sup> Ncěe zi gúù zi qǎá q'oo koem kò Paulo ba Atene koe guu a ba a Korinta koe qǎò, <sup>2</sup> a ba a kò gaa koe Akilam cgoa xg'ae, ncěe kò Juta dis qhàòs di ii ba, Ponto koe kò ábàèa ba, me kò gam dis khòes Perisilas cgoa Italea koe guu a kabasega hààraa, Kelaodias ba kò wèé ne Juta ne ěe Roma koe hãa ne méé ne tcg'oa di x'áèan tcg'òóa hãa khama. Me kò Paulo gaa koe síi xg'ae cgoa khara a, <sup>3</sup> a ba a kò síi hãa cgoa khara a, a tséé cgoa khara a, gakhara khamam kò ko ma xgàuèko nquu-coan kúrú khama. <sup>4</sup> Wèé cáman Sabata di kam kò ko còrè-nquuan koe khòe ne cgoa qarika kg'ui, a ba a kò ko Juta ne hěé naka Gerika ne hěéthěé tchàno dàòan x'ái.

<sup>5</sup> Eě tsara ko Silasea tsara Timoteoa tsara Maketonia koe síi tcǎa kam kò Paulo qǎè tchòàn xгаа-xгаа koe tcǎàn tcáo, a kò Juta ne Jesom ka nxàea tseegukagua máá, nqòòkaguèam Krestem ga Me e sa.

<sup>6</sup> Igaba ěe ne kò Juta ne Paulo ba ntcoe, a ne a ko cg'ǎèse gam ka kg'ui, kam kò qgáía ba di tsharàn qǎè-qǎè, a ba a bìrí ne a máá: “Gatu tcúú koe i cúíaga c'áòan cg'oèa hãa, tíí ra tchàno ra a. Ncěe koe guus kar ko tǎá zi qhàò zi di ne koe qǎò,” témé. <sup>7</sup> Me Paulo ba còrè-nquum koe guu, a ba a c'ěem khòem Titio Juseti ta ko ma tciem dim nquum ncěe kò qàea ba koe hãam koe síi tcǎa, ncěe kò ko Nqari ba còrè ba. <sup>8</sup> Ne kò còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim Kerisepo ba gam x'áé-q'oo di ne hěéthěé cgoa X'aigam koe dtcòm. Ne kò kái ne c'ěe ne Korinta koe kò x'ǎèa hãa ne ncěe qǎè tchòàn kóm, a ne a kò dtcòm, a tcguù-tcguuè.

<sup>9</sup> C'ěem ntcúúm kam kò Paulo X'aigam ka bóòkaguè, Me X'aiga ba kg'ui cgoa me, a ba a máá: “Táá bèe guu, igaba méé tsi kg'ama kg'ui naka táá nqoo guu, <sup>10</sup> Tíí ra tsáá cgoa hãa, i cúí khòe ga gaan di tshàuan tòó cgae tsia hãa tite, ncěem x'áé-dxoom koer kái ne khòe ne úúa hãa ke,” tam méé. <sup>11</sup> Me kò nxãaska Paulo gaa koe kuri ba hěé naka 6 nxoean hěéthěé hãa, a khòe ne Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа.

<sup>12</sup> Igabaga ěem ko Galio Akaia dim tc'ãà-cookg'ai ba tòòè ka ne kò Juta ne Paulo ba xg'aea máá a qarú cgae, a ne a qhàis koe úú me, síim gha chibi-chibiè ka, <sup>13</sup> a ne a kò máá: “Ncěem khòe ba ko khòe ne qg'ái, a ko máá, Nqari ba méé ne còrè, témé, sita di x'áèan koe qaase tamás gúù sa,” ta ne méé.

<sup>14</sup> Igaba ěem Paulo ba kg'ui kg'oana hãa kam ko Galio ba Juta ne bìrí a máá: “Ncěè gatu Juta tu kò cg'ǎè gúúan kúrú dis chibi sa kana xgòàs chibi sa kúrú hãa, ner ga kò komsana tua hãa. <sup>15</sup> Igaba tséékaguèa xu kg'ui xu hěé, naka cg'òèan hěé naka gatu di x'áè-kg'áman hěéthěé di zi tēè zi i, ke tu gatu bóòa mááse tu ga ma kg'ónò zi sa. Cuiskagar tíí gaa zi di dàòan bóòa tcg'òóa máá tu u tite ke,” tam méé. <sup>16</sup> A ba a nxãaska qhàis koe xhàigu ne. <sup>17</sup> Ne kò wèéa ne còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim Sosetenese ba qarú cgae. A ne a qhàis cookg'ai koe xg'ám me. Igabam kò Galio ba táá cg'árés kaga nqábé ne.

### *Paulo ba ko Antioke koe kabise*

<sup>18</sup> Paulo ba ko Korinta koe tc'ãòa x'aè-coan dtcòm-kg'ao ne cgoa x'ǎè, a ba a nxãaska Perisila khara Akila khara cgoa xgoaba a skepes cgoa Siria koe qǎò. Eěm ko Kenkerea koe síis cookg'ai koem kò tcúúa ba dqòm, gaiseam kò hãas gaises domka. <sup>19</sup> Ne Efeso koe síi tcǎa, ncěe gaa koem kò Paulo síi Perisila khara Akila khara qau koe. A ba a gabá síi còrè-nquum koe tcǎa, a ba a síi Juta ne cgoa qarika kg'ui. <sup>20</sup> Eě ne ko khòe ne dtcàrà me, cg'árèsem gha hãa cgoa ne sa, kam kò xguì. <sup>21</sup> Igabaga ěem ko xgoaba kam kò x'áè ne a máá: “Ncěè Nqarim kò ncàma hãa ner gha kabise cgae tu u,” témé. A ba a nxãaska Efeso dim x'áé-dxoom koe skepes cgoa qǎò.

<sup>22</sup> Eëm ko Kaesarea *dim x'áé-dxoom* koe síí skepes cgoa tcãà, kam ko gaa koe guus ka kerekes *Jerusalema koe hãnas koe* síí tcãà, a khòè ne tsgámkagu a ba a nxãaska Antioke *dim x'áé-dxoom* koe kabise.

## **Paulom di xгаа-xgaan dis qõòs nqoana di sa (18:23–21:16)**

*Apolose ba Efeso hëé naka Korinta hëéthëé koe*

<sup>23</sup> Gaa koem kò x'aè-coa séè a hãa, a ba a nxãaska wèém xg'aekum Galatia dim koe hëé naka Ferugia dim di xu x'áé xu koe hëéthëé tcana te, a ko wèé ne xгаа-xgaase-kg'ao ne qari-qari.

<sup>24</sup> Me c'ëem Jutam Apolose ta ko ma tciie ba, Efeso *dim x'áé-dxoom* koe hàà, ncëe kò Aleksanteria *dim x'áé-dxoom* koe ábàèa ba. Qãèse ko kg'uim khòè me e kò ii, Nqarim di zi Tcgãya zi kò qãèse q'ana ba. <sup>25</sup> Gatagam kò Nqarim dim dàò ba qãèse xгаа-xgaàèa, a ko kgoara-tcaoase kg'ui, a ko Jesom ka tseeguse xгаа-xгаа, Johanem di tcguù-tcguukuan ka cúim kò q'ana igaba. <sup>26</sup> Tshoa-tshoam kò a còrè-nquum q'oo koe kgoarasease kg'ui. Eë khara ko Perisila khara Akila khara kg'uia ba kóm kaga khara ko x'áéa khara koe séè a úú me, a síí Nqarim dim dàòm ka qãèse cg'oèase birí me.

<sup>27</sup> Me nxãaska Apolose Akaia *dim xg'aekum* koem gha qõò sa biríse, ne kò dtcòm-kg'ao ne Efeso koe hàna ne hùi me, a tcgãya sa dtcòm-kg'ao ne Akaia koe hàna ne góá máá, a kò dtcàrà ne, qãèse ne gha hààkagu me sa. Eëm ko síí gaa koe tcãà kam kò gane èe kò Nqarim di cgómkuan domka dtcòm-kg'ao ii ne kaisase hùi. <sup>28</sup> Wèém khòèm cookg'ai koem kòò Juta ne cgoa ntcoeku khama, a *Nqarim di zi Tcgãya* zi cgoa x'ái, Jeso ba *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

## **19**

*Paulo ba Efeso koe*

<sup>1</sup> Eëm kò qanega Apolose Korinta koe hãa, kam kò Paulo nqõóm nqáè koe tchoaba a nqáé, a ba a Efeso koe síí tcãà. Gaa koem kò c'ëe xu xгаа-xgaase-kg'ao xu cgoa xg'ae.

<sup>2</sup> Kam ko tèè xu a máá: “Xg'ao xao ko dtcòm ka xaoa xg'ao Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hòò?” témé. Xu xõa me a máá: “Qanega xae Tcom-tcomsam Tc'ëem ka kóm ta ga hãa,” témé. <sup>3</sup> Me tèè xu a máá: “Kháé nxãaska xaoa dùútsa tcguù-tcguukus ka tcguù-tcguuèa?” témé. Xu xõa me a máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku si i,” témé. <sup>4</sup> Me Paulo máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku sa chibian koe tcóóse a Nqarim koe kabisean di si i. Khòè nem kò birí, Gaam èe ko gam qãá q'oo koe hààm koe ne gha dtcòm sa, ncëe Jeso ba,” tam méé.

<sup>5</sup> Ncëe sa xu kò kóm ka xu kò X'aigam Jesom di cg'õèan koe tcguù-tcguuè. <sup>6</sup> Eëm ko Paulo gaxu koe tshàua ba tòó kam kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba tcãà cgae xu, xu tãáka tãaman ka kg'ui, a xu a porofita. <sup>7</sup> Wèéa xu kò 12 xu khòè xu u.

<sup>8</sup> Me kò Paulo ba còrè-nquum q'oo koe tcãà, a gaa koe nqoana nxoean Nqarim di x'aian ka kgoarasease kg'ui, a ko tèèku a ko xõaku cgoa ne. <sup>9</sup> Igaba ne ko c'ëea ne kóman xguì, a ne a táá dtcòm, a ne a ko khòè ne cookg'ai koe *Nqarim dim* dàòm ka cg'ãèse kg'ui. Me kò Paulo ba nxãaska guu ne, a ba a xгаа-xgaase-kg'ao xu séè, a wèém cáim ba Turano dim xгаа-xгаа-nquum koe qarika kg'ui. <sup>10</sup> Ncëe sa kò cáim kurian séè, nxãasega ne gha wèé ne Asia dim nqõóm koe kò x'ãèa hãa ne Juta ne hëé naka Gerika ne hëéthëé X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kóm ka.

*Sekefam di xu cóá xu*

<sup>11</sup> Me kò Nqari ba Paulom di tshàuan cgoa are-aresa zi x'ái zi kúru, <sup>12</sup> i kò èem kò khùbuan tchùu cgoa qgáian hëé naka tc'amakam ko hãa qgáian hëéthëé tsàako ne khòè ne koe séè a úúè, i tciian guu ne, i dxãwa tc'ëean tcg'oaragu ne.

<sup>13</sup> Xu kò nxãaska c'ëe xu Juta xu, ncëe kòò nqõó ba nxãama-nxãama a ko caate xu, gane èe kò dxãwa tc'ëean ka cg'oè cgaeèa ne koe tshoa-tshoa a dxãwa tc'ëean tcg'òò, X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba tciian ka, a xu a kò máá: “Jesom cg'òè kar ko x'áè tsi, ncëe Paulom

kò Gam ka xгаа-xгаа ба, a ko máá, tcg'oa,” témé. <sup>14</sup> Juta ne dim kaim peresitim Sekefam di xu cóá xu 7 xua kò ncēes gúu sa kúrú. <sup>15</sup> Igabam kò dxāwa tc'ēe ba xoa xu a máá: “Jeso bar q'ana, a ra a Paulom ka q'ana, ka xaoa gaxao dii ga xaoa?” témé. <sup>16</sup> Me kò dxāwa tc'ēean úuam khòe ba nxài cgae xu, a ba a wèea xu ga tàà. Xg'ám xum kò a thòò-thòo xu, xu kò nquum koe guu a hãa tamase qgóea tcg'oa.

<sup>17</sup> Ne kò wèe ne Juta ne hēe naka Efeso koe x'ãèa ne Gerika ne hēéthēe ne ncēe gúuan q'ãa. Wèea ne ga kò q'áos ka tcãàè, i kò X'aigam Jesom di cg'òèan kaikaguè. <sup>18</sup> Ne kò kái ne dtcòm, a ne a hàà gane di zi tséé zi ēe ne kò kúrú zi cg'ãè zi nxàe. <sup>19</sup> Kái ne ēe kòo tsoðan ka xгаа-xгааase nea kò gane di zi tcgãya zi óága, a ne a síi wèe khòèan cookg'ai koe dàò zi. Gaa zi tcgãya zi di mari ne kòo nxará xg'ae ne i 50,000 xu qano mari xu selefera di xu khama noo. <sup>20</sup> Me kò ncēm dàòm ka X'aigam dim kg'ui ba kaisase càuse a kaisa qarían úú.

### *Ncõ sa Efeso koe*

<sup>21</sup> Ncēe zi gúu zi ko kúrúsea xg'ara kam kò Paulo bìrìse, Maketonia hēe naka Akaia hēéthēe koem gha nqáe a Jerusalem koe qòò sa, a máá: “Gaa koer ko síi hēea xg'ara ne méer Roma koe síi dàra,” témé. <sup>22</sup> Me kò cam tsara hùì-kg'ao tsara gam di tsara, Timoteo ba hēe naka Eraseto ba hēéthēe tsara Maketonia koe tséea úú. A ba a gabá x'aè-coa ba Asia dim nqòòm koe qaù.

<sup>23</sup> Gaam x'aèm ēem kas kò kaias ncõ sa *Nqarim dim* dàòm ka tcãà. <sup>24</sup> Me kò c'ēm khòèm Demeterio ta kò ma tcièe ba hàna, seleferan di gúuan kòo kúrú ba, tempelem *c'ēs nqáris* Aretamese dis di sere-serean ko seleferan cgoa kúrú ba, i kòo gam di tséean kái marían óága *gam cgoa kò kúrú xu tséé-kg'ao xu* koe. <sup>25</sup> Kam ko gaa xu *tséé-kg'ao xu* hēe naka c'ēe xu gatà iise ko tséé xu hēéthēe tcia xg'ae, a ba a máá: “Khòe xaoè, q'ana xaoa, ncēes tsées koe xae qguu sa úúa hãa sa. <sup>26</sup> Ncēska xao bóò a kóma hãa, ncēm khòèm Paulo ba kái khòèan qg'áia hãa sa, Efeso dim x'áé-dxoom koe cúí tamase, igaba wèém nqòòm Asia dim koe ga hēéthēe e, a ba a ko tshàu cgoa kúrúèa nqária ne nqári tama a, témé, a tc'ãò hãa khòèan séèa kabia hãa. <sup>27</sup> Cg'ãès gúu sa gha hàà kúrúse, sixae dis tsées qãe sa cg'ãa-cg'ana di iise cúí bóòe tite, igabam gha thēe tempelem kaias nqáris Aretameses di ba kg'amaga kàà hùise hãa, i gha gataga thēe gas di dqomàn, nqóò xu Asia di xu koe hēe naka wèém nqòòm koe hēéthēe kaàkaguè!” tam méé.

<sup>28</sup> Eè ne ko ncēs gúu sa kóm ka ne kò kaisase xgòà, a ne a tshoa-tshoa a q'au a máá: “Kaia saa Aretameses Efeso di sa!” témé. <sup>29</sup> Me kò kúuga wèém x'áé-dxoo ba kaias tcēé-tcēs ka tcãàè. Ne khòe ne kòèan dim qgám koe xg'ae a qàròà tcãà, a ne a kò Paulom cgoa ko qòòà te tsara khòe tsara, Maketonia di tsara, Gaio ba hēe naka Arisetareko ba hēéthēe tsara, kòèan dim qgám koe tcèea tcãà. <sup>30</sup> Paulo ba kò xg'aes koe tcãà kg'oana, igabaga xu kò xгаа-xгааase-kg'ao xu xgàè-kg'am me. <sup>31</sup> C'ēe xu tc'ãà-cookg'ai xu Asia dim nqòòm di xu, ncēe kò gam di ncàm-khoe ii xua kò thēe kg'uian tséea úú, kòèan dim qgám koe méém táá síi di i.

<sup>32</sup> Si kò xg'ae sa dùús ko kúrú sa q'ãa tama. C'ēe nea kò cúis gúus ka q'au, ne ko c'ēe ne c'ēs ka q'au. Ne kò kái-kg'aise khòe ne dùús domka ne ko ēe koe xg'aea hãa sa q'ãa tama. <sup>33</sup> Juta ne kò Alekesantere ba xg'aes q'oo koe xàbúa tcãà, ne c'ēe ne xg'aes di ne dùú sam gha kúrú sa bìrì me. Me kò xqara mááse kg'oana kam kò tshàua ba cgoa dtcàrà, nqoo ne gha sa. <sup>34</sup> Igabaga ne kò Juta me e sa bóòà q'ãa, ka ne ko cam aoaran wèea ne ga cúí koe ntcoon-kg'ám a q'au, a máá: “Aretameses Efeso di sa kaia hãa!” témé.

<sup>35</sup> Igabam kò x'áé-dxoom dim góá-kg'ao ba xg'ae sa nqookagu, a ba a máá: “Efeso di tu khòe tuè, wèém khòe ba q'ana hãa\*, Efeso dim x'áé-dxoo ba kaia hãas Aretameses dim tempelem dim kòre-kg'ao me e sa, naka nqarikg'ai koe guu a cg'áea hãas sere-sere sa hēéthēe e! <sup>36</sup> Ncēe zi gúu zia ntcoèè tama, gaa domka méé tu nqooa hãas gúu si i, naka

\* 19:35: Wèém khòe ba q'ana hãa - Gerika sa ko máá: “Dii ba gáé c'úua hãa?” témé.



táá c'ěe gúù ga qháése kúrú guu. <sup>37</sup> Ncěe xu khóè xu ncěe tu ncěe koe óágara xua ts'ää tama, a xu a gataga gatá dis nqàrì sa còe tama. <sup>38</sup> Khama ncěe Demeterio ba hěe naka gam di xu tséé-kg'ao xu hěéthěe ko c'ěem khóem cgoa ncōoan úúa hãa ne, xu x'aiga-coa xu hãna, i qhàian xgobekg'amsea. Guu xu naka xu gaa koe síi chibi-chibiku. <sup>39</sup> Igabaga ncěe xao kò c'ěe gúù úúa hãa, ncěe xao còoka úú kg'oana hãa a, ne xao gha kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe nxàe e. <sup>40</sup> Ncěe i ma ncěe cámi ka ii khama, ta gha ncěe kúrúseas gúùs ka kaias cg'ães q'oo koe hãa. Xoara máase ga kàa a, gaan cgoa ta ga ncěes tcěe-tcěe sa ncěea máase e khama," tam méé. <sup>41</sup> Ncěetam ko mééa xg'ara kam kò xg'ae sa qōòa q'aakagu.

## 20

### *Maketonia koe hěe naka Akaia koe hěéthěe e*

<sup>1</sup> Eēs ko tcěe-tcěe sa chōo kam ko Paulo xgaa-xgaase-kg'aoan tciaa xg'ae, a ba a ghùì-ghui tcáo ne, a x'àe ne, a ba a tcg'oa a Maketonia koe qōò. <sup>2</sup> Eē xu qgái xum ko tchoaba, a kò khóè ne kái kg'uiian cgoa ghùì-ghui tcáo, a ba a síi Akaia koe tcāa, <sup>3</sup> a gaa koe síi nqoana nxoean x'āe. Siria koem kò qōò kg'oana kam kò bóò a q'āa, Juta xu qg'áikua máa mea hãa sa, khamam kò Maketonia koem gha kabise dis tc'ěe sa kúrú. <sup>4</sup> Gam cgoa kò hãa xu khóè xua kò Sopaterem Pirom ka cóase ncěe Berea koe guua ba hěe, naka Tesalonika koe kò guua tsara Arisetarekoa tsara Sekumadua tsara hěe, naka Gaiom Derebe koe ko guua ba hěe, naka Timoteo ba hěe, naka Asia dim nqōóm koe ko guua tsara Tigikoa tsara Terofimoa tsara hěéthěe e. <sup>5</sup> Ncěe xu khóè xu kò sixae cookg'ai koe qōò, a síi Teroa koe qāa xae e. <sup>6</sup> Igaba xae kò sixae skepes cgoa Filipi koe guu a qōò, péré gāe-gāe úú tamas pérés ko tc'ōòes kōes qāa q'oo koe. A xae a 5 cáman qāa q'oo koe Teroa koe síi cgae xu, a xae a kò síi gaa koe 7 cáman hãa.

### *Paulom dis dāra sa Teroa koe*

<sup>7</sup> Tc'āa dim cámi bekem dim ka xae kò hàara xg'ae a xae a péréan tc'ōó. Paulo ba kò khóè ne cgoa qarika kg'ui, i nxāakg'aiga síi ntcúú nqáean tcāa, xùrikom cámi kam gha qōò sam kò dtcāasea hãa khama. <sup>8</sup> Eē ta kò xg'aea hãam nquum tc'amaka hãam koe i kò kái lampian hãna hãa. <sup>9</sup> Me kò qári-kg'ao-coam Etiko ta ko ma tciiè ba fensteres koe ntcōe, ncěe kò Paulom kò ko qáòse kg'ui ka ko kaisase x'òma cg'áe ba. Tc'oms ko tàa me kam kò nqoana dim nquum koe guu a gómankg'ai koe cg'áe, a síim ko ghùìe ka x'óóa. <sup>10</sup> Me kò Paulo ba xōa, a ba a qári-kg'ao-coam tc'amkg'ai koe ncemea xōose, a ba a x'ōaa ba ka xgábé me, a máa: "Táa q'ae guu, kg'ōèam hãa ke," témé. <sup>11</sup> A ba a gaicara tc'amaka hãam nquum koe qào, a síi péréan tc'ōó. Kg'ui cgoa nem ko i nxāakg'aiga síi cáman tcg'oa, me xgoaba. <sup>12</sup> Ne kò khóè ne qári-kg'ao-coa ba kg'ōèam hãase x'áéan koe sèe a úú, a ne a kò kaisase qgài-qgai tcáoè.

### *Teroa koe guu a Milete koe qōò a ne*

<sup>13</sup> Xae xgoaba a skepes q'oo koe tcāa a xae a Asose koe qōò, ncěe gaa koe xae kò Paulo ba síi skepes cgoa sèe kg'oana koe. Ncěetam kò ma kg'ónòsea, nqàrè cgoam kò ko gaa za síi khama. <sup>14</sup> Eēm ko Asose koe síi xg'ae cgoa xae e ka xae ko sèe me, a xae a skepes cgoa Mitilene koe síi. <sup>15</sup> Q'uu dim cámi ka xae kò skepes cgoa qōò, a Kiose koe síi tcāa. Eēm cámi qāa q'oo koe xae kò tchoaba a síi Samose koe tcāa, a q'uu dim cámi ka Mileto koe síi. <sup>16</sup> Me Paulo Efeso koem gha nqáe a qōò sa bìrise, nxāasegam gha táa Asia dim nqōóm koe síi qáò x'aèan hãa ka. Pentekoste dim cámi cookg'ai kam gha síi Jerusalema koe tcāa sam kò qháea máana hãa khama.

### *Paulo ba ko Efeso di xu kaia xu cgoa còo di sa kg'ui*

<sup>17</sup> Mileto koem ko guu kam kò Paulo ba Efeso koe khóèan tsééa úú, síi i gha kerekes di xu kaia xu tciaa máa me ka. <sup>18</sup> Eē xu ko gam koe hàà kam ko bìrì xu a máa: "Q'ana xaoa, ntar kò ko ma kg'ōè sa, wèe x'aèan ncěer kò gaxao cgoa hãna ka, tc'āa dim cámi Asia dim nqōóm koer ko hààm koe guu a. <sup>19</sup> Juta ne kò kúrúa bóò te, a ne a kàa zi ka qarika xgàe te,

igabar X'aigam *Nqari* ba cg'aré-cg'aresean cgoa hěé naka tcgái tshàran cgoa hěéthěé kúrúa máána hãa. <sup>20</sup> *Q'ana xao hãa*, c'ěe gùu gatuar ga hùi cgoa tuar kò táá gatu koe chóm sa, igabar kò wèe ne khòe ne cookg'ai koe hěé naka x'áéa tu koe ga hěéthěé gaan ka xгаа-xгаа tu u. <sup>21</sup> Juta ne hěé naka Gerika ne hěéthěér qarika bìría hãa, gane di chìbian koe ne gha tcóose a Nqarim koe kabise a gatá dim X'aigam Jesom koe dtcòm sa.

<sup>22</sup> “Igaba bóò, ncěeskar ko Jerusalema koe qòò Tcom-tcomsam Tc'ěem ka chùie a, gaa koe gha sí kúrúse cgae te sar c'úua hãase. <sup>23</sup> Wèém x'áé-dxoom ěer kò tcãàm koem kò Tcom-tcomsam Tc'ěe ba qarika bìrì te, qáé-nquuan koe hěé naka qóm cgoa qgóókuan hěéthěéa tééa máá tea hãa sa. <sup>24</sup> Gatà i ii igabar kò táá tiris kg'òè sa cgáés iise séèa mááse. Nooase cgáéa máá teas gùu sa X'aigam Jesom máá tea hãa tsééan xg'ara-xg'ara si i khama. *Wéé qaria te cgoar ko gaan koe tséé, qàrò-kg'aom kòès* koe ko qàròm khama ma. Ncěes tséé sa ko khòe ne qarika qàè tchòàn Nqarim di cgómkuan di ka bìrian di si i.

<sup>25</sup> “Q'ana ra hãa, xao gaicara kg'áía te hòò naka bóò hãa tite sa, gaxao ncěe wèéa xao xg'aeku koer kòò qòò te a ko x'aian *nqarikg'ai di ka* xгаа-xгаа xao. <sup>26</sup> Gaa domkar ko ncěem cárm ka bìría cgáé-cgae xao o, ncěe c'ěe-kg'áía tu kò ko aaguse ne i tí chibi tama a gha ii sa. <sup>27</sup> Wèés Nqarim ko tc'ěe sar bìrì tua, c'ěe gùu gar chóm-kg'ai tu u tama. <sup>28</sup> Q'óése méé xao hãa, naka xaoa wèés xg'aes ghùuan di sa thěé q'óé. Tcom-tcomsam Tc'ěe ba kòre-kg'ao iise gaxaoa tòò xaoa hãa, kerekes Nqarim di sa xao gha kòre ka, ncěe Gam di c'àòan kam x'ámáa sa. <sup>29</sup> Q'ana ra hãa, qòòar hãa koe i gha bèe-beesa ncuutshaan xg'aekua tu koe hàà tcãà sa, ncěe cuiskaga ghùuan bóòa guua hãa tite e. <sup>30</sup> Gatu xg'aeku koe ga igaba xu gha kàma zi gùu zi ko kg'ui xu khòe xu guu a tcg'oa, a xu a gha xгаа-xгаа-kg'ao ne *tseeguan dim dàòm koe* tcg'òò, xùri xu ne gha ka. <sup>31</sup> Ke méé tu kókòda hãa! Naka tua tc'ěe-tc'ěese, ngoana kurian ncěe nqáéa hãa kar ko koaba ba hěé naka ntcùu ba hěéthěé wèéa tu ga tcgái-tshàran cgoa tchàno-tchano sa.

<sup>32</sup> “Ncěeskar ko Nqarim tshàu q'oo koe tcãà tu u. Gam dim kg'uim cgómkuan di ba méé tu tc'ěe-tc'ěese. Ncěe ba qarian úúa, tshàoam gha ghùu tu u di i, a gha gataga ts'ee-ts'ee'kg'aikuan máà tu u, wèe ne ěe Nqari ba máàsea hãa nem ko ma máà khama. <sup>33</sup> C'ěem khòem di selefera, kana gauta, kana qgáían gar ncóó ta ga hãa. <sup>34</sup> Gaxao igaba xao q'ana hãa, tiri tshàuan ncěea ko ěer tcàoa hãa gùuan máà te sa, naka tíi ka c'ěea xu tcàoa hãa gùuan hěéthěé e. <sup>35</sup> Wèé zi gùu zi ěer kúrúa hãa zi koer x'ái xaoa, ncěeta ma tsééan ka méé ta ěe kg'amka ne hùi sa, naka ta gataga X'aigam Jesom di kg'uian tc'ěe-tc'ěese, ncěem kòò máá: ‘C'ěem khòe ba c'ěes gùu sa tcg'òò a máà nea kaisase ts'ee-ts'ee'kg'aièa, tchoanà tshàu a séèan ka,’ témé sa,” tam Paulo méé.

<sup>36</sup> Ncěetam ko mééa xg'ara kam kò wèéa xu cgoa ga qhòm tsi qurù a còrè. <sup>37</sup> Xu wèéa xu ga kaisase kg'ae, a xu a Paulo ba xgábé, a x'obè me. <sup>38</sup> Me kò ma x'áè xua sa kò kaisase tshùu-tcaokagu xu, ncěe cuiskaga xu gaicara kg'áía ba hòò naka bóò hãa tite sa.

## 21

### *Paulo ba ko Jerusalema koe qòò*

<sup>1</sup> Eě xae ko gaxu cgoa q'aa, ka xae kò skepes cgoa qòò, a xae a tchàno a Kose koe sí, a xùrikom cárm ka Rotese koe sí tcãà, a gaa koe guus ka Patara koe qòò. <sup>2</sup> Xae Finikia koe ko qòòs skepe sa sao-xg'ae, a gaas koe tcãà, a qòò. <sup>3</sup> Eě xae ko *tshàan ka nxama-nxamaèa hãam nqòò-coam* Kuperò di ba hòò, ka xae kò dxàe xòè za ntcòò me, a Siria koe qòò, a Ture koe sí tcãà, gaa koes kò skepe sa ěes nqàòda hãa zi gùu zi xòò khama. <sup>4</sup> Gaa koe xae kò xгаа-xгаа-kg'ao xu hòò, a xae a kò 7 cáman gaxu cgoa hãa. *Tcom-tcomsam* Tc'ěem di qarian ka xu kò Paulo ba bìrì, táá méém Jerusalema koe nqáé sa. <sup>5</sup> Igaba ěe i ko gaxae di cáman xg'ara ka xae kò xgoaba, a dàòda xae koe qòò. Ne kò wèéa ne ga, khòe zi hěé naka cóán ga hěéthěé, úúa tòò xae e. Ta nxāakg'aiga x'áé-dxoom ka tchàa koe sí, a ěe ta ko tshàam-kg'ám koe sí ka ta kò qúrúa ta cgoa qom, a còrè. <sup>6</sup> Xae kò nxāaska x'áè ne a skepes koe tcãà, ne gane x'áéan koe kabise a dìbi.

<sup>7</sup> Eẽ xae ko Ture koe guuam dàòm cgoa xg'ara, ka xae kò Petolemaia koe tcãà, a xae a kò sixae ka c'ëea ne tsgámkagu, a gane cgoa cúim cáim ba hãa. <sup>8</sup> A xae a q'uu dim cáim ka xgoaba, a Kaesarea koe hàà, a xae a Filipim dim nquum koe síi tcãà, qãè tchõàn dim kg'ui-kg'ao ba, <sup>7</sup> xu *hù-i-kg'ao xu Jerusalema koe kò nxárá tçg'òòèa xu ka c'ëe ba*, a gam cgoa hãa. <sup>9</sup> Qanega séèè ta ga hãa zi cóá zi 4 zim kò úúa hãa, ncëe kòo porofita zi.

<sup>10</sup> Eẽ xae gaa koe cáim-coa xu hãa, kam kò Agabose ta ko ma tcièm porofiti ba Jutea koe guu a hàà. <sup>11</sup> Sixae koem ko hàà kam kò Paulom dim bàne ba séè a nqàrèa ba hëé naka q'óma ba hëéthëé qáé, a máá: “Ncëea Tcom-tcomsam Tc'ëem ko méé ga a: Ncëem bànem dim khòem gha ma Jerusalema di ne Juta ne ka ma qáèè ga a, a ne a táá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà me,” témé.

<sup>12</sup> Eẽ xae ko sixae hëé naka ãe koe kò hàna ne khòè ne hëéthëé ncëes gúù sa kóm, ka ta kò Paulo ba dtcàrà, táám gha Jerusalema koe qòò sa. <sup>13</sup> Igabam kò Paulo xõa ta a, a máá: “Dùú sa tu ko kúrú ncëe tu ko kg'ae a ko thõò-thõo tcáo te ka? Qáé-nquum koe tcãàèan cúí ra kg'ónòsea máá tama, igaba ra X'aigam Jesom di cg'òèan domka Jerusalema koe x'óóan ga thëé kg'ónòsea máána,” témé. <sup>14</sup> Eẽ ta ko bóò, kg'uia ta tàà mea hãa tite sa, ka ta kò guu me, a máá: “X'aigam *Nqarim* ko tc'ëe sa méés kúrúse,” témé. <sup>15</sup> Eẽ xu cáim xu qãá q'oo koe xae kò Jerusalema koe abagu, a qòò. <sup>16</sup> Xu kò c'ëe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Kaesarea di xu qòò cgoa xae e, a kò Menaso ta ko ma tcièm khòem Kuperò dim x'áé koe úú xae e, kg'aiakam xgaa-xgaase-kg'ao ba, ncëe xae gha síi x'ãè cgoa ba.

## **Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcãàè, a Roma koe síi (21:17–28:31)**

### *Paulo ba ko Jakobo ba dàra*

<sup>17</sup> Eẽ xae ko Jerusalema koe hàà ka ne kò dtcòm-kg'ao ne qãèse-hààkagu xae e. <sup>18</sup> Xùrikom cáim kam kò Paulo ba sixae cgoa Jakobom koe qòò, xu kò wèé xu kaia xu hànaa. <sup>19</sup> Eẽm ko tsgámkagu xua xg'ara kam kò wèés gúùs ãem Nqari ba gam di tséèan koe guu a qhàò zi di ne koe kúrú hãa sa cúí cúí qãèse bìrí xu.

<sup>20</sup> Eẽs gúù sa xu ko kóma xg'ara ka xu kò Nqari ba dqòm. A xu a nxãaska bìrí me a máá: “Bóò tsi ko, sixae ka qõese tseè, nta noo tcám-tcàma nea Juta ne xg'aeku koe dtcòma hãa sa, a ne a wèéa ne ga Moshem di x'áèan qgóóa qaria hãa. <sup>21</sup> Tsáá ka ne bìrièa hãa, wèè ne Juta ne ãe táá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe hãa ne tsi ko xgaa-xgaa, Moshem di x'áèan ne gha ntcoe sa, a ko bìrí ne, táá ne gha gane di cóán q'ãe nqãa-qgai khòo, kana Jutan di cauan xùri sa. <sup>22</sup> Kháé sa gha nxãaska dùú sa kúrúè? Tseegukaga ne gha kóm, hààraa tsi hãa sa. <sup>23</sup> Ke ncëe xae ko bìrí tsi gúù sa kúrú. Gaisea hãa xu khòè xu 4 xua ncëe koe hàna. <sup>24</sup> Ke gaxu cgoa tempelem koe qòò, naka q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa gaxu cgoa tcana máá. Suruta máá xu naka xu gha nxãasega tcúúa xu dqòm. Nxãaska ne gha wèé ne *khòè ne q'ãa*, wèé gúùan ãe tsáá ka ko nxàèè nea tseegu tama sa, igaba tsi ko Nqarim di x'áèan qgóóa qari sa. <sup>25</sup> Igaba táá zi qhàò zi di ne ncëe dtcòma hãa ne: xae tçgãya sa góá máána hãa, sixae ma bóò hãa sa, a máá, táá méé ne kúrú mááseèa nqàrian ko máàè tc'òoan tc'òó guu, naka nea c'áòan tc'òó guu, naka nea táá chúú-chuu a cg'òoè kg'oo-coan kg'oo guu, naka nea cg'áràn kúrú guu, ta ko méé sa,” ta xu méé.

<sup>26</sup> Me kò Paulo ba gaa xu khòè xu séè, a ba a xùrikom cáim ka gaxu cgoa xg'ae a q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa tcana máá. A ba a tempelem koe tcãà, a nxàe, n-cáma i gha gaa q'ano-q'anosean di cáman chõò sa, a gataga nxàe, gaxu di dàò-a-máákuan gha n-cáma kúrúè sa.

### *Paulo ba ko qáèè*

<sup>27</sup> Eẽ i 7 cáman nqáéa hãa ka xu kò c'ëe xu Juta xu Asia koe guua xu tempelem koe bóò me; a xu a kò wèé xu khòè xu qg'ái, xu tshàua xu cgoa qgóó me, <sup>28</sup> a q'au a máá: “Iseraele di xao khòè xaoè, hùì xae e! Ncãa ga me e khòem wèè khòèan ko wèè qgálan koe xgaa-xgaa ba, gatá di ne khòè ne hëé, x'ãè-kg'áman ga hëé, naka ncëem qgáim kaga hëéthëé ko

tshúù gúùan kg'ui ba, a Gerikan gataga tempelem koe óágara hãa, a gatà hěés ka ncēm qgáim tcom-tcomsa ba cg'ãè-cg'ãea hãa!" témé. <sup>29</sup> Ncēeta xu kò mée, Terofimom Efeso di ba xu kò Paulom cgoa x'áé-dxoom koe bóda hãa khama, a xu a kò tc'ēea máá, Paulo ba tempelem koe tcãa mea, ta tc'ēea hãa.

<sup>30</sup> Me kò wèém x'áé-dxoo ba xháés ka tcãàè, ne khòè ne wèé ne qgóéa xg'ae a tempelem q'oo koe Paulo ba qgóó a tceea tcg'òó, i kò tempelem di nquu-kg'áman kúúga tcēekg'ammè.

<sup>31</sup> Paulo ba ne kò cg'õo kg'oana kam ko Roma di xu ncõo-kg'ao xu dim kaia ba birìè, Jerusalem wèé ba tshúù qgáì koe hãa sa. <sup>32</sup> Kam ko cúí q'oro ncõo-kg'ao xu hěé naka ncõo-kg'ao di xu tc'ãà-cookg'ai xu hěéthěé sée, a khòè ne koe qgóéa tcãà. Eē ne ko khòè ne ncõo-kg'ao xu cgoa bóò me ka ne kò Paulom xg'ám guu.

<sup>33</sup> Me kò nxãaska ncõo-kg'ao xu dim kaia ba gaa koe síí a Paulo ba qgóó a qáé me, a x'áé, cím tàùan cgoa méém qáéé sa. A ba a tēè, dím ii sa, a gataga dùú sa kúrúá hãa sa. <sup>34</sup> Ne kò xg'aes koe c'ēe ne cúís gúú sa q'au, ne c'ēe ne tãá sa q'au. Are sa kò hàna khamam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba táá q'ãa, dùús ko kúrúse sa, a kò gam di xu ncõo-kg'ao xu x'áé, Paulo ba xu gha sée a ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe úú sa. <sup>35</sup> Eē xu ko q'ábà qaò dim qgáim koe síí kam kò *Paulo* ba ncõo-kg'ao xu ka qgóóa ghùìè, khòè ne di xgòàn ka. <sup>36</sup> Wèéa ne kò xùri me, a kò q'au a ko máá: "Cg'õo me," témé khama.

### *Paulo ba ko tééa mááse*

<sup>37</sup> Eē xu ncõo-kg'ao xu gaxu dim x'áém koe tcãà me kg'oana, kam ko Paulo ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tēè a máá: "C'ēes gúú sa ra gáé ga kg'ui cgoa tsi?" témé. Me máá: "Gerika sa tsi koáé cèè kg'ui? <sup>38</sup> Kháé tsi nxãaska Egepeto tsi tama tsia, ncēe kò nqáéa x'aèan ka tshúù sa ghùia tsi, a 4,000 xu cg'õo-kg'ao xu qãáka úúá tsi?" tam ma tēè me. <sup>39</sup> Me Paulo xoa a máá: "Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, cgáém x'áé-dxoom dir x'ãè-kg'ao ra. Cgómna guu te nakar khòè ne cgoa kg'ui," témé.

<sup>40</sup> Me kgoara máá me, me Paulo q'ábà ko qaòè qgáì koe tēèse tshàua ba cgoa khòè xu x'ái, nqoo xu gha ka. Eē xu ko qhái ta ma nqoo kam ko Paulo Hebera sa kg'ui cgoa xu, a máá:

## 22

<sup>1</sup> "Tíí kíí ga xao, àbo ga xaoè, ncēeska xao tiris tééa mááse sa komsana, ncēer ko ncēeska gaxao cookg'ai koe nxàe sa," témé. <sup>2</sup> Eē xu ko kóm me ko Hebera dis kg'ui sa kg'ui cgoa xu ka xu kò kaisase nqoo.

Me nxãaska Paulo ba máá: <sup>3</sup> "Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, a ra a ncēm x'áé-dxoom koe kaikaguèa, a ra a kò x'áèan àbo ga xu di ka Gamalielelem di nqàrè-kg'aman koe qarika xgaa-xgaaè, a kò Nqari ba qarika tsééa máá, gaxao wèé xao ncēe cím ka ii khama. <sup>4</sup> Xùri-kg'ao ne ncēm dàòm *Jesom* di ner kò x'ooan koe xgàra, kg'áò-khoean hěé naka dxàe-khoean hěéthěér kò qáé, a ra a kò qáé-nquuan koe tcãà a, <sup>5</sup> ncēm ga ma kaim peresiti ba hěé naka kaia xu dis xg'ae sa hěéthěé ma nxàea tseegukagua máá tea hãa khama ma. Tcgãya zi Damaseko di xu Juta xu góá máàèa hãa zir kò sée, a ra a Damaseko koe úú, a ra a gaa koe síí khòè ne qáé, a sée a Jerusalema koe óá ne, nxãasega ne gha xgàràè ka.

### *Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa* (Tsee 9:1-19; 26:12-18)

<sup>6</sup> "Eēr ko koaba di x'aè ka Damaseko qàe koe hàà, kam ko kúúga kaisase tcààkom x'áà ba nqarìkg'ai koe guu a x'áà-x'aa te, <sup>7</sup> kar ko gómankg'ai koe cg'áé, a ra a kg'ui ba kóm me ko birì te a máá: 'Sauloè! Sauloè! Dùús domka tsi ko xgàra Te?' témé. <sup>8</sup> Ra tēè Me a máá: 'Díí Tsia X'aigae?' témé. Me xoa te a máá: 'Tíí Ra Jeso Ra a, Nasareta di Ra, ncēe tsi ko tsáá xgàra Ra,' témé. <sup>9</sup> Xu kò tíí cgoa kò hãa xu khòè xu x'áà ba bóò, igaba xu ko táá Gaam ēe kò tíí cgoa kg'uim di kg'ui-q'ooan kóm. <sup>10</sup> Ra tēè Me a máá: 'X'aigae, dùú ra gha kúrú?' témé. Me X'aigam *Nqari* ba birì te a máá: 'Tēè, naka tsia Damaseko koe qòò, gaa koe tsi



gha sí bìriè wèé zi gùù zi *Tíí* x'áè tsia hãa zi, kúru tsi gha zi,' témé. <sup>11</sup> Xu tíi cgoa kò hãa xu khòè xu qg'óò hì a Damaseko koe úú te, x'ám di tcàà-q'ooa nea ko cg'õo tcgái tea hãa khama.

<sup>12</sup> “Me kò Ananiase ta ko ma tcièm khòè ba hàà bóò te. Nqari-tcáóam khòèm x'áèan ko komsana me e kò ii, a ba a kò wèé ne Juta ne gaa koe x'áèa ne ka kaisase tcommèa. <sup>13</sup> Me dxùukg'aia te koe téé a ba a máá: ‘Tíí qõe tsi Saulo tseè, bóò gaicara!’ témé. Ra kò gaam x'aèm ãem kaga bóò me. <sup>14</sup> Kam ko nxãaska máá: ‘Nqarim gatá ka xõò ga xu di ba nxará tcg'óò tsia hãa, x'áèa ba tsi gha q'ãa ka, a tsi a tchànóm Khòèm *Jeso* ba bóò ka, a Gam kg'ám koe guuam kg'ui ba kóm ka. <sup>15</sup> Eè tsi bóò a kóma hãa zi koe tsi gha Gam dim nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii ka, wèé khòèan koe. <sup>16</sup> Ka ncēeska tsi ko dùú sa qãà? Tēe naka tsia tcguù-tcguuè naka i chibia tsi xg'aàra tcg'òòè, tciì cg'òè Me kose,’ témé.

*Paulo ba ko tciè a sí qhàò zi di ne xgaa-xgaa*

<sup>17</sup> “Eèr ko Jerusalema koe kabise, a ra a ko tempelém koe còrè, kar ko c'ēs sōokuris ka tcàè. <sup>18</sup> A ra a *X'aigam Nqari ba* bóò Me ko tíi cgoa kg'ui a ko máá: ‘Qhái, naka ncēeskaga Jerusalema koe tcg'oa, cuiskaga ne Tíí ka nxàea tseegukaguan tsari dtcòma hãa tite ke,’ témé. <sup>19</sup> Ra kò xõa a máá: ‘X'aigàè, ncēe xu khòè xua q'ana, wèém còrè-nquum koer kò ko tcàa a ko èe ko Tsáá koe dtcòma ne qáé, a ra a ko xg'ám ne sa. <sup>20</sup> Eè i ko Tsarim nxàea tseegukagu-kg'aom Stefanem di c'áòan ntcāaguè, kar ko tíi ga ra gaa koe tééa-tēe a ra a ko gaxu cgoa dtcòmku, a kò èe ko cg'õo me xu di qg'áian kòrè,’ témé. <sup>21</sup> Me nxãaska *X'aiga* ba bìri te a máá: ‘Qõò, nquù kar gha tsééa úú tsi, tãá zi qhàò zi di ne koe ke,’ témé,” tam Paulo méé.

*Paulo ba ko xg'ámme, Roma dim khòè me e igaba*

<sup>22</sup> Xu kò khòè xu Paulo ba komsana, me nxãakg'aiga qõò a sí ncēeta méé. Xu kaisase q'au a máá: “Ncēeta iim khòè ba méém nqõómkg'ai koe tcg'òòè, qãè tama ia, kg'òèm gha sa ke,” témé. <sup>23</sup> Eè xu ko q'au, a ko qg'áia xu xaoa q'aa, a ko góman dōea kãé tc'amaka, <sup>24</sup> kam ko tc'amaka hãnas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'aim ncõo-kg'ao xu di ba x'áè, me Paulo síi ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe tcàè, a ba a xg'ámme kose tēè. *Tc'amaka hãnas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'ai ba* kò q'ãa kg'oana, dùús domka xu ko khòè xu èeta ma q'au cgae me sa khama. <sup>25</sup> Eè xu ko qáéa xóò me, síi xu gha xg'ám me ka, kam kò Paulo ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'aim èe kò qàea ba koe tēem ncēe nqãaka hãnas téé-q'ooos dim ka máá: “A x'áèa ne kgoara hãa, Roma dim khòèm gha xg'ámme sa, ncēe kg'ui zi cgoa kò táá tēè a nxãata ma chibi-chibiè ba?” témé.

<sup>26</sup> Nqãaka hãnas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'aim ko ncēs gúù sa kóm kam ko tc'amaka hãnas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'aim koe síi xàà si, a máá: “Nta tsi gha hēé? Ncēm khòè ba Roma dim khòè me e ka,” témé.

<sup>27</sup> Me tc'amaka hãnas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'ai ba Paulom koe síi, a tēè me a máá: “Bìri te, Roma di tsi khòè tsi ii sa?” témé. Me máá: “Eè, gaar ga ra a,” tam ma xõa. <sup>28</sup> Me nxãaska tc'amaka hãnas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'ai ba máá: “Tíí ra kaisa surutan surutaa, nxãasegar gha Roma dim x'ãè-kg'ao ba kúru ka,” témé. Me Paulo ba xõa a máá: “Igabar tíi nqõóm dir x'ãè-kg'aor iise ábàèa,” témé.

<sup>29</sup> Xu èe kò tēè me kg'oana hãa xu qháièe guu me. Me tc'amaka hãnas téé-q'ooos dim tc'ãà-cookg'ai ba q'ae, ãem ko bóò q'ãa, Paulo ba Roma dim khòèm me e, igabam táuan cgoa qáé mea sa ka.

*Paulo ba Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu dis xg'aes koe*

<sup>30</sup> Ncõo-kg'ao xu dim kaia ba kò qãèse q'ãa kg'oana, dùús kam ko Paulo ba Juta ne ka chibi-chibiè sa, khamam kò q'uu dim cáim ka kgoara me, a ba a x'áèan tcg'óò, kaia xu peresiti xu hēè naka kaia xu dis xg'ae sa hēéthēé xu méé xu xg'ae sa. Me kò nxãaska Paulo ba cookg'aia xu koe óága.

## 23

<sup>1</sup> Me Paulo ba kaia xu dis xg'ae sam qãese téé a ko tcgái-q'ooa sa koe bóò koe máá: “Tíí kíí ga xaoè, Nqarim cookg'ai koer q'anós tcáós cgoa tchànos kg'òè sa kg'òèa hãa ncêes koosega,” témé. <sup>2</sup> Kam ko nxãaska kaia peresitim Ananiase ba ãe kò Paulom qàe koe téé-têe xu bìrí a máá, xg'ám kg'ám me méé xu, témé. <sup>3</sup> Me nxãaska Paulo bìrí me a máá: “Nqari ba gha xg'ám tsi, tsáá ãe q'úúse xg'aàèam nquum cgáé-q'oo khama ii tseè! Eè koe tsi ntcõe a ko chibia te bóò x'áèan ma ii khama, igaba tsi ko tsáá ga tsi x'áèan ntcoe, thõò-thõòè méé ra, ta mééan ka,” témé.

<sup>4</sup> Eè kò Paulom qàe koe téé-têe xu kò bìrí me a máá: “Kaiam peresitim Nqarim di ba tsi koáé cgúí?” témé. <sup>5</sup> Me Paulo ba xõa xu a máá: “Tíí kíí ga xaoè, kaiam peresiti me e sar kò bóò q'ãa tama; góásea i hãa a kò máá: ‘Táá tc'ãà-cookg'aim tsari ne khòè ne dim ka cg'ãè gúù kg'ui guu!’ téméè khama,” tam méé.

<sup>6</sup> Me kò nxãaska Paulo ba, c'èea xu Saduke e, xu c'èea xu Farasai e sam kò q'ana hãa khama xg'aes cookg'ai koe q'aua tcg'òó a máá: “Tíí kíí ga xaoè, tíí ra Farasai ra a, Farasai khara ka cóáse ra a. Tèèkus q'oo koer hãa, x'óóa ne gha x'ooan koe tãe di nqòòà ner úúa hãa khama,” témé.

<sup>7</sup> Eëm ko ncêeta mééa xg'ara kas ko Saduke xu hëé naka Farasai xu hëéthëé xg'aeku koe mëéku sa tãe, si xg'ae sa q'aa-q'aase. <sup>8</sup> Saduke xu kò máá, x'ooan koe tãe sa káà si i, i moengelean ga káà a, me tc'èe ba thëé káà me e, témé khama. Igaba xu kò Farasai xu ncêe gúúan wèé ga hàna sa dtcòm. <sup>9</sup> Si kò kaisas tcéé-tcêe sa tãe, xu c'èe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu ncêe kò Farasai di ii xu tãe a kaisase ntcoeku a máá: “Ncêem khòèm ka xae cúí gúù tshúù ga hòò tama. Kháé dùú sa gha ii, ncêe c'èedaokam kò tc'èe ba kana moengele ba kg'ui cgoa mea ne?” ta xu méé. <sup>10</sup> Si xg'ae sa kaisase mëéku, me tc'amaka hànas téé-q'oos dim ncõo-kg'ao ba q'ád, Paulo ba xu gha sèè a tòà q'aas gúús ka, khamam ncõo-kg'ao xu bìrí, xõa xu gha a síí qarika sèèa tcg'òò me, a ncõo-kg'ao xu dim x'ám koe úú me ka.

<sup>11</sup> Xùrikom ntcùúm kam ko X'aigam Nqari ba Paulom qàe koe hàà téé a máá: “Tòón tcáó! Ncêe tsi kò Tíí ka ma Jerusalema koe nxàea tseegukagua khama méé tsi gataga ma thëé Roma koe nxàea tseegukagu,” témé.

### *Paulom gha cg'òòè dis kàa sa*

<sup>12</sup> Q'uu i ko ka xu ko Juta xu tcúú qáé, a xu a kaias gáises cgoa gáise, cuiskaga xu tc'òó kana kg'áà tite di sa, Paulo ba xu cg'òò tamas cookg'ai koe. <sup>13</sup> Ncêes gáise sa kò kúrúa hãa xu khòè xua kò 40 sa nqáéa hãa. <sup>14</sup> Kaia xu peresiti xu hëé naka *khòè ne di xu* kaia xu hëéthëé koe xu kò síí a máá: “Gáisea xae hãa kaias gáises cgoa, cúí gúù ga xae xám tite sa, Paulo ba xae cg'òò tamas cookg'ai koe. <sup>15</sup> Ke méé xao ncêeska gaxao hëé naka kaia xu dis xg'aes di xu hëéthëé ncõo-kg'ao xu dim kaia ba bìrí nakam máà xao o me, gam ka xao qãese q'ãa kg'oana khama ma kúrúse ná. Sixaea ncêe koem hàà tamas cookg'ai koe cg'òò ba kg'ónòsea máána hãa ke,” témé.

<sup>16</sup> Igaba ãem ko Paulom ka qõeses dim cóá ba gaas kàa sa kóm, kagam ko síí Paulo ba bìrí si, ncõo-kg'ao xu dim x'ám q'oo koe. <sup>17</sup> Me nxãaska Paulo ba c'èem tc'ãà-cookg'aim nqãaka hànas téé-q'oos di ba tcii, a bìrí me a máá: “Ncêem qáíí-kg'ao ba sèè naka tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú, c'èes gúù sam úúa hãa bìrí mem gha sa ke,” témé. <sup>18</sup> Me nxãaska sèè me, a ba a tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú me. A ba a máá: “Paulom qáéèa ba tséé tea, ncêem qáíí-kg'ao bar gha tsáá koe óá ka, c'èe gúùm úúa, bìrí tsi kg'oanam hãa a khama,” témé.

<sup>19</sup> Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba qáíí-kg'ao ba sèè, a dxùukg'aia ba za tcèèa nqáékagu me, a tãe me a máá: “Dùú sa tsi úúa hãa, bìrí te kg'oana tsi hãa sa?” témé. <sup>20</sup> Me máá: “Juta xu kg'uia xg'aea hãa, dtcàrà tsi xu gha, tsi q'uu ka Paulo ba kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe óága ka, gam ka xu qãese tãea kg'ónò kg'oana khama xu kò hëé. <sup>21</sup> Igaba táá nqábé xu guu, 40 sa nqáéas xg'aes khòè xu di sa qàe mea hãa ke. Gáisea xu

hãa, tc'õó a xu a kg'áà tite sa, cg'õo me tama xu hãas cookg'ai koe ke. Kg'ónõsea xu hãa ncēeska, a qãà hãa nxàe tsi ghas cúí sa, gaxu dis dtcàràs koe.

<sup>22</sup> Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba bìrí me qõò, a q'ãa-q'ãa me, a ba a máá: “Táá cúí khòè ga ncēe gúùan ncēe tsi tíí koe xààa hãa bìrí guu,” témé.

*Paulo ba ko Kaesarea koe úúè*

<sup>23</sup> Me nxãaska c'èe tsara nqãaka hàna téé-q'ooan di tsara tc'ãà-cookg'ai tsara tcii, a bìrí tsara a, a máá: “Kg'ónõse tsaò naka 200 xu ncõo-kg'ao xu sèè, 70 xu bìí qábì-kg'ao xu hēè naka 200 xu kg'áo xaose xu hēéthēè e, naka xao Kaesarea koe ncēm ntcùúm ka 9 di x'aè ka qõò, <sup>24</sup> Paulo ba bìian qgóóa máá, nakam nxãasega tc'ãà-cookg'aim Felikisem koe qãèse úúè,” témé. <sup>25</sup> A ba a kò tcgãya sa ncēeta ma góa:

<sup>26</sup> “Tíí ra Kelodiase Lisiase ra a,

“Tc'ãà-cookg'aim Felikisem tcom-tcomsa bar ko góa máá:

“Tsgámkua ne!

<sup>27</sup> “Khòèm ncēer kò tcgãyas cgoa tséé úú ba Juta xu ka qgóòea, xu kò cg'õo me kg'oana, igabar kò tiri xu ncõo-kg'ao xu cgoa hàà, a hàà hùì me, Roma dim khòè me e sar kò kómá hãa khama. <sup>28</sup> Q'ãa kg'oana ra kò hãa, dùús domka xu ko chìbi-chibi me sa, khamar ko nxãaska gaxu dis xg'aes kias koe óá me. <sup>29</sup> Ra kò bóò, chìbi-chibi mes gaxu di sa kò gaxu di x'áèan di ii sa, igaba i ko cg'õoèm gha kana qáèèm gha di chìbia ba kg'anoa hãa di chìbian káà a. <sup>30</sup> Eèr ko èem khòèm koe gha hàà kúrúses kàa sa q'ãakaguè, kar ko cúí q'oro tsáá koe tsééa úú me. A ra a gataga èe ko chìbi bóò me xu thēè x'áèan máà, chìbian èe xu úú cgoa mea xu gha tsáá koe úú ka,” témé.

<sup>31</sup> Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu gaxu di zi x'áè-kg'ám zi komsana, a xu a Paulo ba sèè a ntcùú ka Antipatirise koe úú. <sup>32</sup> Xu q'uu dim cárm ka nqàrè cgoa hàna xu khòè xu, èe kò bìian qábì hãa xu guu xu Paulo ba úú, xu gaxu ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe kabise. <sup>33</sup> Eè xu ko bìian qábì hãa xu khòè xu Kaesarea koe síí, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai-kg'aom koe tcgãya sa tcg'óó a úú, a Paulo ba gam tshàu q'oo koe tcãà. <sup>34</sup> Me tc'ãà-cookg'ai-kg'ao ba tcgãya sa nxará, a ba a ndakam nqóóm koem guua hãa sa tēè. Kilikia koem guua hãa sa kò bóò q'ãase <sup>35</sup> kam ko máá: “Ncēè chìbi ko bóò tsi xu khòè xu kò ncēe koe hàà ner gha hàà tsaris tchõà sa kóm,” témé. A ba a nxãaska x'áè, Paulom gha Herotem dim nquum x'aian dim koe qãèse qgóó, a q'õèè sa.

## 24

*Paulo ba ko Juta xu ka chìbi-chibiè*

<sup>1</sup> 5 cáman ko nqáè kam kò kiam peresitim Ananiase ba *Kaesarea koe síí*, c'èe xu kaia xu hēè naka x'áè q'ãa-kg'aom Teretalase ba hēéthēè cgoa, a ko síí gaxu ko ma Paulo ba chìbi bóò sa tc'ãà-cookg'aim koe nxàe. <sup>2</sup> Eè ko Paulo ba tcii tcãàè, kam kò Teretalase ba tshoa-tshoa a chìbi-chibi me, a máá:

“Qãè-tcoa ta máána hãa, qáòm x'aèm ncēe ta tsáá dòm q'oo koe tòókuan cgoa x'ãèa hãa ba. Tsari tc'ãà-cookg'aima ne kái còoka-kg'òèa-qõòan óágara hãa, sita di ne khòè ne kúrúa kabi di i. <sup>3</sup> Felikise tsi kaisase tcom-tcomsa tseè, wèè dàòan koe ga hēè naka wèè za ga hēéthēè ta ko ncēes gúù sa dtcòm, wèè qãè-tcoa cgoa. <sup>4</sup> Igaba nxãaska, nquú ka tchõà sa úú tamaser ko còrè tsi, tsari qãèan koe tsi gha guu a xòmse komsana xae e sa.

<sup>5</sup> “Ncēm khòè ba ta ko bóò me ghãaku-kg'ao me e, a ba a ko wèém nqóóm koe wèè ne Juta ne qg'ái. A ba a gataga Nasareta dis xg'aes dim tcúú me e. <sup>6</sup> A ba a kò gataga tempele bam gha cg'uri-cg'uri di dàòan qaa, ta kò nxãaska qgóó a qáè me. <sup>7</sup> \* <sup>8</sup> Tēèa xamà ba ka tsi gha tsáá ga tsi tseguan hòò, chìbi zi ncēe zi wèè zi ncēe xae kò tcee me zi koe,” tam méé.

\* **24:7:** C'èe zi tcgãya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uian úú: “a ta a kò tc'èe, sita di x'áèan cgoa ta ga xgàra me sa. <sup>7</sup> Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kiam Lisiase ba hàà a hàà kgãà ka tshàu-q'ooa ta koe sèèa tcg'óó me. <sup>8</sup> A ba a èe ko chìbi-chibi me ne x'áè, tsáá cookg'ai koe méé ne hàà sa.”

<sup>9</sup> Xu kò Juta xu gataga chibi bóòba ba koe tcàà, a wèè gúùan ãea tseegu u sa nxàe.

*Paulo ba ko Felikisem cookg'ai koe tééa mááse*

<sup>10</sup> Eẽm ko tc'ãà-cookg'ai ba kg'uim gha di x'aèan máà me, kam kò Paulo ba kg'ui a máá: “Q'ana ra hãa, tsi ncẽes qhàò sa tc'ãòa kurian tc'ãà-cookg'aia hãa, ra ko qãè-tcaoase cookg'aia tsi koe xõara mááse. <sup>11</sup> Thamkase tsi gha nxàea cgáékagu u, <sup>12</sup> ga nqáé tama cáman kar kò Jerusalema koe síi kò còrè sa. <sup>12</sup> Tiri xu chibi-chibi-kg'ao xu kò hòò te nakar cúi khòè cgoa ga tempelem koe ntcoeku tama, kana c'èe khòè gar kò còrè-nquuan koe qg'ài tama, kana x'áé-dxoom q'oo koe ga igaba. <sup>13</sup> Gataga xu cuiskaga qãèse x'ái tsi tite, chibi-chibia xu kò ko máá tes gúù sa. <sup>14</sup> Gatà i ii igaba, xu ko ncẽes gúùs cúis ka tseegu, ncẽe xu ko máá, Nqarim ncẽe sita ka xòò ga xu di bar ko dqom gaam dàòm ncẽe xu ko tshúù-ntcõa iise séem ka. Igabagar ko wèes gúùs Moshem di x'aèan koe góáèas koe hẽé naka ncẽe porofiti xu koe góáèas koe hẽéthèé dtcòm. <sup>15</sup> A ra a gataga ncẽe xu khòè xu khamaga ma gaas nqòòs cúis ga sa Nqarim koe úúa hãa, ncẽe x'ooan koe tẽe sa gha ãe tchàno ne koe ga hẽé naka ãe chibiga ne koe ga hẽéthèé hãa di sa. <sup>16</sup> Ra ko gaa domkaga wèè qaria te cgoa kúru, Nqari ba hẽé naka khòè ne cookg'ai koe hẽéthèér gha wèè x'áe ka tchàno tcáóan úúa hãa sa.

<sup>17</sup> “Jerusalema koer kò kái kurian nqáéase hàà, tiri ne khòè ne dxàua ner gha máàku zi óágara máá ka, a ra a hàà dàòba-máàku zi kúru ka. <sup>18</sup> Eẽ ne ko tempelem koe bóò ter ko ncẽeta hẽé kar ko x'aèan koe ko qaase sa kúrua hãa. Kaias xg'ae sa kò tíi cgoa hãa tama, i kò tcèé-tcèean káa a. <sup>19</sup> Igaba i kò c'èe Jutan hàna, Asia dim xg'aekum koe guua a, ncẽe tsáá cookg'ai koe ga kò hààraa a, a hàà chibia te nxàe, úú ana ra kò hãa ne. <sup>20</sup> Kana ncẽe koe hàna xu igaba méé xu ãer kò xg'aes cookg'ai koe téé-tẽe ka xu kò dùútsa chibi sa bóò tea hãa sa nxàe. <sup>21</sup> Cúis gúùs *chibi-chibi te xu ga ko sa*, ncẽer kò q'au si i, ãer ko cookg'aia xu koe tẽe ka, a máá: ‘X'ooan koe tẽean dis gúù si i, ncẽer tíi gaxao cookg'ai koe chibian q'oo koe hãa sa,’ témé sa,” tam méé.

<sup>22</sup> Me kò nxãaska Felikisem, ncẽe ko dtcòm-kg'aoan di kg'òèan di dàòan ka qãèse q'ana ba gane di còoka-qòòan téékagu, a ba a máá: “Eẽm ko Lisiasem ncõo-kg'ao xu dim tc'amaka hànas téé-q'oo dim tc'ãà-cookg'ai ba hàà ner gha gaxao dis tchõà sa hàà bóò,” témé. <sup>23</sup> A ba a kò ãe nqãaka hànas téé-q'oo dim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí, Paulo bam gha kòre sa, igaba méém kgoarasean máà me, naka gam ka c'èea xu táá cara guu, gam ko tc'èe gúùan máà mea ne.

*Paulo ba Felikise khara Derusila khara cookg'ai koe*

<sup>24</sup> C'èe cáman nqáéasem kò Felikise ba gam dis khòès Derusilas cgoa hàà, ncẽe Juta kò ii sa. A ba a Paulo ba tcii, a hàà kóm me, me ko Jeso Krestem di dtcòmàn ka kg'ui. <sup>25</sup> Igabaga ãem ko Paulo ba tchàno sa hẽé naka qgóòse sa hẽé naka hààkos xgàraku sa hẽéthèé ko bìrí me, kam ko Felikise q'áòs ka tcãàè a ba a máá: “Tc'ãòa i hãa, ke qòò ncẽeska! Eẽr ko x'aèan hòò ner gha síi tcii tsi ke,” témé. <sup>26</sup> Eẽm x'aèm kam kò gataga tcoma hãa, Paulom gha ts'ãà ka mari cgoa x'ámá me sa, khamam kò káise tcii me kg'ui cgoa mem gha ka.

<sup>27</sup> Càm kurian nqáéa kam kò Porekio Feseto ba ntcõó-q'ooan Felikisem di sèè, igabam kò Felikise Juta ne hùi kg'oana khamam kò Paulo ba qáé-nquuan koe guu.

## 25

*Paulo ba Fesetom cookg'ai koe*

<sup>1</sup> Eẽm ko Feseto gam dim xg'aekum koe hàà kam kò nqoana cáman qãá q'oo koe Jerusalema koe qòò, Kaesarea koe guu a. <sup>2</sup> Xu kò kaia xu peresiti xu hẽé naka Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthèé gam cookg'ai koe síi x'áise, a xu a Paulom di chibian nxàe, a Feseto ba dtcàrà, <sup>3</sup> Paulo bam gha Jerusalema koe úú sa, kàa sa xu kò kg'ónòa, dàòm q'oo koe xu gha cg'õo me di sa khama. <sup>4</sup> Me kò Feseto ba xõa a máá: “Paulo ba Kaesarea koe



qgóòèa, ra ko tí ga ra thée gaa za qòò. <sup>5</sup> Ke guu naka xu gaxao di xu kaia xu c'èe xu tí cgoa qòò, naka gaa za síi khòè ba chibi-chibi, ncèe c'èe gùu tshúùm kò kúrúa ne,” témé.

<sup>6</sup> Eēm ko 8 kana 10 cáman nqáé tama cáman Jerusalema koe hãa kam kò Kaesarea koe qòò, a q'uu dim cáman ka qhàis koe síi ntcóó-q'ooa ba koe ntcóó, a ba a x'àèan tcg'òó, Paulom gha cookg'aia ba koe tciia óàè sa. <sup>7</sup> Eēm ko Paulo hàà ka xu ko Jerusalema koe guua xu Juta xu hàà tééa nxàma-nxàma me, a kái zi chibi zi qóm zi tcee cgae me, ncèe tseegukagu tama xu hãa zi.

<sup>8</sup> Me nxãaska Paulo xòara mááse a máá: “Cúí chibi ga ra kúrúa hãa tama, Juta ne di x'àèan ntcoean koe, kana tempelem koe ga igaba, kana *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram koe ga igaba,” témé.

<sup>9</sup> Me Fesetom, ncèe Juta ne ko hùì kg'oana ba Paulo ba bìrí a máá: “Jerusalema koe qòò sa tsia ko tc'èe, a tsi a síi cookg'aia te koe téé, a chibian ncèe xòara mááse?” témé.

<sup>10</sup> Me Paulo xòa a máá: “Ncèeskar Kaesaram dis qhàis koe téé-tèe, ncèe gaa koe méér ga ko hàà xòara máásekaguè koe. Cúí gùu tshúù gar Juta ne koe kúrúa hãa tama, ncèe tsáá ga tsi ma thée t'òèse q'ana khama. <sup>11</sup> A ncèe chibigar kò ii, x'óó ra gha sa ko qaas chibi sa, ner x'óó sa xguà hãa tite, igaba ncèe chibi ne ko bóò te qgài kò kàà ii ne i cúí khòè ga qari úú tama, gane tshàu q'oo koe i gha tcàà te di i. Kaesara bar ko dtcàrà mááse!” témé.

<sup>12</sup> Eēm ko Feseto gam dis xg'aes cgoa chóà xg'ara kam ko nxàe a máá: “Kaesara ba tsi dtcàrà máásea, khama tsi gha Kaesaram koe qòò,” témé.

### *Paulo ba Ageripa khara Berenise khara cookg'ai koe*

<sup>13</sup> Cg'orò cáman-coan qáá q'oo koe khara kò x'aigam Ageripa ba hée naka Berenise sa héeéthée khara Kaesarea koe hàà, a síi Feseto ba tsgámkagu. <sup>14</sup> Kái cáman khara ko gaa koe hãa kam kò Feseto ba Paulom dis tchòàs ka x'aiga ba chóà cgoa, a ba a máá: “Ncèe koem c'èem khòè ba hàna Felikisem ka qáé-nquum koe qauèa ba. <sup>15</sup> Eēr ko Jerusalema koe síi ka xu ko kaia xu peresiti xu hée naka kaia xu Juta ne di xu héeéthée chibi-chibi me, a xu a dtcàrà te, chibiga me e, tar gha méé sa. <sup>16</sup> Ra ko bìrí xu, Roma ne dis kg'òòs tama si i sa, khòèm gha khòè ne máàè, qanegam chibi ko bóò mem khòèm cgoa q'oaku naka máàèa baa chibian koe x'aèan hòò naka xòara mááse tamas cookg'ai koe sa. <sup>17</sup> Eē xu ko ncèe koe xg'ae, kar kò tchòà sa táá ão-ão, igabar kò q'uuan ka qhàis koe síi ntcóó-q'ooa te koe ntcóó, a ra a khòèm gha óágaè di x'àèan tcg'òó. <sup>18</sup> Eē xu ko chibi ko bóò me xu tée a ko kg'ui ka xu ko táá cúí gùu kaga chibi-chibi me tíi ko nqòda hãa a. <sup>19</sup> Gaan téé-q'oo koe xu ko kg'ama kg'uiian úú ntcoeku cgoa me xu kòo o, gaxu dis dtcòm s ka naka Khòèm x'óóam ka héeéthée e, Jeso ta ko ma tciie ba, ncèe Paulom kò máá kg'òèam hãa, témé ba. <sup>20</sup> Aagusear kò hãa, ntar ga ma chibian èe ma xùri dàò sa, khamar kò tée me, Jerusalema koe qòòa nem ko tc'èe sa, a gaa koe síi chibian xòara mááse sa. <sup>21</sup> Eēm ko Paulo dtcàrà mááse, Kaesaram dis bóòs koem gha úúè sa, kar ko x'àè, qgóòèm gha sa, ra nxãakg'aiga Kaesaram koe síi tsééa úú me,” tam méé.

<sup>22</sup> Me nxãaska Ageripa Feseto ba bìrí a máá: “Tíi kar ncèem khòè ba kóm kg'oana,” témé. Me xòa a máá: “Q'uu ka tsi gha kóm me,” témé.

### *Paulo ba Ageripam cookg'ai koe*

<sup>23</sup> Xùrikom cáman ka khara kò Ageripa ba hée naka Berenise sa héeéthée khara hàà, x'ai-x'áisean cgoa, a khara a hàà komsanan dim nquum koe tcàà, tc'amaka hãas téé-q'ooos di xu ncòo-kg'ao xu cgoa, naka q'ãaèa xu khòè xu x'áé-dxoom di xu héeéthée cgoa. Fesetom di x'àè-kg'áman kam kò Paulo óágaè. <sup>24</sup> Feseto ba ko máá: “X'aigam Ageripa ba hée, naka wèè ne khòè ne ncèe koe gatsam cgoa hãa ne héeéthée tuè, ncèem khòè ba tu ko bóò! Wèè ne khòè ne Juta di nea còrè tea gam ka, Jerusalema koe hée naka ncèe *Kaesarea* koe héeéthée e, a ko q'au cgae te, táá méém ga qanega kg'òèas gúus ka. <sup>25</sup> Ra bóò me cúí gùu ga kúrúa hãa tama, x'oo sam ga kg'anoa a, igabam ko nxãaska x'aiga-dxoom Roma dim koes gha tchòà sa úúè sa dtcàrà mááse, ra nxãaska bóò Roma koer gha úú me sa. <sup>26</sup> Igabar

cúí gúù ga úú tama, gam kar gha x'aiga-dxoom tiri ba góá máá a. Khamar gaa domkaga óága mea wèéa tu cookg'ai koe, gataga kaisase tsáá x'aiga tsi Ageripa tsi cookg'ai koe, nxãasegar gha ncêe xùri dàòan di xòan koe c'èes gúù sa hòò, a nxãan ka góá ka. <sup>27</sup> Bòòr ko i káà hùì i khama, qáèèam khòè ba tsééa úúá ne, chìbi-chibièam ko mááès gúù sa qãèse nxàe tamase," tam méé.

## 26

<sup>1</sup> Me kò nxãaska Ageripa Paulo ba bìrì a máá: "Kgoara tsi mááèa kg'uia tsi gha mááse sa," témé. Kam kò nxãaska Paulo x'òàa ba ghùì, a ba a xòara mááse, a máá:

<sup>2</sup> "X'aiga tsi Ageripa tseè, bòòr ko ts'eekg'ai ra a sa, ncêe ncêe cáám ka tsáá cookg'ai koe tõe ka, a ko wèè chìbian tiri ncêe Juta ne koe guua hãa koe xòara mááse. <sup>3</sup> Qãèse tsi q'ana hãa, Juta ne di kg'òòan hëé naka ntcoeku-kg'áma ne hëéthëé e khama. Gaa domkar ko dtcàrà tsi, qãèse tsi gha komsana te sa.

<sup>4</sup> "Cg'aré ra a koe ga ne guu a wèé ne Juta ne kg'òè-q'ooa te q'ana hãa. *Q'ana ne hãa, ntar kò ko ma* tiri ne khòè ne xg'aeku koe hëé naka Jerusalema koe hëéthëé tshoa-tshoases koe ga guu a ko ma kg'òè sa. <sup>5</sup> Qáo x'aèa ne ne q'ãa tea, a ne a ga nxàea tcg'òó, tc'èe ne kòò ne, qarì dàòan sita dis dtcòmòs di koer kò kg'òè sa, Farasai ra iise. <sup>6</sup> Ra ncêeska ncêe koe tõe, tèèkus koe, nqòòs ncêe úúá hãas di sa, nqòòkagukus ncêe Nqarim kò sita ka xòòa xu nqòòkagua hãas koe. <sup>7</sup> Sita di zi qhàò zi 12 zi Iseraele di zi ko koaba ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé Nqari ba qarika tsééa máá, ncêes nqòòkaguku sa ne gha hòò di tcoma ne ne úúá hãa khama. Oo, x'aigaè, ncêes nqòòs domkar ko Juta ne ka chìbi-chibiè. <sup>8</sup> Dùús domka tu dtcòmò úúú tama, Nqari ba ga khòèan x'ooan koe ghùì di i?

<sup>9</sup> "Igabar kò tíí, tíí ka bóòa hãa, káí zi gúù zi méér ga kúrú naka Jesom Nasareta dim di cg'òèan ntcoe sa. <sup>10</sup> Ncêea Jerusalema koer kò kúrús ga si i: Kaia xu peresiti xu koer hòòa qarìan cgoar kò káí dtcòmò-kg'aolan\* qáé-nquuan koe tcãà, gatagar kò tíí igaba èer ko kóm cg'òòè ne ko sa ka, èes gúù sa dtcòmò máána hãa. <sup>11</sup> Káiser kò ko còrè-nquu xu koe tcana te a xgàra ne, a ra a kò kúrú ne, gane dis dtcòmò sa ne gha còè ka. Kaisase gane koe xgòàn kar kò gataga táá nqòòan di x'áé-dxooan koe ga síí xgàra ne.

*Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa*  
(Tsee 9:1-19; 22:6-16)

<sup>12</sup> "Ncêes tc'èe sa úúúaser kò Damaseko koe qòò, kaia xu peresiti xu koe guua qarìan hëé naka x'àèan hëéthëé úúá hãase. <sup>13</sup> X'aigaè, koaba di x'aè e kò ii, èer kò dàò q'oo koe hàna kar kò nqarìkg'ai koe guuam x'áà ba bóò, kaisase ko cáám ka x'áà ba, me ko tíí koe x'áà, naka èe kò tíí cgoa hãa xu koe hëéthëé e. <sup>14</sup> A èe xae wèéa xae ga gómankg'ai koe cg'áéa hãa kar kò dòm ba kóm, me ko Hebera dis kg'uis ka kg'ui cgoa te a ko máá: 'Saulòè, Saulòè, dùú sa tsi ko xgàra Tea máá? Tc'íí tsi kòò kabì ne tsi ko thòò-thòòse, *ghòèem khama* dqàbi hìi ba ko tc'íí ba,' témé. <sup>15</sup> Ra tõe a máá: 'Díí Tsia, X'aigaè?' témé. Me X'aigam Nqari ba xòa a máá: 'Jeso Ra a, ncêe tsi ko xgàra Ra. <sup>16</sup> Igabaga tõe naka nqàrèa tsi cgoa téé, ncêes gúús domkar tsáá koe x'áísea hãa ke: Tiri tsi qãà tsi gha ii kar nxárá tcg'òó tsia, a Tíí koe tsi bóòa hãa zi gúù zi hëé naka x'áí tsir gha zi gúù zi hëéthëé di tsi nxàea tseegukagu-kg'ao tsi ii ka hëéthëé e. <sup>17</sup> Tsari ne khòè ne koe hëé naka táá zi qhàò zi di ne koe hëéthëér gha kgoara tsi, ncêe gha gane koe tsééa úúú tsi ne, <sup>18</sup> tcg'áí ne tsi gha xgobekg'am ka, a ntcùúan koe kabì a tcg'òó ne a x'áàn q'oo koe tcãà ne ka, a satanam di qarìan koe tcg'òó ne a Nqarim koe úúú ne ka, nxãasega ne gha chìbian di qgòóa-máákuan hòò, a ne a gha Tíí koe dtcòmòan ka Nqarim di ne khòè ne ii ka,' témé.

*Paulo ba ko gam di xgaa-xgaan ka nxàe*

<sup>19</sup> "Khamar x'aiga tsi Ageripa tseè, nqarìkg'ai dis x'áí sa ntcoe tama. <sup>20</sup> Igabar kò kg'aia Damaseko di ne koe síí nxàe si, a nxãaska Jerusalema koe hëé naka Jutea dim nqòóm koe

\* 26:10: dtcòmò-kg'ao ne - Gerika sa ko máá: "tcom-tcomsa ne," témé.

hěé, naka gataga tãá zi qhàò zi di ne koe ga hěéthěé sí nxàe si a ko máá, gane di chìbian koe méé ne tcoóse naka Nqarim koe kabise, naka tcoósea ne hãa sa ko x'ái zi tséé zi kúrú. <sup>21</sup> Ncées gúús domka ne kò Juta ne tempelem koe qgóó te, a ne a cg'õo te kg'oana. <sup>22</sup> Igaba ra wéé x'aèan ncée kaga Nqarim koe hùian hòò, a ncée koe tēe, a ko *wéé ne khóè ne ēe* nqãaka hàna ne hěé naka tc'amaka hàna ne hěéthěé koe nxàea tseegukagu. C'ēe gúú *tíí tc'ēe koe tcg'oara hãar* nxàe tama, igabar ko porofiti xu hěé naka Moshe ba hěéthěé xu nxàea hãa, a máá, kúrúses gha témés gúú sa nxàe. <sup>23</sup> Ncēe xu kòo máá, Krete ba gha xgàrase, a ba a gha tc'ãà a x'ooan koe tēe, a gha ncēm dàòm ka Iseraele di ne khóè ne koe hěé naka tãá zi qhàò zi di ne koe ga hěéthěé x'ààn ka kg'ui, témé sa," tam Paulo ba méé.

<sup>24</sup> Paulom qanega hãa a ko gam di xqara máásean ka nxàe kam kò Feseto ba tcãà kg'ám-q'oo me, a q'au a máá: "Temea tsia, Pauloè! Kaisase xgae-xgaasean tsaria temekagu tsia!" témé.

<sup>25</sup> Igabam kò Paulo ba máá: "Teme tama raa, tcom-tcomsa tsi Feseto tseè, igaba ra ko tchàno tseeguan kg'ui. <sup>26</sup> Ncēe zi gúú zi kam x'aiga ba q'anaa hãa khamar ko gam cgoa kgoarasease kg'ui, a gataga tcoma hãa, c'ēe gúúan ga kò táá nqáé me sa, ncēe zi gúú zia kò xàise kúrúe tama khama. <sup>27</sup> X'aiga tsi Ageripa tseè, porofiti xu tsia ko dtcòm? Q'ana ra hãa dtcòm xu tsi ko sa," tam méé.

<sup>28</sup> Me kò Ageripa Paulo ba bìrí a máá: "Xòm x'aè ka tsi gha kúrú ter dtcòm-kg'ao ba kúrú, sa tsi koáé tc'ēe!" témé.

<sup>29</sup> Me Paulo xqo a máá: "Xòm x'aè kana qáò x'aè i ko séè *igabar tchõà úú tama*, a ko Nqari ba còrè, tsáá cúí tsi tama tsi méé tsi ii sa, igaba gataga wééa ne ncēe ko ncēe cáím ka komsana te ne méé ne tíí khama *dtcòm-kg'ao ba kúrú sa, igaba ra tc'ēe tama tíí khama tu gha ii sa*, ncēe zi táú zi úúan ka," tam Paulo ba méé.

<sup>30</sup> Me nxãaska x'aiga ba tēe, naka tc'ãà-cookg'ai ba hěé, naka Berenise sa hěé, naka wèé ne ēe ko gane cgoa ntcōe ne hěéthěé e. <sup>31</sup> Eē ne ko qõò ka ne ko bìríku a máá: "Ncēm khóè ba cúí chibi ga kúrú tama, cg'õòem gha sa ko qaa a, kana qáé-nquuan koem gha tcãàè di il!" témé.

<sup>32</sup> Me kò Ageripa Feseto ba bìrí a máá: "Ncēm khóè ba ga kò kgoaraèa, ncēè Kaesaram koe tchõà sa úúa nem kò dtcàrà máásea tama ne," témé.

## 27

### *Paulo ba ko tshàa ba tchoaba a Roma koe qõò*

<sup>1</sup> Eē i ko dtcòmkuèa Italea koe xae gha qõò sa, ka xu kò Paulo ba hěé naka c'ēe xu ēe kò qáéèa hãa xu hěéthěé, xu ncõo-kg'ao xu dim kaim Juliom tshàu q'oo koe tcãàè, ncēe kò Kaesara ta ko mééès xg'aes di ba. <sup>2</sup> Xae Aderamitime koe guua hãas skepe sa q'ábà, ncēe kò Asia di xu nqõó-coa xu tshàam qàe koe hàna xu koe qõò sa tééa máána hãa sa. Xae kò tshàan q'oo koe tcãà. Arisetarekom cgoa xae kò hàna, Maketonia dim nqõóm di ba, ncēe kò Tesalonika koe guua ba. <sup>3</sup> Q'uu dim cáím ka xae kò Sitone koe tcãà, me kò Julio ba Paulo ba qãèse qgóóa hãa khamam kò kgoara me, tcàràse ga xu koem gha síí ka, xu síí ēem ko tc'ēe gúúan koe hùì me ka. <sup>4</sup> Eē koe guus ka xae kò Kuperò qàe koe síí nqáé, tc'ãá sa kò q'óá-kg'am xaea khama. <sup>5</sup> Eē xae ko Kilikia hěé naka Pamfilia hěéthěé q'óá-kg'amam tshàa ba tchoaba, ka xae kò Mira koe síí, ncēe kò Likia koe hàna a. <sup>6</sup> Gaa koem kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba Alekesanteria dis skepes, Italea koe ko qõò sa hòò, a gaas koe nqàò xae e.

<sup>7</sup> Káí cáíman xae kò kgàesase qõò, a qóm cgoa qgóókua hãase Kenito koe síí tcãà. Tc'ãá ba kò guu xae e naka xae còoka qõò tama, khama xae ko nxãaska *tshàam ka nxama-nxamaèam nqõó-coam* Kereta dim qàe koe síí nqáé, Salemonè q'óá-kg'ama hãase. <sup>8</sup> Qóm ba qgóóa hãase xae kò qõò a c'ēm qgáím koe síí tcãà, 'Qàèm qgáím skepe zi ko téé ba,' ta ko ma tciè ba, ncēe Lasea dim x'áé-dxoom qàe koe hàna ba.

<sup>9</sup> Káí x'aèa ne kò nqáéa, skepes cgoa tshàa ba tchoaba nea kò cg'oe-cg'oega a, tc'õoan carasean di x'aèan qãá q'oo o kò ii khama, me kò Paulo ba nxãaska q'ãa-q'ãa xu <sup>10</sup> a máá:

“Khóè xaoè! Bòr ko kam gha gaxae dim dàò ba cg'oe-cg'oega ii, skepes koe hěé naka guù zi koe hěéthěé cúí tamase, igaba gaxae di kg'òèan koe ga hěéthěé e,” témé. <sup>11</sup> Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, Paulo bam ga komsana kámá ka, chùi-kg'ao ba hěé naka skepes ka q'òòse ba hěéthěé tsara di bìríkuan komsana. <sup>12</sup> Skepean ko téés qgài sa ko sao di x'aè ka qãè tama, khama xu kò kái xu dtcòmku, kg'ama xu gha qòò sa, c'èedaoka xu gha Fenekise koe síí dis nqòò sa úúa hãase, a sao di x'aè ka gaa koe hãa. Ncëe sa kò skepean ko téés qgài si i, Kereta di sa, dtcèèan xòè hěé naka tcg'aoan xòè hěéthěé dim xg'aekum koe.

### *Kaiam tc'ãá ba*

<sup>13</sup> Eëm ko dtcèè xòè dim tc'ãám nqaea hãa ba tshoa-tshoa a ko tc'ãá, ka xu ko tc'ëea máá, ncãa xu ncëeska tc'ëe xu ko sa nxãwa hòò, ta tc'ëea, a xu a nxãaska skepe sa ko qgóóa tòò guùan tcg'òò, a xgoaba a Kereta qàe dim tshàam dxùukg'ai sée a qòò. <sup>14</sup> Xòm x'aè qãá q'oo koem kò dxãwa tc'ãám Erakilo ta ko ma tciìe ba Kereta koe guu, a kaisase tc'ãá hàà. <sup>15</sup> Si kò skepe sa tc'ãám ka qgóòe, a kò gãá ba ka tààè. Xae kò nxãaska guu me a *kg'ama q'ooa ba koe ntcòò, i kò tshàan gaan ko tc'ëe koe* xàbùu úú xae e. <sup>16</sup> Eë xae ko tshàam ka nxãma-nxãmaèa hãam nqòó-coam cg'árém Kauda ta ko ma tciìem qàe koe hàà nqáé, ka xae ko skepe-coas ncëe skepe-dxoos kháo koe hàna sa qóm cgoa qgóókua hãase kgoana a kòre, táás gha kòbese ka. <sup>17</sup> Eë xu ko khóè xu tc'amaka ghùì a ko tcãà sia xg'ara ka xu ko skepes dòm q'oo koe dqùian qáéa ntcòò, qgóó xu gha tòò si ka. Siretise di góm dtcòòan koe xu gha síí ncemea tcãàsean bèe ka xu ko skepe sa ko qgóóa tòò qanoan tshàam q'oo di qáú, a xu a skepe sa guu si tshàan ka ghànèa úúè. <sup>18</sup> Dxãwa tc'ãá ba kò tshùù qgài koe tòò xaea, xu nxãakg'aiga q'uu dim cáím ka skepes q'oo koe xu nqàòà hãa zi guù zi xaoa tcg'òò. <sup>19</sup> Nqoana dim cáím ka xu kò skepes ko tséé cgoaè zi guù zi tshàua xu tc'áró ka xaoa tcg'òò. <sup>20</sup> Cáím sa hěé naka tçonò zi hěéthěéa kò kái cáíman hòòse tama, i kò tc'ãán qanega tc'ãá, i hùian xae gha hòò di nqòò ga káà a.

<sup>21</sup> Eë xu ko qádòm x'aè ba úú a tc'òó tama kam ko Paulo xg'aekua xu koe tēe, a máá: “Khóè xaoè, komsana tea xao ga kò hãa, a ga kò táá Kereta koe guu a xgoaba hãa, ncëeska xao ga kò ncëe cg'àèan koe hěé naka aaguse-cgaesean koe hěéthěé tcg'òósea hãa. <sup>22</sup> Igabar ko ncëeska bìrí xao o a ko máá, tòón tcáó méé xao, témé! Cúía xao ga kg'òèa xao ka aaguse cgaèa hãa tite ke. Igabas gha skepes cúí sa tshùù-tshuuè. <sup>23</sup> Ncëe ncãa nqáém ntcùúm kam ncãa, ncëer Gam di ii a ko gataga tsééa máám Nqarim dim moengele ba hàà qàea te koe téé, <sup>24</sup> a ba a máá: ‘Táá q'áò guu, Pauloè. *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram cookg'ai koe tsi gha tééa mááse. Bòò, Nqari ba wèè xu ãe tsi ko tshàa ba tchoaba cgoa xu, Gam di cgómkuan ka kg'òèa xu kgoara hãa,’ témé. <sup>25</sup> Ke xao khóè xaoè, ghùì tcáó, Nqarim koer tcoman úúa hãa ke, ãer ma bìríèa khamaga i gha ii sa. <sup>26</sup> Gatà i ii igaba méé xae tshàam ka nxãma-nxãmaèam nqòó-coam c'ëem koe xaoa tcãàè,” tam méé.

### *Skepes x'oo-q'oo*

<sup>27</sup> 14 dim ntcùúm ka xae ko qanega Ateria dim tshàam q'oo koe ko ghànèa úúè. Xu skepes di xu nqàri-kg'ao xu nqòó ba xu sao-xg'aea sa ntcùú nqáè ka bóò a q'ãa. <sup>28</sup> Xu kò qàm-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãóm guù ba tshàan q'oo koe tcãà a bóò i 40 xu mitara xu di qàman úúa. Xòm x'aè qãá q'oo koe xu ko gaia tc'ãò-tc'ãóm, i 30 xu mitara xu di qàm-q'ooan qgóó. <sup>29</sup> Nxõá xàbìan koe xae gha xg'áma ntcòòsean bèe ka xu ko 4 qanoan skepe sa ko qgóóa tòò kháo sa koe guu a xòò, a xu a q'uu i gha sa còrè. <sup>30</sup> Skepes di xu nqàri-kg'ao xu kò skepes koe ts'ana tcg'oa kg'oana khama xu kò skepe-coa sa tshàan q'oo koe xòò, skepe sa ko qgóóa tòò qanoan xu kò síí skepe sa ko qòòkagus qanos koe guu a xòò témé a. <sup>31</sup> Nxãaskam kò Paulo ba ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hěé naka ncõo-kg'ao xu hěéthěé bìrí a máá: “Khóè xu ncëe xu kò skepes q'oo koe hãa tama ne xao cuiskaga kg'òèa hãa tite,” témé. <sup>32</sup> Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu skepe-coa sa qgóóa hãa dqùian q'ãea qhòm, a guu sis cg'áea tcãà.



<sup>33</sup> Eē i ko qhòase kam kò Paulo ba wèéa xu q'ãa-q'ãa, tc'õó méé xu sa, a máá: “Ncēea 14 dim cáim me e, xae ko kg'ama bóda mááse ba, a xábàs cgoa hãa, a cúí gùú ga tc'õó ta ga hãa. <sup>34</sup> Gaa domkar ko ncēeska drcàrà xao o, tc'õó xao gha sa, kg'òèan di qaria ne i gha máá xao o, gaxao ka c'ēm cúim ga ba gaam dim tcúú-c'òòm cúim kaga aaguse cgaeèa hãa tite khama,” témé. <sup>35</sup> Gatàm ko mééa xg'ara kam ko péréan séè, a ba a wèé xu cookg'ai koe Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khóá q'aa a, a ba a tshoa-tshoa a tc'õó. <sup>36</sup> Xu kò wèéa xu ga ghùì-ghuìn tcáòè, a xu a gaxu igaba tshoa-tshoa a tc'òoan tc'õó. <sup>37</sup> Wèéa xae xg'ae-q'ooa kò 276 xae khóè xae e, èe kò skepes koe q'ábà hãa xae. <sup>38</sup> Eē xu ko tc'òóa tc'ãò ka xu kò skepe sa xu gha subu-subu ka maberean tshàam q'oo koe ncemea tcãà.

<sup>39</sup> Q'uu i ko ka xu ko nqõó ba táá bóda q'ãa, igaba xu ko tshàam-kg'ám hòò gómán úúa a, ncēè qãèse xu kò ko bóò ne xu gha gaa koe skepe sa tòó ka. <sup>40</sup> Khama xu kò skepe sa ko tshàan q'oo koe qgóóa tòó qanoan qgóóa ghùì, a xu a gaa x'aè kaga skepe sa ko qòòkagu xu hìi xu koe qáèsea hãa xu dqùì xu kgoara, a nxãaska còoka hànám sari ba tc'ãám úú-kg'aia xòè koe tchoanà a gómán hànà qgáian koe síí. <sup>41</sup> Igabas kò skepe sa góm-dtcòòan koe xg'áma tcãàse. I kò skepes di còo-kg'aian nqãè, a táá kòri, i kháóa sa tshàan di qhonèan ka xg'ámme a khoana tòòm-tomse.

<sup>42</sup> Xu kò ncõo-kg'ao xu èe qáèèa hãa xu khóè xu cg'õo kg'oana, tshàa ba xu gha b̄ara a síí tcg'oa a ts'ãà khama. <sup>43</sup> Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, ncēe kò Paulo ba kg'òèkagu kg'oana hãa ba, gaxu ko tc'èes gùús koe cara xu. A ba a bìrí xu, èe b̄ara q'ana xu méé xu kg'aika tshàan q'oo koe nxàia tcãà naka xua b̄ara, na gómankg'ai koe síí sa. <sup>44</sup> Naka xu èe qaua hãa xu wèé xu nqaoan hēé naka skepes di qàmàn hēéthēé cgoa síí, témé. Xu kò gataga ma wèéa xu gómankg'ai koe bèea síí.

## 28

### *Paulo ba Maleta koe*

<sup>1</sup> Eē xae ko tshàam ka nxama-nxamaèam nqõóm koe qãèse síí, ka xae ko Maleta me e sa kóm. <sup>2</sup> Ne kò gaam nqõóm di ne qãèse qgóó xae e. Tuu i kò ko a gataga qgàisa a khama ne ko c'ee sa dxuúá máá xae e, a wèéa xae ga cg'áè xgàu. <sup>3</sup> Paulo ba kò c'ee-tcaruan sáa a c'eean koe tcãà, kas kò dcàù sa c'eean di kùruan ka tcg'òòè a sa a tshàua ba koe q'ámse. <sup>4</sup> Eē ne ko x'ãè-kg'ao ne cg'ao sa bóò, si Paulom tshàu koe ntcãà-ntcãanasea tēe ka ne ko bìríku a máá: “Tseegukagam ncēm khóè ba khóè cg'õo-kg'ao me e, tshàam koem qãèse tcg'oara hãa, igaba i Xgàrakuan guu mem kg'òèa hãa tite,” témé. <sup>5</sup> Igabam kò Paulo ba cg'ao sa c'eean q'oo koe xaoa tcãà, a ba a táá c'èe gùú ga tsàa. <sup>6</sup> Khóè ne kò tc'èea máá, gãem gha kanam gha qháèse ga cg'áé a x'óó, ta tc'èea. Igaba èe ne qáòm x'aè ba séè a qãà mea, a ne a bóò i cúí gùú tshúú ga kúrúse cgae me tama ka ne kò tc'èea kabì a ne a máá, nqàri me e, témé.

<sup>7</sup> C'ēm x'áé ba kò gaa koe cúúse hànà, Pubilio ta ko ma tciièm khóèm di ba, gaam tshàam ka nxama-nxamaèam nqõóm dim x'aiga ba. Ncēe kò x'áéa ba koe qãèse hààkagu xae e ba, a kò nqoana cáman qãèse qgóó xae e. <sup>8</sup> Pubiliom ka xõò ba kòò tsàa a kgàrom koe xõe. Cg'òà ba hēé naka c'áòan úúam q'oo ba hēéthém kò ko tsàa. Me kò Paulo ba síí cgae me, a ba a còrè, a ba a gam koe tshàua ba tòó, a kúrú mem qãè. <sup>9</sup> Ncēe gúúan kúrúsea qãá q'oo koe ne kò èem nqõóm di ne khóè ne tcìia kò hãa ne wèéa ne hàà, a ne a kò gataga thēé hàà kg'òèkaguè. <sup>10</sup> Káí zi aba zi ne kò máá xae e, a ne a kò èe xae ko xgoaba ka wèé gúúan èe ko qaase máá xae e.

### *Paulo ba ko Roma koe hàà*

<sup>11</sup> Nqoana nxoean qãá q'oo koe xae ko Alekesanteria dis skepes cgoa xgoaba, ncēe ko gaam nqõóm koe saolan nqáékagua hãa sa, a ko tcúúá sa koe 'Hò-hore tsara nqàri tsara' ta ma góásea sa. <sup>12</sup> Sirakuse koe xae ko hàà tcãà a xae a gaa koe nqoana cáman hãa. <sup>13</sup> Gaa koe guus ka xae kò gaia xgoaba a xae a Regume koe síí tcãà. Me kò q'uu dim cáim ka

tc'áá ba tshoa-tshoa a dtcèè xòè koe guu a tc'áá. Xae kò cámb dim cámb ka Puteoli dim x'áé-dxoom koe hàà. <sup>14</sup> Gaa koe xae kò dtcòm-kg'ao xu c'èe xu cgoa xg'ae, xu ko dtcàrà xae e, 7 cámban xae gha gaxu cgoa hēe sa. Xae kò nxāaska Roma koe sí tcāà. <sup>15</sup> Xu kò dtcòm-kg'ao xu ēe xu ko sixae ka kóm kaga hàà, c'èe xua kò Apiom di x'amágu qgái hēe naka 'Nqoana nquuan cg'áèan di' *ta ko ma tciiem qgái ba* hēéthēe khama noose nqúu ka guu a hàà, xg'ae cgoa xae e xu gha ka. Paulom ko bóò xu kam kò Nqari ba qāè-tcaoa máá, a ba a ghùì-ghui tcáòè.

*Paulo ba ko Roma koe xгаа-xгаа*

<sup>16</sup> Eē xae ko Roma koe hàà kam ko Paulo ba cúísem gha hēe sa kgoara mááè, ncōo-kg'aom q'óé me gham cgoa.

<sup>17</sup> Paulo ba ko nqoana cámban qāá q'oo koe Juta di xu tc'āà-cookg'ai xu x'áé-dxoom di xu xg'aes koe tciia óá, a ba a kò ēe xu hààra xg'aea ka bìrí xu a máá: “Tíí kíí ga xaoè, qanegar cúí gúù ga kúrú tama gaxae di ne khòè ne ka, gaxae ka tsgōosea ne di kg'óòan igaba gar tsáá hāa tama, igabar kò Jerusalema koe guu a tcg'òóèa, a kò Roma xu tshàu q'oo koe tcāèè. <sup>18</sup> Tēè tea xu ko xg'ara ka xu ko *Roma xu* kgoara te kg'oana, cúí chibi gar kò úú tama x'oos di xgàrakuan kg'anoa a khama. <sup>19</sup> Eē xu ko Juta xu xguì kar kò Kaesaram koe tchōà sa úúan ka cúí qaùa mááèa. Khòè ne tiri ner gha ma chibi-chibi sa ko káá si i igaba. <sup>20</sup> Gaa gúúan domkagar kò dtcàrà máásea, bóò xao or gha sa, a ra a gataga chóà cgoa xao o. Iseraele ta di nqòòan domkar táúan ncēe cgoa qáèèa,” tam méé.

<sup>21</sup> Xu xoa me a máá: “Tsáá ka ko kg'ui tcgāyan xae qane cgoa ga hòò tama Jutea koe guua a. Xu sixae ka c'èea xu, gaa koe ko guu a ncēe koe hàà xua tsáá ka cg'āè gúù ga xàà tama, kana kg'ui ta ga hāa. <sup>22</sup> Igaba xae ko tsáá koe kóm sa tc'èe, nta tsi ko tsáá ma bóò sa, wèè qgái koe ne khòè ne ncēes xg'ae sa ma x'óéa sa xae q'ana khama,” ta xu méé.

<sup>23</sup> Xu kò c'èem cámb ba tòó Paulom cgoa xu gha xg'ae ba, ka xu ko kái a ēem ko Paulo hēe koe hàà. Me kò ntcùúkg'ai cgoa koe guu a kg'ui cgoa xu i sí dqòa. A ba a Nqarim di x'aian ka nxàea tseegukagu, a ko Jesom ka kg'uia tàà xu kg'oana, Moshem di x'áèan koe hēe, naka porofiti xu di Tcgāyan koe hēéthēe guu a. <sup>24</sup> Xu kò c'èea xu kg'uia ba dtcòm, xu c'èe xu táá dtcòm m. <sup>25</sup> Xu ko ntcoeku cgoaku, a gataga qòòà q'aa. Paulom ko ncēem kg'uim còò di ba kg'uia xg'ara, a ko máá: “Tcom-tcomsam Tc'èe ba gaxao ka tsgōose ga xu koe tseeguan kg'uia, ēem kò ko porofitim Isaiam koe guu a ko kg'ui ka a ko máá:

<sup>26</sup> 'Khòè ne ncēe ne koe qòò naka sí máá:

'Kóm tu gha igaba tu kóma q'āa tite,  
a tu a gha bóò,  
igaba tu cuiskaga bóò q'ana hāa tite.

<sup>27</sup> Ncēe ne khòè ne di tcáóa nea x'óóa khama,  
ne ko tshúù-xamse tceea ne cgoa kóm,  
a ne a tcgáía ne tcēekg'ama,  
táá ne gha tcgáía ne cgoa bóò ka,  
a gataga táá tceea ne cgoa kóm ka,  
a ne a gha táá tcáóa ne cgoa kóma q'āa ka,  
a ne a gha táá Tíí koe kabise ka,  
Ra gha táá qāè-qāe ne ka,  
ta i ma góáèa.'

<sup>28</sup> “Khama ra ko tc'èe, q'āa tu gha, Nqarim di kgoarakua nea tāá zi qhàò zi di ne koe tsééa úúèa sa, ne gha komsana a,” tam méé. <sup>29</sup> [Ncēetam ko mééa xg'ara ka xu ko Juta xu xgoaba a qòò, kái kg'uian úú cgoakuase xg'aekua xu koe.]

<sup>30</sup> Me kò Paulo ba cámb kurian x'āè, ēem kò cgóbèa hāam nquum koe, a ba a gataga wèè ne ēe ko dàra me ne qāèse hàakagu. <sup>31</sup> A ba a kò Nqarim di x'aian ka xгаа-xгаа, a ko X'aigam Jeso Krestem ka xгаа-xгаа, kaisase kgoarasease, i kò cúí khòè ga xgàè-kg'am me tama.

## ROMA NE Paulom dis tcgãya sa Roma ne koe Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncëes tcgãya sa Roma di ne dtcòm-k'ao ne góá máá, Roma dis kereke sam kò dára kg'oana khama. Gam dis tc'ëe sa kò dtcòm-k'ao ne cgoa síí gaa koe cg'árése hãa, a nxãwa còoka qõò si i.

Dtcòm-k'ao nem ko qãèse bìrí, dtcòm-k'ao ba ko dùús koe dtcòm sa, naka dtcòm ko wèé cáman di kg'òèan koe dùú sa nxàe sa.

Paulo ba ko 1:17 koe góá, tcgãyas ko nxàe gúùn ka: Baebele sa ko nxàea tcg'òó, Nqari ba ko ntama ma khóè ne Gam ka tchànokagu sa: dtcòm koe guu a, “gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chõò-q'ooan koe tééan koe.”

Me ko nxãaska Paulo ba 1-3 di xu tcee xu koe x'ái, wèé ne khóè ne (Juta ne hëé naka tãá zi qhàò zi di ne hëéthëéa) cg'ãèan di qarian dóm q'oo koe hãa, ke méé ne Nqarim cgoa xg'ae-xg'aese sa. Jeso Krestem koe dtcòm koe cúí ne ko khóè ne guu a Nqarim koe tchànokaguè (3:22).

Dtcòm-k'ao ne ko Krestem koe guu a Nqarim koe tòókuan hòò (5:1), naka kabas kg'òè sa hëéthëé e (6 dim tceem koe). Nqarim dim Tc'ëe ba ko dtcòm-k'ao ba kgoara, x'áèan di qarian koe hëé, cg'ãèan koe hëé naka x'oos koe hëéthëé e (7-8 di tsara tcee tsara koe).

Me ko nxãaska Paulo góá, nta ne kò ma Juta ne hëé naka qhàò zi di ne hëéthëé ma Nqarim ko ma nqõóm di ne khóè ne ma tc'ëea máás koe ma tcàa sa (9-11).

Còò dis kam ko Paulo ba dtcòm-k'ao ne gha ma kg'òès ka góá, kái-k'aise c'ëe ne khóè ne cgoa tsééa xg'aean ka (12-16 di xu tcee xu koe).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm sa (1:16, 17; 5:1)

- tchànokagu (5:1)

- q'anokagu (6:22)

- cgàa ba - Tc'ëe ba (8:5-9)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai sa hëé naka tc'ëe-k'ám zi hëéthëé e (1:1-17)

- Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18-3:20)

- Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21-4:25)

- Kabas kg'òè sa Krestem koe (5:1-8:39)

- Nqarim dis tc'ëe sa Iseraele koe hëé naka qhàò zi di ne koe hëéthëé e (9:1-11:36)

- Dtcòm-k'ao ne ko ma tséé sa (12:1-15:13)

- Chõò-q'oo sa hëé naka tsgámku zi hëéthëé e (15:14-16:27)

### Téé-cookg'ai sa (1:1-17)

#### *Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, Jeso Krestem dir qãà ra, ncëe x'áè úú-k'ao\* bar gha ii ka tciièa hãa ra, a ra a Nqarim di qãè tchõàn dise nxará tcg'òó a cúía tòóèa. <sup>2</sup> Nqari ba kò nxãakamaga Gam di xu porofiti xu koe guu a ncëe qãè tchõàn nqòòkagu taà hãa, Tcom-tcomsa zi Tcgãya zi Nqarim di zi koe, <sup>3</sup> ncëe ko Gam dim Cóám ka kg'ui i, ncëe kò khóèan dis iis koe Dafitem ka tsgõose-coa ii ba, <sup>4</sup> a kò ãem kò x'ooan koe tãe ka Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a qarian cgoa x'áièa ba, Nqarim dim Cóám ii sa - gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba. <sup>5</sup> Ncëe xae kò Gam koe guu a cgómkuan hëé naka x'áè úú-k'ao xae gha ii sa hëéthëé hòò ba, nxãasega

\* 1:1: x'áè úú-k'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

xae gha wèé ne khòè ne qhàò zi di ne Gam di cg'òèan domka tciia óá, ne gha nxãasega dtcòm̄s koe guua komsanan úú ka. <sup>6</sup> Tu gatu thèé gane ka c'èe tu u, Jeso Krestem di iise tciieà hãa tu.

<sup>7</sup> Wèéa tu èe Roma koe hàna tu ncèe Nqarim ka ncàm̄mèa hãa, a hàà tu gha tcom-tcomsa ii ka tciieà hãa tu kar ko máá:

Nqarim gatá ka Xòò ba hèé naka X'aigam Jeso Kreste ba hèéthèé tsara koe guua hãa cgòm̄kuan hèé naka tòókuan hèéthèé mée i gatu cgoa hãa, témé.

### *Paulo ba Roma koe dàran xgónèa*

<sup>8</sup> Tc'ãà dis kar ko Jeso Krestem koe guu a gatu wèé tu domka tirim Nqari ba qãè-tcaoa máá, gatu dis dtcòm̄ sa ko wèém nqòóm̄ koe nxàèè khama. <sup>9</sup> Nqarim, ncèer ko wèé tcáóa te cgoa Cóásem di qãè tchòàn xgaa-xgaan koe tsééa máá ba tirim tééa-máá-kg'ao Me e, xòm̄ x'aèser ko tc'èe-tc'èese tu u di ba. <sup>10</sup> Tiri còrèan koer ko wèé x'aè ka dtcàrà, còò dis ka i gha, Nqarim kò ncàm̄a hãa ne, dàòan xgobekg'amsea máá te, ra síí cgae tu u sa. <sup>11</sup> Bóòà tur xgónèa hãa khama, nxãasegar gha c'èes máákus Tcom-tcomsam Tc'èem di sa máà tu u, tu gha qari-qariè ka. <sup>12</sup> Méér ko saa, tíí hèé naka gatu hèéthèé ta ga korèku si i, ncèe ta gatá wèéa ta úúa hãa dtcòm̄an cgoa, gatu hèé naka tíí ga ra hèéthèé e.

<sup>13</sup> Tíí qòe ga tuè, q'ãa tu gha sar ko tc'èe, kái q'oro ra ko hàà cgaea tu bìrísea hãa, nxãasegar gha hàà gatu koe ga thèé tc'áróan kúrú ka, ncèer ma tãá zi qhàò zi di ne c'èe ne koe hèéa khamaga ma; igabagar ncèes noosega xgáèa tòóea. <sup>14</sup> Kúrú méér gas tséés kaia sar úúa hãa, Gerika ne koe hèé naka Gerika tama ne koe ga hèéthèé e, èe tc'èega ne koe hèé naka èe kàà tc'èe ne koe ga hèéthèé e. <sup>15</sup> Gaa domkar ko kaisase tc'èe, gatu èe Roma koe hàna tu koer gha gataga thèé qãè tchòàn xgaa-xgaa sa.

### *Qãè tchòàn di qaria ne*

<sup>16</sup> Qãè tchòàn domkar sau-cgaekaguè tama, Nqarim di qari i khama, èe ko dtcòm̄ wèém gha kgoarase di i, tc'ãà dis ka Juta ne koe, naka gataga Gerika ne koe hèéthèé e. <sup>17</sup> Nqarim di tchànoa ne ko dtcòm̄s koe guu a qãè tchòàn koe x'áiè khama, gaas di tshoa-tshoasean koe guu a síí gaas di chòò-q'ooan koe tééan koe, ncèe i ma góásea a ko máá: “Èè tchàno ii ba gha dtcòm̄s koe guu a cg'òè,” témèè khamaga ma.

## **Kgoarasean koe ko qaase sa (1:18–3:20)**

### *Wèém khòè ba cg'uri-kg'ao me e*

<sup>18</sup> Nqarim di xgòà ne ko nqarikg'ai koe guu a wèés èe Nqari-tcáóo tama sa hèé naka khòèan di cg'ãè tcáóan koe hèéthèé x'áiè khama, ncèe ko gaan di cg'ãè cauan cgoa tseeguan náà ntcòó o. <sup>19</sup> Ncèe Nqarim ka ga q'ãàè sa ne x'áièa hãa khama, Nqari ba x'ái ne sia hãa domka. <sup>20</sup> Chòò tama qarian Nqarim di hèé naka Gam di ii-q'ooan hèéthèé ncèe hòòse tama, nea kò nqòóm̄ tshoa-tshoase koe guu a èem Nqari ba kúrúa hãa gúùan koe ga bóòà q'ãase a ko x'áiè, nxãasega ne gha khòè ne táá máá, c'úúà ne kò hãa, témé ka. <sup>21</sup> Èèta ne ma Nqari ba q'ana hãa igaba ne Nqarim iise dqòm̄ Me tama, kana qãè-tcaoa máá Me tama khama, igaba i gane di tc'èe-kg'ám̄an kàà hùis gúù sa kúrúa, i gane di tcáóan ncèe kàà tc'èe e ntcùú-ntcuuèa hãa. <sup>22</sup> Èèta ne ko máá, tc'èega ne e, témé, igaba ne kò kàn tc'èe, <sup>23</sup> a ne a kò chòò tamam Nqari ba ne gha dqòm̄ kámá ka, chòòko khòèan di zi sere-sere zi hèé, tsaràn di zi hèé, naka kg'oo-coan di zi hèé naka ncàà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan di zi hèéthèé dqòm̄.

<sup>24</sup> Gaa domkam kò Nqari ba cg'ãè zi gúù zi tcáóo ne ko tc'èe zi guua máá ne, ne kò cgáè-q'ooa ne koe sau-sauga zi gúù zi kúrú cgaeku. <sup>25</sup> Nqarim di tseeguan ne kò tshúù-ntcòan kúrú, a ne a kò xommèa hãa zi gúù zi dqòm̄ a tsééa máá zi, Kúrú-kg'ao ba ne gha dqòm̄ khama ii x'aè ka - ncèe ko chòò tamase dqòm̄mè ba! Amen.

<sup>26</sup> Ncèes gúùs domkam kò Nqari ba tcáóo ne koe ne ko qaa zi gúù zi sau-sauga zi máà ne. Zi kò gane di zi khòè zi gazi khama ma dxàè zi khòè zi cgoa séèkuan kúrú. <sup>27</sup> Gatà iim dàòm̄ kaga xu kò khòè xu thèé khòè zi cgoa séèkuan kúrú guu, a xu a gaxu khama



ma kg'áò-khoe xu cgoa séèku di tc'ëan ka tcààè. A kò gaxu khama ma kg'áò-khoe xu cgoa sau-sauga tsééan kúrú, a kò gaxu di cg'ãè tsééan koe guu a xgàrasean óága cgaese.

<sup>28</sup> Ncëe ne khòè ne kò Nqarim q'ãa cgoa tchòà úú tama, khamam kò cg'ãè tc'ëan guua máá ne, ne kúrúè ta ga kò hãa zi gúù zi kúrú. <sup>29</sup> Wèé zi cau zi cg'ãè zi ka ne kò cg'oè cgaèè, cg'ãèan hëé, cèèan hëé naka cg'ãè tc'ëan ka hëéthëé e. Wèés ncóó sa cg'oè cgaè nea, naka cg'õo sa hëé, kómku tama sa hëé, kàaku sa hëé naka cg'ãè tcáo sa hëéthëé e. C'amku-kg'ao ne e, <sup>30</sup> ncoiku-kg'aoan hëé, Nqarim di ne hòre-kg'ao ne hëé, dxàesere ne hëé, bóòseko ne hëé, dqòmseko ne hëé, cg'ãè zi gúù zi di ne kúrú-kg'ao ne hëé, gane di xòòan ntcoea hãa ne hëéthëé e. <sup>31</sup> Kàà tc'ëe ne e, a tcom-tcomsa tama, a gane ka c'ëe ne ncàm tama, a ne a thòò-xama-máákuan úú tama. <sup>32</sup> Eèta ne ma tchàno x'áèan Nqarim di q'ana hãa, ãe zi gúù zi ko kúrú khòèa nea x'oos ka kg'anoèa di i, igaba ne ncëe zi gúù zi cúí zi kúrú tama, a ko gataga thëé ãe ko kúrú zi ne cgoa qãè-tcao.

## 2

### *Nqarim di xgàrakua nea tchàno o*

<sup>1</sup> Gaa domkaga tsi gha méé gúùa káà a, tsáá ncëe c'ëe khòèan ko xgàra tsi, díí tsia ga igaba. Eè tsi ko ma c'ëe khòèan xgàra khamaga tsi ko ma xgàrase, tsáá ãe ko c'ëe khòèan xgàra tsia ko gaan ko hëé khamaga hëé khama. <sup>2</sup> Ta q'ana hãa, Nqarim di xgàrakua ne ãe ko ncëe zi gúù zi kúrú ne koe tchàno o sa. <sup>3</sup> Khama tsáá, ncëe kg'ama khòè ii tsi, nxãa tsi kò ko ncëe zi gúù zi ko kúrú khòèan xgàra, a tsi a ko tsáá ga tsi thëé gataga kúrú zi, ne tsi gáé tc'ëea máá, Nqarim di xgàrakuan tsi gha nxànagu, ta tc'ëea? <sup>4</sup> Kana tsia ko Gam di qãèan hëé, naka Gam di qgóósean hëé naka Gam di qáo tcáoan hëéthëé dis qguù sa tana? A c'úua tsia Nqarim di qãèa ne ko chìbian koe tcóósean koe úú tsi sa? <sup>5</sup> Igaba tsari qari tcúúan hëé naka tcóóse tamasa tcáoos tsari sa hëéthëé domka tsi ko Nqarim di xgòàn xg'ae-xg'ae cgaese, Nqarim di xgòàn dim cáám ka, ncëe i gha Gam di xgàrakuan tchàno hàà x'áise ba. <sup>6</sup> Nqari ba gha wèém khòè ba ãem ma tsééa hãa khamaga ma kabia máá: <sup>7</sup> Gane ãe qãèan kúrú koe qáo tcáoá hãa ne, a ko gatà hëéan ka *Nqarim koe dqòmku*an hëé, naka tcomkuan hëé, naka ãe kaà tama sa hëéthëé qaa, nem gha Nqari ba chòò tamasa kg'õè sa máà. <sup>8</sup> Igaba gane ãe ko xaù, a tseeguan xùri tama, igaba ko cg'ãèan xùri ne koe i gha *Nqarim di xg'aian* hëé naka xgòàn hëéthëé hãa. <sup>9</sup> Xgàrase sa hëé naka qóm zi hëéthëéa gha wèém khòém ãe ko cg'ãèan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hëéthëé e. <sup>10</sup> Igaba i gha dqòmkuan hëé, naka tcomkuan hëé, naka tòókuan hëéthëé wèém khòém ãe ko qãèan kúrúm koe hãa: kg'aika Juta ne koe, naka gataga qhàò zi di ne koe hëéthëé e. <sup>11</sup> Nqari ba tãákase khòèan qgóó tama khama.

<sup>12</sup> Qhàò zi di nea x'áèan dòm q'oo koe hãa tama, a ne a gha chìbian kúrú a x'áèan dòm q'oo koe hãa tamase ga kaàkaguè; ne *Juta ne* x'áèan dòm q'oo koe hãa, a ko chìbian kúrú, a ne a gha x'áèan ka xgàràè. <sup>13</sup> Eè ko x'áèan kóm nea Nqarim cookg'ai koe tchàno ne iise bóòè tama khama, igaba ãe ko x'áèan ko méé sa kúrú ne ko tchàno ne iise bóòè. <sup>14</sup> Tãá zi qhàò zi di nea *Moshem di* x'áèan úú tama, igaba ncèè ãe ne kòò tcáoá ne q'oo koe ne q'ana hãa sa kúrú nes nxãa sa *Moshem di* x'áèan koe ko qaases ga si i, a ne a gane ka x'áèan úúa hãa, ãeta ne ma *Moshem di* x'áèan úú tama igabaga. <sup>15</sup> Gane di qgóóse-kg'áman koe i ko x'áise, ãe ko x'áèan koe qaase sa tcáoá ne q'oo koe goásea hãa sa. Gataga ne tc'ëe-kg'áman úúa hãa ncëe ko ãe qãè iis ka hëé naka ãe qãè tamasa ka hëéthëé bìrí ne e. Si ko ncëe sa x'áèa nea tcáoá ne q'oo koe hàna sa nxàea tseegukagu. Gaa kaga i ko gane di tc'ëan c'ëe x'aè ka chìbi-chibi ne, a c'ëe x'aè ka kúrú ne ne kg'uia mááse. <sup>16</sup> Ncëe xgàrakua ne gha hàà kúrúse, Nqarim ko hàà khòèan di zi tséé zi chómsezi Jeso Krestem koe guu a xgàram cáám ka, ãer ko ma qãè tchòàn koe ma xgaa-xgaa khamaga ma.

### *Juta ne hëé naka Moshem di x'áèan hëéthëé e*

<sup>17</sup> Igaba tsáá, ncêe Juta ka ko tciise tsi, a x'áèan koe dtcãàsea hãa tsi, a ko Nqarim cgoa dɔm̩se tsi, <sup>18</sup> tsáá ãem Nqari ba tc'êea hãa sa q'ana tsi, a ko ãe cgáé ii zi bóda tcg'òó tsi, *Moshem di* x'áèan koe tsi xгаа-xgaase zia hãa khama, <sup>19</sup> tsáá ãe káà tcgáí ne khóè ne ko qg'óó-hì tsi, naka ãe ntcùú q'oo koe hàna ne di tsi x'áà tsi di tcoman úúa hãa tsi, <sup>20</sup> tsáá ãe káà tc'êe ne di tsi tchàno-tchano-kg'ao tsi, naka ãe cg'áré ne di tsi xгаа-xгаа-kg'ao tsi, (q'ãan di tc'êean hêé, naka tseeguan hêéthêé tsi x'áèan koe úúa hãa domka). <sup>21</sup> Kháé nxãaska tsáá ncêe c'êe ne ko xгаа-xгаа tsi, te tsi koáé tsáá xгаа-xgaase? Tsáá ãe ts'ãan méé i guuès ka ko xгаа-xгаа tsi, nxãa tsia gáé ko ts'ãà? <sup>22</sup> Tsáá ãe ko máá, khóè ne méé ne táá cg'áràn kúrú témé tsi, nxãa tsia gáé ko cg'áràn kúrú? Tsáá ãe kúrúa mááseèa hãa nqárian ko xguì tsi, nxãa tsia gáé ko tempelean koe tcãa a ts'ãà? <sup>23</sup> Tsáá ãe Nqarim di x'áèan tsi úúa hãa sa ko dɔm̩se tsi, Nqari ba tsia ko sau-cgaekagu Gam di x'áèan ko méé sa kúrú taman ka? <sup>24</sup> Ncêe i ma góásea hãa khama a ko máá: “Gatu domka i ko Nqarim di cg'òèan tãa zi qhàò zi di ne ka cg'uri-cg'uriè,” témèè khama.

<sup>25</sup> Ncêe x'áèan tsi kòo komsana nes tsaris q'ãe nqãa-qgai khòè sa cgáé si i; igaba ncêe x'áèan tsi kòo tsaa nes nxãaska tsaris q'ãe nqãa-qgai khòè sa gaas tama si i. <sup>26</sup> Ncêe ãe q'ãe nqãa-qgai khòè tama ne kòo x'áèan ko qaa sa qg'óóa qari, ne ne gáé ãe q'ãe nqãa-qgai khòèa ne khama ma bóèè tite? <sup>27</sup> Tsáá ãe góá tòòèa x'áèan úúa hãa a q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa tsi, igabaga ko x'áèan khóá tsia gha chibi-chibi a xgàràè, ãe tc'áróa ne koe q'ãe nqãa-qgai khòèè tama igaba ko x'áèan komsana ne ka. <sup>28</sup> Khóè ba tc'áróa ba koem kòo q'ãe nqãa-qgai khòèèa hãa ne cúíga tseegu dim Jutam tama me e, si gataga tseegu dis q'ãe nqãa-qgai khòèè sa tchàa di kana tc'áróm koe ko kúrúès tama si i. <sup>29</sup> Igaba tseegu dim Juta ba ãe q'oo za Juta ii me e, si q'ãe nqãa-qgai khòèè sa ko tcáós koe kúrúè, Tc'êem ka, góá tòòèa hãa x'áèan ka tamase. Eèta iim khóè ba khóèan kam gha dɔm̩mè sa kg'ano tama, igabam Nqarim kam gha dɔm̩mè sa kg'anoa.

### 3

<sup>1</sup> Kháé nxãaska dùútsa cgáé sa hàna, Juta tsi kòo ii ne? Kana i ko q'ãe nqãa-qgai khòèèan dùú sa hùì? <sup>2</sup> Wèè zi xòè zi koe ga i kaisase cgáé e! Tc'ãà dis ka ne Juta ne Nqarim di kg'uian máàèa hãa khama.

<sup>3</sup> Igaba kháé, ncêe c'êe-kg'áía ne kòo xg'ao tcom-tcomsa tama ne i ga kòo nta ii? Gane dis tcom-tcomsa tama sa gha Nqarim dis tcom-tcomsa sa kaàkagu? <sup>4</sup> Nxãas tama si i! Ncêe sa méés q'ãase: Nqari ba méém tseegu ii, nakam wèém khóè ba tshúù-ntcõa-kg'ao ba ii. Ncêe i ma góáèa a ko máá:

“Nxãasega Tsi gha *Tsáá Nqari Tsi*

Tsari kg'uian koe guu a tchàno Tsi iise bóèè ka,

a gha Tàà-kg'ao ba ii,

ãe Tsi kòo *qhàis koe* xgàrà ne,”

témèè khama.

<sup>5</sup> Igaba ncêe gatá di tchàno taman kòo Nqarim di tchànoan x'ái, ne ta gha dùú sa méé? Méé ta gha a máá, Nqari ba qãèse hêé tama, gatá koe xgòàn ka? témé. (Khóèan ga méé khamar ko méé.) <sup>6</sup> Nxãas tama si i! *Nqarim kòo tchàno tama* ne ba gha nta hêés ka nqòó ba xgàrà?

<sup>7</sup> Igaba i ga c'êe khóèan máá: “Tiri tshúù-ntcõan kòo Nqarim di tseeguan càù a kaisa dɔm̩kuan máà Me ne, ra ko dùús domka qanega chibi-kg'aom khama ma bóèèa máá?” témé. <sup>8</sup> Kháé nxãaska ta ko dùús domka máá: “Hàà naka ta cg'ãè gúuan kúrú, naka i gha nxãasega qãè gúuan hàà,” témé tama? C'êe ne ncêe ko chibi-chibi ta a, a ko máá, ta ko méé ga a témé ne khama. Eè ne ii khamaga ne gha ma xgàràè, si gha ãe sa tchàno si i.

*Cúí khóè ga tchàno tama*

<sup>9</sup> Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? *Sita Juta ta* gáé cgáé taà? Cg'árés kaga i gatà ii tama! Nciúsegar x'áía hãa, Juta ne hëé naka qhàò zi di ne hëéthëéa cúita ga ma chìbian dòm q'oo koe hãa sa. <sup>10</sup> Ncëe i ma góáèa khama a ko máá:

“Cúí khòè ga káà a, tchàno o.

<sup>11</sup> Cúí khòè ga káà a, kóma ko q'ãa a,  
i cúí khòè ga káà a, Nqari ba ko qaa a.

<sup>12</sup> Wèéa ne ga *Nqari ba* q'aumana hãa,  
a ne a wèéa ne ga káà hùì ne e,  
wèéa ne ga.

Cúím qãè tsééan ko kúrúm ga ba káà me e.”

<sup>13</sup> “Gane di dòmà nea  
xgobekg'amsea zi tc'ám zi khama ii,  
i ko gane di taman qàe-qaeku sa kúrú.”  
“I cg'aoan di dqãèan kg'áma ne koe hãa.”

<sup>14</sup> “Gane di kg'áma nea cgúíkuan hëé  
naka xgòàn hëéthëé ka cg'oèa hãa.”

<sup>15</sup> “Gane di nqàrèa ne c'áòan ntcãagu ka qháé e.

<sup>16</sup> Eë ne nqáéa hãam dàòm koes kòbe sa hëé  
nakas cg'ãa-cg'anakagu sa hëéthëé hàna,

<sup>17</sup> ne tòókuan dim dàò ba c'úù.”

<sup>18</sup> “Tcgái q'ooa ne koe i Nqarim q'áo ga káà a.”

<sup>19</sup> Ta q'ana hãa, wèés gúùs ãe i ko x'áèan nxàe sa, i ko ãe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne cgoa nxàe sa, nxãasegas gha wèés kg'ám sa nqookaguè, me gha wèém nqóò ba Nqarim koe xqara mááse ka. <sup>20</sup> Gaa domkam *Nqarim* cookg'ai koe cúím khòèm ga ba x'áèan komsanan ka, tchànóm iise bóòèa hãa tite; x'áèan koe ta ko guu a chìbian ka q'ãa khama.

### **Nqarim dim dàòm kgoarasean di ba (3:21–4:25)**

#### *Dtcòmàn koe guua hãa tchànoa ne*

<sup>21</sup> Igaba i ncëeska x'áèan koe guu tama, a Nqarim koe guua tchànoan x'áísea hãa, gatà i ko ma x'áèan hëé naka porofiti xu hëéthëé ma gaan ka nxàea tseegukagu igaba. <sup>22</sup> Ncëe tchànoa ne Nqarim koe guua, Jeso Krestem koe dtcòmàn ka, wèé ne ãe ko dtcòm ne di iise. Cúí q'aa-q'oo ga káà a khama, <sup>23</sup> wèéa ne ga chìbian kúrúa hãa, a Nqarim di x'áàn tcàoa hãa domka, <sup>24</sup> a ne a ko Gam di cgòmkuuan domka tchàno ne iise bóòè, Jeso Krestem koe hàna kgoarakuan koe guu a, si ncëe sa kg'amaga dis máàku si i. <sup>25</sup> Ncëem kò Nqari ba qhàea-máákus iise tcg'òó ba, nxãasega ta gha Gam koe dtcòmàn ka, Gam di c'áòan koe guu a gatá di chìbian qgóóa mááè ka. Ncëe sa kòo Nqarim di tchànoan x'ái, kg'aia kò kúrúsea hãa chìbian nem kò kg'ama bóòà guu di i. <sup>26</sup> Ncëe sam kò Gam di qáo tcáóan koe guu a kúrú, Gam di tchànoa nem gha nxãasega ncëem x'aèm koe x'ái ka. Gataga i ko thëé x'ái, Gabá tchàno Me e sa, ãe ko Jesom koe dtcòm ba tchànóm iise bóòan ka.

<sup>27</sup> Kháé ta gha nxãaska dùús cgoa dqòmse? Gúù cgoa tama a! Dùús domka? X'áèan ko méé sa kúrú domka? Nxãan tama a, igaba dtcòmàn domka a. <sup>28</sup> Khòè ba ko dtcòm koe guu a tchànóm iise bóòè sa ta q'ana hãa khama, x'áèan ko méé sa kúrús ka tamase. <sup>29</sup> Ka ba gáé Nqari ba Juta ne cúí ne di baa, a tãá zi qhàò zi dim tama baa thëé? Tãá zi qhàò zi di Me e gataga thëé, <sup>30</sup> Nqari ba cúí Me e khama, a gha ãe q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa ne gane di dtcòmàn koe guu a tchàno ne iise bóò, a gha gataga thëé ãe q'ãe nqãa-qgai khòèè tama ne gane di dtcòmàn koe guu a tchàno ne iise bóò. <sup>31</sup> Ka sa ko nxãa sa nxãaska máá, dtcòmàn domka ta ko x'áèan aagu, témé? Nxãas tama si i! Igaba ta ko x'áèan qgóóa qari.

## **4**

### *Abrahamam dis x'ái sa*

<sup>1</sup> Dùú sa ta gha kháé nxãaska Abrahamam ka nxàe, khòean dis iis koe kg'aika dim xõòm gatá di ba. Dùú sa kò kúrúse cgae me? <sup>2</sup> Ncèe Abrahamam kò ãem kúrúá hãa zi tséé zi domka tchànóm iise bóòèa hãa, nem ga kò dqòmse cgoam ko sa úúa hãa, igaba Nqarim cookg'ai koe tamase. <sup>3</sup> *Nqarim dis* Tcgãya sa ko máá: “Abrahama ba kò Nqarim koe dtcòm, a ba a kò gam dis dtcòm koe guu a tchànóm iise bóòè,” témé khama. <sup>4</sup> Tséé-kg'aom kò tsééa hãa nem gam di surutan máàkus iise máàè tama, igabam ko ãem tséé-kg'am hãa sa suruta-kg'ammè. <sup>5</sup> Igaba ãe tséé tama, a Nqarim koe tcoman úúa hãa ba, Nqarim ncèe ãe Nqari-tcáo tama ba ko tchàno iise bóò ba, nxãam di dtcòmà nea ko Nqarim ka tchàno iise bóòè. <sup>6</sup> Ncèem kò gataga Dafite ma khòèm di ts'eekg'aian ma nxàe khamaga ma; khòèm ncèe kò Nqarim ka tchànóm iise bóòè ba, gam di zi tséé zi bóò ka oose, a ko máá:

<sup>7</sup> “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea

gane ãe gane di tsééan cg'ãè ko qgóóa mááè ne,  
ncèe gane di chìbian ko qàbi-kg'aiè ne!

<sup>8</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa baa

khòèm ãe gam di chìbia nem  
Nqari ba tcee cgae me tite ba,”  
tam méé.

<sup>9</sup> Ncèes ts'ee-ts'eekg'aiku sa gáé q'ãe nqãa-qgai khòèa ne dis cúí saà, kana saa thée q'ãe nqãa-qgai khòèe tama ne di saa? Ncèeta ta ko méé a ko máá: “Abrahama ba kò gam dis dtcòm domka tchànóm iise bóòè,” témé ka. <sup>10</sup> Nta iis téé-q'oos koe ba kò tchànóm iise bóòè? Eẽm kò q'ãe nqãa-qgai khòèe qãá q'oo koea kò ii, kana ãem ko q'ãe nqãa-qgai khòèe cookg'ai koea kò ii? Eẽm kò q'ãe nqãa-qgai khòèe qãá q'oo koe tama a kò ii, igaba ãem kò q'ãe nqãa-qgai khòèa cookg'ai koe e. <sup>11</sup> A ba a kò q'ãe nqãa-qgai khòèam hãa dis x'áís dtcòm koe guua hãa tchànoan ka ko nxàea tseegukagu sa hòò, dtcòm ãem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòèe tama kam kò úúa hãa a. Nxãasegam gha wéé ne ãe ko dtcòm, igaba qanega q'ãe nqãa-qgai khòèe tama ne dim xõò ba ii, ne nxãasega tchàno ne iise bóòè ka. <sup>12</sup> A ba a gataga gane ãe q'ãe nqãa-qgai khòèa ne dim xõò me e (ãe q'ãe nqãa-qgai khòèa ne cúí ne ka tamase, igaba thée ãe dtcòm dim dàòm koe ko qòò ne, ncèem ko gatá ka xõòm Abrahama ba úúa hãa sa, ãem kò qanega q'ãe nqãa-qgai khòèe tama ka.)

*Nqarim dis nqòòkaguku sa ko ãe dtcòmà hãa ne ka hòòè*

<sup>13</sup> Abrahama ba hée naka gam dis qhàò sa héeéthéa kò nqòóm di ne q'òò-kg'ao ne ne gha ii dis nqòòkaguku sa x'áèan domka hòò tama khama, igaba dtcòm koe guua tchànoan domka a. <sup>14</sup> Ncèe *Nqarim* kò ãem ko nqòòkaguas gúú sa ãe ko x'áèan *komsana ne* máà, nes nxãaska dtcòm sa káà tséé si i khama, si nqòòkaguku sa thée káà hùì si i. <sup>15</sup> X'áèa ne ko *Nqarim di* xgòàn óá khama. Igaba ãe x'áèan káà a koe, i x'áèan tsaa káà a.

<sup>16</sup> Gaa domkagas nqòòkaguku sa dtcòm koe guua, nxãasegas gha cgòmku dis gúú sa ii ka, a sa a gha wéés qhàòs *Abrahamam dis* koe qarika téé - x'áèan di ne cúí ne ka tamase, igabaga gane ãe Abrahamam dis dtcòm koe hàna ne koe héeéthé e, gatá wéèa ta dim xõò ba. <sup>17</sup> Ncèe i ma góásea a ko máá: “Kái zi qhàò zi dim xõò bar kúrú tsia hãa,” témé khama. Nqarim ncèem kò Gam koe dtcòm, Nxãam cookg'ai koem *gatá dim xõò me e*, - Nqarim ncèe ãe x'óóa hãa ne ko kg'òèkagu, a kò ãe kg'aiga káà ii zi gúú zi kúrú zi hãa ba. <sup>18</sup> Nqòòa ne kò káà a, igabam kò Abrahama nqòòan úúa hãa, a dtcòm, a hàà kái zi qhàò zi dim xõò ba kúrú, ãem kò ma bìrié a máá: “Tsaris qhàò sa gha gatá ii,” téméèa khamaga ma. <sup>19</sup> Eẽtam kò ma gam dim tc'áró ba cg'ãa-cg'anasea hãa sam kò bóò, i kuria ba 100 qàe koe hãa, si Sarah sa gataga thée cóán àbà tite, tchòoa sa ko x'óóa hãa khama, igabam kò gam dis dtcòm koe táá xhõen-tcáo. <sup>20</sup> A ba a kò gam dis dtcòm úú tamasa ka Nqarim dis nqòòkaguku ka táá káise tèèse, a táá gam di dtcòm cgoa ntcoeku, igabam kò dtcòm koe qari-qariè, a kò Nqari ba dqòm. <sup>21</sup> A kò kaisa tcoman úúa hãa, Nqari ba qarian úúa, ãem nqòòkagu mea hãa sam gha kúrú di i. <sup>22</sup> Ncèes gúús domkagam kò “dtcòm koe guu



a *Nqarim ka tchànom iise bóòèa hãa.* <sup>23</sup> Me ncēm kg'uim “tchàno iisem bóòèa hãa” di ba gaam cúí ba goá tòóa máàè tama, <sup>24</sup> igabam gatá di me e thée, gatá ncēe gha Nqarim ka tchàno ta iise bóòè ta, ncēe ko Gam koe dtcòm ta, Gaam ncēe Jesom gatá dim X'aiga ba x'ooan koe ghùia hãa ba. <sup>25</sup> Ncēe kò gatá di chìbian domka x'ooan koe tcãàè ba, a kò x'ooan koe ghùie ba, tchàno iise ta gha bóòè ka.

## **Kabas kg'òè sa Krestem koe (5:1–8:39)**

### **5**

#### *Tòóku sa hēe naka qãè-tcao sa hēéthēe e*

<sup>1</sup> Gaas gùs domkaga a, ncēe ta dtcòmàn koe guu a tchàno ta iise bóòèa hãa a, domka ta Nqarim cgoa tòókuan úúa, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, <sup>2</sup> Gam koe ta ko guu a dtcòmàn koe kgoarasea hãase Gam di cgòmkuan ncēe koe tcãà, ncēe ta gaan tc'amkg'ai koe téé-tēe e, a ko Nqarim dim x'ààm dis nqòòkagukus koe qãè-tcao o. <sup>3</sup> Gaan ka cúí tamase, igaba ta ko gataga thée xgàrasean ka qãè-tcao, q'ana ta hãa i ko xgàrasean qarika téékagu ta a khama; <sup>4</sup> Me gha *Nqari ba*, qarika ta kò téé ne cgáé ta iise bóò ta a; ta gha Nqarim kò cgáé ta iise bóò ta a ne, nqòò sa úúa hãa. <sup>5</sup> Si nqòò sa sau-cgaekagu ta a tama, Gam di ncàmkuan cgoam Nqari ba tcáóa ta cg'oè-cg'oea hãa khama, ncēm máà ta a hãam Tcom-tcomsam Tc'ēm ka.

<sup>6</sup> Eè ta ko qanega kg'amka ii kam kò Kreste ba qãèm x'aèm ka Nqari-tcáó tama ne domka x'óó khama. <sup>7</sup> Kái-kg'aise i thamka tama, khóèm ga tcg'òóse a ēe tchàno iim khóèm domka x'óó sa, khóèm ēe *kaisase* qãèm ka i ga kúrúse, c'ēm khóèm ga tcg'òóse a gaam domka x'óó sa. <sup>8</sup> Igabagam Nqari ba gatá koem úúa ncàmkuan x'áía hãa, qanega ta kò chìbi-kg'ao ta ii kam Kreste ba x'óóa máà ta a hãa di i.

<sup>9</sup> Khama nxãaska, ncēe ta ncēeska Gam di c'áòan ka tchàno ta iise bóòèa, ka ta gha nta noose Gam koe guu a *Nqarim di* xgòàn koe kgoaraè? <sup>10</sup> Nqarim di ta cg'òo-kg'ao ta a kò ii, igaba ta kò Gam dim Cóám dis x'oos koe guu a Gam cgoa tòóku. Ncēe ta Gam cgoa tòókua hãa ka ta gha nta noose kgoaraè, *Krestem* dis kg'òès ka? <sup>11</sup> Ncēes gùs ka cúí tama a, igaba ta ko thée Nqarim koe qãè-tcao gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a, ncēe ta Gam koe guu a *Nqarim cgoa* tòókuan hòò ba.

#### *X'oo sa cúím khóèm (Adam) koe guua, si kg'òè sa cúím Khóèm (Krestem) koe guua*

<sup>12</sup> Gaa domka i chìbian cúím khóèm *Adam* koe guu a nqòóm koe tcana, a i a x'oo sa óágara hãa, si x'oo sa ncēm dàòm ka wèé khóèan koe hààraa, wèé khóèa nea chìbian kúrúá hãa domka. <sup>13</sup> X'àèan kò tcg'òòès cookg'ai koe, i kò nqòómkg'ai koe kg'aiga chìbian hàna khama, igaba ēe i x'àèan káà a koe i chìbian x'áise tama. <sup>14</sup> Igabas kò Adam di x'aèan koe guu a sí Moshem di x'aèan koe chòò koe x'oo sa tc'ãà-cookg'aia hãa, gane ēe chìbian gane di kò Adam di zi tséé zi cg'ãè zi khama ii tama ne koe ga igaba, Adam ncēe kò *Krestem* ēe gha hààm dis sere-seres khama ii ba.

<sup>15</sup> Igabas *Nqarim dis* aba sa *Adam ka* kúrúèa cg'ãèan khama ii tama.

Eēm khóèm cúím di cg'ãè tsééan domka

ne kò kái ne khóè ne x'óó,  
igabas Nqarim dis cgòmku sa hēe naka Gam dis abas *ncēm kò cúím Khóèm Jeso Krestem di cgòmkuan koe guu a máà ta a* sa hēéthēe

kái ne khóè ne koe *kaisase* càùsea.

<sup>16</sup> Nqarim dis aba sa hēe naka cúím khóèm dis chìbi sa hēéthēe sara xg'aeku koe i gataga q'aa-q'ooan hàna hãa:

Cúís tséés cg'ãès qãá q'oo koe i bóòà tcg'òóèa hãa,

khóè ba méém xgàràè sa,

igaba ne gha khóè ne kái zi tséé zi cg'ãè zi qãá q'oo koe *Nqarim dis* máàkus domka

tchàno ne iise bóòè.

<sup>17</sup> Eēm khóèm cúím *Adam* dis tséés cg'ãès domkas kò

x'oo sa gaam khòem cúim koe guu a tc'ãà-cookg'aia hãa.

Igaba ncēm Khòem cúim Jeso Krete ba

ncēs gúù sa nqáéa hãase kúrúa hãa: ãe ko kaisa cgòmkuan hěe naka abas tchànoan di sa hěéthěe hòò ne gha Gam koe guu a kg'òèan koe tc'ãà-cookg'ai ka.

<sup>18</sup> Gaa domka, ncēe ne kò ma wèé ne khòè ne cúim khòem dis tséés cg'ãès koe guu a chibiga ne iise bóòè, khamaga ne kò wèé ne khòè ne cúim Khòem di tsééan tchànoan di koe guu a tchàno ne iise bóòè, a gha kg'òèan úúa hãa. <sup>19</sup> Ncēe ne kò ma kái ne cúim khòem di komsana taman domka chibi-kg'ao ne kúrúe, khamaga ne gha ma kái ne cúim Khòem di komsanan domka tchàno ne iise bóòè khama.

<sup>20</sup> I kò x'áèan ga thěe hãa, nxãasega i gha chibian càù ka. Igaba ãe i kò chibian càùse, koe i kò cgòmkuan kaisase càùse. <sup>21</sup> Nxãasegas gha, ães ma x'oo sa chibian ma tc'ãà-cookg'aia hãa khamaga ma gataga cgòmku sa thěe tchànoan koe guu a tc'ãà-cookg'ai, a gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a chòò tamas kg'òè sa óá ka.

## 6

### *Chibian koe ta guu a x'óóa hãa, igaba ta Krestem koe kg'òèa hãa*

<sup>1</sup> Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? Chibian méé ta x'ãèa máá na kúrú saa, naka i gha nxãasega cgòmkuan càùse? <sup>2</sup> Nxãas tama si i! Chibian x'óóa guua hãa ta khòè ta a, ka ta gha ntama ma gaan koe qanega kg'òè? <sup>3</sup> Kana tua c'úúa hãa, wééa ta ãe Jeso Krestem koe tcguù-tcguuèa hãa ta Gam di x'ooan koe tcguù-tcguuèa sa? <sup>4</sup> Gam dis x'oos koe tcguù-tcguuèan ka ta Gam cgoa kãéèa hãa. Igabagam kò Krete ba Xòòm di x'áàn ka gataga thěe x'ooan koe ghùie, nxãasega ta gha gatá igaba thěe kabas kg'òè sa kg'òè ka.

<sup>5</sup> X'oos koe ta Gam cgoa cúí ta a, khama ta gha gataga thěe x'ooan koe ghùikus koe Gam cgoa cúí ii. <sup>6</sup> Q'ana ta hãa, si gatá dis ncíis ii-q'oos khòèan di sa Gam cgoa xgàuèa hãa, nxãasega i gha gatá di tc'áróan ncēe chibian di kaàkaguè, ta gha táá gaicara chibian di ta qãa ta ii ka, <sup>7</sup> diim wèém ãe x'óóa hãa ba chibian dòm q'oo koe hãa tama khama.

<sup>8</sup> Ncēè Krestem cgoa ta kò x'óóa hãa, ne ta ko dtcòm, gataga ta gha thěe Gam cgoa kg'òè sa. <sup>9</sup> Krete ba x'ooan koe ghùiea hãa sa ta q'ana hãa khama, a cuiskaga gaicara x'óóa hãa tite, si x'oo sa gaia Gam koe qari úú tama. <sup>10</sup> X'oos ãem kò x'óós koem kò chibian koe cúí q'oro x'óó, igaba kg'òès ãem kò kg'òè sam kò Nqari ba kg'òèa máá khama. <sup>11</sup> Gaam dàòm cúim kaga méé tu Jeso Krestem koe: chibian x'óóa guua hãa, igaba ko Nqari ba kg'òèa máá tu khòè tu khama ma qgóóse.

<sup>12</sup> Gaa domka méé tu táá chibian hěe naka i gatu di tc'áróan ncēe kaàko koe x'aiga ii guu, naka tu cg'ãè zi tc'ãe zi gaan di zi komsana guu. <sup>13</sup> Táá méé tu gatu di tc'áróan di xòèan chibian tcg'òóa máá guu, cg'ãè zi tséé zi koe gha tséékaguè gúuan iise. Igaba méé tu Nqari ba máàse, khòè ne ncēe x'ooan koe tcg'òèa a kg'òèan koe tcãàèa hãa ne khama ma, naka tua gatu di xòèan tchàno zi gúù zi koe gha tséékaguè di iise máà Me. <sup>14</sup> X'áèan dòm q'oo koe tu hãa tama, igaba tu cgòmkuan dòm q'oo koe hãa, ke méé i chibian gatu koe táá qarian úú guu.

### *Tchànoan di ne qãa ne*

<sup>15</sup> Kháé méé ta nxãaska nta hěe? Chibian méé ta kúrú saa, x'áèan dòm qòò koe ta hãa tama, a cgòmkuan dòm q'oo koe hãa domka? Nxãas tama a si i! <sup>16</sup> C'úúa tu gáé hãa, c'ãem khòem komsana koe tsi kò máàsea hãa ne tsi gaam khòem di tsi qãa tsi i sa? Chibian ncēe ko x'oo sa óága di tsi qãa tsia ga ii, kana tsia ga komsanan, ncēe ko tchànoan óága di tsi qãa tsi ii igaba. <sup>17</sup> Nqari ba méém qãè-tcaoa máàè, chibian di tu qãa tu u kò ii, igaba tu kò ãe tu kò máàè xgaa-xgaan wèé tcáóa tu cgoa komsana domka. <sup>18</sup> Chibian koe tu kgoaraèa hãa, a tu a ncēska tchànoan di tu qãa tu u.

<sup>19</sup> Khòèan ga ko méé khamar ko méé, gatu di ii-q'ooan koe tu kg'amka tu u khama, a ra a ko máá: ãe tu kò ma gatu di tc'áróan di xòèan ma kúrú hãa, i cg'urian hěe naka

chòò tama zi tséé zi cg'ǎè zi hēéthēé di qǎà ii, khamaga méé tu ma ncēeska kúrú u naka i tchànoan di qǎà, naka tu gha nxāasega q'ano-tcáo ii. <sup>20</sup> Qanega tu kò chìbian di tu qǎà tu ii, ka tu kò *tc'ēea máá*, kgoarasea tu hāa a ēe tchàno ii sa kúrú tite, *ta tc'ēea hāa* khama. <sup>21</sup> Dùú sa kò ēem x'aèm ka kabisea máá tu u? Ncēeska zi ko gaa zi gúù zi sau-cgaekagu tu u ka. Si gaa zi gúù zi dis chòò-q'oo sa x'oo si i! <sup>22</sup> Igaba tu ncēeska chìbian koe kgoaraèa, a tu a Nqarim di tu qǎà tu u, a gatu dis kabisea mááku sa hòòà, si gha q'ano-tcáo kagu tu u, i gha chòò-q'ooa sa chòò tamas kg'òè sa ii. <sup>23</sup> Chìbian di suruta nea x'oo si i, igabas Nqarim dis aba sa chòò tamas kg'òè si i khama, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe.

## 7

### *Séèkuan dis x'ái sa*

<sup>1</sup> Tíí qǒe ga tuè, gatu ncēe x'áèan q'ana hāa, tu gáé c'úùà hāa, x'áèa nea khóèm koe qarian úúa hāa sa, kg'òèam hāas noose? <sup>2</sup> Gaa domkas séèa hāas khóè sa x'áèan koe guu a gas dim khóèm koe qáésea hāa, ēem kg'òèa hāas noose; igaba gas dim khóèm kòò x'óó nes séèkuan di x'áèan koe kgoarasea. <sup>3</sup> A ncēè gas dim khóèm qanega kg'òèa hāa koes kòò c'ēem khóè ba séè, nes ko cg'árà-kg'ao sa ta ma tciie; igaba ncēè gas dim khóèm kòò x'óó nes gha ēe x'áèan koe kgoarasea hāa, a c'ēem khóè bas kòò séè ne cg'árà-kg'ao tama.

<sup>4</sup> Tíí qǒe ga tuè, gatu ka igabaga i gatà ii, gatu igaba tu kò Krestem dim tc'áróm koe guu a x'áèan koe x'óó, nxāasega tu gha C'ēem ēe x'ooan koe ghùiea hāam di ii ka, ta gha nxāasega Nqari ba tc'áróan kúrúa máá ka. <sup>5</sup> Eē ta kò qanega nqǒóm di ta ii, ka zi kò gúù zi ēe chìbian ka ncàm mèa hāa zi, x'áèan ka kúrúè a cgáé-q'ooa ta koe tséé, nxāasega ta gha x'oo sa tc'áróan kúrúa máá ka. <sup>6</sup> Igaba ta ncēeska x'áèan koe kgoarasea hāa, a ēe kò qáé taa hāa sa x'óóa guua, nxāasega ta gha táá nciís kg'òès góá tòóèa hāa zi gúù zi dis koe tséé, igaba ta gha kaba kg'òèan Tc'ēem di koe tséé ka.

### *Chìbian cgoa x'ǎàku sa*

<sup>7</sup> Kháé ta gha nxāaska dùú sa nxàe? X'áèa nea chìbigaa? Nxāas tama si i! X'áèan tama kò ii ner ga kò chìbian c'úùà hāa. X'áèan kò méé naka máá, “Táá ncóó guu,” témé tama ner ga kò ncóós dùú sa ii sa c'úùà hāa khama. <sup>8</sup> Igaba i chìbian *ncēem* x'áè-kg'ám koe guu a kòm ba hòòà, a wèè zi ncóó-kg'ám zi tíí koe óágara hāa; x'áèan káà a koe i chìbian x'óóà hāa khama. <sup>9</sup> Tíí igabar kò c'ēe x'aè ka x'áèan káà a koe kg'òèa, igaba ēem ko *ncēem* x'áè-kg'ám ba hàà ka i kò chìbian tshoa-tshoa a kg'òè, <sup>10</sup> ra tíí x'óó. Ra kò bóòà q'ǎa, gaam x'áè-kg'ám ēe kò ko kg'òè sa óága ba, tíí koe x'oo sa óágara hāa sa. <sup>11</sup> Chìbia ne kò *ncēem* x'áè-kg'ám koe kòm ba hòò a qàe-qae te, a gaam koe guu a cg'òo te khama.

<sup>12</sup> Khama ra ga nxāaska máá, x'áèa ne tcom-tcomsa a, me x'áè-kg'ám ba gataga tcom-tcomsa, a tchàno, a qǎè me e, témé. <sup>13</sup> Ka sa kò kháé nxāaska gaas gúùs ēe qǎè sa kabise a tíí koe x'oo sa kúrú? Nxāas tama si i! Igaba chìbi si i kò ii *ncēe kò tíí koe x'oo sa kúrú sa*, nxāasegas gha chìbi sa x'áise chìbi si i sa ka, ncēe kò qǎès gúùs koe guu a tíí koe x'oo sa óágara hāa sa. Ncēem dàòm kas kò kaisase x'áise, kaias chìbi si i sa, ncēem x'áè-kg'ám koe guu a.

<sup>14</sup> X'áèa nea tc'ēem di i sa ta q'ana hāa, igaba ra tíí cgàam cgoa kúrúèa, a chìbian koe qǎà iise x'ámáguèa, <sup>15</sup> a ēer ko kúrú sa bóòà q'ǎa tama. Eēr kúrú kg'oana hāa sar kúrú tama khama, igaba ēer kúrú sa tc'ēe tama sa, gaas kúrú ra kos ga si i. <sup>16</sup> Igaba ncēè ēer kúrú sa tc'ēe tama sar kòò kúrú, ner ko dtcòm, x'áèa ne qǎè e sa. <sup>17</sup> Ncēe i ii khama ra tíí tama ra a ncēe ko kúrú u ra, igaba tíí koe x'áèa hāas chìbi si i. <sup>18</sup> Q'ana ra hāa, si cúís gúùs qǎès ga sa tíí koe x'áèa hāa tama khama, nxāa tar ko méé ner ko máá, tirim cgàam koe témé. Ncàmà ner úúa hāa, qǎèa ner ga kúrú di i, igabar ko gaan kúrú ka tààè khama. <sup>19</sup> Eēr kúrú kg'oana hāas gúùs qǎè sar kúrú tama, igaba ēer kúrú sa tc'ēe tamas cg'ǎè saa, gaas kúrú kos ga si i khama. <sup>20</sup> Nxāaska, ncēè ēer kúrú sa tc'ēe tama sar kòò kúrú ner tíí tama ra a ēe ko kúrú si ra, igaba tíí koe x'áèa hāa chìbi ii *ēe ko kúrú si i*.

<sup>21</sup> Ra ko bóò, i ko ncêe qarian tíi koe tséé: qãèa ner kúru kg'oana, igaba i cg'ãèan gaa koe ga tíi cgoa hàna. <sup>22</sup> Tcáóa te q'oo koe ra ko Nqarim di x'àèan koe qãè-tcao khama; <sup>23</sup> igabar ko c'êe qarian bóò, i ko cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe tséé, a ko tc'èea te di qarian cgoa x'ãàku, a ko chìbian di qarian dim qãà ba kúru te, ncêe cgáé-q'ooa te di zi xòè zi koe hàna a. <sup>24</sup> Tsóágase cgómgar khòè ra gáé! Díi na gha ncêem tc'áróm x'ooan dim koe kgoara te? <sup>25</sup> Igaba méém Nqarim ncêe ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a *kgoara te* ba qãè-tcaoa mááè!

Ncêe sa gha nxãaska tiris téé-q'oo sa ii: Tc'èea te koer Nqarim dim x'àèm dòm q'oo koe hãa, igabar cgàaa te koe chìbian di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

## 8

### *Tcom-tcomsam Tc'èem koe kg'òèa ne*

<sup>1</sup> Gaa domka i ncêeska gane êe Jeso Krestem koe hãa ne koe cúí xgàrakuan ga káa a. <sup>2</sup> Kg'òèan dim Tc'èem di qaria nea Jeso Krestem koe guu a chìbian hêé naka x'ooan hêéthéé di qarian koe kgoara taa\* hãa khama. <sup>3</sup> Moshem di x'àèa ne kò cgàam di kg'amkan domka kgoara ta ka tààè, igabam kò Nqari ba Gam dim Cóám koe guu a kgoara ta a khama. Ncêe kò chìbi-kg'aom khama ma tsééa tcg'òòèa hãa ba, a ko hàà cgàa ii, a hàà gaam cgàam koe chìbian dis tcg'òòèa mááku sa ii ba. <sup>4</sup> Nxãasega ta gha x'àèan koe ko qaase tchànoan kúru ka, a ta a Tc'èem ko ma qaa khama ma kg'òè, cgàam ko ma qaas ka tamase.

<sup>5</sup> Eè cgàam di nea ko gane di tc'èean cgàam di zi gúù zi koe tcãà, igaba ne ko gane êe Tc'èem di ne gane di tc'èean Tc'èem di zi gúù zi koe tcãà khama. <sup>6</sup> Si cgàam koe tcãà tc'èe sa x'oo si i, si Tc'èem koe tcãà tc'èe sa kg'òè sa hêé naka tòóku sa hêéthéé e. <sup>7</sup> Cgàam koe tcãà tc'èe sa Nqarim cgoa kómku tama si i, cgàa ba Nqarim di x'àèan dòm q'oo koe máàse tama khama, a máàse ana hãa tite. <sup>8</sup> Ne gane êe cgàam koe hãa ne cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa tite.

<sup>9</sup> Igaba tu gatu cgàam koe hãa tama, a Tc'èem koe hãa, ncèè tseeguan kagam kò Krestem dim Tc'èe ba gatu koe x'ãèa hãa ne. Igaba ncèè c'èem khòèm kò Krestem dim Tc'èe ba úú tama nem Krestem di tama. <sup>10</sup> Igaba ncèè Krestem kò gatu koe hãa, nem gatu dim tc'èe ba tchànoan domka kg'òèa hãa, êetam *ga* ma gatu dim tc'áró ba chìbian domka x'óóa igaba. <sup>11</sup> Ncèè Gaam êe Jeso ba x'ooan koe ghùia hãam dim Tc'èem kò gatu koe x'ãèa hãa, nem gha thêé Gaam êe Krete ba x'ooan koe ghùia hãa ba gatu di tc'áróan ncêe kaàko o gha kg'òèan máà, Gam dim Tc'èem ncêe gatu koe x'ãèa hãam koe guu a.

<sup>12</sup> Gaa domka ta kúru ta gas tséé sa úúa hãa, tíi qõè ga tuè - cgàam ko ma tc'èe khama ma kg'òè di tama sa, <sup>13</sup> cgàam ko ma tc'èe khama tu kò ma kg'òè ne tu gha x'óó khama, igaba ncèè Tc'èem di *qarian* ka tu kò tc'áróm di zi tséé zi cg'òo ne tu gha kg'òè. <sup>14</sup> Wèèa ne êe Nqarim dim Tc'èem ka tc'ãà-cookg'aièa nea Nqarim di ne cóá ne e khama. <sup>15</sup> Qãàn ko kúru tu um Tc'èe ba tu mááè tama khama, gaicara gha q'áòan koe tcãà tu u ba, igaba tu cóá tu gha ii dim Tc'èe ba mááèa, ncêe ta ko tcii a ko máá, “Aboè, gatá ka Xòò Tseè!” témé ba. <sup>16</sup> Tc'èe ba ko Gaam ka gatá dim tc'èem cgoa xg'ae a nxàea tseegukagu, Nqarim di ta cóá ta a sa. <sup>17</sup> Ncèè *Nqarim di ta* cóá ta kò ii, ne ta nxãaska *x'aian di ta* q'òò-kg'ao ta a, Nqarim *di x'aian* di ta q'òò-kg'ao ta, Krestem cgoa xg'ae a *Nqarim di x'aian* q'òòèa hãa ta. Igaba méé ta gataga Gam cgoa xg'ae naka xgàràè, naka taa nxãasega Gam di x'ààn koe tcãà.

### *Hààko x'àè di x'àa ne*

<sup>18</sup> Tíi ko bóò ka i gatá di xgàrakuan ncêe x'àè di gúù cgáé tama a, ncêe gha hàà gatá koe x'áiè x'ààn cgoa i kò tòóa xg'aeè ne. <sup>19</sup> Wèém nqõó ba kaisa tcoman cgoa Nqarim di ne cóá ne gha hàà x'áièm x'àè ba qãà hãa khama. <sup>20</sup> Nqõó ba gha hàà cg'ãa-cg'anase domka, èem gaam nqõóm ga ba ma tc'èea khama tamase, igaba Gaam êe kò gaatama ma xgàra

\* **8:2:** taa - Gerika sa ko máá: “tsi” témé. Ncêes gúù sa ko wèè ne dtcòm-kg'ao ne nxàe khamam kò “ta” dim kg'ui ba tséékaguè.



mem kò ma tc'ëea hãa khama ma; *me nqõõ ba* nqòòan úúa hãa, <sup>21</sup> ts'óóm tite di i, a ba a gha kgoaraè a gaicara qãa-khoe ii tite, a gha nxãasega Nqarim di ne cóa ne di kgoarasean hëé naka x'ààn hëéthëé máàè ka. <sup>22</sup> Q'ana ta hãa khama, me ko wèém nqõõ ba ncëeskaga igaba thõò-tcaoase kg'ae, ábàn di thõòan koe hãas khóès khama ma. <sup>23</sup> Me nqõóm cúím tama me e ncëe ko thõò-tcaoase kg'ae ba, igaba ta ko gatá igaba thëé thõò-tcaoase kg'ae, ncëe Tc'ëe ba úúa hãa ta. Me Tc'ëe ba tc'ãa a kúrúsea hãam tc'áro me e, *ncëe hààko x'aè di kg'õèan di nqòòan máa ta a hãa ba*, ta hãa a ko Nqarim gha hàà Gam di ta cóa ta ii sa x'áím cáím ba qãa, tc'ároa tam gha kgoarasean máa ba. <sup>24</sup> Ncëe nqòòan úúa hãase ta kò kgoaraè khama. Si hòðsekos nqòò sa cg'arés kaga nqòòs tama si i: dií na ga èe i hòða hãas koe nqòò? <sup>25</sup> Igaba ncëe èeta hòð tamas koe ta kò nqòòan úúa hãa, ne ta ko qáò tcáoan cgoa qãa si.

<sup>26</sup> Gatá iim dàòm kagam ko Tc'ëe ba gatá di kg'amkan koe hùì ta a thëé. C'úúa ta hãa dùú sa ta ga còrè a dtcàrà sa, naka ta ga ma còrè sa, igabam ko Tc'ëe ba Gam ka gatá téé-q'oo koe thõò-tcaoase còrèa máá ta a, a ba a ko kg'uiian cgoa nxàèè tite nxãa kg'uiian cgoa kg'aea máá ta a. <sup>27</sup> Me Nqarim ncëe ko tcáoá ta q'oo koe hãa zi bóò ba *Tcom-tcomsam* Tc'ëem di tc'ëe-kg'áman q'ana hãa, Gam di ne khóè ne téé-q'oo koem ko Tc'ëe ba èem ko ma Nqari ba tc'ëe khama ma còrèa máá ne khama.

<sup>28</sup> Ta q'ana hãa, wèé zi gúù zia ko gane èe Nqari ba ncàma hãa ne koe tsééa xg'ae sa, nxãasega i gha qãè ka, gane èem nxãakamaga Gam di tc'ëean koe guu a tciia hãa ne koe. <sup>29</sup> Gane èem Nqari ba nxãakamaga q'ana hãa nem nxára tcg'òóa hãa khama, Gam òòm Cóm dis iis koe ne gha hãa ka. Nxãasegam gha *Gam òòm Cóm ba* kái qõea ba xg'aeku koe qgáé-kg'ai di ba ii ka. <sup>30</sup> Me Nqari ba nxãaska gane èem nxára tcg'òóa hãa ne tciia hãa, a èem tciia hãa ne ko tchàno ne iise bóò, a èem ko tchàno ne iise bóò ne Gam di x'ààn máana hãa.

### *Nqarim di ncàmkuane*

<sup>31</sup> Kháé ta gha nxãaska ncëe zi gúù zi ka dùú sa nxàè? Ncëe Nqarim kò gatá xòè koe hãa ne i gha diín gatá cgoa x'ãaku? <sup>32</sup> Gaam èe kò Gam òòm Cóm tc'áro-tc'aro ga táá bóða guu, igaba kò gatá wèéa ta domka tcg'òó Me ba, nxãa ba gáé cuiskaga Gam cgoa wèé zi gúù zi máa ta a hãa tite thëé? <sup>33</sup> Dií na gha èe Nqarim ka nxára tcg'òóèa hãa ne chibi-chibi? Nqari ba ko tchàno ne iise bóò ne. <sup>34</sup> Dií na gha xgàra ne? Jeso Kreste ba x'óóa hãa! Si gataga kaisas gúù sa: x'ooan koem ghùiea hãa si i, a gataga Nqarim òòm kg'ám x'òam xòè koe hãa, a ko gataga còrèa máá ta a! <sup>35</sup> Dií na gha Krestem di ncàmkuane cgoa q'aa-q'aa ta a? A tcabà zia, a qóm zia, a xháé zia, a xàbà saa, a dxàù saa, a cg'ãè saa, a ntcàu baa? <sup>36</sup> Ncëe i ma *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe ma góásea hãa a ko máá:

“Tsáá domka ta ko wèém koaba-dàò ba cg'òòè,  
a ta a ko cg'òòè ko zi ghùu zi khama ma bóòè,”

témèè khama. <sup>37</sup> Nxãan tama a, igaba ta wèé zi gúù zi ncëe zi koe kaia ta tàà-kg'ao ta a, Gaam èe ncàm ta am koe guu a. <sup>38</sup> Kaisa tcoma ner úúa hãa, *Nqarim di ncàmkuane cgoa ga q'aa-q'aa ta as gúù sa káa si i sa* khama: a kg'òè saa ga igaba, a moengele xua ga igaba, a tc'ãa-cookg'aia ga igaba, a ncëem x'aèm di zi gúù zia ga igaba, a hààkom x'aèm di zia ga igaba, a c'ëe qaria ga igaba, <sup>39</sup> a tc'amaka hãam nqõõ baa ga igaba, a nqãaka hãa baa ga igaba, a c'èes gúùs ncëem nqõómkg'ai di saa ga igaba, nxãa zia cuiskaga Nqarim di ncàmkuane cgoa q'aa-q'aa ta a hãa tite, ncëe Jeso Krestem gatá òòm X'aigam koe hãa a.

## **Nqarim dis tc'ëe sa Iseraele koe hëé naka qhàò zi di ne koe hëéthëé e (9–11)**

### 9

*Nqari ba Gam di ne khóè ne nxára tcg'òóa*

<sup>1</sup> Tseegua ner ko Krestem koe kg'ui, a tshúù-ntcõa tama, i ko tiri tcáóan Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe nxàea tseegukagu, <sup>2</sup> kaisa tshúù-tcaoa ner úúa, a chõò tamas thõò sa tcáóa te koe úúa hãa. <sup>3</sup> Ncàmàr kò hãa, tíí ra ga kò tíí ka cgúíèa sa, a ga kò Krestem koe guu a q'ãea tcg'òóèa hãa, tíí qõe ga ne domka, ncẽe tiris qhàòs di ii ne. <sup>4</sup> Iseraele di ne khòè nem Nqari ba nxárá tcg'òóá Gam di ne cóá ne gha ii ka, a ba a Gam di x'ààn x'ái nea, a gane cgoa qáé-xg'ae sa kúrúa hãa, a Gam di x'àèan máà nea, *a ba a xgaa-xgaa nea hãa nta ne gha ma* dqom Me sa, ncẽem gataga thẽé Gam di zi nqòòkaguku zi máàna hãa ne, <sup>5</sup> ncẽe kò *Nqarim ka tséèa tcg'òóèa xu* khòè xuku xu ka tsgõose-coa ne; khòèan dis iis ka i kòo kg'uiè nem ncẽem Kreste ba gane dis qhàòs koe guua hãam ga Me e. Nqarim ncẽem wèé zi tc'amkg'ai koe hãa ba. Chõò tamase méém dqomèmè. Amen.

<sup>6</sup> Eẽm kò Nqari ba Iseraele ne nqòòkagua hãas kam tààèa hãa tar méé tama. Wèèa ne èe Iseraele koe ábàèa nea Iseraele di tama khama. <sup>7</sup> Ne gataga Abrahamam ka tsgõose-coa ne wèé ne *Nqarim di ne* cóá ne tama ne e. Nqari ba kò Abrahama ba bìrí a máá: “Isakam koe tsi gha guu a ãer nqòòkagu tsia tsgõo-coan úú,” témé khama. <sup>8</sup> Ncẽe sa ko máá, cgàam di ne cóá ne tama ne e ncẽe Nqarim di ii ne, igaba nqòòkagukus di ne cóá nea, gane Abrahamam di ne cóá ne ne e, témé. <sup>9</sup> Ncèea nqòòkagukus kò ma nxàèèa hãa ga a khama: “Tchànóm x'aèm kar gha kabise, si gha Sarah sa cóá ba ábà,” tam méé.

<sup>10</sup> Ncèes gúús cúís tama si i, igaba tsara kò thẽé Rebekas di tsara cóá tsara cúím xõòm ka ábàè, gatá ka tsgõosem Isaka ba. <sup>11-12</sup> Nqarim di tciikua ne kaisase cgáé e, i khòèan ko kúrú tséèan cgáé tama. Nqari ba ko Gam di tc'èean koe guu a nxárá tcg'òó - ncèes gúú sa méés qarika téèa mááse sa. Si ko ncèes gúú sa ncẽe koe x'áise: qanega tsara cóá tsara ábàè tama cookg'ai koe, a qanega tshúú kana qãè gúú ga kúrú tamas cookg'ai koem kò Nqari ba gatsara ka xõòs Rebeka sa bìrí a máá: “Kaia ba gha cg'aré ba tséèa máá,” témé. <sup>13</sup> Ncèe i ma góásea hãa khama a ko máá: “Jakobe bar ncàma hãa, a Esau ba hòrea hãa,” témèè khama.

<sup>14</sup> Kháé ta gha dùú sa nxàe? Nqari ba tchàno tama saa? Nxãas tama si i! <sup>15</sup> Moshem kam kò máá:

“Èer ko thõò-xama máá bar gha thõò-xama máá,  
a ãer ko cgóm ba cgóm,”

témé khama. <sup>16</sup> Khama i nxãaska khòèm dis ncàm̀s koe kana tséèa ba koe guu tama, igaba i Nqarim di thõò-xama-máákuan koe guua. <sup>17</sup> Si ko *Nqarim dis* Tcgãya sa Faro ba bìrí a máá: “Kaikagu tsia raa, Tiri qaria ner gha tsáá koe x'ái ka, nxãasega i gha Tiri cg'òèan wèém nqõóm koe nxàèè ka,” témé khama. <sup>18</sup> Gaa domkam ko nxãaska Nqari ba ãem thõò-xama máá kg'oana hãa ba thõò-xama máá, a ba a ko ãem qari-qari tcúú kg'oana hãa ba qari-qari tcúú.

### *Nqarim di xgòàn hẽé naka Gam di thõò-xama-máákuan hẽéthẽé e*

<sup>19</sup> Me gha nxãaska gatu ka c'èe ba bìrí te a máá: “Ncèeta i kò ii ne ba ko nxãaska Nqari ba dùús domka chìbi-chibi taa máá? Nqarim tc'èea hãa sa i gha diín ntcoe?” témé. <sup>20</sup> Ka tsi gáé tsáá tc'èea máá dií tsi i ta tc'èea, khòè tseè, Nqarim cgoa ga ntcoeku tsi? Ka sa gáé ga èe xommèa hãa sa èe xom sia hãa ba bìrí naka máá: “Dùús domka tsia ncèer ii khama ma kúrú tea hãa?” témé? <sup>21</sup> Gàba zi òm kúrú-kg'ao ba gáé xom cgoa di góman koe, cúís dtcõos koem ga cam gaba sara kúrú di qarian úú tama, si c'èe sa cgáé zi tséé zi di sa ii, si c'èe sa kg'amaga di zi tséé zi di sa ii?

<sup>22</sup> *Igaba tsi ko nta méé ncèes gúús ka:* Nqari ba kò ãem xgòà cgaea hãa gaban, ncèe kaàkagukuan téèa máána hãa koe Gam di xgòàn x'ái kg'oana, a Gam di qarian q'ãakagu kg'oana. Igabam kò qádò tcáóse hãa cgoa ne, <sup>23</sup> Gam di x'ààn kaisam gha nxãasega gataga cgómkuan di gaban koe x'ái ka, ncèem nxãakamaga x'ààn kg'ónòa máána hãa a, <sup>24</sup> gatá ncèem tcia hãa ta koe, Juta ne cúí ne koe tamase, igaba táá zi qhàò zi di ne koe ga hẽéthẽé e. <sup>25</sup> Ncèem ko Hoseam *dis* Tcgãyas koe méé khama a ko máá:

“Gane èe kò kg'agiga Tiri ne khòè ne tama

ner gha Tiri ne khòè ne ta ma tcii,  
 a ra a gha gaas ãe kò *kg'aiga* ncàmme tama sa  
 tiris ncàm-khoe sa ta ma tcii,” témé.  
 26 “Ne gha gaam qgáim ãe ne kò biríèa hãa a máá:  
 ‘Tiri tu khòè tu tama tu u,’  
 téméèam koe ne gha biríè a máá:  
 ‘Kg'òèa hãam Nqarim di tu cóá tu u,’  
 téméè.”

27 Me ko Isaia ba Iseraelem ka q'au a ko máá:  
 “EÛta ne ga ma tshàa-dxoom qàe di góman  
 khama ma kái ne e igaba  
 ne gha cg'orò ne kgoaraè,”

témé.  
 28 X'aigam *Nqari* ba gha xòm x'aè-coan q'oo koe  
 chòò tamase nqóó ba xgàra khama.  
 29 Eëm xg'ao Isaia ba méèa khamaga i ii, ncëem kòo máá:  
 “Ncèè X'aigam qarim wèém kò xg'ao  
 c'èe qhàòan ga qaùà máá ta a tama,  
 ne ta ga kò Sodoma khama ii,  
 a ga kò Gomora khama ma kúrúsea,”  
 témé khama.

### *Paulo ba ko Iseraele ne còrèa máá*

30 Kháé ta gha nxãaska dùú sa nxàe? Tãá zi qhàò zi di ne, ncëe kò tchànoan qaa tama,  
 nea tchànoan hòda ka, tchànoan ncëe dtcòmòs koe guua a. 31 Igaba ne kò Iseraele ne, ncëe  
 x'áèan koe guua tchànoan kòo qaa ne táá hòò o. 32 Dùús domkaà? Dtcòmàn koe ne kò guu  
 a qaa a tama, igaba ne kò tséé zi koe guu a qaa a khama. A ne a kò nxõás tc'amkg'ai koe  
 tcgàba, 33 ncëe i ma góásea a ko máá:  
 “Q'ãa, nxõá sar ko Sione koe tòó,  
 khòè ne gha kúrú ne tcgàba sa,  
 nxõám kúrú ne gha ne cg'áé ba;  
 me gha dìim wèém ãe ko Gam koe dtcòm ba  
 táá sau-cgaekaguè ka,”  
 tam méé.

## 10

1 Tíí qõe ga tuè, tcáóa te q'oo koer ko kaisase tc'èe *Iseraele* ne gha kgoaraè sa, a ra a ko  
 gataga Nqarim koe còrèa máá ne. 2 Nqarim koe ne máàsea hãa khama, ra ko ncëe sa nxàea  
 tseegukagu, igabaga i gane di máàsean tseeguan di q'ãan koe guu tama. 3 Nqarim koe  
 guua hãa tchànoan ne bóòà q'ãa tama khama, a ko gane di tchànoan ne gha kúrúa mááse  
 sa qaa, a Nqarim di tchànoan koe máàse tama. 4 Krete ba ko x'áèan chòòkagu khama,  
*nxãasega ta gha táá x'áèan ko qaa sa kúrúan ka tchànokaguè ka*, igabagam gha dìim wèém ãe  
 ko dtcòm ba tchànokaguè.

### *Kgoarakuan di qàè tchòà nea wèém khòèm di i*

5 Moshe ba x'áèan koe guua hãa tchànoan ka ncëe sa góáa hãa a ko máá: “Dìim wèém ãe  
 ko x'áèan ko qaa sa komsana ba gha gaan ka kg'òè,” témé khama. 6 Igaba i ko dtcòmòs koe  
 guua tchànoan ncëeta méé a ko máá: “Táá tcáóa tsi q'oo koe máá, ‘Dìi na gha nqarikg'ai  
 koe qaò?’ témé guu” (ãe sa Krete ba nqãaka úú si i ke), 7 “kana máá: ‘Dìi na gha nqãaka  
 hãam nqóóm koe síi?’ témé guu” (ãe sa Krete ba x'ooan koe ghùì si i ke). 8 Kháé i ko  
 nxãaska dùú sa méé? *Ncëe si i*: “Kg'ui ba tsáá ka cùu me e, kg'áma tsi koe hëé naka tcáóa  
 tsi koe hëéthéé e,” ta i ko méé. Ncëe ba dtcòmòs dim kg'ui me e, ncëe xae ko gaam ka

xгаа-xгаа ба, <sup>9</sup> ncēe ko máá: “Ncēe tsáá ka tsi kòo kg'áma tsi cgoa nxàea tseegukagu Jeso ba X'aiga Me e sa, a kòo tcáóa tsi koe dtcòm Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea hãa sa, ne tsi gha kgoaraè,” témé ba. <sup>10</sup> Tcáóa ta cgoa ta ko dtcòm, a ta a ko tchànokaguè, a ko kg'áma ta cgoa nxàea tseegukagu, a ko ncēm dàòm ka kgoaraè khama. <sup>11</sup> *Nqarim dis* Tcgāya sa ko máá: “Dìim wèém ēe ko Nqarim koe dtcòm ba cuiskaga sau-cgaekaguè tite,” témé khama. <sup>12</sup> Juta ne hēé naka qhàò zi di ne hēéthēé xg'aeku koe i cúì q'aa-q'oo ga káà a; cúim Nqari ba X'aigam wèé ne di Me e, a ba a ko wèé ne ēe ko tcii Me ne qguàn cgoa ts'ee-ts'eekg'ai khama. <sup>13</sup> “Dìim wèém ēe gha Nqarim dim cg'òè ba tcii ba gha kgoaraè,” *ta i ko mééè* khama.

<sup>14</sup> Kháé ne gha nxãaska ntama ma cg'òèa ba tcii, ncēe Gam koe ne kò dtcòm tama ne? A ne a gha ntama ma Gam koe dtcòm, ncēe qanega ne kò Gam ka kóm tama ne? A ne a gha ntama ma kóm, ncēe xгаа-xгаа ne gha ba ne kò úú tama ne? <sup>15</sup> Me gha ntama ma gaam ēe ko tchõàn xгаа-xгаа ba xгаа-xгаа, ncēe tséam kò úúè tama ne? Ncēe i ma *Nqarim di zi Tcgāya zi koe* ma góásea a ko máá: “Tsóágase i gáé qãè tchõàn di xàà-kg'aoan di hàà-q'ooan t'òèa!” téméè khamaga ma. <sup>16</sup> Igaba ne kò kái-kg'aise táá qãè tchõàn komsana. Isaia ba kò máá: “X'aigaè, dìì ba gaxae di kg'uian komsana hãa?” témé khama. <sup>17</sup> I ko nxãaska dtcòmān ēe ko kómmès koe guu, si ko ēe ko kómmè sa Krestem dim kg'uim ka ko xгаа-xгааès koe guu.

<sup>18</sup> Igabar ko ēe ne kóm ta ga hãas ka tēè. Tseeguan kaga ne kóma hãa! Ncēe *Nqarim di zi Tcgāya* zi ko méé a ko máá:

“Wèém nqõóm koe ga i dòma xu síia hãa,  
i gaxu di kg'uian nqõóm chõò-q'oo koe ga síia hãa,”  
témé khamaga ma.

<sup>19</sup> Ra ko gaicara tēè, Iseraele ne kò kóma q'ãa tama sa? *Kóma ne kò q'ana hãa!* Moshe ba kò tc'ãà dis ka máá:

“Kúru tu ur gha tu gane ēe qhàòs di tama ne koe tau di,  
a ra a gha káà tc'ēs qhàòs di ne cgoa xgòakagu tu u,”  
témé khama.

<sup>20</sup> Me kò gataga Isaia ba kgoarasea hãase *Nqarim mééa hãa sa nxàe a máá:*

“Gane ēe qaa Te tama ne kar hòdèa hãa,  
a Ra a kò gane ēe tc'ēe Te tama ne koe x'áísea hãa,”  
témé.

<sup>21</sup> Igabam kò Iseraele ba bìrí a máá:

“Wèém cárm kar tshàua Te tchoanà xòóa máána hãa  
khòè ne ēe komsana tama a ko ntcoeku cgoa Te ne,”  
témé.

## 11

### *Nqarim di thõò-xama-máákua ne Iseraele ne koe*

<sup>1</sup> Ra ko nxãaska tēè a máá: “Nqari ba gáé kò Gam di ne khòè ne xguì?” témé. Nxãas tama si i! Tíí ga ra thēé Iseraele ra a khama, a Abrahamam ka tsgõose-coa ra a, Benjaminem dis qhàòs di ra. <sup>2</sup> Nqari ba kò Gam di ne khòè ne ncēe kg'aigam kò q'ana hãa ne táá xguì. C'úua tu gáé hãa *Nqarim dis* Tcgāyas ko Elijam ka méé sa? Me ko ma Nqarim cookg'ai koe Iseraele ne ma chibi-chibi sa, a ko máá: <sup>3</sup> “X'aigaè, Tsari xu porofiti xu ne cg'õoa hãa, a Tsari altaran kòbea hãa, ra tíí cúì ga ra qaù, ne ko cg'õoa te xaù,” témé. <sup>4</sup> Ka ba kò kháé Nqari ba ntama ma xõa me? *Nqari ba kò xõa a máá:* “7,000 xu khòè xur tòóa máásea hãa, ncēe qanega Baale ba qámsea máá tama xu,” témé. <sup>5</sup> Ncēeskaga i gataga ii: qaù hãa nea hàna, cgómkus koe guu a nxará tcg'òóèa hãa ne. <sup>6</sup> Igaba ncēe cgómkus koe i kò guua hãa ne i nxãaska *gane di* tséean koe guu tama; ncēe gatà i kò ii nes nxãaska cgómku sa cgómkus tama si i.



<sup>7</sup> Kháé nxãaska dùú saa? Iseraele ne kò ãe ne kòo qaas gúu sa táá hòò. Khòè ne ãe nxará tcg'òóèa hãa ne cúí ne kò hòò si, igaba ne kò ãe qàua hãa ne qari-qarin tcúuè. <sup>8</sup> Ncëes ko *Nqarim dis* Tcgãya sa méé khama a ko máá:

“Nqari ba kò tcáóa ne hëé naka tc'ëea ne hëéthëé ntcúú-ntcuu,  
a tcgáía ne ga táá bóokagu  
a tceea ne ga táá kómkagu  
ncëem cáím kaga igaba,”  
témé khama.

<sup>9</sup> Gatagam ko Dafite ba máá:

“Gane dis suu\* sa méés ntcóm sa ii naka xhám sa ii,  
nxãasega ne gha cg'áéa tcãà,  
a gha gane di xgàrasean kabia máàè ka.

<sup>10</sup> Gane di tcgáían méé i ntcúú-ntcuuè  
naka ne nxãasega táá bóò,  
naka i gane di qhùrian chòò tamase najè,”  
tam kò méé.

<sup>11</sup> Ra ko nxãaska tãè a máá: Eë ne kòo *Juta ne* tcgàba ka nea gáé kò cg'áé, táá ne gha gaicara tãe ka? Nxãas tama si i! Igaba gane di cg'áé-q'ooan gha táá zi qhàò zi di ne koe kgoarasean óága domka a, nxãasega ne gha *Juta ne* chii ka. <sup>12</sup> Gane di cg'áé-q'ooa ne kò nqõó ba qguùkagu, i kò gataga tààè-q'ooa ne táá zi qhàò zi di ne qguùkagu. Ka nea gha *nxãaska táá zi qhàò zi di ne* nta noose *qguùkaguè*, ncèè cg'oèas tc'ãò-tc'ãos *Juta ne* dis kò hãa ne?

#### *Táá zi qhàò zi di ne di kgoarasea ne*

<sup>13</sup> Gatu cgoar ko kg'ui, táá zi qhàò zi di tuè: táá zi qhàò zi di ne koer x'áè úú-kg'ao ra a domka ra ko ncëes tséés tiri sa kaikagu, <sup>14</sup> tiris tséés koer gha c'èedaoka tiris qhàòs di ne khòè ne kúru ne chii di ii domka, ra gha nxãasega c'ëe ne kgoara ka. <sup>15</sup> Ncèè *Nqarim ka* xguèès *Juta ne* dis kò ko dàò ba xgobekg'am, me nqõó ba *Nqarim* cgoa tòókuan úú ne sa gha gane *Juta ne* dis dtcòmme sa dùú sa ii? X'ooan koe guu a kg'òè si i gha ii! <sup>16</sup> Ncèè tc'ãà dis péré-qàmàs kò Nqari ba tcg'òóa máàèa, nem nxãaska wèém péré ba gataga thëé Gam di me e, a ncèè hìis di tòbean kò Gam di ii, ne i nxãan ga thëé Gam di i. <sup>17</sup> A ncèè c'ëe xu nxãa xu olife dis hìis di xu kòo q'ãea tcg'òóè, tsi tsáá ncèe qãáka ka dis olifes di tsi *nxãa tsi* gaa koe q'àmà tòòè, a ko c'ëe xu cgoa èes hìis tòbe di qguùan q'aa-q'aaku, <sup>18</sup> ne méé tsi táá gaxu nxãa xu koe bóò-boose guu. Ncèè bóò-boose tsi kòo ne *méé tsi tc'ëe-tc'ëese*, tsáá tsia tòbean qgòó tòó tama, igaba i tòbean qgòó tòó tsia hãa sa.

<sup>19</sup> Igaba tsi gha máá: “Nxãa xua q'ãea tcg'òóèa hãa, nxãasegar gha tíi q'àmà tòòè ka,” témé. <sup>20</sup> Eë sa tseegu si i. Gaxu di dtcòmman úú taman domka xu q'ãea tcg'òóèa hãa, tsi kò tsáá tsari dtcòmman domka tééa hãa. Ke méé tsi táá bóò-boose guu, igaba méé tsi q'áòà hãa. <sup>21</sup> Ncèè *Nqarim* kòo hìis kg'aiga úúa hãa nxãan bóòà guu tama, ne tsi tc'ëea máá, tsáám gha bóòà guu tsi, ta tc'ëea?

<sup>22</sup> Ke méé tsi *Nqarim* di qãèan hëé naka Gam di xgòàn hëéthëé q'ana hãa. Xgòà Me e ãe *chìbian kúru ka* cg'áéa hãa ne koe, igabam tsáá koe qãè Me e, ncèè Gam di qãèan koe tsi kòo hãa ne. Tama kò ii ne tsi gha tsáá igaba thëé q'ãea tcg'òóè. <sup>23</sup> A ncèè *Juta ne* kò gane dis dtcòmman koe kúúa hãa tama, ne ne gha gaicara q'àmà tòòè, Nqari ba qarian úúa hãa, gaicaram gha q'àmà tòòè ne di i khama. <sup>24</sup> Ncèè kg'aiga qãáka ka dis hìis olife dis koe tsi kò tsáá guu a q'ãea tcg'òóèa hãa, a olife dis hìis xháràèas koe q'àmà tòòèa hãa, ncèe i ga kg'aiga ii tama khama, ne ba gha Nqari ba nxãaska nta noose kabì a kg'aigaka di nxãan gaan dis hìis olife dis koe gaicara q'àmà tòó?

#### *Iseraele ba gha kabì a tòóa kg'ónòè*

\* **11:9:** suu - Gerika sa ko máá: “cháà sa” témé - tc'òoan ko tòò a tc'òòès qgáí si i.

<sup>25</sup> Tí qõe ga tuè, ncëes gúùs chómsea hãa sa tu gha q'ãa sar ko tc'ëe, nxãasega tu gha táá tc'ëega tu ii sa bìrise ka. *Ncëes gúùs chómsea hãa sa ncëe si i:* qari tcúúan Iseraele di ne khòe ne dia xòm x'aè q'oo† di i, si gha nxãakg'aiga síi cg'oèa hãas nxáràse-q'ooos táá zi qhàò zi di ne di sa *Nqarim koe* hàà. <sup>26</sup> Ne gha ncëem dàòm ka wèé ne Iseraele ne kgoaraè, ncëe i ma góásea hãa a ko máá:

“Kgoara-kg'ao ba gha Sione koe guu a hàà,  
a ba a gha Jakobem *ka tsgõose-coa ne* koe  
cg'ãè tcáóan tcg'òó.

<sup>27</sup> Si gha ncëe sa Tiris qáé-xg'ae sa ii gane cgoa,  
gane di chìbia ner gha ko séèa tcg'òó cgae ne ka,”  
téméèa khama.

<sup>28</sup> *Juta nea* qãè tchõàn *xguìa hãa* khama ne *Nqarim di ne* cg'õo-kg'ao ne e, *nxãasega i gha qãè tchõàn* gatu qhàò di tu koe hàà ka. Igaba ncëe nxárà tcg'òóa mááses ka ta kòo kg'ui ne ne Nqarim ka ncàmmèa hãa, gane ka tsgõose ga xu *cgoam kúrúa hãas qáé-xg'aes* domka. <sup>29</sup> Nqari ba aban ãem ko tcg'òó ka hëé naka ãem ko tcii ne ka hëéthëé tc'ëea kabi tama khama. <sup>30</sup> Gatu qhàò zi di tua kò c'ëe x'aè ka Nqari ba komsana tama, igaba tu ncëeska, Juta ne di komsana taman domka, Nqarim di cgòmkuàn hòò. <sup>31</sup> Gane igabaga ne ncëeska ãeta iim dàòm ka Nqarim máà tua hãa cgòmkuàn domka komsana tama, nxãasega ne gha thëé ncëeska Nqarim di cgòmkuàn hòò ka. <sup>32</sup> Nqari ba kò wèé ne khòe ne kúrú ne komsana taman koe tòóse, nxãasegam gha wèèa ne ga cgòmkuàn x'ái ka khama.

### *Nqari ba dqomà ne*

<sup>33</sup> Tsóágase i gáé Nqarim di qguùan kaia!  
Tsóágase i gáé Gam di q'ãan di tc'ëean hëé  
naka q'ãa-kg'árna ba hëéthëé tchàà-a!  
Díi na gha Gam di zi tc'ëe-kg'árna zi bóò q'ãa?  
Díi na gha Gam di zi dàò zi qaara tcg'òó a xùri?

<sup>34</sup> *Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:*  
“Díi na X'aigam di tc'ëe-kg'árna q'ana?

Díi na ga tchàno-tchano Me?

<sup>35</sup> Kana ia xg'ao díin c'ëe gúù máà Me,  
Me ga gaa gúùan suruta kabi?”  
témé khama.

<sup>36</sup> Wèé zi gúù zia Gam ka kúrúèa,  
a zi a Gam koe guua,  
a Gam domka hàna.  
Nqari ba méém chõò tamase dqomè! Amen.

## **Dtcòm-kg'ao ne ko ma tséé sa (12:1–15:13)**

### **12**

#### *Nqari ba tsééa máá*

<sup>1</sup> Gaa domkar ko Nqarim di thõò-xama-máákuan koe guu a dtcàrà tu u, tí qõe ga tuè, tc'áróa tu tu gha dàò-máákus iise tcg'òó sa, kg'õèa hãa, a tcom-tcomsa, a ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa - ncëea tc'ëem di tsééan gatu ga còrè cgoa ga a khama. <sup>2</sup> Táá méé tu ncëem nqóóm di cauan xùri guu, igaba méé tu tc'ëe-kg'árna tu koe kaba-kabaè, naka tua gha nxãasega Nqarim dis tc'ëe sa q'ãa, gaas ãe qãè ii, a ko qãè-tcaokagu Me, a tchàno ii sa.

<sup>3</sup> Cgòmkuàn ncëer máàèa hãa domkar ko wèém khòem ãe gatu xg'aeku koe hãa ba bìrí a ko máá: Táá méém tc'ëe-q'ooa ba koe tc'amakam hãa sa bìrisea hãa guu, igaba méém wèém khòe ba tc'ëe-kg'árna ba koe, ãem Nqari ba máà mea hãas tc'àò-tc'ãos dtcòmàn dis

† 11:25: xòm x'aè q'oo - kana “c'ëe xòè za”.

cgoa qgóóse. <sup>4</sup> Cúim tc'áróm koe ta kái xòèan úúa hãa, i wèè xòèan cúis tséé sa kúrú tama khama. <sup>5</sup> Ncëem dàòm ka ta ko, ãeta ta ma kái ta a igaba cúim tc'áro ba Krestem koe kúrú, me wèém xòè ba c'ëe xu xòè xu cgoa xg'ae-xg'aeèa hãa. <sup>6</sup> Ke méém wèém khòè ba tãáka zi aba zi ãem Nqari ba Gam di cgómkuan ka máa taà hãa zi tséékagu: ncèè porofitan kò ii ne méém ãem úúa hãa dtcòmàn dis tc'ãò-tc'ãos cgoa tséékagu u. <sup>7</sup> Naka ncèè c'ëe ne tsééa máás kò ii ne méém tsééa máá ne, naka ncèè xgaa-xgaas kò ii ne méém xgaa-xgaa, <sup>8</sup> naka ncèè c'ëe ne korès kò ii ne méém korè ne. Ncèè c'ëe ne hùis kò ii ne méém kgoarasea hãase hùì ne. Ncèè c'ëe ne tc'ãà-cookg'ais kò ii ne méém wèè tcáóa ba cgoa gatà hëé. Ncèè c'ëe ne koe cgómkuan x'áís kò ii ne méém qãè-tcaoan cgoa x'ái i.

### *Dtcòm-k'ao ne dis kg'òè sa*

<sup>9</sup> Ncàmku sa méés tseegu di sa ii. Eë cg'ãè ii sa hòre, qgóóa qari ãe qãè ii sa. <sup>10</sup> Gatu ka c'ëea ne kaisase ncàm, khòè qõeku ne ga ma ncàmku hãa khama ma. Gatu nqáéase tu gatu ka c'ëe ne tcom. <sup>11</sup> Táá méé tu xhõen-tcáo guu; gatu dim tc'ëe ba méém karu; X'aiga ba méé tu tsééa máá. <sup>12</sup> Nqòòan koe méé tu qãè-tcaoa hãa, naka tua xgàrasean koe qáo tcáo ii, naka còrèan koe qgóóa qari. <sup>13</sup> C'ëe ne dtcòm-k'ao ne kòo xháé ne méé tu ãe tu úúa hãa sa gane cgoa q'aa-q'aaku. X'áéa tu koe c'ëe ne qãèse hààkaguan koe tu tcãàn tcáo.

<sup>14</sup> Ts'ee-ts'eekg'ai ãe xgàra tu u ko ne; ts'ee-ts'eekg'ai ne, táá cgúí ne guu. <sup>15</sup> Eë ko qãè-tcao ne cgoa qãè-tcao, naka ãe ko kg'ae ne cgoa kg'ae. <sup>16</sup> Cúíta noose tu qgóóku; táá bóò-boose guu, igabaga ãe nqãaka hànas téé-q'oos di ne cgoa tsééa xg'ae; táá tc'ëega tu ii sa bìrìse guu.

<sup>17</sup> Táá c'ëem khòèm cg'ãèan kúrúa máá tua ba cg'ãèan cgoa kabia máá guu. Eë wèém khòèm koe qãè iis koe méé tu tcãà tc'ëe. <sup>18</sup> Ncèè tààè tama tu kò hãa, i gataga gatu koe guua hãa, ne méé tu wèè khòèan cgoa tòóku. <sup>19</sup> Ncàm-ncamsa tuè, táá méé tu cg'ãèan kabia máá guu, igaba tu Nqarim di xgòàn guua máá a; ncèe *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko X'aigam ka méé a ko máá:

“Kabia mááku sa Tiri si i,  
Ra gha Tíía kabia máá,”  
témé khama.

### <sup>20</sup> Igaba

ncèè gatu dim cg'õo-kg'aom kò xàbà hãa ne  
tc'õoan máà me nakam tc'õó,  
naka cáman kò hãa ne  
tshàn máà me nakam kg'áà.

Eëta hëéan ka tu gha ko kúrú mem saucgae a chibi bóòse.\*

<sup>21</sup> Táá méé tu cg'ãèan ka tààè guu, igabaga méé tu qãè gúùan cgoa cg'ãèan tàà.

## 13

### *Tc'ãà-cookg'aian qámsea máá sa*

<sup>1</sup> Wèém khòè ba méém tc'ãà-cookg'aian qámsea máá. Nqarim ka *kgoara máàèa hãa* tama tc'ãà-cookg'ai nea káà a ke, igaba ãe hàna ne Nqarim ka tòóèa hãa. <sup>2</sup> Dím wèém ãe ko tc'ãà-cookg'aian ntcoe ba ko Nqarim nxará tcg'òóa hãa sa ntcoe, me gha díim wèém gatà ko hëé ba xgàrakuan óága cgaese. <sup>3</sup> Tc'ãà-cookg'ai xua ãe qãèan ko kúrúm ka bèèè tama khama, igaba xu ko ãe cg'ãèan ko kúrúm ka bèèè. Eë tc'ãà-cookg'aia hãam bèè tsi kò tc'ëe tama ne méé tsi nxãaska qãè gúùan kúrú nakam gha dqom tsi. <sup>4</sup> Nqarim dim tséé-kg'ao me e, tsari qãèan domka ko tséé ba khama. Igaba ncèè cg'ãèan tsi kòo kúrú ne méé tsi bèè, ntcàum ãem qgóóa hãa bam kg'amaga qgóó tama ke. Nqarim dim tséé-kg'ao me e, a ko Nqarim di xgòàn óá, ãe ko cg'ãèan kúrú ne koem gha xgàrakuan qòòkagu khama. <sup>5</sup> Gaa domka méé tsi ãe tc'ãà-cookg'aia hãam koe qámsea hãa, *Nqarim di* xgàrakuan bèè domka cúí tamase,

\* **12:20:** kúrú mem saucgae a chibi bóòse - Gerika sa ko máá: “karuko zi c'ee ntcom zi tcúúa ba koe xg'ae-xg'ae,” témé.

igaba tsari tc'ëe-tc'ëesean domka hëéthëé e. <sup>6</sup> Ncëes gúùs domkaga tu ko nqõóm ko tcg'òóa mááè marian tcg'òó, tc'ää-cookg'ai xua Nqarim di xu tséé-kg'ao xu u khama, ncëe ko tsééa xu kúrú xu. <sup>7</sup> Ke méé tsi ãe tsi ga wèém khòè ba úú cgoa hãa sa máà me: nqõóm ko tcg'òóa mááè mari kò ii ne tcg'òó o, ncëè mari kò ii ne méé i mari ii, táòkg'aikus kò ii ne méés táòkg'aiku sa ii, naka kaikagukus kò ii ne méés kaikaguku sa ii.

### *Tsáá ka c'ëe ba ncàm sa*

<sup>8</sup> Táá méés cúí khòè koe ga qanega tsi suruta tamasa chìbi sa hãa guu, tsáá ka c'ëe ba ncàm s cúis oose. Eë gam ka c'ëe ba ncàm hãa ba ko x'àèan ko qaa sa kúrú ke. <sup>9</sup> X'àèan ncëe ko máá: “Táá méé tsi cg'áràn kúrú guu; táá méé tsi cg'õo guu; táá méé tsi ts'ää guu; táá méé tsi ncóó guu,” naka c'ëe x'àè-kg'áman hëéthëéa cúim x'àè-kg'ám koe qgóóa xg'aeèa, ncëe ko máá: “Tsáá ka c'ëe ba ncàm ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma,” témé ba. <sup>10</sup> Ncàmku sa tsáá ka c'ëe ba chìbi kúrú cgaes tama si i. Gaa domkagas ko ncàmku sa x'àèan ko méé sa kúrú.

### *X'ààm q'oo koe kg'õè*

<sup>11</sup> X'àèm ncëe ta ko gaam q'oo koe kg'õè ba tu q'ana hãa, ke méé tu ncëe sa kúrú. Tc'oman koe tu gha tãe dim x'aè ba hààraa. X'àèm kgoarakus di ba ncëeska kaisase cúú me e ke, ncëe ta kò tshoa-tshoa a ko dtcòm kam kò ii tama khama. <sup>12</sup> Ntcùúa ne nqáéa hãa, i koaban cúú u. Ke hàà naka ta ntcùú-q'oo di tsééan dxùukg'ai za tòò naka taa x'ààn di zi ncõo gaba zi hãa. <sup>13</sup> Hàà naka ta qãèm dàòm ka qgóóse, cáms di x'ààn q'oo koe hãa ne khòè ne khama ma, ãe kaisase ko tc'õó, a ko kg'áa ne hëé, naka cg'áràn ko kúrú a kàà qgóóse-q'oo ne hëé, naka mēéku a tau di ii ne hëéthëé ka tamase. <sup>14</sup> Igaba méé tu X'aigam Jeso Krete ba hãa, naka tua cgàa ba tu ga ma qãè-tcaokagu di zi tc'ëe-kg'ám zi chõòkagu.

## 14

### *Kg'amka ne hëé naka qari ne hëéthëé e*

<sup>1</sup> Eë dtcòma hãa, igaba gam di dtcòmàn koe kg'amka ba, qãèse hààkagu, ãem tc'ëea hãas koe ntcoeku cgoa me tamase. <sup>2</sup> C'ëem khòèm dis dtcòm sa ko kgoara máá me, me wèés gúù sa tc'õó, igaba khòèm ãe gam dis dtcòm s kg'amka ii ba ko tsòbèan cúí ga tc'õó. <sup>3</sup> Khòèm ãe ko wèés gúù sa tc'õó ba méém táá ãe wèés gúù sa tc'õó tama ba ntcoea hãase sèè guu, nakam ãe wèés gúù sa tc'õó tama ba táá ãe ko wèés gúù sa tc'õóm qãèse hëé tama sa bóò guu, Nqari ba qãèse hààkagu mea hãa ke. <sup>4</sup> Díí tsia tsáá, c'ëem khòèm dim qãàm qãèse hëé tama ta ko méé tsi? Gam ka q'õòsem koe i guua hãa ãem ko kúrú tsééan koem gha tééa qari kanam gha cg'áé sa. Igabam gha tééa qari, X'aiga ba qarian úúa hãa khama, kúrú mem gham tééa qari di i.

<sup>5</sup> C'ëem khòèm kam c'ëem cáim ba c'ëe xu cáim xu ka cgáé me e, me ko c'ëem khòè ba wèé cáiman ga cúíta noose sèè. Wèém khòè ba méém tc'ëea ba q'oo koe birísea hãa, ãem tc'ëea hãa sa gaas ga si i sa. <sup>6</sup> Gaam ãe ko c'ëem cáim ba c'ëe xu ka tãákase sèè ba ko X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé. Me ko gaam ãe ko tc'õó ba thëé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé, Nqari bam ko qãè-tcaoa máá khama. Me ko gaam ãe c'ëe zi tc'õo zi tc'õó tama ba thëé X'aigam gha kaikaguè domka gatà hëé, a ba a ko Nqari ba qãè-tcaoa máá. <sup>7</sup> Gatá ka c'ëem cúía ko gam ka kg'õèa mááse ba kàà me e, me gataga c'ëem cúía ko gam ka x'óóa mááse ba kàà me e khama. <sup>8</sup> Ncëè kg'õè ta kòo ne ta ko X'aiga ba kg'õèa máá, a ncëè x'óó ta kòo ne ta ko X'aiga ba x'óóa máá. Khama nxãaska, kg'õè ta ga ko kana ta ga ko x'óó igabaga, ta X'aigam di ta a. <sup>9</sup> Krete ba kò ncëes gúùs domka x'óó, a kò gaicara kg'õè, nxãasegam gha ãe x'óóa hãa ne hëé naka kg'õèa hãa ne hëéthëé dim X'aiga ba ii ka khama. <sup>10</sup> Kháé nxãaska tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõem qãèse hëé tama sa bóò, kana tsáá, dùús domka tsia ko tsáá qõe ba ntcoea hãase sèè? Wèéa ta ga gha Nqarim dis ntcõó-q'ooos xgàrakuan dis cookg'ai koe hàà téé ka. <sup>11</sup> Ncëeta i ma góásea a ko máá: “Kg'õèar hãas noosem gha



wèém qúrù ba cookg'aia Te koe qom, me gha wèém tam ba Nqarir ii sa dqom,” témèè khama. <sup>12</sup> Me gha nxâaska wèém khòèm gatá xg'aeku koe hàna ba gam ka Nqarim koe xqara mááse.

*Táá tsáá qõe ba chibi kúrúkagu*

<sup>13</sup> Ke méé ta táá xgàraku guu. Igaba méé ta tc'ëea ta koe bìrísea hãa, gaicara ta gatá ka qõesem cookg'ai koe xgáe-kg'am me gha kana gha chìbian koe tcãa me sa tòóa hãa tite sa. <sup>14</sup> Q'ana ra hãa, a X'aigam Jesom koe kaisa tcoman úúa hãa, cúis gúús gaas ka q'ano tama sa káa si i sa. Igaba ncèè c'ëem khòèm dis bóòs kas kò q'ano tama, nes nxâaska gaam koe q'ano tama. <sup>15</sup> A ncèè tsáá ko tc'õós kò tsáá qõe ba tshúú-tshuu tc'ëe, ne tsi ncàmkuwan x'ái tama. Táá méé tsi hëé nakas tc'õó tsi ko sa tsáá qõe ba hoàkagu guu, ncèe Krestem kò gaam domka x'óó ba. <sup>16</sup> Táá hëé nakas ãe gatu ka ko qãè iise bóòè sa c'ëe ne ka cg'ãè iise nxàèè guu. <sup>17</sup> Nqarim di x'aia nea tc'õó sa hëé naka kg'áa sa hëéthëé di tama a khama, igaba i Tcom-tcomsam Tc'ëem koe tchànoan hëé, naka tòókuan hëé naka qãè-tcaoan hëéthëé di i. <sup>18</sup> Diím wèém ãe ko ncèem dàòm ka Kreste ba kúrúá máá ba ko Nqari ba qãè-tcaokagu, a ko khòèan ka tchànóm iise bóòè.

<sup>19</sup> Gaa domka méé ta wèè qaria ta cgoa tòókuan ko óa zi gúú zi hëé naka gatá ka c'ëe ne ko tshàoa ghùì zi gúú zi hëéthëé kúrú. <sup>20</sup> Táá Nqarim kúrúá hãa sa tc'õoan domka kòbe guu. Wèés gúú sa q'ano si i, igaba ncèè c'ëem khòèm kò c'ëes gúú sa tc'õó, si nxãa sa c'ëem khòè ba kúrú me chìbiga ii ne i qãè tama. <sup>21</sup> Qãès gúú sa, táá méé tsi kg'óóan kg'oo, kana gõéan kg'áa, kana c'ëes gúús tsáá ka c'ëe ba ko chìbian kúrúkagu sa kúrú guu.

<sup>22</sup> Gaa domka méés dùús wèés ãe tsi c'ëes gúús ka dtcòma hãa sa tsáá hëé naka Nqari ba hëéthëé tsao ka cúí ga q'ãaèa hãa. Ts'ee-ts'ee kg'aièa baa khòèm ãe gam koe qãè ii sa kúrúan ka ntcoese tama ba. <sup>23</sup> Igaba khòèm ãe tc'õóm kò ko ne ko káise tãese ba xgàràèa hãa, dtcòman cgoam tc'õó tama khama; si wèés gúús ãe dtcòman koe guu tama sa chibi si i.

## 15

*C'ëe ne qãè-tcaokagu, tsáá ka tamase*

<sup>1</sup> Gatá ncèe qari ii ta méé ta gane ãe dtcòma ne koe kg'amka ii ne gane di tààè-q'ooan koe hùì, naka taa táá gatá qãè-tcaokaguse guu. <sup>2</sup> Wèém khòè ba méém gam ka c'ëe ba qãè-tcaokagu, nxãasegam gha qãèan hòò a tshàoa ghùìè ka. <sup>3</sup> Krestem igabam kò táá qãè-tcaokaguse khama, igaba ncèe i ma góásea a ko máá: “Gane ãe cóè Tsia hãa ne di cóèkua nea Tíí koe hààraa,” témèè khamaga ma. <sup>4</sup> Wèé zi gúú zi ncèe xg'ao góáèa hãa zia góáèa, xgaa-xgaa ta a zi gha ka, nxãasega ta gha Nqarim di zi Tcgãya zi koe guua hãa qáò tcáóan hëé naka ghùì-ghui-tcáókuan hëéthëé koe guu a nqòòan úú ka.

<sup>5</sup> Nqarim ncèe qáò tcáóan hëé naka ghùì-ghui-tcáókuan hëéthëé di ba méém kg'òèa xg'aean dim tc'ëe ba máà tu u, ãe tu ko Jeso Kreste ba xùri ka, <sup>6</sup> naka tu nxãasega xg'ae naka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba cúím dòm cgoa dqom.

*Qãè tchòà nea Juta ne hëé naka qhàò zi di ne hëéthëé di i*

<sup>7</sup> Gaa domka méé tu gatu ka c'ëe ne qãèse hààkagu, ãem ma Kreste ba ma qãèse hààkagu tua hãa khamaga ma, nxãasegam gha Nqari ba dqomèè ka. <sup>8</sup> Bìrí tu ur kò khama a ko máá, Kreste ba kò ãe q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa ne dim qãà ba kúrúse, Nqari ba tseegu di Me e sam gha x'ái ka, nxãasega zi gha Abrahama xuku xu kò nqòòkaguèa hãa zi gúú zi tseegukaguè ka, <sup>9</sup> naka gataga ãe táá zi qhàò zi di ne gha Nqari ba Gam di cgòmkuwan domka dqom ka, ncèe i ma góáèa hãa a ko máá:

“Gaa domkar gha táá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe dqom Tsi,  
a ra a gha cg'òèa Tsi nxáè,”  
témèè khama,

<sup>10</sup> a i a ko gaicara máá:

“Qãè-tcao tu, tãá zi qhàò zi di tuè,  
Gam di ne khòè ne cgoa,” téméè.

<sup>11</sup> A ko gaicara máá:

“X'aiga ba dqòm, gatu wèé tu tãá zi qhàò zi di tuè,  
naka méé ne wèé ne khòè ne dqòm Me,”  
téméè.

<sup>12</sup> Me ko gaicara Isaia ba máá:

“Jesem dim Tobe ba gha hàà,  
Gaam ãe gha tãe a tãá zi qhàò zi di ne dim Tc'ãà-cookg'ai ii ba,  
ne gha tãá zi qhàò zi di ne Gam koe nqòðan úú,”  
téméè.

<sup>13</sup> Nqarim ncëe nqòðan ko Gam koe guu ba méém wèé qãè-tcaoan hëé naka tòókuan hëéthëé cgoa cg'oè-cg'oe tu u, ãe tu ko Gam koe dtcòm ka, naka tua gha nxãasega Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian ka cg'oèa nqáése nqòðan koe.

### **Chõo-q'oo sa hëé naka tsgámku zi hëéthëé e (15:14–16:27)**

*Paulo ba tãá zi qhàò zi dim x'áe úú-kg'ao me e*

<sup>14</sup> Tíí qõe ga tuè, tíí igabar gatu ka kaisa tcoman úúa hãa, gatu qãèan ka cg'oèa, a q'ãan di tc'ëean wèé ka cg'oè-cg'oeèa hãa sa, a tu a qarian úúa hãa xгаа-xgaaku tu gha di i. <sup>15</sup> Igaba ra kò c'ëe zi qgái zi koe kgoarasea hãase góá máá tu u, a ko tc'ëe-tc'ëese tu u, cgómkuan ncëer Nqarim ka máàèa domka, <sup>16</sup> nxãasegar gha tãá zi qhàò zi di ne koe Jeso Krestem dim tséé-kg'ao ba ii ka. Peresitim khamar ko ma Nqarim di qãè tchõàn xгаа-xгаа, nxãasega ne gha tãá zi qhàò zi di ne dàòà-mááku sa ii, ncëe gha Tcom-tcomsam Tc'ëem ka qáòa tcg'òò a cúia tòòè, a Nqarim ka qãèse hàakaguè sa.

<sup>17</sup> Gaa domkaga ra ko Jeso Krestem koe, tiri tsééan Nqari bar kúrúa máána hãa domka dqòmse, <sup>18-19</sup> a cuiskaga c'ëe guú kaga kg'uia hãa tite, Krestem tíí koe kúrúa hãas tséés ka cúí oose. *Tiri* kg'uian hëé naka tsééan hëé, naka x'ái zi hëé naka are-aresa zi guú zi di qarian hëéthëé cgoa, naka Nqarim dim Tc'ëem di qarian cgoa hëéthëém ko Kreste ba tãá zi qhàò zi di ne kúrú ne *Nqari ba* komsana. Ra kò gatà iim dàòm ka Jerusalema koe guu, a ra a *wèém nqõó ba* nxama-nxama, a Iliriko koe ga síí, a síí Jeso Krestem di qãè tchõàn cg'oèa hãase xгаа-xгаа. <sup>20</sup> Wèé x'aèan kar kò ko ãem Kreste ba q'ãaè tama koer gha qãè tchõàn xгаа-xгаа sa tc'ëe, nxãasegar gha táá c'ëem khòèm dis tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe guu a tshàoa ghùì ka. <sup>21</sup> Igaba ncëe i ma góásea hãa a ko máá:

“Gane ãe qanega Gam ka bìrìè tama  
ne gha bóò,  
ne gha gane ãe Gam ka kómí tama  
ne kómá q'ãa,”

téméè khama.

<sup>22</sup> Ncëes guús domkar kòo káíse xgáè-kg'ammè a hàà cgae tu u tama.

*Paulo ba ko Roma ne gam di zi kàa zi ka bìrì*

<sup>23</sup> Igaba ncëeska, ncëe zi xg'aeku zi koer gha tséé qgáia káà a, ra kò gataga ncíísega hàà cgaea tu xgónèa hãa, <sup>24</sup> khamar bìrìsea hãa gatàr gha hëé sa, ãer ko Spaine koe qõò ka. Eër ko *Roma koe* tcana nqáé kar gha bóò tu u di nqòòa ner úúa hãa khama, ra gataga nqòðan úúa, ãer kò xòm x'aè-coan gatu ka qãè-tcaokaguèa xg'ara ka tu gha tiris qõòs koe hùì te di i.

<sup>25</sup> Igabar ncëeska dàò q'oo koe hãa a ko Jerusalema koe qõò, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne di hùia ner gha úú ka. <sup>26</sup> Maketonia hëé naka Akaia hëéthëé *di ne dtcòm-kg'ao ne* kò bóò i qãèa máá nea hãa, Jerusalema koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne ãe dxàua hãa ne ne ga aban tcg'òòa máá sa khama. <sup>27</sup> Gatà hëéan ka ne kò qãè-tcaokaguèa hãa, i kò gataga kg'anoa hãa gatà ne ga hëé sa. Ncëè *Juta ne* kòo tc'ëem di ts'ee-ts'eekg'aikuan tãá zi qhàò zi di ne máá,

ne i gataga thêé kg'anoa hãa *tãá zi qhàò zi di ne* ga nqõóm di zi gùú zi ãe ne úúa hãa zi thêé *Juta ne* máa sa khama. <sup>28</sup> Ra gha nxãaska ãer ko ncêes tséé sa kúrúá xg'ara, a ko tseeguan kaga ne ncêe aban hòòà hãa sa bóò, kar gha Spaine koer ko qõò ka tcãà cgae tu u a nqáé. <sup>29</sup> Ra q'ana hãa ãer ko hàà cgae tu u, ner gha cg'oèa hãa ts'ee-ts'eekg'aikuan Krestem di cgoa hàà sa.

<sup>30</sup> Tíí qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka hêé naka Tc'ẽem di ncàmkuuan ka hêéthêé, ra ko dtcàrà tu u, tíí cgoa tu gha xg'ae a qarika Nqari ba còrèa máá te sa. <sup>31</sup> Nxãasegar gha ãe dtcòm-kg'ao tama ne Jutea koe hàna ne koe kgoaraè ka, i gha gataga tiri tsééan Jerusalema di gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao ne qãè-tcaokagu ka, <sup>32</sup> nakar gha nxãasega Nqarim kò ncàmà hãa ne qãè-tcaoan cgoa hàà cgae tu u, naka raa gatu dis xg'aes ka kaba-kabaè. <sup>33</sup> Nqarim tòókuan di ba méém gatu wèé tu cgoa hãa. Amen.

## 16

### *Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Gatá ka qõeses Febe sar ko koara máá tu u, Kenkerea koe hànas kerekes dis qãà sa, <sup>2</sup> a ko dtcàrà tu u, X'aigam koe tu gha qãese hàakagu si sa, dtcòm-kg'ao ne kg'anoa hãam dàòm cgoa, naka tua ães ga ko hùikuan qaa qgài koe hùì si, kái ne khòè nes hùia hãa domka, tíí ga ra hêéthêé e.

<sup>3</sup> Perisila\* sa hêé naka Akila ba hêéthêé khara tsgámkagu, ncêe ko Jeso Krestem koe tíí cgoa tséé khara. <sup>4</sup> Tíí domka khara kò kg'õèa khara cg'oè-cg'oegas qgáis koe tcãà. Tíí cúí ra qãè-tcaoa máá khara a tama, igaba zi ko tãá zi qhàò zi di zi kereke zi wèé zi thêé qãè-tcaoa máá khara a. <sup>5</sup> Gakhara dim nquum koe ko xg'aes kereke sa thêé tsgámkagu.

Tirim ncàm-khoem Epeneto ba thêé tsgámkagu, ncêe Asia dim khòèm tc'ãà a Krestem koe máàsea hãa ba.

<sup>6</sup> Maria sa tsgámkagu, ncêe kaisase tséé tua hãa sa.

<sup>7</sup> Anteroniko ba hêé naka Juniase ba hêéthêé tsara tsgámkagu, tiris qhàòs di tsara, ncêe xae kò xg'ae a qáéèa hãa tsara. C'ẽe xu x'áè úú-kg'ao xu ka kaisase tcommèa hãa tsara, a tíí ka kg'aia Krestem koe hààraa tsara.

<sup>8</sup> Ampeliato ba tsgámkagu, tirim ncàm-khoe ba, X'aigam koe.

<sup>9</sup> Urebano ba tsgámkagu, gatá cgoa ko Krestem koe tséé ba, naka Setakuse ba hêéthêé e, tíí tcáràm ncàm-ncamsa ba.

<sup>10</sup> Apelese ba tsgámkagu, ncêe kò Krestem koe kúrúá bóòè, a tchàno ii ba.

Arisetobulom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu.

<sup>11</sup> Tirim qhàòm Herodione ba tsgámkagu.

Narekisom dis x'áé-q'oos di ne tsgámkagu, gane ãe X'aigam koe hàna ne.

<sup>12</sup> Terufena sa hêé naka Terufosa sa hêéthêé sara tsgámkagu, X'aigam di sara tséé-kg'ao sara.

Tíí tcáràs ncàm-ncamsas Peresise sa tsgámkagu thêé, ncêe X'aigam koe kaisase tsééa hãa sa.

<sup>13</sup> Rufase ba tsgámkagu, X'aigam ka nxará tcg'òóèa ba, naka gam ka xòò sa hêéthêé e, ncêe kò gataga tiris xòò sa ii sa.

<sup>14</sup> Tsgámkagu Asunekireto ba hêé, naka Felegone ba hêé, naka Heremese ba hêé, naka Paterobase ba hêé, naka Heremase ba hêé naka tíí qõe ga xu hêéthêé e, ãe gaxu cgoa hàna xu.

<sup>15</sup> Tsgámkagu Filolego ba hêé, naka Julia sa hêéthêé khara, naka Nereo ba hêé, naka gam ka qõese sa hêé, naka Olumpase ba hêé, naka wèé ne dtcòm-kg'ao ne ãe gane cgoa hàna ne hêéthêé e.

<sup>16</sup> Tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tu tsgámkaguku.

\* **16:3:** Perisila - Gerika sa ko "Perisika" témé.

Wèé zi kereke zi Krestem di zia ko tsgámkagu tu u.

<sup>17</sup> Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu ur ko, gane ãe ko q'aa-q'aasean óága ne, a ko ãe tu xgaa-xgaaèa hãa gúúan ko ntcoe zi gúú zi dàà tu q'oo koe tòó ne koe tu gha q'õése sa; tcg'oaragu ne. <sup>18</sup> Eẽta ii ne khóè nea gatá dim X'aigam Kreste ba tsééa máá tama, igaba ne ko gane di ncãàn kúrúa máá. Gane di kg'uian t'õè-t'õèèa hãa, a qãè khama xamè cgoa ne ko ãe kg'amka tc'ãe ne di tcáóan qàe-qae. <sup>19</sup> Wèém khóè ba gatu di komsana-q'ooan ka q'ana hãa, ra gaa domkaga gatu domka qãè-tcaoa hãa. Igabagar ko tc'ãe, tc'ãega tu gha ii sa ãe qãè iis koe, naka tua gha káà chìbi ii ãe cg'ãè iis koe.

<sup>20</sup> Nqarim tòókuan di ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe satana ba nqàrè-kg'ama tu koe cg'ám-cg'am.

Gatá dim X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

<sup>21</sup> Timoteom tíí cgoa ko tséé ba ko tsgámkagu tu u. Xu ko gataga thée tiri xu qhàò xu Lukio ba hée, naka Jasone ba hée naka Sosipatere ba hée thée xu tsgámkagu tu u.

<sup>22</sup> Tíí Teretio ra, ncées tcgãyas dir góá-kg'ao ra ko X'aigam koe tsgámkagu tu u.

<sup>23</sup> Gaio ba ko tsgámkagu tu u, ncëer x'áéa ba koe x'ãèa hãa ba, si ko wèés kereke sa x'áéa ba koe xg'ae.

Erasetom ncëe kòre-kg'aom x'áé-dxoom di marian di ba ko tsgámkagu tu u, naka gatá ka qõesem Kareto ba hée thée e. <sup>24</sup> †

### *Còo di dqòmkuane*

<sup>25</sup> Nqari ba méém dqòmèmè! Qãè tchõàn ãer kòo Jeso Krestem ka xgaa-xgaa cgoa gha qari-qari tu u di qarin úúa ba. Xgòre-kg'aisean ncëea kò c'úúsea hãa tseeguan ga a, ncëe kò nqáéa hãa kurian kái ka kò chómsea hãa a, <sup>26</sup> igabaga ncëeska xgòre-kg'aièa hãa a, a porofiti xu ka góáèa zi Tcgãya zi koe guu a x'áièa hãa, a chõò tamam Nqarim tcg'òóa hãa x'áèan koe guu a wèé zi qhàò zi q'ãakaguèa hãa, nxãasega zi gha dtcòm a komsana Me ka.

<sup>27</sup> Ncëem Nqarim cúisega tc'ãega ba méém Jeso Krestem koe guu na chõò tamase dqòmèmè! Amen.

† 16:24: C'ãe zi tcgãya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uian úúa: 24Cgómkuan gatá dim X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu wèé tu cgoa hãa. Amen.



# 1 KORINTA NE

## Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

### Korinta ne koe

### Téé-cookg'ai sa

Paulo ba kò ncēes tcgãya sa góá, c'ēe zi qóm zia kò kerekes Korinta dis koe hàna khama. Gaa x'aè ēe kam kò Korinta ba kaia hãam x'áé-dxoom Gerika ne di me e. X'ámágu sa hēé naka x'ámá sa hēéthēéa kò Korinta koe hàna. Gaam nqóó ba kò cg'uria ba hēé naka tãáka zi dtcòm zi hēéthēé ka q'ãasea hãa. Paulo ba ko kái zi gúú zi ka góá, ncēe ko xùri zi: q'aa-q'aasean ka hēé (1-4), naka kerekes koe ko kúrúè cg'áràn ka hēé (5-6), naka xóé cgoakuan di tēean ka hēé naka séèkuan ka hēé (7) naka kerekes ko ma tséés ka hēé (8-11) naka Tcom-tcomsam Tc'ēm di aban ka hēé (12-14) naka x'oos koe tēean (15) ka hēéthēé e.

13 dim tcee ba ko ncàmkus ka kg'ui a ko máá, kaisase cgáés abas Nqarim dis ga si i, Gam di ne khóè nem máàna hãa sa, témé. Ncēm tcee ba gaas tcgãyas koe kaisase q'ãàèa hãam ga me e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãan di tc'ēea ne
- kgoarasea ne
- tcom-tcomsa
- Tcom-tcomsam Tc'ēm di zi aba zi

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1-4)
- Séèkuan di x'áé-kg'aman hēé naka x'áé-q'oos di kg'òè-kg'áman hēéthēé e (5-7)
- Dtcòm-kg'ao ne hēé naka dtcòm-kg'ao tama ne hēéthēé e (8-10)
- Kerekes di kg'òèan hēé naka Nqari ba qámsea máán hēéthēé e (11-14)
- X'ooan koe tēe sa (15)
- Dtcòm-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

### Q'aa-q'aasea ne kerekes koe (1-4)

*Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, tciièa ra Jeso Krestem dim x'áè úú-kg'ao\* bar gha ii ka Nqarim ma tc'ēea khama, a ra a gatá ka qōesem Sosetenesem goa hãa.

<sup>2</sup> Tsam ko ncēes tcgãya sa Korinta koe hànas kerekes Nqarim di sa góá máá. Jeso Krestem domka tu Nqarim di tu khóè tu kúrúèa, a tu a Nqarim ka tciièa Gam khama tu gha ma tcom-tcomsa ii ka. Gatu hēé naka wèé ne khóè ne wèé qgài za hàna ne hēéthēé tsam ko góá máá, ncēe X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba ko tcii ne - gane hēé naka gatá hēéthēé dim X'aiga ba, a tsam a ko máá:

<sup>3</sup> Nqarim gatá ka Xòò ba hēé naka X'aigam Jeso Krete ba hēéthēé tsara koe guua hãa cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu cgoa hãa, témé.

*Qãè-tcaoa-mááku sa*

<sup>4</sup> Wèé x'aè kar ko tirim Nqari ba gatu ka qãè-tcaoa máá, cgómkuan ēem Jeso Krestem koe máà tua hãa domka. <sup>5</sup> Gam koe tu wèé zi gúú zi koe qguùkaguèa khama - wèé kg'uian koe hēé naka wèé q'ãan di tc'ēean koe hēéthēé e - <sup>6</sup> tchòàs Krestem di sa ncēeska gatu koe nxàea tseegukaguèa khama. <sup>7</sup> Gaa domka tu cúis abas Nqarim koe guuas ga sa tcào tama; ēe tu hãa a ko gatá dim X'aigam Jeso Krete ba qãà ka, hààm gha x'áise ka. <sup>8</sup> Kúrú tu um gha tu chòò-q'oos koe ga igaba qari, a gha nxãasega táá chibi-chibiè gatá dim X'aigam Jeso

\* **1:1:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

Krestem dim cáin ka. <sup>9</sup> Nqari ba tcom-tcomsa Me e, nc̄e tcii tua ba, hàà tu gha Cóásem Jeso Krestem gatá dim X'aigam cgoa xg'ae a cúis gúù sa kúrú ka.

### *Q'aa-q'aasea ne kerekes koe*

<sup>10</sup> Tíí q̄e ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cg'òèan cgoar ko dtcàrà tu u, a ko máá: gatu wèé tu méé tu dtcòmku naka i nxãasega xg'aekua tu koe q'aa-q'aasean kaà, naka tu gha q̄èse xg'ae naka cúita ma tc'èe, naka cúita ma tc'èe-tc'èese. <sup>11</sup> Tíí q̄e ga tuè, c'èe ne Keloas x'áé-q'oo di nea q'ãa-q'ãa tea, xg'aekua tu koe i m̄éékuan hàna hãa sa. <sup>12</sup> Méér ko sa nc̄e si i: Gatu ka c'èe ne ko máá: “Tíí ra Paulom di ra a,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Tíí ra Apolosem di ra a,” témé, ne ko c'èe ne máá: “Tíí ra Peterem† di ra a,” témé, ne qanega c'èe ne máá: “Tíí ra Krestem di ra a,” témé. <sup>13</sup> Kreste ba q'aa-q'aaèa ii? Paulo baa kò ii nc̄e gatu domka kò xgàuèa ba? Kana tua Paulom cg'òè koe tcguù-tcguuèa ii?

<sup>14</sup> Nqari bar ko q̄è-tcaoa máá, gatu ka cúim ga bar tcguù-tcguu ta ga hãa khama, Kerisepoa tsara Gaio tsara oose. <sup>15</sup> Nxãasega i gha cúí khòè ga táá hãa, tíí cg'òè koe tu tcguù-tcguuèa ta gha méé e ka. <sup>16</sup> Ra gataga Stefanasem dis x'áé-q'oos di ne tcguù-tcguu, a gaas x'áé-q'oos ka oose ra c'èe khòè ga tc'èe-tc'èese tama, tcguù-tcguu ra hãa a. <sup>17</sup> Kreste ba hààr gha tcguù-tcguu ka tsééa óá te ta ga hãa, igabam q̄è tchòà ner gha hàà xgaa-xgaa ka tsééa óá tea, khòèm di tc'èegan di kg'uian ka tamase, táás gha nxãasega Krestem dis xgàu sa káà hùise bóòè ka.

### *Kreste ba Nqarim di qarian h̄é naka q'ãan di tc'èean h̄éth̄é Me e*

<sup>18</sup> Gane èe aagusea hãa ne koe i xgàus di tchòàn cg'ãa-cg'ana a khama, igaba i gatá nc̄e ko kgoaraè ta koe Nqarim di qari i. <sup>19</sup> Nc̄eta i ma góásea:

“Eè tc'èega ne di tc'èea ner gha cg'òo,  
a gha èe q'ana ne di q'ãan xguì,”  
ta i mééèa khama.

<sup>20</sup> Tc'èegam khòè ba ndaà? Góá-kg'ao ba ndaà? Kg'ui q'ãa-kg'aom nc̄em nq̄óm di ba ndaà? A Nqari ba gáé q'ãan di tc'èean nc̄em nq̄óm di cg'ãa-cg'anasekagu tama? <sup>21</sup> Nqari ba kò Gam di q'ãan di tc'èean ka khòè ne kúrú, ne gane di tc'èegan ka táá bóòa q'ãa Me. Me kò Nqari ba q̄è-tcaokaguè, cg'ãa-cg'ana xgaa-xgaan nc̄e xae ko tséékagu koe guu a èe ko dtcòm ne kgoaran ka. <sup>22</sup> Juta nea ko *are-aresa* zi x'ái zi *ne gha x'áíè sa qaa*, ne ko Gerika ne tc'èean ne *gha máàè sa qaa* khama. <sup>23</sup> Igabaga ta ko gatá Krestem nc̄e xgàuèa hãam ka xgaa-xgaa. I ko nc̄e tchòàn Juta ne tomagu tcgáí, a táá zi qhàò zi di ne koe cg'ãa-cg'ana di i, <sup>24</sup> igaba èe *Nqarim ka tciièa hãa ne*, Juta ne h̄é naka Gerika ne h̄éth̄é koem Kreste ba Nqarim dim qari Me e, a ba a gataga Nqarim dim tc'èem q'ãan di Me e. <sup>25</sup> Eè ko cg'ãa-cg'anase bóòès Nqarim di sa cgáé si i, khòèan dis èe ko cgáése bóòès ka, i Nqarim di kg'amkan khòèan di qarian tàà hãa.

<sup>26</sup> Tíí q̄e ga tuè, tc'èe-tc'èese tu nta tu kò ii sa *èem kò Nqari ba tcii tu u ka*. Nq̄óm di ne cgoa tu kò ko nxará xg'aeè ne tu kò kái-kg'aise tc'èega tama, a cgáé tama, a kò x'aian q'oo koe ábàè tama. <sup>27</sup> Igabagam Nqari ba cg'ãa-cg'ana zi gúù zi nq̄ómkg'ai di zi nxará tcg'òóa hãa, nxãasegam gha èe tc'èega ne sau-cgaekagu ka. A ba a kg'amka zi gúù zi nq̄ómkg'ai di zi nxará tcg'òóa, nxãasegam gha èe qari ne sau-cgaekagu ka. <sup>28</sup> Nqari ba nxará tcg'òóa nq̄àka hànas téé-q'oos di zi gúù zi nq̄ómkg'ai di zi, nc̄e ntcoèèa hãa zi h̄é naka cgáé tama zi h̄éth̄é e, nxãasegam gha èe cgáé ii zi kaàkagu ka, <sup>29</sup> nxãasega i gha táá cúí khòè ga Nqarim cookg'ai koe dqòmse ka. <sup>30</sup> Nqari ba xg'ae-xg'ae tua Jeso Krestem koe khama, a Kreste ba kúrú, Me hàà gatá koe q'ãan dim tc'èe ba ii, ta ko Gam domka tchàno ta iise bóòè, a ko Gam ka q'ano-q'ano tcáòè, a ta a Gam ka x'amá tcg'òóa. <sup>31</sup> Gaa domkaga i nc̄eta ma góásea hãa a ko máá: “Eè *c'èem khòè ba dqòm* kg'oana ba méém X'aiga ba dqòm,” téméè.

† 1:12: Peterem - Gerika sa ko máá: “Kefasem di” témé.

## 2

*Jeso Krestem xgàuèa hãa di tchõa ne*

<sup>1</sup> Tíí qõe ga tuè, ãer kò hàà cgae tu u, kar kò táá t'õè-t'õèa kg'uian cgoa hàà cgae tu u, kana tc'ëgan cgoa, ncëer kò ko hàà chómsea zi gúù zi Nqarim di zi ka bìrí tu u ka. <sup>2</sup> Bìrìsear kò hãa, Jeso Krestem ncëe xgàuèa hãam ka cúír gha tc'ëe-tc'ëese a bìrí tu u sa khama. <sup>3</sup> A ra a kò kg'amkan hëé, q'áòan hëé naka kaisa cgùruan hëéthëé cgoa hàà cgae tu u. <sup>4</sup> Tiri kg'uian hëé naka xгаа-xgaan hëéthëéa kò khòè ne di kg'uian tc'ëgan di tama a, ncëe khòè ne ko kúru ne thamkase tc'ëea kabí i, igaba i kò Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian x'ái, <sup>5</sup> nxãasega i gha gatu di dtcòmàn táá khòèan di tc'ëgan koe hãa, igaba Nqarim di qarian koe hãa ka.

*Q'ãa di tc'ëean Nqarim di i*

<sup>6</sup> Gatà i ii, igaba xae ko ãe dtcòmàn koe q'amà hãa ne koe tc'ëean di kg'uian kg'ui, ncëe tc'ëea ne ncëem nqõóm di tama, kana tc'ãà-cookg'ai xu ncëem nqõóm di xu di tama a, ncëe ko hàà kaàkaguè xu. <sup>7</sup> Igaba xae ko Nqarim di tc'ëean ncëe c'úùsea, a chómsea hãa ka kg'ui. Nqõóm qanega kúruèe tamas cookg'ai koem kò Nqari ba bóòà tcg'òóà, ncëes tc'ëe sam gha màà ta a sa, Gam di x'ààn koe ta gha nxãasega hãa ka. <sup>8</sup> Táá i kò cúí tc'ãà-cookg'aian ncëem nqõóm di ga ncëes gúù sa kóma q'ãa. Kóma i kò q'ana hãa, ne i ga kò x'ààn dim X'aiga ba táá xgàua khama. <sup>9</sup> Igaba ncëe i ma góásea, a ko máá:

“Cúím tcgáím ga ba bóò zi ta ga hãa,  
me cúím tceem ga ba kóm zi ta ga hãa,  
zi cúís tcáós koe ga tcãà ta ga hãa,

gazi gúù zi ãem Nqari ba

ãe ncàm Mea hãa ne  
kg'ónòà máána hãa zi,”

témèè khamaga ma. <sup>10</sup> Igabam ko Nqari ba Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guu a ncëe zi gúù zi nxàea tcg'òóà máá ta a.

Tcom-tcomsam Tc'ëe ba ko wèè zi gúù zi qaara tcg'òó khama, ãe chómsea zi gúù zi Nqarim di zi hëéthëé e. <sup>11</sup> Ndakam khòè ba c'ëem khòèm tc'ëe q'oo koe hãa sa q'anaa? Gaam khòèm dim tc'ëem cúí ba q'ana. Gatà iim dàòm kam cúím khòèm ga ba Nqarim tc'ëea hãa sa c'úù, Nqarim dim Tc'ëem oose. <sup>12</sup> Nqõóm di tc'ëe-kg'áman ta máàè ta ga hãa, igabaga ta Nqarim koe guuam Tc'ëe ba máàè, nxãasega ta gha Nqarim máà taà zi gúù zi bóòà q'ãa ka. <sup>13</sup> Ta ko nxãa zi ka kg'ui, khòèan di tc'ëegan ka ta xгаа-xгааèa kg'uian cgoa tamase, igaba Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ta xгаа-xгааèa kg'uian cgoa, a ta a ko Tcom-tcomsam Tc'ëem di tseeguan kg'uia tchàno-tchano, ãe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ne koe. <sup>14</sup> Khòèm ãe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úú tama ba Nqarim dim Tc'ëem di zi gúù zi cgoa xg'ae tama, gaam koe zi cg'ãa-cg'ana di zi i khama. Me gataga kgoana naka bóòà q'ãa zi tama, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka cúí zi ko bóòà tcg'òóè khama. <sup>15</sup> Khòèm ncëe Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ba ko wèè zi gúù zi qãèse bóòà tcg'òó, igabagam gabá khòè ne c'ëe ne ka bóòè naka nxàèè tama.

<sup>16</sup> “Díí ba nxãakamaga X'aigam Nqarim di tc'ëean q'ana hãa,  
a ga tchàno-tchano Me?”

Igabaga ta gatá Krestem di tc'ëean úúa.

## 3

*Jeso Krestem ka, sixae ka tamase*

<sup>1</sup> Tíí qõe ga tuè, táá ra kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba úúa ne khòè ne khama ma kg'ui cgoa tu u, igaba ra kò nqõóm di ne khòè ne khama ma kg'ui cgoa tu u - Krestem koe cg'aré ne cóá ne khama ma. <sup>2</sup> Bìlan ra kò kg'áàkagu tu u, a ra a kò táá qari tc'õoan máà tu u, tc'ãò o tama tu kò hãa khama, ncëe tu qanega ma tc'ãò o tama khamaga ma. <sup>3</sup> Ncëes noosega

tu qanega nqõóm di tu u, qanega i tauan hěe naka mēékuan hěéthěe xg'aekua tu koe hãa khama, ka tua nqõóm di tu tama tua? Nqõóm di ne khòe ne ko hěe khama tu gáe hěe tama? <sup>4</sup> Ncēe c'ēm khòem kòo máá: “Paulo bar ko xùri,” témé, me c'ēe ba máá: “Apolose bar ko xùri,” témé, ne tua nqõóm di ne khòe ne ko hěe khama hěe tama?

<sup>5</sup> Kháe ba nxãaska Apolose ba dii baà? Me Paulo ba dii baà? Ncēe kg'ama tsam hùì-kg'ao tsam m ka, sitsam koe tu ko guu a dteóm tsam, ncēm ma X'aiga ba ma wèea tsam ga ma tséean máana hãa khamaga ma. <sup>6</sup> Tíí ra kò xhàrà, me kò Apolose *xhàrà* kg'áakagu, igabam kò Nqari ba kaikagu u. <sup>7</sup> Gaa domkagam ēe ko xhàrà ba, kana ko *xhàrà* kg'áakagu ba gùù cgáe tama, igabam Nqarim cúí ba cgáe Me e, ncēe ko gùù zi kaikagu ba. <sup>8</sup> Khòem ēe ko xhàrà ba hěe naka ēe ko *xhàrà* kg'áakagu ba hěéthěe tsara cúís tsée sa úúa, a tsara a gha wèea tsara ga surutaè, ēe tsara ma gatsara dis tsée sa ma kúrúa hãa khamaga ma. <sup>9</sup> Nqarim cgoa ko tséea xg'ae tsam khòe tsam m khama, gatua Nqarim di tu xhàrà tu u, a Nqarim di tu nquu tu u.

<sup>10</sup> Nqarim máa tea cgómkuan kar kò tc'ēegam tshào-kg'aom khama ma tshoa-tshoa sa tshào, me ko c'ēm khòe ba tc'amkg'aia sa koe tshào. Igaba méém wèem khòe ba q'óése hãa, ntam ko ma tc'amkg'aia sa koe tshào sa. <sup>11</sup> Cúím khòem ga ba káa me e khama, tshoa-tshoa sa ga tshào ba, ncēe nxãakamaga tshàoèas téé-q'oo koe, ncēe Jeso Krete ba ii sa. <sup>12</sup> Dùútsa gùùs wèes ēe khòem ga ko tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe tshào cgoa sa: a gauta di saa, a selefera di saa, a t'òe nxōán di saa, a hìi di saa, a dcãa di saa, kana tc'áa di saa ga igaba, <sup>13</sup> wèem khòem dis tsée sa gha hàà qãese bòose, *Jesom ko hàà kabisem cáim* ba gha x'ái si khama, si gha c'ee sa wèem khòem dis tsée sa tcg'òo, a gha kúrúa bòo *dùútsa tsée si i sa*. <sup>14</sup> Ncēe c'ēm khòem tshoa-tshoas tc'amkg'ai koe kúrúas tsées kò ko c'ees koe guu a kg'òease tcg'oa nem gha surutaè. <sup>15</sup> Ncēe c'ēm khòem di tséean kò dàda cg'òoè nem gha kaisas xhàes koe tcãa, igabam gha gabá kgoaraè, c'ee ba gãa a nqáea hãam khòem khama ma.

<sup>16</sup> C'ùua tu gáe hãa Nqarim di tu còrè-nquu tu u sa, me Nqarim dim Tc'ēe ba gatu koe x'ãea sa? <sup>17</sup> Ncēe c'ēm khòem kò Nqarim dim còrè-nquu ba cg'òo nem gha Nqari ba cg'òo me, Nqarim dim còrè-nquu ba tcom-tcomsa me e khama, tu gatu gaam còrè-nquum ga me e.

<sup>18</sup> Táa méém cúím khòem ga ba qàe-qaese guu. Ncēe c'ēm khòem kò gatu xg'aeku koe tc'ēea máá, nqõómkg'ai koem tc'ēega me e ta tc'ēea ne méém “káa tc'ēe” ba ii naka baa gha nxãasega tc'ēega ba ii. <sup>19</sup> Ncēm nqõóm di tc'ēega nea Nqarim tcgái q'oo koe káa hùì i khama. Góasea i hãa a ko máá: “*Nqari* ba ko ēe tc'ēega ne gane di kàan koe qgóo,” témée khama. <sup>20</sup> I ko gaia máá: “X'aigam *Nqari* ba tc'ēega ne di tc'ēe-kg'áman q'ana hãa, káa hùì i sa,” témée. <sup>21</sup> Gaa domkaga méé i cúí khòe ga táa c'ēe khòean koe bòose guu. Wèe zi gùù zia gatu di zi i ke, <sup>22</sup> Paulor ga ii igaba, kana Apolosem ga ii igaba, kana Peterem\* ga ii igaba, kana nqõóm ga ii igaba, kana kg'òes ga ii igaba, kana x'oos ga ii igaba, kana ncēeskaga ko kúrúse zi gùù zi ga ii igaba, kana hàako x'aè ka ko hàà kúrúse zi gùù zi ga ii igaba; wèe zi ēe zia gatu di zi i. <sup>23</sup> Tu gatu Krestem di tu u, Me Krete ba Nqarim di Me e.

## 4

### *Krestem di xae tsée-kg'ao xae e, ke xùri xae e*

<sup>1</sup> Khòean méé i Krestem di xae tsée-kg'ao xae khama ma qgóo xae e, ncēe chómsea zi gùù zi Nqarim di zi ko q'óe a ko xgaa-xgaa xae. <sup>2</sup> Tsée-kg'aom koe ko kái-kg'aise qaases gùù sa tcommè méém si i. <sup>3</sup> Igaba tíí ka kaisase cg'árés gùù si i, gatu ka xgàraè sa, kana khòean dis qhàis ka igabaga, tíí igabar tíí ka xgàrase tama khama. <sup>4</sup> Cg'ãès gùùs kúrúar hãa sar tc'ēe-tc'ēese tama, igabas nxãa sa kúrú te nakar tchàno tama. X'aigam cúí Me e ncēe ko xgàra te ba. <sup>5</sup> Gaa domka méé tu táa xgàra guu nxará tòòeam x'aèm cookg'ai koe, X'aigam hàà tamas cookg'ai koe. Ncēe gha hàà ntcúúan q'oo koe chómsea zi gùù zi x'áan

\* **3:22:** Petere - Gerika sa ko “Kefase” témé.



koe óa ba, a ba a gha tcáós q'oo koe hàna zi x'ái. Me gha nxãaska wèém khòè ba Nqarim koe guua dqòmkuàn hòò.

<sup>6</sup> Tíí qõe ga tuè, gatu domka tsam Apolosea tsam ncëe zi gúù zi tséékagua, kg'uim ko méé sa tu gha nxãasega sitsam koe xгаа-xgaase ka, ncëem ko máá: “Táá góásea tēe sa tsáá guu,” témé ka. Nxãaska tu cuiskaga c'ëem khòè ba tcom naka c'ëe ba ntcoea hãa tite. <sup>7</sup> C'ëe ne ka cgáese kúrú tua ba dìi baa? Dùú sa tu úúa, máàè tama tu kò hãa sa? Ncëè máàè sia tu kò hãa, ne tu ko dùús domka máàkus tama si i khama noose dqòmseá máá?

<sup>8</sup> Nxãakamaga tu wèés gúùs tc'ëe tu ko sa úúa hãa na! A tu a nxãakamaga qguù! X'aiga tu u, sixae x'aiga tamase ga! X'aiga tu u ga kò ii, xae ga kò nxãasega gatu cgoa xg'ae a x'aiga ii! <sup>9</sup> Tíí ko bóò kam Nqari ba sixae x'áè úú-kg'ao xae khaokakas téé-q'oo sa máàna hãa, x'oo sa tòóa máàèa xu khòè xu khama ma, wèém nqóò ba tcgái tòó xaea hãa khama, moengelean ga hëé naka i khòèan ga hëéthëé e. <sup>10</sup> Krestem domka xae káà tc'ëe xae e, tu gatu Krestem koe tc'ëega tu u! Kg'amka xae e, tu gatu qari tu u! Tcommèa tua, xae sixae tcommè tama! <sup>11</sup> Ncëes noosega xae ko xàbà a ko cáám, a ncobèan hanaa, a ko xgáèè, a x'áè-q'ooan úú tama. <sup>12</sup> Qómse xae ko tshàua xae cgoa tséé. Khòèan kò ko sixae ka cg'ãè gúùan nxàe ne xae ko ts'ee-ts'eekg'ai i. Eë xae ko xgàràè ne xae ko qari-qari-tcoa máá a. <sup>13</sup> Ncëè ntcoèè xae kòò ne xae ko qãèse xoa. Ncëem nqóóm di cg'urian xae kúrúèa, a ncëes noosega ko wèéa ne kaga tcg'óbéan khama ma bóòè.

<sup>14</sup> Ncëes gúù sar sau-cgaekagu tu ur gha ka góá tama, igaba tchàno-tchano tu ur gha ka a, tiri tu cóá tu ncàm-ncamsa tu iise. <sup>15</sup> Eëta tu ga ma 10,000 khòèan Krestem koe ko kòre tu u úúa hãa igaba tu kái xu xòò xu úú tama, qãè tchòàn koer kò guu a Jeso Krestem koe ábà tu u khama. <sup>16</sup> Gaa domka ra ko dtcàrà tu u, sere te tu gha sa. <sup>17</sup> Ncëes gúùs domkar tirim cóám Timoteo ba, ncëe X'aigam koe ncàm-ncamsa a tcom-tcomsa ba, gatu koe tsééa úúa. Tiri kg'òè-kg'áman Jeso Krestem di koe gha tc'ëe-tc'ëe tu u ba, ncëer ko ma wèés kerekes koe ma wèé za xгаа-xгаа a khamaga ma.

<sup>18</sup> Gatu ka c'ëe ne tc'ëea máá, hàà ra tite, ta tc'ëea, khama ne ko bóò-boose. <sup>19</sup> Igabagar gha qháese hàà cgae tu u, X'aigam Nqarim kò tc'ëe ne, èe ko bóò-boose ne di kg'uiàn hàà qaa ka tamase, igaba hàà gane di qarian qaa ka. <sup>20</sup> Nqarim di x'aia nea kg'ui di tama a, a qari di i khama. <sup>21</sup> Dùú sa tu ko tc'ëe? Tsám cgoa ra gha hàà cgae tu u, kana ncàmkuàn hëé naka kgàeam tc'ëem cgoa hëéthëéa?

## Séèkuan di x'áè-kg'ama ne naka x'áé-q'oos di kg'òè-kg'áma ne (5-7)

### 5

#### *Cg'ára ne kerekes di ne koe*

<sup>1</sup> Gatu xg'aeku koe i cg'arán hãa sa tseegukaga nxàèèa hãa, cg'arán ncëe dtcòm-kg'ao tama ne koe kúrúse tama a, ncëe khòèem ko gam ka xòòm dis khòès cgoa xóé e. <sup>2</sup> Igaba tu ko qanega bóò-boose! A tu a tshúù-tcaose kg'ae ta ga hãa. Gaam èe ncëes gúù sa kúrú hãa ba méém gatu xg'aeku koe séèa tcg'òòè! <sup>3</sup> Eëta i ga ma tc'áróa te gatu xg'aeku koe káà a, igabagam tirim tc'ëe ba gatu cgoa hãa. Ra ncëes gúù sa kúrú hãa ba nxãakamaga xgàraku sa tcg'óóa máàna hãa, hàna kò hãam khòèem khamaga ma, <sup>4</sup> gatá dim X'aigam Jesom dim cg'òèm koe tu kò xg'aea hãa koe, me tirim tc'ëe ba gatu cgoa hãase, i gatá dim X'aigam Jesom di qarian hãa cgoa tua, <sup>5</sup> ncëem khòè ba satana ba máà, naka i gam di cg'ãè cauan kaàkaguè, nakam gha nxãasega gam dim tc'ëe ba X'aigam dim cáám ka kgoaraè.

<sup>6</sup> Gatu di dqòmse ne qãè tama. C'úúa tu gáé hãa, cg'aré péré gãé-gãe ne ko wèés péré sa gãekagu sa? <sup>7</sup> Xg'aàra tcg'óó cg'uria tu ncëe ncíí péré gãé-gãean di i, naka tua gha nxãasega kabá tu péré tu ii, nxãakamaga tu péré tu péré gãé-gãe úú tamás pérés di tu u ke, Me gataga gatá dim Ghùu-coam Paseka di ba, ncëe Kreste ii ba, dàòà-máàkus di iise úúèa hãa khama. <sup>8</sup> Ke tu hàà naka ta kòè sa kúrú, cg'urian hëé naka cg'ãèan hëéthëé di péré gãé-gãean ncíí

cgoa tamase, igaba péré gǎé-gǎé úú tamas pérés cgoa, péréan ncēe tcom-tcomsa, a tseegu di i.

<sup>9</sup> Tcgǎyas tiris goár kò máá tu us koer goáa hǎa, táá méé tu cg'áràn ko kúru khóèan cgoa xg'ae-xg'aese sa. <sup>10</sup> Ncēes gúu sar ko méé kar máá, táá méé tu cg'árés kaga ncēm nqōóm di ne cg'árà-kg'ao ne, kana hoà-hoànasen-tcáo ko ne, kana ts'ǎà-kg'ao ne, kana kúrua mááseèa hǎa nqárian ko còrè ne cgoa xg'ae guu, témé tama. Nxǎaska méé tu ncēm nqōóm koe tcg'oa si i gha ii khama. <sup>11</sup> Igaba ra ko ncēeska goá máá tu u a ko máá: “Táá méé tu wèém ãe ko dtcòm-kg'ao ka tciise igaba cg'árà-kg'ao ba, kana hoà-hoànasen-tcáo ko ba, kana kúrua mááseèa hǎa nqárian ko còrè ba, kana c'amku-kg'ao ba, kana kg'áà-kg'ao ba, kana ts'ǎà-kg'aom cgoa xg'ae guu. Eèta iim khóèm cgoa táá tc'òó ga hēé guu,” témé.

<sup>12</sup> Dùúska ra ga ko kerekes ka tchàa za hàna ne xgàraa máá? Kerekes q'oo di ne tama ne gǎé ncēe tu ga ko xgàra ne? <sup>13</sup> Nqari ba ko ãe tchàa za hàna ne xgàra. “Ke cg'ǎe caum khòe ba gatu xg'aeku koe xhàiaгу.”

## 6

### *Dtcòm-kg'ao ne di chibi-chibikuan ne*

<sup>1</sup> Ncēè gatu ka c'ēm kò c'ēm cgoa kómku tama, ne ba ga kgoara tcáo a ãe dtcòm tama ne\* cookg'ai koe sèe a úú me, sí ne gha xgàra me ka, Nqarim di ne khòe ne koem gha úú me khama ii x'aè ka? <sup>2</sup> C'úua tua Nqarim di ne khòe ne gha c'ēm cá m ka nqō ba xgàra sa? Ncēè nqō ba tu kò ko xgàra ne tu gǎé cg'aré chibian ga kgoana naka xgàra hǎa tite? <sup>3</sup> C'úua tu gǎé hǎa moengelean ta gha xgàra sa? Ncēè gatà i kò ii ne ta ko kgoana a ncēes kg'òès di zi gúu zi xgàra. <sup>4</sup> Kháé nxǎaska, ncēè ntcoekuan ncēes kg'òès di tu kò úua ne tu ko dùús domka kerekes ka nqǎaka hǎa ne khòe ne koe úú ana máá? <sup>5</sup> Ncēè gúua ner ko sau-cgaekagu tu ur gha ka nxàe. Gatu xg'aeku koe i gǎé cúí khòe tc'ēega ga káàa, ncēè gha dtcòm-kg'ao ne xg'aeku koe hàna zi kómku tama zi xgàra a? <sup>6</sup> Igaba ncēes gúus téé-q'oo koem ko dtcòm-kg'ao ba gam khama ma dtcòm-kg'ao ba sèe a qhàis koe úú, a ncēè sa dtcòm-kg'ao tama ne cookg'ai koe kúru!

<sup>7</sup> Ncēeta ii zi chibi-chibiku zi gatu xg'aeku koe hàna zia ko x'ái, tààèa tu hǎa sa. Qǎè i gǎé tite, ncēè gatu kò ko c'ēe ne khòe ne ka chibi bóèè ne? Qǎè i gǎé tite gatu kò ko kààè ne? <sup>8</sup> Igaba tu ko gatu c'ēe ne chibi bóè, a ko khóèan kàa, a ko ncēè zi gúu zi gatu ka qōese ga ne koe kúru!

<sup>9</sup> C'úua tu gǎé hǎa ãe cg'ǎe cau nea Nqarim di x'aian q'òò tite sa? Táá qàe-qaeè guu: gane ãe cg'áràn ko kúru ne hēé naka kúrua mááseèa hǎa nqárian ko còrè ne hēé naka dxuukg'ai di sèekuan ko kúru ne hēé naka x'ámáguse ko xu khòe xu hēé naka gaxu khama kg'áò xu cgoa ko xóe xu hēé, <sup>10</sup> naka ts'ǎà-kg'ao ne hēé naka hoà-hoànan-tcáo a ne hēé naka kg'áà-kg'ao ne hēé naka ntcoe-kg'ao ne hēé, naka xaù-kg'ao ne hēéthéèa cuiskaga Nqarim di x'aian q'òò hǎa tite. <sup>11</sup> Gatu ka c'ēe ne kò ncēeta ga ii, igabaga tu kò *chibia tu koe* q'ano-qanoè, a tu a ko sèèa tcg'òò a cúia tòòè, Nqarim di tu gha ii ka, a kò X'aigam Jeso Krestem dim cg'òèm koe hēé naka gatá dim Nqarim dim Tc'ēm koe hēéthéè tchàno tu iise bóèè.

### *Nqari ba tc'árom koe hēé naka tc'ēm koe hēéthéè dqom*

<sup>12</sup> C'ēm khòe ba ga máá: “Wèés gúus kúru ra kgoara máàèa,” témé - igabagar ko tíú máá, wèés gúu sa hùian úua hǎa tama. “Wèés gúus kúru ra kgoara máàèa,” tar ga méé - igabaga ra cuiskaga cúí gúu kaga tcèè-tcereèa hǎa tite. <sup>13</sup> Gaicaram ga c'ēm khòe ba máá: “Tc'òoa ne ncàas di i, si ncàa sa tc'òoan di si i,” témé. Igabam gha Nqari ba wèéan ga kaàkagu. Tc'áro ba cg'áràn domka hǎa tama, igabam X'aigam domka hàna, Me X'aiga ba tc'árom di Me e. <sup>14</sup> Nqari ba X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghúia, a ba a gha qaria ba cgoa gatá igaba théè ghùì ta a.

\* **6:1:** dtcòm tama ne - Gerika sa ko máá: “tchàno tama ne,” témé.

<sup>15</sup> C'ùua tu gáé hãa, tc'áróa tua Krestem di zi xòè zi i sa? Ka ra gha kháé nxãaska Krestem di zi xòè zi sèè a cg'árà-kg'aos di zi cgoa xg'ae-xg'ae? Cuiskaga a! <sup>16</sup> C'ùua tu gáé hãa, ãe ko cg'árà-kg'aos cgoa xg'ae-xg'aese ba gaas cgoa cúim tc'áró me e sa? Ncēeta i ma *Nqarim di zi Tcgãya* zi koe góáèa: “Cáma ne gha cúim tc'áró ba ii,” téméèa khama. <sup>17</sup> Igaba gaam ãe ko X'aigam cgoa xg'ae-xg'aese ba gha X'aigam cgoa Tc'ẽem koe cúí ii.

<sup>18</sup> Cg'áràn bèè! Wèé chìbian c'ẽe, ncēe khóèan ka ko kúrúè nea tc'áróm koe kúrúè tama, igaba gaam ãe ko cg'áràn kúrú ba ko gam dim tc'áróm koe kúrú u. <sup>19</sup> C'ùua tua, gatu di tc'áróa nea Tcom-tcomsam Tc'ẽem dim tempele me e sa, ncēe gatu koe hàna ba, ncēe tu *Nqarim* ka máàèa ba, tu gatu q'òòse tama sa? <sup>20</sup> *Nqari* ba kaiase suruta máá tua, ke tc'áróa tu cgoa *Nqari* ba dqom̃.

## 7

### *Séèku sa*

<sup>1</sup> Ncēeska gúù zi ãe tu góáa hãa zi ka: khóèm ka i qãè e, táá méém khóè sa sèè sa. <sup>2</sup> Igaba cg'áràn ncēe kái domka méém wèém khóè ba gam dis khóè sa úúa, nakas wèés khóè sa gas dim khóè ba úúa. <sup>3</sup> Khóè ba méém gam dis khóès ko tc'ẽe sa máà si, nakas gataga thëé khóè sa gas dim khóèm ko tc'ẽe sa máà me. <sup>4</sup> Khóè sa gas di tc'áróan koe qari úú tama, gas dim khóèm oose, me gataga thëé khóè ba gam di tc'áróan koe qari úú tama, dxàeses oose. <sup>5</sup> Táá xóé cgoakuan cèè cgaeku guu. Igaba còrèan koe máàsean domka khao kò gatà hëé kg'oana ne méé khao dtcòmku naka xòm x'aè-coa q'oo koe gatà hëé, naka khaoa gaia xg'ae, nakam nxãasega satana ba táá kúrúá bóò khao o guu gakhao di qgóóse úú taman domka. <sup>6</sup> Ncēea tíí tc'ẽea si i, khamar birí tu u tama gatà tu gha hëé sa. <sup>7</sup> Tc'ẽe ra kòò, wèém khóèm ga kò tíí khama ii sa, igabam wèém khóè ba *Nqarim* koe guu a tãákase máàèa hãa. C'ẽe ba gam di sa úúa, me c'ẽe ba c'ẽe sa úúa.

<sup>8</sup> Ncēeskar ko sèè tama khóèan hëé naka dxàe-ntcõan hëéthëé ka máá: Kg'ama hëéa ne qãè e, sèè tamase, ncēer tíí hëéa khama, témé. <sup>9</sup> Igabaga ncēè qgóóse tama ne kò hãa ne méé ne sèè, sèè sa cgáé si i ke, kg'ama hãa a ncóóan ka.

<sup>10</sup> Eè séèa hãa ner ko ncēe x'áèan máà, tíí ka tamase igaba X'aigam koe guu a: khóè sa méés gas dim khóè ba táá aagu guu. <sup>11</sup> Igabaga ncēè aagu mes kò ko ne méés kg'ama hëé sèè tamase, kana nxãaska tòókuan kúrú xg'aekua khara koe. Gataga méém khóè ba thëé gam dis khóè sa táá aagu guu.

<sup>12</sup> Igaba ncēea tíí ko c'ẽe ne ka méé ga a, X'aigam ka tamase: Ncēè c'ẽem dtcòm-kg'aom kò dtcòm-kg'ao tamas khóè sa úúa, si ko x'ãè cgoa ba tc'ẽe ne méém táá aagu si guu. <sup>13</sup> Si kò gataga thëé khóè sa dtcòm-kg'ao tamam khóè ba úúa hãa, me ko x'ãè cgoa sa tc'ẽe ne méés táá aagu me. <sup>14</sup> Khóèm ãe dtcòm tama ba nxãakamaga gam dis khóès *di dtcòm*an koe guu a q'anokaguèa hãa, si gataga khóès ãe dtcòm tama sa nxãakamaga gas dim khóèm *di dtcòm*an koe guu a q'anokaguèa hãa khama. Ncēeta i kò ii tama ne i ga kò gatu di cóán q'ano tama, igaba i ncēeta ii domka i ncēeska cóáa tu q'anokaguèa hãa. <sup>15</sup> Igabaga i kòò c'ẽe-kg'áíá khara ãe dtcòm tama a qòò kg'oana ne méé i guuè naka qòò. Dtcòma hãam khóè ba kana dtcòma hãas khóès igabagas ãeta ii zi qgáí zi koe xgáè-kg'ammè tama. Tòókuan tu gha úú kam *Nqari* ba tcii tua khama. <sup>16</sup> Nta si ma q'ana, khóè seè, sarim khóè ba si gha kgoara sa? Kana tsi ntama q'ana, khóè tseè, tsaris khóè sa tsi gha kgoara sa?

<sup>17</sup> Wèém khóè ba méém ãem ma X'aiga ba máà mea khama ma kg'òè naka ãem ma *Nqari* ba tcii mea khama hëéthëé e. Ncēea wèé zi kereke zi koe tirim x'áèm ga me e. <sup>18</sup> A khóè ba kò kg'aiga q'ãe nqãa-qgai khòoèa ãem ko tciiè x'aè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòoèm gha sa qaa guu. A khóè ba kò q'ãe nqãa-qgai khòoè tama ãem kò tciiè ka? Táá méém q'ãe nqãa-qgai khòoku sa qaa guu. <sup>19</sup> Q'ãe nqãa-qgai khòoku sa gúù cgáés tama si i, si gataga thëé q'ãe nqãa-qgai khòoè tama sa gúù cgáés tama si i, igabaga cgáés gúù sa *Nqarim* di x'áè-kg'áíáman qgóóa qari si i. <sup>20</sup> Wèém khóè ba méém ãem kò *Nqari* ba tcii mea kam kò hàna hãas téé-q'oos koe hãa. <sup>21</sup> Qãà tsia kò ii ãe tsi kòò tciiè ka? Táá hëé nakas nxãa sa

ntcãa-ntcãa tsi guu. Igabaga kgoarasean dim x'aè ba tsi kò hò ne, tséékagu me. <sup>22</sup> Gaam ãe kò qãa ii, ãem ko X'aiga ba tcii me ka ba X'aigam dim khòem kgoarasea hãa me e, me gataga gaam ãe kò kgoarasea hãa ãem ko tciiem ka, ba Krestem dim qãa me e ke. <sup>23</sup> Nqari ba kaisase suruta máa tua hãa, ke táa khòean di qãan kúru guu. <sup>24</sup> Tíi qõe ga tuè, wèem khòe ba méem ãem kò Nqari ba tcii me kam kò hãas téé-q'oos koe Nqarim cgoa hãa.

### *Khòean ãe sèe tama a*

<sup>25</sup> Ncéeska, sèe tama ne khòe ne ka. X'aigam koe guua hãa x'áa ner úu tama, igabagar ko ncèe tíi tc'èea hãa sa bìri tu u, X'aigam di thòe-xama-máákuan ka tcom-tcomsar khòe ra iise. <sup>26</sup> Ncèem x'aèm q'oo koer hàna zi tcabà zi domkar tc'èea máa, qãe e khòem gha ãem ii khama ma ii sa, ta tc'èea. <sup>27</sup> Khòe sa tsi kò úua ne, táa aagu si tsi gha sa tc'èe guu, a ncèe khòe sa tsi kò úu tama ne, táa khòe sa tsi gha sèe sa tc'èe guu. <sup>28</sup> Igabaga sèe tsi kò ko ne tsi chibi kúru tama, gataga ncèe qanega xóe cgoaè tamas khòes kò ko sèe nes chibi kúru tama. Igaba ãe ko sèe ne gha kái zi tcabà zi gaas kg'òes di zi koe tcãa, ra ncèe zi tcabà zi koe tcg'óo tu u kg'oana.

<sup>29</sup> Tíi qõe ga tuè, méer ko sa ncèe si i: *X'aigam ko hàà x'aèa nea cúu u*. Ncèe koe guus ka méé xu ãe khòe zi sèea hãa xu, úu zi tama khama ma hãa; <sup>30</sup> gataga méé ne ãe ko kg'ae ne kg'ae tama khama ma hãa; naka ne ãe qãe-tcaoa hãa ne, qãe-tcao tama khama ma hãa; naka ne ãe ko x'amá ne, gúuan ãea gane di tama khama ma hãa; <sup>31</sup> ãe ko nqóom di zi gúu zi tséékagu ne méé ne gataga kaisase gazi koe tséé tama khama ma hãa, ncèem nqóo ba ko ncèem kámám ka chòe ke.

<sup>32</sup> Káise tc'èe-tc'èesean koe tu gha kgoarasea hãa sar ko tc'èe. Sèe tamam khòe ba X'aigam di zi gúu zi koe tcãa tc'èea, X'aiga bam ga ma qãe-tcaokagus koe. <sup>33</sup> Igaba ãe sèea hãam khòe ba nqóom di zi gúu zi koe tcãa tc'èea, gam dis khòe sam ga ma qãe-tcaokagus koe - <sup>34</sup> i tc'èe-kg'ána ba q'aa-q'aasea. Khòes ãe sèe ta ga hãa sa kana kg'áo-khoe cgoa qanega xóe tamas khòe sa X'aigam di zi gúu zi koe tcãa tc'èea, nxãasegas gha tc'áróa sa hëe naka tc'èea sa hëéthëe koe X'aigam koe tcom-tcomsa ii ka. Igaba khòes ãe sèea hãa sa nqóom di zi gúu zi koe tcãa tc'èea, gas dim khòe bas ga ma qãe-tcaokagus koe. <sup>35</sup> Ncèe gúua ner ko húa tu domka nxàe, xgàe-kg'am tu u tamase, igaba tu gha tchànóm dàom koe kg'òe ka, a tu a X'aigam koe x'ãe a táa wèe za sèea tòòe.

<sup>36</sup> Ncèe khòem kò tc'èea máa, ãem séekuan nqòòkagua hãas dxàe-coas qanega xóe cgoaè tama sa sèean kam qães gúu sa kúru tama, ta tc'èea, igabagam kò tcáóa ba q'oo koe kaisase ncàm sia a qgóosean ga úu tama ne méem guuè naka ba ãem tc'èea hãa sa kúru naka baa sèe si, tshúus gúu sam gha kúru tama ke. <sup>37</sup> Igaba khòem ãe tcáóa ba q'oo koe kgàea a tcomsea ba, c'èe gúu kaga chùie tama ba, igaba ãem tc'èea a kúru kg'oana hãas koe qgóosea hãa ba, qanega xóe cgoaè tamas khòe sam sèe tite sa bìrisea hãa ba, nxãa ba ko qães gúu sa kúru. <sup>38</sup> Khama nxãaska ãe ko qanega xóe cgoaè tamas khòe sa sèe ba ko qães gúu sa kúru, igabaga ãe sèe tama ba ko kaisase cgáés gúu sa kúru.

<sup>39</sup> Khòe sa x'áean dòm q'oo koe hãa, gas dim khòem kg'òea hãas noose. Igabaga ãem ko gas dim khòe ba x'óo nes tc'èes kom khòe ba sèean koe kgoarasea hãa, igabaga méem X'aigam di ba ii. <sup>40</sup> Tíi ko bóo kas gha kaisase qãe-tcaoa, sèe tamases kò hãa ne. Ra gataga tc'èea máa, tíi igabagar thèe Nqarim dim Tc'èe ba úua hãa, ta tc'èea.

## **Dtcòm-kg'ao ne hëe naka dtcòm-kg'ao tama ne hëéthëe e (8-10)**

### **8**

#### *Kúrua máaseèa nqárian ko máaè tc'òoa ne*

<sup>1</sup> Ncéeska, kúrua máaseèa hãa nqárian ko máaè tc'òoan dim *kg'uim dim xoa ba*: Q'ana ta hãa, wèea ta ga q'ãan di tc'èean úua hãa sa. Q'ãan di tc'èea ne ko kúru ta a ta bóo-boose, igabagas ko ncàmku sa tshàoa ghùu ta a. <sup>2</sup> Khòem ãe tc'èea máa, c'èe gúum q'ana hãa, ta



tc'ëea ba qanega cúí gúù ga q'ãa tama, ãem ga kò ma q'ãa ana hãa khama. <sup>3</sup>Igabaga khòem ãe Nqari ba ncàma ba Nqarim ka q'ãaèa.

<sup>4</sup>Khama ncëeska, kúrúa mááseèa hãa nqárian ko máàè tc'òoan tc'òós ka: Q'ana ta hãa, kúrúa mááseèa hãa nqária nea nq'ómkg'ai koe cg'ãa-cg'ana a sa, i gataga c'ëe nqári káa a, igabam cúím Nqari ba hàna. <sup>5</sup>Nxãata i ma kái nqárian nqarikg'ai koe hëé kana nq'ómkg'ai koe hëéthëé hàna igaba - ncëe i tseeguan kaga ma kái “nqárian” hëé naka “x'aigan” hëéthëé ma hàna khamaga ma, <sup>6</sup>igabam gatá ka cúím Nqari ba hàna, Xòò ba, ncëe wèé zi gúù zi kúrúa hãa ba, ta Gam ka kg'òèa ba, naka cúím X'aigam Jeso Krete ba hëéthëé e, ncëe wèé zi gúù zi Gam koe guu a kúrúèa ba, ncëe Gam ka ta kg'òèa ba.

<sup>7</sup>Ncëes gúù sa wèé khòè koe q'ãase tama. Igabaga ne c'ëe ne khòè ne qanega tc'ëea máá, kúrúa mááseèa hãa nqári ne kg'òèa, ta tc'ëea. Gaa domkaga ne tc'ëea máá, kúrúa mááseèa hãa nqárian di tc'òoa ne ko tc'òóè, ta tc'ëea. I ncëem dàòm ka gane di tc'áoan nxãakamaga cg'uri-cg'urièa, kg'amka a khama. <sup>8</sup>Igaba tc'òoa nea Nqarim koe cúù-cuu ta a tama. Tc'òó ta ga ko kana ta ga tc'òó tama igaba ta cgáé tama.

<sup>9</sup>Q'ana méé tu hãa naka táá gatu di kgoarasean tséékagu naka ãe kg'amka ne kúrú naka ne chìbian koe tc'áa guu. <sup>10</sup>Ncëe c'ëem khòem tc'áoá ba koe kg'amkam kò ko tsáá tc'ëega tsi bóò, tsi ko kúrúa mááseèa hãa nqárian dim còrè-nquum koe tc'òó, ne sa nxãa sa ghùì tc'áo me nakam kúrúa mááseèa hãa nqárian di tc'òoan tc'òó tite? <sup>11</sup>Me gha ncëem dàòm ka kg'amkam q'õem tsari ba, ncëe Kretem gaam domka x'óóa hãa ba, nxãa ba gha tsari “tc'ëegan” ka cg'òoè. <sup>12</sup>Eë tu kò kg'amka tc'áoan gatu ka q'õese ga ne di thòò-thòò, a ko gatu ka q'õese ga ne koe chìbian kúrú, ne tu ko ncëem dàòm ka Kretem koe chìbian kúrú. <sup>13</sup>Khama, ncëe tc'òoan kò ko tí q'õe ba kúrú me ko chìbian koe tc'áa ner gaicara chòò tamase kg'òóan kg'ooa hãa tite, nxãasegar gha chìbian koe táá tc'áa me ka.

## 9

### *X'áè úú-kg'aom di kgoarasease hãa ne*

<sup>1</sup>Kgoarasea tama ra gáé hãa? X'áè úú-kg'ao ra tama ra gáé? Qanega ra gáé gatá dim X'aigam Jeso ba bóò ta ga hãa? Tiri tsééan X'aigam koer kúrúa hãa koe tu gáé guu tama? <sup>2</sup>Eëtar ga ma c'ëe ne koe x'áè úú-kg'ao ra tama ra a, igabagar tseeguan kaga gatu koe x'áè úú-kg'ao ra a! Tu gatu X'aigam koe tiri tu x'ái tu u, x'áè úú-kg'ao ra ii di tu khama.

<sup>3</sup>Eë tshúù xòèa te ko qaa ne koer gha ncèèa mááse ncëeta ma x'õan ka: <sup>4</sup>Tc'òóan hëé naka kg'áan hëéthëé koe tsam gáé kgoarasea hãa tama? <sup>5</sup>Dtc'òma hãas khòè sa sèé a nxãas cgoa caatean koe tsam gáé kgoarasea hãa tama, ncëe c'ëe xu x'áè úú-kg'ao xu hëé naka X'aigam *Jesom* ka q'õesea xu hëé naka Petere\* ba hëéthëé xu ko hëé khama ma? <sup>6</sup>Kana tí hëé naka Barenabase ba hëéthëé tsam cúí tsam méé tsam tséé naka kg'òèkaguses gúù saa? <sup>7</sup>Ndakam nc'õo-kg'ao ba ko gam di tsééan koe suruta mááse? Díi ba ko kg'om x'hàrà ba x'hàrà a táá tc'áróa ba tc'òó? Díi ba ko piri zi kòre bíla zi kg'áa tamase?

<sup>8</sup>Ncëe zi gúù zi tí tc'ëe koe tcg'oa tama, a zi a ko thëé Baebes kaga nxàèè. Tseegu tama raà? <sup>9</sup>Moshem di x'áèan koe i góásea khama a ko máá: “Ghòem kò ko maberean náà gáí a ko dxòó ne méé tsi táá dxòóan cara me guu,” téméè. Nqari ba gáé kò ko ghòem ka *cúí* tc'ëe-tc'ëese? <sup>10</sup>Gatá ka ba gáé kò kg'ui tama? Eè, gatá domka i ko góáèa hãa, x'hàrà-kg'ao ba méém nq'òòan úúa hãase x'hàrà nakam náà gáí-kg'ao ba nq'òòan úúa hãase náà gáí, gaan koe tsara gha kg'òèan hòò di i. <sup>11</sup>Eë xae ko q'ãè tchòàn bìrí tu u ka xae kò Tcom-tcomsam Tc'ëem di cg'urian gatu koe x'hàrà. Ka xae gáé nxãaska, gatu koe xae gha gúù zi tçuàn di qarian úú tama? <sup>12</sup>Ncëe c'ëe xu kò qarian úúa hãa ãeta ii hùian xu gha gatu koe hòò di i, ne tsam gáé sitsam gane ka kaisa qarian úú tama gatu koe tsam ga hòò o di i?

\* 9:5: Petere - Gerika sa ko “Kefase” témé.

Gatà i ii igaba tsam ncëe qarian tséékagu ta ga hãa. Igaba tsam ko kg'ama wèés gúù sa qàò tcáóan cgoa kúrú, nxãasega tsam gha táá Krestem di qãè tchòàn di xгаа-xgaan xgáè-kg'am ka. <sup>13</sup> C'úù tu gáé hãa ãe ko tempelem koe tséé xua ko gaxu di tc'óan tempelem koe hòò sa, xu ko ãe ko altaram koe tséé xu ãe dàò-máákus ko tcg'òóa mááèan koe gaxu di xòè-coan hòò sa? <sup>14</sup> Gatà iim dàòm cúím kam ko X'aigam Nqari ba x'áèan tcg'òó, ãe ko qãè tchòàn xгаа-xгаа xu méé xu gaxu di kg'òèan gaan koe hòò sa.

<sup>15</sup> Igabagar ncëe qarian ka cúían ga tséékagu ta ga hãa. A ra a gataga kúrú tu gha máá te zi di nqòòan úúá hãase ncëe zi gúù zi góá tama. Kg'ama ra ga x'óó, c'èem khóè ba guu nakam hàà tiris koase sa ntcòe ka tamase. <sup>16</sup> Qãè tchòà ner ko xгаа-xгаа domkar koasea hãa tite, kaisase ko tí koe qaases gúù si i khama. Cg'ãè i gha ii ncëe qãè tchòà ner kò xгаа-xгаа tama ne! <sup>17</sup> Ncëes gúù sar kò ko tí tc'èe koe guu a ko kúrú ner ga kò surutan qaa. Igabagar ko tí tc'èe koe guua hãa sa kúrú tama, a ra a ko kg'ama Nqarim máà tea tsééan kúrú. <sup>18</sup> Ka nxãaska ra gha dùútsa surutaku sa qaa? *Káà si i!* Gaa domka méér khóèan surutakagu tamase qãè tchòàn xгаа-xгаа. Naka ra táá tiri qarian qãè tchòàn xгаа-xгаа koe tséékagu guu.

<sup>19</sup> Eëtar ma kgoarasea, a c'èe khóè dir qãàr tama ra a, igaba ra kò wèém khóèm koe qãà ba kúrúse, nxãasegar gha kái ne khóè ne Nqarim koe kabi ka. <sup>20</sup> Juta ne koer kò Jutam khama ma qgóóse, nxãasegar gha Juta ne Nqarim koe kabi ka. Ncëe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne koer kò tí igaba x'áèan dòm q'oo koe hàna khama ma qgóóse, (ëetar ma x'áèan dòm q'oo koe hãa tama igaba), nxãasegar gha ãe x'áèan dòm q'oo koe hàna ne Nqarim koe kabi ka. <sup>21</sup> Eë x'áèan úú tama ne koer kò x'áè úú tamam khama ma qgóóse, nxãasegar gha gane ãe x'áèan úú tama ne Nqarim koe kabi ka (ncëe sa máá, Nqarim di x'áèa ner komsana tama témé tama, Krestem di x'áèa ner ko komsana khama). <sup>22</sup> Eë kg'amka ne koer kò kg'amkam khama ma qgóóse, nxãasegar gha kg'amka ne Nqarim koe kabi ka. Wèés gúù sar wèé khóèan koe kúrúsea, nxãasegar gha wèé zi qgái zi koe c'èea ne ga kgoara ka. <sup>23</sup> Wèé zi ncëe zir ko qãè tchòàn domka kúrú, nxãasegar gha qãè tchòàn di ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò ka.

<sup>24</sup> C'úù tu gáé hãa, qàròs di qgái koe i ko wèé qàrò-kg'aoan qàrò, igabam ko cúí ba surutan hòò sa? Ke tu gataga qàrò thëé naka tua gha nxãasega surutan hòò. <sup>25</sup> Wèém khóèm ãe tààku dis kòès koe ko tcãà ba ko thòòkas xгаа-xgaases qarís koe tcãà. Eë sa ne ko kúrú, nxãasega ne gha chòòkos cába sa cábákaguè ka; igaba ta ko gatá chòò tamas cábás domka kúrú si. <sup>26</sup> Khamar còoka bóò úú tamam qgóé-kg'aom khama ma qgóé tama, a ra a tc'áám cgoa ko x'áákum khóèm khama ma x'áà tama. <sup>27</sup> Igabar ko tirim tc'áró ba qgóó xgáè, a ra a ko qãà ba kúrú me, khóè ner ko xгаа-xгаа qãá q'oo koer gha nxãasega táá xhàiaquè ka.

## 10

### *Iseraele koe kúrúsea zi gúù zi di dqàèkua ne*

<sup>1</sup> Tíí qõe ga tuè, tc'èe-tc'èese tu gha sar ko tc'èe, gatá ka tsgóose ga ne wèé ne kò túú-c'òòs dòm q'oo koe hãa, a kò wèéa ne ga tshàa-dxoo ba tchoaba sa. <sup>2</sup> A ne a kò wèéa ne ga túú-c'òòs koe hëé naka tshàa-dxoom koe hëéthëé Moshem koe hãase tcguù-tcguuè. <sup>3</sup> A ne a kò wèéa ne ga cúís tc'òos tc'èem di sa tc'òó. <sup>4</sup> A ne a kò wèéa ne ga cúís gúùs kg'áà di sa kg'áà tc'èem di sa, ãe ko xùri nem nxõám tc'èem dim koe ne kò kg'áà khama; me kò ãem nxõá ba Kreste Me e. <sup>5</sup> Igabam kò Nqari ba kái-kg'áía ne táá qãè-tcaoa máá, i kò tc'áróa ne tchàa-xgóós koe dxàùà q'aaè.

<sup>6</sup> Zi kò ncëe zi gúù zi gatá koe x'ái zi iise kúrúse, nxãasega ta gha cg'ãè zi gúù zi táá tcáóa ta koe tcãà ka, ãe ne ko gane hëé khama. <sup>7</sup> Táá kúrú mááseèa hãa nqárian dqom guu, ncëe gane ka c'èe ne kò hëé khama. Ncëe i ma góásea a ko máá: “Khóè nea kò ntcóó, a tc'óó a kg'áà a ne a ko tãe a ntcãà,” témé khama. <sup>8</sup> Táá méé ta cg'áràn kúrú guu, ncëe gane ka c'èe ne kò hëé khama, i ko cúím cáím ka 23,000 khama noo khóèan x'óó. <sup>9</sup> Táá méé ta Kreste

ba kúrúá bòò guu, ncēe gane ka c'ēe ne kò hēe khama, a ko cg'aoan ka cg'ōoè. <sup>10</sup> Táá méé ta kg'ui-kg'uisse guu, ncēe gane ka c'ēe ne kò hēe khama, a ne a kò cg'ōokom moengelem ka cg'ōoè.

<sup>11</sup> Ncēe zi gúù zi kò gane koe kúrúse, *gatá koe* zi gha x'ái zi ii ka, a ko q'āa-q'āa ta a zi gha ka góá tòòè, *gatá* ncēe chòò dim x'aèm ka hàà cgaeèa ta ka. <sup>12</sup> Khama ncēe qarika tsi tēe, ta tsi kò tc'ēea, ne méé tsi q'ōése naka táá cg'áé! <sup>13</sup> Wèè kúrúá bóòkuan ēe gatu koe ko kúrúse nea khòèan koe ko kúrúsean ga a. Igabam Nqari ba tcom-tcomsa Me e, a ba a cuiskaga guu naka tu tàà tu u kos ka kúrúá bóòè tite, igabam gha ēe ko hàà cgae tu us kúrúá bóòkus koe dàò ba máà tu u, tu gha ma nxāa si sa, nxāasega tu gha qáò-tcaoa máá si ka.

*Kúrúá mááseèa hāa nqárian dis kōè sa hēe naka X'aigam Nqarim dis tc'ōo sa hēéthēe e*

<sup>14</sup> Ncàm-ncamsa tu tiri tuè, gaa domka méé tu kúrúá mááseèa hāa nqárian bèe. <sup>15</sup> Tc'ēega tu khòè tu iiser ko kg'ui cgoa tu u, ke tu bóòà tcg'òóa mááse dùú sar ko kg'ui sa. <sup>16</sup> Kubis ncēe ts'eekg'aian di còrèan ko gaas koe nxàèè sa, ncēe ta ko Nqari ba gaas koe qāè-tcaoa máá sa, nxāa sa gáé Krestem di c'áòan cgoa xg'ae-xg'ae ta a tama? I péréan ncēe ta ko khòá Krestem dim tc'áróm koe xg'ae-xg'ae ta a tama? <sup>17</sup> Cúím péré ba hàna, domka ta *gatá* ncēe kái ta cúím tc'áró me e, wèèa ta ga ko cúím péré ba tc'óó khama.

<sup>18</sup> Iseraele di ne khòè ne ka tc'ēe-tc'ēese: gane ēe ko altaram koe dàò-mááku sa tc'óó ne, nxāa nea gáé Nqarim di tsééan altaram koe ko kúrúè koe xg'aea hāa tama? <sup>19</sup> Kana ra ko dùú sa nxàè? Kúrúá mááseèa nqárian dis dàò-mááku sa gúù cgáé si i saà, kana kúrúá mááseèa hāa nqári nea gúù cgáé e saà? <sup>20</sup> Eē-ēe, nxāas tama si i. Méér kos gúù sa ncēe si i: kúrúá mááseèa hāa nqárian di zi dàò-mááku zi ko dxāwa tc'ēean kúrúá mááè khama zi Nqari ba kúrúá mááè tama, ra tc'ēe tama dxāwa tc'ēean cgoa tu gha xg'ae sa. <sup>21</sup> Cuiskaga tu X'aigam dis kubis koe ko kg'áà, naka tua dxāwa tc'ēean dis kubis koe ga thēé kg'áà hāa tite. Cuiskaga tu X'aigam dim tafolem koe ko tc'óó naka tua gataga dxāwa tc'ēean dim tafolem koe ga thēé tc'óóa hāa tite. <sup>22</sup> Kana ta X'aiga ba taukagu kg'oana? Kana ta tc'ēea máá, Gam ka ta qari ta a, ta tc'ēea?

*Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasease hāa ne*

<sup>23</sup> *C'ēe khòèa ne ga máá:* “Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa,” témé, igabar ko tíí máá: “Wèés gúù sa hùian úúa hāa tama,” témé. *I ga c'ēe khòèan máá:* “Wèés gúùs kúrú ta kgoara mááèa,” témé, *ra ko tíí máá:* “Igabas wèés gúù sa tshàoa ghùì tsi tama,” témé. <sup>24</sup> Táá méém c'ēm khòè ba gam ko tc'ēes gúù sa qaa guu, igaba méém c'ēe ne ko tc'ēe zi gúù zi qaa.

<sup>25</sup> Wèés gúùs kg'òóan ko x'amáguè qgáì koe ko x'amáguè sa tu ga tc'óó, káise tc'ēe-tc'ēese naka tèè tamase. <sup>26</sup> Nqóó ba hēe naka wèés gúùs ēe gaam koe hàna sa hēéthēea Nqarim di i khama.

<sup>27</sup> C'ēm khòèm dtcòm-kg'ao tamam kò tc'óoan nqai koe tcii tu u, tu kò síí kg'oana ne méé tu síí naka wèés gúùs cookg'aia tu koe ko tòòè sa tc'óó, káise tc'ēe-tc'ēese naka tèè tamase.

<sup>28</sup> Igaba ncēe c'ēm khòèm kò bìrí tu u a ko máá: “Ncēe sa dàò-máákus koe guua,” témé ne táá tc'óó si guu, gaam khòèm ēeta ma bìrí tua hāa ba hēe naka káise tc'ēe-tc'ēesean hēéthēé domka. <sup>29</sup> Káise tc'ēe-tc'ēesea ne, tar kò ko méé ner gatu dian nxàè tama, a ko c'ēm dian nxàè. Nta i gha ma c'ēm khòèm di káise tc'ēe-tc'ēesean tiri kgoarasean koe xgàè-kg'am te? <sup>30</sup> Ncēè qāè-tcaoaser kòo tc'óó ne ra ko dùús domka cg'āèse kg'ui cgoaèa máá? Nqari bar ko qāè-tcaoa máá ka.

<sup>31</sup> Igaba nxāaska, tc'óó tu ga ko kana tu ga ko kg'áà kana dùú wèè ēe tu ga ko kúrú igabaga, wèéan ēe ga Nqarim di dqòmàn di iise kúrú. <sup>32</sup> Khòèan *gaan di dtcòmàn koe* qómàn qgóókagu tama tu khòè tu méé tu ii, Juta nea ga igaba, kana Gerika nea ga igaba, kana Nqarim dis kereke saa ga igaba. <sup>33</sup> Ncēer ko tíí ma wèé zi dàò zi ka ma wèé ne khòè ne qāè-tcaokagu khama ma. Tiri qāèa ner qaa tama igabar ko kái ne di qāèan qaa khama, nxāasega ne gha kgoaraè ka.

## 11

<sup>1</sup> Serè te tu, ncēer ko ma Krete ba ma serè khama ma.

### Kerekes di kg'òèan hěé naka Nqari ba qámsea máán hěéthěé e (11-14)

#### *Còrèan di qgàian koe qǎèse qgóósea ne*

<sup>2</sup> Eēr kò máà tu u xгаа-xgaan tu ko xùri, a tu a ko wèés gúús koe tc'ěe-tc'ěese te khamar ko dqòm tu u. <sup>3</sup> Igabar ko tc'ěe, bóòà tu gha q'ǎa sa, wèém khòèm dim tcúú ba Krete Me e, me khòès dim tcúú ba gas dim khòè me e, Me Kretem dim tcúú ba Nqari Me e sa. <sup>4</sup> Khama khòèm ěe cábá hāase ko còrè ba kana ko porofita ba ko gam dim tcúú ba sau-cgaekagu. <sup>5</sup> Si ko wèés khòès ěe cábá tamase ko còrè kana ko porofita sa, gas dim tcúú ba sau-cgaekagu; tcúúa sas dqòma hāa khamaga i ii khama. <sup>6</sup> Khòès ko cábá tama ne méés gataga c'òòà sa thěé dqòm. Igaba ncěè khòès ga dqòma tcg'òòs kò sau-saugas gúù sa ii, ne méés nxāaska cábá. <sup>7</sup> Khòè ba méém táá cábás gúù si i, Nqarim dis ii sa hěé naka x'áà ba hěéthěé me e ke, si khòè sa khòèm dis x'áà si i. <sup>8</sup> Khòè ba khòès koe guu naka kúrúè tama, igabas khòè sa khòèm koe guu a kúrúèa hāa khama. <sup>9</sup> Me kò gataga khòè ba khòès domka kúrúè tama, igabas kò khòè sa khòèm domka kúrúèa hāa. <sup>10</sup> Ncěes gúús domka hěé naka moengele xu domka hěéthěé méés khòè sa cábá hāa naka khòèm di qarian koes hāa sa x'ái.\* <sup>11</sup> Igabas X'aigam Nqarim koe khòè sa khòèm ka cúía hāa tama, nakam khòè ba khòès ka cúía hāa tama. <sup>12</sup> Ncěes ma khòè sa khòèm koe guua hāa khamagam ma khòè ba khòès ka ábàèa khama; i wèè gúúan ga Nqarim koe guua.

<sup>13</sup> Bóòà tcg'òòà mááse: khòès gha cábá tamase Nqari ba còrèa ne qǎè e sa? <sup>14</sup> Gúù zi di ii-q'ooan koe ga i gáé guu naka x'ái tu u tama, khòèm kò qáo c'òòan úúa ne i sau-sauga a sa, <sup>15</sup> igaba ncěè khòès kò qáo c'òòan úúa ne i gas di x'áà a? Qáo c'òòan nes máàèa, qàbi tcúú cgoa as gha ka khama. <sup>16</sup> Igaba ncěè c'ěe khòèan kò ncěe sa ntcoe kg'oana ner ko máá: 'Sita ěeta ii kg'òòan úú tama, zi Nqarim di zi kereke zi igabaga ěeta ii kg'òòan úú tama,' témé.

#### *X'aigam Nqarim dis tc'òò sa*

*(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)*

<sup>17</sup> Igabaga ncěe ko xùri zi x'áè zi kar dqòm tu u tama: xg'aea tu kò hāa ne tu ko kaisa cg'ǎèan kúrú, qǎèan ka khama. <sup>18</sup> Tc'ǎà dis gúús kar ko kóm, kerekes koe tu ko hààraa xg'aea hāa ne i q'aa-q'aasean gatu xg'aeku koe hàna hāa sa, ra tc'ěea máá c'ěe koe i tseegu u, ta tc'ěea. <sup>19</sup> Q'aa-q'aasean méé i gatu xg'aeku koe hāa, naka ne gha nxāasega ěe tchàno ii ne bóòà q'ǎaè. <sup>20</sup> Eē tu kò hààraa xg'aea hāa ne i nxāan Nqarim dis tc'òòs dqòà dis tama si i. <sup>21</sup> Tc'òó tu kò ne tu qǎàku tama khama, me ko wèém khòè ba gam ka tc'òóa mááse, me c'ěe ba xàbà, me c'ěe ba nqàre. <sup>22</sup> X'áéan tu gáé úú tama, kg'áà tu ga, a tc'òó di i? Kana tua ko Nqarim dis kereke sa ntcoe, a ěe káà gúù ne sau-cgaekagu? Dùú sa ra gha gatu ka méé? Dqòm tu u méér? Igabar ncěes gúús koe guu a cuiskaga gatà hěéa tite.

<sup>23</sup> X'aigam Nqarim kar máàèa hāa ncěer ko gataga thěé máà tu u sa khama: X'aigam Jeso ba kò ěem gha hàà khòèan tshàu q'oo koe tcǎàèm ntcúúm ka péréan séè, <sup>24</sup> a ěem ko Nqari ba qǎè-tcaoa máá ka khóà q'aa si, a máá: "Ncěea Tiri tc'áróan ga a, ncěe gatu di i; ncěeta méé tu hěé, nxāasega tu gha tc'ěe-tc'ěese Te ka," témé. <sup>25</sup> Gaam dàòm cúím kam kò tc'òóa xu ko xg'ara ka kubi sa séè, a máá: "Ncěes kubi sa kabas qáé-xg'ae si i c'áòà Te koe; ncěeta méé tu hěé, wèé x'aèan ěe tu ko kg'áà ka, nxāasega tu gha tc'ěe-tc'ěese Te ka," témé. <sup>26</sup> Wèé x'aèan ěe tu ko ncěe péréan tc'òó, a ko ncěes kubis koe kg'áà, ne tu ko Nqarim dis x'oo sa nxàea tseegukagu, Me nxāakg'aiga sí hàà khama.

<sup>27</sup> Gaa domkam gha ěe saucgaekaguko cauan cgoa ko péréan tc'òó a ko Nqarim dis kubis koe kg'áàm khòè ba chìbiga ii, a ba a gha ko X'aigam Nqarim dim tc'áró ba hěé naka

\* **11:10:** méés khòè sa cábá hāa naka khòèm di qarian koes hāa sa x'ái - Gerika sa ko máá: "Khòè sa méés tcúúa sa koe qarian úúa hāa," témé.



c'áòà ba hēéthēé cg'uri-cg'uri. <sup>28</sup> Gaa domka méém khòè ba kg'aika tcáòá ba q'oo qāèse bóò naka baà nxāwa péréan tc'óó naka baà Nqarim dis kubis koe kg'áà. <sup>29</sup> Ncèè c'ēm khòèm kòò tc'óó a ko kg'áà, Nqarim dim tc'áró ba ko dùú sa méé sa bóòá q'āa tamase, nem gha ko ēem ko tc'óó a ko kg'áà ka gam dis xgàraku sa óága cgaese khama. <sup>30</sup> Gaa domkaga i gatu xg'aeku koe kái-kg'áía tu kg'amka a, a ko tsàà, i c'ēe-kg'áía tu x'óóá. <sup>31</sup> Igaba ncèè gatá ka ta kòò xgàrase ne ta Nqarim di xgàrakuan dòm q'oo koe hāa tite. <sup>32</sup> Igaba ncèè X'aigam kò ko xgàra ta a nem ko tchàno-tchano ta a, nxāasega ta gha táá nqóóm di ne cgoa cg'òòè ka.

<sup>33</sup> Ke tu nxāaska tí qōe ga tuè, ēe tu kò hààraa xg'ae a ko tc'óó ne méé tu qāàku. <sup>34</sup> Ncèè khòèm kò xàbà hāa ne méém x'áéa ba koe tc'óó, naka tu gha xg'aea tu kò hāa ne nxāasega táá xgàràè guu.

Hàar ko x'aè kar gha hàà c'ēe zi gúù zi ka qāèse bìríá tchàno-tchano tu u.

## 12

### *Tcom-tcomsam Tc'ēm di zi aba zi*

<sup>1</sup> Ncēeska, tí qōe ga tuè, tc'ēe ra ko Tcom-tcomsam Tc'ēm di zi aba zi ka tu gha q'āa sa. <sup>2</sup> Q'ana tu hāa, qanega tu xg'ao dtcòm-kg'ao tama ka tu xg'ao kúrúá mááseèa hāa nqàrian koe tceea úúèa sa, ncēe kg'ui tama a. <sup>3</sup> Gaa domkar ko tc'ēe, ncēes gúù sa méé tu q'āa sa: Nqarim dim Tcom-tcomsam Tc'ēm ka gha kg'uikaguè a máá: “Jeso ba méém cgúíè” témém khòè ba kàà me e, me gataga kàà me e, Tcom-tcomsam Tc'ēm ka hàà cgaè tamase gha máá: “Jeso ba X'aiga Me e” témé ba.

<sup>4</sup> Tāáka zi aba zi hàna, igabagam cúím Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hàna. <sup>5</sup> Tāáka zi dàò-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna. <sup>6</sup> Tāáka zi tséé-kg'ám zi Nqari ba tsééa máá di zia hàna, igabagam cúím Nqari ba hàna, ncēe ko wèéa zi ga wèém khòèm koe kúrú zi tséé ba.

<sup>7</sup> Wèém khòèm koe i ko Tcom-tcomsam Tc'ēm di aban tākase x'áise, nxāasega ne gha wèè ne khòè ne tsééa xg'ae ka. <sup>8</sup> Tcom-tcomsam Tc'ēm kam ko c'ēe ba tc'ēean di kg'uiian máàè, me c'ēe ba Gaam Tcom-tcomsam Tc'ēm kaga q'āan di tc'ēean di kg'uiian máàè. <sup>9</sup> Me c'ēe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ēm kaga dtcòm sa máàè, me c'ēe ba Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ēm kaga khòèan qāèkagu di zi aba zi máàè. <sup>10</sup> Me c'ēe ba are-aresa zi gúù zi kúrú di qarian máàè, me c'ēe ba porofitan dis aba sa máàè, me c'ēe ba tākaka xu tc'ēe xu bóòá q'aa-q'aa dis aba sa máàè, me c'ēe ba tākaka xu tam xu ka kg'uiian dis aba sa máàè, me c'ēe ba tās kg'ui sa kg'uia kabi dis aba sa máàè. <sup>11</sup> Cúí a Gaam cúím Tcom-tcomsam Tc'ēm di tséé e ncēe wèè e, Me ko wèém khòè ba q'aa-q'aa máá a, ēem ko ma Gabá ma tc'ēe khama.

### *Cúím tc'áróm kái xòèan úúá ba*

<sup>12</sup> Ncēe tc'áróm ma cúí ii, igabam kái xòèan úúá, i gam di xòèan kái i igaba i ko cúím tc'áró ba kúrú, khamaga i Krestem ka ii. <sup>13</sup> Wèéa ta cúím Tcom-tcomsam Tc'ēm ka tcguù-tcguuèa hāa, cúím tc'áró ba ta gha kúrú ka khama, Juta ne hēé, Gerika ne hēé, qāa ne hēé naka ēe kgoarasea hāa ne ne hēéthēé e, me kò wèéa ta koe ga cúím Tcom-tcomsam Tc'ēe ba ntcāa tcāàèa hāa.

<sup>14</sup> Tc'áró ba cúím xòèm tama me e, igaba kái zi xòè zi i khama. <sup>15</sup> Ncèè nqàrè m kò xg'ao máá: “Tshàur tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a! <sup>16</sup> Ncèè tceem kò xg'ao máá: “Tcgáír tama ra a khamar tc'áróm dir xòèr tama ra a,” téméa, ne ba ga xg'ao gaas gúùs domka táá tc'áróm dim xòè ba ii? Cuiskaga a! <sup>17</sup> Ncèè wèém tc'áróm kò xg'ao tcgáí ba ii ne ba ga ko ntama ma kóm? Ncèè wèém tc'áróm kò xg'ao tcee ba ii ne ba ga ko ntama ma hmòm xám? <sup>18</sup> Igabagam Nqari ba wèém tc'áróm di xòèan tchànose tòóá hāa, Gam ko ma tc'ēe khama. <sup>19</sup> Ncèè wèéan ga kò xg'ao cúím xòè ba ii ne ba ga kò tc'áró ba ndaa hàna? <sup>20</sup> Ncèe i ma ii khama i kái xòèan hàna, igabam tc'áró ba cúí me e.

<sup>21</sup> Tcgáí ba cuiskaga tshàu ba bìrí naka máá: “Tc'ěe tsi tama raa,” téméa hãa tite, si tcúú sa cuiskaga nqàrèan bìrí naka máá: “Tc'ěe tsao o tama raa,” téméa hãa tite. <sup>22</sup> Igaba, gaa xòèan tc'áróm di ncěe kg'amka khama ii nea gaan kaisase ko qaasean ga a. <sup>23</sup> Ta ko gataga c'ěe xòèan tc'áróm di ncěe cg'árése ncàmmea khama ii i, nxãan kaisa ncàman cgoa qgóó. A ta a ko c'ěe xòèan gatá di ncěe chómsea a, cgáése q'óé, <sup>24</sup> i gatá di xòèan ncěe tchàa za hàna a, cgáé q'óékuan qaa tama. Igabam Nqari ba tc'áróm di zi xòè zi gatà ma xg'ae-xg'aea, a ncàmme tama zi xòè zi kaisa ncàman máana hãa, <sup>25</sup> nxãasega i gha q'aa-q'aasean tc'áróm koe táá hãa ka, me gha wèém xòè ba cúíta noose c'ěe ba qãése qgóó ka. <sup>26</sup> Cúím xòèm kòò thòò ne i ko wèè xòèan ga thòò, cúím xòèm kòò dqòmme ne, i ko wèé xòèan ga qãè-tcao cgoa me.

<sup>27</sup> Tu gatu Krestem di tu tc'áro tu u, a wèéa tu ga Gam di tu xòè tu u. <sup>28</sup> Me Nqari ba kerekes koe khóè ne tãáka zi téé-q'oo zi koe tòóa: tc'ãà dis koe x'áè úú-kg'ao xu, cãm dis koe porofiti ne, nqoana dis koe xгаа-xгаа-kg'ao ne, naka are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao ne hěé, naka qãèkagu di qarian úúa ne khóè ne hěé, naka khóèan ko hùì ne hěé, naka khóèan tc'ãà-cookg'aia ne hěé naka tãáka xu tam xu cgoa ko kg'ui ne hěéthěé e. <sup>29</sup> Ka nea kháé wèéa ne ga x'áè úú-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga porofiti nea? Kana nea wèéa ne ga xгаа-xгаа-kg'ao nea? Kana nea wèéa ne ga are-aresa zi gúù zi di ne tséé-kg'ao nea? <sup>30</sup> Kana nea ko wèéa ne ga aban khóèan qãèkagu di máàèa? Kana nea ko wèéa ne ga tãáka xu tam xu cgoa kg'ui? Kana nea ko wèéa ne ga tãás kg'ui sa kg'uia kabi? <sup>31</sup> Igabaga méé tu kaisase kaia zi aba zi qaa.

Ra gha ncěeska kaisase qãèm dàò ba x'ái tu u.

## 13

### *Ncàmku sa*

<sup>1</sup> Ncèè tãáka taman khóè ne di cgoar kòò kg'ui naka moengelean dian cgoa hěéthěé e,  
igabar kò ncàmkuan úú tama  
ner nxãaska kg'ama ko tcéé-tcěes qanos khama ii  
kana xg'ána ko xg'aeè sara qano sara khama.

<sup>2</sup> A ncèè porofitan dis aba sar kò úúa,  
a ra a wèé zi gúù zi chómsea zi q'ana,  
a ra a wèé tc'ěean q'ãan di ga úúa,  
a ra a wèé dtcòman ga úúa ncěe xàbìan ko nxònokagu u,  
igabar kò ncàmkuan úú tama  
ner gúù cgáér tama ra a.

<sup>3</sup> A ncèè èer q'òòà hãan wèé gar kò ko èe dxàua ne máà,  
a ra a ko tc'áróa te tcg'òó, dàòè i gha ka,  
igabar kò ncàmkuan úú tama  
nes èe sa cúí gúù ga kabi máá te tama.

<sup>4</sup> Ncàmku sa  
qào tcáo si i,  
a sa a qãè tcáo si i,  
ncàmku sa tau di tama,  
a sa a bóò-boose di tama,  
a sa a koase di tama,  
<sup>5</sup> a sa a tshúù cau tama,  
a sa a qaara mááse tama,  
a sa a qháése xgóakaguè tama,  
a sa a cg'ãè gúúan kúrúèa hãa tcáo sa koe tòó tama,  
<sup>6</sup> a sa a cg'ãè zi gúù zi ka qãè-tcaokaguè tama,

igabagas ko tseeguan di zi gúù zi ka qǎè-tcaokaguè,  
 7 a sa a ko wèé gúùan koe qgóóse,  
 a sa a ko wèé gúùan koe dtcòm,  
 a sa a wèé gúùan koe nqòòan úúa,  
 a sa a ko wèé gúùan qáò-tcaoa máá.

8 Ncàmku sa chõò tite,  
 si gha porofita sa kaà;  
 si gha tǎá xu tam xu cgoa kg'ui sa chõò;  
 i gha q'ǎa di tc'ëean kaà.

9 Gatá di q'ǎa di tc'ëea nea tc'ǎò tama,  
 i gatá di porofitan ga tc'ǎò tama khama.

10 Igaba ãe tc'ǎòan kò ko hàà,  
 ne i gha ãe tc'ǎò taman kaà.

11 Xg'aor cóá ii kar kòo cóá khama ma kg'ui,  
 a ra a kòo cóá khama ma tc'ëe,  
 a ra a kòo cóá khama ma xò,  
 a ãer ko hàà kiam khòè ba kúrú  
 kar kò cóán di zi dàò-kg'ám zi chõòkagu.

12 Ncëeska ta ko bóò-kg'áis koe nxòmase bóò khama,  
 igaba ta gha hàà tchànose q'óáku cgoa *Me* a bóò *Me*.  
 Ncëeskar cg'árés xòè-coa sa q'ana,  
 igabar gha ãem x'aèm ka kaisase q'ǎa,  
 ncëer ma kaisase q'ǎaèa khamaga ma.

13 Zi gha ncëeska  
 dtcòm sa hëé,  
 nqòò sa hëé,  
 naka ncàmku sa hëéthëé zi hǎa,  
 ncëe zi nqoana zi,  
 si gaa zi ka kaia sa  
 ncàmku si i.

## 14

### *Porofitan hëé naka tam xu cgoa kg'uiian hëéthëé e*

1 Ncàmku koe tu tcǎàn tcáo, naka Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi tcǎàn tcáo hãase qaa, igabaga méé tu kaisase qaas gúù sa porofita si i. 2 Eë ko tam xu cgoa kg'ui ba khòèan cgoa kg'ui tama a ko Nqarim cgoa kg'ui ke. Cúí khòè ga kóma q'ǎa me tama, Tcom-tcomsam Tc'ëem di qarian kam ko chómsea zi gúù zi kg'ui khama. 3 Igaba khòèan ãe ko porofita ba ko khòèan cgoa kg'ui, tshàoam gha ghùì i, a ba a ghùì-ghui tcáo o, a qgàì-qgai tcáo o ka. 4 Gaam ãe ko tam xu cgoa kg'ui ba ko gaam cúí ba tshàoa ghùise, igaba ãe ko porofita ba ko kereke sa tshàoa ghùì. 5 Ncàmar kò hǎa, gatu wèéa tu ga tam xu cgoa kg'ui sa, igabar ko kaisase tc'ëe porofita méé tu sa. Gaam ãe ko porofita ba ãe ko tam xu cgoa kg'uim ka cgáé me e ke, ncëè kg'uia xu ko kabìè tama ne. Igabaga ncëè tam xu kòo kg'uia kabìè nes gha kereke sa tshàoa ghùìè.

6 Ncëeska tíí qõe ga tuè, ncëè gatu koer ko hàà a ko hàà tam xu cgoa kg'ui ne ra gha ko dùús qǎè sa kúrúa máá tu u, ncëè méé xu ko sar ko x'ái tu u tama, kana q'ǎan di tc'ëean máà tu u tama ne, kana porofitan máà tu u tama ne, kana c'ëe gúù ga xgaa-xgaa tu u tama ne? 7 Cii cgoa di zi gúù zi kg'òèa hǎa tama zi ka igaba, ncëe fulutuan hëé kana harepan hëéthëé khama ii zi, nta ba gha ma c'ëem khòè ba q'ǎa ndakam tcgái ba ko ciìe sa, tcgáian koe i kò q'aa-q'ooan hǎa ne cúíga a? 8 Gataga ncëè torompitam ncõoan ka ko q'ǎa-q'ǎam

kò qǎèse ts'oo tama ne i gha diín ncõoan kg'ónòsea máá? <sup>9</sup> Gataga i gatu koe ii. Ncèè kóma q'ãase tama kg'uian tu kòo gatu di tãman koe kg'ui ne, ba gha ntama c'èem khòè ba q'ãa dùú sa tu ko nxàe sa? Kg'ama tu gha ko tc'ãán q'oo koe kg'ui. <sup>10</sup> Ncèè ta ko ma bóò khama, zi kái zi kg'ui zi tãáka zi nqóomkg'ai koe hàna, a ko wèéa zi ga kóma ko q'ãase gúúan nxàe. <sup>11</sup> Ncèè c'èem khòèem ko nxàe sar kò kóma q'ãa tama ner gaam koe tãá za guuar khòè ra a, me gabá tí koe tãá za guuam khòè me e. <sup>12</sup> Khama gatu ka igaba, Tcom-tcomsam Tc'èem di zi aba zi tu úú kg'oana, ke méé tu èe gha kereke sa tshàoa ghùì zi qaa naka gazi ka cg'oè cgaèè.

<sup>13</sup> Gaa domka méém wèém khòèem èe gha ko tãm xu cgoa kg'ui ba aba sa dtcàrà, èem ko kg'ui sam gha kg'uia kabi di sa. <sup>14</sup> Eèr ko tãm xu cgoa còrè nem gha ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba tirim tc'èem koe còrè, igaba i tiri tc'èean tc'áróan kúrú tama. <sup>15</sup> Kháé ra gha nxãaska dùú sa kúrú? Tc'èem koe hãase ra gha còrè, igabar gha gataga thèé tc'èea te cgoa còrè; tc'èem koe hãase ra gha nxàè, igabar gha gataga thèé tc'èea te cgoa nxàè. <sup>16</sup> Ncèè Nqari ba tsi kò ko tc'èem koe tsi hãase dqom, ne ba gha ntama ma gaam èe kóma q'ãa tsi tama ba tsari qǎè-tcaoa-máákuan ka máá: “Amen” témé, c'úúam hãa dùú sa tsi ko nxàe sa ka? <sup>17</sup> Qǎèse tsi gha ko Nqari ba qǎè-tcaoa máá, igabas èe sa c'èem khòè ba tshàoa ghùì tama.

<sup>18</sup> Nqari bar ko qǎè-tcaoa máá, wèè tu nqáéaser ko tãm xu cgoa kg'uis gúús domka, <sup>19</sup> igabar kerekes koe tc'èea te cgoa 5 xu kg'ui xu kómako q'ãase xu kg'ui kg'oana, a nxãasega c'èe ne xgaa-xgaa; tãm xu cgoar ko 10,000 kg'uian kg'ui ka tamase.

<sup>20</sup> Tíí qǎe ga tuè, cg'aré cóá khama ma tc'èean tu chòòkagu. Cg'ǎè zi gúú zi koe méé tu cóá ii, igaba méé tu tc'èea tu koe kaia hãa. <sup>21</sup> Nqarim di x'áèan koe i ncèeta ma góásea:

“Ncèe ne khòè ne cgoar gha kg'ui  
tãá zi kg'ui zi ko kg'ui ne khòè ne hëé  
naka tãá za guua ne khòè ne di kg'áman cgoa hëéthéé e,  
igabaga ne komsana Tea hãa tite,”  
tam kò X'aigam Nqari ba méé.

<sup>22</sup> Khamas tãm xu cgoa kg'ui sa èe dtcòm-kg'ao tama ne dis x'ái si i, a dtcòm-kg'ao ne di tama, igaba porofita sa, nxãa sa dtcòm-kg'ao ne dis x'ái si i, a èe dtcòm-kg'ao tama ne di tama.

<sup>23</sup> Khama ncèè wèés kerekes kòo hààra xg'ae, me ko wèém khòè ba tãm xu cgoa kg'ui, ne c'èe ne ncèe èe tu ko kúrú sa kóma q'ãa tama a c'èem-kg'ám ka dtcòm-kg'ao tama ne hàà ne, nea cuiskaga máá, temeua tua, ta mééa hãa tite? <sup>24</sup> Igaba ncèè wèém khòèem kò hãa a ko porofita, me dtcòm-kg'ao tama ba kana èe kóma q'ãa tama ba tcãà, nem gha wèéan koe qǎèse x'áise chibi-kg'aom ii sa, a gha kháóa wèéan koe ga xoara mááse, <sup>25</sup> i gha tchòàn èe tcáóa ba koe chómsea a tchàa koe tcg'oa. Me gha ncèem dàòm ka kg'áia ba cgoa cg'áé, a Nqari ba dqom, a nxàe a máá: “Tseeguan kagam Nqari ba gatu xg'aeku koe hãa,” témé.

### *Tchànose dqoma ne*

<sup>26</sup> Dùú sa ta gha kháé nxãaska nxàe, tí qǎe ga tuè? Eè tu kò hààra xg'ae nem wèém khòè ba c'èes gúú sa úúa, ciim ga ba, kana xgaa-xgaa sa, kana Nqarim x'ái mea sa nxàea tcg'òó sa, kana tãm xu cgoa kg'ui sa, kana tãm xu ko méé sa kg'uia kabi sa. Wèéan ncèe ga méé i kúrúè nakas gha nxãasega kereke sa tshàoa ghùìè. <sup>27</sup> Ncèè c'èe khòèan kòo tãm xu cgoa kg'ui ne méé i càmm kana nqoanan cúíga gatà hëé, nakam ko wèè x'aè ka cúí ba kg'ui, nakam gataga cúí ba hànaa kg'uia ko kabi ba. <sup>28</sup> Ncèè kg'uia-kabi-kg'aom kò kàà ii ne méém kg'ui-kg'ao ba kerekean koe nqoo, naka baa gam ka kg'ui cgoase naka Nqarim cgoa hëéthéé e. <sup>29</sup> Càmm kana nqoana xu porofiti xu méé xu kg'ui, naka ne c'èe ne gane di zi kg'ui zi qǎèse bóòda tcg'òó. <sup>30</sup> Ncèè c'èem khòèem kò xg'aes koe hãa, a ba a gaa x'aè kaga Nqarim ka c'èes gúú sa x'áie ne méém èe hãa a ko kg'ui ba nqoo. <sup>31</sup> Wèéa tu ga gha cúí mana cúí porofita, nxãasegam gha wèém khòè ba xgaa-xgaase, a ba a gha korèè ka.



<sup>32</sup> Porofiti xu ko gaxu di tc'ëean gaxu di qarian dôm q'oo koe tòóá hãa. <sup>33</sup> Nqari ba kómku tamasa dim Nqarim tama Me e, igabam tòókus di Me e khama.

Ncëe i wèe zi kereke zi tcom-tcomsa ne di zi koe ii khama <sup>34</sup> mée zi khòe zi kerekean koe nqoo. Kg'ui zi gha sa zi kgoara máàe tama, igabaga mée zi máàsea hãa, ncëe i ko Moshem di x'áean mée khamaga ma. <sup>35</sup> Ncëe c'ëes guùs ka zi kò q'ãa kg'oana hãa ne, mée zi gazi di xu khòe xu x'áean koe tõe, khòes gha kerekean koe kg'ui sa sau-sauga si i ke.

<sup>36</sup> Nqarim dim kg'ui ba gáe gatu koe guu a hààraa? Kana baa gatu koe cúíga hààraa?

<sup>37</sup> Ncëe c'ëem khòem kòo tc'ëea máá, porofiti me e, ta tc'ëea, kana Tcom-tcomsam Tc'ëem di aba nem úúa, ta tc'ëea, ne méém dtcòm ãer ko góá máá tu u sa X'aigam dis x'áe si i sa.

<sup>38</sup> Ncëes guùs kam kòo tc'irì-tc'irise ne, i gha gam ka thëe gataga tc'irì-tc'irisee.

<sup>39</sup> Ke ncëeska, tíi qõe ga tuè, porofitan koe tcãa tcáóá tu, naka tua táá tam xu cgoa kg'uian xgáe-kg'am guu. <sup>40</sup> Igaba mée zi wèe zi guù zi tcom-tcomsam dàòm tchànóm cgoa kúrúe.

## X'ooan koe tõe sa (15)

### 15

#### *X'ooan koe tões Krestem di sa*

<sup>1</sup> Tíi qõe ga tuè, qãe tchòan ncëer kòo xgaa-xgaa tu u kar ko tc'ëe-tc'ëe tu u, ncëe tu kò thëe sèea máàse e, a tu a kò gaan koe tée-tõe e, <sup>2</sup> ncëe gaan ka tu ko kgoarae e, ncëer ma xgaa-xgaa tu ana khama tu kòo ma qgóo o ne. Nxãata tu kò hëe tama ne tu kg'amaga káa hùise dtcòmã hãa.

<sup>3</sup> Eër kò máàea hãa sar kò gataga thëe kaisase cgáes guùs iise máa tu u khama: ncëe Krestem gatá di chìbian domka x'óóa máána hãa sa, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko mée khamaga ma, <sup>4</sup> a ba a kò kg'ónòe, a nqoana cáman qãá q'oo koe x'ooan koe tõe, *Nqarim di zi Tcgãya* zi ko mée khamaga ma, <sup>5</sup> a ba a kò Peterem koe\* x'áise, naka 12 xu *xgaa-xgaase-kg'ao* xu koe hëéthëe e. <sup>6</sup> A kò gaa koe guus ka cúí x'áe ka 500 sa nqáea hãa ne xùri-kg'ao ne Gam di ne koe x'áise, ncëe kái-kg'aise i gane ka c'ëea ne qanega kg'òea hãa ne, i c'ëea ne x'óóa† hãa ne. <sup>7</sup> A kò gaa koe guus ka Jakobom koe x'áise, a ba a gaa koe guus ka wèe xu x'áe úú-kg'ao xu koe x'áise.

<sup>8</sup> Wèea ne ka kháókam kò gataga tíi koe x'áise, c'ëem khòem x'aèa ba ka ábàe tamam khama ma. <sup>9</sup> Wèe xu x'áe úú-kg'ao xu ka cg'árér ga ra a khama, a x'áe úú-kg'ao tar gha ma tciie sa kg'ano tama, Nqarim dis kereke sar kò xgàra khama. <sup>10</sup> Igaba Nqarim di cgómkuan kar ncëer ii khamaga ma ii, i kò cgómkuan ãem máa tea hãa a tíi koe táá kàn tsée. Igabagar wèe xu x'áe úú-kg'ao xu ka kaisase tséea hãa, tiri qari tama a kò ii igaba, a kò Nqarim di cgómku u ncëe kò tíi cgoa hãa a. <sup>11</sup> Khama nxãaska, tíi koe i ga guua kana gaxu koe i ga guua igabas ncëe sa wèea xae ko xgaa-xgaas ga si i, si ncëe sa gaas koe tu kò dtcòmã ga si i.

#### *X'ooan koe tões ãe x'óóa hãa ne di sa*

<sup>12</sup> Ncëeta i ko ma xgaa-xgaae a ko máá: Kreste ba x'ooan koe tõe, témée, ka ne gha ntama ma gatu ka c'ëe ne máá, x'ooan koe tõe sa káa si i, témé? <sup>13</sup> Ncëe x'ooan koe tões kò káa sa ii nem nxãaska Krestem ga ba x'ooan koe ghùie ta ga hãa. <sup>14</sup> Ncëe Krestem kò x'ooan koe ghùie ta ga hãa, ne i sixae di xgaa-xgaan káa hù i, i gatu di dtcòmã ga thëe káa hù i. <sup>15</sup> Nxãaska ne gha khòe ne gataga bóda tcg'òó, tshúù-ntcõa di xae nxàea-tseegukagu-kg'ao xae Nqarim di xae e sa, Nqarim ka tseeguan nxàe tama xae, Nqari ba Kreste ba x'ooan koe ghùia, téméan ka. Ncëe ãe x'óóa ne kò ghùie tama nem *Nqari ba* Kreste ba thëe ghù i ta ga hãa khama. <sup>16</sup> Ncëe ãe x'óóa ne kò ghùie tama nem nxãaska Krestem igabaga ghùie ta ga hãa khama. <sup>17</sup> Ncëe Krestem kò ghùie hãa tama ne i gatu di dtcòmã káa tsée e, tu qanega gatu di chìbian koe hàna. <sup>18</sup> Nxãaska ne gane ãe Krestem

\* 15:5: Petere - Gerika sa ko "Kefasem koe," témé. † 15:6: x'óóa - Gerika sa ko máá: "x'òma," témé.

koe dtcòmà hãase x'óóa‡ hãa ne thëé aagusea hãa. <sup>19</sup> Ncëes kg'òès koe cúí ta kò Krestem koe nqòòan úúa hãa ne ta wèé khòèan nqáéa hãase cgòmga ta a.

<sup>20</sup> Igaba, ncëe i ii khamagam Kreste ba x'ooan koe ghùìèa hãa! Tc'ãà a kúrúseam tc'áróm dis x'áis iise ãe x'óóa§ hãa ne gha ghùìè di sa. <sup>21</sup> Eës ma x'oo sa khòèm koe guu a hààraa khamagas gha ma x'ooan koe tãe sa thëé khòèm koe guu a hàà khama. <sup>22</sup> Ncëe i ko ma Adam koe ma wèé khòèan ga x'óó khama i gha ma Krestem koe wèéan ga kg'òèkaguè khama. <sup>23</sup> Igabam gha wèém khòè ba gam di x'aèan ka ghùìè: Kreste ba tc'ãà a kúrúseam tc'áróm ga Me e, ne gha nxãaska Gam di ne xùri Me, ncëe hààram kò hãa ne. <sup>24</sup> Si gha nxãaska chòò-q'oo sa hàà. Eëm ko Kreste ba wèé tc'ãà-cookg'aian hëé naka ãe qarian qgòóan hëé naka qarian hëéthëé kaakagua xg'ara kam gha Nqarim Xòò ba hàà x'aian máà. <sup>25</sup> Kreste ba méém tc'ãà-cookg'ai nakam gha Nqari ba nxãakg'aiga síí Gam di cg'òo-kg'aoman wèé ga Gam di nqàrèan ka nqãaka tòó khama. <sup>26</sup> Kháóka dim cg'òo-kg'aom hàà gha cg'òòè ba x'oo si i. <sup>27</sup> Nqarim dis Tcgãya sa ko máá: “Nqari ba wèé gúúan nqàrèa ba ka nqãaka tòóa,” témé khama. Eë i kò máá, wèé zi gúú zia Gam qari koe tòóèa, témé ne i tchàno o, Me Gabá q'oo koe káà Me e, Gaam ãe kò wèé zi gúú zi nqàrèa ba ka nqãaka tòó ba. <sup>28</sup> Wèé zi gúú zi kò Gam qari koe tòóèa, nem gha nxãaska Cóám igaba thëé Gam qari koe hãa, Gaam ãe wèé zi gúú zi ko nqàrèa ba ka nqãaka tòó ba, nxãasegam gha Nqari ba wèé ne khòè ne koe wèés gúú sa ii ka.

<sup>29</sup> Ncëè ãe x'óóa ne kò tseegukaga ghùìè tama ne, i ko nxãaska dùús domka c'ëe khòèan qanega ãe x'óóa ne di téé-q'ooan koe tcguù-tcguuè? Dùútsa gúú sa ia ko nxãaska hùì, gane téé-q'oo koe tcguù-tcguuèa ne? <sup>30</sup> Dùús domka ta ko nxãaska wèé x'aè ka tshúù-xam zi qgài zi koe tcãàsea máá? <sup>31</sup> Tíí qõe ga tuè, tseegua ner ko bìrí tu u - koasean ncëer gatu domka Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe úúa hãa domkar ko wèé cárn ka x'óó. <sup>32</sup> Dùú sa gha kabisea máá te, ãer kò Efeso koe qãáka di kg'oo-coan cgoa x'ãàku ne, khòèan di zi tc'ëe-kg'ám zi cgoa? Ncëè ãe x'óóa ne ko x'ooan koe ghùìè tama ne ta ga nxãaska máá: “Hàà naka ta tc'óó naka kg'áà q'uu ka ta ko x'óó ke!” témé.

<sup>33</sup> Táá qàè-qaeè guu: “Cg'ãè tc'ëe khòèan cgoa xg'aea ne ko qãè gúúan tshúù-tshuu ke.”

<sup>34</sup> Gatu di qãè tc'ëean koe kabise, naka tua táá chìbian kúrú guu. C'ëe nea Nqarim ka c'úúa hãa ke. Sau-cgaekagu tu ur gha kar ko ncëe gúúan nxàe.

### *X'ooan koe tãeam tc'áró ba*

<sup>35</sup> Igabam ga c'ëe ba tèe a máá: “Nta iim dàòm ka ne ko ãe x'óóa hãa ne ghùìè? Nta iim tc'áró ba ne gha úúa?” témé. <sup>36</sup> Tsáá káà tc'ëe tsi khòè tseè! Eë tsi ko xháràm cgùri ba méém kg'aika x'óó naka baa nxãawa kg'òè. <sup>37</sup> Eë tsi kòo xhàrà, ne tsi kúrúse gham tc'áró ba xhàrà tama, igabaga tsi ko kg'ama cgùri ba xhàrà, c'ëem kg'amka pérean di ba kana c'ëe tc'òoan dim ga ba. <sup>38</sup> Igabam ko Nqari ba Gam tc'ëea máá ana hãa tc'áróan máà a, gatagam ko wèém cgùri ba gam dim tc'áró ba máà.

<sup>39</sup> I cgàan cúíta ii tama: khòèan dia ne hàna, i kg'oo-coan dian hàna, i tsaràn dian hàna, i x'aùan dian hàna. <sup>40</sup> Nqarikg'ai di tc'áróa ne hàna, i nqòómkg'ai di tc'áróan hàna; igabaga i nqarikg'ai di tc'áróan di x'áàn cuiaka a, nqòómkg'ai di tc'áróan di x'áàn ka. <sup>41</sup> Cárn sa c'ëem x'áà ba úúa, me nxoe ba c'ëe ba úúa, i tconòan c'ëe ba úúa. C'ëem tconòm di x'áà-q'ooa nea c'ëem dian ka tãáka a khama.

<sup>42</sup> Ncëeta i gha ii ãe x'óóa ne ko hàà x'ooan koe ghùìè ne. Eë ko xhàràè sa ko káà, igabas ãe ko ghùìè sa káà tite; <sup>43</sup> Cg'ãès iises ko xhàràè, igabas gha hàà t'òès iise ghùìè; kg'amka iises ko xhàràè, igabas gha hàà qari úúase ghùìè; <sup>44</sup> tc'áróm kòo xhàràè nem nqòómkg'ai dim tc'áró me e, igabam gha hàà ghùìè a nqarikg'ai dim tc'áró ba ii.

‡ 15:18: x'óó - 6 koe bóò. § 15:20: x'óó - 6 koe bóò.

Ncēm ma nqōmkg'ai dim tc'áro ba hàna khamagam gataga thée nqarikg'ai dim tc'áro ba hàna. <sup>45</sup> *Nqarim di zi* Tcgāya zi koe i ncēta ma góásea a ko máá: “Kg'aika dim khóem Adam ba kò kg'òèa hāam khóem iise kúrúèa,” témèè, igabagam Adam, kháóka ka di ba kg'òèan ko kúrúm Tc'èe Me e. <sup>46</sup> Tc'èe ba tc'āà naka hàà tama, igabagam tc'áro ba tc'āà a hààraa, me nxāwa kháóka tc'èe ba hààraa. <sup>47</sup> Tc'āà dim khòè ba kò nqōmkg'ai koe guua, a kò tshàran cgoa kúrúèa, me kò cààm dim khòè ba nqarikg'ai koe guua. <sup>48</sup> Khòè ne nqōmkg'ai di nea nqōmkg'ai dim khóem khama ii, ne nqarikg'ai di ne nqarikg'ai dim khóem khama ii. <sup>49</sup> Ncēe ta ma nqōmkg'ai dim khòè ba ma tc'èèa hāa khamaga ta gha ma nqarikg'ai dim khòè ba tc'èè.

<sup>50</sup> Bìrì tu ur ko, tí qōe ga tuè, a ko máá: “Cgàa ba hēè naka c'áòan hēéthēèa Nqarim di x'aian q'òò tite, si gataga kaàko sa cuiskaga èe kaà tama sa q'òòà hāa tite,” témé.

<sup>51</sup> Komsana tu! Chómsea tseegua ner ko bìrì tu u: cuiskaga ta wèèa ta ga x'óó\*\* tite, igaba ta gha wèèa ta ga kúrúa kabiè, <sup>52</sup> xòm x'aè-coam q'oo koe, tcgáim di ts'ee-ts'eban khama, kháóka dim nxāam ko q'au ka. Nxāa ba gha q'aukaguè khama, ne gha èe x'óóa hāa ne ghùè a kaà tite, ta gha kúrúa kabiè. <sup>53</sup> Èè kaàkoan méé i kaà taman hāakaguè, naka i èe x'óókoan x'óó taman hāakaguè khama. <sup>54</sup> Gaam x'aèm èem kaàkos gha ko èe kaà taman hāakaguè, si x'óóko sa èe x'óó taman hāakaguèm kas gha nxāaska èe *Nqarim di zi* Tcgāya zi koe góásea hāa sa kúrúse, ncēe ko máá: “X'oo sa tààèa a kaàkaguèa,” témé sa.

<sup>55</sup> “X'oo seè, tààa si hāa xòèa nea ndaa?

X'oo seè, sari x'óóan di thòòà nea ndaa?”

<sup>56</sup> X'oo sa ko gas di káa cgoa di qarian chìbian koe hòò, i ko chìbian gaan di qarian x'áèan koe hòò. <sup>57</sup> Igabaga ta ko Nqari ba qāè-tcaoa máá, ncēe ko tàà cgoa di qarian màà ta a ba, gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe guu a.

<sup>58</sup> Gaa domka, tí qōe ga tu ncàm-ncamsa tuè, qarika méé tu téé, naka táá ntcāa-ntcāè guu, naka tua X'aigam di tsééan wèè x'aè ka cg'òèa hāase kúrú, X'aigam koe i gatu di tsééan káà hùì tama sa tu q'ana hāa ke.

## Dtcòm-kg'ao ne Jutea di ne di zi aba zi (16)

### 16

<sup>1</sup> Ncēeska aba zi ncēe ko dtcòm-kg'ao ne *Jutea di ne* xg'ae-xg'aea mááè zi ka: Gatu igaba méé tu thée Galatia di zi kereke zir kò ma x'áèa hāa khama hēè. <sup>2</sup> Tc'āà dim cààm wèèm bekem dim ka méém wèèm khòè ba èem ko gāba marian ka c'èean tòòà mááse, naka i gha nxāasega èer kòò hàà ne a i marian xg'ae-xg'ae guu. <sup>3</sup> Ra gha èer ko hàà ne, èe tu nxará tcg'òòà hāa xu khòè xu tcgāya zi màà, dìi xu ii sa ko nxàe zi, a ra a gha gatu di aban cgoa Jerusalema koe tsééa úú xu. <sup>4</sup> Ncēè tí ga ra méér qōòs kò ko qaase ne xu gha tíi cgoa qōò.

#### *Paulom di zi dàò zi*

<sup>5</sup> Maketonia koer ko tcana nqáé ner gha dàra tu u, Maketonia koe méér síi tcana tcg'oa sar bìrísea hāa khama. <sup>6</sup> A ra a gha c'èedaoka gatu cgoa x'aè-coa ba hāa, c'èedaoka wèès saos ga sa, tu gha nxāasega hùì te ra còòka qōò, èer ga ko qōò qgàì wèè koe. <sup>7</sup> Nqáékose bóòà tur ncēeska tc'èe tama, x'aè bar gha gatu cgoa hāa sar nqòòà hāa khama, ncēè X'aigam *Nqarim* kòò kgoara máá te ne. <sup>8</sup> Igabar gha Efeso koe hāa, me gha nxāakg'aiga síi Pentekoste dim cààm ba hàà. <sup>9</sup> Kaisam nquu-kg'ám qāè tsééan di ba tchààse xgobekg'amsea máá tea khama, i kái ntcoe-kg'aonan hàna.

<sup>10</sup> Timoteom kòò hàà ne méé tu kúrú nakam táá cúí gúù ga gatu koe bèè guu, X'aigam di tsééa nem ko kúrú ke, ncēer ko tíi hēè khama. <sup>11</sup> Ke méé i táá cúí khòè ga ntcoe me guu. Tòókuan cgoa tu gam di dàòan koe tsééa úú me, nakam gha nxāasega tíi koe kabiè. Gabá hēè naka c'èe xu dtcòm-kg'ao xu hēéthēè ra qāà hāa ke.

\*\* 15:51: x'óó - 6 koe bóò.

<sup>12</sup> Ncēeska gaxae ka qōesem Apolosem ka, kaisaser kò dtcàrà me, gam ka c'ěea xu cgoam gha dàra tu u sa. Igabam kò ncēeskagam gha síí sa wèè tcáóa ba ka tc'ěe tama\*. Igaba ěem kò tchànóm x'aè ba hàà nem gha síí cgae tu u.

*Còo di zi x'áèku zi*

<sup>13</sup> Q'óése méé tu hãa, dtcòmš koe qarika téé, ghùì-ghuin tc'ěea hãa, naka qari ii. <sup>14</sup> Wèés gúùs ěe tu ko kúrú sa méé tu ncàmkuan cgoa kúrú.

<sup>15</sup> Stefanase ba hěé naka gam x'áé di ne hěéthěéa Akaia koe tc'ãà di ne dtcòm-kg'ao ne e, sa tu q'ana hãa; a ne a c'ěe ne dtcòm-kg'ao ne tsééa máás koe máàsea hãa. Ra ko dtcàrà tu u tíí qōe ga tuè, <sup>16</sup> gatu igaba tu gha ěeta iis tséé sa ko kúrú xu hěé naka wèém ěe ncēes tséé sa gaxu cgoa xg'aea máána hãa a ko kaisase gaas koe tséém ga ba hěéthěé di qarian dòm q'oo koe hãa sa.

<sup>17</sup> Stefanase ba hěé naka Foretunato ba hěé naka Akaiko ba hěéthěé xu ncēe koe hààraa domkar qãè-tcaoa, gatu téé-q'oo koe xu kò hùì khama. <sup>18</sup> Tirim tc'ěe ba hěé naka gatu òm tc'ěe ba hěéthěé xu kò kaba-kaba. Ke méé tu ěeta ii khóèan kaisa tcoman máà.

<sup>19</sup> Asia òm nqōóm di zi kereke zi ko tsgámkagu tu u. Akila ba hěé naka Perisila sa hěéthěé khara ko kaisase tsgám tu u X'aigam koe, si ko kerekes gakhara x'áé koe ko xg'ae sa gataga méé thěé. <sup>20</sup> Wèé ne dtcòm-kg'ao ne ncēe koe hãa ne ko tsgámkagu tu u. Tsgámkaguku tu x'obèkus tcom-tcomsas cgoa.

<sup>21</sup> Tíí Paulo ra ko tíí tshàu cgoa ncēe tsgámkuan góá.

<sup>22</sup> Ncēè c'ěem khòem kò X'aiga ba ncàm tama ne méé i cgúíkuan gam koe hãa. *Maranatha! † - Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè.*

<sup>23</sup> X'aigam Jesom di cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

<sup>24</sup> Tiri ncàmkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa, Jeso Krestem koe. Amen.

\* **16:12:** wèè tcáóa ba ka tc'ěe tama - Gerika sa ga máá: “Nqarim dis tc'ěes tama si i,” témé. † **16:22:** Maranatha - Ncēm kg'ui ba Aramaike dis kg'uis di me e, a ko máá: “Hàà, gatá di Tsi X'aiga Tseè,” témé.



## 2 KORINTA NE Paulom dis tcgãyas cá m di sa Korinta ne koe Tée-cookg'ai sa

Cám di tcgãyas Paulom di sa Korinta ne dis kerekes cgoam kò tshúu qgài koe hãa x'ae ka góàèa hãa. C'èe ne kerekes di nea kò cg'ãè zi dàò zi cgoa Paulo ba qarú cgae, igabam kò Paulo ba gam di qád tcáóan x'ái, a ba a ko kaisase tc'èe, xg'ae ne gha a tòóku sa. Tcgãyas di xòèan tc'ãà di koem ko Paulo ba Korinta dis kerekes cgoam ma tòókua hãas ka kg'ui. A ko nxàe, ntam kò ma cóèkuan ka hëé, naka kerekes koe hàna q'aa-q'aasean ka hëéthëé ma xgòàse xoa sa, a ba a ko kaisa qãè-tcaoan gam di x'ái, gam di xgòàse xoa nea tcóósean hëé naka xg'ae a tòókuan hëéthëé óágara hãa khama.

A ba a ko nxãaska kereke sa dtcàrà, qãès tcáós di aban ne gha èe ko hùikuan qaa ne dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne máa sa (8-9).

Chòò di xu tcee xu (10-13) koem ko Paulo ba gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di kg'uia máa, èe kòò máa, ganea tseegu di ne x'áè úú-kg'ao ne e témé ne khòè ne Korinta di ne koe, a ne a ko Paulo ba chibi-chibi ne, a ko máa: “tseegu di tama baa,” témé ne.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Xg'ae a tòóku sa

- x'áè úú-kg'ao

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba hëé naka kerekes Korinta koe hàna sa hëéthëé e (1-7)

- Dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máa sa (8-9)

- Paulo ba ko gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di kg'uia máa (10-13)

### Paulo ba hëé naka kerekes Korinta koe hàna sa hëéthëé e (1-7)

*Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao ra, Nqarim ma tc'èea khama, a ra a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa.

Korinta koe hànas kerekes Nqarim dis koe hëé naka gane wèé ne tcom-tcomsa ne wèém Akaiam koe hàna ne hëéthëé tsam ko *ncëes tcgãya sa* góá máa, a ko máa:

<sup>2</sup> Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa cgomkuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

*Paulo ba ko Nqarim di qgài-qgai-tcáókuan qãè-tcaoa máa*

<sup>3</sup> Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba méém dqomè, Abom thòò-xama-máákuan di ba, Nqarim wèé qgài-qgai-tcáókuan di ba, <sup>4</sup> Gaam ncëe ko wèés qóms gatá dis q'oo koe qgài-qgai tcáo ta a ba, nxãasega ta ga gatá kúrú a gane èe tãáka zi qóm zi q'oo koe hàna ne qgài-qgai tcáo ka, gaas qgài-qgai-tcáókus ncëe ta gatá igaba Nqarim koe hòò hãa sa. <sup>5</sup> Eè i ko ma Krestem di xgàrasean sixae di *kg'òèan* koe kaisase x'áise khamaga i ko Krestem koe guu a sixae di qgài-qgai-tcáókuan kaisase x'áise khama. <sup>6</sup> Ncëe qóman q'oo koe xae kò hàna ne i ko nxãan kúrú tu u tu gha qgài-qgai tcáoè a kgoaraè. Ncëe qgài-qgai tcáoè xae kò ko ne tu gha gatu *igaba thëé* qgài-qgai tcáoè, si gha ncëes qgài-qgai-tcáóku sa kúrú tu u tu qád tcáóan cgoa qarika téé, gaa xgàrasean èe xae sixae igaba thëé hãa-q'ooa koe. <sup>7</sup> Si gatu koe xae úúa hãas nqòò sa qarika tée, xae q'ana hãa, èe tu ko ma *sixae khama ma* xgàrase khamaga tu gha ma *sixae khama ma* qgài-qgai tcáoè sa thëé.

<sup>8</sup> Sixae ka qõese ga tuè, qóman ncëe xae kò Asia dim xg'aekum koe úúa hãa ka tu gha q'ãa sa xae ko tc'èe: kaisase qóma nqáé xaea hãa qóman q'oo koe xae kò hãa, xae kò cúí

nqòò ga úú tama kg'òè xae gha di i. <sup>9</sup> X'ooan xgàrasea máá sa xae kò máàèa hãa, ta xae kò tc'èea hãa. Igabagas kò *ncêes gúù sa kúrúse cgae xae e*, nxãasega xae gha táá sixae koe dtcãase, igaba Nqarim koe ka, ncêe kò ãe x'óóa hãa ne x'ooan koe ghùì ba. <sup>10</sup> Ncêeta ma cg'oè-cg'oega x'ooan koem kgoara xaea hãa, a ba a gha *qanega* kgoara xae e, xae Gam koe nqòòa xae tòóa hãa, qanegam gha kgoara xae e di i. <sup>11</sup> Cgómna hùì xae e naka còrèa máá xae e. Naka ne gha nxãasega kái ne khòè ne còrèa máá xae e, nakam gha Nqari ba ts'ee-ts'ee'g'ai xae e, naka ne kái ne qãè-tcaoa máá Me.

*Paulo ba ko nxàe, dùús domkam kò gam di zi dàò zi koe tc'èea kabi sa*

<sup>12</sup> Ncêea sixae ko dqòmse cgoas ga si i: sixae di tcáóa ne chibi-chibi xae e tama, igaba i ko nxàea tseegukagu, ncêem nqòóm koe xae tcom-tcomsan hêé naka Nqarim di q'ano-tcáóan hêéthêé cgoa kg'òèa hãa sa. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kaisase kái-kg'aise *ncêeta ma kg'òèa hãa*, nqòóm ko ma tc'èe khama tamase, igaba Nqarim di cgómkuan koe guu a. <sup>13-14</sup> Nxará tu gha a kóma q'ãa gúúan xae ko góá máá tu u. Gatà tu ko ncêeska cg'árèse kóma q'ãa xae e igabar nqòòan úúa hãa, hàà tu gha cg'oèase kóma q'ãa xae e sa. Nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jesom dim cáím ka sixae ka dqòmse ka, ãe xae ko hàà gatu ka dqòmse khamaga ma.

<sup>15</sup> *Qãese ta ko tséea xg'ae di tcoman ncêer úúa hãa khamar ko kg'aia gatua dàra tu u* kg'oana, nxãasega tu gha cáím *q'oro dàrakuan* di ts'ee-ts'ee'g'aikuan hòò ka. <sup>16</sup> Tc'èe ra kòò, gatu koer gha guu a Maketonia koe síí sa, a ra a gaa koe guu a gaicara gatu koe hàà sa, a ra a nxãaska gatu ka Jutea koe tséea úúè sa. <sup>17</sup> Eër kòò ncêes tc'èe sa kúrú ka ra gáé kòò kg'ama subusase kúrú si? Kana ra gáé ko tiri tc'èean kg'amaga Nqarim cgoa kg'ui tamase\* kúrú? *Qháesega* ra gáé ko tiris “Eè” sa *kabi*, si “Eè-èe” sa ii, si tiris “Eè-èe” sa “Eè” sa ii? <sup>18</sup> Igabagam Nqari ba tcom-tcomsa Me e khamaga i ma sixae di tchòàn *gatua xae ko birí tu u* “Eè” sa hêé naka “Eè-èe” sa hêéthêé tama a. <sup>19</sup> Nqarim dim Cóám Jeso Krestem, ncêe i kò Gam ka gatu xg'aeku koe tíí ka hêé naka Silefanom† ka hêé naka Timoteom ka hêéthêé xгаа-xгааè ba kò “Eè” sa hêé naka “Eè-èe” sa hêéthêé di tama khama, igabagam Gabá wèè x'aè ka “Eè” Me e‡. <sup>20</sup> Nqari ba ga nta noo zi nqòòkaguku zi kúrú hãa igaba zi wèéa zi ga Krestem koe “Eè” zi i khama. Gaa domka ta ko Krestem koe guu a *Gam di kg'uian koe Amen*, témé, nxãasega ta gha Nqari ba dqòm ka. <sup>21</sup> Me Gaam ncêe ko kúrú xae e xae gatu cgoa Krestem koe qarika téé ba Nqari Me e. A ba a kò gataga ntcãá tcúú ta a, <sup>22</sup> a kò Gam di *q'òòkuan* gatá koe tòò x'áís iise, a Gam dim Tc'èe ba tc'ãà ko a tcg'òòè gúúan khama ma gatá di tcáóan koe tcãà, *ncêe hààko gúúan ko tééa máá a*.

<sup>23</sup> Nqari bar kò tirim tééa-máá-kg'aom iise tcii: Korinta koer kò táá kabise, nxãasegar gha táá qóm zi koe tcãà tu u ka. <sup>24</sup> Sixae gha gatu di dtcòman koe x'aiga ka tamase, igabaga tu gha qãè-tcaoan úú ka xae ko tséea xg'ae. Dtcòman ka tu ko qarika téé khama.

## 2

<sup>1-2</sup> Ncêe síí *cgae tu ur kòò a ko thòò-xámkagu tu u*, ne ia gha dín qãè-tcaokagu te, gatu ãer thòò-xámkagua tu oose? Gaa domkar kò birísea hãa, gaicarar cuiskaga thòòs dàra sa gatu koe dàra hãa tite sa. <sup>3</sup> Gaa domkar kò *èes tcgãya sa góá máá tua*: nxãasegar gha táá gatu ka síí thòò-xámkaguè ka, gatu ãe ga kò qãè-tcaokagu tea tu. Gatu wèéa tu koer tcoman úúa hãa khama, ncêe qãè-tcaoa ra kò hãa ne tu qãè-tcaoa hãa sa. <sup>4</sup> Eër kòò èes tcgãya sa góá, kar kòò kaisase thòòan xám a kòò qãò tcáó khama. Kái tcgái-tshàran cgoar góá sia, a ra a kò thòò-xámkagua tu tc'èe tama, igaba tu gha nxãasega q'ãa, kaisa ncàma ner gatu koe úúa hãa sa ka.

*Paulo ba ko Korinta ne ntcàm, chibi-kg'ao ba ne gha qgóóa máá sa*

\* **1:17:** Nqarim cgoa kg'ui tamase - Gerika sa ko máá: “cgàam ko ma tc'èe khama ma,” témé. † **1:19:** Silefano - Silefanom di c'èe cg'òèa nea Silase e. ‡ **1:19:** Gabá wèè x'aè ka “Eè” Me e - Ncêe zi kg'ui zi ko gataga ncêes gúú sa méé: “Gam koes “Eè” sa kúrúsea hãa,” témé.

<sup>5</sup> Ncëe thõðan kúrúa hãam khòe ba tíia kaisase thõð-xámkagu te tama, igabam ko gatu wèe tu c'ëem dàòm ka thõð-xámkagu (qómkaguar gha máá tu u sar tc'ëe tama). <sup>6</sup> Kái-kg'aise tu ãeta iim khòe ba xgàra hãa khama i nxãakamaga tc'ãò mea. <sup>7</sup> Ke méé tu ncëeska kabise naka qgóóa máá me naka tua qgài-qgai tcáo me; tama kò ii nem gha kaisa thõðan ka tààè. <sup>8</sup> Khamar ko dtcàrà tu u, ncàm mea tu hãa sa tu gha nxàea tseegukagu sa. <sup>9</sup> Ncëes gúùs domkar kò *gaas tçgãya sa* góá máá tu u, nxãasegar gha qãese bóða q'ãa wèes gúùs koe tu komsanan úúa hãa sa ka. <sup>10</sup> C'ëem khòem ãe tu ko qgóóa máá bar ko tíi igaba qgóóa máá. Ncèe gaas kar gha qgóóa máá mes gúùs c'ëes kò hàna ner ko Krestem cookg'ai koe gatu domka gatà hëé. <sup>11</sup> Nxãasegam gha satana ba táá tàà ta a ka. Gam di kàan ta q'ana hãa khama.

<sup>12</sup> Eër ko Teroa koe síi Krestem di qãe tchõàn xгаа-xгаа kar ko bóò Me X'aiga ba nquu-kg'ám ba xgobekg'ama máá tea; <sup>13</sup> igaba i kò tc'ëea te táá x'aèan hòò a sãa, tíi qõem Tito bar kò gaa koe táá sao-xg'ae khama. Ra kò nxãaska x'àè ne a Maketonia koe qõò.

### *Krestem koe xu Paulo a xu kare xu xg'ãò xu khama ii*

<sup>14</sup> Igabar ko Nqari ba qãe-tcaoa máá, ncëe ko Krestem koe wèe x'aè ka tc'ãà-cookg'ai xae e, a ko *wèe zi qgài zi koe* Gam dis tàà sa x'áia te ba, a ba a ko sixae koe guu a wèe xu qgài xu koe Krestem ka q'ãan tsai-tsai, karem xg'ãòm iise. <sup>15</sup> Kare xae xg'ãò xae, Krestem ka tcg'òò a Nqari ba máàèa hãa xae e khama, *ncëe ko tsai-tsaise xae*, ãe ko kgoaraè ne xg'aeku koe hëé naka gane ãe aagusea hãa ne xg'aeku koe hëéthëé e. <sup>16</sup> Eë *ko aaguse* ne koe xae x'oos di xae xg'ãò xae e, igaba xae ãe *ko kgoaraè* ne koe kg'òès di xae xg'ãò xae e, ka ia gha diín ncëe zi gúù zi ka kg'anoèa hãa? <sup>17</sup> C'ëe ne ncëe kái ne khama xae ii tama khama, ncëe ko Nqarim dim kg'ui ba xгаа-xгаа ne, nxãasega ne gha qguù ka, igaba xae ko Nqarim ka tséèèa xae khòe xae iise q'anós tcáós cgoa hëé, naka Nqarim cookg'ai koe hëé naka Krestem di qarian cgoa hëéthëé kg'ui.

## 3

### *Paulo a xu kabas qáé-xg'aes di xu tséé-kg'ao xu u*

<sup>1</sup> A gaicara xae ko tshoa-tshoa a koase? Kana xae ko, c'ëe ne khòe ne khama ma, q'ãa-q'ãako zi tçgãya zi gatu di zi kana gatu koe guua hãa zi qaa? <sup>2</sup> Gatua sixae di tu tçgãya tu *q'ãa-q'ãako* tu u, tcáoá xae koe góásea hãa tu, a wèem khòem ka q'ãaèa hãa a ko nxaráè tu. <sup>3</sup> Krestem koe guua hãa tu tçgãya tu u sa tu ko x'ái, sixae ka góáèa hãa tu, góá hìim ka tamase igaba kg'òèa hãam Nqarim dim Tc'ëem ka góáèa hãa tu, nxõán di tafolean koe tamase igaba khòèan tcáo di tafolean koe.

<sup>4</sup> Krestem koe xae guu a Nqarim cookg'ai koe gaas gúù sa qarika dtcòma hãa. <sup>5</sup> Sixae di qarian koe i guua hãa\* ta xae méé tama, igaba i sixae di qarian Nqarim koe guua hãa, <sup>6</sup> ncëe ko kúrú xae e xae kabas qáé-xg'aes di xae tséé-kg'ao xae ii ba. *Ncëes qáé-xg'ae sa* góá tòòèa hãa *x'àèan dis qáé-xg'aes* tama si i, igabas Tc'ëem di si i. Góá tòòèa hãa *x'àèa* ne ko cg'òò, igabam ko Tc'ëe ba kg'òèkagu khama.

<sup>7</sup> X'àèa ne kò nxõán koe góáèa hãa, i kò ãe i ko tcg'òò a ko máàkuè ka Nqarim di x'ààn x'áise. I kò gataga Moshem di kg'áian kaisase x'áà. Xòm x'aèa ne i kòò x'áà igaba i kò Iseraele di ne khòe ne kúrú ne táá bóò me. Khama ncèe x'oo sa ko óága x'àèan kòò ãeta ma ma x'áà, <sup>8</sup> ne sa nxãaska Tc'ëem ko Gam di tsééan koe guu a óágas x'áà sa ntama noose kaia hãa! <sup>9</sup> Xgàraku sa ko óám dàò ba kò x'ààn úúa hãa, ka ba ko nxãaska ãe ko tchànoan óám dàò ba nta noose kaisase x'áà! <sup>10</sup> *Kabas qáé-xg'aes* di x'áà nea *nciis qáé-xg'aes* di x'ààn koe gúù cgáé tama, *kabas qáé-xg'aes di x'áà ne ko nciis qáé-xg'aes* di x'ààn kaisase nqáé khama. <sup>11</sup> Ncèe ãe xòm x'aèan hãas *qáé-xg'aes* kò x'ààn úúa hãa, ne ia gha nxãaska ãe chõò tamase hãas *qáé-xg'aes* koe nta noose kaia x'ààn hãa!

\* **3:5:** Sixae di qarian koe i guua hãa - Gerika sa ko máá: "C'ëe gúù ga xae úú tama ncëe gha kúrú xae e xae máá, ncëes tséé sa xae gha kgoana a kúrú," témé e.

<sup>12</sup> Ncêes nqòò sa xae úúa hãa domka xae ko kaisase kgoarasea hãase kg'ui, <sup>13</sup> a xae a Moshem khama ii tama, ncêe ko kg'áía ba qgáím cgoa qàbi ba, nxãasega ne gha Iseraele ne kg'áía ba koem ko ma x'áà ba xgãáse sa táá bóò ka. <sup>14</sup> Igaba i kò gane di tc'ëean tcêekg'ammèa; ncêe cáím ka igabas kòo nciís qáé-xg'ae sa nxáráè nem gaam qgáí ba qanega hãa, a xgòre-kg'aièe tama, Krestem koe cúígam ko guu a séèa tcg'òòè khama. <sup>15</sup> Ncêe cáím ka igaba èes kòo Moshem *dis Tcgãya sa nxáráè* nem qgáí ba tcáóa ne qàbia hãa. <sup>16</sup> Igaba èem kòo khòè ba X'aigam koe kabise nem ko qgáí ba tcg'òòè. <sup>17</sup> Me X'aiga ba Tc'ëe Me e, i èem X'aigam dim Tc'ëe ba hàna koe kgoarasean hãa. <sup>18</sup> Igaba ta ko wèèa ta ga xgòre-kg'aièeas kg'áís cgoa Nqarim di x'ààn x'áí. Èem ko ma X'aigam ncêe Tc'ëe ii ba gatá koe ma tséé khama ta ko ma kabise a Gam khama ii, a ko c'èes x'áàs koe guu a c'èes koe síí.

## 4

### *Pauloa xu Nqarim di qguàan úúa, góman di gàban koe*

<sup>1</sup> Nqarim di thòò-xama-máákuan koe xae guu a ncêes tséés *Gam di* sa úúa hãa, domka xae xhòen-tcáó tama, <sup>2</sup> igaba xae ko chómseá hãa zi gúù zi saucgaekaguko zi kgoarasea hãase xguì. Kàakuan xae tséékagu tama, a xae a Nqarim dim kg'ui ba kàmakagu tama, igaba xae ko tseeguan tchànose x'áí, nxãasega ne gha wèè ne khòè ne tcáóa ne koe q'ãa a tcom xae e ka, Nqarim cookg'ai koe xae káà chìbi xae e sa. <sup>3</sup> Igaba ncêe xgaa-xgaa xae ko qãè tchòàn kò *qanega c'èe ne koe* chómseá hãa ne i gane èe aagusea hãa ne koe chómseá hãa. <sup>4</sup> Ncêem nqóóm dim nqàri ba gane èe dtcòm tama ne di tc'ëean ntcùú-ntcuua hãa, nxãasega ne gha Krestem di x'àako qãè tchòàn di x'ààn táá bóò ka, *Krestem* ncêe Nqarim dis ii sa úúa\* ba. <sup>5</sup> Sixae ka xae xgaa-xgaa tama khama, igaba xae ko Jeso Kreste ba X'aiga Me es ka xgaa-xgaa, xae sixae Jesom domka gatu di xae qãà xae e. <sup>6</sup> Nqarim ncêe xg'ao máá: “X'áà ba méém ntcùúan q'oo koe x'áà,” témé ba kò Gam dim x'áà ba kúru me tcáóa xae q'oo koe x'áà, a ko Krestem di kg'áían koe guu a Nqarim di x'ààn q'áakagu xae e khama.

<sup>7</sup> Igaba xae ncêe qguàan úúa hãa góman di gàban koe. Ncêes gúù sa ko x'áí, kaisase kaia hãa qaria ne Nqarim koe guua hãa sa, sixae ka tamase. <sup>8</sup> Qarika xae ko wèè za tcaòè, igaba xae tòmm-tommè tama; a ko nqùu-nquuè, igaba xae bóòa xguìse tama; <sup>9</sup> xgàràè xae kò, igaba xae aaguè tama; xg'áma xae kò qáúè, igaba xae cg'òoa xgãáè tama. <sup>10</sup> Wèè x'aèan ncêe kaga xae tc'áróa xae koe Jesom di x'ooan dcéèa hãa a ko caate cgoa, nxãasega i gha thèé Jesom di kg'òèan cgáé-q'ooa xae koe x'áise ka. <sup>11</sup> Sixae ncêe kg'òèa hãa xaea wèè x'aèan ncêe kaga Jesom domka x'ooan tshàu q'oo koe hàna, nxãasega i gha Jesom di kg'òèan sixae dim cgáé-q'oom kaàkom koe x'áise ka. <sup>12</sup> Gaa domkas ko x'oo sa sixae koe tsééa sa kúru, igabas ko kg'òè sa gatu koe tsééa sa kúru.

<sup>13</sup> Góàèa i hãa a ko máá: “Dtcòma ra hãa, a gaa domka kg'uia hãa,” témé. Gaam tc'èem èem dtcòm dim cúí ba úúa hãase xae ko gataga thèé dtcòm, a ko gaa domka kg'ui, <sup>14</sup> a xae a q'ana hãa Gaam èe kò X'aigam Jeso ba x'ooan koe ghùia hãa ba gha thèé Jesom cgoa ghùia xae e sa, a gha gatu cgoa Gam cookg'ai koe óá xae e. <sup>15</sup> I kò *ncêe xgàrasean* wèè ga gatu domka kúru, nxãasega i gha èe i kòo Nqarim di cgómkuan tchoanàse a kái ne khòè ne koe hàà ne, a ne kaisase Nqari ba qãè-tcaoa máá, nxãasegam gha dqòmme ka.

### *Gatá dis x'ãè-q'ooos nqarikg'ai di sa*

<sup>16</sup> Ncêes gúús domka ta xhòen-tcáó tama. Èèta i ga ko ma tchàa za ka di tc'áróa ta xgãáse igaba i ko tcáóa ta wèém q'uuum ka kaba-kabaè. <sup>17</sup> Subu xgàrasean xòm x'aè dia ko kaisa a chòò tama x'ààn óága máá ta a khama, *x'ààn* ncêe ko wèès xgàrase sa kaisase nqáé e. <sup>18</sup> Èè hòò a bóòè tama zi gúù zi koe ta ko tcgáía ta qãea tòò, a ta a èè hòò a bóòè tama zi koe qãea tòò o tama khama. Èè ko hòò a bóòè zi ko xòm x'aè-coan cúí ga hãa, igaba zi ko èè hòò a bóòè tama zi chòò tamase hãa khama.

\* **4:4:** Nqarim dis ii sa úúa - Gerika sa ko máá: “Nqarim dis ii sa ii ba,” témé.



## 5

<sup>1</sup> Gatá di *tc'áróa ne* kgoara-cgae-q'oos gaas koe ta nqõómkg'ai koe x'ãèa hãas khama ii. Igaba ncèè kgoara-cgae-q'ooan kò ko kòbèè ne ta q'ana hãa, Nqarim koe ta x'ãè-q'ooan úúa hãa sa. Ncèe x'áèa ne khòè tshàu ka kúrúè tama, a gha chõò tamase nqarikg'ai koe hãa. <sup>2</sup> Ta ko ncèes *kg'òès* koe tshúù-tcaoase kg'ae, gatá di x'ãè-q'ooan nqarikg'ai di cgoa hãakaguèan ta xgónèa hãa khama, <sup>3</sup> nxãasega ta gha èe ta kò ko hãa a, ne cuiskaga bóòè naka qg'aè-cgaea hãa tite khama. <sup>4</sup> Qanega ta ncèes kgoara-cgae-q'oos koe hàna x'aè ka ta ko tshúù-tcaoase kg'ae, kaisa thòòan q'oo koe hãase. Qgáían ta gha tcg'òò cgaeè sa ta tc'èe tama, igabaga ta *x'ãè-q'ooan nqarikg'ai di cgoa* hãakaguè kg'oana khama, nxãasegas gha èe ko x'óó sa kg'òèan ka kaàkaguè ka. <sup>5</sup> Gaam èe ncèes tséé sa kúrúá máá taa hãa ba Nqari Me e, ncèe Gam dim Tc'èe ba x'áís khama ma máà taa hãa ba, nqòòkaguèa hãa gúúan gha tseegukaga hàà sa.

<sup>6</sup> Gaa domka ta wèè x'aè ka kaisa tcoman úúa hãa, a q'ana hãa, èe ta tc'áróm koe x'ãèa hãa x'aè ka ta X'aigam koe x'áéan *úúa hãa sa, èeta ta ga ma qanega* gaan ka nqúù ta a *igaba*. <sup>7</sup> Dtcòmè koe ta ko guu a kg'òè khama, èe ta ko bóòs ka tamase. <sup>8</sup> Ta kaisa tcoman úúa hãa, a ta a ko tc'èe, gatá di tc'áróan ta gha x'áéan khama ma guu, a gha X'aigam cgoa x'áéan koe hãa sa. <sup>9</sup> Gaa domka ta ko kaisase tc'èe, qãè-tcaokagu Me ta gha sa, *Gam cgoa* ta ga x'áéan koe hãa, kana ta ga *Gam ka* nqúù ka hãa igaba. <sup>10</sup> Wèéa ta ga méé ta Krestem cookg'ai koe x'áise naka taa Gam ka xgàràè khama. Nxãaska ta gha wèéa ta ga èe kg'ano ta hãa sa máàè, wèès gúùs èe ta gatá di tc'áróan koe kúrúá hãas tc'amkg'ai koe guu a, tshúù kana qãè sa.

### *Nqarim cgoa tòókua ne, Krestem koe guu a*

<sup>11</sup> Gaa domka xae q'ana hãa, Nqari ba méém q'áòè sa, khama xae ko khòè ne kúrú ne *chìbia ne koe tcóóse*. Nqari ba qãèse q'ana hãa tcáóa xae qãè e sa, ra nqòòan úúa hãa, tcáóa tu koe tu gataga q'ana, tcáóa xae qãè e sa di i. <sup>12</sup> Sixae gha gaicara dqòmè sa xae qaa tama. Igabaga ne c'èe ne hàna ncèe ko tchàa koe hàna zi gúù zi tchõà úú cgoaa ne, tcáóa ne q'oo di zi gúù zi ka tamase. Gaa domka xae ko dàò ba x'ái tu u gatu gha sixae ka dqòmè ba, nxãasega tu gha xòara mááse ka. <sup>13</sup> Ncèè tc'èea xae kò *koma* nxana hãa ne i Nqarim domka gatá ii. Igaba ncèè tc'èea xae kò *koma* tchàno ii ne i gatu domka gatá ii. <sup>14</sup> Krestem di ncàmkuu ne ko tcéè tcuì xae e khama. Xae ncèes gúù sa bóòà hãa: ncèè cúím khòèm *Krestem* kò wèé ne khòè ne x'óóa máána hãa ne, ne nxãaska wèéa ne x'óóa hãa sa. <sup>15</sup> Me Kreste ba wèéa ta domka x'óóa hãa, nxãasega ne gha èe kg'òèa hãa ne táá gane ka kg'òèa mááse ka, igaba ne gha kg'òèa máá Gaam èe kò x'óóa máá nea hãa, a x'óóan koe ghùìèa hãa ba ka.

<sup>16</sup> Gaa domka ta ncèeska gatá cúí khòè ga nqõómkg'ai di tcgáían cgoa bóòà hãa tite. Nxãata ta xg'ao c'èe x'aè ka ma Kreste ba nqõómkg'ai di tcgáían cgoa bóòà hãa igaba, ta cuiskaga gaicara gatá hëéa tite. <sup>17</sup> Gaa domkam dìím wèém èe Krestem koe hàna ba kabam nqõóm *di* me e. Ncìí zi gúù zia nqáéa hãa, zi wèè zi gúù zi ncèeska kaba zi i. <sup>18</sup> I wèéan ncèe Nqarim koe guua, Gaam ncèe ko Krestem koe guu a Gam koe xg'ae-xg'ae ta a, ta tòóku ba, a ba a tsééan máà xaea hãa, c'èe ne xae gha Gam cgoa xg'ae-xg'ae ne tòóku ka. <sup>19</sup> Ncèe xae ko méé a ko máá: Nqari ba kò nqõóm di ne khòè ne Krestem koe xg'ae-xg'ae ne Gam cgoa tòóku, a kò táá gane di chìbian nxará tcãà, a ba a kò tchõàn ncèe tòókuan di máà xaea hãa. <sup>20</sup> Gaa domka xae ko Krestem téé-q'oo koe kg'ui, Me ko Nqari ba sixae di kg'uian koe guu a dtcàrà tu u; Krestem téé-q'oo koe xae ko dtcàrà tu u a ko máá: Nqarim cgoa méé tu xg'ae-xg'aese naka tòóku, témé. <sup>21</sup> Kreste ba kò cúí chìbi ga kúrú tama, igabagam kò Nqari ba gatá domka kúrú Me, Me chìbian úú, nxãasega ta gha gatá Gam koe guu a Nqarim di tchànoan úú ka.

## 6

<sup>1</sup> *Nqarim cgoa* ko tsééa xg'ae xu khóè xu khama xae ko ma dtcàrà tu u, gatu ncēe Nqarim di cgómkuan hòda tu gha táá kàà hùì iise séè e ka. <sup>2</sup> *Tcgãyas Gam dis koem* ko *Nqari ba máá*:

“Eēm kò ko cgómkuan dim x'aè ba hàà

ner kóm tsia hãa.

Eēm kò ko kgoarakuan dim cáám ba hàà

ner kòò hùì tsi,”

témé khama. Tseegukagam ncēeska cgómkuan dim x'aè me e, a tseegukaga ncēeska kgoarakuan dim cáám me e.

*Paulom di qóm cgoa qgóókua ne*

<sup>3</sup> C'ēe khóè gha sixae di tsééan ntcoé sa xae tc'ēe tama, gaa domka xae c'ēe gúù xgàè-kg'am m gha tòó *tc'ēe* tama. <sup>4</sup> Igaba xae ko wèé gúùan ēe xae ko kúrú koe x'áí, Nqarim di xae tséé-kg'ao xae ii sa: qáò tcáóan cgoa xae kò qóman q'oo koe hãa, xháé zi q'oo koe hēé naka qóm zi xg'aeku zi koe hēéthēé e. <sup>5</sup> Xg'ámme xae kò ko, a kò qáé-nquuan koe tcãàè, a xae a kò xg'orean koe hãa, a xae a kò tsééa cg'òòè, a xae a kò x'óm tama, a kò tc'òò ga tc'òò tama. <sup>6</sup> Sixae di q'anoan hēé naka q'ãa di tc'ēean hēé naka qáò tcáóan hēé naka qãèan hēéthēé ka *xae Nqarim di xae qãà xae e sa x'áí hãa*, Tcom-tcomsam Tc'ēm koe hēé naka tseeguan di ncàmkuuan cgoa hēé, <sup>7</sup> naka sixae di kg'uian tseegu di hēé naka Nqarim di qarian ka hēéthēé e. Tchànoan xae ncõ gàba zi khama ma úúa hãa, *x'ãà cgoa xae ko o* kg'àóm x'òàm xòè di i, naka *xgàè ko máá xaean* dxàes x'òàs xòè di hēéthēé e. <sup>8</sup> Tcommèa xae kò hãa kana xae kò tcommè tama igaba, kana kò ko cóèè kana dqòmme igaba *xae kò Nqarim di xae tséé-kg'ao xae e*. Tshúù-ntcõa-kg'aoan khama xae kò ma qgóóè igaba xae ko tseeguan nxàe. <sup>9</sup> C'ēe ne khóè ne ka xae c'úùèa hãa, igaba xae kò *gatu ka q'ãàèa*. X'óóa khama xae kò ii, igaba bóò, kg'òèa xae hãa. Xgàràè xae kò ko, igaba xae kò cg'òòè tama. <sup>10</sup> Gatà ma xae kò ko ma thõò-tcaokaguè igaba xae kò wèé x'aè ka qãè-tcaoa hãa. Dxàua xae hãa igaba xae kò kái ne khóè ne qguükagu. Cúí gúù ga xae kò úú tama igaba xae kò wèé gúùan ga q'òò.

<sup>11</sup> Korinta tuè, kgoarasease xae ko gatu cgoa kg'ui, i tcáóa xae tchààse xgobekg'amsea.

<sup>12</sup> Tcáóa xae xae gatu koe tcēekg'am tama, igaba tu gatu tcáóa tu sixae koe tcēekg'ama hãa.

<sup>13</sup> Tiri tu cóá tu ii khamar ko ma kg'ui cgoa tu u. X'áí xae e xámse-kg'aman gatà ii i, ncēe xae sixae gatu koe úúa hãan khama ii i. Tcáóa tu tchààse xgobekg'am.

*Tempele ta Nqarim di ta a ke méé ta q'ano-q'anose*

<sup>14</sup> Táá méé tu gane ēe dtcòm tama ne cgoa cúíta noose joko ba tcéè guu. Ntama ia gha tchànoan ēe tchàno taman cgoa tsééa xg'ae? Kana ntama i gha ma x'áàn hēé naka ntcúúan hēéthēé xg'ae, a cúís gúù sa kúrú? <sup>15</sup> Ntama ba ga ma Krete ba dxāwam\* cgoa tòóku? Kana ba ga ntama dtcòma hãam khóè ba ēe dtcòm tamam cgoa tòóku? <sup>16</sup> Nqarim dim tempele ba ga ntama ma kúrúa mááseèa hãa nqárian cgoa qáé-xg'ae sa kúrú? Gatá tempelem kg'òèa hãam Nqarim di ta a ka. Ncēm kò Nqari ba máá:

“Tiri x'áéa ner gha *Tiri ne khóè* ne cgoa kúrú

a Ra a gha gane xg'aeku koe caate.

Gane dir Nqari Ra a gha ii,

ne gha gane Tiri ne khóè ne ii,”

témé.

<sup>17</sup> Ke “tcg'oa gane xg'aeku koe

naka gane cgoa q'aa,”

tam Nqari ba méé.

A ba a máá:

\* 6:15: dxāwa - Gerika sa ko “Beliare” témé.

“Táá c'ěe gúù q'ano tama qgóó guu,  
nxãaskar gha qãèse hààkagu tu u.”

18 “A Ra a gha gatu ka Xòò Ra ii,  
tu gha Tiri tu cóá tu ii,  
cóá xu hěé naka cóá zi hěéthěé tu,”  
tam X'aigam wèé qarian úúa hãa ba méeé.

## 7

<sup>1</sup> Ncàm-ncamsa tuè, ncěe nqòòkagukuan ta úúa hãa, ke hàà naka ta wèés gúùs ěe ko gatá di tc'áróan hěé naka tc'ěea ta hěéthěé cg'uri-cg'uris koe q'ano-q'anose, naka taa tcomcomsas kg'òè sa cg'oèase kg'òè, Nqari ba q'áòà hãase.

### *Korinta ne ko komsana domkam Paulo qãè-tcaoa*

<sup>2</sup> Gatu di tcáoan xgobekg'ama máá xae e. Cúi khóè ga xae chibi kúrú cgae ta ga hãa, a xae a cúí khóè ga cg'ãèan koe tcãà ta ga hãa, kana xae c'ěe khóè kàa naka marian sée cgae e ta ga hãa. <sup>3</sup> Chibi-chibi tu ur ko domkar ncěe gúùan kg'ui tama. Ncěer kò kg'aika ma bìrí tua hãa khamaga ma: *kaisase xae ncàm tua*, tu wèé x'aèan ncěe kaga tcáoá xae koe hãa, x'óó xae ga ko kana xae ga ko kg'òè igaba. <sup>4</sup> Kaisa kgoarasea ner gatu koe úúa hãa kg'ui cgoa tu ur gha di i, a ko gatu cgoa kaisase dqòmse, *tu kaisa ntcàmkuan tíí koe úúa hãa*, ra kái xháèan koe xae ga hãa igaba kaisa qãè-tcaoaan úúa hãa.

<sup>5</sup> Eě xae kò Maketonia koe hàà ka igaba i kò sixae di tc'áróan táá sãa-q'ooan hòò khama, xae kò wèé x'aè ka xháèan q'oo koe hãa: tchàa za guua zi méeeku zi hěé, naka *tcáoá xae q'oo koe hànas q'áò sa hěéthěé di i*. <sup>6</sup> Igabam kò Nqarim, ncěe ko gane ěe nqãaka hàna ne ntcàm ba, Titom di hàà-q'ooan ka ntcàm xae e. <sup>7</sup> Gam di hàà-q'ooan cúí tama a kò ii *ncěe kò ntcàm xae e*, igaba *xae kò thěé ntcàmmè ěem gatu ka bìrí xaea hãa kg'uiian ka: ntam ma gatu ka ntcàmmèa sa*. Tu ma xgónè tea hãas kam kò bìrí xae e, naka tu ma tshúù-tcaoa hãas ka hěé, naka tu ma tééa máá tea hãas ka hěéthěé e, ra ko kaisase qãè-tcao.

<sup>8</sup> Eětar kò ma tiris tcgãyas cgoa tshúù-tshuu-tcáo tu u, igabar ěes *tcgãyas* ka chibi bóòse tama. Kg'aiar kò chibi bóòse, xòm x'aè-q'oo kas kò tshúù-tshuu-tcáo tu ua hãa sar ko bóò khama. <sup>9</sup> Igabar ncěeska qãè-tcaoa hãa, tshúù-tshuu-tcáo tuar hãa domka tamase, igaba gatu di tshúù-tcaoa ne kò hěé tu u tu gatu di dàòan koe tcóóse domka. Nqarim q'áò ka tu kò tshúù-tcaoa, a kò táá sixae ka thòò-thòòè khama. <sup>10</sup> Nqarim q'áò di tshúù-tcaoa nea ko kgoarasean koe ko úú tcóósean óága khama, i gatà ko hěé *khóèan* nxãas koe chibi bóòse tama, igaba i ko nqòóm di tshúù-tcaoaan x'ooan koe úú. <sup>11</sup> Bóò, Nqarim q'áò di tshúù-tcaoaan gatu koe kúrú hãa sa: *hùia te ka tu kò qháé tu u*, tééa máá *te ka*, xgòàse *kg'uiia máá te ka*, tcoma *te ka*, xgónèa *te ka*, tu ma máàse *tea* hãas ka, tu ma tshúùan xgàra kg'ónòsea máána hãas ka hěéthěé e. Wèés gúùs koe tu káà chibi tu u sa tu x'áía hãa.

<sup>12</sup> Gaa domka ěer kòò góá máá tu u ka i kò chibiga ne kana chibi-chibiè tama ne domka tama a, igabar kò góá hãa, gatu koe i gha tchànose x'áise Nqarim cookg'ai koe, nta tu ma sixae cgoa tchòà úúa hãa sa. <sup>13</sup> Wèé zi ncěe zia kò ntcàm xae e.

Xae kò sixae dis ntcàmkus tc'amkg'ai koe kaisase qãè-tcaoa hãa, Tito ba xae kò bóò me qãè-tcaoa hãa, gam di tc'ěea nea gatu wèé tu dian ka kaba-kabaèa hãa khama. <sup>14</sup> Gatu kar kò gam koe dqòmse, tu kò táá sau-cgaekagu te. Igaba wèés ěe xae bìrí tua hãas ma tseegu ii khamagas ma ěe xae kò Titom koe *gatu ka dqòmsea* hãa sa tseegu si i sa x'áía hãa thěé. <sup>15</sup> *Tiri x'áè-kg'áma nem kòò gatu koe úú ka tu kò wèéa tu ga komsana me*, a tu a kò q'áòan hěé naka cgùruan hěéthěé cgoa qãèse hààkagu me. Ncěe zi gúù zim ko tc'ěe-tc'ěese ka i ko gam di ncàmkuan gatu koe càuse. <sup>16</sup> Kaisa tcoma ner gatu koe úúa hãa domkar ko qãè-tcao.

**Dtcòm-kg'ao ne Jutea koe hàna ne marian xg'ae-xg'aea máá sa (8–9)**

## 8

*Sere-seres Maketonia di zi kereke zi di sa*

<sup>1</sup> Ncēeska, tí qõe ga tuè, Nqarim Maketonia di zi kereke zi koe x'áí hãa cgòmkuana ka tu gha q'ãa sa xae ko tc'êe: <sup>2</sup> Ncēeta noose kái zi kúrúa bóòku zi xháean di zi koe ne hana igaba i kò gane di qãe-tcaolan cg'oè a ntcãa, ne kò ãeta ne ma kaisase dxàua hãa igaba gane di qãe tcáolan di qguùn x'áí *a máaku zi tcg'òó*. <sup>3</sup> *Gane kar ko nxàea tseegukagu khama a ko máá: ãe ne ga úúa hãa sa ne kò tcg'òó, a ne a ãe sa nqáea sa hēéthēé tcg'òó. Gane ka ne kò* <sup>4</sup> qarika dtcàrà xae e, cgòmkuana dis máàkus cgoa ne gha c'êe ne cgoa xg'ae a *Jutea di ne dtcòm-kg'ao ne tséea máá sa*. <sup>5</sup> A ne a kò táá ãe xae kò ma nqòòà hãa khama *cúí* ma kúrú, igabaga ne kò kg'aia X'aigam koe máàse, a ne a *nxãwa* Nqarim di tc'êean koe guu a sixae koe máàse.

*Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne ntcàm, máakua ne ne gha tcg'òó ka*

<sup>6</sup> Tito ba nxãakamaga ncēes máàkus cgòmkuana di sa gatu koe tshoa-tshoara hãa, khama xae kò dtcàrà me, gatagam gha ncēes tséé sa xg'ara-xg'ara sa. <sup>7</sup> Igaba ncēe tu ma wéé zi gúú zi koe ma kaisase qguùà hãa: dtcòmàn koe hēé, kg'uian koe hēé, q'ãan koe hēé, wéés kgoara-tcáós koe hēé, naka ãe xae xgaa-xgaa tua ncàmkuana koe ga hēéthēé, khamaga méé tu thēé ma ncēes máàkus cgòmkuana dis koe kaisase qguù.

<sup>8</sup> X'áèa ner máà tu u tama, igabar ko kg'amaga ncēes sere-seres c'êe ne ncēe kaisase hùì kg'oana hãa di sa x'áí tu u. Ncēm dàòm kar ko bóò, nta i ma gatu di ncàmkuana tseegu di i sa. <sup>9</sup> Gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis cgòmku sa tu q'ana hãa khama: qguùam ko hãa igabam ko gatu domka dxàu, Gam dis dxàus koe tu gha gatu nxãasega guu a qguù ka.

<sup>10</sup> Ncēe nqáea hãam kurim ka tu kò tc'ãà a máàkuana tcg'òóa tu tu u, a tu a kòò tc'êe tu kò khama máà. Ke tiri kàan komsana: <sup>11</sup> Eẽ tu tshoa-tshoara hãas cgoa méé tu ncēeska xg'ara, naka ãe tu ma tc'êea khama ma xg'ara-xg'ara si - ãe tu ma úúa hãa khama ma máà. <sup>12</sup> Khòè ba nta noose úúa hãa sa *Nqarim koe* gúú méé tama khama. Cgáés gúú si i, khòèm ko ãem q'òòà hãa zi gúú zi ka c'êe sa tcg'òó kg'oana hãa ne. *Nxãaskam gha Nqari ba qãe-tcaoa máá* dùús wéés ãem ko tcg'òó sa.

<sup>13</sup> C'êe ne sãakagu, a gatu qómàn q'oo koe tcãà tu u sar tc'êe tama, igabar ko cúíta noose tu gha ii sa tc'êe: <sup>14</sup> ncēe x'áè ka tu gatu kaisase tc'ãòan úúa hãa, ke méé tu ãe tcàoa hãa ne cg'oè-cg'oea máá. Eẽ tu gha ko tcáo x'áè ka ne gha gane kaisase tc'ãòan úúa hãa, a gha nxãasega ãe tu tcàoa koe cg'oè-cg'oea máá tu u. Ncēm dàòm ka tu gha cúíta noo, <sup>15</sup> ncēe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi koe* ma góáèa a ko máá: “Gaam ãe kò káian *tcuù* ba kò táá kaisase tc'ãòan úú, me kò gataga gaam ãe kò cg'oròan *tcuù* ba táá tcào,” témèè khama.

*Titoa xu ko Korinta koe tséea úúè*

<sup>16</sup> Tc'êe-tc'êeses ncēer tíí úúa máá tua hãas khama ii sam Nqari ba Titom tcáo koe tcana hãa khamar ko Nqari ba qãe-tcaoa máá. <sup>17</sup> Tito ba kò táá sixae dis dtcàrà *sam gha kúrús* cúí sa dtcòm, igabam kò thēé *gatuam gha hùì tu u* sa tc'êe-tc'êesea máá, a ba a kò gam di ncàmàn ka bìrísea hãa gatu koem gha síí sa. <sup>18</sup> Xae ko sixae ka qõese ba gam cgoa *gatu koe* tséea úú, ncēe ko gam di tséean qãe tchòàn xgaa-xgaa di koe wéé zi kereke zi ka koaè ba. <sup>19</sup> Ncēe zi gúú zi ka cúí tamase, igabam kò gataga thēé kereke zi ka nxará tcg'òòèa hãa, ncēe gha sixae cgoa xg'ae a gatu dis máàku sa *úú* dis tséé sa kúrú ba, nxãasegam gha Nqari ba dqòmèè ka, si sixae di tcáolan kgoarasea hãase hùì kg'oana hãa sa x'áí thēé ka.

<sup>20</sup> *Xg'ae a qòòs ka* xae ko q'õése, nxãasega i gha cúí khòè ga táá ncēes máàkus kaisas ko ma xg'ae-xg'ae a samaès ka chibi-chibi xae e ka. <sup>21</sup> Tchàno zi gúú zi *kúrú sa* xae bìrísea hãa khama. Nqarim tcgáí q'oo koe cúí tamase, igaba khòèan tcgáí q'oo koe ga hēéthēé e.

<sup>22</sup> A xae a ko sixae ka qõese ba gatsara cgoa tséea úú, ncēe kái q'oro kái zi dàò zi cgoa kgoara-tcáoam hãa sa x'áí xaea ba, me gataga ncēeska gatu koe kaisa tcoman úúa hãa khamam hùì tu um gha sa kaisase kgoara-tcáoá máána hãa. <sup>23</sup> A ncēe Titom xòè ka: tíí ka c'êe me e, a tíí cgoa tséé-kg'ao me e gatu koe. A ncēe c'êe tsara sixae ka qõese ga tsara *ẽe hãa*



*cgoa mea tsara* xòè ka: nxãa tsaraa kereke zi di tsara x'áè úú-kg'ao tsara a, Krestem koe ko dqomkuan óága tsara. <sup>24</sup> *Gaa domka méé tu* ncêe xu khòè xu gatu di ncàmkuuan x'ái, nxãasega zi gha kereke zi *gatu di ncàmkuuan* bóò, a q'ãa, tchànose xae ko gatu ka dqomse sa.

## 9

*Paulo ba ko gaia dtcàrà, marian gha tcg'òòè sa*

<sup>1</sup> Qaase tama ia, góár gha máá tu u sa, hùikuan di tsééan ncêe ne ko Nqarim di ne khòè ne *Jerusalema di ne tsééa* mááè ka. <sup>2</sup> Hùì ne tu gha sa tu kg'ónòsea máána hãa sar q'ana hãa khama, a ra a ko Maketonia di ne khòè ne cookg'ai koe gatu ka dqomse, a ra a ko birí ne a ko máá, Akaia koe tu gatu nciúsega, ncêe nqáéa hãam kurim koe ga guu a máàkuuan tu gha tcg'òó sa kg'ónòsea máána hãa, témé. Si gatu dis kg'ónòsea sa *gaa koe* kái ne ghùì-ghuintcáoá hãa. <sup>3</sup> Ra kò *ncêes gúús domkaga* gatá ka qõese ga xu gatu koe tsééa úú. Ncêe kò ma gatu ka ma dqomse khamaga ma méé tu ma kg'ónòsea hãa sar ko tc'êe. Ncêe sa gha x'ái sa ii, chibiga tama xae gha hãa sa, gatu ka xae kò dqomse ne. <sup>4</sup> A ncèè *gatu* koer kò ko c'êe ne Maketonia ne cgoa síí a sao-xg'ae tu u, tu kg'ónòsea ta ga hãa, ne xae gha kaisase saucgae, kaisa tcoman xae kò gatu koe úúa hãa khama. (Gatu di saucgaekaguan kar kg'ui tama...) <sup>5</sup> Gaa domkar kò bóò i ko qaase, tíí qõe ga xu méér dtcàrà naka xu tc'ãã-cookg'ai te naka síí cgae tu u, naka xua síí bóò, êe tu nqòòkagua hãas máàku sa kg'ónòèa hãa sa. Igabar ko tc'êe, kgoara-tcáoase tu gha *gaas máàku sa* tcg'òó sa, chùiku tamase.

*Marian tcg'òó a máà sa ko ts'ee-ts'ee kg'aikuan óága*

<sup>6</sup> *Tc'êe-tc'êese* ncêe sa:  
 êe ko cg'orò cgùrian xhàrà  
 ba gha thêé cg'orò tc'õoan tcuù,  
 me gha gaam êe ko káise xhàrà  
 ba thêé kái tc'õoan tcuù.

<sup>7</sup> Wèém khòè ba méém ãem gabá tcáoá ba koe ma birísea hãa khama ma tcg'òó, tc'êe tama tcáo ka hêé naka chùiem ko domka hêéthêé tamase, Nqari ba gaam êe ko q'ano-tcáoase tcg'òó a máà ba ncàma hãa ke. <sup>8</sup> Nqari ba wèé cgómkuua nem gha káise máà tu u di qarian úúa hãa, nxãasega tu gha wèé x'aè ka wèé zi gúù zi koe, wèes êe tu ko qaa sa úúa máásea hãa ka, wèé zi tséé zi qãè zi tu gha nxãasega nqáéase kúrú ka. <sup>9</sup> Ncêe i ma *Nqarim di zi Tcgãya zi* koe ma góàèa a ko máá:  
 “*Khòèm Nqari ba ko q'áò ba* ko aba zi tsai-tsai  
 a êe dxàua hãa ne máà;  
 i gam di qãèan chòò tamase hãa,”  
 téméè khama.

<sup>10</sup> Nqari ba ko xhàrà-kg'ao ba cgùrian máà, a ba a wèé khòèan tc'õoan máà. Gatagam gha gatu di *zi gúù zi* càua máá tu u cgùrian *khama ii zi* a gha kaikagu u, a gatu di qãèan koe guu a kái tc'õoan kúrú. <sup>11</sup> Wèé za ga tu gha qguùkaguè, nxãasega tu gha wèé za ga kgoara-tcáoá hãase máàkuuan tcg'òó ka. Ne gha *Jerusalema di ne khòè ne* Nqari ba qãè-tcaoa máá, *gatu di zi* máàku zi xae ko *tcg'òóa máà ne x'aè* ka. <sup>12</sup> Ncêe tu ko kúrús tséé sa Nqarim di ne khòè ne ko tcào sa tu gha cg'oè-cg'oea máá nes cúis tama si i, igaba kái ne khòè ne kúrú ne Nqari ba qãè-tcaoa máá si i thêé. <sup>13</sup> Tséés ncêe tu kò gaas ka tseegu tu ii sa x'áía hãa sa gha dqomkuan Nqarim koe óága. Krestem di qãè tchòàn tu kò dtcòm, a kò komsana a, a tu a kò Nqarim di ne khòè ne hêé naka c'êe ne wèé ne hêéthêé aban tcg'òóa máá ka kgoarase. <sup>14</sup> Còrèa ne gha máá tu u, a gha xgònè tu u, cgómkuuan ncêem kò Nqari ba nqáéa hãase máà tua hãa domka. <sup>15</sup> Gam dis máàkus ncêe kg'uian cgoa nxàea tcg'òòè tites domka méém Nqari ba qãè-tcaoa mááè!

**Paulo ba ko gam di tsééan x'áè úú-kg'aom ii di ka kg'uia mááse (10–13)**

## 10

<sup>1</sup> Tíia Paulo ra ko Krestem di qãèan hěé naka qãè tcáóan hěéthěé ka dtcàrà tu u. Tíi ncěe gatu koer kò hàna ne *koma* kg'amka ii ra, igaba ncěe gatu cgoar kò hãa tama ne ko *koma* xgóàse kg'ui cgoa tu u ra. <sup>2</sup> C'ěe ne khóè ne ko máá, nqđóm ko ma tc'ěe khama xae ko ma kg'òè, témé. Bòòr ko ka i ko qaase, kaisase xgóàser gha kg'ui cgoa ne sa. Igabar ko dtcàrà tu u, táá tu gha chùì ter ncěem dàòm koe tcãà sa. <sup>3</sup> Tseegu u nqđóm koe ta ga x'ãè sa, igabaga ta nqđóm di cauan cgoa x'ãàku tama. <sup>4</sup> Ncõo gàba zi ncěe ta ko x'ãà cgoa zia nqđóm di zi ncõo gàba zi tama zi i, igaba zi Nqarim di qarian úúa, a zi a gúúan zi ga kobe di qarian úúa hãa. <sup>5</sup> *Ncěe zi ncõo gàba zi cgoa* ta ko kàa-kg'ám zi hěé, naka wěes gúús ěe ko dqòmse sa hěéthěé kobe, gaa zi ncěe ko khóè ne xgáè-kg'am zi Nqari ba q'ãan koe. Ta ko wěém tc'ěe ba qgóó a qáé, a kúrú me me Kreste ba komsana. <sup>6</sup> Ncěe gatu di komsana-q'ooan kò tc'ãà hãa, ne ta kg'ónòsea máána hãa, wěém khóèm di komsana taman xgàra ne.

<sup>7</sup> Gúúan di qãán cúíga tu ko bóò. Ncěe gatu ka c'ěem kò Krestem di me e sa bìrísea hãa, ne méém gatà ma tcáóa ba koe q'ana hãa, sixae igaba xae thěe gaam khama ma Krestem di xae e sa. <sup>8</sup> Gaa domkar sau-cgaekaguè tama, gatàr ga ko ma qarian ncěem X'aiga ba máà xaea hãa ka dqòmse igaba. Qarian ncěem kò máà xaea hãa, nxãasega xae gha tshàoa ghùì tu u, a táá kobe q'aa tu u ka. <sup>9</sup> Tcgãya zi tiri zi cgoar ko q'aekagu tu u khama i ga kò ii sar tc'ěe tama. <sup>10</sup> C'ěe ne ko máá: “Paulom di zi tcgãya zia qarian úúa, a ko xgóàse kg'ui, igabaga ncěe cgáé-q'ooa ba kò gatà cgoa hàna nem qari úúu tama, i gam di kg'uian cúí gúú ga méé tama,” témé. <sup>11</sup> Gatà ii ne khóè ne méé ne bóò q'ãa, ěe xae ko tcgãya zi koe góá zi xae gha thěe kúrú sa. Gatu cgoa xae ga hãa, kana xae ga gatu cgoa hãa tama igaba xae sixae xae e sa.

### *Táá méé ta dqòmse guu*

<sup>12</sup> Bèe xae ko, gane ěe ko dqòmse ne cgoa nxárá xg'aesea ne, kana gane hànas téé-q'oos koe tòósea ne. Igaba ne ko gane, gane ka tc'ãò-tc'ãose, a ne a ko gane ka nxárá xg'aese. Tsóágase ne gáé káà tc'ěe nea! <sup>13</sup> Igaba xae sixae cuiskaga Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos kúrú xae gha tsééan di sa nqáéa hãase dqòmse tite, igaba xae gha Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos cgoa dqòmse, tc'ãò-tc'ãos ncěe gatu igaba tu gaas koe hãa sa. <sup>14</sup> Sixaea kò tc'ãà di xae e, Krestem di qãè tchòàn ko gatu koe úúa hãa xae. Khama xae c'ěem khóèm kúrú hãa tsééan dim nqđóm koe tcãà tama. Nqari ba máà xae e tua hãa! <sup>15</sup> C'ěe ne khóè ne kúrú hãa tsééan koe xae nqáéase dqòmse tama, igaba xae ko Nqarim máà xaea hãas tc'ãò-tc'ãos cgoa dqòmse, a xae a nqòòan úúa hãa, gatu di dtcòmàn gha kai, a gha sixae di tsééan gatu xg'aeku koe kaisase tchàakagu sa. <sup>16</sup> Nxãasega xae gha qãè tchòàn c'ěe zi xg'aeku zi gatu ka ncií za hãa zi koe síí xgaa-xgaa ka. C'ěem khóèm ěem hãa qgái koe kúrú hãa tsééan koe xae dqòmse tc'ěe tama khama.

<sup>17</sup> Igaba ncěe c'ěem khóèm kò dqòmse kg'oana ne méém X'aigam koe dqòmse. <sup>18</sup> Ncěe khóèm kòo dqòmse, nem tchànóm iise bóòè tama khama. Igaba ncěe X'aigam kò khóè ba dqòm nem ko tchànóm iise bóòè.

## 11

### *Paulo ba hěé naka tshúù-ntcõa di xu x'áè úú-kg'ao xu hěéthěé e*

<sup>1</sup> Tiri káà tc'ěean koe tu ga qáo tcáó cgoa te sar ko tc'ěe; ke méé tu cgómna gatà hěé. <sup>2</sup> Nqarim koe guua hãa taua ner úú cgoa tua hãa khama. Cúím khóèm di séèkua ner nqòòkagu tua, Kreste ba, nxãasegar gha cookg'aia ba koe tòó tu u ka, qanega xóé cgoaè tamas dxàe-coas khama ma. <sup>3</sup> Igabar ko q'áò, gatu di tc'ěea ne gha tseegu a q'ano máàsean Krestem di koe tcg'oa sa, ěem kò cg'ao ba ma gam di kàan cgoa Efa sa ma qàe-qaea hãa khamaga ma. <sup>4</sup> Thamkase tu ko c'ěe khóèan koe máàse khama. Ncěe c'ěe khóèan kò hàà cgae tu u, a hàà tãám Jesom, ncěe sixae qanega Gam ka xgaa-xgaa tu u ta ga hãam ka

xгаа-xгаа, ne tu ko gaan koe máàse, kana tua sixae máà tua hãam tc'ëem ka tãá ba hòòà, kana tua sixae xгаа-xгаа tu u ta ga hãa qãè tchõàn ka tãán hòòà.

<sup>5</sup> Tíi ko bóò kar nxãata noose nqãaka hãa tama gaxu x'áè úú-kg'ao xu ncëe cgáé xu u *ta i ko mééè xu ka*. <sup>6</sup> Nxãatar ga ma kg'uian xгаа-xgaasea máá tama, igabar tc'ëega ra a. Ncëes gúù sa xae wèè zi dàò zi koe qãèse x'ái tua hãa.

<sup>7</sup> Nqarim di qãè tchõà ner kò xгаа-xгаа tu u x'aè kar kò surutakagu tu u tama, a ra a kòò cg'áré-cg'arese, nxãasega tu gha gatu kaikaguè ka; ka ra gáé kò ko chìbi sa kúrú? <sup>8</sup> C'ëe zi kereke zir *koma* xhùua hãa, gaa zi koer gha hùian hòò a gatu tsééa máá tu u zi. <sup>9</sup> A ãer kòò gatu cgoa hãa, a c'ëe gúù tcàoa hãa kar kò cúí khòè ga qóm ba qgóókagu tama, ãer tcàoa hãas koe xu kò tíi qõe ga xu ncëe kò Maketonia koe guua hãa xu hùì te khama. Ra kò wèè zi dàò-kg'ám zi koe qgóósea hãa, táár gha qómá máá tu u ka, a ra a gha gatà cúíga hëé. <sup>10</sup> Ncëer ko ma Krestem koe tseeguan kg'ui khamaga ma i cuiskaga ncëe dqòmsean tiri Akaia di xu xg'aeku xu *ncëe gatu x'ãèa hãa xu* koe guu na chõòkaguèa hãa tite. <sup>11</sup> Dùús domka *ra kò gatu koe hùian qaa tama?* Ncàm tu u tamar hãa domkaa? Nqari ba q'ana hãa, ncàm tuar hãa sa! <sup>12</sup> Khama ra gha ncëer ko kúrú sa kg'ama kúrú *a gatu di hùian qaa tite*, a gha nxãasega gaxu ãe ko sixae cgoa cúíta noose tséé sa dqòmse xu sau-cgaekagu. <sup>13</sup> Eëta ii xu khòè xua tshúù-ntcõa di xu x'áè úú-kg'ao xu u, qàe-qaekuan di xu tséé-kg'ao xu, Krestem di xu x'áè úú-kg'ao xu kúrúsea hãa xu. <sup>14</sup> Arekagu tama i hãa, satanam igabam ko moengelem x'áàn di ba kúrúsea hãa khama. <sup>15</sup> Gaa domka i are-aresa tama, gam di xu qãà xu igaba xu kò tchànoan di xu qãà xu kúrúsea hãa ne. Chõò-q'oos koe xu gha gaxu di tsééan khama ma suruta kãbiè.

### *Paulo ba ko gam di xgàrasean ka dqòmse*

<sup>16</sup> Gaicara ra ko kg'uian tiri kg'ui a ko máá: Táá méé i cúí khòè ga káà tc'ëer iise qgóó te guu. Igaba ncëe gatà tu kò ko hëé ne méé tu nxãaska káà tc'ëem khòè ba tu ga ko ma qgóó khama ma qgóó te, nakar nxãasega tíi igaba thëé cg'árése dqòmse. <sup>17</sup> Ncëe dqòmsean tiri koer X'aigam ga ko ma kg'ui khama ma kg'ui tama, igaba ra ko káà tc'ëe iise kg'ui. <sup>18</sup> Ncãaga i ko kái khòèan ga nqõóm di cauan cgoa dqòmse khamar gha tíi igabaga thëé dqòmse. <sup>19</sup> Tc'ëega tu u *sa tu ko bìrìse*, igaba tu ko ãe káà tc'ëe ii ne cgoa qãè-tcaoa hãase tsééa xg'ae ná! <sup>20</sup> Khòèa ne kò qãàn kúrú tu u, a ko tcana máá tu u, a ko ntcóm tu u, a ko náà c'ãa-c'ana tu u, a i a ko x'ábú góó tu u ne tu ko kgoara máá a. <sup>21</sup> *Ncëe gúúan kúrú koe* xae kò kg'amka xae e, témé sar ko saucgae.

Igaba ncëe c'ëe khòèan kò bìrìsea hãa c'ëes gúús ka i gha dqòmse sa ner tíi igaba bìrìsea hãa (káà tc'ëem khòèan khamar ko ma kg'ui). <sup>22</sup> Hebera dis qhàòs di xua? Tíi igabar gaar ga ra a. Iseraele dis qhàòs di xua? Tíi igabar gaar ga ra a. Abrahamam di xu tsgõo-coa xua? Tíi igabar gaar ga ra a. <sup>23</sup> Krestem di xu tséé-kg'ao xua? (Temeam khòèan khamar ko ma kg'ui a ko máá:) *gaxu kar* cgáé ra a, a ra a gaxu ka kaisase tsééa hãa, a ra a gaxu ka kái q'oro qáèèa hãa, a gaxu ka kái q'oro qoaèa, a kái q'oro x'óó ka hëéa. <sup>24</sup> Juta ne kar 5 q'oro 39 tsaman qoaèa hãa, <sup>25</sup> nqoana q'oro ra kò *Roma ne ka tsam* xu cgoa qoaè, a ra a kò c'ëe x'aè ka nxõán cgoa xaoè, a ra a kò nqoana q'oro skepes ka x'óó cgoaè, a ra a kò c'ëe x'aè ka koaba ba hëé naka ntcúù ba hëéthëé tshàam q'oo koe hãa. <sup>26</sup> Eër kò káise caate a ko dàra kar kò kái zi tcabà zi koe tcãà: tshàan di zi, ts'ãà-kg'aoan di zi, tiri ne khòè ne di zi, tãá zi qhàò zi di zi, x'áé-dxooan di zi, qãáka ka di zi, tshàa-dxooan di zi hëé naka tshúù-ntcõa di dtcóm-kg'aoan di zi hëéthëé koe. <sup>27</sup> Thõòkaser kòò tséé, a ra a thëé ko qómse tséé, ra kò kái ntcúúan x'óm tama, a xàbàa hãa, a cáma hãa, a ko kái-kg'aise tc'õoan úú tama, a ra a kòò qgài, a qg'aè-cgaea hãa. <sup>28</sup> Wèè zi gúù zi oose ra ko wèè cáam ka qómán xám, wèè zi kereke zi tc'ëea máás tiris ka. <sup>29</sup> C'ëem khòèan kò kg'amka ii ner ko tíi igaba xámse a kg'amka. C'ëem khòèan kò chìbian koe tcãàè ner ko tshúù-tcao.

<sup>30</sup> Ncëe qaase i kò ko, dqòmser ga sa, ner gha gúù zi tiri kg'amkan ko x'ái zi cgoa dqòmse. <sup>31</sup> Nqarim ncëe X'aigam Jesom ka Xõò ba, ncëe ko chõò tamase dqòmsemè ba,

nxãa ba q'ana hãa tshúù-ntcõar nxàe tama sa. <sup>32</sup> Damaseko koem kò tc'ãa-cookg'aim x'aigam Aretasem dòm q'oo koe hãa ba x'áé-dxoom Damaseko di ba kòre, nxãasegam gha qáé te ka. <sup>33</sup> Igabar kò x'áé-dxoom dim xhàrom kòm koe guu a q'ores q'oo koe hãase xòòè, a tshàu q'ooa ba koe nxàia tcg'oa.

## 12

### *Paulo ba ko x'ái zi bóò ka dqòmse*

<sup>1</sup> Dqòmse méérs gúù si i, ãeta i ga ma cúí gúù qãè ga kúrúa máá te tama igaba. Ncëskar gha X'aigam bóòkagu tea hãa zi x'ái zi hëé naka xgòre-kg'áise ko zi ka hëéthëé kg'ui. <sup>2</sup> Q'ana ra hãa Krestem koe hànám khòè ba, ncëe kò nqáéa hãa kurian 14 ka, sèè a kaisase tc'amaka hãam nqarikg'aim\* koe úúèa hãa ba. (C'úúà ra hãa, ncëes gúù sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa† ii – Nqarim cúí ba q'anaa.) <sup>3</sup> Ra ncëem khòè ba q'ana hãa (igabar c'úúà hãa, ncëes gúù sa kò cgáé-q'ooa ba koe kúrúse sa, kana sa ko x'ái sa‡ ii – Nqarim cúí ba q'anaa) <sup>4</sup> ntam kò ma sèè a paradaisi koe úúè sa. Nxàèè tite zi gúù zim kò kóm, gúù zi ncëe khòèan kgoara máàè naka nxàe tite zi. <sup>5</sup> Ncëem khòèm kar gha dqòmse igabar tíi ka dqòmsea hãa tite, tiri kg'amkan ka cúí ga a gha ii. <sup>6</sup> A ncèè dqòmser kòo ner kàà tc'ëem khòè ba ii tama, tseegua ner gha ko nxàe khama. Igabar ncëeska dqòmsea hãa tite, nxãasega i gha c'ëe khòèan táá kaisase tc'ëea máá te ka, ãe i ko tíi koe bóòs ka hëé naka ãe i ko tíi koe kóms ka hëéthëé e.

<sup>7</sup> Igaba méér táá kaisase kaikaguè guu ãer ko bóò zi x'ái zi kaisase kaia hãa zi domka. Gaa domkar dxàm ba cgàaa te koe máàèa hãa, ncëe satanam di tséé-kg'ao ii ba, me ko qhàe te, nxãasegar gha táá kaisase koase ka. <sup>8</sup> Ncëes gúùs domkar kò X'aiga ba nqoana q'oro còrè, nxãasegas gha tíi koe séèa tcg'òòè ka. <sup>9</sup> Igabam kò bìrí te a máá: “Tiri cgómkuà ne tc'ãò tsia hãa, Tiri qaria ne ko kg'amkan koe cg'òèase x'áise khama,” témé. Gaa domkar gha tiri kg'amkan koe kaisa qãè-tcaoan cgoa dqòmse, nxãasega i gha Krestem di qarian tíi koe hãa ka. <sup>10</sup> Gaas gúùs domkaga ra ko kg'amkan koe qãè-tcao, naka cóèkuan koe hëé, naka xháé zi koe hëé, naka xgàraku zi koe hëé, naka qóm zi koe hëéthëé e, ncèè Krestem domka zi kòo kúrúse ne. Eër kò kg'amka ii ner nxãaska qari ra a khama.

### *Paulo ba ko Korinta dis kerekes ka káise tc'ëe-tc'ëese*

<sup>11</sup> Káà tc'ëem gúù bar kò kúrúse, igaba tu kò gatu gaan koe chùia úú te, gatu ka méér ga kò kòeà hãas gúù si i khama. Gúù cgáér tama ra a ga ii, igabar ãe xu x'áè úú-kg'ao xu cgáé xu u ta ko méé xu ka nqãaka hãa tama. <sup>12</sup> Tseegu dir x'áè úú-kg'ao ra a di zi x'ái zia kò gatu xg'aeku koe qáò tcáoan cgoa x'áíè, x'ái zi cgoa hëé naka are-aresa zi gúù zi cgoa hëé naka kaia hãa qarian cgoa hëéthëé e. <sup>13</sup> Cúís gúù sa tu kò c'ëe zi kereke zi ka tcào: ra kò tíia táá qóm ba qgóókagu tu u. Ke méé tu cgómna ncëes chibi sa qgóóa máá te!

<sup>14</sup> Ncëer ii kar nqoana dis dàra sar gha dàra tu u sa kg'ónòsea máána hãa. A ra a cuiskaga qóma máá tu ua hãa tite; ãe gatu di ii sar qaa tama, igabar ko gatua qaa tu u khama. Cóán méé i gaan di xòòan táá tsééa máás gúù si i, igaba méé i xòòan gaan di cóán tsééa máá khama. <sup>15</sup> Ra gha kaisase qãè-tcaoa hãase wèés gúùs ãer úúà hãa sa gatu koe tséékagu naka tíi ga ra hëéthëé e. Ncèè kaisaser kò ncàm tua hãa, ne tua gha gatu cg'árése ncàm te? <sup>16</sup> Ncèe tu ma dtcòmaa khamaga ma, táár kò qóm ba qgóókagu tu u sa, igabar kò koma kàa sa kúrú, a gaas cgoa qgóó tu u. <sup>17</sup> Ntama? A gaxu khòè xu ãer kò gatu koe tsééa úúà hãa xu ka c'ëem cgoa ra kò c'ëe gúù ga sèè cgae tu u? <sup>18</sup> Tito bar ko dtcàrà qòòm gha ka, a ko c'ëem dtcòm-kg'ao ba gam cgoa tsééa úú. A Tito ba kò c'ëe gúù ga sèè cgae tu u ii? Cúim tc'ëem cgoa tsam gáé kò tsééa tama? Cúim dàò ba tsam gáé kò sèèa tama?

<sup>19</sup> A ncèe tu hãa ka tua kò tc'ëea máá, gatu cookg'ai koe xae ko kg'uiua mááse, ta tc'ëea? Nqarim cookg'ai koe xae ko kg'ui, ãem ga ma Kreste ba ma kg'uikagu xae e khama, si

\* **12:2:** kaisase tc'amaka hãam nqarikg'ai - Gerika sa ko máá: “nqoana dim nqarikg'ai ba,” témé. † **12:2:** x'ái sa - Gerika sa ko máá: “cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe,” témé. ‡ **12:3:** x'ái sa - Gerika sa ko máá: “cgáé-q'ooa ba ka tchàa koe,” témé.



wèès gúùs *ēe xae ko góá a ko kúrú sa*, gatu di tshàoa ghùniàn di si i, ncàm-ncamsa tuè. <sup>20</sup> *Gatu koe síia ner ko q'ào*. C'ēedaokar ēer ko ma qaa tu u khama ma sao-xg'ae tua hãa tite, tu gatu igaba ēe tu kòo ma qaa te khama ma sao-xg'ae tea hãa tite. I gha c'ēedaoka mēékuan hēé, taukuan hēé, xgòàn hēé, cēèan hēé, cóèkuan hēé, c'anìkuan hēé, bóòsean hēé naka kómku taman hēéthēé hãa. <sup>21</sup> Gaicara ra kòo síi nem gha tirim Nqari ba gatu cookg'ai koe cg'aré-cg'are te sar ko q'ào. Ra gha kái ne ēe kò nxãakamaga chìbian kúrú ne kg'ae cgae, gane di chìbian koe ne kò táá tcóóse khama. Qanega ne q'ano taman hēé, cg'aràn hēé, naka cg'ãèan hēéthēé koe hãa.

## 13

### *Còo di zi dqàèku zi*

<sup>1</sup> Ncēea nqoana dis dàras ga si i ncēer ko gatu koe dàra sa. *Si ko Nqarim dis Tcgãya sa mée a ko máá*: “Cám kana nqoana tééa-máá-kg'aoan di kg'áma ne gha wèès kg'ui sa nxàea tseegukagu,” témé. <sup>2-3</sup> Eē nxãakamaga chìbian kúrú hãa ne hēé naka wèè ne c'ēe ne hēéthēér ko dqàè; ēer kòo cáam di sa dàra nea kar kòo ma dqàè ne khamagar ko ma ncēer káa iim x'aèm ka dqàè ne. Krete ba ko tíi koe kg'ui dis x'ái sa tu ko qaa ná? Eēr kòo gaicara hàà ner gaa domkaga ncēe ne khóè ne cuiskaga bóò guua hãa tite. *Krete ba gatu koe kg'amka tama, igabam gatu xg'aeku koe qarian úúa*. <sup>4</sup> Gatàm kòo ma kg'amkan koe guu a xgàùè, igabam ko Nqarim di qarian ka kg'òè. Gataga xae ma Gam koe kg'amka xae e, igaba xae gha Nqarim di qarian ka Gam cgoa kg'òè, a tsééa máá tu u.

<sup>5</sup> Gatu kúrú bóòse naka tua bóò dtcòmàn koe tu hàna sa; kúrú tu gatu bóòse. Bóò tu q'ãa tama Jeso Krete ba gatu koe hàna sa? Igaba ncèè kúrú tu kòo bóòse a ko tààè nem Jeso Krete ba gatu koe hãa tama. <sup>6</sup> Ra tcoman úúa hãa, bóò tu q'ana hãa sixaea kúrú bóòku sa tààa hãa sa di i. <sup>7</sup> Igaba xae ko Nqari ba còrè, táá tu gha c'ēe gúù cg'ãè ga kúrú sa. Khóè ne gha bóò, kúrú bóòku sa xae tààa hãa sa domkar ncēes gúù sa kg'ui tama, igaba xae ko tc'ēe, ēe tchàno ii sa tu gha kúrú sa, ēeta xae ga ma sixae tààè hãa khama ii igaba. <sup>8</sup> Cuiskaga xae tseeguan cgoa x'ãàkua hãa tite khama, igaba xae gha tseeguan kúrú máá. <sup>9</sup> Ncèè qari tu iis gúùs *cúí* sa gha ko qãè-tcaokagu xae e, ēe ta xae ga ma kg'amka khama ii igaba. Còrèa xae ko máá sa gatu gha còoka qòò si i. <sup>10</sup> Gaa domkar ko ncēer káa ii ka ncēe zi gúù zi góá máá tu u, nxãasegar gha ēer kòo hàà ne táá hàà xgòàse kg'ui a tiri qarian tséékagu ka. X'aiga ba ncēe qarian máà tea hãa, tshàoar gha ghùni *tu u* ka, a táá tòà-q'aa *tu u* ka.

### *Còo di zi tsgámkaguku zi*

<sup>11</sup> Còo dis ka, tíi qòe ga tuè, qãè-tcao tu. Gúù zi kúrú naka zi qãè, korèku tu, naka cúí tc'ēe ii, tòókuan cgoa kg'òè, nakam gha ncàmkuàn hēé naka tòókuan hēéthēé dim Nqari ba gatu cgoa hãa.

<sup>12</sup> Gatu ka c'ēe ne tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám.

<sup>13</sup> Wèé ne dtcòm-kg'ao ne ko tsgámkagu tu u.

<sup>14</sup> X'aigam Jeso Krestem di cgómkuàn hēé naka Nqarim di ncàmkuàn hēé naka Tcom-tcomsam Tc'ēm di hãa cgoakuan hēéthēé mée i gatu wèéa tu cgoa hãa.

## GALATIA NE Paulom dis tcgãya sa Galatia ne koe Tée-cookg'ai sa

Eë i ko Jesom di qãe tchõan tshoa-tshoa a ko xгаа-xгааè, a ko èe Juta tama ne ka cím tshàua mááè, kas kò tèe sa xgoaba: khòè ba méém Juta iise kg'òè naka baà Moshem di x'àèan ko méé sa komsana naka baà q'ãe nqãa-qgai khòè, nxãaskam gha tseegu dim dtcòm-k'ao ba ii di sa. Me kò Paulo ba ncëes gúús cgoa ntcoeku, a ko máá qaase tama ia témé. Qaasekos gúù sa, Krestem koe dtcòm si i, gaas ka ta gha wèéa ta ga Nqarim ka tchànokaguè. Igaba Galatia koe hàna zi kereke zi xg'aeku koe ne c'èe ne khòè ne hãa, Paulo ba ko ntcoe ne, a bìrisea hãa khòè ba méém gataga Moshem di x'àèan komsana naka baa nxãasega Nqarim ka tchànokaguè sa.

Paulom dis tcgãya sa kò góáèa, tseegu di dtcòmàn koes gha Galatia ne kabi ka, ncëe ko tshùù-ntcõa di xгаа-xgaan ka hòakaguè ne.

Paulo ba kò tshoa-tshoa (1-2) koe a Jeso Krestem dim x'àè úú-k'ao ba tam gha ma tcièè di qaria nem úúa hãas ka kg'ui. A ba a kò nxàe, gam di tsééan x'àè úú-k'aom ii dia Nqarim koe guua hãa, khama i khòèan koe guu tama sa, i gam di tsééan èe Juta tama ne khòè ne koe hãa sa.

Me kò nxãaska kg'ui sa ghùì, ncëe ko máá, dtcòmàn ka cúím ko khòè ba Nqarim koe tchànokaguè, témé di sa. Qãe tsééa nea khòè ba kgoara tama, igabam ko kgoaraèam khòè ba qãe tsééan kúrú ka (3-4).

Chòò di xu tcee xu (5-6) koem ko Paulo ba x'ái, Krestem koe dtcòm sa ko ncàmkus ncëe ko kg'òèa ta kaba-kaba sa óága sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãe nqãa-qgai khòoku sa
- x'àèa ne
- kgoarasea ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulom di tsééa ne x'àè úú-k'aom ii di i (1-2)
- Nqarim di cgómkuan di qãe tchõa ne (3-4)
- Dtcòm-k'ao ne di kgoarasea ne naka tsééa ne hëéthéè e (5-6)

### Paulom di tsééa ne x'àè úú-k'aom ii di i (1-2)

#### *Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, x'àè úú-k'ao\* ba kúrúèa hãa ra: khòè ne koe guu tamase, kana khòèm ka tamase, igaba Jeso Kreste ba hëé naka x'ooan koe ghùì Mea hãam Nqarim Abom ka hëéthéè e. <sup>2</sup> Tíí hëé naka wèé xu qõe xu ncëe tíí cgoa hãa xu hëéthéèa ko *ncëes tcgãya sa* Galatia di zi kereke zi góá máá a ko máá:

<sup>3</sup> Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthéè tsara koe guua hãa cgómkuan hëé naka tòókuan hëéthéè méé i gatu cgoa hãa. <sup>4</sup> Ncëe ko gatá di chìbian domka máàse ba, nxãasegam gha ncëe x'aè dim nqõóm cg'ãè tc'èean dim koe kgoara tcg'òó ta a ka, ncëem ko ma gatá dim Nqarim Xòò ba ma tc'èe khama. <sup>5</sup> Chòò tamase méém dqòmè, Amen.

#### *Cúísega tseegu ii qãe tchõa ne*

<sup>6</sup> Gatu kar area hãa! Eë Krestem di cgómkuan koe tciia óá tu ua hãa ba tu ncëeta ma qháésega aagua hãa, a táá tchõan koe nxana, <sup>7</sup> ncëe qãe tchõa tama a. Igaba i c'èe khòèan

\* **1:1:** x'àè úú-k'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

hàna ncêe ko nqùu sa tcãa tu u, a Krestem di qãe tchõan kàmakagu kg'oana. <sup>8</sup> Igabar ko bìrí tu u a ko máá: ncêe sixae igaba kana nqaríkg'ai koe guuam moengelem kòo c'êe tchõan xgaa-xgaa tu u, ncêe sixae kòo xgaa-xgaa tu u qãe tchõan cgoa qõoa mááku tama a, ne méém chõò tamase xgàràè! <sup>9</sup> Ncêe xae nxãakamaga mééa hãa khamagar ko ncêeska gaicara méé a ko máá: ncêe c'êem khòèm kòo ãe tu xgaa-xgaa qãe tchõan cgoa qõoa mááku tama qãe tchõan xgaa-xgaa tu u ne méém chõò tamase xgàràè!

<sup>10</sup> Khòe ne kar gha koaè sa ra koáé qaa kana Nqarim kaa? Kana ra ko khòèan qãe-tcaokagu sa qaa? Ncêe qanega ra kòo khòèan qãe-tcaokagu ner Krestem dir tséé-kg'aor tama ra a!

*Ntam ko ma Paulo ba x'áè úú-kg'ao ba kúrú sa*

<sup>11</sup> Q'ãa méé tu sar ko tc'êe khama, tí qõe ga tuè, ncêer kòo xgaa-xgaa qãe tchõa nea khòèan koe guu tama sa. <sup>12</sup> Khòèan kar máàè e tama khama, a khòèan ka xgaa-xgaa è e tama, igaba ra Jeso Krestem ko tí koe x'áise koe guu a máàè ea.

<sup>13</sup> Kóma tu hãa ãer kòo Juta dis dtcòm s koe hãa kar kòo ma kg'õè sa khama: kaisase nqáéaser kòo Nqarim dis kereke sa xgàrà, a kòo cg'õoa dqùrì si. <sup>14</sup> A ra a kòo Juta dis dtcòm s koe kái xu tiris tcáràs di xu ka còoka hãar Juta ra a, a kòo ãe ne kòo sita ka tsgõose ga ne máà ta a cauan kaisase qgóóa qari. <sup>15</sup> Qanegar ábàè tama cookg'ai koem kòo Nqari ba nxará tcg'óó tea. A ba a kòo Gam dí cgómkuan ka tciia óá te. I kòo qãe-tcaokagu Me <sup>16</sup> Gam dim Cóá bam x'ái tea sa, nxãasegar gha tãá zi qhàò zi di ne koe Gam di qãe tchõan xgaa-xgaa ka. Gaa x'áè kagar kòo khòèan cgoa táá xg'ae, <sup>17</sup> a ra a kòo gataga Jerusalema koe ga táá qõò, a ãe xg'ao tí ka tc'ãa a x'áè úú-kg'ao ii xu koe síí, igaba ra kòo Arabia koe qõò, a ra a gaa koe guus ka Damaseko koe kabise.

<sup>18</sup> Ra kòo nxãaska nqoana kuri qãá q'oo koe Jerusalema koe qõò, a Petere† ba dàra, a síí 15 cáman gam cgoa x'áè. <sup>19</sup> Igaba ra kòo cúim x'áè úú-kg'aom ga ba táá bóò, Jakobom oose, ncêe X'aigam Jesom ka qõese ba.

<sup>20</sup> Bóò, Nqarim cookg'ai koer ko gaise, ncêer góá máá tua hãa sa tshúù-ntcõas tama si i sa. <sup>21</sup> Kháókar kòo Siria hêé naka Kilikia hêéthêé di zi xg'aeku zi koe qõò. <sup>22</sup> Ra kòo Jutea di zi kereke zi koe q'ãaè tama, ncêe Krestem koe hãa zi; <sup>23</sup> kg'amaga ne kòo tí ka kómaa hãa i ko máá: “Gaam ãe kòo kg'aia xgàrà ta a ba ko ncêeska dtcòm s ka xgaa-xgaa, ncêem kòo cg'õoa dqùrì sa,” téméè. <sup>24</sup> Ne kòo tíí domka Nqari ba dqòm.

## 2

*Paulom di tchõa ne ko x'áè úú-kg'ao xu c'êe xu ka dtcòm mè*

<sup>1</sup> Ra kòo nxãaska 14 kurian qãá q'oo koe gaia Jerusalema koe qõò, Barenabasem cgoa hãase, a ra a kòo thêé Titom ga ba sée, <sup>2</sup> a Nqarim ko x'ái te sa xùri; a ra a ãer kòo tãá zi qhàò zi di ne xgaa-xgaa hãa qãe tchõan gaxu cookg'ai koe síí tòó. Kaia ntcõó-q'ooan úúa hãa xu cgoar kòo ncêe sa cúia hãase nxàè; tsééan ncêer ko wèè qaria te cgoa kúrú hãa a, a ko qanega kúrú u, nea gha kg'amaga di ii sar tc'êe tama khama. <sup>3</sup> Igaba Titom ncêe kòo tíí cgoa hãam ka i kòo qaase tama, q'ãe nqãa-qgai khòèm gha sa, Gerika me e kòo ii igaba. <sup>4</sup> Igaba xu kòo c'êe xu khòè xu kúrúè i gha sa tc'êe. Dtcòm-kg'ao xu khama xu ko ma qgóóse, igaba xu tchõa qaase xu iise sixae koe ts'ana tcana. A xu a ko ãe ta Jeso Krestem koe úúa hãa kgoarasean hàà bóò, nxãasega xu gha gaxu di qãan kúrú ta a ka. <sup>5</sup> Igaba xae kòo x'áè-coam di kòm ga táá máà xu, nxãasega tu gha qãe tchõan di tseeguan úú ka.

<sup>6</sup> Igaba gaxu ãe tc'ãa-cookg'aian khama ko ma qgóóè xu - ãe xu kòo hãas téé-q'oo sa tíí koe cúí gùù ga méé tama, Nqari ba khòè ne tãákase qgóó tama khama - ãe xu khòè xua kòo táá bìrí te, cúí gùù ga ra gha ãer ko xgaa-xgaa qãe tchõan koe càù sa. <sup>7</sup> Igaba xu kòo bóò q'ãa, Nqari ba tíia máà tea hãa, qhàò zi di ner gha qãe tchõan xgaa-xgaa sa, ãem kòo ma Petere ba máàna hãa khamaga ma, Juta nem gha qãe tchõan xgaa-xgaa sa. <sup>8</sup> Nqarim ncêe kòo

† 1:18: Petere - Gerika sa ko “Kefase” témé.

Petere ba tsééa hãa, me x'áè úú-kg'aom Juta ne ko qãè tchõàn xгаа-xгаа ba ii, ba kò tí tséé te, x'áè úú-kg'aom tãá zi qhàò zi di ne ko qãè tchõàn xгаа-xгаа bar gha ii ka khama. <sup>9</sup> Xu kò Jakobo ba hëé, naka Petere\* ba hëé naka Johane ba hëéthëé xu, ncëe kòo nquu ba ko ghùì-ghui xu hìi xu iise séèè xu bóòà q'ãa Nqari ba ncëes tséé sa máà tea hãa sa, a xu a tíia hëé naka Barenabase ba hëéthëé tsam qgóó tshàu, dtcòmkuua xae hãa dis x'áís iise. Dtcòmkuua xae ko hãa ncëeta xae gha ma tsééa xg'ae sa: Sitsam gha tãá zi qhàò zi di ne koe síí, xu gaxu Juta ne koe síí sa. <sup>10</sup> Cúís gúùs dtcàrà xu kòo sa: Ëe dxàua hãa ne méé tsam qãèse kòre si i, si kò gaas gúù sa tcáóa te koe tcãà kúrú sir gha sa.

### *Paulo ba ko Petere ba ntcoe*

<sup>11</sup> Igaba ìem ko Petere ba Antioke koe hàà kar kò dtcòm-kg'ao ne cookg'ai koe ga ntcoe me, chìbia nem úúa hãa khama. <sup>12</sup> C'ëe xu khóè xu Jakobom ka tsééa óáèa xu ko hàà cookg'ai koem kòo tãá zi qhàò zi di ne cgoa tc'óó, igaba ìe xu ko hàà kam kò q'ãe nqãa-qgai khòokus dis xg'ae sa bèe, a tééa dìbi, a tãá zi qhàò zi di ne cgoa q'aa-q'aase. <sup>13</sup> Gabá hëé naka c'ëe xu Juta xu hëéthëéa kò tshoa-tshoa a ìe xu q'ana hãa si qãè tamas gúù sa kúrú, me kò Barenabasem ga ba gaxu di cg'ãè tsééan domka hòà cgoa xu. <sup>14</sup> Igaba ìer ko qãè tchõàn di tseeguan xu xùri tama sa bóò kar ko wèéa ne cookg'ai koe ga Petere† ba bìri a máá: “Juta tsi i, igaba tsi ko *gane cgoa tc'óóan ka tãá zi qhàò zi di ne di cauan cgoa kg'òè*, Juta ne dian ka tamase. Ka nxãaska dùú saa ncëe tsi ko qhàò zi di ne chùì, Juta ne di cauan ne gha xùri ka sa?” témé.

<sup>15</sup> Abà nqais koe ga ta guu a Juta ta a, a qhàò zi di tama, ncëe chìbi-kg'ao *ta ko ma tciìe* ne. <sup>16</sup> Igaba ta q'ana hãa, khóè ba x'áèan komsana ka tchànóm iise bóòè tama, igaba Jeso Krestem koe dtcòmàn ka a sa. Gaa domka ta gatá *Juta ta* igaba thëé Jeso Krestem koe dtcòmà hãa, nxãasega ta gha Krestem koe dtcòmòs ka tchàno ta iise bóòè ka, x'áèan komsana ka tamase; x'áèan komsana kam cúím khóèm ga ba tchàno iise bóòè hãa tite khama.

<sup>17</sup> Igaba ncëè Krestem koe dtcòmàn ka ta kò tchàno ta iise bóòè kg'oana ne ta gha *qhàò zi di ne khama ii, ncëe chìbi-kg'ao ne ta ko ma tciìe ne*. Kháé ìe sa ko nxãaska máá, Kreste ba chìbian dim tséé-kg'ao Me e, *ìe ko kúrú ta a ta chìbi-kg'ao ii ba*, témé? Nxãas tama si i! <sup>18</sup> Ncëè c'ëem khóèm kòo ìem kòbea hãa sa gaia tshàoa ghùì, nem ko chìbian kúrú. <sup>19</sup> X'áèa ner *kg'òèa máá tama* khama, igabar x'áèan koe guu a x'óóa, nxãasegar gha Nqari ba kg'òèa máá ka. Krestem cgoar xgàuèa, <sup>20</sup> ra tíí ncëeska kg'òèa hãa tama, igabam Kreste ba tíí koe kg'òèa hãa; ra ncëer ko cgàam koe kg'òès kg'òè sa ko Nqarim dim Cóám koe dtcòmàn koe kg'òè, ncëe kò ncàm tea, a tíí domka máàsea ba. <sup>21</sup> Ncëè khóèm kò ko *cgómkuuan ka tamase, igaba* x'áèan koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguè, nem Kreste ba nxãaska kg'amaga káà hùise x'óóa hãa. Gaa domkar cuiskaga Nqarim di cgómkuuan dxùukg'ai za tòóa hãa tite.

## **Nqarim di cgómkuuan di qãè tchõà ne (3–4)**

### **3**

#### *Dtcòm sa nooam dàòm kgoaraè ta gham ga me e*

<sup>1</sup> Gatú káà tc'ëe tu Galatia tuè! Dìina gáé tsoò tua hãa? Gatú ncëe tcgáí q'ooa tu koe gam kò Jeso Kreste ba qãèse x'áíse xgàuèam hãa sa tu! <sup>2</sup> Cúís gúù sar gatú koe q'ãa kg'oana: x'áèan komsana ka tua kò *Tcom-tcomsam* Tc'ëe ba hòò, kana ìe tu kóma hãa *qãè tchõàn koe dtcòmòs kaa*? <sup>3</sup> Tsóágase tu gáé káà tc'ëe tua! *Tcom-tcomsam* Tc'ëem cgoa tu tshoa-tshoaa hãa, ka tua ko ncëeska cgàam *di cauan* cgoa chõòkagu? <sup>4</sup> A hùì úú tamase tua kaisase xgàrasea hãa? Kháé tseegukaga ia kò hùì úú tama? <sup>5</sup> Gaam ìe ko *Tcom-tcomsam* Tc'ëe ba máà tu u, a ko gatú xg'aeku koe are-aresa zi tséé zi kúrú ba koáé x'áèan tu ko komsana domka gatá hëé? Kháé ba gáé ìe tu kóma hãa *qãè tchõàn koe* tu dtcòmà hãa domka gatá hëé tama?

\* **2:9:** Petere - Gerika sa ko “Kefase” témé. † **2:14:** Petere - Gerika sa ko “Kefase” témé.



<sup>6</sup> Abrahamam ka i kò ii khamaga i ii: Nqarim koem kò dtcòm, a ba a kò tchànóm iise bóòè! <sup>7</sup> Ke nxãaska kóma q'ãa, ãe dtcòm sa úúa hãa nea Abrahamam ka cóáse ga ne e sa. <sup>8</sup> *Nqarim di zi* Tcgãya zia kò nxãakamaga còoka bóò, Nqari ba gha tãá zi qhàò zi di ne dtcòm koe guu a tchàno ne iise bóò sa, a ba a kò Abrahama ba kámága qãè tchòàn máá, a máá: “Wèé zi qhàò zia gha tsáá koe guu a ts'ee-ts'ee'g'aiè,” témé; <sup>9</sup> khama gane ãe dtcòmàn úúa hãa nea kò dtcòmà hãam Abrahamam cgoa xg'ae a ts'ee-ts'ee'g'aiè.

<sup>10</sup> Wèé ne ãe x'áèan komsanan ka ko *tchàno ne iise bóòè kg'oana* nea cgúísea hãa; *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe i góásea hãa a ko máá: “Wèé x'áè ka ãe X'áèan dis Tcgãyas koe góásea hãa zi gúú zi wèé zi kúrú tamam khòè ba cgúísea hãa,” témé khama. <sup>11</sup> X'áise i ko, cúím khòèm ga ba x'áèan ka Nqarim cookg'ai koe tchàno iise bóòè ta ga hãa sa; *Nqarim di zi Tcgãya zia ko máá*: “Eã tchàno ii ba gha dtcòm koe guu a kg'òè,” témé khama. <sup>12</sup> Igaba i x'áèan dtcòmàn koe guu tama, a ncèe koe guua, *Nqarim di zi* Tcgãya zi ko méé khama a ko máá: “Eè ko ncèe zi gúú zi kúrú ba gha gazi koe guu a kg'òè,” témé.

<sup>13</sup> *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe i góásea hãa a ko máá: “Wèém khòèm ãe ko hìis koe tceèè ba cgúíèa hãa,” téméè khamam kò Krete ba gatá domka cgúíè. A ba a kò ncèeta hëéan ka x'áèan dis cgúíkus koe x'ámá tcg'òò ta a. <sup>14</sup> Nxãasega i gha Abrahamam kò nqòòkaguèa hãa ts'ee-ts'ee'g'aikuan Jeso Krestem koe guu a tãá zi qhàò zi di ne koe tcãà ka, ta gha nxãasega dtcòm koe guu a ãe ta kò nqòòkaguèa hãam *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba hòò.

#### *X'áèan hëé naka nqòòkagukuan hëéthëé e*

<sup>15</sup> Tíí qõè ga tuè, wèé cáín dis sere-sere sar gha tséékagu. Khòè ne kò qáé-xg'ae sa kúrú a tseegukagu sia hãa ne i cúí khòè ga kòbe sí, kana c'èe gúú ga gaas koe càua hãa tite. <sup>16</sup> Nqòòkaguku zia kò Abrahama ba hëé naka gam ka cóáse ba hëéthëé tsara biríèa hãa. Si *Nqarim dis Tcgãya sa* ncèeta méé naka máá: “naka gam ka cóáse ga XU hëéthëé e,” témé tama naka sa kái xu nxàe, igabas ko máá: “naka cóáse BA hëéthëé e,” témé, a ko cúí ba nxàe, ncèe Krete ii ba. <sup>17</sup> Ncèe sa nxàer kos ga si i a ko máá: Qáé-xg'ae sa Nqarim ka kámága kúrú a tseegukaguèa hãa, i x'áèan 430 kurian qãá q'oo koe hààraa. Ncèe x'áèa ne èes qáé-xg'ae sa kòbe tite, a Nqarim dis nqòòkagu sa kaàkagua hãa tite. <sup>18</sup> Ncèè Nqarim dis máákus kò x'áèan koe guua hãa ne i nxãaska gaicara nqòòkagukus koe guu tama khama; igabam kò Nqari ba nqòòkagukus koe guu a Gam di cgómkuan ka Abrahama ba máà a.

<sup>19</sup> Nxãaska x'áèan di tsééa nea dùú saa? Tcãàèa i kò hãa, *nxãasega i gha x'ái*, chìbian kúrú sa dùú sí i sa ka, me gha nxãakg'aiga *Abrahamam ka Cóáse* ba síí hàà, ncèe kò nqòòkagukus koe nxàèa ba. Moengele xu ka i kòo qòòkaguè, *Moshem* ãe ko nqáè koe hãam koe guu a. <sup>20</sup> Igaba ãe nqáè koe hãa ba cúís xg'aes cgoa cúí tséé tama, igabam Nqari ba cúí Me e.

#### *Qãàn hëé naka cóán hëéthëé e*

<sup>21</sup> Kháé nxãaska ia x'áèan Nqarim di zi nqòòkaguku zi cgoa qõòa mááku tama? Nxãas tama si i! Ncèè kg'òè sa ko óá di qarian úúam x'áèem kò hàna hãa, nem ga kò khòè ba tseegukaga x'áèan komsana koe guu a Nqarim cgoa tchànokaguèa khama. <sup>22</sup> Igabas ko *Nqarim dis* Tcgãya sa nxàea tseegukagu, wèém nqõò ba chìbian koe hãa sa, nxãasegas gha ãe kò nqòòkaguèas abas ncèe ko Jeso Krestem koe dtcòmàn koe guu a máàè sa, ãe ko dtcòm ne máàè ka.

<sup>23</sup> Igaba dtcòm kò hàà cookg'ai koe ta kò x'áèan ka qgóó a qáèèa hãa, nxãakg'aigas gha síí ncèe ko hààs dtcòm sa hòòè ka. <sup>24</sup> I kò gaa domkaga x'áèan tc'ãà-cookg'ai ta a hãa, Me nxãakg'aiga síí Krete ba hàà\*, nxãasega ta gha dtcòm koe guu a *Nqarim cookg'ai koe* tchàno iise bóòè ka. <sup>25</sup> Si gaas dtcòm sa hààraa, i ncèeska x'áèan tc'ãà-cookg'ai ta a tama.

<sup>26</sup> Wèéa tu ga dtcòm koe guu a Jeso Krestem koe Nqarim di tu cóá tu u khama. <sup>27</sup> Wèéa tu ãe kò Krete koe tcguù-tcguuèa hãa tua Krete ba hàna khama. <sup>28</sup> Me Juta ba kana Gerika ba hãa tite, me qãà ba kana qãà tama ba hãa tite, me kg'áo ba kana dxàes ga sa

\* **3:24:** Me nxãakg'aiga síí Krete ba hàà - kana “a ko Krete koe úú ta a”.

hãa tite, wèéa tu ga Jeso Krestem koe cúi tu u khama. <sup>29</sup> A ncèè Krestem di tu kò ii, ne tu nxãaska Abrahamam di tu cóa tu u, a tu a ãe kò nqòòkaguèa hãas x'ais di tu q'òò-kg'ao tu u.

#### 4

<sup>1</sup> Mée ra ko sa: ãe gha ko hàà x'aian q'òòm kò cóa ba ii nem gha hàà kg'amaga qãàm khama ma sèèè, ãetam ga ma wèè zi gúù zi q'òòà hãa igaba. <sup>2</sup> Tchàno-tchanoku-kg'ao xu hëé naka qòòkagu-kg'ao xu hëéthëé dòm q'oo koem hãa, me gha nxãakg'aiga xòòm ka tòòèa hãam x'ae ba síi hàà. <sup>3</sup> Ncèem dàòm ka ta gatá igaba thëé, ãe ta kò cóa ii, ka kò nqòòm di qarian di ta qãà ta a. <sup>4</sup> Igaba ãem ko x'ae ba cg'oè kam kò Nqari ba Gam dim Cóa ba tsééa úú, khóès ka ábàèa hãa, a x'áèan dòm q'oo koe kg'òèa hãa ba, <sup>5</sup> síim gha ãe x'áèan dòm q'oo koe hãa ne kgoara ka, nxãasega ta gha *Nqarim di ta* cóa ta ii di qarian hòò ka. <sup>6</sup> Me kò Nqari ba cóa tu u domka Gam ka Cóásem dim Tc'èe ba tsééa tcg'òò, Me síi tcáóa ta koe tcãà, a ba a q'aua tcii a ko máá: “Aboè, gatá ka Xòò Tseè,” témé. <sup>7</sup> Khama tsi ncèeska gaicara qãà tama, igaba tsi cóa tsi i, a cóa tsi kò ii ne tsi gataga thëé Nqarim koe guu a q'òò-kg'ao tsi i.

#### *Paulo ba Galatia ne dis téé-q'ooos ka area hãa*

<sup>8</sup> Kg'aia, ncèe tu kò Nqari ba c'úùà hãa x'ae ka tu kò gúù zi ncèe nqàri tama zi di tu qãà tu u. <sup>9</sup> Igaba tu ncèeska Nqari ba q'ana hãa (i ko gataga qaase, nxàer gha a máá: “Nqarim ka tu q'ãèa hãa,” témé sa), ka tua gha nxãaska ntama ma nqòòm di qarian ncèe kg'amka, a cgóm-cgomsa koe gaicara kabise? A tseegukaga tua gaicara gaan di qãà kg'oana? <sup>10</sup> C'èe cáman hëé, naka nxoean hëé naka x'áèan hëé naka kurian hëéthëé tu xaèa kg'ónò a ko kòè zi kúru. <sup>11</sup> Q'òòkagu te tu ko! Eër gatu koe kúrua hãa tsééa ne kàà hùì khamaga i ii domka.

<sup>12</sup> Tíi qõe ga tuè, còrè tu ur ko a ko máá: Tíi khama méé tu ii, témé, tíi igabar gatu khama ii ke. Cúí cg'ãè ga tu kúru cgae te tama. <sup>13</sup> Q'ana tu hãa, cgáé-q'oom di kg'amkan domkagar kòò kg'aia qãè tchòàn xgaa-xgaa tu u sa. <sup>14</sup> Eèta i kò ma tiri tcìian kúrua bóòà tu di ii, igaba tu kò táá ncoe te ga hëé, a xguì te ga hëé, a kò Nqarim dim moengelem khama ma qãèse hààkagu te, Jeso Krestem khama ma. <sup>15</sup> Gatu di qãè-tcaoa ne *ncèeska* ndaa? Tíi ga ra gha nxàea tseegukagu a máá, kgoanase i kò ne tu ga tcgáía tu nxòbea tcg'òò, a máá te, témé. <sup>16</sup> A *ncèeska* ra gáé gatu dim cg'òo-kg'ao ba kúruèa, ncèer ko tseeguan birí tu u ka?

<sup>17</sup> Eè xu *tshúù-ntcõa-kg'ao* xua qãèm dàòm ka tcãà-tcaoa máá tu u tama, igaba xu ko qaa sa *sixae cgoa* q'aa-q'aa tu u si i, nxãasega tu gha tcãà-tcaoa máá xu ka. <sup>18</sup> I wèè x'ae ka qãès gúùs koe tcãà-tcaoaan qãè e, tíi kò gatu cgoa hãa ne cúí tamase. <sup>19</sup> Tiri tu cóa tu ncàm-ncamsa tuè, gatu domkar gaicara ábàn di thòòan koe hãa, Me gha nxãakg'aiga síi Krete ba gatu koe kúruè! <sup>20</sup> Nta ra ko ma tc'èe, ncèeskar ga gatu cgoa hãa sa, a ra a ga kg'ui-q'ooa te kabí! Gatu kar area hãa khama.

#### *Hagare sa hëé naka Sarah sa hëéthëé e*

<sup>21</sup> Birí te tu, gatu ncèe x'áèan dòm q'oo koe tu gha hãa sa ko tc'èe tu: a x'áèan tu komsana tama? <sup>22</sup> Góásea i hãa a kò máá, Abrahamam ba ko cámm cóa tsara úúà hãa, me c'èe ba qãàs di me e, me c'èe ba *gam dis khóès* kgoarasea hãas di me e, téméè. <sup>23</sup> Igabam kò qãàs dim cóa ba cgàam koe guu a ábàè; me kò kgoarasea hãas khóès dim cóa ba nqòòkagukus koe guu a ábàè. <sup>24</sup> Ncèe zi gúù zia gha x'áis iise sèèè: ncèe sara khóè sara cámm sara qáé-xg'ae sara a; c'èe sa Sinai dim xàbim dis x'ái si i, a ko hàà gha qãàn kúru cóán ábà, si nxãa sa Hagare si i. <sup>25</sup> Si Hagares ncèe sa Sinai dim xàbim Arabia dim nqòòm koe hànám dis x'ái si i, a Jerusalema dis x'ái si i; gas di ne cóa ne cgoas xg'ae a qãà si i khama. <sup>26</sup> Igaba tc'amaka hãas Jerusalema sa kgoarasea, a sa a gasá gatá ka xòò si i. <sup>27</sup> Góásea i hãa khama a ko máá:

“Qãè-tcao, sáá ábà tama si khóè seè,  
qãè-tcaoaan ka q'au,

sáá ncêe ábàn di thõòan koe hãa tite si;  
 ãe aaguèas khòès di cóá nea  
 ãe séèa hãas khòès dian ka kái i khama,”  
 témé.

<sup>28</sup> *Ncêes Jerusalema sa gatá ka xõò si i khamaga* tu gatu, tí qõe ga tuè, Isakam khamaga ma nqòòkagukus di tu cóá tu u. <sup>29</sup> Igaba ãem x'aèm kam kò ãe ko cgàam koe guu a ábàèm cóá ba, ãe Tc'ẽem koe guu a ábàèa ba xgàra; si ko gatà iis gúù sa ncêe zi cám zi kaga igaba kúrúse. <sup>30</sup> Igaba sa ko *Nqarim dis Tcgãya* sa nta méé? Ncêetas ko méé a ko máá: “Xhàiaqu qãa sa hêe naka gaas dim cóá ba hêéthêé e! Qãas dim cóá ba cuiskaga ãe kgoarasea hãas khòès dim cóám cgoa xg'ae naka q'õòà hãa tite ke,” témé. <sup>31</sup> Gaa domka, tí qõe ga tuè, qãas di ta cóá ta tama ta a, igaba ta kgoarasea hãas khòès di ta cóá ta a.

## **Dtcòm-kg'ao ne di kgoarasea ne naka tséèa ne hêéthêé e (5-6)**

### 5

#### *Krestem koe kgoarasea hãa ne*

<sup>1</sup> Kreste ba kò kgoara ta a, nxãasega ta gha kgoarasease hãa ka; gaa domka méé ta nxãaska qarika téé, naka taa qãàn dis joko sa gaicara táá kgoara mááse guu.

<sup>2</sup> Komsana! Tíia, Paulo ra ko birí tu u a ko máá: q'ãe nqãa-qgai khòèè tu kòo nem Kreste ba gatu koe cúí hùì ga úú tama, témé. <sup>3</sup> A ra a ko wèém khòèm ãe q'ãe nqãa-qgai khòèèm gha sa máàsea hãam koe gaicara nxàea tseegukagu, nxãaska méém ãe i ko x'áèan méés wèè sa kúrú sa. <sup>4</sup> Gatu ncêe x'áèan *komsana* ka gha tchàno tu iise bóòè tua Krestem koe guu a q'ãea tcg'òòèa; cgòmkuàn tu cg'áé guua. <sup>5</sup> Tc'ẽem koe ta ko guu a dtcòmè koe ta gha tchàno ii dis nqòò sa hãa a qãà khama. <sup>6</sup> Q'ãe nqãa-qgai khòèè sa kana q'ãe nqãa-qgai khòèè tama sa Jeso Krestem koe cgáé tama, igaba ncàmè koe ko tséès dtcòm si i.

<sup>7</sup> Qãèse tu kòo qarò, ka ia dìín xgáè-k'g'am tua hãa tseeguan komsana ne? <sup>8</sup> Eèta iis xgaa-xgaaku sa Gaam ãe ko tcii tu um koe guu tama. <sup>9</sup> Cg'aré péré gãé-gãe ne ko kái péréan kúrú i gãe. <sup>10</sup> X'aigam koer tcoman úúa hãa, cuiskaga tu c'èe dàò ga séèa hãa tite di i; me gha gaam ãe ko nqùu sa tcãà tu u ba gam dis xgàrase sa xám, dìím ga igaba.

<sup>11</sup> Igaba, tí qõe ga tuè, ncèè xgaa-xgaa ra kòo, a ko máá: q'ãe nqãa-qgai khòòku sa ko qanega qaase, témé ne ra ko kháé nxãaska dùús domka xgàràèa máá? Gatà i kò ii, ne i ga kò xgàus *ka xgaa-xgaan* xg'ore sa ghùì tama. <sup>12</sup> Eè ko tcg'ome tcúú tu u xu khòè xu méé xu qòò naka síí q'ãe khòò-k'g'aiè sar ko tc'èe!

<sup>13</sup> Kgoarasea tu gha hãa ka tu tciièa khama, tí qõe ga tuè; igaba méé tu gatu di kgoarasean táá cgàam di zi tséé zi koe tcãà guu; igaba méé tu ncàmkuàn koe guu naka gatu ka c'èean tséèa máá. <sup>14</sup> Wèè x'áèa ne ko cúím x'áè-k'g'ám koe nxàèè a ko máá: “Tsáá ka c'èe ba méé tsi ncàm, ãe tsi ma ncàmsea hãa khamaga ma,” témé khama. <sup>15</sup> Igaba ãe tu kòo kãáku a ko kãá kg'ooku, ne méé tu q'õèse naka tua gha gatu ka c'èe ne ka táá cg'õèè guu.

#### *Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe kg'õè sa hêe naka cgàam di tséèan hêéthêé e*

<sup>16</sup> Igaba ra ko máá: *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka méé tu tcèè tcuèè naka tua cgàam ko tc'èe sa táá kúrú guu, témé. <sup>17</sup> Cgàam ko qaa sa ãem ko *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba qaas cgoa qòòà mááku tama khama, si Tc'ẽem ko qaa sa cgàam dis cgoa qòòà mááku tama; ncèea ne ko x'ãàku khama, nxãasega tu gha ãe tu ko tc'èe sa táá kúrú ka. <sup>18</sup> Igaba ncèè *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka tu kòo tc'ãà-cookg'aièa hãa ne tu x'áèan dòm q'oo koe hãa tama.

<sup>19</sup> Cgàam di tséé ne ko kg'ama bóòse a i a: cg'ará a, naka cg'ãè zi tséé zi hêé, naka cg'urian hêé, <sup>20</sup> naka kúrúa mááseèa hãa nqárian dqòmàn hêé, naka tsoàn cii hêé, naka hòrekuan hêé, naka xg'orean hêé, naka tauan hêé, naka xgòàn hêé, naka cèèan hêé, naka kómku taman hêé, naka dtcòò zi cgoa q'aa-q'asean hêé, <sup>21</sup> naka chùikuan hêé, naka nqàrea hãa ne hêé, naka qarika kg'ààn hêé, naka ncêe zi gúù zi khama ii zi hêéthêé e.

Ra ko ncēeska bîrîa q'ãa-q'ãa tu u, ncēer kò kg'aia ma q'ãa-q'ãa tua hãa khamaga ma, a ko máá: ēeta ii zi gúù zi ko kúrú nea cuiskaga Nqarim di x'aian q'òòà hãa tite, témé.

<sup>22</sup> Igaba *Tcom-tcomsam* Tc'ēm di tc'áróa ne ncàm si i, naka qãè-tcaoan hēé, naka tòókuan hēé, naka qáo tcáoan hēé, naka qãè tcáoan hēé, naka qãèan hēé, naka tcom-tcomsan hēé, <sup>23</sup> naka tc'aua hãan hēé, naka qãè qgóósean hēéthēé e. Eēta ii zi gúù zi koe i x'àèan tséé úú tama. <sup>24</sup> Ne gane ēe Jeso Krestem di ne cgàa ba xgàua hãa, naka gaam cgàam di zi xámse-q'oo zi hēé naka gaam di zi tc'ēe zi hēéthēé cgoa. <sup>25</sup> Ncēè Tc'ēm ka ta kò kg'òèa hãa, ne méé ta Tc'ēm cgoa qòòà te si i. <sup>26</sup> Táá méé ta bóòse gúù kana ghãaku di ii guu, kana chiiku di ii guu.

## 6

### *Wèém khòè ba qãèan kúrú máá ne*

<sup>1</sup> Tíí qōe ga tuè, ncēè c'ēm khòèm kò cg'ãèan kúrú ka qgóòèa hãa, ne méé tu gatu ncēe *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba úúa hãa tu tc'ausase úúa tcg'òò me. Tsáá igaba méé tsi kòrese hãa naka tsia táá chìbian koe tcàa guu. <sup>2</sup> Gatu di zi xgàm zi tu xgàma hùiku, naka tua gha ncēm dàòm ka Krestem di x'àèan komsana. <sup>3</sup> A ncēè c'ēm khòèm kò tc'ēea máá, gúù cgáé me e, ta tc'ēea hãa, gúù cgáé tama baa igaba, nem ko qàe-qaese khama. <sup>4</sup> Wèém khòè ba méém gam di tséèan qãèse bóò. Qãè kò ii nem gha nxãwa koase, c'ēm khòèm cgoa tòòà xg'aese tamase. <sup>5</sup> Wèém khòè ba méém gam dis xgàm sa dcēèa mááses gúù si i khama.

<sup>6</sup> Eē ko *Nqarim* dim kg'ui ba xgaa-xgaaè ba méém gam dim xgaa-xgaa-kg'aom cgoa wèé zi gúù zi qãè zi xg'aea máá.

<sup>7</sup> Táá méé tu qàe-qaèe guu: Nqari ba cuiskaga ncoiè tite ke; wèes gúùs ēem ko khòè ba xhàrà sa, nxãa sam gha gataga thēé tcuù khama. <sup>8</sup> Me gha gaam ēe ko gam di cgàan koe xhàrà ba, gaam cgàam koe ga guu a kòbea cg'òò sa tcuù; igaba gaam ēe ko *Tcom-tcomsam* Tc'ēm koe guu a xhàrà ba gha *Tcom-tcomsam* Tc'ēm koe guu a chòò tamas kg'òè sa tcuù khama. <sup>9</sup> Ke hàà naka ta qãèan kúrú ka táá xhòekaguè guu; kg'anoa hãam x'aèm ka ta gha tcuù ke, ncēè kaàn tcáo tama ta kò hãa ne. <sup>10</sup> Gaa domka, ncēe ga ta x'aè ba hòòà hãa, ke hàà naka ta wèé khòèan koe qãèan kúrú, kái-kg'aise ēe dtcòmè dim x'áém di ne koe.

### *Còò di zi dqàèku zi hēé naka tsgàmku zi hēéthēé e*

<sup>11</sup> Bóò, nta noose kaia hãa góá ner ko tséékagu sa, ncēer ko *ncēeska* tshàua te cgoa góá máá tu u ka.

<sup>12</sup> Gane ēe ko chùì tu u q'ãe nqãa-qgai khòè tu gha ka nea ko cgàam koe qãè-qgóósean cúíga tc'ēe, nxãasega ne gha Krestem dis xgàus domka táá xgàràè ka. <sup>13</sup> Gane ēe q'ãe nqãa-qgai khòèa nea gane ka x'àèan qgóóa qari tama khama, igaba ne ko tc'ēe gatu méé tu q'ãe nqãa-qgai khòè sa, nxãasega ne gha gatu dim cgàam koe dqòmse ka. <sup>14</sup> Igaba tíí ka, cuiskagar c'ēes gúùs koe dqòmsea hãa tite, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dis xgàus koe cúí oose. Gaas koer guu a nqóò ba xgàua mááèa, ra tíí nqóò ba xgàua mááèa. <sup>15</sup> Q'ãe nqãa-qgai khòè sa kana q'ãe nqãa-qgai khòè tama sa gúù méé tama khama, igabam ko Nqari ba kabas kg'òè sa kúrú máá ta a\*. <sup>16</sup> Tòókuan hēé naka thòò-xama-máákuan hēéthēé méé i gane ēe ko ncēm x'áè-kg'ám ba xùri ne cgoa hãa, *gane hēé* naka Nqarim di ne Iseraele ne hēéthēé e.

<sup>17</sup> Còò dis ka méé i c'ēe khòè ga táá cg'ãèan kúrú máá te guu, cgáé-q'ooa te koer Jesom domka xgàrakuan di zi x'ái zi úúa hãa ke.

<sup>18</sup> Cgómkuan X'aigam Jeso Krestem di méé i gatu dim tc'ēm cgoa hãa, tíí qōe ga tuè. Amen.

\* **6:15:** kabas kg'òè sa kúrú máá ta a - Gerika sa ko c'ēe zi kg'ui zi tséékagu ncēe ko máá: “kabase kúrúèa hãam nqóòm” khama ma, témé zi.



## EFESO NE Paulom dis tcgãya sa Efeso ne koe Tée-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas Efeso di ne khòè nem góá máána hãa sa tc'ãà dis ka ko Nqarim dis tc'ëes ka kg'ui. Nqari ba kò tc'ëe, wées gúús ëe nqarikg'ai di sa hëé naka nqõómkg'ai di sa hëéthëé gha Krestem koe xg'ae a cúís gúù sa kúrú sa (1:10). Gatagas ko thëé Nqarim di ne khòè ne dtcàrà, Gam ko ma tc'ëe khama ne gha ma xg'ae a Jeso Krestem cgoa cúís gúù sa ii sa.

Tc'ãà di xòèan tcgãyas di koem ko Paulo ba cúí iis ka nxàe, Nqarim Abom kò ma Gam di ne khòè ne ma nxárá tcg'òó sa hëé, naka ne kò ma Jeso Krestem koe ma chìbia ne qgóóa mááe a kgoaraès ka hëé, naka Nqarim dis nqòòkagukus ko ma Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ma máàkuès ka hëéthëé e.

Cám dim xòem koem ko nxárá-kg'ao ne bìrí, tseeguse méé ne Krestem dis kg'òè sa nqõómkg'ai koe kg'òè sa.

Tãáka zi dàò-kg'ám zia ko tséékaguè, a ko x'ái, Nqarim di ne khòè ne ko ma Krestem cgoa xg'ae a cúís gúù sa ii sa: kereke sa tc'áróm khama ii, me Kreste ba Tcúú Me e; a sa a nquum khama ii, Me Kreste ba hukuan dim Nxõá Me e; a sa a sèèès kos khòès khama ii, me Kreste ba khòès dim Khòè Me e.

Paulo ba kò káise Nqarim di cgómkuan Jeso Krestem koe hàna ka kg'ui. Wèé zi gúù zia ko Krestem di x'áàn koe guu a bóòè: Gam di ncàmkuàn hëé, naka dàòà-máákuan hëé, naka chìbian di qgóóa-máákuan hëé, naka cgómkuan hëé, naka q'ano-q'anokuan hëéthëé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- kereke sa Krestem dim tc'áro me e, Me Kreste ba Tcúú Me e
- Krestem di zi qguù zi
- (tc'áróm di) kai-q'ooa ne
- Nqarim dis tc'ëe sa
- tòókua ne
- cúís gúù sa ii

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Kreste ba hëé naka kereke sa hëéthëé e (1-3)
- Kãbas kg'òè sa Krestem koe (4-6)

### Kreste ba hëé naka kereke sa hëéthëé e (1-3)

*Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áè úú-kg'ao\* ra, Nqarim ma tc'ëea khama.

Efeso koe hãa ne tcom-tcomsa, a Jeso Krestem koe dtcòma hãa ner ko *ncëes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

<sup>2</sup> Nqarim gatá ka Xòò ba hëé naka X'aigam Jeso Kreste ba hëéthëé tsara koe guua hãa cgómkuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

*Krestem koe guua ts'ee-ts'eekg'aikua ne*

<sup>3</sup> Dqòmè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba, ncëe kò Krestem koe guu a nqarikg'ai koe hàna zi qgái zi di ts'ee-ts'eekg'aikuan Tc'ëem di wèé cgoa ts'ee-ts'eekg'ai taa ba. <sup>4</sup> Nqõóm kúrúè tamás cookg'ai koem kò Gam koe guu a nxárá tcg'òóa mááse ta a khama, tcom-tcomsa ta gha, a tcgái q'ooa ba koe káà chibi ii ka. <sup>5</sup> Ncàmkuàn cgoam kò bóòa tcg'òó a nxàea hãa, Jeso Krestem koe ta gha guu a Gaam di ta cóá ta ii sa,

\* 1:1: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

ẽem kò ma tc'ëea hãa a ma ncàmà hãa khama, <sup>6</sup> nxãasega ta gha x'áako cgómkuan Gam di dqom ka, ncẽem *Gam dim Cóám* ncàmam hãam koe kgoarasea hãase máa taa a. <sup>7</sup> Krestem koe ta chìbian di qgóóa-máákuan dis kgoarase sa úúa. Gam di cgómkuan dis qguùs koem guu a Gam di c'áòan cgoa x'ámá tcg'òó ta a hãa khama. <sup>8</sup> Cgómkuan ncẽem tchààse máa taa hãa a, wèe tc'ëean Gam di cgoa hëe naka bóòà q'ãan cgoa hëéthëe e. <sup>9</sup> Nqari ba kò Gam di zi tc'ëe zi chómsea hãa zi q'ãa-q'ãa ta a, ẽem kò ma *Krestem* koe guu a ncàmà hãa khama ma: <sup>10</sup> Eẽm Nqari ba nxará tcg'òó hãam x'aem kam gha wèe zi gúù zi Krestem koe xg'ae-xg'ae a cúis gúù sa kúrú ka, wèes gúùs ẽe nqarig'ai di sa hëe naka nqóómkg'ai di sa hëéthëe e. <sup>11</sup> Nqari ba nxará tcg'òó taa, Krestem koe ta gha Gaam di ta ii ka, ẽem kò ma birísea hãa khama, wèe zi gúù zim kò Gaam ko ma tc'ëe khama hëe naka Me ko ma bóòà tcg'òó zi khama hëéthëe ma kúrú khama, <sup>12</sup> nxãasega ta gha Gaam di x'áàn dqom ka, gatá ncẽe kò *nqòòkaguèa hãam* Krestem koe tc'ãa a nqòòan úúa hãa ta.

<sup>13</sup> Gatu igaba tu Krestem koe hãa, ẽe tu kò tseeguan dim kg'uim, ncẽe qãe tchòàn gatu di kgoarakuan di ba ko kóm ka. Gam koe dtcòmàn ka tu kò Gaam di tu ii dis x'ái sa tòó cgaèe, nqòòkaguèa hãam Tc'ẽem Tcom-tcomsa ba. <sup>14</sup> Tcom-tcomsam Tc'ëe ba x'ái Me e, nqòòkaguèa hãa gúùan gha tseeguan kaga hàà sa. Gaam x'aem kaga ta gha kgoarakuan cg'oèase hòò, nxãasega ta gha Gam di x'áàn dqom ka.

### *Paulo ba ko Efeso ne còrèa máá*

<sup>15</sup> Ra ko ncẽes gúùs domka còrèa máá tu u. X'aigam Jesom koe dtcòmàn gatu di kar kómá hãa, naka wèe khóèan tcom-tcomsa koe tu úúa hãa ncàmkuàn ka hëéthëe e. <sup>16</sup> Gaa domkar gatu domka Nqari ba qãe-tcaoa máán chòòkagu tama, a ko tiri còrèan koe tc'ëe-tc'ëese tu u. <sup>17</sup> Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem di ba, x'áàn ka Xòò bar ko dtcàrà, bóòà q'ãan dim Tc'ëe bam gha máa tu u sa, Me nxãasega *Nqarim di zi gúù zi xgòre-kg'aia* máá tu u, tu qãese q'ãa Me ka. <sup>18</sup> *Còrèr ko*, tcáóà tu gha x'áàkaguè, tu nxãasega q'ãa, dùútsa nqòòs koem tcii tua hãa sa hëe, naka Gam dis qguùs x'áako sa nta noose kaia hãa sa hëéthëe e, ncẽe tcom-tcomsa ne khòe ne Gam di nem nqòòkagua hãa sa. <sup>19</sup> *Gatagar ko còrè, q'ãa tu gha* nta noose i Gam di qarian gatá ncẽe ko dtcòm ta koe kaia, a nxaráe tite sa. Gam di qarian ncẽe ko kaia qarian cgoa tsée e, <sup>20</sup> qarian ẽem kò Krestem koe tséekagua hãa a, ẽem kò x'ooan koe ghù Me, a nqarig'ai koe kg'áòm x'òàm Gam dim xòe koe ntcò Me ka. <sup>21</sup> *Nqari ba gaa koe* wèe ne khòe ne ntcóó-q'ooga ne hëe, naka x'aigan hëe, naka tc'ãa-cookg'aian hëe naka wèe qarian hëe, naka wèe zi cg'òe zi hëéthëe tc'amkg'ai koe ntcò Mea, ncẽem nqóóm koe cúí tamase, igaba ncẽe ko hààm nqóóm koe ga hëéthëe e. <sup>22</sup> Nqari ba wèe zi gúù zi *Krestem di nqàrèan* ka nqãaka tòóà, *a kerekes dim tc'ãa-cookg'ai ba kúrú Mea*, Me wèe zi gúù zi *tc'ãa-cookg'aia hãa*. Ncẽem dàòm kam kerekes dim Tcúú Me e, <sup>23</sup> ncẽe Gam di tc'áró ii sa. Si Gam cgoa cg'oèe-cg'oèa hãa, Gaam ncẽe ko wèe ne khòe ne wèe gúùan cgoa cg'oèe-cg'oèe ba.

## 2

### *Chìbian koe ta kò hãa a x'óóa hãa, igabagam kò Nqari ba Krestem koe kg'òèkagu ta a*

<sup>1-2</sup> C'ëe x'aè ka tu kò x'óóa hãa, gatu di cg'ãe cauan hëe naka chìbian hëéthëe koe tu kò hãa ka, a tu a kòo cg'ãem dàòm koe kg'òe, ncẽem nqóóm di ne khòe ne khama ma, a kò tc'ãá-q'oo dim tc'ãa-cookg'aim di qarian dòm q'oo koe hãa, tc'ẽem ncẽe ko ncẽeska khòe ne ẽe Nqari ba kóm tama ne koe tsée ba. <sup>3</sup> Gataga ta kò wèea ta ga gane khama ii, a kòo gatá di cgàan ko tc'ëe sa xùri, a kòo cgàa ba hëe naka tc'ëean hëéthëe ko tc'ëe zi gúù zi kúrú, a kò gatá iim dàòm ka ncúisega kg'òèa ta q'oo koe *Nqarim ka* xgòà-cgaekuan téea máána hãa ta khòe ta a, c'ëe ne khòe ne khamaga ma.

<sup>4-5</sup> Igabagam kò Nqari ba Gam dis ncàmkuàn kaias cgoa ncàm ta a, a kò cg'ãe cau ta ii a x'óóa hãa koe Krestem cgoa xg'ae a kg'òèkagu ta a. A kò ncẽes gúù sa thòo-xama-máákuan kam cg'oèe cgaèa hãa domka kúrú. Cgómkuàn domka tu kgoaraèa! <sup>6</sup> A ba a kò Gam cgoa

xg'ae a x'ooan koe ghù ta a, a kúrú ta a, ta kò Gam cgoa xg'ae a nqarikg'ai di zi qgàì zi koe ntcõó, Jeso Krestem koe. <sup>7</sup> Nxãasegam gha hààko zi x'aè zi ka Gam di cgómkuan dis qguùs nxará chòè tite sa x'ái ka, ncēm kò Jeso Krestem koe guu a Gam di qãèan koe máà ta a sa. <sup>8</sup> Dtcòmān koe tu guu a cgómkuan domka kgoaraèa khama, si ncēe sa gatu koe guu tama, a Nqarim dis aba si i, <sup>9</sup> a gatu di tséé-q'ooan koe guu tama, nxãasega i gha táá cúí khòè ga dqòmse ka. <sup>10</sup> Nqarim tshàu ka ta kúrúèa khama, a Jeso Krestem koe kúrúèa, qãè tsééan ta gha kúrú ka, ncēm kò Nqari ba nxãakamaga kg'ónòà tòóa a, gaan q'oo koe ta gha qòò ka.

### *Krestem koe cúís gúù sa kúrú ne*

<sup>11</sup> Gatu ncēe tãá zi qhàò zi di iise ábàèa\* tu cgoar ko kg'ui. *Juta* ne kò q'ãe nqãa-qgai khòè, ncēe khòem ko tshàua ba cgoa cgáé-q'ooa ba koe kúrús gúù sa, a ne a ko nxãaska 'q'ãe nqãa-qgai khòèa ne' ta ma tciise, igabaga tu ko gatu 'q'ãe nqãa-qgai khòèe tama ne' ta ma tciie. Ke méé tu tc'ēe-tc'ēese, <sup>12</sup> ēe x'aè ka tu kò Kreste ba úú tama sa, a tu a kò Iseraele di ne khòè ne ka tãá nqòò di tu khòè tu u, a kò qáé-xg'aes nqòòkagukuan dis koe c'úúsea tu khòè tu u, a tu a kò nqòòan ga úú tama, a kò nqòòmkg'ai koe Nqari úú tama. <sup>13</sup> Igaba tu ncēeska gatu ēe kò nqúù ii tu, Jeso Krestem koe, cúúse óáèa hãa, Krestem di c'áòan ka. <sup>14</sup> *Kreste ba* gatá dim tòóku Me e khama, ncēe kúrú ta a ta cúí ii ba, cām xg'ae sara a kò ii igaba, a ba a hòrekuan dim xhàrom q'aa-q'aa ta a kò ba xg'aekua ta koe khòá hãa. Gam di cgàan koem kò <sup>15</sup> *Juta ne di* x'áèan hēé, naka gaan di x'áè-kg'áman hēé naka dqàè-kg'aman hēéthēé cg'õo, a cúím tc'áróm kaba ba Gam koe kúrú, cām tc'áróan téé-q'oo koe, tòóku sa kúrúan ka. <sup>16</sup> Xgàus koe x'óóan Gam di kam kò wèé sara qhàò sara cúím tc'áróm koe Nqarim cgoa tòókukagu, a kò gane di hòrekuan gaas xgàus cgoa ga cg'õo. <sup>17</sup> Me kò hàà tòókuan di qãè tchòàn xgaa-xgaa: gatu ēe kò nqúù ii tu koe hēé, naka gane ēe cúù ne koe hēéthēé e. <sup>18</sup> Gam koe ta ko guu a wèéa ta ga cúím Tc'ēm cgoa kgoarasease Abom koe sí khama.

<sup>19</sup> Khama tu ncēeska tãá za guua kana c'úúsea hãa tu khòè tu tama tu u, igaba tu ncēeska ēe tcom-tcomsa ne cgoa cúím nqòòm di tu khòè tu u, a tu a gataga Nqarim dim nquum di tu x'áè-kg'ao tu u. <sup>20</sup> Gaam nquum dis tshoa-tshoase-q'oo sa x'áè úú-kg'ao xu hēé naka porofiti xu hēéthēé ka kúrúèa hãa, Me Jeso Kreste ba nquum huku dim nxõá Me e. <sup>21</sup> Gam koem ko wèém nquu ba qgóóa xg'ae a kaikaguè, a ba a gha nxãasega X'aigam koe tcom-tcomsam tempele ba ii. <sup>22</sup> Gam koe tu ko gatu igaba *c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne cgoa* tshàoa xg'aèè, nxãasega tu gha Tc'ēm koe guu a Nqarim gha x'ãèm qgàì ba ii ka.

## 3

### *Paulo ba ko tãá zi qhàò zi koe Krestem ka xgaa-xgaa*

<sup>1</sup> Ncēs gúùs domkar kò tíia Paulo ra, Jeso Krestem domka qáèèa hãa ra, gatu tãá zi qhàò zi di tu domka ra... *ko máá*: <sup>2</sup> Nqarim máà tea hãas tséés cgómkuan xgaa-xgaa dis ka tu gáé kóma hãa, *ra gha gaa cgómkuan* gatu koe *tséékagu*. <sup>3</sup> Nqari ba kò Gam dis tchòàs chómsea hãa sa x'ái tea hãa, ra kò gaas ka kg'aia xòmse góá máá tua hãa. <sup>4</sup> Eè tu kò ncēer tíí góá hãas gúù sa nxará ne tu gha q'ãa, Krestem dis tchòàs chómsea hãa sar q'ana hãa sa. <sup>5</sup> Ncēe nqáèa zi x'aè zi kas kò cúím khòem ga ba q'ãa-q'ãaè tama, igabam ncēeska *Nqari ba* Tcom-tcomsam Tc'ēm koe guu a Gam di xu tcom-tcomsa xu x'áè úú-kg'ao xu hēé, naka porofiti xu hēéthēé koe x'ái sia hãa. <sup>6</sup> *Si ncēs tchòàs chómsea hãa sa ncēe si i*: Jeso Krestem koe ne kò tãá zi qhàò zi di ne qãè tchòàn koe guu a *Juta ne* cgoa xg'ae a Nqarim di zi gúù zi di ne q'òò-kg'ao ne kúrúèa, a hàà gane cgoa xg'ae a cúím tc'áró ba kúrú, a ne a kò *Nqarim nxàea hãas* nqòòkaguku sa gane cgoa xg'aea máá.

<sup>7</sup> Nqarim di qarian di tséé-kg'áman koem kò guu a Gam di cgómkuan máà te, ncēs tchòàs qãès dim tséé-kg'ao bar gha kúrú di i. <sup>8</sup> Wèé ne ēe tcom-tcomsa ne kar nqãaka hãas

\* **2:11**: ábàèa - Gerika sa ko máá: "cgàam koe," témé.

tée-q'ooos di ra a, igabar ncēe cgòmkuuan máàèa hãa, tãá zi qhàò zi di ne koer gha Krestem di zi qguù zi ncēe nxárá chõdè tite zi di qãè tchõàn xgaa-xgaa ka, <sup>9</sup> a wèé ne khòè ne q'ãa-q'ãa, Nqarim ko ma Gam dis tchõàs chómsea hãa sa ma qõòkagu sa. Nqarim ncēe wèé zi gúù zi kúrúa hãa ba kò ncēes gúù sa kúrú si kuri xu kuri xu táá q'ãase, <sup>10</sup> nxãasegam gha *Nqari ba* ncēm kámám ka kerekes koe guu a bóðse tamam nqõóm\* di xu tc'ãà-cookg'ai xu hëé naka qarian hëéthëé koe, Gam di q'ãan di tc'ëean kúrú i q'ãase ka - *Gam di q'ãan di tc'ëean ncēe ko* kái zi tãáka zi dàò zi ka x'áise e. <sup>11</sup> Nqõóm kúrúè tamas cookg'ai koem kò ma tc'ëea hãa khamam kò ma Nqari ba Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe guu a ncēes gúù sa kúrú. <sup>12</sup> Gam domka ta gha Gam koe dtcòm̄s koe guu a kgoarasease Nqarim hàna koe tcãà, tcoman úúa hãase. <sup>13</sup> Gaa domkar ko dtcàrà tu u, táá tu gha xgàrasean tiri ka xhõen-tcáo sa; gatu domkar ko kúrú u, qãè-tcao tu gha máá a ka.†

### *Paulo ba ko gaia Efeso ne còrèa máá*

<sup>14</sup> Gaa domkar ko *gatá ka* Xõòm cookg'ai koe qúrúa te cgoa qám̄se, <sup>15</sup> ncēe nqarikg'ai hëé naka nqõómkg'ai hëéthëé di zi qhàò zi wèé zi cg'õèan máàna hãa ba. <sup>16</sup> Ncēm ko ma x'áàkos qguù sa úúa khamar ko ma *còrè Me*, Gam dim Tc'ëem koem gha guu a tcáóa tu q'oo koe qari-qari tu u sa. <sup>17</sup> *Ra ko gataga còrè*, Krestem gha dtcòm̄an koe guu a gatu di tcáóan koe x'ãè sa, nakas gha ncàmku sa gatu dis tɔbe sa hëé naka tshoa-tshoase-q'oo sa hëéthëé ii sa. <sup>18</sup> *Còrèr ko*, qarian méé tu úú naka nxãasega wèé ne ãe tcom-tcomsa ii ne cgoa Krestem di ncàmkuuan di tc'ãò-tc'ãoan bóòa q'ãa sa: gaan di tchàà-q'ooan hëé, qád-q'ooan hëé, naka qàm-q'ooan hëéthëé e, <sup>19</sup> nxãasega tu gha ncàmkuuan ncēe q'ãa sa nqáéa hãa q'ãa ka. *Ncēe zi gúù zi kar ko còrè*, nxãasega tu gha wèé cg'oè-q'ooan Nqarim di cg'oèan di ka cg'oè-cg'oèe ka.

<sup>20</sup> Qaria nem úúa, wèés ãe ta ko dtcàrà kana tc'ëe-tc'ëese sam gha kaisase tc'amaka nqáéa hãase kúrú di i, ncēe ko gatá koe tséé qarian koe guu a. <sup>21</sup> Kerekes koe hëé naka Jeso Krestem koe hëéthëé méém dqom̄mè, wèé zi qhàò zi *khòè ne di zi ko ma xùriku khama*, chòò tamase. Amen.

## **Kabas kg'õè sa Krestem koe (4-6)**

### **4**

#### *Krestem dim tc'áróm koe cúis gúù sa kúrúa ne*

<sup>1</sup> Gaa domkar ko tíí, ãe X'aigam domka qáéèa ra dtcàrà tu u, qãèse tu gha kg'õè sa, ãem Nqari ba tcii tua hãas kg'õè sa kg'anoa hãas kg'õè sa. <sup>2</sup> Wèé x'aè ka méé tu cg'aré-cg'arese, naka tua qãè tu khòè tu ii, qád tcáo tu, ncàmkuuan cgoa qgóókua hãa tu, <sup>3</sup> qáé-xg'aes tóókuan dis koe ko guu a wèé qaria tu cgoa Tc'ëem koe cúí ii sa qgóóa qari tu. <sup>4</sup> Cúím tc'áró ba hãa, me cúím Tc'ëe ba hãa, ãe tu kò ma gataga cúis nqòòs koe ma tciièa hãa khama, ãem kò Nqari ba tcii tua hãa ka. <sup>5</sup> Me cúím X'aiga ba hãa, si cúis dtcòm̄ sa hãa, si cúis tcguù-tcguuku sa hãa, <sup>6</sup> cúím Nqari ba hãa, wèéa ta dim Xõò ba, wèé zi gúù zi ka tc'amaka hãa ba, wèé za ga hëé, naka wèéan koe ga hëéthëé e.

<sup>7</sup> Igabaga ta wèéa ta ga aba sa máàèa, eem Krete ba Gam dis tc'ãò-tc'ãos koe guu a q'aa-q'aa máá taa hãa sa. <sup>8</sup> Gaa domka i ko máá:

“Èem xg'ao ko tc'amaka qàò  
kam xg'ao Gam di xu cg'õo-kg'ao xu qáé  
a ba a kò khòè ne aban máá,”  
téméè.

<sup>9</sup> Ncēe i ko máá: “Xg'aom tc'amaka qàò,” téméè ka sa ko dùù sa nxàèè? Kg'aikam kò nqãaka hàna xu qgàì xu nqõóm di xu koe xõana hãa sa ko nxàèè. <sup>10</sup> Eë kò xõana hãa ba kò Gam

\* **3:10:** bóðse tamam nqõóm - Gerika sa ko máá: “nqarikg'ai di zi *qgàì zi*,” igabam ko ncēm kg'ui ba Nqarim di x'ãè-q'oo ka kg'ui tama, domkam ko “bóðse tamam nqõó ba” ta ma ma goáè. Gataga thëé 6:12 ba bóð. † **3:13:** qãè-tcao tu gha máá a - Gerika sa ko máá: “gatu di x'áà a,” témé.



ga Me e, ncêe kò wèe nqarikg'aian ka tc'amaka qaða hãa ba, nxãasegam gha wèe gúùan cg'oè-cg'oe ka. <sup>11</sup> Aba zi ãem kò tcg'òóa hãa zia kò c'êe xu gha x'áe úú-kg'ao xu ii, xu c'êe xu porofiti xu ii, xu c'êe xu qãe tchõàn di xu tsai-tsai-kg'ao xu ii, xu c'êe xu xg'ae zi di xu kòre-kg'ao xu hêe naka xgaa-xgaa-kg'ao xu hêéthêe ii di zi ii. <sup>12</sup> A kò ncêem dàòm ka tcom-tcomsa ne khòe ne kúrú ne *Nqari ba hêe naka c'êe ne hêéthêe* tséa máán kg'ónòsea máána hãa, nxãasegam gha Krestem dim tc'áro ba kaikaguè ka, <sup>13</sup> ta nxãakg'aiga sí wèe ta ga dtcòm koe cúis gúù sa kúrú, a kaia ta khòe ta ii, Nqarim dim Cóa ba q'ana hãa ta, nxãasega ta gha cg'oèa hãas tc'ào-tc'ãos Krestem dis téé-q'oos dis koe sí ka. <sup>14</sup> Nxãasega ta gha táa cg'aré cóán khama ii, a tshàan di qhonèan ka wèe za xàbùèa te ka, naka táa wèes xgaa-xgaas di tc'ãán ka wèe za dqòmmea te guu. Khòean di zi kàa-kg'ám zi hêe naka hoàkaguko zi dàò zi hêéthêe cgoa ne ko tsáakagu tu u, a ko qãem dàòm koe tcg'òó tu u. <sup>15</sup> Hàan ta táa gatà ii guu, gabà méé ta ncàmkuuan cgoa tseeguan nxàe, naka ta nxãasega kai naka wèe zi gúù zi koe Gam khama ii, Krestem ncêe Tcúú ii ba. <sup>16</sup> Gam koe i ko guu a wèe tc'aróan kai, i ko wèe xòèan cgáé-q'oom di qòða xg'ae a q'amku-q'oo zi koe qarika qgóóku. Eẽm ko wèem xòem cgáé-q'oom di ba ma gam dis tséé sa cúia kúrú khamam ko ma cgáé-q'oo ba kai, a ko ncàmkuuan koe tshàoa ghùise.

### *Kabas kg'òè sa Krestem koe*

<sup>17</sup> Gaa domkar ko wèe tcáóa te cgoa ncêe gúùan X'aigam cookg'ai koe bìrí tu u a ko máá: Táa méé tu táa zi qhàò zi di ne khòe ne dis kg'òè sa kg'òè guu, ncêe cg'ãa-cg'anasea tc'èean úúa ne. <sup>18</sup> Gane di komsana taman hêe naka gane di tc'irì-tc'irisean hêéthêe domka ne ntcúú-ntcuu tcáóèa, a ne a Nqarim dis kg'òès cgoa qòða mááku tama. <sup>19</sup> Sau-cgaean di tc'èe ne úú tama, a ne a qgóóse tamas koe máàsea hãa, wèe gúùan cg'ãè ne gha nxãasega kúrú ka, a ko wèe x'áe ka ncêe gúùan qaara mááse.

<sup>20</sup> Igaba tu kò gatu ncêeta iim dàòm ka táa Kreste ba xgaa-xgaase. <sup>21</sup> Tseeguan kaga tu Gam ka kómãa hãa, a Gam ka xgaa-xgaaèa hãa, tseegua ne Jesom koe hãa khama. <sup>22</sup> Ncií cauan gatu dis kg'òès kg'aiakas di méé tu aagu, ncóó-kg'ám zi ncêe ko hoàkagu tu u zi ka ko cg'ãè-cg'ãèè e. <sup>23</sup> Naka i gatu di tc'èean hêe naka tcáóan hêéthêe kaba-kabaè, <sup>24</sup> naka tu kabase hãa, Nqarim dis iis khama ma, tseeguan di tchànoan koe hêe naka q'anoan koe hêéthêe e.

<sup>25</sup> Gaa domka méé tu nxãaska gatu di tshúù-ntcõan aagu nakam wèem khòe ba gam ka c'èem cgoa tseeguan kg'ui, wèe ta ga cúim tc'aróm di ta a ke. <sup>26</sup> Xgòà tsi kò hãa ne táa tsari xgòan hêe naka i chìbian koe tcãa tsi guu. Táa wèem cáim ba xgòà hãa naka i sí dqòa guu. <sup>27</sup> Táa dxãwa ba kòm máa guu. <sup>28</sup> Eẽ ko ts'ãàm khòe ba méém táa gaicara ts'ãa guu, igabaga méém tséé naka baa qãe gúùan tshàua ba cgoa kúrúa mááse, naka baa gha nxãasega ãe gha ko hùian qaa ne c'èe gúùan máa.

<sup>29</sup> Táa cg'ãè kg'uiian hêe naka i kg'árna tu koe tcg'oa guu, igaba méé i qãe kg'uiian cúí ii, ncêe ko tshàoa ghùí tu u, a ko c'èe ne qaaseko gúùan máa a, nxãasegas gha ãe tu ko kg'ui sa ãe ko kóm si ne qãèan kúrúa máa ka. <sup>30</sup> Táa méé tu Tcom-tcomsam Tc'èem Nqarim di ba thòò-xámkagu guu, ncêe tu kò q'òòkuuan dis x'ái sa Gam ka tòó cgaeè ba, nxãakg'aigam gha sí kgoarakuan dim cáim ba hàà di sa. <sup>31</sup> Cg'ãè tcáóan hêe naka qão-qão-tcáókuan hêe naka xgòà-cgaekuan hêe naka q'au-kg'aikuan hêe naka cóèkuan hêéthêe méé i gatu koe kaà, naka hòrekuan di zi tc'èe zi cg'ãè zi hêéthêe e. <sup>32</sup> Igaba méé tu gatu ka c'èean koe qãe tu ii, naka tua gatu ka c'èe ne tcáóa tu xgobekg'ama máá, naka qgóóa máá tsáa ka c'èe ba chìbia ba, ãem ma Nqari ba ma Krestem koe chìbia tu ma qgóóa máa tua hãa khama.

## 5

### *X'ám koe kg'òèa ne*

<sup>1</sup> Ke méé tu Nqarim di tu serè-kg'ao tu ii, ncàm-ncamsa tu cóa tu iise, <sup>2</sup> naka tua ncàmkuuan cgoa kg'òè, ncêem ma Kreste ba ma ncàm taa hãa khama ma, a ba a kg'òèan

Gam di máàna hãa gatá domka, qãè hm̀ms dàòà-máákus iise, a ba a qhàea-mááku Me e, Nqarim koe.

<sup>3</sup> Igaba méé i táá gatu xg'aeku koe cg'áràn kómse guu, kana c'èe cg'uri ga igaba, kana ncóókuan ga igaba, gatà iis kg'òè sa tcom-tcomsa ne kg'anoa hãa ke. <sup>4</sup> Cg'ãè cauan ga igaba kana káà hùì kg'uian ga igaba, kana tshúù kg'uian ga igaba, ncèe qaase tama a, igaba méé i qãè-tcaoa máákuan hãa. <sup>5</sup> Ncèean méé tu q'ãas gúù si i khama: dìim wèém ãe ko cg'áràn kúrú ba, kana q'ano tama ba, kana ãe ko c'èe ba ncóó ba (ncèe kúrú mááseèa nqárian ko dqom̀ ba) hēéthēéa cuiskaga nqòòkaguèa hãa gúùan hòò tite, x'aian Krestem di hēé naka Nqarim di hēéthēé koe.

<sup>6</sup> Táá hēé naka i c'èe khòè ga qàe-qae tu u guu, káà hùì kg'uian cgoa, ncèes gúùs domka i ko Nqarim di xgòàn ãe komsana Me tama ne hàà cgae ke. <sup>7</sup> Ke nxãaska gane cgoa táá xg'ae guu.

<sup>8</sup> C'èe x'aè ka tu kò ntcùúan di tu u, igaba tu ncèeska X'aigam koe x'ààn di tu u, ke méé tu x'ààn di tu cóá tu iise kg'òè. <sup>9</sup> X'ààm di tc'òoa ne ko hòòè wèés ãe qãès koe naka wèés ãe tchànos koe hēé naka ãe tseegus koe hēéthēé e khama. <sup>10</sup> Kúrú naka bóò dùú sa ko Nqari ba qãè-tcaokagu sa. <sup>11</sup> Káà tc'òo tsééan, ntcùúan-q'oo di méé tu tchòà úú cgoa guu, igaba méé tu cg'ãè e sa x'ái. <sup>12</sup> Gúù zi ãe ne ko chómsease kúrú zi ka kg'uian igaba i sau-sauga a khama. <sup>13</sup> Igaba wèés gúùs ãe ko x'ààn cgoa x'àà-x'aaè sa ko bóòse, <sup>14</sup> wèés gúùs ãe ko bóòse sa x'ààn *di tséé* e khama. Gaa domkaga i ko máá:

“Kókò, tc'om-kg'ao tseè,  
naka tēe x'ooan koe,  
nakam gha Krete ba x'àà-x'aa tsi,”  
téméè.

<sup>15</sup> Ke méé tu qãèse bóò, nta tu ko ma kg'òè sa, táá káà tc'èe ne khòè ne khama ma kg'òè guu, igaba tc'èega khòè khama ma. <sup>16</sup> Qãèse wèém x'aè ba tséékagu, cáim zia cg'ãè zi i ke. <sup>17</sup> Gaa domka méé tu táá káà-tc'èekaguse guu, igaba kúrú naka X'aigam *Nqarim* dis tc'èe sa dùú si i sa q'ãa. <sup>18</sup> Táá gòéan ka nqàrekaguè guu, nxãaska tu q'ãa tama dùú sa tu ko kúrú sa ke, igaba méé tu Tcom-tcomsam Tc'èem ka cg'òè-cg'oeè, <sup>19</sup> naka pesalema zi ka gatu ka c'èea ne cgoa kg'ui, ciian cgoa hēé naka Tcom-tcomsam Tc'èem di ciian cgoa hēéthēé e, naka tua nxàè naka tcáóa tu koe X'aigam *Nqari* ba ciian kúrú máá. <sup>20</sup> Wèé x'aè ka, wèé zi gúù zi koe Nqarim Abo ba qãè-tcaoa máá, gatá dim X'aigam Jeso Krestem cg'òè koe.

*Khòè zi hēé naka khòè xu hēéthēé e*

<sup>21</sup> Krestem di q'áòan domka tsáá ka c'èe ba máàse.

<sup>22</sup> Khòè saoe, gasao di xu khòè xu koe máàse, ncèe sao ko X'aigam *Nqarim* ka hēé khama. <sup>23</sup> Khòè ba khòès dim tcúú me e, ncèem Krete ba ma gataga Tcúú ba hēé naka Kgoara-kg'ao ba hēéthēé ii khama, Gam dis kerekes ncèe tc'áróa ba iis koe. <sup>24</sup> Ncèes kereke sa ma Krestem koe máàsea hãa khamaga méé zi khòè zi gataga thēé wèé gúùan koe gazi di xu khòè xu koe máàse.

<sup>25</sup> Khòè xaoè, gaxao di zi khòè zi méé xao ncàm, ncèem ma Krete ba ma kereke sa ma ncàma hãa khama, a Gam di kg'òèan gas domka máàna hãa, <sup>26</sup> nxãasegam gha kúrú si si tcom-tcomsa ii ka, a ba a kò tshàan cgoa xg'aà si, Gam dim kg'uim cgoa, <sup>27</sup> nxãasegam gha x'ààkos kereke sa úú ka, cg'uri úú tama sa, kana nqáia hãa tama sa, kana c'èe gúù gatà ii igaba. Igaba méés tcom-tcomsa ii, naka cúí chibi ga úú tama. <sup>28</sup> Gaam dàòm cúim ka méé xu khòè xu gaxu di zi khòè zi ncàm, gaxu di tc'áróan khamaga ma. Khòèm ncèe gam dis khòè sa ncàma hãa ba ncàmsea. <sup>29</sup> Gatá ka cúim ga ba qanega gam dim cgáé-q'oo ba hòrea hãa ta ga hãa, igabam ko tc'òókagu me, a ko gataga kòre me, ncèem ko Krete ba ma kerekes ka hēé khama. <sup>30</sup> Wèéa ta ga Gam dim tc'áróm di ta xòè ta a khama. <sup>31</sup> Ncèem dàòm kam gha khòè ba gam ka xòò ba hēé naka xòò sa hēéthēé guu, a ba a gha gam dis khòès cgoa cúí ii, khara gha gakhara cáim khara cúim cgàa ba kúrú. <sup>32</sup> Ncèes kàas chómsea sa kaisa si i, igabar ko Krete ba hēé naka kereke sa hēéthēé ka kg'ui. <sup>33</sup> Gatá i ii igaba

méém wèém khòè ba gam dis khòè sa ncàm, ãem ma ncàmsea hãa khamaga ma, nakas wèès khòè sa gataga gas dim khòè ba tcom.

## 6

### *Cóán hěé naka xõò ga ne hěéthěé e*

<sup>1</sup> Cóá tuè, X'aigam *Nqarim* koe gatu ka xõò ga ne komsana, ncěe sa tchànos gúù si i ke. <sup>2</sup> Saò ba hěé naka saò sa hěéthěé khara tcom (ncěea tc'ãà dim x'àè-kg'ám ga me e nqòòkagukus cgoa *ncěe ko máá:*) <sup>3</sup> “naka i gha nxãasega wéean ga qãese qõòa máá tsi naka tsi gha nqõómkg'ai koe qãose kg'òè,” témé ba.

<sup>4</sup> Cóán ka xõò ga xaoè, gaxao di cóán táá kúrú naka i xgòà guu, igaba kaikagu u dqàè e kose naka X'aigam *Nqarim* di x'àèan koe hěéthěé e.

### *Qãàn hěé naka x'aigan hěéthěé e*

<sup>5</sup> Qãà tuè, gatu di x'aigan nqõómkg'ai di komsana, q'àòan hěé naka cgùruan hěéthěé cgoa, cúí tcáóa tu cgoa, ãe tu ga ko Krestem ka hěé khamaga ma. <sup>6</sup> Tcgáí cgoa tu kò bóòè ne cúí ka tamase, qãè-tcaokagu ne tu gha ka, igaba qãà tu Krestem di tu iise, *Nqarim* dis tc'ěe sa ko tcáóa tu koe guu a kúrúse. <sup>7</sup> T'òè tcáóan cgoa tséea tu kúrú, ncěe tu ga ko ma X'aigam *Nqari* ba ma kúrú máá a khama, khòèm ka tamase. <sup>8</sup> Q'ãa méé tu qãès gúùs ãem ko c'ẽem khòè ba kúrús kam gha X'aigam *Nqarim* ka kabi mááè sa, qãàm ga ii, kana qãà tama baa ga ii igaba.

<sup>9</sup> Gaxao x'aiga xaoè, gane koe gataga hěé, naka xgáèkuan tòóa dìbi, q'ana hãase X'aigam gane di, a gataga gatu di ba nqarikg'ai koe hàna sa, ncěe tãákase khòèan qgóó tama ba.

### *Cg'ãè qarian cgoa x'ãàkua ne*

<sup>10</sup> Còò dis ka, X'aigam *Nqarim* koe méé tu qari ii naka Gam di qarian kaisa koe hěéthěé e. <sup>11</sup> *Nqarim* máà ta a zi qgáí zi xgáèa mááse di zi wèé zi méé tu hãa, naka tua gha nxãasega dxãawam di zi qàè-qaeku zi cg'ãè zi koe téea mááse. <sup>12</sup> Cgàa ba hěé naka c'ào ba hěéthěé cgoa ta x'ãàku tama, a ta a ko x'aiga xu hěé, naka qarian hěé, naka tc'ãà-cookg'ai xu ntcùúan dim nqõóm di xu hěé, naka cg'ãè tc'ěean di qarian bóòse tamam nqõóm\* di hěéthěé cgoa x'ãàku khama. <sup>13</sup> Ke méé tu nxãaska *Nqarim* máà ta a qgáían xgáèa máásean di wèé ga sée naka hãa, naka tua gha nxãasega cg'ãèm cáím ka xgáèa mááse, naka tua gha wèé gúù ga kúrú hãase téea mááse.

<sup>14</sup> *Qarika* méé tu tée nxãaska, naka tseeguan kháóa tu koe bànem khama ma qáé, naka tchànoan tcãà, dxùua tu ko xgáèa máá di gúúan khama ma. <sup>15</sup> Tcãà nqàrè nxàboa tu koe, x'áís iise, qãè tchòàn tòókuan di tu kg'ónòsea máána hãa di sa. <sup>16</sup> Ncěe zi gúù zi wèé zi koe méé tu dtcòmàn xgáèa mááse di gúúan iise sée, ncěe gaan cgoa tu gha karuko kg'áóan ãe cg'ãè iim di qgài-qgai i. <sup>17</sup> Naka cábás kgoarakuan di sa sée, xgáèa ko máá tu us cábás khama ma, naka ntcàum *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem di ba hěéthěé e, ncěe *Nqarim* dim kg'ui ba ii ba, <sup>18</sup> naka tu gataga wèé x'aè ka Tc'ẽem koe còrè, wèé còrèan koe hěé naka dtcàràn koe hěéthěé e. Gaas gúùs ka méé tu wèé qari ka kòresea hãa naka wèé ne tcom-tcomsa ne khòè ne còrèa máá. <sup>19</sup> Còrèa máá te gataga, nakam gha nxãasega, ãer kòò kgóà kg'ám a kg'ui ne, *Nqari* ba kg'uiian máà te, nakar gha qãè tchòàn di chómsean kgoarasea hãase kg'ui. <sup>20</sup> Gaa domkar gaan dir kg'uia máá-kg'ao ra a, a tàúan cgoa qáèèa, nxãasegar gha q'àò tamase nxàe e ka, ncěr ga ko ma kg'ui khama ma.

### *Còò di zi tsgámkaguku zi*

<sup>21</sup> Tigikom ncàm-ncamsam qõe ba, a X'aigam *Nqarim* koe tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba gha tíí ka wèé gúúan bìrí tu u, nxãasega tu gha gatu igaba q'ãa, dùú sar ko kúrú sa ka. <sup>22</sup> Gatu koer tséea úú mea ncěes tséés domkaga, nxãasega tu gha q'ãa nta ta ii sa ka, me gha gataga tcáóa tu ghùì-ghui ka.

\* 6:12: bóòse tamam nqõóm - 3:10 koe bóò.

<sup>23</sup> Dtcò̀m-kg'ao ne koe méé i tòókuan hãa, naka ncà̀nkuan hěéthěé e, dtcò̀man cgoa, Nqarim Xõ̀m koe guua a, naka X'aigam Jeso Krestem koe hěéthěé e. <sup>24</sup> Cgò̀nkuan méé i wèé ne ãe gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ncà̀ma hãa ne koe hãa, chõ̀o tama ncà̀nkuan cgoa.



## FILIPHI NE Paulom dis tçgãya sa Filipi ne koe Téé-cookg'ai sa

Kerekes Filipi koe hàna sa kò tc'ãà dis kerekes Yuropa koe hànas ga si i.

Paulo ba kò ncêes tçgãya sa qáèèam hãa x'aè ka góá. C'êe ne dtcòm-kg'ao ne di ne tséé-kg'ao ne kò Paulo ba ntcoe, i kò tshúù-ntcõa di xga-xgaan hàna Filipi koe. Gatà i kò ii igabam kò Paulo kaisa qãè-tcaoaan cgoa hêé naka tcoman ka hêéthêé góá - Jeso Krestem koe guua hãa dtcòmàn cgoa.

Ncêes tçgãya sam góá hãa, Filipi di ne dtcòm-kg'ao nem gha qãè-tcaoa máá domka, ncêe ne kò êem ko hùian qaa x'aè ka tsééa máá mes abas domka. Me ko ncêem x'aè ba tséékagu a biría cgáé-cgae ne, êeta ii zi qóm zi koem hãa igaba ne gha ghùì-ghui tcáósea hãa, a tcoman úúa hãa ka (tcee tsara tc'ãà di ba hêé naka 4 di ba hêéthêé di tsara koe).

Dtcàrà nem kò, gane dim tc'êe ba méém Jesom dim khama ii sa, ncêe kò cg'aré-cg'arese ba, naka nea gane ka c'êe ne, gane ka cgáése sèè (2 dim tceem koe)

Tc'êe-tc'êesekagu nem kò, gane dis kg'òès Krestem di sa abas Nqarim di cgómkuan di ii sa, ncêe ne dtcòmàn koe guu a hòòà hãa sa, Moshem di x'àèan komsana ka tamase (3 dim tceem koe).

4 dim tceem koem ko qãè-tcaoaan hêé naka tòókuan hêéthêé Nqarim máà nea hãa ka kg'ui.

Ncêes tçgãya sa ko x'ái, Paulom kò kerekes Filipi ne dis ka úúa hãas ncàmkus ka.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- qãè-tcao sa

- ntcoeku sa hêé naka kaikaguku sa hêéthêé e

Tçgãyas q'oo koe hàna zi:

- Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

- Paulom hãa cgoa zi qóm zi (1:12-26)

- Krestem khama ma kg'òè (1:27-2:18)

- Paulo ba gha Timoteo ba hêé naka Epaferadito ba hêéthêé tsara tsééa úú (2:19-30)

- Dqàèkuan hêé naka qãè-tcaoaan hêéthêé e (3:1-4:9)

- Paulo ba Filipi di ne khòè ne qãè-tcaoa máá (4:10-23)

### Téé-cookg'ai sa (1:1-11)

#### *Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, a Timoteom cgoa hàna, Jeso Krestem di tsam qãà tsam, a tsam a ko *ncêes tçgãya sa* wèé ne khòè ne ncêe Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ii ne, ncêe Filipi koe hàna ne góá máá, tc'ãà-cookg'ai xu hêé naka hùì-kg'ao xu hêéthêé cgoa, a ko máá:

<sup>2</sup> Nqarim gatá ka Xòò ba hêé naka X'aigam Jeso Kreste ba hêéthêé tsara koe guua hãa cgómkuan hêé naka tòókuan hêéthêé méé i gatu cgoa hãa, témé.

#### *Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne Filipi di ne còrèa máá*

<sup>3</sup> Wèé x'aèan êer ko tc'êe-tc'êese tu u kar ko Nqarim tiri ba qãè-tcaoa máá, <sup>4</sup> a ra a ko gataga wèé x'aèan êer ko còrè ka wèéa tu ga qãè-tcaoaase còrèa máá, <sup>5</sup> êe tu ko tíi cgoa tsééa xg'ae, a Jesom di qãè tchõàn *khòè ne koe úú* ka, tc'ãà dim cáím *êe tu kò dtcòm* koe guu a, a hàà ncêem cáím koe tcãà ka. <sup>6</sup> *Nqari* ba qãès tséé sa tshoa-tshoaà gatu koe. Ra kaisa tcoman úúa, xg'ara-xg'ara sim gha sa, Jeso Krestem *ko kabise a hààm* cáím ka.

<sup>7</sup> Tcáóá te koe tu hàna khama i qãèa máá tea, ncēetar gha ma wèéa tu tc'ēea máá sa. Wèé tsééan ēe Nqarim kò Gam di cgómkuan koe máà tea tu kò tíí cgoa xg'aea hãa: qáéèa ra kò hãa ka hēé, naka Nqarim di qãè tchõà ner ko tééa máána hãa x'aè ka hēé, naka ēer kò Nqarim di qãè tchõàn tseegu ii sa x'áíá hãa ka hēéthēé e. <sup>8</sup> Nqarim ga ba q'ana khama, tseegua ner ko nxàe sa, ēer kò ko máá: Jeso Krestem dis tcáós koer guu a wèéa tu xgónèa hãa, témé ne.

<sup>9</sup> Ncēea tiri còrè e, gatu dis ncàmkus gha kaisase càuse di i, q'ãan koe hēé naka qãèse bóòá q'ãas koe hēéthēé e, <sup>10</sup> qãè zi gúù zi tu gha nxãasega bóòá tcg'òó, a tu a gha q'ano ii a káà chibi ii ka, me gha nxãakg'aiga síí Krestem dim cáím ba tcãà. <sup>11</sup> Ra ko gataga còrè, Jeso Krestem koe tu gha guu a tchàno zi tséé zi ka cg'oè-cg'oèè sa, nxãasegam gha Nqari ba x'áakaguè a dqòmè ka.

## Paulom tc'áró di zi qóm zi (1:12-26)

### *Krestem ka méé i xgaa-xgaaè*

<sup>12</sup> Q'ãa tu ghas gúù sar ko tc'ēe, tíí qõe ga tuè, ncēe kúrúse cgae teas gúù sa qãè tchõàn qõòkagua khama. <sup>13</sup> I hàà ncēeska wèé kòre-kg'aoan x'aigam dim nquum di hēé naka wèé ne khòè ne koe hēéthēé q'ãasea, Krestem domkar qáéèa sa. <sup>14</sup> Tiri qáékua ne ko tíí qõea ne kái ne X'aigam Nqarim koe hàna ne kúrú ne tcoman úú, a Nqarim dim kg'ui ba q'ào tamase kg'ui, kgoarasease hēéthēé e.

<sup>15</sup> Eèta ne ko ma c'ēe ne Krestem ka ko tauan hēé naka mēékuan hēéthēé cgoa xgaa-xgaa, igaba ne ko c'ēe ne qãè tc'ēean cgoa Gam ka xgaa-xgaa. <sup>16</sup> Ncēe Gam ka ko qãè tc'ēean cgoa ko xgaa-xgaa ne ko ncàmkuu cgoa kúrú u, qãè tchõàn tééa máá dise ra ncēe koe tòóèa hãa sa ne q'ana khama. <sup>17</sup> Igaba ne ko mēékuan di ne Krestem ka xgaa-xgaa q'ano-tcáó cgoa tamase, cúíá ga ne cgáékaguse kg'oana hãa domka, tiris qáékus koe ne gha qarían cgoa qgóókukagu te ka.

<sup>18</sup> Ka ra gha kháé nxãaska nta méé? Eèta ga i wèé qgáian koe ga ii ka, tshúù-ntcõase ga igaba, kana tseeguse ga igaba, i ko Krestem ka xgaa-xgaaè. Ra ko ncēes gúùs domka qãè-tcao, eè, a ra a gha kg'amaga qanega qãè-tcao. <sup>19</sup> Eè, q'ana raà, gatu di còrèan ka hēé naka Jeso Krestem dim Tc'ēm di hùian ka hēéthēés gha ncēe kúrúse cgae teas gúù sa tiri kgoarakuan koe kabise sa. <sup>20</sup> Kreste ba kò wèé x'aè ka kaikaguè, ra ko wèé tcáóá te cgoa ga tcom a ko nqòò, cúí gúù kagar sau-cgaekaguè tite sa, igabagam gha Kreste ba ncēeskaga igaba cgáé-q'ooa te koe kgoarasease kaikaguè, kg'òèa ra ga hãa kana ra ga x'óóá hãa igaba. <sup>21</sup> Tíí ko bóò ka kg'òè sa Kreste Me e, si x'oo sa kabisea mááku si i khama. <sup>22</sup> Ncēè qanegar kò cgàam koe kg'òèa ne, hùigas tséé si i gha ii tíí koe, igaba dùú sar gha nxárá tcg'òóá mááse sar c'úùá. <sup>23</sup> Qóms xháés cáím gúù sara dis koer hàna. Tc'ēer ko, x'óór gha a Krestem cgoa síí hãa sa, nxãa sa kaisase qãè si i khama. <sup>24</sup> Igaba cgàam koer gha hãa sa ko kaisase qaase gatu domka. <sup>25</sup> Tcoms ncēer úúas kar q'ana, gatu cgoar gha hãa sa, a ra a gha wèéa tu cgoa qanega hēé, gatu di dtcòmán gha còoka qõò ka, naka gatu di dtcòmán di qãè-tcaoan hēéthēé e. <sup>26</sup> A ncēè gaicarar kò gatu cgoa hàna ne tu gha tíí domka Jeso Kreste ba kaisase dqòm.

## Krestem khama ma kg'òè (1:27-2:18)

### *Krestem koe méé tu kg'òè*

<sup>27</sup> Igaba kaisase ko qaase sa, kg'òèa tu di kg'òèan méé i Krestem di qãè tchõàn kg'anoa hãa. Hàà ra ga ko hàà bóò tu u, kana ra ga káà ra a igaba méér kóm, kg'òè-q'ooa tua qarika cúím tc'ēm koe hàna sa, tu ko gataga qãè tchõàn di dtcòmán koe cúís tcáós cgoa qarika tséé sa. <sup>28</sup> Ra kóm kg'oana, cuiskaga tu ntcoeko ne ka q'aekaguè tite sa. Ncēe sa bóòsekos x'ái si i gane di kaakaguèan di sa, igabas gatu di kgoarakuan di si i. Si ncēe sa Nqarim koe guua. <sup>29</sup> Cgómkuu tu máàèa hãa khama, Krestem koe tu gha dtcòmés ka cúí tamase, igaba gataga Gam domka xgàrases ka hēéthēé e. <sup>30</sup> Gatu hēé naka tíí hēéthēé ta ko cúís

ncõo sa x'ãà khama. Ncìisegar kò ncêes ncõo sa x'ãà, ncêe tu ko ma bóò khama, a ra a ko ncêe tu ko ma kóm khamaga ma qanega ncêeska x'ãà si.

## 2

### *Krestem di cg'aré-cg'aresean hêé naka Gam di kaian hêéthêé e*

<sup>1</sup> Kreste ba ko ghùi-ghui tcáo tu u. Si ko Gam dis ncàmku sa qgài-qgai tcáo tu u, Tcom-tcomsam Tc'êe ba ko xg'ae-xg'ae tu u, tu thõð-xama-mááku sa hêé naka cgómku sa hêéthêé úúa hãa. <sup>2</sup> Ncêe zi gúù zi tu kò úúa hãa ne méé tu nxãaska tiri qãè-tcaoan kaisakagu, cúíta ma tc'êean ka, naka tu ncàmku naka cúíta cúíga xám, naka tua cúís tcáo sa úú. <sup>3</sup> Táá méé tu cêé di guu, naka bóðse guu, igaba méé tu cg'aré-cg'arese, naka gatu ka c'êe ne, gatu ka cgáése séé. <sup>4</sup> Wèém khòè ba méém táá gam di zi gúù zi cúí zi q'òé guu, igabaga méém c'êe ne khòè ne di zi gúù zi gataga q'òé.

<sup>5</sup> Gatu dim tc'êe ba méém Jeso Krestem dim khama ii.

<sup>6</sup> Ncêe xg'ao Nqarim dis iis koe hàna

a Gam cgoa cúí ii ba,

igabam ko Nqarim cgoa tòóa xg'aresean táá qgóóa qari, kúrúm gas gúù sa.

<sup>7</sup> Igabam xg'ao cg'ãa-cg'anasekaguse

a qãàm dis téé-q'oo sa séé,

a khòém dis iis koe ábàèa.

Eém ko khòéan di iian koe sao-xg'aeè

<sup>8</sup> kam kò cg'aré-cg'arese,

a x'ooan koe ga igaba máàse,

xgàus dis x'oos koe ga igaba.

<sup>9</sup> Gaas gúùs domkam kò Nqari ba kaisase kaikagu Mea,

a ba a wèé zi cg'òè zi ka kaias cg'òè sa máà Mea.

<sup>10</sup> Nxãasegam gha wèém qúrù ba Jesom dis cg'òè sa qomà máá ka,

wèé gúúan nqarikg'ai di hêé,

naka nqõómkg'ai di hêé,

naka nqõóm ka nqãaka hãnan hêéthêé e.

<sup>11</sup> Nxãasega zi gha wèé zi tam zi gataga nxàe,

Jeso Kreste ba X'aiga Me e sa ka,

Nqarim Xõòm gha x'áakaguè ka.

### *Nqõómkg'ai di x'áàn khama méé tu x'áà*

<sup>12</sup> Ncàm-ncamsa tu tiri tuè, wèé x'aè ka tu kò komsana, ãer hàna hãa ka cúí tamase, igaba kaisase káà ra a x'aè kaga. Ke méé tu ncêeska gatu di kgoarasean koe tséé, q'áðan hêé naka cgùruan hêéthêé cgoa. <sup>13</sup> Nqari ba ko gatu koe tséé, tc'êe tu kos koe hêé naka kúrú tu kos koe hêéthêé e, qãè-tcaokaguèm gha ka.

<sup>14</sup> Wèé zi gúù zi méé tu kg'ui-kg'uisse tamase kana mēéku tamase kúrú, <sup>15</sup> naka tua gha nxãasega káàn chibi naka q'ano ii, qãè tu cóá tu Nqarim di tu iise, tshúù caus qhàðs hoàra hãas xg'aeku koe. Gane xg'aeku koe méé tu x'áà, nqarikg'ai di tçonðan khama ma, <sup>16</sup> kg'òéan dim kg'ui ba qgóóa hãase. Ncêeta tu kò hêé ner gha Krestem dim cáím ka gatu ka dqomse. X'ái i gha tiri qgóéan kò kg'amaga di tama sa, i kò qóm tsééan tiri kòès di tama a sa. <sup>17</sup> A ncêé tiri c'áðan kò dàða-máákus dis gúùs khama ma ntcãaguè ne, ncêe gatu dis dtcòm ko Nqari ba kúrú máá sa, gatà i kò ii ner gha qãè-tcao, a gha tiri qãè-tcaoan gatu wèé tu cgoa xg'aea máá. <sup>18</sup> Gatu igaba méé tu gatà ma qãè-tcao. Naka tua tíí cgoa gataga qãè-tcao.

**Paulo ba gha Timoteo ba hêé naka Epaferadito ba hêéthêé tsara tsééa úú (2:19-30)**

19 X'aigam Jesom koer nqòòan úúa hãa, Timoteo bar gha gatu koe qháése tsééa úú di i, nxãasega ra gha ãem ko kabise ne tí igaba qãè-tcao ka, gatu kam gha hàà bìrì te khama. 20 Gam khama ii tcáó khòèr úú tama, tseegukaga gha gatu di zi gúù zi tc'èe-tc'èese e. 21 Wèéa ne ga ko gane di zi gúù zi cúí zi qaa khama, Jeso Krestem di zi tamase. 22 Gatu igaba tu q'ana, ntam kò ma gam ka x'áíse sa, cóám xõò ba ko tsééa máám khamam kò ma tí cgoa Nqarim di qãè tchòàn koe tséé. 23 Ra gaa domka nqòòan úúa, gaam ga bar gha tsééa úú di i, ãer kò ko gúù zi ko ma tí ka qõò sa q'ãa ne. 24 Ra X'aigam koe tcoman úúa hãa, tí igabar gha qháése sí sa.

25 Igabar kò bóò, kaisase i ko tc'èese sa, Epaferodito bar gha gatu koe tsééa úú sa, ncêe tí qõe ba, a tí khama ma tséé-kg'ao ba, a tí khama ma ncõo-kg'ao ba, ncêe gatu ðim tséé-khoe ba gataga, ncêe tu kò tsééa óá ba, hààm gha ãer ko tcào zi q'óé ka ba. 26 Wèéa tu gam xgónèa hãa, a ba a gataga thõò-tcaoa hãa, tsàam ko sa tu kóma hãas gúùs domka. 27 Tseegukagam kò ko tsàa a ba a kò x'oos qàe koe hãa, Me kò Nqari ba thõò-xama máá me, gaam cúim tamase igabaga tí ga ra hẽéthẽé e, nxãasegar gha táá gaia c'èes tshúù-tcaos tshúùs koe hãa ka. 28 Ra kò ncêes gúùs domka qháése tsééa úú me, nxãasega tu gha ãe tu ko bóò me ne qãè-tcao ka, nakar gha nxãasega gataga tiri tshúù-tcaoan ka kaà cgaeè. 29 Ke méé tu kaisas qãè-tcaos cgoa Nqarim koe qãese hàákagu me, naka tua ãeta ii khòèan tcom, 30 gam dis kg'òè sam kò cg'ãè zi qgái zi koe tcãà, a ba a kò Krestem di tsééan domka x'óò ka hẽé, gatu kúrúa máá tea hãa tite tsééan kúrú koe.

## Dqàèkuan hẽé naka qãè-tcaoan hẽéthẽé e (3:1–4:9)

### 3

#### *Tseegu di tchànoan ncêe Nqarim koe guua a*

1 Còò dis ka, tí qõe ga tuè, Nqarim koe qãè-tcao! Cúis gúùs ncêe ko góá máá tu u sa xhòekagu te tama, a sa a gha qãèa máá tu u. 2 Q'óése méé tu haghuan koe, naka q'óése cg'ãè cau ne koe, naka q'óése cgàan ko gáò ne khòè ne koe. 3 Gatáa tseeguka q'ãe nqãa-qgai khòèa ta ta a khama, gatá Nqari ba kò Tcom-tcomsam Tc'èem koe dqom a Jeso Krestem koe koase ta, a cgàa ba dtcãàse tama.

4 Tíí igabar ga koase. Tíí xòè za ka, ncêe c'èem khòèm kò cgàan koe dtcãàsea hãa, ner gha tíí igaba kaisa dtcãàsean úúa: 5 Q'ãe nqãa-qgai khòèa raa 8 ðim cáím ka, Iseraele dis qhàòs koer guua, Benjaminem dis qhàòs koe. Heberar tc'áró-tc'aro. *Moshem di x'áèan xùri koe ra Farasai ra a.* 6 Wèé tcáóa te koer kò kerekes cgoa x'ãàkua. X'áèan koe tsi kò chibia te qaa ne tsi gha bóò ra chibi úú tama.

7 Igabaga wèés gúùs ãer ko bóò si ga kabisea máá te sa, nxãa sar ko káà hùì iise bóò Krestem domka. 8 Eè, tseegukar ko wèé zi gúù zi káà hùise sèè, Jeso Krestem tirim X'aiga ba q'ãa nea gaa zi gúù zi ka kaisase cgáé e khama. Gaam domkar wèé gúùan aagua, a ra a ko cg'uri khama ma sèè e, nxãasegar gha Krestem cúí ba hòò ka, 9 a ra a gha Gam koe hànase sao-xg'aeè ka. Nqarim di x'áèa ner kò kúrús gúùs koer guu a tchàno iise bóòè tama, igabaga Krestem koe dtcòmàn ka a. Nqarim koe guua tchànoan ga ncêe e, dtcòmàn di i. 10 Krete bar q'ãa kg'oana, tẽe-q'ooa ba di qarian ka hẽé, naka Gam di xgàrasean ka hẽéthẽé e. Gam khamar ii kg'oana Gam dis x'oos koe, 11 a ra a gha nxãasega x'ooan koe tẽean hàà sao-xg'ae ka.

#### *Tcg'òó tcúú sa qàràa máá*

12 Sao-xg'ae ta ga ra hãa, a ra a qanega tc'ãò tama. Gabagar ko ncêes gúù sa qgóó a qaa, Jeso Krete ba gaas ka qgóó tea khama. 13 Tíí qõe ga tuè, qgóóar xg'ara tar méé tama. Igabagar ko cúis gúù sa kúrú. Ncêetar ko méé: kháóka hàna zi gúù zir ko q'aa cgoa, a ra a ko kóé còoka hàna zi gúù zi. 14 Còokar ko qarika kúrú xám, tcg'òó tcúúr gha ka. Nqari ba tc'amaka hãas kg'òès ncêes koe tciia úú tea hãa Jeso Krestem koe.



<sup>15</sup> Gatá ncēe *dtcòman koe* kaia hãa ta méé ta gatà ma tc'ēe. Igabaga ncēe c'ēes gúùs ka tu kò tãáka zi tc'ēe zi úúa hãa nem gha Nqari ba gaas gúù sa thēe x'ái tu u. <sup>16</sup> Igaba méé ta ēe ta sao-xg'aeam dàòm cgoa cúí ga còoka qòò.

<sup>17</sup> Tíí qōe ga tuè, wèé tu méé tu serè te, naka tua khòè ne ēe ko sixae dis x'áís khama ma kg'òè ne xaèa kg'ónò. <sup>18</sup> Káí q'oror ncēes gúù sa bìrí tua, ra ko ncēeska tcgáí-tshàran cgoa bìrí tu u, a ko máá: káí ne khòè ne hãa, Krestem dis xgàuku sa hòrea ne, témé. <sup>19</sup> Gane dis chòò-q'oo sa kaàkaguè si i. Gane dis nqàrí sa ēe tc'áróa ne ko tc'ēes gúùs ga si i\*. Saucgae di gúùan koe ne ko dqòmse. Nqòómkg'ai di gúùan koe i tc'ēea ne tēe. <sup>20</sup> Igabas gatá dis x'áé sa nqaríkg'ai koe hàna, ncēe Kgoara-kg'aom gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ta ko guu a qãa koe. <sup>21</sup> Gabá gha kg'amka tc'áróa ta, Gam dim tc'áróm x'áàkom cgáém khama ma kúrúa kabi i. Ncēe gúùa nem gha kúrú, qaria nem úúa wèé gúùa nem gha Gam dòm q'oo koe tòó di i khama.

## 4

### *Tãáka zi x'áè-kg'ám zi*

<sup>1</sup> Ke méé tu ncēeska, ncàm-ncamsa tuè, X'aigam *Nqarim* koe qarika téé! Tíí qōe ga tu u, ncàmàr hãa a xgónèa tu, qãè-tcaokagu te tu ko, a tu a gataga dqòmkuàn dis cábás khamaga ii.

<sup>2</sup> Odi sa hēé naka Sentuke sa hēéthēé sara ra ko wèé tcáóa te cgoa dtcàrà, a ko máá, méé sara cúí tcáóa sara cgoa X'aigam *Nqarim* koe x'áè, témé. <sup>3</sup> Èè, tsáá igaba ra ko dtcàrà tsi, tcom-tcomsa tsi joko xgàm-kg'ao tsi, khòè sara ēe sara hùì, qãè tchòàn *Nqarim di* koe sara tíí cgoa tsééa hãa, Kelemente ba hēé, naka c'ēe ne tséé-kg'ao ne hēéthēé e, ncēe gane di cg'òèan tcgāyas kg'òèan dis koe hàna ne.

<sup>4</sup> Wèé x'aè ka méé tu X'aigam koe qãè-tcao. Gaiar ko ncēeta méé: qãè-tcao tu! <sup>5</sup> Gatu di qãè cauan méé i wèé ne khòè ne koe q'áè. X'aigam *Nqari* ba cúù Me e ke. <sup>6</sup> Táá méé tu cúí gúù kaga káise tc'ēe-tc'ēese guu, igaba méé tu wèes gúùs koe gatu di dtcàrà kúrú nakam Nqari ba q'ãa a, còrèan koe hēé naka dtcàrà koe hēéthēé e, qãè-tcaoa-máákuan cgoa. <sup>7</sup> I gha kóma q'ãan ka tc'amaka hãa tòókuan *Nqarim di*, tcáóa tu hēé naka tc'ēea tu hēéthēé Jeso Krestem koe kòre.

<sup>8</sup> Còò dis ka, tíí qōe ga tuè: tc'ēea tu méé tu cg'oè-cg'oe qãè zi gúù zi hēé naka dqòmkuàn kg'anoa hãa zi gúù zi hēéthēé cgoa: wèé zi gúù zi tseegu di zi hēé, naka wèé zi dqòmme ko zi gúù zi hēé, naka wèé zi tchàno zi gúù zi hēé, naka wèé zi gúù zi q'ano zi hēé, naka wèé zi ncàm-ncamsa zi gúù zi hēé, naka wèé zi gúù zi qãè zi iise ko nxàèè zi hēéthēé cgoa. <sup>9</sup> Tíí koe tu xgaa-xgaasea zi gúù zi hēé, a gataga máàèa zi gúù zi hēé, a tu a gataga kóma zi hēé, a tíí koe bóòa zi hēéthēé méé tu tséékagu, nxãaskam gha tòókuan dim *Nqari* ba hãa cgoa tu u.

### **Paulo ba Filipi di ne khòè ne qãè-tcaoa máá (4:10-23)**

<sup>10</sup> Kaisaser ko *Nqarim* koe qãè-tcao, tíí ka tu gha tc'ēe-tc'ēese di x'aèan tu gaia hòòa khama. Kg'aiga tu kò tc'ēe-tc'ēese te, igaba tu ko x'aèan úú tama. <sup>11</sup> Ncēes gúù sar ko méé kar máá, qaar kos gúù si i témé tama. Wèes téé-q'oos ēer hãas koer gha qãè-tcaoa hãa sar xgaa-xgaasea hãa khama. <sup>12</sup> Tòò dìbiku sar q'ana hãa; a ra a gataga tòó ghùiku sa q'ana hãa. Ncēes kàa sar xgaa-xgaasea: wèé qgáí hēé naka wèé x'aè hēé kar gha qãè-tcao ka. Xg'ãà ra ga hãa kana xàbà ra ga hãa igaba, q'òòà ra ga hãa kana ra ga káà gúù ra a igaba.

<sup>13</sup> Wèé zi gúù zir gha ēe ko qari-qari tem cgoa kgoana.

<sup>14</sup> Èèta i ii igabaga tu qãèse hēéa, a kò tíí cgoa xg'aea máána, qgóóar kò hãa qóma ne. <sup>15</sup> Gatu igaba tu q'ana, gatu Filipi tu, qãè tchòàn kò tc'ãa a gatu koe hàà x'aè ka, Maketonia koer ko tcg'oa, kas kò cúís kerekes ga sa káà si i, tíí cgoa ko tòókua sa aban marian di ka kò hùì te sa, gatu ka oose. <sup>16</sup> Tesalonika koe igaba tu xg'ao ēer tcàoa hãa koe hùian úúa

\* **3:19:** ēe tc'áróa ne ko tc'ēes gúù si i - Gerika sa ko máá: “gane dis ncàa sa,” témé.

máá te, x'aèan ko ma ntcõóa xùriku khama. <sup>17</sup> Aba ner ko qaas tama si i, igabar ko tc'ëe, khòe ne gha kaisase koa tu u sa, qãe tsééan ncëe tu kúrua hãa kái domka. <sup>18</sup> Wèé aban ãe tu kò Epaferoditom cgoa tsééa máá tea hãa ra hòda, i kaisase tc'ãò tea, a tc'ãò nqáéa. Dàò-a-máákus *Nqarim dis* qãe hmòm xg'ãòs *khama zi xám*, ncëe Nqarim koe ko qaase sa, Nqari ba ko qãe-tcaokagu sa. <sup>19</sup> Igabagam gha tirim Nqarim, ncëe qguùà hãa ba, Gam di x'aian koe guu a wèés gúùs ãe tu tcàoa hãa sa máà tu u, Jeso Krestem koe. <sup>20</sup> Gatá dim Nqarim Xòò ba méém chòò tamase dqòmè! Amen.

*Còò di zi tsgámkaguku zi*

<sup>21</sup> Tsgámkagu wèém Jeso Krestem koe tcom-tcomsa ba. Tíí qõe ga ne tíí cgoa hàna nea ko tsgámkagu tu u. <sup>22</sup> Wèé ne tcom-tcomsa ne khòe nea ko tsgámkagu tu u, *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram dim nquum di ne tc'áró ga.

<sup>23</sup> X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu di tc'ëean cgoa hãa.

## KOLOSA NE Paulom dis tcgãya sa Kolosa ne koe Téé-cookg'ai sa

Ncëes tcgãya sa kò Kolosa koe hànas kereke sa góá mááèa hãa. Ncëes kereke sa kò Paulom ka tshoa-tshoae tama, igabas kò Paulom kò xámse a ko tséém xòem koe hàna, me kòo tséé-kg'aoan kaiam x'áé-dxoom Asia dim Efesom koe guu a tsééa tcg'òó.

Paulo ba kò bóòà q'ãa, tshúù-ntcõa di xгаа-xгаа-kg'aoa ne Kolosa dis kerekes koe hàna sa, ncëe kòo khòè ne xгаа-xгаа, tãá nqárian ne gha qámse máá ka a.

Ncëes gúùs cúis tama si i, igaba xu kòo ncëe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu máá: khòèan méé i q'ãe nqãa-qgai khòè, naka tc'õoan di x'áé-kg'áman xaèa kg'ónò, témé.

Paulo ba kò dtcòm-kg'ao ne di tchõàn tseegu di góá, a ncëe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu cgoa ntcoeku. A ba a kòo máá: Jeso Kreste ba ko cg'oèa hãa kgoarasean máa ta a, zi ko c'èe zi xгаа-xгаа-kg'ám zi Krestem koe séèa tcg'òó ta a.

Krestem koem Nqari ba guu a nqõómkg'ai kúrúa hãa, a ba a ko gataga Gam koe ga guu a nqõó ba séèa kabia mááse. Krestem cgoa xg'ae a cúí iian ka cúí ta gha nqõómkg'ai koe kgoarasean úúa hãa.

Gaa koe guus kam ko Paulo ba Krestem koe kg'òè sa ko wèé cárm di kg'òèan koe dùú sa nxàes ka góá. Ncëes tcgãyas Kolosa ne góá mááèa hãa sa Efeso ne góá mááèas hãas tcgãyas cgoa cúí si i.

Tigiko ba kò ncëes tcgãya sa séè a Kolosa koe úú, a ba a kò Onesimom cgoa hãa, qãàm ncëem kò Paulo ba tcgãya sa Filemone ba téé-q'ooa ba koe góá máá ba.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- nqõó ba (1:15-20)

- tc'áró ba (1:18-24)

- nciís kg'òè sa, kabas kg'òè sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Nqõóm dis kg'òè sa hëé naka Krestem di tsééan hëéthëé e (1-2)

- Kabas kg'òè sa Krestem koe (3-4)

### Nqõóm dis kg'òè sa hëé naka Krestem di tsééan hëéthëé e (1-2)

*Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'áé úú-kg'ao\* ra Nqarim ma tc'èea khama, a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa.

<sup>2</sup> Kolosa koe hàna ne dtcòm-kg'ao ne, gatsam ka qõese ga ne ncëe Krestem koe tcom-tcomsa ne tsam ko *ncëes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim gatá ka Xòòm koe guua hãa cgómkuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i gatu cgoa hãa, témé.

*Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne Kolosa di ne còrèa máá*

<sup>3</sup> Eë tsam kò ko còrèa máá tu u ne tsam ko wèé x'áè ka Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba qãè-tcaoa máá, <sup>4-5</sup> *Nqarim koe* tu nqòòan úúa hãa, a gaa domka Jeso Krestem koe dtcòmaa, a gataga wèé ne tcom-tcomsa ne ncàma hãa sa tsam kómá hãa khama. Ncëe nqòòan tu nqarikg'ai koe tòóa mááèa hãa. Nxãakamaga tu gaa nqòòan ka kómá hãa, tseeguan di qãè tchõàn tu kòo xгаа-xгааè ka. <sup>6</sup> Eë i ko qãè tchõàn gatu koe

\* **1:1:** x'áé úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

hààm cáim ka tu kò kóm m a tu a kò *tshoa-tshoa a* Nqarim di cgómkuan tseeguan kaga gatu ka q'ana hãa. Ncêe i ko ma wèém nqđóm koe tc'áróan kúrú a kai khama i ko gataga gatu xg'aeku koe hêé. <sup>7</sup> Epaferasem koe tu kò xgaa-xgaase e, qãàm sixae ka c'êem ncàm-ncamsa ba, ncêe gatu domka tcom-tcomsam tséé-kg'aom Krestem di ba. <sup>8</sup> Ncêe kò gataga *Tcom-tcomsam* Tc'êem ka tu máàèa hãa ncàm-kuan ka bìrí xae e ba.

<sup>9</sup> Ncêes gúús domka xae kò táá chòò cgoa còrèa máá tu ne, gaam cáim êe xae kò kóm m ka, xae kò Nqari ba dtcàrà Me kúrú tu u, Gam ko tc'êe sa tu gha cg'oèase q'ãa ka, nakam gha Tcom-tcomsam Tc'êem ka hêéthêé cg'oè-cg'oe tu u, ncêe gha kúrú tu u tu wèé za ga tc'êega, a kómá q'ãa ba. <sup>10</sup> Nxãasega tu gha X'aiga ba kg'anoa hãas kg'òè sa kg'òè, a wèé za ga qãè-tcaokagu Me, a tu a gha qãè zi tséé zi wèé zi koe tc'áróan kúrú, a Nqari ba q'ãan koe càuse ka. <sup>11</sup> A xae a ko còrè, wèé qarian cgoa tu gha qari-qariè sa, Gam di qarian x'áam di koe guua ka, qóman xg'aeku koe tu ko qarika téé a tu a qáo tcáo, qãè-tcaoan cgoa. <sup>12</sup> Xae ko còrè, Abo ba tu gha qãè-tcaoa máá sa, Gaam ncêe kúrú tua tu kg'ano-kg'anosa ii ba, êe tcom-tcomsa ne q'òda hãa sa tu ko gataga thêé q'òd sa, ncêe x'áan di x'aian koe hãa sa. <sup>13</sup> Ntcùúan di qarian koem kgoara tcg'òo taa, a êem ncàma hãam Cóm di x'aian koe tsééa óa taa hãa, <sup>14</sup> ncêe Gam koe ta kgoarakuan úúa hãa ba, chibia ta di qgóóa-máákuan di i.

*Krestem dii sa hêé naka dii sam kúrúa máá taa sa hêéthêé e*

<sup>15</sup> Bóose tamam Nqarim dis ii sam úúa†, wèé zi gúú zi ka tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa‡ ba. <sup>16</sup> Wèé zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa khama, nqarikg'ai koe hàna zi hêé naka nqđókg'ai di zi hêéthêé e, hòose ko zi hêé naka hòose tama zi hêéthêé e, x'aian di ntcóó-q'ooan hêé kana tcèè-tcuì-kg'aon hêé kana tc'ãa-cookg'ai-kg'aon hêé kana qarian hêéthêé; wèé zi gúú zia Gam koe guu a kúrúèa, a Gabá kúrúa máàèa. <sup>17</sup> Wèé zi gúú zi cookg'ai koem hàna, zi ko wèé zi gúú zi Gam koe qgóóa xg'aese. <sup>18</sup> Me Tcúú Me e tc'áróm di ba, ncêe kereke ii ba: Tshoa-tshoam ga Me e, tc'ãa a x'ooan koe guu a ghùèa ba, nxãasegam gha wèé gúúan koe tc'ãa dis téé-q'oo sa úú ka. <sup>19</sup> Nqari ba i ko qãè-tcaokagu, Gam tc'áróa gha cg'oèase *Krestem* koe x'ãè khama. <sup>20</sup> Gam dis xgàus di c'ádan koem kò guu a tòókuan kúrú, nxãasegam gha wèé zi gúú zi *Krestem* koe guu a xg'ae-xg'ae zi tòóku Gam koe, nqđómkg'ai koe hàna zi gúú zi hêé naka nqarikg'ai koe hàna zi hêéthêé e.

<sup>21</sup> C'êe x'aè ka tu kò Nqarim cgoa q'aara hãa tu khòè tu u, a tc'êe-kg'áma tu koe Gam di tu cg'òo-kg'ao tu u, cg'ãè zi tséé zi kúrú tu kòo zi koe. <sup>22</sup> Igabam ncêeska *Krestem* dis x'oos koe guu a Gam cgoa xg'ae-xg'ae tua, tu Gam koe tòókua, Gam dim tc'áróm koe guu a\$, nxãasegam gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa tu ii, a wèé za ga kàa chibi iise tòó tu u ka. <sup>23</sup> Igaba i ko qaase, tshoa-tshoases dtcòmman dis koe tu gha wèé x'aè ka qarika hãa sa, táá tu gha ntcãa-ntcãaè a qãè tchòàn di nqòdan koe tcg'òóè ka. Ncêe qãè tchòàn tu kómá hãa, nqarikg'ai ka nqãaka hàna hãa khóèan wèé\*\* ko xgaa-xgaaè e, ra tíi Paulo ra gaan dir tséé-kg'ao ra a.

*Paulom di tsééa ne kerekes koe*

<sup>24</sup> Ncêeskar ko êer ko gatu domka xgàraè zi xgàraku-kg'ám zi ka qãè-tcao. Eê kò Krestem di xgàrakuan koe tcào sar ko tirim cgàam koe guu a cg'oè-cg'oe, Gam dim tc'áróm domka, ncêe kereke sa ii ba. <sup>25</sup> Gas dim tséé-kg'ao bar kúrúa, Nqarim máà tea hãa tsééán khamaga ma, Nqarim di kg'uia ner gha cg'oèa hãase máà tu u ka. <sup>26</sup> Kuri xu kuri xu, naka qhàò zi ko ma xùriku khama zi kò ncêe zi gúú zi chóm-mèa, igaba zi ncêeska Nqarim di ne khòè ne x'áíèa hãa. <sup>27</sup> Nqari ba kò x'áakos qguús chóm-sea zi gúú zi di sa q'ãakagu ne kg'oana, ncêem ko táá zi qhàò zi di ne úúa máána hãa sa. Si kò *ncêes kàa sa*, Kreste ba gatu koe

† 1:15: Nqarim dis ii sam úúa - Gerika sa ko máá: "Nqarim dim ii Me e," témé, igabas ncêe sa tchàno tamas Naro si i.

‡ 1:15: tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa - Gerika dis kg'ui sa ga Naros koe "tc'ãa a ábàèa ba" ta ma góá kabiè, igabas ko ncêes kg'ui sa méé a ko máá: "tc'amaka hãas téé-q'oo sa úúa hãa ba," témé. § 1:22: Gam dim tc'áróm koe guu a -

Gerika sa ko "tc'áróm cgàam dim koe guu a" témé. \*\* 1:23: nqarikg'ai ka nqãaka hàna hãa khóèan wèé - Gerika sa ko máá: "kúrúèas gúús wèes nqarikg'ai ka nqãaka hàna sa," témé.



hãa si i, ncêe x'áàn di nqòòan ii ba. <sup>28</sup> Ncêe xae ko Gam ka xгаа-xгаа ba, a xae a ko wèém khòè ba tchàno-tchano, a wèém khòè ba wèè q'ãan di tc'ëean ka xгаа-xгаа, nxãasega xae gha kúrú me wèém khòè ba Krestem koe wèè za ga kai ka. <sup>29</sup> Ncêes guús koer ko qarika tséé, a ko Gam di qarian koe guu a wèè qaria te tséékagu, ncêe ko tíi koe qarian cgoa tséé e.

## 2

<sup>1</sup> Q'ãa méé tu sar ko tc'ëe, nta nooser ko gatu domka hêé, naka ãe Laodikea koe hàna ne hêé, naka wèè ne ãe tíi cgoa qanega xg'ae tama ne hêéthêé domka qarika tséé sa. <sup>2</sup> Nxãasega i gha tcáóa ne ntcàmme ka, ne ncàmkuu koe guu a cúis guú sa kúrúè, nxãasega ne gha qguu a cg'oèa hãase kóma q'ãa ka, chómsea zi guú zi Nqarim di zi ne gha gane ka q'ãa ka, ncêe Kreste ii zi, <sup>3</sup> ncêe Gam koe i wèè qguuàn q'ãan di tc'ëean di hêé naka tc'ëegan hêéthêé di chómsea hãa ba.

<sup>4</sup> Ncêes guú sar ko birí tu u, cúí khòè ga gha nxãasega táá kàa tu u ka, ncôé zi kg'ui zi ntcoekuan di zi ka igaba. <sup>5</sup> Eëtar ma tc'áróa te cgoa gatu koe káa ra a igabar tc'ëea te koe gatu cgoa hàna, a ra a ko qãè-tcao, gatu di tséé-kg'áman hêé naka gatu di dtcòmàn Krestem di koe qarika téé sa hêéthêér kò bóò khama.

### *Kreste ba ko cg'oèas kg'òè sa óága*

<sup>6</sup> Ke nxãaska, ãe tu ma Jeso Kreste ba ma X'aigam iise séèa hãa khamaga ma méé tu Gam koe kg'òè. <sup>7</sup> Gam koe méé tu *hùis khama ma tobega naka nquum khama ma* tshàoa ghùè; gataga méé tu dtcòmàn koe qari-qariè, ãe tu ko ma xгаа-xгааèa khama, naka tua qãè-tcaoa-máákuan cgoa cg'oèa nqáése.

<sup>8</sup> Bóò méé tu, naka i cúí khòè ga táá khòèan di xгаа-xgaan hêé, naka káa hùì qàe-qaekuan hêéthêé tséékagu naka qáé tu u guu. Khòèan di tc'ëe-kg'áman hêé naka ncêem nqòóm di qarian hêéthêé ne ko xùri, a Kreste ba xùri tama. <sup>9</sup> Nqari ba cg'oèa hãase Gam koe x'ãèa hãa ke, Gam dim tc'áróm koe, <sup>10</sup> tu Gam koe Gam di cg'oèa kg'òèan máàèa hãa, ncêe wèè qarian hêé naka wèè tc'ãà-cookg'aian hêéthêé di Tcúú ii ba. <sup>11</sup> Gam koe tu kò gataga q'ãe nqãa-qgai khòèa hãa, q'ãe nqãa-qgai khòokus khòèan tshàu ka kúrúè tama sa, igaba Krestem ka kúrúèas q'ãe nqãa-qgai khòokus koe tu guu a tc'áróm dim cgàam koe tcg'òòèa. <sup>12</sup> Krestem cgoa tu kò tcguu-tcguukus koe kg'ónòè, igaba tu kò Nqarim ncêe Kreste ba x'ooan koe ghùiam di qarian koe dtcòm, a gaas dtcòmè koe guu a *tcguu-tcguukus koe* Gam cgoa ghùèa. <sup>13</sup> Gatu di chibian koe hêé naka gatu dim cgàam di q'ãe nqãa-qgai khòè taman hêéthêé koe tu kò x'óóa hãa, Me kò Nqari ba Krestem cgoa kg'òèkagu tu u, a gatá di chibian wèè ga qg'óóa máá taa hãa, <sup>14</sup> a kò ãe gatá di chibian góáèas tcgãya sa tchùua tcg'òò, gaas di x'áè-kg'áman cgoa, a ba a xgàus koe xgàu ana hãa. <sup>15</sup> *Gaas xgàus koem kò Nqari ba tc'ëean di xu* tc'ãà-cookg'ai xu qariga xu di ncòo-gàban xhùu cgae xu a qg'aè-cgaekagu xu, a ba a wèém khòèm cookg'ai koe sau-cgaekagu xu, a kò Tàà-kg'aom ii sa x'ái xu.

### *Krestem cgoa x'óó sa hêé naka Gam cgoa kg'òè sa hêéthêé e*

<sup>16</sup> Gaa domka méé tu táá cúí khòè ga kgoara máá naka i xgàè-kg'am tu u guu ãe tu ko tc'òó a ko kg'áas koe, dtcòm-kg'ao ne dis kòès dim cáím ka igaba, kabam nxoem dis kòès ka igaba, Sabata dim cáím kaga igaba. <sup>17</sup> Ncêea hààko zi guú zi di sòm-c'ana a, igabagam tc'áró ba Krestem di me e. <sup>18</sup> C'ëe khòèa ne hàna, cg'aré-cg'arese kg'oana a, a moengelean i gha dqòm sa ko qaa. Eë ne bóò hãa guuàn ka ne ko bóò-boose, a ne a ko gane dim cgàam di tc'ëean ka káa hùise tc'amaka bóòse. Táá méé ne téé-q'òos ãe tu úúa sa séè cgae tu u guu. <sup>19</sup> *Tc'áróm dim* Tcúú ba ne qg'óó tama. Wèém tc'áró ba ko Gaam Tcúúm koe guu a kai, a ba a q'amku-q'ooa ba hêé naka qg'áía ba hêéthêé ka qari-qari a qg'óóa xg'aeè, a ba a ko ãem ko ma Nqari ba tc'ëe khama ma kai. *Ke méé tu gane ka nquu ka hãa.*

<sup>20</sup> Krestem cgoa tu x'óóa hãa, a nqòóm di qarian koe kgoaraèa hãa. Dùús domka tua ko nxãaska ncêem nqòóm di tu iise kg'òèa máá, a gaam di x'áè-kg'áman komsana, ncêe ko

máá: <sup>21</sup>“Táá tshàu cgoa qgóó guu! Táá xám guu! Táá cúu-cuuse guu!” ta ko méé e. <sup>22</sup>Ncēe x'áè-kg'áma nea ko gúù zì ka kg'ui ncēe tséékaguè zì ko xg'ara ne gha kaà zì, x'áè-kg'áman hēé naka xгаа-xgaan hēéthēéa khóèan koe guua. <sup>23</sup>Ncēe ne khóè ne ko nqárian qámseá máá, a ne a ko cg'aré-cg'arese, a gane di tc'áróan koe qgóósea hãa, khama i ncēe x'áè-kg'áman q'ãa di tc'ēean koe guua khama ii, igaba i qarian úú tama, cgàam ncàma hãa sa i gha xgàè di i.

## Kabas kg'õè sa Krestem koe (3-4)

### 3

<sup>1</sup>Nxãakamaga tu kò Krestem cgoa ghùèa hãa ne méé tu nxãaska gúù zì tc'amaka hàna zì koe tòón tcáó, ncēe Krestem hàna, a kg'ám x'òàm Nqarim dim xòè koe ntcōe koe. <sup>2</sup>Gúù zì tc'amaka hàna zì koe tu tc'ēea tu tòó, nqóómkg'ai di zì gúù zì ka tamase. <sup>3</sup>X'óóa tu hãa, i gatu di kg'õèan Krestem cgoa Nqarim koe chómseá hãa ke. <sup>4</sup>Ncēè Krestem, ncēe gatu dim kg'õèm kò x'áise, ne tu gha gatu igaba thēé nxãaska Gam cgoa x'ààn koe x'áise.

<sup>5</sup>Gúù zì ēe nqóómkg'ai di ii zì méé tu nxãaska x'ooan koe tcãa: cg'áràn hēé, cg'ãè cauan hēé, tshúù zì tc'ēe zì hēé, cg'ãè tc'ēean hēé, naka cēèan hēéthēé e, ncēe kúrúa mááseèa hãa nqárian qámseá máá di i. <sup>6</sup>Ncēe gúúan domka i ko Nqarim di xgòàn ēe komsana Me tama ne koe hàà ke. <sup>7</sup>C'ēe x'aè ka tu kò gazi gúù zì ka tc'ãà-cookg'aiè, a gazi koe kg'õè. <sup>8</sup>Igaba méé tu ncēeska gatu igaba wèè gúúan ncēeta ii aagu: xgòàn hēé, c'ee-c'ēean hēé, cg'ãè tc'ēean hēé, cóèkuan hēé, saucgaekaguko kg'uiian hēéthēé e; gúúan ncēe wèè méé tu kg'áma tu koe táá tcg'òó guu. <sup>9</sup>Táá tshúù-ntcōa-mááku guu, gatu dim tc'áróm ncíi ba tu nxōoa tcg'òóa hãa, gam di zì tséé-kg'ám zì cgoa ke, <sup>10</sup>a tu a kabam tc'áró ba hana hãa, nxãasega tu gha kaba-kabaè, a gatu ka q'ãa Me, a bóòse-q'ooan Gaam ēe Kúrú-kg'aom ii di x'áía hãa ka. <sup>11</sup>Gerikan hēé naka Jutan hēéthēé di q'aa-q'ooa nea Gam koe hãa tite, q'ãe nqãa-qgai khòèa ne hēé kana q'ãe nqãa-qgai khòèe tama ne hēé, c'ēe zì qhàò zì di ne hēé, nqúù ka x'ãèa khóèan\* hēé, qãàn hēé naka qãà taman hēéthēé e, igabam Krete ba wèè Me e, a ba a wèèan koe ga hàna.

<sup>12</sup>Gaa domka, Nqarim nxará tcg'òóa máásea hãa tu khóè tuè, tcom-tcomsa naka ncàm-ncamsa tu, hãakaguse tu thòò-xama-máákua ne, qãèan hēé, naka cg'aré-cg'aresean hēé, naka kgàesase qgóósean hēé naka qáo tcáóan hēéthēé cgoa. <sup>13</sup>Gatu ka c'ēe ne cgoa méé tu tsééa xg'ae, naka ncēè c'ēe khóèan cgoa tu kò c'ēs guu sa úúa hãa ne méé tu qgóóa mááku. Eēm ma Nqari ba ma qgóóa máá tua khamaga ma méé tu gatu igaba gatà ma kúrú. <sup>14</sup>Wèè zì gúù zì ncēe zì tc'amkg'ai koe méé tu ncàmkuan hãa, ncēe ko wèè zì gúù zì cg'òèase qáèa xg'ae e.

<sup>15</sup>Krestem di tòókuan méé i tcáóa tu tc'ãà-cookg'ai, ncēe tu ma cúím tc'áróm di ii, a tòókuan koe tciièa khama. Ke tu qãè-tcaoa máá Me. <sup>16</sup>Krestem dim kg'ui ba méém gatu koe qguùase x'ãè. Xгаа-xgaaku tu naka tchàno-tchanoku wèè tc'ēean cgoa, naka tua Pesaleman hēé, naka ciian hēé, naka tc'ēean di ciian hēéthēé tcáóa tu q'oo koe qãè-tcaoa-máákuan cgoa Nqari ba nxáèa máá. <sup>17</sup>Naka dùús wèés ēe tu ko kúrú sa, kg'uiian koe ga igaba kana tséèan koe ga igaba, méé tu wèèa sa ga X'aigam Jesom dim cg'õèm koe kúrú, naka tua Gam koe guu na Nqarim Xòò ba qãè-tcaoa máá.

#### *Khóè zì hēé naka khóè xu hēéthēé e*

<sup>18</sup>Khóè saoè, gasao di xu khóè xu sao mááse, ncēe i ma X'aigam koe ma kg'anoa hãa khama.

<sup>19</sup>Khóè xaoè, gaxao di zì khóè zì xao ncàm naka xaoa táá thòò-xamkagu zì guu.

#### *Cóán hēé naka xòò ga ne hēéthēé e*

<sup>20</sup>Cóá tuè, gatu ka xòò ga ne wèè zì gúù zì koe komsana, nxãa sa ko X'aiga ba qãè-tcaokagu ke.

\* **3:11:** nqúù ka x'ãèa khóèan - Gerika sa ko “Sekithia” témé.

<sup>21</sup> Cóán ka xòò ga xaoè, táá cóán xgàè guu, naka i nxãasega táá tshúù-tcao guu.

*Qãàn hêé naka x'aigan hêéthêé e*

<sup>22</sup> Qãà tuè, gatu ka q'òòse ga ne nqòóm di ne tu komsana wèè zi gúù zi koe. Ncêe gúùan méé tu kúrú, gaan di tcgáian gatu koe tòóá hãas ka tamase, kana cgómkuan tu gha hòò cgae e domka tamase, igaba méé tu wèè tcáóá tu cgoa kúrú u, X'aiga ba q'áòá hãase. <sup>23</sup> Dùús wèés ãe tu ko kúrú sa méé tu wèè tcáóá tu cgoa tséé, X'aiga ba ko tsééa máá khama, khòèm ka tamase. <sup>24</sup> X'aiga ba gha ãem Gam di ne khòè ne tòóá máána hãa sa kabì máákus iise máà tu u sa tu q'ana hãa khama. X'aigam Kreste Me e ncêe tu ko tsééa máá ba khama. <sup>25</sup> Wèém khòèm ãe ko cg'ãèan kúrú ba gha suruta kabìè gam di cg'ãèan domka, *Nqari ba khòèan tãákase qgóó tama khama.*

**4**

<sup>1</sup> X'aiga xaoè, gaxao di qãàn méé xao ãe tchàno ii a qãè ii sa máà, gaxao igaba xao q'ana hãa, X'aiga ba xao nqarìkg'ai koe úúa hãa sa ke.

*C'èe x'áè-kg'áma ne*

<sup>2</sup> Gatu di còrèan tu qarika qgóó, naka gaan koe kòrese hãa, naka *Nqari ba* qãè-tcaoa máá. <sup>3</sup> Naka tu gataga còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega *Nqari ba* gaxae di kg'uian nquu-kg'áman xgobekg'ama máá, naka xae Krestem ka chómsea tseeguan nxàe, ncêe gaan domka qáéèa a. <sup>4</sup> Còrè nakar nxãasega tchànose nxàea tcg'òó o, ncêe i ko ma qaase khama. <sup>5</sup> Eã tchàa koe hàna ne méé tu tc'èegase tséé cgoa, wèém x'áè ba cg'oèase tséékagu na. <sup>6</sup> Gatu di kg'uian méé i wèè x'áè ka cgómkuan ka cg'oèa hãa, tãbean cgoa tsãubeèa hãase, nxãasega tu gha q'ãa, ntama tu gha ma wèém khòè ba xoa sa ka.

*Còò di zi tsgámkaguku zi*

<sup>7</sup> Wèé tchòà nem gha Tigiko ba tíí ka bìrí tu u, ncàm-ncamsam qòe ba, a tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba, a gaxae khama ma qãà ba X'aigam koe. <sup>8</sup> Gaa domkar ko gatu koe tsééa úú me, ntama xae ma hãa sa tu gha nxãasega q'ãa ka, me gha gataga gatu di tcáóan ghùì-ghui. <sup>9</sup> Onesimom cgoam ko síí, tcom-tcomsa, a ncàm-ncamsam qòe ba, ncêe gatu ka c'èe ba. Wèé zi gúù zi ncêe koe ko kúrúse zi ka tsara gha bìrí tu u.

<sup>10</sup> Tíí khama qáéèàm Arisetareko ba ko tsgámkagu tu u, me ko Marekom Barenabasem ka qòese ba thêé tsgámkagu tu u (nxãakamaga tu x'áè-kg'áman hòòá, ncêe hààm kò ne méé tu qãèse hààkagu me di i). <sup>11</sup> Jesom, ncêe ko Juseto ta ma tciiè ba, nxãam igabam ko *tsgámkagu tu u*. Nooa xu Juta\* xu xu u ncêe ko Nqarim di x'aian koe tíí cgoa tsééa xg'ae xu, a gataga tíí koe kaisa hùikuan úúa hãa xu. <sup>12</sup> Epaferasem ncêe gatu ka c'èe ba, a Jeso Krestem dim qãà ba ko tsgámkagu tu u. Wèé x'áè kam ko qarika còrèa máá tu u, wèéan ãem ko *Nqari ba* tc'èe koe tu gha qarika téé, a gha *dtcòmá tu koe* kaia hãa, a wèè tcáóá tu cgoa Gam koe dtcòm ka. <sup>13</sup> Kaisa tsééan ãem ko gatu hêé naka Laodikea di ne hêé naka Hierapolise di ne koe hêéthêé tcãà tcáó a kúrú koe ra ko gam ka nxàea tseegukagu. <sup>14</sup> Ncàm-ncamsam Lukam naaka di ba hêé, nakam Demase ba hêéthêé tsara ko tsgámkagu tu u.

<sup>15</sup> Tíí qòe ga ne Laodikea koe hàna ne méé tu tsgámkagu, naka Nimefase sa hêé naka kerekes gas ãem nquum koe ko *xg'aes* ga sa hêéthêé e.

<sup>16</sup> Ncêes tcgãya sa tu ko nxárá mááèa xg'ara ne méé tu kúrú nakas gataga thêé kerekes Laodikea di sa nxárá mááè si. Naka tu gatu tcgãyas Laodikea koe guua sa nxárá.

<sup>17</sup> Naka gataga Arekipo ba bìrí naka máá: “Q'òé méé tsi naka ãe tsi ko X'aigam koe máàèa tsééan xg'ara-xg'ara,” témé.

<sup>18</sup> Tíí Paulo ra ko ncêe tsgámkagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Tiri táùan tu tc'èe-tc'èese. Cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

\* **4:11:** Juta - Gerika sa ko máá: “q'ãe nqãa-qgai khòèa xu,” témé.

# 1 TESALONIKA NE

## Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

### Tesalonika ne koe

### Téé-cookg'ai sa

Tesalonika ba kò x'áé-dxoom Roma ne di me e, Maketonia koe hàna ba. Paulo ba kò gaa koe xгаа-xгаа, ãem ko Filipi koe guu ka, si kò kereke sa gaa koe tshoa-tshoase (Tsee 17:1-9).

Kái ne qhàò zi di ne kò Juta ne di cauan koe tcãàn tcaoa hãa, a kò Paulom di xгаа-xgaan komsana, igaba ne kò Juta ne tshoa-tshoa a tauan tcãà a ne a ntcoeku. Paulo ba kò Tesalonika koe chùia tcg'òóè, a ba a Berea koe qõò (Tsee 17:10). Gaa koem kò hànaa, a síí Korinta koe tcãà, kam kò Paulo ba gam ka c'ẽem Timoteom koe tchõàn kóm, Tesalonika koe hànas kerekes di téé-q'ooan ka.

Tc'ãà dis tcgãyas Paulom di sa kò Tesalonika ne góá mááèa hãa, gaa koe hãa ne dtcòm-kg'ao nes gha ghùi-ghui tcáó, a sa a ntcàm ne ka. Gane di dtcòmàn hěé naka ncàmkuan hěéthěé di tchõà nem ko qãè-tcaoa máá. Tc'ẽe-tc'ẽesekagu nem ko, kg'õès ãem kò gane cgoa hãa x'aè kam kò kg'õè sa, a ba a kò nxãaska Kreste ba gha n-cáma hàà di zi tēè zi ãe kò ghùia hãa zi xoa. C'ẽes tēè sa kòò máá: “Dtcòm-kg'aom ncēè kò Krestem hàà tama cookg'ai koe x'óóa hãa ba gha kháè chõò tama kg'õèan úúa?” témé sa. Si kò c'ẽes tēè sa máá: “N-cáma ba gha Kreste ba gaicara kabise a hàà?” témé. Paulo ba kò ncēem x'aè ba sèè a bìrí ne, nqooa hãase méé ne tséé sa, nqòò sa úúa hãase Kreste ba gha kabise a hàà di sa.

Qaa-qaa sa kg'uia ne:

- ncàmku

- Jeso ba ko gaicara kabise a hàà (1:10; 3:13; 4:13-5:11)

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Qãè-tcaoa máákuan hěé naka dqòmkuan hěéthěé e (1-3)

- Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'õè sa (4:1-12)

- Xгаа-xgaan Krestem di hààn di i (4:13-5:11)

- Còò di ghùi-ghui-tcáókua ne (5:12-28)

### Qãè-tcaoa-máákuan hěé naka dqòmkuan hěéthěé e (1-3)

*Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, a Silefano\* ba hěé naka Timoteo ba hěéthěé tsara cgoa hãa, xae ko ncēes tcgãya sa Tesalonika dis xg'aes ncēè Nqarim gatá ka Xõò ba hěé naka X'aigam Jeso Kreste ba hěéthěé tsara koe hãa sa góá máá, a ko máá:

Cgómkuan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i gatu cgoa hãa, témé.

*Tesalonika ne dis kg'õè sa hěé naka dtcòm sa hěéthěé e*

<sup>2</sup> Wèéa tu domka xae ko wèè x'aè ka Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ko sixae di còrèan koe gatu ka kg'ui, <sup>3</sup> a ko Nqarim gatá ka Xõòm cookg'ai koe wèè x'aè ka tc'ẽe-tc'ẽese: gatu kúrúa hãa tsééan dtcòmàn di hěé, naka gatu di tsééan ncàmkuan di hěé, naka gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe nqòòan ka tu qarika tēes ka hěéthěé e.

<sup>4</sup> Tíí qõè ga tu Nqarim ka ncàmmèa tuè, q'ana xae hãa nxárám tcg'òó tua hãa sa *Gam di tu gha ii ka*. <sup>5</sup> Sixae di qãè tchõà nea kò gatu koe kg'ui iise cúí hàà tama khama, igaba i kò qarian cgoa hěé, Tcom-tcomsam Tc'ẽem cgoa hěé naka kaisa tcoman cgoa hěéthěé hàà. Tu q'ana hãa nta xae kòò ma gatu xg'aeku koe gatu domka kg'õè sa. <sup>6</sup> A tu a kò hàà sixae hěé naka X'aiga ba hěéthěé di tu serè-kg'ao tu kúrúse. Eèta i kò ma xgàrakuan hãa

\* **1:1:** Silefano - Silefanom di c'ẽe cg'õèa nea Silase e.



igaba tu kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem koe guua qãè-tcaoan cgoa kg'ui ba sèèa mááse khama. <sup>7</sup> A tu a kò ncẽem dàòm ka, wèé ne dtcòm-kg'ao ne Maketonia hëé naka Akaia hëéthëé koe hàna ne koe x'ái sa kúrúse. <sup>8</sup> X'aigam dim kg'uim gatu koe guua ba kò Maketonia hëé naka Akaia koe hëéthëé cúí síí tama, igabaga i kò gatu di Nqarim koe dtcòmàn wèé za ga q'ãè, nxãasega i gha c'ẽe gùù xae gha nxàe sa táá qaase ka. <sup>9</sup> Gaa nea ko gane ka nxàe, nta tu kò ma hàakagu xae e sa khama. A ne a ko gataga nxàe, nta tu kò ma kúrúá mááseèa hãa nqárian ma tcg'oaragu a Nqarim koe ma kãbise sa, a síí kg'òèa hãa a tseegu dim Nqari ba tsééa máá sa, <sup>10</sup> naka tu ma Cóásem nqarikg'ai koe gha guu a hàà ba ma qãà hãa sa, ncẽem kò x'ooan koe ghùì ba, Jesom ncẽe hààko xgòàn koe ko kgoara ta a ba.

## 2

### *Paulom di tsééa ne Tesalonika koe*

<sup>1</sup> Tíí qõe ga tuè, q'ana tu hãa, sixae dis dàras gatu xae kò dàra tu ua hãa sa kò kg'amaga di tama sa. <sup>2</sup> Hàà tama xae hãa cookg'ai koe xae kò ma Filipi koe xgàràè sa hëé, naka xae kò ma sau-saugase qgóòe sa hëéthëé tu q'ana hãa. Igaba xae kò sixae dim Nqarim koe qarían hòò, a qãè tchòàn kgoarasease kg'ui cgoa tu u, ãeta i kò ma kaisa ntcoekuan hãa igaba. <sup>3</sup> Sixae di xгаа-xгаа ne kàma, kana cg'urigam dàòm di, kana kàan di tama khama. <sup>4</sup> Igaba xae ko Nqarim ka tcommèa hãa, a xae a qãè tchòàn xгаа-xgaan dis tséé sa máàèa hãa khama ma kg'ui, khòèan xae gha qãè-tcaokagu ka tamase, igabaga xae gha Nqari ba qãè-tcaokagu ka, ncẽe ko tcáóa xae kúrúá bóò ba. <sup>5</sup> Tu q'ana hãa, wèé x'aè ka xae kò táá qàe-qaekuan di kg'uian cgoa hàà cgae tu u sa, a xae a kò táá sixae di tsééan kúrú, c'ẽe gùù xae gha gatu koe hòò domka - Nqari ba sixae dim tééa-máá-kg'ao Me e! <sup>6</sup> Gataga xae kò khòèan ka xae gha dqòmè sa qaa tama, gatu kaga igaba kana c'ẽe khòèan kaga igaba.

<sup>7</sup> Krestem di xae x'áè úú-kg'ao\* xae iise xae ga kò kái gùùan qaa cgae tua hãa, igaba xae kò gatu xg'aeku koe tc'aua xae khòè xae e, khòès gas di cóán ko qãèse q'òés khama ma. <sup>8</sup> A xae a kò kaisase xgónè tua hãa, domka xae kò kg'ónòsea hãa, táá xae gha Nqarim di qãè tchòàn cúí máà tu u ka, igabaga xae gha thëé sixae di kg'òèan tcg'òóa máá tu u ka, tseegukaga tu kò sixae koe kaisase ncàm-ncamsa tu u khama. <sup>9</sup> Qanega tu q'ana hãa, tíí qõe ga tuè, sixae di tsééan hëé naka qóm cgoa qgóókuan hëéthëé ka. Nqarim di qãè tchòàn xae kò xгаа-xгаа tu u, a xae a kò ntcùú ba hëé naka koaba ba hëéthëé tséé, táá xae gha gatu ka c'èean ga qóm ba qgóókagu ka.

<sup>10</sup> Gatu hëé naka Nqari ba hëéthëéa gha ncẽes gùù sa nxàea tseegukagu, sixae di qgóòse-kg'árna ne kò gatu dtcòm-kg'ao tu koe q'ano o, a tchàno o, a cúí cg'uri ga úú tama khama. <sup>11</sup> Gataga tu q'ana hãa, xae ko ma gatu ka c'ẽem wèé ba ma qgóó sa, ãem ko ma cóán ka xòò ba ma cóán qgóó khamaga ma, <sup>12</sup> naka xae kò ko ma ntcàm, a korè, a ko Nqarim koe ma qarika bìrí tu u sa hëéthëé e, Nqari ba kg'anoa hãas kg'òè sa tu gha kg'òè ka, ncẽe ko Gam di x'aian hëé naka x'áàn hëéthëé koe tcii tu u ba.

<sup>13</sup> Nqari ba xae ko chòò tamase qãè-tcaoa máá, ãe xae kò kg'ui ba xгаа-xгаа tu u ka tu kò càm tshàua máá me khama. Khòèan koe guua hãam kg'uim iise tamase, igaba Nqarim koe guuam kg'uim iise, ncẽem tseeguan kaga ii khamaga ma, Nqarim ncẽe ko gatu dtcòm-kg'ao tu koe tséé ba. <sup>14</sup> Tíí qõe ga tuè, Jutea koe hàna zi kereke zi Nqarim di zi, ncẽe Jeso Krestem di zi koe kúrúsea hãa sa gatu koe thëé kúrúsea. Gatu di ne khòè ne ka tu kò xgàràè, ncẽe gane kò ma Juta ne ka ma xgàràè khamaga ma. <sup>15</sup> Juta ne ncẽe kò X'aigam Jeso ba hëé naka porofiti xu hëéthëé cg'òo, a xhàigu xae e ne, ncẽe Nqari ba qãè-tcaokagu tama ne, a ko wèé khòèan cgoa ga ntcoeku ne. <sup>16</sup> Xgáè-kg'am xae e ne ko, nxãasega xae gha táá táá zi qhàò zi di ne cgoa kg'ui, ne kgoaraè ka. Ncẽem dàòm ka i ko wèé x'aè ka gane di chìbian càuse a cg'òè. I ncẽeska Nqarim di xgòàn còò dis ka hàà cgae nea.

### *Paulo ba gaicara Tesalonika ne dàra kg'oana*

\* 2:7: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé.

<sup>17</sup> Tíí qõe ga tuè, xòm x'aè-coan xae kò gatu cgoa q'aa-q'aaèa hãa, i kò tc'áróa xae gatu xg'aeku koe káà a, tc'ëea xae ka tamase. Xae gaa domka kaisase xgónè tua hãa, a ko wèé qaria xae cgoa x'ãà máá, gaicara xae ga bóò tu u sa, <sup>18</sup> síí cgae tu u kg'oana xae kò hãa khama. Tíí Paulor tc'áróa kò kái q'oro tc'ëea hãa, síí cgae tu ur gha sa, igabagam kò satana ba xgàè-kg'am xae e. <sup>19</sup> Kháé sa nxãaska sixae dis nqòò sa, kana qãè-tcao sa, kana x'aian dis cába sa, ãe xae gha X'aigam Jesom kò hàà ne xae gha dqòmse cgoa sa dùú saa? Gatu tama tua? <sup>20</sup> Tseeguan kaga xae ga dqòmse cgoa tu u, tu ko qãè-tcaokagu xae e.

### 3

<sup>1-2</sup> Eë xae ko ncëes gúù sa qómá máá xaea hãa sa bóò, ka xae kò nxãaska bóòa tcg'òó, sixae ka qõesem Timoteo ba xae gha tsééa úú sa, ncëe sixae khamaga ma Krestem di qãè tchõàn xgaa-xgaa koe Nqarim dim tséé-kg'ao ba, xae gha sixae cuiaga Atene koe hãa ka. Ncëes gúù sa xae kò bóòa tcg'òó, síím gha gatu di dtcòmàn koe qari-qari, a korè tu u ka, <sup>3</sup> nxãasega i gha táá cúí-kg'áía tu ga ncëe zi xgàraku zi domka tééa dìbi ka. Gatu igaba tu qãèse q'ana hãa, ãe zi xgàraku zim Nqari ba kgoara máá taà hãa sa khama. <sup>4</sup> Eë xae ko qanega gatu cgoa hãa ka xae kò x'aèan cookg'ai koe ga bìrí tua hãa, hààko x'aè ka ta gha xgàràè sa, si ncëe sa kúrúsea, ãe tu ma q'ana hãa khamaga ma. <sup>5</sup> Gaa domkar kò, ãer ko bóò si ncëes gúù sa qómá máá tea hãa ka, *Timoteo ba* gatu koe tsééa úú, nxãasega xae gha gatu di dtcòmàn ka q'ãa ka, qàè-qaeku-kg'ao ba gha c'èedaoka qàè-qae tu u, i ga kò sixae di tsééan kg'amaga di i khama.

<sup>6</sup> Igabam ncëeska Timoteo ba kabisea hãa, a qãè-tcaokagu xae e ko kg'uian cgoa hààra máá xaea hãa, gatu di dtcòmàn hëé naka ncàmkuàn hëéthëé di i. Gatagam kò thëé bìrí xae e, wèé x'aè ka tu ko qãè-tcaoan cgoa tc'ëe-tc'ëese xae e, a bóòa xae xgónèa hãa sa, ncëe xae ma sixae igabaga ma bóò tu xgónèa hãa khamaga ma. <sup>7</sup> Tíí qõe ga tuè, gaa domka xae kò gaxae di qómàn hëé naka xgàrakuan hëéthëé wèé q'oo koe gatu di dtcòmàn ka qgàiqgai tcáòè. <sup>8</sup> Ncëè X'aigam koe tu kòò qarika tãe, ne xae gha nxãaska ncëeska sònòa dìbi a kg'òèan hòò khama. <sup>9</sup> Nqari ba xaea gha ntama ma tc'ãòase gatu domka cam tshàua máá! Kaisase xae ko Gam cookg'ai koe gatu ka qãè-tcao. <sup>10</sup> Koaba ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé xae ko qarika còrè, gatu cgoa xae ga xg'ae a bóò tu u sa, nxãasega xae gha ãe gatu di dtcòmàn koe tcàoa hãa sa càua máá tu u ka.

<sup>11</sup> Ke méé tsara ncëeska gatá dim Nqarim, ncëe gatá ka Xòò ba hëé, nakam gatá dim X'aigam Jeso ba hëéthëé tsara dàò ba kg'ónòa máá xae e gatu koe xae gha síí di ba. <sup>12</sup> Gataga méém X'aiga ba gatu ka c'ëea ne koe hëé naka wèé khóèan koe ga hëéthëé kúrú naka i gatu di ncàmkuàn càuse naka kái, ncëe xae sixae ma ncàm tua hãa khamaga ma. <sup>13</sup> Nxãasegam gha Nqarim gatá ka Xòò ba gatu di tcáòan qarian máà, tu gha kààn chibi, a tu a gha Gam cookg'ai koe tcom-tcomsa ii, ãem gha ko gatá dim X'aigam Jeso ba Gam di ne tcom-tcomsa ne wèé ne cgoa hàà ka.

## Nqari ba ko qãè-tcaokagus kg'òè sa (4:1-12)

### 4

<sup>1</sup> Ncëeska còò dis ka, tíí qõe ga tuè, sixae koe tu xgaa-xgaasea hãa, nta méé tu ma kg'òè naka tua X'aiga ba qãè-tcaokagu sa, si ncëe sa gaas kúrú tu kos ga si i. Igaba xae ko X'aigam Jesom koe dtcàrà a ko korè tu u, a ko máá: ncëes gúù sa méé tu qarika kúrú, témé. <sup>2</sup> X'aigam Jesom di qarian ka xae kò x'áè-kg'áíman máà tu u sa tu q'ana hãa khama.

<sup>3</sup> Ncëea Nqarim ko ma tc'ëe ga a khama, tcom-tcomsakaguè tu gha sa: nxãasega tu gha cg'áràn koe ncèèsea hãa ka, <sup>4</sup> nakam wèém khóè ba tcom-tcomsa a tcommèa hãam dàòm ka gam dis khòès cgoa kg'òè, <sup>5</sup> cg'ãè zi tc'ëe-kg'áím zi tcáóa ba ka ncàmmèa hãa zi kúrú ka tamase, cg'ãè tc'ëe ne khóè ne Nqari ba c'úua hãa ne ko hëé khama. <sup>6</sup> Nakam gha nxãasega táá cúím khòèm ga ba ncëes gúùs ka gam ka c'ëe ba chibian kúrú cgae guu, kana kàa me guu. X'aiga ba gha ãeta ii chibian wèé ko kúrú ne xgàra ke, ncëe xae nxãakamaga ma bìrí

tua hãa a ma nxàea tseegukagua hãa khamaga ma. <sup>7</sup> Hàa ta gha q'ano tamase kg'òè kam Nqari ba tcii ta a tama khama, igaba ta gha hàà tcom-tcomsas kg'òè sa kg'òè ka a. <sup>8</sup> Gaa domkam gha ãe ko ncãe xгаа-xgaan xguì ba, khòem ko méé sa xguì tama, igabam gha ko Nqarim ko méé sa xguì, *Nqarim* ncãe ko Gam dim Tcom-tcomsam Tc'ãe ba máà tu u ba.

<sup>9</sup> Ncãeska gatu ka ncàmkuan ka: qaase tama ia góá xae ga máá tu u sa; Nqarim ka tu nxãakamaga xгаа-xгааèa hãa, tu ga ma ncàmku sa khama. <sup>10</sup> A tu a ko tseeguan kaga wèè ne dtcòm-kq'ao ne Maketoniam wèém di ne koe ncãe sa kúru, igaba xae ko dtcàrà tu u, tí qõe ga tuè, kaisase tu gha gatà hãe sa.

<sup>11</sup> Gataga xae ko thëé korè tu u, kgàea hãas kg'òè sa tu ga kg'òè sa, nakam wèém khòè ba gam di zi tséé zi gam ka kúru naka baà tshàua ba cgoa tsééa mááse, ncãe xae ma x'áè tua hãa khama. <sup>12</sup> Naka tua gha nxãasega c'ãe ne khòè ne ka tcommè, naka tua táá c'ãe khòèan dtcààsea hãa guu.

### **Xгаа-xgaan Krestem di hààn di i (4:13–5:11)**

<sup>13</sup> Tíí qõe ga tuè, tc'ãe tama xae hãa ãe x'òma hãa ne ka tu gha c'úua hãase hãa sa, nxãasega tu gha táá thòò-tcaoase kg'ae ka, gane ãe nqòòan úú tama ne khama ma. <sup>14</sup> Ncãe Jesom xg'ao x'óó a x'ooan koe tãea hãa sa ta kòò dtcòm, ne ta ko thëé dtcòm, Nqarim gha gane ãe Gam koe x'òma hãa ne Jesom cgoa óá sa. <sup>15</sup> Ncãea X'aigam dim kg'uim nxàe xae kom ga me e khama, ncãe ko máá: gatá ncãe kg'òèa a qaùà hãa ta cuiskaga ãe x'òma hãa ne ka tc'ãà naka síí hãa tite, ãem gha ko X'aiga ba hààm cárm ka. <sup>16</sup> X'aiga ba gha nqarikg'ai koe guu a kaiam dòm cgoa xõa, kaiam moengelem dim dòm ba hãe naka Nqarim dim nxãàm di q'auan cgoa hãéthëé e, ne gha ãe Krestem koe x'óóa hãa ne tc'ãà a ghùè khama. <sup>17</sup> Nxãaska ta gha gatá ãe kg'òèa a qaùà hãa ta gane cgoa xg'ae-xg'ae a túú-c'òòs q'oo koe hãase ghùè, a síí X'aigam cgoa tc'ãá q'oo koe xg'ae, a ta a gha gaa koe guus ka chòò tamase X'aigam cgoa hãa. <sup>18</sup> Gaa domka méé tu ncãe kg'uian cgoa qgài-qgai tcáóku.

## **5**

### *X'aigam di hààn kg'ónòsea máá*

<sup>1</sup> Tíí qõe ga tuè, ncãe zi gúú zi gha hàà kúrué x'aèan hãe naka cáman hãéthëé ka xae ga góáa máá tu u sa qaase tama. <sup>2</sup> Gatu igaba tu qãese q'ana hãa, X'aigam dim cárm ba gha ts'ãà-kq'aom ko ma ntcúú ka hàà khama ma hàà cgae tu u sa khama. <sup>3</sup> C'ãe ne khòè ne gha máá: “Wèè zi gúú zia qãese hãa, ta qãe qgài koe hãa,” témé. I gha kúúga cg'ãèan hàà cgae ne, ncààn úúas khòès ábàn di thòòan ka ko kúúga hàà cgaeès khama ma, ne cuiskaga nyanagu ana hãa tite.

<sup>4</sup> Igabaga tu gatu ntcúús q'oo koe hãa tama, tíí qõe ga tuè, me cuiskaga ãem cárm ba ts'ãà-kq'aom ga ma arekagu tua hãa khama ma arekagu tu u tite. <sup>5</sup> Wèéa tu ga x'áàm di tu cóá tu u, a koaba di tu cóá tu u khama. Ta ntcúú kana dcúú-qoms di ta cóá ta tama ta a. <sup>6</sup> Ke méé ta táá x'òma hãa guu, c'ãe ne khama, igabaga méé ta kókòà hãa, naka qgóósean úúa hãa. <sup>7</sup> Eè ko x'óm ne ko ntcúú ka x'óm, ne ko èe ko nqàre ne ntcúú ka nqàre khama. <sup>8</sup> Igaba ta gatá koaba di ta a, ke méé ta qgóósean úúa hãa naka ta dtcòmàn hãe naka ncàmkuan hãéthëé dxúua ta ko ncèèa máás gúús khama ma hãa, naka taa kgoarakuan dis nqòò sa tcúúa ta ko ncèèa máás cábás khama ma cábá. <sup>9</sup> Nqari ba Gam di xgòàn ka ta gha xgàràe ka nxàrá tcg'òó ta a tama khama, igabaga ta gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem koe kgoarasean hòò ka a. <sup>10</sup> Ncãe kò x'óóa máá ta a ba, ãem ko hàà x'aè ka ta gha nxãasega Gam cgoa xg'ae a kg'òè ka, kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba\*. <sup>11</sup> Ke méé tu gaa domkaga ncãe tu ko hãe khamaga ma korèku naka hùiku.

### **Còò di ghùì-ghui-tcáókua ne (5:12-28)**

\* **5:10:** kg'òèa ta ga hãa kana ta ga x'óóa hãa igaba - Gerika sa ko máá: “kókòà ta ga hãa kana ta ga x'òma hãa igaba,” témé.

<sup>12</sup> Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, ãe ko gatu xg'aeku koe tséé ne khòè ne méé tu tcom sa, gane ãe X'aigam koe tc'ãà-cookg'ai tua hãa a ko tchàno-tchano tu u ne. <sup>13</sup> Eã ne ko kúrú tsééan domka méé tu kaisa tcoman hëé naka ncàmkuan hëéthëé cgoa qgóó ne. Gatu xg'aeku koe méé tu tòókuan cgoa hãa. <sup>14</sup> Tíí qõe ga tuè, dtcàrà tu u xae ko, a ko máá: Eã ko xg'ám-kg'aiate ne tchàno-tchano, ãe ko sau-cgaese ne korè, ãe kg'amka ne hùi, naka wèé ne khòè ne koe qáo tcáo ii. <sup>15</sup> Bòò méé tu naka i táá cúí khòè ga c'ëean kúrú cgae ana cg'ãèan domka cg'ãèan kúrú cgae e guu, igaba méé tu wèé x'aè ka, gatu ka c'ëe ne hëé, naka wèé khòèan ga hëéthëé tu ga ma qãèan kúrú máá sa x'ãà máá.

<sup>16</sup> Wèé x'aè ka méé tu qãè-tcaoa hãa, <sup>17</sup> naka tua wèé x'aè ka còrè. <sup>18</sup> Wèé zi xg'aeku zi koe méé tu Nqari ba qãè-tcaoa máá, ncëea gatu kam ma Nqari ba Jeso Krestem koe ma ncàmà hãa ga a ke.

<sup>19</sup> Táá méé tu *Tcom-tcomsam* Tc'ëe ba xgáè-kg'am guu, <sup>20</sup> naka tua táá porofitan ntcoe guu. <sup>21</sup> Wèés gúù sa méé tu qãèse bóòà tcg'òó, naka ãe qãè ii sa qgóóa qari. <sup>22</sup> Qgóóse méé tu wèés gúùs ãe cg'ãè iis koe.

<sup>23</sup> Nqarim tòókuan di ba méém Gam tc'áró-tc'aro ka kúrú tu u naka tu wèé zi dàò zi koe tcom-tcomsa ii: gatu di tc'ëean hëé, naka tcáoan hëé, naka tc'ároan hëéthëé wèé méé i qãèse qgóóè, naka ia táá cúís chìbis ga sa úú guu nakam nxãakg'aiga síí gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba hàà. <sup>24</sup> Nqarim ncëe tcii tua hãa ba tcom-tcomsa Me e, khamam gha ãem nqòòkagu tua hãa sa kúrú.

<sup>25</sup> Tíí qõe ga tuè, còrèa tu máá xae e. <sup>26</sup> Wèé ne dtcòm-kg'ao ne tu tcom-tcomsas x'obèkus cgoa tsgám. <sup>27</sup> Ra ko X'aigam di cg'õèan koe dtcàrà tu u, ncëes tcgãya sa méé tu wèé ne dtcòm-kg'ao ne nxará máá sa.

<sup>28</sup> Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgòmkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.



## 2 TESALONIKA NE Paulom dis tcgãyas cáìm di sa Tesalonika ne koe Téé-cookg'ai sa

Khòe ne kerekes Tesalonika koe hànas di nea kò kái zi tèè zi úúa hãa Jesom di kabisean ka. C'èe nea kò Jeso ba nxãakamaga kabisea hãas ka dtcòma hãa.

Paulo ba kò ncēm tc'èe ba qãèse nxàea kg'ónò, a ko máá, Krestem qanega hàà tama cookg'ai koes gha ntcoeku sa tèe, me gha khòem x'àèan komsana tama ba x'áise. I gha cg'ãè cauan hée naka x'àèan úú taman héeéthée càuse. Paulo ba kò gam di nxará-kg'aoan x'àè, gane di dtcòman koe ne gha qarika téé sa, qóman hée naka xháèan héeéthée di zi x'aè zi ka. Gatagam ko dtcàrà ne, kg'òè sa ne gha tsééa máá sa, Paulom ma gam di ne tséé-kg'ao ne cgoa héea khama.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- cg'ãè, x'àèan úú tama sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqom (1)

- Krestem di hàan ka (2)

- Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dtcàrà, kg'òèa ne ne gha tsééa máá sa (3)

### Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dqom (1)

*Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Tíi Paulo ra hée, naka Silefano\* ba hée, naka Timoteo ba héeéthée xae ko ncēs tcgãya sa Tesalonika dis kerekes, ncēe Nqarim gatá ka Xòò ba hée naka X'aigam Jeso Kreste ba héeéthée tsara koe hãa sa góa máá

<sup>2</sup> a ko máá: Nqarim gatá ka Xòò ba hée naka X'aigam Jeso Kreste ba héeéthée tsara koe guua hãa cgómkuan hée naka tòókuan héeéthée méé i gatu cgoa hãa, témé.

*Qãè-tcaoa-máákuan hée naka còrèan héeéthée e*

<sup>3</sup> Tíi qõe ga tuè, ncēe i ko ma qaase khama méé xae wèè x'aè ka gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máás gúú si i, gatu di dtcòma ne ko kaisase càuse, i ko gataga gatu ka c'èem wèem koe tu úúa hãa ncàmkuan thée kai khama. <sup>4</sup> Gaa domka xae ko Nqarim di zi kereke zi koe gatu di qarika tééan ka hée naka dtcòman ka héeéthée dqomse, ncēe tu ko xgàraku zi hée naka xháé zi ncēe kúrúse cgae tua hãa zi héeéthée koe x'áía hãa a.

<sup>5</sup> Wèé zi ncēe zia ko Nqarim di xgàrakua ne tchàno o sa x'áí, tu gha gazi domka Nqarim di x'aian kg'anoa hãa, ncēe tu gaan domka xgàrasea hãa a. <sup>6</sup> Nqari ba tchàno Me e, a ba a gha gane èe xgàra tua hãa ne thée xgàra. <sup>7</sup> A ba a gha gatu di xgàrasean koe sãakagu tu u, a sixae thée sãakagu xae e. Ncēe sam gha kúrú, X'aigam Jesom gha Gam di xu moengele xu qari xu cgoa nqarikg'ai koe guu a hàà ka. <sup>8</sup> Kàrùkom c'eem cgoam gha hàà, a hàà gane èe Nqari ba ko xguì ne hée naka gane èe gatá dim X'aigam Jesom di qãè tchòan komsana tama ne héeéthée xgàra. <sup>9</sup> Ne gha chòò tamase tòm-tommè, a gha Nqarim cookg'ai koe hée naka Gam di qarian di x'ààn héeéthée koe tcg'òòè, <sup>10</sup> èem gha ko hàà, a hàà Gam di ne tcom-tcomsa ne ka kaikaguè, a ba a thée wèè ne dtcòm-kg'ao ne ka dqommem cáím ka. *Tu gha gatu igaba gane xg'aeku koe hãa, èe xae ko gatu koe nxàea tsegukagus tchòà sa tu kò komsana khama.*

<sup>11</sup> Ncēes noosega xae ko wèè x'aè ka còrèa máá tu u, gatá dim Nqarim gha kúrú tu u, tu Gam dis tciiku sa kg'anoa hãa tu khóè tu ii ka, a wèés gúús tcáóa tu tc'èea hãa sa hée naka èe tu ko kúrú tsééan dtcòman di héeéthée Gam di qarian ka xg'ara-xg'ara ka. <sup>12</sup> Gataga xae

\* **1:1:** Silefano - Silefanom di c'èe cg'òèa nea Silase e.

ko còrè, nxãasega i gha gatá dim X'aigam Jesom di cg'òèan gatu koe x'ààkaguè ka, tu gha gatu igaba thëé Gam koe x'ààkaguè, gatá dim Nqari ba hëé naka X'aigam Jeso Krete ba hëéthëé tsara di cgómkuan koe guu a.

## Krestem di hààn ka (2)

### 2

#### *X'àèan komsana tamam khòè ba*

<sup>1</sup> Ncëeska gatá dim X'aigam Jeso Krestem di hààn ka hëé naka gatá di xg'ae an hàà ta gha xg'ae cgoa Me di ka hëéthëé e: dtcàrà tu u xae ko, tí qõe ga tuè, <sup>2</sup> táá méé tu tc'ëea tu koe thamkase ntcãa-ntcãaè kana arekaguè guu, porofitan ka, kana xàà zi ka, kana tcgãya zi ncëe ga c'ëedaoka sixae koe guua hãa zi kaga igaba, ncëe ko máá, X'aigam dim cám ba nxãakamaga hààraa, témé zi. <sup>3</sup> Táá hëé naka i cúí khòè ga c'ëem dàòm kaga qàe-qae tu u guu. Eëm cám ba cuiskaga hààraa hãa tite ke, si gha nxãakg'aiga síí ntcoeku sa hàà, me gha x'àèan komsana tamam khòè ba x'áise, khòèm kaàkaguè gha ba. <sup>4</sup> Ncëe ba gha wèes gúús ãe ko Nqarim ka tciise sa kana ko dqòmè sa ntcoe, a gaas tc'amkg'ai koe kaikaguse. A ba a gha Nqarim dim tempelem koe tcãa a ntcõo, a gabá Nqari me e sa khòè ne bìrí.

<sup>5</sup> Tc'ëe-tc'ëese tama tu gáé hãa, ãer kò gatu cgoa hãa kar kòo ncëe zi gúú zi ka bìrí tu u sa? <sup>6</sup> Tu ncëeska q'ana hãa, dùús xgáèa tòó mea hãa sa, nxãasegam gha hàà gam di x'aèan ka x'áise ka. <sup>7</sup> X'àèan komsana tama di chómsea hãa qarria ne ko ncëeska tséé khama, me gha gaam ãe kò xgáèa tòó o ba qanega gatà hëé, a gha nxãakg'aiga síí dàòm koe tcg'òòè. <sup>8</sup> Me gha nxãaska ãe x'àèan komsana tama ba hàà x'áise, ncëem gha X'aigam Jeso ba kg'ám q'ooa ba di sònò-q'ooan cgoa dqòma cg'òo, a Gam di x'ààko hààn cgoa cg'òo ba. <sup>9</sup> Eë x'àèan úú tama ba gha satanam di qarian cgoa hàà, a ba a gha kàan di qarian hëé naka x'ái zi hëé naka are-aresa zi gúú zi hëéthëé kúru, <sup>10</sup> a gha wèé kàakuan cg'ãè tséékagu, ncëe gha gane ãe aagusea hãa ne hoàkagu u. *Aaguse ne gha*, tseeguan ncàm ne ko xguì khama, ncëe gha kgoara ne e. <sup>11</sup> Gaa domkam gha Nqari ba qarria tséés dàòm koe ko tcg'òó ne sa gane koe tsééa úú, nxãasega ne gha tshúú-ntcõan dtcòm ka, <sup>12</sup> nxãasega ne gha wèéa ne ãe tseeguan dtcòm tama, igaba ko ãe tchàno tamasa ka qãè-tcaokaguè ne xgàràè ka.

#### *Qarika tu téé*

<sup>13</sup> Igaba méé xae, tí qõe ga tuè, chòò tamase wèé x'aè ka gatu domka Nqari ba qãè-tcaoa máá, gatu ncëe X'aigam ka ncàmmea tu, tshoa-tshoases koe gam kò Nqari ba guu a nxará tcg'òó tua khama, kgoaraè tu gha ka. Nqari ba kòo tc'ëe, Tc'ëe ba gha tcom-tcomsakagu tu u, tu tseeguan koe dtcòm sa. <sup>14</sup> Me kò ãe xae kò xgaa-xgaa tu u qãè tchõàn cgoa ncëes gúús koe tciia óá tu u, nxãasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krestem di x'ààn q'òò ka. <sup>15</sup> Ke tu ncëeska, tí qõe ga tuè, qarika téé, naka ãe xae kòo kg'áma xae cgoa xgaa-xgaa tu u zi cau zi hëé, naka ãe xae kòo góá máá tu u sa hëéthëé qgóóa qari.

<sup>16</sup> Nqarim gatá ka Xòò ba ncàm taa hãa, a Gam di cgómkuan koe guu a chòò tama thòò-xama-máákuan máà taa hãa, a qãès nqòò sa máà taa. Gabá hëé naka gatá dim X'aigam Jeso Krete ba hëéthëé tsara méé tsara <sup>17</sup> tcáóa tu ghui-ghui, naka qari-qari tu u, nxãasega tu gha wèé qãè tsééan hëé naka wèé qãè kg'uiian koe hëéthëé hãa ka.

## Paulo ba ko dtcòm-kg'ao ne dtcàrà, kg'òèa ne ne gha tsééa máá sa (3)

### 3

#### *Còrèa máá xae e*

<sup>1</sup> Còò dis ka, tí qõe ga tuè, còrèa máá xae e, nakam gha nxãasega X'aigam dim kg'ui ba qháése qòò naka tcommè, ãe i kò gatu ka ii khamaga ma. <sup>2</sup> Khòèan ncëe cg'ãè tc'ëe koe còrèa máá xae e, naka xae gha qãè qgái koe hãa. Wèém khòè ba dtcòma hãas tama si i ke.

<sup>3</sup> Igabagam X'aiga ba tcom-tcomsa Me e, a ba a gha qari-qari tu u, a ãe cg'ãe tc'ãe iim koe kòre tu u. <sup>4</sup> Nqarim koe xae tcoman úúa hãa gatu ka, ãe xae kò x'ãe tu u zi gúu zi tu ko kúrú, a tu a gha qanega kúrú zi di i. <sup>5</sup> X'aiga ba méém gatu di tcáóan Nqarim di ncámkuan koe hãe naka Krestem di qarika tééan koe hãéthãe tcéa úú.

### *Kg'õèa tu tu tsééa máá*

<sup>6</sup> Tíi qõe ga tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem dim cg'õèm koe xae ko x'ãe tu u, wèém dtcòm-kg'aom ãe kg'õès koe kg'amka ii, a ãe xae kò máa mea hãa xгаа-xgaan komsana tamam koe méé tu tééa dìbi sa. <sup>7</sup> Gatu igaba tu q'ana hãa, nta méé tu ma serè xae e sa ke. Gatu cgoa xae ko hãa ka xae kò kg'amka tama. <sup>8</sup> Gataga xae c'ẽem khòèm di tc'õoan ga suruta me tamase tc'õó ta ga hãa, igaba xae kò ntcúú ba hãe naka koaba ba hãéthãe qarika tséé, a ko khùbu, táá xae gha dìím ga ba qóm ba qgóókagu ka. <sup>9</sup> Ncẽes gúu sa xae kúrú hãa, ãeta ii hùian xae gha qaa di qarian xae úú tama domka tamase, igaba xae kò máase tu u kg'oana, nxãasegas gha x'ái sa ii ka, serè tu gha sa. <sup>10</sup> Eẽ xae ko gatu cgoa hãa ka xae kò ncẽe x'ãèan máa tua hãa, a máá: “Ncèè c'ẽem khòèm kò tséé tc'ãe tama nem tc'õó tite,” témé khama.

<sup>11</sup> Ncẽes gúu sa xae ko góá, gatu ka c'ãe ne kg'õès koe kg'amka ne e, a tsééan kúrú tama, a c'ãe khòèan di tsééan koe tcana tãe, sa xae kóma hãa domka. <sup>12</sup> X'aigam Jeso Krestem di cg'õèan koe xae ko ncẽe ne khòè ne x'ãèan máa, a ko bìrí ne a ko máá, nqoo-nqoosase méé ne tsééan kúrú, naka nea kg'õèkaguse, témé.

<sup>13</sup> Igaba gatu, tíi qõe ga tuè, táá méé tu qãèan kúrú ka xhõe guu. <sup>14</sup> Ncèè c'ẽem khòèm kò ncẽes tcgãyas koe xae ko nxàe sa dtcòm tama ne méé tu ãem khòè ba qãèse bóò naka tcg'oaragu, nakam gha nxãasega saucgae. <sup>15</sup> Táá hòrea tu hãam khòèm khama ma qgóó me guu, igabaga méé tu gatu ka qõesem khama ma tchàno-tchano me.

### *Còo di zi tsgámkaguku zi*

<sup>16</sup> X'aigam tòókuan di ba méém wèè x'ãe ka Gam ka tòókuan máa tu u, wèé dàò-kg'áman cgoa. X'aiga ba méém gatu cgoa hãa.

<sup>17</sup> Tíi Paulo ra ko ncẽe tsgámkagukuan tshàua te cgoa góá máá tu u. Ncẽe sa wèés tcgãyas tiris koe x'ái si i, ra ko ma góá ga a.

<sup>18</sup> Gatá dim X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

# 1 TIMOTEO

## Paulom dis tcgãyas tc'ãà di sa

### Timoteom koe

### Tée-cookg'ai sa

Timoteo ba kò qari-kg'ao-coa me e, dtcòm-kg'aom Asia dim nqõóm koe guua ba, a kò Juta dis khòès ka hěé naka Gerika dim khòèm ka hěéthěé ábàèa hãa (Tsee 16:1-3). Paulom cgoam kò xg'ae a tsééan kúrú, a ba a kò Paulo ba qãè tchõàn xгаа-xгаа koe hùi.

Paulom dis tc'ãà dis tcgãyas Timoteom di sa ko nqoana zi gùù zi ka kg'ui:

1. Kg'aikas ko tcgãya sa tshúù-ntcõan di xгаа-xгаа ka kg'ui. Ncěe xгаа-xгаа nea kò c'ěe xòè za Juta ne di i, a c'ěe xòè za Juta tama ne di i, a i a ko máá, ncěem nqõóm di zi gùù zi tshúù zi i, témé. Ncěè khòèan kò gaxu di tc'ěe-kg'ámá chómsea qgóóa qari ne cúí i gha kgoarakuan hòò o, naka qgóóse-kg'ámán ncěe c'ěe zi tc'õo zi tsi tc'õó tama hěé, a sèè taman hěéthěé ko kúrú ne.
2. Tcgãya sa ko kerekes di tsééan ka hěé, naka còrèan ka hěé, naka tséé-kg'ám zi kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu gha kúrú zi hěé naka hùi-kg'ao xu hěéthěé gha kúrú di x'àèan tcg'òó.
3. Còo dis kam ko Timoteo ba bìríá kg'ónòè, Jeso Krestem dim qãàm qãè bam gha kúrú sa, naka ìem gha ko kúrú zi tséé-kg'ám zi ka hěé naka tãáka zi xg'ae zi dtcòm-kg'ao ne di zi koem gha kúrú zi ka hěéthěé e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xгаа-xгаа sa
- dtcòm sa
- Nqari-tcáóa ne
- kerekes di xu tséé-kg'ao xu

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hěé naka gas di tséé-kg'aoan hěéthěé e (1-3)
- X'àè-kg'ámán Timoteom ko máàè e (4-6)

### Tséé-kg'ám zi kerekes di zi hěé naka gas di tséé-kg'aoan hěéthěé e (1-3)

#### *Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'àè úú-kg'ao\* ra, Nqarim gatá dim Kgoara-kg'ao ba hěé naka Jeso Krete ba hěéthěé tsara ma x'àèa khama, ncěe ta Gam koe nqòða hãa ba.

<sup>2</sup> Timoteo, dtcòmán koe tiri tsi cóá tsi tseegu di tsi ra ko *ncěes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hěé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hěéthěé tsara koe guua hãa cgómkuan hěé, naka thõò-xama-máákuan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

#### *Tshúù-ntcõan xгаа-xгаа dis dqàèku sa*

<sup>3</sup> Maketonia koer ko qõò kar kò bìrí tsi, Efeso koe méé tsi hãa sa, naka tsia c'ěe ne khòè ne xgàè-kg'am, táá méé ne tãá zi gùù zi tshúù-ntcõan di zi xгаа-xгаа sa. <sup>4</sup> Tshúù-ntcõan di huwan koe hěé naka chõò tama qhàòkuan khòè ne di ka kg'uián koe hěéthěé méé ne tcg'òóse, Nqarim di tsééan dtcòmán di koe i káà hùi i ke, a ko mēékuan cúíga ghùi.

<sup>5</sup> Ncěe x'àè-kg'ámán koer ko nxàes gùù sa ncàmku si i: q'anós tcáó sa hěé, tchànos tc'ěe-kg'ám sa hěé, naka q'anós dtcòm sa hěéthěé koe guua sa. <sup>6</sup> C'ěe ne khòè ne ncěe zi gùù zi tcg'oaragua, a káà hùi zi kg'ui zi koe tòósea. <sup>7</sup> X'àè xгаа-xгаа-kg'aoa ne ne gha kúrú sa

\* **1:1:** x'àè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.



ne ko tc'ëe, igabaga ne ãe ne ko kg'ui sa c'úua hãa. Kgoarasea hãase ne ko gúu zi ka kg'ui igabaga ne dùu sa zi ko méé sa c'úua hãa.

<sup>8</sup> Q'ana ta hãa x'áèa ne qãè e sa, khóèan kò ko qãèse tséékagu u ne. <sup>9</sup> Ncëe sa ta thëé q'ana hãa khama: x'áèa nea qãè khóèan kúrúa mááèe tama, a x'áèan ko khóá khóèan hëé, uú khóèan hëéthëé kúrúa mááèa, Nqari-tcáo taman hëé naka cg'ãè cauan hëéthëé, tcom-tcomsa taman hëé naka Nqarim ka ko cg'ãè gúuan kg'ui ne hëéthëé, kg'áo xõðan hëé naka dxàe xõðan hëé ko cg'õoan hëéthëé, cg'õo-kg'aoan hëé, <sup>10</sup> cg'árà-kg'aoan hëé, gaan khama ma kg'áo khóèan cgoa ko séékuan hëé, ts'ãà-kg'ao xu khóèan di xu hëé, tshúu-ntcõa-kg'aoan hëé, naka khóèan c'ëe gúuan qãè xгаа-xgaan cgoa qõða mááku tama ko kúrú hëéthëé i kúrúa mááèa. <sup>11</sup> Ncëe qãè xгаа-xгаа ne ko ts'ee-ts'eekg'aièam Nqarim di qãè tchõàn x'áàko koe hòðse, qãè tchõàn ncëem máà tea hãa koe.

### *X'aigam Nqarim di cgómkua ne Paulom koe*

<sup>12</sup> Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba, ncëe kò qarian máà te bar ko qãè-tcaoa máá, tcom-tcomsa ra a sam kò bóò, a kò nxará tcg'óò te Gam di tsééa ner gha kúrú ka khama. <sup>13</sup> Eëtar xg'ao ko ma Nqarim ka cg'ãèse kg'ui, a xgàeku-kg'ao ra a, a tshúu-kg'ao ra a, igabagar xg'ao thõð-xama mááèe, ncëe zi gúu zir ko c'úuase kúrúa, a dtcòmàn úú tama khama. <sup>14</sup> I kò cgómkuan gatá dim X'aigam di tíi koe ntcana tcãà, a dtcòmàn hëé naka ncàmkuan hëéthëé máà te Jeso Krestem koe.

<sup>15</sup> Kg'uian ncëe tseegu u, a kg'anoa wèé za ga i ga dtcòmàmè sa, ncëe ko máá: Jeso Krete ba nqóòmkg'ai koe hààraa, chìbi-kg'ao nem gha hàà kgoara ka, ta ko méé e, ncëe ra tíi gane ka kaisase chìbiga ra a ne. <sup>16</sup> Tíi koem gha Jeso Krete ba Gam di qáò tcáoan wèé ga x'ái domkar kò thõð-xama-máákuan hòò, tíi ncëe kò kaisase chìbiga ii ra, nxãasegar gha ãe gha Gam koe dtcòm a chõð tamas kg'õè sa hòò ne koe x'ái sa ii ka. <sup>17</sup> X'aigam, ncëe tshoa-tshoase-q'oo, a chõð-q'oo úú tama, a x'óó tama, a bóòèa hãa tite ba, ncëe cúi iim Nqari ba méém chõð tamase tcomkuan hëé naka x'áàn hëéthëé máàè. Amen.

<sup>18</sup> Timoteo, tiri cóáè, ncëe x'áè-kg'áma ner ko máà tsi, porofiti xu kò tsáá ka porofita kg'uian cgoa ko qõða mááku u, nxãasega tsi gha gaa kg'uian cgoa qãès ncõo sa x'áà ka. <sup>19</sup> Qgóóa qari dtcòm sa hëé naka tchànos tcáo sa hëéthëé e. C'ëe ne khóè ne aagu sia, a gatà hëéan ka dtcòm s gane di sa chúu-chuua hãa ke. <sup>20</sup> Gane xg'aeku koe tsara ko Humenaioa tsara Alekesanterea tsara hãa, ncëer satanam tshàu q'oo koe tcana hãa tsara, nxãasega tsara gha xгаа-xгааè a Nqari ba táá cg'ãèse kg'ui cgoa ka.

## 2

### *Nqari ba dqòmàn di x'áè-kg'áma ne*

<sup>1</sup> Wèé zi gúu zi cookg'ai koer ko gaa domka dtcàrà tsi, wèé khóèan ga tu gha còrèa máá sa, a còrèa mááku, a c'ëean téé-q'oo koe còrè, a tu a Nqari ba qãè-tcaoa máá di còrèan còrè sa. <sup>2</sup> X'aigan ga hëé naka wèéan ãe tc'amaka hàna zi téé-q'oo zi dian ga hëéthëé méé i còrèa mááè, naka ta gha nxãasega kgàea hãas kg'õès tòókuan di sa kg'õè, Nqari-tcáoase naka qãè qgóósean úúase, wèé zi qgái zi kg'õèa ta di zi koe. <sup>3</sup> Ncëe sa ta kò ko kúrú ne i gha qãè e Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom cookg'ai koe, a i a gha qãè-tcaokagu Me, <sup>4</sup> Nqarim ncëe wèém khóèm gha kgoaraè, a tseeguan q'ãa sa ko tc'ëe ba. <sup>5</sup> Cúim Nqari ba hàna khama, Me gataga cúim Khóè ba hàna, khóèan hëé naka Nqari ba hëéthëé ko xg'ae-xg'ae ba, Khóèm Jeso Krete ba, <sup>6</sup> ncëe kò kg'õèa ba máàna hãa ba, wèé ne khóè ne di kg'õèa nem gha x'ámá kabi ka, a kò gatà hëéan ka qãèm x'aèm ka Nqarim ka nxará tcg'óòèas x'ái sa ii ba. <sup>7</sup> Ra ncëes gúus domka tséé sa máàèa, Nqarim di kg'uia ner gha nxàe, a x'áè úú-kg'ao ba ii ka (tshúu-ntcõa tamar hãa a ko tseeguan nxàe), a gha táá zi qhàò zi dim xгаа-xгаа-kg'ao ba ii ka, dtcòmàn hëé naka tseeguan hëéthëé koe.

<sup>8</sup> Khóè xu méé xu wèé qgálan koe, tcom-tcomsa tshàuan ghùia hãase còrè sar ko tc'ëe, xgòà naka ntcoeku tamase. <sup>9</sup> Naka zi thëé khóè zi t'õè-t'õese qãèse hãan ka, sauha hãase

naka tcomkuan kg'anoa hãam dàòm ka hěéthěe e, naka táá kaisase t'òè-t'òè c'òò guu, kana gautan hěe kana t'òè nxōán hěe kana kái marian ko qaa qgáían hãa guu. <sup>10</sup> Igabaga qãè tséé-kg'áman cgoa méé zi t'òè-t'òese, Nqari-tcáóa zi hãa sa x'áisea hãa zi khóè zi khama ma. <sup>11</sup> Khóè sa méés nqooa hãase xgaa-xgaase, wèé tcáóa sa cgoa máàsea hãase. <sup>12</sup> Ra khóè sa kgoara máá tama xgaa-xgaas gha sa, kanas gha khóèm tc'amkg'ai koe qarian úú sa, igabaga méés nqooa hãa. <sup>13</sup> Adam ba tc'ãà a kúrúeam ga me e, si Efa sa kháóka kúrúea khama. <sup>14</sup> Me kò Adam tama me e ncēe kò qàe-qaeè ba, igaba dxàes khóè si i ncēe kò qàe-qaeèa, a cg'ãèan koe tcana sa. <sup>15</sup> Igabagas gha khóè sa cóán ábà ka kgoaraè, ncēè dtcòman hěe, ncàmkuhan hěe, q'ano-q'anosean hěe naka qãè qgóósean hěéthěe cgoas kò ko còoka qòò ne.

### 3

#### *Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu hěe naka hùì-kg'ao xu hěéthěe e*

<sup>1</sup> Kg'uim ncēe ba tseegu me e ncēe ko máá: Khóèm kò kerekes dim tc'ãà-cookg'ai ba téé kg'oana nem ko qãès tséé sa tc'ēe, ta ko méé ba. <sup>2</sup> Kerekes dim tc'ãà-cookg'ai ba méém khóèm c'ēe gúù domka ga chibi-chibiè tite ba ii, naka ba cúís khóès dim khóè ba ii, qgóóse ko ba, tc'ēe-kg'áma ba tchàno ii ba, qãè kg'òò ba, khóè ne ko x'áéa ba koe qãèse hàakagu ba, a khóèan xgaa-xgaa di tcáóan úúba, <sup>3</sup> kg'áà-kg'ao tama ba, a xgàèku di tama ba, igaba méém tc'aaua hãam khóè ba ii, ncōo di tama ba, mari ncàm tama ba, <sup>4</sup> gam dim x'áé ba qãèse tc'ãà-cookg'aia hãa ba, a ko gam di cóán kúrú i komsana me ba, a wèé qgài koe ga qãè qgóósean úúba. <sup>5</sup> (X'áém gam di bam gha ma tc'ãà-cookg'ai sam kò c'úúba hãa ne ba gha mtama ma Nqarim dis kereke sa ma q'óé?) <sup>6</sup> Táá méém dtcòman koe kaba ii, naka ba gha nxãasega táá bóò-bóòse, naka dxãwam di xgàrakuan koe cg'áéa tcãa guu. <sup>7</sup> Khóè ne kerekes ka tchàa koe hàna ne ka tcommèa hãam khóè ba méém ii, naka ba gha nxãasega táá sau-cgaekaguè, naka ba táá dxãwam dim dàòm koe cg'áéa tcãa guu.

<sup>8</sup> Kerekes di xu hùì-kg'ao xu méé xu gataga tcom-tcomsa xu khóè xu ii, cam kg'ám-tsharà tama xu, kái gōéan kg'áà koe tòóse tama xu, a mari ka cg'aré tcáó tama xu. <sup>9</sup> Chómsea zi gúù zi dtcòman di zi ncēe tseegu ii zi méé xu qarika q'ano-tcáóan cgoa qgóóa hãa. <sup>10</sup> Gataga méé xu kg'aika kúrúá bóòè thěé, a ncēè káà chibi xu u sa i kò bóòèa hãa ne méé xu nxãwa kerekes di xu hùì-kg'ao xu kúrúè. <sup>11</sup> Khóè zi méé zi gataga tcom-tcomsa zi i, naka táá cg'ãè zi gúù zi c'ēe ne ka nxàe, igaba méé zi qgóósean úúba, naka wèé gúúan koe tcommèa hãa. <sup>12</sup> Kerekes dim hùì-kg'ao ba méém cúís khóès dim khóè ba ii, naka cóáa ba hěe naka x'áéa ba hěéthěe qãèse tc'ãà-cookg'aia. <sup>13</sup> Kerekes di xu hùì-kg'ao xu kò ko gaxu di tsééan qãèse kúrú ne xu ko qãès téé-q'oo sa hòòà mááse, a kgoarasease gaxu di dtcòman ka kg'ui Jeso Krestem koe.

<sup>14</sup> Tcoma ner úúba, hààr gha qháése xg'ae cgoa tsi di i, igabar ko ncēe zi gúù zi góá máá tsi, <sup>15</sup> ncēè ãor kò ko ne tsi gha q'ãa ka, khóèan méé i ntama ma Nqarim di ne khóè ne xg'aeku koe qgóóse sa, ncēe kg'òèa hãam Nqarim dim kereke ba, tseegus di qhùri-c'óá ii, a tshoa-tshoase-q'oo sa ii ba. <sup>16</sup> Ntcoe gham khóè ba káà me e, chómsea zi gúù zi gatá dis dtcòm di zia kaia hãa sa:

*Nqari* ba kò khóèan dis iis koe x'áise,  
 a *Tcom-tcomsam* Tc'ēem ka tchànóm ii sa x'áíè,  
 a moengelean ka bóòè,  
 a qhàò zi di ne koe xgaa-xgaaè,  
 a nqóómkg'ai koe dtcòmè,  
 a x'áàn koe qaòkaguè.

**X'áè-kg'áman Timoteom ko máàè e (4-6)**

## 4

*Tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu*

<sup>1</sup> Tcom-tcomsam Tc'êe ba ko qâèse bìrí ta a, còo di x'aè ka ne gha c'êe ne khòe ne dtcòmàn aagu, a ne a gha hòakaguko tc'êean koe hêé, naka dxâwa tc'êean di xгаа-xgaan koe hêéthêé máàse sa. <sup>2</sup> Ncêe xгаа-xgaaku ne cg'ãè cau xu tshúù-ntcõa-kg'ao xu koe guua, ncêe gaxu di tcáóan kùrusam qanom cgoa dàoèa khama ii xu. <sup>3</sup> Khòèan xu ko séèkuan cara, a xu a ko x'àèan tcg'òó, táá ne gha c'êe tc'òo-qhàò ga tc'òó di i, tc'òoan ncêe Nqarim kúrúa hãa a, êe dtcòmàa a tseeguan q'ana hãa ne gha qâè-tcaoan cgoa tc'òó ka a. <sup>4</sup> Nqarim kúrúas gúús wèé sa qâè si i, khama i cúí gúù ga xguìè tite, ke méé ta qâè-tcaoan cgoa tc'òó o. <sup>5</sup> Nqarim dim kg'ui ba hêé naka còrèan hêéthêé cgoa i ko qâè-qâèe ke.

*Qâèm tséé-kg'aom Jeso Krestem di ba*

<sup>6</sup> Ncèè ncêe zi gúù zi ka tsi kò tsáá ka c'êe ne q'ãa-q'ãa ne tsi gha Jeso Krestem di tsi tséé-kg'ao tsi qâè tsi i. Gataga méé tsi dtcòmàn hêé naka cgáé xгаа-xgaan êe tsi xùria hãa hêéthêé di kg'uian cgoa xáròse. <sup>7</sup> Dxâwam di huwan káà hùì koe méé tsi tcg'òóse, naka tsia Nqari-tcáóan koe qari-qarise. <sup>8</sup> Tc'áróa tsi kòèan di zi gúù zi cgoa qari-qari sa cg'árése cgáé si i, igaba Nqari-tcáóa hãase kg'òè sa wèé zi gúù zi koe cgáé si i, ncêes kg'òès koe hêé naka ncêe gha ko hààs kg'òès koe ga hêéthêés nqòòan úúa hãa khama. <sup>9</sup> Ncêe kg'ui ne tseegu u, a wèé za ga i ga dtcòmè sa kg'anoa hãa. <sup>10</sup> Kg'òèa hãam Nqarim koe ta nqòòà ta tòóa, wèé ne khòe ne dim Kgoara-kg'ao ba, gatà hêés ka gane êe dtcòmà hãa ne dí ba. Gaa domka xae ko kaisase tséé a ko xhõe.

<sup>11</sup> Ncêe zi gúù zi méé tsi khòe ne bìrí naka gazi ka xгаа-xгаа ne. <sup>12</sup> Táá hêé naka i khòèan cg'áré tsi i domka ntcoe tsi guu, igaba méé tsi dtcòm-kg'ao ne koe x'ái sa ii, kg'ui-kg'áma tsi ka hêé, qgóóse-kg'áma tsi ka hêé, ncàmkuwan x'áia tsi ka hêé, dtcòmà tsi ka hêé, naka q'ano-tcáóse kg'òèa tsi ka hêéthêé e. <sup>13</sup> Gataga méé tsi *Nqarim di zi Tcgãya zi* nxarán koe hêé, khòe ne ghùì tc'êean koe hêé, naka khòe ne xгаа-xgaan koe hêéthêé tòóse, nakar nxãakg'aiga síi hàà. <sup>14</sup> Tsáá koe hãas abas, ncêe porofiti xu kò porofitas kg'uis koe tsi guu a máàèa sa, êe xu kò kerekes di xu kaia xu tshàua xu tòó cgae tsi x'aè ka, sa táá hêé nakas aaguse cgae tsi guu.

<sup>15</sup> Tséé zi ncêe zi koe méé tsi máàse, naka qarika tséé zi, naka gazi koe hãa, naka i nxãasega còoka tsééa qòò-q'ooa tsi wèé khòèan ka bóòè. <sup>16</sup> Tsáá hêé naka êe tsi ko xгаа-xгаа sa hêéthêé méé tsi kòre. Qáò tcáóan cgoa méé tsi kúrú si. Gatà tsi kò hêé ne tsi gha tsáá hêé naka êe ko komsana tsi ne hêéthêé kgoara ke.

## 5

*Dxàe-ntcõa zi hêé naka kaia xu hêé naka qãàn hêéthêé e*

<sup>1</sup> Kaiam khòe ba méé tsi táá dqàè guu, igaba méé tsi tsarim xòòm khama ma kg'ui cgoa me, qâè qgóósean cgoa, naka qárí-kg'ao xu tsáá qòea xu khama ma qgóó. <sup>2</sup> Kaia zi khòe zi méé tsi tsari zi xòò zi khama ma qgóó, naka dxàe-coa zi tsáá qòea zi khama ma qgóó, q'ano-tcáóan cgoa wèé za ga.

<sup>3</sup> Dxàe-ntcõa zi, ncêe tseeguan kaga ko hùian qaa zi méé tsi tcomkuan cgoa qgóó. <sup>4</sup> Igaba ncèè dxàe-ntcõas kò cóán kana tsgòo-coan úúa hãa ne méé i dtcòmàs koe ko qaase sa kg'aia xгаа-xgaase, naka gaan di khòèan q'òé, naka xòò ga ne hêé naka tsgòose ga ne hêéthêé kúrúa máá, ncêe sa ko Nqari ba qâè-tcaokagu ke. <sup>5</sup> Dxàe-ntcõas ncêe tseeguan kaga ko hùian qaa a qhàò ga úú tama sa, nxãa sa nqòòà sa Nqarim koe tòóa hãa, a sa a ko ntcùú ba hêé naka koaba ba hêéthêé còrè, a ko Nqari ba dtcàrà hùì sim gha ka. <sup>6</sup> Igabaga dxàe-ntcõas ncêe nqòóm di karean cgoa ko qgóé sa x'óóa hãa, kg'òèas hãa igaba. <sup>7</sup> Ncêe zi x'àè-kg'ám zi méé tsi máà ne, naka ne nxãasega c'êe gúù domkaga táá chibi-chibiè guu. <sup>8</sup> A ncèè c'êem khòèm kò gam di qhàòan kúrúa máá tama, kana gam x'áé di ne kúrúa máá tama, nem dtcòmàn ntcoea hãa, i qgóóse-kg'áma ba êe dtcòmàn tamam dian ka cg'ãè e.

<sup>9</sup> Dxàe-ntcõas kò 60 kurian nqáea hãa a sa a xg'ao cúim khòem ka sèèa ne cúis gha dxàe-ntcõa zi dis xg'aes koe tcàè. <sup>10</sup> Gataga méés gas di zi tséé zi qãè zi ka q'ãaèa, ncêe cóán kaikagu di khama ii zi, khòèan qãèse qgóóan ka hêé naka c'êe ne dtcòm-kg'ao ne qámsea máán ka hêé\* naka qóman koe hàna ne hùian ka hêé naka qãè zi tséé zi wèé zi koe tcãàn ka hêéthêé e.

<sup>11</sup> Cg'aré zi dxàe-ntcõa zi méé tsi gaas xg'aes koe táá tcãà guu, hêé zi gha a Krestem tc'êe tama sa kúrú, a zi a gha tcáóa zi tc'êea sa xùri, a kg'àò-khoean sèè ke. <sup>12</sup> A zi a gha gatà hêéan ka tc'ãà dis nqòòkagukus gazi di sa aagua, a gha ncêem dàòm ka xgàrasean óaga cgaese. <sup>13</sup> Gataga zi ko káà hùì zi gúù zi koe tcãàse, a ko x'áé xu koe qòòate, káà hùì zi gúù zi cúí zi koe tamase, igabaga zi ko khòèan c'amate, a ko khòèan di tsééan cuiaka koe ga tcãà, a ko kg'ui tama zi ga hãa gúùan ga kg'ui. <sup>14</sup> Gaa domkar ko tc'êe, cg'aré zi dxàe-ntcõa zi gha sèèè, a cóán úú sa, a x'áéa zi kòre sa, naka zia gha nxãasega táá cg'õo-kg'aoan tshúù gúùan kg'ui di x'aèan máà guu. <sup>15</sup> C'êe zia nxãakamaga nxana hãa a ko satana ba xùri. <sup>16</sup> C'êes khòès dtcòm-kg'aos ko x'áéa sa koe dxàe-ntcõa zi úúa ne méés hùì zi, nakas gha nxãasega kereke sa táá tsééan ka qóma máàè guu, naka sa dxàe-ntcõa zi tseeguan ka ko hùian qaa zi hùì.

<sup>17</sup> Kaia xu ncêe ko kereke zi qãèse qòòkagu xu méé xu kaisa tcoman máàè, kaisase qarika êe ko Nqarim dim kg'uim koe tséé a ko xгаа-xгаа me xu. <sup>18</sup> Nqarim dis Tcgãya sa ko máá: “Ghòem kò ko maberean náà gáí a ko dxòó ne méé tsi táá qhòm kg'ám me guu,” témé ke. A sa a ko gaicara máá: “Tséé-kg'ao ba gam di surutan ka kg'anoèa hãa,” témé. <sup>19</sup> Kerekes dim kaia kò ko cúim khòem ka chibi-chibiè ne méé tsi táá tseegu iise sèè e guu. Cãm kana nqoana khòèan kò ko nxàea tseegukagu u ne cúí méé tsi tseegu iise sèè e. <sup>20</sup> Eè ko chibian kúrú xu méé tsi wèé khòèan tcgáí q'oo koe dqàè, naka ne gha nxãasega c'êe ne gaa koe x'áí sa bóò naka bèe.

<sup>21</sup> Nqarim koe hêé naka Jeso Krestem koe hêé, naka nxará tcg'òòèa xu moengele xu hêéthêé cookg'ai koer ko kgoara-tcáóase x'áè tsi, ncêe x'áèan tsi gha qgóóa qari ka. Ncêe zi gúù zi tsi kòo kúrú ne méé tsi khòèan táá tãákase qgóó guu, naka gataga táá c'êe khòèan ncàm naka c'êean hòre guu.

<sup>22</sup> C'êem khòem tc'amkg'ai koe tsi kò tshàua tsi tòó a tsi a Nqarim di tsééan máà me kg'oana ne méé tsi táá qháé ii guu. Naka tsia gataga c'êe ne khòè ne di chibian koe táá tcãà guu. Tsáá ka qgóóse naka q'ano ii.

<sup>23</sup> Tsari ncãàn di thòòan hêé naka káise tsàan hêéthêé domka méé tsi táá tshàan cúí ga kg'áà guu, igaba méé tsi cg'aré gòé-coan ga tséékagu.

<sup>24</sup> C'êe ne khòè ne di chibia ne ko bóòse, a ko xgàrakus cookg'aia ne koe hànas koe úú ne, igaba i ko c'êe ne khòè ne dian còò ne. <sup>25</sup> Gatà iim dàòm ka zi ko qãè zi tséé zi bóòse, a ncèè qãèse zi kò bóòse tama ne zi chómsea hãa tite.

## 6

<sup>1</sup> Wèém khòem êe qãàm ii dis joko sa ko tcéé ba méém gam ka q'òòse ba wèé tcoma nem úúa sa x'áí, naka i gha nxãasega Nqarim di cg'òèan hêé naka Gam di xгаа-xgaan hêéthêé táá cg'uri-cg'uriè guu. <sup>2</sup> C'êe ne qãà nea dtcòmman úúa hãa q'òòsean úúa; nxãa ne méé ne táá cúis dtcòm di ne e domka cg'aré tcoman máà ne guu. Igabaga méé ne tc'êe-tc'êese naka bìríse naka máá: “Q'òòse ga nea dtcòm-kg'ao ne e, a ncàm-ncamsa ne e thêé, a ko wèé qaria ne cgoa kúrú, qãà ne ne gha hùì ka,” témé. Ncêes gúùs domka méé ne kaisase tsééa máá ne.

*Tshúù-ntcõan di xгаа-xgaakuan hêé naka tseegu di qguàn hêéthêé e*

Ncêe zi gúù zi ka méé tsi khòè ne ntcàm naka xгаа-xгаа. <sup>3</sup> C'êe ne khòè ne ko táá zi gúù zi tshúù-ntcõan di zi xгаа-xгаа, a ne a kg'òèkaguko kg'uian gatá dim X'aigam Jeso

\* **5:10:** dtcòm-kg'ao ne qámsea máá - es ko Gerika sa máá: “tcom-tcomsa ne di nqàrèan xg'aà,” témés gúù sa.



Krestem di koe dtcòm tama, a gataga xгаа-xgaasean khóèan ga ma Nqari-tcáóase kg'òè di koe dtcòm tama. <sup>4</sup> Ncēeta ne kò ko hēe ne ne ko bóò-boose, a cúí gúù ga kóma q'ãa tama, a ntcoeku a mēéku sa ncàma. Ncēe mēékuan di zi kg'ui zi ko tauan di kg'uiian hēe, ncōoan hēe naka cóèkuan hēe naka cg'ãè zi tc'ēe zi hēéthēe ghùì. <sup>5</sup> Gataga zi ko ncēe zi kg'ui zi mēékuan di zi cg'ãè tc'ēe khóèan, ncēe tseeguan ka aaguse cgaeèa koe xòm x'aè di zi xg'ore zi ghùì. Ncēe ne khòè ne ko tc'ēea máá, khóèan di Nqari-tcáóa nea qguùn dim dàò me e, ta tc'ēea.

<sup>6</sup> Khóèm kò Nqari-tcáóa hãa nes ko nxãa sa qguùkagu me. Ncēe sa gha kúrú me me qãè-tcao ãem úúa hãas gúùs domka khama. <sup>7</sup> Cúí gúù ga ta nqóómkg'ai koe óa ta ga hãa, a ta a gataga cúí gúù ga nqóómkg'ai koe séèa tcg'òóa hãa tite. <sup>8</sup> Igabaga ta kò tc'òoan hēe naka qgáian hēéthēe úúa ne ta gha gaan ka qãè-tcao. <sup>9</sup> Khóè ne èe qguù kg'oana ne ko dxāwam di qàe-qaekuan koe tcãàse a ne a ko ntcòmš tshúù-xam a káà hùì zi tc'ēe zi dis koe cg'áea tcãà. Ncēe zi tc'ēe zi ko khóèan di kg'òèan tshúù-tshuu a zi a ko cg'òo o. <sup>10</sup> Marian di ncàma nea wèe zi cg'ãè zi dim tōbe me e khama. C'ēe ne khòè ne ncēe ko marian kaisase qaa ne dtcòmān koe hòakaguèa a kái thòò-tcaoan óaga cgaeèa.

*Qãès ncōos dtcòmān di sa x'ãà*

<sup>11</sup> Igaba tsáá, Nqarim di tsi khóè tseè, wèe gúùan ncēe koe qgóóa tcg'oa, naka tchànoan hēe, Nqari-tcáóase kg'òèan hēe naka dtcòmān hēe naka ncàmkuān hēe naka qáo tcáóse hãan hēe naka qãè tcáóase kg'òèan hēéthēe x'ãà máá. <sup>12</sup> Qãès ncōos dtcòmān di sa x'ãà. Chòò tamas kg'òè sa qgóóa qari. Gaas kg'òès domkaga a kò ii, ncēe tsi kò tciia óàea hãa ka, a tsi a ko gaa domka dtcòmā tsi kái ne khòè ne cookg'ai koe nxàea hãa, ncēe ga nxàea tseegukagu u ne. <sup>13</sup> Nqarim ncēe wèe zi gúù zi ko kg'òèan máām cookg'ai koer ko ncēe x'áèan máá tsi, naka Jeso Krestem cookg'ai koe hēéthēe e, ncēe kò Pontiose Pilatom cookg'ai koe Gam dis dtcòm sa nxàea tseegukagua ba, <sup>14</sup> a ra a ko máá: ncēm x'áè-kg'ám ba méé tsi káà chibi iise, naka chibi-chibiè titesse qgóóa qari, nakam nxãakg'aiga gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba síí x'áise. <sup>15</sup> Nqari ba gha kúrú Me Me Gam tòóa hãam x'aèm ka síí x'áise,

Nqarim ncēe tcom-tcomsa a cúísega tc'ãà-cookg'aia ba,

Gaam wèe xu x'aiga xu dim X'aiga ba,

a wèe xu nqàrì xu dim Nqari ba.

<sup>16</sup> Gaam cúí Me e ncēe x'óó tite ba,

Gaam ncēe cùù cgaeè titem x'áām koe x'ãèa ba,

Gaam ncēe cúí khóè ga bóò ta ga hãa ba kana bóò tite ba.

Gam koe méé i tcoman hēe

naka qarian hēéthēe chòò tamase hãa. Amen.

<sup>17</sup> Ncēm nqóóm koe hàna ne khòè ne qguùā ne méé tsi x'áè-kg'áman máà naka ne táá kái-kaise guu kana gane di nqòòan tcommè tamas qguùs koe tòó guu, igabaga méé ne gane di nqòòan Nqarim koe tòó, wèe zi gúù zi qãè-tcaokagu ta a ko zi ko tc'ãòase máà ta a ba. <sup>18</sup> Gaa ne khóè ne qguùā ne méé ne qãè zi gúù zi kúrú, naka qãè tsééan kúrú ka qguù, naka khaàsa ii, naka ko gúùan q'aa-q'aaku ka tc'ēe. <sup>19</sup> Ncēm dàòm ka ne gha ko qguùān kúrúā máase, si gha gane dis tshoa-tshoase-q'oo sa hààkom x'aèm ka qari ii, nxãasega ne gha tseegu dis kg'òè sa qgóóa qari ka.

<sup>20</sup> Timoteoè, máàèa tsi hãa sa méé tsi kòre. Káà hùì kg'uiian hēe naka ntcoekuan di zi tc'ēe-kg'ám zi hēéthēe méé tsi nxanagu, dxāwam di zi i ke. Gazi ncēe c'ēe ne khóè ne ko c'úúa hãase máá, 'tseegu di tc'ēe e' témé zi. <sup>21</sup> C'ēe ne khóè ne kò ncēe tc'ēean dtcòm, a ne a kò dtcòmš koe hòà.

Nqari ba méém gam di cgòmkuān máà tu u.

## 2 TIMOTEO

### Paulom dis tcgãyas cáàm di sa Timoteom koe Tée-cookg'ai sa

Paulom dis tcgãyas cáàm di sa kò Timoteom ka q'ãà-q'aa, cg'árém tcáràm gam dim iise. Paulo ba kò ncêes tcgãyas koe kaisase qádò tcáóan ka kg'ui. Timoteo ba kò bìríèa hãa, a ba a ntcàmmèa hãa:

- tseegusem gha Jeso Krestem ka nxàea tseegukagu sa,
- a gataga tseeguan qãè tchõà di xgaa-xgaan hëé naka Nciís Qáé-xg'aes dian hëéthëém gha qarika qgóó ka,
- naka ba gam di tsééan kúrú xgaa-xgaan di i naka Nqarim di kg'uian khòè ne màà di hëéthëé e,
- xgàrasean hëé naka ntcoekuan hëéthëé koem kò hàna igaba.

Paulo ba kò Timoteo ba q'ãa-q'ãa, táá méém tchõà úú cgoa guu káà tc'èe a kg'amka zi ntcoeku zi (2:23), ncêe qãèan cúí ga kúrú tama zi, igaba ko kg'ama khòèan èe ko komsana a ko cg'uri-cg'uri zi.

Gatagam kò q'ãa-q'ãa me, ncêe zi gúù zi wèé zi koe méém Timoteo ba Paulom dis kg'òès ka hëé, naka gam di dtcòmàn di tsééan ka hëé, naka qádò tcáóan ka hëé, naka ncàmkuian ka hëé, naka xgàrasean ka hëéthëé x'áís iise tc'èe-tc'èese sa.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- dtcòm sa
- tseegua ne
- xgàrase sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò (1:1-2:13)
- Tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu (2:14-4:5)
- Paulom dis tée-q'oo sa (4:6-22)

### Xgàrakuan koe méé tsi còoka qõò (1:1-2:13)

<sup>1</sup> Paulo ra a, Jeso Krestem dir x'àè úú-kg'ao\* ra, Nqarim ma tc'èea khama. Tsééar óáèa, hààr gha Nqarim nqòòkagua hãas kg'òè sa nxàe ka, kg'òès ncêe Jeso Krestem koe hàna sa.

<sup>2</sup> Timoteo tsi tiri tsi cóá tsi ncàm-ncamsa tsir ko *ncêes tcgãya sa* góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hëé naka Jeso Krestem gatá dim X'aiga ba hëéthëé tsara di cgómkuian hëé, thòò-xama-máákuan hëé naka tòókuan hëéthëé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

*Tcom-tcomsa tsi gha ii dis ghùì-ghui-tcáóku sa*

<sup>3</sup> Nqari bar ko qãè-tcaoa máá, ncêer ko q'anos tcáós cgoa tsééa máá ba, tiri ne tsgõo ne hëéa khama, ãer kò ntcúú ba hëé naka koaba ba hëéthëé tiri còrèan koe káise tc'èe-tc'èese tsi ka. <sup>4</sup> Eër ko tcgáí-tshàraa tsi tc'èe-tc'èese ner ko bóòà tsi xgónè, nxãasegar gha qãè-tcaoan ka cg'òè cgaeè ka. <sup>5</sup> Tsaris dtcòmòs kàa di tama sar ko tc'èe-tc'èese, ncêe xg'ao kg'aia tsáá tsgõos Loises koe hàna sa naka saòs Enikes koe hëéthëé e, ra ncêeska tcoma hãa tsáá koes gataga thëé hàna sa. <sup>6</sup> Gaa domkar ko tc'èe-tc'èe tsi, Nqarim di aban tsi gha c'ees khama ma ntcàm sa. Tiri tshàua ner còrèan cgoa tòó cgae tsia hãa, kg'aiga i gaa aban tsáá koe hàna khama. <sup>7</sup> Nqari ba q'áò-q'áòsean dim tc'èe ba máà ta a tama khama, igabam qarian hëé, ncàmkuian hëé naka qgóósean hëéthëé dim tc'èe ba máà taa hãa.

<sup>8</sup> Ke méé tsi gatá dim X'aigam ka nxàea tseegukaguan ka sau-cgaekaguè guu, kana tíí ka hëéthëé e, ncêe Gam domka qáé-nquus koe hàna ra, igabaga méé tsi Nqarim di qarian

\* **1:1:** x'àè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

koe qãè tchõàn domka tí cgoa xgàrasean koe hãa, <sup>9</sup> Gaam ãe kgoara taà ba, a kò tcom-tcomsas tciikus cgoa tciì ta a ba, gatá di tsééan domka tamase, igaba Gam di tc'ëean hëé naka Gam di cgómkuan hëéthëé domka, ncëem kò nqõóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe Jeso Krestem koe máà taa hãa a, <sup>10</sup> i gaa cgómkuan ncëeska gatá koe x'áíèa hãa gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di x'áísean koe, ncëe kò x'oo sa kaàkagu ba, a ba a káà tites kg'õè sa óága, ncëe kò hàà qãè tchõàn koe guu a q'uu-q'uuase x'áà sa. <sup>11</sup> Ncëe qãè tchõàn dir kg'ui-kg'aor gha ii, a x'áè úú-kg'ao ra ii, a xgaa-xgaa-kg'ao ii kar nxará tcg'òòèa. <sup>12</sup> Gaa domkagar ko ncëe zi gúù zi koe xgàrase. Igabar saucgae tama, q'ana ra hãa Dìim koer ko dtcòm sa khama, a tcoman úúa hãa ãer máàèa hãa sam gha kòre di qari nem úúa sa, me gha nxãakg'aiga síí ãem cárm *Jesom ko hàà* ba tcãà.

<sup>13</sup> Qgóóa qari kg'òèkaguko kg'uian ãe tsi tí koe kóma hãa a, naka x'áís iise sèè e, naka xùri dtcòmàn hëé naka ncàmkuuan hëéthëé e, ncëe Jeso Krestem koe hãa a. <sup>14</sup> Gatá koe x'áèa hãam Tcom-tcomsam Tc'ëem di hùian ka méé tsi qãè gúuan ãe tsi máàèa hãa kòre.

<sup>15</sup> Q'ana tsia, wèè ne ncëe Asia dim nqõóm koe hãa ne q'aumana tea hãa sa, gane koe tsara Fugelo tsara Heremogene tsara hàna.

<sup>16</sup> X'aigam *Nqari* ba méém Onesiforom dim x'áé ba thõò-xama máá, wèè x'aè kam kòò ghùi-ghui tcáó te khama. A kò gataga qáékuan di táuan tiri ka sau-cgaekaguè tama, <sup>17</sup> igaba ãem ko Roma koe hàà kam kò kgoara tcáó a qaa te, a síí hòò te. <sup>18</sup> X'aiga ba méém kgoara máá me nakam *X'aigam Jesom ko hààm* cárm ka, Gam koe thõò-xama-máákuan hòò - qãèse tsi q'ana hãa, wèè tsééan ãem Efeso koe kúrua hãa a.

## 2

### *Qãèm ncõo-kg'aom Jeso Krestem di ba*

<sup>1</sup> Timoteo, tiri cóaè, Jeso Krestem di cgómkuan koe méé tsi qari ii. <sup>2</sup> Káí zi gúù zi tsi kò kóm ra kò xgaa-xgaa, ncëe kò káí ne khòè ne ka nxàea tseegukaguè zi. Ncëe zi gúù zi tcom-tcomsa ne khòè ne xgaa-xgaa, ncëe gha gataga kgoana a c'ëe ne xgaa-xgaa zi ne.

<sup>3</sup> Xgàrasean koe *sita* cgoa hãa, qãèm ncõo-kg'aom Jeso Krestem dim khama ma. <sup>4</sup> Wèém ncõo-kg'aom ãe tsééan koe hãa ba, ãe ncõo-kg'ao tama ne khòè ne di tsééan koe tcãà tama - gam dim tc'ãà-cookg'aim cúí bam qãè-tcaokagu kg'oana hãa khama. <sup>5</sup> Ncëè khòém kò ko qàròs koe qàrò nem tàà-kg'ao ba kúruè tama khamaga ma, igaba qàròs di zi x'áè-kg'árím zim kò xùria hãa ne cúíga a. <sup>6</sup> Eè ko xhàrànm koe qarika tséém xhàrà-kg'ao ba méém gam tc'ãà a ko xhàrànm di tc'òoan tc'òó ba ii. <sup>7</sup> Tc'ëe-tc'ëese kg'uir ko zi gúù zi, X'aigam *Nqari* ba gha wèè zi ncëe zi koe kóma q'ãan máà tsi ke.

<sup>8</sup> Jeso Kreste ba tc'ëe-tc'ëese, x'ooan koe ghùìèa hãa ba, Dafitem dis qhàòs koe guua hãa ba. Ncëe sar ko qãè tchõàn koe xgaa-xgaa, <sup>9</sup> ncëer ko gaan domka xgàrase e, a gaan domka táuan cgoa qáé a síí qáé-nquuan koe tcãàèa, chibi-kg'aom khama ma. Igabam *Nqarim* dim kg'ui ba qáèèa hãa tite. <sup>10</sup> Gaa domkar ãe nxará tcg'òòèa ne khòè ne domka wèè qóman xg'aeku koe qarika tãe, nxãasega ne gha gane igaba Jeso Krestem koe hànas kgoaraku sa hëé, naka chòò tama x'áàn hëéthëé hòò ka.

<sup>11</sup> Ncëea tcom-tcomsam kg'uim ga me e ncëe ko máá:

“Ncëè Gam cgoa ta kòò x'óóa hãa ne  
ta gha gataga thëé Gam cgoa kg'õè.

<sup>12</sup> A ncëè qóman xg'aeku koe  
ta ko qarika téèa hãa ne  
ta gha gataga Gam cgoa tc'ãà-cookg'aia hãa.

Ncëè c'úù me ta kòò  
nem gha Gam igaba c'úù ta a.

<sup>13</sup> A ncëè tcom-tcomsa tama ta kò hãa  
nem gha Gabá tcom-tcomsa ii,  
cuiskagam c'úùsea hãa tite khama,”

ta ko méé ba.

## **Tshúù-ntcõa di xu xгаа-xgaase-kg'ao xu (2:14–4:5)**

### *Tcom-tcomsam tséé-kg'ao ba*

<sup>14</sup> Khòè ne méé tsi ncêe zi gùù zi tc'êe-tc'êesekagu. Nqarim cookg'ai koe méé tsi mēékuan di kg'uian koe dqàè ne, ncêe káà hùì i, a ko êe ko kóm m ne koe cg'ãè tc'êean cúí ga tcàa a. <sup>15</sup> Wèé tcáóa tsi cgoa kúrú naka Nqarim koe x'áise, kúrúa bóòku sa tsi tàaa hãa a tchàno ii sa. Saucgae ga úú tama tsi tséé-kg'ao tsi méé tsi ii, ncêe ko tseeguan dim kg'ui ba tchànose xгаа-xгаа tsi. <sup>16</sup> Káà hùì kg'uian dxāwam di koe tcg'oa, êe ko gatà ma kg'ui ne gha cg'ãè tcáóan ka kaisase cg'oè cgaeè ke. <sup>17</sup> Gane di xгаа-xгаа ne gha q'ombe dis tcìs khama ma tsai-tsaise. Gane xg'aeku koe tsara Humenaiò ba hēé naka Fileto ba hēéthēé tsara hàna, <sup>18</sup> ncêe tseeguan koe hoàra hãa tsara, a ko máá, x'ooan koe tēe sa nxāakamaga kúrúsea hãa, témé, a tsara a ko c'êe ne di dtcòmàn cg'õo. <sup>19</sup> Gatà i ii igabas kò Nqarim dis tshoa-tshoase-q'oo sa qarika téé, gas di kg'uian tc'àmà tòò cgaeèase, ncêe kòò máá: “X'aigam *Nqari* ba êe Gam di ii ne q'ana” témé e, naka “Wèém khòèm êe ko X'aigam *Nqarim* cg'õè tcii ba méém cg'ãèan cgoa q'aa,” ta ko méé e.

<sup>20</sup> Kaiam nquum koe i gautan hēé naka seleferan hēéthēé di gàban cúí hãa tama, igaba i hùian hēé naka gómàn hēéthēé cgoa kúrúèan ga thēé hãa. C'êea ne cgáé zi tséé zi di i, i c'êean kg'amka zi tséé zi di i. <sup>21</sup> A ncèè khòèm kò ko cg'ãè zi gùù zi kúrúan koe tcg'òóse a ko q'ano-q'anose nem gha cgáé tsééan dim gàba ba ii, ts'ee-ts'eekg'aièa ba, a ba a q'òòsem koe tsééan úúa, a kg'ónòsea máána hãa wèé tsééan qãèm gha kúrú sa.

<sup>22</sup> Tcg'oaragu cg'ãè zi qgóóse-kg'ám zi qárí-kg'ao-coan di zi, naka tsia tchànoan hēé, dtcòmàn hēé, ncàmkuan hēé naka tòòkuan hēéthēé x'ãà máá, gane êe ko Nqari ba q'anos tcáós cgoa tcii ne cgoa hãase. <sup>23</sup> Táá tchõà úú cgoa guu káà tc'êe a kg'amka zi ntcoeku zi, q'ana tsi hãa zi ko mēékuan óága ke. <sup>24</sup> Nqarim dim qãà ba méém táá mēéku di ii guu, igaba méém wèé khòèan koe qãè ii. Gataga méém kgoana naka ko xгаа-xгаа, naka baa tc'aúa hãa. <sup>25</sup> Gane êe ko ntcoe me ne méém kgàesase x'àè-kg'áman máà. C'èedaokam gha Nqari ba gane di chibian koe tcóósekagu ne, ne gha tseeguan q'ãa, <sup>26</sup> a ne a gha qãèse tc'êea kabi, a dxāwam dis ntcóm sa nxãa. Ntcòmòs ncêe dxāwam ka ne kò qgóóèa hãa sa, wèés gúùs gam ko tc'êe sa ne gha kúrú ka.

## **3**

### *Còo di xu cáam xu*

<sup>1</sup> Ncêes gúù sa méé tsi q'ana hãa: Còo di xu cáam xu ka i gha cg'ãè x'aèan hãa sa. <sup>2</sup> Khòè ne gha gane ka ncàmse, a marian ncàm, a koase, a bóòse, a cgúíku di, a gane di xòòan táá komsana, a táá qãè-tcaoa mááku, a táá q'ano, <sup>3</sup> a táá ncàmku, a táá qgóóa mááku, a c'amku di, a káà qgóóse, a cg'ãè tcáó, a táá qãèan ncàm, <sup>4</sup> a kàaku di, a tchõà úú tama, a bóòsean ka cg'oè cgaeè, a Nqari ba ne gha ncàm x'aè ka karean ncàm. <sup>5</sup> Nqari-tcáóa ne hãa dis bóòse-q'oo sa ne úúa hãa, igabaga ne gha gaan di qarian xoase. Táá tchõà úú cgoa ne guu. <sup>6</sup> Gane xg'aeku koe xu c'êe xu hàna hãa, khòè ne ko tc'irì-tc'irì a gane di x'áéan koe tcàa xu, a kg'amka zi khòè zi di tc'êean cgoa qgóé xu, cg'ãè cauan ka cg'oè cgaeèa zi, a wèé tc'êean cg'ãè ka qgóó qarièa hãa zi; <sup>7</sup> wèé x'aèan ncêe kaga ko xгаа-xgaase, igabaga kgoana naka tseeguan bóòa q'ãa tama zi. <sup>8</sup> Khòè ne ncêe ne ko tseeguan ntcoe, Janesea tsara Jamberesea tsara kò ma Moshe ba ma ntcoea khamaga ma. X'óó-x'oo tc'êèa ne khòè ne e, dtcòmàn koe cg'ãa-cg'ana ne. <sup>9</sup> Igabaga ne cuiskaga nquù ka qõða hãa tite. Gane di káà tc'êe ne gha wèém khòèm koe q'anose bóòse khama, *Janesea tsara Jamberesea* tsara ka i kò ma ii khamaga ma.

### *Còo di x'àè-kg'áma ne*

<sup>10</sup> Igabaga méé tsi tsáá wèés gúùs ãer ko xгаа-xгаа sa kúrú: kg'õè-kg'áma te hēé, bìrísea ra hãa sa hēé, tiri dtcòmàn hēé, tiri qáò tcáóan hēé, tiri ncàmkuan hēé, qáò x'aèan qgóóse



a tsééan hēéthēé e. <sup>11</sup> *Q'ana tsi hãa* qóm cgoa qgóókuan tiri ka, naka wèé xgàrasean ncēe Antioke koe hēé, Ikonio koe hēé, naka Lusera koe hēéthēé kúrúse cgae tea hãa ka. Qóm cgoa qgóókuan ncēe koer kò qáo tcáóse hãa, igabagam kò X'aiga ba ēe zi guú zi wèé zi koe kgoara te. <sup>12</sup> Tseegukaga, wèé ne khóè ne ēe Jeso Krestem koe Nqari-tcáóa hãase kg'òè kg'oana ne gha c'ēe ne ka xgàràè. <sup>13</sup> Ne gha cg'ǎè tc'ēe ne hēé naka khóèan ko kàa ne hēéthēé gane di cg'ǎè cauan ka càuse cgaeè. Khóèan ne ko qàe-qae, a ne a ko thēé qàe-qaeè khama. <sup>14</sup> Igabaga méé tsi tsáá ēe tsi xгаа-xgaasea hãa, a kaisase dtcòma hãa zi koe hãa, diín koe tsi xгаа-xgaase zia hãa sa tsi q'ana hãa ke. <sup>15</sup> Cg'áré-q'ooa tsi koe tsi kò guu a tshoa-tshoa a ma tcom-tcomsa zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* ma q'ana hãa khama, ncēe ko kgoana a qǎè tc'ēean q'ǎa di máa tsi zi, Jeso Krestem koe dtcòm a kgoaraèan di i. <sup>16</sup> Wèés Tcgãya sa Nqarim koe guua hãa, a xгаа-xgaan hēé, naka dqàèkuan hēé, naka tchàno-tchanokuan hēé, naka tchànoan ka xгаа-xgaan hēéthēé di tsééan úúa; <sup>17</sup> nxãasegam gha Nqarim dim khóè ba tc'ǎda hãa xгаа-xgaasean úú, a gha wèés tséés qǎè sa kg'ónósea máána hãa ka.

#### 4

<sup>1</sup> Jeso Krestem ko kháóa hàà qhúí a X'aigam khama ma tc'ǎa-cookg'ai nem gha kg'òèa ne hēé naka x'ooa ne hēéthēé bóò q'oo a xgàra. Nqari ba hēé naka Jeso Kreste ba hēéthēé tsara cookg'ai koer ko ncēm x'ǎè ba máa tsi: <sup>2</sup> Nqarim dim kg'ui ba méé tsi xгаа-xгаа, naka tsia qgóóa qari me, x'ǎè zia ga qǎè zia kana zia ga x'ǎè zi tshúú zi i igaba, naka khóè ne tchàno-tchano, naka *qaase i ko koe* dqàè ne, naka korè ne. Wèé x'ǎè ka méé tsi qáo tcáóan cgoa xгаа-xгаа ne. <sup>3</sup> X'ǎè ba gha hàà, khóè ne cuiskaga qǎè xгаа-xgaan komsana tite ba, igaba ne gha gane ko tc'ēe zi xúriate, a ne a gha kái xгаа-xгаа-kg'aoan qaara mááse, ncēe gha ēe ne gane kóm kg'oana hãa sa bìrí ne e. <sup>4</sup> Tseeguan ne gha táá komsana, a gha huwan koe tòóse. <sup>5</sup> Igaba méé tsi tsáá wèés téé-q'oos koe qgóóse, naka tsia xháé zi koe qarika téé, naka tséé-kg'aom qǎè tchòan di ba kúrú, naka tsaris tséés Nqarim di sa qǎèse kúrú.

#### Paulom dis téé-q'oo sa (4:6-22)

<sup>6</sup> X'ǎè ba hààraa kg'òèa te ko kg'ǎàèkos dàò-a-máákus khama ma ntcǎàè ba, me ncēs kg'òès koer gha guu a xgoaba dim x'ǎè ba tíí koe hààraa. <sup>7</sup> Qǎès ncõo sar x'ǎà hãa, a qàrò sa xg'ara-xg'ara hãa, a ra a dtcòm sa qgóóa qaria hãa. <sup>8</sup> Ncēe koe guus kar tààa ra hãa dis cába sa tòóa mááèa, tchànos kg'òè sar kg'òèa hãa khama. X'aigam tchànoan dim Xgàra-kg'ao ba gha *Jesom ko hààm* cáim ka máa te si; igabagam tíí cúí ra máa sia hãa tite, a gha wèé ne ēe qhúím gha ka hãa a ko ncàmkuuan cgoa qaa Me ne thēé máa si.

<sup>9-10</sup> Demase ba aagu tea, ncēm nqóóm *di karea nem* ncàma hãa khama, a ba a Tesalonika koe qòò. Me Kersekene ba Galatia koe qòò, me Tito ba Dalemata koe qòò, ke méé tsi qarika kúrú naka qháése hàà cgae te. <sup>11</sup> Me Lukam cúí ba tíí cgoa hãa. Mareko ba méé tsi qaa naka hàà cgoa, tiris tséés koem hùian úúa hãa ke. <sup>12</sup> Tigiko bar Efeso koe tsééa úúa. <sup>13</sup> Hàà tsi kòo ne, Teroa koer Karepom koe qàua hãam qgáim cgoa hàà, Tcgãya zi hēéthēé e, kái-kg'aise khòo cgoa kúrúèa hãa zi.

<sup>14</sup> Alekesanterem qano tséé-kg'ao ba ēem kúrú cgae tea hãa cg'ǎèan ka kaisase thòò-xamkagu tea. Kúrú baa zi tséé zi domkam gha X'aiga ba xgàra me. <sup>15</sup> Tsáá igaba méé tsi thēé q'ǎa mea hãa, kaisasem ko gaxae ko kg'ui guúan ntcoe ke.

<sup>16</sup> Tc'ǎa dim cáim kg'uiar ko máásem ka i kò táá cúí khóè ga tcǎà dòm q'oo te, igaba ne kò wèéa ne ga aagu te. Nqari ba méém táá chibi bóò ne guu. <sup>17</sup> Igabagam kò Nqari ba téé dxùukg'ai te, a qarian máa te, nxãasegam gha Gam dim kg'ui ba tíí koe guu a qǎèse nxàèè ka, táá zi qhàò zi di ne wèé ne gha qǎèse kóm me ka. Ra kò gàman kg'ám-q'oo koe kgoaraè. <sup>18</sup> Me gha X'aiga ba wèé zi tséé zi cg'ǎè zi koe kgoara te, a gha kgoarasease nqarikg'ai di x'aian gam di koe úú te. Chòò tamase méém dqòmè. Amen.

<sup>19</sup> Tsgámkagu Perisila khara Akila khara, naka Onesiforom dis x'áé-q'oos di ne hěéthěé e. <sup>20</sup> Eraseto ba kò Korinta koe qaù, ra kò Terofimo ba Mileto koe qaù, tsàam kò ko khama.

<sup>21</sup> Kúru méé tsi qarika naka ncēe ko hààs saos cookg'ai koe hàà.

Ebolo ba hěé, naka Putenese ba hěé, Lino ba hěé, Kelaudia sa hěé, naka tsáá qõe ga xu wèé xu hěéthěéa ko tsgám tsi.

<sup>22</sup> X'aiga ba méém tsarim tc'ěem cgoa hãa. Cgómkuan méé i gatu cgoa hãa.

**TITO**  
**Paulom dis tçgãya sa**  
**Titom koe**  
**Téé-cookg'ai sa**

Tito ba kò qhàò zi dim dtcòm-kç'ao me e, ncêe kò gam khama ma ko ma tséé ba, a kò Paulo ba Nqarim dim kg'ui ba xgaa-xgaan koe hùì. Paulo ba kò ncêes tçgãya sa Tito ba góá máá, ãem kò Kerete koe qaù mea ka, kereke di tsééa nem gha tc'ãà-cookg'ai ka.

Tçgãya sa ko nqoana zi gúù zi ka kg'ui:

1. Kg'aika dis kam ko Tito tséé-kç'ám zi tc'ãà-cookg'aim kerekes di xu gha kúrú zi ka kg'ui.
2. Gaiam ko Tito bìríá kg'ónòè, ntamam gha ma tãáka zi xç'ae zi ma kerekes koe xgaa-xgaa sa: kaia xu khòè xu hêé, naka kaia zi khòè zi hêé (ncêe ko hàà dxàe-coa zi xgaa-xgaa zi), qárí-kç'ao xu hêé naka qãàn hêéthêé e.
3. Còò dis kam ko Paulo Tito ba bìríá tchàno-tchano dtcòm-kç'ao ne di tsééan ka: káí-kç'aise méé ne tòókua hãa naka ncàmkuu hãa, naka hòreku di i guu, naka ntcoekuan di i guu, naka kerekes koe q'aa-q'aase guu sa.

Qaa-qaasa kg'ui ne:

- tc'ãà-còokg'ai sa
- xgaa-xgaa ne
- cgómkuu ne

Tçgãyas q'oo koe hàna zi:

- Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu (1)
- Tãáka zi xç'ae zi di xgaa-xgaa ne, kerekes koe (2)
- Tchànoan xgaa-xgaa ne (3)

**Kerekes di xu tc'ãà-cookg'ai xu (1)**

*Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Paulo ra a, Nqarim dir qãà ra, a Jeso Krestem dir x'áè úú-kç'ao\* ra. Tsééa óáèa ra, Nqarim ka nxará tçg'òóèa ner gha hàà gane di dtcòmàn koe hùì, a kúrú ne ne tseeguan q'ãa, a Nqari-tcáóa hãase kg'òè ka. <sup>2</sup> Chòò tamas kg'òès di nqòòan úúa hãase, ncêem kò Nqarim ncêe tshúù-ntcõa di tama ba, nqõóm tshoa-tshoase tama cookg'ai koe nqòòkagu taa hãa sa. <sup>3</sup> Gam qáòa tçg'òóa hãam x'aèm kam kò Gam dim kg'ui ba tiri xgaa-xgaan koe x'ái. Nqarim gatá dim Kgoara-kç'ao ba ncêes tséé sa màà tea, ãem kò ma x'áèa hãa khama ma.

<sup>4</sup> Titoè, gatá dis dtcòmòs koe tseegu di tsi cóá tsi tiri tsir ko ncêes tçgãya sa góá máá a ko máá:

Nqarim Abo ba hêé, naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-kç'ao ba hêéthêé tsara koe guua hãa cgómkuu hêé naka tòókuan hêéthêé méé i tsáá cgoa hãa, témé.

*Titom di tsééa ne Kereta koe*

<sup>5</sup> Eè kò xç'ara-xç'araè tama zi gúù zi tsi gha qaù a tchàno-tchano domkar kò Kereta koe qaù tsia, a tsi a ãer ko ma x'áè tsia khama ma wèé xu x'áé-dxoo xu koe kerekes di xu kaia xu nxará tçg'òó. <sup>6</sup> Kerekes dim kaia ba méém káà chìbim khòè ba ii, cúís khòès dim khòè ba méém ii, gam di cóán méé i dtcòm-kç'ao ii, naka ia táá uúan hêé naka ntcoekuan hêéthêé ka q'ãaèa hãa guu. <sup>7</sup> Nqarim di tsééan ko kúrúm khòè me e domka méém káà chìbi ba ii, táá méém ko dqòmse guu kana xgòà-xgoase guu, kg'áà-kç'ao ba méém ii guu, naka ncõo di ii guu, naka táá káà cgoa qguù di ii guu. <sup>8</sup> Igaba méém qãèse ko khòèan

\* **1:1:** x'áè úú-kç'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

hàakagum khòè ba ii, qãè gúùan ncàmam khòè ba méém ii, qgóóse ko ba, a tchàno ba, a tcom-tcomsa ba, a xaèa kg'ónòsea hãa ba. <sup>9</sup>Tcom-tcomsam kg'ui ba méém qgóóa qarì, ãem ma xгаа-xгааè mea hãa khama, naka baa gha nxãasega c'èe ne ghùì-ghuin tcáó kómseko xгаа-xgaan cgoa, naka èe ko ntcoe e ne tchàno-tchano.

<sup>10</sup>X'àèan ntcoea hãa ne khòè ne kái nea hãa ke, kg'uia xám-kg'ao ne, a kaa-kg'ao ne, kái-kg'aise gane èe Juta dis dtcòm s koe guua hãa ne.† <sup>11</sup>Nqookaguè méé ne, gúù zi èe ne ga kò xгаа-xгаа tama zi xгаа-xgaan ka ne ko wèém x'áé ba cg'ãè-cg'ãe ke, a ko ncèe xгаа-xgaan kúrú, c'èes gúù sa ne gha kàan cgoa hòda mááse ka. <sup>12</sup>Gaxu porofiti xu ka c'èem tc'áró ga kò máá: “Kereta di nea wèe x'aè ka tshúù-ntcõa-kg'ao ne e, a cg'ãè cau ne kg'oo-coa ne e, kúrú mááse tama nea igaba ne kg'ama tc'õó-kg'ao ne e,” témé. <sup>13</sup>Ncèe ko nxàèe sa tseegu si i, ke qarika dqàè ne, naka ne gha nxãasega tchàno dtcòm an úú, <sup>14</sup>naka nea Juta ne di huwan táá gúù cgáé khama ma sèè guu, kana gane èe ko tseeguan ntcoe ne di x'àè-kg'áman igaba. <sup>15</sup>Gane èe q'ano ne ka i wèé gúùan q'ano o, igaba gane èe cg'ãè tc'èe ne ncèe dtcòm tama ne ka i cúí gúù ga q'ano tama. Gane di tc'èean hëé naka tcáóan hëéthëéa cg'ãè-cg'ãèa. <sup>16</sup>Nqari ba ne q'ana hãa sa ne ko nxàea tseegukagu, igaba ne ko gane di tsééan ka xguì Me. Cg'ãè kg'óò ne e, a komsana tama, a ne a qãè gúùan kúrú kg'ano tama.

## Tséé-kg'áma ne tãáka zi xg'ae zi di i kerekes koe (2)

### 2

#### *Titom ga ko xгаа-xгаа sa*

<sup>1</sup>Igabaga méé tsi tsáá qãè xгаа-xgaan kg'anoa zi gúù zi ka kg'ui. <sup>2</sup>Kaia xu khòè xu xгаа-xгаа naka xu qgóóse, naka tcom-tcomsa ii, naka i tc'èe-kg'áma xu tchàno ii, naka xu dtcòm an koe hëé naka ncàm kuan koe hëé naka qáó tcáóan koe hëéthëé tchàno ii.

<sup>3</sup>Gataga méé tsi thëé kaia zi khòè zi xгаа-xгаа naka zi kg'òè-kg'áma zi koe qgóóse, naka táá c'amku di ii, naka gõéan kg'áa koe káise tòose guu, igaba méé zi tchàno gúùan xгаа-xгаа. <sup>4</sup>Nxãasega zi gha khòè zi gazi ka cg'áré zi xгаа-xгаа, gazi di xu khòè xu hëé naka gazi di cóan hëéthëé méé zi ncàm sa, <sup>5</sup>naka zia qgóósean úúa hãa, naka q'ano ii, naka zia x'áéa zi qãèse xaèa kg'ónò, naka zia gazi di xu khòè xu mááse, nakam gha nxãasega táá Nqarim dim kg'ui ba cóèè guu.

<sup>6</sup>Gataga méé tsi thëé qári-kg'ao-coa xu ntcàm naka xu qgóósean úú. <sup>7</sup>Wèes gúùs qãès kúrú koe méé tsi x'ái sa ii. Tsari xгаа-xgaan koe méé tsi x'ái, tcáóá tsi qãè e sa, naka wèé tcáóá tsi cgoa gúùan kúrúan ka hëéthëé e. <sup>8</sup>Kómseko kg'uian ncèe ntcoeè tite tséékagu, naka ne gha nxãasega gane èe ko ntcoe e ne sau-cgaekaguè, cúí gúù tshúù ga káa a gane gha gatá ka kg'ui i ke.

<sup>9</sup>Qãàn méé tsi xгаа-xгаа naka i wèé zi gúù zi koe gaan ka q'òðsean komsana, naka qãè-tcaokagu u, naka táá kg'ui-kg'ám-q'oo o guu, <sup>10</sup>naka táá ts'ãà cgae e guu. Igaba méé i x'ái, wèé zi dàò zi koe i kaisase tcom-tcomsa a sa, naka ia gha nxãasega Kgoara-kg'aom gatá dim Nqarim di xгаа-xgaan wèé zi qgáì zi koe t'òè-t'òe.

<sup>11</sup>Nqarim di cgóm kua ne x'áisea hãa, a ko wèé ne khòè ne koe kgoarakuan óa. <sup>12</sup>A i a ko xгаа-xгаа ta a, cg'ãè tcáóan hëé naka nqõóm di zi tc'èe zi hëéthëé ta gha xguì ka, naka taa gha ncèem kámám dim nqõóm koe qgóósea hãase kg'òè, naka tchàno ii, naka Nqari-tcáóá hãa; <sup>13</sup>èe ta hãa a ko ts'ee-ts'eekg'aièas nqòò sa qãà ka, Nqarim kiam, Kgoara-kg'aom gatá dim Jeso Krestem dis x'áakos x'áise-q'oo sa, <sup>14</sup>ncèe kò gatá domka máàsea hãa ba, nxãasegam gha wèé chìbian koe x'ámá tcg'òò ta a ka, a ba a gha Gam di khòèan q'ano-q'anoa mááse, Gam di gha ii ka, a gha gataga qãè tsééan kúrú koe kaisase máàsea hãa.

† **1:10:** èe Juta dis dtcòm s koe guua hãa ne - Gerika sa ko máá: “èe q'ãe nqãa-qgai khòo-kg'aièa ne dis xg'aes koe hãa ne,” témé.



<sup>15</sup> Ncēe zi gúù zi méé tsi xгаа-xгаа, naka wèé qarria tsi ka khòèan ntcàm naka dqàè e. Táá hēé naka i khòèan ntcoé tsi guu.

### **Tchàno gúùan kúrúa ne (3)**

#### **3**

<sup>1</sup> Khòè ne tc'ēe-tc'ēe naka ne gane di xu tc'āa-cookg'ai xu hēé naka gane di xu kaia xu hēéthēé qámsea máá, naka nea komsana, naka nea wèés gúùs qāè sa kúrúan kg'ónòsea máá. <sup>2</sup> Táá méé ne c'ēe khòè ka cg'āèse kg'ui guu, kana mēeku cgoa a guu, igaba méé ne qāè cau ii, naka qámsea ne hāa sa wèé khòèan koe x'ái.

<sup>3</sup> C'ēe x'aè ka ta kò gatá igaba káà tc'ēe ta a khama, a kò komsana tama, a kò hoàkaguè, a ta a kò ēe ta ko tc'ēe zi hēé, naka tãáka zi kare-kg'ám zi hēéthēé kúrú koe tòósea hāa, a kò cg'āè tc'ēean hēé naka chìkuan hēéthēé cgoa kg'òè, a ta a kò khòèan ka hòrèa, a kò thēé hòrekua hāa. <sup>4</sup> Igabaga ēe i ko Nqarim gatá dim Kgoara-kg'aom di qāèan hēé naka ncàmàn hēéthēé x'áise, <sup>5</sup> kam kò kgoara ta a, ēe ta kò gatá kúrú hāa zi gúù zi tchàno zi domka tamase, igaba Gam di thòò-xama-máákuan domka. Kgoara ta am kò kabase ábàkuan dis xg'aakus koe hēé naka kaba-kabakus koe hēéthēé e, Tcom-tcomsam Tc'ēm koe guu a, <sup>6</sup> ncēm kò gatá koe kaisase ntcāà tcana hāa ba, gatá dim Kgoara-kg'aom Jeso Krestem koe guu a. <sup>7</sup> Ncēs gúùs domka ta Gam di cgòmkuàn ka Nqarim cookg'ai koe tchàno ta iise bóòèa hāa, a Gam di zi gúù zi kàoa, chòò tama kg'òèan dis nqòò sa úúa hāase. <sup>8</sup> Ncēe kg'uia nea tcom-tcomsa a.

Ra ko ncēe zi gúù zi méé tsi qarika nxàe sa tc'ēe, naka ne nxāasega ēe Nqarim koe tcoma hāa ne kòrese naka nea qāè gúùan kúrúan kgoara tcáóa máá. Ncēe zi gúù zia qāè zi i, a wèé khòèan koe hùian úúa. <sup>9</sup> Igabaga méé tsi káà hùì ntcoekuan hēé naka qhàò zi ko ma xùrikus ka hēé, naka tēeku-kg'ám zi hēé, naka x'áèan di mēekuan hēéthēé téékagu, káà hùì i, a cg'āa-cg'ana a ke. <sup>10</sup> Khòèm kereke sa ko tsai-tsai q'aa ba méé tsi tc'āa di sa dqàè, naka càm di sa hēéthēé e. Gaa koe guus ka táá tchòà úú cgoa me guu, <sup>11</sup> q'ana hāase, ēeta iim khòè ba dàòm q'oo koe tcg'oara, a chìbiga me e sa, a ba a gaam ga ba gam ka bóòà xguìsea hāa.

#### *Còò di x'áè-kg'áma ne*

<sup>12</sup> Eēr kò Aretemase ba kana Tigiko ba tsáa koe tsééa úú ne méé tsi qarika kúrú naka Nikopolise koe hàà cgae te, sao kar gha gaa koe hāa sar bìrísea hāa ke. <sup>13</sup> Kúrú wèés gúùs ēe tsí ga kúrú sa naka Senasem x'áè q'āa-kg'ao ba hēé, naka Apolose ba hēéthēé tsara gatsara dis qòòs ka hùì, naka bóò c'ēe gúù ga tsara tcào tama sa. <sup>14</sup> Gatá di khòèan méé i thēé xгаа-xgaase naka ia qāè gúùan kúrú kgoara tcáóa máá, naka ia gha nxāasega qaase ko zi kúrú, naka ia táá káà hùìs kg'òè sa kg'òè guu.

<sup>15</sup> Wèé ne khòè ne ncēe tíí cgoa hāa ne ko tsgámkagu tsi. Tsgámkagu méé tsi ēe dtcòmàn koe ncàm taa ne.

Cgòmkuàn méé i gatu wèé tu cgoa hāa.

## FILEMONE Paulom dis tcgãya sa Filemonem koe Téé-cookg'ai sa

Filemone ba kò tchànò m dtcòm-k'ao me e, a ba a kò kerekes Kolosa koe hàna ne ka c'èe me e, a ba a kò qãàm Onesimo ta ko ma tciièm dim kaia me e. Ncèem qãà ba kò gam ka q'òòsem koe qgóéa tcg'oa, a ba a Paulom cgoa sí xg'ae, ncèe kò qáé-nquuan koe hãa ba. Paulom koem kò guu a dtcòm-k'ao ba kúrú. Paulom dis tcgãyas Filemone bam kò góá máá sa kò dtcàrà si i, Filemonem koem gha guu a qãàm cgoa gha tsééa xg'ae sa, ncèem kò Paulo gam koe tsééa kàbia ba, a ba a kò qãèse hààkagu me, qgóóa mááèam qãàm cúim khama tamase igaba dtcòmàn hãam qõem khama ma.

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- qãà

- tséé

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Paulo ba ko Filemone ba dqom (1-7)

- Paulo ba ko Onesimo ba dtcàrà máá (8-25)

### *Paulo ba ko Filemone ba dqom*

<sup>1</sup> Paulo ra a, Jeso Krestem domka qáéèa ra, a gatá ka qõesem Timoteom cgoa hãa, tsam ko *ncèes tcgãya sa* góá máá tsi tsáá Filemone tsi ncàm-ncamsa tsi, a sitsam cgoa tséé-kg'ao ii tsi, <sup>2</sup> naka gatá ka qõeses Afia sa hée, naka Arekipom tí khama ma ncõo-kg'ao ba hée, naka kerekes tsarim nquum koe ko xg'ae sa héeéthéé tu, a ko máá:

<sup>3</sup> Nqarim gatá ka Xõò ba hée naka X'aigam Jeso Kreste ba héeéthéé tsara koe guua hãa cgomkuan hée naka tòókuan héeéthéé méé i gatu cgoa hãa, témé.

<sup>4-5</sup> Kómr ko, Nqari-tcáóa ne khóè ne wèè ne tsi ma ncàmà hãa sa, a ra a ko gataga kómr tsari dtcòmàn X'aigam Jesom di ka. Gaa domkar ko tirim Nqari ba qãè-tcaoa máá a ra a ko wèè x'aè ka tiri còrèan q'oo koe tc'èe-tc'èese tsi. <sup>6</sup> Q'ana tsi hãa, Krestem koe ta wèés gúùs qãè sa máàèa sa. Gaa domkar ko còrè, tsari dtcòmàn tsi gha c'èe ne cgoa qarika q'aa-q'aaku sa. <sup>7</sup> Tí qõèè, Nqari-tcáóa ne di zi tcáó zi tsi kàba-kàbaa. Tseegukaga i tsari ncàmkuan kaisase qãè-tcaokagu tea, a i a qgài-qgai tcáó tea.

### *Paulo ba ko Onesimo ba kg'ua máá*

<sup>8</sup> Nxãatar ga ma Krestem koe kgoarasea xóé a x'aè tsi, tsi èe ko qaase sa kúrú, <sup>9</sup> igaba ra gha ncàmkuan domka kg'ama dtcàrà tsi tsi kúrú si. Tí Paulo ra ncèeska kaia, a Jeso Krestem domka qáéèa hãa. <sup>10</sup> A ra a ko dtcàrà tsi tirim cóám domka, ncèer kò qáéèa a táùan koe hãa kar kò gam dim xõò ba kúrú ba, Onesimo ba. <sup>11</sup> Kg'aiam kò tsáá koe kàà hùì me e, igabam ncèeska tsáá koe ga hée naka tí koe ga héeéthéé kaisa hùian úúa hãa.

<sup>12</sup> Tsáá koer ko tsééa kàbi me, tirim cóám tcáó-c'òáa te di ba. <sup>13</sup> Qãè tchõàn domkar ncèe táùan koe hàna; gaa domkar kò ncàmà hãa, tí cgoam ga ncèe koe hãa sa, a nxãasega tsáá téé-q'oo koe tsééa máá te. <sup>14</sup> Igabagar cuiskaga cúí gúù ga dtcòm tama tsi hãase kúrú hãa tite. Tc'èe ra ko, kúrú tsi gha qãèan méé i tcáóa tsi q'oo koe guua hãa sa khama, chùiku ka tamase.

<sup>15</sup> C'èedaokam kò gaa domkaga xòm x'aèan tsáá cgoa q'aa-q'aaèa hãa, nxãasega tsi gha chõò tamase hãa cgoa me ka, <sup>16</sup> qãàm iise tamase, igaba qãà ba nqáéa hãase, ncàm-ncamsam qõem khama ma. Ncèè tí koem cgáé ba ii ka ba gha nta noose tsáá koe cgáé ba ii, tsarim qãàm iise naka gataga X'aigam *Nqarim* koe tsáá qõem iise.

<sup>17</sup> A ncěè tsáá ka c'ěem khama tsi kò ko ma sèè te ne méé tsi qǎèse hààkagu me, tí ka tsi ga ko hěé khama. <sup>18</sup> A ncěè c'ěe gúù cg'ǎèm kò kúrú cgae tsia, kana chìbian úú cgae tsia ne méé tsi tí tcúú koe qaa a. <sup>19</sup> Tí Paulo ra ko ncěe gúùan tshàua te cgoa góá máá tsi, a ko máá: “SURUTAR GHA KĀBI I,” témé. (Cuiskagar tc'ěe-tc'ěesekagu tsi naka máá: kg'òèa tsi cgoa suruta te, ta mééa hãa tite.) <sup>20</sup> Eè, tí qǒèè, ncěes gúùs qǎè sa X'aigam *Nqarim* domka kúrúa máá te, naka i gha nxãasega tcáóa te Krestem koe kaba-kabaè.

<sup>21</sup> Komsana te tsi gha di tcoma ner úúa, a ko nxãata ma góá máá tsi, a gataga q'ana, káían tsi gha kúrú sa dtcàrà tamar hãan cgoa ga.

<sup>22</sup> Gataga méé tsi cg'ǎè-nquuan kg'ónòa máá te; gatu di còrèan kar gha máàè tu u sar nqòòà hãa ke.

<sup>23</sup> Epaferase ba ko tsgámkagu tsi, ncěe ra gam cgoa Jeso Krestem domka qǎé-nquus koe xg'ae a qǎéèa hãa ba. <sup>24</sup> Xu ko gataga thée tí cgoa ko tsée xu tsgámkagu tsi, Marekoa xu, Arisetarekoa xu, Demasea xu, Luka xu.

<sup>25</sup> X'aigam Jeso Krestem di cgómkuan méé i gatu dim tc'ěem cgoa hãa.

## HEBERA NE Tcgãyas Hebera ne góá mááèa sa Téé-cookg'ai sa

Tcgãyas Hebera ne di sa kò xg'aes dtcòm-k'ao ne di sa góá mááèa, ncëe kò gane di xgàrasean domka tshoa-tshoa a ko gane di dtcòmàn aagu ne. Góá-k'ao ba kò gane di dtcòmàn koe ntcàm ne, a ko Jeso Krete ba tseegu dim Nqari Me e sa x'ái. Nqoana gúàan cgoam ko tseeguan x'ái:

1. Jeso ba chòò tamam Cóá Me e Nqarim di ba, ncëe kò tseegu di komsanan xgaa-xgaase ba, Xòòm koe guu a, ãem kò hãa-q'ooa xgàrasean koe. Nqarim dim Cóám iisem, Jeso ba moengelean koe hëé, naka Nciís Qáé-xg'aes di xu porofiti xu hëé, naka Moshem koe ga hëéthëé cgáé Me e.
2. Càm dis kam Jeso ba Nqarim ka nxará tcg'òòèa hãa, chòò tamasem gha peresiti ba ii ka, peresiti xu Nciís Qáé-xg'aes di xu ka cgáé iise.
3. Kaiam Peresitim iisem, Jeso ba tseegu di kgoarasean óágara hãa, me dtcòm-k'ao ba gaa domka chìbian koe hëé, naka q'áòan koe hëé, naka x'ooan koe hëéthëé kgoaraèa. Nciís Qáé-xg'aes di x'aè kas xg'ao kgoaraku sa x'áìè, igabas ncëeska Jesom koe xg'ara-xg'araèa hãa.

Góá-k'ao ba ko dtcòmàn di qarian x'ái Iseraele di ne dtcòm-k'ao ne di kg'òèan koe, a ko gam di ne nxará-k'ao ne ncëeta ma ntcàm, dtcòma hãase ne gha qarika téé sa (11 dim tceem koe). A ba a ko 12 dim tceem koe gam di nxará-k'aoan ntcàm, gane di tcgáían ne gha Jesom koe qãea tòó, xháé zi hëé naka qóm zi hëéthëé èe gha hàà cgae ne zi koe.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- peresiti, chìbi, dàòà-mááku, còrè-nquu
- qáé-xg'ae
- dtcòm
- Krete ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)
- Krete ba Moshe ba hëé naka Joshuam ka hëéthëé cgáé Me e (3-4)
- Krete ba peresiti xu ka cgáé Me e (5-7)
- Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8-9)
- Krestem di dàòà-máákua ne cgáé e (10)
- Dtcòm sa (11-12)
- Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

### Krete ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)

*Nqarim dim Cóá ba kaiam ga Me e*

<sup>1</sup> Ncií kuri kam kò Nqari ba kái xu dàò xu tãáka xu cgoa porofiti xu tséékagu a gatá ka tsgõose ga xu cgoa kg'ui, <sup>2</sup> igabagam ncëeska cò di x'aèan ka ko Gam dim Cóám koe guu a kg'ui cgoa ta a. Gaam ncëem kò Gam koe guu a nqõó ba kúrú, a wèé zi gúù zi dim q'òò-k'ao ba kúrú Me ba. <sup>3</sup> Nqarim di x'áà-q'ooa nem ko x'ái, a wèé za ga Nqarim khama ii, a ba a ko wèé zi gúù zi Gam dim kg'uim di qarian ka qgóó. Eëm ko *gatá di* chìbian koe q'ano-q'anokuan kúrúa xg'ara kam kò tc'amaka hãam Qarim wèém dim x'òàm kg'òm xòè koe síí ntcóó.

*Nqarim dim Cóá ba moengele xu ka kaia hãa*

<sup>4</sup> Ncëes ma Gam dis cg'òè sa ma moengele xu di cg'òèan ka tc'amaka hãa khamagam gaxu dis téé-q'oos ka tc'amaka hãas téé-q'oo sa mááèa. <sup>5</sup> Gatagam Nqari ba qanega c'ëem moengele ba birí naka máá:

“Tsáá tsia Tiri tsi cóá tsi i,



Ra ncēm cám koe guu a tsarir Xõò Ra a,”  
 témé ta ga hãa,  
 kanam Nqari ba qanega c'ēm moengele ba bìrí na máá:  
 “gam ka Xõò bar gha ii,  
 me gha Tirim cóá ba ii,”  
 témé ta ga hãa khama.

<sup>6</sup> Igabagam kò Nqari ba ãem ko Gam dim Cóám tc'ãà di ba nqõóm koe tsééa óá ka máá:  
 “Wéé moengelean Nqarim di méé i dqomè Me,”  
 témé.

<sup>7</sup> Moengele xu kam kòo kg'ui nem ko máá:  
 “Nqari ba ko Gam di xu moengele xu kúrú xu tc'ãán khama ii,  
 a Gam di xu tséé-kg'ao xu kúrú xu c'eean di karu tãman khama ii,”  
 témé,

<sup>8</sup> igabam kòo Cóám ka kg'ui nem ko máá:  
 “Nqari Tseè,  
 Tsaris ntcõó-q'oos x'aian di sa  
 gha chõò tamase hãa.  
 Tsari ne khóè ne  
 Tsi ko tchànóm dxòm cgoa tc'ãà-cookg'ai.

<sup>9</sup> Eè tchàno ii sa Tsi ncàma hãa,  
 a èe cg'ãè ii sa hòrea.  
 Gaa domkam Tsarim Nqari ba, Nqari Tseè,  
 Tsáá ka c'èe xu nqáéa hãase nxará tcg'òó Tsia,  
 a qãè-tcaoan di nxùian cgoa ntcãá tcúú Tsia hãa,”  
 témé.

<sup>10</sup> A ba a ko máá:  
 “X'aigaè,  
 Tsáá Tsia tshoa-tshoases koe nqõó ba kúrú hãa,  
 i nqarikg'aian Tsari tshàuan di tséé e;

<sup>11</sup> kaàku i gha,  
 igabaga Tsi gha Tsáá chõò tamase hãa.  
 Wééan ga gha qgáian khama ma cg'ãa-cg'anase,  
<sup>12</sup> hãaèkom qgáim khama Tsi gha ma kabèa xg'ae e,  
 i gha qgáian ko ma hãaè a tcg'òóè  
 i c'èean hãaè khamaga ma kabi-kabiè,  
 igabaga Tsi gha Tsáá èe Tsi ii khama cúíga ii,  
 i kuria Tsi chõò tite,”  
 tam méé.

<sup>13</sup> Qanegam Nqari ba c'ēm moengelem kaga máá:  
 “Ncèe koe ntcõó Tirim x'òàm kg'áòm xòè koe,  
 nakar gha nxãakg'aiga síi tsari cg'òo-kg'aoan kúrú  
 naka i nqàrè-kg'ama tsi dis ntcõó-q'oos koe ntcõó,”  
 témé ta ga hãa.

<sup>14</sup> Kháé i nxãaska moengelean dùúá? *Kg'amaga* xu Nqari ba ko tsééa máá xu tc'èe xu u,  
 ncèe Gam ka tsééa óáèa hãa xu, hàà xu gha khóèan hùì i kgoarasean hòò ka.

## 2

*Komsanan dis dqàèku sa*

<sup>1</sup> Gaa domka méé ta ncêe ta kò kóma hãa tchõàn kaisase komsana, naka táá gaan koe tcg'oa na hòà guu. <sup>2</sup> *Gatá ka tsgõose ga xu* kò moengelean ka máàèa hãa tchõà nea kò kaisa qarian úúa, ne kò gane ãe kò táá komsana a, a táá xùri i ne kg'ano nea xgàrakuan hòò. <sup>3</sup> Ncêe ãe ne khòè nea xg'ao xgàrakuan táá nxanagu, ka ta gha nxãaska gatá ntama ma nxanagu u, ncêe ncêeta noose kias kgoarakus *Jesom koe hãas* cgoa ta kò tchõà úú tama ne? Ncêem kò X'aigam *Jeso ba* kg'aia gaas ka kg'uia hãa, ne kò ãe kò kóm Me ne gaas ka nxàea tseegukagu sa. <sup>4</sup> Nqarim igabagam kò thêé kái zi x'ái zi hêé, naka are-aresa zi gúù hêé, naka tááka qarian hêé, naka Tcom-tcomsam Tc'ẽem di zi aba zi ncêe ne kò Gam di ncàman ka máàèa hãa zi ka hêéthêé ncêe sa nxàea tseegukagu. Gaa domka méé ta kaisase ncêe tchõàn komsana.

*Jeso ba Gam kgoarakuan koe ko úú ta am ga Me e*

<sup>5</sup> Nqari ba ncêe ko hààm nqõóm ncêe ta ko gaam ka kg'ui ba moengelean máà naka i tc'ãà-cookg'ai tama khama. <sup>6</sup> Igabaga i *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe c'ẽe koe góásea hãa a ko máá:

“*Nqariè, khòè ba dìí baa,*  
Tsi ko gam ka tc'ẽe-tc'ẽese,  
me khòèm dim cóá ba dìí baa,  
Tsi tchõà úú cgoa mea?”

<sup>7</sup> Xòm x'aè ka Tsi kò moengelean dis téé-q'oos ka nqãaka hãa sa máà me, a Tsi a kò x'áàn hêé naka tcoman hêéthêé dis cába sa cábakagu me,

<sup>8</sup> a kò wèé zi gúù zi gam di qarian dòm q'oo koe tòóa hãa,”  
témé.

Nqari ba kò wèé zi gúù zi *khòèm* di qarian dòm q'oo koe tòóa hãa, si gam di qarian dòm q'oo koe hãa tamas gúù sa káà si i. Igabaga ncêe i ii khama, wèés gúùs gam di qarian dòm q'oo koe hãa sa ta qanega bóò tama. <sup>9</sup> Igabaga ta ko Jeso ba bóò, ncêe kò xòm x'aèan q'oo koe moengelean dis téé-q'oos ka nqãaka hãa sa máàèa ba, nxãasegam gha Nqarim di cgómkuan koe guu a wèém khòèm domka x'oo sa xám ka. Me kò x'oo sam kò xgàrasea máá domka x'áàn hêé naka tcomkuan hêéthêé dis cába sa cábakaguè.

<sup>10</sup> Nqarim ncêe ko wèés gúù sa kúrú, si wèés gúù sa Gam domka hãa, ba i kò qãèa máána hãa, Jeso bam gha kúrú Me xgàrasean koe guu a kg'ano Meas téé-q'oos koe hãa sa. A ba a kò ncêe sa kúrú, kái ne cóá nem gha kúrú ne x'áàn koe hãa ka. Jeso ba Gaam kgoarakuan koe ko úú nem ga Me e khama. <sup>11</sup> Gaam ãe ko khòèan kúrú i tcom-tcomsa ba hêé, naka khòè ne ãe ko kúrúè a tcom-tcomsa ne hêéthêéa cúís x'áé-q'oos di ne e. Gaa domkagam Jeso ba ‘Tíí qõe ga tuè’ ta ma tciaa ne ka sau-cgaekaguè tama, <sup>12</sup> a ko *Nqarim ka* máá:

“Tíí qõe ga ne koer gha Tsari cg'õèan ka kg'ui;  
a ra a gha xg'aes q'ane koe téé a cian cgoa dqòm Tsi,”  
témé.

<sup>13</sup> A ba a ko gaia máá:  
“Nqarim koer gha Tiri tcoman tòó,”  
témé.

A ba a ko gaia máá:  
“Ncãa ga Ra a,  
Nqarim máà Tea hãa ne cóá ne cgoa,”  
témé.

<sup>14</sup> Cóá nea c'áòan hêé naka cgàan hêéthêé cgoa kúrúèa hãa ne khòè ne e, khamam kò Gaam igaba thêé khòè ba kúrúse, a ba a kò x'óó, nxãasegam gha x'oos koe guu a x'ooan di qarian úúa hãa ba kaàkagu ka, ncêe dxãwa ii ba, <sup>15</sup> a ba a kò ncêe sa kúrú, nxãasegam gha gane ãe kò wèé kg'õèa ne q'oo koe x'oos bèe koe qáésea hãa ne, gane di q'áòan koe

kgoara ka. <sup>16</sup> Tseeguan kagam moengelea nem gha hùì ka hàà tama khama, igabagam Abrahamam ka tsgõose-coa nem gha hàà hùì ka hààraa. <sup>17</sup> Gaa domka i kòo qaase, wèé zi dàò zi koem ga Gam ka qõese ga ne khama ma kúrúè sa, nxãasegam gha Nqarim di tsééan koe kaim peresitim tcom-tcomsa a cgómkuan úúa hãa ba ii ka, a khóè ne dàò-máákuan kúrúá máá, ne nxãasega gane di chibian koe qgóóá mááè ka. <sup>18</sup> Gam igabam kò xgàrase, a kúrúá bóòè, khamam gha thèé gane èe ko kúrúá bóòè ne hùì.

## **Kreste ba Moshe ba hěé naka Joshua ba hěéthěé tsara ka cgáé Me e (3-4)**

### 3

#### *Jeso ba Moshem ka kaia*

<sup>1</sup> Gaa domka méé tu, tí qõe ga tu tcom-tcomsa tuè, ncèe nqarikg'ai di tciikuan koe hãa tuè, Jesom ka tc'èe. Jesom ncèe kò Nqarim ka tsééa tcg'òòèa hãa ba, a Kaim Peresiti ba ii ba, ncèe ta ko Gam ka gatá di dtcòman nxàea tseegukagu ba. <sup>2</sup> Gaam èe kò nxárá tcg'òó Mea hãam koem kò tcom-tcomsa Me e, èem kò ma Moshe ba ma Nqarim dim nquum wèém koe ma tcom-tcomsa me e khamaga ma. <sup>3-4</sup> Wèém nquu ba khóèan ka tshàòèa hãa, Me Nqari ba wèés gúù sa tshàòea hãa. Me èem ma nquum dim tshàò-k'ao ba ma nquum ka kaisa tcomkuan hòòà hãa khamagam Jeso ba Moshe ba nqáéa hãase tcomkuan hòòà hãa. <sup>5</sup> Moshe ba kò tséé-k'ao me e, a kò Nqarim dim nquum wèém koe tcom-tcomsa me e, a ba a kò gam di zi tséé zi cgoa Nqarim ka gha hàà kg'uiè zi gúù zi ka nxàea tseegukagu. <sup>6</sup> Igabagam Kreste ba Nqarim dim nquum koe Gam dim Cóám iise tcom-tcomsa Me e. Ta gatá Gam di ta nquu ta a, ncèe *Nqarim koe* tcoman hěé naka nqòòs èe ta ko gaas cgoa bóòses koe hěéthěé ta kò qgóóá qaria hãa ne.

#### *Komsana úú taman dis dqàèku sa*

<sup>7</sup> Gaa domka méé tu èem ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba méé a ko máá:

“Ncèe cáám ka èe tu kòò dòma ba kóm

<sup>8</sup> ne méé tu táá qari-qari tcáó guu,  
èe komsanan úú tama ne kò hěé khama,  
èe ne kòò tchàa-xgóós koe kúrúá bóòè ka.

<sup>9</sup> Ncèe gatu ka tsgõose ga xu kòò kúrúá bóò Te koe,  
a kò 40 kurian sée a Tiri tsééan bóò.

<sup>10</sup> Ra kò gaa domka èes qhàò sa xgòà cgaea hãa,

a Ra a kò máá:

‘Gane di tcáóa ne ko wèé x'aè ka hòàkaguè,

ne Tiri x'áè-k'áman komsana tama,’

témé.

<sup>11</sup> A Ra a kò gaa domka Tiri xgòàn koe gaise a máá:

‘Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite,’

témé.”

<sup>12</sup> Q'ana méé tu hãa, tí qõe ga tuè, naka i cúia tu ga táá cg'ãè, a dtcòm úú taman tcáó sa úúa hãa guu, ncèe gha kúrú tu u tu kg'òèa hãam Nqarim koe tcg'oa sa. <sup>13</sup> Igaba méé tu wèé cáám ka korèku, ‘ncèem cáám ba’ ta i kò ko mééès noose, naka i gha nxãasega táá c'èe-k'áia tu ga cg'ãèan ka hòàkaguè naka qari-qari-tcúúè guu. <sup>14</sup> Ncèe Nqarim koe ta kò ko qarika tcom, ncèe ta kò ko kg'aia hěé khama a sí chòò-q'oos koe tcàà ne ta gha Krestem koe xg'aea hãa. <sup>15</sup> Ncèe i ma *Nqarim dis* Tcgãyas koe ma góásea hãa khama a ko máá:

“Ncèem cáám ka tu kòò Nqarim di dòman kóm

ne méé tu táá gatu ka tsgõose ga xu

Nqari ba kò komsana tama xu

khama ma qari-qari tcáó guu,”

témé.

<sup>16</sup> Kháé díí ga nea ãe kò dòma ba kóma hãa igaba kò táá komsana Me ne? Gane ãe kò Egepeto koe guu a tcg'oara hãa ne tama ne gáé kò ii, wèea ne ncêe kò Moshem ka tc'ãa-cookg'aièa hãa ne? <sup>17</sup> Kháé ba kò Nqari ba díín 40 kurian xgòà cgaea hãa? Gane ãe kò cg'ãean kúrúa hãa ne tama nea gáé kò ii, ncêe i kò gane di tc'áróan tchàa-xgóós koe x'óóku ne? <sup>18</sup> Kháé ba kò díí ga ne koe gaise, ncêem kò birí ne a máá, Gam dis sãakagukus-q'oo koe ne cuiskaga tcana hãa tite témé ne? Gane ãe komsana tama ne koe cúí ga a. <sup>19</sup> Si kò ncêes gúù sa x'ái ta a, dtcòm úú tamas domka ne kò táá sãakagukus-q'oo koe tcãa sa.

## 4

<sup>1</sup> Gam dis sãakaguku-q'oos koe tcãan dis nqòòkaguku sa hãa, ke méé ta q'ana hãa naka i cúí ta ga táá gaa koe tcãan ka tààe naka kháóka qaùa hãa guu. <sup>2</sup> Qãe tchòà ne kò hàà cgae ta a ke, ãe i kò ma síí cgae nea khamaga ma, igaba ãe ne kóma hãa kg'uia nea kò gane koe cgáé tama, ãe ne ko kóm m ka ne kò táá dtcòm m khama. <sup>3</sup> Ncêe sa ko máá, ãe dtcòmà hãa ta gha ães sãakaguku-q'oos koe tcãa, témé. Nqari ba kò máá:

“Tiri xgòàn koer gaisea hãa,  
cuiskaga ne gane

Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite sa,”

témé khama. Eéta i kò ma Gam di tséean nxãakamaga nqõóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga xg'ara hãa, me kò sana hãa igaba. <sup>4</sup> 7 dim cám ka i *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe c'êe koe góásea hãa a ko máá: “Nqari ba kò 7 dim cám ka Gam di tséean wèé koe sana hãa,” témé khama. <sup>5</sup> A ba a kò gaicara ncêem qgãim koe máá: “Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hãa tite,” témé. <sup>6</sup> Gane ãe kò tc'ãa a qãe tchõàn kóm nea kò táá dtcòm, khama ne kò gane di komsana taman domka gaas sãakaguku-q'oos koe táá tcãa. Ne c'êe ne hànaa, tcãa sa kgoara máàèa hãa ne. <sup>7</sup> Gaa domkam kò Nqari ba gaicara c'êem cám ba tòó, “Ncêem cám ba” ta ko ma tcièe ba. Kái xu kuri xu qãá q'oo koem kò Dafitem koe guu a kg'ui, ncêe i nxãakamaga *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe ma nxàèa hãa khamaga ma a máá:

“Ncêem cám ka tu kò dòma ba kóm,  
ne méé tu táá tcáóa tu qari-qari guu,”

ta ko méé e.

<sup>8</sup> Ncêe Joshuam kò xg'ao sãakaguku-q'oo sa máà nea hãa, nem ga kò Nqari ba táá kabise a kháóka c'êem cám ka kg'uia hãa. <sup>9</sup> Gaa domkagas Nqarim di ne khóè ne koe Sabata dis sãakaguku-q'oo sa téé-têe. <sup>10</sup> Díím wèém ãe ko Nqarim dis sãakaguku-q'oos koe tcãa ba ko gam di zi tséé zi koe sãa khama, ãem kò ma Nqari ba Gam di zi koe ma sana hãa khamaga ma. <sup>11</sup> Ke méé ta gaa domka ncêes sãakaguku-q'oos koe tcãan x'ãà máá, naka taa nxãasega táá x'óóku guu, ncêe ne kò gane ma gane di komsana taman domka ma x'óóku khama ma.

<sup>12</sup> Nqarim dim kg'ui ba kg'òèa hãa, a ko tséé khama, a wèé za ga ntcõe-kg'ám ntcàum ka kaisase ts'èè me e, a ko khóèan koe qhàea tcãase, a tcáó sa hêé naka tc'êe ba hêéthéé gáda q'aa, a q'amku-q'oo zi hêé naka tcgaèan hêéthéé q'aa-q'aa, a ba a ko tcáós di cauan hêé naka tc'êe-kg'ámán hêéthéé bóda tcg'òó. <sup>13</sup> C'êes gúùs Nqarim tcgái-q'oo koe chómsea hãas ga sa káa si i, wèes gúùs ãe kúrúea hãa sa nqámán koe téé-têe a ko tcgái-q'ooa ba koe hòose, Gaam ncêe Gam koe méé ta xqara mááse ba.

## Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (4:14–7:28)

*Jeso ba kaim peresitim tc'amaka hãa Me e*

<sup>14</sup> Q'ana ta hãa, kaim peresitim tc'amaka hãa ba ta úúa hãa sa, Jesom ncêe Nqarim dim Cóa ba, ncêe kò nqarikg'aian nqáé a Nqarim cookg'ai koe síí hãa ba. Ke méé ta ncêe ta nxàea hãa dtcòmán qarika qgóó. <sup>15</sup> Kaim peresitim gatá di kg'amkan koe thòò-xama máá ta a tama ba ta úú tama khama, igabaga ta kaim peresiti ba úúa hãa, ncêe kò ãe ta gatá ma kúrúa bóòèa hãa khamaga ma wèé za kúrúa bóòè ba, igaba kò táá chibi kúrú ba.

<sup>16</sup> Ke méé ta gaa domka kgoarasea hãase Nqarim dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe cúù-cuuse,



ncêe cgómkuan hãa koe, nxãasega ta gha gaa koe thõò-xama-máákuan hěé naka cgómkuan hěéthěé hòò, ncêe gha hùi ta a, qaa a ta ko x'aè ka.

## 5

<sup>1</sup> Wèém kaim peresitim ncêe khòe ne xg'aeku koe guu a nxará tcg'òóèa ba nxará tcg'òóèa hãa, khòe nem gha nxãasega Nqarim cookg'ai koe tééa máá, a gane téé-q'oo koe chibia ne domka aba zi hěé naka dàòà-máákuan hěéthěé tcg'òóa máá ne ka. <sup>2</sup> Gaam igabam kg'amka me e, khamam ko gane êe cúí gúù ga c'úùà hãa a ko tsaa ne cgoa tc'ause tséé. <sup>3</sup> Gaa domka i ko qaase, khòe ne di chibian domka hěé, naka gam di chibian domka hěéthěém gha dàòà-máákuan kúrú sa.

<sup>4</sup> I cúí khòe ga ncêes tcomku sa séèa máásea hãa tite, igabam Nqarim ka tcièa hãa, ncêem kò ma Arone ma tcièa hãa khamaga ma. <sup>5</sup> Krestem igabam kò táá kaim peresiti bam gha kúrú ka kaikaguse, igabam kò nxará tcg'òóè Gaam êe ko máá:

“Tiri Tsi Cóa Tsi i;

Ra ncêe cáím koe guu a Tsarir Xõò Ra a,”

témém ka.

<sup>6</sup> Ncêem ko c'êe qgái koe kg'ui a ko máá:

“Chõò tamase Tsi peresiti Tsi i,

Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”

témé.

<sup>7</sup> Jesom di kg'òèan nqõómkg'ai di koem kò còrèan hěé naka dtcàran hěéthěé q'aua kg'aean cgoa nxàea tcg'òó, Gaam êe x'ooan koem gha kgoara Me di qarian úúa hãam koe, a ba a kò Nqari bam q'áòà hãa domka komsanaè. <sup>8</sup> Gatàm kò ma Cóa ba ii, igabam kò êem ko xgàrasea máás koe guu a komsanan xgaa-xgaase. <sup>9</sup> Eêm hààraa máána hãa sam ko kúrúa xg'ara kam ko chõò tamas kgoaraku sa wèéa ne êe ko komsana Me ne koe óága. <sup>10</sup> A ba a kò kaim peresiti bam gha ii dis ntcõó-q'oo sa Nqarim ka máàè, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

### *Dqàèkus dtcòman aagu di sa*

<sup>11</sup> Kái zi gúù zi xae ga ncêes gúùs ka nxàe, igaba xae ga ma bìríà tchàno-tchano tu u sa qari si i, kóma tu q'ãa tama khama. <sup>12</sup> Ncêe x'aè ka tu ga kò xgaa-xgaa-kg'ao tu ii, igaba tu ko c'êem khòem tseegu dis tshoa-tshoase-q'ooos Nqarim di kg'uiian di sa gha gaicara xgaa-xgaa tu u ba qaa. Bìlan tu ko qaa, a qari tc'òoan qaa tama. <sup>13</sup> Wèém khòem êe ko bìlan cgoa xáròè ba qanega cg'aré me e khama, a tchànoan dim kg'ui ba xgaa-xgaan ka kg'anoè tama. <sup>14</sup> Igaba i qari tc'òoan kaia ne di i; nxãakamaga ne kò kúrú xám m khama ne ko êe qãè ii sa êe tshúù iis koe q'aa-q'aa.

## 6

<sup>1</sup> Gaa domka méé ta tc'ãà di zi gúù zi êe ta kò Krestem ka xgaa-xgaase zi tcg'oara guu naka taa còoka kaia qõò. Táá méé ta gaicara tshoa-tshoase-q'oo sa tshào guu: káà hùi zi tséé zi koe tcóósean di sa, naka Nqarim koe dtcòman di sa hěé, <sup>2</sup> tcguù-tcguukuan ka xgaa-xgaakuan di sa hěé, naka tshàuan tòó cgaekuan di sa hěé, naka x'ooan koe tēean di sa hěé, naka chõò tamas xgàrakus di sa hěéthěé e. <sup>3</sup> Nqarim kò kgoara máá ta a ne ta gha ncêes gúù sa kúrú.

<sup>4-6</sup> Ka nea ga ntama ma gane êe kò gane di dtcòman aagua hãa ne kabise a gaicara tcóóse? Gane ncêe kò c'êe x'aè ka Nqarim di x'áàn máàè, a kò nqarikg'ai di aban xám, a kò Tcom-tcomsam Tc'êe ba máàè, a Nqarim dim kg'uim di qãèan hěé naka hààko x'aèan di qarian hěéthěé xám ne, ncêe ko gane di dtcòman aagu ne. Thamka tama i hãa, chibian koe tcóósean koe ne gha úúè sa. Nxãata i kò ii ne ne gha ko Nqarim dim Cóa ba gaicara xgàua mááse, a ko saucgae sa tcãà Me khama.

<sup>7</sup> Ncèè nqõóm kò ko gam koe ko ntcãa túú tshàan ko kg'áà, a ãe ko gaam koe xhàrà ne tc'õoan cgoa hùì nem ko Nqarim koe ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò. <sup>8</sup> Igaba ãem kò dxàman hëé naka tc'ëese tama tsoman hëéthëé ka tsom cgaèè nem káà hùì me e, a ba a cgúíkuan ka tééa mááèa, a ba a gha còo dis ka dàòè.

<sup>9</sup> Ncàm-ncamsa tuè, ncëeta xae ga ko ma kg'ui igaba xae cgáé zi gúù zi kgoarasean di zi koe gatu koe kaisa tcoman úúa hãa. <sup>10</sup> Nqari ba tchàno Me e, a cuiskaga ãe tu kúrúa hãa tsééan hëé naka ãe tu Nqari ba x'áíá hãa ncàmkuuan hëéthëé c'úúa hãa tite. Ncèe tu kò tcom-tcomsa ne kúrúa máána hãa, a tu a ko qanega tsééa máá ne ka. <sup>11</sup> Kaisase xae ko tc'ëe, gatu ka c'ëem wèém gha ncèe zi gúù zi koe tcàà tcáó sa, nakam gha nxãakg'aiga còo dim x'aè ba síí hàà, naka tu gha nxãasega ãe tu nqòòà hãa zi gúù zi ka cg'oè-cg'oeè. <sup>12</sup> Kg'amka tu gha ii sa xae tc'ëe tama, igaba xae ko tc'ëe, gane ãe kò dtcòm sa hëé naka qáò tcáó sa hëéthëé sara koe guu a Nqarim ka ne nqòòkaguèa hãa zi gúù zi máàè ne tu gha serè sa.

### *Nqarim dis nqòòkaguku sa tseegu si i*

<sup>13</sup> Eëm kò Nqari ba Abrahama ba nqòòkagu, kam kò Gam ka Gam dis cg'òès ka gaise, cúí khóè ga káà a khama Nqarim ka kaia a, gaan kam gha gaise e, <sup>14</sup> a máá: “Tseegukar gha ts'ee-ts'eekg'ai tsi, a kái tsgõo-coan máá tsi,” témé. <sup>15</sup> Me kò Abrahama ba qáò tcáóan cgoa qãà, a ba a kò ncèem dàòm ka ãem kò Nqarim ka nqòòkaguèa sa hòò.

<sup>16</sup> Khóèa ne ko kuri ãe gaan ka kaia hãan ka gaise, si ko gaise sa ãe ko nxàèè sa qari-qari a wèè ntcoekuan ga kaàkagu khama. <sup>17</sup> Gane ãem ko nqòòkagua hãa\* nem ko Nqari ba qãèse x'áí kg'oana, Gam di tséé-kg'áma nem cuiskaga kúrúa kabi tite sa. Gaa domkam kò Gam dis nqòòkaguku sa gaisean cgoa càù. <sup>18</sup> Nqari ba cuiskaga tshùù-ntcõan nxàe tite. I *Gam di nqòòkagukuan hëé naka gaisean hëéthëéa* cím sara gúù sara kúrúa kabiè tite sara a. Nqarim koe ta bèea sííá hãa, *qãè qgái koe ta gha hãa ka*. Gam di nqòòkagukuan méé i qarika korè ta a, naka ta gha nxãasega cookg'aia ta koe hãas nqòò sa qgóóa qari. <sup>19</sup> Tcáóa ta ko qgóóa tòós gúùs† khama ta ncèes nqòò sa úúa hãa. Ncèes nqòò sa ko còrè-nquum nqarikg'ai koe hànám q'ane koe síí, qgáím q'aa-q'aakom di c'ëe xòèan koe. <sup>20</sup> Ncèe Jesom gatá téé-q'oo koe tcana hãa koe, Gam ncèe gatá ka tc'ãà a qõòà hãa ba. A ba a kò chòò tamase kaiaam peresiti ba kúrú, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

## 7

### *Peresitim Meleki-seteke ba*

<sup>1</sup> Ncèem Meleki-seteke ba kò Salema dim x'aiga ba ii, a kaisase tc'amaka hãam Nqarim dim peresiti me e. Eëm kò Abrahama ba x'aiga xu ncõos koe tàà, a ko kabise kam kò Meleki-seteke xg'ae cgoa me a ts'ee-ts'eekg'ai me. <sup>2</sup> Me kò Abrahama ba *ãem kò ncõoan koe séèa hãa* gúúan wèé koe cúís tshàu-q'oo sa máà me. Tc'ãà dis kas ko Meleki-setekem dis cg'òè sa nxàeas kò kabiè ne máá: “Tchànoan dim x'aiga ba,” témé, me kò gataga Salema dim x'aiga ba ii, si ko nxãa sa máá: “Tòókuan dim x'aiga ba,” témé. <sup>3</sup> *Gam ka góásea hãa gúù ga káà a*: kg'áò xõòà ba ka ga hëé kana dxàe xõòà ba ka ga hëé kana qhàòà ba ka ga hëéthëé e, ábàèam hãa kana x'óóam hãa cím gam úú tama, igabam kò Nqarim dim Cóám khama ii, a ba a chòò tamase peresiti me e.

<sup>4</sup> Tc'ëe-tc'ëese naka bóò ntam ma kaia hãa sa, gatá ka tsgõosem Abrahamam ga ba kò ãem kò ncõos koe tàà a séèa hãa gúúan ka cúís tshàu-q'ooos dian máà me koe ga. <sup>5</sup> Xu kò ãe xu khóè xu Lefim dis x'áé-q'ooos di xu, ncèe peresiti ii xu ka i ko x'áèan koe qaase, cúís tshàu-q'oo sa xu gha Iseraele di khóèan (ncèe gaxu di qõèan) koe séè sa, gatà ne ma gane igaba thëé Abrahamam ka tsgõose-coa ne e igaba. <sup>6</sup> Meleki-seteke ba kò Lefim dis

\* **6:17**: gane ãem ko nqòòkagua hãa - Gerika sa ko máá: “gane ãem ko nqòòkagua hãa ne gha máàè e,” témé. † **6:19**: qgóóa tòós gúù sa - Gerika sa ko máá: “ankare” témé. Ankare sa skepe sa ko qgóóa tòós gúù si i.

x'áé-q'ooos koe guu tama, igabagam kò Abrahamam koe cúis tshàu-q'oo sa sèè, a kò ts'ee-ts'ee'g'ai me, Abrahamam ncēe kò *Nqarim ka gúù zi nqòòkaguèa hãa ba*. <sup>7</sup> Ntcoekuè tama ia, ãe nqãaka hãa ba ko kuri ãe kaia hãam ka ts'ee-ts'ee'g'aiè sa. <sup>8</sup> *Peresiti xu* kò ko cúis tshàu-q'oo sa máàè. Igaba xu gha wèé xu peresiti xu x'óó, *Meleki-setekem* cúim oose, si ko *Nqarim dis Tcgãya sa* nxàea tseegukagu, kg'òèam ko hãa sa, témé khama. <sup>9</sup> Kg'amaga ta ga kg'ui a máá, Lefim ncēe ko *gam ka tsgõose-coa ga ne ka* cúis tshàu-q'ooos dian máàè ba kò Abrahamam koe guu a *Meleki-seteke ba* cúis tshàu-q'oo sa tcg'òóa máá, témé. <sup>10</sup> Eëm kòo Meleki-seteke ba Abrahamam cgoa xg'ae kam kò Lefi ba qanega ábàè tama khama, igaba ncēe *tchànose ta kò ko nxàe e*, nem kò gam ka tsgõosem Abrahamam dim tc'áróm koe hãa.

### *Jeso ba Meleki-setekem khama ii*

<sup>11</sup> Moshem di x'áèa ne ko máá, peresitian méé i Lefim dis x'áé-q'ooos di khóèan ii, témé, *i kò ncēean Aronem di x'áè-k'áman ga a thée*. Igaba i kò Lefim di peresitian táá gaan di tséean *chõò tama qgóóá-máákuan óága di* xg'ara-xg'ara, khama i kò ko qaase, c'ëem peresitim Meleki-setekem di x'áèan koe guuam ga hãa sa, Aronem di x'áèan ka tamase. <sup>12</sup> Ncēè peresiti xu ko ma tòóá xùrikus kò ko kabìè ne méé i gataga thée x'áèan góá kabìè. <sup>13</sup> *Gatá dim X'aigam* ncēe zi gúù zi ko Gam ka nxàèè ba tãás qhàòs di Me e khama, i qanega cúí khòè ga Gam dis qhàòs koe guu naka altaram koe tséé ta ga hãa. <sup>14</sup> Q'ãasea i hãa khama, X'aiga ba Juta dis qhàòs koe guua hãa sa, me kò Moshe ba ães qhàòs kam ko kg'ui ka táá cúí gúù ga peresiti xu ka nxàe.

<sup>15</sup> Ncēè c'ëem peresitim Meleki-setekem khama iim kò hòòsea hãa, nes ko *ncēe xae ko nxàe sa* qãèse x'áise: <sup>16</sup> khóèan di x'áèan kam kò táá peresiti ba kúrú, igaba chõò tamas kg'òès di qarian ka a khama. <sup>17</sup> *Nqarim dis Tcgãya sa* ko ncēe sa nxàea tseegukagu a ko máá:

“Chõò tamase Tsi Peresiti Tsi i,  
Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”  
témé khama.

<sup>18</sup> Kg'aika di x'áèa ne kg'amka a, a káà hùì i khama i kò tcg'òóè. <sup>19</sup> Moshem di x'áèa ne kò táá Nqarim di tséean xg'ara-xg'ara khama. Igabagam ncēeska Nqari ba cgáés nqòò sa óágara máá taa hãa, ncēe ta gha gaas koe Nqarim koe cúù-cuuse sa.

<sup>20</sup> *Nqari ba* kò gáisean tséékagu. C'ëe xu peresiti xu kò táá gáisean cgoa peresitian koe tòòè, <sup>21</sup> igabam kò *Jeso ba* gáisean cgoa peresiti ba tòòè, ãem kò Nqari ba birí Me a máá:

“X'aigam *Nqari ba* gáisea hãa,  
a cuiskaga tc'ëea kabìe hãa tite,  
Tsi gha chõò tamase Peresiti Tsi i,”

témé ka. <sup>22</sup> Ncēes gáises domka ta tseegukaga q'ana hãa, Jeso ba gha cgáés qáé-xg'aes ãe nxàèèa hãa sa kúrú sa.

<sup>23</sup> X'oo sa kò ko peresiti xu xgáè-k'g'am xu táá hãa, *c'ëe xu ko x'óó ne xu kò ko c'ëe xu tòòè khama*. Gaa domkaga xu kò kái xu peresiti xu hàna hãa. <sup>24</sup> Igabam ko *Jeso ba* Gam dis tséés peresitian di sa chõò tamase kúrú, chõò tamasem gha hãa khama. <sup>25</sup> Gaa domkam qarian úúa hãa, wèéa ne ãe ko Gam koe guu a Nqarim koe cúù-cuuse nem gha chõò tamase kgoara di i, còrèam gha máá ne kam chõò tamase kg'òèa hãa khama.

<sup>26</sup> Kg'ano-k'g'anosa a, ãeta iim peresitim kaia ba ta ga úú sa: ncēe tcom-tcomsa, a chìbi úú tama, a q'ano, a chìbi-k'g'ao ne cgoa q'aa-q'aaèa, a nqarik'g'ai ka tc'amaka kaikaguèa ba. <sup>27</sup> C'ëe xu kaia xu peresiti xu khamam ii tama; i Gam koe qaase tama, wèé cáim kam ga kg'aia gam di chìbian domka dàòá-mááku sa kúrú a nxãwa khòè ne domka c'ëe sa kúrú sa. Cúis dàòá-mááku sam kò wèé khóèan di si i domka cúí q'oro kúrú, ãem ko dàòá-máákus iise tcg'òóse ka khama. <sup>28</sup> Moshem di x'áèan koe i ko guu a kg'amka khóèan nxará tcg'òóè a kaia peresitian kúrú; igabam kò kg'uim gáisean di ba ncēe kò x'áèan ka kháóka hàà ba Cóa ba nxará tcg'òó, ncēe ko chõò tamase Nqarim di tséean xg'ara-xg'ara ba.

## Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8-9)

### 8

#### *Kreste ba kaim Peresiti Me e*

<sup>1</sup> Cgáés gúús ncēe koe xae ko nxàe sa ncēe si i: kaim peresiti ba ta úúa hãa, Qarim wèém dim kg'àòm x'òàm xòè dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe nqarikg'ai koe ntcõóa-ntcõe ba, <sup>2</sup> ncēe kaisase tcom-tcomsam còrè-nquum koe Tséé-kg'ao ii ba, tseegu dim nquum Nqarim ka kúrúèa ba, khòèan ka tamase.

<sup>3</sup> Wèém peresitim kaia ba nxárá tcg'òóèa hãa, nxãasegam gha aba zi hēé naka dàòamáákuan kò kúrúè zi kg'oo-coa zi hēéthēé Nqarim koe úú ka. Gatà iim dàòm ka i ko qaase, gataga méém thēé gatá dim Peresiti ba *Nqarim cookg'ai koem gha* úús gúú sa úúa hãa sa. <sup>4</sup> Ncēè nqõómkg'ai koem kò xg'ao hàna hãa, nem ga xg'ao peresiti tama, aba zi ko tcg'òó xu peresiti xu c'ēe xua hàna hãa khama, Juta ne di x'áè-kg'áman ko gatà méé domka. <sup>5</sup> Eē xu ko kúrú tsééan peresiti dia nqarikg'ai koe ko kúrúèan khamaga ii, a gaan di sòm-c'ana a. A ncēe i kò Moshem ka ii khamaga ii. Eēm kò xgàuèkom còrè-nquu bam gha Moshe ba kúrú dim x'aè ba hàà kam kò Nqari ba q'ãakagu me a máá: “Kúrú méé tsi nakas wèés gúú sa ēe tsi kò xàbim tc'amkg'ai koe x'áèa hãas khama ii,” témé. <sup>6</sup> Igabagam ncēeska Jeso ba Nqari ba hēé naka khòè ne hēéthēé xg'aeku koe téé-tēe, a ncēm dàòm ka nciís qáé-xg'aes ka cgáé sa kúrúa hãa. A ba a gataga thēé gaxu dis tséés ka cgáé sa máàèa hãa. Eēm ko Nqari ba kabas qáé-xg'ae sa kúrú, kam kò nciís qáé-xg'aes di zi gúú zi ka cgáé zi *khòè ne nqòòkagu khama*.

<sup>7</sup> Ncēè tc'ãà dis qáé-xg'aes kò xg'ao káà chibi sa ii, nes ga kò xg'ao cam di sa táá qaaèa hãa khama. <sup>8</sup> Igabagam kò Nqari ba Gam di ne khòè ne koe chibian hòò, a ba a kò kg'ui cgoa ne a máá:

“Bòò, x'aè ba gha hàà,

Iseraele di ne khòè ne hēé naka Juta di ne khòè ne hēéthēé

cgoar gha kabas qáé-xg'ae sa kúrú ba.

<sup>9</sup> Si ncēes qáé-xg'aes kaba sa cuiskaga nciís qáé-xg'aes khama iia hãa tite.

Gane ka tsgõose ga xu cgoar kò kúrúa hãa sa,

ēer kò qgóó x'òà xu a tc'ãà-cookg'ai xu, a Egepeto koe tcg'òó xu ka.

Qáé-xg'aes ēer kò máà nea hãas koe ne ko tcom-tcomsa tama

khama ra kò Tíí X'aiga ra táá nqábé ne.

<sup>10</sup> Igaba hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra

Iseraele di ne khòè ne cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncēe sa:

Tc'ēea ne q'oo koer gha Tiri x'áè-kg'áman tcãà,

a Ra a gha tcáóa ne q'oo koe góá tòó o.

Gane dim Nqari bar gha ii, ne gha Tiri ne khòè ne ii.

<sup>11</sup> Me cuiskaga díim ga ba gane xg'aeku koe tēe

naka gam ka c'ēe ba xgaa-xgaa hãa kana bìrí mea hãa naka máá,

'X'aiga ba méé tsi q'ana hãa' téméa hãa tite.

Wèéa ne ga gha q'ãa Tea hãa khama,

cg'árém koe guu a tshoa-tshoa

a síí kaim koe chòò koe.

<sup>12</sup> Gane di chibian koer gha thòò-xama máá ne,

a cuiskaga gaicara gane di chibian ka tc'ēe-tc'ēesea hãa tite khama,”

tam méé.

<sup>13</sup> Eēm ko máá, ncēes qáé-xg'ae sa kaba si i, témé kam ko Nqari ba máá, tc'ãà di sa ncií si i, témé. Si gha gúús ēe ncií a cg'ãa-cg'anasea hãa sa kháóa cgáéga kaà.



## 9

*Nqõomkg'ai koe hëé naka nqarikg'ai koe hëéthëé còrèa ne*

<sup>1</sup> Tc'ãà dis qáé-xg'ae sa kò khóèan méé i ga ko ma còrè di x'áè-kg'áman úúa hãa, naka còrèekom qgái ba hëéthëé e. <sup>2</sup> Còrè-nquum *cám q'oo* ba kò kúrúè, me kò tc'ãà dim q'oo ba x'áà-x'aa-kq'ai cgoa dis gúùs ko tòòès gúù sa hëé, tafole ba hëé, naka ts'ee-ts'eekg'aièa hãa péréan hëéthëé úúa hãa. Me kò gaam qgái ba, 'Tcom-tcomsam qgái ba' ta ma tcièe. <sup>3</sup> Me kò còrè-nquum di tsara q'oo tsara ko q'aa-q'aam qgái ba hàna, ncëe kò gam qãá koe *cám* dim q'oo ba úúa hãa ba, me kò gaam q'oo ba 'Kaisase tcom-tcomsam qgái ba' ta ma tcièe. <sup>4</sup> A ba a kò gautan cgoa kúrúèam altaram qãè hm̄m xg'ãò gúúan ko gaam koe dàòè ba hëé, naka gautan cgoa tçgáùèam káá-dxoom qáé-xg'aes di ba hëéthëé úúa hãa. Me kò gaam káá-dxoo ba q'ooa ba koe gautan cgoa kúrúèam kubi-dxoom tc'õoan\* kò úúa hãa ba hëé, naka Aronem dim dxòm ncëe kò tçaran ka tçom cgaèa ba hëé, naka tafole di sara nxõá sara tçaba sara, ncëe kò x'áè-kq'áman gasara koe góá tòòèa hãa sara hëéthëé úúa hãa. <sup>5</sup> Gaam káá-dxoom qáé-xg'aes dim tc'amkg'ai koes kò sere-seres *cám* moengele tsara x'ààn di tsara di sa hàna, Kherubime ta ko ma tcièe tsara, ncëe kò tçgàmà tsara cgoa kò qgóóa-máákuan dis ntcõó-q'oo sa qábìà tcana hãa tsara. Igabaga ta ncëeska ncëe zi gúù zi ka qádòse kg'uia hãa tite.

<sup>6</sup> Wèé zi gúù zia kò ko ncëem dàòm ka kg'ónòè. Xu kò peresiti xu wèé x'aè ka tchàa dim còrè-nquum, tc'ãà dim q'oo koe tcãà a gaxu di tsééan kúrú. <sup>7</sup> Igabagam kò ko *cám* dim q'oom koe, kiam peresitim cúim ga ba kurim q'oo koe cúí q'oro tcãà. A ba a kò ko *wèé x'aèan ãem ko tcãà ka* gabá hëé naka khóè ne c'úúa hãase kúrúa hãa chìbian hëéthëé domka síí ko tçg'òó c'áòan cgoa tcãà. <sup>8</sup> Me kò Tcom-tcomsam Tc'ëe ba ncëem dàòm ka x'ái, kaisase ts'ee-ts'eekg'aièam qgáim koe ko síim dàò ba qanega xgobekg'ammè ta ga hãa sa, còrè-nquum tc'ãà dim hãas noose. <sup>9</sup> Si ncëe sa x'ái si i ncëem x'aèm koe ko úú ta a sa. A sa a ko x'ái, ãe tçg'òòèa hãa zi aba zi hëé naka máàku zi hëéthëéa cuiskaga còrè-kq'aom di tcáóan tchàno-tchanoa hãa tite sa. <sup>10</sup> Kg'amaga zi x'áè-kq'ám zi i, tc'õo sa hëé, kg'áà sa hëé naka táàka zi dàò zi q'ano-q'anosean hëéthëé di zi. A zi a tcáós q'oo di tama zi x'áè-kq'ám zi i, ãe x'aè ka cúí kò ko tséé zi, Me gha nxãakg'aiga síí Nqari ba wèé zi gúù zi kaba-kaba.

<sup>11</sup> Igabam kò Krete ba kiam peresitim khama ma hàà, qãè zi gúù zi ncëe hààra hãa zi di ba. A ba a kò còrè-nquum ka kaia a kaisase tchàno iim *còrè-nquum* koe tcãà, ncëe khóè tshàu ka tshàoè naka ncëem nqõomkg'ai di tama ba. <sup>12</sup> Piri kana ghòè-coan di c'áòan cgoam kò táá tcãà, igabam kò cúí q'oro hëé naka cò di sa hëéthëé Gam di c'áòan cgoa kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcãà, a ãem dàòm ka chõò tamas kgoaraku sa óá. <sup>13</sup> Ncëe pirian hëé, naka ghòè-xòòan hëéthëé di c'áòan hëé naka ghòè-coan di tháúan hëéthëé kò ko q'ano tama khóèan koe cçàìè a cçàa ba q'ano-q'ano, *i khóèan kabise a gaicara X'aiga ba còrè*, <sup>14</sup> ne ia gha nxãaska Krestem di c'áòan nta noose q'ano-q'ano ta a! Gam ncëe kò chõò tamam Tcom-tcomsam Tc'ëem ka Nqarim koe káà chìbi iise máàse ba, a kò x'ooan koe ko úú zi tséé zi koe gatá di tcáóan q'ano-q'ano ba, nxãasega ta gha kg'òèa hãam Nqari ba kúrúa máá ka.

<sup>15</sup> Gaa domkam *Kreste ba kabas* qáé-xg'ae sa óágara hãa, ncëem gaas koe khóè ne hëé naka Nqari ba hëéthëé xg'aeku koe téé-tëe sa, nxãasega ne gha gane ãe tcièa hãa ne nqòòkaguèa hãas gúùs ãe x'óóa guuèa sa chõò tamase q'òò ka. Me Krete ba x'óóa hãa, nxãasega ne gha *gaa ne khóè ne* tc'ãà dis qáé-xg'aes koe kúrúsea hãa chìbian koe kgoaraè ka.

<sup>16</sup> Eè x'óóa hãam khóèm ka góá a qaùèa hãas tçgãyas, ncëe gam di kg'uian úúa hãa sa méés x'óóam hãa sa x'ái naka saa nxãwa tséékaguè. <sup>17</sup> Tçgãyas ãe x'óóa hãam khóèm di x'áè-kq'áman úúa hãa sa, ãem khóèm kòò x'óó ne cúígas tséé ga si i khama, igaba ãem khóèm kg'òèa hãas nooses káà qari si i. <sup>18</sup> Gaa domkas kò tc'ãà dis qáé-xg'ae sa c'áòan ntcãaguè

\* 9:4: tc'õoan - Gerika sa ko "mana ne" témé.

tamas cookg'ai koe káà qari si i. <sup>19</sup> Gaa domkam xg'ao ko Moshe ba ãem kò ncãa wèé ne khòè ne wèém x'áè-kg'ám ãe x'áèan koe guua hãa ba xгаа-xгаа xg'ara ne, ghòè-coan hëé, naka pirian hëéthëé di c'áòan sèè a tshàan cgoa tcg'omea xg'ae, a qáòm hiim hisopo ta ko ma tciie ba hëé naka ncoàm x'ábà ba hëéthëé tséékagu a tcgãya sa hëé naka wèé ne khòè ne hëéthëé gaan cgoa cgái, <sup>20</sup> a ba a máá: “Eëm kò Nqari ba x'áè tu u, a máá, qgóóa tu qari témés qáé-xg'ae *sa ko tc'àmà-tcëekg'am* c'áòan ga a ncëe e,” témé. <sup>21</sup> A ba a kò thëé gaam dàòm ãem cúim kaga c'áòan cgoa xgàuèkom còrè-nquu ba hëé naka wèé zi gàba zi ãe kò còrèan koe tséékaguè zi hëéthëé cgái. <sup>22</sup> Tseeguan kaga i ko x'áèan koe qaase khama, wèés gúús gha c'áòan cgoa q'ano-q'anoè sa (igaba zi kò c'èe zi gúù zi c'áòan cgoa q'ano-q'anoè tama), i c'áòan kò ntcãaguè tama ne i chìbian di qgóóa-máákuan káà a.

### *Krestem dis dàòà-mááku sa ko chìbian sèèa tcg'òó*

<sup>23</sup> Gaa domka i kò ko qaase, gúù zi ncëe *nqóómkg'ai koe hàna*, a nqarikg'ai koe hàna zi di sòm-c'ana ii zi ga ncëeta ii dàòà-máákuan cgoa q'ano-q'anoè sa. Igabaga zi ko nqarikg'ai koe hàna zi gúù zi *nqóómkg'ai di dàòà-máákuan* ka cgáéan qaa. <sup>24</sup> Kreste ba kò táá khòèan tshàu ka kúrúèam còrè-nquum, ncëe tseegu dim còrè-nquum nqarikg'ai koe hànam dim sòm-c'ana iim koe tcãà khama, igabam kò nqarikg'ai koe tc'áró síí, a ba a ncëeska gatá domka Nqarim cookg'ai koe hãa. <sup>25</sup> Gatagam kò táá nqarikg'ai koe síí, nxãasegam gha téé a gaa koe kái q'oro dàòà-máákus iise tcg'òóse ka, ncëem ko kuri kaim peresiti ba hëé khama, ãem ko wèém kurim ka kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcãà a c'áòan ncëe gam di tama úú ka. <sup>26</sup> Nxãata i kò ii nem ga kò xg'ao nqóóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga guu a kái q'oro xgàrasea hãa khama. Igaba ncëe i ii khama, cúí q'orom x'áisea hãa x'áèan chòò-q'oo koe, nxãasegam gha dàòà-mááku sa tcg'òóan ka chìbian kaákagu ka. <sup>27</sup> Ncëe i ma khòèm cookg'ai koe ma tòóèa khama, cúí q'oro méém x'óó, naka ães qãá q'oo koe xgàràè, <sup>28</sup> khamagam kò thëé Kreste ba ãeta iim dàòm ka cúí q'oro dàòà-máákus iise tcg'òóè, nxãasegam gha kái ne khòè ne di chìbia sèèa tcg'òó ka. Me gha kabise a hàà gaicara cam di sa x'áise, hààm gha khòè ne di chìbian sèèa tcg'òó dise tamase, igaba gane ãe qãà Mea hãa ne koe kgoarasean óá dise.

## **Krestem di dàòà-máákua nea cgáé e (10)**

### **10**

<sup>1</sup> X'áè-kg'áman *Juta ne dia* qãè zi gúù zi hààko zi di sòm-c'ana a, a i a gaa zi tc'áró-tc'aro tama a. *Ncëe x'áè-kg'áma* nea cuiskaga Nqarim koe ko cúù-cuuse khòèan chìbian koe chòò tamase kgoara hãa tite. Gaa domka i ko qaase, dàòà-mááku zi méé zi wèé x'áè ka kurian ko ma xùriku khama ma kúrúè sa. <sup>2</sup> Ncëe Nqari ba ko còrè ne khòè ne kò xg'ao tseeguan kaga cúí q'oro gane di chìbian koe q'ano-q'anoèa hãa, nxãasega i gha gane di tcáóan táá chìbi-chibi ne ka, ne zi ga kò xg'ao dàòà-mááku zi téékaguèa hãa. <sup>3</sup> Igaba zi ko ncëeska ncëe zi dàòà-mááku zi wèém kurim q'oo koe khòè ne gane di chìbian ka tc'èe-tc'èe. <sup>4</sup> Ghòè-xòòan hëé naka pirian hëéthëé di c'áòà ne cuiskaga khòè ne di chìbian xg'aàra tcg'òó hãa tite khama.

<sup>5</sup> Gaa domkam kò *Kreste ba nqóómkg'ai koem ko hàà ka Nqarim ka máá:*

“Qhàea-mááku zi hëé  
naka mááku zi hëéthëé  
Tsi kò tc'èe tama,

igaba Tsi kò tc'áró ba máà Te.

<sup>6</sup> Dàòà-mááku zi dàòèko zi hëé  
naka dàòà-mááku zi  
chìbian ko tcg'òóa mááè zi hëéthëé  
Tsi kò táá qãè-tcao máá.

<sup>7</sup> Ra kò nxãaska máá:  
'Nqariè, ncãa ga Ra a,

Tsáá ko tc'ěe sar gha hàà kúrú ka,  
ncěe i *Tsari zi Tcgāya* zi koe  
Tíi ka ma góásea hāa khama,' témé,"  
tam méé.

<sup>8</sup> Tc'āà dis kam kò máá: "Qhàea-mááku zi hěé naka mááku zi hěé naka dàò-a-mááku zi dàòèko zi hěé naka dàò-a-mááku zi chìbian ko tcg'òóa mááè zi hěéthěé Tsi kò tc'ěe tama, a Tsi a kò táá qāè-tcao máá zi," témé. A ba a kò ncěe sa nxàe, ěeta zi kòo ma x'áèan koe qaase igaba. <sup>9</sup> A ba a kò nxāaska máá: "Ncāa ga Ra a, Tsáá ko tc'ěe sar gha hàà kúrú ka," témé. *Ncěe kg'uian kam kò ko tc'āà di zi dàò-a-mááku zi sèè a dxùukg'ai za tòò, nxāasegam gha gaa zi tée-q'oo koe hàà tcg'òóse a Gam dim tc'áróm cgoa* cím dis *dàò-a-mááku* sa kúrú ka. <sup>10</sup> Jeso Krestem dim tc'áróm ncěe kò cúi q'oro dàò-a-mááku iise tcg'òóeam koe ta ko guu a q'ano-q'anoè, *Nqarim* ncàma hāa sam kò kúrú khama.

<sup>11</sup> Wèém peresiti ba ko cáman ko ma xùriku khama ma gam di tsééan kúrú, a ko dàò-a-mááku zi cúita ii zi kái q'oro tcg'òó, igabaga zi *ncěe zi dàò-a-mááku zi* cuiskaga khóèan di chìbian xg'aàra tcg'òóa hāa tite. <sup>12</sup> Igabagam kò Krete ba cúis dàò-a-mááku sa chìbian domka tcg'òó, ncěe gha chòò tamase hāa sa, a ba a kò síi Nqarim dim kg'áòm x'òàm xòè koe ntcóó. <sup>13</sup> A ba a gaam x'aèm ěem koe guu a Gam di ne cg'òo-kg'ao ne gha hàà nqàrèa ba ka nqāaka tcāè sa qāa hāa. <sup>14</sup> Gane ěe ko kúrúè a q'ano nem kò cúis dàò-a-mááku cgoa chòò tamase kgoara khama.

<sup>15</sup> Me ko Tcom-tcomsam Tc'ěe ba gatá koe thěe ncěe sa nxàea tseegukagu. Tc'āà dis kam ko Nqari ba máá:

<sup>16</sup> "Hààkom x'aèm kar gha Tíi X'aiga Ra  
gane cgoa kúrú qáé-xg'aes ga si i ncěe sa:  
Tiri x'áè-kg'áma ner gha tcáóa ne q'oo koe tcāa,  
a Ra a gha tc'ěea ne q'oo koe góá tòó o,"  
témé.

<sup>17</sup> A ba a gaicara máá:

"Cuiskagar chìbia ne hěé  
naka gane di zi tséé zi cg'āè zi hěéthěé  
ka tc'ěe-tc'ěese tite,"

témé. <sup>18</sup> Ncěe ncěe zi gúu zi ka i kò khóèan qgóóa mááèa hāa, ne i nxāaska dàò-a-mááku chìbian di gaicara qaase tama.

#### *Hàan ta Nqarim koe cúu-cuuse*

<sup>19</sup> Tíi qōe ga tuè, gaa domka ta ga Jesom di c'áòan domka kgoarasea hāase kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcāa. <sup>20</sup> Jeso ba q'aa-q'aakom qgáim ncěe Gam dim tc'áróm iim koe guu a kábam dàòm kg'òèan di ba xgobekg'ama máá taa hāa khama. <sup>21</sup> Ta kaim peresitim Nqarim dim nquu ba tc'āà-cookg'aia hāa ba úúa hāa, <sup>22</sup> ke hàan ta Nqarim koe q'ano-tcáóan cgoa cúu-cuuse, cg'oèa hāas nqòòs dtcòman di sa úúa hāase, tcáó zi chìbi bóòsean koe guu a q'ano-q'anoèa\* hāa zi hěé, naka tc'áróan q'ano tshàan cgoa xg'aàèa hāa hěéthěé cgoa. <sup>23</sup> Gaam ěe nqòòkagu taa hāa ba tcom-tcomsa Me e, ke hàan ta nqòòs ncěe ta gatá dis ii sa nxàea hāas koe qarika qgóó, ntcāa-ntcāè tamase. <sup>24</sup> Hàan ta gatá ka c'ěe ne ta ga ma ntcàms ka tc'ěe-tc'ěese, naka i gha nxāasega ncàmkuan hěé naka qāè zi tséé zi kúrúan hěéthěé càuse. <sup>25</sup> Táá méé ta gatá di xg'ae-q'ooan chòòkagu guu, ncěe ne ko c'ěe ne kuri hěé khama, igaba méé ta korèku, naka ta kaisase gatà hěé, ěem ko ma X'aigam dim cím ba ma cúu ta ko ma bóò me khama ma.

<sup>26</sup> Ncěe tseeguan ta q'ana hāa igaba ta kò ko hòoga chìbian x'āèa máá a ko kúrú, ne i cúi dàò-a-mááku chìbian di ga hāa tite, <sup>27</sup> igaba q'áò-q'aosas xgàraku sa hěé naka xgòàm c'ee ba hěéthěé cím ga gha hāa, ncěe gha ntcoè-kg'ao ne cg'òo o. <sup>28</sup> Ncěe c'ěem khóèm

\* **10:22:** q'ano-q'anoèa - Gerika sa ko máá: cgái-cgaièa hāa. Ncěe sa ko máá, Jesom di c'áòan ka cgái-cgaièa hāa zi.

kò Moshem di x'áè-kg'ámán ntcoea hãa, i cím kana nqoana tééa-máá-kg'aoan di kg'uian ko ncées gúù sa nxàea tseegukagu, nem ko cg'òòè, thòò-xama mááè tamase. <sup>29</sup> Kháé nxãaska ncèè c'èem khòèm kò Nqarim dim Cóa ba náà c'ãa-c'ana ne? Khòèm ncèe ko qáé-xg'aes di c'áðan cg'ãa-cg'ana iise séè ba, ncèem kò gaan ka q'ano-q'anoè e? Khòèm ncèe ko cgómkuan ko máà ta am Tc'èem koe bóò-boose ba? Tc'èe naka bóò, nta noose i gha gam di xgàrasean ma kaisase tshúùà máá me sa! <sup>30</sup> Gaam èe ko máá: “Tshúùan kabi máá sa Tiri si i, Ra gha surutaa kabi,” témé ba ta q'ana. Si ko gataga *Nqarim dis Tcgãya sa máá*: “Nqari ba gha Gam di ne khòè ne xgàra,” témé khama. <sup>31</sup> Nqarim kg'òèa hãam tshàu q'oo koe cg'áéa tcãà sa q'áð-q'aosas gúù si i.

<sup>32</sup> Tc'ãà di xu cím xu èem kò Nqari ba x'áà ba máà tu u xu ka tu tc'èe-tc'èese: xgàrase tu kò a tu a kò kaisas ncòos thòòkas koe hãa, igaba tu kò qarika tée. <sup>33</sup> C'èe x'aè ka tu kò ko khòè ne xg'aeku koe cóèè, a ko xgàràè, ne kò c'èe x'aè ka c'èe ne khòè ne ncèem dàòm ka qãèse qgòòè tama, tu kò gane cgoa hãa a ko hùì ne. <sup>34</sup> Gane èe qáéèa hãa ne tu kò thòò-tcaoa máá, a tu a kò èe tu kò gatu di zi gúù zi xhùu cgaeè ka, qãè-tcaoan cgoa séèa mááse e, nqarikg'ai koe tu qãè zi gúù zi chòò tamase hãa zi úúa hãa sa tu q'ana hãa khama. <sup>35</sup> Táá méé tu Nqarim koe tu úúa hãa tcoman aagu guu, ncèe kaisas kabi mááku sa úúa hãa a. <sup>36</sup> Qarika méé tu tée sa ko qaase khama, nxãasega tu gha Nqarim kò nqòòkagu tua hãa sa hòò ka, èem ko tc'èe sa tu kò ko kúrúá xg'ara ne.

<sup>37</sup> “Gaam èe ko hàà  
ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe hàà,  
a ào tite khama.

<sup>38</sup> Tiri ne khòè ne èe tchàno ii  
nea gha dtcòm̄s ka kg'òè,  
igaba ncèè c'èem khòèm kò ko  
*dtcòm̄s koe tééa dìbi*  
ner cuiskaga gaam ka qãè-tcaokaguè tite.”

<sup>39</sup> Igaba ta gatá khòè ta èe dtcòm̄s koe tééa dìbia a kaàkaguèa ta tama ta a, igaba ta dtcòm̄ sa úúa hãa a kgoaraèa ta khòè ta a.

## Dtcòm̄ sa (11–12)

### 11

<sup>1</sup> Dtcòm̄ sa èe tsi nqòòà hãa zi gúù zi koe tcoman úú si i, naka èe hòòse tama zi gúù zi hàna hãa sa q'ãa sa hèéthéé e. <sup>2</sup> Ncií kuri di ne khòè ne kam kò Nqari ba gane dis dtcòm̄s domka qãè zi gúù zi nxàe.

<sup>3</sup> Dtcòm̄s ka ta ko bóòà q'ãa, wèém nqóò ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúèa hãa sa, nxãasegas gha èe ko hòòse sa èe hòòse tama zi koe guu a kúrúè ka. <sup>4</sup> Dtcòm̄s kam kò Abele ba Kainem dis dàòà-máákus ka qãès dàòà-mááku sa Nqari ba kúrúá máá. A kò gaas koe guu a Nqarim ka tchànóm khòèm iise bóòè, Nqari ba kò gam di zi aba zi ka qãèse kg'ui khama. A ba a ko x'óóam hãa igaba qanega dtcòm̄s koe guu a kg'ui.

<sup>5</sup> Dtcòm̄s kam kò Enoke ba *ncées kg'òès koe* séèa tcg'òòè, nxãasegam gha táá x'oo sa xám ka, i kò cúí khòè ga táá hòò me, Nqari ba kò séèa tcg'òò mea khama. *Nqarim dis Tcgãya* sa ko nxàea tseegukagu a ko máá, èem ko séèa tcg'òòès cookg'ai koem kò nxãakamaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa témé khama. <sup>6</sup> Dtcòm̄s ka oosem khòè ba cuiskaga Nqari ba qãè-tcaokagua hãa tite. Wèém khòèm èe ko Nqarim koe hàà ba méém dtcòm̄, Nqari ba hãa, a ko gane èe ko qaa Me ne suruta kabi sa khama.

<sup>7</sup> Nqari ba kò qanega bóòè tama zi gúù zi ka Nowa ba q'ãakagu, me dtcòm̄s ka Nqari ba komsana a araka ba kúrú, gam x'áé di nem gha nxãasega kgoara ka. Me kò *dtcòm̄s* koe guu a nqóò ba chibi-chibi. A ba a kò dtcòm̄s koe guu a tchànóm iise Nqarim ka bóòè.

<sup>8</sup> Dtcòm̄s kam kò Abrahama ba èem kò tciiè ka komsana, a tcg'oa a ba a nqóóm èem gha kháóa hàà q'òòm koe qòò, gatàm kò ma qòòm ko qgái c'úúa hãa igaba. <sup>9</sup> Dtcòm̄s kam kò nqòòkaguèam kò hãam nqóóm koe cg'áè-khoem khama ma x'ãè. Xgàùeko nquu-coan koem



kò x'ãè, tsara kò gataga khòè xuku tsara Isaka tsara Jakobe tsara thée gaa koe ga x'ãè, ncēe ko Nqarim koe cúíta iis nqòòkaguku sa hòò tsara. <sup>10</sup> Tshoa-tshoase-q'oo sa úúa hãam x'áé-dxoo bam téé a ko qãà khama, ncēe gam dim kúrú-kg'ao ba hēé naka tshàò-kg'ao ba hēéthēé Nqari ii ba.

<sup>11</sup> Dtcòm̄s kam kò Abrahama, ēetam kò ma gàesea hãa a cóá úú tite, si Sarahs ga sa cóá ábà tama igaba qarian hòò a cóán úú, Gam ēe kò nqòòkagu mea hãa ba tcom-tcomsa Me e sam kò bóòà hãa khama. <sup>12</sup> Ncēm̄ khòèm̄ cúím̄, ncēe kò x'oos qàe koe hãam, koe ne kò guu a kái ne tsgõo-coa ne hãa, ncēe gane di kái-q'ooan nqarikg'ai di tconòan hēé, naka tshàa-dxooan-kg'ám̄ di góm̄an di *nxõá-coan* ncēe nxáràse tite hēéthēé di kái-q'ooan khama noo ne.

<sup>13</sup> Wēé ne khòè ne ncēe ne kò dtcòm̄an úúa hãa a ko x'óó. Eē ne kò nqòòkaguèa zi gúù zi ne kò táá hòò, igaba ne kò nqúù ka zi hãase bóò zi a ne a kò qãè-tcoa máá zi. Kgoarasea hãase ne kò nxàe, nqõóm̄ koe ne dàra-kg'ao ne e a cg'áè-khoe ne e sa. <sup>14</sup> Eēta ko méé ne khòè ne ko x'ái, c'ēm̄ nqõóm̄ x'ãè-q'oo ne gha ba ne ko qaa sa khama. <sup>15</sup> A kò táá nqõóm̄ ēe ne kò gaam koe guua hãam ka tc'ēe-tc'ēese. Gatà ne kò xg'ao hēéa ne ne ga kò xg'ao kabise ne gha di x'aèan úúa hãa khama. <sup>16</sup> Igaba ne kò ēem̄ nqõóm̄ ka qãèm̄ nqõóm̄ nqarikg'ai di ba xgónèa. Me ko Nqari ba gaa domkaga gane dim Nqari ba ta ma tciian ka sau-cgaekaguèa tama, x'áé-dxoo bam kg'ónòà máá nea hãa khama.

<sup>17</sup> Dtcòm̄s kam kò Abrahama, ēem̄ kò Nqari ba kúrúa bóò me ka, Isaka ba dàòà-máákus iise tcg'òó. Me kò gaam ēe kò nqòòkaguèa hãa ba gam dim cóám̄ cúise ábàèa hãa ba dàòà-máákus sa kúrú cgoa ka hēé, <sup>18</sup> ēetam kò ma Nqari ba bìrí mea hãa a máá: “Isakam koe tsi gha guu a ncēer nqòòkagu tsia hãa tsgõo-coan úú,” téméa hãa igaba. <sup>19</sup> Nqari ba ēe x'óóa hãa nem gha ghùì di qarian úúa hãa, sam kò Abrahama ba bìrísea hãa khama. Si ko ncēe sa c'ēm̄ dàòm̄ ka máá, x'ooan koem kò guu a Isaka ba hòò, témé.

<sup>20</sup> Dtcòm̄s kam kò Isaka ba hàà gha kúrúse ts'ee-ts'eekg'aikuan Jakobe tsara Esaua tsara nqòòkagu.

<sup>21</sup> Dtcòm̄s kam kò Jakobe, ēem̄ ko x'óós cookg'ai koe wèé tsara cóá tsara Josefam di tsara ts'ee-ts'eekg'ai, a ba a gam dim dqàbi hìim cgoa qari-qarisea hãase, Nqari ba dqom̄.

<sup>22</sup> Dtcòm̄s kam kò Josefa, x'óóm̄ gha di x'aèan ko cúù ka, Iseraele di ne khòè ne dis qõòs Egepeto koe ne gha guu a tcg'oa dis ka kg'ui, a ba a kò x'áè-kg'ám̄an nda méé ne gam di c'óá xgubu-xgubuan úú di máà ne.

<sup>23</sup> Dtcòm̄s ka khara kò Moshem ka xõò ga khara táá x'aigam di x'áè-kg'ám̄an *wèé xu cóá xu méé xu cg'òòè di* bèe, a khara a kò ēem̄ ko ábàèa xg'ara ka nqoana nxoan chóm̄ me, t'òèm̄ cóá me e sa khara kò bóòà hãa khama.

<sup>24</sup> Dtcòm̄s kam kò Moshe ba, ēem̄ ko kai ka, Farom dis cóás dim cóá ba tam gha ma tciie sa xguì, <sup>25</sup> a kò táá xòm̄ x'aèan ka chìbian di karean tc'õós koe máàse, igabam kò Nqarim di ne khòè ne cgoam gha xgàràe sa nxárà tcg'òóa máàse. <sup>26</sup> Gatagam kò hààkom x'aèm̄ dis máàkus koe tòón tcg'áa hãa, khamam kò Krete bam gha xgàrasea máá sa bìríse, a ba a kò ēe sa bóò, si Egepeto di x'aian ka kaia hãas x'ai si i. <sup>27</sup> Dtcòm̄s kam kò x'aigam di xgòàn bèe tamase Egepeto koe tcg'oa, Gaam ēe hòòse tama bam kò qg'óóa qari khama, bóò Mea kò hãa khòè khama ma. <sup>28</sup> Dtcòm̄s kam kò Paseka dis kōè sa kúrú, a c'áòan *méé i nquuan-kg'ám̄ koe* cg'áè di x'aèan tcg'òó, nxàasegam gha moengelem cg'òokus di ba táá tc'ãà a ábàèa cóán Iseraele di cg'òo ka.

<sup>29</sup> Dtcòm̄s ka ne kò *Iseraele ne* Ncòà Tshàa dim tshàa-dxoo ba tchoaba, c'óòà hãam qg'ám̄ koe ko nqáé khama ma, igaba ēe xu kò Egepeto di xu khòè xu tchoaba kg'oana ka xu kò tshàan ka tómmè.

<sup>30</sup> Dtcòm̄s ka i kò nxõá di xhàroan Jeriko di cg'áé, ēe ne ko *Iseraele ne* 7 cáman nxama-nxama ana xg'ara ka.

<sup>31</sup> Dtcòm̄s kas kò cg'árà-kg'aos Rahabe sa Nqarim di x'aèan komsana tama ne cgoa táá cg'òòè, ēes kò táá za guu a ko nqõó ba ntcàà tsara khòè tsara tòókuan cgoa qãèse hààkagu ka.

<sup>32</sup> Dùú sa ra gha qanega nxàe? Ncêe Giteone ba hêé, Baraka ba hêé, Samsone ba hêé, Jafete ba hêé, Dafite ba hêé, Samuele ba hêé naka porofiti xu hêéthêé kar gha c'êe gúù nxàe di x'aèa ner úú tama ka, <sup>33</sup> ncêe kò dtcòm̄s koe guu a x'aian x'ãà tàà, a kò ãe tchàno ii sa kúru, a ãe xu kò nqòòkaguèa sa hòò xu, ncêe kò gàman di kg'ám̄an tcêekg'am, <sup>34</sup> a c'eean di karu taman di xgòàn ts'írí, a ntcàum di kg'ám̄-c'aman nxanagu xu, ncêe kò kg'amka ii igaba kò kabise a qari-qariè xu, ncêe kò ncõoan koe tàà xu, a kò tãá nqõó di xu ncõo-kg'ao xu x'ãà tàà xu qgóé xu. <sup>35</sup> Khóè zi kò ãe kò x'óóa hãa qhàðan gazi di i x'ooan koe guu a ghùìèa hãa ne koe hòò. C'êe nea kò kaisase xgàràè igaba ne kò kgoarakuan xguì, nxãasega ne gha ãe ne ko x'ooan koe tãe ka qãès kg'òè sa kg'òè ka. <sup>36</sup> C'êe nea kò ncoiè a ne a kò xg'ám̄mè, a kò thêé táuan cgoa qáèè a qáè-nquuan koe úúè. <sup>37</sup> C'êe ne kò nxõán cgoa xaoè, ne c'êe ne gáda q'aaè, ne c'êe ne ntcàuan cgoa cg'õòè. Ghùu khòoan kana piri khòoan ne kò hãa a ko caate. Dxàua ne kò hãa, a kò qóm̄ cgoa qgóókua hãa, a ne a kò tshúùse qgóóè. <sup>38</sup> Nqõó ba ko qãèa máá ne tama. Hoàra ne ko te tchàa-xgóóan koe hêé naka xàbian koe hêé naka nxõán dòm̄ q'oo koe hêé naka dqòò hãéan koe hêéthêé e.

<sup>39</sup> Wèéa ne ga kò Nqari ba qãè-tcaokagu gane di dtcòm̄an ka, igaba ne kò táá ãe ne ko nqòòkaguèa hãa sa hòò. <sup>40</sup> Nqari ba kaisase qãès gúùs c'êe sa kg'ónòa máá taa hãa, nxãasega ne gha gane gatá cgoa xg'ae a *Nqarim máà ta kg'oana sa cg'oèa* hãase hòò ka.

## 12

### *Jesom koe tòon tcgáí*

<sup>1</sup> Ta ncêeta noose kaias túú-c'òòs nxàea tseegukagu-kg'ao ne dis ka nxama-nxamaèa hãa, ke méé ta wèés gúùs ãe ga ko xgáè-kg'am ta a sa hêé naka ncêe ko qóm̄ ba qgóókagu ta a zi cg'ãè zi hêéthêé aagu, naka taa ncêe ta máàèa hãas qàrà sa qáò tcáóan cgoa qàrà, <sup>2</sup> Jesom koe tcgáía ta tòóa hãase, ncêe ko gatá di dtcòm̄an tshoa-tshoa a xg'ara-xg'ara ba. Ncêe kò qáò tcáóan cgoa xgàukuan koe máàse ba, nxãasegam gha hààkom x'aèm ka qãè-tcaoan hòò ka, a kò táá saucgae ba. A ncêeska Nqarim dis ntcõó-q'ooos ðim kg'ám̄m x'òàm xòè koe ntcõóa-ntcõè ba. <sup>3</sup> Gaam ncêe kò chìbi-kg'ao ne di ntcoekuan domka ncêeta noo thòòan q'oo koe qáò tcáóse hãa ba. Gabá méé tu tc'êe-tc'êese, naka tua gha nxãasega táá tau naka xhõen-tcáó guu.

<sup>4</sup> Gatú dis dqùrìs ncêe tu ko chìbian cgoa x'ãàkus koe tu qanega c'áda tu ntcãagu tu gha xguìs téé-q'ooos koe síí ta ga hãa. <sup>5</sup> Ghùì-ghui-tcáókuan ðim kg'ui ba tu gáé c'úúa hãa? Ncêe ko gatu cgoa *Gam di tu* cóá tu ii khama ma kg'ui, a ko máá:

“Tiri tsi cóá tseè,

táá X'aigam di dqàè kg'ónòkuan ntcoe guu,

naka ãem kò ko dqàè tsi ne táá xhõen-tcáó guu,

<sup>6</sup> X'aiga ba ko gaam ãem ncàma hãa ba dqàèa kg'ónò,

a wèém ãem ko Gam ðim cóám khama ma sèè ba xgàra ke,”

témé ba.

<sup>7</sup> Ke méé tu dqàèa kg'ónòkuan koe qáò tcáó ii, Nqari ba ko Gam di tu cóá tu iise qgóó tu u ke. Ndakam cóá ba hãa, ncêe xòòm̄ ka dqàèa kg'ónòè tama ba? <sup>8</sup> Wèém cóá ba ko dqàèa kg'ónòè. Gaa domka, ncêe dqàèa kg'ónòè ta ga tu kò hãa ne, tu nxãaska qãèm dàòm̄ ka ábàè tama tu cóá tu u, cg'áràn koe guu a ábàèa tu, a tseegu di tama tu cóá tu u. <sup>9</sup> Gataga ta wèéa ta ga nqõómkg'ai koe kg'áo xòòan úúa hãa, ncêe ko dqàèa kg'ónò ta a, ta ncêes gúùs domka tcom ana hãa. Ka ta gha kháé nxãaska nta noose gatá ka Xòòm̄ tc'êem ðim koe máàse a kg'òè? <sup>10</sup> Gatá ka xòò ga ne ko xòm̄ x'aè-coa q'oo koe dqàèa kg'ónò ta a, ãe ne ko gane ma tc'êe khama ta gha ii ka, igabaga ãem ko Nqari ba dqàèa kg'ónò ta a ne i gatá hùì di i, nxãasega ta gha Gam di q'ano-tcáóan hòò ka. <sup>11</sup> Ncêe c'êe x'aè ka ta kòo dqàèa kg'ónòè ne i thòòka khama xam̄, a qãè-tcaokagu ta a tama. Igaba ne gha hààko x'aè ka gane ãe kò dqàèa kg'ónòèa hãa ne tchànoan ðim tc'áróm̄ tòókuan úúa hãa ba máàè.

<sup>12</sup> Gaa domka méé tu x'õàa tu hěé naka qúrúa tu ncěe xhõea hěéthěé qari-qari.  
<sup>13</sup> Nqàrèa tu tchàno dàòan kúrúa máá, naka ne nxãasega ãe nqoara ne táá tààè guu, igaba qãèkaguè.

### *Nqari ba xguian dis dqàèku sa*

<sup>14</sup> Wèé qaria tu cgoa kúrú naka wèé khòèan cgoa tòókua hãase x'ãè naka tua q'ano-tcáo ii. Q'ano-tcáo tama tu kò hãa ne tu cuiskaga X'aiga ba bóòà hãa tite ke. <sup>15</sup> Q'ãa méé tu naka i táá cúí khòè ga Nqarim di cgómkuan tcào guu, nakam táá cúím tobem kg'aum ga ba tsom guu, ncěe gha tshúùan ghùì ba, ncěe gha kái ne kúrú ne cg'uri-cg'urise ba, <sup>16</sup> naka i táá cúí khòè ga cg'árà di ii guu kana Esaum khama cg'ãè tcáo ii guu, ncěe kò qgáé-kg'ai dim cóám ii dis téé-q'oo sa cúís gãbas tc'òoan dis domka x'ámágu ba. <sup>17</sup> Ncěe ta ma q'ana hãa khama, ãe koe guus kam kò ts'ee-ts'eekg'aièm gha sa qaa; igabam kò táá ãem kúrúa hãa sam gha kúrúa kabi dim dàò ba hòò, gaa domka i kò ts'ee-ts'eekg'aikuan xguì me, gatàm kò ko ma wèé tcáoà ba ka tcgái-tshàran cgoa qaa a igaba.

<sup>18</sup> Ncěe tu gam koe hààra hãam xàbì ba *Sinai dim xàbim* khama ii tama khama, ncěe gatu ga qgóó a xám ba, ncěe c'eean ko gaam koe karu, me ntcúú sa hěé, dcúú-qom sa hěé, kiam tc'ãá ba hěé, <sup>19</sup> nxãàm di ts'oo-q'ooan hěé naka dòm di kg'ui-q'ooan hěéthěé úúa hãa ba. Ncěe khòè ne ko gaam dòm di kg'ui-q'ooan kóm ka ne kò drcàrà, táá ne gha gaicara c'ãe kg'uia ba ga kóm sa ba, <sup>20</sup> ãe ne kò x'áèèa hãa sa kò qóma máá nea hãa khama, ncěe kò ko máá: “Ncěe kg'oo-coa ga ii, a kò ncěem xàbì ba qgóó igaba méé i nxõán cgoa xaoa cg'òoè,” témé sa. <sup>21</sup> Eè kò bóòè sa kò kaisase q'ae-q'aesa si i, me kò Moshe ba máá: “Q'aeen kar tcãàèa, a ko cgùru,” témé.

<sup>22</sup> Igabaga tu ãem xàbim koe hàà tama, a Siona dim koe hààraa, nqarikg'aian dim Jerusalema ba, kg'òèa hãam Nqarim dim x'áé-dxoo ba. A tu a gataga tcám-tcám moengelean qãè-tcaoa hãase xg'aea hãa koe hààraa. <sup>23</sup> A tu a gataga tc'ãà a ábàèa ne dis kerekes koe hààraa, ncěe cg'òèa ne nqarikg'ai koe góá tòòèa ne. A tu a gataga Nqarim koe hààraa, wèé khòèan dim Xgàra-kg'ao ba, a tu a gataga tchàno ne khòè ne\* di tc'ãèan koe hààraa. <sup>24</sup> A tu a gataga Jesom koe hààraa, kabas qáé-xg'aes koe ko Nqari ba hěé naka khòè ne hěéthěé xg'aeku koe ko tòókuan kúrú ba. A tu a gataga c'áòan tsarisea hãa koe hààraa, ncěe ko Abelem di c'áòan ka qãè kg'uian kg'ui i.

<sup>25</sup> Q'ãa méé tu naka táá Gam ãe ko kg'ui cgoa tu u ba xguì guu. Ncěe gane ãem kò nqõómkg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ne, ne ko xguì nea kò táá nxanagu Me, ka ta gha nta noose nxanagu Me, Gaam ncěe nqarikg'ai koe hãa a ko kg'ui cgoa ta a ba? <sup>26</sup> Gaam ncěem ãe x'áè ka kò dòma ba cgoa nqõómkg'ai ntcãa-ntcãa ba, igabagam ncěeska nqòòkagu taa hãa, a máá: “Qanega cúí Ra gha nqõómkg'ai cúí ntcãa-ntcãa tamase nqarikg'aian ga hěéthěé ntcãa-ntcãa,” témé ba. <sup>27</sup> Ncěem kg'uim, ncěe ko máá: “Qanega cúí,” témé ba ko kúrúèa hãa zi gúù zia gha ntcãa-ntcãaè a tcg'òoè sa x'ái, nxãasega zi gha gúù zi ntcãa-ntcãaè tite zi qau ka.

<sup>28</sup> Gaa domka méé ta Nqarim di x'aian, ncěe cuiskaga ntcãa-ntcãaè tite ta máàèa hãas gúù sa qãè-tcaoa máá, naka taà Nqari ba còrè, qãè-tcaokagu Me kom dàòm ka, kaisa tcomkuan hěé naka q'áòan hěéthěé cgoa. <sup>29</sup> Gatá dim “Nqari ba dàòà ko cg'òos c'ees khama ii” ke.

## **Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)**

### **13**

<sup>1</sup> Qõekua ne khòè ne khama tu ma ncàmku. <sup>2</sup> Táá méé tu c'urù guu, tãá za guua hãa khòèan x'áéa tu koe qãèse hààkagua ne; gatà hěéan ka i kò c'ãe khòèan c'úúa hãase

\* **12:23:** tchàno ne khòè ne - Gerika sa ko máá: “xg'ara-xg'araèa ne tchàno ne,” ncěe “Nqarim ko ma tc'ãe ne khama ma kúrúèa ne khòè ne tchàno ne” ta i ga méèè ne.

moengelean cg'áè-khoe iise qãèse hààkagu ke. <sup>3</sup> Gane ãe qáè-nquuan koe hàna ne ka tc'èe-tc'èese naka ãe ne hànas téé-q'oos koe tòóse, naka tua gataga gane ãe xgàèè ko ne tc'èe-tc'èese, gatu ga ko ma xgàrase khama ma.

<sup>4</sup> Wèé khóèan ka méé i séèkuan tcommè nakam kgàrom séèkuan di ba q'ano ii, Nqari ba gha cg'áràn ko kúrú ne hëé naka wèé cg'árà qhàòan ga hëéthëé ko xgàra ke.

<sup>5</sup> Kg'òèa tu méé i marian ncàm koe tòósea hãa guu, igaba méé tu wèés gúùs ãe tu úúa hãa sa qãè-tcaoa máá. Nqari ba kò máá:

“Cuiskagar guu tsia hãa tite;

a Ra a gataga cuiskaga aagu tsia hãa tite,”

témé ke. <sup>6</sup> Gaa domka ta ko kgoarasea hãase kg'ui a ko máá:

“X'aiga ba tirim Hùì-kg'ao Me e,

ra cúí gúù ga bèe tite,

dùú ba ga khóè ba kúrú te?”

témé.

<sup>7</sup> Tc'èe-tc'èese tu gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu, ncëe kò Nqarim di kg'uian xgaa-xgaa tu u xu. Tc'èe-tc'èese nta iis kg'òè sa xu kò kg'òè sa naka tua gaxu dis dtcòm sa serè.

<sup>8</sup> Jeso Krete ba Gam cúím ga Me e, ncãaka dim cám ka hëé, ncëem cám ka hëé, naka chòò tamase hëéthëé e.

<sup>9</sup> Táá méé tu cg'ãè na tãáka xgaa-xgaa-kg'áman ka hòakaguè guu. Gatu di tcáóan gha Nqarim di cgómkuan ka qari-qariè sa qãè si i ke, tc'òoan di x'áè-kg'áman komsanan ka tamase, ncëe gane ãe ko tc'òó o ne koe cúí hùì ga úú tama a. <sup>10</sup> Altara ba ta úúa hãa, peresiti xu ncëe Juta ne ko còrèm qgáim koe ko tséé xu cúí qari ga úú tama, gaam koe xu gha tc'òó di ba.

<sup>11</sup> Kaiam peresiti ba ko kg'oo-coan di c'áòan séè a chìbian dis tcg'òóa-máákus iise kaisase tcom-tcomsam qgáim koe úú, igabaga i ko gaan di tc'áróan x'áém ka tchàa koe dàòè.

<sup>12</sup> Gaa domkagam kò Jesom igaba thëé gataga x'áé-dxoom ka tchàa koe xgàràè, nxãasegam gha Gam di c'áòan koe guu a khóè ne kúrú ne gane di chìbian koe q'ano a tcom-tcomsa ka. <sup>13</sup> Ke hààn ta nxãaska x'áém ka tchàa koe tcg'oa naka Jesom cgoa xg'ae naka Gam cgoa sau-cgaekaguè. <sup>14</sup> Ncëe koe ta kúúa ta gha hãam x'áé-dxoo ba úú tama, igabaga ta ko hààkom x'áé-dxoo ba qaa khama.

<sup>15</sup> Ke hààn ta nxãaska wèé x'aè ka Nqari ba dqòmàn di dàòà-máákuan Jesom koe guu na tcg'òóa máá, dàòà-máákus ncëe cg'òèa ba nxàea tcg'òóan ka ko kg'áms ka kúrúe sa. <sup>16</sup> Naka tua táá qãèan kúrúan hëé naka aukuan hëéthëé c'urù guu, gatà ii dàòà-máákuan kam ko Nqari ba qãè-tcaokaguè ke.

<sup>17</sup> Gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu komsana naka gaxu di x'áè-kg'áman koe máàse. Kòre tu u xu ko ke, khóèm gatu ka gha Nqari ba chóà máám khama ma. Komsana xu naka xu nxãasega tsééa xu qãè-tcaoan cgoa kúrú, tshúù-tcaoan cgoa tamase, gatà i kò ii ne i cuiskaga hùì tua hãa tite ke.

<sup>18</sup> Còrèa máá xae e, tcáóa xae q'oo koe xae tcoman úúa hãa chìbian xae bóòse tama di i, a xae a ko wèé qgái koe xae gha qãès kg'òè sa kg'òè sa tc'èe ke. <sup>19</sup> Ra ko wèé qaria te ka dtcàrà tu u, còrè tu gha sa, nakar gha nxãasega qhàésegà kabise a hàà cgae tu u.

### *Còò di còrèan hëé naka tsgámkaguku zi hëéthëé e*

<sup>20</sup> Chòò tamas qáè-xg'aes di c'áòan kam kò Nqari ba gatá dim X'aigam Jesom, ncëe kaia hãam ghùu kòre-kg'ao ba x'ooan koe guu a kabì a óága. Ncëem Nqarim tòókuan di ba méém

<sup>21</sup> wèés gúùs qãè sa máà tu u, naka tu nxãasega ãem Gabá tc'èea hãa sa kúrú. Gataga méém Jeso Kretem koe guu naka tséé zi qãè-tcaokagu Me gha zi gatá koe kúrú. Chòò tamase méém Jeso Krete ba dqòmè! Amen.

<sup>22</sup> Tíí qòe ga tuè, ghùì-ghuin tcáó tu u ghas tcgãyas xòm sar góá máá tua hãa, a ko dtcàrà tu u qáò-tcaoa tu gha máá si sa. <sup>23</sup> Gatá ka qòesem Timoteom kgoaraèa hãa sa tu gha q'ãa



sar ko tc'ěe. Ncěè qháesem kò ko hàà ner gha gam cgoa sí cgae tu u. <sup>24</sup> Wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu gatu di xu hěé naka wèé ne tcom-tcomsa ne hěéthěé tu tsgámkagu. Italea di ne ko thěé tsgámkagu tu u.

<sup>25</sup> Cgómkuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

## JAKOBO

### Jakobom dis tcgãya sa Téé-cookg'ai sa

Jakobom dis tcgãya sa gúù zi kúrú ta ko kg'òèa ta q'oo koe zi di x'àèan úúa hãa. Tcgãyas Jakobom dis ka tsi kò xòmse kg'ui kg'oana ne tsi gha máá: “Ncèè dtcòm tsi kòo ne méé tsi gataga thée èe tsi dtcòma hãa sa kúrú. Kg'uiian hée naka tsééan héeéthée méé i qòòa mááku. Tsaris dtcòm sa méés tsari kg'òèan q'oo koe tsée. Tsaris dtcòm sa méés tsari zi tsée-kg'ám zi koe x'áise.”

Tãáka zi gúù zi kam ko kg'ui: qguù sa hée naka dxàu sa hée, kúrúá bóòku sa hée, qãè tchàno-tchanokuan hée, tãákase khòè ne qgóó sa hée, naka tam di tsée-kg'áman hée, q'ãa di tc'èean hée, méeekuan hée, dqomsean hée naka cg'aré-cg'aresean hée, c'èe ne bóò a nxàe sa hée, qáò tcáóan hée, naka còrèan héeéthée e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- q'ãa di tc'èea ne

- dtcòm sa hée naka tsée zi héeéthée e

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Dtcòm sa hée naka q'ãa di tc'èean héeéthée e (1:2-8)

- Dxàu sa hée naka qguù sa héeéthée e (1:9-11)

- Kúrúá bóòkuan hée naka qàe-qaekuan héeéthée e (1:12-18)

- Kóm sa hée naka kúrú sa héeéthée e (1:19-27)

- Táá méé ta tãákase khòèan qgóó guu (2:1-13)

- Dtcòm sa hée naka tsée zi héeéthée e (2:14-26)

- Dtcòm-kg'ao ba hée naka tam ba héeéthée e (3:1-18)

- Dtcòm-kg'ao ba hée naka nqóó ba héeéthée e (4:1-5:6)

- Tãáka zi x'àè-kg'am zi (5:7-20)

### Dtcòm sa hée naka q'ãa di tc'èean héeéthée e (1:2-8)

<sup>1</sup> Tsgámkagu tu ur ko, tí Jakobó ra, qãàr Nqarim di ra, a X'aigam Jeso Krestem di ra, nxãa ra ko 12 zi qhàò zi, ncèem nqóóm koe tsai-tsaisea hãa zi *ncèes tcgãya sa* goá máá.

<sup>2</sup> Tí qõe ga tuè, ndaka x'aè ga igaba tu ko tãáka zi kúrúá bóòku zi cgoa xg'ae igaba méé tu kaisase qãè-tcaoa máá zi. <sup>3</sup> Q'ana tu hãa, gatu di dtcòmàn di kúrúá bóòkua ne ko qarika-téekagu tu u sa ke. <sup>4</sup> Igaba méé i *gatu di* qarika tééan tchànos tsée sa kúrú, naka tu gha nxãasega wée za ga tchàno ii, naka káàn chibi ii, naka tua gha c'èe gúù kaga táá tcàòè guu.

<sup>5</sup> A ncèè gatu ka c'èem kòo tc'èean tcào ne méém Nqarim ncèe ko qãè-tcáóase hée naka cgómaase héeéthée wèem khòè ba máà ba dtcàrà, nxãaskam gha máàè e ke. <sup>6</sup> Igaba méém dtcòmàn úúa hãase dtcàrà, kái tc'èe tamase, gaam èem kái tc'èe ba tshàan di qhònèan khama ii ke, ncèe ko tc'áán ka xàbùè, a ko kabi-kabise e, <sup>7-8</sup> èem khòèm kái zi gúù zi ko tc'èe ba kana gam di zi dàò zi koe kgòe tama ba méém táá tc'èea máá, cúí gúù gam gha X'aigam *Nqarim* koe hòò, ta tc'èea guu khama.

### Dxàu sa hée naka qguù sa héeéthée e (1:9-11)

<sup>9</sup> Dtcòm-kg'aom èe nqãaka hàna ba méém dqomse, tc'amaka hànas téé-q'oos *èe Nqarim máà mea hãas* domka. <sup>10</sup> Gataga méém qguuam khòè ba Nqarim cookg'ai koem nqãaka hàna sa q'ãa, dcãan di x'aan khamam gha ma kaà ke. <sup>11</sup> Cám sa ko kùruan cgoa qàò, a sa a dcãan nqaikagu, i gaan di x'aan tcheè, i gaan di t'òèan kaà khama. Gatagam gha ma qguuam khòè ba ma kaà gam di tsééan koe hãa a.

### Kúrúá bóòkuan hée naka qàe-qaekuan héeéthée e (1:12-18)

<sup>12</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa baa, khòem ãe ko kúrúa bóòkuan koe qarika téé ba. Ncèe kúrúa bóòkua nem kò tààa hãa nem gha cábas kg'òèan di sa cábakaguè khama, ncèe Nqarim ãe ncàm Mea hãa ne nqòòkagua hãa sa. <sup>13</sup> Khòem ãe ko kúrúa bóòe a ko chìbian koe tcãàè ba méém táá máá: “Nqari ba ko chìbian koe tcãà te,” témé guu. Nqari ba cuiskaga cg'ãèan ka chìbian koe tcãàè tite, a ba a gataga Gabá cuiskaga khòèan chìbian koe tcana hãa tite ke. <sup>14</sup> Igaba i ko khòèan ncèeta iim dàòm ka chìbian koe tcãàè: khòe ba ko gam tc'áro-tc'aro di tc'èean ka cg'ãèan koe tcèèa úúè, a sí ntcòm s koe qaè. <sup>15</sup> I ko nxãaska gam di cg'ãè tc'èean ãe i kòo càuse ne chìbian xàm, ne i ko chìbian ãe kai, a x'ooan óá.

<sup>16</sup> Táá méé tu qàe-qaeè guu, tíí qòe ga tu ncàm-ncamsa tuè. <sup>17</sup> Wèés kamas cgáé sa hëé, naka wèés abas tchàno sa hëéthëé sara tc'amaka guua, a ko xõa Xòòm x'ààn dim koe guu a, ncèe Gam koe i cúí gùù kabièa ga káa a ba, kana sóman khama kabi-kabise tama ba. <sup>18</sup> Gam di tc'èean koem kò ábà ta a, kg'uim tseeguan dim koe guu a, nxãasega ta gha *Gam di ta khòe ta tc'ãa di ta ii* ka, Gam ka kúrúèa zi gùù zi koe, tc'ãa di tc'òoan xháràm di khama.

### **Kóm sa hëé naka kúrú sa hëéthëé e (1:19-27)**

<sup>19</sup> Q'ãa méé tu ncèe sa, tíí qòe ga tu ncàm-ncamsa tuè. Wèém khòe ba méém qháé ii komsanan koe, naka kg'uian koe ão ii, naka ba ão ii xgòan koe. <sup>20</sup> Khòem di xgòà ne Nqarim ko tc'èe tchànoan koe síí tama khama. <sup>21</sup> Gaa domka méé tu cg'ãè gùúan kúrúan hëé naka cg'ãèan kaikaguan hëéthëé chòòkagu, naka cg'aré-cg'arese naka *Nqarim dim kg'uim* gatu koe xháràèa ba hòòà mááse, ncèe kgoara tu um gha di qarian úúa ba.

<sup>22</sup> *Nqarim dim kg'ui* ba ko komsana tu méé tu ii. Kg'ui ba kóm s cúí sa tu kò kúrú, ne tu gha ko qàe-qaese. <sup>23</sup> Khòem kò *Nqarim dim kg'uim* dim kóm-kg'ao ba ii, a ba a kúrú-kg'ao ba ii tama nem ncèeta iim khòem khama ii khama: ncèe ko ábà cgoaèa bas kg'ái sa bóò-kg'áís koe bóò ba. <sup>24</sup> Ntcáàsem ko xg'ara a qòò, a ba a kúúga c'urù ntam kò ii sa khama. <sup>25</sup> Igaba gaam ãe ko tchàno x'àèan koe bóò ba, x'àèan ncèe kgoara tu u ko o, a ba a ko qgóóa qari i ba, nxãa ba gha gam di kúrúan koe ts'ee-ts'eekg'aièe, ncèe x'àèan c'urù tamam kóm-kg'ao ba, igaba kúrú-kg'ao ii ba.

<sup>26</sup> A ncèe khòem kò bóò, dtcòma nem úúa sa ne, igabam ko gam dim tam ba qgóó tama, a ko tcáóa ba qàe-qae, ne i gam di dtcòman cg'ãa-cg'ana di i. <sup>27</sup> Dtcòm s ncèe Nqarim gatá ka Xòòm cookg'ai koe q'ano a chibi úú tama sa ncèe si i: khãadoma cóán hëé naka dxàe-ntcòan hëéthëé gaan di xhàéan koe kòre si i, naka nqòòm koe káa cg'urise qgóóse sa hëéthëé e.

### **Táá méé ta khòe ne tãákase qgóó guu (2:1-13)**

## **2**

<sup>1</sup> Tíí qòe ga tuè, gatá dim x'ààkom X'aigam Jeso Krestem koe tu kò dtcòman úúa hãa, ne méé tu táá tãákase khòèan qgóó guu, <sup>2</sup> C'èedaokam kòo gautan di tcãà tshàuan hëé naka t'òè qgáían hëéthëé hanam khòe ba gatu dim còrè-nquum koe tcãà, me gataga dxàuam khòem cg'ãa-cg'ana qgáían hana ba thëé hàà cgae tu u, <sup>3</sup> tu kò ãe t'òè qgáían hana ba qàèse qgóó, a birí me a máá: “Ncèe qgáían qãè koe ntcóó,” témé, a tu a ãe cg'ãa-cg'anasea ba birí a máá: “Tsáá méé tsi ãe koe téé,” témé, kana máá “Nqàrè-kg'ama te koe gómankg'ai koe ntcóó,” témé. <sup>4</sup> Eèta tu kò hëé ne tu q'aa-q'aasean xg'aekua tu koe úúa, a tu a ncèeska cg'ãè tc'èem xgàra-kg'ao ba kúrú hãa!

<sup>5</sup> Komsana tu, tíí qòe ga tu ncàm-ncamsa tuè. A Nqari ba gáé nqòómkg'ai koe dxàua ne khòe ne nxará tcg'óóa hãa tama, dtcòman koe ne gha qguù ka, a ne a gha x'aian di ne q'òò-kg'ao ne ii, ncèem kò ãe ncàm Mea ne nqòòkagua hãa a? <sup>6</sup> Igaba tu ko dxàua ne khòe ne sau-cgaekagu. A qguà ne tama ne gáé ãe ko nqãaka úú tu u ne, gane tama nea ncèe ko qáé-nquuan koe úú tu u ne? <sup>7</sup> A gane tama nea ncèe ko t'òès cg'òès *Krestem di* sa cg'ãèkagu ne, ncèe gatu koe kò *èe tu ko tcguù-tcguuè x'aè ka tciie* sa?

<sup>8</sup> A ncèe tseegukaga tu kò *Nqarim di* x'aian di x'àèan qgóóa qaria hãa ne, ncèes ko *Nqarim di* Tcgãya sa méé khama, a ko máá: “Tsáá ka c'èe ba méé tsi ncàm, ãe tsi ma ncàmsea khamaga ma,” témé, ne tu ko qàèse hëé. <sup>9</sup> Igaba tu kò khòe ne tãákase qgóó

ne tu ko chìbian kúrú, a tu a gha x'áèan ka bóòè, chìbi kúrú-kg'ao tu iise. <sup>10</sup> Dìím wèém ãe ko wèé x'áèan qg'óoa qari, igaba ko cúis qg'áis koe tsaa a ba wèéan koe ga chìbiga me e khama. <sup>11</sup> Gaam ãe ko máá: “Táá cg'áràn kúrú guu,” témé ba ko gaicara máá: “Táá cg'óo guu,” témé khama. A ncèè cg'áràn tsi kò kúrú tama ne, igaba tsi kò cg'óo, ne tsi x'áèan koe chìbi kúrú-kg'ao tsi i.

<sup>12</sup> Dùús wèés ãe tu ko kg'ui a ko kúrús ka méé tu *tc'ẽe-tc'ẽese*, ncèe gha kgoara tu um x'áè-kg'ám ka tu gha xgàràè sa. <sup>13</sup> Nqarim kò hàà ko khòè ne di zi tséé zi bóò q'oo, qãè zi i sa kana tshúù zi i sa, nem gaam ãe kò thòò-xama-máákuan úú tamam koe thòò-xama-máákuan x'áía hãa tite khama. Igaba ãe thòò-xama-máákuan úúa hãam khòè ba chìbi bóòè tite.

### **Dtcòm̄s tséé tama sa x'óóa hãa (2:14-26)**

<sup>14</sup> Dùú sa i ko hùì, tíí qõe ga tuè, ncèè khòèm kò ko máá, dtcòm̄a nem úúa, témé, igabam tséékagu u tama ne? A gam di dtcòm̄a nea gha kgoara me? <sup>15</sup> C'ẽedaokam kò tsáá qõe ba kana tsáá qões igaba qg'aè-cgaea, a tc'óo úú tama tc'óo ne gha a, <sup>16</sup> me gatu ka c'ẽe ba gaa khòèan ka máá: “Tòókuan cgoa qõò, hãa tu gha, a tu a gha tsáú ke,” témé, ãe ko cgáé-q'ooa ne koe qaase gúùan máà ne tamase, ne i ko nxãan dùú sa hùì? <sup>17</sup> Gatà iim dàòm ka i dtcòm̄an x'óóa hãa, ncèè cúise i kò hàna ne, a tsari tsééan cgoa qõòa mááku tama ne.

<sup>18</sup> Igabagam gha c'ẽem khòè ba xõa a máá: “C'ẽe khòè nea dtcòm̄an úúa, i c'ẽean tsééan úúa,” témé.

Ra gha nxãaska tẽe a máá: “X'áí te, ntamam gha ma c'ẽem khòè ba dtcòm̄an úú, igabam tsééa ba koe x'áí i tama sa. Nxãaskar gha tíía tiri tsééan koe guu a tiri dtcòm̄an x'áí tsi,” témé.

<sup>19</sup> A dtcòm̄ tsi ko Nqari ba cúí Me e sa?

Qãèse tsi ko hẽé, igabaga *tsi tc'òoa*, dxãwa tc'ẽean ga ko dtcòm̄, a ia a q'áðan ka cgùru khama.

<sup>20</sup> A x'áíè kg'oana tsia, tsáá káà tc'ẽe tsi khòè tsi, tséé tama dtcòm̄a ne káà hùì i sa?

<sup>21</sup> Ntama ba kò ma Abrahamam gatá ka xõò ba Nqarim koe tchàno iise bóòè? Gam di tsééan ka a kò ii, ãem kò ko gam ka cóásem Isaka ba altaram koe úú ka. <sup>22</sup> Bòò tsi ko, dtcòm̄a ne kòò gam di zi tséé zi cgoa tsééa xg'ae sa, i kò gam di dtcòm̄an tséé zi ka cg'oè-cg'oèè. <sup>23</sup> Si kò *Nqarim dis* Tcgãya sa tseegukaguè, ncèeta kòò méé sa: “Abrahama ba kò Nqari ba dtcòm̄, Me Nqari ba gam di dtcòm̄an ka tchànóm iise sèè me,” témé. Me kò Nqarim dim tcárà ba ta ma tciè. <sup>24</sup> Bòò tu ko, khòè ba ko gam di zi tséé zi koe guu a tchànóm iise bóòè, dtcòm̄s ka cúí tamase.

<sup>25</sup> Rahabes cg'árà-kg'ao sa kò tãá za guu a ko nqõó ba ntcáà tsara khòè tsara sèè, a sa a tãám dàòm cgoa ts'ãákagu tsara a. A ncèeta hẽéan ka sa gáé kò gataga gas di tsééan koe táá tchànós iise bóòè?

<sup>26</sup> Tc'ẽe ba úú tamam tc'áró ba x'óóa hãa, i gatà iim dàòm ka dtcòm̄an ncèe tsééan úú tama a x'óóa hãa thèé.

### **Dtcòm̄-kg'ao ba hẽé naka tam ba hẽéthèé e (3:1-18)**

## **3**

#### *Tam ba xгаа-xгаа ne*

<sup>1</sup> Táá méé tu wèéa tu ga xгаа-xгаа-kg'aoan kúrú guu, tíí qõe ga tuè. Q'ana tu hãa, sita ncèe ko xгаа-xгаа ta ko hàà kaisase thòòse Nqarim ka xgàràè sa ke. <sup>2</sup> Wèéa ta ga ko káí chìbian kúrú khama. Ncèè c'ẽem kò cúí chìbi ga kúrú tama ãem ko kg'uis gúùs koe nem tchànóm khòè me e, kgoana ko a gam dim tc'áróm wèé ba kòre ba.

<sup>3</sup> Bìian kg'ám-q'oo koe ta ko tóm sa tcãà, nxãasega i gha komsana ta a ka. Ncèeta hẽéan ka ta ko wèé tc'áróan gaan di ga tchàno-tchano.

<sup>4</sup> Bòò skepe zi gataga, gatà zi ma kaia igaba, a ko kaia tc'áán ka qõòkaguè, igaba zi ko kaisase cg'árém hìim tchàno-tchano dim cgoa nqàriè, a nqàri-kg'aom ko tc'ẽem xòèm za qõò.

<sup>5</sup> Gatà iim dàòm kam tam ba cg'árém gúù me e, igabam ko kaia zi gúù zi ka koase.



Tc'ëe naka bóò, kaias hùi-kg'ai sa ko cg'árém c'eem ka dàdè sa.

<sup>6</sup>Tam igabam c'ee me e, a cg'àès dim nqõó me e. Ncëea me ko ma tséé ga a, gatá cgáé-q'oo koe, a ba a ko wèém tc'áróm khóèan di ba cg'ãè-cg'ãe. C'ees koem ko wèés kg'òès khóèm di sa tcãà, a ba a ko chõò tamas c'ees dxãwam dis ka tcãà-dòmme.

<sup>7</sup>Khóè ta gha kgoana a xгаа-xгаа wèém kg'oo-coa-qhàò ba hëé, naka tsaràn hëé, naka ncãà cgoa ko qõòan hëé, naka tshàan q'oo di gúùan hëéthëé e khama, a ta a gataga xгаа-xгаа ana. <sup>8</sup>Igaba i cúí khóè ga kgoana naka tam ba xгаа-xгаа hãa tite, sãa tamam cg'ãè ba, cg'õoko gúùan ka cg'oèa hãa ba. <sup>9</sup>Gaam cgoa ta ko X'aigam *Nqarim* Xòò ba dqòm, a ta a ko gaam cgoa *Nqarim* dis iis koe kúrúèa ne khóè ne cgúí. <sup>10</sup>Dqòm kuan hëé naka cgúí kuan hëéthëéa ko cúís kg'áms koe tcg'oa. Tíí qõe ga tuè, ncëe sa méés táá gatà ii guu. <sup>11</sup>A tsàùm koe i ga kare tshàan hëé naka tsau tshàan hëéthëé cúí x'aè ka tcg'oa? <sup>12</sup>Tíí qõe ga tuè, a faia dis hùi sa ga olife di tc'aróan kúrú, kana sa ga chõó-kg'om dis hùi sa faia di tc'aróan kúrú? Tsau tshãa ne cuiskaga kare tshàan kúrú hãa tite.

### *Cám tsara dàò tsara tc'ëean di tsara*

<sup>13</sup>Dii ba tc'ëega baa, a ba a ko kóma q'ãa gatu xg'aeku koe? Gam di kg'òèan qãè ka méém x'ái, gam di tsééa ne ko cg'áré-cg'aresean cgoa kúrúè sa, tc'ëean cgoa hëéthëé e. <sup>14</sup>Igaba tu kò gatu di tcáóan koe xgòàm tau ba hëé naka cëèan hëéthëé úúa ne táá koase guu, naka táá tseeguan tshúù-ntcõakagu guu. <sup>15</sup>Gatà ii tc'ëea nea nqarikg'ai koe guu tama, igaba i nqõómkg'ai di i, a khóèm di i, a dxãwam di i. <sup>16</sup>Eë tauan hëé naka cëèan hëéthëé hàna qgái koe, i gha kómku taman hãa khama, naka wèè cg'ãè-qhàòan kúrúan hëéthëé e. <sup>17</sup>Igaba i nqarikg'ai koe guua tc'ëean tc'ãà dis ka q'ano o, a cam dis ka gataga tòókuan úúa, c'ëe ne khóè ne ka i ko tc'ëe, a i a komsanan koe hëé naka tc'ëea kabian koe hëéthëé kgoarasea hãa, a cgóm kuan ka cg'oèa hãa, a i a ko qãè zi tséé zi di tc'õoan máà ta a, a i a khóè ne tãákase qgóó tama, a i a kgoarasease ko qgóóse. <sup>18</sup>Tòókuan di ne khóè ne ncëe ko tòókuan di cgùrian xhàrà ne gha tchànoan tcuù.

## **Dtcòm-kg'ao ba hëé naka nqõó ba hëéthëé e (4:1-5:6)**

### **4**

#### *Nqõó ba ncàm guu*

<sup>1</sup>Dúú sa ko ncõoan ghùí, si ko dùú sa x'ãàkuan ghùí gatu xg'aeku koe? A gatu ko tc'ëe zi gúù zi tama zia, ncëe ko gatu di tc'aróan koe ncõoan ghùí zi? <sup>2</sup>Ncóó tu ko, igaba tu úú tama. Cg'õo tu ko, a tu a ko kaisase xaù, igaba tu kgoana naka hòò tite. X'ãà tu ko, a tu a ko ncõoan ghùí. Gúù tu úú tama, Nqari ba tu dtcàrà tama domka. <sup>3</sup>Dtcàrà tu ko, igaba tu hòò tama, tchàno tamase tu ko dtcàrà khama, ãe tu ko hòò gúùan tu gha nxãasega ãe tu ko ma gatu tc'ëe khama ma tséékagu ka. <sup>4</sup>Cg'árà-kg'ao tuè! A c'úúa tua, nqõóm cgoa ncàm kua ne Nqarim cgoa hòreku si i sa? Nxãaska, ncèè nqõóm di tsi ncàm-khoe tsi kò ii ne tsi Nqarim di tsi cg'õo-kg'ao tsi i. <sup>5</sup>*Nqarim dis Tcgãya* sa ko máá: “Tc'ëem ncëem Nqarim gatá koe tòóa hãa ba kaisa zi tc'ëe zi ka cg'oèa hãa,” témé. Ncëe kg'ui ne tseegu u, ná? <sup>6</sup>Igabam ko *Nqari ba* kaisa cgóm kuan máà ta a. Gaa domkas ko *Nqarim dis Tcgãya* sa ncëeta méé: “Nqari ba ko ãe tcomsea ne ntcoe, igabam ko ãe ko cg'áré-cg'arese ne cgóm kuan máà,” témé.

<sup>7</sup>Ke tu ncëeska Nqarim koe máàse. Dxãwa ba xguì, nakam gha gatu koe guu ná qgóé. <sup>8</sup>Nqarim koe cúù-cuuse, nakam gha Gam igaba gatu koe cúù-cuuse. Xg'àà tshàua tu, gatu chibi-kg'ao tuè, naka tu gatu khóè tu cam tc'ëe tu, tcáóa tu q'ano-q'ano. <sup>9</sup>Tshúù-tcao méé tu, naka kg'ae, naka ntcãà tcgái-tshàra. Gatu di cg'ãèan méé i kabise naka kg'ae ii, naka i gatu di qãè-tcaoan kabise naka tshúù-tcao sa ii. <sup>10</sup>X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe méé tu cg'áré-cg'arese nakam gha nxãasega kaikagu tu u.

#### *Tsáá ka c'ëe ba xgàra guu*

<sup>11</sup> Táá méé tu gatu ka c'ée ne cgoa cg'ãèse kg'ui guu, tíí qõe ga tuè. Gaam ãe ko qõesem cgoa cg'ãèse kg'ui ba kana ko qõese ba xgàra, ba ko x'àèan cgoa cg'ãèse kg'ui, a ko x'àèan xgàra. X'àèan tsi ko xgàra ne tsi gaa x'àèan di tsi tséékagu-kg'ao tsi tama tsi i, igaba tsi x'àèan di tsi xgàra-kg'ao tsi i. <sup>12</sup> X'àèan hēé naka xgàrakuan hēéthēé dim tcg'òó-kg'ao ba cúí Me e, Gaam ãe ko kgoara, a ko kobe di qarían úúa ba. Igaba tsi tsáá díí tsia, ncēe tsáá ka c'ée ba ko xgàra tsi?

### *Táá koase guu*

<sup>13</sup> Hàà tu ncēeska, gatu ãe ko máá: “Ncēe cáím ka kana q'uu ka ta gha ncēeta iim x'áé-dxoom koe qõò, a síí gaa koe kuri ba x'ãè, a gaa koe síí x'ámágu, a gha nxãasega marían hòò,” témé tu. <sup>14</sup> Igaba tu q'uu ka dim cáím ka i gha gatu di kg'õèan nta ii sa c'úúa hãa. Nqoara-nqauan khama tu ii khama, ncēe ko xòm x'aè-coa sée a hãa a, a i a gaia kaà. <sup>15</sup> Khama tu ga ko ncēeta mééa: “X'aigam *Nqarim* kò tc'ée ne ta gha kg'õè, a ta a ncēe sa kana ãe sa kúrú,” témé. <sup>16</sup> Ncēe i ii khama, tu ko koase a ko dqom̄se. Eēta ii dqom̄sean wèé ga cg'ãè e. <sup>17</sup> Gaa domkam wèém khòèm ãe qãè gúuan kúrú q'ana, igaba kúrú u tama ba, nxãa ba chibiga me e.

## 5

### *Qguúa khóèan dqàèa ne*

<sup>1</sup> Hàà tu ncēeska, gatu khòè tu ãe qguúa tu, kg'ae méé tu naka xoò, cg'ãè zi ncēe ko hàà cgae tu u zi domka. <sup>2</sup> Gatu di qguúa ne ts'óóa hãa, i gatu di qgáían tcg'ãàn ka tc'óóa hãa. <sup>3</sup> Gatu di gautan hēé naka seleferan hēéthēéa ncàbà hãa, i gha gaan di ncàbàn gatu koe x'ái sa ii, a i a gha c'ees khama ma gatu di cgàan tc'óóa xgãá. Gatu di x'aian tu tòóa máásea hãa, cò di xu cáím xu u igaba. <sup>4</sup> Bòò, surutan gatu di tséé-kg'aoan di i, ncēe gatu di xhàrán koe kò tséé e, ncēe tu kò táá suruta a, nxãa nea kg'aea tcg'òóa hãa, i kg'ae-q'ooan ãe kò gaa xhàrán khóá ne di X'aigam *Nqarim* qarim wèém tcee-dòm koe tcana hãa. <sup>5</sup> Nqõómkg'ai koe tu karean koe hēé, naka qãè-tcaoan koe hēéthēé x'ãèa. Tsáúkagua tu hãa tcáóa tu, *a tu a gha ghòèan ko ma cg'õòè khama ma xgàràè*, cg'õokus dim cáím ka. <sup>6</sup> Tchàno khóèan tu ko chibi-chibi a xgàra, a cg'õo, gatu cgoa ne kò ntcoeku tama igaba.

### **Tãáka zi x'áè-kg'am zi (5:7-20)**

### *Qào tcáóa ne*

<sup>7</sup> Gaa domka méé tu qào tcáo ii, tíí qõe ga tuè, naka i nxãakg'aiga X'aigam di hàà-q'ooan síí tcãà. Bòò, xhàrà-kg'ao ba ko góm ba qãà me xhàrà di tc'õoan tcg'òó. Qào tcáo cgoa am ko, i nxãakg'aiga síí tc'ãà di túúan hēé naka kháóka di túúan hēéthēé tuu. <sup>8</sup> Gatu igaba méé tu qào tcáo ii. Qari méé tu ii tcáóa tu koe, X'aigam *Nqarim* di hàà-q'ooa ne cúú u ke. <sup>9</sup> Tíí qõe ga tuè, gatu ka c'èea ne cgoa méé tu táá káise kg'ui-kg'uisse guu, naka tua gha nxãasega táá xgàràè. Bòò, Xgàra-kg'ao ba nquu-kg'ám koe hãa!

<sup>10</sup> Tíí qõe ga tuè, tc'ée-tc'èese porofiti xu ncēe kò X'aigam *Nqarim* cg'õè ka kg'ui xu. Sere-teres iise sèè xu, qào tcáo xu khòè xu u kò ii di sa, ãe xu kò xgàrase ka. <sup>11</sup> Bòò, ts'ee-ts'eekg'aièa xu, ta ta ko ma tcii xu, ãe kò *xgàrakuan di x'aè ka qarika tééa hãa xu*. Jobem di qarika tééa máásean ka tu kóma, a tu a kò X'aigam *Nqari* ba cò di sa kúrua sa bòò. X'aigam *Nqari* ba thòò-xama-máákuan hēé naka cgómkuan hēéthēé ka cg'òèa hãa khama.

<sup>12</sup> Igaba wèé zi gúú zi tc'amkg'ai koe, tíí qõe ga tuè, nqarikg'aian cgoa igaba kana nqõómkg'ai cgoa igaba, kana c'ée gaisean cgoa ga igaba táá gaise guu. Igaba méés gatu dis 'èè' sa, 'èè' sa ii, nakas gatu dis 'èè-èè' sa, 'èè-èè' sa ii, naka tua gha nxãasega táá xgàrasean koe tcãà guu.

### *Dtcòman di còrèa ne*

<sup>13</sup> Gatu xg'aeku koem kò c'ěe ba qóman q'oo koe hàna ne méém còrè. A ncěè c'ěem kò qãè-tcaoa hãa ne méém dqom̄an di ciian nxàè. <sup>14</sup> A ncěè c'ěem kòo gatu xg'aeku koe tsàa ne méém kaia xu kerekes di xu tcii, naka xu còrèa máá me, naka nxúian cgoa tcgáù me, X'aigam *Nqarim* dim cg'òem koe, <sup>15</sup> naka i gha dtcòm̄an di còrèan tsàakom khòè ba kg'òèkagu, nakam gha X'aiga ba ghùì me, a ncěè chìbia nem kò kúrúa hãa nem gha qgóóa mááè e. <sup>16</sup> Ke tu nxãaska bìríku gatu di chìbia ne, naka còrèa mááku, naka tua gha nxãasega kg'òèkaguè. Tchàn̄om khòem di còrèa ne kaisa qarian úúa, *Nqari ba ko* gaan koe tséé khama. <sup>17</sup> Elija ba kò kg'ama khòè me e, gatá khamaga ma, a ba a kò qarika còrè, túúan gha táá tuu ka, i kò nqóomkg'ai koe túúan táá tuu, nqoana kurian hěé naka 6 nxoean hěéthěé e. <sup>18</sup> Me gaicara còrè, i nqarikg'aian túúan tuukagu, me kò nqóó ba kaisase tc'õoan kúrú.

<sup>19</sup> Tíí qõe ga tuè, ncěè gatu ka c'ěem kò tseeguan hoàra guua hãa, me kò c'ěe ba kab̄i me ne <sup>20</sup> méém q'ãa, dìim wèém ěe ko chìbi-kg'ao ba gam di dàòan hoàm ko koe kab̄i ba gha ko kgoara me, táám gha tc'ěea ba cgoa ga igaba x'óóa xgãáse ka, a ba a gha kái chìbian gam di qgóóa máàè.

## 1 PETERE

### Peterem dis tcgãyas tc'ãà di sa

### Téé-cookg'ai sa

Peterem di ne nxará-kg'ao ne xg'ao gane di dtcòmàn domka kái xgàrakuan hěé naka xháean hěéthěé q'oo koe hàna.

Petere ba kò ghùì-ghui tcáo ne, a ko máá, Nqarim nxará tcg'òóà hãa ne khòè ne e, témé. A ba a kò Jeso Krestem ka tc'ěe-tc'ěe ne, ncěe Gam di x'ooan hěé, naka x'ooan koe tēean hěé, naka Gam di hààn hěéthěé di nqòòan máà nea hãa ba.

Gane di xgàrase ne ko Jesom ka dcěèè. Ncěeta méé ne ma qarika téé naka qáo tcáo. Ncěem nqóòm koe i ko gane di dtcòmàn kúrúa bóòè, igaba ne gha ěem gha Jeso Kreste ba x'áísem cárn ka kabia máàè e.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- xgàrakua ne
- komsana ne
- tcom-tcomsa
- nqòò sa
- kg'òèa hãa nxóá ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Nqarim di kgoarakua ne (1:3-12)
- Tcom-tcomsase kg'òèa ne (1:13-2:10)
- Dùú sa méé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú xháean koe ne kò hãa ne (2:11-4:19)
- Cg'áré-cg'aresea ne (5:1-14)

### Nqarim di kgoarakua ne (1:1-12)

*Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Petere ra a, x'àè úú-kg'aor\* Jeso Krestem di ra,

a ra a ko ncěes tcgãya sa Nqarim nxará tcg'òóà mááse ne khòè ne góá máá, ncěe tsai-tsaísea hãa ne, a cg'áè-kg'ao khama x'ãèa hãa ne: xg'aekum Ponto dim koe hěé, naka Galatia dim koe hěé, naka Kapatokia dim koe hěé, naka Asia dim koe hěé, naka Bitunia dim koe hěéthěé hàna ne. <sup>2</sup> Nqarim Abo ba nxãakamaga q'ana hãase nxará tcg'òóà mááse tua, Me ko Tcom-tcomsam Tc'ěe ba tcom-tcomsakagu tu u, nxãasega tu gha Jeso Kreste ba komsana a Gam di c'áòan cgoa cgàìè ka:

Cgómkuan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i gatu koe càùse.

*Kg'òèas nqòò sa*

<sup>3</sup> Dqòmè méém Nqarim gatá dim X'aigam Jeso Krestem ka Xòò ba. Jeso Kreste ba x'ooan koe ghùian kam Gam di kaisa thòò-xama-máákuan ka kabase ábà taa hãa, nxãasega ta gha kg'òèas nqòò sa úú ka. <sup>4</sup> Ncěe nqòòan ta úúa hãa, nqarikg'ai koe ta gha q'òò ts'eekg'aian di i, kaà tite, a ts'óó tite, a cg'ãa-cg'anasea hãa tite e. *Nqari ba* gaa koe tòóà máá tu ana, <sup>5</sup> gatu ncěe ko dtcòmàn koe guu a Nqarim di qarian ka qãèse qgóó a kòrèè tu, nxãakg'aiga tu gha síi kgoarakuan hòò ka, ncěe gha còò di xu x'aè xu ka tseegukaga x'áìè e.

<sup>6</sup> Ncěe gúùan domka tu ko qãè-tcao, gatà i ga ko ma qaase, xòm x'aè-coa ka tu ga ncěeska tãáka zi kúrúa bóòku-ghàò zi ka tshúù-tcaokaguè igabaga. <sup>7</sup> Gazi di tsééa ne gatu di dtcòmàn tseegu ii sa x'ái si i. Gautan igaba, ncěe gha kaákaguè, ne gha c'eean cgoa kúrúa bóòè. Gataga méé i dtcòmà tu, ncěe kaisase gautan ka qaa-qaasa a, kúrúa bóòè. Nxãaska tu gha Jeso Krestem ko x'áìèm cárn ka dqòmèkuan hěé naka x'áàn hěé naka tcomkuan

\* **1:1:** x'àè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.



hěéthěé hòò. <sup>8</sup> Ncěe bóò Me ta ga tu hãa igaba tu ncàma hãa ba, ncěe tu ncěeska bóò Me tama igaba tu ko Gam koe dtcòm ba, a tu a x'áàko qãè-tcaoan ncěe kg'ui a nxàè tite cgoa qãè-tcaoa. <sup>9</sup> Gatu dis dtcòm ko qaa sa tu ko hòò khama, ncěe kgoarakuan gatu di tcáóan di sa.

<sup>10</sup> Porofiti xu kò ncěe gatu koe gha hààs cgómkus ka porofita, a xu a kò ncěe kgoarakuan koe tcàa tcáó a qarika qaa a. <sup>11</sup> Kúrúa xu kò bóò, dùútsa x'aè ka i gha hàà sa, a i a gha ntama hàà sa. Me kò gaxu koe ko hànám Tc'ěem Krestem di ba x'aèan cookg'ai koe nxàea tseegukagu Krestem di xgàrasean ka, naka xùri gha ko x'áàn ka hěéthěé e. <sup>12</sup> I kò gaxu koe x'áisea hãa, ncěe zi gúù zi xu tsééa mááse tama, a ko gatua tsééa máá tu u sa; gúù zi ěe tu ko ncěeska bìrièa zi, ěe ne kò ěe qãè tchõàn xгаа-xгаа tu u x'aè ka, ncěe ko nqarikg'ai koe guu a tsééa óàèam Tcom-tcomsam Tc'ěem ka. Moengelean ga ko ncàma hãa, ncěe zi gúù zi i ga kò bóò sa.

### Tcom-tcomsas kg'õè sa (1:13–2:10)

<sup>13</sup> Tc'ěea tu kg'ónò, naka qgóósea hãa, naka tua gatu di nqòòan cg'oèase úú cgómkuan koe, ěe tu gha Jeso Krestem kò x'áise x'aè ka máàè e. <sup>14</sup> Komsanako cóán khama méé tu hěé, naka zi cg'ãè zi tc'ěe zi táá tc'ãà-cookg'ai tu u guu, ěe tu kò *Nqari ba* tu c'úúa hãa x'aè ka kg'aia úúa zi. <sup>15</sup> Igaba ěe kò tcii tu um ma tcom-tcomsa ii khamaga ma méé tu ma wèé gúùan ěe tu ko kúrú koe tcom-tcomsa ii. <sup>16</sup> Góásea i hãa a ko máá: “Tcom-tcomsa méé tu ii, Tíí Ra tcom-tcomsa Ra a ke,” témèè khama.

<sup>17</sup> Ncěe *Nqarim*, ncěe khóèan tãákase xgàra tama, a ko khóèan di zi tséé-kg'ám zi ka khóèan xgàra ba tu kò Abo ta ma tcii ne, méé tu nxãaska *ncěem nqóómkg'ai koe* tu cg'áè-khoean khama ma x'ãèas noose *Nqari ba* q'ádase kg'õè. <sup>18</sup> Q'ana tu hãa, dùús cgoa tu kò káà hùis kg'õè-kg'áms gatu dis koe x'ámá tcg'òòèa sa, ěe tu kò gatu ka tsgõosea xu koe hòò sa. Seleferan hěé kana gautan hěéthěé khama ii zi gúù zi kaàko zi cgoa tu x'ámá tcg'òòè ta ga hãa, <sup>19</sup> igaba qaa-qaasa c'áóan Krestem di ka a kò ii, ghùu-coam chibi úú tama a q'ano ba. <sup>20</sup> Gaam ncěe nxãakamaga nqóóm ko tshoa-tshoases cookg'ai koe kò *Nqarim ka* q'ãàèa ba, igabam kò còò di xu x'aè xu ka hàà x'áìè ba. <sup>21</sup> Gam koe tu ko guu a *Nqarim* koe dtcòm, ncěe ko x'ooan koe ghùì Me a x'áàkagu Mea ba, nxãasega i gha gatu di dtcòmàn hěé naka nqòòan hěéthěé *Nqarim* koe hãa ka.

<sup>22</sup> Tseeguan komsana ka tu q'ano-q'anosea hãa, a tu a gatu ka qõesean koe tseegu di ncàmàn úúa, ke tu q'ano-tcáóse qarika ncàmku. <sup>23</sup> Kabase tu ábàèa hãa khama, kaàkom cgùrim koe guu tamase, igaba kaà tamam cgùrim koe guu a: kg'õèa hãa a chõò tamam kg'uim *Nqarim* dim koe guu a. <sup>24</sup> *Nqarim dis Tcgãyas ko méé a ko máá:*

“Wèém khòè ba dcãan khama ii,  
i wèé x'áàn gam di, qãáka di zi x'aa zi khama ii.

Dcãa ne ko c'óò,  
i x'aan tcheè,

<sup>25</sup> igabam ko X'aigam dim kg'ui ba  
chõò tamase hãa,”

témé khama. Ncěe ba gaam kg'uim ga me e, ncěe tu kò qãè tchõàn koe guu a xгаа-xгааè ba.

## 2

<sup>1</sup> Gaa domka méé tu wèé gúùan cg'ãè koe tcg'òóse, naka táá c'ěe koe ga kàaku di ii guu, naka táá qãè khóèan khama ko ma kúrúse guu, naka táá tauku di ii guu, naka gataga táá c'ěe koe ga cóèku di ii guu. <sup>2</sup> Kabase ábàèa cóán khama méé tu ii, *Nqarim di* kg'uian di bíian xgónèa a, kàa úú tama a, gaan koe tu gha nxãasega kai a kgoaraè ka. <sup>3</sup> X'aiga ba qãè Me e sa tu xáma hãa ke.

*Kg'õèam nxõá ba hěé nakas tcom-tcomsas qhàò sa hěéthěé e*

<sup>4</sup> X'aigam koe hàà, kg'òèa hãam nxõá ba, ncêe ko khòè ne ka bóòà xguìè, igaba kò Nqarim ka nxará tcg'òòèa ba, a ba a Gam koe qaa-qaasa ii. <sup>5</sup> Ke tu gatu igaba kg'òèa nxõán khama ma tshàòè, naka tua Tcom-tcomsam Tc'èem dim nquu ba ii, gaa koe tu gha tcom-tcomsa xu peresiti xu ii, a ko Tc'èem di zi dàòà-mááku zi kúrú, ncêe ko Jeso Krestem koe guu a Nqari ba qãè-tcaokagu zi. <sup>6</sup> Nqarim dis Tcgãyas q'oo koe i ko máá:

“Bóò, Sione koer ko nxõá ba tòó,  
nxará tcg'òòèa a qaa-qaasam nxõám tcúú di ba,  
me cuiskaga wèém ãe ko Gam koe dtcòm ba,  
sau-cgaekaguè tite,”  
téméè khama.

<sup>7</sup> Gatu ãe ko dtcòm tu kam ncêem nxõá ba cgáé me e. Igaba ãe dtcòm tama ne *méé ne ncêe kg'uian komsana, ncêe ko máá:*

“Nxõám ãe tshàò-kq'ao xu ka bóòà xguìèa ba,  
nxãa ba tcúú dim nxõá ba kúrú,”  
témé e.

<sup>8</sup> Si ko *c'èe koe gaia máá:*

“Ncêe ba nxõá me e khòè ne gha kúrú ne tcgàba ba,  
a khòè ne ko cg'áékagum nxõá me e,”  
témé.

Tcgàba ne ko, kg'ui ba ne kò ntcoe khama - si nxãa sa tc'èea ne mááèa hãas ga si i.

<sup>9</sup> Igaba tu gatu nxará tcg'òòèa tu khòè tu u, x'aiga tu u, a peresiti tu u, tcom-tcomsas qhàò sa, Nqarim ka q'òòèa tu khòè tu, nxãasega tu gha cgáé zi gúú zi Nqarim di zi xgaa-xgaa ka, ncêe ko ntcúúan q'oo koe tciia tcg'òó tu u a Gam di are-aresa x'áàn koe tciia óa tu u ba. <sup>10</sup> C'èe x'aè ka tu kò khòè tu tama tu u, igabaga tu ncêeska Nqarim di tu khòè tu u; c'èe x'aè ka tu kò cgómkuan hòò tama, igaba tu ncêeska cgómkuan hòòà hãa.

## **Dùú sa méé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú xháean koe ne kò hãa ne (2:11–4:19)**

### *Nqarim di ne tséé-kg'ao ne khama ma kg'òè*

<sup>11</sup> Ncàm-ncamsa tuè, dàra-kg'aoan hëé naka tãá nqõó koe guua khòèan hëéthëé khamar ko ma dtcàrà tu u, cg'ãè zi tc'èe zi cgàam di zi koe tu gha tcg'òóse sa, ncêe khòèm di tc'èean cgoa ko x'ãàku zi. <sup>12</sup> Eèta ne ko ma tãá zi qhàò zi di ne cg'ãè zi gúú zi ko kúrú tu khòè tu khama ma tshúú kg'uian gatu ka kg'ui igaba méé tu gatu gane xg'aeku koe qãèse kg'òè, naka ne nxãasega gatu di zi qãè zi tséé zi bóò, naka Nqari ba ãem gha ko hààm cáú ka x'áàkagu.

<sup>13</sup> X'aigam Nqarim domka méé tu wèè qarian khòèm di koe máàse: x'aiga-dxoom koe ga igaba ncêe tc'amaka hàna ba, <sup>14</sup> kana tc'ãà-cookg'aian koe igaba, ncêe gaam ka tsééa tcg'òòèa a, a ko hàà ãe ko chìbian kúrú ne xgàra, a i a ãe ko qãèan kúrú ne dqòm. <sup>15</sup> Nqarim di ncàma ne gatà ii, qãè gúúan kúrúan ka tu gha ãe kórú q'ãa tama a káà tc'èe khòèan nqookagu. <sup>16</sup> Kgoarasea ne khòè ne khama méé tu ma kg'òè, igaba táá gatu di kgoarasean kúrú naka i *c'èe* cg'ãèan qàbi tcãà guu; kg'òè méé tu Nqarim di tu tséé-kg'ao tu iise. <sup>17</sup> Wèè khòèan tu tcom. Gatu ka c'èean tu ncàm. Nqari ba tu q'àò. X'aiga-dxoo ba tu tcom.

### *Krestem dis xgàrakus dis sere-sere sa*

<sup>18</sup> Qãàn méé i gaan ka q'òòèan wèè tcoman cgoa komsana; ãe qãè a tc'auan koe cúí tamase, igabaga ãe xgàrà ne koe ga hëéthëé e. <sup>19</sup> Ncêe c'èem khòèm kò Nqari bam máàsea hãa domka káà chìbise xgàràèa, a ba a qáò tcáó ii, nem gha Nqari ba dqòm me. <sup>20</sup> Ncêe chìbian tu kò kúrú a ko gaan domka xg'áímmè, a tu a qáò tcáó ii ne tua gha gaan domka dqòmme? Igaba ncêe qãèan kúrú domka tu kò xgàràè, a gaan koe qáò tcáó ii nem gha Nqari ba dqòm tu u. <sup>21</sup> Ncêes gúús domka tu kò tcièa, gatagam kò thëé Kreste ba gatu domka xgàràè khama, sere-sere sam kò guua máá tu u, nxãasega tu gha xùri dàò Me ka,

22 “cúí chìbi ga kúrú tama ba,  
i ko táá cúí kàaku ga kg'áma ba koe tcg'oa.”

23 Eēm kò cóèè kam kò táá cóèkuan kàbia máá ne, a ba a kò ãem kò xgàràè ka táá bìrí ne, kàbisem gha a hàà xgàra ne sa, igabam kò ãe ko tchànose xgàra Mem koe máàse. 24 Gam ncēe kò gatá di cg'urian tc'áróa ba ka xgàu hìis koe xgàma hãa ba, nxãasega ta gha cg'urian x'óóa máá, a ta a gha tchànoan kg'òèa máá ka. Gam di chìbian ka tu kg'òèkaguèa hãa. 25 Hoàko zi ghùu zi khama tu kò ìi, igaba tu ncēeska gatu dim Kòre-kg'aom koe kàbisea hãa khama, Q'òé-kg'aom gatu di tc'ëean di ba.

### 3

#### *Khòè zi hēè naka khòè xu hēéthēè e*

1 Khòè saoè, gaam dàòm cúim kaga méé sao gasao di xu khòè xu máàse. Ncēè cúí-kg'áíá xu ga kò *Nqarim dim* kg'ui ba dtcòm tama ne, xu ga nxãaska káà kg'uisse gaxu di zi khòè zi di kg'òòan ka kúrúe a dtcòm, 2 ncēè nta sao ko ma *Nqari ba* q'áò a tcom-tcomsa ii sa xu kò bóò ne. 3 Gasao di t'òèan méé i tc'áróa sao ka tchàa koe táá guu, tóróèa c'òòan hēè, naka gautan cgoa kúrúèa gúùan hãa di hēè, naka t'òè qgáían hãan ka hēéthēè koe. 4 Igaba méé sao tcáóa sao q'oo koe t'òè sao ii, t'òèan chòò tama a, qãè a tc'aua tc'ëean di i, ncēè *Nqarim* tcgáí q'oo koe kaisase qaa-qaasa a. 5 Ncēea gaam dàòm khòè zi tcom-tcomsa zi kg'aika di zi, ncēè kò gazi di nqòòan *Nqarim* koe tòóa hãa zi kò ma t'òè-t'òese ga a, gazi di xu khòè xu máàsean ka khama. 6 Sarahs khama méé sao ii, ncēè kò Abrahama ba komsana sa, a sa a kò gas dim x'aiga ba ta ma tcii me. Ncēè qãè gúùan sao kò kúrú a c'ëe gúù kaga q'òòkaguè tama ne sao gha gas di sao cóá sao ii.

7 Khòè xaoè, gatà iim dàòm cgoa méé xao gazi cgoa kg'òè naka q'ãa, kg'amka tc'áró zi i sa. Gaxao cgoa zi *Nqarim di* aban kg'òèan di di zi q'òò-kg'ao zi i ke méé xao tcomkuan cgoa qgóó zi, nxãasega i gha gakhao di còrèan táá cúí gúù kaga xgàèè ka.

#### *Qãèan kúrú domka xgàrasea ne*

8 Chòò dis ka méé tu wèé tu ga cúí tc'ëe, naka thòò-xama-mááku, naka ncàmku qòekua hãa khòè khama ma, naka cgómku di ii, naka cg'aré-cg'arese. 9 Táá méé tu chìbi sa chìbis cgoa suruta kàbi guu, kana cóèku sa cóèkuan cgoa kàbi guu; igaba méé tu ts'ee-ts'ee/kg'aikuan cgoa kàbi i; gaan domka tu tciièa hãa ke, nxãasega tu gha ts'ee-ts'ee/kg'aikuan q'òò ka. 10 *Nqarim dis Tcgãyas ko méé khama a ko máá:*

“Dìim wèém ãe gha ko kg'òèan ncàm ba,  
a ba a qãè cáman bóò kg'oana ba  
méém gam dim tam ba cg'ãè gúùan koe hēè  
naka kg'áma ba kàa di kg'uian koe hēéthēè xgàè.

11 Cg'ãè gúùan koe méém tcg'oa naka qãèan kúrú,  
tòókuan méém qaa naka baa x'ãà máá a.

12 X'aigam di tcgáíá nea ãe tchàno ne koe hàna,  
i ko Gam di tceean gane di còrèan komsana,  
igaba i X'aigam di kg'áían  
ãe ko cg'ãèan kúrú ne cgoa tsééa xg'ae tama,”  
témé.

13 Ncēè qãè gúùan kúrú tu kòò x'ãà máá ne i gha dìin thòò-thòo tu u? 14 Tchànoan kúrú domka tu ga ko xgàrase igaba tu ts'ee-ts'ee/kg'aièa hãa. Táá méé tu ãe ne ko bèe sa bèe guu, táá q'aekaguè guu. 15 Igaba méé tu tcáóa tu koe Kreste ba X'aigam iise nxará tcg'òò naka dqòm Me. Ncēè c'ëem khòèm kò ãe tu úúa hãa nqòòan ka tēè tu u ne méé tu wèé x'aè ka xòà me tu gha sa kg'ónòsea máána hãa. 16 Igaba méé tu qámsean hēè naka tcomkuan hēéthēè cgoa ncēè gúùan kúrú, naka tchàno tcáóan úúa hãa, nxãasega ne gha dùús wèés cg'ãès ãe ne ko gatu ka kg'uis koe, ãe ko Krestem koe qãèse kg'òèan gatu di ka ko kg'ui ne, saucgae ka. 17 Gatà ma tu ga ko ma qãèan kúrú igaba tu gha xgàrase, ncēè

Nqarim kò tc'ëe ne. Ncëes gúù sa cgáé si i, cg'ãèan kúrú domka xgàrasean ka khama. <sup>18</sup> Krestem igabam kò cúí q'oro chìbian domka xgàràè khama, tchànóm Khòèm iise tchàno tama ne khòè ne domka, Nqarim koem gha nxãasega úú tu u ka. Ncëe kò tc'áróm koe x'ooan koe tcãàè, a Tc'ëem ka kg'òèkaguè ba. <sup>19</sup> Gaam Tc'ëem koe hãnasem kò síí ãe qáéèa tc'ëean qáé-nquuan koe xgaa-xgaa. <sup>20</sup> Nqari ba xg'ao komsana tama ne di tc'ëe e kò ii, ncëem kò Nqari ba *tcóóse ne gha ka qádò tcáóse qãà* ne, Nowam ko araka ba tshào x'aè ka. Cg'orò ne khòè ne 8 ne cúí nea kò *arakam* koe hàà, a tshàam koe guu a kg'òèkaguè. <sup>21</sup> I gaa tshàan tcguù-tcguukus dis x'ái si i, ncëeska igaba ko kg'òèkagu tu u sa, cgáé-q'oom di cg'urian xg'aàra tcg'òós ka tamase, igabas tchànos tcáós dis dtcàrà si i Nqarim koe. X'ooan koe tées Jeso Krestem dis ka i ko kgoara tu u, <sup>22</sup> ncëe nqarikg'ai koe qòòa ba, a ba a kg'áòm x'òàm Nqarim dim xòè koe hàna, moengelean hëé naka tc'ãà-cookg'aian hëé naka qarian hëéthëéa Gam dòm q'oo koe hãa.

## 4

### *Nqari ba kg'òèa máá*

<sup>1</sup> Ncëem ma Kreste ba Gam dim cgàam koe xgàràèa khamaga ma méé tu gatu igaba Gam di tc'ëe-kg'áman úúa, gaam ãe cgàam koe xgàràèa hãa ba chìbian cgoa xg'ara hãa ke. <sup>2</sup> Gaa domkagam ncëeska nqòómkg'ai di kg'òè-q'ooa ba koe cg'ãè zi tc'ëe zi khòèan di zi kg'òèa máá tama, a ko Nqarim di ncàman kg'òèa máá. <sup>3</sup> Ncëe nqáéam x'aèm ka tu kò tc'ãòa x'aèan kg'òè a ko tãá zi qhàò zi di ne ko tc'ëe sa kúrú khama, a ko cg'áràn kúrúate, cg'ãè zi tc'ëe zi hëé, kg'áà nqáésean hëé, nqàrean hëé, kg'áàè ko zi qgái zi koe hãa sa hëé, naka kúrúa mááse di nqárian dqòmàn ncëe ntcoè-ntcoesa hëéthëé e. <sup>4</sup> Gane cgoa tu kò táá xg'ae a tchòà úú tamas kg'òè sa kg'òè domka ne ko are tu u, a ko gatu ka cg'ãèse kg'ui. <sup>5</sup> Igaba ne gha ãe x'ooan hëé naka kg'òèan hëéthëé xgàran kg'ónòsea máána hãam *Nqarim* koe xqara mááse. <sup>6</sup> Ncëes gúús domka i qãè tchòàn ãe x'óóa khòèan koe ga thëé xgaa-xgaaèa hãa khama: nxãasega ne gha cgàam koe khòèan khama ma xgàràè, a ne a gha tc'ëem koe Nqarim *ko ma kg'òè* khama ma kg'òè ka.

<sup>7</sup> Wèé zi gúú zi di chòò-q'ooa ne cúú u. Ke tu q'ano-tcáo naka qgóósea hãa, nxãasega tu ga còrè ka. <sup>8</sup> Wèé zi gúú zi tc'amkg'ai koe méé tu kaisase ncàmku, ncàmku sa ko kái zi chibi zi qàbia tcãà ke. <sup>9</sup> Qãèse méé tu x'áéa tu koe hààkaguku, kg'ui úú tamase. <sup>10</sup> Eëm ma Nqari ba tãáka dàòan cgoa Gam di cgómkuan máà tua hãa khama méé tu ãe zi máàku zi qãèse tséékagu naka c'ëe ne tsééa máá. <sup>11</sup> Ncèè c'ëem khòèm kò kg'ui ne méém Nqarim di kg'uian *ko kg'uim khòèm* khama ma kg'ui. C'ëem khòèm kò tséé ne méém Nqarim máà mea qarian cgoa tséé, nakam gha nxãasega Nqari ba wèé zi qgái zi koe dqòmè, Jeso Krestem koe. Gam koe méé i chòò tamase dqòmkuan hëé naka qarian hëéthëé hãa. Amen.

### *Dtcòm-kg'ao tsi i domka xgàrasea ne*

<sup>12</sup> Ncàm-ncamsa tuè, thòòkas kúrúa bóòkus ãe tu ko xgàràès ka méé tu táá arekaguè guu, c'úúa tuas gúús kúrúse cgae tu u kos khama ma. <sup>13</sup> Igaba méé tu qãè-tcao, ncèè tu kò ma Krestem kò ma xgàrasea hãa khama ma xgàrases ka, naka tua gha nxãasega Gam dim x'áàm ko x'áise ka kaisase qãè-tcao. <sup>14</sup> Krestem dim cg'òèm domka tu kò còèè ne tu ts'eets'eekg'aièa hãa, Tc'ëem x'áàm di ba hëé naka Nqarim di ba hëéthëéa gatu koe hãa khama. <sup>15</sup> Igaba ncèè gatu ka c'ëem kò xgàrase ne méém táá cg'òo-kg'ao ba ii, kana ts'ãà-kg'ao ba ii, kana cg'ãè kúrú-kg'ao ba ii, kana khòè ne di gúúan koe káise tcãàseam khòè ba ii guu. <sup>16</sup> Gaa domka, Krestem di tsi khòè tsi iise tsi kòò xgàràè ne méé tsi táá saucgae guu, igaba méé tsi ãe tsi úúam cg'òèm domka Nqari ba dqòm.

<sup>17</sup> X'aè ba hààra hãa, xgàrakuan gha Nqarim dim nquum *di ne* cgoa tshoa-tshoa di ba. A ncèè gatá cgoam kò tshoa-tshoa ne sa gha dùú sa kúrúse ãe Nqarim di qãè tchòàn komsana tama ne koe?

<sup>18</sup> “Ncèè tchànóm khòèm koe i kò qari ii kgoaraèm gha sa,



ne ia gha nxãaska ãe Nqari-tcáo tamam khóem koe hée naka chibi-kg'aom koe héeéthée dùú sa kúrúse?"

<sup>19</sup> Gaa domka méé ne, ãem ma Nqari ba tc'ëea khama ko ma xgàrase ne, tcom-tcomsam Kúrú-kg'ao ba máàse, naka nea qãèan kúrú cgoa còoka qòò.

## **Cg'áré-cg'aresea ne (5:1-14)**

### 5

#### *Kaia ne hée naka cg'áré ne héeéthée e*

<sup>1</sup> Eë gatu xg'aeku koe hãna xu kaia xu kerekes di xu cgoar ko kg'ui, ncëer tíi thée gaxu ka c'ëe ii ra. Krestem di xgàrasean tcgáia te cgoa bóòà hãa a gha gataga ncëe ko hàà x'áíè x'ààn koe hãa ra, <sup>2</sup> domkar ko kaisase dtcàrà xao o a ko máá: Ghùu zi Nqarim di zi xao kòre. Q'óé zi, qaase i ko domka tamase, igaba tcáoà xao di tc'ëean domka, ãem ma Nqari ba ncàma hãa khama. Ncëes tséé sa kúrúan di ncàman úúa hãase méé xao kúrú si, surutan qaa tamase. <sup>3</sup> Ghùu zi ãe tshàu q'ooa xao koe tcààèa hãa, kòre zi xao gha ka zi koe, méé xao táá x'aigan kúrúse guu, igaba méé xao gazi koe x'ái sa ii. <sup>4</sup> Naka xaoa gha nxãasega, ãem ko kaim Kòre-kg'ao ba hàà ne, kaà tama x'ààn dis cába sa hòò.

<sup>5</sup> Gatu ãe cg'áré tu méé tu gataga ãe xu kaia xu komsana. Wèéa tu ga méé tu cg'áré-cg'aresean cgoa hãakaguse gatu ka c'ëea ne koe, "Nqari ba ko ãe ko bóòse ne xguì igabam ko ãe ko cg'áré-cg'arese ne cgómkuan máá" ke.

<sup>6</sup> Gaa domka méé tu cg'áré-cg'arese Nqarim dim kaim x'òàm dòm q'oo koe, nxãasegam gha hààkom x'aèm ka ghùu tu u ke. <sup>7</sup> Gatu di káíse tc'ëe-tc'ëesean wèé ga Gam koe ncemea úú, gatu cgoam tchòà úúa ke.

<sup>8</sup> Qgóósea méé tu hãa naka kókòà hãa. Gatu dim cg'òo-kg'aom dxãwa ba ko kg'aekom gàm khama ma caate ke, a ko c'ëe khóèan qaa, kg'oom gha a. <sup>9</sup> Xguì me naka dtcòman koe qarika téé, q'ana tu hãa, ne gatu ka c'ëe ne nqóómkg'ai koe gatà ii xgàrasean koe hàna hãa ke.

<sup>10</sup> Eë tu xòm x'aè-coan xgàrasea hãa qãá koem gha Nqarim wèé cgómkuan di ba, ncëe ko Gam di chòò tama x'ààn koe Jeso Krestem koe tciia úú tu u ba, Gam ka kàba-kàba tu u, a gha kúrú tu u tu qari, a qarika téé, tchànose. <sup>11</sup> Qarian méé i Gam koe chòò tamase hãa. Amen.

#### *Còò di zi tsgámkaguku zi*

<sup>12</sup> Silefanom\* di hùikuan cgoar xòmse góá máá tua hãa, ncëer ko máá tcom-tcomsam qòe me e témé ba. Korè tu ur ko a ko nxàea tseegukagu, ncëea Nqarim dis cgómkus tseegu di si i sa. Gaas koe qarika téé.

<sup>13</sup> Eë Babilone koe hãnas kerekes, ncëe gatu cgoa nxará tcg'òóèa sa ko tsgám tu u, me ko gataga thée tirim cóám Mareko ba tsgám tu u. <sup>14</sup> Tsgámku tu x'obèkus ncàmkuan dis cgoa.

Tòókuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa, Krestem koe hàna tu.

\* 5:12: Silefano - Silefanom di c'ëe cg'òèa nea Silase e.

## 2 PETERE

### Peterem dis tcgãyas cá m di sa Téé-cookg'ai sa

Ncêes tcgãyas koem kò Petere ba dtcòm-k'ao ne tshúù-ntcōan di xu xгаа-xгаа-k'ao xu ka q'āa-q'āa, naka cg'āèan gazi xгаа-xгаа zi koe ko guu a tcg'oa zi ka hēéthēé e.

Petere ba kò gam di ne nxará-k'ao ne ntcàm, tseegu di xгаа-xgaan Nqarim di ne gha qgóóa qari ka, tseeguan ncēe kò Jeso ba bóda hāa a kóma hāa xu khóe xu ka nxàèè e.

Petere ba ko káise gane ēe kò bìrísea, Krete ba cuiskaga kabise tite témé ne ka ko kg'ui. Krete ba qanega kabise tama, qád tcáo Me e khama: Cúí-k'áía ne ga gha kaàkaguè sam Nqari ba tc'ēe tama, igabam ko wèém khóm gha chibian koe tcóóse sa tc'ēe (3:9).

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- cg'āèa ne

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Dtcòm-k'ao di tcièe ne (1)

- Tshúù-ntcōa di xu xгаа-xгаа-k'ao xu (2)

- Còo dis hàas Krestem di sa (3)

### Dtcòm-k'ao di tcièe ne (1)

#### *Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Tí ra Simone Petere ra a, qāa a x'áè úú-k'ao<sup>\*</sup> Jeso Krestem di ra.

*A ra a ko gatu dtcòm-k'ao tu ncēes tcgãya sa góá máá.* Gatá dim Nqari ba hēé naka Jeso Krestem gatá dim Kgoara-k'ao ba hēéthēé di tchànoan koe tu guu a ncēes dtcòm sa hòda, ncēe sixae dis dtcòm khamaga ma cgáé ii sa.

<sup>2</sup> Cgómkuan hēé naka tòókuan hēéthēé méé i gatu xg'aeku koe càuse, Nqari ba hēé naka Jesom gatá dim X'aiga ba hēéthēé tu gha gatu ka q'āa ka.

#### *Nqarim dis tciiku sa hēé naka Gam di nxará tcg'òóa máásean hēéthēé e*

<sup>3</sup> Nqari ba Gam di x'áan koe hēé naka Gam di qāèan koe hēéthēé tciia óa taa hāa, ta gatá ka q'āa Mea hāa, a Gam di qarian ka kg'òèan hēé naka Nqari-tcáoan hēéthēé di gúuan wèé máàèa hāa. <sup>4</sup> Ncēm dàom kam kò kaisase cgáé a kaia zi nqòokaguku zi máà ta a, nxāasega tu gha gaa zi gúu zi koe guu a Nqarim khama ii<sup>†</sup> ka, a tu a cg'āè zi tc'ēe-k'ám zi koe qgóóa tcg'oa, ncēe nqóómkg'ai koe hàna hāa a ko x'oos koe úú tu u zi.

<sup>5</sup> Ncēe gúuan domka méé tu qarika tséé naka gatu di dtcòm koe qāèan càù, naka gatu di qāèan koe q'āan càù, <sup>6</sup> naka q'āan koe qāè qgóósean càù, naka qāè qgóósean koe qád tcáoan càù, naka qád tcáoan koe Nqari-tcáoan càù, <sup>7</sup> naka Nqari-tcáoan koe gatu ka c'ēean ncàman càù, naka gatu ka c'ēean ncàman koe ncàmku sa càù. <sup>8</sup> Ncēe zi gúu zi tu kò tc'āòase úúa hāa ne zi gha kúru tu u tu táa kàà hùì, igaba tc'ároan kúru, nxāasega tu gha gatá dim X'aigam Jeso Krete ba qāèse q'āa ka. <sup>9</sup> Igaba ncēè c'ēm khóm kò úú zi tama nem kàà tcgái me e, a ko kg'ama cúuse bóò, a gam di chibian ncíi koem xg'aàèa sa c'urua hāa.

<sup>10</sup> Gaa domka, tí qōe ga tuè, qarika tséé naka tua x'ái, *Nqarim* tciì tua hāa a nxará tcg'òóa mááse tua hāa sa<sup>‡</sup>. Ncēe zi gúu zi tu kò kúru ne tu cuiskaga cg'áéa hāa tite ke.

<sup>11</sup> Ncēm dàom ka tu gha chòo tama x'aian gatá dim X'aiga a Kgoara-k'ao Jeso Krestem di koe cgáés hàakaguku sa hòd.

\* **1:1:** x'áè úú-k'ao - Gerika sa ko "apostolo" témé. † **1:4:** Nqarim khama ii - Gerikas ka ta ga gataga ncēeta ma góá kabì a máá: "Nqarim di ii-q'ooan tu máàèa," témé. ‡ **1:10:** x'ái *Nqarim* tciì tua hāa a nxará tcg'òóa mááse tua hāa sa - Gerika sa ko "gatu di tciikuan hēé naka nxará tcg'òókuan hēéthēé qarikagu," témé.

*Krestem di x'áàn hěé naka Nqarim dim kg'ui ba hěéthěé e*

<sup>12</sup> Gaa domkar gha ko wèé x'aè ka ncēe zi gúù zi ka tc'ēe-tc'ēe tu u, q'āa zia tu hāa, a tseeguan ēe tu úúa hāa koe qari-qarièa hāa igabaga. <sup>13</sup> Tíí ko bóò si tchàno ii sa, ncēm tc'áróm§ koer kg'ōèa hāas nooser gha tc'ēe-tc'ēe tu u, a ncēm dàòm ka ntcàm tu u si i. <sup>14</sup> Xòm x'aè q'oo koer gha nxōo me sar q'ana hāa, ncēm ma gatá dim X'aigam Jeso Kreste ba ma q'āa-q'āa tea hāa khama. <sup>15</sup> A ra a gha qarika tséé a bóò, x'óóar ko hāa ne\*\* tu gha wèé x'aè ka ncēe zi gúù zi ka tc'ēe-tc'ēese sa.

<sup>16</sup> Eē xae kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem di qarian hěé naka Gam di hàà-q'ooan hěéthěé ka bìrí tu u ka xae kò huwa zi chóà†† tama khama; igabaga xae kò tcgáía xae cgoa Gam di kaia x'áàn bóò hāa. <sup>17</sup> Nqarim Abo ba kò koa Me a dqom̄ Me khama, ēem kò gatá iim dòm ba kaisase tc'amaka hām x'ám̄ koe guu a Gam koe hàà ka, a ko máá: “Ncēe ba Tirim Cóa Me e, ncàm̄ar hāa ba, ncēer Gam koe kaisase qāè-tcaoa hāa ba,” ta ko méé ba. <sup>18</sup> Sixae ka xae ko ncēm dòm ncēe ko nqarikg'ai koe guu a hàà ba kóm̄, Gam cgoa xae kò tcom-tcomsam xàbim̄ koe hāa ka.

<sup>19</sup> Ta porofitian dim kg'ui ba úúa hāa, ncēe tseegukaguèa hāa ba. Qāèse tu gha ko hěé, ncēè tcáóa tu tu kò ncēm kg'uim̄ koe tòò ne, ntcúús qgáís koe ko x'áà-x'aas lampis khama, i nxāakg'aiga qōò a sí q'uu, Me Q'úú Tconò ba sí tcáóa tu koe x'áise. <sup>20</sup> Kaisase cgáés gúús q'āa méé tu sa ncēe si i: *Nqarim dis* Tcgāyas koe hàna porofita ne cuiskaga gaan ka nxàesea hāa tite. <sup>21</sup> Porofita ne qanega khóèan di ncàm̄an koe guu ta ga hāa khama; igaba i kò Nqarim di khóèan Tcom-tcomsam Tc'ēm̄ ka tcéè-tcuèa hāase kg'ui i.

## Tshúù-ntcōan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu (2)

### 2

<sup>1</sup> Igabaga i kò gataga thěé tshúù-ntcōa di porofitian khóè ne xg'aeku koe hàna hāa, ncēe i gha gatu xg'aeku koe ma tshúù-ntcōa di porofitian ma hāa khamaga ma. Ncēe gha tshúù-ntcōa di zi xгаа-xгаа zi cg'ōoko zi óága xu, a gha X'aigam ncēe x'ámá tcg'òó xua ba xōase xu, a gha gatá hěéan ka kaias cg'āès qhāése gha hàà sa tciia óá cgaese. <sup>2</sup> Ne gha kái ne gaxu di zi dàò zi cg'áràn di zi xùri, me gha tseeguan dim dàò ba gaxu domka cg'uri-cg'uriè. <sup>3</sup> Ncēe xu porofiti xua hōa-hōana-tcaoa hāa khama xu gha kúrúa mááseèa zi tchōà zi chóà máá tu u, nxāasega xu gha gatu koe surutan hòò ka. Gaxu di xgàrakua ne nciísega hāa a ko qāa xu, i gaxu di cg'ōokuan cúu u, a gha tseegukaga hàà.

<sup>4</sup> Nqari ba kò táá moengelean ēe kò chibian kúrú cgóm̄, igabam kò chōò tamam c'eem q'oo koe xaoa tcāa a, i gaa koe ntcúús di táúan cgoa qáéa ntcóóèa hāa, a hāa a ko xgàrakuan dim cáím̄ ba qāà. <sup>5</sup> Nqari ba kò gataga táá nciím̄ nqōó ba cgóm̄, a kò khóè ne ēe Nqari-tcáo tama ne koe tshàa ba óága, igabam kò Nowa ba hěé naka c'ēe ne 7 ne hěéthěé guu. Nowam ncēe kò tchànoan dim xгаа-xгаа-kg'ao ba ii ba. <sup>6</sup> A ba a Nqari ba Sodoma ba hěé naka Gomora ba hěéthěé di tsara x'áé-dxoo tsara xgàra, a dàò cg'ōo tsara a, tsara tháúan kúrú, a ēe gha hàà Nqari-tcáo tama ne khóè ne koe x'ái sa kúrú tsara a, <sup>7</sup> a kò tchànóm̄ khóèm̄ Lote ba kgoara, ncēe kò cg'āè cau a x'áè-kg'ám̄ úú tama ne khóè ne di qgóósean ka thōòka xháéan koe hāa ba. <sup>8</sup> Eēm̄ khóèm̄ tchàno ba kò gane xg'aeku koe x'āèa hāa, a ba a kò ko cáím̄ xu ko ma q'uu khama ko ma gane di zi tséé zi x'áèan úú taman di zi ka thōò-xamkaguè, ncēm̄ kò ko gane koe bóò a ko kóm̄ zi. <sup>9</sup> Ncēeta i ko ii nem nxāaska X'aiga ba dtcòm̄-kg'ao nem gha gane di kúrúa bóòkuan koe ma kgoara sa q'ana hāa, naka gane ēe cg'āè cau nem gha ma xgàrakuan tòóa máá sa hěéthěé e, me gha nxāakg'aiga sí xgàrakuan dim cáím̄ ba tcāa. <sup>10</sup> Si gha ncēe sa kaisase kúrúse, gaxu ēe cg'āè zi gúù zi tcáóa xu ka ncàm̄mèa hāa zi ko kúrú xu koe, ncēe gataga *Nqarim di* qarian ntcoea hāa xu.

§ 1:13: tc'áró - Gerika sa ko tc'áróm̄ ka máá: “xgàùèkom̄ nquu ba,” témé.

\*\* 1:15: x'óóar ko hāa ne - Gerika sa ko

“qōòar ko hāa ne” témé. †† 1:16: chóà - Gerika sa ko “xùri” témé.

Ncêe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tshúù-ntcõa di xua ko bóò-boose a qari tcúú xu u, a xu a nqarikg'ai di tc'ãã-cookg'aian q'àò tama a ko cóe e. <sup>11</sup> Moengelean ncêe qari, a gaxu ka kaisa qarian úúa hãa igaba i kò táá êe tc'ãã-cookg'aian chibi-chibi, a kò gataga táá X'aigam cookg'ai koe cóe e. <sup>12</sup> Igaba xu kò ncêe xu khóe xu qãáka ka di kg'oo-coan ncêe káà tc'êe khama ma qgóóse, ncêe qgóó i gha a cg'õoè domka xammèa hãa a, a xu a ko c'úúa xu hãa gúúan koe cóèkuan nxàe. Gaas cg'õokus êes cúís kg'oo-coan dis khama iis kaga xu gha cg'õoè. <sup>13</sup> Eê xu kúrúa hãa thòðan domka xu gha thòðan cgoa suruta kabìe. Gaxu di tc'áróan tc'êea hãa gúúan xu ko cáman téé-têe koe kúrú, a xu a ko nxãan ka qãè-tcaokaguè. Khóe ne xu ko hoàkagu, a ko gatu cgoa xu kòo tc'õó ne sau-sauga zi gúú zi kúrú. <sup>14</sup> Cg'áràn dim tcgáim cgoa xu ko khóe zi bóò\*, a chìbian kúrú chòokagu tama, a xu a ko gane êe gane di dtcòman koe qari tama ne cg'ãèan dis ntcòm̄s koe tcèa úú, a hoà-hòanan-tcao xu gha sa xгаа-xgaasea hãa. Nxãakamaga xu Nqarim di cgúíkuan dòm-q'oo koe hãa. <sup>15</sup> Tchànoan dim dàò ba xu guua hãa, a hoàra hãa, a ko Beorem ka cóasem Balame dim dàò ba xùri, ncêe cg'ãè gúúa nem ko kúrú domkam ko surutaè marian ncàma hãa ba. <sup>16</sup> Igabam kò gam di cg'ãè cauan q'oo koe, donghim ka dqàèè. Kg'ui tamam kg'oo-coa ba, igaba kò khóèan dim dòm cgoa kg'ui, a porofitim di temean chòokagu ba.

<sup>17</sup> Ncêe xu khóe xua c'òò hãa xu tsgòrè xu khama ii, túú-c'òò zi kaiam tc'ãám ka ko xabùèate zi khama xu ii, ncêe ts'êe-ts'êes dcùú-qom sa tòóa máàèa hãa xu. <sup>18</sup> Gaxu di kg'áma ne dqom̄sean di kg'uian ncêe káà hùì ka cg'oèa hãa. Xu ko cg'ãè zi gúú zi tc'áróm ka ncàmmèa hãa zi tséékagu, a gazi cgoa êe nxãwaga tshoa-tshoa a ko cg'ãèm dàòm koe tcg'oa khóèan gaicara hoàkagu.† <sup>19</sup> Kgoarasean xu ko khóe ne nqòòkagu, êeta xu gaxu ma cg'õokus di cg'ãè cauan di xu qãà xu u igaba. Dùús wèes êe ko khóe ba qaria sa ka tàà sa ko gaas dim qãà ba kúrú me khama. <sup>20</sup> Ncèè khóèm kò ko nqòóm di cg'ãèan nxanagu, gatá dim X'aigam Kgoara-kg'aom Jeso Krestem q'ãa ka, a kabise a gaicara gaan ka qgóó a tààè, nem nxãaska êem kòo tshoa-tshoa kam kò hãnas téé-q'oos ka kaisase cg'ãès koe hãnaa. <sup>21</sup> Eê khóèan koe i ga xg'ao qãè e, táá i ga tchànoan dim dàò ba q'ãa sa, q'ãa me naka kabise na gaicara tcom-tcomsam x'áè-kg'ám̄, ncêe i kò máàèa hãa ba xqasean ka tamase. <sup>22</sup> Ncêe khóèan koe kúrúsea hãa sa ko ncêe kg'uian nxàea tseegukagu, ncêe ko máá: “Haghu ba ko gam di cgòèan koe kabise, me ko xgùum êe xg'aàèa hãa ba kabise a síí gaicara tcoàn koe dibí-dibise,” témé.

### X'aigam Nqarim dim cáim ba (3)

#### 3

<sup>1</sup> Ncàm-ncamsa tuè, ncêea ncêeska cáim dis tcgãyas tiris ga si i gatu koe. Wèe sara tcgãya sara ncêer góá hãa sara koer gatu di tc'êean ghùì-ghùia hãa, tc'êe-tc'êe tu u tu q'ano zi gúú zi ka tc'êean ka. <sup>2</sup> Ra ko tc'êe, kg'uian ncêe nqáèa hãa x'aè ka kò tcom-tcomsa xu porofiti xu ka kg'uiè hêe naka x'áè-kg'ám̄an X'aigam Kgoara-kg'aom ka tu kò máàè hêéthêé tu gha tc'êe-tc'êese sa, ncêem kò gatu di xu x'áè úú-kg'ao xu ka máà tu u.

<sup>3</sup> Kg'aika dis gúús ka méé tu q'ãas gúú saa, còo di xu cáim xu ka i gha c'êe ncoi-kg'aoan x'áise, ncêe i gha gaan di kg'òèan gaan di tcáóan ncàma hãa zi gúú zi ka qòòkaguè e, i gha ncoi tu u, <sup>4</sup> a gha tèè tu u a máá: “Gaam êe kò nqòòkagu tua hãa kabisem gha a gaicara hàà sa ba ndaa? Gatá ka tsgõose ga xu nciise x'óóa hãa, igabagas wèes gúú sa qanega êem kò xg'ao ntcõó a nqõó ba tshoa-tshoase nes ii khamaga ii,” témé. <sup>5</sup> Q'ãa tc'êease ga ne ko ncêe tseeguan koe tc'irì-tc'irise, ncêe ko máá, ncií kuri ka i kò nqarikg'aian hãa, me kò nqõó ba Nqarim dim kg'uim ka kúrúse, a kò tshàan ka kúrúe, naka tshàan cgoa hêéthêé, témé e. <sup>6</sup> Me kò nqòóm ncií x'aè di ba gaa tshàan ncêe kaga kaàkaguè, tshàan kam kò

\* **2:14:** Cg'áràn dim tcgáim cgoa xu ko khóe zi bóò - Gerika sa ko máá: “gaxu di tcgáia nea cg'áràn ka cg'oèa hãa,” témé.

† **2:18:** Gerika sa ko máá: “Xu ko tc'áróm ka ncàmmèa hãa zi gúú zi cg'ãè zi tséékagu, a ko gazi cgoa hoàkagu gane êe tseeguan dim dàòm koe hoàra hãa ne koe nxãwaga tshoa-tshoa a ko tcg'oaku ne,” témé.



tòmme khama. <sup>7</sup> Ncêe hàna hãa nqarìkg'aian hêe naka nqõó ba hêéthêe gaam kg'uim ncêem cúim kaga c'ee ba tòóa máàèa hãa. A xgàrakuan dim cáim ba hêe naka Nqari-tcáo tama ne gha hàà cg'õoem cáim ba hêéthêe tòóa máàèa hãa.

<sup>8</sup> Igaba ncàm-ncamsa tuè, táá tu cúis gúùs ncêe sa c'urù guu: X'aigam *Nqarim* kam cúim cáim ba 1,000 kurian khama noo, i 1,000 kurian cúim cáim khama noo sa. <sup>9</sup> X'aiga ba ãem nqòòkagua hãas koe ão tama, ncêe ne c'êe ne ma tc'êea hãa khama, igabam gatu koe qáo tcáo Me e. A cúí-kg'áíá tu ga gha kaàkaguè sa tc'êe tama, igabam ko wèem khòem gha chìbian koe tcóóse sa tc'êe.

<sup>10</sup> Igabam gha X'aigam dim cáim ba ãem ko ts'ãà-kg'ao ba ma hàà khama ma hàà. Nqarìkg'ai ne gha kaiam tcêé-tcêem ka kaàkaguè, zi gha gaan q'oo koe hàna zi gúù zi c'eem ka cg'õoè, me gha nqõó ba hêe nakas wèes gúùs ãe gam koe hàna sa hêéthêe dàoa cg'õoè!

<sup>11</sup> Kháe nxãaska, ncêe wèes gúùs kò ko hàà ncêem dàòm ka cg'õoè, ne méé tu nxãaska gatu mta ii tu khòe-x'òà tuas gúù saà? Gatu dis kg'òè sa mées tcom-tcomsa ii naka tu Nqari-tcáo hãa tu khòe tu ii, <sup>12</sup> ãe tu hãa a ko Nqarim dim cáim ba qãà, a ko gaam cáim di hàà-q'ooan qhàé-qhae ka. Cáim ncêe gaam ka i gha nqarìkg'aian c'eean ka dàoa cg'õoè, a tòmm-tommè, i gha nqarìkg'ai koe hàna gúùan kùruan ka kgomse ba. <sup>13</sup> Igaba ta gatá hãa a ko ãem Gabá nqòòkagu taà hãa nqarìkg'aian kaba hêe naka kaba nqõókg'aian hêéthêe qãà, ncêe tchànoan x'ãèa hãa koe.

<sup>14</sup> Gaa domka tu, ncàm-ncamsa tuè, ãe tu hãa a ko ncêe gúùan qãà ka, wèe qarìa tu ka kùrú naka tua q'ano ii, naka kàà chìbi ii, naka tua Gam cgoa tòókuan úúa hãa. <sup>15</sup> Tc'êea tu q'oo koe tu guu naka bóoa q'ãa, gatá dim X'aigam di qáo tcáoa nea ko kgoarasean nxàe sa, ncêem kò ma gatá ka káíkhoem ncàm-ncamsam Paulo ba ma Nqarim ka tc'êean máàèa hãa a kò ma góá máá tu u khamaga ma. <sup>16</sup> Gam di zi tcgãya zi wèe zi ãem góáa hãa zi koem ko ncêe zi gúù zi ka tíi ko mées gúùs ga sa kg'ui, zi c'êe zi qari gúùan ncêe thamkase kóma q'ãaè tama úúa hãa, ne ko c'êe ne, ncêe xgaa-xgaase ta ga hãa ne hêe naka gane ãe *dtcòman koe* qarika téé tama ne hêéthêe ko qg'urì zi, ncêe ne ko nxãakamaga c'êe zi Tcgãya zi *Nqarim di zi* ka hêe khama, a ko cg'òoku sa óaga cgaese.

<sup>17</sup> Gaa domka méé tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, ncêe zi gúù zi tu nxãakamaga q'ana hãa ke, q'õésea hãa, naka tua x'áè-kg'ám úú tama khòean di tsaan ka táá hoàkaguè, naka gatu dis téé-q'ooos ncêe tu gaas koe qarika tées koe tcg'òòè guu. <sup>18</sup> Igaba méé tu gatá dim X'aiga a Kgoara-kg'aom Jeso Krestem di cgómkuan hêe naka q'ãan hêéthêe koe kai. Ncêeska hêe naka chò tamase hêéthêe méé i Gam koe dqòm kuan hãa! Amen.

# 1 JOHANE

## Johanem dis tcgãyas tc'ãà di sa

### Téé-cookg'ai sa

Tc'ãà dis tcgãyas Johanem di sa cam sara tsée sara kaia sara úua hãa:

1. Gas di ne nxará-kg'ao nes ko ntcàm, Jeso Krestem koe ne gha guu a Nqarim cgoa kg'òè ka.
2. Gas di ne nxará-kg'ao nes ko dqàè, ãe gha ko tshúù-ntcõa di xu xgaa-xgaa-kg'ao xu xùri ne. Ncëe xu xgaa-xgaa-kg'ao xu kò xgaa-xgaa, ncëem nqõóm di zi gúù zi tshúù zi i sa, Me Jeso ba gaa domka cuiskaga khòè ba iia hãa tite. Eë xu xgaa-xgaa-kg'ao xu kò xgaa-xgaa, kgoaraèa tsi kò hãa ne tsi ncëem nqõóm di zi kg'òè-kg'ám zi koe kgoarasea hãa sa; a xu a kò gataga xgaa-xgaa, tseegu di dtcòmà nea nqõóm di dtcòm tama a sa, i gúù méé tama, nta ma tsi ga ko ma kg'òè igaba. Igabam ko Johane x'ái, Jeso Kreste ba kò tseegukaga khòè Me e sa, a ba a ko náà-kg'am a ko máá, wèé ne ãe ko Jesom koe dtcòm, a Nqari ba ncàmà hãa ne méé ne gane ka c'ëea ne ncàm, témé.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- ncàmku sa
- x'áà ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé e
- tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõa sa hëéthëé e
- Krestem koe hãa sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- X'áà ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé e (1-2)
- Nqarim di ne cóá ne hëé naka dxãwam di ne hëéthëé e (3)
- Tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõan hëéthëé e (4:1-6)
- Ncàmkuan di tsééa ne (4:7-21)
- Tãàs dtcòm di sa (5)

### X'áàn hëé naka ntcùúan hëéthëé e (1-2)

*Kreste ba kg'òèam dim Kg'ui Me e*

<sup>1</sup> Gaas ãe kò nqõóm ko tshoa-tshoase koe guu a hàna hãa, ta gaas ka kóma hãa, a tcgáia ta ka bóda hãa, a tshàua ta cgoa qgóó a xáma hãa sa, nxãas ka xae ko xgaa-xgaa tu u, ncëe kg'òèan dim Kg'ui ba ii sa. <sup>2</sup> I kò kg'òèan x'áise; xae kò bóò o, a kò gaan ka nxàea tseegukagu, a xae a kò chõò tama kg'òèan ka xgaa-xgaa tu u, ncëe kò Abom cgoa hãa a, a kò sixae koe x'áise e. <sup>3</sup> Ncëe xae kò kóm, a bóda hãa sa, gaas sixae ko xgaa-xgaa tu us ga si i, nxãasega tu gha sixae cgoa cúis gúù sa kúrú ta tsééa xg'ae, si gatá dis cúis gúù sa kúrú a tsééa xg'ae sa Abo ba hëé naka Cóásem Jeso Kreste ba hëéthëé di sa ii ka. <sup>4</sup> Xae ko ncëes gúù sa góá máá tu u, nxãasega xae gha cg'òèase qãè-tcao ka.

*X'áàn hëé naka ntcùúan hëéthëé e*

<sup>5</sup> Xae ncëe tchõàn Gam koe kóma hãa, a ko gaan ka xgaa-xgaa tu u, ncëe ko máá: Nqari ba x'áà Me e, i Gam koe cúí ntcùú ga káà a, témé e. <sup>6</sup> Ncëe Gam cgoa ta cúis gúù sa kúrú hãa a ko tsééa xg'ae, ta ta kòò méé, igaba ta kòò ntcùúan q'oo koe qõò, ne ta ko tshúù-ntcõa, a tseeguan kúrú tama. <sup>7</sup> Igaba ncëe x'áàn koe ta kòò qõò, ncëem ma Gabá x'áàn koe hãa khama, ne ta gatá ka c'ëe ne cgoa cúis gúù sa kúrú hãa a ko tsééa xg'ae, i ko Gam dim Cóám Jesom di c'áðan wèé chibian koe q'ano-q'ano ta a.

<sup>8</sup> Ncëe káà chibi ta a, ta ta kòò méé, ne ta ko qàe-qaese, i tseeguan gatá koe káà a. <sup>9</sup> Ncëe chibia ta ta kòò nxàea tcg'óó, nem tseegu a tchàno Me e, a ba a gha gatá di tchàno taman koe qgóóa máá ta a, a gha thëé wèé chibia ta koe q'ano-q'ano ta a. <sup>10</sup> Ncëe chibian ta kúrú tama, ta ta kòò méé, ne ta ko tshúù-ntcõakagu Me, Me Gam dim kg'ui ba gatá koe káà me e.

## 2

*Kreste ba gatá dim Tééa-máá-kg'ao Me e*

<sup>1</sup> Tiri tu cóá tuè, ncêe zi gúù zir ko góá máá tu u, nxãasega tu gha táá chìbian kúrú ka. Igaba ncèè c'èem khòèm kò ko chìbian kúrú, ne ta Abom koe Tééa-máá-kg'ao ba úúa hãa: ncêe Jeso Kreste ii ba, Tchàno-kg'ao ba. <sup>2</sup> Gaam ncêe gatá di chìbian domka dàòà-máákus iise tcg'òóèa hãa ba, chìbia ta ta gha qg'óóá mááè ka; gatá cúí ta dian ka tamase, igaba thèè wèem nq'óm dian kaga hēéthēè e.

<sup>3</sup> Ncèè Gam di x'áè-kg'ámán ta kò qg'óóá qari ne, ta q'ana hãa, q'ãa Mea ta hãa sa. <sup>4</sup> Ncèè c'èem khòèm kò máá, Nqari bam q'ana hãa, témé, igabagam kò Nqarim di x'áè-kg'ámán qg'óó qari tama nem èem khòè ba tshúù-ntc'òà-kg'ao me e, i tseeguan gam koe káà a. <sup>5</sup> Igabaga diím wèem èe ko Gam dim kg'ui ba qg'óóá qarim koe i tseegukaga Nqarim di ncàm'kuan cg'oèase hàna. Ta ncêes gúùs koe guu a q'ana hãa, Gam koe ta hãa sa. <sup>6</sup> Ncèè c'èem khòèm kò máá, Nqarim koem hàna hãa, témé ne i ko qaase, Jesom khamam gha ma kg'òè sa.

*Kabam x'áè-kg'ám ba*

<sup>7</sup> Ncàm-ncamsa tuè, kabam x'áè-kg'ám bar góá máá tu u tama, igaba ncìim x'áè-kg'ám me e, ncêe tu kò ncìisega tshoa-tshoases koe úúa hãa ba. Me ncèem x'áè-kg'ám ncíí ba èe tu kóma hãam kg'uim ga me e. <sup>8</sup> Ra ko gataga kabam x'áè-kg'ám ba góá máá tu u, ncêe Krestem koe hēè naka gatu koe hēéthēè tseegu ii ba, ntc'úú sa ko nq'áé, i tseeguan di x'ààn ko nxãakamaga x'áà khama.

<sup>9</sup> Khòèm èe ko máá, x'ààn koem hàna hãa, témé, igaba q'òese ba hòrea hãa ba, qanega ntc'úúan q'oo koe hàna, ncèeskaga igaba. <sup>10</sup> Diím wèem èe q'òese ba ncàma ba x'ààn koe hãa, i cúí gúù tcg'àbakagu me gha ga káà a. <sup>11</sup> Igaba ncèè c'èem khòèm kò q'òese ba hòrea hãa, nem ntc'úúan q'oo koe hàna, a ba a ko ntc'úúan q'oo koe q'ò, a c'úúa hãa ndam ko q'ò sa, ntc'úú ne tcg'áí-q'ooa ba kaàkagua hãa khama.

<sup>12</sup> Tiri tu cóá tuè, Krestem di cg'òèan domka tu chìbia tu qg'óóá mááèa hãa domkar ko góá máá tu u.

<sup>13</sup> Abo ga xaoè, Gaam èe tshoa-tshoases koe ga guu a hãa ba xao q'ana hãa domkar ko góá máá xao o.

Q'áí-kg'ao xaoè, gaam ncêe cg'áè tc'èe ii ba xao tààa hãa domkar ko góá máá xao o.

<sup>14</sup> Cóá tuè, Abo ba tu q'ana hãa domkar ko góá máá tu u.

Abo ga xaoè, tshoa-tshoases koe ga xao guu a q'ãa Mea hãa domkar ko góá máá xao o.

Q'áí-kg'ao xaoè, xámse xao hãa domkar ko góá máá xao o, me Nqarim dim kg'ui ba gaxao cgoa hãa, xao gaam ncêe cg'áè tc'èe ii ba tààa hãa.

<sup>15</sup> Táá nq'ó ba ncàm guu kana nq'óm koe hàna zi gúù zi igaba. Ncèè khòèm kò nq'ó ba ncàma hãa ne i Abom di ncàm'kuan gam koe hãa tama. <sup>16</sup> Wèé zi gúù zi èe nq'ómkg'ai koe hàna zia Abom koe guu tama, igaba zi nq'óm koe guua hãa khama; gúù zi ncêe cg'ám ka hēè, naka tcg'ám ka hēéthēè ncàm'mèa hãa zi hēè naka khòèan ko gaan di kg'òèan q'oo koe dq'òmse cgoa zi hēéthēè zi. <sup>17</sup> Me ko nq'ó ba gam koe hàna zi gúù zi cgoa kaà, igabaga diím wèem èe ko Nqarim ko tc'èe sa kúrú ba gha ch'ò tamase hãa.

*Krestem cgoa ko ntcoekum khòè ba*

<sup>18</sup> Cóá tuè, còo dim x'áè me e. Kóma tu kò hãa, Krestem cgoa ko ntcoekum khòè ba gha hàà sa, ncèeska igaba i Krestem di ntcoeku-kg'aoan kái hààraa. Gaa domka ta q'ana hãa, còo di x'áè e sa. <sup>19</sup> Gatá koe ne tcg'oara hãa, igaba ne kò gatá di ne tama ne e. Ncèè gatá di ne kò ii ne ne ga kò qanega gatá cgoa hãa khama. Igaba gane di q'òà nea kò x'áí, cúí-kg'áí ne ga kò gatá di tama sa.

<sup>20</sup> Igabam Tcom-tcomsam Tc'èe ba gatu koe ntc'ãa tc'ãàèa hãa, tu wèé tu tseeguan q'ana hãa. <sup>21</sup> Tseeguan tu c'úúa hãa domkar góá máá tu u tama, igabaga tu q'ãa ana hãa domka a, i gataga tseeguan tshúù-ntc'òan úúa hãa káà a khama.

<sup>22</sup> Dii ba tshúù-ntcõa-kg'ao baa? Khòem ãe ko xõase a máá: Jeso ba Krestem tama Me e, ta ko méé me e. Eẽta iim khòe ba ko Krestem cgoa ntcoeku - a ko *Nqarim gatá ka Xõo* ba hãe naka Cõáse ba hãethãe xõase. <sup>23</sup> Diim wèem ãe ko Nqarim dim Cõá ba xõase ba ko *Nqarim gatá ka Xõo* ba thãe xõase. Eẽ ko Nqarim dim Cõám ka nxàea tseegukagu ba thãe *Nqarim gatá ka Xõo* ba úúa hãa.

<sup>24</sup> Eẽ tu tshoa-tshoases koe kómá hãa sa méés wèe x'aè ka gatu koe hãa. Ncèe ãe tshoa-tshoases koe tu kómá hãas kò wèe x'aè ka gatu koe hãa ne tu gha nxãaska Nqarim dim Cõám koe hãe naka Xõòm koe hãethãe wèe x'aè ka hãa. <sup>25</sup> Si ncèe sa nqòokagu taam hãas ga si i: chõo tamas kg'õe sa.

<sup>26</sup> Ncèe sar ko gane ãe qàe-qae tu u kg'oana ne domka góá máá tu u. <sup>27</sup> Igabam *Kreste ba Gam dim Tc'ãe ba* gatu koe ntcãa tcana hãa, Me gatu koe wèe x'aè ka hãa, i qaase tama, cúí khòe ga ga xgaa-xgaa tu u sa; ncèem ko ma Gam dim Tc'ãe ba wèes gúú sa ma xgaa-xgaa tu u khamaga ma, i ncèe xgaa-xgaan tseegu u, a tshúù-ntcõa di tama. Ncèem ma xgaa-xgaa tua hãa khamaga méé tu Gam koe wèe x'aè ka hãa.

<sup>28</sup> Ncèeska méé tu cóá tuè, wèe x'aè ka Gam koe hãa, naka taa gha nxãasega ãem kò ko x'áise ne, kgoarasease hãa, naka táá ãem kò ko hàà ne saucgae guu. <sup>29</sup> Tchàno Me e sa tu kò q'ana hãa ne tu thãe q'ana hãa diim wèem ãe ko tchànoan kúru ba Gam ka ábàèa hãa sa.

### **Nqarim di ne cóá ne hãe naka dxãwam di ne hãethãe e (3)**

## **3**

<sup>1</sup> Tsóágase kaia hãas ncàmku sa ba gáe Abo ba máà taa hãa, ncèe Gam di ta cóá ta gha ii di sa! Ta tseegukaga Gam di ta a! Gaa domkam nqõo ba c'úù taa hãa, Nqari bam c'úúa hãa khama. <sup>2</sup> Ncàm-ncamsa tuè, ncèeska ta Nqarim di ta cóá ta a, igaba i qanega nta ta gha ii sa x'áise tama. Igabaga ta q'ana hãa, ãem kò ko x'áise ne ta gha Gam khama ii sa, ãem ma ii khama ta gha ma bóo Me khama. <sup>3</sup> Me ko diim wèem ãe ncèes nqòo sa Gam koe úúa hãa ba ko q'ano-q'anose, ncèem ma Gabá ma q'ano ii khama.

<sup>4</sup> Diim wèem ãe ko chìbian kúru ba x'áèan ko méé sa komsana tama, chìbian kúru sa x'áèan komsana tama si i khama. <sup>5</sup> Tu q'ana hãa, *Kreste ba kò x'áisea* hãa sa, nxãasegam gha gatá koe chìbia ta séèa tcg'óo ka, i Gam koe cúí chìbi ga káa a. <sup>6</sup> Diim wèem ãe Gam koe hãa ba *wèe x'aè ka* chìbian kúru tama. Igaba diim wèem ãe ko *wèe x'aè ka* chìbian kúru ba, bóo Me ta ga hãa kana q'ãa Me ta ga hãa.

<sup>7</sup> Tiri tu cóá tuè, táá hãe naka i cúí khòe ga qàe-qae tu u guu. Gaam ãe ko tchànoan kúru ba tchàno me e, ãem ma Gabá ma tchàno ii khamaga ma. <sup>8</sup> Gaam ãe ko chìbian kúru ba dxãwam di me e, dxãwa ba ncìsega tshoa-tshoases koe ga guu a chìbian ko kúru khama. Me kò Nqarim dim Cõá ba x'áisea hãa, nxãasegam gha dxãwam di tsééan kaákagu ka. <sup>9</sup> Diim wèem ãe Nqarim ka ábàèa ba *wèe x'aè ka* chìbian kúru tama, *Nqarim* dis ii-q'oo\* sa gam koe hãa khama, me cuiskaga *wèe x'aè ka* chìbian kúrua hãa tite, Nqarim kam ábàèa hãa khama. <sup>10</sup> Ncèes gúús ka ne gha Nqarim di ne cóá ne ndaka ne e sa x'áise, ne dxãwam di ne cóá ne ndaka ne e sa: diim wèem ãe tchànoan kúru tama ba, kana diim ãe qõese ba ncàm tama ba Nqarim koe guu tama.

#### *Hàa ta ncàmku*

<sup>11</sup> Ncèe tchòan tu tshoa-tshoases koe ga kómá hãa: ncèe ncàmku méé ta di i khama. <sup>12</sup> Táá méé ta Kainem khama ii guu, ncèe kò dxãwam di ii ba, a ba a kò gam ka qõese ba cg'õo ba. Ka ba kò dùús domka cg'õo me? Gam di zi tséé-kg'ám zia kò cg'ãe zi i, i kò qõesem dian tchàno o domka a.

<sup>13</sup> Tíí qõe ga tuè, táá tu are guu, ncèe nqõóm kò ko hòre tu u ne. <sup>14</sup> Q'ana ta hãa, x'ooan koe ta tcg'oara hãa a kg'õèan koe tcana hãa sa, gatá ka c'ãe ne ta ncàm hãa domka. Diim

\* **3:9:** ii-q'oo - Gerikas ka i ko máá: "cgùri," témèe.



wèém ãe c'ãe ba ncàm tama ba x'oos koe hãa. <sup>15</sup> Dìim wèém ãe gam ka qõese ba hòrea ba, cg'õo-kg'ao me e, tu q'ana hãa, cg'õo-kg'ao ba gam ka chõò tamasa kg'õè sa úú tama sa.

<sup>16</sup> Ncëem dàòm ka ta ncàmku sa q'ana hãa: *Jeso Kreste* ba kò gatá domka kg'õèa ba tcg'òóa máá ta a sa. I ko qaase, gatá igaba ta gha thëé kg'õèa ta gatá ka qõese ga ne domka tcg'òó sa. <sup>17</sup> Ncëe c'ãem khóèm kò x'aian úúa hãa, a ba a ko bóò me gam ka c'ãe ba qarían cgoa qgóókua hãa, igabagam kò tc'ãe-tcao naka au me tama, ne i gha ntama Nqarim di ncàmkuan gam koe hãa? <sup>18</sup> Tiri tu cóá tuè, táá méé ta kg'ama kg'ámá ta ka cúí kg'ui naka ko ncàmkuan x'ái guu, igaba méé ta tséean cgoa hëé naka tseeguan cgoa hëéthëé x'ái i. <sup>19</sup> Ncëeta hëéan ka ta gha q'ana hãa, tseeguan di ta a sa, si gha ncëes gúù sa Nqarim cookg'ai koe qgài-qgai tcáó ta a. <sup>20</sup> Nda koe ga igaba ãe tcáóa ta ko chìbi-chibi ta a koem Nqari ba gatá di tcáóan ka kaia hãa, a ba a wèé gúúan ga q'ana hãa. <sup>21</sup> Ncàm-ncamsa tuè, ncëè tcáóa ta kò chìbi-chibi ta a tama, ne ta Nqarim cookg'ai koe kgoarasease hãa, <sup>22</sup> a ta a gha dùús wèés ãe ta ko dtcàrà sa Gam koe guu a hòò, Gam di x'áè-kg'ámán ta qgóóa qaria, a ta a ko qãè-tcaokagu Me ko gúúan kúrú khama. <sup>23</sup> Me ncëe ga me e Gam dim x'áè-kg'ám ba: Cóásem Jeso Krestem di cg'õèan koe ta gha dtcòm, naka taa ãem ma x'áè taa hãa khamaga ma ncàmku di ba. <sup>24</sup> Ne gane ãe ko Gam di x'áè-kg'ámán qgóóa qari ne Gam koe hãa, Me Gam igaba gane koe hãa. Tcom-tcomsam Tc'ãem ãem máá taa hãam ka ta q'ana hãa, gatá koem hãa sa.

## **Tseegu sa hëé naka tshúù-ntcõan hëéthëé e (4:1-6)**

### **4**

#### *Tc'ãe xu kúrúá bóò sa*

<sup>1</sup> Ncàm-ncamsa tuè, táá tu wèé xu tc'ãe xu dtcòm guu, igaba méé tu kg'aia kúrúá bóò, ãe xu tc'ãe xu Nqarim koe guua sa. Kái porofitin tshúù-ntcõan dia nqõómkg'ai koe síía hãa ke. <sup>2</sup> Ncëes gúús ka tu gha Nqarim dim Tc'ãe ba q'ãa: Wèém tc'ãem ãe ko nxàea tseegukagu a ko máá, Jeso Kreste ba cgàam koe guua hãa, ta ko méé ba Nqarim di me e, <sup>3</sup> igabam wèém tc'ãem ãe Jesom ka nxàea tseegukagu tama ba Nqarim di tama. Ncëem tc'ãe ba Krestem dim ntcoe-kg'aom di me e, ncëe tu kò kóma hãa me gha hàà ba, Me ncëeska nxãakamaga nqõómkg'ai koe hàna hãa ba.

<sup>4</sup> Tiri tu cóá tuè, gatua Nqarim di tu u, a tu a *tshúù-ntcõan di xu porofiti* xu tààa hãa, *Tc'ãem* ãe gatu koe hàna ba gaam ãe nqõómkg'ai koe hànam ka kaia hãa khama. <sup>5</sup> Gaxua nqõóm di xu u, khama ãe xu ko nxàe sa nqõóm di si i, me ko nqõó ba komsana xu. <sup>6</sup> Gatáa Nqarim di ta a. Dìim wèém ãe Nqari ba q'ana hãa ba ko komsana ta a, me gaam ãe Nqarim di tama ba komsana ta a tama. Ncëes gúús ka ta q'ana hãa Tc'ãem tseeguan di ba hëé naka tc'ãem qàe-qaekuan di ba hëéthëé e.

## **Nqari ba ncàmkuan di Me e (4:7-21)**

<sup>7</sup> Ncàm-ncamsa tuè, hàan ta ncàmku, ncàmku nea Nqarim di i, me dìim wèém ãe ko c'ãe ba ncàm ba Nqarim koe guu a ábàèa, a Nqari ba q'ana hãa ke. <sup>8</sup> Gaam ãe c'ãe ba ncàm tama ba Nqari ba c'úúa hãa, Nqari ba ncàmkuan di Me e khama. <sup>9</sup> Ncëea Nqarim ma Gam di ncàmkuan gatá koe x'áía hãa ga a: Gam dim Cóám cúí\* bam kò nqõómkg'ai koe tsééa óá, nxãasega ta gha Gam koe guu a kg'õè ka. <sup>10</sup> Ncëea ncàmkus ii ga a: Nqari ba ta ko gatá ncàm tama si i, igabagam Gabá gatáa ncàm taa hãa, a ba a kò Gam dim Cóá ba dàò-máákus iise tcg'òóa máá ta a, hààm gha chìbia ta qgóóa máá ta a ka. <sup>11</sup> Ncàm-ncamsa tuè, ncëè Nqarim kò ncëeta noose ncàm taa hãa ne i ko qaase, gatá igaba ta gha gatá ka c'ãe ne ncàm sa. <sup>12</sup> Cúí khóè ga qanega Nqari ba bóò ta ga hãa, igaba ncëè gatá ka c'ãe ne ta kò ncàm hãa nem Nqari ba gatá koe hãa, i Gam di ncàmkuan gatá koe xg'ara-xg'araèa.

<sup>13</sup> Ncëes gúús domka ta q'ana hãa, Gam koe ta hãa, Me Gabá gatá koe hãa sa: Gam dim Tc'ãe bam máá taa hãa domka a. <sup>14</sup> Ta kò bóò hãa, a ta a ko nxàea tseegukagu, Abo ba

\* 4:9: cúí - kana "cúise ábàèa".

kò Cóáse ba nqǒómkg'ai koe tsééa óágara hãa sa, hààm gha Kgoara-kg'ao ba ii ka. <sup>15</sup> Ncèè c'èem khòem kò ko nxàea tseegukagu, Jesom Nqarim dim Cóá ba ii sa, nem gha Nqari ba gam koe hãa, Me gabá Nqarim koe hãa. <sup>16</sup> Ncàmkus ãem Nqari ba gatá koe úúa hãa sa ta q'ana hãa, a ko gaas koe dtcòm khama.

Nqari ba ncàmkuan di Me e, me dìim wèem ãe ko ncàmkuan cgoa hãa ba Nqarim koe hãa, Me Nqari ba gam koe hãa. <sup>17</sup> Ncèem dàòm ka *ta ko bóò* si ncàmku sa gatá koe xg'ara-xg'araèa hãa sa: xgàrakuan dim cám ka ta gha kgoarasease hãa, ncèem nqǒóm koe ta *Krestem* khama ii khama. <sup>18</sup> Ncàmkuan koe i cúí q'áo ga káa a, igabas ko tchànos ncàmku sa wèè q'áòan ga xhàiaagu, q'áo sa ko thòòan óá khama. Ncèè c'èem khòem kò ko q'áo nem tchànos ncàmku sa úú tama.

<sup>19</sup> Ncàmkuan ta úúa hãa, Gabá tc'ãa a ncàm taa hãa domka. <sup>20</sup> Ncèè c'èem khòem kò ko máá: “Nqari bar ncàma hãa,” témé, igabagam kò gam ka qōese ba hòrea hãa nem tshúù-ntcōa-kg'ao me e. Ncèè gam ka qōesem ãem ko bóò bam kò ncàm tama nem cuiskaga Nqarim gaam bóò ta ga hãa ba ncàm tite. <sup>21</sup> Ta ncèem x'áè-kg'ám ba Gam koe guu a hòra: Eè Nqari ba ncàma hãa ba méém qōese ba gataga thèè ncàm di ba.

## Tààs dtcòm di sa (5)

### 5

#### *Nqarim dim Cóám koe dtcòma ne*

<sup>1</sup> Dìim wèem ãe ko Jeso ba Kreste Me e sa dtcòm ba Nqarim ka ábàèa, me dìim wèem ãe cóán ka xòò ba ncàma hãa ba gha thèè ãem khòem di cóán ncàm. <sup>2</sup> Ncèè Nqari ba ta kò ncàma hãa a ko Gam di x'áè-kg'ámán kúrú ne ta gha ncèem dàòm ka q'ãa, Nqarim di ne cóá ne ta ncàma hãa sa. <sup>3</sup> Ncèè Nqari ba ta kò ncàma hãa ne ta gha Gam di x'áè-kg'ámán qgóóa qari khama, i Gam di x'áè-kg'ámán qóm tama. <sup>4</sup> Dìim wèem ãe Nqarim ka ábàèa ba nqǒóm dim tàà-kg'ao me e khama. Si gatá dis dtcòm sa nqǒó ba ta ko tàà cgoas ga si i. <sup>5</sup> Dìi ba nqǒóm dim tàà-kg'ao baa? Gaam ãe ko dtcòm, Jesom Nqarim dim Cóá ba iim cúí me e.

#### *Jeso ba dìi Me e sa*

<sup>6</sup> Jeso Kreste ba Gaam tshàan hèé naka c'áòan hèéthèé cgoa hàaram ga Me e. Tshàan cgoa cúim kò hàà tama, igabaga tshàan hèé naka c'áòan hèéthèé cgoa a. Me *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba ko nxàea tseegukagu u, Tc'èe ba tseegu Me e khama. <sup>7</sup> Nqoana gúua nea ko nxàea tseegukagu khama: <sup>8</sup> Tc'èe ba hèé, naka tshàan hèé, naka c'áòan hèéthèé e; i ncèe gúuan nqoana ko cúis gúu sa nxàe. <sup>9</sup> Eès khòe ne ko nxàea tseegukagu sa ta ko dtcòma mááse, igabagas ães Nqarim ko nxàea tseegukagu sa gaas ka kaia hãa; si ncèe sa gaas Gam dim Cóám koem kò nxàea tseegukagus ga si i. <sup>10</sup> Dìim wèem ãe ko Nqarim dim Cóám koe dtcòm ba ko Nqarim ko nxàea tseegukagu sa tcáóa ba q'oo koe dtcòm; igaba ncèè c'èem khòem kò Nqarim koe dtcòm tama nem *Nqari ba* tshúù-ntcōa-kg'ao ba kúrú; Nqarim ko Gam dim Cóám ka nxàea tseegukagu sam dtcòm tama khama. <sup>11</sup> Si ncèe sa *Nqarim* ko nxàea tseegukagus ga si i: Chòò tamas kg'òè sam máà taa hãa di sa, si ncèes kg'òè sa Gam dim Cóám koe hãa. <sup>12</sup> Dìim wèem ãe *Nqarim dim* Cóá ba úúa hãa ba kg'òèan úúa hãa, me dìim wèem ãe Nqarim dim Cóá ba úú tama ba kg'òèan úú tama.

#### *Chòò tamas kg'òès ka q'ãa sa*

<sup>13</sup> Ncèe zi gúu zir ko góá máá tu u, nxãasega tu gha q'ãa, chòò tamas kg'òè sa tu úúa hãa sa. Gatu ncèe Nqarim dim Cóám dim cg'òem koe ko dtcòm tur ko nxàe. <sup>14</sup> Si ncèe sa Gam koe ta úúa hãas tcoms ga si i: ncèè dtcàrà Me ta kò ko Gam di ncàmán koe guu a nem ko kóm ta a di sa. <sup>15</sup> A ncèè q'ana ta kò hãa, kóm ta am ko sa, dùús wèes ãe ta ko dtcàràs koe, ne ta q'ana hãa, ãe ta ko dtcàrà sa ta ko hòò sa.

<sup>16</sup> Ncèè c'èem khòem kò gam ka qōese ba bóò, me ko x'ooan koe úú me tama chìbian kúrú, ne méém còrè; Nqari ba gha kg'òèan máà me ke. Gane ãe gane di chìbian x'ooan koe úú ne tama ner ko nxàe. Si x'ooan koe ko úú tsis chìbi sa hàna; gaas chìbi sam gha còrèa

máá sar nxàe tama. <sup>17</sup> Wèés cg'ãè sa chìbi si i, igaba i chìbian hàna hãa x'ooan koe úú tama a.

<sup>18</sup> Q'ana ta hãa, dìim wèém ãe Nqarim ka ábàèa ba wèé x'aè ka chìbian kúru tama sa, igabam ko gaam ãe Nqarim ka ábàèa ba kòrese, me gaam ãe cg'ãè tc'ãe ii ba thõò-thõo me tite.

<sup>19</sup> Q'ana ta hãa, Nqarim di ta a, me wèém nqõó ba ãe cg'ãè tc'ãe iim di qarian dòmm q'oo koe hãa sa.

<sup>20</sup> Ta gataga q'ana hãa, Nqarim dim Cóá ba hààra hãa, a kóma q'ãan di tc'ãean máà taa hãa sa, nxãasega ta gha ncãe tseegu ii ba q'ãa ka. Ta Gaam tseegu di iim koe hãa, ncãe Gam dim Cóám Jeso Krete ii ba. Ncãe ba tseegu dim Nqari Me e, a chõò tamam kg'õè Me e.

<sup>21</sup> Tiri tu cóá tuè, kúru mááseèa nqárian koe méé tu xgáè-kg'amse.

## 2 JOHANE

### Johanem dis tcgãyas cáàm di sa

### Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncēes tcgãyas cáàm di sa kaiam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò “ncam-ncamsas khòè sa hēè naka cóáa sa hēéthēé” góá máá sia hãa – si ko ncēe sa kereke sa hēè naka gaas kerekes di khòèan hēéthēé nxàe.

Johane ba ko ncēes kerekes di ne khòè ne ntcàm, ncàmku ne gha sa, a ba a ko tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu koe q'ãa-q'ãa ne.

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Ncàmkuan di xòèa ne (1-6)

- Tshúù-ntcõan di xгаа-xgaan ka dqàèku sa (7-13)

#### *Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Kerekes dir kaia ra a,

a ko ncēes tcgãya sa khòès\* nxará tcg'òòèa hãa sa hēè naka gas di cóán hēéthēé góá máá, ncēer tseeguan kaga ncàma hãa sa; tíi ka cúi ncàmmè tama sa, igabaga thēè wèè ne ncēe tseeguan q'ana hãa ne ka ncàmmèa hãa sa, <sup>2</sup> tseeguan ncēe gatá wèè ta ta koe hãa, a i a gha gatá koe chòò tamase hãa domkar ko máá:

<sup>3</sup> Nqarim Abo ba hēè naka Gam ka Cóásem Jeso Krete ba hēéthēé tsara koe guua hãa cgómkuan hēè naka thòò-xama-máákuan hēè naka tòókuan hēéthēé méé i gatá koe tseeguan hēè naka ncàmkuan hēéthēé cgoa hãa, témé.

#### *Tseegu sa hēè naka ncàmku sa hēéthēé e*

<sup>4</sup> Eër ko kóm, sari cóán† c'ēea ko tseeguan xùri sa, ēem kò ma Abo ba ma x'áèa hãa khamaga ma, kar kò kaisase qãè-tcao. <sup>5</sup> Ra ko ncēeska khòè seè, dtcàrà tu u, ncàmku méé ta sa. Kãbam x'áè-kg'ám bar góá máá tu u tama, igabagar ko ncíim x'áè-kg'ám ba góá máá tu u, ncēe ta kò tshoa-tshoases koe ga úúa hãa ba. <sup>6</sup> Si ncàmku sa ncēe si i: Gam di x'áè-kg'ámán cgoa ta gha kg'òè si i. Ncēe tu kò tshoa-tshoases koe ga guu a kóma hãa me ko x'áè-kg'ám ba máá, ncàmkuan cgoa méé tu hãa, témé khamaga ma.

#### *Tshúù-ntcõan di xгаа-xgaan dis dqàèku sa*

<sup>7</sup> Kái xu qàe-qaeku-kg'ao xua nqõómkg'ai koe síia hãa khama, ncēe kò Jeso Krete ba cgàam koe guua hãas ka nxàea tseegukagu tama xu. Gatá ii xu khòè xua qàe-qaeku-kg'ao xu u, a xu a Krestem di xu ntcoe-kg'ao xu u. <sup>8</sup> Gaa domka méé tu q'óése hãa, naka tua gha táá ēe xae kúrúa hãa tsééan ka aaguse cgaeè guu, naka tua gha nxãasega cg'òèase surutaè.

<sup>9</sup> Díim wèém ēe Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari tama, igabaga ko càua mááse e ba Nqari ba úú tama. Igaba díim wèém ēe ko Krestem di xгаа-xgaan qgóóa qari ba, Abo ba hēè naka Cóásem ga ba hēéthēé úúa hãa. <sup>10</sup> Ncēè c'ēem khòèm kò ko hàà cgae tu u, a ncēe xгаа-xgaan xгаа-xгаа tu u tama ne méé tu táá kgoara máá me nakam nquua tu q'oo koe tcàa guu, kana qãèse hàakagu me guu‡. <sup>11</sup> Díim wèém ēe ko qãèse hàakagu me ba ko gam di zi tséé zi cg'ãè zi koe tsééa xg'ae cgoa me ke.

#### *Còo di zi tsgámkaguku zi*

\* **1:1:** khòè sa hēè naka gas di cóán hēéthēé e - ncēe sa ko kerekes di ne khòè ne hēéthēé nxàe.

† **1:4:** sari cóán - ncēe sa ko kerekes di ne khòè ne nxàe. ‡ **1:10:** qãèse hàakagu me guu - Gerika sa ko máá, “tsgámkagu me guu,” témé.



<sup>12</sup> Kái zi gù zìr úúa hãa, gazi kar ga góá máá tu u zi, igabagar tcgãya ba hěé naka góá hì ba § hěéthěér ga tséékagu sa tc'ěe tama. Igabagar nqòòan úúa hãa, dàra tu ur gha ta sí xg'ae a chóà di i, nxãasega ta gha cg'oèase qãè-tcao ka.

<sup>13</sup> Sáá kíís nxára tcg'òóèa hãas di ne cóá nea\*\* ko tsgámkagu si.

---

§ 1:12: góá hì ba - Gerika sa ko c'ěem kg'ui ba tséékagu ncěe ko máá, tcgàù cgoa di gùùan ntcùú u. kíís di ne cóá ne - ncěe sa ko Johanem dis kereke sa hěé naka gas di ne khòè ne hěéthěé nxàe.

\*\* 1:13: Sáá

## 3 JOHANE

### Johanem dis tcgãyas nqoana di sa Téé-cookg'ai sa

Johane ba kò ncēes tcgãyas nqoana di sa kiam kerekes dim iise góáa hãa, a ba a kò Gaio ta ko ma tciièm tc'ãà-cookg'aim kerekes di ba góá máá sia hãa.

Johane ba kò Gaio ba koa, gam di hùian c'ēe ne dtcòm-kq'ao ne di ka, a ba a ko Dioterefese ta ko ma tciièm khòem ka q'ãa-q'ãa me.

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- Gaio ba ko dqomèmè (1-8)
- Dioterefese ba ko ntcoeè (9-10)
- Demeterio ba ko koaè (11-12)
- Còo di kg'uia ne (13-15)

#### *Gaio ba ko dqomèmè*

<sup>1</sup> Kerekes dir kaia ra a,

a ra a ko ncēes tcgãya sa tirim ncàm-khoem Gaiom ncēer tseeguan kaga ncàma hãa ba góá máá, a ko máá:

<sup>2</sup> Tiri tsi ncàm-khoe tseè, còrèar ko máá tsi, wèé zi gùu zi gha tsáá koe qãèse qõò, tsi gha qãèse hãa ka, ncēe i ko ma tcáóa tsi qãèse qõò khamaga ma. <sup>3</sup> C'ēe ne dtcòm-kq'ao nea kò hàà, a ne a tseeguan tsáá koe hãa ka nxàea tseegukagu, ēe tsi ko ma tseeguan koe ma kg'õè khamaga ma. Eēr ko ncēes gùu sa kóm kar kò kaisase qãè-tcao. <sup>4</sup> Tiri ne cóá nea ko tseeguan koe kg'õè sar ko kóm kar ko kaisase qãè-tcao. Ncēes gùu sa nqáéa hãase ko qãè-tcaokagu tes gùu sa káà si i.

#### *Tsééa xg'ae sa hēé naka ntcoeku sa hēéthēé e*

<sup>5</sup> Tiri tsi ncàm-khoe tseè, wèé zi gùu zi ēe tsi ko dtcòm-kq'ao ne kúrúa máá zi koe tsi tcom-tcomsa tsi i, gatà ne ga ma tsáá koe táá za guua ne khòè ne e igaba. <sup>6</sup> Kerekes di ne khòè ne cookg'ai koe ne kò tsari ncàmkuana ka nxàea tseegukagu. Ncēè Nqari ba ko qãè-tcaokagum caum ka tsi kò ko gane dim dàòm koe qõòkagu ne, ne tsi gha ko qãèse hēé. <sup>7</sup> Nqarim dim cg'õèm domka ne kò qãè tchõàn ne gha xgaa-xgaa ka nqõómkg'ai koe síía hãa, a ne a kò dtcòm-kq'ao tama ne koe táá cúí gùu ga hòà mááse. <sup>8</sup> Gaa domka i ko qaase, gatà ii khòèan ta gha x'áéa ta koe qãèse hàakagu sa, nxãasega ta gha tseeguan cgoa tsééa xg'ae ka.

#### *Dioterefese ba ko ntcoeè*

<sup>9</sup> Kereke sar kò ko góá máá, igabagam kò Dioterefesem ncēe kò gane dim tc'ãà-cookg'ai bam gha ii sa ncàma hãa ba, táá komsana xae e. <sup>10</sup> Gaa domka, ncēè hààr kò ko ner gha hàà kereke sa tc'ēe-tc'ēe dùúm ko kúrú sa: sixae kam ko cg'ãè kg'uian kg'ui. Ncēeta hēéa nea kò tc'ãò me tama, khamam kò nqõó xu koe ko caate ne dtcòm-kq'ao ne táá qãèse hàakagu. A ba a kò gataga thēé gane ēe kò c'ēe ne qãèse hàakagu kg'oana ne xgàè-kq'am, a ba a kerekes koe xhàia gu ne.

#### *Demeterio ba ko koaè*

<sup>11</sup> Tiri tsi ncàm-khoe tseè, táá méé tsi ēe cg'ãè ii sa serè guu, igaba méé tsi ēe qãè ii sa serè. Díím wèém ēe ko ēe qãè ii sa kúrú ba Nqarim koe guua. Me díím wèém ēe cg'ãè ii sa ko kúrú ba Nqari ba bóò ta ga hãa.

<sup>12</sup> Wèé ne khòè ne hēé, naka tseeguan tc'áró-tc'aro ga hēéthēéa ko Demeteriom ka nxàea tseegukagu. Xae ko sixae igaba thēé gam ka nxàea tseegukagu, tsi q'ana hãa ēe xae ko nxàe sa tseegu ii sa.

*Còo di zi tsgámkaguku zi*

<sup>13</sup> Kái zi gúù zi gazi kar ga góá máá tsi zir úúa hãa, igabagar ga góá hì ba\* tséékagu sar tc'ëe tama. <sup>14</sup> Igabagar nqòòan úúa hãa, qháéser gha xg'ae cgoa tsi di i, tsam gha xg'ae a chóà.

<sup>15</sup> Tòókuan méé i tsáá cgoa hãa.

Tsari ne ncàm-khoe nea ko tsgámkagu tsi. Gatá di ne ncàm-khoe ne cg'õèa ne ka tsgámkagu.

---

\* **1:13:** góá hì ba - Gerika sa ko cam dim kg'ui ba tséékagu ncëe ko máá, tsgáù cgoa di gúùan ntcùú u.

## JUTA

### Jutam dis tcgãya sa Téé-cookg'ai sa

Tcgãyas Jutam di sa kò góáèa hãa, tshúù-ntcõa di xu xгаа-xгаа-kg'ao xus gha q'ãa-q'ãa ka. Ncêes tcgãyas koe cúita iim xg'aeku ba cam dim Peterem koe hãna. Góá-kg'ao ba ko gam di nxará-kg'aoan ntcãm, “drcòm̃s ncêem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khòè ne máana hãa sa méé ne x'ãà máá sa.”

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- xgàraku sa

Tcgãyas q'oo koe hãna zi:

- Tshúù-ntcõan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu (1-16)

- Xгаа-xгаа-sean qgóóa qari dis dqàèku sa (17-25)

#### *Tsgámkaguku zi*

<sup>1</sup> Juta ra a, Jeso Krestem dir qãà ra, a Jakobom ka qõese ra.

Ra ko gane êe tcièa hãa, a Nqarim Abom ka ncàm̃mèa hãa, a Jeso Kreste ba tòóa mááèa hãa ne *ncêes tcgãya sa* góá máá, a ko máá:

<sup>2</sup> Thòò-xama-máákuan hêé, tòókuan hêé naka ncàm̃kuan hêéthêé méé i gatu koe càuse, témé.

#### *Tshúù-ntcõan di xu xгаа-xгаа-kg'ao xu*

<sup>3</sup> Ncàm-ncamsa tuè, êetar kò ko ma wèé qaria te ka kgoarakus ncêe ta xg'aea máana hãas kar ga góá máá tu u sa dqùrì cgae, igabar kò bóò i ko qaase, góá méér naka korè tu u naka tu drcòm̃s ncêem Nqari ba cúí q'oro Gam di ne khòè ne máana hãa sa x'ãà máá.

<sup>4</sup> C'êe xu khòè xu, ncêe gaxu di xgàrakuan ka i ncíi x'aè ka kg'uièa hãa xua tc'irì-tc'iri tua a xg'aekua tu koe tcana hãa khama. Ncêe xu khòè xu Nqari-tcáo tama xua Nqarim di cgóm̃kuan qg'urì a cg'áràn kúrú ana hãa, a ko Jeso Krestem gatá ka Q'òðsem cúísega X'aiga ii ba xqase.

<sup>5</sup> Eêta tu ga ma wèé zi gúù zi ncêe zi ka nxãakamaga q'ana hãa, igaba ra kg'ama X'aigam kò ma Gam di ne khòè ne Egepeto koe guu a kgoara, a êes qãá q'oo koe gane êe kò drcòm̃s tama ne cg'õos ka tc'êe-tc'êe tu u kg'oana hãa. <sup>6</sup> Moengelean ncêe kò táá gaan di téé-q'ooan qgóóa qari a kò gaan di x'ãè-q'ooan aagum kò chòò tamase táuan cgoa qáéa ntcóò, i ncêeska igabaga gaa koe ntcúús q'oo koe hãa a ko kaim cam xgàrakuan di ba qãà. <sup>7</sup> Sodoma ba hêé, naka Gomora ba hêé, naka êe nxama-nxama tsaraa hãa xu x'áé-dxoo xu hêéthêéa kò thêé gatà iim dàòm cúím kaga cg'áràn hêé naka tchàno tamam dàòm ka hêéthêé séèkuan kúrú, a xu a chòò tamam c'eem dis xgàrakus q'oo koe hãa, c'êe ne koe x'áís iise.

<sup>8</sup> Ncêem dàòm cúím kaga xu thêé ncêe xu xгаа-xгаа-kg'ao xu tshúù-ntcõa di xu sòokuri zi úúa hãa, ncêe ko kúrú xu xu gaxu di tc'áròan cg'uri-cg'uri zi, a tc'ãà-cookg'aian xguì, a moengelean còè zi. <sup>9</sup> Moengele xu ka kaim moengelem Mikaelem igabagam kò dxãwa ba còè bèe, êem kò ko Moshem dim tc'áróm *gha diín ka séèès* ka ntcoeku cgoa me ka, igabam kò bìrì me a máá: “Nqari ba méém dqàè tsi,” témé. <sup>10</sup> Igaba xu ko ncêe xu khòè xu wèés gúùs êe xu kóma q'ãa tamas koe còèkuan cgoa kg'ui. Káà tc'êe zi kg'oo-coa zi khama xu ii, a ko êe xu ko xáms ka kg'òè, a xu a ko ncêe zi gúù zi ka kaàkaguè. <sup>11</sup> Tsóágase i gáé gha cg'ãè ii gaxu ka! Kainem dim dàò ba xu xúria hãa, a xu a marian di ncàm̃an ka êem Balame kúrúa hãas cg'ãès khama ii sa kúrúa. A kò qari-qari tcúú êem Kora hêéa khama, a xu a gha êem ma cg'õòèa khamaga ma cg'õòè. <sup>12</sup> Gatu di kòèan ncàm̃kuan di koe xu ko kgoarasea hãase sau-sauga zi gúù zi kúrú, a gaxu cúí xu q'òésea hãa. Káà tshàa zi túú-c'òò



zi tc'ãán ka ko wèé za xàbùateè zi khama xu ii, a tc'õoan ko tcuùèm x'aèm ka tc'áróan kúróu tama zi hìi zi khama ii, hìi zi ncêe tɔbea zi cgoa q'óèa tcg'òòèa hãa a nxãakamaga x'óóa hãa zi. <sup>13</sup> Kobi-kɔbiseko qhonèan tshàa-dxooan di khama xu ii, i gaxu di tsééan ncêe sau-sauga ko x'áise, ncêe *tshàa-dxooan di xùbuan* ko ma tcg'oa khamaga ma. Tcheèko xu tɔnò xu khama xu ii, ncêe chòò tamase dcùú-qom sa tòóa mááèa hãa xu.

<sup>14</sup> Enokem ncêe kò Adam koe guus ka 7 dis qhàòs di ii ba kò ncêe gúùan ka gaxu koe porofita a máá: “Bòò, X'aiga ba ko tcám-tcám *moengelean* Gam di tcom-tcomsa cgoa hàà, <sup>15</sup> a ba a ko hàà wèé ne koe xgàrakuan óága, a wèé ne ãe cg'ãè tcáo ne chibi-chibi, gane di zi tséé zi cg'ãè-tcáoan di zi koe, naka ãe cg'ãè tcáo ne chibi-kg'ao ne koe hëéthëé e, wèé zi kg'ui zi cg'ãè zi Gam ka ne kg'uia hãa zi domka,” tam méé. <sup>16</sup> Ncêe xu khóè xua ko kg'ui-kg'uisse a ko c'èean ncóó. Gaxu di tcáoan ncàma hãa cg'ãèan xu ko xùri, a xu a ko qãè tamam dàòm ka kg'áma xu cgoa koase, a ko c'èe ne koe qãè-qãese, nxãasega xu gha qãè-qãe-tcáo ne ne c'èe gúù máà xu ka.

### *Xgaa-xgaasean qgóóa qari dis dqàèku sa*

<sup>17</sup> Igabaga tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatá dim X'aigam Jeso Krestem di xu x'áè úú-kg'ao\* xu, ncêe nqáéa hãa x'aè ka nxàea hãa kg'uiian ka tc'èe-tc'èese. <sup>18</sup> Bìrí tu u xu kò a máá: “Còò di xu cáim xu ka i gha ncoiku-kg'aoan hãa, khóèan ncêe ko gaan di cg'ãè tcáoan ncàma hãa cg'ãèan xùri i,” témé. <sup>19</sup> Ncêea gaa ne khóè ne q'aa-q'aasean ko óága ne ne e, ncêe ãe ne gane tc'èea hãas ka i ko kg'òèa ne qòòkaguè ne, ncêe *Tcom-tcomsam* Tc'èe ba úú tama ne.

<sup>20</sup> Igaba tu gatu, ncàm-ncamsa tuè, gatu di dtcòmàn ncêe kaisase ts'ee-ts'eekg'aièa koe tshàoa ghùise, naka tua Tcom-tcomsam Tc'èem koe còrè, <sup>21</sup> naka tua Nqarim di ncàmkuian qgóóa qari, ãe tu hãa a ko gatá dim X'aigam Jeso Krestem gha cgóm tu u, a chòò tamas kg'òè sa máà tu u sa qãà ka.

<sup>22</sup> Gane ãe ko káise tc'èe-tc'èese ne méé tu cgóm; <sup>23</sup> c'èe ne tu kgoara, c'eean di tshúùan q'oo koe tcg'òóa ne ka; naka tua q'áòa hãase c'èe ne cgóm, igabaga méé tu gane di qgáían ga hòre, ncêe gane di tcáoan ka ncàmmea hãa cg'ãèan ka cg'uri-cg'urièa hãa a.

### *Dqomkuan dim cii ba*

<sup>24</sup> *Nqari ba* qarian úúa hãa, qgóó tu um gha, tu táá cg'áé di i. *Gatagam qarian úúa hãa*, kúróu tu um gha, tu hàà qãè-tcaoan cgoa káà chibise Gam di x'áàn cookg'aia koe téé. <sup>25</sup> Jeso Krestem gatá dim X'aigam koe méé i guu naka dqomkuan hëé, x'aian hëé, qarian hëé naka tc'ãà-cookg'aian hëéthëé, gaam gatá dim Nqarim Kgoara-kg'aom cúim koe chòò tamase hãa, nqòóm tshoa-tshoase tamas cookg'ai koe guu naka ncéeska hëé naka chòò tamase hëéthëé e. Amen.

\* 1:17: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

## XGORE-KG'AI Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ai sa Téé-cookg'ai sa

Chómsea zi gúù zi xgòre-kg'ais Johanem di sa kò góàè, dtcòm-kg'ao ne kò gane di dtcòmman Jeso Krestem koe hàna hãa domka xgàraèm x'aèm ka. Johane ba ko x'áí, Jeso ba wèè zi gúù zi nqóóm di zi Gam dim tshàu q'oo koe qgóóa hãa sa, a ba a gataga nxará-kg'ao ne nqòðkagu, a ghùi-ghui tcáo ne kg'oana.

Ncées tcgãyas koem ko Nqari ba Gam di ne khòè ne chómsea zi gúù zi xgòre-kg'aia máá. Kái zi sere-sere zim kò tséékagu, nxãasega ne gha dtcòm-kg'ao ne kóma q'ãa, ne c'èe ne khòè ne táá kóma q'ãa ka.

Ncées tcgãyas koe kaisase cgáém kg'ui ba ncèe me e, ncèe ko máá, Nqari ba gha X'aigam Jeso Krestem koe guu a còò dis ka Gam di cg'òo-kg'aoman tàà, dxãwam ga ba hēéthēé e, témé ba. A ba a gha Gam di ne khòè ne tcom-tcomsa ne ts'eekg'aian máà - kabam nqarikg'aim koe hēé naka kabam nqóómkg'ai koe hēéthēém gha kúrú u.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- tàà sa, x'áí ne, qari ne, dqomè
- Ghùu-coa ba
- moengele ne
- tcgãya sa

Tcgãyas q'oo koe hàna zi:

- X'áís xgobekg'am ko sa (1)
- Tcgãya zi 7 zi kereke zi koe ko sí zi (2-3)
- Tcgãyas 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcēekg'am cgoaè ko zi gúù zi úúa sa (4-7)
- 7 xu torompita xu (8-11)
- Cg'ao-dxoo ba hēé naka cam kg'oo-coa tsara cg'òo ko tsara hēéthēé e (12-13)
- Tãáka zi x'áí zi (14-15)
- 7 zi gába zi Nqarim di xgòan di zi (16)
- Babilonem dis kòbeku sa hēé, naka kg'oo-coam dis tààè sa hēé, tshúù-ntcõa di xu porofita xu hēé, naka dxãwa ba hēéthēé e (17:1-20:10)
- Còò dis xgàraku sa (20:11-15)
- Kabam nqarikg'ai ba hēé naka kabam nqóó ba hēé naka kabam Jerusalema ba hēéthēé e (21:1-22:5)
- Còò di kg'uia ne (22:6-21)

### X'áís xgobekg'am ko sa (1)

*Tshoa-tshoa dis nxàe sa*

<sup>1</sup> Ncées tcgãya sa ko Jesom nxàea hãa zi gúù zi xgòre-kg'ai. Ncèe zi gúù zi xgòre-kg'ai sam Nqari ba máà Mea, Gam di xu qãà xum gha x'áí, dùú zi gha qháése kúrúse sa ka. Jeso ba kò Gam dim moengele ba Gam dim qãàm Johanem koe tsééa úú a ncèe zi gúù zi ka q'ãakagu me. <sup>2</sup> Ncées tcgãyas koem ko Johane wèè zi gúù zi ãem ko bóòà hãa zi nxàea tseegukagu: Nqarim di kg'uian hēé naka Jesom kò nxàea tseegukagu sa hēéthēé ka. <sup>3</sup> Eè ko ncées tcgãya sa nxará ba ts'ee-ts'eekg'aièa, ne gataga èe ko porofitan di kg'uian ncèe komsana, a ko èe góásea sa qgóóa qari ne ts'ee-ts'eekg'aièa, x'aè ba cùù me e khama.

*Johane ba ko 7 zi kereke zi tsgámkagu*

<sup>4</sup> Tíía Johane ra ko 7 zi kereke zi nqóóm Asia dim koe hàna zi góá máá a ko máá:

Cgómkuan hěé naka tòókuan hěéthěé méé i gatu cgoa hãa, ncěe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hààm *Nqarim koe guua a*, naka 7 xu Tc'ěe xu koe guuan hěé, ncěe ntcóo-q'oos Gam di x'aian dis cookg'ai koe hàna xu, <sup>5</sup> naka Jeso Krestem koe guuan hěéthěé e, ncěe Nxàea-tseegukagu-kg'aom tcommèa ba, tc'ãà a x'ooan koe ghùiea ba, a ba a Tc'ãà-cookg'aim x'aiga xu nqđómkg'ai di xu di ba.

Gaam ěe ncàm taa ba, a ba a kò c'àòà ba cgoa chìbia ta koe kgoara taa ba, <sup>6</sup> a ba a kò x'aian koe hěé naka peresiti ne koe hěéthěé kúrú ta a, Nqarim Gam ka Xòò ba ta gha tsééa máá ka, Gam koe méé i dqómkuan hěé naka qarim hěéthěé chòò tamase hãa! Amen.

<sup>7</sup> Bòò, túú-c'òò zi q'oo koem ko hàà, i gha wèè tcgáian bóò Me, ěe gáò Mean ga hěéthěé e. Zi gha wèè zi qhàò zi nqđóm di zi Gam domka kg'ae. Gatà i gha ii. Amen!

<sup>8</sup> “Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, *ncěe sa ko máá: tc'ãà di Ra a, a Ra a còò di Ra a,*” tam ko X'aigam Nqari ba méé, ncěe hàna, a kg'aiga hàna, a ko kháóa hàà ba, qarim wèè ba.

### *Johane ba ko Krestem cgoa xg'ae*

<sup>9</sup> Tíí Johane ra, gatu ka káikhoe ra, ncěe ko gatu cgoa xgàrakuan Jesom di xgàràèa ra, a ra a gatu khama Nqarim di x'aian dir khòè ra a. Tíí hěé naka gatu hěéthěé méé ta qáò tcáò ii, naka ta qarika téé. Nqarim dim kg'ui bar xgaa-xgaaa, a ra a Jesom ka nxàea tseegukagua khamar tshàam ka nxàma-nxàmaèam nqđó-coam Patemose ta ko ma tciièm koe tòòea. <sup>10</sup> X'aigam *Nqarim* dim cáím kam kò Nqarim dim Tc'ěe ba cg'oè cgae tea, ra kò qãáa te koe c'ěem dòm ba kóm me ko torompitam khama ma q'au, <sup>11</sup> a ko máá: “Eě tsi gha bóò sa méé tsi tcgãyas koe góá naka tsia 7 zi kereke zi koe tsééa úú: Efeso koe hěé, naka Semurena koe hěé naka Peregamo koe hěé naka Tiatira koe hěé, naka Saredise koe hěé, naka Filadelefia koe hěé, naka Laodikea koe hěéthěé e,” témé.

<sup>12</sup> Nxãaskar kò tééa kabise, ěe ko kg'ui cgoa tem dòm bar gha bóò ka. Eěr ko tééa kabise kar kò 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi bóò. <sup>13</sup> Gaa zi lampi zi di téé-q'ooan nqàè koer kò Khòèm dim Cóm khama iim Khòè ba bóò, me qáòm qgái ba hàna, a ba a dxùua ba koe gauta dim bàne ba xòóa. <sup>14</sup> Tcúúa ba di c'òòà ne kò q'úú u, ghùuan di c'òòan khama ma, a i a tsòán khama ma q'úú u, i Gam di tcgáian karukos c'ees khama ii. <sup>15</sup> Gam di nqàràèa nea kò tchùuèas qanos khama ma x'áà, ncěe kò c'ees q'oo koe xgài cgaeèa sa, i kò dòma ba tòèko tshàan di ts'oo-q'ooan khama xanè. <sup>16</sup> Me kò Gam dim x'òàm kg'áò xòè dim koe 7 zi tçonò zi qgóóa, me kò kg'áma ba koe ts'èem ntcàum cáím kg'ám ba tcg'oa, i kò Gam di kg'áian koaba dis cáím x'áà khama ma tcàà.

<sup>17</sup> Eěr ko bóò Me kar ko nqàràè-kg'ama ba koe cg'áé, x'óóam khòèm khama ii a. Me Gam dim kg'áò tshàu ba tíí koe tòó, a ba a máá: “Táá q'áò guu. Tc'ãà di Ra a, a còò di Ra a ke, <sup>18</sup> a Ra a ěe kg'òèa Ra a, x'óóa Ra kò hãa, igaba bóò, chòò tamase Ra kg'òèa hãa! A Ra a x'ooan di xgobekg'aman qgóóa, naka x'óóa ne khòè ne dim qgáim dian hěéthěé e. <sup>19</sup> Góá nxãaska ěe tsi bóòà gúua ne, ncěeska ko kúrúsean hěé naka ncěe zi gúu zi qãá q'oo koe ko hàà kúrúsean hěéthěé e. <sup>20</sup> Eě tsi ko bóò Ra qgóóa hãa zi tçonò zi 7 zi hěé naka 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi hěéthěéa tchòàs chómsea hãas dis x'ái sa ncěe si i: tçonò zi 7 zia moengele xu 7 zi kereke zi di xu u, zi 7 zi lampi téé-q'oo zi 7 zi kereke zi i.”

## **Tcgãya zi 7 zi kereke zi koe ko síi zi (2–3)**

### **2**

#### *Efeso dis kerekes koe ko qđòs tcgãya sa*

<sup>1</sup> *Me Jeso ba máá:* Efeso koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncěea kg'uian Gaam di ga a, ěe 7 zi tçonò zi kg'áòm x'òàm Gam dim koe qgóóa ba, a ba a ko 7 zi lampi téé-q'oo zi gautan di zi xg'aeku koe qđòa te ba. Ncěetam ko méé:

<sup>2</sup> Gatu di zi tséé zi Ra q'ana, ěe tu ko qómse tséé zi hěé, naka gatu di qáò tcáòan hěéthěé e. Q'ana Raa, khòèan ěe cg'ãè cau tu tchòà úú cgoa tama sa, a tu a kúrúa bóòà khòè xu

ëe ko máá, x'áè úú-kg'ao\* xu u témé xu, igaba xu gaxu tama xu u, a tu a tshúù-ntcõa-kg'ao xu ii sa hòda hãa. <sup>3</sup> Qàò tcáóan cgoa tu kò qarika tée, a tu a kò qóm cgoa qgóókua hãa Tirim cg'òem domka, a tu a kò táá xhõen-tcáó.

<sup>4</sup> Igabar ko gatu koe c'ëes gúùs tshúù sa bóò, a gaas ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: “Gatu di ncàmkuuan tc'ãà di tu aagua,” témé. <sup>5</sup> Tc'ëe-tc'ëese *gatu di ncàmkuuan kò kg'aia* hànã qgàì ba. Tsóágase tu gáé tshúùse cg'áéa! Tcóóse tu gatu di chìbian koe, naka kúrú tsééan kg'aiga tu kò kúrú u. Gatà tu kò hée tama ner gha gatu koe hàà, a Ra a gha gatu di lampian gaan di téé-q'ooan koe tcg'òó, ncèè tcóóse tama tu kò hãa ne.

<sup>6</sup> Igaba tu ncëes gúùs qàès tééa gha máá tu u sa úúa: Nikolae ne di tsééan tu hòrea, ncèe Tíi ka hòrèa a thée.

<sup>7</sup> Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi bìrí sa. Gaam ëe ko tàà bar gha kgoara máá me kg'òèan dis hìis koe tc'òó, ncèe Nqarim dim paradaisim koe hàna sa.

### *Semurena dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa*

<sup>8</sup> *Me Jeso ba máá:* Semurena koe hànãs kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncëea kg'uian Gaam di ga a, ëe tc'ãà di ba, a còo di ba, ëe kò x'óóa ba, a ba a kg'òè ba. Ncëetam ko méé: <sup>9</sup> Gatu di xgàrasea ner q'anaa, naka gatu di dxàuan hëéthëé e, igaba tu qguù. Q'ana Raa cg'ãè zi gúù zi ëe ko máá Juta ne e témé ne ko méé cgae tu u zi, igaba ne Juta ne tama ne e, si c'ëes xg'aes satanam di si i. <sup>10</sup> Táá cúí gúù ga q'áò guu ëe tu gha hàà ko xgàra máàès gúùs ka. Bìrí tu ur ko, dxãwa ba gha c'ëe-kg'áia tu qáé-nquuan koe tcãà, nxãasega tu gha kúrúá bóòè ka, tu gha 10 cáman xgàràè. Tcom-tcomsa méé tu ii, x'ooan di xg'aeku koe ga igaba, nakar gha cábás kg'òèan di sa máá tu u.

<sup>11</sup> Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi bìrí sa. Gaam ëe ko tàà ba cuiskaga cáman dis x'oos ka thòò-xamkaguèa tite.

### *Peregamo dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa*

<sup>12</sup> *Me Jeso ba máá:* Peregamo koe hànãs kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncëea Gaam ëe ts'èè a cáman kg'ám ntcàu ba úúam di kg'uian ga a. Ncëetam ko méé: <sup>13</sup> Q'ana Raa nda koe tu x'ãèa sa: satanam dis ntcõó-q'ooos hàna koe e, igaba tu ko Tiri cg'òèan qarika qgóóa, a tu a kò gatu di dtcòmãan Tíi koe táá ntcòe, Antipasem Tirim tcom-tcomsa iim nxãea-tseegukagu-kg'aom di cáman kaga igaba, ncèe kò satanam x'ãèa hãa koe gatu xg'aeku koe ga cg'òè ba.

<sup>14</sup> Igabar ko gatu koe c'ëe zi gúù zi cg'orò zi tshúù zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khòè ne c'ëe ne tu ëe koe úúa hãa Balame di xgaa-xgaakuan qgóóa hãa ne, ncèe ko Balake ba x'ái, Iseraele di ne khòè nem gha ntama ma chìbian koe tcãà sa ba, qàe-qae nem ko ne kúrúá máàseèa hãa nqàrian dàda máàèa tc'òoan tc'òó, a ne a ko cg'áràn kúrú. <sup>15</sup> Gataga tu c'ëe ne úúa hãa Nikolae ne di xgaa-xgaan qgóóa hãa ne. <sup>16</sup> Ke nxãaska tcóóse gatu di chìbian koe! Gatà i kò ii tama ne, Ra gha gatu koe qháése sencgaga hàà, a Ra a hàà ncõoan kúrú gane cgoa, kg'áma Te dim ntcàum cgoa.

<sup>17</sup> Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi bìrí sa. Gaam ëe ko tàà bar gha chómmea tc'òoan mana di máà, a Ra a gha q'úús nxõá sa máà me, i gaas koe kãba cg'òèan góásea, cúí khòè ga c'úúa hãa a, gaam ëe ko sèè sim cúim oose.

### *Tiatira dis kerekes koe ko qõòs tcgãya sa*

<sup>18</sup> *Me Jeso ba máá:* Tiatira koe hànãs kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncëea Nqarim dim Cóám di kg'uian ga a, ncèe Gam di tcgáian karukos c'ees khama ii ba, i Gam di nqàrèan tchùuèas qanos khama ii. Ncëetam ko méé: <sup>19</sup> Gatu di zi tséé zi hëé, naka ncàmkuuan hëé naka dtcòmãan hëé, naka tséé-kg'áman hëé, naka qàò tcáóan cgoa qarika tééan gatu di hëéthëé Ra q'anaa. A Ra a q'ana hãa, kg'aika tu thuu ko ma tséé sa tu nqáèa hãa sa, a tu a ko ncëeska kaisase tséé sa.

\* 2:2: x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.



<sup>20</sup> Igabar ko gatu koe c'ëe zi gùù zi tshúù zi bóò, a gazi ka kg'ui cgoa tu u kg'oana, a ko máá: Khòès Jesabele sa tu kgoara máána hãa, ncëe ko porofiti si i ta ma tciise sa, si ko xгаа-xгаа a ko Tiri qãàn hoàkagua i ko cg'áràn kúrú, a ko tc'òoan ncëe kúrúa mááseèa hãa nqárian dàòà mááèa tc'óó. <sup>21</sup> X'aèa ner máà sia hãa tcóóses gha di i, igabas gas di cg'áràn koe tcóóse tc'ëe tama. <sup>22</sup> Khamar gha xaoa tcãà si kgàrom *xháés dim* koe, a Ra a gha ãe ko gas cgoa cg'áràn kúrú ne kaisa xgàrasean koe tcãà, gas di zi dàò-kg'ám zi koe ne kò tcóóse tama ne. <sup>23</sup> A Ra a gha gas di cóán x'oos cgoa cg'òo. Zi gha wèè zi kereke zi q'ãa Tíí ga Ra a sa, ncëe ko tc'ëean hëé naka tcáóan hëéthëé qaara tcg'òó Ra, a Ra a gha wèè ne ãe ne ma tsééa hãa khamaga ma suruta kabi. <sup>24</sup> Igabar ko c'ëe tu Tiatira koe hàna tu (gatu ncëe gas di xгаа-xgaan xùri ta ga hãa tu, a tu a 'satanam di chómsea hãa' ta ko ma tciie kàan xгаа-xgaase ta ga hãa tu) bìrí a ko máá: Cuiskagar c'ëe cãa ga dcëékagu tua hãa tite. <sup>25</sup> Igaba méé tu ãe tu úúa hãa sa qgóóa qari nakar gha nxãakg'aiga síí hàà.

<sup>26</sup> Eë ko tàà ba, a ba a ko Tíí ko tc'ëe zi tséé zi qgóóa qari, i nxãakg'aiga síí x'aèa ba xg'ara bar gha táá zi qhàò zi tc'ãà-cookg'ai di qarian máá, <sup>27-28</sup> ãer kò ma Tirim Xòòm koe ma qarian hòòà khama.

'Qano dim dqàbim cgoam gha tc'ãà-cookg'ai ne.

Góm di zi gàba zi khamam gha ma cg'am-cg'am ne.'

Ra gha gataga q'uu tconò sa máà me.

<sup>29</sup> Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi bìrí sa.

### 3

#### *Saredise dis kerekes koe ko qòòs tcgãya sa*

<sup>1</sup> *Me Jeso ba máá:* Saredise koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncëe kg'uia nea ãe 7 xu Tc'ëe xu Nqarim di xu hëé naka 7 zi tconò zi hëéthëé qgóóam di ga a. Ncëetam ko méé: Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Khòè ne ko máá, kg'òèa tua, témé, igaba tu x'óóa. <sup>2</sup> Igaba méé tu tãe naka tua cg'aré zi tséé-coa zi ãe qaúa hãa zi qgóóa qari-qari, gaa zi ãe qaúa zia kaà kg'oana ke. Gatu di zi tséé zir kò bóò ne zi Nqarim tcgái q'oo koe tchàno tama khama. <sup>3</sup> Tc'ëe-tc'ëese méé tu nxãaska, ntama tu ma *Nqarim di zi kg'ui zi hòòà a kómaa* sa. Qgóóa qari zi naka tua gatu di chìbian koe tcóóse naka Nqarim koe kabise. Kókò tama tu kò hãa ner gha ts'ãà-kg'aom khama ma hàà, tu gha táá q'ãa, ndakam x'aèm kar gha gatu koe hàà sa.

<sup>4</sup> Gatà i ii igaba tu c'ëe ne khòè ne Saredise koe úúa, qanega qgáía ne cg'uri-cg'uri tama ne, a ne a gha q'úúse hanase qòò cgoa Te, kg'anoèa nea khama. <sup>5</sup> Eë ko tàà bar gha gane khama ma q'úúse hãakagu, a Ra a cuiskaga cg'òèa ba kg'òèan dis tcgãyas q'oo koe tchùua tcg'òóa hãa tite, a Ra a gha cg'òèa ba Tirim Abom cookg'ai koe hëé naka Gam di xu moengele xu hëéthëé cookg'ai koe nxàea tseegukagu. <sup>6</sup> Eë tceean úúa ba méém kóm, Tc'ëem ko kereke zi bìrí sa.

#### *Filadelefia dis kerekes koe ko qòòs tcgãya sa*

<sup>7</sup> *Me Jeso ba máá:* Filadelefia koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá:

Ncëe kg'ui nea Gaam ãe tcom-tcomsam di i, a ba a tseegu ii ba, ncëe Dafitem di xgobekg'aman qgóóa ba. Xgobekg'amam kò hãa ne i cúí khòè ga tcëekg'am tama, a tcëekg'amam kò hãa ne i gataga cúí khòè ga xgobekg'am tama ba. Ncëetam ko méé: <sup>8</sup> Gatu di zi tséé zi Ra q'ana. Bòò, cookg'aia tu koer xgobekg'amseam nquu-kg'ám ba tòóa, ncëe cúí khòè ga tcëekg'am tite ba. Q'ana Raa, cg'aré qarian tu úúa sa. Igabaga tu Tirim kg'ui ba qgóóa qaria, a tu a kò Tirim cg'òè ba táá c'úúse. <sup>9</sup> Bòò, c'ëe ne ncëe satanam dis còrè-nquus di ner ko máà tu u, ãe ko Juta ne ta ma tciise ne, igaba gane tama ne e, a ne a tshúù-ntcòà-kg'ao ne e. Bòò, kúrú ner gha ne hàà gatu nqàrè-kg'am koe qom, a ne a gha q'ãa, ncàm tuar hãa sa. <sup>10</sup> Tiri x'áè-kg'áman, ncëe kòò máá, qáo tcáóan cgoa méé tu qarika téé, témé tu kò qgóóa qaria, khamar gha gataga kgoara tu

u cg'ǎèan dim cáám koe, ncêe ko wèem nqǒóm koe hàà ba, hààm gha ãe nqǒómkg'ai koe x'ǎèa ne kúrúa bód ka.

<sup>11</sup> Sencgagar ko hàà; ãe tu úúas gúù sa méé tu qarika qgóó, naka i nxãasega táá cúí khòè ga tàà dis cába sa gatu koe séèa tcg'òó guu, *ncêe tàà hãam khòèm ko máàè sa.* <sup>12</sup> Eã ko tàà bar gha nquu ba ko ghùi-ghuim hii ba kúrú, Tirim Nqarim dim tempelem di ba, me cuiskaga gaia gaa koe tcg'oa tite. Gaam koer gha Tirim Nqarim di cg'òèan góá naka Tirim Nqarim dim x'áé-dxoom di cg'òèan hěéthěé e, kabam Jerusalemam di i, ncêe ko nqarikg'ai koe guu a tcg'oa ba, Tirim Nqarim koe guu a, a Ra a gha gataga kabas cg'òès Tiri sa gaam koe góá.

<sup>13</sup> Eã tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi bìrí sa.

### *Laodikea dis kerekes koe ko qòòs tcgãya sa*

<sup>14</sup> *Me Jeso ba máá:* Laodikea koe hànas kerekes dim moengele ba góá máá naka máá: Ncêe kg'uia nea Amene *ta ko ma tciièm* di i, tcom-tcomsa a tseegum Nxàea-tseegukagu-kg'aom di i, Gaam ncêe Nqarim Gam koe guu a wèé gúúan kúrú hãa ba. Ncêetam ko méé: <sup>15</sup> Gatu di zi tséé zir q'ana: qgàisa tama tua a kùrusa tama. Oo, kaisaser kòo tc'èe, qgàisa tu ga ii kana kùrusa ii sa! <sup>16</sup> X'òosa tu u khama, a kùrusa tama, a qgàisa tama, khama Ra ko kg'ám q'ooa Te koe guu a kgàra tcg'òó tu u. <sup>17</sup> Nxàe tu kò a máá: “Qguà taa, a ta a qguàn hòò, a cúí gúù ga tcào tama,” témé khama, igaba tu tshúù qgái koe tu hãa sa c'úúa, a cgómga tu u, a dxàua, a kàà tcgái tu u, a gataga qgái ga hãa tama sa. <sup>18</sup> Dàò bar ko x'ái tu u: Tíí koe tu gautan x'ámá, c'eean cgoa xgòéèa a, naka tua nxãasega qguù; naka tu gataga Tíí koe q'úú qgáían x'ámá ncêe tu gha hãa a, nxãasega i gha saucgaean káà cgae tu u ka, qg'aè-cgaea tu hãa di i. Naka tu gataga Tíí koe tcgái di nxúian x'ámá, tcgáía tu koe tu gha tcgaù u, bód tu gha ka.

<sup>19</sup> Wèé ne ãer ncàma hãa ner ko tchàno-tchano a ko dqàèa kg'ónò. Ke tu tcãà tcáo naka gatu di chibian koe tcóóse. <sup>20</sup> Bód! Ncêe ga Ra nquu-kg'ám koe téé-têe a ko xg'ám-xg'am. Ncêe c'èe khòè ko dòma Te kóm a ko nquu-kg'ám ba xgobekg'am ner gha tcãà a tc'òó cgoa a, i tc'òó cgoa Te.

<sup>21</sup> Eã ko tàà bar gha qarían máà, Tíí cgoam gha Tiris ntcóó-q'ooos x'aian dis koe ntcóó di i, ncêer ko Tíí ma tàà a Abom Tirim cgoa Gam dis ntcóó-q'ooos x'aian dis koe ma ntcóe khama.

<sup>22</sup> Eã tceean úúa ba méém kóm, Tc'èem ko kereke zi bìrí sa.

## **Tcgãyas 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcêekg'am cgoaè ko zi gúù zi úúa sa (4-7)**

### **4**

#### *Nqari ba hěé naka Ghùu-coa ba hěéthěé tsara ko dqómme*

<sup>1</sup> Ncêe zi gúù zi qãá q'oo koer kò bód, kar kò nqarikg'ai koe bód, me nquu-kg'ám ba xgobekg'amsea. Me kò torompitam khama xam dòm ba, ncêer ko kg'aia kóma hãa ba kg'ui cgoa te a máá: “Qaò naka ncêe koe hàà, nakar x'ái tsi, dùú sa gha ncêe zi gúù zi qãá q'oo koe kúrúse sa,” témé ba. <sup>2</sup> Ra gaa x'aè kaga Tc'èem ka tcãàè, ka bód, x'aian dis ntcóó-q'oo sa kò nqarikg'ai koe tòóèa, i c'èe Khòè gas koe ntcóe. <sup>3</sup> Eã ko ntcóóa-ntcóm di bóòse-q'ooa nea ko t'òès nxõás jasepere di sa hěé naka saredio di sa hěéthěé di sara khama ii, si gaas ntcóó-q'ooos x'aian di sa dòro-qhãóm ka nxama-nxamaèa, ncêe kò nxõás t'òès emerelete dis khama ii ba. <sup>4</sup> Gaas ntcóó-q'ooos x'aian dis koe zi kò 24 zi ntcóó-q'oo zi x'aian di zi nxama-nxamaè, xu kò ncêe zi ntcóó-q'oo zi x'aian di zi koe 24 xu kaia xu ntcóóa-ntcóe, a xu a q'úú qgáían hana, a tcúúa xu koe x'aian di cában gautan di cábaa. <sup>5</sup> Gaas ntcóó-q'ooos x'aian dis koe i ko túú-tebean guu a tcg'oa, tcêe-tcêean hěé naka túúan di kg'ui-q'ooan hěéthěé e, i kò x'aian dis ntcóó-q'ooos cookg'ai koe 7 xu karuko xu c'ee-kg'ám xu hàna a ko x'áà, ncêea kò 7 xu Tc'èe xu Nqarim di xu xu u. <sup>6</sup> Gaas ntcóó-q'ooos

x'aian dis cookg'ai koem kò tshàa ba hàna, ts'óó-c'òán di q'ám-q'ooan khama ii ba, q'ám me e kò ii, q'áms nxōás khama ma.

Si kò x'aian dis ntcōó-q'oo sa wèé dxùukg'aia sa koe 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu ka nxama-nxamaèa, tcgáian gaan dia kò cookg'aian koe hēé naka qāán koe hēéthēé cg'oèa. <sup>7</sup>Tc'āà dim kg'oo-coa ba kò gàm khama ii, cím di ba kò ghòè-coam khama ii, me nqoana di ba khòèan dis kg'áis khama iis kg'ái sa úúa, 4 di ba kò tsāékos xāes khama ii. <sup>8</sup>I kò ncēe 4 kg'oo-coan wèé ga 6 tcgàmàn úúa, a wèé qgáian gaan di koe kái tcgáian úúa, tcgàmàn ka nqāaka ga hēéthēé e, wèém koaba ba hēé naka ntcùú ba hēéthēé i ko ncēeta ma nxáèan cgoa chòò tama:

“Tcom-tcomsa, tcom-tcomsa, tcom-tcomsa Me e  
X'aigam Nqari ba, qarim wèé ba,  
ncēe kò kg'aiga hàna ba,  
a ba a *ncēeskaga* hàna ba,  
a ba a ko hàà ba,”  
témé.

<sup>9</sup>A ēe i ko gaa kg'oo-coan ēe tcoman máà Me, a ko kaikagu Me, a ko qāè-tcaoa máá Me, Gaam ēe x'aian dis ntcōó-q'oos koe ntcōóa-ntcōe ba, ncēe ko chòò tamase kg'òè ba, <sup>10</sup>ka xu kò 24 xu kaia xu cg'áé, ēe ntcōó-q'oos x'aian dis koe ntcōóa-ntcōem cookg'ai koe, a dqom Me, ncēe ko chòò tamase kg'òè ba. Gaxu di cábán x'aian di xu ko tcg'òó a gaas ntcōó-q'oos x'aian dis cookg'ai koe tòó, a xu a máá:

<sup>11</sup>“Kg'ano Tsi ia,  
sita di Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè,  
dqomkuan hēé, naka tcoman hēé,  
naka qarian hēéthēé Tsi gha máàè sa,  
Tsáá Tsia wèé zi gúù zi kúrúá hãa khama,  
zi Tsari ncàman ka hàna hãa, a ko kúrúè,”  
témé.

## 5

### *Tcgāya sa hēé naka Ghùu-coa ba hēéthēé e*

<sup>1</sup>Ra kò bóò kg'òm tshàum koe, Gaam ēe kò x'aian dis ntcōó-q'oos koe ntcōem di ba, Me tcgāya sa qgóóa, q'ooa sa koe hēé naka qāáa sa koe hēéthēé kò góásea sa, si 7 zi gúù zi tc'àmà ko tcēekg'am zi cgoa tcēekg'ammèa. <sup>2</sup>A ra a kò qarim moengele ba bóò, me ko kiam dòm cgoa nxàe a ko máá: “Díi ba tcgāyas xgobekg'am ka kg'anoèa, naka gaas di gúùan tc'àmà-tcēekg'am si ko q'òàa tcg'òó ka hēéthēé e?” témé. <sup>3</sup>Igaba i kò nqarikg'ai koe hēé naka nqōómkg'ai koe hēé naka nqōóm ka nqāaka ga hēéthēé koe cúi khòè ga káà a, tcgāya sa ga xgobekg'am kana ga bóò q'oo si i. <sup>4</sup>Ra kò kaisase kg'ae, cúi khòè ga kò táá hòè khama, kg'anoa a tcgāya sa xgobekg'ama ne kana bóò q'ooa sa. <sup>5</sup>Me kò nxāaska kaia xu ka c'ēe ba bìrí te a máá: “Táá kg'ae guu! Bóò, Juta dis qhàòs dim Gàm ba, Tòbem Dafitem di ba, nxāa ba tààa. Tcgāya sam gha kgoana a xgobekg'am, naka ēes tc'àmà-tcēekg'am cgoaèa gúùan 7 hēéthēé e,” témé.

<sup>6</sup>X'aian dis ntcōó-q'oo sa hēé naka 4 kg'oo-coan hãa koe hēé naka kaia xu xg'aeku koe hēéthēé ra kò Ghùu-coa ba bóò Me téé-tēe, cg'òèa hãa khama ii a, 7 nxāà nem kò úúa, 7 tcgáian hēéthēé e, ncēe kò 7 xu Tc'ēe xu Nqarim di xu ii i, ncēe kò wèém nqōóm koe tsééa úúèa xu. <sup>7</sup>Qòòm kò a síi tcgāya sa sèè, Gaam ēe kò x'aian dis ntcōó-q'oos koe ntcōem dim kg'òm x'òàm xèè koe. <sup>8</sup>Eēm ko tcgāya sa sèèa xg'ara, ka xu ko 4 xu kg'oo-coa xu hēé, naka 24 xu kaia xu hēéthēé Ghùu-coam cookg'ai koe cg'áé. Wèéa ne kò zómá\* zi hēé naka gàba zi qāè hm̀m̀ xg'ào gúùan ka cg'oèa zi gautan di zi hēéthēé qgóóa, ncēe ko tcom-tcomsa ne di còrè ii i. <sup>9</sup>Xu kò kàbam cii ba nxáè a máá:

\* **5:8:** zómá - Gerika sa ko “harepa” témé, cii cgoa dis gúùs zómás khama iis ka.

“Kg'anoèa Tsi hãa, tcgãya sa séèan ka,  
 a gaas tc'àmà-tcēekg'am cgoaèa gùùan xgobekg'am,  
 cg'òoèa Tsi kò hãa khama,  
 a Tsi a kò khòè ne Tsari c'áòan cgoa  
 x'ámá tcg'òó a Nqari ba *máà*,  
 wèé zi qhàò zi koe guu a,  
 naka wèé taman koe hěé,  
 naka wèé ne khòè ne koe hěé,  
 naka wèé zi xg'ae zi koe hěéthěé e,  
<sup>10</sup> a Tsi a kò kúrú ne ne x'aian di ne peresiti ne e,  
 gatá dim Nqari ba ne gha tsééa máá ka,  
 ta nqóómkg'ai koe tc'ãà-cookg'ai,”  
 ta xu ma nxáè.

<sup>11</sup> Kar kò bóò, a ra a kái xu moengele xu di dòman kóm, ncēe kò kaisase kái ii xu, nxáràè tite zi tcám-tcám zi khama noo xu. Ncēe kò x'aian dis ntcōó-q'oo sa hěé naka kg'oo-coan hěé naka kaia xu hěéthěé nxama-nxama hãa xu, <sup>12</sup> xu kò kaia dòm cgoa máá:

“Kg'anoèa baa  
 Ghùu-coam ncēe kò cg'òoèa hãa ba,  
 qaria nem gha hòò ka,  
 naka x'aian hěé,  
 naka q'ãa di tc'ēean hěé,  
 naka kaian hěé,  
 naka tcoman hěé,  
 naka x'àan hěé  
 naka dqòmkuàn hěéthěé e!”  
 témé.

<sup>13</sup> Ra kò nxãaska wèé gùùan ēe kg'òèa hãa kóm, ncēe nqarikg'ai koe hěé naka nqóómkg'ai koe hěé, naka nqóóm ka nqãaka hěé, naka tshàa-dxooan koe hěéthěé hàna a, wèéan ēe gaan koe hàna a, i ko máá:

“Gaam ēe x'aian dis ntcōó-q'oos koe ntcōe ba hěé  
 naka Ghùu-coa ba hěéthěé  
 méé i dqòmkuàn máàè,  
 naka tcoman hěé,  
 naka x'àan hěé,  
 naka qarian hěéthěé e,  
 chòò tamase!”  
 téméè.

<sup>14</sup> I kò 4 kg'oo-coan máá: “Amen!” témé. Xu kò kaia xu cg'áé, a xu a dqòm.

## 6

### *7 zi gùù zi tc'àmà ko tcēekg'am zi*

<sup>1</sup> Nxãaskar kò bóò, ēem ko Ghùu-coa ba 7 zi gùù zi tc'àmà ko tcēekg'am zi ka c'ēe sa ko xgobekg'am kar kò 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu ka c'ēe ba kóm, me túúm dim dòm cgoa ko kg'ui khama xamà a ko máá: “Hàà!” témé. <sup>2</sup> Kar kò bóò, q'úúm bì ba, me ēe qábì mea ba nxòò sa qgóóa, a ko x'aian dis cába sa máàè, a ba a kò tààa hãase qòò, a gha sí tàà.

<sup>3</sup> Eēm ko gaia càm dis gùùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò càm dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé. <sup>4</sup> Me kò nxãaska c'ēem bì ba tcg'oa, c'ees khama ma ncoà ba. Gam dim qábì-kg'ao ba kò qarian máàèa, tòókua nem gha nqóómkg'ai koe séèa tcg'òó di i, nxãasega ne gha khòè ne cg'òoku ka, a ba a kò kaia ntcàu ba máàèa hãa.

<sup>5</sup> Eēm ko Ghùu-coa ba gaia nqoana dis gùùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am, kar kò nqoana dim kg'oo-coa ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé. Ghùu-kg'air ko kar kò ntcùúm bì ba hěé naka gam dim qábì-kg'ao ba hěéthěé bóò, me qóman ko tc'ãò-tc'ãò sara gùù sara



tshàu q'ooa ba koe qgóóa hãa. <sup>6</sup> Ra kò nxãaska kg'uim khama xam̀s gúù sa kóm kg'oo-coa xu 4 xu xg'aeku koe guu a, si ko máá: “Cúim cáim di suruta ne gha cúim tshàu-q'oom di pérean máá tsi, i gha cúim cáim di surutan nqoana tshàu-q'oo zi di maberean máá tsi, igabaga táá olife di nxúlan hēé naka gōéan hēéthēé ko kúru hian cg'ōo guu!” témé.

<sup>7</sup> Eēm ko gaia 4 dis gúùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò 4 dim kg'oo-coam dim dòm ba kóm me ko máá: “Hàà!” témé. <sup>8</sup> Ghùì-kg'air ko kar kò tsãám bìi ba bóò. Eē kò qábì meam di cg'ōèa nea ko x'oo o, i kò ēe x'óóa ne khòè ne di x'ãè-q'ooan ko xùri me, i kò wèéan ga 4 xòèan nqōómkg'ai di koe guu a cúim xòèm koe qarian máàè, ntcàum cgoa i gha cg'ōo ka, naka xàbàs cgoa hēé, naka tciiàn cgoa hēé, naka qāáka di kg'oo-coan nqōómkg'ai di cgoa hēéthēé e.

<sup>9</sup> Eēm ko gaia 5 dis gúùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò ēe Nqarim dim kg'uim ncēe ne kò nxàea tseegukagua hãam domka cg'ōoèa hãa ne di tc'ēean altaram ka nqāaka bóò. <sup>10</sup> Kaiam dòm cgoa ne kò q'aua tcg'òò, a máá: “Oo, tc'amaka hàna Tsi X'aiga Tsi Nqari Tseè, tcom-tcomsa a tseegu Tsi, cgóm naka táá ão guu, naka nqōóm di ne khòè ne qháése xgàra, naka sita di c'áòan kabì ēe nqōómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe!” témé. <sup>11</sup> Me kò wèém khòè ba q'úúm qgáí ba máàè, a bìrìè, cg'árése ne gha qāà\* sa, i nxãakg'aiga síí nxáráse-q'ooan gane ka c'ēe ne qāà ne dian hēé, naka qōese ga ne dian hēéthēé tc'ãò, ncēe gha hàà cg'ōoè ne, ncēe ne kò ma gane hēéèa khama.

<sup>12</sup> A ēem ko Ghùu-coa ba 6 dis gúùs tc'àmà ko tcēekg'am sa xgobekg'am kar kò bóò, me ko nqōó ba kaisase cgùru, si kò cáim sa kabise a ntcùúm qgáim khama ma ntcùú, me kò nxoe ba kabise a c'áòan khama ma ncoà. <sup>13</sup> Zi kò nqarikg'ai di zi tconò zi nqōómkg'ai koe tcheè, ncēe i ko ma faia dis hìis di tc'áróan kg'oarà ma tcheè khama ma, kaiam tc'ãám kas kòo ntcãa-ntcãaè ne. <sup>14</sup> I kò nqarikg'aian qabese, tcgāyas ga ma qabeè khama ma, i kò wèé xàbìan hēé naka tshàam ka nxama-nxamaèa nqōó-coan wèé hēéthēé ntcãa-ntcãase a téé-q'ooan gaan di koe tcg'oa.

<sup>15</sup> Xu kò nxãaska nqōómkg'ai di xu x'aiga xu hēé, naka kaia xu khòè xu hēé, naka tc'ãa-cookg'ai xu hēé, naka ēe qguuan hēé naka qarian hēé, naka wèé ne khòè ne c'ēe ne, qāà ne kana ēe qāà tama ne gane hēéthēéa kò nxōán di kòman koe hēé naka xàbìan di nxōán koe hēéthēé tcãa a xài. <sup>16</sup> A ne a kò xàbìan hēé naka nxōán hēéthēé tcii a ko máá: “Cg'áé cgae ta a, naka chóm ta a tcgáí-q'ooa ba koe Gaam ēe x'aian dis ntcōó-q'oos koe ntcōóa-ntcōe ba, naka gataga chóm ta a Ghùu-coam di xgòàn koe. <sup>17</sup> Gatsara di xgòàn dim cáim kaia hãa ba hààraa ke, ka i gha diín kgoana a q'óá me?”

## 7

### *144,000 khòèan Iseraele di i*

<sup>1</sup> Ncēes gúùs qāá q'oo koer kò 4 moengele xu bóò, xu nqōóm di zi huku zi 4 zi koe tééa-tēe, a xu a kò 4 tc'ãán nqōómkg'ai di qgóóa hãa, nxãasega i gha táá cúí tc'ãá ga nqōómkg'ai koe tc'ãá ka, kana tshàa-dxooan koe, kana wèé hian koe ga igaba. <sup>2</sup> A ra a kò moengelem c'ēe ba bóò, me ko cáims ko tcg'oa xòè koe guu a ko hàà, a ba a tcãà-tshàus koe x'ái sa úúa, Nqarim kg'ōèa hãam di sa, khòè ne koem gha x'áis khama ma tòó sa, me kò kaia hãam dòm cgoa moengele xu 4 xu tcii, ncēe ko qarian máàèa hãa xu, nqōó ba xu gha cg'ōo ka, naka tshàa-dxooan hēéthēé e, <sup>3</sup> a ba a ko máá: “Táá nqōó ba cg'ōo guu, kana tshàa-dxooan ga, kana hian ga igaba, naka ta gha nxãakg'aiga síí x'ái sa tòó, gatá dim Nqarim di tséé-kg'aooan còo koe,” témé. <sup>4</sup> Ra kò nxãaska ēe kò x'ái sa tòó cgaeèa ne di nxáráse-q'ooan kóm: 144,000 ne khòè ne e, 12 zi qhàò zi Iseraele di ne khòè ne di zi wèé zi koe guu a.

<sup>5</sup> 12,000 ne kò Jutam dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòó cgaeèa,  
ne kò 12,000 ne Rubenem dis qhàòs koe guu a x'ái sa tòó cgaeèa,  
naka 12,000 ne hēé Gatem dis qhàòs koe,

\* **6:11:** qāà - Gerika sa ko “sāa” témé.

<sup>6</sup> naka 12,000 ne hěé Aserem dis qhàòs koe,  
 naka 12,000 ne hěé Nafetalim dis qhàòs koe,  
 naka 12,000 ne hěé Manasem dis qhàòs koe,  
<sup>7</sup> naka 12,000 ne hěé Simonem dis qhàòs koe,  
 naka 12,000 ne hěé Lefim dis qhàòs koe,  
 naka 12,000 ne hěé Isakarem dis qhàòs koe,  
<sup>8</sup> naka 12,000 ne hěé Sebulonem dis qhàòs koe,  
 naka 12,000 ne hěé Josefam dis qhàòs koe,  
 naka 12,000 ne hěéthěé Benjamenem dis qhàòs koe,  
 nxāa nea kò x'ái sa tòó cgaeèa.

*Wèé xu nqōó xu di ne khòè ne*

<sup>9</sup> Ncēe zi gùú zi qāá q'oo koer ko bóò, kar kò kaias xg'aes khòè ne di sa bóò, ncēe cúí khòè kaga nxáráè tite sa, wèé zi qhàò zi koe guu a, naka wèé zi xg'ae zi koe hěé, naka khòè ne koe hěé, naka tam xu koe hěéthěé e. Ne x'aian dis ntcōó-q'ooos cookg'ai koe hěé naka Ghùu-coam cookg'ai koe hěéthěé tééa-tēe, a ne a q'úú qgái-dxooan hana, a hian di nxāan tshàù q'ooa ne koe qgóóa. <sup>10</sup> A ne a kò kaiam dòm cgoa q'aua tcg'òó a máá:

“Kgoarakua ne gatá dim Nqarim koe guua,  
 ncēe x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōóa-ntcōe ba,  
 naka Ghùu-coam koe hěéthěé e,”

témé. <sup>11</sup> Xu kò wèé xu moengele xu x'aian dis ntcōó-q'oo sa hěé naka kaia xu hěé naka 4 kg'oo-coan kg'òèa kò hāa koe hěéthěé tééa nxama-nxama. Ne kò x'aian dis ntcōó-q'ooos cookg'ai koe tcúúa ne cgoa qámse, a Nqari ba dqom, <sup>12</sup> a máá:

“Amen!  
 Dqomkuan hěé  
 x'áàn hěé  
 q'āan di tc'ēean hěé  
 qāè-tcaoa-máákuan hěé  
 tcomkuan hěé  
 qarian hěé  
 naka kaian hěéthěé  
 méé i chòò tamase  
 gatá dim Nqarim di ii.  
 Amen!”  
 témé.

<sup>13</sup> Me kò kaia xu ka c'ēe ba kg'ui cgoa te a máá: “Dìi ga nea ncēe ne, q'úú qgái-dxooan hana ne, a ne a nda koe guua?” témé.

<sup>14</sup> Ra kò birí me a máá: “Kaia hāa tseè, tsáá tsi q'anaa!” témé. Me kò birí te a máá: “Ncēe nea gane ēe kaias xgàrakus koe guua hāa ne ne e. Gane di qgái-dxooa ne ne xg'aàra hāa, a kúrú u i q'úú u Ghùu-coam di c'áðan cgoa. <sup>15</sup> Gaa domkaga

ne x'aian dis ntcōó-q'ooos Nqarim dis cookg'ai koe hāa,  
 a ko dqom Me,

koaba ba hěé naka ntcúú ba hěéthěé e,  
 Gam dim tempelem koe hāa a,

Me gha Gaam

ēe x'aian dis ntcōó-q'ooos koe ntcōe ba  
 hāa cgoa ne

a gha kòre ne\*.

<sup>16</sup> Cuiskaga ne gaicara xàbà hāa tite,  
 a cáma hāa tite.

\* **7:15:** hāa cgoa ne a gha kòre ne - Gerika sa ko máá: “Gam dim tente bam gha tc'amkg'aia ne koe xgàu,” témé.

Cám sa cuiskaga dàò ne tite,  
 kana c'ěe kùruan ncěe kaisa ga igaba.  
 17 Ghùu-coa ba gha gane dim Kòre-kg'ao ba ii khama,  
 x'aian dis ntcōó-q'oos nqàè koe hãa ba,  
 a ba a gha chùia úú ne kg'òèan di tshàan di tsgórèan koe,  
 Me gha Nqari ba wèem tcgáí-tshàram  
 gane di tcgáían di ba tchùua tcg'òó," tam méé.

## 7 xu torompita xu (8-11)

### 8

#### *7 dis gúús tc'àmà ko tcěekg'am sa ko xgobekg'ammè*

<sup>1</sup> Eëm ko Ghùu-coa ba 7 dis gúús tc'àmà ko tcěekg'am cgoaè sa xgobekg'am kam kò nqarikg'ai koe qhái-qhái ba xóé, aoaram di nqàè-q'ooan khama noo x'aèa ne. <sup>2</sup> Kar ko 7 xu moengele xu ncěe ko Nqarim cookg'ai koe téé-těe xu bóò, xu ko 7 torompitan máàè.

<sup>3</sup> Me kò c'ěem moengelem qāè hm̀m̀ xg'ā̀ò gúúan úúa hãas gābas gautan cgoa kúrúèa sa qgóóa hãa ba altaram koe hàà téé, a kò qāè hm̀m̀ xg'ā̀ò gúúan káí máàè, nxāasegam gha wèè ne ěe tcom-tcomsa ne di còrèan cgoa gautan dim altaram ncěe x'aian dis ntcōó-q'oos cookg'ai koe hànám koe tcheè e ka. <sup>4</sup> I kò qāè hm̀m̀ xg'ā̀òs dà̀a-máákus di ts'énèan hěé naka ěe tcom-tcomsa ne di còrèan hěéthěé ěe kò Nqarim cookg'ai koe tēem moengelem di tshàuan koe guu a qaò. <sup>5</sup> Me kò nxāaska moengele ba qāè-hm̀m̀ xg'ā̀ò gúúan úúa hãas gāba sa sèè, a altaram koe guua c'eean ka cg'oè-cg'oe si, a ba a nqōómkg'ai koe xaoa guu u; i kò túúan di kg'ui-q'ooan hěé naka ts'oo-q'ooan hěé naka túú-tebean hěé, naka nqōóm di cgùru-q'ooan hěéthěé kúrúse.

#### *7 xu torompita xu*

<sup>6</sup> Xu kò nxāaska 7 xu moengele xu ncěe kò 7 torompitan qgóóa hãa xu kg'ónòse, q'aukagu u xu gha ka.

<sup>7</sup> Tc'ā̀a dim moengele ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, si kò tsṑa sa hěé naka c'ees ncěe kò c'á̀an cgoa xg'aea hãa sa hěéthěé xóé. Si kò nqōómkg'ai koe tcheèè, me kò nqoana xòèan nqōómkg'ai di koe guu a cúím xòè ba dào, me kò gataga nqoana xòèan hian di koe guu a cúím xòè ba dào, i wéé dcā̀an tsā̀a ga dào.

<sup>8</sup> Me kò cá̀m dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, si ko c'ěes gúú sa tshàa-dxooan koe xaoa tcā̀è, kaim xā̀bim khama noo sa, ncěe c'eean ko gaas koe dào sa. Me kò nqoana xòèan tshàa-dxooan di koe guu a cúím xòè ba c'á̀an kúrú, <sup>9</sup> si kò nqoana dtcōoan tshàa-dxooan q'oo koe x'ā̀èa hãa kg'oo-coan dis koe guu a cúís dtcōo sa x'óó, si kò nqoana dtcōoan skepean di koe guu a cúís dtcōo sa kòbèè.

<sup>10</sup> Me kò nqoana dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, me kò nqarikg'ai koe guu a kaim tconò ba cg'áé, a ko x'áà, karuko c'ee-kg'ám khama ma, a ba a kò nqoana xòèan tshàan di koe hěé, naka tshàan di tsgórèan koe hěéthěé cúím xòè koe guu a tcheè.

<sup>11</sup> Gaam tconòm di cg'òèa ne 'Kg'au' u. Me kò nqoana xòèan koe guu a cúím xòè tshàan di ba kg'au, i kò gaam tshàam ka káí khòèan x'óó, kg'au me e kò ii khama.

<sup>12</sup> Me kò moengelem 4 di ba gam dim torompita ba q'aukagu, me nqoana xòèan cá̀ms di koe guu a cúím xòè ba kòbèè, me gataga nqoana xòèan nxoem di koe guu a cúím xòè ba kòbèè, me nqoana xòèan tconò zi di koe guu a cúím xòè ba kòbèè, nxāasegam gha cúím xòè ba táá x'áà ka, nqoana xòèan gazi di koe guu a. Me kò gataga nqoana xòèan koaban di koe guu a cúím xòè ba táá x'áàn hòò, i ntcùúan ka gataga ii.

<sup>13</sup> Kar kò nxāaska bóò, a kóm si ko xāe sa ěes ko nqarikg'ai nqàè koe tsā̀éa te ka kaim dòm cgoa kg'ae a ko máá: "Nqoana xu moengele xu kg'ónòsea máána hãa, torompita ba xu gha q'aukagu ka, khama i gha cg'ā̀è ii, cg'ā̀è ii, cg'ā̀è ii, gane ěe nqōómkg'ai koe x'ā̀èa hãa ne ka," témé.

## 9

<sup>1</sup> Me kò 5 dim moengele ba gam dim torompita ba q'aukagu, ra kò nqarikg'ai koe guu a nqõómkg'ai koe tcheèa hãam tçonò ba bóò. Me ko chõò-q'oo úú tamam haém di kòman di xgobekg'aman máàè. <sup>2</sup> Chõò-q'oo úú tamam haém dim kòm bam kò xgobekg'am, i kò kaiam c'eem di khama ii ts'énèan gaam kòm koe tcg'oa, si kò cárn sa hëé naka nqõóm-nqàè hëéthëé gaam kòm koe tcg'oara hãa ts'énèan ka ntcùúkaguè. <sup>3</sup> I kò tçòman ts'énèan koe guu a tcg'oa, a nqõómkg'ai koe hàà, a i a kò nqõómkg'ai koe xg'árian di qarian khama noo qarian máàè. <sup>4</sup> A i a ko bìriè, nqõómkg'ai di dcãa ne i gha táá cg'õo sa, kana c'ëe gúúan ãe tsãá ga igaba, kana c'ëe hùian ga igaba, gabà méé i khòèan cg'õo, ncëe Nqarim dis x'ái sa còoan gaan di koe úú tama a. <sup>5</sup> Kgoara i kò máàè tama, cg'õo ne i gha sa, igaba i gha 5 nxoean kaisase xgáè ne sa, i kò gaan di xgáèku-q'ooan xg'árim dian khama xam, ãe i kò khòèan kaá ne. <sup>6</sup> Eë xu cárn xu ka i gha khòèan x'ooan qaa, igaba i hòò o tite. X'ooa ne i gha tc'ëe, igaba i gha x'ooan bèe ne a qgóé.

<sup>7</sup> Tçòman ncëea kò ncõo sa kg'ónòa máàèa xu bìi xu khama ii. Gaan di tcúúan koe i kò gautan cgoa kúrúèa cában x'aian di khama ii gúúan úúa, i kò gaan di kg'áian khòèan dian khama ii. <sup>8</sup> I gaan di c'òòan khòès di c'òòan khama ii, i gaan di xõóan gàman di xõóan khama ii. <sup>9</sup> Gaan di dxùuan koe i kò dxùua tsi koe ko xgáèa máá tsi gúúan úúa, qano cgoa kúrúèa khama ii i, i kò gaan di tcgàmàn di ts'oo-q'ooan kái zi bìi kara zi dian khama xam, ncëe ko ncõoan xàà zi. <sup>10</sup> A i a kò xg'árian di khama ii tsáóan úúa, a i a kò gaa tsáóan cgoa kaá, a i a tsáóan gaan di koe qarian úúa, khòèan ko 5 nxoean thòò-thõo o. <sup>11</sup> Gaan dim x'aiga ba kò chõò-q'oo úú tamam haém dim moengele me e. Gam di cg'òèa ne kò Heberas ka 'Abatone' e, a ba a kò Gerikas ka 'Apolione' ta ma tciie, *ncëe sa ko 'cg'õo sa' témé.*

<sup>12</sup> Tc'ãà dis cg'ãè sa nqáèa hãa, bóò, cárn cg'ãèa ne ko qanega hàà, ncëe zi gúú zi qãá q'oo koe.

<sup>13</sup> Me kò nxãaska 6 dim moengele ba torompita ba q'aukagu, ra kò nxãaska dòm ba kóm, gautan dim altaram di xu 4 xu nxãa xu koe guua ba, ncëe kò Nqarim cookg'ai koe hãa ba. <sup>14</sup> Me ko 6 dim moengelem ncëe ko torompita ba qgóóa ba bìri a máá: "Moengele xu 4 xu ncëe tshàam kaiam Eferatase dim koe qáèèa xu méé tsi kgoara," témé. <sup>15</sup> Xu kò gaxu moengele xu 4 xu cárn kg'ónò máàèa, kgoaraè xu gha a, gaa x'aè kaga, naka nxoe ba hëé, naka kuri ba hëéthëé e. Xu gaa x'aè kaga kgoaraè, nqoana zi xg'ae zi khòè ne di zi koe xu gha guu a cúis xg'ae sa cg'õo ka. <sup>16</sup> Bìian qábà hãa xu ncõo-kq'ao xu di nxárase-q'ooa ne kò 200 milione e, ra kò nxárase-q'ooa xu kóm.

<sup>17</sup> Ncëea ra kò ma tiris x'áiès koe bìi xu ma bóò ga a: qábì-kq'ao xua kò dxùua tsi ko xgáèa máá gúúan úúa hãa, ncëe kò c'eean khama ma ncoà a, a safirean khama ma kaisase tsãá a, a i a salefan khama ma dàrn-tc'ubi i. I kò bìi xu di tcúúan gàman di tcúúan khama ii, i kò c'eean hëé, naka ts'énèan hëé, naka salefan hëéthëé gaxu di kg'áman koe tcg'oa. <sup>18</sup> Nqoana zi xg'ae zi khòè ne di zi koes kò guu a cúis xg'ae sa cg'õoè, ncëe zi xgàraku zi thòòka zi nqoana zi ka: c'eean ka hëé, naka ts'énèan ka hëé, naka salefan ka hëéthëé e, ncëe kò kg'áma xu koe tcg'oa a. <sup>19</sup> Bìian di qaria ne kò kg'áman gaan di koe hëé, naka tsáóan gaan di koe hëéthëé hàna khama. Gaan di tsáóa ne kò cg'aooan khama ii, a tcúúan úúa, a i a kò gaan cgoa khòèan thòò-thõo.

<sup>20</sup> C'ëe ne khòè ne kò gazi xgàraku zi thòòka zi ka táá cg'õoè, igaba ne kò táá gane kúrúèa hãa gúúan koe tçóóse, a kò dxãwa tc'ëean dqomàn táá aagu, naka kúrú mááseèa nqárian hëéthëé e, ncëe gautan cgoa kúrúèa a, seleferan hëé, naka tcg'aian hëé, naka nxõán hëé, naka hùian hëéthëé e, ncëe bóò ga hëé tama a, kana kóm ga hëé tama a, kana qòò ga hëé tama a. <sup>21</sup> A ne a kò táá tçóóse gane di cg'òokuan koe hëé, naka tsóòan kúrúan koe hëé, naka cg'áran koe hëé, naka gane di ts'ãàn koe ga hëéthëé e.



## 10

### *Moengele ba hěe naka tcgãya-coa sa hěéthěe e*

<sup>1</sup> Ra kò nxãaska c'ēm moengelem kaia qarian úúa ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa. Túú-c'õòs kam kò qàbièa, a dòro-qhãò ba tcúúa ba tc'amkg'ai koe úúa. I kòò kg'áía ba cáms khama ma x'áà, i c'õáa ba nquu ba ko ghùì-ghuim hìim kãrua ko qaòm khama ii. <sup>2</sup> Tshàua ba koem kò tcgãya-coa sa qgóóa, xgobekg'amsea kò hãa sa. Gam dim nqàrèm kg'áo xòè di bam kò tshàam tc'amkg'ai koe tòóa, a dxàe xòè di ba nqõómkg'ai koe tòóa. <sup>3</sup> Kaisam q'au bam kò tcg'òó, gàman di kg'ae-q'ooan khama xamè ba. Eēm ko q'au ka zi kò 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi kg'uia ts'oo. <sup>4</sup> Eē zi ko 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi ts'oo, kar kò góá kg'oana, igabar kò nqarikg'ai koe guuam dòm ba kóm me ko máá: “Tc'àmà-tcēekg'ama tòó ēes gúús 7 zi kg'ui-q'oo zi túúan di zi mééa hãa sa naka táá góá si guu!” témé.

<sup>5</sup> Me kò nxãaska moengelem ncēer kò bóò me tshàa tc'amkg'ai koe hěe naka nqõómkg'ai koe hěéthěe tééa-tēe ba, kg'áo xòè dim tshàu ba nqarikg'ai koe ghùì. <sup>6</sup> A ba a Gaam ēe chõò tamas kg'õè sa ko kg'õèm cgoa gaise, ncēe nqarikg'ai hěe naka gaa koe hàna gúúan hěe, naka nqõómkg'ai hěe naka gaa koe hàna gúúan hěe, naka tshàa-dxooan hěe naka gaan koe hàna gúúan hěéthěe kúrúa hãa ba, a ba a máá: “Cúí ão ga gha káa a, <sup>7</sup> igaba 7 dim moengelem ko hàà gam dim torompita ba q'aukagu xu cáím xu kas gha nxãaska Nqarim dis tchõàs chómsea hãa sa tcg'oa a kúrúse, ēem kò ma Gam di xu qãà xu porofiti xu ma xgaa-xgaa sia khama,” témé.

<sup>8</sup> Me nxãaska dòm ncēer ko nqarikg'ai koe kómá hãa ba gaicara kg'ui cgoa te a máá: “Qõò naka síí ēe xgobekg'amseas tcgãya sa, tshàam tc'amkg'ai koe hěe naka nqõómkg'ai koe hěéthěe tééa-tēem moengelem tshàu q'oo koe sée,” témé.

<sup>9</sup> Ra kò moengelem koe síí a ra a dtcàrà me, tcgãya-coa sam gha máà te sa, me bìrí te a máá: “Sée si naka tc'õó si. Kg'au si i gha ii ncãaa tsi koe, igabas gha kg'ám-q'ooa tsi koe kãre ii, dènean khama ma,” témé. <sup>10</sup> Ra kò nxãaska gaas tcgãya-coa sa moengelem tshàu q'oo koe sée, a tc'õó si, si kò kg'ám-q'ooa te koe dènean khama ma kãre, igaba ēer ko tc'õó sía xg'ara ka i kò ncãà-q'ooa te kg'au. <sup>11</sup> Ra kò nxãaska bìríe a máá: “Gaicara méé tsi porofita, kái ne khóè ne ka hěe, naka kái zi qhàò zi ka hěe, naka kái xu tam xu ka hěe, naka kái xu x'aiga xu ka hěéthěe e,” témé.

## 11

### *Cám tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara*

<sup>1</sup> Ra kò nxãaska qáo-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãom hìi ba máàè, dqàbim khama kò ii ba, a bìríe a máá: “Tēe naka síí tempelem Nqarim dim di qáo-q'ooan tc'ãò-tc'ão, naka altara ba hěe, naka gaa koe hãa a ko dqòm ne hěéthěe nxárá. <sup>2</sup> Igaba tempelem ka tchàa koe hànam x'áé ba méé tsi guu, táá méé tsi nxãam di qáo-q'ooan tc'ãò-tc'ão guu. Nxãam x'áé ba qhàò zi di ne máàèa hãa ke, zi gha 42 nxoean tcom-tcomsam x'áé-dxoo ba náà. <sup>3</sup> Ra gha Tiri tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara cám tsara qarian máà, tsara gha saka di qgáían hãa a 1,260 cáman porofita.” <sup>4</sup> Ncēe tsara nxàea tseegukagu-kg'ao tsara olife di tsara hìi tsara a, a cám tsara lampi téé-q'oo tsara a, ncēe wèem nqõóm dim X'aigam Nqarim cookg'ai koe tééa-tēe tsara. <sup>5</sup> A ncēe c'ēe khóèan kò thõò-thõo tsara a kg'oana ne i ko c'eean kg'ám-q'ooa tsara koe tcg'oa, a gatsara di cg'õo-kg'aolan cg'õo. Ncēea ēe thõò-thõo tsara a kg'oana khóèan gha ma cg'õoè ga a. <sup>6</sup> Qarian tsara úúa, nqarikg'aian tsara gha tcēekg'am di i, táá i gha túúan tuu ka, gatsara di porofitan di cáman ka, a tsara a tshàan koe qarian úúa, kabi i tsara gha i c'áòan kúrú di i, a tsara a gha nqóó ba xg'ám wèe cg'ãèan cgoa, ēe tsara ga ko ma tc'ēe khama ma.

<sup>7</sup> Eē tsara ko Nqarim di kg'uian tseegukagua xg'ara, kam gha qãáka dim kg'oo-coam ncēe chõò-q'oo úú tamam hãem koe ko tcg'oa ba qaru-cgae tsara a, a ba a gha tàà tsara a, a cg'õo tsara a. <sup>8</sup> I gha gatsara di tc'áróan kaim x'áé-dxoom di xg'aekuan koe xóé, ncēe

q'ãasea ba, a Sodoma ii ba kana Egepeto ii ba, ncêe gatsara dim X'aigam *Nqarim* xgàuèa koe. <sup>9</sup> Nqoana cáman hêé naka cúim cáim di nqàè-q'ooan hêéthêé ka ne gha khòè ne ncêe qhàò zi koe hêé naka xg'ae zi koe hêé naka tam xu koe hêé, naka nqõó xu koe guua ne hêéthêé, gatsara di tc'áróan kg'ama bóò, a gha xgui tc'àman koe tsara gha xòòè sa, <sup>10</sup> ne gha ãe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne tc'amkg'aia tsara koe qãè-tcao, a ne a gha kõè sa kúrú, a aban tsééa mááku, ncêe tsara porofiti tsara kò ãe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne qóm ba qgókagua hãa khama.

<sup>11</sup> Igaba i kò nqoana cáman hêé naka cúim cáim di nqàè-q'ooan hêéthêé qãá q'oo koe Nqarim koe guua kg'òèan di sònòan tcãà cgae tsara a, tsara kò nqàrèa tsara cgoa tãe a téé, i kò kaisa q'áòan tcãà cgae gane ãe kòo bóò tsara a ne. <sup>12</sup> Nxãaska tsara kò c'èem dòm kaisa ba kóm, nqarikg'ai koe guua ba, me ko bìrí tsara a a máá: “Ncêe koe tsao q'ábà qaò,” témé. Tsara túú-c'òòs cgoa nqarikg'ai koe q'ábà qaò, ne kò gatsara di ne cg'òo-kg'ao ne bóò tsara a.

<sup>13</sup> Gaam x'aèm kam kò nqõó ba kaisase cgùru, me 10 xòèan koe guu a cúim xòèm x'áé-dxoom di ba xùbuse, i 7,000 khama noo khòèan gaam nqõóm di cgùru-q'ooan ka cg'òòè, ne kò c'èe ne kaisas q'áòs ka tcãàè, a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba dqòm.

<sup>14</sup> Cáim dis cg'ãè sa nqáéa hãa, igaba bóò, nqoana dis cg'ãè sa ko sencgaga hàà.

### 7 dim torompita ba

<sup>15</sup> Moengelem 7 di ba kò gam dim torompita ba q'aukagu, xu kò kaisase ko ts'oo xu dòm xu nqarikg'ai koe kómse, a xu a ko máá:

“Nqõómkg'ai di x'aia ne

gatá dim X'aigam *Nqarim* di x'aian kúrúa,  
naka nqòòkaguèa hãam Krestem di hêéthêé e,

Me gha chòò tamase X'aiga ba ii,”

témé. <sup>16</sup> Xu kò nxãaska 24 xu kaia xu, ãe kò Nqarim cookg'ai koe gaxu di ntcõó-q'ooan x'aian di koe ntcõe xu kg'áa xu cgoa qámse, a Nqari ba dqòm, <sup>17</sup> a máá:

“X'aiga Tsi Nqari Tsi Qari Tsi wèè Tseè,

ncêe hàna Tsi, a kò kg'aiga hàna Tsi,

qãè-tcaoa xae ko máá Tsi,

kaia qarian Tsari Tsi séèa hãa khama,

a Tsi a tshoa-tshoa a tc'ãà-cookg'aia hãa.

<sup>18</sup> Nqõóm di zi qhàò zia kò xgòà,

igaba i Tsari xgòàn hààraa,

naka ãe x'óóa hãa ne xgàra di x'aèan hêéthêé e.

Tsari ne qãà ne, ncêe porofiti ne hêé

naka tcom-tcomsa ne hêé naka wèéa ne

ãe ko Tsarim cg'òè ba q'áò ne hêéthêé

Tsi gha qãèan cgoa suruta,

cg'aréan ga hêé naka kaian ga hêéthêé e.

A Tsi a gha ãe ko nqõó ba cg'òo ne hàà cg'òo,”

ta xu méé.

<sup>19</sup> Me kò nxãaska Nqarim dim tempelem nqarikg'ai koe hàna ba xgobekg'amse, me kò Gam dis qáé-xg'aes dim káá ba bóòse Gam dim tempelem q'oo koe, i kò túú-tebean kúrúse, naka ts'oo-q'ooan hêé, kg'ui-q'ooan gaan di hêé, nqõóm di cgùruan hêé naka kias tsòà sa hêéthêé e.

**Cg'ao-dxoo ba hêé naka cáim kg'oo-coa tsara cg'òo ko tsara hêéthêé e (12–13)**

## 12

*Khòè sa hêé naka kái tcúú a kaian cg'aom ncòà ba hêéthêé e*

<sup>1</sup> Kaia, *a are-aresas* x'ái sa kò nqarikg'ai koe bóòse, ncêe khòès kò cáms khama ii qgáian hana sa, me kò nxoe ba nqàrèa sa ka nqãaka hana, si kò x'aian dis cábas 12 tconòan úúa sa tcúúa sa koe hana. <sup>2</sup> Ncãà nes kò úúa, a ábà qàe koe hãa, a ábàn di thòòan úúa, khamas kòo kg'ae. <sup>3</sup> Si kò c'èes x'ái sa gaicara nqarikg'ai koe bóòse, ka bóò, ncoàm cg'ao-dxoom kiam 7 tcúúan hêe naka 10 nxãàn hêéthêé úúa ba hana, a kò 7 cábàn x'aian di tcúúa ba koe úúa. <sup>4</sup> Tsáóa ba kò nqoana zi xg'ae zi nqarikg'ai di tconòan di zi koe guu a cúí sa xgàia tcg'òó, a nqõómkg'ai koe tcheèagu. Kam kò nxãaska cg'ao-dxoo ba khòès ãe ábà kg'oanas cookg'ai koe téé, nxãasegam gha gas dim cóá ba ãem ko ábàe kaga tòm ka. <sup>5</sup> Si kò kg'áòm cóá ba ábà, ncêe ko hàà *nqõóm di zi* qhàò zi wèé zi qano dxòm cgoa tc'ãà-cookg'ai ba. Igabam kò gas dim cóá ba ntcàuè, a ba a Nqarim koe úuè, Gam dis ntcõó-q'òos x'aian dis koe. <sup>6</sup> Si kò khòè sa bèe a qãáka qgóéa síí, Nqarim x'ãè-q'ooan kg'ónòa máá sia hãa koe, ncêe gaa koes gha hãa, a 1,260 cáman xáròè koe.

*Mikaele ba ko cg'ao-dxoom cgoa x'ãàku*

<sup>7</sup> Si ncõo sa nqarikg'ai koe tãe. Mikaele ba hêe naka gam di xu moengele xu hêéthêéa kò cg'ao-dxoom cgoa x'ãàku. Me kò cg'ao-dxoo ba hêe naka gam di xu moengele xu hêéthêé gaxu cgoa x'ãàku. <sup>8</sup> Igabam kò *cg'ao-dxoo ba* tààè, i nxãaska x'ãè-q'ooa ba nqarikg'ai koe kaà. <sup>9</sup> Me kò cg'ao-dxoo ba, cg'aom ncêe ncií, a dxãwa me e ta ko ma tciìe, a satana ii, a wèém nqõóm dim qàe-qaeku-kg'ao ba, nqõómkg'ai koe xaoa guuè, xu kò gam di xu moengele xu gam cgoa ga xaoa guuè.

<sup>10</sup> Ra kò nxãaska kiam dòm ba nqarikg'ai koe kóm, me ko máá:

“Ncêeska i Nqarim di kgoarakuan hààraa,  
i Gam di qarian hààraa,  
naka Gam di x'aian hêé,  
naka qarian Gam dim *nqòòkaguèa hãam* Krestem di hêéthêé e.  
Gatá ka qõese ga ne dim chibi-chibi-kg'ao ba xaoa guuèa khama,  
ncêe ko gatá dim Nqarim cookg'ai koe  
koaba ba hêe naka ntcúú ba hêéthêé chibi-chibi ne ba.

<sup>11</sup> Ghùu-coam di c'áðan cgoa hêé  
naka Nqarim di kg'uiian tseegukagan ka hêéthêé ne tàà mea hãa;  
a kò gane dis kg'òè sa táá tòóa mááse,  
igabaga ne kò x'óóan kg'ónòsea máána hãa.

<sup>12</sup> Gaa domka méé tu qãè-tcao, oo nqarikg'aiè,  
naka gatu ãe gaa koe x'ãèa hãa tu hêéthêé e!  
Igaba i gha cg'ãè ii gatu ka, oo nqõók'g'aiè,  
naka tshàa-dxooan hêéthêé e,  
dxãwa ba gatu koe xoana hãa,  
kaisa xgòàn cgoa khama.

Q'anam hãa gam di x'aèa ne xòm m sa khama!”  
tam méé.

<sup>13</sup> Eëm kò cg'ao-dxoo ba bóò, nqõómkg'ai koem xaoa xòòèa sa, kam kò kg'áòm cóá ba ábà hãas khòè sa qae. <sup>14</sup> Igabas kò khòè sa tcgàmà tsara kias xães di tsara máàè, nxãasegas gha cg'ao ba tsãéa guu, a qãáka síí hãa ka, qgáim kg'ónòas kò mááèam koe, qgáim ncêes kò síí hãa a x'aè ba xáròè ba, kuri tsara hêé, naka kurim nqàè-q'oo hêéthêé e. <sup>15</sup> Me kò cg'ao ba khòè sa ko xùrise tshàam di khama noo tshàan kg'áma ba koe guu a tcg'òó, nxãasega i gha xgàia tcg'òó si ka. <sup>16</sup> Igabam kò nqõó ba khòè sa hùi, a ba a kg'áma ba xgobekg'am, a ãem tshàam ncêem ko cg'ao-dxoo ba kg'áma ba koe guu a tcg'òó ba tòm. <sup>17</sup> Me cg'ao-dxoo ba khòès koe kaisase xgòà, a ba a kò tcg'oa a síí wèé cóáa sa cgoa ga ncõoan kúru, gane ãe ko Nqarim di x'áèan qgóóa qaria ne, a ko wèé x'aè ka Jeso ba tseegukagu ne. <sup>18</sup> Me kò cg'ao-dxoo ba tshàa-dxooan di góman koe téé.

## 13

### *Tc'ãà dim kg'oo-coa ba*

<sup>1</sup> Ra kò kg'oo-coa ba bóò, me tshàam koe guu a ko tcg'oa, 10 nxãàn hěé, naka 7 tcúúan hěé, naka 10 cábán x'aian di hěéthěé kò nxãàa ba koe úúa ba, me kò Nqari ba ko cóè cg'òèan wèè tcúúa ba koe úúa. <sup>2</sup> Kg'oo-coam ãer kò bóò ba kò q'òèm khama ii, i kò nqàrèa ba bera dian khama ii, i kò kg'áma ba gàman dian khama ii. Me kò cg'ao-dxoo ba gam di qarian hěé naka gam di ntcōó-q'ooan x'aian di hěé naka kaia tsééan di qarian hěéthěé gaam kg'oo-coa ba máà. <sup>3</sup> Si kò gaam kg'oo-coam dis tcúús c'èe sa cg'ãès xg'am sa úúa, x'óóam ga kò hãa sa, igabas kò gaas xg'am sa kaia sa ts'irìa hãa, me kò wèém nqōó ba kaias ares cgoa kg'oo-coa ba xùri. <sup>4</sup> Ne kò khòè ne cg'ao-dxoo ba dqom, qaria bam kò kg'oo-coa ba máà khama, a ne a kò *gataga* kg'oo-coa ba dqom, a ko máà: “Díina kg'oo-coam khama ii? Díina gha gam cgoa ncōoan kúru?” témé.

<sup>5</sup> Kg'oo-coa ba kò kg'áman máàè, dqomsean di kg'uia nem gha kg'ui di i, naka Nqari ba cóèan di hěéthěé e. Me kò qarian máàè, 42 nxoea nem gha gam di tsééan kúru ka. <sup>6</sup> Kg'áma bam kò xgobekg'am, a Nqari ba cóè, a cg'òèa ba cóè, a ba a Nqarim x'ãèa hãa qgái hěé naka gane ãe nqarikg'ai koe x'ãèa hãa ne hěéthěé cóè. <sup>7</sup> Qaria nem kò máàè, ãe tcom-tcomsa ne cgoam gha ncōoan kúru di i, a tàa ne e. A ba a kò wèém *nqōóm di zi* qhàò zi tc'amkg'ai koe hěé, khòè ne koe hěé, naka tam xu koe hěé, naka xg'ae zi koe hěéthěé qarian máàè. <sup>8</sup> Ne gha wèè ne ãe nqōómkg'ai koe x'ãèa hãa ne dqom me, ncèe nqōóm dis tshoa-tshoases koe i kò guu a cg'òèa ne kg'òèan dis tcgãyas koe góàè tama ne, Ghùu-coam ncèe kò cg'òèam dis koe.

<sup>9</sup> Ncèè khòèm kò tceean úúa hãa ne méém kóm:

<sup>10</sup> Ncèè c'èem khòèm gha qáèès kòo qaase

nem gha qáèè,

a ncèè c'èem khòèm gha ntcàum cgoa cg'òèès kòo qaase

nem gha ntcàum cgoa cg'òèè.

Ncèe sa ko máà, tcom-tcomsa ne khòè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé naka dtcòm, témé.

### *Cám dim kg'oo-coa ba*

<sup>11</sup> Ra kò nxãaska c'èem kg'oo-coa ba bóò, me nqōómkg'ai koe guu a ko tcg'oa. Ghùu-coam di nxãàn khamam kò ma cáàm nxãàn úúa, a kòo cg'ao-dxoom khama ma kg'ui. <sup>12</sup> A kò tc'ãà dim kg'oo-coam di qarian cgoa hàna baa koe wèè tsééan gam di ga kúru. A ba a nqōó ba hěé naka nqōómkg'ai koe x'ãèa hãa ne hěéthěé kúru ne tc'ãà dim kg'oo-coa ba dqom, ncèe gam dis xg'am sa ncèe x'óóam ga kò hãas xg'ao ts'irì ba. <sup>13</sup> Me kaia a *are-aresa zi* x'ái zi kúru, a ba a khòè ne cookg'ai koe nqarikg'ai koe guu a nqōómkg'ai koe hàà c'ee ba kúru. <sup>14</sup> Gaa zi x'ái zi cgoam kò nqōómkg'ai koe x'ãèa ne khòè ne qàe-qae, x'ái zi ncèem kò tc'ãà dim kg'oo-coam cookg'ai koe qarian máàèa hãa, kúru zim gha ka zi. A ba a kò nqōómkg'ai koe x'ãèa ne khòè ne bìrí, kg'oo-coa ba méé ne sere-sere sa kúrua máà sa, ncèe kò ntcàum cgoa thòò-thòèa igaba kg'òèa ba. <sup>15</sup> Qaria nem kò máàè, kg'oo-coam dis sere-sere sam gha tc'áán máà, si sònò di i, nxãasegas gha gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa kg'ui ka, a gane ãe gaam kg'oo-coam dis sere-sere sa dqom tama ne kúru ne cg'òèè ka. <sup>16</sup> Wèé ne khòè nem kò chùì, kg'áo xòè dim tshàum koe kana còoa ne koe ne gha x'ái sa tòò cgaèè ka. (Cg'árén ga hěé naka kaian ga hěé, qguúan ga hěé naka dxàuan ga hěé, kgoarasean ga hěé naka qàan ga hěéthěé e.) <sup>17</sup> Nxãasega i gha táá cúí khòè ga c'èes gúu sa x'ámá kana x'ámágu ka, gaas x'ái sa úú tama a, ncèe kò gaam kg'oo-coam di cg'òèè ii sa, kana cg'òèa ba di nxárase-q'oo ii sa.

<sup>18</sup> Ncèes gúu sa ko tc'èean qaa. A ncèè c'èem khòèm kò tc'èega ii ne méém gaam kg'oo-coam dim nxárase-q'oo ba nxárá xg'ae. Khòèm dim nxárase-q'oo me e ke, me gam dim nxárase-q'oo ba 666 me e.



## Tãáka zi x'ái zi (14–15)

### 14

#### *Ghùu-coa ba hěé naka Gam di ne khòè ne hěéthěé e*

<sup>1</sup> Ra kò nxãaska bóò, a cookg'aia te koe Ghùu-coa ba bóò Me Siona dim xàbim koe tééa-těe, i kò 144,000 khòèan Gam cgoa hàna, ncěe kò còoa ne koe Gam di cg'òèan hěé naka Gam ka xòòm di cg'òèan hěéthěé góásea ne. <sup>2</sup> Ra kò c'ěem ts'oom nqarikg'ai koe guua hãa ba kóm, me tòè ko tshàan khama xam, a kaia kg'ui-q'ooan túúan di khama xam. Ncěer kò kóma hãam dòm ba kò harepa cii-kg'ao ne dim khama xam, ne ko gane di harepan cii. <sup>3</sup> Ne kò x'aian dis ntcõó-q'oos cookg'ai koe hěé naka 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu cookg'ai koe hěé naka kaia xu cookg'ai koe hěéthěé kabam cii ba nxàè. Cúí khòè ga kò cii ba táá xgaa-xgaase, ěe 144,000 ne cúí ne ne e kò ii, ncěe kò nqõómkg'ai koe guu a x'ámá tcg'òóèa hãa ne. <sup>4</sup> Ncěe xua ěe kò táá khòè zi cgoa xóé xu khòè xu u, q'ano iise xu kò qgóósea hãa khama. Ghùu-coa ba xu kò wèè qgáian ěem ko qõò koe xùri. Khòè ne xg'aeku koe xu kò x'ámá tcg'òóèa hãa, tc'ãà di tc'áróan Nqarim di iise naka Ghùu-coam dian hěéthěé e. <sup>5</sup> Gane di kg'áman koe i kò cúí tshùù-ntcõa ga táá hòèè, káà chìbi ne e kò ii khama.

#### *Nqoana xu moengele xu*

<sup>6</sup> Ra kò nxãaska c'ěem moengele ba bóò, me ko nqarikg'ai nqàè koe ko tsãéa te, a chõò tama qãè tchõàn úúa, a ko ěe nqõómkg'ai koe x'ãèa hãa ne koe hěé naka *nqõóm di zi qhàò zi wèè zi koe hěé*, naka wèè zi xg'ae zi koe hěé, naka taman koe hěé, naka khòè ne koe hěéthěé nxàe e. <sup>7</sup> Kaiam dòm cgoam kò máá: “Nqari ba q'áo naka x'áakagu Me. Gam di xgàrakuan dim x'aè ba hààraa ke, naka dqom Me Gaam ěe nqarikg'ai hěé naka nqõókkg'ai hěé, naka tshàa-dxooan hěé, naka wèè qgáian tshàan ko tcg'oa hěéthěé kúrúa hãa ba,” témé.

<sup>8</sup> Me kò c'ěem moengelem cam di ba xùri me, a máá: “Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba, gaam ncěe *nqõóm di zi qhàò zi wèè zi kúrú zi gõéan kg'áà hãa ba*, cg'áràn kúrú di i, Nqarim di gòàn ko óága gõéa ne,” témé.

<sup>9</sup> Me kò nqoana dim moengele ba xùri tsara a, a kaiam dòm cgoa kg'ui a máá: “Ncěe c'ěem khòèm kò kg'oo-coa ba hěé naka gam dis sere-sere sa hěéthěé ko dqom, a x'ái sa còoa ba koe kana tshàua ba koe úúa nem <sup>10</sup> gha gaam igaba thěé Nqarim di xgòàn di gõéan kg'áà, ncěe qàbukaguè tama a, a kubis Gam di xgòàn dis koe ntcãaèa a. C'eean cgoa hěé naka salefan hěéthěé cgoam gha tcom-tcomsa xu moengele xu hěé naka Ghùu-coam cookg'ai koe hěéthěé thõò-thõè. <sup>11</sup> I gha gane di thõò-thõèan di ts'énèan chõò tamase qaò, ne sãa di x'aèan úú tama, koaba ba hěé naka ntcúú ba hěéthěé e, gane ěe ko kg'oo-coa ba hěé naka sere-serea ba hěéthěé dqom ne, naka wèèm ěe cg'òèa ba dis x'ái sa hòèa ne hěéthěé e.”

<sup>12</sup> Ncěe sa ko máá, tcom-tcomsa ne khòè ne Nqarim di ne méé ne qarika téé, témé - gane ěe ko Nqarim di x'áèan hěé naka Jesom di dtcòman hěéthěé qgóóa qari ne.

<sup>13</sup> Ra kò dòm ba kóm me nqarikg'ai koe guua hãa a ko máá: “Ncěe sa góá: Ts'ee-ts'eekg'aièa nea ěe ko Nqarim koe x'óó ne, ncěem x'aèm koe guu a,” témé. Me Tcom-tcomsam Tc'ěe ba máá: “Èè, *ts'ee-ts'eekg'aièa nea*, sãa ne gha gane di tsééan koe, i gha gane di tsééan xùri ne khama!” témé.

#### *Nqõóm di tcuùè-q'ooa ne*

<sup>14</sup> Bòòr kò, a cookg'aia te koe q'úús túú-c'òò sa bóò. Gaas túú-c'òòs koe kò ntcõe ba kò Khòèm dim Cóm khama ii, a gautan dis cábás x'aian di sa tcúúa ba koe úúa, a ba a kò q'ãe cgoa dim xgàom ts'èè ba tshàua ba koe úúa. <sup>15</sup> Me kò c'ěem moengele ba tempelem koe guu a tcg'oa, a kaiam dòm cgoa gaam ěe kò túú-c'òòs koe ntcõe ba q'au, a ko máá: “Tsarim xgàò ba tcãà naka gaam cgoa tcuù, tcuùan dim x'aè ba hààraa hãa, nqõómkg'ai dian ncěe

tcuùè ko ne kaisase x'ãéa hãa ke,” témé. <sup>16</sup> Me kò nxãaska gaam ãe túú-c'òòs koe ntcõe ba xgào ba nqõómkg'ai koe nqáékagu, me nqóò ba tcuùè.

<sup>17</sup> Me kò c'ëem moengele ba tempelem nqarikg'ai dim koe guu a tcg'oa. Gaam igabam kò q'ãe cgoa dim xgàom ts'èè ba qgóóa.

<sup>18</sup> Me kò c'ëem moengele ba altaram koe guu a tcg'oa, moengelem ncëe c'eean koe qarian úúa ba, me kò gaam ãe kò ts'éèm xgào ba qgóóa ba kaiam dòm cgoa tcii, a máá: “Tsarim xgào ba tcãà naka nqõóm di kg'oman di tc'áróan tcuù cgoa me, gaan di tc'áróa ne x'ãéa hãa ke,” témé. <sup>19</sup> Me kò moengele ba nxãaska gam dim xgào ba nqõómkg'ai koe nqáékagu, a ba a nqõómkg'ai di kg'oman tcuù, a gõéan ko kúrúès qgáís ncëe Nqarim di xgòàn di iis koe xaoa tcãà a. <sup>20</sup> I kò kg'oman x'áé-dxoom ka tchàa koe náà tòmmè, gõéan ko kúrúès qgáís koe, i c'áòan gaas qgáís koe guu a tòè, a càùse, a bì di tóm kgòrean ko téé khama noose síí, 300 kilomitara di qáò-q'ooan khama noose.

## 15

### *7 xu moengele xu di zi cg'ãè zi chõò di zi*

<sup>1</sup> Ra kò nxãaska c'ëes kaias are-aresas x'ái sa nqarikg'ai koe bóò: moengele xu 7 xu ncëe kò 7 cg'ãèan úúa xu - ncëe chõò di i, gaan koe i kò Nqarim di xgòàn chõò khama.

<sup>2</sup> Ra kò c'ëes gúù sa bóò, tshàam ts'óó-c'òán khama ii ba, me c'eean cgoa tcg'omesea. A ra a kò gataga gane ãe kò kg'oo-coa ba tàà hãa ne hëéthëé bóò, *kg'oo-coam* ncëe kò sere-sere sa kúrúá mááèa hãa, i kò cg'òèa ba nxáráse-q'oom ka x'áíèa ba. Tshàam qàe koe ne kò téé-tëe, Nqarim máà nea hãa zi harepa zi qgóóa hãase. <sup>3</sup> Ne kò Moshem dim cii ba nxáè, Nqarim òm qàà ba, naka Ghùu-coam dim cii ba hëéthëé e, a ko máá:

“Tsari tsééa nea kaia, a are-aresa a.

Oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè, Qari Tsi wèé Tseè!

Tsari dàòà nea tchàno a tseegu u,

oo, X'aiga Tsi *nqõóm di zi qhàò zi di Tseè!*

<sup>4</sup> Dìina gha táá q'áò Tsi,

oo, X'aiga Tsi Nqari Tseè,

a cg'òèa Tsi táá x'áàkagu?

Tsáá Tsia cúísega tcom-tcomsa Tsi i.

*Nqõóm di zi qhàò zi wèé zia gha hàà*

a Tsáá cookg'ai koe dqòm khama,

tchàno tsééan Tsaria x'áísea hãa khama,”

témé.

<sup>5</sup> Ncëes gúùs qáá q'oo koer kò nqarikg'ai koe tempele ba bóò, xhàro-dxoom ncëe Nqarim ko khòè ne cgoa kg'uim koe, me nqáè koe hànám qgáì ba xgobekg'amsea. <sup>6</sup> Xu kò gaxu moengele xu 7 xu gaa koe guu a 7 cg'ãèan cgoa tempelem koe tcg'oa. Q'úú qgáían tcààko xu kò hana, a kò gautan di bànéan dxùua xu koe qáéa. <sup>7</sup> Me kò 4 xu kg'oo-coa xu kg'òèa hãa xu ka c'ëe ba nxãaska 7 xu moengele xu gautan di zi gàba zi 7 zi máà, chõò tamase ko kg'òèm Nqarim di xgòàn ka kò cg'òèa hãa zi. <sup>8</sup> Me kò tempele ba Nqarim di x'áàn hëé naka Gam di qarian hëéthëé koe guua ts'énèan ka cg'òè-cg'òè. I kò cúí khòè ga tempelem koe tcãà tama, i nxãakg'aiga qòò a síí 7 cg'ãèan moengele xu 7 xu di chõòkaguè.

### **7 zi gàba zi Nqarim di xgòàn di zi (16)**

## 16

<sup>1</sup> Ra kò nxãaska kaiam dòm tempelem koe guua hãa ba kóm, me ko moengele xu 7 xu bìrí a ko máá: “Qòò xao naka nqõómkg'ai koe síí Nqarim di xgòàn di zi gàba zi 7 zi ntcãàgu,” témé.

<sup>2</sup> Me kò tc'ãà dim moengele ba qõò a síí gam dis gàbas dian nqõómkg'ai koe ntcãagu, zi kò cg'ãè a thòò zi chìbi zi khòè ne koe tcg'oa, ãe kò kg'oo-coam dis x'ái sa úúa ne hěé naka gam dis sere-sere sa kòò dqòmà máá ne hěéthěé e.

<sup>3</sup> Me kò cãm dim moengele ba gam dis gàbas dian ntcãagu tshàa-dxooan koe, i tshàan kabise a x'óóam khòèm di c'áòan khama ii, i kò tshàan q'oo koe hàna kg'õèa gúúan wèé ga x'óó.

<sup>4</sup> Me kò nqoana dim moengele ba gam dis gàbas dian ntcãagu tshàa xu koe hěé, naka wèé qgálan tshàan ko tcg'oa koe hěéthěé e, i kò kabise a c'áòan kúrú. <sup>5</sup> Ra kò tshàan dim moengele ba kóm, me ko máá:

“Tchàno Tsi i,  
Tzáá ncěe hàna  
a kò kg'aiga hàna Tsi,  
ncěe tcom-tcomsa Tsi,  
xgàrakuan ncěe koe Tsi tchàno Tsi i.

<sup>6</sup> Tcom-tcomsa ne hěé naka porofiti xu hěéthěé

di c'áòà ne ne kò ntcãàgua,  
Tsi kò c'áòan máà ne ne kg'áà,  
ãe ne kòò ma qaa khama  
*gane di zi tséé zi cgoa,*”

tam méé. <sup>7</sup> Ra kò altara ba kóm, me ko xoa a ko máá:

“Eè, X'aiga Tsi Nqari Tsi qari Tsi wèé Tseè,  
Tsari xgàrakua ne tseegu a tchàno o,”  
témé.

<sup>8</sup> Me kò 4 dim moengele ba gam dis gàbas dian cáms koe ntcãagu, si kò qarian máàè, khòèa nes gha c'eean cgoa dàò di i. <sup>9</sup> Ne kò khòè ne cáms di kùruan kaia ka dàòè, a kò Nqarim di cg'õèan cóè, Gaam ãe ncěe zi cg'ãè zi di qarian kò úúa hãa ba, a ne a kò táá chìbi bóòse a kabise a Nqari ba dqòm.

<sup>10</sup> Me kò 5 dim moengele ba gam dis gàbas dian kg'oo-coam dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe ntcãagu, i kò gam di x'aian ntcúú-ntcuuè. Ne kò khòè ne thòòan ka káan tam, <sup>11</sup> a ne a nqarikg'ai dim Nqari ba gane di thòòan hěé naka chìbian hěéthěé domka cóè. A kò táá ãe ne kúrú hãa zi gúú zi koe chìbi bóòse.

<sup>12</sup> Me kò 6 dim moengele ba gam dis gàbas dian Eferatase dim tshàam kaim koe ntcãagu, i gaam tshàam di tshàan kaà, nxãasegam gha dàòm cáms ko tcg'oam xòèm di xu x'aiga xu di ba kg'ónòè ka. <sup>13</sup> Ra kò nqoana cg'ãè tc'ëean bóò, ncěe ko cg'ao-dxoo ba hěé, naka kg'oo-coa ba hěé, naka porofitim tshúù-ntcõa ba hěéthěé xu kg'ám q'oo koe tcg'oa a, i dqòean khama ii. <sup>14</sup> Tc'ëean ncěea kò dxãwan di i, a kò *are-aresa zi x'ái zi kúrú*, a kò wèém nqõóm di xu x'aiga xu koe síí, nxãasega i gha síí ncõos koe xg'ae-xg'ae xu ka, Nqarim Qarim wèém dim cárm kaim ka.

<sup>15</sup> (*Nqari ba ko máá*: “Bóò, ts'ãà-kg'aom khamar ko ma hàà. Ts'ee-ts'eekg'aièa baa ãe kókòda a qgáia ba qgóóa kg'ónòda ba, táám gha nxãasega qg'aè-cgaease qõòate ka, a ba a khòè ne xg'aeku koe táá sau-cgaease hãa ka,” témé.)

<sup>16</sup> Ncěe tc'ëea nea kò x'aiga xu xg'ae-xg'ae, qgáim ãe ko Hebera dis kg'uis ka Hare-Magetone ta ko ma tcièm koe.

<sup>17</sup> Me kò 7 dim moengele ba gam dis gàbas dian tc'ãán q'oo koe ntcãagu, me kò kaim dòm ba tempelem koe guu a tcg'oa, x'aian dis ntcõó-q'oos koe a máá: “Xg'araa ia,” témé.

<sup>18</sup> I nxãaska túú-teben hěé naka ts'oo-q'ooan hěé naka túúan di kg'ui-q'ooan hěé naka nqõóm di cgùruan hěéthěé kúrúse. Ncěes cgùru sa kò kaisase kaia, si qanega gatà iis gúú sa kúrúse tama, khòèan nqõómkg'ai koe tshoa-tshoa a hãa koe ga guu a. <sup>19</sup> Me kò x'áé-dxoom kaia ba nqoana q'oro q'aa-q'aaè, i kò *nqõóm di zi qhàò* zi di x'áé-dxooan cg'áé. Me kò Nqari ba kaim Babilone ba tc'ëe-tc'ëese, a ba a gõéan dis kubis Gam di xgòan kaia di sa máà me. <sup>20</sup> I kò tshàam ka nxama-nxamaèa nqõó-coan wèéan ga gàri a kaà, i kò cúí

xàbì ga táá hòòse. <sup>21</sup> I kò kaia tsòàn nqarìkg'ai koe guu a khòè ne koe tcheè, 50 qóm-q'oo khama noo qóman kò úúa a. Ne kò khòè ne ncées gúùs cg'ães tsòàn dis domka Nqari ba còè, ncées cg'ães sa kò kaisase tshúù si i khama.

## **Babilonem di cg'áé-q'ooan hěé, naka kg'oo-coam dis tààè sa hěé, tshúù-ntcõa di xu porofita xu hěé, naka dxãwa ba hěéthěé e (17-20:10)**

### 17

*Cg'árà-kg'ao sa hěé naka kg'oo-coa ba hěéthěé e*

<sup>1</sup> Kam kò nxãaska 7 zi gàba zi qgóóa xu moengele xu 7 xu ka c'ěe ba hàà cgae te, a hàà bìrí te a máá: “Hàà nakar hàà kias cg'árà-kg'aos di xgàrasean x'ái tsi, ncée kái tshàn tc'amkg'ai koe ntcõe sa! <sup>2</sup> Ncée x'aiga xu nqóómkg'ai di xu gas cgoa cg'áràn kúrúa hãa sa, ne kò nqóóm di ne x'ãè-kg'ao ne gas di cg'áràn di gõéan nqàre sa,” témé.

<sup>3</sup> Kam kò nxãaska tc'ěem koe sée te, a qãáka úú te. Ra kò khòè sa bóò si ncoàm kg'oo-coam tc'amkg'ai koe ntcõe, ncée gam koe i kò Nqari ba ko còè cg'òèan cg'oèa hãa ba, me 7 tcúúan úúa naka 10 nxãàn hěéthěé e. <sup>4</sup> Si kò khòè sa tsãáse ncoàse hana, a kòo gautan ka hěé, naka t'òè zi nxõá zi ka hěé, naka tcaàko nxõán cgoa kúrúèa qg'amàn ka hěéthěé x'áà. Tshàua sa koes kò gautan dis kubi sa qgóóa, si cg'ães zi gúù zi hěé naka gas di cg'áràn di cg'urian hěéthěé ka cg'oèa hãa. <sup>5</sup> Gas di còoan koe i kò chómseas gúù sa ko nxàè cg'òèan góásea:

“KAIAS BABILONE SA,  
CG'ÁRÀ-KG'AO ZI KA XÕÓ SA  
NAKA CG'ÃÈ ZI NQÕÓMKG'AI DI ZI HĚĚTHĚĚ DI SA,”

ta ma góásea a. <sup>6</sup> Ra kò khòè sa bóò, si tcom-tcomsa ne di c'áðan ka nqàrea hãa, gane ěe Jesom di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne di c'áða ne.

Ěèr ko bóò si kar kò kaisase are. <sup>7</sup> Igabam kò moengele ba bìrí te a ko máá: “Dúús domka tsia area? Ncées khòès di zi gúù zi chómsea zir gha bìrí tsi, naka ěes qábìa hãam kg'oo-coam 7 tcúúan hěé naka 10 nxãàn hěéthěé úúam di zi hěéthěé e. <sup>8</sup> Kg'oo-coam ěe tsi ko bóò ba kò hànaa, igabam ncéeska káà me e, a ba a gha hàà chõò-q'oo úú tamam hãém q'oo koe guu a qaò, a gha tcg'oa a sí kaàkaguè. Nqóómkg'ai di ne x'ãè-kg'ao ne, ncée gane di cg'òèan nqóóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'òèan dis tcgãyas q'oo koe góáè tama ne gha are, gaam kg'oo-coa ba ne ko bóò ne. Hànam kò hãa, igabam ncéeska káà me e, a gha gaicara hàà khama.

<sup>9</sup> “Ncées gúù sa tsi kò kóma q'ãa kg'oana ne i ko tc'ěean qaase. 7 xu tcúú xua 7 xu xàbì xu u, ncées ko khòè sa gaxu koe ntcõe xu. <sup>10</sup> Gataga xu 7 xu tcúú xu 7 xu x'aiga xu u. 5 xua kò cg'áé, me c'ěe ba qanega x'aiga me e, me c'ěe ba qanega hàà tama - hààm kò nem gha hàà cg'orò x'aè-coan cúí ga hãa. <sup>11</sup> Kg'oo-coam ncée kò hànaa ba, a ncéeska káà ii ba, nxãa ba 8 di me e, igabam 7 xu ka c'ěe me e, a ba a gha sí cg'òè.

<sup>12</sup> “I nxãaska 10 nxãàn ěe tsi kò bóò o, nxãàn 10 xu x'aiga xu u, ncée qanega x'aian máàè ta ga hãa xu, igaba xu gha hàà cúím aora ba gaam kg'oo-coam cgoa x'aiga xu gha ii di qarian hòò. <sup>13</sup> Ncée xua cúís tc'ěe sa úúa, a ko gaxu di qarian hěé naka gaxu di tsééan di qarian hěéthěé kg'oo-coa ba máà. <sup>14</sup> Ncõoan xu gha Ghùu-coam cgoa kúrú, Me gha Ghùu-coa ba tàà xu, x'aiga xu dim X'aiga Me e, a kaia xu x'aiga xu dim kiam X'aiga Me e khama. Ne gha Gam cgoa hàna ne ěe tciièa, a nxará tcg'òèa, a tcom-tcomsa ne ne e,” tam moengele ba méé.

<sup>15</sup> A ba a bìrí te a máá: “Tshàn ěe tsi kò bóò, ěe cg'árà-kg'aos gaan koe ntcõóa-ntcõe e, nxãa nea kái ne khòè ne hěé, naka xg'ae zi hěé, naka nqóóan di zi qhàò zi hěé, naka tam xu hěéthěé e. <sup>16</sup> Nxãà xu 10 xu ěe tsi ko bóò xu hěé naka kg'oo-coa ba hěéthěéa gha cg'árà-kg'ao sa hòre. Cg'ãa-cg'anasekagu si i gha, a qg'aè-cgaekagu si, a gha cgàaa sa kg'oo, a



c'eean cgoa dàò si. <sup>17</sup> Nqari ba tcáóa xu koe tcãà ana hãa khama, Gam ko tc'ëe sa xu gha kúrú, a gha cúí tc'ëe ka, a gaxu di x'aian di qarian kg'oo-coa ba máà, i gha nxãakg'aiga síí Nqarim di kg'uian tseegukaguè ka. <sup>18</sup> Khóès ãe tsi ko bóò sa kaim x'áé-dxoo me e, ncëe nqõómkg'ai di xu x'aiga xu koe qarian úúa ba.”

## 18

### *Babilonem di cg'áé-q'ooa ne*

<sup>1</sup> Ncëe zi guù zi qãá q'oo koer kò c'ëem moengele ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa, kaia qarian úúa ba, me kò nqõò ba gam di x'ààn ka x'àà-x'aaè. <sup>2</sup> Kaim dòm cgoam kò kg'ui a ko máá:

“Cg'áéa baa, cg'áéa baa, Babilonem kaia ba!  
Dxãwan x'ãèa hãa qgála nem kúrú,  
naka wèè zi tc'ëe zi cg'ãè zi di x'ãè-q'ooan hëéthëé e,  
x'ãè-q'ooan wèès tsarás kg'ooè tamasa di hëé,  
naka x'ãè-q'ooan wèém kg'oo-coam kg'ooè tama,  
a hòrèam di hëéthëé e.

<sup>3</sup> Nqõóm di zi qhàò zi wèé zia  
gas di cg'áràn di xgòà gõéan kg'áà hãa,  
xu nqõómkg'ai di xu x'aiga xu gas cgoa cg'áràn kúrú,  
xu nqõómkg'ai di xu x'ámágu-kg'ao xu qguù hãa,  
gas di xaù-q'ooan kaia ka,”  
témé.

<sup>4</sup> Ra kò nxãaska c'ëem dòm ba nqarikg'ai koe guu a kóm, me ko máá:  
“Tiri tu khóè tuè, tcg'oaragu si,  
gas di chìbian koe tu gha táá tcãà ka,  
naka tua gha nxãasega táá gas di xgàràèan koe tcãà.

<sup>5</sup> Gas di chìbia nea dtcõoa qaòkaguèa khama,  
a nqarikg'aian koe ga síía,  
Me Nqari ba gas di cg'ãè cauan tc'ëe-tc'ëesea hãa.

<sup>6</sup> Kàbise naka máà si,  
ëes ko ma gasa máà tua khamaga ma,  
naka cam q'oro suruta si gas di tsééan koe.  
Cam q'oro cg'oè-cg'oea máá si,  
kubis ães kò cg'oè-cg'oeas koe.

<sup>7</sup> Eës kò ma x'áàkaguse a kàrean máàsea hãa  
khama noose xgàra si  
naka thõòan máà si.  
Tcáóa sa koes ko máá:  
'X'aigas dxàe sa ntcõe,  
dxàe-ntcõar tama ra a,  
cuiskagar thõò-tcaoa hãase kg'aea tite,'  
témé khama.

<sup>8</sup> Gaa domka i gha gas di cg'ãèan cúím cam ka hàà:  
tcìlan hëé naka tshúù-tcaolan hëé, naka xàbàn hëéthëé e.  
Si gha c'eean cgoa dàòè,  
X'aigam Nqari ba qarian úúa,  
ncëe ko xgàra si ba khama,”  
tam méé.

<sup>9</sup> Eë xu ko nqõóm di xu x'aiga xu, ncëe kò gas cgoa cg'áràn kúrú, a kòo nqõómkg'ai di kàrean gas cgoa tc'óò xu, dào-q'ooa sa di ts'énèan bóò ka xu gha kg'ae, a xu a gha thõòkase kg'ae cgae si. <sup>10</sup> Nqùù ka xu gha téé, gas di thõòan di q'àòan domka, a xu a gha máá:

“Haò, cg'ǎè i gha ii!  
 Cg'ǎè i gha ii, haò, kaiam x'áé-dxoo ba!  
 Haò, Babilone ba, qarian dim x'áé-dxoo ba!  
 Cúim aoaram q'oo koe i tsari xgàrakuan hààraa!”  
 témé.

*Q'úúm bìm dim qábi-kg'ao ba*

<sup>11</sup> Xu gha nqōómkg'ai di xu x'ámágu-kg'ao xu kg'ae, a thōòkase kg'ae cgae si, cúí khòè ga gaxu di gúùan gaicara x'ámá hāa tite khama: <sup>12</sup> gauta di gúùan hēé, naka selefera dian hēé, naka t'òè nxōán hēé, naka tcaàko nxōán hēé, naka q'úú qgáian hēé, naka tsāáse ncoà qgáian hēé, naka tcaàko qgáian hēé, naka ncoà qgáian hēé, naka wèè hìi-ghàòan qǎè hm̀m̀-  
 xg'ǎò hēé, naka tcoà di nxāan cgoa kúrúèa zi gúù-ghàò zi wèè zi hēé, naka kaisa marian ko tc'òà hìian cgoa kúrúèa zi gúù-ghàò zi wèè zi hēé, naka tcg'aian hēé, naka qanoan hēé, naka tc'úúan úúa nxōán hēé, <sup>13</sup> naka kinamone hēé, naka tsóòberean hēé, naka qǎè hm̀m̀-  
 xg'ǎò gúùan tcgáuse di hēé, naka tshāan hēé, naka qǎè hm̀m̀-  
 xg'ǎò gúùan hēé, naka gōéan hēé, naka nxúlan hēé, naka péréan hēé, naka xháràèa péréan hēé, naka ghòèan hēé, naka ghùuan hēé, naka bìian hēé, naka kara zi hēé, naka qāan hēé, naka khòèan di kg'òèan hēéthéè e. <sup>14</sup> Ncēeta ne gha méé: “Wèé cgùrian ncēe sari tcáóan kò xgónèa hāa ne tcg'oa cgae sia. Wèé qguùan hēé naka gúù zi wèè zi t'òè-t'òe si ko zi hēéthéèa kaàraa hāa, a cuiskaga gaicara hòèè tite,” témé. <sup>15</sup> X'ámágu-kg'ao xu ncēe kò ncēe zi gúù zi x'ámágu xu, a kò gaas koe qguù xu, nxāa xua gha gas di thòòan di q'òan domka nqúù ka téé, a gha kg'ae, a kaisase thōòkase kg'ae cgae si, <sup>16</sup> a máá:

“Haò, cg'ǎè i gha ii!  
 Cg'ǎè i gha ii, haò, kaiam x'áé-dxoom  
 ncēe q'úús qgá sa hānas khòès khama ii ba,  
 tsāáse ncoàse hana sa,  
 a ko gautān ka hēé, naka t'òè nxōán ka hēé  
 naka tcaàko nxōán ka hēéthéè tcaà sa!”  
<sup>17</sup> Cúim aoaram ka  
 i ncāa wèè x'aian ncēe ga cg'āa-cg'anasekaguè!”  
 témé.

Me gha wèém chùì-kg'aom skepean di ba hēé naka q'ábà-kg'ao ba hēé naka skepean ko qōòkagu xu hēé naka wèé xu ēe ko tshāan q'oo koe x'ámágu xu hēéthéè nqúù ka téé. <sup>18</sup> A gha ēe xu kòò dàò-q'ooa sa di ts'énèan bóò ne q'aua tcg'òó, a xu a gha máá: “Ndakam x'áé-dxoo ba kò ncēem x'áé-dxoom kaiam khama ii?” témé. <sup>19</sup> A xu a kò tcúúa xu koe tsharàn tcheè, ēe xu ko kg'ae, a ko thōòkase kg'ae ka, a ko q'au a ko máá:

“Haò, cg'ǎè i gha ii,  
 cg'ǎè i gha ii, haò kaiam x'áé-dxoo ba.  
 Wèé ne ēe skepe zi tshāan q'oo koe úúa ne gam koe qguù,  
 gam di qguùan ka!  
 Cúim aoaram kam cg'āa-cg'anasekaguèa,”  
 ta xu méé.

<sup>20</sup> Qǎè-tcaoa tu nqáé si, oo nqarìkg'aiè,  
 oo tcom-tcomsa tuè,  
 naka x'áé úú-kg'ao xao hēé naka porofiti xao hēéthéè e,  
 Nqari ba gatu domka xgàrakuan máa sia ke!

<sup>21</sup> Me kò nxāaska c'ēm moengelem qari ba kaiam nxōá-dxoom khama noom nxōá ba ghùì, a ba a tshāam q'oo koe xàbù tcāa me, a máá:

“Gatagam gha ma Babilonem,  
 kaiam x'áé-dxoo ba ma qarika xàbù tcāaè,  
 a ba a gha gaia táá hòèè.

<sup>22</sup> Ciian harepa ciì-kg'ao ne di hēé

naka nxàè-kg'ao ne di hěé,  
 naka fulutu cii-kg'ao ne di hěé  
 naka torompita cii-kg'ao ne di hěéthěéa  
 cuiskaga gaicara sáá koe kómsea hãa tite;  
 i cúí xom-kg'aoan  
 ncěe xommè ko zi gùù zi di ga  
 cuiskaga gaicara sáá koe hòosea hãa tite;  
 i cuiskaga sáá koe  
 gáí cgoa dis nxõás di gáí-q'ooan kómsea hãa tite.  
<sup>23</sup> Cuiskaga i lampian di x'áàn  
 gaicara sáá koe x'áà hãa tite.  
 Séè-kg'ao ba hěé naka séèè kos khòè sa hěéthěé khara  
 di kg'ui-q'ooa ne  
 cuiskaga sáá koe gaicara kómsea hãa tite.  
 Sáá koe ko x'ámágu ne khòè nea kò *dqòmse* khama  
 nqõómkg'ai di ne kaia ne khòè ne e sa,  
 zi kò *nqõóm di zi qhàò* zi wèè zi  
 sari tsòòan cg'ãè ka hòakaguè,  
<sup>24</sup> i kò gas koe porofiti xu hěé  
 naka tcom-tcomsa ne hěé,  
 naka wèè ne èe nqõómkg'ai koe cg'õòa ne di c'áòan hěéthěé hòose,"  
 témé.

## 19

### *Kái ne khòè ne ko nqarikg'ai koe Nqari ba dqòm*

<sup>1</sup> Ncěe zi gùù zi qãá q'oo koer kò khòè ne kái ne dis xg'aes di kg'ui-q'ooan khama xamòs  
 nxobo sa nqarikg'ai koe kóm, ne ko máá:

“Haleluya!

Kgoarakuan hěé  
 naka x'áà ba hěé  
 naka qarian hěéthěéa  
 gatá dim Nqarim di i.

<sup>2</sup> Gam di xgàrakua ne tseegu a tchàno o khama.

Kaias cg'árà-kg'ao sam xgàra hãa,  
 ncěe kò nqõó ba gas di cg'áràn ka cg'ãè-cg'ãe sa.

Gam di qãàn di c'áòa nem kabia máá sia hãa,”

témé. <sup>3</sup> Ne kò gaicara q'au a máá:

“Haleluya!

Gas koe guua hãa ts'énèa ne ko chõò tamase qàò,”  
 témé.

<sup>4</sup> Kaia xu 24 xu hěé naka kg'oo-coa xu kg'õèa hãa xu 4 xu hěéthěéa kò cg'áé, a Nqari ba  
 dqòm, ncěe kò x'aian dis ntcõó-q'oos koe ntcõe ba. A xu a kò máá:

“Haleluya! Amen”

témé.

### *Ghùu-coam dis séè sa*

<sup>5</sup> Me kò nxãaska x'aian dis ntcõó-q'oos koe dòm ba guu, a ko máá:

“Gatá dim Nqari ba dqòm,  
 gatu wèè tu tséé-kg'ao tu Gam di tu,  
 gatu èe ko q'áò Me tu,  
 cg'áréa tu ga hěé naka kaia tu ga hěéthěé e,”  
 témé.

<sup>6</sup> Ra kò nxãaska khòe ne kái ne dis xg'aes khama xam̀ kg'ui-q'ooan kóm, si tòeko tshàan di ts'oo-q'ooan khama xam̀, naka kg'ui-q'ooan kaisa túúan di hěéthěe e, ne ko q'au a ko máá:

“Haleluya!

X'aigam gatá dim Nqarim

ncēe Qarim wèe ba tc'ãa-cookg'aia.

<sup>7</sup> Hàà naka ta qãe-tcao, naka x'àan máa Me!

Ghùu-coam dis sèe sa hàaraa ke,  
si Gam dis khòe sa kg'ónòsea hãa.

<sup>8</sup> Thamka qgáian q'úús kò máàe,  
x'àako, a q'ano o, hãas gha ka,”

ta ne méé. (Q'úú qgáia ne kò tchàno zi tséé zi i, tcom-tcomsa ne di zi khama.)

<sup>9</sup> Me kò nxãaska moengele ba bìrí te a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane èe séèkuan dis tc'òos dqòa dis Ghùu-coam dis koe tcièa ne!” ta ma góá,” témé. A ba a càù a máá: “Ncēe nea tseegu di kg'uian Nqarim di i,” témé.

<sup>10</sup> Ncēes gúús kar kò nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a ra a dqòm me. Igabam kò bìrí te a máá: “Táá èeta hěe guu! Tsáá cgoa gar qãa ra a, naka tsáá qõe ga ne cgoa ga hěéthěe e, ncēe ko wèe x'aè ka Jesom ka nxàea tseegukagu ne, ke Nqari ba dqòm! Jesom di nxàea tseegukagua nea Tc'èem ka kúrùèa, porofitam gha sa ke,” témé.

### *Q'úúm bìim dim qábì-kg'ao ba*

<sup>11</sup> Ra kò nqarìkg'aian bóò i xgobekg'amsea, kar kò q'úúm bìi ba bóò, Me kò gam dim qábì-kg'ao ba Tcom-tcomsa a Tseegu ii ba ta ko ma tciè. A ba a kòo gataga tchànoan cgoa gúú zi bóò a ncòoan kúrú. <sup>12</sup> Gam di tcgáia nea kò karukos c'ees khama ii, i Gam di tcúúan koe kái cábán x'aian di hàna. Gam koe góáseas cg'òè sam kò úúa, ncēe ko cúí khòe kaga c'úuèa hãa, igaba Gam cúím ka q'ãaèa hãa sa. <sup>13</sup> Qádòm qgái bam kò hàna, c'àòan koe kò tcãàèa ba, i Gam di cg'òèan Nqarim dim kg'ui me e. <sup>14</sup> Ne kò nqarìkg'ai di ne ncòo-kg'ao ne xùri Me, a q'úú xu bìi xu qábì hãa, a thamka qgáian hàna, q'úú a q'ano o. <sup>15</sup> Kg'ám-q'ooa ba koem kò ts'éem xgào-dxoo ba tcg'oa, gaam cgoam gha *nqóòm dí zi qhàò zi thòò-thòò* ba, a ba a gha qano dim dxòm cgoa tc'ãa-cookg'ai ne, a ba a gha gòéan ko kúrùes qgái sa Nqarim Qarim wèem di kaia xgòan domka náa tòòm-tom. <sup>16</sup> Gam dim qgáim koe hěe naka cùbia ba koe hěéthěes kò ncēes cg'òè sa góásea:

“X'AIGA XU DIM X'AIGA BA,  
NAKA KAIA XU X'AIGA XU  
DIM KAIAM X'AIGA BA,”

ta ma góásea hãa.

<sup>17</sup> Ra kò nxãaska moengele ba bóò, me cáns koe téé-tēe, a ba a kò nqarìkg'ai nqàè koe ko tsãèa te zi tsarà zi kaim dòm cgoa tci, a ko máá: “Hàà, naka ta kias dqòa dis tc'òos Nqarim di sa xg'aea máá, <sup>18</sup> naka hàà cgàan x'aiga xu di kg'oo, cgàan tc'ãa-cookg'ai xu di hěe, naka cgàan qariga xu khòe xu di hěe, cgàan bìian di hěe, naka bìi qábì-kg'ao xu di hěe, naka wèe khòèan di cgàan hěe: èe kgoarasea ne hěe naka qãa ne hěe, cg'áréan ga hěe naka kaian ga hěéthěe di i,” tam méé.

<sup>19</sup> Ra kò nxãaska kg'oo-coa ba hěe naka x'aiga xu nqóòan di xu hěéthěe bóò, naka gaxu di ncòo-kg'aoman hěéthěe e, xu ncòo sa xg'aea máana hãa, bìim dim Qábì-kg'aom cgoa naka Gam di xu ncòo-kg'ao xu cgoa hěéthěe e. <sup>20</sup> Igabam kò kg'oo-coa ba qgóòè a qáé-nquuan koe tcãàè, naka tshùù-ntcòam porofiti ba hěéthěe e, ncēe kò gaam cookg'ai koe *are-aresa* zi x'ái zi kúrú ba. (Ncēe zi x'ái zi cgoam kò gane èe ko kg'oo-coam dis x'ái sa úúa hãa, a kò gam dis sere-sere sa dqòm ne qàe-qae.) Gatsara càm tsara kò kg'òèa hãase xaoa tcãàè, salefan di c'eean karuko dim tèbem q'oo koe. <sup>21</sup> Xu kò èe qàua hãa xu cg'òè, bìi ba qábìam kg'ám koe tcg'oara hãam xgào-dxoom cgoa, zi kò wèe zi tsarà zi gaxu di cgàan ka xg'ãakaguè.



## 20

### *1,000 xu kuri xu*

<sup>1</sup> Ra kò moengele ba bóò, me nqarikg'ai koe guu a ko xõa, a tshàua ba koe chõò-q'oo úú tamam haém di xgobekg'aman qgóóa, naka kaiam táù-dxoo ba hēéthēé e. <sup>2</sup> Me kò cg'ao-dxoo ba ntcàu, gaam ãem nciím cg'ao ba, a dxãwa ii, a satana ii ba, a ba a 1,000 kurian qáé me, <sup>3</sup> a ba a chõò-q'oo úú tamam haém q'oo koe xaoa tcãà me, a ba a tc'amkg'aia ba koe tc'àmà-tcēekg'am, nxãasegam gha táá gaicara *nqõóm di zi qhàò zi qàe-qae ka*, i nxãakg'aiga síí 1,000 kurian nqáé. (Gaa x'aè qãá q'oo koe i ko qaase, cg'árésem gha kgoaraè sa.)

<sup>4</sup> Kar kò nxãaska x'aian di zi ntcõó-q'oo zi bóò, ncēe gazi koe i kò ãe xgàrakuan di qarian máàèa ne ntcõóa-ntcõe zi. Ra kò khòè ne di tc'ēan bóò, ncēe kò Jesom ka nxàea tseegukagua hãa domka hēé, naka Nqarim dim kg'ui ba ne kòo xgaa-xgaa hēéthēé domka ko q'ãe tcúúèa ne. Kg'oo-coa ba kana gam dis sere-seres igaba ne kò táá dqonà máá, a ne a kò Gam dis x'ái sa còoa ne koe hēé kana tshàua ne koe hēéthēé táá tòò cgaèè. Kg'òè ne kò, a ne a Krestem cgoa 1,000 kurian tc'ãà-cookg'ai. <sup>5</sup> Ne c'ēe ne khòè ne x'óóa kò hãa ne táá gaicara kg'òè, i nxãakg'aiga síí 1,000 kurian chõò. Ncēe sa x'ooan koe tēes tc'ãà di si i. <sup>6</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa nea, a tcom-tcomsa ne e, gane ãe x'ooan koe tēes tc'ãà dis koe hàna ne! Ncēe ne khòè ne koes cam dis x'oo sa qari úú tama, igaba ne gha Nqari ba hēé naka Krete ba hēéthēé di ne peresiti ne ii, a ne a gha 1,000 kurian Gam cgoa tc'ãà-cookg'ai.

### *Satana ba ko tààè*

<sup>7</sup> Eè i ko 1,000 kurian nqáé kam gha satana ba gam dis qáé-nquus koe guu a kgoaraè. <sup>8</sup> A ba a gha tcg'oa a síí nqõóm di chõò-q'ooan 4 koe hàna zi qhàò zi qàe-qae, *nqõó tsara Goge* ba hēé naka Magoge ba hēéthēé di tsara, a ncõoan xg'ae-xg'aea máá ne. Gane di nxáràse-q'ooa nea tshàam qàe di góman di nxõá-coan khama noo. <sup>9</sup> Wèém nqõóm koe ne gha qõòate, a ne a gha síí kgoara-cgae-q'oos ãe tcom-tcomsa ne di sa nxama-nxama, naka ncàm-ncamsam x'áé-dxoo ba hēéthēé e. I kò c'eean nqarikg'ai koe guu a hàà dàòà cg'õo ne. <sup>10</sup> Me kò dxãwam, ncēe kò qàe-qae ne ba, c'eean hēé naka salefan hēéthēé dim tèbem q'oo koe xaoa tcãàè, ncēe kg'oo-coa ba hēé naka tshúù-ntcõan dim porofiti ba hēéthēé tsara hãa koe, xu gha koaba ba hēé naka ntcúú ba hēéthēé chõò tamase thõò-thõòè.

## **Còò dis xgàraku sa (20:11-15)**

### *Tcgãyas kg'òèan di sa hēé naka c'ēe zi tcgãya zi hēéthēé e*

<sup>11</sup> Ra kò nxãaska kaias q'úús ntcõó-q'ooos x'aian di sa hēé naka Gaam ãe kò gaas koe ntcõe ba hēéthēé bóò. Nqõómkg'ai hēé naka nqarikg'ai hēéthēéa kò Gam hãa koe guu a bèe, a kò táá gaicara hòèè. <sup>12</sup> Ra kò ãe kò x'óóa hãa ne bóò, kaia ne hēé naka cg'aré ne hēéthēé e, ne x'aian dis ntcõó-q'ooos cookg'ai koe téé-tēe. Zi kò tcgãya zi hēé naka c'ēes tcgãyas kg'òèan di sa hēéthēé xgobekg'ammè. Ne kò ãe x'óóa hãa ne ãe ne kúrúa hãa zi gúú zi koe guu a xgàràè, tcgãya zi koe i ko ma góásea hãa khama ma. <sup>13</sup> I kò tshàa-dxooan khòè ne ãe gaan koe x'óóa hãa ne tcg'òó, si x'oo sa hēé naka x'óóa ne khòè ne dis qgái sa hēéthēé sara ãe ko gasara koe hãa ne x'óóa hãa ne khòè ne tcg'òó, me kò wèém khòè ba ãem kúrúa hãas gúús koe guu a xgàràè. <sup>14</sup> Sara kò x'oo sa hēé naka x'óóa ne khòè ne dis qgái sa hēéthēé sara c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcãàè. Si ncēe sa cam dis x'oo si i, c'eean dim tèbem di sa. <sup>15</sup> Ncēè c'ēem khòèem di cg'òèan kò kg'òèan dis tcgãyas q'oo koe hòèse naka góásea hãa tama, nem kò c'eean dim tèbem q'oo koe xaoa tcãàè.

**Kabam nqarikg'ai ba hēé naka kabam nqõókg'ai ba hēé naka kabam Jerusalema ba hēéthēé e (21-22:5)**

## 21

<sup>1</sup> Ra kò nxãaska kabam nqarikg'ai ba hëé naka kabam nqõókg'ai hëéthëé bóò, tc'ãà dim nqarikg'ai ba hëé naka nqõókg'ai ba hëéthëéa kò nqáéa hãa khama, me tshãa ba káàraa hãa. <sup>2</sup> Ra kò tcom-tcomsam x'áé-dxoom, kabam Jerusalema ba bóò, me nqarikg'ai koe guu Nqarim koe, a ko xõa, a ba a séèè kos khòès khama ii, t'òè qgáían gas dim khòè ba hãna máána sa. <sup>3</sup> Ra kò kaim dòm x'aian dis ntcõó-q'oos koe guua ba kóm, me ko máá: “Bóò, Nqarim di x'áéa ne *ncëeska* khòè ne cgoa hãa, Me gha gane cgoa x'ãè. Gam di ne khòè ne e gha ii, Me gha Gaam Nqarim ga ba gane cgoa hãa, a ba a gha gane dim Nqari ba ii. <sup>4</sup> Wëém tcgáí-tshàra bam gha tcgáía ne koe tchùu, si gha x'oo sa hëé, naka tshùù-tcaoan hëé, naka kg'aeon hëé, naka thòòan hëéthëé kaà, kg'aika zi gúù zia nqáéa hãa khama,” témé.

<sup>5</sup> Me kò Gaam ãe x'aian dis ntcõó-q'oos koe kò ntcõóa-ntcõe ba máá: “Bóò, wèé zi gúù zir ko kúrú zi kaba!” témé. A ba a ko gataga máá: “*Ncëes gúù sa* góá tòó, ncëe kg'uaia ne tcom-tcomsa a, a i a tseegu u ke,” témé. <sup>6</sup> A ba a ko birí te, a ko máá: “Xg'ara i hãa! Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tshoa-tshoase sa hëé naka chòò-q'oo sa hëéthëé e. Eë cáma hãa ner gha tshàan dim dòm koe guu a máà, kg'òèan di tshàan di ba, surutakagu ne tamase. <sup>7</sup> Eë ko tàà ba gha ncëe zi gúù zi q'òò, Ra gha gam dir Nqari Ra ii, me gha Tirim cóá ba ii. <sup>8</sup> Igaba ãe q'áò ne hëé, naka ãe tcom-tcomsa tama ne hëé, naka cg'ãè cau ne hëé, naka cg'õo-kg'ao ne hëé, naka cg'árà-kg'ao ne hëé, naka tsòò-kg'ao ne hëé, naka kúrú mááse di nqárian ko dqòm ne hëé, naka wèé tshùù-ntcõa-kg'aoan hëéthëé di qgáia ne gha karuko c'ean dim tèbem salefan dim q'oo koe hãa. Ncëe sa cam dis x'oo si i.

### *Kabam Jerusalema ba*

<sup>9</sup> Me nxãaska 7 xu moengele xu, ncëe kò 7 cg'ãèan chòò di ka cg'oèa zi gàba zi 7 zi qgóóa xu ka c'ëe ba hàà cgae te a birí te a máá: “Hàà, nakar séèè kos khòè sa x'ái tsi, Ghùu-coam ka dxàe sa,” témé. <sup>10</sup> A ba a kò Tc'ëem koe séè a kaim xàbim qáòm koe úú te, a ba a tcom-tcomsam x'áé-dxoom Jerusalema ba x'ái te, me nqarikg'ai koe guua, Nqarim koe, a ko xõa, <sup>11</sup> x'áàn Nqarim di úú a, a kòo t'òès nxõás jasepere dis khama ma kaisase tcàà, q'úúse q'ám sa tcààko nxõán q'ám khama ma. <sup>12</sup> Kaim xhàrom qáò bam úúa, a 12 zi heke-kg'ám zi úúa, a ba a heke-kg'ám zi koe 12 xu moengele xu úúa, i kò gazi heke-kg'ám zi koe 12 zi qhàò zi di cg'òèan Iseraele di xu cóá xu di góàèa. <sup>13</sup> Nqoana zi heke-kg'ám zi ko cáms ko tcg'oa xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi tcg'ao xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi dtcèè xòè za hàna, zi nqoana zi heke-kg'ám zi cáms ko tcheè xòè za hàna. <sup>14</sup> Me kò xhàrom x'áé-dxoom di ba 12 zi nxõá zi tshoa-tshoas di zi tc'amkg'ai koe tshàòèa, i kò gazi koe 12 cg'òèan hàna, Ghùu-coam di xu x'áé úú-kg'ao xu 12 xu di i.

<sup>15</sup> *Moengelem* ncëe kò kg'ui cgoa te ba ko gautan cgoa kúrúèam qanom tc'ãò-tc'ão cgoa di ba qgóóa, x'áé-dxoo bam ko gam di heke-kg'áman hëé naka gam di xhàroan hëéthëé tc'ãò-tc'ão cgoa ba. <sup>16</sup> X'áé-dxoo ba kò wèé 4 xòèa ba za cúíta noo, i wèé dxùukg'aia ba kò cúíta noo. Me kò gam dim qanom cgoa x'áé-dxoo ba tc'ãò-tc'ão, i qáò-q'ooa ba 2,400 kilomitara\* khama noo, i dxùukg'aia ba hëé naka cookg'aia ba hëé naka qhùria ba hëéthëé cúíta noo. <sup>17</sup> Me nxãaska moengele ba xhàro ba tc'ãò-tc'ão, i kò qáò-q'ooa ba 60 mitara †, khòèan di nxárá-q'ooan ka, ncëem kò moengele ba tséékagu u. <sup>18</sup> Xhàro ba t'òè nxõán cgoa tshàòèa, jasepere ta ko ma tcièe e, me x'áé-dxoo ba q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'óán khama ma q'ano me e. <sup>19</sup> Nxõá zi ncëe x'áé-dxoom dim xhàrom gazi tc'amkg'ai koe tshàòèa zi kò wèès nxõá-qhàòs cgoa t'òè-t'òèèa. Tc'ãà dia nea kò jasepere e, i cam dian kò safire e, i nqoana dian kò kalesetone e, i 4 dian kò emerelete e, <sup>20</sup> i 5 dian kò saretonike e, i 6 dian kò saredio o, i 7 dian kò kerisolete e, i 8 dian kò berile e, i 9 dian kò topase e, i 10 dian kò kerisoperase e, i 11 dian kò hiasinte e, i 12 dian kò ametesete e. <sup>21</sup> Heke-kg'ám

\* **21:16:** 2,400 kilomitara - Gerika sa ko máá: “12,000 qáò-q'ooa ne,” témé. † **21:17:** i kò qáò-q'ooa ba 60 mitara a - Gerika sa ko máá: “144 qáò-q'ooan x'òàm di khama noo,” témé.

zi 12 zia kò 12 xu tcaàko xu nxõá xu cgoa kúrúèa, si kò wèés heke-k'ám sa cúim tcaàkom nxõám cgoa kúrúèa. Kaiam dàòm x'áé-dxoom xg'aeku di ba kò q'ano gautan cgoa kúrúèa, a ts'óó-c'óán khama ma q'ám me e.

<sup>22</sup> X'áé-dxoom koer kò tempele ba hòò tama, X'aigam Nqarim Qarim wèé ba hëé naka Ghùu-coa ba hëéthëé tsara kò Gam dim tempele ba ii khama. <sup>23</sup> X'áé-dxoo ba kò x'àan cáms di kana nxoem di ga qaa tama, x'àakagu me gha a, Nqarim di x'àa nea kò x'àan máà me khama, Me kò Ghùu-coa ba gam dis lampi si i. <sup>24</sup> Zi gha *nqõóm di zi qhàò* zi gam di x'àan koe qõò, xu gha *nqõóm di xu x'aiga xu gaxu di x'aian gam koe óá*. <sup>25</sup> I kò gam di heke-k'ámán cáim *chõò q'oo* koe tcëekg'ammè tite, ntcùua ne gha gaa koe káà a khama. <sup>26</sup> X'àan hëé naka qhàò zi di x'aian hëéthëéa gha gam koe óáè. <sup>27</sup> Cuiskaga i cúí gúù q'ano tama, kana diím ãe sau-cgaekagu ko gúúan ko kúrú ba, kana tshúù-ntcõan ko kúrú ba gam koe tcãà tite, igaba ãe gane di cg'õèan Ghùu-coam dis tcgãyas kg'õèan dis q'oo koe góásea ne cúí ne e gha ii.

## 22

### *Kg'õèan dim tshàa ba*

<sup>1</sup> Kam kò *nxãaska moengele ba* tshàan kg'õèan di úúam tshàa ba x'ái te, me tcaàkos nxõás q'úús khama ii, a x'aian dis ntcõó-q'oos Nqarim dis koe hëé naka Ghùu-coam dis koe hëéthëé guu a ko <sup>2</sup> x'áé-dxoom di dàòan x'áéan xg'aeku di koe ntcana xõa. Si kò kg'õèan dis hìi sa wèé dxùukg'aian tshàam di koe hãa, a ko 12 tc'áróan tc'õoan di kúrú, a kò wèém nxoem ka gaa tc'áróan tcg'òó. Gaas hìis di tɔara nea kò *nqõóm di zi qhàò* zi kg'õèkagu di i. <sup>3</sup> I gaicara cuiskaga cgúíkuan hãa tite. Si gha x'aian dis ntcõó-q'oos Nqarim di sa hëé naka Ghùu-coam di sa hëéthëé x'áé-dxoom koe hãa, i gha Gam di qãan tsééa máá Me. <sup>4</sup> Kg'áía ba ne gha bóò, i gha cg'õèa ba còoa ne koe góáse. <sup>5</sup> Ntcùú nea gaicara hãa tite, ne lampian di x'àan hëé naka cáms di x'àan hëéthëé ga qaa tite, X'aigam Nqari ba gha x'àan máà ne khama. Chõò tamase ne gha x'aiga ne ii.

### **Jesom di hàà-q'ooa ne (22:6-21)**

<sup>6</sup> Me moengele ba bìrí te a máá: “Ncëe kg'uia ne tcom-tcomsa a, a tseegu u. Me kò X'aigam, ncëe porofiti xu di xu tc'ëe xu dim Nqari ba, Gam dim moengele ba tsééa tcg'òó, me síí ncëe gha qháése hàà kúrúè zi gúù zi ka Gam di qãan x'ái,” témé.

<sup>7</sup> *Me Jeso ba máá*: “Bòò, qháéser gha sencgaga síí! Ts'ee-ts'eekg'aièa baa gaam ãe ko porofitan di kg'uian ncëes tcgãyas di qgóóa qari ba,” témé.

<sup>8</sup> Tíía Johane ra gaar kómár ga ra a, a ra a ncëe zi gúù zi bóò ra. A ãer ko kóm a ko bóò zi kar kò moengelem ncëe kò x'ái te ziam nqàrè-k'ám koe cg'áé, dqomè mer gha ka. <sup>9</sup> Igabagam kò bìrí te a máá: “Táá ãeta hëé guu! Tsáá khamagar ma qãà ra a, naka tsáá qõea xu porofiti xu khamaga ma hëé, naka ncëes tcgãyas di ne wèé ne ãe ko kg'ui ba qgóóa qari ne khamaga ma hëéthëé e, ke Nqari ba dqomè!” témé. <sup>10</sup> A ba a bìrí te a máá: “Táá porofitan di kg'uian ncëes tcgãyas di tcëekg'am guu, *ncëe zi gúù zi gha hàà kúrúse* x'aèa nea cúú u ke. <sup>11</sup> Eë ko cg'ãèan kúrú ba méém qanega cg'ãèan kúrú, nakam wèém ãe cg'uriga ii ba méém qanega cg'uriga ii, naka ãe ko qãèan kúrú ba méém qanega qãèan kúrú, nakam ãe tcom-tcomsa ii ba méém qanega tcom-tcomsa ii,” témé.

<sup>12</sup> *Me Jeso ba máá*: “Bòò, qháéser gha sencgaga síí, a gha Tiri surutan cgoa síí, a gha síí wèém khòè ba ãem ma tsééa hãa khamaga ma suruta. <sup>13</sup> Tíí Ra Alefa Ra a, a Ra a Omega Ra a, tc'ãà di Ra a, a Ra a còo di Ra a, tshoa-tshoase sa hëé naka chõò-q'oo sa hëéthëé e,” témé.

<sup>14</sup> Ts'ee-ts'eekg'aièa nea gane ãe ko qgáía ne xg'aà ne, nxãasega ne gha kg'õèan dis hìis di tc'áróan tc'õó di qarian úú, a ne a gha heke-k'ámán koe tcãà a x'áé-dxoom koe síí ka.

<sup>15</sup> Tchàa za i haghuan hàna, tsoòkuan ko kúrúan hěé, naka cg'ára-kg'aoan hěé, naka cg'õo-kg'aoan hěé, naka kúrúá mááseèa hãa nqárian ko còrè ne hěé, naka wèé ne ãe tshúù-ntcõan ncàma hãa a ko kúrú u ne hěéthěé e.

<sup>16</sup> “Tíí Jeso Ra Tirim moengele ba tsééa máá tu ua hãa, hààm gha kereke zi koe ncěe zi gúù zi ka nxàea tseegukagua máá tu u ka. Tíí Ra Tobe Ra a, a Dafitem dir Cóa Ra a, a Ra a kaisase ko x'áàr q'uu tconò Ra a thěé,” tam méé.

<sup>17</sup> *Tcom-tcomsam* Tc'ěe ba hěé naka séè-kg'ao sa hěéthěéa ko máá: “Hàà!” témé.

Naka ãe ko kóm ba méém máá: “Hàà!” témé.

Wèém ãe cáma hãa ba méém hàà, nakam wèém ãe ko tc'ěe ba, kg'õèan dim tshàam surutaè tama ba séè.

<sup>18</sup> Wèém khóèm ãe ko ncěes tcgãyas di porofitan di kg'uian komsana ba Ra ko tseeguan birí a ko máá: ncěe c'ěem khóèm kò c'ěe gúùan gaan koe càùa mááse, nem gha Nqari ba ncěes tcgãyas koe góáèa hãa cg'ãèan càùa máá me, <sup>19</sup> a ncěe c'ěem khóèm kò ncěes tcgãyas porofitan dis koe c'ěe kg'uian séèa tcg'òó, nem gha Nqari ba gam di xòèan kg'õèan dis hìis koe hěé, naka tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe hěéthěé séèa tcg'òó, ncěes tcgãyas koe góáèa a.

<sup>20</sup> Gaam ãe ko gazi gúù zi nxàea tseegukagu ba ko máá: “Èè, sencgagar gha síí,” témé. Amen. X'aiga Tsi Jeso Tseè, hàà!

<sup>21</sup> X'aigam Jesom di cgòmkuam méé i gatu wèéa tu cgoa hãa.